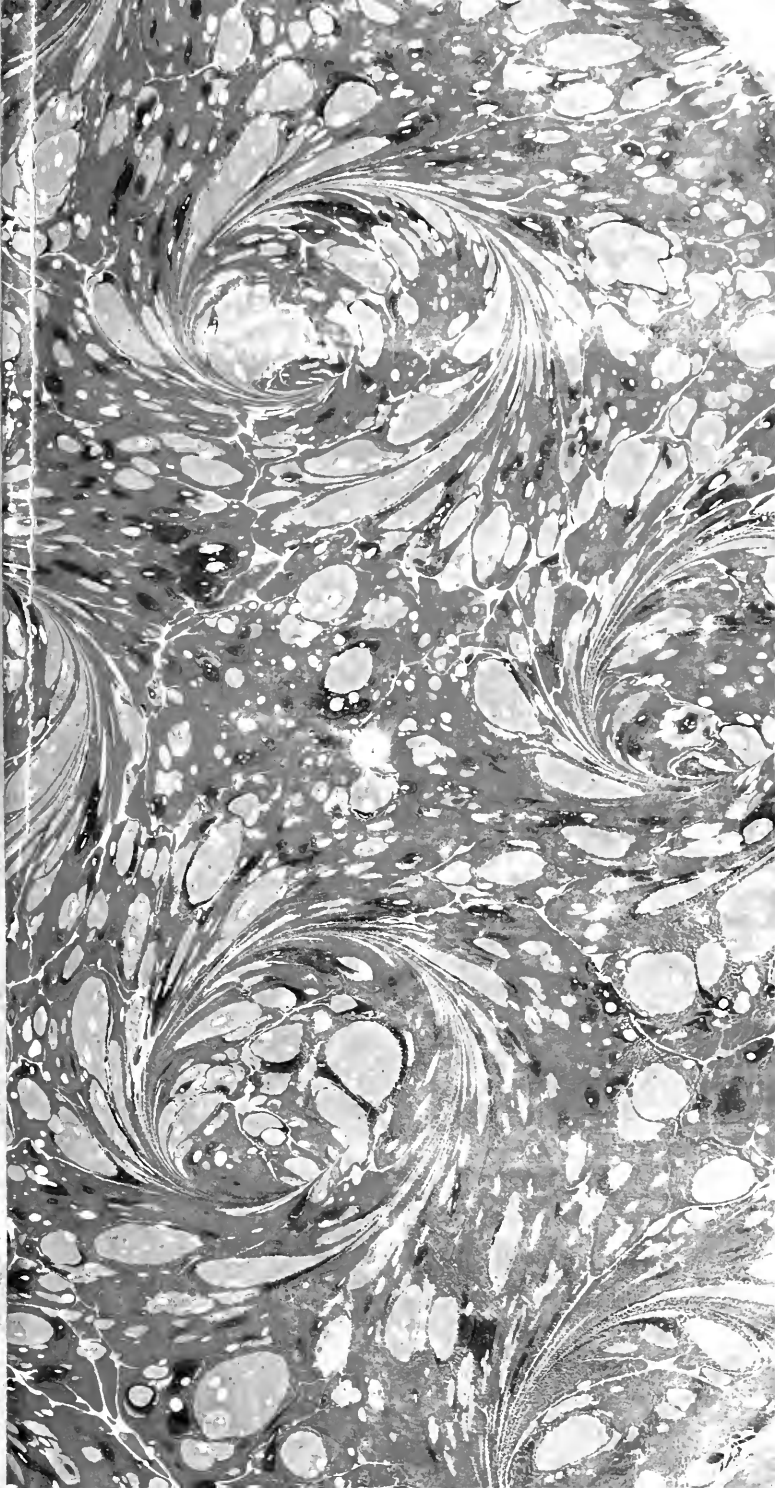
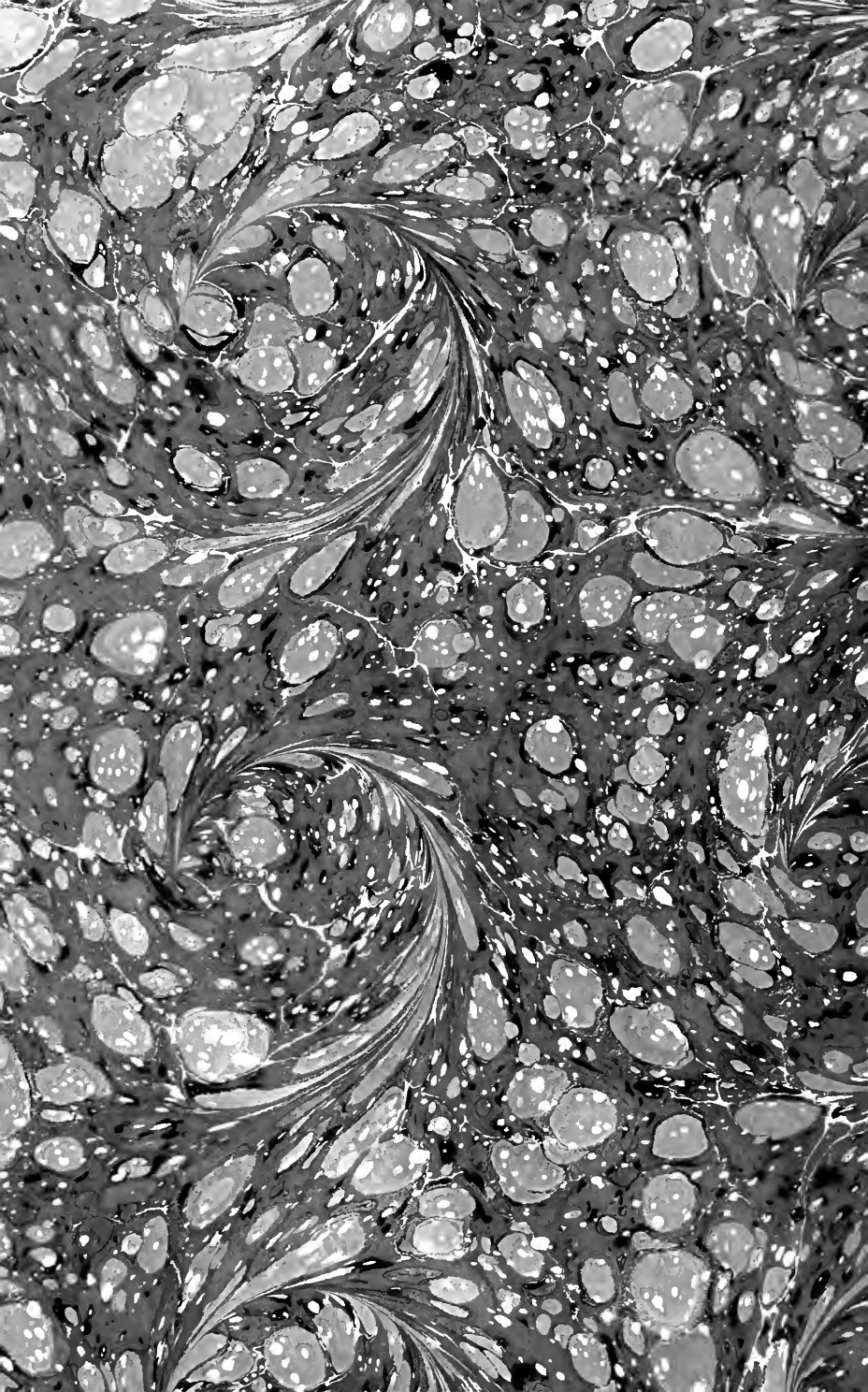
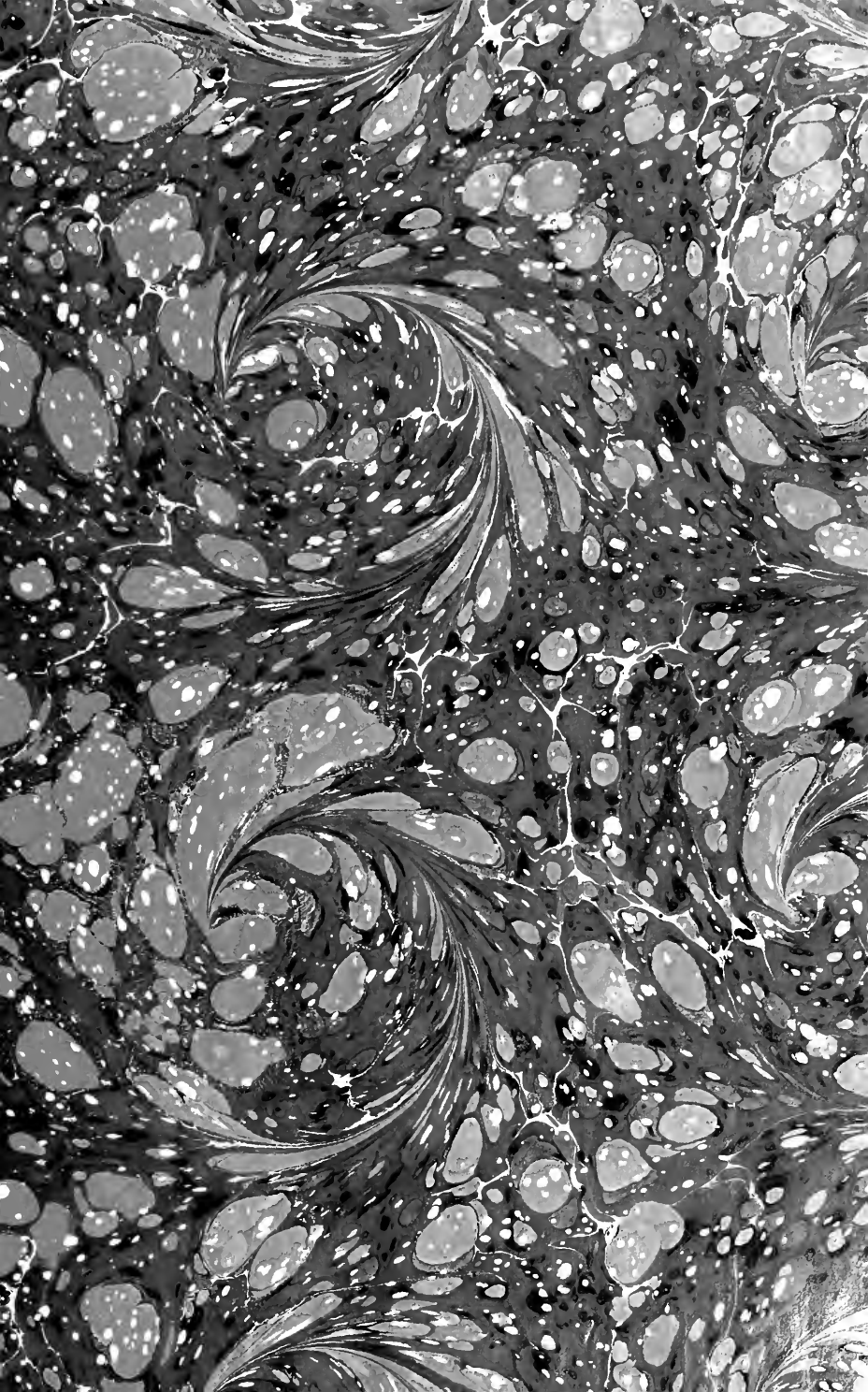

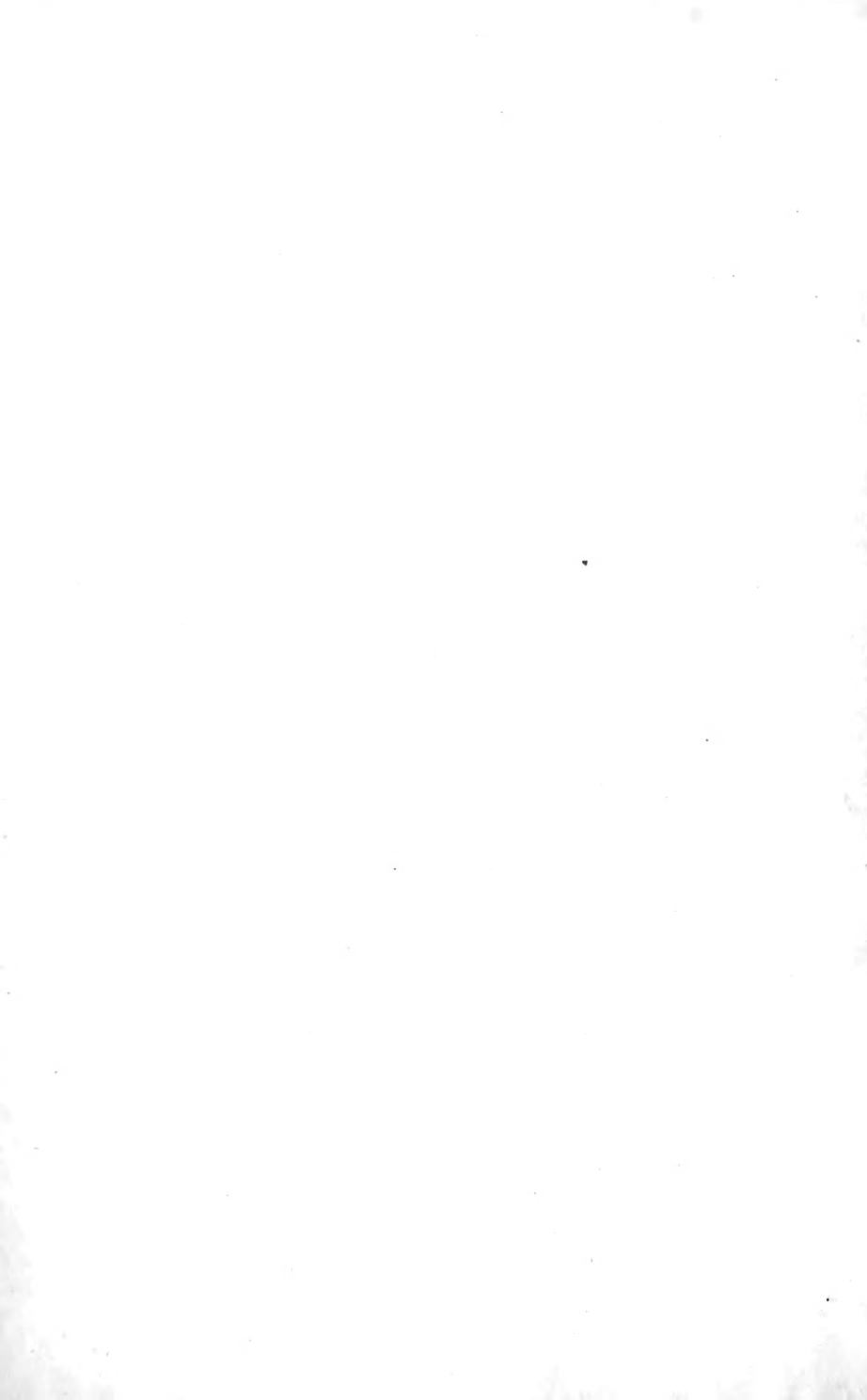
UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 01362882 1

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
University of Toronto

BULLARIUM

ROMANUM

1:00

H. E. C. C. T.
B.

BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIMUM BREVIVM, EPISTOLARVM, DECRETORVM ACTORVMQUE S. SEDIS

A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIRORVM S. THEOLOGIAE ET S. CANONVM PERITORVM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT.

33071

TOMUS II

ab ALEXANDRO II (an. MLXI) ad ALEXANDRUM III (an. MCLXXXI)

AUGUSTAE TAURINORVM
SEBASTIANO FRANCO ET FILIIS EDITORIBUS

M DCCC LXV.

Huiusce operis Editores Taurinenses Legum beneficio se uti velle, maxime pro additionibus, notis et indicibus declarant, ita ut, sine eorum facultate, aliquid praelo iterum committere liceat nemini.

Exhausta prima editione secundi voluminis BULLARUM Augustae Taurinorum impressi, alteram eiusdem editionem iteramus, mendis, quae in eam irreperant, expurgatam.

Kalendis aprilis, M DCCC LXV.

SEBASTIANUS FRANCO et FILII.

PRAEFATIO

TAURINENSIS EDITIONIS.

I. Quod olim ad Corinthios Paullus effatus est: *Praeterit figura huius mundi* ⁽¹⁾, illud universis sub caelo positis, quae orta occidunt et aucta senescunt, adamussim quadrat, iis tamen exceptis, quae divina Iesu Christi religio spiritu vivificat suo, illustrat fulgore, potentia communit. Quam, praeter omnium creatarum rerum ordinem, stabilitatem diuturnitatemque singulari Dei providentiae tribuendam nemo negabit, qui perpendat, naturae leges nulla posse superari virtute, nisi ab earum Conditore, qui *respicit terram et facit eam tremere; tangit montes et fumigant* ⁽²⁾. Magnae igitur a nobis Deo grates agendae, quod depositum fidei Ecclesiae suae concreditum, longa nec interrupta saeculorum serie, ad nos usque manaverit sanctum, integrum, incorruptum, Romanis Pontificibus custodibus ac vindicibus.

Et re quidem vera, maxima in Oriente atque Occidente imperia penitus evanuerunt: imperatorum fortissimorum memoria, illustrium hominum institutiones, philosophorum inventa multo plausu ad caelum evecta, nullum fere liquerunt vestigium, *sicut focum tectorum, quod priusquam evellatur, exaurit* ⁽³⁾. Una Domini veritas immobilis perseverat, una manet in aeternum, Iesu Christo testante: *Caelum et terra transibunt; verba autem mea non praeteribunt* ⁽⁴⁾.

(1) I Cor., vii, 31.

(2) Ps. ciii, 32.

(3) Ps. cxxviii, 6.

(4) MATTH., xxiv, 35.

Nihil in hac rerum universitate non perire, una excepta Catholicae Religionis veritate, quam I. C. Ecclesiae suae concredit.

Quod exemplis ex historia petitis, breviter declaratur.

Quem, revera, latet nihil contra catholicam veritatem profecisse Iudaeorum perfidiam, idololatrarum furorem, consilia haereticorum? Ipsa namque et natura intrinsecus sua, quae divina est, et providentis Dei adiutorio, quo nusquam vacat, nec obscurari, nec minui, nec interire potest; ipsa quo gravius premitur, eo assurgit sublimius, quo maiori adnisi oppugnatur, eo altius radices figit. Hinc factum est, ut quae ab christiani nominis osoribus ad ruinam parabantur arma, ea divinitus ad defensionem et salutem omni aevo conversa sint.

Namque Ecclesiae Patres et Doctores, qui strenue dimicaverunt ut fidem ab hostium incurisibus defenderent, numquam profecto tam copiose eloquenterque scripsissent, nisi effraenis haereticorum audacia eos ad scribendum impulisset: inde orthodoxa doctrina, novo quodam obiecto aggere, nec dripi potuit, nec cuiuslibet incursionem patere. Sancti illi homines, quum spiritu sapientiae ac timoris Domini pleni essent, nihil non attigerunt sacrae doctrinae, fundamentaque omnium rerum tam stabilia et inconcussa posuerunt, ut nihil optandum superfluerit; exque eorum scriptis et institutis, cum omnis veritas fidei, omnis Evangelii explanatio, omnis ecclesiastica eruditio sumi potest; tum tanta fluit varietas atque efficacia dicendi, ut nemo, sine illis, ad sacra studia satis ornatus possit accedere. Vis nihilominus illorum, quae est certe maxima, in ea nititur, quae est *columna et firmamentum veritatis* ⁽¹⁾, una, sancta, catholica et apostolica Ecclesia, Romano Pontifice capite visibili, Iesu Christi in terris Vicario, *indefectibilis* et errare nescia; in qua, schola veritatis, Petri cathedra, in Vaticano monte locata est, ubi Pontifex Maximus docens solvit vel ligat, curamque habens ovilis, pascit oves, pascit et agnos.

II. Veritatis licet haec sit indoles et natura, ut proprio quodam fulgore mentes hominum collustret, omnemque caliginem depellat, ut videant sublimia et infima, vera discernant a falsis, a turpibus honesta; eaque, cum cognoscitur, ardentes excitet amores sui, nihilo tamen minus quis illam gentes docebit? quis ab adversariorum impetu defendet? quis omnium captui accommodabit? quis opinionum nubila dissipabit, gliscentes errores deteget, compescet audaces, pusillos confortabit? Totum hoc, quantumcumque est, magnum opus et arduum, magisterium praestat Catholicae Ecclesiae, *castae et incorruptae veritatis sacramentum* ⁽²⁾, quam qui non audierit, sicut ethnicum et publicanum habendum, Christus in Evangelio docet ⁽³⁾: magisterium et dictatura prorsus necessaria ad doctrinam, amotis praepedimentis, inviolate servandam. *Erit enim tempus*, ut Apostolus loquitur, *cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaccerrabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum auvertent, ad fabulas autem convertentur* ⁽⁴⁾. Haeretici equidem, vaferrimi homines et scelestissimi, ut populo Dei illuderent, cum placuit, ad dialecticae regulas omnia exigere se velle effutierunt; cum rursus placuit, omnem doctri-

(1) I *Tim.* III, 15.

(2) *LIBIN.*, *Comm.* XXII.

(3) *MATTH.*, XVIII, 17.

(4) II *Tim.*, IV, 3 et 4.

Illam insuper defendunt Ss. Eccles. Patres et Doctores

Ecclesiae magisterium in catholica veritate tradenda adoriuntur haeretici

nam reiicientes, nec intra fidei cancellos se contineri passi sunt. Quid, re vera, sibi non licere putarunt? in quae non manus intulerunt? quos non exsolvendo labores, ut Ecclesiam Catholicam funditus everterent? Nihil tamen illorum profuit malitia. Scriptum est enim: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum* ⁽¹⁾; et alibi: *Portae inferi non praevalent adversus eam* ⁽²⁾. Haec est Ecclesia docens, coetus nimirum Episcoporum, inter quos honoris et potestatis primatum obtinent iure merito Sancti Petri successores, quibus in illius persona dictum est: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam* ⁽³⁾; et iterum: *Ego autem rogaui pro te ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos* ⁽⁴⁾. Utque omnis ambigendi tolleretur occasio, uni Cephae inter omnes Apostolos, post trinam amoris confessionem, Iesus ait: *Pasce oves, pasce agnos* ⁽⁵⁾. Hisce oraculis fulti Patres Ecclesiae, doctores ac theologi non modo divinae institutionis Sedem Pontificiam esse, ac supremum fidei morumque tribunal; sed etiam utroque honoris potestatisque primatu eam praefulgere fassi sunt.

Sed nil proficiunt contra illius inerrabilitatem

III. Sublimia porro Ecclesiae Catholicae dogmata, veritates nimirum illae certissimae quae, Deo revelante, hominibus palam factae sunt, fidei speique nostrae fundamentum, nec non regula morum inerrabilis, militantis Ecclesiae vitam, mentem, eor ipsam, si ita loqui fas est, constituunt; ut unusquisque iure merito cum regio Psalte queat canere: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis* ⁽⁶⁾. Hanc vero lucernam accendunt, ponuntque super candelabrum Ecclesiae Patres in conciliis, praesertim oecumenicis, congregati, in quibus credenda sperandaque proponunt, imponentque agenda aut fugienda; qui sacri conventus docentem repraesentant Ecclesiam, quae, Spiritu Sancto afflante, nec falli nec fallere potest; quaeque multa et varia canonice definiens, verissime dicit: *Visum est Spiritui Sancto et nobis* ⁽⁷⁾.

Ecclesia docens, in conciliis, praesertim oecumenicis, adunata, fidelibus omnem aperit doctrinam.

Sed concilia, maxime oecumenica, nec quotidie nec ubique gentium possunt celebrari; quin et eorum nec semper necessaria nec opportuna convocatio. Non itaque satis fidelibus populis provisum fuisset, nisi Pontifices Romani, totius pontificatus culmen et fastigium, quotidianis Ecclesiarum hominumque necessitatibus, quotidianis item auxiliis irent opitulatum. In Romano igitur Pontifice resideat necesse est omnium Ecclesiarum sollicitudo, suprema in christianum gregem eiusque pastores iurisdictione, universarum rerum definiendarum potestas. Ipse sane convocat concilia, iis per se vel suo legatos praesidet, eorumque acta confirmat; ipse custos canonum, executor et dispensator est; ipse dirimens dubia, vim sensumque legum declarat, definit controversias;

Romani vero Pontifices totius Ecclesiae regimen in se ipsis habent.

(1) PROV., XXI, 30.

(2) MATTH., XVI, 18.

(3) L., s. n.

(4) LUC., XXII, 32.

(5) IOAN., XXI, 15, 16 et 17.

(6) PS. CXVIII, 105.

(7) ACT. XV, 28.

leges ad fidei tesseram sancit. Perbelle itaque ad rem S. Irenaeus: *Ad hanc Ecclesiam, propter potiorem principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, omnes qui undique sunt fideles, in qua ab his, qui sunt undique, conservata est ea, quae est ab Apostolis traditio* ⁽¹⁾. Quod apertissimis verbis ad Damasum Hieronymus innuit: *Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudinii tuae, id est Cathedrae Petri, communionem consocior: super illam petram aedificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comedit, profanus est* ⁽²⁾. Quo nihil verius dici excogitarique potest.

Ex quorum
actis nonnulla
obiter descri-
buntur.

Romani siquidem Pontifices errores sensim in doctrinis gliscentes eradica-
rent; novitates periculi plenas detexerunt, ostendentes quae eisdem occurrir
posset via; libri noxiis opinionibus infecti ab ipsis censura notati, flammis
damnati; abusus in loco sancto erumpentes sollicitè deleti. Ab ipsis mona-
chorum instituta sancita, ad commune commodum propagata; moxque,
labentibus saeculis, a primaeva sanctitate desciscencia optimis legibus instau-
rata ⁽³⁾; ab ipsis militum Ordines, vel ad Loca Sancta e Turcarum tyrannide
vindican-
da, vel ad piratarum rapinas coercendas, vel ad barbarorum incursus
propellendos adlecti, favoribus cumulati, perque orbem terrarum Domus Israël
vindices positi ⁽⁴⁾. Academiae ad scientiarum bonarumque artium cultum con-
fovendum, dilatandum, passim constitutae, doctoribus undique conquisitis, pingui
ditate censu: gymnasia et seminaria alumnis sacrorum pietate ac studiis
nutriendis aedificata, omnique suppellectile amplissime instructa ⁽⁵⁾. Templata a

(1) *Contra haer.* l. III, c. III.

(2) *Epist.* xv.

(3 et 4) Ex historiis peculiaribus cuiuscumque Ordinis seu monasticae institutionis apparet quae
quantaque utilitates bonis artibus, litteris, scientiis hominumque societati, inde emanaverint. Argu-
mentum hoc tam amplum tamque luculentum brevis praefationis non capiunt angustiae: lector as-
sertionis nostrae probationem sumet, *indicem* cuiuscumque voluminis Bullarii evolvens: ibi nomina
discet tam Ordinum institutorum, quam Pontificum instituentium. Illic, coronidis loco, unum aut
alium legentium meditationi commendamus auctorem, in primis autem: *Storia degli Ordini mona-
stici, religiosi e militari, e delle congregazioni secolari dell'uno e dell'altro sesso, con le vite dei
loro fondatori e riformatori; trad. dal franc. del P. GIUSEPPE FONTANA (Lucae 1737) — J. MABILLON,
Annales ordinis S. Benedicti* (Parisiis 1703-39, 6 vol. in fol.) — AUGUSTINUS CAUCHY, *Considérations
sur les Ordres religieux* (Parisiis 1844) — I. M. PRAF Soc. Iesu, *Essai sur la destruction des Ordres
religieux en France au dix-huitième siècle* (Parisiis 1845) — AUBERTUS MUREUM, *Origines equestrum
sive militarium Ordinum* (Antuerpiae 1609) — *Militarium Ordinum origines et statuta, iconibus
additis genuinis* (Maceratae 1823) — BERNARDUS GIUSTINIANI, *Historie cronologiche della vera ori-
gine di tutti gli Ordini equestri e Religioni cavalleresche, dove si contengono tutte le imprese,
croci, standardi, abiti e capitolarli di ciascun Ordine e Religione* (Venetiis 1672).

(5) Consule, Lector, historias omnes litterarias, tam universales quam particulares, videbis pro-
fecto, nullum fuisse Lyceum parvum aut magnum, nullam Academiam, Universitatem studiorum
nullam, idque generis instituta, quae non fundaverint, aut probaverint, vel privilegiis ac favoribus pro-
sequuti sint, gratis divitiisque cumulaverint Romani Pontifices. Et quoniam longum esset seriem fun-
dationum hic retexere, satius erit unum aut alium inuere scriptorem, quem ad rem utiliter quisque
poterit adire. — HURTER FRIDERICUS EMMANUEL, *Rome* (Probatopolis 1855), et *Geschichte des
Papst Innocent III, etc.* (Hamburgi 1834-42) — RENAZZI, *Storia dell'Università degli studi di Roma,
che contiene anche un saggio storico della letteratura romana dal principio del secolo XIII sino al
declinar del XVIII.* — BETTINELLI XAVERIUS, *Risorgimento d'Italia negli studi, nelle arti e nei costumi
dopo il mille* (Bassani 1786) — MURATORI ANTONIUS LUDOVICUS, *Dissertazioni sopra le antichità italiane*

Romanis Antistitibus a Dei honorem erecta, amplitudine mirabilia, picturae atque musivi operis varietate exornata, micantia auro et gemmis⁽¹⁾. Obelisci, columnae idque generis aegyptia et graeca monumenta effossa e terra, in plateis erecta urbibus ornandis: statuae, pretiosaeque totius antiquitatis reliquiae accuratissime collectae, in musea ad studentium utilitatem conlatae; ut dici merito possit pulcherrimas artes, partim temporum iniuria attritas, partim barbarorum manus deletas, Romanorum Pontificum cura, quae ex inferis

(Mediolani 1751), in quibus perlegendae sunt praesertim XXIV, XL — XLIII et XLIX — DU BOULAY CESAR EGASIVS, *Fondation de l'Université de Paris par l'emp. Charlemagne; De la propriété et juridiction du Pré-aux-Cleres; Mémoires historiques des Bénéfices qui sont à la présentation et collation de l'Université de Paris* (ibid. 1656-73) — MORONI CAETANUS, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica* (Venetiis 1839-61) — DE SAIMNY, *Histoire du Droit Romain au moyen âge* (Parisii 1839) — MAZZETTI SERAPHINUS, *Memorie storiche sopra l'Università e l'Istituto delle scienze di Bologna, e sopra gli stabilimenti e corpi scientifici alla medesima addeitti* (Bononiae 1840) — THOMAS VALAURI, *Storia delle Università degli studi del Piemonte* (Augustae Taurinorum 1845-1846) — IOANNES DE GIOVANNI, *La Storia de' Seminari clericali* (Romae 1747) — THEINER AUGUSTINUS, *Geschichte der geistlichen Bildungsanstalten* (Maguntiae 1835) — Eminent. Card. MURICINI, *Degli Istituti d'istruzione in Roma*, aliquae fere innumeri.

(1) Perpauca hic ex pluribus, quae dici possent, adhibebimus. Ecclesiam S. Hadriani Romae Honorius I. (630) aedificavit, ampliavit Hadrianus (780), ornavit Anastasius III (912): S. Agatae in Suburra (sive Suburbio) vetustate collabentem refoecit Gregorius Magnus (593): S. Agnetis extra moenia musivo opere egregio, quod et hodie miramur, honestavit Honorius I (628). Paulus V ciborium marmoreis columnis (1616) extruxit, Card. Alexander Medicus (postea Leo XI, 1605) picturis decoravit parietes: S. Angeli in Summo Circo (aut in Piscinula) reaedificavit Symmachus (504) qua diruta, splendidior-erexit Stephanus III (752) in antiqua Octaviae porticu. Pelagius I basilicam Ss. XII Apostolorum dissectam ac fere deletam de novo condidit, pretiosis columnis multoque alabastrite ac porphyrite, concedente Narsete, ex Constantii thermais ablatiis; quam postea ditaverunt Leo III, Martinus V, Sixtus V et Clemens XI, qui an. MDCCLII novam, veteri vastata, amplioremque exevit, in qui admiranda sunt quae pinxere Melozzo da Forlì et Sandro Botticelli, quaeque sculpsit aetatis nostrae Phidias, Antonius Canova. S. Clementis in via Labicana, ubi domus eiusdem Pontificis, basilica illustris aedificata est, pulcherrima structura, musivo opere et alexandriano, numidico marmore, alabastrite et leucostico, ornata postea picturis percelebris florentini magistri Masaccio, curantibus Clemente I, Silvestro, Leone, Gregorio M., Pasquali II, Clemente XI, aliisque. S. Crucis in Hierusalem, in acedibus Sessorianis, post Constantinum M., reaedificavit, amplificavit, ditavit Gregorius II et Lucius II, nec non Innocentius VIII, Sixtus V et Benedictus XIV; fornix absidis pictura investivit Pinturicchio. S. Georgii in Velabro, quae et basilica Semproniana, Gregorius IV augustiorem reddidit, porticum marmoream fecit, picturis venustavit; Bonifacius VIII (1295) absidem illustrari pictura Giotti voluit. Lateranensem Basilicam cunctarum matrem et caput ecclesiarum a Constantino M. et S. Silvestro, an. CCCXIV, erectam, sequentibus saeculis auro, gemmis, pictura, marmore, vermiculato opere magnificentissime excolerunt, locupletarunt Leo I, Theodoros I, Sergius I, Ioannes XII. Nicolao IV regnante, Iacobus seu Minus da Torrita absidis musivum opus duxit, perfecitque Iacobus da Camerino. Martinus V opere vermiculato stravit, picturis Petri Pisaurensis, veteribus evanescentibus, exornavit; Pius IV duas turres adstravit: Sixtus V porticum, conelavia, aedes Sacri Palatii aliaque complura: Clemens XI, inter alia, duodecim apostolorum marmoreas statuas dedicavit: Benedictus XIII, lectorum contignationibus quaquaversus refoecit, sacras aedes addidit: Clemens XII frontem basilicae cum pronao extruxit pulchritudinis vere admirandae, adposita Constantini M. statua marmorea ex eiusdem imperatoris thermais defossa; alii que pontifices Maximi certatim operam navarunt ut novo cultu hoc templum decorarent, quos inter Pius IX, qui Sancta Sanctorum murario opere decoravit.

At artium pulchrarum asylum Vaticana Basilica et Sacrum Palatium vere dici possunt, in quibus columnae leucosticae ac porphyreticae, cenotaphia ex alabastrite aut numidico marmore, statuae ex pario, vel aere deaurato, ornamenta innumera ex onychio lapide, iaspide et topazio, argento auroque

revocatas, in novam lucem fuisse prolatas ⁽¹⁾. Bibliothecae libris, codicibus manu exaratis, tabulis refertissimae omnium fere linguarum, sumptu sane regio, Romae publicatae: illudque vere admirandum ephbeum *De Propaganda Fide* fundatum, adscitis hominibus inflammatis desiderio communis boni,

mire caelato, aliaque id genus pretiosa ita abundant, ut praesentibus posterisque sit obstupesendum. Hic *Raphael Urbinas, Petrus Perusinus, Titianus Vecellius, Leonardus Vinci, Guido Reni, Dominicus Zampieri, Fr. Bartolomaeus Della Porta, Andreas Vannucci, Michaelangelus Buonarroti*: hic *Arnolfus di Lapo, Minus a Fesulis, Antonius Pollaiuoli, Andreas Pisanus, Gullielmus Della Porta, Laurentius Bernini, Antonius Canova, Albertus Thorwaldsen*; hic *Carolus Bramante, Iulianus a S. Gallo, Balthassar Peruzzi, Iacobus Vignotius, Dominicus Fontana, Iacobus Della Porta, Carolus Maderno, Laurentius Bernini* monumenta bonarum artium reliquerunt multitudo fere innumerabilia, praestantia cum graecis comparanda. Quo in argumento plura prosequi nihil opus est. Unum addemus: Pontifices Romanos omni aevo pulchrarum artium monumenta aut vetustate collabantia, aut barbarorum manibus delata, aut incendiis absumpta, aut motibus terrae quassata, restituisse noviterque amplificasse. Hoc praestitit Innocentius I post Alarici depopulationem, an. ccccxi; hoc S. Leo M. post Genserici incendia; hoc Clemens VII, Pöulus III alique post depopulatam Urbem ab exercitu Caroli V. S. Symmachus, saeculo v labente, mille quadringentas sex et nonaginta pondo libras argenti pro templis exornandis fudit; quod et de S. Hormista (515 et de Honorio I (628) nec non de S. Zacharia (750) legimus. Hadrianus I, qui diem obit supremum an. dcccxcv, bis mille quingentas octoginta auri pondo libras, ac nongentas septem argenti in unam Vaticanam basilicam contulit; fere totidem in Ostiensem! Atque si a precisis ad recentiores Pontifices oculos convertamus, suppare hos illis inveniemus. Satis sit nominasse Leonem XII Pium VIII, Gregorium XVI et Pium IX. fel. reg., qui S. Pauli extra moenia incendio penitus absumptam basilicam ex cineribus in novam lucem revocarunt, quae non modo veterem a Constantino M. an. cccmvi edificatam, sed omnes alias, si Vaticanam excipias, longissime superat.

Lector, si vacat, adito sequentia: IOANNIS CIAMPINI, *Vetera monumenta in quibus praecipue musica opera, sacrarum profanarumque aedium structura, ac nonnulli antiqui ritus disputationibus iconibusque illustrantur, una cum synopsi historica de aedificiis a Constantino Magno constructis* (Romae 1690-99, 2 in fol. vol.) — MARTINELLI, *Roma ex Ethnica Sacra* (Ibid. 1653) — OCTAVII PANCIROLI, *I tesori nascosti dell'alma città di Roma* (Ibid. 1600) — PETRI DE SEBASTIANI, *Viaggio sacro e curioso delle chiese principali di Roma, ove si nota il più bello delle pitture, delle sculture, ed altri ornamenti* (Ibid. 1683) — JOSEPH VASI, *Tesoro sacro, cioè le basiliche, le chiese, i cimiteri e i santuari di Roma* (1771) — FRANCISCI HIER. CANCELLIERI, *Descrizione della Basilica Vaticana* (Ibid. 1788); *De Secretariis Bas. Vatic.* (Ibid., eodem anno, 4 vol.) — DOMINICI FONTANA, *Del modo tenuto nel trasportare l'obelisco Vaticano, e delle fabbriche di N. S. Sisto V, fatte dal Cav. Dom. Fontana* (Ibid. 1590) — VEIBLING, *De templis summis sumptibus extructis* (Lencop. 1711) — FR. BOŦAVENICURAE MALYASIA, *Storia della ven. Basilica dei Ss. XII Apostoli* (Romae 1765) — PHILIPPI RONDININO, *De S. Clemente Papa et martyre eiusque basilica in urbe Roma* (Ibid. 1706) — FR. FRIDERICI A S. PETRO, *Memorie istoriche del sacro tempio, ossia diaconia di S. Giorgio in Velabro* (Ibid. 1791) — CARDINIS RASPONI, *De basilica et patriarchio Lateranensi* (Ib. 1656) — IOANNIS DIAGONI, *De Ecclesia Lateranensi*, ap. MABILLON, *Musei Italici* (t. II, p. 575) — IOAN. MAR. CRESCIMBENI, *Della sacra Chiesa papale Lateranense illustrata, per cura di Agostino Valentini e comp.*, etc (Ibid. 1832-40) — PISTOLESI ERASMI, *Il Vaticano descritto ed illustrato* (Ibid. 1829-40); ac denique, ne nimis simus in re apertissima, FRANCISCI ALBERTI, *De mirabilibus novae et veteris Romae* (1515); NICOLAI MARIAE NICOLAI, *Della Basilica di S. Paolo* (Ibid. 1815) et PETRI PAULI GINANNI, *Della fondazione della basilica di S. Paolo, e delle pitture e mosaici di essa*.

(1) Inter plura, quae possent hic memorari, digna sunt quae legantur Petri Massi opuscula in scripta: *Museo Pio-Clementino al Vaticano*; *Museo Chiaramonti, indicazione antiquaria*; *Nuovo braccio del Museo Vaticano* (Romae 1840-44) — ENNII QUIRINI VISCONTI, *Il Museo Pio-Clementino* (Ibid. 1782-96, sex in fol. vol.) — *Museo Chiaramonti aggiunto al Pio-Clementino con la dichiarazione di Antonio Nibby, ed i monumenti Amaranziani descritti da LUIGI BIONDI* — *Musei Etrusci, quod Gregorius XVI P. M. in aedibus Vaticanis constituit, monumenta etc.* (Romae in aed. Vaticanis 1842, 2 vol. in fol.), nec non MICHAELIS MERCATI opus, quod inscribitur: *Degli obelisch*

qui, longissimis et periculosis confectis itineribus, plurimos *in tenebris sedentes et umbra mortis* ad cognitionem veri luminis adduxerunt, *omnibusque omnia facti*, innumeros labores exsudarunt ut Christo permultos lucrifacerent ⁽¹⁾. Suntne barbarae gentes, quae Loca Sancta per vim sibi usurpata

di Roma (lb. 1589) — PETRI GALESINI, *Ordo dedicationis obelisci, quem D. N. Sixtus V P. M. in foro Vaticano ad limina Apostolorum erexit etc.* (Ibidem 1587) — GEORGI ZOEGA, *De origine et usu obeliscorum* (Ibidem 1787) — IOAN. BAPT. C. PRIAMI, *Sui dodici obelisci egizii che adornano la città di Roma etc.* (Ibid. 1823) — ANGELI MARIAE BANDINI, *De obelisco Caesaris Augusti e Campi Martii ruderibus nuper eruto commentarius* (Ibid. 1750) — THOMAE GARBINI, *Annotazioni storico-critiche sull'obelisco Sallustiano* (Ibid. 1789) — DOMINICI FONTANA, *Della trasportazione dell'obelisco Vaticano* (Ibid. 1590, et Neap. 1604), ac denique MARANGONI, *Delle cose gentilesche e profane trasportate ad uso e ad ornamento delle chiese.* — Reliqua consulto omitimus; etenim nemo historiam bonarum artium, rei litterariae, Universitatum, ut vocant, Academicarumque, illustrium monumentorum reuocque admirandarum ullam aut fere ullam perleget, quin alienus Romani Pontificis nomen occurrat. Ex quo fit, ut qui addiscere cupiat res optime per eos domi foris gestas, is perbelles consulat horum biographos, in quibus, missis accuratissimis monographiis, iuxta mentem nostram plurima inueniet reuolvens CAETANI MORONI, opus iam supra notatum cui titulus: *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica etc.* (Venetiis 1839-1861), ubi omnia sunt descripta quae ad artes, ad scientias, ad bonum promovendum atque amplificandum gessere hi sancti homines; deinde BARTOLOMAEUM PLATANAM, *In vitas summorum Pontificum*, etc., Panvinium, Baluzium, Burium, Sandinium, Sangallum, Pagium, Vlacconium, Olloinum, Guarnaccium, Ciampinium, Palazzium, Novaesium aliosque quorum et nomina recensere longum esset.

(1) Quum de omnibus loqui nequeamus quin in immensum excrescat oratio, aliquid de una *Vaticana Bibliotheca* inuisse satis sit. Illa, si fidem habeamus PANVINIO (*De Bibl. Pontif. Vatic.*, Tarraconae 1587), originem ducit a S. Clemente I, qui primo Ecclesiae saeculo eam erexit (RASPONI, *De Biblioth. Lateran.* c. XIV, p. 211). In *Libro Pontificali* ANASTASII bibliothecarii legitur S. Iulianum Pont. Maxim. duas Bibliothecas aedificasse ad S. Ioannis ad Fontem, quibus tertiam postea Gregorius III, saeculo VIII, addidit. Haec, quae *Bibliotheca Sanctae Sedis* dicta est, in Laterano fuit quamdiu inibi Romani Pontifices morati sunt: qui, ubi primum aedes Vaticanas incoluerunt, illic eam transtulerunt. Haec S. Zacharias anno DCCXLII, instauravit, caeterique Pontifices, usque ad Clementis V tempora, qui anno MCCC Avenionem duxit cum Cathedra Pontificia bibliothecam; unde Martinus V (1417-1431) Romam reduxit, illius reliquias huc demum asportatis sub Pio V et VI (1566 et 1784). Post transmigrationem Avenionensem nominandi veniunt Nicolaus V qui, bonis artibus revocatis, primus hanc bibliothecam vetustissimis codicibus, Graeciae et Orientis exuviis (1417-1455), exornavit (V. AENEAM SILVIUM, *De statu Europae sub Friderico III*, inter *Scriptores RR. German.* FREHERI, t. II, p. 156 et seq.); CALIXTUS III (1456), SIXTUS IV (1480), LEO X (1515), qui illam ditavit, amplificavit, instruxerunt munificentia vere regali. Post Urbem a militibus vastatam Contestabilis Borbonii (anno 1527), PIUS V, GREGORIUS XIII et PAULUS V Vaticanam Bibliothecam magna ex parte direptam et incensam renovarunt: cuius nihilominus parens dicendus est SIXTUS V, qui anno 1586, centum caementariis adlaborantibus, et centum pictoriae artis magistris exornantibus, novas aedes construxit (Vide ANGELI BOCCA opus inscriptum, *Bibliotheca Vaticana*). Paulus V tabularium addidit, et officinam librariam in eisdem aedes voluit, quam Pius IV prius dedicarat, Paulo Manutio curante (V. AUGUSTINI TAIA, *Descrizione del Palazzo Apostolico Vaticano*, Romae 1750). Gregorius XV illam ditavit libris, quos *Palatina Heidelbergensis* capiebat, misso ad hoc in Germaniam CL. LEONE ALLACCIO: Alexander VII omnes libros, quos Duces Urbinatum longo studio congesserant, emptos decem milibus aureis, in eam deportavit: Alexander VIII variarum linguarum codices, quos regina Svedorum Christina lectissimos reliquerat, adiunxit (V. RONNANI, *Numismata Pontificum*, t. II, p. 804). Clemens XI omnium fere linguarum volumina, an. MDCCI, addidit, nec non codices orientales plurimos, missis in Aegyptum et Assyriam doctis viris, praesidente Assemano, qui illos magno pretio emerent. Quod et Clemens XII, et Benedictus XIV, et duo Clementes XIII et XIV, et omnes sequentes Pontifices ad hanc diem, semper novo studio continuarunt, ut videre est, inter alios, in hisce scriptoribus quos libenter hic referimus, ut honorum consensus rerum veritatem ulterio firmet. GREITH, *Gregor XVI; sein Leben und sein Wirken, Trauerrede u. s. w.* (S. Gall. 1846); BERG FRIDERICUS,

abominationibus foedent, christianorum vitam adpetant ferro et iniuriis? sumtne principes terrae, qui aciem ingenii in subditorum perniciem intendant? toparchae, qui vectigales dolo malo opprimant, Ecclesiarum iura invidant, tyrannidem exerceant, agitentque discordiae facem? En Romani Pontifices, qui nunc christianorum centuriis, cruce signatis, in Orientem missis; nunc gladio Domini evaginato et Vaticano fulmine improbis deterritis nefandisque consiliis repressis; nunc divinam misericordiam implorando ut iniquorum corda ad poenitentiam verterent, paterna charitate haec mala ab christianorum republica averterunt, atque apostolica providentia propulsarunt ⁽¹⁾.

IV. Quae profecto omnia cursim raptimque adumbrata, tam pro Ecclesia universa, quam pro peculiaribus imperiis, regnis, ecclesiis, monasteriis, urbibus, domibus, proque omni personarum genere a Pontificibus Maximis praestita; quaeque non exorari verbis, nedum in seriem digeri possent, quia in immentum succresceret oratio, maxima ex parte in ea collectione descripta

Acta vero pontificia maxima ex parte in Bullario locum obtinent.

Die verwaaste Christenheit Graverherten Oberhirten, des Papstes Gregor. XVI (Antuerpiae 1846); T. (S. N.), Vidu de Gregorio XVI, y anales de su pontificado etc. (Matriti 1847).

Quod spectat ad ea quae dici possent de *Ephebo christiano nomini propagando*, cum illa brevis notula laud posset contineri, lectorem monemus ut verset opus egregium anno MDCCGXIII inchoatum Romae, cui titulus *Bullarium Pontificium Sacrae Congregationis de Propaganda fide* (Typis Collegii Urbani), nec non sequentia: *Gregorii XI constituto erectionis S. Congregationis de Propaganda Fide* (Bruxellis 1623); *Breve compendium historiae Congregationis Cardinalium de Propaganda Fide*, a Theoph. Sigifrido Bayero et Carolo Menzelio editum (Regiomonte 1721); *Libellus divisionum provinciarum orbis terrarum pro cardinalibus de Propaganda fide* (Romae, typis eiusdem S. Cong.); BARTOLEMAEI PIAZZA, *Opere pie di Roma, et CANCELLIERI, Elenchus librorum qui omnigenis formis impressi prodierunt e Propaganda* (Perusiae 1817).

(1) *Primum*, huiusmodi bellum indictum fuit christianorum hostibus sub Urbano II (1095 ad 1099); *secundum*, sub Eugenio III (1145 ad 1148); *tertium*, sub Clemente III (1187 ad 1191); *quartum*, sub Caelestino III (1195 ad 1198); *quintum*, sub Innocentio III (1198 ad 1204); *sextum*, sub eodem Innocentio, deinde sub Honorio III, et demum sub Gregorio IX (1213 ad 1240); *septimum*, sedentibus Innocentio IV et Alexandro IV (1254 ad 1261). Id ipsum modis omnibus tentarunt, licet non secundo exitu, Benedictus XI (1304), Clemens V (1311), Ioannes XXII (1334), Clemens VI (1345), Innocentius VI (1356); in id incubuerunt Urbanus V (1362), Pius II (1464) et eius successor Paulus II, Sixtus IV (1479), Innocentius VIII (1486), Alexander VI (1492 ad 1503). — Vide *Gesta Dei per Francos, sive orientaliū expeditionum et regni Francorum Hierosolymitani historia, a variis scriptoribus litteris commendata* (Honoriae 1611, 2 vol. in fol.) — MAINBOURG P. ALOYSIUM, *Histoire des Croisades*, Parisiis 1675-76, 2 vol. in 4° — NAVARETTE D. MARTINUS FERDINANDUM, *Disertacion historica sobre la parte que tuvieron los Españoles en las guerras de ultramar o de las cruzadas, y como influyeron estas expediciones desde el siglo XI, hasta el XV, en la extension del comercio maritimo, y en los progresos del arte de navegar* (Matriti, 1816 in 4°) — MICHAUD IOSEPHUM, *Histoire des Croisades* (Parisiis 1813 ad 1822, 7 vol. in 8°) — MILIS CANOLUM, *History of the Crusades* (Londini 1822, 2 vol. in 8°) — *De bello a Christianis contra barbaros gesto pro Christi sepulchro et Iudaea recuperandis* (Groningae 1531).

Contra haereticos, schismaticos et id genus homines plurimum adlaborarunt Romani Pontifices, inter quos hic nominandi: Gregorius IX (1228) contra imper. Fridericum II; Alexander IV (1256) contra Ezzelinum a Romano; Urbanus IV (1261 ad 1264) contra Manfredum Siciliae regem; Martinus IV (1282) contra Petrum III Aragonensem; Bonifacius VIII (1294 ad 1303) contra Sanctae Sedis hostes; Innocentius VI (1359) contra Ordellafum, dominum Fori Livii; Urbanus V (1363) contra ducem Bernabò Viscontium; Urbanus VI (1382) contra Ludovicum Andegavensem, Ioannem regem Castiliae et Leonis, fautorem antipapae Clementis VII; Bonifacius IX (1390) contra eosdem; Martinus V (1418) contra Hussitas et Wiclefitas, et ita porro.

habentur, quae Magni Bullarii Romani nomine venit. Bullae namque, diplomata pontificia, constitutiones, declarationes doctrinales, definitiones circa fidem et mores, leges dein atque ordinationes, quibus mysticum Ecclesiae corpus coalescit vigetque, quid, quaeso, sunt aliud quam certissimum illustreque testimonium officii pastoralis in Dei Ecclesia rectissime administranda? Testimonium sane, ex quo apparet evidentissime in Sancti Petri successoribus nunquam, ne ad horam quidem, defuisse prudentiam singularem, iustitiam incorruptam, admirandam fortitudinem, scientiam, pietatem, consilium, timorem Domini, caeterasque virtutes in regenda tuendaque humana societate. Conciliorum generalium sive peculiarium acta, quae amplissimis collectionibus continentur, universalis Ecclesiae consensum in dogmatibus profitendis, profligandis haeresibus, schismatibus arcendis, profanis novitatibus vitandis uberrime demonstrant, supernumque Sancti Spiritus afflatum ne fallatur aut fallat. Bullarium vero a Conciliorum collectionibus hoc maxime differt, quod acta Pontificum praeseferat, quae non modo generale conservandae fidei studium, sed et quotidianae sollicitudinis formam ostendunt. In eo veluti in imagine spiranti, militantis Ecclesiae vitam in dies magis adolescentem et ad caelestem patriam properantem, quis, nisi prorsus caecutiatur, non videt? Verbo dicemus; quidquid admiramur in ordine magnificentum, in extensione immensum, personis rebusque accommodatum, temporibus aptum, nulli noxium, pluribus conveniens in Ecclesia toto terrarum orbe disseminata, illud non minus universis quam singulis providere mentem unam, rerum omnium moderatricem et gubernatricem, Iesu Christi nimirum in terris Vicarium, hisce scriptis monumentisque docemur.

V. Qui igitur vetustissimas pontificias tabulas conquirat, eruit ex archiis, vel inter incredibilem vim voluminum latitantes studiose legit, multa cura exseribit, ad trutinam revocat, purgat erroribus, animadversionibus dilucidat, editque ad communem utilitatem, non hunc laudibus prosequemur? non benevolentia complectemur? non de sana doctrina deque studiis gravioribus bene meritum praedicabimus? In qua palaestra omnium primi veniunt Gregorius IX et Bonifacius VIII, quorum ille, iam ab saeculo Ecclesiae decimotertio iussit (1) pontificiarum constitutionum collectionem fieri, hisce verbis: « Sane diversae
« constitutiones et decretales epistolae praedecessorum nostrorum in diversae
« dispersae volumina, quarum aliquae propter nimiam similitudinem, et quaedam
« propter contrarietatem, nonnullae etiam propter sui prolixitatem, confusionem
« inducere videbantur; aliquae vero vagabantur extra volumina supradicta,
« quae tamquam incertae frequenter in iudiciis vacillabant, ad communem et
« maxime studentium utilitatem, per dilectum filium Fr. Raymundum, capel-
« lanum et poenitentiarum nostrum, in unum volumen, resecatis superfluis,
« providimus redigendas. Adiciuntur constitutiones nostras et decretales episto-
« las per quas nonnullae, quae in prioribus erant dubiae, declarantur.

Laudandi qui pontificis actus colligendis animum applicuerunt. Collectionum praecipuarum brevis historicus.

(1) Vide huius Sancti Pontificis constitutionem, sub n. XLI positam, *Taurinensis Bullarii*, t. III, p. 485.

« Volentes igitur ut hac tantum compilatione universi utantur in iudiciis et in « scholis, districtius prohibemus ne quis praesumat aliam facere, absque « auctoritate Sedis Apostolicae speciali ». Quae Gregorii collectio *Decretalium* nomen est sortita. Bonifacius autem VIII, paullo post, novam decretalium Pontificum recensionem, studio et opera Gullielmi Mandagot, Berengarii Fredol et Richardi Petroni voluit diligenter evulgari, quae *Sextus liber Decretalium* a iuris canonici peritis appellata, comprehendit Gregorii IX, Innocentii IV et Alexandri IV, Urbani item IV, Gregorii X, Nicolai III, eiusdemque Bonifacii VIII constitutiones et decreta. Paucis deinde elapsis annis, Clementi V visum est suas constitutiones, et canones Concilii Viennensis, ab ipso, anno mcccxi, celebrati, colligere; quae series ab eius nomine *Clementina* dicta, atque in septimo Decretalium inserta libro, Ioanne XXII pontifice, publici iuris facta est anno mcccxvii. Cui Summo Antistiti acceptam referunt eruditi collectionem decretalium, quae *Extravaganantium et Communium* appellationem naeta est. Nam cum decretales nonnullae extra omnes collectiones vagarentur, quarum aliae communes erant eidem Ioanni ac aliis Pontificibus Maximis, inde orta nomina, quae novissimam hanc decretalium seriem distinguunt.

Post sapientissimos hosce Pontifices, dignus est, quem omnes, vel ex hoc capite, plurimi faciant, Petrus Matthaei, qui, labente saeculo decimoquinto, opus ita inscriptum concinnavit: *Collectio Constitutionum et Bullarum post Sextum, Clementinas et Extravagantes, usque in hodiernam diem* (mcccxcxi), cui aliud, novem post annos, accessit sub titulo: *Bullae diversorum Pontificum, a Ioanne XXIII ad Iulium III, ex bibliotheca Ludovici Gomes* (Romae, apud Hieronym. de Cartulariis); quod nihilominus, cum sexaginta tantum bullas referret, nimis profecto ieiunum sacrorum diplomatum studiosis videri debuit. Dimidium autem post saeculum, duae paullo pleniores collectiones, formis Antonii Bladii, excusae in Urbe fuere, annis nimirum MDLIX et MDLXXIX, quarum prior tres supra centum et sexaginta bullas numerat, inter quas, ut Cocquelinus monet, etiam nonnullae, quae *Banimenta* nuncupantur, includuntur; altera vero quae inscribitur: *Collectio diversorum Constitutionum et Literarum Romanorum Pontificum a Gregorio VII ad Gregorium XIII*, septingentis viginti tribus constitutionibus constat, Caesare Mazzutellio curante. Utramque postremam collectionem longe exsuperavit, quae, Cl. I. C. Laërtio Cherubinio in privatum usum parante, Romae prodit anno MDLXXXVI, officinatoribus Bladianis haeredibus; in qua ab S. Leone Magno ad Sixtum PP. V, bullae duae et viginti supra nongentas digeruntur: magnus equidem diplomatum sacrorum numerus; si cum anteaetis collectionibus conferatur, maximus. Dite mililosecius patris Bullarium, amor in res sacras studiumque filii amplificavit. Angelus enim Maria Cherubinus, e Benedictino-Cassinensi familia, illud sequentium Pontificum actis locupletavit, anno MDCCXXXIV, et usque ad Urbani VIII pontificatum deduxit: quod, habita temporum ratione, laude dignum sapientibus visum est. In dies tamen, novis subvenientibus monumentis, amplioribus limitibus Cherubinianum Bullarium includendum esse Fr. Angelus a Lantusca et Fr. Paullus a Roma,

ex Ordine Franciscanum Minorum, optime arbitrati sunt; votique compotes facti, romanis typis illud commiserunt, trigintanovem a Cherubiniana collectione elapsis annis. Utque primum exulgatum est, tam omnium vota aequavit, ut romanam editionem statim lugdunensis anni MDCCLXXIII exceperit; hanc postea Genevensis, sub pseudonimo Luxemburgensis: quo factum est ut Cherubiniana series, appositis ad Clementem X usque constitutionibus, multo plausu ab eruditis fuerit accepta. « Neque ullus sane alius post sexaginta annos editas a « successoribus Pontificibus constitutiones adiecit, quod magnopere literaria res- « publica dolebat » (1).

Carolus itaque Cocquelinus, clarissimus I. C., cum multos annos Romae deversaretur, sedulam id genus studiis navans operam, « perspecto antiquorum « Bullariorum defectu, summaque constitutionum pontificiarum paritate « ac inopia, diligentiore atque uberiore bullarum collectionem instruere « aggressus est » (2). Qua in re quantum adlaboraverit egregius vir ut opus, deterso rudi, pene dicimus, saeculi squalore, nitesceret, quantum industriae diligentiaeque, quantum vigiliarum posnerit, eius praefationem legentibus apparet, in qua, inter alia, haec habet: « At fausto contigit, ut ingens hoc et « arduum opus sub felicissimo sanctissimi D. N. Clementis PP. XII pontifi- « catu meditarer, qui bonis artibus fovendis, ac literariis studiis, iisque prae- « sertim quae propius Ecclesiae utilitati ac bono conducunt promovendis, assidua « cura intentus, currenti mihi liberalitate ac munificentia sua stimulus addidit, « atque ut in secretiora archiva pateret aditus, bullasque, quae tamquam pre- « tiosus thesaurus in iis asservantur, transcribere liceret, singulari humanitate « permisit ».

Cherubiniana igitur collectio, ut ut imperfecta, ad recentiora usque tempora fuit producenda prius; mox, arrepta opportunitate, iterum praeo subiicienda priora volumina additionibus aucta. Haec illustris viri sparta fuit. Anno igitur MDCCLXXXIII, primum novae collectionis volumen, ex officina Mainardiana, in lucem emisit, quod Clementi XII Pontifici Maximo inscriptum, septimum Bullarii Romani voluit esse, sex Cherubinianae seriei iam existentibus supputatis adiiciens: « Sedulam navabo operam ut nedum haec Bullarii Romani con- « tinuatio in lucem prodeat omnibus numeris absoluta; sed etiam ut prae- « cedentia sex volumina, Romae edita, denuo imprimantur, purgata a mendis, « et aucta iis constitutionibus quae in ea ex collectorum incuria omissae, « a secretioribus Sanctae Sedis Apostolicae scriniis modo erutae et ex suis « autographis exscriptae sunt » (3). Scitu tamen dignum est, rerum praestantissimarum sic ipsi superabundasse copiam, quae latuerat Cherubinium, ut necessum fuerit voluminum ordinem sequuturo, illa in totidem tomos seu partes dispescere, quot divitem materiam capere possent. Quo in improbo labore tres

(1) In praefatiuncula Hieron. Mainardi, tom. VII romanae editioni praemisssa.

(2) Vide praefationem in I vol. edit. rom., quam, adscriptis marginalibus annotationibus, dedimus in nostrae editionis vol. I, pp. 13 ad 24.

(3) *L. s. c.*

et viginti annos insudavit, mira certe constantia, deditque continuationis octo volumina; viginti vero, quae Cherubinianam collectionem, mirifice ditissimeque auctam (sex namque voluminibus ipsa prius confinebatur), referunt; sed multo molimine et saltuatim; nunc unam, nunc aliam operis partem praelo committens; nunc continuationis urgens volumina, nunc retardans; interiiciens saepe nova veteribus, saepius vetera novis; quod etsi nescimus qua caussa, tamen non sine aliqua factum fuisse dicemus ⁽¹⁾. Cuius sane editionis praestantia vel ex eo apparet, quod duo priora volumina bullas circiter mille continent, quarum trigintaduae tantummodo in Cherubiniana collectione nactae fuerant sedem.

Silentio hic nobis praetereunda sunt specialia Ordinum religiosorum Bullaria, quum ad alia, adiuvante Deo, properemus. Hoc unum haud abs re fuerit adnotasse, Cl. Margarium e Benedictino-Cassinensi sodalitate, harum collectionum peculiarium, omnium primum, anno MDL, caeteris praebuisse exemplum; quod plures postea illustres doctrina viri feliciter sunt imitati. Huius generis est Castellana collectio (an. MDCVIII edita Venetiis apud Lazarum De Soardis), quam auxit et castigavit P. F. Antonius Bremond. ediditque hoc titulo: *Bullarium Ordinis FF. Praedicatorum, sub-auspiciis SS. D. N. D. Benedicti XII Pont. Max. eiusdem Ordinis* (Romae, typis Hieronymi Mainardi, opera tamen et studio Rev.^m P. Thomae Ripoll, Mag. gen. eiusdem Ordinis, (MDCCLX). Huius generis est opus egregium inscriptum: *Bullarum Basilicae Vaticanae collectio in tres tomos distributa, notis aucta et illustrata a Philippo Dionysio, Antonio Martinetti et Caietano Cenni* (Romae MDCCLVII). Quorum profecto aliorumque, quos praeterimus consulto, lucubrationibus, rerum diplomaticarum studiosis hauriendi plenis haustibus facta facultas est. Nam, ut recte Bremondus habet: *Araritia genus esset his oraculis perfrui, saginari, ditescere, et in commune commodum illa non conferre* ⁽²⁾.

VI. Arbitrati sunt nonnulli, hodieque arbitrantur, si qui forte ex pseudosophiae schola prodire, huiusmodi libris operibusque ecclesiasticis tantum viris esse utendum, aliquantulum etiam iuris civilis sacrorumve canonum peritis; iis vero, qui humanioribus litteris et reliquis disciplinis operantur dant, supervacaneum esse nulliusque usus Bullarium. Theologi quidem et canonum studiosi

Bullarii Magistri utilitas et necessitas non modo ecclesiasticis studiis vacantiis, sed etiam litteris hu-

(1) Lectorem cognovisse non pigebit huiusce vulgandi operis ordinem chronologicum, quem Coquelinius sequutus est. Anno igitur 1731, primum novae editionis volumen, totius operis VII, in lucem prodit: sequenti, secundum et tertium, operis VIII et IX: proximo duobus annis, quartum, quintum et sextum, alia X, XI et XII: anno 1738, non modo septimum volumen, operis XIII, diem vidit, sed etiam VI voluminis Cherubinianae seriei *pars prima*: anno 1739, volumen I et II Cherubinii, et sequenti, voluminis III *pars prima*, VI vero *secunda et tertia*: anno 1741, eiusdem vol. III *pars secunda*, et una VI supradicti *pars quarta et quinta*; et tandem anno 1742 *pars* huius voluminis *sexta*. Annus 1743, III voluminis *partem tertiam* protulit, et sequens XIV volumen, Coquelinianae recensionis extremam. Tribus insequentibus annis IV Cherubinii volumen in *quatuor partes* seu *tomos* dedit Coquelinius, et quatuor interiectis annis, opus omne complevit, volumen V vulgando, *quinque partibus seu tomis* comprehensum, anno 1756. Hinc ratio apparet cur si voluminum seriem quaeras, quatuordecim; si numerum, viginti octo in folio, uti dicitur, reperies.

(2) In praefatione, quam praeposuit Bullario Dominicano quod supra memoravimus.

illud evoluant; sacri concionatores, animarum curam habentes, aliique id genus sacerdotales perlegant; quorsum vero illud philologus, archaeologus, historicus versabit? quorsum geographus, chronologus, orator? Haec aliaque complura, partim inerudite, partim contemptim, tam pleno ore dicitata luere ab sacrorum et (quod profecto, Lector, mirere) severiorum studiorum osoribus, ut sensim ab iis, qui dicebantur et habebantur sapientes, ad indoctos; ab indoctis gradatim error in vulgus manaverit. Sed, quod felix faustumque sit, critices arte, iam adulta aetate, fines vulgo tritos aliquando egressa, commentum illud explosum videmus non a nostratibus modo, verum et a cuiuscumque nominis sapientibus, qui in veteribus monumentis adiumenta quaerunt ad notitiam praeteritorum temporum capessendam, quibus historiam illustrent, noctemque fugant medii aevi, ac omnium fere humanarum institutionum originem in ipso veluti fonte hauriunt.

Etenim, ubinam philologus rerum, quae nunc obsoleverunt, nomina abundantius nanciscetur, quam in diplomatibus pontificiis, eo tempore datis, quum res vocesque florent? Ubinam geographus urbium, quae, saeculis labentibus, ex orbe evanuerunt, accuratorem notitiam mutuabitur, quam iis ex tabulis, quae fuere conscriptae, quum urbes illae in honore essent vigerentque (1)? Iuris *feudalis*, quin et summi iuris peritis, qui ex ultima antiquitate recentiorum rerum originem erunt, iuris civilis genesis e iure canonico derivantes non minus acute quam vere, nonne hisce pontificiis tabulis opus est, in quibus videre licet quibus initiis orta, quibusque augmentis creverit scientia, quae mores ad iustitiam aequitatemque componit (2)?

Quae quidem omnia magna certe sunt, sed alia multo maiora pontificiorum apicum dignitatem et praestantiam ostendunt. Etenim cum aetas nostra, Dei certe beneficio, fabulas pertaesa, praeteriti temporis memoriam ultimam ac germanam recordari gaudeat, dici vix potest quam incredibilem monumentorum vim his voluminibus comprehensam deprehendet, qua lumen accedit ad tenebras ignorantiae excutiendas opportunum. Quod eximie praestiterunt qui, ut aliquos nominemus, Romanorum Pontificum Gregorii VII et Bonifacii VIII, Silvestri II

maioribus profanaeque eruditioni operam dantibus.

Historia quam maxime pontificiis monumentis adiuvatur, ad neotericorum explorandos errores.

(1) In promptu exemplum est. Certant eruditi in explanando carmine XIII, lib. II HORATII: *O fons Bandusiae, splendidior vitro*, etc. DOERING ad rem habet: «*Bandusia* (ut Acron ad h. l. observat) est agri Sabinensis regio, in qua Horatii ager fuit. Fons igitur ibi scatens vocatus est *Bandusius*, e quo originem suam traxit Digenlia». Sed errat uterque, uti ex sequentibus demonstratur Bullario Romano innixi. In II vol. (edit. Taurinensis pp. 227 b et 228 a) diploma habetur Paschalis II, Monasterio Bantino in Apulia concessum XI kal. iunii, an. 1103, ubi legitur: «...Confirmamus siquidem vobis coenobium ipsum et omnia quae ad illud pertinent monasteria sive cellas cum suis pertinentiis; videlicet Ecclesiam Sancti Salvatoris cum aliis Ecclesiis de castello *Bandusii*; item... Ecclesiam Sanctorum Martyrum Gervasii et Protasii in *Bandusino fonte* apud Venusiam, etc.» Quid clarius? *Bandusius* igitur fons, apud Venusiam in Apulia est, ubi Aufidus (nunc *Ofanto*) fluvius violentioris cursus (HORAT., lib. III, carm. xxx); Digenlia vero (nunc *Licenza*) in Sabinis rivus est. Vide CHAPUY, *Découverte de la maison de campagne d'Horace* (Romae 1767-1769, 3 vol. in-8°). — ABBARIUS, *In Horatii carmina* (Jenae 1848). Enarratores latini poetae utiliter Bullarium perlegissent, quod nemo fortasse sibi induxisset in animum.

(2) RITSCHL ALB., *Die Entstehung der alt-Katholischen Kirche* (Bonnae 1850).

Bull. Rom. — Vol. II.

et Innocentii III, Leonis I et X ⁽¹⁾, tempora actaque describere, quum, de-tracta persona, nativa veritas apparuit. Quibus ab eruditis probe intellectis, sensim Romanam Sedem calumniantium ira deferbuit; imperitorum voculis silentium indictum, animisque malevolentia sufflata arrogantia est adempta, evi-
dentia rerum domi forisque bene gestarum. Postremo extra omnis dubitationis aleam positum, Sancti Petri successores semper ad iustitiam et sanctitatem homines revocasse; partes cuique proprias tribuisse, officiis aptissime distin-
ctis, omnium muneribus descriptis; dein hisce monumentis confirmatum, sanctos Romanos Antistites nunquam suis constitutionibus habuisse rationem privati commodi; sed recto animi sensu, legem divinam prae oculis habentes, eo per-
petuo intendisse ut nocerent nemini et bonis quamplurimis prodesse, omnium fere utilium institutionum adiutores, fautores, auctores.

Quae sane omnia haud prorsus effugisse Cocquelinium docent sequentia ab ipso illustri viro in sua praefatione consignata: « Ex harum sane constitutionum
« serie, perpetua et inconcussa ostenditur Romanae Ecclesiae, caeterarum
« matris ac magistrae, traditio quoad sanctissima christianae fidei dogmata: eccle-
« siastica praecipue disciplina illustratur, variusque eius status, pro temporum
« et locorum diversis conditionibus, ob oculos ponitur. Hinc apparet indefessa
« pastoralis Romanorum Pontificum cura et sollicitudo in confirmandis in fide
« fratribus, in reducendis ad veritatis viam aberrantibus, in extirpandis subere-
« scentibus in dominico agro identidem vitis ac morum corruptelis, ac demum
« in propaganda ad extremos orbis fines, missis undequaque divini verbi prae-
« conibus, evangelica doctrina. Hinc patet novarum ecclesiarum erectio, vel
« erectarum mutua unio, aut etiam divisio: hinc monasticorum vel militarium
« Ordinum institutio, sacrarum societatum confirmatio, privilegiorum tum
« ecclesiis, tum monasteriis concessio. Denique innumera hic congeruntur docu-
« menta, ex quibus evincitur Romanam Sedem, semper et ubique, primatus
« illius, quem sancto Petro eiusque successoribus Christus Dominus, singulari
« privilegio, concessit, iura exercuisse: unde manifesto inscitiae aut impudentiae
« rei convincuntur novatores aliqui, qui Romanos Pontifices posterioribus tantum
« saeculis potestatem suam tam longe protendisse, neque illius vestigia remo-

(1) IOANN. VOIGT, *Hildebrand als Papst Gregor VII, und sein Zeitalter* (Weim. 1815; 2^a ed. 1846; gallice ab A. JAGER, an. 1837, Parisiis; italice ab VERGANI, an. 1840, Mediolani).

D. ALOYSIUS TOSTI, Ben. Cass., *Storia di Bonifacio VIII e de' suoi tempi* (apud Montem Cassinum 1847; gallice a DUCLOS, Parisiis 1854; germanice, Tubingae 1848).

CAROLUS FERDINANDUS HOCK, *Gerbert oder Papst Sylvester II und sein Jahrhundert* (Vindobonae 1837; gallice ab J. M. ANINGER, Par. 1842; italice a CAIETANO STELZI, Mediol. 1840).

FRIDERICUS HURTER, *Geschichte des Papst Innocenz III* (Hamb. 1834-42; gallice ab ALEXANDRO DE SAINT-CHÉRON. I. B. Haiber, Parisiis 1838-43; italice a GLIEMONE, Mediolani 1858); et ALOYSIUS ADALBERTUS WAIBEL, *Papst Innocentius der Dritte; eine der merkwürdigsten Lebensgeschichten* (Aug. Vindel. 1845).

EDUARDUS PERTHEL, *Papst Leo's I Leben und Lehren* (Ienae 1843); et ALEXANDER DE SAINTE-CHE-
RON, *Histoire du Pontificat de Saint Léon le-Grand* (Parisiis 1845).

GUILLELMUS ROSCOE, *Life and pontificate of Leo X* (Londini 1806; italice ab ALOYSIO BOSSI, Mediolani 1816); et I. M. AUDIN, *Histoire de Léon X* (Parisiis 1844).

« tiori aevo uspiam adesse, falso et per calumniam nobis obtrudunt »⁽¹⁾. Quae, utut egregie dicta, si cui iugulum quaestionis petere non omnino videantur, ille opportune meminerit critices artem ac *philosophiam* quam *historiae* dicunt, id temporis, quum Magnam Bullarium editum est, catholicos scriptores sequutos non fuisse, veritos ne sancta exponendo eanibus, impie temereque violarentur. Maluerunt namque thesauros abscondere, quam revelare, quos ausu improbo ab haereticis et nebulonibus temerandos suspicabantur. Nostra autem aetate, hac tanta litterarum luce, quisnam posset clanculum et impune Romanorum Pontificum abuti constitutionibus, aut in rem suam detorquere? Quis imo ad legendum accedens, non quadam suavitate perfundetur, cum, vel frigescente charitate, praesens Dei adiutorium in Ecclesia Catholica persenserit? Primoribus igitur tantum labiis degustandum Cocquelinio fuit, quod plenis haustibus nobis ad Romanae Ecclesiae, matris nostrae, decus est hauriendum.

Quis enim sibi induxisset in animum, quas venditarunt Ecclesiae hostes, fabellas, si Pontificum Maximorum res gestas parumper in purissimo Bullarii fonte attigisset? Quis perfricta fronte Martini IV potuisset calumniis memoriam oppetere, quod Graecorum imperatorem Michaëlem Palaeologum regemque Aragoniae Petrum damnasset, si bullas, damnationis causas plene disserentes, perlegisset? Quis Bonifacium VIII, Clementem V, Gregorium VII, sine sceleris nota, carpere quivisset, quod regem Philippum, cognomento *il Bello*, Andronicum et Henricum imperatores diro Vaticano fulmine pereulerint, nisi eum latae excommunicationis causa praeteriisset? Quis immo Gregorii IX robur in imperatorem Fridericum, Italiae hostem infensissimum, Innocentii IV constantiam invictissimam in impiam Ezzelini tyrannidem, Honorii II fortitudinem in Fulconem, perditissimum hominem, demiratus non fuisset? Incestuosorum licentiam, *simoniam* in Lucens Ecclesia pullulantem Alexander II coercet: clericos concubinarios nefariosque percellit Gregorius VII: Abailardi commenta, pietatis furo illita, homines a recto veritatis tramite abducentia, detegit damnatque Innocentius II: Albigenes, Patarenos, Provinciales et huiusce furfuris balatrones, qui umbris nitebantur obscurare lucem a Iesu Christo allatam, et sanguinis ipsius beneficium obtegere, profligat Innocentius III: sectae sub specioso Ordinis Apostolorum nomine totis viribus se se opponit Honorius IV; Wiclefo, Martino V; Luthero eiusque asseclis, Leo X et Hadrianus huicse nominis VI. Adprobandasne fuit Ordo monasticus, quo in Italia primum, mox in Europa lumen accensum est ad mediæ aevi noctem fugandam? adprobavit Gregorius Magnus, ratam habens regulam, quam sanctus Benedictus scripserat Sublaquei, atque Honoratus, Sublaqueensis abbas, ei obtulerat confirmandam. Anne hominibus divitiis voluptatibusque inhiantibus exemplar fuit arcissimae poenitentiae et evangelicae paupertatis proponendum? proposuerunt Honorius III et Gregorius IX, Fratrum Minorum Ordine instituto, atque in sanctorum caelitem numerum Francisco Assisinate et Antonio Patavino relatis; eodem sane modo,

(1) Vide Cl. viri praefationem, quam supra, pag. xv (2), iam nominavimus.

quo doctis viris scientiae humilitati et angelicae puritati coniunctae miraculum prae oculis adposuit Ioannes XXII, qui S. Thomam Aquinatem inter beatos caelites adnumeravit. Novisne operariis, qui docerent, praedicarent, evangelizarent, vinea Domini fuit instruenda? instruxit laudatus Honorius, Ordinem Fratrum praedicatorum recipiens, eiusdem conditore a Gregorio IX in albo sanctorum inscripto ⁽¹⁾.

Sed quorsum ista? Ut nimirum meminerint eruditi, discantque indocti, in tam ampla reipublicae christianae administratione, si quid fortasse in homine nota dignum deprehendent, illud cum egregiis facinoribus comparatum, omnino ex oculis intuentium evanescere, velut in solis disco maculas, quae nec claritatis fulgorem, nec beneficium caloris imminuunt. Qua sane in re, privatum hominem cum orbis universi magistro non esse confundendum ex eo potissimum patet, quod si quid in primo, nil unquam in altero reprehendi posse, omnium temporum notitia demonstrat. Ex quo iam sponte fluit, Ecclesiae Catholicae historiam non esse addiscendam ex fictis haereticorum hostiumque romani nominis aut *rationalistarum* (uti vanissimi homines se se appellant) fabellis; sed ex certissimis monumentis, quorum maximam partem Bullarium capit, a quibus omnis corruptionis suspicio abest. Hisce addendum est, plurima esse quae, licet maximi momenti, nullibi possent reperiri: nam perantiquae tabulae, partim incendiis absumptae, Urbemque non una vice barbaris depopulantibus, deperditae, in profanos conversae usus, destructae; partim langobardicis aut gothicis minutis properatisque litterulis exaratae, lectu sunt perdifficiles: nonnullae item carie admodum terebratae aut librarium incuria inemendatae Oedipo interprete habent opus. Incredibilis hinc rerum copia interiisset, aut tincis alendis iacuisset in archivorum pluteis vetustae tabulae, ni strenuorum virorum indefessus labor, Romanis Pontificibus auspiciantibus, foventibus, illas ex autographis codicibus exscriptas in Bullarii volumina intulisset, qua impensa, quo studio, quibus curis ii scienter dicent, qui bibliothecis lustrandis multos annos se abdiderunt.

Graecae latinaeque litterae, sine speciali Maximo-rum Pontificum cura, deletae fuissent.

VII. Artes e Graecia olim exulantes in Italiam se receperunt, ubi mirum dictu est quo iurare micuerint, qua excellnerint venustate; at labentibus saeculis e sublimi corruentes, paullatim pessum ire et, imperii sede Byzantium translata, contabescere coeperunt; tandem, barbaris Italiam invadentibus, extinctae ac illorum manibus praefocatae sunt. Quis nostrum nunc Homeri Virgiliique poemata, quis Tullii Demosthenisque eloquentiam, quis inmo Chrysostomum et Basilium, Hieronymum et Nazianzenum, Prudentium et Sedulium admiraretur, nisi in Catholica Ecclesia, in arce veluti tutissima, graecum et la-

(1) Vide TULLII DANDOLO, *Il Medio Evo: Studi storici, filosofi e letterarii* (3 vol.); et eiusdem, *Roma ed i Papi* (5 vol.), Mediolani 1857. Tanta est rerum evidentia, ut ipsi acatholici nunc pallioliam canere cogantur. Qua in re legendus HENRICUS MILMAN in sua *History of Latin Christianity*, etc. (Londini 1854-56); nec non ROBERTUS FERGUSON, *Luther, his times, character and works* (lb. 1848), et S. A. I. DE RUEVER-GRONEMAN, *Diatriba in Ioan. Wiclifi vitam, ingenium, scripta* (Ultrai. 1837).

tinum sermonem servari studiose curavissent parentes hi catholici nominis? (1). Quod quanti momenti fuerit, tam ad integritatem doctrinae servandam, quam ad humanitatis artes tuendas, ii existimabunt, qui turpissimum putant politiores artes, nostrae cum sint, ignavia et socordia Itatorum fieri alienas: quae quam late pateant breviter videamus.

Saeculo XVIII exeunte, quidam in Gallia pseudosophi, tenues homines, sed arrogantes, imperiti, loquacissimi, veluti teterrimae belluae solutae catenis, in Iesu Christi Ecclesiam irrumpentes, labeicum opus in eius ruinam evahere aggressi sunt. Quo in negotio, XVI saeculi haereticis sibi ad imitandum propositis, vernaculo tantum idiomate, reliquis posthabitis, utendum tam in sacris, quam in profanis rebus esse dixerunt. Verum quum illi vernacula vocabula tantum in sacra liturgia adhiberi vellent, Dalambertianae encyclopaediae scriptoribus, Voltairi insufflante daemone, ultra progredi visum est, graecis latinisque litteris valedicto, scriptisque novatorum unice ad studendum propositis. Semel enim (ita ipsi) ecclesiasticarum traditionum abrupta serie, et ab antiquis magno intervallo praesentibus seiunctis, pronum fiet sensim priora oblivisci, ac nova placita, obsita quidem multa barbarie, obvoluta paupertate incredibili orationis, interim catholicae doctrinae inimica, venditare. Quis enim graecae latinaeque linguae ignarus sacros codices et Patres Ecclesiae perleget, graecae latinaeque exaratos? Quis non perlegens fidem nutriet puram erroribus, pietatem fovebit in se? Fide temerata ac pietate evanescente, quo non ruere licebit?

Arcaenum scelestumque consilium Romani Pontifices retexerunt, neque hulum ab ea, quam ab Apostolis accepere, doctrina desciscentes, non modo acta Sanctae Sedis, conciliorum decreta, officium divinum, sacram liturgiam caeteraque omnia ad Dei cultum pertinentia, latino sermone inter latinos, inter graecos graeco peragi iusserunt, ut ab omni antiquitate acceptum fuerat; verum etiam in academiis et studiorum gymnasiis homines adlegerunt, qui idiomatica varia callentes, docerent optimaе spei adolescentes, difficiliora quaeque exponerent, lautioribus stipendiis decretis, profusis merito honoribus. Cuius quidem rei illustre testimonium fuere (ut caeteros silentio praetereamus) duo eminentissimi S. R. E. Cardinales, quos praesens aetas demirata est, posterique, vix credentes, demirabuntur, Mai et Mezzofanti, quorum mortem deflet sapientia, quosque immortales futuros optavisset. Ille, ad miraculum doctus, plurima vetustiora graecarum et latinarum litterarum monimenta ubique ex tabulariis eruit, quae perisse arbitrabantur sapientes: hic, novo fere inauditoque exemplo, innumera noscens totius orbis idiomatica, ephebeum illud mundo perceleberrimum, quod *De Propaganda Fide* dicitur, administrans (quo ex quatuor ventis alumni conveniunt, mirum dictu! in unitate sermonis Ecclesiae latinae fidei unitatem adquisituri), cura et studio, dictis atque exemplis mirifice auxit, illustravit, innovans quodam-

Novatoribus
restiterunt Ro-
mani Pontifices

(1) Vide opellam, cui titulus: THOMAE VALLAURI *De latinis christianae sapientiae Scriptorum Oratio, habita studiis rite auspiciandis in auditorio maximo R. Archigymnasii Taurinensis, III non. novembr., an. MDCCCLV. Augustae Taurinorum, ex officina regia, an. M. DCCC. LV.*

modo portentum, quod in *Actis apostolorum* legitur ⁽¹⁾. Sartum itaque et tectum, contra haeticorum et novatorum deliramenta, Pontifices Maximi romanae gentis, qua nulla nobilior, potentior, illustrior, eloquium servantes, et optimo usi sunt instrumento ad suam potentiam, quae extenditur a mari usque ad mare, declarandam, et vix dici potest quam bene de studiis universis meriti sint, quae, latino graecoque deficiente idiomate, maxima ex parte perissent.

Quae praefate demonstrant, etiamsi sacrae litterae non exstarent, pontificii magisterii culmen divinitus constitutum fuisse, ut non modo futurae vitae praemia capessendi desiderium vehemens mortalibus iniiceret, sed etiam vitae praesentis officia docens, beatitatemque fovens societatis humanae, illos ad caelestem Hierusalem, quae Christus est, veluti manu duceret. « Dubitabimus itaque, « cum Augustino concludendum, nos eius Ecclesiae condere gremio, quae usque « ad confessionem generis humani ab Apostolica Sede, per successiones epi- « scoporum, frustra haereticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, « partim conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis, « columen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summae profecto « impietatis est, vel praecipitis arrogantiae ⁽²⁾ ». « Haec enim, ut Irenaeus habet, « est vitae introitus: omnes autem reliqui fures sunt et latrones ⁽³⁾ ».

VIII. Sed iam ad propositum e longiore diverticulo redeamus. Quamquam collectiones, quas supra innuimus, plurimi a doctis viris habentur, nihilominus in tam lato campo plenae adhuc crebraeque spicae erant colligendae. Omnium, ut dictum est, praestantissima Cocquelinii recensio est (cuius exemplaria omnia ad unum venditata, nullibi reperire est; et si aliquid fortuito habeatur, illud grandi pecunia vendi bibliophilis compertum est), eamque iterum praelo consignare Taurinensibus Editoribus visum cum esset, duo prae oculis fuerunt habenda, ut eius explerentur lacunae, et, quantum fieri posset, librariorum menda tollerentur. Quod qua ratione se consecuturos sperarent, pluries professi sunt; et primo quidem in eo quod dederunt operis *Programmate* ⁽⁴⁾; deinde

(1) II, 6-12.

(2) *De utilitate credendi*, cap. xvii, n. 75.

(3) *Contra haereses*, lib. III, cap. 1.

(4) Aliqua ex eo excerpta hic retulisse iuvabit: « ... Romam deinde petivimus Pontificem Opt. Max. adituri, qui ut nostram mentem agnovit, quo est animo, qua est pietate, mirifice laetatus, nostrum laborem complexus est, suo oraculo adprobavit, eique tota mente benedixit. E. mi principis Francisci S. R. E. Card. Gaude auspicia accesserunt, sub quibus, Romae doctorum virorum Consensus . . . . . tabulariis ac Bibliothecis lustrandis, diplomatibus nondum editis colligendis, editisque cum suis originalibus conferendis constitutus est, ut cum Taurinensibus operis Curatoribus conferens, nova nostra editio authenticarum tabularum fidei reddita, ad Pium usque P. P. IX (quem diu sospitet Deus) perducta, copiosis et analyticis indicibus affabre confectis distincta, elegantibus typis nitida, vendenda minoris quam ceterae omnes hucusque impressae, castigata ad unguem exque omni parte integra, Deo opitulante, ex officina nostra prodiret. Atque, ne videamur hic lectorem lusisse dolis, plus quam centum S. Leoni Magno, in veteri Bullario omissa Romani iam collegere documenta VV. DD.; centum vero ac fere triginta Pontifici Lambertino pertinentia, nondum aut sparsim prolata in lucem, dum Romae moraremur, magno nos emisse fatebimur, id ipsum cum reliquis Summis Romanae Ecclesiae Antistitibus facturos pollicentes.

« Quos tulimus labores, quas fecimus impensas quisque per se intelligit. Itineribus namque confi-

in *Litteris* ad Primates, Patriarchas, Archiepiscopos et Episcopos universi orbis Catholici, quorum exemplar ad quotquot sunt ubique terrarum S. Sedis Legatos Roma missum fuit ¹⁾; ac postremo in *Verbis lectori benevolo* primo volumini

ciendis, libris undique colligendis, peritorum hominum adhibendis ingenii, archivii ubique locorum examinantis et id genus sexcentis aliis praestandis, regia sane gaza opus esset. Quod profecto eo dicimus, ut et qui iam nostrae Bullarii editioni subscribere, eos subscripsisse non poenitet, quique nondum suum dedere nomen, illud dare festinent.

« Bullas vero et diplomata in veteri Bullario emisso, distinctis voluminibus, eodem tempore dabimus. Quae veluti Coquehliniani Bullarii *Appendicem* conflabunt, illius sane complementum necessarium. Augustae Taurinorum... kal. sextidii MDCCCLVII ».

(1) Ea Litterarum tenor: Excellentissime in Christo Pater et D. mine!

« Annus iam clapsus est, ex quo innumeri, ique illustres pietate viri christiano nomini studiisque gravioribus addicti, praestolabantur fore ut, eorum votis facientes satis, Magnum Bullarium Romanum, typis Mainardi adornatum saeculo XVIII ineunte, cuius exemplaria ad uoum omnia multo aere venundata nullibi reperire est, in novam nos lucem proferremus. Egregium sane, at plenum alcae negotium! Nupera siquidem nostra haec editio, quamquam fideliter cum romana editione conveniat, tamen eam multis curis studiisque prosequitur. In primis, hic illic erroribus accurate est Mainardiana impressio expurganda; plurimis deinde additamentis amplificanda, locupletanda nonnullis animadversionibus; non quod Coquehlinium oblivionis, aut scordiae Mainardium incusamus, sed quia inviete patet multa in eorum colectione, ut ut divissima, desiderari, quae forsitan ipsi habere non potuerunt.

« Recentiora insuper tempora ingressis nobis octo occurrunt Pontifices in Petri Cathedra a Benedicto XIV, quorum Bullas, quoad fieri poterit accuratius, colligemus. Verum enim vero, non pauca adhuc monumenta pontificia exulant ex omnibus lucisque excusis Bullariis: multa bibliothecae per universum orbem disseminate nos celant, quibus videlicet documentis solerter investigandis colligendisque adlaborabit romanum Doctissimorum Hominum Collegium (pro cuius institutione ad locupletandum expoliendumque Romanum Bullarium enixe nostrum protectorem E. num Card. Gaude obsecravimus), magnam, ingentem, sacram gazam adeptura. Quae omnia, quamvis aequis rerum aestimatoribus nimis salebrosa sint visa, tamen non defuere alia ad animum labefactandum multo maiora.

« Vidimus enim, penitusque perspeximus aetatem hanc nostram levissima graviorum studiorum despectu nulla parem, libentissime ac veluti ambabus ulnis libros complecti, qui profanae novitates edocent; eoque a veritate auditum avertentem, ad fabulas esse conversam (II *ad Timoth.*, IV, 4). Tetrum revera, miserum, detestabile, nihilominus praesens exploratumque rerum ad religionem spectantium fastidium! Ex quo non modo utilitatem fere nullam nobis opus tam amplum suscepturis licuit sperare, verum et rei familiaris iactura non mediocriter fuit pertimescenda. Quid igitur? Palam loquutos fuisse haud nos poenitebit. Plus apud nos honorum vota precesque, E. mi Gaude Cardinalis patrocinium, Summi Pontificis secunda omnia valere, quam mittendae pecuniae timor! Quamobrem opus aggressi, quod bonum faustumque sit alterum Bullarii volumen iam in lucem protulimus.

« Manum nunc tertio imposituris visum est ad universum Ven. Episcoporum ordinem confugere, ut vigiles ipsi christiani gregis pastores nostrum non contemnendum in sacra monumenta studium complectantur, adiuvent, foveant, et una simul Catholicae Ecclesiae bono consulant, eiusque hostibus os impudentissimum obstruant. Nos enim animo dumtaxat vigemus; sed valeant, ita nos Deus fortunet, recta, vera, prospera consilia!

« Te itaque, excellentissime Domine, atque venerabilis Pater, oramus atque obtestamur, ut qua est in Deum pietate, qua in Christi oves diligentia, si quae in tuae Diocesis tabulariis et bibliothecis ad Capitula, Ecclesias, Monasteria pertinentibus Bullae sunt nondum editae, eas affahre ex suis autographis exseribi, adque nos mittere festines: quod pergratum nobis, iisque acceptum scimus, quibus cordi est Pontificum decreta, constitutiones et id genus alia non archiviorum pluteis abscondi, tin-arum epulas, ast in communem utilitatem commodumque proferr.

« Quoniam vero abtot curis hominumque doctissimorum consiliis paulo nobis copiosorem additionum segetem subnascituram praevidemus, atque nonnulla, serius ad nos delata, locum in excusis voluminibus haud nacta sunt, hinc *Appendicis* necessitas operi addendae apparuit, in qua sedem etiam habebunt omnia a Coquehlinio, utpote dubia aut suspecta, aut etiam ignota, scitu nihilominus doctis viris dignissima...

« Augustae Taurinorum, kal. decembris MDCCCLVII ».

praemissis ⁽¹⁾. Unum hic addimus, cui nemo sane refragabitur, Taurinensem Magni Bullarii Romani editionem, SS. D. N. PII PP. IX benedictione erectam, subque Em. S. R. E. Cardinalis FRANCISCI GAUDE auspiciis positam (qui ingenio et doctrina, consilio et opera eidem intentius adest), antea actis omnibus quam longissime praestare. Namque iis omnibus, quibus tam venustati, quam emendationi operis cautum est, duo insuper accedunt, quae mirum in modum illud lautissime exornant *Continuatio* videlicet, atque *Appendix*. Haec, quam distincta a Bullario volumina capiunt, ditissimam et lectissimam monumentorum praefert segetem; quae ex tabulariis Vaticanis exscripta, vel ex privatis bibliothecis commodata, vel ex operibus compluribus variisque excerpta, secundis curis romanorum virorum Sacrae Theologiae et Ss. Canonum peritorum, nunc primum in lucem prodibit. Qua certe collectione, si rerum peregrinitatem, praestantiam ac copiam spectes, nihil dici excogitarique utilius potuit: quemadmodum conceptissimis verbis in praefatione ad limen *Appendicis* voluminis prioris, ipsi editores curatoresque operis profitentur.

Ad *Continuationem* vero quod attinet, breviter est adnotandum, eam constare ex iis, quae sub PP. Clemente XIII et XIV, Pio VI, VII et VIII, Leone XII, Gregorio XVI et Pio IX, feliciter regnante, acta fuere, quaeque tantae dignitatis sunt et praestantiae, ut nemo, quamvis rerum omnium incuriosus, velit ea non habere perspecta. Etenim saeculo XVIII labente, atque XIX ineunte, philosophandi cacoëthes, rerum novarum libido, virus Iansenistarum sub pietatis fuco in aemulationem legis propinatum, tumultus populorum impetusque belantium, arcana et nefanda sectarum studia, omnia demum confusa, sus deque agitata minabantur fore graves ne redirent ignorantiae barbariaeque tenebrae. Eo namque dementiae ventum fuerat, ut nihil uspiam esset sancti, nihil impolluti, atque in ipsum venerandum in terris Iesu Christi Vicarium perditum homines violentas manus iniicerent, eum e sede sua deturbarent, in exilium agerent, ubi aerumnis confectus martyribus pene comparandus diem obiit supremum. Testis est Gallia quae, inter caetera, impudentissimum illud *Rationis*, quod vocabant, simulacrum se vidisse siccis oculis, vix sibi credit; testis est Italia, quae duos sanctissimos Pontifices Maximos, praedonum stipante caterva, pulsos Urbe, extorres aspexit; testes iam omnes Europae populi qui de iustitia, pietate, moribus actum fuisse arbitrabantur, quum exultarent impii, et inter caedes sonitusque flammaram, ruentium domorum fragores, ploratus et ululatus furiose iucundarentur. Robur certe plusquam humanum in animo fuit utriusque Clementi, Rezzonico et Ganganello, utriusque Pio, Braschio et Claramontio, qui, ut alios reticemus, Petri naviculam, fluctibus intumescens maris iactatam, ad portum, auxiliante Deo, tandem aliquando incolumem perduxerunt ⁽²⁾. Ea meminisse tem-

(1) Vid. tom. 1, pag. 5-11 huiusce editionis.

(2) Quae hic obiter tanguntur, fuse explicantur non solum in *ecclesiastica et civili* horum temporum *historia*, sed etiam in pluribus monographiis, quarum, lectoris commodo, unam aut aliam recensemus. IOANNES CRÉTINEAU-JOLY, *Clément XIV et les Jésuites*; et *Défense de Clément XIV* (Paris 1847). — P. AUGUSTINUS THEINER, *Geschichte des Pontificats Clement XIV* (Lipsiae et Parisiis 1833) — AMATUS

pora horret animus, quibus nihil multis annis sol vidit indignius, quaeque ad barbariis et pristinam feritatem viam stravissent, nisi Romani Pontifices praesentibus malis occurrissent, obsecrantes, inerepantes in omni patientia et doctrina. Quis igitur, haece perspectis, dubitabit quin ex horum Pontificum actis magnum sit Taurinensi Bullario emolumentum accessurum et decus? Quis consilium Editorum optimamque in sacra et severiora studia voluntatem non laudibus prosequetur? Quis imo cum iis non conferet, qui humanae societati non mediocriter profuerunt vel inventis vel instauratis disciplinis; qua gloria nulla maior, illustrior nulla esse potest?

IX. Verum enimvero manum ab scribendo non retrahemus, quin Sanctissimi Domini Nostri Pii PP. IX Pontificis Optimi Maximi in hanc Taurinensem editionem perbrevev promeritorum notitiam attaxamus: quod certe consilium ab omnibus probatum iri confidimus. Etenim licet Sanctissimi huius christiani nominis parentis in hocce opus studium ac sollicitudo nullis omnino meritis rependi possit; nihilominus humillimum aliquod mnemosynon gratique animi argumentum in his pagellis esse praebendum optime editores existimarunt, iique omnes existimabunt, qui pro acceptis beneficiis gratias non modo agendas, sed et referendas et habendas esse autumant; amplissimaque insuper dignitatis fastigium, et eximias virtutes in Iesu Christi in terris Vicario venerari sanctum et ratum habent. *scientes quid Apostolicae Sedi, cum omnes hoc loco positi ipsam sequi desideremus Apostolum, debeat, a quo ipse episcopatus et tota auctoritas nominis huius emerit* ⁽¹⁾.

Sanctissimi
Domini Nostri
Pii Papae IX
in Taurinatem
Bullarii Editio-
nem beneficia
obiter attin-
guntur.

Ut itaque in libraria nostra Taurinensi officina Cocquelinianum Bullarium praelo submitti novit Pontifex Maximus, statim, litteris datis Romae iv kalendas martias M DCCCLV ab Eminentissimo S. R. E. Cardinali Iacobo Antonelli, Pontificis M. ab actis, egregii animi sui argumenta impertivit: editoribus bene omnia auspicatus, operi benedixit, eiusque pontificatus acta in Bullarii *Continuationem* inserenda regali munificentia concessit. Id enim temporis idea tantum editionis suscipiendae affluserat: atque nisi duos post annos, primo huius editionis volumini non admovere manus officinatores taurinensis. Quae enim, quasi operis praegustandi caussa, Augustae Taurinorum, an. M DCCCLVI, diem per rimas perspexit, malo omine incepta, misella profecto incomptaque, et quodam afflatu noxio cassa et inanis, velut in abortivo evanuit ⁽²⁾. Tunc unus editorum, amicorum superveniente consilio, Romam, iter melius doctus, petiit, ubi duos

GUILLOU, *Les martyrs de la foi* (Paris 1821) — CAROLUS DUROZIOI, *Éloge historique et religieux de Pie VI, avec l'histoire religieuse de l'Europe sous son pontificat* (ib. 1825) — PLACIDUS MUTH, *Gedächtnissfeier der Befreiung Pius VII aus französicher Gefangenschaft* (Erfordiae 1814) — LAEGER, *Lebensbeschreibung des Papstes Pius VII* (Francof. 1825) — ARTAUD DE MONTOR, *Histoire de la vie et du pontificat du pape Pie VII* (Parisii et alibi 1836-1840) — Eminentissimus PACCA S. R. E. cardinalis, *Memorie storiche per servire alla storia ecclesiastica del secolo XIX* — IOANNES FRANCISCUS MAGUIRE, *Rome: its Rules and its Institutions* (Londini 1857).

(1) Innocent. I, *Epist.* XXIX ad Conc. Carthag. n. 1.

(2) Editores Franco et Dalmaso, prope inaudito exemplo, priores triginta huius abortivae editionis fasciculos reiecerunt, optimo sane consilio, sed magno pecuniae detrimento.

circiter menses moratus (martio et aprili an. M DCCC LVII), Eminentiss. S. R. E. Francisco Cardinali Gaude, praeclearo operis patrono adiuvante, fovente, opitulante, de nova editione suscipienda; de *Continuatione* et *Appendice* adornanda; de emendatione Romanae editionis conficienda; de Collegio virorum sacrae theologiae sacrorumque canonum peritorum in Urbe adlegendum multa et varia molitus est. Atque ita, disiecto priori in lubrico et instabili, novum veluti operis fundamentum iecit inconcussum firmumque.

Eodem quoque anno MDCCCLVII ad universos Pontificiae Ditionis episcopos litterae missae fuere a Praefecto Sacri Consilii Tridentinis decretis interpretandis, ut Taurinensem Bullarii editionem in suis diocesisibus disseminando incumbere, ea maxime de caussa, quod id genus opera, quem sibi proposuere portum arripere haud possunt, nisi ea episcoporum venerabilis ordo foveat, adinvet, opituletur ⁽¹⁾. Interim, altero anno (M DCCC LIX), quum idem Editor Romam iterum se conferret, quartum Bullarii volumen Sanctissimo Patri oblaturus, nova et magna clementiae suae pignora accepit. Etenim Beatissimus Pontifex perhumaniter eum excipiens, consilium eius studiumque laudavit, laboribus fauste onimatus est, atque operi iterum iterumque benedixit. Vaticani insuper tabularii scrinia in huiusce editionis commodum patere, Eminentissimo Card. Gaude poscente, concessit, unde partim nova eruere, partim a Cocquelinio edita ad archetypum recognoscere liceret, quam fructuose, quam apte nemo non videt. Magnum dein pulcherrimumque aureum numisma sua imagine caelatum, non munificentiae modo, sed et favoris sui praecleari iudicium praebuit. Tandem, encycliis Romae datis nonis iulii MDCCC LIX, ad omnes catholici orbis ecclesiarum antistes, per manus Eminentiss. Principis Patroni ⁽²⁾, « Pius IX, « Pontifex Optimus Maximus, quem Deus Ecclesiae suae sospitem servet, tibi, « uti ceteris locorum Ordinariis, sponte lubenterque indulget, ut si forte archivia « consulendi, ac diplomata in usum nostrum extrahendi munus alicui e ca- « nonicis viris, sive Cathedralium, sive Collegiarum Ecclesiarum tuarum

(1) Epistolam ipsissimis verbis referimus: — « *Esce in Torino . . . . . una nuova ristampa del Bollario Romano, la quale, mentre supplisce alle antiche edizioni oramai divenute assai rare e costose, viene altresì per opera di distinti ed esperti Ecclesiastici in piena corrispondenza con teologi e canonisti di Roma, corredata di copiosissime aggiunte di bolle, brevi, diplomi e lettere apostoliche riguardanti non solo il dogma, ma eziandio la disciplina della Chiesa, desunte da varie opere in cui trovansi qua e là sparse, non che da antiche pergamene e manoscritti che potranno ricopiarsi nei più accreditati archivi, come meglio l'Eminenza V. R. ma rileverà dall'unito programma. Da questi brevi cenni è agevole arguire la utilità ed importanza di una impresa che ripromette di vieppiù diffondere e rendere comune la conoscenza di questi insigni monumenti in cui si racchiude così ricco tesoro di pontificia sapienza. Per la qual cosa questa Sacra Congregazione del Concilio viene autorizzata ad interessare lo zelo di V. Eminenza Reverendissima, onde nel modo che più Le sembrerà opportuno e conveniente si degni cooperare alla diffusione di un'opera, che, attese le sue vaste proporzioni, non potrebbe essere coronata da un prospero successo ove dagli Ecclesiastici, e specialmente dall'Episcopato, non ottenesse un benevolo incoraggiamento. . . . Roma, dicembre 1857. — Il Segretario della S. Congregazione del Concilio — Quaglia ».*

(2) Haec inter alia scribit Eminentissimus Cardinalis Gaude in dictis encycliis ad universi orbis Praesules, unde excerptimus pauca haec verba.

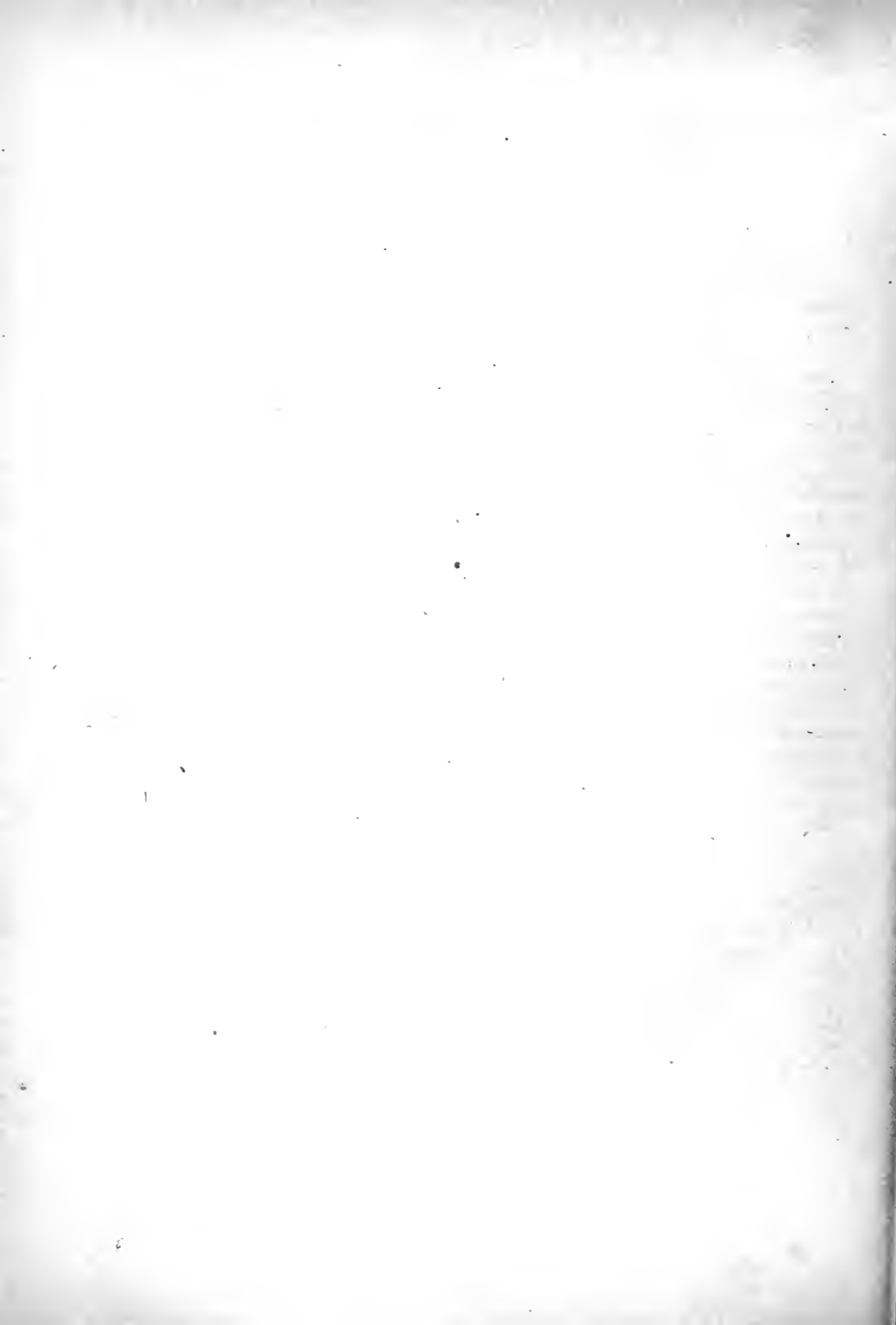

« committere lubeat, ipsos, dum actu officio illi obeundo operam impendent,
 « a choralis servitii onere ita pro tuo arbitrio ac prudentia dispensare valeas,
 « ac si reapse choro interessent. Qua quidem re plurima haecenus in hanc
 « Bullarii editionem, exhibita apostolicae benignitatis argumenta, novo, eoque
 « amplissimo, paternae sollicitudinis pignore auxit atque cumulavit ».

X. Quae de Romani Bullarii dignitate ac praestantia haecenus, candide Lector, Conclusio-
rum hucusque
expositarum. praefati sumus, ea adumbrata potius quam plene exposita sunt existimanda. Nobis enim sacrae profanaeque eruditionis latissimum campum excurrentibus, non paucae pagellae, sed integrum conscribendum volumen fuisset, ut earum partes, quae amplissimae sunt cognituque delectabiles, enucleare commode possemus. Pauca nihilominus, quae sumus loquuti, huiusmodi esse arbitramur, quae non improbata doctis, ab omnibus bona venia acceptum iri speramus. Maximus vero fructus, ni nostra nos fallit opinio, expositae a nobis sententiae hic apparebit, si opus hoc magnum non solum theologiae sacrarumque canonum studiosi, sed etiam qui in humaniores disciplinas incumbunt excipient aequi bonique. Quum enim vehementer cupiamus, omnes illam, quam nos inenarrabili Deo beneficio a pueris hausimus in ipsius Catholicae Ecclesiae sinu, fidem amplecti, illam tueri profiterique, etiamsi pro ea mori necesse foret; ineffabili angimur moestitia quoties nostra leviter inepteque iudicari, impieque dilacerari ab iis videmus, qui vel nostrarum rerum ignari, vel ratione perversis opinionibus abrepta, dum silere oporteret, loquuntur mendacia, calumniantur, aspernantur, lacessunt maledictis. Humanissimum enim ac iustitiae plenum nobis videtur veritati ubicumque honorem exhibere ac observantiam profiteri: quo saepe factum est, ut qui antea iniusti essent rerum aestimatores, atque in illam scelesti ac furiosi ruerent, meliora postea edocti, male partum, male gestum, male detentum erroris imperium abdicaverint, et in pristinam lucem dignitatemque se vindicaverint, ex persecutoribus *vasa electionis* effecti.

Deum, dum haec scribimus, enixe oramus ut, depulsa ab hominum mentibus caligine, cordibusque eorum Sancti Spiritus igne succensis, videant universi veritatem, videndo intelligant, intelligendo complectantur et diligant. Qui si illuxerit dies, quo in Vaticano monte sidus illud fulgidum omnes homines in viam salutis et in semitam mandatorum Domini sequantur, tunc demum uno ore fateri cogentur Romanorum Pontificum in Ecclesia Iesu Christi administranda sapientiam et prudentiam, in refracendis vitiis robur, in docendo *infallibilitatem*, in admonendo benignitatem, in adducendis ad salutem errantibus zelum, fidem in credendo incorruptam, spem in Deum firmissimam, in omnes charitatem. Hunc ex animo diem votis urgemus, quo, iuxta divinum oraculum, hominibus vocem Romani Pontificis unice audientibus, qui sacra Iesu Christi vice in terris defungitur, *fit unum ovile et unus pastor* ⁽¹⁾.

(1) IOAN., I, 16.

ALEXANDER II

PAPA CLVI

Anno aerae Christi comm. MLXI.

Alexander II antea Anselmus, patria Mediolanensis, Lucensis episcopus, electus est Summus Pontifex kalend. octobris anno 1061, sed quo die inthronizatus sit, non constat. Sedit a die electionis annos XI, menses VI et dies XXI (1), temporibus Constantini Ducadis, mox Romani Diogenis, hinc Michaelis Ducadis C. F., in Oriente imperatorum, et Henrici IV Germaniae regis. Obiit in palatio Lateranensi die 21 aprilis anni 1075, et sepultus est in eadem basilica. Vacavit sedes vix ad diem.

Schisma vigesimum secundum.

Cum Agnes imperatrix, Henrici IV Germaniae regis mater, audivisset electum a cardinalibus Romae Alexandrum Papam, ipsa, filiusque (imminebat siquidem gravissimum Ecclesiae periculum a Basiliense pseudo-synodo per Henricum regem, Parmensis episcopi, qui regius erat cancellarius, suasu coacta) graviter tulere, Cadolumque Parmensem episcopum a Placentino duntaxat, et Vercellensi episcopo ipsa die festivitatis apostolorum Simonis et Iudae in Papam eligi faciunt, scilicet 27 die ab Alexandri II legitimi Papae electione. Hic antipapa, quum Roma, in mense aprili anni sequentis frustra obsessa, clam cum magno dedecore paucis admodum eum comitantibus aufugisset, ipsa die vigiliarum apostolorum Simonis et Iudae ab omnibus Theutonicis et Italicis episcopis, in Osbornensi concilio congregatis, damnatus est, atque depositus: quod etiam postea a Mantuano quoque concilio factum.

(1) Sic habet primus Vignolii catalogus, in secundo adduntur dies 14; octavus ex praefixis Criticae Baroniae habet annos XI, m. V, d. XXII, computato fortasse depositionis die.

Bull. Rom. Vol. II.

3

I.

Monasterium Fructuariense sub Apostolicae Sedis protectione recipitur; confirmaturque permutatio terrae cuiusdam, inter abbatem et Albertum Yporegensem episcopum inita (1).

SUMMARIUM

S. Willelmus Divionensis abbas monasterii Fructuariensis extractor. — Omnimoda monasterii immunitas. — Confirmatio permutationis. — Anathema, etc.

Alexander servus servorum Dei Alberto venerabili abbati sanctae Fructuariensis Ecclesiae, suisque successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Cognoscentes, quod Fructuariense coenobium, quod constructum est a D. Willelmo abbate Divionensis coenobii, iam olim a praedecessoribus nostris Ioanne, et Benedicto, item Ioanne, Clemente, atque Leone totius libertatis et securitatis munitum est, et nos humillimis precibus abbatis ipsius monasterii, nomine Alberti, annuentes, corroboramus nostri etiam privilegii firmitate, ut sub tuitione Apostolicae Sedis constitutum, nullius alterius Ecclesiae potestati ullo modo subdatur; ideo Dei, sanctique Petri, ac nostra auctoritate statuimus, ut neque in mundanis neque in ecclesiasticis rebus vel ordinationibus nullus homo etc. aliqua gravamina vel praeiudicia audeat inferre; sed omnia, quae collata sunt eidem coenobio, et usque in finem saeculi conferenda in quibuscumque rebus mobilibus et immobilibus, in potestate et ordinatione abbatum ipsius loci sine alicuius contradictione consistant. Igitur praecipientes praecipimus, et statuente statuimus ex auctoritate beati Petri principis apostolorum, ut nulli liceat etc.

Insuper etiam confirmamus, et ex nostra auctoritate constituimus, ut supra dictum monasterium in perpetuo teneat et possideat sine alicuius contradictione terram, et decimas, quas Albertus Ypo-

(1) Ex vet. Cod. Vat.

S. Willelmus Divionensis abbas, monasterii Fructuariensis extractor.

Omnimoda monasterii immunitas.

Confirmatio permutationis.

riensis episcopus commutavit cum Alberto abbate praedicti monasterii, sicut in cartula commutationis continetur, anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi 1065, secundo die mensis februarii, in dictione prima; sed ne iis sanctis ordinationibus quispiam invidus vel auidax rebellis praesumat obviare, Apostolica censura interdicimus et prohibemus sub divini iudicii obstatione, atque anathematis interminatione. Idcirco etc. Datum in sacro Lateranensi palatio decimo kalendas aprilis per manus Petri bibliothecarii S. Romanae Ecclesiae acholyti, vice domini Annonis Coloniensis archiepiscopi, et ipsius S. R. E. archicancellarii, anno vero secundo domini Alexandri secundi papae, ab incarnatione Domini **MLXV**, in dictione prima.

Dat. die 23 martii anno Domini 1063, pontif. Alexandri anno II.

II.

Alexander PP. in concilio Romano incestuosorum errorem damnat (1).

Ad Sedem Apostolicam perlata est quaestio noviter exorta de gradibus consanguinitatis, quam quidam legum et canonum imperiti excitantes, eosdem propinquitatis gradus contra sacros canones et ecclesiasticum morem numerare nituntur: novo et inaudito errore affirmantes, quod germani fratres vel sorores inter se sint in secunda generatione, filii eo-

(1) Per illud tempus error incestuosorum a quibusdam iureconsultis excitatus atque defensus est, qui auctoritate Iustiniani imperatoris eadem ratione, qua in successionebus, gradus consanguinitatis numerandos esse docebant. Impugnavit eum erroris prae caeteris Petrus Damianus. Cumque eius scriptis tolli non posset, et ad eum comprimentum auctoritate apostolica opus esset, Alexander Papa Romae synodum indixit, in qua contra defensores illius erroris hoc decretum edidit, cuius pars a Gratiano describitur, 53, *quaest. 4, esp. Ad Sedem Apostolicam, etc.* Nos vero integrum exscriptimus ex *Harduin. Collect. Concil. tom. VI, par. 1, col. 1102.*

rum, vel filiae in quarta, nepotes vel nepotes in sexta: talique modo progeniem computantes, et huiusmodi sexto eam gradu terminantes, dicunt, deinceps viros ac mulieres inter se posse nuptialia iura contrahere. Et ad huiusmodi profanum errorem confirmandum, in argumentum assumunt saeculares leges, quas Iustinianus imperator promulgavit de successionebus consanguineorum: quibus confisi ostendere moliantur, fratres in secundo gradu esse numeratos, filios eorum in quarto, nepotes sint in sexto. Sic seriem genealogiae terminantes, numerationem sanctorum Patrum, et antiquam Ecclesiae computationem ad nos usque perductam perversa quadam calliditate disturbare nituntur. Nos vero, Deo annuente, in synodo habita in Lateranensi consistorio, convocatis ad hoc opus episcopis et clericis, atque iudicibus diversarum provinciarum, denique diu ventilatis legibus et sacris canonibus, distincte invenimus ob aliam atque aliam causam, alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem ob nihil aliud ipsorum gradum mentio facta est, nisi ut haereditas, vel successio ab una ad alteram personam inter consanguineos deferatur: in canonibus vero ob hoc progenies computatur, ut aperte monstretur usque ad quotam generationem a consanguineorum sit nuptiis abstinendum. Ibi praescribitur, ut haereditas propinquitatis modo legitimo conferatur: hic vero ut rite et canonice inter fideles nuptiae celebrentur. In legibus distincte non numerantur gradus, nisi usque ad sextam, in canonibus usque ad septimam distinguuntur generationem. Haec igitur de causa, quia haereditates nequeunt deferri nisi de una ad alteram personam; idcirco curavit saecularis imperator in singulis personis singulos praefigere gradus. Quia vero nuptiae sine duobus non valent fieri personis, idcirco sacri canones duas in uno gradu constituit personam. Utramque tamen computationem, si attente, et

Quem auctoritate Iustiniani legum astruere,

Atque praecipit ab Ecclesia computationem innumerare canonum.

In synodo Lateranensi quaestio agitata, diversaque legum ac canonum computationem fieri sanctum est.

Anathema, etc.

Novus canonum imperitorum error in gradibus consanguinitatis supplicandis.

subtiliter perspecta fuerit, idem sensisse, et eandem esse in eis sententiam, atque ad eundem terminum convenire manifestissimum erit. Iustinianus namque usque ad quem gradum consanguinitas ipsa perduret, in suis legibus non definiit; canones vero ultra septimam nullam numeravere generationem. Sexto quippe gradu determinato, in ipsis legibus subintulit imperator: *Hactenus ostendisse sufficiat, quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palam est intelligere, quemadmodum ultiores quoque gradus numerare debeamus: generata quippe persona semper gradum adicit.* Ecce in his brevibus verbis aperte ostenditur, tales gradus, quales isti computant, non tantum usque ad sextum, verum etiam ultra numerari debere, quippe cum ultra sextum ultiores gradus numerandos esse decernat; ubi enim ultiores nominat gradus, aperte indicat non sex tantum modo esse gradus, sed sex finitis, adhuc alios numerandos. Nec mirum, cum in praecedentibus ipse firmavit imperator, decimo etiam gradu consanguineos sibi inter se posse succedere. Cum enim decimum nominat, non esse tantum modo sex, luce clarius confitetur. Hi ergo evigilent, et aciem mentis, si possunt intendant, quos hactenus istius modi pereulit error. Enim vero ubi secundum leges inter agnatos, vel cognatos defertur successio, consanguineos esse non dubium est. Neque enim sibi succederent, nisi inter se parentelae vinculo tenerentur; succedunt autem inter se, teste Iustiniano, in decimo gradu: consanguinei sibi sunt, qui sibi succedunt. Quod si in decimo gradu consanguinei sibi existunt, non est terminata consanguinitas, ut isti fatentur, in sexto tantum modo gradu. Quid igitur dicent? computatis namque gradibus, sicut isti numerant, aut finitur consanguinitas in sexto gradu, aut non. Si finitur, fallaces erunt leges, quibus isti nituntur quae in decimo gradu sibi succedere

consanguineos imbecent. Quod si non finitur consanguinitas, in isto sexto gradu; falsi dici erunt ipsi, qui ultra illum sextum gradum nolunt computare consanguinitatem. Igitur, aut leges erunt falsae, aut isti qui sic finiunt generationem. Sed ut veridicae leges, et veraces sint canones, dicamus hoc quod veritas habet: scilicet quod non terminatur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu, sed terminatur secundum canones in septimo gradu: utraque enim computatio, sicut superius diximus, uno fine concluditur. Namque duo gradus legales unum gradum canonicum constituunt. Fratres itaque, qui secundum saeculares leges dicuntur in secundo gradu, iuxta canones numerantur in primo; filii fratrum qui illie numerantur in quarto, hic computantur in secundo, nepotes, qui in sexto ibi, istie numerantur in tertio; sic deinceps, qui in legibus scribuntur in octavo, et decimo, in canonicis definiuntur in quarto, et quinto. Atque hoc modo de reliquis sentiendum est, ut (1) secundum canones dicuntur in sexto, vel septimo, secundum leges accipiantur in duodecimo, vel quarto decimo. Hanc computationem intelligens prudentissimus Papa Gregorius, dum quaereretur in quota generatione coniungi fideles debeant, ipsas saeculares leges in testimonio adducens, Augustino Anglorum episcopo sic scripsit: *Quaedam terrena lex in romana republica permittit, ut sive fratris, et sororis, sive duorum fratrum germanorum, seu duarum sororum filia et filius miscantur. Sed experimento didicimus, ex tali coniugio lobolem non posse succrescere. Unde necesse est ut iam in tertia, vel quarta generatione copulatio fidelium licenter sibi coniungi debeat. Nam a secunda quam praediximus omnimodo debent abstinere.* Ecce hic aperte monstratur filios et filias fratrum in secunda generatione numerari. Et si fratrum filii et filiae numerantur in secunda, fieri non potest, ut ipsi fra-

(1) Adde qui.

Verum error novales ex allata Iustiniani sententia evincitur.

Neque sensum legis imperatoriae attigisse ipsos demonstratur.

Quin et suo errore abluet, aperto sibi aut legi contradi-

Leges namque veritas differentes, re eum canonicus congruit.

Quibus Gregorius PP. accedit auctoritas rescribens. Augustinus Anglorum episcopo.

Recta consanguinitatis computandae ratio.

tres non sint in prima. Quod si fratres computantur in prima, filii eorum in secunda: dubium non est, quin eorum nepotes sint in tertia, pro nepotes in quarta, sic de reliquis usque ad septimam. Sed sunt quidam qui ex Gregorii verbis, quibus ait, ut in tertia, vel quarta generatione copulentur fideles, occasionem accipiunt illicita matrimonia contrahendi: dicentes se hoc iuste facere, quod prudentissimus doctor sua sententia diffinivit. Isti itaque qui se hoc velamento defendere nituntur, advertant in eiusdem patris sententis, hoc non generaliter cunctis, sed specialiter Anglorum genti mandasse. Nam postmodum a Felice Messanae Siciliae praesule requisitus, an hoc quod Augustino mandaverat, generaliter cunctae Ecclesiae tenendum esset, apertissime firmavit, non aliis hoc, quam illi genti mandasse: ne bonum, quod caeperant, metuendo austeriora desererent. Sed et illis postquam in fide essent firma radice soliditati (1), et universali Ecclesiae, censuit semper esse tenendum, ut nullam de propria consanguinitate vel affinitate, infra septimam generationem aliquis sibi audeat coniugio copulare. Ecce aperte monstratum est, ex verbis ipsius legis, et auctoritate prudentissimi Papae Gregorii, quid de gradibus consanguinitatis numerandis sentire debeamus. Quamvis alia quoque ratio parimodo ipsos retineat adversarios. Nam si, ut ipsi fatentur, in illo sexto gradu consanguinitatis finiretur: omnes personarum ramusculos, qui ultra illum gradum in pictura arboris continentur, velut superfluos oporteret detruncari. Sed quia omnes, qui in praedictae arboris pictura numerantur, ex una parentela consistunt, numquam sine diminutione consanguinitatis a se poterunt separari: veluti non sine damno cuiusque personae valent a proprio corpore, manus, brachia, et pedes truncari. Illa quoque sacrorum praecepto caueam, quae iubet a propria abstinere consan-

(1) *Lege soliditati.*

guintate, quamdiu generatio recordatur, aut memoria retinetur, nec a praedicta parentela discrepat computatione. Nam in septem gradibus, si canonice et usualiter numerentur, omnia propinquitatum nomina continentur. Ultra quod nec consanguinitas invenitur, nec nomina graduum reperiuntur, nec successio potest amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari. Ne vero in hac consanguinitatis computatione aliqua de hinc etiam disputatio duxius finiendam. Sunt enim quidam qui non a fratribus, sed a filiis eorum, id est, patruelibus vel consobrinis genealogiam numerare incipiunt: docentes filios fratrum in prima generatione computari debere: quia fratres quasi quidam truncus, ex quo caeteri ramusculi oriuntur, existunt. Sed nec ista graduum computatio, si bene intellecta fuerit, ab ea, quam superius exposuimus, in sententia poterit esse diversa. Isti enim qui numerandi initium sumunt a filiis fratrum non progrediuntur ultra sextam generationem, sed sicut totius mundi sex aetates existunt, et humanae vitae itidem sex tantummodo autumant computandas esse generationes: quibus finitis, novae coniunctionis dicunt posse fieri initium, ut quasi fugientem revocare possint consanguinitatem. Nec itaque computatio, quae incipit a fratrum filiis, et numerat usque ad sextam generationem, tantumdem valet, quantum ea quae incipit a fratribus, et computat usque ad septimam. Nec ulla in sensu existit diversitas: quamvis in numero graduum varietas videatur. Ultima enim generatio, si initium numerandi sumat a fratribus, septima invenitur; si a filiis fratrum, reperitur sexta. Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, apostolica vos auctoritate monemus, fratres et filii, ut omnibus, sic seriem genealogiae computandam esse intimetis, quemadmodum sancti Patres numerandam esse saecerunt, et antiquus mos sanctae et

In septem gradibus, canonice numeratis, omnia propinquitatum nomina continentur.

Variae in consanguinitatis computatione sententiae quae probe intellectae ab exposita superius non differunt in sensu;

Sed tantum in apparenti numero graduum.

Definitio circa determinationem quassionis.

Perperam Gregori PP. v. Ha quae specialiter Anglis directae sunt, ad primum errorum confirmatum transferant.

Quod et ipsius Pontificis declaratio ad praes. Siciliae Felicem colligitur.

Il ipsum ex arboris picturae picturae clare patet.

Anathema
contra nos qui
ab Ecclesia su-
per hac re dis-
sentiant.

universalis Ecclesiae per longa tempora olim computasse monstratur. Nam si quis perversa et obstinata mente a recto tramite Apostolicae Sedis deviare voluerit, et aliter quam nos in nuptiis celebrandis gradus parentelae numerare contenderit; primum pro sua temeritate caelesti poena plectetur, postmodum vero gladio perpetui anathematis se noverit iugulandum. Datum Romae, etc.

III.

Bulla pro stabilitate honorum Rivipollensis monasterii contra cuiuscumque personae infestationem (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Excommunicatione contra detinentes bona monasterii huius. — Abbas simoniace non eligendus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, fratribus, in Rivipollensi coenobio sub Dei Genitricis tuitione degentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam divina favente clementia cum Apostolicae Sedis regimine cunctarum Ecclesiarum sollicitudo nobis incumbit, idcirco iustis petitionibus quorumcumque fidelium nos convenit annuere, et ad nostrae pietatis auxilium confugientes auctoritatis apostolicae clypeo munire. Quocirca dilectionis ac fraternitatis vestrae literas per fratrem S. suscipientes, et quod in eis expetere videbamini, diligentissime perpendentes, quoniam iustam petitionem, et auctoritate nostra ad perlicendum non indignam iudicavimus, vestris petitionibus adquiescere non recusavimus. Unde vos debita charitate monemus, ut professionis sanctae propositum, quod Deo aspirante suscepistis, pro viribus semper custodiat, nec ab illo in neutram partem ullo modo deflectatis. Episcopos autem, comites, principes, magistratus et potentes, vestra vicinia inebrentes, pa-

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Baluzius in Append. Marcae Hispan. n. ccliv.

terna sollicitudine commonemus, ut vestri coenobii semper in omnibus adiutores, defensores ac propagatores existant, et quoscumque contrarios, vel ad nocendum avidissimos esse viderint, digna censura coerceant, quatinus et a Deo retributionem percipiant, et apostolicae simul ac nostrae benedictionis participium habeant. Illos vero, qui praedia, quae vobis iure debentur, dono abbatum non satis digne praesidentium, seu rapina, vel invasione, sive qualicumque iniusta occasione possidere videntur, auctoritate apostolica convenimus; et insuper interminando mandamus, ut illa nequaquam retineant, sed, sicut Dei esse noscuntur, ita Deo quanto magis reddere studeant. Quod si postquam hanc nostrae paternitatis interminationem audierint, infra sex mensium spatium reddere distulerint, sciant se a totius Ecclesiae corpore separandos, et perpetuae excommunicationis iaculo feriendos, donec respiscant, et digna poenitudine satisfaciant. Porro commonemus, et apostolica simulque canonica auctoritate praecipimus, ut nullus amodo et deinceps vestri coenobii regimen per simoniacam haeresim obtineat, nec qualicumque ingenio aut vel post acceptum honorem per pecunias locum abbatis arripiat. Quod qui praesumpserit, quamdiu retinere tentaverit, telo iustissimae damnationis subiacebit. His igitur vestri voti peractis, hortamur dilectionem vestram, ut semper ad meliora proficere studeatis, et pro nobis, ac totius Ecclesiae statu, intentissimas et assiduas preces indeficienter ad Deum effundere non negligatis, quatenus divinae protectionis et apostolicae benedictionis participes esse valeatis. Amen.

Data XII kal. iunii anno MLXIII nativitatis Christi, indictione XV.

Dat. die 21 maii anno Domini 1063, pontif. Alexandri anno II.

Excommuni-
catione contra
detinentes bona
monasterii
huius.

Abbas simo-
niace non eli-
gendus.

Exordium.

IV.

Confirmatio canonicae in Pisana Ecclesia erectae, et bonorum ad eam pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bonorum confirmatio. — Decretum immunitatis pro bonis canonicae. — Anathema contra ea sibi usurpantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Gerardo vener. canonico salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ad Apostolicae Sedis speculam sublimati et ad sollicitudinem et curam omnium Ecclesiarum non nostris meritis, sed divina solummodo dignatione promoti, oculos discretionis, manusque consilii debemus avidius extendere, ubi pie religionis exercitia, et sollicitudinis ecclesiasticae instantiam comperimus fore. Proinde instae petitioni tuae, quam respectu supernae remunerationis super incolumitate ecclesiae Sanctae Mariae, quae Pisanae civitatis dignoscitur principalis, audientiae nostrae approbavimus allatae, auctoritatis nostrae patrocinium consulentes exhibebimus, et ut magis magisque pristinum devotionis tuae augeatur studium, benignissime exhortamur. Igitur iuxta sinceram petitionis tuae affectum canonicam supradictae Ecclesiae, quam tenes, sibi que iuste pertinentia omnia, et quicquid a te iuste acquisitum, vel Deo consentiente acquirendum est, Apostolatus nostri auctoritate, et per huius nostri privilegii paginam confirmamus: per omnia quidem interdicens, ut neque imperator, neque marchio, neque episcopus, neque cuiuslibet ordinis homo praefatas res agere vel causare, seu per aliquod ingenium praesumat diminuere. Quod si huic nostrae confirmationi aliquis ex his, quos supra memoravimus, debita obedientiae non inclinaverit, et supradictis rebus, contemptor Apostolicae Sedis, aliquo modo nocere praesumpserit, condignae excommunicationis gladio feriendum, et a communione

Bonorum confirmatio.

Decretum immunitatis pro bonis canonicis.

Anathema contra ea sibi usurpantes.

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. III.

sanctae Ecclesiae se omnimodis noverit esse separandum, et insuper viginti libras auri, medietatem Camerae nostrae, et medietatem tibi, sciat se esse compositurum.

Datum Lucae per manus Mainardi sanctae Ecclesiae Sylvae Candidae cardinalis, Apostolicae Sedis bibliothecarii, anno dominicae incarnationis MLXIII, indictione I.

Dat. anno Domini 1063,
pontif. Alexandri anno II.

V.

Confirmatio donationum et privilegiorum, Conventriensi coenobio ab Edwardo rege concessorum (1).

SUMMARIUM

Leofridus dux Conventriensis monasterii fundator. — Eiusdem omnimoda exemptio ab omni etiam ordinarii iurisdictione. — Abbatibus electio penes monachos. — Confirmantur privilegia omnia eidem concessa.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Edwardo regi Anglorum salutem et apostolicam benedictionem.

Scriptorum vestrorum eloquia, incolumitatem vestram significantia, laeti suscipimus. Gratias itaque omnipotenti Deo retulimus, qui cordis vestri sinceritatem ad omnia utilia sanctae Matris Ecclesiae compungit. Proinde iuxta scripta vestra monasterio Sanctae Mariae de Conventria, ubi servorum Dei constituta est congregatio, a reverendae memoriae Leofrido duce nuper extracto, huiusmodi privilegia praesentis auctoritatis nostrae indulgemus, concedimus, atque confirmamus; statuente, ut ipse locus regis praeceptis, et privilegiis apostolicis fultus, per omnia tempora sine vexatione cuiuscumque diocesanis episcopi, aut alicuius iudicariae potestatis, cuiuscumque ordinis vel dignitatis sit, et semper, sicut praeoptat et expetit benevolentia tuae regalis, futuro tempore permaneat. Fratres igitur eiusdem loci idoneos ex se, vel ex qua vuluerint

Leofridus dux Conventriensis monasterii fundator.

Eiusdem omnimoda exemptio ab omni etiam ordinarii iurisdictione.

Abbatibus electio penes monachos.

(1) Ex Monast. Anglic. tom. I, pag. 78.

congregatione, abbates sive decanos sibi per successiones eligendi habeant potestatem; et, ne impediatur, auctoritate apostolica prohibemus. Praeterea quicquid illi loco contulerunt, vel collatum est, vel conferretur, divina et nostra auctoritate roboramus. Necnon privilegia vestra ad honorem Dei pertinentia, quae ibi institueri volueris, gratanti affectu annuimus, confirmamus, et confirmando imperpetuum stare decrevimus. Et infractores eorum aeterna maledictione damnamus. Acta anno dominicae incarnationis millesimo(1) quadragesimo tertio.

Dat. anno Domini 1063,
pontif. Alexandri anno II.

VI.

Declaratio decretorum editorum in concilio Romano I sub Alexandro PP. II, contra simoniacos habito (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Damnatio simoniacae pravitatis. — Pro nunc tolerandas ordinationes gratis per simoniacos factas. — Sola urgente necessitate a sacris canonibus recedendum. — De caetero non admittendas huiusmodi ordinationes. — Missa notorii concubinarum non audienda. — Huiusmodi concubinarum a divinis suspensi. — De clericis castitatem servantibus. — Decimas retinentes excommunicari. — Ecclesiae per laicos non obtinendae. — Duae Ecclesiae non retinendae. — Per simoniam non ordinandum. — Consanguinea usque ad septimum gradum in uxorem non ducenda. — Contra ambitum in suscipiendo habitu monacali. — Laici non statim in sacris initiandi. — Obedientia sacris hisce canonibus debita.

Alexander episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis catholicis, cunctoque clero et populo, salutem et apostolicam benedictionem.

Vigilantia universalis Ecclesiae regiminis assiduam sollicitudinem debentes omnibus, quae in Constantiniana synodo nuper celebrata coram centum amplius episcopis,

(1) Lego *sexagesimo*. (2) Ex Concil. tom. XII, col. 137.

licet nobis immeritis praesidentibus, sunt canonice instituta, vobis notificare curamus; quia ad salutem vestram executores eorum vos esse optamus, et apostolica auctoritate iubendo mandamus.

CAPITULA.

I.

Primo namque inspectore Deo, sicut a sancto papa Leone, et a sanctae memoriae Papa Nicolao primum statutum est; erga simoniacos nullam misericordiam in dignitate servanda habendam esse decernimus (1); sed iuxta canonum sanctiones et decreta sanctorum Patrum eos omnino damnamus, ac in Ecclesia non praesse, apostolica auctoritate sancimus (2).

II.

De his autem, qui non per pecuniam, sed gratis sunt a simoniaco ordinati; quia quaesita iam longo tempore, diutius ventilata est quaestio, omnem nodum dubietatis absolvimus, ita ut super hoc capitulo neminem deinceps ambigere permittamus. Quia igitur usque adeo haec venenata pernicies hactenus inolevit, ut vix quaelibet Ecclesia valeat reperiri, quae hoc morbo non sit aliqua ex parte corrupta, eos, qui usque modo gratis sunt a simoniaco ordinati, non tam obtentu instituae, quam intuitu misericordiae, in acceptis ordinibus manere permittimus; nisi forte alia culpa ex vita eorum secundum canones eis obsistat. Tanta quippe talium multitudo est, ut dum rigorem canonici vigoris super eos servare non possumus, necesse sit, ut dispensatione ad pie condescensionis studium nostros animos ad praesens inclinemus. Ita tamen, ut auctoritate sanctorum apostolorum Petri et Pauli omnimodis interdicanus, ne aliquis successorum nostrorum ex hac nostra permissione regulam sibi, vel alicui sumat, vel praefigat; quia

(1) Cap. *Erga simoniacos* I, q. 1. (2) Decreta Nicolai PP. II.

Confirmantur privilegia omnia eidem concessa.

Damnatio simoniacae pravitatis.

Pro nunc tolerandas ordinationes gratis per simoniacos factas.

Sola urgente necessitate a sacris canonibus recedendum.

Exordium.

non hanc aliquis antiquorum Patrum iubendo aut concedendo promulgavit, sed temporis nimia necessitas permittendo a nobis extorsit. De caetero autem statuimus, ut si quis in posterum ab eo, quem simoniacum esse non dubitat, se consecrari permiserit, et consecrator et consecratus non disparem damnationis sententiam subeant, ut uterque depositus agat poenitentiam, et privatus ab eâ propria dignitate persistat (1).

De caetero non admittendas huiusmodi ordinationes.

III.

Praeter haec autem praecipiendo mandamus, ut nullus missam audiat presbyteri, quem scit concubinam indubitanter habere vel subintroductam mulierem. Unde sancta synodus haec a capite sub excommunicatione statuit, dicens: Quienunque sacerdos vel diaconus post constitutum beatae memoriae praedecessoris nostri sanctissimi papae Leonis aut Nicolai de castitate clericorum, concubinam duxerit palam, vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei, et auctoritate apostolorum Petri et Pauli praecipimus et omnino interdiciamus, ut non eantet missam, neque evangelium, neque epistolam ad missam legat, neque in presbyterio ad divina officia cum his, qui praefatae constitutioni obediens fuerint, maneant, neque partem ab Ecclesia suscipiat (2).

Missam noster concubinarum non audienda.

Huiusmodi concubinari a divinis suspendi.

IV.

Et praecipientes statuimus, ut hi praedictorum ordinum, qui iisdem praedecessoribus nostris obedientes castitatem servaverint, iuxta Ecclesias, quibus ordinati sunt, sicut oportet religiosos clericos, simul manducant et dormiant, et quidquid eis ab Ecclesia competit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad apostolicam communem vitam summopere pervenire studeant, quatenus perfectionem consecuti cum his, qui centesimo fructu

De clericis castitatem servantibus.

(1) Cap. De caetero 1, q. 1. (2) Cap. Praeter hoc mandamus, dist. 32.

ditantur, in caelesti patria mereantur adscribi (1).

V.

Ut decimae, primitiae, sen oblationes vivorum et mortuorum reddantur a laicis, et in dispositione episcoporum sint; quas qui tenuerit, a sanctae Ecclesiae separetur communione (2).

Decimae retinentes excommunicantur.

VI.

Ut per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter obtineat Ecclesiam nec gratis nec precio (3).

Ecclesiae per laicos non obtinendae.

VII.

Nec aliquis presbyter duas Ecclesias obtineat (4).

Una Ecclesiae non retinendae.

VIII.

Ut per simoniacam haeresim nemo ordinetur, vel promoveatur ad quolibet officium ecclesiasticum, neque Ecclesiam praeficiatur.

Per simoniam non ordinandum.

IX.

Et ut de consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque ad septimam generationem, vel quousque parentela cognosci poterit. Quod prius a Nicolao II statutum fuit (5).

Consanguinea usque ad septimum gradum in uxorem non ducenda.

X.

Et ut laicus uxorem simul habens et concubinam, non communicet Ecclesiae (6).

XI.

Ut nullus habitum monacalem suscipiat, spem aut promissionem habens, ut abbas fiat (7).

Contra ambigendum in suscipiendo habitu monacali.

(1) Cap. eodem, § Praecipientes. (2) Cap. eodem in fine. (3) Cap. Per laicos 16, quaest. 7. (4) Cap. eodem 16, quaest. eadem. (5) 33, quaest. 20, cap. 17. (6) Cap. eodem. (7) Cap. Per laicos 16, quaest. 7.

XII.

Ut nullus laicus ad quemlibet gradum ecclesiasticum repente promoveatur, nisi prius, mutato habitu saeculari, divina consecratione inter clericos fuerit comprobatus. Vos ergo haec et alia sanctorum Patrum statuta fideliter, et christiana reverentia observate, si vultis sanctae Ecclesiae Romanae, et Apostolicae Sedis pacē et communione, atque benedictione et absoluteione gaudere. Valete.

VII.

Confirmatio concordiae vitae inter rectorem monasterii S. Pauli, et abbatem Vindocinensem, cui ecclesia S. Priscae de Urbe adiudicatur (1). (Nou absimilem concessionem legimus supra in diplomate dat. anno 1065, Omnibus etc).

SUMMARIUM

Exordium. — Controversia inter Vindocinen. abbatem, et aecomonom monasterii S. Pauli de ecclesia S. Priscae, quae Vindocinen. abbatibus adiudicatur — Cum onere sustentandi ibidem duodecim, vel saltem octo monachos, et annui census, prout in concordia super hoc firmata. — Ecclesiae eiusdem libertas ab omni laicali vel ecclesiastica molestia, potestate etc. — Anathema contra inobservantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Odrico dilectissimo filio Vindocinensi abbati, et post eum cunctis successoribus eius, in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini, iustis petitionibus assensum praebere, et piis admonitionibus manum auxilii porrigere. Unde, carissime filii Odricae abbas Vindocinensis monasterii, quoniam petis, ut conventientiam, quam cum carissimo filio nostro Heldiprando archidiacono, atque coenobii Sancti Pauli oeconomu, de ecclesia Sanctae Priscae, quae sita est in monte Aventino, fecisti, apostolica auctoritate confirmemus; convenit enim praefatus filius noster Heldiprandus, Sanctique Pauli

(1) Ex Archiv. Vindocinen. edidit Mabil. loc. cit. n. LXXXV.

Bull. Rom. Vol. I. t

4

monasterii rector, tibi tuisque successoribus Vindocinensis monasterii abbatibus, praedictam Sanctae Priscae ecclesiam cum omnibus suis pertinentiis in perpetuum largiri ad utendum, fruendum, possidendumque dignitate cardinali: eo videlicet tenore, ut ita praefatum Sanctae Priscae monasterium ordinare ac disponere studeas, ut semper tibi ad serviendum Deo duodecim, nunquam autem minus octo, monachi regulariter valeant conversari. Pensionem vero, et caetera omnia sicut in charta, quam vobis praedictus Heldiprandus archidiaconus ac Sancti Pauli rector cum monachorum Sancti Pauli, generali capitulo, consensu tradidit et firmavit, continetur, persolvetur. Ergo utrarumque Ecclesiarum utilitatem in hoc negotio perpendentes, beatorum Petri et Pauli principum apostolorum auctoritate, praefatum Sanctae Priscae monasterium secundum praedictum tenorem cum omnibus suis ubique pertinentiis confirmamus; Sancti Spiritus iudicio decernentes, ut nullus unquam Sancti Pauli abbas, prior, vel monachus, nullaque prorsus ecclesiastica saecularive persona infringere vel auferre tibi vel tuis successoribus abbatibus Vindocinensis monasterii praesumat. Quod qui fecerit, nisi dignos poenitentiae fructus exhibeat, sit anathema, maranatha. Qui vero conservator et obediens apostolicae auctoritati fuerit, benedictione et gratia omnipotentis Dei perfruatur, et inter prospera humilis, et inter adversa maneat securus, ut divina misericordia munitus, valeat per beatum Petrum coelestia regna intrare, et cum Christo in aeternum gaudere. Scriptum per manus Rainerii scrinari, et notarii palatii, in mense iulio, indictione quarta. Datum Laterani kal. iulii per manus Petri sanctae romanae Ecclesiae subdiaconi atque cancellarii vice domni Annonis Colonicensis archiepiscopi, anno quinto pontificatus domini Alexandri Papae secundi, indictione quarta.

Dat. die prima iulii anno Domini 1066, pontif. Alexandri anno v.

Cum onere sustentandi ibidem duodecim, vel saltem octo monachos, et annui census, prout in concordia super hoc firmata.

Ecclesiae eiusdem libertas ab omni laicali, vel ecclesiastica molestia, potestate etc.

Anathema contra inobservantes.

Laici non statim in sacris initiandi.

Obedientia sacris hinc rationibus delicta.

Exordium.

Controversia inter Vindocinen. abbatem, et aecomonomu monasterii Sancti Pauli de ecclesia S. Priscae, quae Vindocinen. abbatibus adiudicatur.

VIII.

Confirmatio privilegiorum, ab Henrico IV Germaniae rege, aliisque imperatoribus, Cremonensi Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Ecclesia Cremonensis sub protectione Sedis Ap. suscipitur; eiusque bona omnia confirmantur. — Decretum pro immunitate atque securitate bonorum huiusmodi. — Anathema contra quid in contrarium attentantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, charissimo fratri Hubaldo Cremonensi episcopo, suisque successoribus.

Proœmium.

Pastorali sollicitudine erga salutem dominicarum ovium, seu reparationem bonorum Ecclesiarum vigilantibus, tanto promptius apostolicæ auctoritatis protectione debemus providere, quanto eos ea, quæ Iesu Christi, constat, quam quæ sua sunt, quaerere. Unde, charissime frater, quia religionem tuam eorum magis Pontificum formam, qui laboris sui diligentia pauperes Ecclesias sibi commissas ditavere, studes per omnia imitari, quam eos, qui delitiis et secularibus pompis ecclesiasticas divitias in miserabilem redigunt paupertatem, iustæ petitioni tuæ assensum præbemus, et memores inconcussæ fidelitatis tuæ erga Apostolicam Sedem, ea, quæ tuæ Ecclesiae sunt iuste collata, seu in futurum conferenda, quæque in præcepto charissimi filii nostri regis Henrici continentur, sub tutela sanctæ Romanæ Ecclesiae suscipimus, et per huius nostri privilegii paginam confirmamus tibi tuisque successoribus quidquid..... telonei, atque portatici seu ripatici, de Cremonensi civitate ad publicam functionem pertinuit, quam de ipsis civitatibus comitatus, quam de parte curtis Sexpilæ, nec non ripas et piscarias a Ulpariolo usque in caput Adduæ cum molendinis, et cum uniuscuiusque navis solito censu, sicut continetur in præcepto et notitiis, seu cum per (2) omnium naviura

Ecclesia Cremonensis sub protectione S. Sedis Ap. suscipitur; eiusque bona omnia confirmantur.

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. iv. (2) Adde *resolutiones*.

causa navigandi Cremonam adeuntium, tam Veneticorum quam caeterorum navium, et cum curata omnium negotiorum, quæ fiunt in prædicta ripa: districtiorem vero civitatis infra et extra per quinque milliariorum spatia: altare quoque Sancti Hymerii, canonicam, portas, equos, tractus, opera, districtus, legationes, hostes, munera, fofrum et caetera, quæ in præfato præcepto continentur: curtem quoque, quæ Barianum dicitur, Maleum, Crottam, Moneodanum, Nualtellam, Montèrionem cum castris et villis eorumque pertinentiis: castrum de Rumenengo cum omni sua integritate; medietatem curtis Botariano infra castrum et caetera; et partes in curtibus Gabiano, Vidalasco, Terciolasco, publica intra et extra, seu Manzanello, Fontanella, et quaecumque prudentiæ tuæ studio prænominatæ Ecclesiae iuste adquisita, vel adquirenda sunt, præsentis apostolicæ sanctionis nostræ pagina corroboremus: statuentes sub divini iudicii obstestatione, ut nullus imperator, dux, marchio, comes, vicecomes, nec ulla magna parvaque persona de his omnibus, quæ supra leguntur, præsumat aliquo studio auferre, seu te tuosque successores inquietare. Quod si aliquis temerario ausu contra huius nostri privilegii auctoritatem agere præsumperit, et post notitiam huius auctoritatis emendare contempserit, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli, omniumque sanctorum, sciat se usque ad dignam satisfactionem excommunicatum, et a regno Dei alienum. At vero qui custos et observator extiterit, a misericordissimo Domino omnipotente, Domino nostro Iesu Christo consequatur aeternam vitam.

Datum Laterani III kal. novemb. per manus Petri sanctæ Romanæ Ecclesiae subdiaconi, ac bibliothecarii. Anno VI pontif. D. Alexandri Papæ II, ab incarnatione vero Domini MLXVI, indict. III.

Dat. die 30 octobris anno Domini 1066, pontif. Alexandri anno VI.

Decretum pro immunitate atque securitate bonorum huiusmodi.

Anathema contra quid in contrarium attentantes.

IX.

Declaratio, quod nemo sine apostolico iudicio possit excommunicare monachos Cluniacenses, vel eos sacris interdicare (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Hugonis abbatis preces. — Confirmatio bonorum omnium Cluniaci per fidelium donationes acquisitionum. — Ecclesiarum et monachorum ab omni etiam episcopali iurisdictione exemptio. — Monachi a quo abbati placuerit episcopo sacris ordinibus initiandi. A nemine autem excommunicandi. — Sed si qua lis monachos inter et alium quemlibet exoriat, ad Apostolicam Sedem deferri precipitur. — De recipiendis ad poenitentiam. — Abbas per monachos ex congregatione eligendus; et a quolibet ep. ordinandus. — Anathema in violatores privilegii huius.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectissimo filio Hugoni abbati monasterii, quod dicitur Cluniacum, in honore beatorum Apostolorum Petri et Pauli consecratum, in Comitatu Matisconensi situm, et per te cunctis successoribus tuis abbatibus, in perpetuum.

Exordium.

Cum omnium fidelium petitionibus et necessitatibus subvenire debeat apostolicae caritatis gratia, multo magis his est impertienda eius beneficii clementia, quo singulariter proprios, et specialiter se gaudet filios habere sancta Romana Mater Ecclesia, et suae utilitatis gratia, et praecedentium Patrum autoritate egregia. Quorum etiam desiderii et votis eo plenius parere debet auctoritas apostolicae sublimitatis, quo certius constat, eos non nisi illa desiderare et expetere, quae sunt ad honorem sanctae pietatis, et utilitatem verae religionis; quotiens in suae necessitatis commodis nostrum assensum, et solitum apostolicae auctoritatis studuerunt humiliter requirere praesidium, ultro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro magna securitate solidare; ut ex hoc nobis potissimum praemium a conditore omnium Deo in sydereis arcibus conscribatur. Et ideo, quia postulasti a

Hugonis abbatis preces.

(1) Ex Bibliotheca Cluniac. edidit Nicolaus Coletus, Concil. tom. xii.

nobis, ut praefatum monasterium apostolicae auctoritatis serie muniremus, et omnia eius pertinentia perenni iure ibidem inviolabiliter permanendo, confirmarem, et absque omni iugo seu ditione cuiuscumque personae, constabillere nostri privilegii pagina studeremus; propterea tuis flexi precibus, per huius nostrae auctoritatis privilegium statuente decernimus, ut cuncta loca et monasteria ad supradictum Cluniacum coenobium pertinentia, quae ab aliquibus fidelissimis christianis regibus, episcopis, ducibus, seu principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis acquisita, Bernone videlicet, Odone Eymardo, et beatae recordationis S. Maiolo, et bonae memoriae Odilone praedecessore tuo, vel quaecumque ad eundem locum pertinere videntur, absque ullius contradictione cum magna securitate quietus debeas possidere, et per te universi successores tui in perpetuum. Necnon sub divini iudicii promulgatione et confirmatione, et anathematis interdictione, corroborantes decrevimus, ut nullus episcopus, seu quilibet sacerdotum in eodem veniat coenobio pro aliqua ordinatione sive consecratione Ecclesiae, presbyterorum, vel diaconorum, missarum celebratione, nisi ab abbate eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat. Sed liceat monachis ipsius loci, cuiuscumque voluerint ordinationis gradum suscipere, ubicumque tibi tuisque successoribus placuerit. Interdicimus autem sub simili anathematis promulgatione, ut idem locus sub nullius cuiuscumque episcopi vel sacerdotis deprimatur interdictionis titulo, seu excommunicationis, vel anathematis vinculo; non enim patimur sanctae Sedis Apostolicae auctoritas, ut ullius cuiuscumque personae obligatione proscindatur, a se cuiuslibet concessa, liberalis libertas; neque ipsius loci fratres, ubicumque positi, cuiuscumque episcopi maledictionis vel excommunicationis vinculo teneantur adstricti; inhonestum enim nobis videtur, ut siue

Confirmatio bonorum omnium Cluniaci per fidelium donationes acquisitionum.

Ecclesiarum et monachorum ab omni etiam episcopali iurisdictione exemptio.

Monachi a quo abbati placuerit episcopo sacris ordinibus initiandi. A nemine autem excommunicandi.

Sed si qua his monachos in e et aliam quem debet exortatur, a l Apostolice Sedem delicti praeceptum.

De recipiendis ad poenitentiam.

Abbas per monachos ex congregatione eligendus; et a quolibet ep. ordinandus.

Anathema in violatores privilegii huius.

nostro iudicio a quoquam anathematizetur Sanctae Sedis Apostolicae Ecclesiae, veluti cuiuscumque subiectae Ecclesiae discipulus. Siqua vero competens ratio adversus eos quemquam moverit, et hoc aliter determinare nequiverit, iudicium apostolicum, quod nulli praeiudicium praetendere patitur, supra hoc patienter praestoletur, et humiliter requiratur. Decernimus etiam, et illius, cuius vice quamvis indigni fungimur, auctoritate sancimus, ut isdem locus omnibus, ad se ob salutem confugientibus, sit misericordiae sinus, sit totius pietatis et salutis portus. Obtineat in eo locus iustus, nec repellatur, poenitere volens, iniquus. Praebeatur innocentibus caritas mutuae fraternitatis, nec negetur offensis spes salutis et indulgentia pietatis. Et si aliquis eundem locum expetierit suae humilitatis et salutis gratia, minime a venia et optata misericordia excludatur, sed oleo medicamenti salutaris fovendus benigniter colligatur; quia et iustum sic est, ut in domo pietatis et iusto praebeatur dilectio sanctae fraternitatis, et ad veniam confugienti peccatori non negetur medicamentum indulgentiae et salutis. Sit autem omnibus ibi advenientibus causa salutis hic, et in perpetuum divinae miserationis et pietatis refugium, et apostolicae benedictionis et absolutionis praesidium. Decernimus praeterea, et omnino constituimus, ut praedicti loci obeunte abbate, non ibi alius cuiuscumque personae violentia constituatur ordinandus; sed ab ipsa congregatione loci secundum timorem Dei et institutionem legislatoris Benedicti, pater, qui sibi praesse debeat, eligatur; et ad eum ordinandum, quicumque illis placuerit, episcopus advocetur. Quascumque vero terras nunc tenes, et quas tu tuique successores acquirere poteritis, in perpetuum possidendas concedimus vobis. Siquis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire aut agere tentaverit, sciat, se Domini nostri Iesu Christi, et

apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo eiusque atrocissimis pompis atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, in aeternum ignem concremandum, simulque in voraginem, tartareumque chaos demersum cum impiis deiiciendum. Qui vero custos et observator nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et vitam aeternam a Domino consequatur etc.

X.

Approbatio privilegii, a Petro Florentinae Ecclesiae archiepiscopo monasterio Sancti Petri concessi; et bonorum ad hoc spectantium confirmatio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum pro libertate monasterii huius, eiusque bonorum. — Spirituales et corporales poenae contra inobservantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, carissimo fratri Petro Florentino episcopo, suisque successoribus.

Piae postulatio voluntatis affectu debet prosequenti compleri, quatenus et devotus et sincerius laudabiliter innotescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Et quia fraternitas tua insinuavit sanctae Apostolicae Sedi, se ad communem sanctimonialium usum in ecclesia Sancti Petri, sita in suburbio Florentinae civitatis, monasterium constituisse, et praediorum tam a te quam etiam a quadam religiosa faemina nomine Gisla nonnulla beneficia eidem Ecclesiae collata esse, non solum devotionis tuae studium laudamus, sed ordinationis tuae constitutionem, quam interim per donationis paginam eidem Ecclesiae fecisti, auctoritatis apostolicae privilegio confirmamus; atque in perpetuum ratum firmumque fore corroboramus etiam praefatae Ecclesiae tum ea, quae nunc iuste, quaeque a praeno-

Exordium.

(1) Ex Canonica huius archivio editid Ughellius Ital. Sac. tom. III.

minata matrona collata sunt, quam quae ab eadem seu fidelis in futurum iuste conferenda sunt fidelibus. Sub divini igitur iudicii obstatione statuimus, ut neque rex, neque dux, marchio, comes, vicecomes, sed neque episcopus, aut aliqua praeditus dignitate, postremo nulla magna parvaque persona sub cuiuslibet causae et occasionis specie, huius nostrae apostolicae sanctionis decretum infringere seu ea, quae iam iuste collata sunt, quaeque in futurum sunt iuste conferenda, aliquo modo ac studio minuire vel auferre praesumat. Quod si aliquis temerario ausu hanc confirmationis nostrae paginam violare praesumpserit, et admonitus a te, seu a successoribus tuis, emendare contempserit, auctoritate beatorum apostolorum Petri et Pauli sciat se excommunicatum, et poena centum librarum auri mulctandum. At vero qui observator extiterit, repleatur abundantia apostolicae benedictionis. Datum Laterani xi kal. iunii per manum Petri S. R. E. subdiaconi et bibliothecarii anno sexto, pontificatus D. Alexandri papae secundi, ab incarnatione vero Domini **MLXVII**, indictione vi.

Dat. die 22 maii anno Domini 1067,
pontif. Alexandri anno vi.

XI.

Ferrarienses canonici cum bonis omnibus ad eorum Canonicam pertinentibus, sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur (1). (Vide in Victore II, Const. Si iustis, etc. Dat. anno 1053).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona, quae Ferrariensis Ecclesiae canonicis confirmantur. — Eorumdem immunitas a quacumque molestia. — Anathema contra violatores etc.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Everardo archipresbytero, et romano archidiacono, et reliquis canonicis sanctae Ferrariensis Ecclesiae, suisque successoribus, in perpetuum.

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. II, col. 367.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, procul dubio apostolica praeccepta servamus. Quapropter inclinati precibus vestris, filii charissimi, vos, vestraque bona in munimine apostolicae defensionis suscipimus; atque confirmamus et corroboramus vobis vestrisque successoribus canonicis, quicquid iuste habetis, id est, villam, quae dicitur Quartasaria, et fundum contra Padum, et locum Cneuli, et caput Redae, et Baniolum, et Wartiatiam, et fundum Pecorile, villam, quae dicitur Fossa Nova cum capella Sancti Marci ibidem sita, ecclesiam quoque Sancti Stephani in burgo Ferrarii cum omnibus, quae ei attinent. Insuper etiam medietatem decimationis plebis Sancti Georgii in episcopo, medietatemque omnium rerum, quae pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiae relinquuntur tam mobilium quam immobilium, totam etiam decimam totius villae, quae dicitur Cocomario, et caetera, quae eidem canonicae pertinent, scilicet terras, vineas, prata, agros cultos et incultos, aquas, aquarumque decursus, piscationes, venationes, seu molendina, servos et ancillas, aldiones et aldianas: quicquid habetis tam de parte Ecclesiae quam de vestrorum parentum haereditate; necnon duodecim homines illius loci, qui navigent, quocumque usus vester fuerit, sine omni pretio: seu cunctas res mobiles et immobiles, vel quicquid deinceps iuste acquisituri estis, ea videlicet ratione, ut nullus in vos iam dictos canonicos, sive vestros successores, distringere vel molestare audeat, neque vestros colonos vel colonas, vestrasque facultates, sine voluntate et consensu ipsius Ecclesiae praesulis. Statuentes igitur inbemus, ut quiete et pacifice omnia, quae super leguntur, teneatis et possideatis, omnium hominum contradictione remota; ita ut nullus dux, marchio, archiepiscopus, episcopus, comes, vicecomes, nullaque magna vel parva persona, de cunctis praenominatis rebus, tam de ecclesiasticis quam de propriis, vos

Exordium.

Bona, quae Ferrariensis Ecclesiae canonicis confirmantur.

Eorumdem immunitas a quacumque molestia.

Decretum libertate manuum et hereditatis, et in quo b. quorum.

Spirituales et corporales poenae contra inobservantes.

vestrosque successores molestet, sive in placitos conturbet, vel colonos vestros aut colonas distringere, seu publicam functionem solvere cogat. Quod qui temerario ausu fecerit, nisi infra quadraginta dierum spatia emendaverit, anathematis vinculo obligetur, et a liminibus sanctae Ecclesiae alienetur usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos huius nostrae sanctionis extiterit, benedictionem et gratiam omnipotentis Dei, et beati Petri apostolorum principis, et nostram habeat, et in futurum aeternam retributionem percipiat. Amen.

Datum xii kal. iulii per manus Petri (1), fungentis vice (2) sacro-sanct. Rom. Eccl. subdiae. bibliothecarii, anno ab incarn. Domini 1068. Septimo vero pontificatus D. Alexandri Papae secundi, indict. vi.

Dat. die 20 iunii anno Domini 1068, pontif. Alexandri anno vii.

XII.

Confirmatio rerum omnium, ac privilegiorum S. Salernitanæ Ecclesiae (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Alphano archiep. Salernitana Ecclesia cum bonis omnibus ad eam spectantibus confirmatur. — Metropolitico ius validatur. — Confirmatio regalium omnium ac pontificiarum donationum. — Peculiaris enumeratio nonnullarum Ecclesiarum aliarumque rerum iuris Salernitani archiepiscopii. — Decretum immunitatis bonorum huiusmodi. — Censurae contra statutorum horum violatores.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Salernitanæ Ecclesiae, quae est B. et gloriosae semper Virginis Dei Genitricis Mariae, ubi etiam apostoli gloriosum Matthaë et evangelistae corpus, cum Bb. martyribus Fortunato, Gaio et Anthes, requiescit, et per eam confratri Alfano eiusdem Ecclesiae archiepiscopo, suisque successoribus, in perpetuum.

Ex consideratione pastoralis curae, quam ex administratione Apostolicae Sedis

(1) Clerici. (2) Petri. (3) Ex Tabulario Mensae archiepiscopalis edidit Ughellius Ital. Sac. tom. viii.

gerimus, quum Deo auctore sicut indigni decernimus omnium, quae sunt, Ecclesiarum provecuti invigilare, ac iustis fidelium postulationibus aequitatis assensum praebere, necessario compellimur viscera deserere, ne Dominico gregi debitae consolationis suffragium videamur subtrahere. Unde, charissime frater Alfane archiepiscope, quia devotio tua honestis moribus fulta postulare studevit, quatenus statuta et privilegia, quae sanctissimi praedecessores nostri apostolica auctoritate Salernitanæ Ecclesiae, tuisque praedecessoribus sauxerunt, nos tibi tuisque successoribus firmarem, tuis precibus, quia a iustitia discrepare non videntur, libentissime annuimus. Qua de re huius nostri privilegii authentica constitutione concedimus et confirmamus tibi totam ex integro Salernitanam Ecclesiam, quae est archiepiscopalis sedis (1) infra urbis maenia constituta, cum omnibus, quae sibi pertinet tam haereditario quam parochiali iure, sicut illam integram habuere et tenere praedecessores tui episcopi et archiepiscopi; itaut tui iuris, tuaeque potestatis, quicquid ad ecclesiasticum et episcopale pertinet officium tam intra Salernum quam per omnem Salernitanam parochiam, canonica dispensatione requirere et ordinare, et canonicis Ecclesiis diversorum ordinum clericos ad servitium Dei provelere et ordinare; in monasteriis quoque et abbatibus abbas providere et benedicere, et Dei servitio et utilitati semper consulere, ut omnia fiant favore Deo ad incrementum sanctae Ecclesiae. Archiepiscopalis etiam magisterii (2) praedecessoribus tuis apostolica auctoritate concessum, fraternitati tuae confirmamus, ut liceat te intra scriptam provinciam episcopos iuxta sacrorum canonum statuta congruis in locis ordinare, et quaecumque metropolitanis sanctorum Patrum statuta attribuunt, tibi concedimus licere. Ad haec etiam apostolicae auctoritatis sanctione confirmamus tibi tuisque suc-

(1) Sedes. (2) Deest forsitan ius.

Alphano
contra violato-
r. etc.

Alphano archiep. Salernitana Ecclesia cum bonis omnibus ad eam spectantibus confirmatur.

Metropolitico ius validatur.

Confirmatio regalium omnium ac pontificiarum donationum.

Exordium.

cessoribus, quaecumque praedecessores nostri, imperatores, reges, principes, vel quicumque fideles, sanctae Salernitanae Ecclesiae contulere, et ea quae Gisulfus fidelis noster, qui nunc Salerni clare principatur, liberali munificentia contulit, et collaturus est. Nominatim autem dicimus: ecclesiam S. martyris Viti, quae constructa est iuxta plateam, quae dicitur ad Portam Elini, cum omnibus suis pertinentiis, quam Landimorinus filius Ademarii scripto iam dictae Ecclesiae obtulit: et ecclesiam S. Gramatii cum suis pertinentiis, et casas illas, quae sunt iuxta eandem Ecclesiam, quas Malfrith et Adelfrit tuo episcopo obtulerunt: sed et monasterium S. Viti, quod constructum est iuxta Salernum prope litus maris cum suis pertinentiis, quod Ecclesia tibi commissa, a praedicto Gisulfo principe commutationis ordine recepit: terras quoque et partes, pro quibus super Troytium de Rota pro tuo episcopo et caeteris Salernitanis Ecclesiis interpulasti, quod invasas detinuerit; unde enim Salerni, nolentem iustitiam facere, excommunicavimus, quas postea respiscens Capuae in nostram manum legaliter reddidit; videlicet quaecumque uno anno, prius quam ipse Rota intraret, et Salernitanae Ecclesiae tenebant, quae iuris tuae Ecclesiae fuere, tibi tuisque successoribus reddimus et confirmamus, et per te caeteris Ecclesiis tua.... Castellum quoque Olibani, et Cryptam S. Angeli, quae dicitur montis Aurei, cum omnibus eorum pertinentiis, et cuncta, quae Wilelmus filius Tancredae, et Wimundus miles suus in nostram manum reddidere: et universa, quae praedicta Salernitana Ecclesia iuste et legaliter habuit, vel qualicumque contractu acquisitura est, tibi tuaeque fraternitati Ecclesiae commissa concedimus et confirmamus, et in perpetuum stabilimus, tam ea, quae ecclesiastici regiminis sunt, quam quae haereditate iuris; contestantes sub protestatione anathematis, ut nullus umquam alicuius dignitatis vel potestatis

homo audeat temerario ausu aliquam violentiam tibi, tuaeque Ecclesiae inferre, vel iustitiam aut dignitatem minuere: salvo in omnibus Apostolicae Sedis privilegio. Si quis vero contra huius nostrae constitutionis privilegium, vilipendens apostolica statuta, temere agere praesumpserit, aut praesumptibus factor extiterit, iudicio Sancti Spiritus sciat se auctoritate B. Petri apostolorum principis, et nostra, anathematis vinculo innodatam, et ut transgressorem terminorum, quos sancti Patres nostri posuerunt, cum diabolo et transgressoribus angelis, canonica traditione, aeternis suppliciiis deputatum. Observantibus autem et devotis gratia et benedictio a Domino Deo nostro multiplicetur: et intercedente B. Dei Genitricis Mariae, et B. Matthaeo apostolo et evangelista, aeterni regni particeps effici mereatur.

Datum Capuae iv id. octobris per manus Petri S. R. E. subdiaconi et bibliothecarii anno viii pontif. dom. Alexandri papae II, indictione vii.

Dat. die 12 octobris anno Domini 1068, pontif. Alexandri anno viii.

XIII.

Confirmatio honorum a Guillelmo Tancredae filio eidem Salernitanae Ecclesiae oblatorum et restitutorum (1).

SUMMARIUM

Synodus Melphensis sub Alexandro II PP. — Res in eo gestae pro Salernitana Ecclesia. — Alia Salernitana synodus. — Nomina eorum qui interfuerunt. — Res a Wilhelmo, eiusque militibus redditae. — Eadem res Salernitanae Ecclesiae confirmantur. — Cum anathematis poena contra earum invasores, depraedatores etc. — PP. subscriptio et episcoporum.

Alexander episcopus servus servorum Dei.

Notum sit omnibus S. Ecclesiae filiis, quoniam in synodo, quae vi pontificatus nostri anno apud Melphim in ecclesia B.

(1) Ex eodem Tabulario.

Consuetudine
statutorum
horum videlicet
79.

Peculiaris enumeratio noni-
larum Ecclesiarum,
aliarumque rerum iuris
Salernitani archiepiscopii.

Decretum humanitatis bonorum huiusmodi.

Synodus Melphensis sub
Alexandro II
PP.

Res in eo-
gestae pro Salerni-
tana Ecclesia.

Petri apostolorum principis, quae est eiusdem civitatis sedes episcopatus, praesidentibus nobis, et aliis coepiscopis et abbatibus, die kalendarum augustarum celebrata est, confrater noster Alphanus S. Salernitanae Ecclesiae archiepiscopus de haereditatibus eidem Ecclesiae pertinentibus, quae Guilelmus filius Tancredae, et milites sui invaserant, querimoniam fecit. Unde eum a nobis hac de ratione vocavit, ut quae violenter invaserat, iuste eidem Ecclesiae redderet, paterna caritate monimus: sed quia in contumacia sua perdurans obedire nobis et tanto conventui noluit, iudicio totius sacri concilii eum et fautores suos a liminibus S. Ecclesiae sequestravimus, et anathematis vinculo, quousque respisceret, innodavimus; sed postea inspirante sibi illo, qui neminem vult perire, ad poenitentiam et ad emendationem, cum Salerni essemus, ante nostram praesentiam cum militibus suis humiliter venit; quapropter episcoporum et abbatum et aliorum fidelium congregato conventu, inter quos fuerunt Ioannes Tusculanensis episcopus cardinalis, et Ildebrandus S. R. E. archidiaconus, et Ambrosius Terracinensis episcopus, et Baldonius Melphis episcopus, et Stephanus Troianus episcopus, et Ingilbertus Tuscensis episcopus et Gisulfus Salernitanus princeps cum fratribus suis Guidone et Ioanne, Robertus dux, et Rogerius comes frater eius, et alii plures Longobardi et Normanni, idem Guilelmus et Girmendus filius Gimundi, qui dicitur de Muls, miles eius haereditarius, S. Salernitanae Ecclesiae, nominatim curtem S. Petri Dataro, et curtem S. Viti de Siler, quae sunt iuxta eundem fluvium, et ecclesiam S. Michaelis archangeli, quae sita est in crypta montis, qui dicitur Aureus, cum omnibus hominibus et pertinentiis suis; unde idem archiepiscopus multas inscriptiones ostendit, iuris etiam haereditarii Ecclesiae suae esse, paratus sacramento firmare voluit, et castrum Olibani cum

omnibus hominibus et pertinentiis suis, et res de lacu maiore cum toto ipso lacu, et res de Tusciano, et de Lama, et de Rivo-Alto, et de Asa, et de Pacentino, et Infuni, et Salsanicum, et Forino et Anguillario, et Prato, et omnes alias res, ipsi matri Ecclesiae et caeteris Ecclesiis Salernitanis pertinentes, sub nomine fidei, quam Deo et S. Petro debebant, in manu nostra refutaverunt atque dimiserunt, et se confirmaverant esse sub anathemate, si eas amplius praesumerent invadere. Inde nos, omnibus supradictis coram adstantibus, episcoporum iudicio, et laudatione Longobardorum et Normannorum, qui intererant, sanctae Salernitanae Ecclesiae, et per eam tibi, confrater Alfane Salernitane archiepiscopo, successoribusque tuis, supradictas res et haereditates stabilivimus, concessimus, et in perpetuum confirmamus; et deinceps, salvo tuo successorumque tuorum vigore, earum invasores et depraedatores et persecutores perpetuo anathematis vinculo religamus. Si qui vero contra huius nostrae praeceptionis scriptum temere agere praesumpserit, aut fautor extiterit, sciat se auctoritate B. Petri apostolorum principis et nostra, a regno Dei alienatum, atque cum Iuda traditore Domini in aeternum damnatum. Qui autem huius nostrae concessionis et confirmationis constitutionem observaverit devotus, a Sancta et Individua Trinitate benedicatur, et aeterni regni, intervenientibus Dei Genitrice Maria, et B. Matthaeo apostolo et evangelista, quorum causam adjuverit, particeps effici mereatur (1)

Ego ALEXANDER, solius Dei misericordia licet indignus S. R. et Apostolicae Ecclesiae episcopus, in hac constitutionis pagina ad confirmandum volens subscripsi.

Ego Ioannes Tusculanensis episcopus, me affuisse testificans, subscripsi.

(1) Hanc bullam Ughellius datam vult anno 1068, quod ei libenter damus.

Eadem res Salernitanae Ecclesiae confirmantur: Cum anathematis poena contra earum invasores, depraedatores, etc.

Alia Salernitana synodus Nomina eorum qui interfuerunt.

Res a Wi-
lielmo, eiusque
militibus red-
ditae.

PP. subscri-
pto, card. et
episcoporum.

Ego Hugo Ydruntinus archiepiscopus, me affuisse testificans, subscripsi.

Ego Ambrosius Terracinae episcopus subscripsi.

Ego Ildebrandus S. R. E. diaconus ss.

XIV.

Confirmatio sententiae latae in controversia quadam inter clerum et episcopum Clusinum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Series facti. — Adiudicatio quartae decimarum. — Medietates primitiarum, et tertiae partis oblationum pro episcopo. — Excipiuntur monasteria nonnulla. — Decretum contra laicos Ecclesias, vel earum bona detinentes. — Spirituales et corporales poenae contra inobservantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, sanctae Clusinae Ecclesiae, in perpetuum.

Quoniam divinae miserationis respectu ad hoc universalis administrationis curam suscepimus, ut omnium Ecclesiarum quietem solerti studio procuremus, omniumque animarum praelatis providere omni tempore, ac universas quaestiones in sancta Ecclesia emergentes diligenter perquirere; inquisitis vero legaliter calculum definitionis debemus imponere. Ex hac ipsa consideratione nostri officii coacti sumus quandam quaestionem in Clusinensi Ecclesia ortam sagaci indagatione tractare. Quaestio denique quaedam in iam dicta Clusina Ecclesia orta est, atque in concilia ad Apostolicam Sedem delata. Ex antiqua namque consuetudine parochianae Ecclesiae Clusini episcopatus bis in anno quasdam conditiones episcopo exhibebant: semel in maiori hebdomada ante Pascham; secundo vero, dum episcopus synodale concilium celebraret. Hinc nata occasione, conquesti sunt clerici illius Ecclesiae adversus episcopum suum, quod ipse exigeret ab eis quoddam annale tributum,

(1) Ex archivio monast. Amiatini edidit Ughell. Ital. Sac. tom. III.

quod dicebat; quasi pro Chrismate pretium; nec non pro administratione sacri verbi, quam illis in sua synodo exhibebat, aliud quoddam statutum. Quod nos audientes nimium exhorruimus, atque, si ita esset, omnino damnare statuimus, quia simoniacae venalitates fere infecta talia videbantur. Discussimus itaque rem per hoc, prout volumus; sed quia plurimis et maximis ecclesiasticis negotiis occuparemur, plenaliter definire nequivimus; ac proinde ad nostram audientiam tandem deferendam statuimus tempore, quo eam nobis liceret quiete perscrutari, licet ita domum canonica definitione concludere. Unde actum est, ut paulo post nobis, Roma ad Lucensium preces proficiscentibus, ipsa eadem quaestio in itinere, dum per partes illas transiremus, repraesentaretur, et cum inibi diu episcopo clericisque praesentibus ventilaretur, quibusdam adstantibus, nec adhuc plane definitionis sententiam censere dignum duximus; sique deauro eventit, ut cum Luca Romam reverteremur, invitati ab episcopo ad praedictam Clusinam Ecclesiam, pia et efficaci ipsius episcopi rogatione inflexi, veniremus. Tunc evocato ibi universo clero praedicti episcopatus, maximaque parte populi congregata, super dictam quaestionem diligentem examinationem perquisivimus, residente nobiscum dilecto fratre nostro Ioanne sanctae Romanae Ecclesiae cardinali Tusculano episcopo, adstantibus quoque plurimis religiosis abbatibus et sacerdotibus, etiam Raynerio filio Burgarelli, et Bernardo filio Ardinghi, multisque aliis maioribus et minoribus. Quam divino nutu provida consideratione inspectam, ita visum est nobis fore definiendam, scilicet: ut huiusmodi infamia, quae talibus occasionibus Clusinae Ecclesiae inoleverat, his omnibus amputatis, abscederet; et statutum, quod sacri canones de redditibus et votis Ecclesiarum praecipiant, ab utrisque partibus inviolabiliter custodiretur. Sequentes igitur praecepta,

Exordium.

Series facti.

SUMMARIUM

Ampliciter
quartaedecima-
rum.

Medietates
premitiarum, et
tertia pars
oblacionum pro
episcopo.

Excipiuntur
monaster, non-
nulla.

Decretum con-
tra laicos ec-
clesias vel ca-
rum bona de-
bitentis.

Spirituales et
corporales pos-
siones contra in-
obseruantes.

canoni papali ab episcopo quarta parte decimarum dari, temporibus vero reliquis in dispositione episcopi praesidentibus, episcopum vero medietatem omnium primitiarum, tertiamque totius oblacionis cunctarum Ecclesiarum episcopatus, vivorum ac mortuorum, tam in terris, quam in vineis, mobilibus vel immobilibus, seu cuiuslibet generis possessionibus habere censuimus: oblacionibus antiquorum monasteriorum exceptis, videlicet, S. Anthymi, S. Salvatoris, nec non S. Benedicti, et Sancti Petri in Campo. Addimus etiam, quod nullus laicorum Ecclesias tenere, vel oblaciones vivorum et mortuorum in propriis usus retorquere praesumat; sunt enim plurimi, qui ecclesiasticas res, quasi iure haereditario a parentibus sibi relictas, impudenter usurpant; quod, quia ecclesiasticis statuionibus nimis oppugnat, modis omnibus inhibemus. Quicumque ergo temerario ausu huic nostrae sanctioni contraierit, et hoc nostrum apostolicum decretum in totum partemve infregerit, si ex sacris ordinibus fuerit, sui ordinis periculum incurrat; si vero laicus, nostrae apostolicae excommunicationi subiaceat. Et insuper hanc nostrum componat septuaginta videlicet optimi auri libras, medietatem Lateranensi palatio, medietatem parti nostrum apostolicum servanti decretum.

Datum Perusiae tertio kal. ianuarii per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri S. R. E. subdiaconi, ac bibliothecarii, an. ab incarnatione Domini 1068, pontif. vero D. Alexandri II anno vii, indict. vii.

Dat. die 30 decembris anno Domini 1068, pontif. Alexandri anno vii.

XV.

Confirmatio erectionis et dotationis Canonicae S. Mariae in Spoletana cathedrali erectae ab Andrea episcopo eiusdem Ecclesiae (1).

(1) Ab originali edidit Ughell. Ital. Sac. tom. I, col. 442.

Exordium. — Bona confirmantur, et sub protectione S. A. recipiuntur. — Enumeratio huiusmodi bonorum. — Eorumdem immunitas ab omni molestia, vi etc. cuiuscumque personae. — Anathema contra sanctionis huius violatores.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Petro venerabili praeposito Canonicae Sanctae Mariae in Matrice Ecclesia Spoletani episcopatus, suisque successoribus, in perpetuum.

Quoniam divinae miserationis elementa nos in speculo universalis administrationis constituit, ex consideratione nostri officii cogimur, universis Ecclesiis providere. Ideoque tum rogatione episcopi tui Andreae, tum tuis devotis precibus, Amadei filii, flexi, te tuosque fratres, ac praefatam Canonicam cum omnibus sibi legaliter pertinentibus sub munimine ac tutela apostolicae defensionis suscipimus; et confirmamus praefatae Canonicae quicquid nunc iuste habet, et quicquid praedictus Andreas episcopus eiusdem Ecclesiae, eidem Canonicae tradidit atque concessit, videlicet plebem Sancti Ioannis in Campo, et decimam Sanctae Mariae in Campo cum decima Azzaninae Fractae, ac plebe Sancti Gregorii in Nido, et curiam Sancti Angeli in Capite cum omnibus infra se habentibus, et plebem de Verelano, et plebem de Turino, et plebem de Bernano, et plebem de Lederano, et tres partes totius civitatis, decimae videlicet Spoletinae cum tribus partibus oblacionum vivorum ac mortuorum, et terram totam pertinentem praefatae Canonicae, et quicquid praedicta Canonica deinceps iuste acquisitura, et tam largitione praedicti episcopi Andreae, sive omnium successorum eius, quam oblacione quorumcumque fidelium in plebibus, et cappellis, decimis, et pertinentiis, terris, et vineis, seu cuiuslibet generis possessionibus: salva in omnibus reverentia proprii episcopi. Concedimus itaque tibi Petro praeposito et omnibus eiusdem Canonicae fratribus vestrisque omnibus successoribus haec omnia, quae supra

Exordium.

Bona confir-
mantur, et sub
protectione S.
A. recipiuntur.

Enumeratio
huiusmodi bo-
norum.

Eorundem immunitas ab omni molestia, vi, etc. cuiuscumque personae.

scripta sunt; statuentes, ut nullus archiepiscopus, episcopus, rex, dux, marchio, comes, seu aliqua ecclesiasticarum vel saecularium magna parvaeque persona, vos inquietare, et iam dictam canonicam de omnibus supra memoratis rebus disvestire, vel quid ab eius iure in aliud transferre praesumat: servato in omnibus iure sanctae Romanae Ecclesiae et privilegio. Quisquis autem temerario ausu, quod absit, huius nostrae sanctionis privilegium contraierit, et illud in totum partemve infregerit, nisi admonitus digna satisfactione, quod contra nostra apostolica statuta deliquerat, emendaverit, sciat se apostolicae excommunicationis ac anathematis vinculo graviter innodatam, ac per hoc cum diabolo et angelis eius atrocibus poenis miserabiliter deputatum. At vero, qui pio intuitu custos et observator huius nostrae statutionis extiterit, apostolicae benedictionis abundantia repleatur.

Datum in Narniensi urbe xvii kal. februarii per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi, ac bibliothecarii, anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo nono, pontificatus vero domini Alexandri Papae secundi octavo, indictione septima.

Dat. die 16 ianuarii anno Domini 1069, pontif. Alexandri anno vii.

XVI.

Privilegium confirmationis et immunitatis bonorum ad canonicos Narnienses Ecclesiae spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur bona acquisita et adquirenda. — Anathema privilegii huius violatoribus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Alberto archidiacono Narniensi Ecclesiae, cunctisque canonicis sanct. Iuvenalis et Cassii, necnon et Maximi, illorumque successoribus, in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia

(1) Ex autographo edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1, col. 1088.

religione pollutibus benevola compassione succurrere, et petentium votis congruum impertiri suffragium. Igitur, quia postulatis a nobis, quatenus concederemus et confirmarem vobis omnia bona ipsius canonicae, inclinati precibus vestris, per huius nostrae confirmationis seriem confirmamus et corroboramus vobis vestrisque successoribus bona ipsius canonicae, quae modo iuste habetis, et in perpetuum iuste habituri estis, sive sint mobilia, sive sint immobilia, sicut in decreto actorum habetis, sicut in decreto actorum habetis, salva in omnibus iustitia et reverentia.... vestra statuentes apostolicam censuram subducere obstestatione iudicii, ut nullus archiepiscopus, episcopus, dux, marchio, sive comes, seu vicecomes, aut alia ecclesiastica vel saecularis magna parvaeque persona, contra hanc nostram confirmationem agere praesumat: servato in omnibus iure sanctae Romanae Ecclesiae, et privilegio. Quisquis autem huius nostrae sanctionis privilegia violaverit, et admonitus digna satisfactione, quod contra nostra apostolica statuta deliquit, non emendaverit... se apostolicae excommunicationis ac anathematis vinculo graviter innodat: at vero, qui pio intuitu custos et observator extiterit, apostolicae benedictionis abundantia repleatur.

Datum in monasterio Sancti Laurentii Catiliani xvi kal. februarii per manus.... Ecclesiae subdiaconi, ac bibliothecarii, anno ab incarnatione Domini millesimo sexagesimo nono, pontificatus vero D. Alex. Papae secundi anno viii, ind. vii.

Dat. die 17 ianuarii anno Domini 1069, pontif. Alexandri anno viii.

XVII.

Confirmatio institutionis Harlebecani collegii canonicorum in Noviomensi dioecesi (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonica Harlebecensis sub tutela Sedis Apostolicae recipitur. — Eique

(1) In Codice Donationum piarum edidit Aubertus Miraeus.

Confirmantur bona acquisita et adquirenda.

Anathema privilegii huius violatoribus.

Anathema contra sanctionis huius violatores.

Exordium.

bona omnia, ac donationes confirmantur. — Cum decreto exemptionis a cuiuscumque personae molestia, vi etc. — Praepositus a canonicis eligendus. — Anathema in violatores privilegii huius.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Ereboldo praeposito Harlebecensis Canonicae S. Salvatoris, sitae in episcopatu Noviomensis, cunctisque suis successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Quandoquidem divinae providentiae dispensatione universalis administrationis curam suscepimus, ex debito nostri officii cogimur cunctis Ecclesiae per orbem terrarum late diffusis providere, et utilitatibus earum, ac saluti animarum, quae in eis sunt, solerti studio invigilare; praesertim his locis, quae pia religione pollere noscuntur, et nostro munimine specialiter quodammodo se tueri humili prece deposcunt, qui in eis habitat, Domino servientium chorus, quatenus, a turbine saecularium adversitatum nostra protectione defensi, liberius vota sua continuata Domino reddere, et eodem, quo caeperunt, sancto proposito usque in finem securi perseverare praevaleant.

Canonica Harlebecensis sub tutela Sedis Apostolicae recipitur;

Eique bona omnia, ac donationes confirmantur;

Cum decreto exemptionis a cuiuscumque personae molestia, vi, etc.

Quare cum interventu praeclarae comitissae Adelae, tum tuis devotis precibus flexi, dilecte fili, te ac praenominatam Canonicae cum omnibus suis pertinentibus sub tutela apostolicae defensionis suscepimus; et confirmamus iam dictae venerabili Canonicae quidquid hactenus habuit tam largitione piissimorum principum, quam oblatione quorumcumque fidelium, iuxta nobilissimi praeceptum regis Francorum Philippi, et praeceptum Balduini Noviomensis episcopi; vel deinceps habitura est tam in terris, quam in vineis, et villis, et ecclesiis maioribus et minoribus, omnibusque rebus mobilibus et immobilibus; ita ut non liceat cuiquam ecclesiasticarum vel saecularium magnaevaeque personae praenominatam Canonicae de suis hominibus inquietare, vel quid ab eius iure in alienum transferre: salva in omnibus proprii episcopi

reverentia. De ordinando vero praeposito in eodem loco hoc apostolica auctoritate sancimus, ut nullus ibi praesumat quemquam praeponeere contra canonicam regulam, sed defuncto praeposito uno, congregatio eligat vel de eadem congregatione, si ibi idoneus inventus fuerit, vel de alia, quem potiore vitae meritum commendaverit, iuxta canonicam regulam.

Praepositus a canonicis eligendus.

Siquis vero huius nostrae sanctionis privilegium spiritu superbiae ductus contraxerit, et illud in totum partemve intruderit; nisi admonitus digna satisfactione, quod in venerabilem locum deliquerat, emendaverit, noverit se apostolici anathematis vinculo innodandum. At vero, qui pio intuitu custos et observator extiterit, perpetuae benedictionis abundantia repleatur.

Anathema in violatores privilegii huius.

Datum Laterani quinto kal. feb. per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis, ac bibliothecarii: anno vero ab incarnatione Domini millesimo-septuagesimo: pontificatus autem domini Alexandri Papae II nono, indictione VIII.

Dat. die 28 Januarii anno Domini 1070, pontif. Alexandri anno IX.

XVIII.

Concessio Salzburgensi archiepiscopo, ut episcopatum unum in sua parochia constituat (1).

SUMMARUM

Exordium. — Causae concessionis. — Facultas episcopatum erigendi. — Qui tamen Salzburgensi archiepiscopo omnino sit subiectus; et episcopus per eum nominetur et consecratur. — Poenae contra temeratores privilegii huius.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Gebehardo Salzburgensi archiepiscopo, suisque successoribus, in perpetuum.

Quoties ea nobis petuntur, quae religioni conveniunt, prompta debemus concessionem annuere, et favoris nostri (1) Ex tom. I Metropol. Salsburgensis.

Exordium.

gratanter præbere assensum; quoniam ex consideratione nostri officii cogimur, Ecclesiarum utilitatibus, etiamsi minime exigantur, sollicite invigilare, et animarum saluti solerti studio providere. Quapropter, dilectissime frater, quia postulasti a nobis, quatenus apostolica auctoritate concederemus tibi, unum episcopatum in tua parrochia constituere, quia Ecclesia tua tam ample diffusa est, quod per te solum non possis eam in chrismate aliisque pluribus, quibus episcopali officio indiget, decenter ac rationabiliter regere; piis precibus tuis inclinati, libenter annuimus, et ut etiam impleatur, satagimus apostolica igitur auctoritate, venerande frater, religioni tue concedimus, volumus, et firmamus, atque auctoritate beati Petri apostolorum principis, in quocumque loco tibi melius visum fuerit episcopatum in tua parrochia construere, et ad procurandam salutem animarum adiutorem tibi tua consideratione ibi præpone. Ita tamen, ut episcopatus ille Ecclesiae tuae tibi que vel tuis successoribus nunquam subtrahatur, et nullus ibi episcopus quandoque, sive per investituram, ut dici assolet, vel quocumque pacto, inibi constituatur, nisi quem tu, vel tui successores prompta voluntate elegerint, ordinaverint, consecraverint. Indignum enim atque detestabile est, ut hoc, quod studio pietatis a vobis quaesitum apostolica auctoritate firmatum, ad detrimentum Ecclesiae tuae quolibet modo vertatur. Si quis autem temerario ausu huius nostrae sanctionis privilegium infregerit, noverit se apostolicae excommunicationis atque anathematis vinculo immodatum. At vero qui pio intuitu custos et observator extiterit, perpetuae benedictionis abundantia repleatur. Data Laterani XII kalend. aprilis per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis, ac bibliothecarii, anno ab incarnatione Domini MLXX,

pontificatus vero domini Alexandri Papae II nono, indictione VIII.

Dat. die 21 martii anno Domini 1070, pontif. Alexandri anno IX.

XIX.

Ecclesia collegiata S. Mariae de Bellioco in dioecesi Matisconensi in protectionem Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum pro indemnitate bonorum. — Poena contra violatores privilegii pontificii.

Alexander episcopus servus servorum Dei, canonicis Ecclesiae Sanctae Mariae, sitae in episcopatu Matisconensi, loco Bellioco, illorumque successoribus, in perpetuum.

Quoties ea a nobis petuntur, quae a religione non discrepant, libenter debemus annuere, et favoris nostri gratanter præbere assensum. Quoniam ex consideratione Apostolicae Sedis, cui Deo auctore, licet indigni meritis, praesidemus, cogimur, etiamsi a nobis exigantur, his talibus semper invigilare, ac salutem animarum solerti studio providere. Quapropter, dilectissimi filii, quia postulastis a nobis, quatenus et Ecclesiam, circa quam degitis, sub tutela apostolicae defensionis susciperemus, cum per interventum episcopi vestri per literas vestras, tum devotis vestris precibus flexi, petitioni vestrae libenter annuimus. Inclinati ergo vestris rogationibus, vos vestrae bona atque praedictam Ecclesiam sub munimine apostolicae protectionis suscipimus; et confirmamus quidquid dicta Ecclesia iuste habet, vel deinceps iuste adquisitura est, tam in terris quam in vineis, seu cuiuslibet generis possessionibus: ita ut non liceat cuiquam ecclesiasticorum vel saecularium magnae parvaeque personae vos inquietare, vel

Exordium.

Decretum pro indemnitate bonorum.

(1) Ex Append. tom. IV Galliae Christ.

Causae concessionis.

Facultas episcopatum erigendi.

Qui tamen Salzbürgensis archiepiscopo omnino sit subiectus; et episcopus per eum nominetur et consecratur.

Poenae contra temerarios privilegii huius.

quidquid iniuria praenominatae Ecclesiae in alienum transferre: salva matris Ecclesiae, et proprii episcopi reverentia. Quisquis autem temerario ausu huius nostrae sanctionis privilegium infregerit, nisi resipuerit, noverit se excommunicationis atque anathematis vinculo innodandum. At vero qui pio intuitu custos et observator extiterit, perpetuae benedictionis abundantia repleatur. Datum Laterani 11 kal. april. per manus Petri Clerici, fungentis munere Petri sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis, ac bibliothecarii, anno ab incarnatione Domini MCLXX, pontificatus D. Alexandri II Papae nono, indict. viii.

Dat. die 31 martii anno Domini 1070,
pontif. Alexandri anno ix.

XX.

Confirmatio privilegiorum Aretinae Ecclesiae ab antecessoribus Pontificibus concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium.

Confirmatio privilegiorum pontificiorum; et bonorum quae hic enumerantur. — Confirmatio permutationum omnium lucusque factarum. — Decretum libertatis eorundem bonorum. — Sub anathematis interminatione.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Constantino episcopo Aretinae Ecclesiae eiusque successoribus promovendis, in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollutibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum, ut ea, quae mota et legaliter examinata sunt, atque autoritate firmata, perpetuis temporibus maneant inconcussa.

Quapropter nostri pontificatus auctoritas praeceptum fieri decrevimus; confirmantes scilicet sanctae sedis Aretinae Ecclesiae, quae ab antecessoribus nostris, Leone videlicet, et Stephano, atque Paschali, Hadriano, Victore, item Stephano

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. 1.

Pontifice nono, per apostolici privilegii seriem iuste, canonice et perpetuo iure firmata sunt, videlicet:

Plebem Sanctae Felicis in Prolio, plebem Sanctae Mariae in Pacina, ecclesiam Sancti Ansani cum omnibus suis pertinentibus, plebem Sancti Victoris, plebem Sancti Viti in Versure, plebem Sancti Andreae in Maleno, plebem Sancti Stephani in Aciviano, plebem Sanctae Mariae in Pava, plebem Sanctae Mariae in Salto, plebem Sanctae Agathae, et plebem Sancti Ioannis in Vescona, plebem Sancti Viti in Corsignano, plebem Sanctae Mariae in Cosona, plebem Sancti Donati in Sentigliano, monasterium S. Petri in Assu cum omni sua pertinentia.

Praeterea confirmamus eidem sanctae Aretinae Ecclesiae praefatam ecclesiam Sancti Ansani cum omnibus suis pertinentibus; itant synodica sanctio, quae tempore Luitprandi regis Longobardorum inter Adeodatum Senensis Ecclesiae episcopum, et Lupertianum Aretinum episcopum, nec non quae tempore Karoli Magni inter Aribertum praefatae Ecclesiae Aretinae episcopum, et Andream Senensem episcopum, nihilominus canonice data est;

Haec nostra autoritate perpetuo firma ac rata habeatur; nec ulla deinceps calumnia Senensium episcoporum audiatur.

His ita corroboratis, apostolica censura sub divini nominis constitutione, atque districti anathematis interpositione interdicimus, ut nulla quamlibet, et quantumlibet magna vel parva persona, seu cuiuscumque conditionis homo, tam de praefatis plebibus, et Sancti Ansani basilica, quam etiam ex cunctis, quae sanctae Aretinae Ecclesiae de iure competunt, rebus mobilibus vel immobilibus, sese moventibus, eam inquietare, seu disvestire, vel calumniare praesumat.

Si quis autem, quod non optamus, contra hoc nostrae constitutionis edictum temerario ausu insurgere tentaverit, quod molitus fuerit, anichiletur, et insuper di-

Poenam contra violatores privilegiorum pontificum.

Confirmatio permutationum omnium lucusque factarum.

Decretum libertatis eorundem bonorum.

Confirmatio privilegiorum pontificiorum, et bonorum, quae hic enumerantur.

Sub anathematis interminatione.

vino anathemate percussus, nisi forte satisfaciendo respiscat, damnetur.

Conservator vero limus nostri apostolici privilegii, benedictionis gratia donatus, intra paradisi maenia cum sanctis omnibus in sempiternum gaudeat. Amen.

Data in episcopatu Aretino vi idus iunii per manus Petri Clerici, fungentis vice Petri S. R. E. cardinalis, anno ab incarnatione Domini 1070, pontificatus autem domini Alexandri secundi nono, indictione octava.

Dat. die 8 iunii anno Domini 1070,
pontif. Alexandri anno ix.

XXI.

Confirmatio privilegiorum abbatiae S. Beuigii Fructuarieusis (1).

SUMMARUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae confirmatur. — Ipporegiensi episcopo hospitium ibi facere interdicitur. — Anathema contra inobservantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili Alberto abbati monasterii Sanctae Mariae, siti in Ipporegiensi loco, qui dicitur Fructuaria, suisque successoribus regulariter promovendis in perpetuum, salutem.

Ex consideratione huius sanctae Apostolicae Sedis, cui Deo auctore licet indigni meritis praesidemus, cogimur universis Ecclesiis providere, praesertim iis locis, qui pia religione pollere noscuntur. Multum enim Domino nostro Iesu Christo sollicitudinis nostrae curam placere confidimus, si servos eius, ut sibi securius militare valeant, a turbine saecularium perturbationum scuto nostrae protectionis defendimus. Quapropter, fili carissime, cum interventu dilectissimae filiae nostrae Agnetis imperatricis, tum dilecti ac venerabilis Annonis Coloniensis archiepiscopi rogatione, tuis etiam precibus per nuntios tuos inclinati, iam dictum monasterium, quod per studium servo-

(1) Ex archivo eiusdem monasterii edidit Samuel Guichenon biblioth. Sebuz., cent. II.

rum Dei constructum, absque aliqua saeculari potentia ad hoc, quod esse videtur, pervenit, quodque hactenus summa devotione ad hanc Sanctam Sedem respexit, sub tutela apostolicae defensionis suscipimus; et confirmamus quidquid recte habet, vel deinceps est acquisitum in mobilibus, imo et immobilibus, ita ut non liceat cuiquam magnae vel parvae personae servos Dei, ibi vel in cellis suis degentes, inquietare, vel de substantia sua imminuere, nec quidquam de eius iure in alium transferre, vel saeculare placitum facere. Specialiter autem Ipporegiensi episcopo, ne ibi hospitium faciat, apostolica auctoritate interdiximus: salvo in omnibus Ecclesiae Romanae privilegio.

Si quis autem temerario ausu huius nostrae sanctionis privilegium in totum vel in partem infregerit, nisi digna satisfactione emendaverit, norit se apostolicae excommunicationis et anathematis vinculo innodandum. At vero qui pio intuitu custos et observator extiterit, perpetuae benedictionis abundantia repletur. Datum Laterani anno Domini MLXX.

Dat. anno Domini 1070,
pontif. Alexandri anno ix.

XXII.

Privilegium monasterio S. Rigaldi de Avesia in Matisconensi dioecesi.

SUMMARUM

Exordium. — Monasterii Avesiani fundator Eustorgius monachus. — Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, remota quacumque laicali, vel ecclesiastica iurisdictione. — Abbas a fratribus eligendus, et a Matisconensi episcopo gratis consecrandus: — Qui si pretium requirat, ad Apostolicam Sedem referendum. — Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, congregationi de monasterio S. Rigaldi de Ancisa (1), in perpetuum.

Religiosis desideriis ea pietate et benevolentia consulendum atque concedendum (1) Alias de Avesia.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae confirmatur.

Ipporegiensi episcopo hospitium ibi facere interdicitur.

Anathema contra inobservantes.

Exordium.

Exordium.

Monasterii Avesiani fundator Eustorgius monachus.

dum est, ut propositum piæ devotionis de fructu suæ provectionis gaudeat, et meritum benignitatis acquirat, quod huic sine difficultate præsidia præstat. Igitur venerabilis frater Eustorgius, monasterii S. Austremonii de Alverno monachus, in silva quadam, quæ dicitur Adursa (1) in episcopatu Matisconensi, heremum inhabitaverat, et desertum loci adusque monasterii et aliquantulæ congregationis fructum adiutorio divinæ miserationis, et pia collatione fidelium animarum, excoluerat; apostolatus nostri præsentiam adiens, intervenientibus fratris nostri Aganonis Augustodunensis episcopi precibus, suppliciter postulavit, ut idem monasterium in apostolica iura reciperemus, et privilegio apostolicæ tuitionis muniremus, quatenus ille venerabilis locus, singulari patrocinio et defensione Matris omnium Ecclesiarum suffultus et roboratus, et felicior in omni bono crescat, et sincerior inter humana testamenta consistat: cuius precibus sine contemptu pietatis et iustitiæ effectum non potuimus denegare. Notum sit ergo omnibus fidelibus in perpetuum, quoniam eidem fratri et carissimo filio nostro Eustorgio, suisque fratribus, cunctisque eorum successoribus privilegium nostræ apostolicæ tuitionis concessimus, statuentes, et expresse decernentes, ut ipsum monasterium S. Rigaldi de Ancisa (2), et omnia quaecumque iure habet, aut divina pietas..... in futurum sibi habenda concesserit, ita sub iure et apostolicæ maiestatis protectione consistant, ut nullus imperator, rex, dux, marchio, episcopus, comes, seu abbas, vel aliqua persona saecularis aut ecclesiastica, magna vel parva, aut invadere, aut molestare, vel in aliquo inquietare et a statu suo, aliquid conditionaliter inde exigendo, turbare præsumat. His etiam addimus, ut nullus in eodem monasterio nisi per electionem fratrum iuxta regulam sancti Benedicti abbas constituatur, et episco-

Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur, remota quacumque laicali, vel ecclesiastica iurisdictione.

Abbas a fratribus eligatur, et a Matisconensi episcopo gratis consecratus.

(1) Alias *Avesia*. (2) Alias *de Avesia*.

pus Matisconensis, in cuius parochia est, si gratis et sine pretio hoc velit facere, electum a fratribus debeat consecrare, et suo regimini caetum sibi commendare; sin vero pretium exigat pro consecratione aut aliquo modo canonicam electionem fratrum tentet impedire, ad Apostolicam Sedem pro ordinando et consecrando abbatate suo veniant. Si quis vero citra huius nostræ constitutionis et confirmationis paginam nefario ausu agere et venire tentaverit, nisi respiscat, auctoritate apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, excommunicandum, et ab omni consortio fidelium repellendum se esse pertimescat. Qui autem piæ venerationis intuitu observaverit, et hic apostolicæ benedictionis gratiam, et consolationem habeat, et æternum remunerationis pretium Deo donante capiat. Datum Laterani xvi kal. apr. per manus Petri S. R. Ecclesiae presbyteri cardinalis. Anno x pontif. dom. Alexandri II papæ, Dominicæ inc. MLXXI, ind. ix.

Qui si pretium requirat, ad Apostolicam Sedem deferendum.

Solidae clausulæ.

Dat. die 17 martii anno Domini 1071, pontif. Alexandri anno x.

XXIII.

Monasterium S. Edmundi sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur, eiusque bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Quæ cura Ecclesiarum Romanis Pontificibus inesse debeat. — Confirmatio bonorum ad huiusmodi monasterium pertinentium. — Quod perpetua exemptione ab omni molestia, infestatione et permutatione frui statuitur. — Privilegia quoque omnia regum, et eorum oblationes confirmantur. — Decretum libertatis et exemptionis. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectio in Christo filio Balduino abbati monasterii S. Edmundi, quod Badrices-Hurde nuncupatur, in Anglia constituti, eiusque successoribus, in perpetuum.

(1) Ex Alford. Annal. Eccles. Angl. ad ann. 1071, n. xviii.

Evdrium.

Quamquam Sedes Apostolica, universalis mater, et omnium Ecclesiarum princeps, universas Ecclesias communi iure et dispositione contineat; pleraque tamen inventiuntur, quae in singulare patrocinium S. R. E. commendari, ac proprie eius iuri applicari ac summitti cupiunt: quatenus singulari providentia et caritate suae Matris amplexae, usquequaque liberiores et munitiores existant; et ad exercenda divinae servitutis obsequia, inde tranquillitatis et praesidii munitioes accipiant, unde magisterium sacrae Traditionis expectant. Si igitur in eadem Apostolica Sede praesentibus haec sollicitudo et cura singularis incumbit, ut ex ipsa consideratione regimini, omnibus tam in defensione et corroboratione diligentiam, quam in spiritali speculatione et doctrina vigilantiam, quantum Deo auxiliante praevaleret, circumferre debeat; valde congruit, ut si quando ea, quae ad honorem et utilitatem Ecclesiarum Dei pertinent, ab eo postulatur, benevola donatione concedatur; et ad sinum Matris, idest S. R. E. domicilium, propriae commendationis devotione fluentes, egregia benignitate affectuque custodiendi suscipiat. Nos itaque, dilectissime fili Balduino, in apostolatus administratione, non nostris meritis, sed divina locati gratia, aequitatem tuae postulationis, et commissae tibi congregationis; necnon charissimi filii nostri Willelmi regis benignae interpellationis vota attendentes; videlicet ut praedictum monasterium S. Edmundi, cui divina dispositione praesse dinosceris, in tutelam et defensionem S. R. E. susciperemus, eiusque statum et attententia bona apostolici privilegii firmamento muniremus; cum omni benevolentia et caritate vobis concedendum esse pervidimus.

Quapropter in hac praesenti sanctionis nostrae pagina (salva quidem in omnibus huius Sedis reverentia) concedimus et confirmamus tibi tuisque successoribus praefatum monasterium cum omnibus, quae nunc sibi iure pertinent, aut in fu-

turum, Deo annuente, ibi conferenda sunt, ut sine omni molestia et inquietudine illud in vestra gubernatione teneatis; statuentes, et apostolica auctoritate corroborantes, ut idem monasterium in hoc statu et monastico ordine perpetua stabilitate permaneat; nec aliqua potestas saecularis aut ecclesiastica eundem venerabilem locum ad episcopalem sedem mutare possit, aut debeat. Et quaecumque donationes rerum, aut libertatis, eidem monasterio regis statutis et praecipis traditae sunt, aut in posterum pro Dei nomine conferendae, ex nostra apostolica confirmatione ratae illibataeque permaneant: salva Primatis episcopi canonica reverentia. Igitur ad honorem Dei, et praedicti monasterii utilitatem cupientes hanc nostram constitutionem sempiterna stabilitate teneri, sancimus, et apostolica auctoritate firmamus, ut nullus rex, dux, comes, episcopus, abbas, seu aliqua persona saecularis, aut ecclesiastica, iam saepe latum monasterium, vel fratres ibi Deo servientes inquietare praesumat; nec aliquid eorum, quae nunc iure habet, aut in futurum, Deo concedente, adquisierit, cuiuscumque modi sint, ab eo alienare, aut invadendo diripere, nec aliqua occasione vexare, aut sine licentia abbatis tenere audeat. Si quis autem temerario ausu haec nostra statuta contaminare praesumpserit, aut infringere, anathematis laqueo se innodatum, et iudicio superni Iudicis plectendum esse cognoscat. Qui vero pie devotionis intuitu huius nostrae sanctionis custos et observator extiterit, et bona sua ad amplificationem eiusdem monasterii contulerit, aut conferre stulerit, apostolicae benignitatis gratiam consequatur, et aeternae retributionis gloria repleatur. Bene valete. Datum Laterani vi kal. novemb. per manus Petri S. R. E. presbyteri cardinalis, et bibliothecarii, anno xi pontificatus domini Alexandri Papae: anno videlicet domi-

Quod perpetua exemptione omni molestia, infestatione et permutacione frui statuitur.

Privilegia quoque omnia regum, et eorum Oblationes confirmantur

Decretum libertatis et exemptionis.

Anathema contra violatores privilegii huius.

Quae cura Ecclesiarum Romanis Pontificibus inesse debeat.

Confirmatio honoris ad huiusmodi monasterium pertinentiam.

nica incarnationis millesimo septuage-
simo primo, indictione x.

Dat. die 27 octobris anno Domini 1071,
pontif. Alexandri anno xi.

XXIV.

Concessio privilegiorum monasterii Floriacensis, bonorumque ad illud spectantium confirmatio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Papa pastor generalis. — Papa abbatem fratrem vocat. — Decretum confirmationis, ac libertatis bonorum ad Floriacense monasterium spectantium. — Abbas Floriac. ratione corporis S. Benedicti primus inter Galliae abbates. — Eiusdem omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione. — Abbas a monachis eligendus, et a quo placuerit episcopo benedicendus. — Episcopi nullam subiectionem a fratribus possint exigere, dum eos sacris initiati, vel sacerdotes ordinant. — Abbas Floriacensis tantum a provinciali concilio, vel Papa iudicari possit. — Floriacenses possunt recipere omnes monachos studio meliorandae vitae; et eicere omnes discipulos. — Confirmatio privilegii huius: — Atque anathema contra eius violatores. — Signum Alexandri PP.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Guillelmo venerabili abbati Floriacensis monasterii, ubi venerabile corpus beati Benedicti requiescit; eiusque successoribus regulariter intrantibus, in perpetuam.

Exordium.

Si in Apostolica Sede praesidenti haec sollicitudo et cura singularis incumbit, ut ex ipsa consideratione regiminis omnibus Ecclesiis et venerabilibus locis tam in temporalis defensione et corroboracione diligentiam, quam in spirituali speculatione et doctrina, quantum Deo auxiliante praevallet, vigilantiam adhibere debeat; valde congruit, ut earum proventui et utilitatibus, quae sub tutela sanctae Romanae Ecclesiae specialiter constitutae sunt, tanto impensis curae studium impertiantur, quanto et generalis providentiae corpus cum caeteris, et singularem apostolici privilegii lineam prae cae-

(1) In inventario rescriptorum authenticorum edidit Ioannes a Bosco Biblioth. Floriac. pag. 192.

teris sortiuntur. Nos itaque in apostolatus administratione, non nostris meritis, sed divina locati gratia, petitionibus tuis, charissime fili et frater in Christo Guillelme, cum omni charitate et benevolentia consentientes, venerabili loco, cui praesse dignosceris, tibi quoque tuisque successoribus, nostrae apostolicae defensionis et confirmationis privilegia, praedecessorum nostrorum statuta servantes, impendimus; statuentes, et apostolica auctoritate corroborantes, ut ipsum monasterium et possessiones eius, res tam mobiles quam immobiles, seu cuiuscumque modi bona sint, quae nunc ibidem iuste sunt collata, vel in posterum Deo annuente a fidelibus conferenda, sine omni inquietudine sub tua tuorumque successorum gubernacione firma et inconvulsa permaneat, ut nulla potestas saecularis, ecclesiastica, seu aliqua persona magna vel parva, idem monasterium vel eius pertinentia invadere, vel comminere, aut in quocumque molestare audeat; nec subiectas illi personas sine voluntate abbatis distringere; vel quidquid fiscus exigit, aliquo modo praeripere praesumat. Addimus etiam, ut quia venerabilis Pater Benedictus, monachorum legislator, ex divina gratia dux est monasticae religionis, sit etiam, qui eidem monasterio praefuerit, primus inter abbates Galliae. Nec aliquis de ordine sacerdotali, archiepiscopus scilicet, aut episcopus, aut inferioris ordinis, eum inquietare, nec contra voluntatem ipsius ad idem monasterium venire, aut aliquam ordinationem facere, vel missas celebrare praesumat. Ut omni tempore quieti et sacri absque omni molestia vel controversia monachi in eodem monasterio Deo servire possint. Abbas vero, qui ordinandus ibi est, cum electione fratrum propter vitae meritum, et honestatem morum, et non propter turpia lucra, seu pro pecunia eligatur; et absque ulla calumnia a quocumque episcopo, prout sibi placuerit, benedicatur.

Papa pastor generalis.

Papa abbatem fratrem vocat.

Decretum confirmationis ac libertatis bonorum ad Floriac. monasterium spectantium.

Abbas Floriac. ratione corporis S. Benedicti primus inter Galliae abbates.

Eiusdem omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione.

Abbas a monachis eligendus, et a quo placuerit episcopo benedicendus.

Episcopi multam subiectionem a fratribus possint exigere, dum eos sacris institutis, vel sacerdotibus ordinant.

Abbas Floriacensis tantum a provinciali concilio, vel Papa iudicari possit.

De sacerdotibus vero aut diaconibus ordinandis id observetur, quod in regula praecepit: ne saltem aliquis episcopus subiectionem ab eis requirat, quos ordinaverit: nec unquam officio dignos ordinare differat.

Denique, si contigerit, ut abbas acusetur criminalibus causis, non unius episcopi iudicio determinetur sententia, sed provincialis concilii expectetur censura; aut si forte maluerit appellare Sedem Apostolicam, res ad Romani Pontificis deferatur audientiam. Et quotiescumque necessitas urgebit eum venire Romam, ei in omnibus liceat. Sed et solvendi et ligandi eam potestatem habeas, quam antecessores tui per romana privilegia probantur habuisse. Quod si peccatis habitatorum terrae exigentibus, excommunicationis anathema ad eos pervenerit, id privilegium eidem monasterio indulsumus, ut fratres eiusdem congregationis, exclusis aliis omnibus, ipsi absoluti divinum officium peragant. Visum quoque nobis est, ut hanc licentiam eidem tribuamus: ut fratres, qui in quibusdam coenobiis degunt, quod vivere regulariter nequeant, si voluerint studio meliorandae vitae ad ipsum ducem monachorum confugere, permittatur eis in eodem coenobio tamdiu degere, si contenti fuerint monastica consuetudine, quousque in suis monasteriis videatur ordo redire. Permittimus etiam, ut si aliquis de ipsis fratribus onerosa conversatio fuerit, ipse potius eum suo detrimento discedat, quam alios inquinet.

Haec igitur omnia, quae huius praecepti decretique nostri pagina continet, tam eidem abbati, quam cunctis in eo, in quo est, ordine locoque successuris, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, atque quorumlibet personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire temptaverit: vel de ecclesia Sanctae Mariae cum omnibus appendiciis, pertinentibus ad ipsam Ecclesiam, quae

est in castro Sancti Bricii, quam Robertus dominus ipsius castri ipsi monasterio contulit, aliquid abstulerit; potestatis honorisque sui dignitate careat; reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat. Et nisi illa, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, et digna satisfactione acta emendaverit, sub anathematis interdictione sit; atque in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem, eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniatur.

Atque anathema contra eos violatores.

NEZ

Signum Alexandri PP.

Datum Lucae VII idus novembris per manus Petri sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis, anno XI pontif. domni Alexandri Papae, indictione decima.

Dat. die 7 novembris anno Domini 1071, pontif. Alexandri anno XI.

XXV.

Monasterium S. Prosperi (deinde S. Petri) Regiensis, ordinis Cassinensis, in protectionem Sedis Apostolicae recipitur, eius bona confirmantur, novaque eidem conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Abbatis monasterii S. Prosperi electionem secundum S. Benedicti regulam faciendam constituit. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur. — Bona eiusdem enumerantur et confirmantur. — A quacumque iurisdictione ecclesiastica vel saeculari libe-

(1) Margarit. Bollar. Casin. par. II.

Floriacenses potius recipere omnes monachos studio meliorandae vitae, et eicere omnes improbos

Confirmatio privilegii huius:

rum declaratur. — Irritum, quidquid contra hoc privilegium actum fuerit, decernitur. — De electione abbatis absque venalitate, et favore faciendi. — Excommunicatio adversus violatores huius privilegii.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectissimo et reverentissimo filio Giselberto abbati venerabilis coenobii Sancti Prosperi confessoris Christi, ubi sacratissimi eius cineres, conditi, et ossa reservantur, subter civitatem Regium constituti; et per eum cunctis successoribus ipsis inibi regulariter promovendis, in perpetuum.

Proemium.

Quemadmodum regi, defendi, et gubernari ab illo, a quo sumus, optamus, ita per universum orbem christianaum, iuxta quod nobis commissum esse constat, a singulis provisoribus Ecclesiarum Dei, prout cuicumque eorum expedit, sperare non dubitamus. Ideoque huic operi tanto vigilantius insistere debemus, quanto, permittente Deo, malefactorum saevitiam hoc tempore adversus ovium domini pastores, nullo resistente, efferatam attendimus. Quapropter iusta et salubri suggestione tua, carissime frater Giselberte abbas, ad utilitatem tuam successorumque tuorum commoti et commoniti, per huius nostrae apostolicae constitutionis paginam confirmamus et corroboramus venerabili coenobio Sancti Prosperi Regiensis episcopi, ut electio et ordinatio abbatis ipsius monasterii fiat omnino secundum regulam S. Benedicti (1). Et quia a sanctae recordationis domino videlicet Stephano Papa sanctissimo privilegium, et a beatissimae memoriae Conrado, et Enrico eius filio, imperatoribus, ac nonnullis aliis regibus praeepta, et a venerabili Sigefredo, et Adelberto praedictae sanctae Regiensis Ecclesiae episcopis decreta, non solum de ipsa abbatum electione, verum et de omnibus rebus, ipsi monasterio iuste acquisitis vel acquirendis, constant; secundum tenorem illorum, et quod maius est, secundum veritatis et iustitiae rationem, per huius nostrae auctoritatis privilegium nominatim concedimus, atque decernimus

(1) Vide superius.

ipsi venerabili coenobio Sancti Prosperi, quod in tutela beati Petri et nostra successorumque nostrorum perpetuo suscipimus: fundum ipsius ecclesiae Sancti Prosperi sub urbe Regii sitae, cum coemeterio ipsius et novem iugeribus factae, cum cappella Sancti Nazarii, quam a praeposito ecclesiae eiusdem Sancti Prosperi, intra castrum eiusdem civitatis sitam, per commutationem iuste factam, abbas, qui tunc temporis erat, accepit: nec non et omnem illam terram de Corticella, vel in circuitu ipsius monasterii, quae ab episcopis vel canonicis eiusdem loci, vel a quibuscumque fidelibus iam dicto monasterio data est: insuper duodecim mansos in Fossula, quatuor in Palude, quatuor in Campagnola, tres in Quingente, unum in Curtenova, unum in Gurgo, unum in Fossadunde, quinque in Bagnolo, et cappella Sanctae Mustiolae cum suis pertinentiis, unum mansum in Crustulo Veteri, unum in Vico de Sebragato, unum in Magno Casale, et cappella Sancti Silvestri, cum dominicatu de eadem villa Magno Casale: tres mansos in Regio, et dominicatum Regii, Braidam Regis, et omnem terram praedicti monasterii circa eandem civitatem sitam: tres mansos in Rodano, tres in Marmirolo, unum in Miano, unum in Bubiano, unum in Planzo, unum in Mulazzano, unum in Piauo, unum in Castro Oleriani: et curtem de Nassetto cum Lama Fraularia, et a campo, et rivum de Nassetto, quae a Carolo rege piissimo per praeeptum iuxta fines ibi designatos Regiensis Ecclesiae data esse dignoscitur; et terram, quam dedit Rolandus filius Eriberti: in Mutilena quatuor mansos cum cappella, et quadam parte castrum: in Albeina quatuor mansos, et cappellam Sanctae Mariae in Pisignano cum oliveto sibi adiacente: in Vergnano duos mansos, et octo mansos, quos dedit Ardicio filius Atonis, filii Gandulli; et cappellam Sancti Damiani in Medula quam dedit Ubertus; vineam cum septem mansibus; cappellam Sancti Petri

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

Roma eiusdem enumerantur et confirmantur.

Abbas monasterii S. Prosperi electionem secundum Sancti B. ne huius regulam facendam constituit.

in Convanello cum omnibus ~~sanctis~~ pertinentiis; in Spetiano unum mansum; in Sancto Floriano unum; unum in Monte Barazonis; et quamdam partem in cappella Sancti Martini in Revere, et quatuor partes, in praedicta Revere, duas in ecclesia Sanctae Mariae, unam in Sancto Florentino, unam in Sancto Laurentio; duos mansos in Pulianello: et quicquid intra Italicum regnum iuste possidet, vel si non possidet, iuste possidere debet. Itaque tam ea, quae praediximus, quam quae devotione quorumque fidelium iuste acquisitura deinceps fuerint, in perpetuum sine alienius inquietudine, ut praefatum monasterium sub tutela beati Petri perpetualiter suscipimus, possidere apostolica auctoritate sancimus. Illud etiam ob reverentiam tanti confessoris, praecipuique Domini, praesenti auctoritate tibi, dilectissime fili Giselberte abbas, tuisque successoribus, et quibus tu, vel quem supradicti monasterii fratres iusserint, in sacerdotali officio positus, apostolico privilegio concedimus, ex charitate, quae Deus est, in virtute Sancti Spiritus, auctoritate beati Petri coelorum clavigeri confirmamus, ut populis per saecula undequaque sanctissimi confessoris suffragia expetendo concurrentibus: sive ipsius terrae incolis ad eandem Ecclesiam convenientibus: ad honorem Dei et beatissimi Prosperi confessoris devote super ipsius sacris reliquiis solemnes et publicas missas celebrare, et pane Verbi Dei eos congrue reficere; atque saepius praenominati domini et magni patroni, videlicet beatissimi Prosperi, meritis, et nostra praesenti auctoritate roborati, eorum devotas confessiones suscipientes, vestrorum ipsarum, aliorumque orationum, sermonum quoque, vigiliarum, ieiuniorum etiam, et elemosynarum illis subministrantes praesidium, delictorum eorum expiandorum conferatis solatium. Praecipimus quoque, ne quis eiusdem civitatis episcopus, sed nec quidem aliquis primas, vel metropolitani, aut quae-

libet parva magnaque ecclesiastica, saecularisve persona quidquam earum, quae supra taxavimus, pervertere audeat; sed nec aliquam potestatem exercere contra eundem vestrum coenobium, neque quavis occasione inibi missas celebrare, aut ordinationem aliquam quamvis parvissimam, sine voluntate abbatis et fratrum, agere; aut excommunicationem contra eos ferre, vel aliquid officium aut sepulturam mortuorum concedere audeat, qui non vult aeternaliter damnari, et perpetuo anathemate ferri. Quod si aliquo unquam tempore apparuerit aliquis, qui contra haec ire velit, auctoritate beati Petri, ut praediximus, irritum habeatur, quod praesumpserit appetere; neque a te, vel a tuis successoribus obediatur. Porro, super electione seu ordinatione abbatis, in quod maxime salus coenobitarum competit, hoc in fine repetimus, ut tanto tenacius haereat praesentium et futurorum mentibus, quanto pro sui speciali vel singulari utilitate inculcatur crebrius. Si quis ergo quocumque ingenio pro aliquam venalitatem vel humanam gratiam, defuncto abbate, successorem ei subrogare praesumpserit; aut aliter, quam a beatissimo Patre nostro Benedicto constitutum est, in electione vel ordinatione abbatis egerit, electio illa vel ordinatio auctoritate sanctae Romanae et Apostolicae Sedis omnimodo habeatur irrita; et auctores eius vel mediatores, nisi resipuerint, perpetuo damnati sint anathemate maranata. Hinc huius privilegii transgressor, quicumque temere tentare praesumpserit, districto anathemate se condemnatum noverit, nisi forte resipiscens, digne satisfecerit. Qui vero devotus conservator extiterit, divinis repleatur benedictionibus, et principis apostolorum auctoritate ab omnibus delictorum suorum absolvatur nexibus. Amen.

Datum Lucae quarto idus martii per manus Petri sanctae Romanae Ecclesiae presb. cardin. et Bibliothecarii; anno xi pontificatus domini Alexandri II papae;

Irritum, quod-
quid contra hoc
privilegium a-
ctum fuerit, de-
cernatur.

De electio-
ne abbatis absque
venalitate, et la-
vare facienda.

Excommuni-
catio adversus
violatores huius
privilegii.

A quacumque
iurisdictione ec-
clesiastica, vel
saeculari libe-
rum declaratur.

dominicæ vero incarnationis MLXXII, in-
dictione x.

Dat. die 12 martii anno Domini 1072,
pontif. Alexandri anno xi.

XXXVI.

*De monachis ex Cantuariensi Ecclesia non
expellendis (1). (Simile omnino decretum
leg. superius inter Leonis IX const.)*

SUMMARIUM

Causa decreti. — Gregorii PP. ad Augustinum
epistolæ fragmentum. — Et aliud ex
epistola Bonifacii PP. ad Angliæ regem
et ad Laurentium archiepiscopum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, rever-
rendissimo fratri in Christo Lanfranco, vene-
rabili Cantuariorum archiepiscopo, salutem et
apostolicam benedictionem.

Causa decreti.

Accepimus a quibusdam, venientibus
de vestris partibus ad limina sanctorum
apostolorum Petri et Pauli, quod quidam
clerici, associato sibi terrenæ potestatis,
laicorum videlicet auxilio, diabolico spi-
ritu repleti, moluntur de ecclesia Sancti
Salvatoris in Dorobernia, quæ est met-
ropolis totius Britannia, monachos expel-
lere, et clericos inibi statuere. Cui
nefario operi molitionis suæ hoc adicere
conantur, ut in omni sede episcopali ordo
monachorum extirpetur; quasi in eis non
vigeat autoritas religionis. Quæ de re
zelo Dei compulsi scrutinium de privi-
legiis Ecclesiarum fieri præcepimus, et
venit ad manum statutum prædecessoris
nostri, beatae memoriae Gregorii Maior-
is, de Ecclesiis Angliæ; quomodo scilicet
præcepit Augustino gentis vestrae
apostolo: « Ut eiusdem Ordinis viros, cu-
» ius et ipse noscitur esse, poneret in
» præfata sede metropolitana. Cuius
» præceptionis inter alia hæc subnexa
» sunt. Quia tuæ, inquit, fraternitas, mo-
» nasterii regulis erudita, in Ecclesia
» Anglorum, quæ nuper auctore Deo ad
» fidem perducta est, hanc debet con-
» versationem instituere, quæ initio na-
» scentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris,
(1) Ex Allford. loc. cit. ad annum 1072, n. XIX.

Gregorii PP.
ad Augustinum
epistolæ frag-
mentum.

» in quibus nullus eorum ex iis, quæ
» possidebat, aliquid suum esse dicebat;
» sed erant illis omnia communia, quam
» communionis regulam ordini mona-
» chorum permaxime congruere, nemo
» qui dubitat. » Hinc habetur epistola
Bonifacii, qui quartus a beato Gregorio
Ecclesiæ Romanæ, cui auctore Deo præ-
sidemus, præfuit; quam Athelberto regi
Anglorum, et Laurentio archiepiscopo
prædecessori vestro misit; in qua qui-
busdam præmissis, huiusmodi censura
anathematis usus est:

« Gloriose, inquit, fili. quod ab Apo-
» stolica Sede per coepiscopum nostrum
» Mellitum postulastis, libenti animo con-
» cedimus; id est, ut vestra benignitas in
» monasterio in Dorobernensi civitate
» constituto, quod sanctus doctor noster
» Augustinus, beatae memoriae Gregorii
» discipulus, S. Salvatoris nomini con-
» secravit (cui ad præsens præesse dno-
» scitur dilectissimus frater noster Lau-
» rentius), licenter per omnia monacho-
» rum regulariter viventium habitatio-
» nem statuatur; apostolica auctoritate de-
» cernentes, ut ipse vestrae salutis præ-
» dicatores monachi, monachorum gre-
» gem sibi associet; et eorum vitam
» sanctitatum moribus exornent. Quæ
» nostra decreta si quis successorum no-
» strorum, regum, sive episcoporum,
» clericorum, sive laicorum, irrita facere
» tentaverit, a principe apostolorum Pe-
» tro, et a cunctis successoribus suis
» anathematis vinculo subiaceat, quoad-
» usque, quod temerario ausu peregit,
» Deo placita satisfactione poeniteat, et
» huius inquietudinis vestrae emenda-
» tionem promittat ». Unde quia ratione,
dictante, quieti Ecclesiarum utile esse
perpeximus, præsens decretum supranom-
inatorum Patrum confirmamus, et vice
apostolorum sub eodem anathemate eos
constringimus, quicumque huic obviare
contenderint.

Et aliud ex e-
pistola Bonifacii
PP. ad Angliæ
regem et ad
Laurentium ar-
chiepiscopum.

XXXVII.

Ecclesia, ab Altmano Pataviensi episcopo ad regularem canonicorum vitam in territorio Pataviensi constructa, confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum huic Ecclesiae datorum. — Omnia haec ad communem tantummodo usum deservire decernit. — Decretum pro immunitate Ecclesiae eiusdem.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri in Christo Altmano Pataviensi episcopo, et per eum Ecclesiae, quam in territorio eiusdem civitatis in portu Rheni fluminis construxit, et in honore Sanctae Trinitatis, et Passionis Bonini nostri Iesu Christi, sanctorum Andreae apostoli, Paulaleonis martyris, et sancti Nicolai confessoris consecravit, in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderantini religiosi desiderii et petitionibus ea benignitate, et pietatis studio condescendere, effectumque praebere; ut, dum spiritualis auctoritas officii sui debitum peragit, dum pia fidelium statuta roborandum venerabilibus locis praesidium defensionis impendit, hinc effectus supernae retributionis incipit, quod in parando beneficio non minor fuit caritas, quam potestas; hoc enim et honorum studiis spe proficiendi augmentum tribuit, et opus proprium fructu perfectionis Deo acceptabile reddit. Itaque, dilecte frater, carissima sancti Petri filia imperatrice Agnete semper Augusta indicante nobis, te in suburbio civitatis tuae iuxta portum praedicti fluminis Rheni, ad communem et regularem canonicorum vitam ecclesiam construxisse; et ut eam iuxta propositum tuae devotionis et constitutionis apostolicis privilegiis firmaremus, tum ipsa partes tuas referente, tum ipso pro te sanctissimo desiderio postulante, tanto propitius utriusque voluntati annuendum esse iudicavimus, quanto et tua vota iusta esse certius intelligimus, et illius desideria divino accensa spiritu ubique prosperari cupimus. Concedentes

(1) Ex tom. II Metropol. Salisburg.

igitur tibi, et praefatae Ecclesiae huius nostri apostolici decreti privilegium, sancimus et apostolica auctoritate statuimus, ut clerici, qui vel nunc in eadem Ecclesia sunt ordinati, sub communi semper vita, et claustrale conversatione consistent; ad quorum communem usum confirmamus, et incommutabiliter tenenda decernimus, determinate quidem, et ea quae praenominata imperatrix Augusta pro remedio animae suae donavit.

Confirmatio honorum huic Ecclesiae datorum.

Enumerat possessiones tum ab imperatrice, tum ab episcopo huic Ecclesiae donatas.

Haec, inquam, omnia, et quaecumque etiam innuminata bona eidem Ecclesiae vel nunc iuste collata sunt, vel in posterum Deo disponente conferenda, eo tenore et auctoritate ad communem usum fratrum ibidem Deo famulantium decernimus et corroboremus; ut communem et regularem vitam ducentes, nihil de bonis Ecclesiae praeposito et singulari usui vendicent. Ut haec igitur nostra decreta adiuvante Domino undique firma illibataque permaneant, apostolica auctoritate constituimus, ut nullus rex, imperator, dux, comes, episcopus, vel archiepiscopus, seu aliqua persona saecularis aut ecclesiastica, praefatam Ecclesiam ab eo statu et ordine, quem superius confirmavimus, divellere, aut aliqua perturbatione impedire praesumat, vel quicquam de rebus et bonis Ecclesiae invadere aut diminuerere, vel ab usu fructuum subtrahere audeat. Siquis autem contra huius nostrae sanctionis decreta temerario ausu venire tentaverit, usque ad dignam satisfactionem anathematis laqueo se irretitum noverit. Qui vero haec eadem fidei devotione observare curaverit, divinae remunerationis gratiam, et apostolicae benedictionis hic et in futuro consequatur abundantiam. Datum Romae v non. martii per manus Petri sanctae Romanae Ecclesiae presbyt. cardinalis ac

Omnia haec ad communem tantummodo usum deservire decernit.

Decretum pro immunitate Ecclesiae eiusdem.

bibliothecarii, anno XII pontificatus domini Alexandri II Papae, indictione XI.

Dat. die 3 martii anno Domini 1073, pontif. Alexandri anno XII.

XXVIII.

Confirmatio bonorum, ac privilegiorum concessio Eremo Campi Amabilis congregationis monachorum eremitarum Camaldulensium.

SUMMARIUM

Proemium. — Decessorum Pontificum de Ecclesiarum bono sollicitudo. — Eremus sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur. — Enunciatio locorum eremi. — Iussio, quod a nemine perturbentur monachi; — Et in celsitudine contemplationis perseverent. — Licentia recipiendi ordines a viciniore episc. si ordinarius sit canonice impeditus. — Excommunicatio in violatores huius indulti. — Gratia illud observantibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rustico priori, et cunctae eius congregationi, de loco, qui dicitur Campus Amabilis, in perpetuum.

Pro. mon.

Nulli fidelium venit in dubium, quin Sedes Apostolica, eo quod princeps existat omnium Ecclesiarum, omnibus hoc iure, et debita sollicitudine, Ecclesiis praesesse debeat, ut non solum eas catholicae religionis unitate concludat, sed generaliter ab his, quae extrinsecus promoveantur, sua auctoritate salvet et muniat. Inter quas tamen complures inveniuntur, quae speciali et propria commendatione in tutelam eiusdem Sedis Apostolicae se contulere, et speciali caritate et studio suae Matris amplexae, securiores et liberes ab omni infestatione consistere. Quas ut dignum erat, ita in suo sinu Romana suscepit Ecclesia, tantaque protexit undique diligentia, ut omnibus ornamenta, praesidia, nonnullis quoque et gratiam consecret (1) amplificationis. Cuius rei nobis plurima exempla sanctissimi viri praedecessores nostri reliquere, qui ante nos in ea, quam diximus, Apostolica Sede fulgentes, pro honore Eccle-

Decessorum Pontificum de Ecclesiarum bono sollicitudo.

(1) Conferret.

siarum Dei, et earum exaltatione magis, quam pro vita aut salute sua, solliciti fuere. Novimus monasteria plurima, et caetera ecclesiastica bona, quae a religiosis viris ad patrocinium et defensionem Apostolicae Sedis sunt delata, cum summa caritate ab illis suscepta, et privilegio apostolicae defensionis quasi muro munita firmissimo. In qua re quam sancte fecerint, et illorum nobis ostendit gloria, et ipsius rei tam fructuosa gratia. Nam cum oratoria in pace et tranquillitate consistunt, ecclesiastica beneficia pauperes Christi nutriunt, laus Deo condigna depromitur, et remedia peccatorum tam vivis quam defunctis pie impendantur.

§ 1. Unde nos in eadem Apostolica Sede, non nostris meritis, sed divina locati gratia, oratorium Sancti Salvatoris in Campo Amabili constructum, et omnes cellas ipsi adhaerentes et circumcirca adiacentes, et omnia ad ipsum pertinentia, communi rogatione fratrum, in tutelam apostolicae auctoritatis, et nostram successorumque nostrorum suscipimus defensionem: salva quidem suae Matris Ecclesiae debita et canonica reverentia; volentes, ut tam pia fidelium animarum devotio, quibus idem oratorium fuit inceptum, et adhuc usque productum, Deo crescat, et illis eorumque posteris et successoribus, ad salutem corporis et animae proficiat. Sic denique ipsum oratorium et praedictum locum, cum omnibus cellulis et hospitiiis suis, seu universis rebus ad eum pertinentibus, in nostram defensionem suscipimus, ut tam illa, quae modo habere et tenere videtur, quam quae in antea Deo largiente iuste acquirere poterit, ubicumque posita fuerint, sub Apostolicae Sedis custodia et tuitione consistant.

Eremus sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur.

§ 2. Primo itaque loco ponimus eremum et oratorium situm in loco, qui dicitur Campus Amabilis. Secundo, hospitium eius, quod dicitur Fons Bonus. Tertio coenobium, quod est constructum in loco, qui dicitur Cerreto, qui est infra comita-

Enunciatio locorum eremi.

tum Vulterensem. Quarto, in loco, qui dicitur Agna. Quinto, in loco, qui dicitur Monte et Soci. Sexto, in loco, qui dicitur Arcina. Septimo, in loco, qui dicitur Challiano et Punina. Octavo, in loco, qui dicitur in Chio, et ecclesia S. Savini. Nono, in loco, qui dicitur Fogiano.

§ 5. Sancimus igitur hoc nostro privilegio, ut neque rex, imperator, dux, comes, aut pontifex, aut aliqua persona, idem oratorium aut fratres ibi Deo servientes, eiusque territoria, aut aliqua sibi iuste modo, aut antea pertinentia, invadere aut molestare, vel aliquo modo inquietare praesumat. Libertatem vel licentiam ecclesiastici iuris, quam incusque habere visi sunt, seu quam iuste in antea habere poterunt, in hac eadem serie confirmamus, et perpetuam fore statuimus. Ne quis etiam malas consuetudines superinducat, quibus idem oratorium a sua religione turbetur, apostolica auctoritate prohibemus.

§ 4. Ita tamen volumus et constituimus, ut iam dictum oratorium cum cellis suis omni tempore, eo modo atque tenore, quo prius inchoatum est, et ad nostra usque tempora productum, maneat in suo vigore atque habilitate; scilicet ut semper eremitico tramite contemplativae vitae celsitudine perseveret. Nec liceat cuiquam unquam, aut abbatem ibi ponere, aut coenobium facere, sed semper solitariae vitae locus ipse sit deditus, et firmitate continua dedicatus.

§ 3. Hoc quoque, vestra caritate rogante, et huic Apostolicae Sedis privilegio annectimus, ut si quando opportunum fuerit, aliquem ex vestra congregatione in ecclesiasticos gradus ordinari, et episcopos, ad cuius parochiam iam pertinet praedictum oratorium S. Salvatoris, seu aliqua ex ecclesiis vel cellulis vestris in antea pertinebit, simoniaca haeresi fuerit depravatus, ut rite et canonice episcopale non possit implere officium; tunc libera facultas et licentia pateat vobis, adire catholicum et bene viventem episcopum,

Bull. Rom. Vol. II.

7

ubicunque in vestra vel proxima provincia inveniri poterit, ut ab ipso ecclesiasticis gradibus et officiis ordinari ex vestra congregatione dignus esse possit. Sacris enim canonibus, et bonis congruit moribus, ut sicuti qui ordinandi sunt, bonae vitae rectaeque scientiae existere debent, sic iuxta Apostoli sententiam illi, qui manus ordinandis imponunt, irreprensibiles, et absque crimine inveniantur.

§ 6. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae auctoritatis confirmationis seriem agere tentaverit, sciat se esse excommunicatum a beato Petro apostolorum principe, et nostra apostolica auctoritate.

§ 7. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, et vitam aeternam a Domino consequi mereatur.

Dat. Lucae iv kalend. novembris per manus Petri S. R. E. presbyteri cardinalis ac bibliothecarii, anno duodecimo pontificatus ipsius domini Alexandri Papae II.

Dat. die 29 octobris anno Domini 1073, pontif. Alexandri anno xii.

XXIX.

Privilegium Ecclesiae Petri Damiani (1). (Aliud privilegium Eremitae Petri Damiani concess. Leo PP. IX, const. Convenit etc., dat. anno 1050).

SUMMARIUM

Ecclesia haec, sive potius oratorium, sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur. — Anathema contra quid in illud attentantes.

Alexander episcopus servus servorum Dei, omnibus Eubeginis, clero et populo, fidelibus videlicet Sancti Petri, salutem et apostolicam benedictionem.

Non ignorat sancta vestra devotio, dilectissimi fratres et filii, quia Ecclesiam carissimi fratris et coepiscopi nostri Petri

(1) Inter Damiani opera initio tomi III.

Excommunicatio in violatores huius indulti.

Gratia illud observantibus.

Ecclesia haec, sive potius oratorium, sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur.

Iussio, quod a nemo turbentur nocti;

Et in celsitudine contemplationis perseverent.

Licentia recipiendi ordines a viciniori episcopo, si orinaris sit canonice impeditus.

Damiani, in beati Lucae evangelistae nomine consecratam, nos in beati Petri apostolorum principis nostraque tutela ac defensione suscepimus, salva reverentia, et utilitate sanctae Romanae Ecclesiae; etiamque, ut ad orationis et sacrificii gratiam vigeat, ac illibata permaneat, ex Apostolicae Sedis auctoritate firmamus. Quapropter quicumque praedictum oratorum qualibet machinatione vel studio destruere, vel hostiliter impugnare tentaverit, ab omnipotenti Deo ac beato Petro apostolo excommunicandum se esse non ambigat; et usque ad satisfactionem congruam excludendum se a liminibus sanctae Ecclesiae, prout dignum est, perhorrescat; sicut dicit Apostolus: Si quis templum Dei violaverit, disperdat et illum Deus (a). Qui praefatum locum sanctum pro Christi amore coluerit, et interemerat atque in colorem servare studuerit, ipse quoque per intercessionem beati Petri templum Christi fiat, et benedictionem sui Redemptoris haereditate possideat.

XXX.

Confirmatio erectionis Ecclesiae in Wisegrad, quae totius Bohemiae caput et metropolis declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Historia fundationis Ecclesiae in Wisegrad. — Haec Ecclesia totius Bohemiae caput et metropolis constituitur. — Dos Ecclesiae. — Annuus census Apostolicae Sedi persolvendus. — Usus mitrae et sandaliorum pro sacerdotibus altari S. Petri ibidem ministrantibus. — Sacramenta ibidem episcopus conferre si negaverit, a quolibet petantur episcopo. — Confirmatio praecepti huius.

Alexander servus servorum Dei, urbis Romae Episcopus et Papis suis successoribus, nec non catholicis episcopis, sanctaeque Romanae Ecclesiae subiectis cunctis, utriusque vitae prosperitatem et apostolicam benedictionem a summo Deo cum omnibus Sanctis.

(a) I, Corinth. 3. (1) Ex Cosmae Pragensis Chronico inter Rer. Bohem. Script. ed. Marquardo Freherio.

Ea, quae Dominus Deus suam per clementiam ad augmentum Apostolicae Sedis condonare dignatus est, ad agnitionem omnigenarum linguarum, hoc sub chirographo propagari volumus. Primum quidem misericordiam Dei super nos diffusam liquide annunciamus. Bohemorum dux Wratislaus vir christianus, fidei integerrimus amator, rebus in bellicis magnificus triumphator, quod serenissime ubique terrarum claruit, limina apostolorum Petri et Pauli honestos per nuncios quotidie visitans, nos caeterosque in Dei servitio devotissimos omni beneficio non minime praeteriens, pie mentis devotione innotuit: *Multa ante tempora votum Deo voti, quod adhuc nequaquam implevi. Ecclesiam in honore Salvatoris nostri, cuius ubique protectione munitus, vestrae pietatis auxilio aedificare cupio.* Dictis talibus auditis, pontificalis apex ut aderesceret, sanctorum Patrum numero septuaginta duorum communi consilio penitus colaudavimus. Igitur ad haec perficienda Ioannem episcopum Tusculanensem fundamentum dare misimus, cuius in praesentia ipse praefatus dux copiosius terrae onustos duodecim propriis humeris portasse videbatur. Locus ergo, in quo est erecta, Wisegrada cognominatur, quod sonat liberaliter altior civitatibus. Quam sacrosanctam Ecclesiam totius provinciae caput dici, venerari sauximus; praediis, mancipiis, auro, argento, caeterisque ornamentis decenter ditatam comprimus. Episcopi eius sub dominio suis de decimis trecentos homines ad eandem Ecclesiam segregaverunt; praesul Pragensis ducentos, Olomucensis centum, fratrum suorum Conradi et Ottonis consensu. Hoc itidem asyllum tutamini beati Petri principis apostolorum, cunctisque in eius sede sessuris firmiter commendavit. Marcus XII de eadem Ecclesia ad pedes universalis Papae, quicumque erit, omni anno offerendas sub Christi testimonio destinavit. Huius vero conditionis gratia cunctis eisdem in eadem regione ut videretur Ecclesiis, qualicumque

Historia fundationis Ecclesiae in Wisegrad.

Haec Ecclesia totius Bohemiae caput et metropolis constituitur.

Dos Ecclesiae.

Annuus census Apostol. Sedi persolvendus.

An thema contra quod a tilud attentantes.

* Usus mitrae et sandali in omni- bus altaribus Petri ibidem ministrantibus.

apparamento septem cardinales altari S. Petri ministrare student, mitra, sandabis; simili modo ipsius Ecclesiae praepositum, presbyterum, diaconum, subdiaconum incidere, praecipimus. Laudes, quas sub diademate statutis diebus proclamare solemus, solummodo in ista Ecclesia adstante duce summa diligentia Christum collaudare permittimus. Christum baptizandi, consecrationem clericorum, episcopus loci illius invidia diaboli atactus, obnegare si praesumpserit, nostri decreti iudicio apud quemlibet episcopum inveni- niat, et accipiat. Neminem autem praepedi- ente, omnem iniuriam in romana synodo libere proclamet. Scripta istarum literarum sigillo impresso, supra venerandum corpus beati Petri apostoli posuimus; maxime ea pro causa, ut si quis Dei inimicus, mandatorumque eius contemptor, hoc di- vellere voluerit, sciat se ab omnipotenti Deo in perpetuum condemnatum, ac cum coctibus sanctorum nil commune fore; sed cum diabolo inextinguibili gehennae incendio aeternaliter concremari. Data haec in manus Petri praepositi Sancti Georgii in palatio Lateranensi, sub Henrico rege filio Henrici gloriosissimi imperatoris; vii idus maii (1).

XXXI.

Bulla contra simoniam in Lucensem Ecclesiam invec- tam in collationibus beneficiorum (2).

SUMMARUM

Exordium. — Alexander II antea Lucensis episcopus. — Simoniaci labes prave in Lucensem clerum invec- ta. — Simoniaci

(1) Privilegium hoc pro Ecclesia in Wisegrad ab Alexandro II in Concilio Romano datum, quod- que ex Cosmae Praegensis Synchroni auctoris Chronico excerpsum, Pagio Lenivri videtur vel red- ditum, vel saltem interpolatum; cum stylus ab omnium aliorum stylo prorsus diversus sit, illud- que non paucas difficultates patiat. Porro huius Concilii mentio nulla penes auctores, Cosma Praegensis excepto, habetur. (2) Ex Tabulario Canonico. edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1.

a Chalcedonensi concilio damnati. — Quae Deo offeruntur, sacra fiunt. — Eodem modo qui sacrum ordinem, ac qui sa- cram Ecclesiae rem vendunt, vel emunt. — Divisio redditum ecclesiasticorum in quatuor partes facienda. — Simonia dam- nata in Veteri Testamento. — Simoniaci a sancta Ecclesia longe proficiendi. — Qui columbarum venditores; — Qui nummu- larii intelligantur. — Exemplum Ananiae et Saphirae. — Contra eos, qui in sum, vel consanguineorum usum vertunt Eccle- siae res. — Simonia omnium peccatorum origo. — Decretum, ne quis episcopus pretio conferat beneficia; — Sed gratis ordinet. — Et non ditiores, sed probatiores moribus eligat ad ministrandum Ecclesiae. — Sed gratis dandum, gratisque accipien- dum. — Nihil dandum fabricae, aut do- nariis Ecclesiarum, nec quod pauperibus sit tribuendum, pro acceptione beneficii — Privatio beneficii et gradus. — Atque anathema contra inobservantes. — Sub- scriptio Alexandri PP.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Lucensis Ec- clesiae clero et populo, in perpetuum.

Cum divina Providentia idcirco nos in Sede Apostolica constituere voluerit, ut omnium Ecclesiarum generalem curam gerere debeamus; tum maxime illi Ec- clesiae studium nostrae devotionis solici- tum est exhibendum, in qua ante sus- ceptum universalis regiminis opus, ec- clesiastici officii necessitate laboravimus, et cui privata quodammodo dilectione prius deservire studimus. Circa Lucensem ita- que Ecclesiam tanto specialius nostrae devotionis studium desideramus impen- dere, quanto et illi privata eius et pu- blica omnium cura compellimur providere. In ea igitur quod multis temporibus male pullulasse, et in robur iam inveteratae malitiae comperimus excrevisse, divini verbi gladio succidere, et penitus extir- pare optamus, ut Deo volente eritis spinis vitiorum in fertilem postmodum messem semen illic satum valeat abundare. Ex multis temporibus hoc detestabile malum intra ipsam Ecclesiam inolevisse cogno- vimus, ut nulli unquam clerico, quamvis religioso, quamvis scientia et moribus praedito, ecclesiasticum beneficium con-

Exordium.

Alex nter II antea Lucensis epi copus.

Simoniaci labes prave in Lucensem clerum invec- ta.

cederetur; nisi ei, qui profano pecuniae munere illud emere studisset: fiebat Ecclesia, et res eius ita venalis, veluti quaedam terrena et vilis merx a negotiatoribus ad vendendum exposita. Quod malum, quam detestabile, quantum Deo sanctisque sit contrarium, et sacri canones docent, et fere omnibus manifestum existit. Chalcedonense namque concilium, unum ex principalibus, simili poena condemnat eos, qui sacram manus impositionem, per quam Spiritum Sanctum confert, mercari dignoscuntur. Utrosque enim auctoritate inexpugnabili illos a beneficio istos sacro ordine iubet repelli. Sacrorum vero canonum auctoritate docemur, omnia, quae Deo vel eius Ecclesiae offeruntur, sacra fieri ipsa oblatione; nullaque autem sacra fieri possunt nisi Spiritu Sancto, a quo omnis sanctificatio procedit. Nam sicut omnis quaelibet res, cum imperatori deferatur, imperialis efficitur; sic cum ex voto Deo vel sanctis offertur, divina ac per hoc sanctificata cognoscitur. Non igitur mirum, si pari poena constringit eos, qui aut sacrum ordinem, aut sacram rem Ecclesiae vendere seu emere audent, cum neutrum nisi Sancti Spiritus dono valeat sanctificari. Praeterea cum sacrorum canonum auctoritas quatuor ex rebus Ecclesiae iubeat fieri portiones, quarum una pauperibus, altera fabricis Ecclesiarum sit impendenda, tertia episcopo, quarta clericis conferenda; sicut pauperibus Ecclesiis singulae partes gratis sunt concedendae, ita quoque reliquae partes nec ab ipso episcopo vel clero sunt retinendae, aut vendendae; sed eis pro Evangelii praecepto, et officii sui labore eodem modo conferendae. In Veteri quoque Testamento cum adhuc gratia Evangelii non coruscaret in mundo, legimus scelus hoc quantum abominabile esset, cum tempore Ieroboam quicumque volebat, implebat manum suam, et fiebat sacerdos excelsorum; et propter hanc causam peccavit domus Ieroboam, et deleta est de superficie terrae. Si vero domus Ieroboam ob hoc deleta est quod pecuniam

accipiens constituebat sacerdotes in excelsis, non immerito de libro vitae caelestis eorum nomina delentur, qui interventu pecuniae sacerdotes vel clericos in domo Dei constituunt. Puto enim, quod hi tales nunquam adverterunt Psalmistae sententiam, dicentis: Quia non cognovi negotiationem, introibo in potentias Domini (a). Nam si quis ideo intrat in potentias Domini, quia non cognovit negotiationem; aperte consequitur, ut non intret in eas, qui negotiationes, maxime ecclesiasticarum rerum, non solum cognoverit, sed etiam exercuerit. In Novo autem Testamento humani generis Redemptor omnes ementes et vendentes de templo eiciens, cathedras vendentium columbas evertit, nummulariorum effudit aes, praecepti sui auctoritate denuncians, et dicens: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis (b). In quo Salvatoris facti vigilanter est advertendum, quod non dicitur cathedras vendentium movisse, sed evertisse. Levius utique ferendum esset, si talium negotiatorum cathedrae moverentur, quam si everterentur. Sicut per Ioannem dominica voce Angelo idem praedicatori Ephesi Ecclesiae dicitur: Age poenitentiam, et prima opera fac; alioquin, veniam ad te, et movebo candelabrum tuum de loco suo (c). Illud quoque in eodem facto sollicite considerate, quod per totum testum sancti Evangelii nusquam reperitur, Dominum tanta severitate, tam districta censura iustitiae peccantes corripuisse, cum non solum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminavit de templo; aperte demonstrans, quod tales negotiatores non sicut caeteri peccatores sunt corripiedi, sed a templo Dei, scilicet sancta Ecclesia longius sunt proiciendi. Nam sicut per columbarum venditores illi denotantur, qui sacram manus impositionem vendere conantur; sic per nummularios ecclesiastici beneficii venditores designantur, qui domum Dei,

(a) Psalm. lxx. 16. (b) Math. xxi. 12 et seq. (c) Apoc. ii. 3.

Simoniaci a Chalcedonensi concilio damnati.

Quae Deo offeruntur, sacra sunt;

Eodem modo qui sacrum ordinem, ac qui sacram Ecclesiae rem vendunt, vel emunt.

Divisio reddituum ecclesiasticorum in quatuor partes facienda.

Simonia damnata in Veteri Testamento.

Simoniaci a sancta Ecclesia longe proiciendi.

Qui columbarum venditores:

Qui nummularii intelligantur.

teste Evangelio, speluncam latronum efficiunt, quia ab huiusmodi mercatoribus, quicquid possunt, capiunt, et gladio suae malitiae, non corpora, sed, quod peius est, animas trucidare noscuntur. Tempore vero apostolorum cum multi rerum suarum pretia ad pedes eorum ponerent, Anania et Saphira, inspirante Sancto Spiritu, voto cordis pretium agrorum suorum Deo obtulerunt, qui postmodum, quia suggerente diabolo, partem ipsius pretii retinere conati sunt, voce B. Petri principis apostolorum Spiritui Sancto mentiti esse dicuntur; et quam grave scelus contraxerint, utriusque repentina morte monstratur. Si ergo illi initio surgentis Ecclesiae tam horribili poena divinitus sunt puniti pro eo solummodo, quod partem pretii retinissent, quod solo voto Ecclesiae obtulerant; quid dicendum est de his mercatoribus, qui non suas, sed res Ecclesiae in usus suos, et propinquorum suorum non verentur vertere? Profecto sicut deterias est distrahere, vel comparare res Ecclesiae, non quas ipsi Ecclesiae conferunt, sen quas pro animabus suis fideles offerunt, quam solam pretii partem rerum a se oblatarum retinuisse; sic talium negotiatorum illeritus gravior et profundior, quam illorum esse convineitur. Ex hac quoque pessima venditione pene malorum omnium semina pullulare noscuntur. Nam hi, qui res Ecclesiarum, et potiora carum pretio student acquirere, non Deo vel eius Ecclesiae velle famulari, sed soli mammonae velle servire veridica ratione probantur. Sicut etiam sanctus Gregorius de simoniaciis testatur, non vitam moribus componere, non scientia curam exornare; sed solummodo aurum et pecuniam, quibus res emant Ecclesiae, inhiantes desiderant congregare. Ac si tandem malitiae suae votum impleverint, et data numerosa pecunia, rerum ecclesiasticarum penes se dominium habere caeperint, tunc aperient, qua intentione Ecclesiae militare decreverunt. Toto enim mentis anisus, unde cumque possunt, corrudere pecuniam stu-

dent, ut, quae prius evacuaverant, possint redimplere marsupia; cuius aviditate impulsus sacris non parcunt altaribus, sed veluti fures et sacrilegi profanas eis manus iniiciunt, pauperibus et Ecclesiarum fabricis decimas et oblationes iuste et canonice competentes, more praedonum diripiunt, a mortuis etiam quasi fisci exactores impositivis clamoribus velut tributa exigunt. Terras quoque, quas fideles pro suis peccatis Ecclesiae contulerunt, quia eas ex toto vendere non possunt, ob vilissimum reditum, pecunia accepta, quibusque concedunt. Inter se autem, ubi de lege divina, et de animarum salute esset tractandum, litibus et contentionibus, clamoribus et iniuriis praestrepere non desistant. Quibus ad cumulatum suae damnationis non sufficit, quod ipsi pereunt, sed insuper laicos, quibus ducatum rectae viae praebere debuerant, secum malo exemplo trahunt in profundam inferni voraginem. Quapropter ego Alexander S. R. E. et Apostolicae Sedis episcopus, immo minister indignus, tot et tanta mala in multis Ecclesiis, et maxime in Lucensi Ecclesia, ex iniqua concupiscentia fieri conspiciens, ne sanguis iniquorum a districto Iudice de manu nostra requiratur, illa extirpare, et penitus eradicare decrevimus. Constituimus itaque, et praesenti decreto firmamus (sicut olim nostri decessores fecisse noscuntur), ut nullus deinceps episcoporum beneficium Ecclesiae, quod quidam canonicam, vel praebendas, seu etiam ordines vocant, pro aliquo pretio vel munere clericis audeat unquam conferre. Sed etiam ministros et servitores Ecclesiae gratis et absque ulla venalitate in sancta Ecclesia studeant ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores sacculos pecunia conferant; sed eos, qui moribus et disciplina atque scientia divites, pro officio suo ipsam valeant sustentare Ecclesiam. Spousae Christi donaria non pro libito cuiusque, in invito sponso venalia fiant; sed gratis; et pro vitae meritis tribuantur; nec audeat ullus,

Exemplum
Ananiae et Saphirae.

Contra eos
qui in aurum, vel
consanguineo-
rum usum ver-
tunt Ecclesiae
res.

Simonia om-
nium peccato-
rum origo.

Decretum, no-
bis, episcopis
gratis conferat
beneficia.

Sei gratis or-
dinet.

Et non ditto-
ras, sed proba-
tiores moribus
eligat ad mini-
strandum Eccle-
siae.

Sei gratia dandum, gratiasque accipiendum.

Nihil dandum fabricae, aut donariis ecclesiarum, nec quod pauperibus sit tribuendum, pro acceptione beneficii.

Privatio beneficii et gradus.

Atque anathema contra inobservantes.

Subscriptio Alexandri PP.

cuiuscumque gradus sit clericus, per se vel per interpositam personam aliquo ingenio pretium vel dare vel promittere; nec ipsi episcopo, nec alicui ex eius ministris, sed cuiuscumque magnae vel mediocri aut parvae personae. Ne vero caliditas et fraus diaboli sub specie religionis aliquos suae malitiae laqueo capiat, constituimus, et eodem modo firmamus, ut nullus cuiuscumque gradus clericus pro Ecclesiae beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricae Ecclesiarum, vel donariis Ecclesiarum, seu etiam, quod pauperibus sit tribuendum, quia, teste Scriptura, qui aliquid male accipit, ut quasi bene dispenset, potius gravatur, quam iuvatur. Quod si aliquis divinorum praeceptorum, et animarum salutis immemor, praefatum beneficium Ecclesiae iniqua cupiditate ductus vendere vel emere temerario ausu praesumpserit; sicut in Chalcedonensi concilio definitum est, gradus sui periculum eum subiacere decernimus; nec ministrare possit Ecclesiae, quam pecunia venalem fieri concupivit; et insuper terribili anathematis mucrone perlossus (nisi resipuerit) ab Ecclesia Dei, quam laesit, modis omnibus abscondatur.

EGO ALEXANDER solius Dei misericordia Sanctae Romanae et Apostolicae Ecclesiae Praesul, et Lucensis episcopus, in hoc decreto ad confirmandum ss.

XXXII.

Decreta circa collationem beneficiorum in Lucensi Ecclesia, et sacrum ministerium inibi peragendum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Contra ordinationes per saltum, et sacras praebendas simoniace acceptas. — Partitio praebendarum in Lucensi Ecclesia facta. — De ratione in iis conferendis servanda. — Ita tamen, ut pretium nullum intercedat. — Missa solemnis, sive conventualis cum canonicis horis in eadem Lucensi Ecclesia qualibet

(1) Ex Ughell. loc. cit.

die celebranda statuitur. — De pluribus beneficiis non retinendis; — Sed uni tantum serviendum Ecclesiae. — Inobservatum decreti huius beneficio et gradu privatur, — Atque anathematizatur. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Lucensis Ecclesiae canonicis ac filiis per omnia dilectis, eorumque successoribus, in perpetuum.

Quamvis ecclesiasticae disciplina censurae pro officio a Deo nobis commisso nos admoneat, vigilantia cura universis Ecclesiis toto orbe terrarum diffusis providere; speciali tamen speculatione nostrae Lucensi Ecclesiae pro posse nos opitulari oportet, cuius regimen, antequam ad Apostolicae Sedis curam vocaremur, divina nobis imposuit Providentia. Unde cum omnibus simpliciter, huic tamen dupliciter oculum nostrae speculationis intendere oportet. Nam quia inimico humani generis insidiante, sanctae Matris Ecclesiae compositos mores, ab antiquis Patribus institutos, prava quorundam temeritas, seu potius cupiditas violare non metuit, idcirco studiosos sollicitosque convenit esse, ut, quae mala quotidie pullulant, mucrone iustitiae resecentur. Nam, carissimi filii, ut vestra bene novit dilectio, in nostra praelibata Ecclesia pessima inoleverat consuetudo, ut ordines, et canonicae ipsius Ecclesiae sic passim et indiscriminate cuique tribuerentur, ut ille sacerdotalis ordinis iniret officium, qui nec dum etiam Hostiarum vel Lectoris ministerium suscepisset. Nec stabili ordine sortitum fuerat, quis missarum solemniam celebrare, quis sanctum Evangelium, vel Apostolum legere debuisset. Indisciplinatis etiam et saecularibus clericis, vita et scientia longe ab ecclesiastica doctrina seiunctis, praebitae Canonicae conferbantur; nec tamen absque interventu pecuniae, vel etiam praemiorum; qui ipsam Ecclesiam potius perturbare, quam moribus videbantur ornare. Quae omnia quantum Deo et ecclesiasticae religioni contraria et inimica existant, nullam igno-

Exordium.

Contra ordinationes per saltum.

Et sacras praebendas simoniace acceptas.

rare putamus; vobis autem tanto verius sunt cogita, quanto diutius sustentata. Quapropter divino adiutorio simul, et apostolica fulti autoritate, haec deinceps rescanda, et in melius reformanda decernimus, eo scilicet tenore ac ratione, ut ex triginta ordinibus, qui in iam nominata Ecclesia esse noscuntur, duodecim presbyteris traderentur, qui quotidie missarum solemnia, et quae sacerdotali officio congruunt, peragere possent: septem vero diaconos, totidem subdiaconos, in his septem ordinibus, qui competenter ecclesiasticum officium iuxta ordinem suum adimplere valent: reliquos vero choro tantummodo deputavimus. Eos ergo in praefatis ordinibus ita eligi decrevimus, ut si quando Deo vocante aliquis eorum ex hac luce decesserit, loco eius nullus alius subrogetur, nisi ille, qui decedentis officium integritate vitae, et puritate scientiae valeat adimplere; ut si presbyter fuerit decessor, loco eius vel presbyter substituat, vel qui eodem anno presbyterii valeat honorem accipere. Similiter de diaconibus et subdiaconibus eadem ratio, idemque ordo procedat. Horum autem omnium ordinationem, ita Deo annuente, volumus canonice fieri, ut nulla venalitatis fraus, vel pecuniae interventus aliqua possit ratione subripere; sed gratis et absque ullius commodi ratione consistat, nisi ordinandus non statuto pretio, sed sua sponte ad utilitatem vel honestatem Ecclesiae aliquid largiri voluerit. Avaritiam etenim de templo Dei eliminandam, sacrum testatur Evangelium, quod refert, et Dominum per se ipsum nummulariorum aes effudisse, et cathedras vendentium columbas evertisse. Officium autem ipsius Ecclesiae ita ad honorem Dei fieri volumus, ut omni die una solemnis missa cum diacono et subdiacono hora tertia celebretur cum canonicis horis, sicut consuetudo deposcit Matricis Ecclesiae. Illud quoque non minima cor-

rectione indigere prospeximus, quod quidam clericorum plus suae avaritiae quam Ecclesiae consulentes, in duabus vel etiam in tribus Ecclesiis ministrare noscuntur; et cum uni vix congrue et opportune sufficiant, ambitu pecuniarum illecti duabus vel tribus, sicut diximus, suum officium pollicentur; sicque fit, ut cum plures vicissim perecurrunt, nullam canonice et iuste regere valeant. Quapropter hanc quoque causam in melius reformantes, constituimus, et praesenti decreto firmamus, nullum, qui in maiori et Matrici Ecclesia deinceps fuerit ordinatus, aliam praeter ipsam posse tenere Ecclesiam; sed, sicut sacri praecipiant canones, ipsa et sola contentus, ut competens in ea possit exercere servitium. Nec valet, et instabilis huc illucque discurrat; sed singulari Ecclesiae, quasi fixus et immobilis perseveret. Quod si quis temerario ausu haec omnia, quae salubriter ad utilitatem sanctae Ecclesiae constituta sunt, violare vel infringere temptaverit, noverit, se apostolica auctoritate, nisi resipuerit, gradus sui periculo subiacere, et ecclesiastici beneficii fieri expertem; et insuper pro sua temeritate a clero repulsus, laicorum tantum communioni deputetur. Si vero adhuc quoque obstinato animo in eadem pertinacia manere praesumpserit, et admonitus ad hoc, quod salubriter decrevimus, reverti noluerit, a liminibus sanctae Matris Ecclesiae, quam impugnare non desinit, alienus existat. Conservator autem huius nostrae canonicae dispositionis, apostolica sit munitus intercessione, et gaudeat caelesti repletus benedictione.

EGO ALEXANDER solius Dei misericordia, licet indignus, Sanctae Romanae et Apostolicae Ecclesiae Praesul, et Lucensis episcopus, in hoc decreto a me facto ad confirmandum ss.

De pluribus beneficiis non reuocandis.

Sed uni tantum seruendum Ecclesiae.

Inobseruator decreti huius beneficio et gradui priuatur.

Atque anathematizatur.

Alexandri PP. subscriptio.

Partitio praebendarum in Lucensi Ecclesia facta.

De ratione in his conferendis seruanda:

Ita tamen, ut pretium nullum intercedat.

Missae sollemniss, siue conuentualis cum canonicis horis in eadem Lucensi Ecclesia quolibet die celebranda statutur.

XXXIII.

Decretum de non alienandis bonis, ad Ecclesiam Lucensem spectantibus (1).

SUMMARUM

Exordium. — Decessorum episcoporum incuria in conservandis Ecclesiae bonis. — Hinc invecta simoniae labe. — De iis non alienandis; — Nisi in pignus cogente necessitate. — Omnia huiusmodi bona Lucensi episcopo confirmantur. — Anathema contra inobservantes. — Et si episcopus sit, privationis poenam incurrat. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, clero et populo sanctae Lucensis Ecclesiae, in perpetuum.

Exordium.

Quamvis circa omnes Ecclesias, per orbem terrarum longe lateque diffusas, pro earum gubernatione oculum nostrae speculationis intendere oporteat; praecipue tamen erga Lucanam Ecclesiam attentissime vigilare nos convenit, quia ei propter episcopatus suscepti administrationem, et pro universalis apostolicae consideratione duplitter quodammodo providere compellimur. Qua de causa haec nostri cordis, Deo aspirante, voluntas semper inhaerere debet, ut quae in ea vel incuria vel malitia quorundam haecenus male pullulare cognovimus, resecaere et emendare studeamus; et quae ad honorem et salutem ipsius Ecclesiae spectare videantur, congrue ordinare et firmiter statuere debeamus. Ante nostra etenim tempora praecessores nostri, qui eidem Ecclesiae praesae visi sunt, seu propter carnalium propinquorum affectus, seu pecuniae amore illecti, vel etiam quorundam potentium nimia importunitate devicti, castella, terras, possessiones ipsius Ecclesiae ita indiscrete superflua effusione largiti sunt, ut nec sibi, nec familiae suae, vel reliquis sibi ministrantibus, prout congruebat, in propriis necessitatibus succurrere potuissent. Fiebat itaque propter rerum penuriam, ut ordines sacros, et ecclesiastica officia, quae pure et absque ulla venali-

Decessorum episcoporum incuria in conservandis Ecclesiae bonis.

Hinc invecta simoniae labe.

tate, solo vitae aeternae intuitu, concedi oportet, pro pecuniae et diversorum numerum exactione, profanis quibusdam, et indignis tribuerent; et, quod omnes catholicos detestari et abominari oportet, de morte animae vitam corporis sustentarent. Proinde divina inspiratione commoiti, ne de caetero tam grave peccatum ex occasione paupertatis emergat, praesenti decreto constituimus, et apostolica auctoritate firmamus, ut nullus deinceps pontificum, quibus ipsa sancta Ecclesia commissa fuerit, castella, mansos, terras, possessiones, quas non modo ad manus nostras habemus, vel quas ipsa Ecclesia in antea, Deo largiente, pure et absque contradictione acquisitura est, praeter illa, quae in beneficium lucusque dari consueverunt, aliquo ingenio alienare vel auferre, seu alicui dare moliantur, nisi necessitate cogente, in pignus ea sine malo ingenio ad tempus tradiderit, ea ratione, ut ante statutum tempus eas persolvat, et recipiat. Ita sane omnem alienationem, et quaecumque dationem penitus interdicens, ut nemo in posterum praesumat, praedictas res Ecclesiae vel per beneficium dare, aut per libellum concedere, aut quovis modo alicui personae tribuere, nisi tantum agricolis et laborantibus, et ipsi episcopo vel eius misso aut ministeriali rationem reddentibus; sed omni tempore intactae et illaesae subsistant ad utilitatem episcopi, et suae necessitatem familiae sustentandam. Ne vero in dubium venire possit a quarum rerum traditione nos nostrosque successores per omnia volumus abstinere, praesentis decreti pagina nominatim illas inserere, et adnotari praecipimus; ne vel ipsos episcopos, vel proceres et importunos petitores latere possit ipsarum rerum notitia. *Hic enumerata bona consulto relinquuntur.* Haec itaque omnia, quae praesenti decreto connumeravimus, et si quae alia noviter acquirenda, quae Deus in manus nostras vel nostrorum successorum, sicut supe-

De iis non alienandis.

Nisi in cogente necessitate.

Omnia huiusmodi bona Lucensi episcopo confirmantur.

(1) Ex Ughell. loc. cit.

rius dictum est, dare voluerit, eo modo ordinamus, et firma stabilitate componimus, ut semper deinceps ad manus Lucensis episcopi teneantur, et ad privatas eius rationes spectare videantur, ut ex his valeat suae utilitati simul et honestati consulere, ac suae familiae decenter necessitati succurrere. Si quis nostrorum successorum haec, quae salubriter ad Ecclesiae honestatem, et ipsius episcopi utilitatem statuta sunt, temerario ausu infringere, vel violare praesumpserit; vel carnali amore vel iniqua cupiditate devictus, contra haec aliquo ingenio venire temptaverit, pro sua praesumptione nolo excommunicationis et maledictionis alligatum se esse cognoscat, et ab episcopali officio usque ad satisfactionem removendum, ita ut omne damnum, quod ex sua malitia sibi metipsum et Ecclesiae ex hac re intulit, resarcire cogatur. Ut vero omnia, quae superius comprehensa sunt, firma et illibata Deo auctore serventur, haec decreti paginam manus nostrae subscriptione, et sigilli nostri impressione confirmari praecipimus.

† EGO ALEXANDER solius Dei misericordia, licet indignus, Sanctae Romanae et Apostolicae Ecclesiae praesul, et Lucensis episcopus, in hac constitutionis a me factae pagina ss.

S. GREGORIUS VII

PAPA CLVII

Anno aerae Christi comm. MLXXIII.

Hildebrandus S. R. E. archidiaconus electus est Pontifex, et in Lateranensi basilica inthronizatus die 22 aprilis 1073, cum adhuc Alexandro Papae in eadem Ecclesia parentaret: dilata tamen est ordinatio in presbyterum ad octavam Pentecostes: qua facta, die 29 iunii anni eiusdem in natali apostolorum in Summum Pontificem, assumpto sibi Gregorii VII nomine, con-

secratus est. Sedit in pontificatu annos XII, mensem I, dies IV ab electionis die computandos. Fuit autem temporibus Michaelis Ducadis, mox Nicephori Botoniatis, ac post huius monachatum Alexii Comnenii in Oriente imperatorum, in Occidente vero regnante Henrico IV Germaniae rege, ac post depositionem eius Rodulpho Svecorum duce. Postquam plurimos pro Ecclesia Dei labores, maximosque pro vindicandis eiusdem Ecclesiae auctoritatisque apostolicae iuribus vexationes pertulisset, obdormivit in Domino die 25 maii anno 1083, corpus vero in Ecclesia S. apostoli et evangelistae Matthaei sepulturae traditum est. Vacavit sedes fere ad annum.

Schisma vigesimum tertium.

In Romano Pontificatu sedente Gregorio VII, gravissimum schisma passa est Ecclesia ab Henrico IV Germaniae rege, qui usum investiturarum, quas pro Ecclesiis contra canones dare consueverat, sibi a Gregorio in secunda Romana synodo interdictum egre ferens, virus, quod Saxonica gente in rebellione persistente, pectore celaverat, ea devicta evomit in Pontificem, coactoque Wormatae conciliabulo, eum a pontificatu deponere tentavit. Haec cum innotuissent Gregorio, diem regi indixit, lataque excommunicationis sententia, omnibus christianis iuramento, quod illi fecerant, solutis, ipsum regia dignitate privavit. Veniam penitentem, quamquam subdole, non est denegata, et dignitas restituta. Sed brevi ad crimina relabentem iterata depositio et excommunicatio percussit. Quare iratus rex apud Brixiam schismaticorum conventum habuit, in quo Guibertus Ravenatensis archiepiscopus antipapa electus est, et Gregorius Papa depositus die 23 iunii anni 1080. Anno vero sequenti, die 12 martii, capta ab Henrico rege per vim urbe Roma, Guibertus inthronizatus est apud S. Petrum, et Clemens III nominatus. In schismate vixit, quamvis ab Urbano II in concilio Beneventano excom-

Anathema
contra inobser-
vantes.

Et si episco-
pus sit, priva-
tionis poenam
incurret.

Alexandri PP.
subscriptio.

municatus. annos XXI, subitaque morte peremptus est, ineunte mense octobri anni 1100, cuius ossa Ravennae sepulta. Paschalis II PP. anno 1106 exhumari et in fluentia proici fecit.

I.

Significat comiti de Roccio sub quadam conditione eam Hispaniae partem concessam, quam a Saracenorum manibus eriperet: prohibet alios principes iure eandem regionem cum copiis ingredi, partemque illam illius provinciae sibi vindicare, nisi interveniat aequa pactio persolvendi iura S. Petri (1).

SUMMARIUM

Regnum Hispaniae ab antiquo iuris S. Petri. — Ilugo cardinalis S. R. E. presbiter legatus A. S. ad id missus.

Gregorius in Romanum Pontificem electus omnibus principibus in Terram Hispaniae proficisci volentibus, perpetuam salutem in Domino Iesu Christo.

Non latere vos credimus, regnum Hispaniae ab antiquo proprii iuris sancti Petri fuisse; et adhuc, licet diu a paganis sit occupatum, lege tamen iniustitia non evacuata, nonnulli mortalium, sed soli Apostolicae Sedi ex aequo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum iuste pervenerit, manente eo, abusu quidem, sed ab eorum iure, occasione transeuntis temporis, sine legitima concessione divelli non poterit. Itaque comes Ewlv de Roccio, cuius famam apud vos haud obscuram esse putamus, terram illam ad honorem sancti Petri ingredi et a paganorum manibus eripere cupiens, hanc concessionem ab Apostolica Sede obtinuit, ut partem illam, unde paganos suo studio, et adiuncto sibi aliorum auxilio, expellere posset, sub conditione inter nos factae pactionis ex parte sancti Petri possideret. Qua in re et labore quicumque vestrum sibi adhaerere

(1) Extract. ex Archiv. Vatic. Extat quoque inter epist. decret. Summ. Pontif. a card. Carafa edit. anno 1591, tom. III, pag. 335.

voluerit, omni charitatis affectu communitus erga honorem sancti Petri talem animum gerat, ut ab eo et munitionis auxilia in periculis, et merita fidelitatis praemia securus accipiat. Si autem aliqui ex vobis seorsum ab illo propriis copiis eandem terram aliqua in parte intrare paraverint, decet, ut militiae causam ex animi devotione quam iustissimam sibi proponant; iam nunc omni voto concipientes et ex corde stantes, ne capta terra easdem, quas illi, qui nunc Deum ignorantes, eam occupant, iniurias sancto Petro faciant. Hoc enim neminem vestrum ignorare volumus, quoniam, nisi aequa pactione persolvendi iuris sancti Petri, in regnum illud animadvertere statueritis, potius vobis apostolica auctoritate, ne illuc tendatis interdicens, contra feremur, quam sancta et universalis Mater Ecclesia idem a filiis suis, quod ab hostibus patiendo, non iam proprietatis suae, sed filiorum detrimento saucietur. Quomobrem hunc dilectum filium Hugonem et cardinalem Sanctae Romanae Ecclesiae presbyterum in partes illas misimus, in cuius ore nostra ad vos consilia et decreta plenius apertiusque differenda, ac vice nostra disponenda posuimus. Datum Romae secundo kalendas maii, indictione undecima.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1073, pontif. Gregorii anno I.

II.

Monasterium Andaginense S. Iherberti in Arduenna in tutelam Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Roman. Pontificum mos suscipiendi monasteria in protectionem Sedis Apost. — Quorum exemplo monasterium Andaginense sub defensione eiusdem Sedis fore declaratur. — Confirmatisque bonis

(1) In Hist. monast. huius edidit Edmundus Martène Veter. Script. collect. tom. IV.

omnibus ad illud pertinentibus, solius abbatis regimini subicitur. — Anathema in temeratores privilegii huius. — Bona servantibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Theoderico abbati monasterii Sancti Petri Sanctique Huberti Andaginensis in Arduenna constituti, suisque successoribus regulariter ibidem canonice intrantibus, in perpetuum.

Exortium.

Nulli fidelium est in dubio, quin Sedes Apostolica, eo quod universalis mater, et omnium Ecclesiarum princeps est, omnibus his iure, ac debita sollicitudine preesse debeat, ut non eas catholice tantum religionis unitate concludat, sed generali circumspectione etiam ab his, quae extrinsecus promoventur, pro sua auctoritate salvet, et muniat; inter quas tamen cum plures inveniuntur, quae specialiter et propria commendatione in tutelam eiusdem Sedis Apostolicae se contulerunt, ut speciali caritate et studio suae Matris amplexae usquequaque securiores, et liberiores ab omni infestatione consistere, quas, ut dignum erat, ita Romana suscepit Ecclesia, tantaque protexit undique diligentia, ut omnibus munimenta praesidii, nonnullis quoque gratiam conferret augendi. Cuius rei plurima a nobis exempla sanctissimi viri reliquerunt, qui ante nos in illa, quam diximus, Apostolica Sede fulgentes, pro honore Ecclesiarum Dei, et exaltatione earum magis, quam pro vita aut salute sua, solliciti fuerunt; suscipientes monasteria et venerabilia loca in patrocinium apostolicae defensionis, et confirmantes ea propriis privilegiis, quatenus ex quotidiana tranquillitate ardentius in devotione divinae servitutis, et in omni bono proficerent. Qua in re quam pie, quam sancte fecerunt, et illorum nobis ostendit gloria, et ipsius rei tam fructuosa gratia. Nam cum oratoria in pace et tranquillitate consistunt, et ecclesiastica beneficia pauperes Christi nutriunt; cum vero laus Deo digne promitur, et remedia peccatorum tam vivis quam defunctis impenduntur. Unde nos in eadem Sede Apo-

stolica non nostris meritis, sed divina locati gratia, suscepti officii debitum considerantes, praefatum monasterium, cui tu, dilecte fili, et praenominata abbas, praesse dignosceris, tuo rogatu in tutelam Apostolicae Sedis, et nostram et successorum nostrorum defensionem suscepimus, confirmantesque et corroborantes tibi per praesentis paginam privilegii, ecclesiam Sanctae Mariae super Axonam sitam, et ecclesiam S. Sulpitii super Mosam, caeterasque possessiones tam in villis, quam castellis, caeterisque ecclesiis, et terris cultis aut incultis, seu in omnibus rebus mobilibus et immobilibus, quas nunc iure possidet, aut in posterum Deo miserante acquirere, quatenus omnia ad communem utilitatem fratrum inibi Deo famulantium sub tuo tuorumque successorum regimine et congrua dispensatione semper inconvisa illibataque permaneant. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et nisi vel ea, quae ab illo sunt male ablata, restitnerit, vel digna poenitentia illicite acta desolverit, a sacratissimo corpore et sanguine Dei Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem iuxta servantibus eidem loco, pax Domini nostri Iesu Christi, ut hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

*Subscripsit autem manu propria
Domnus Papa:*

MISERATIONES TUE, DOMINE,
SCPER OMNIA OPERA TUA

Bene valete.

Datum Laterani kalendis maii per manus Petri S. R. E. presbyteri card-

Quoniam in
templo mona-
sterium And-
aginense sub di-
fensione eius-
dem Sedis fore
declaratur.

Confirmatisque
locis omnibus
ad illud perti-
nentibus.

S. hinc abbatis
regimini subici-
tatur.

Anathema in
temeratores pri-
vilegii huius:

Bona servant-
ibus.

Romanorum
Pontificum nos
suscepit in pr-
tectionem Sedis
Apostolicae:

nalis et bibliothecarii, anno primo pontificatus domini Gregorii VII Papae, indictione XI.

Dat. die 1 maii anno Domini 1073,
pontif. Gregorii anno 1.

III.

Excommunicatum a se denunciat Godefredum Mediolanensis Ecclesiae usurpatorem (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Godefredi scelus in invadenda Ecclesia. — A synodo depositus et excommunicatus. — Eidem nullo pacto consentiendum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei omnibus fidelibus Sancti Petri apostolorum principis in Longobardia commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium.

Scire vos volo, fratres charissimi, quod et multi vestrum sciunt; quia in eo loco positi sumus, ut, velimus nolimus, omnibus gentibus maxime christianis, veritatem et iustitiam annunciare compellamur, dicente Domino: Clama ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, et annuncia populo meo scelera eorum (a). Et alibi: Si non annunaveris iniquo iniquitatem suam, animam eius de manu tua requiram (b). Item Propheta: Mal-dictus (inquit) homo, qui prohibet gladium suum a sanguine (c), idest, verbum praedicationis a carnalium increpatione. Haec ideo praelibavimus, quia inter multa mala, quae ubique terrarum fiunt, quidam ministri satanae, et praecones antechristi in Longobardia etiam fidem christianam conantur confundere, et iram Dei super se provocare. Nam, sicut scitis, Godefredus, vivente Guidone dicto archiepiscopo Mediolanensi, eandem Ecclesiam, quae quondam meritis gloriosissimae Virginis et Genitricis Dei Mariae, necnon auctoritate clarissimi doctoris B. Ambrosii inter caeteras Longobardorum Ecclesias, religione,

Godefredi
scelus in inva-
denda Ecclesia.

(1) Ex edit. card. Carafae. (a) Isa. 58.

(b) Exech. 55. (c) Jerem. 48.

libertate, ac speciali gloria enituit, nunc quasi vilem ancillam praesumpsit emere, sponsam videlicet Christi diabolo prostituere, et a catholica fide temptans eam separare, nisus est simoniacae haeresis scelere maculare. Quod audiens sancta Romana Ecclesia mater vestra, et totius christianitatis, sicut scitis, magistra, congregato e diversis partibus concilio multorum sacerdotum, et diversorum ordinum consensu, fulta B. Petri apostolorum principis auctoritate, Godefredum fidei catholicae, et legis christianae inimicum excommunicavit, et anathematis iaculo una cum omnibus sibi consentientibus transfixit. Quam excommunicationem, quod etiam inimici Sanctae Ecclesiae negare non possunt, sancti Patres antiquitus censuere, et per omnes sanctas Ecclesias totius orbis catholici viri confirmant, et confirmaverunt. Quapropter ex parte Dei omnipotentis Patris et Filii, et Spiritus Sancti, et beatorum Petri et Pauli apostolorum principum monemus vos, fratres charissimi, hortamur, atque praecipimus, ut nullo modo praedicto haeretico Godefredo consentiatis, quia illi in hoc scelere consentire, fidem Christi est negare; sed quibus modis potestis, ut filii Dei ei resistite, et fidem christianam, qua salvandi estis, omnino defendite; neque vos deterreat humana superbia, quia qui nobiscum est, maior est omnibus, et semper invictus, qui vult nos pro se laborare, et coronam legitime certantibus (ut Apostolus promittit) tribuere. Solet enim Dux noster paucis et humilibus multos et superbos conterere, et per ea, quae sunt infirma mundi, fortia quaeque confundere. Sic enim placuit, et sic decet caelestem et invictum Principem. Omnipotens Deus, qui B. Petro oves suas specialiter commisit, et totius Ecclesiae regimen dedit, vos in eius dilectione corroboret, ut eius auctoritate a peccatis vestris absoluti, mereamini inimicos Domini comprimere, et corda illo-

A synodo de-
positus et ex-
communicatus.

Eidem nullo
pacto consen-
tendum.

rum ad poenitentiam provocare. Datum Romae, kal. iulii, indict. xi.

Dat. die 1 iulii, anno Domini 1073, pontif. Gregorii anno 1.

IV.

Commissio episcopo Genuensi, ut virum uxorem suam dimittere non permittat, quae vult ab obiecto fornicationis crimine se expurgare (1).

SUMMARIUM

Causa commissionis. — Mulier se expurgare volens, audienda. — Si innocens sit, a viro nullatenus separanda. — Haec qui impedire tentaverit, anathemate feriatur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Uberto Genuensi episcopo et dilectis filiis, universo loci illius clero ac populo, salutem et apostolicam benedictionem.

Intelligentes errorem vestrum, de periculo vestro valde timemus; quoniam sacramenta consortii coniugalis divinis saucita praeceptis et legibus inter vos malignis faedari studis audivimus; scriptum quippe est de coniugali vinculo: Quod Deus coniunxit, homo non separet (a); et Veritas, ne vir uxorem suam nisi forte causa fornicationis relinquat, omnino prohibet (b). Nobis autem relatum est, Ansaldum quemdam concivem vestrum a patre suo coactum esse, ut uxorem propriam de fornicatione falso criminatam, nec ulterius habeat, nec iudicium purificationis eius, ad quod ipsa valde desiderat pro discutienda veritate, suscipiat. Quod quia divinis et humanis legibus valde contrarium est, primo te episcopum, deinde omnes vos admonemus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut si mulier ad examinationem legitimam se conferre voluerit, cum omni tranquillitate et expectatione iuste comprobationibus recipiatur; et si per misericordiam Dei innocens apparuerit, separari a viro suo nullatenus patiamini. Si autem pater praefati Ansaldi haec, quae divina auctoritate diximus,

(1) Ex Arch. Vatic. (a) Matth. 19. (b) Marc. 10.

imo si quis mortalium haec impedire et prohibere praesumpserit, tuam, episcope, fraternitatem apostolica auctoritate monemus, ut omni respectu gratiae personalis abiecto, reos anathematis gladio ferire, et a corpore Ecclesiae dissecare non desinas; et nobis extremam manum imposituris per literas tuas id quanto citius indicare non praetermittas. Praeterea volumus, ut quamecitius possis, praesentiam tuam nobis exhibere studeas. Data Laterani, quarto kalendas martii, indictione xii.

Dat. die 26 februarii anno Domini 1071, pontif. Gregorii anno 1.

V.

Exhortatio ad omnes Christianifideles ad succurrendum Orientalibus ab infidelibus invasis (1).

SUMMARIUM

Inimicitia infidelium contra christianos captivos. — Animum pro fratribus ponendi exemplum dedit Christus. — Admonitio ad Christi fideles.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus christianam fidem defendere volentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis esse volumus, hunc virum praesentium portitorem, dum de ultramarinis nuper reverteretur partibus, apostolorum limina, et nostram praesentiam visitasse: a quo, sicut a plerisque aliis cognovimus, gentem paganorum contra christianum fortiter invaluisse imperium, et miseranda crudelitate iam fere usque ad muros Constantinopolitanae civitatis omnia devastasse, et multa millia christianorum quasi pecudes occidisse. Qua de re si Deum diligimus, et christianos nos esse cognoscimus, miseranda fortuna tanti imperii, et tanta christianorum clade nobis valde dolendum est; et non solum dolere super hac re debita sollicitudini nostrae sufficit, sed animas

(1) Ex Archiv. Vatic.

Causa Commissionis.

Mulier se expurgare volens audienda.

Si innocens sit, a viro nullatenus separanda.

Haec qui impedire tentaverit, anathemate feriatur.

Inimicitia infidelium contra christianos captivos.

Animam pro
fratribus ponendi
exemplum
dedi Christus.

Amonitio ad
Christi fideles.

pro liberatione fratrum ponere, exemplum Redemptoris nostri, et debitum fraternae charitatis a nobis exigit: quia sicut ipse pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus nostris animas ponere. Scitote igitur, nos in misericordia Dei, et in potentia virtutis eius confisos omnibus modis id agere atque parare, ut adiutorium christiano imperio quameiuis Deo iuvante faciamus. Unde vos per fidem, in qua per Christum in adoptionem filiorum Dei uniti estis, obsecramus, et auctoritate beati Petri apostolorum principis admonemus, ut et vos vulnera et sanguis fratrum, et periculum praefati imperii digna compassione moveat; et vestra virtus pro Christi nomine non invitam fatigationem ad ferenda fratribus auxilia subeat. Quidquid autem super hac re divina pietas vestris animis indiderit, sine mora certis legationibus nobis renunciare studeat.

Datum Romae kalendis martii, indictione duodecima.

Dat. die 1 martii anno Domini 1074,
pontif. anno 1.

VI.

Amonitio ad Hispaniae reges et episcopos, ut Officium romanum recipiant: nec non confirmatio excommunicationis, et depositionis cuiusdam simoniaci, per legatos factae (1).

SUMMARIUM

Hispaniae cum Romana Ecclesia. consensus ante Priscillianum et Arium. — Corruente religione, mundanae quoque corrumpunt opes. — De recipiendo Romanae Ecclesiae officio. — Confirmatio sententiae latae a legatis apost. contra simoniacum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Alphonso et Sanctio Hispaniae regibus ac paribus, et episcopis in ditione sua constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum beatus apostolus Paulus Hispaniam se adisse significet (a), ac postea (1) Ex Archiv. Vatic. (a) Roman. 13.

septem episcopos ab urbe Roma ad instruendos Hispaniae populos a Petro et Paulo apostolis directos fuisse, qui destructa idololatria christianitatem fundaverunt; religionem plantaverunt; ordinem et officium in divinis cultibus agendis ostenderunt, et sanguine suo Ecclesias dedicaverunt; vestra diligentia non ignoret, quantam concordiam cum Romana urbe Hispania in religione et ordine divini officii habuisse satis patet. Sed postquam vesania Priscillianistarum diu pollutum, et perfidia Arianorum depravatum, et a Romano ritu separatum, irruentibus prius Gothis, ac demum invadentibus Saracenis, regnum Hispaniae fuit; non solum religio est diminuta, verum etiam mundanae sunt opes labefactatae. Quapropter ut filios charissimos vos adhortor, et moneo, ut vos sicut bonae soboles, etsi post diuturnas seissuras, demum tamen ut matrem revera vestram Romanam Ecclesiam recognoscatis, in quo et nos fratres reperiat; Romanae Ecclesiae ordinem et officium recipiatis, non Toleanae, vel cuiuslibet aliae, sed istius, quae a Petro et Paulo supra firmam petram per Christum fundata est, et sanguine consecrata, cui portae inferi, idest linguae haereticorum nunquam praevalere poterunt; sicut caetera regna Occidentis et Septentrionis, teneatis. Unde enim non dubitatis vos suscepisse religionis exordium, restat etiam, ut inde recipiatis in ecclesiastico ordine divinum officium, quod Innocentii Papae ad Eugubinum directa episcopum vos docet epistola (1): quod Hormisdæ ad Hispanensem missa decreta insinuant: quod Toletanum, et Pragense demonstrant concilia: quod etiam episcopi vestri ad nos nuper venientes iuxta constitutionem concilii per scripta sua facere promiserunt, et in manu nostra firmanunt. Praeterea sicut de aliis excommunicationibus per legatos Romanae Ecclesiae factis fecimus, depositionem et

Corruente religione, mundanae quoque corrumpunt opes.

De recipiendo Romanae Ecclesiae officio.

Confirmatio sententiae latae a legatis apostolicis contra simoniacum.

(1) Epist. 29, et vide superius in Hormisdæ in Constitut. dat. anno 517, *Bev-Acta Trinitas* etc

Hispaniam cum
Romana Ecclesia
consensus ante
Priscillianum
et Arium.

excommunicationem, quam Geraldus Hostiensis episcopus cum Rembaldo in Munionem simoniacum, qui super Symeonem venerabilem fratrem nostrum Oscensem episcopum ordinatus erat (1), ratam esse decrevimus atque firmavimus, usque dum respiciens de episcopatu, quem indebite tenuit, sibi satisfaciatur, atque inde recedat. Dat. Romae decimoquarto kalendas aprilis, indictione duodecima.

Dat. die 18 aprilis anno Domini 1074,
pontif. anno 1.

VII.

Privilegium pro Ecclesia S. Hilarii Pictaviensis, quae sub protectione Sedis Apostolicae recipitur (2). (Simile privilegium dedit Alexander II PP. anno 1075, const. Convenit etc.)

SUMMARIVM

Bona omnia et piae donationes confirmantur. — Canonici vero non nisi Apostolicae Sedi sint subiecti. — Eorundem exemptio a quocumque episcopo etiam in receptione sacramentorum. — Annuus census Sedi Apost. persolvendus. — Dignitatis privatio, atque anathema contra violatores privilegii huius indicitur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis S. Hilarii Pictaviensis, salutem et apostolicam benedictionem.

(3) Igitur ob reverentiam beati Hilarii confessoris, cuius corpus in eadem ecclesia requiescit, cuiusque doctrinae splendor non solum de Gallicanis partibus erroris tenebras expulit, verum etiam universali refulgens lumen contulit Ecclesiae, inclinati vestris precibus, praefatam Beati Hilarii Ecclesiam a Francorum regibus, et Aquitaniae principibus constructam, eorumque praediis, ac honis ditatam in protectione ac tuitione Sedis Apostolicae specialiter suscipimus, huius privilegium auctoritatis nostrae de-

(1) Forte deest *tulit*. (2) Ex Cod. 1576 Biblioth. Colbertinae edidit Baluzius Miscellan. tom. vu. (3) Principium deest.

creto indulgentes. Deinde statuimus, ut quaecumque bona praefata beati Hilarii Ecclesia, ex donatione praedictorum regum et principum inste possidet, sive in futurum instis modis poterit adipisci, vobis perenni tempore, et sine inquietudine aliqua illibata permanent; adiacentes, ne quisquam deinceps archiepiscopus aut episcopus Beati Hilarii Ecclesiam, aut ipsius canonicos aut clericos excommunicare, aut interdiceri praesumat, sed omni eorum causa gravior ex Apostolicae Sedis iudicio pendeat. Christa vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes canonicorum et clericorum, a quocumque malueritis catholico suscipiatis antistite. Ad hoc adiicimus, ut eadem Beati Hilarii Ecclesia soli Romanae Ecclesiae subdita permaneat, et de tanta semper libertate, atque auctoritate gaudeat. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos unam auri unciam Lateranensi palatio persolvat. Si quis autem archiepiscopus, episcopus, aut quaelibet persona huius nostri privilegii paginam agnoscentes, contra eam temere venire praesumpserit, si quae male facta fuerint, non emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoeat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat et in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem illi loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Datum Laterani x kal. maii, per manum Petri sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis ac bibliothecarii primo anno

Bona omnia, et piae donationes confirmantur.

Canonici vero non nisi Apostolicae Sedi sint subiecti.

Eorundem exemptio a quocumque episcopo etiam in receptione sacramentorum.

Annuus census Sedi Apostolicae persolvendus.

Dignitatis privatio, atque anathema contra violatores privilegii huius indicitur.

pontificatus domini VII Gregorii Papae, indictione XI (1).

Dat. die 22 aprilis anno Domini 1074, pontif. Gregorii anno I.

VIII.

Excommunicationis denunciatio contra omnes, qui detinent bona Augiensis monasterii, quae Robertus simoniacus ab illo abstulit (2).

SUMMARICUM

Exordium. — Quae gesserit Alexander PP. contra Robertum. — Destitit ab incepto Robertus; — Sed qui bona ab eo acceperant, non reddiderunt. — Quare feriuntur anathemate.

Gregorius omnibus, ad quos literae istae pervenerint, etc.

Exordium.

Quamquam ad propulsandas omnium Ecclesiarum, et venerabilium locorum iniurias ex debito officii nostri, et universali providentia, quam per B. Petrum apostolorum principem licet indigne suscepimus, sollicite nobis invigilandam, et elaborandum esse noscimus; his tamen locis apostolicae auctoritatis opem et scutum impensius circumferre dupliciter quodam modo compellimur, quae et in generali sanctae Romanae Ecclesiae membrorum continentia caeteris coequantur, et singularis patrocinii privilegia prae caeteris sortiuntur. E quibus quoniam Augiense monasterium huic sanctae et Apostolicae Sedi quadam principali et individua cohaeret linea, de dispersione bonorum eius valde dolentes, quid dominus et antecessor noster Alexander venerandae memoriae Papa inde decrevit, recollere, et sententiam nostrae confirmationis

(1) Lege XII. Sic emendandam indictionem putavimus; anno enim 1073, et quidem die 22 aprilis, qua electus est Gregorius VII, hic Pontifex literis titulum illum Pontificibus proprium *Servus Servorum Dei* nondum praemittebat, ut vidimus Const. I. Mox incredibile videtur Gregorium exemptionis prerogativam ab episcopali iure concessisse Ecclesiae Pictaviensi ea die, qua electus est, cum nemo non novit, quantus hic Pontifex fuerit in ecclesiastica disciplina vindicanda. (2) Ex edit. Card. Carafae.

in idipsum omnibus, ad quos huius epistolae nostrae notitia pervenire poterit, destinavimus indicare. Postquam praedictus dominus noster Papa Robertum simoniacum et invasorem eiusdem monasterii nullis admonitionibus nullisque minis ad hoc flectere potuit, ut vel abbatiam dimitteret, aut pro reddenda ratione sui introitus apostolico se conspectui praesentaret, cognita veritate, quod relicta alia abbatia, ad hanc pretio anhelasset, synodali iudicio eum anathematis iaculo, nisi respiceret, percussit, et sub eadem censura omnibus accepta ab eo beneficia ad praefatum coenobium pertinentia penitus interdixit, cunctaque ab eo disposita apostolica praeeptione cassavit, atque haec eadem per epistolam episcopo Constantiensi publice praedicanda, et per episcopatum suum divulganda mandavit. Itaque (miserante Deo) factum est ut ille ab insana occupatione abbatiae desisteret, sed non ut fautores eius contra Deum, et iustitiam accepta ab eo, monasterii bona relinquere. Quapropter quoniam illa principali, et haeretica peste depulsa, charissimum sancti Petri filium Ecardium ex ipsa congregatione a confratribus electum, et a nobis diligenter examinatum, abbatem ibi (auctore Deo) consecravimus, cupientes, ut monasterium post longas et multas tribulationes iam ad quietem, et monasticae religionis cultum redeat, simili modo omnibus, qui a saepesato Roberto pro defendenda eius nequitia, aut exhibenda sibi fidelitate, bona abbatiae in beneficia adepti sunt, sub anathematis districtione, et animadversione interdicimus. Nam cum ille talium institutionum auctor et distributor in loco, ad quem haeretice aspiraverat, permanere non potuit; quibus legibus, aut quo iure isti sibi vindicabant, quod sacrae conventionis ceperunt. Unde etiam omnibus Christi fidelibus, qui haec cognoverint, apostolica auctoritate praecipimus, ut eos in nulla penitus christianae communionis partici-

Quae gesserit Alexander PP. contra Robertum.

Destitit ab incepto Robertus.

Sed qui bona ab eo acceperant, non reddiderunt.

Quare feriuntur anathemate.

patione recipiant, dum iniquitatis et mortis suae pretium diabolica aviditate et temeritate possident. Dat. Romae VIII idus maii, indictione duodecima.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 1074,
pontif. anno II.

IX.

Commissio Trevirensi archiepiscopo et Metensi episcopo pro cognoscenda causa, quae inter Tullensem episcopum, et quemdam eius clericum versabatur (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Committit Trevirensi arch. et Meten. episcopo cognitionem huius causae. — Clericum tutum reddendum monet. — Omniaque ablata bona eidem restituenda. — Tum convocatis Tullensibus clericis inquirendum de moribus episcopi. — Et ad Sedem Apostolicam referendum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Udoni Trevirorum archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Series fac I.

Adonere te, frater, ut ea, quae tibi committimus, fideliter agas ex charitate: ut vero velociter ex considerata causam, vel temporum fit competentia et necessitate (2): quae quidem utraque in subscripto negotio ita te observare volumus, ut (quemadmodum credimus) fidum te et indefessum nobis cooperatorem cognoscamus. Frater iste Tullensis (ut fatetur) clericus, ad nos veniens, conquestus est nobis, quoniam iratus sit ei dominus suus, videlicet Tullensis (ut dicitur) episcopus, se exulem factum, et omnibus rebus suis expoliatum, supplicans ut apud apostolicam pietatem tantarum miseriae aliquam inveniret consolationem. Nobis vero, cur hoc sibi acciderit, diligenter inquirentibus, retulit se ab episcopo quamdam Ecclesiam postulasse, quae ad officium custodiae quod tenebat,

(1) Ex edit. Card. Carafae. (2) Admonemus te, frater, ut ea quae tibi committimus, fideliter agas, ex charitate: ut vero velociter, ex considerata causam vel temporum competentia et necessitate: — Ita nos legendum esse putamus.

Bull. Rom. Vol. II. — 9

legali constitutione dicitur attingere. Quae de re commotus episcopus, cum ei non solum hanc denegaret Ecclesiam, sed totum officium per summam interdiceret obedientiam, respondit se non debere sibi obedientiae reverentiam, quoniam archidiaconatus, consecrationes Ecclesiarum, et ipsas Ecclesias vendendo, simoniaca haeresi se commaculasset: cum muliere quadam in publica fornicatione iaceret, de qua filium genuisset; quamque rumor esset sacramento, et desponsatione laicorum more sibi copulasse et praeterea quod nonnulli, eum ad episcopatum pactione praemii pervenisse, dicerent. His auditis episcopus, quasi de manifestis culpis poenitens, et de sua correctione tum cum hoc solo, tum cum caeteris fratribus loquens, tandem manifesta indignatione et ira super istum inflammatus est. Egrossoque ab urbe episcopo, paulo post milites eius (utpote non ignorantes voluntatem domini sui) huic omnem securitatem abnegavere, et intra claustrum ei minati sunt in faciem. Quos cum insidiari vitae suae et honori intelligeret, clam discessit, ut sui absentia temperaret severitatem huius furoris. Episcopus vero confestim sua omnia diripi et publicari praecipit, et ita iste exulem se et egenum iam liu fuisse conqueritur. Verum haec nobis inordinata, et valde iniqua videntur; quoniam si illa vera sunt, episcopus, imo exepiscopus non hanc, sed conscientiam suam odisse, et persequi debuerat: sin vero falsa (et utinam falsa) non tamen per milites, sed per disciplinam canonum, iustum corrigere, et flagellare aequum fuerat. Quocirca fraternitatem tuam apostolica auctoritate commonitam, et in hac causa suffultam esse volumus, ut convocato et adiuncto tibi dilecto confratre nostro Herimanno venerabili episcopo Metensi, Tullensem conveniatis, eumque, ut clericum istum sine omni periculo vitae, et securum ab omni contumelia in claustrum suum recipiat, et officium custodiae cum Eccle-

Committit Trevirensi archiepiscopo et Metensi episcopo cognitionem huius causae.

Clericum tutum reddendum moneri;

Omniaque ab-
lata bona etiam
restituenda.

Tam convoca-
tis. Tolli inci-
piunt clericis, in-
quoniam de
morsibus epi-
scopi.

Et ad Sedem
Apostolicam ra-
tifiandam.

sia, quam postulavit, si iuste attinet, cum caeteris omnibus iustis pertinentiis, et utilitatibus suis, et praeposituram suam, et officium scholarum, nec non omnia ablata sibi bona, et tam irrationabiliter illata damna, restituat, apostolicis iusionibus commoneatis. Deinde convocatis Tullensibus clericis, per veram eos obedientiam, imo sub comminatione anathematis constringite, ut quicquid de introitu et vita episcopi sciunt, vobis aperiant, et vos undique explorata veritate, quid nobis inde credendum sit, in synodo, vel ante synodum, quam in prima hebdomada quadragesimae celebraturi sumus, per literas vestras notificare nullatenus praetermittite. Quod si episcopus (ut optamus) innocens de tot ac tantis criminibus apparuerit, quod clericus temere peccavit, quoniam ad nostram venit audientiam, qualiter iuste corrigatur, Deo aspirante, procurabimus. Si vero episcopus ea quae sibi intenduntur, veraciter remove non poterit, nullo modo ferendum est nobis vel vobis, ut locum pastoris lupus obtineat. Has autem literas ideo aperte sigillari praecipimus, ut certioribus vobis auctoritatem traderemus. Dat. Romae xvii kal. novembris, indictione xiii.

Dat. die 16 octobris anno Domini 1074,
pontif. anno ii.

X.

De illegitimis ad Ecclesias non promovendis, et de constituendis coadiutoribus (1).

SUMMARIUM

Sancii regis in Sedem Apost. devotio. — Absurdum, ut is qui ex illegitimo matrimonio natus est, ad episcopatus gradum ascendat. — Sedes Apost. quamvis multa toleret, ipsa tamen a canonicis constitutionibus non discedit. — Ob morbum episcopi potest constitui coadiutor in iurisdictione exercenda.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Sanctio Hispaniarum regi salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Ex Archiv. Vatic.

Quoniam erga reverentiam Sanctae et Apostolicae Sedis regiam nobilitatem tam pia devotione et amore fervere intelligimus; te et regnum tuum dignis honoribus sublimari cupimus, et apostolicam benevolentiam non solum in nostro, verum etiam in quocumque tempore tibi, et causis tuis sinceræ charitatis affectum praebere desideramus. Caeterum, quod nos de causa Aragonensis episcopatus et consulisti, et te quodammodo velle significasti, diu et multum volentes, et cum liliis Sanctae Romanae Ecclesiae pertractantes, incongruum fore praevidimus, quoniam in eo canonica decreta nobis obviare cognovimus. Veniens enim ad nos, sicut nosti, confrater noster Sanctius Aragonensis episcopus, multa nobis de infirmitate corporis sui conquerens, deserendi episcopatum a nobis suppliciter licentiam postulavit, quod eum morbo confectus et pene consumptus, diutius competenti ministerio regere et custodire non possit. Atque ut facilius hoc impetraret, indicavit nobis de duobus clericis, quorum alterum in episcopatum eligi, tuam, et sui ipsius voluntatem, atque consilium fore nunciavit. De quorum vita et conversatione eum interrogantes, alia omnia, praeter quod de concubinis nati erant, bona satis et honesta accepimus: et quia venerandi canones ad sacerdotii gradum tales proveli contradicunt, probare eos non satis cautum fore putavimus; ne quidquam a nobis contrarium sanctis Patribus in exemplum et auctoritatem posteris relinquatur. Solet enim Sancta et Apostolica Sedes pleraque considerata ratione tolerare, sed nunquam in suis decretis et constitutionibus a concordia canonicae traditionis discedere. Quapropter noverit dilectio tua, nos ita consuluisse, et praecipisse episcopo, ut ipse quantum possit episcopali officio in spiritualibus insistens, et anxilia provincialium episcoporum petens, ad peragendas exteriores et inferiores curas, talem clericum in Ecclesia constituat, qui

Sancii regis
in Sedem Apo-
stolicam devo-
tio.

Absurdum, ut
is qui ex illegi-
timo matrimo-
nio natus est,
ad episcopatus
gradum ascen-
dat.

Sedes Apo-
stolica quamvis
multa toleret,
ipsa tamen a
canonicis con-
stitutionibus
non discedit.

Ob mortuum
episcopi i. p. l. al
constitui co. co.
iutor in iura-
dicti ne exci-
cenda.

ad tantam procuracionem providus, et si res postulaverit, ad percipiendam episcopalis officii dignitatem, et ordinem sit idoneus. Quo per annum unum aut amplius in Ecclesia consistente, si divina clementia interim episcopo vires corporis et sanitatem reddiderit, sicut iustum est, ipse in loco suo super Dominicum Gregem vigilans consistat; si vero infirmitas, et debilitas corporis sui adaueta fuerit, et administrationem commissae sibi curae nequaquam exequi poterit, tunc demum, si illius vita, mores, et disciplina probabilis fuerit Apostolicae Sedi, tuis et episcopo literis, nec non sub testimonio cleri eiusdem Ecclesiae denunciatur, et de ordinatione Ecclesiae deliberato consilio, certa vobis, et salubris, annuente Deo, responsio dabitur. Verum haec nequaquam tam absolute dixissemus, nisi quod episcopo, se excensanti, et impedimentum suae infirmitatis proponenti fraternae compassionis auditum denegare non potuimus. Haec igitur, dilecte filii, prudenter considera, et ad observanda nostra monita episcopum, quantum potes, adiuva, quatenus et tu a beato Petro apostolorum principe ad regendum tibi commissum populum adiuvare, eiusque meritis a peccatorum tuorum vinculis absolutus, aeternae beatitudinis gloria in regno Christi et Dei merearis perficere. Data Romae octavo kalendas februarii, in li. c. xiii.

Dat. die 25 ianuarii anno Domini 1075, pontif. anno ii.

XI.

Privilegium Abbatiae Romanae, super fluvium Iseram constitutae (1).

SUMMARUM

Petitio. — Monasterii libertas confirmatur. — Sicut etiam bona omnia eidem hactenus concessa, vel in posterum concedenda. — Neminem ibidem canonicum ordinari statuitur, nisi prius regulariter se victurum professus fuerit. — Praepositi, et mini-
(1) Ex edit. Card. Carafae.

strorum electio ad ipsos spectare decernitur. — Confirmatio privilegii huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, fratribus consistentibus in Abbatia Romana, super fluvium Iseram constituta, salutem et apostolicam benedictionem.

Fidelitatis ac devotionis vestrae studia, quae per legatos vestros nostris auribus intimastis, accepimus. Petistis, ut Romana Ecclesia libertate, quam vestra Ecclesia ab antecessoribus nostris hactenus habuit, vos donaremus. Scripsistis etiam (quod nos valde laetificat) quosdam scilicet vestrum regularem canonicamque vitam inaecepisse: quibus quaedam Ecclesiae vestrae bona vos concessisse denunciastis, rogantes, ut haec nostra firmaremus auctoritate. Vestrae itaque bonae intentioni congaudemus, et ut semper in melius proficiatis, optamus: petitionibusque vestris, obtentu filii nostri Hagonis Diensis episcopi, et vestri dilectione, annuimus, et romanam libertatem (sicuti postulas) concedimus. Illa vero quae fratribus vestris regularibus praepositus vester Herimannus et vos donastis, et statuistis, quae et literis ad nos missis inseruistis, videlicet quicquid ipsi de bonis eiusdem Ecclesiae prius habere videbantur, et quicunquae ex vobis ei se sociare regulariter voluerint, vel quod illis de suis aliquid dederit, nos quoque donamus. Possessiones autem et dispensationes Ecclesiae, quae datae fuerint, ad mensam fratrum regulariter inibi viventium pertinere, et nullum ulterius ibidem fieri, aut ordinari canonicum, nisi qui regulariter se victurum professus fuerit, nosira auctoritate statuimus. Praepositum, vel abbatem, seu cuiuslibet dispensationis ecclesiasticae ministrum, nisi quem communis electio fratrum regulariter viventium suae professionis secundum Deum elegerit, vobis praeferre, apostolica auctoritate prohibemus. Ne quis autem haec a nobis salubriter statuta violare praesumat, virtute Sancti Spiritus, et potestate nobis a Deo collata interdicens.

Petitio.

Monasterii libertas confirmatur;

Sicut etiam bona omnia eidem hactenus concessa, vel in posterum concedenda.

Neminem ibidem canonicum ordinari statuitur, nisi prius regulariter se victurum professus fuerit.

Praepositi, et ministrorum electio ad ipsos spectare decernitur.

Confirmatio privilegii huius.

Ecclesiam vestram, quam per legatum Apostolicae Sedis reconciliari quaesistis, praefato filio nostro Diensi episcopo, qui et romanus, et Viennensis Ecclesiae filius est, consecrandam commisimus. Dat. Romae VII id. martii, indict. XIII (1).

Dat. die 9 martii anno Domini 1075, pontif. anno II.

XII.

Concordia super controversia inter Moravensem et Bragensem episcopos a Gregorio PP. in concilio, ambarum partium consensu, composita (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Series facti. — Divisio rei controversae, donec congrua magis ratio alterutra ex parte afferretur. — Terminus decem annorum utrique ad probationes producendas concessus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Exordium.

Quoniam ad memoriam, semperque dilucidandam casuarum negotiorumque veritatem nihil aptius, nihil durabilius, quam Scripturarum paginas aestimamus; qualiter lis et discordia, quae inter confratres nostros, videlicet Ioannem Moravensem episcopum et Geboardum Bragensem de quibusdam decimis et curtibus diu protracta est, tandem per pa-

(1) Data ab illis Gregorii VII verbis, *obtentu filii nostri Hugonis Diensis episcopi*, occasione, non praeterendum est, ante Innocentii III aevum inventum iam in Sedem Apostolicam morem, ut episcopi non *filii*, sed *fratres* a Romanis Pontificibus nuncuparentur. Innocentius siquidem in decretali Atimencens. episcopo data, cap. *Quam gravi, de Crimine falsi*, « Scribere debes, inquit, Apostolicam Sedem consuetudinem in suis litteris hanc tenere, ut patriarchas, archiepiscopos, episcopos, *fratres*; caeteros autem, reges etc. *filios* in nostris litteris appellemus..... In falsis autem litteris tibi praesentatis, in salutatione *dictus in Christo filius* vocabaris, cum ita litteris, quas aliquando tibi transmisimus, te videre poteris a nobis *fratrem venerabilem* appellatum ». Verum ante saeculum XII non tam accurate his formulis usos fuisse arbitramur Romanos Pontifices, aut saltem, litterarum apostolicarum scriptores, ut nunquam episcopos *filii* titulo appellarent. (2) Ex edit. Card. Carafae.

tionis convenientiam in Apostolica Sede determinata sit, per literas nostras non modo praesentibus, sed et futuris notum fieri volumus. Haec enim causa cum in secundo nostri pontificatus anno residentibus a nobiscum in basilica Salvatoris multis fratribus, convocatis etiam et coram positus supradictis episcopis ad audientiam nostram, et totius ibidem congregati concilii perlata sit, diu et multum inquisita, atque rimata tanta ambiguitate, et perplexionibus involuta videbatur, ut ad sinceram veritatis et iustitiae explorationem per ea, quae tunc adhibita sunt iudicia, perducere non posset. Verum ne illorum altercatio absque pacis intervento diutius, aut fraterna odia, aut aliqua periculosa hinc, vel illinc studia accenderet; cum consilio fratrum nostrorum causam ita ex aequo dirimi constituimus, ut omnia, de quibus inter eos contentio foret, per medium dividerentur, et hic unam, ille alteram partem interim absque omni inquietudine tenerent, donec si apertiora iudicia sive scripto, aut congruis testibus invenire possent, diligentissime investigarent. Ad quod faciendum, ne forte suscitandae litis infinitae alterutri daretur occasio, terminum quoque eis decem annorum praefiximus, ut qui certis approbationibus ad iustitiam se pertinere posse confidit, infra praelibatum terminum proclamandi, et consequendi ius Ecclesiae suae, licentiam et potestatem habeat: et si alterum horum, vel utroque (quod non optamus) interim obire contingerit, successores eorum in eadem pactione et constitutione permanere debeant. Ex ea autem parte, qua praefatus terminus, aut sub silentio, aut non ostensa veritatis et iustitiae, propter quam clamet, approbatione, transductus fuerit, nullus deinceps locus, nulla proclamandi occasio, aut super hac re renovandae quaestionis licentia supersit. Hoc igitur modo praenominatos episcopos in nostra praesentia pacificatos, et praescriptae definitioni gratum (ut vi-

Series facti.

Divisio rei controversae, donec congrua magis ratio alterutra ex parte afferretur.

Terminus decem annorum utrique ad probationes producendas concessus.

deatur) adhibentes assensum, ad propria cum apostolica benedictione, et fraterna charitate, dimissimus. Hoc ab omnibus inviolatum, et perpetuo inconcussum fore apostolica auctoritate praecipimus atque sancimus. Dat. Romae, vi non. martii, indictione decimatertia.

Dat. die 10 martii anno Domini 1075, pontif. Gregorii anno II.

XIII.

Declaratio suspensionis in synodo habita contra clericos concubinariorum et simoniacos (1).

SUMMARIUM

In sacris ordinibus constituti uxorem aut concubinam non dimittentes, sacro ministerio et beneficiis privandi. — Simoniacae ordinati omnino deponendi. — Adhortatio ad Aquileiensem patriarcham de huiusmodi decretis servandis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili Sichardo fratri et coepiscopo Aquileiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatis tuae prudentiam latere non debet, neque tui ordinis dignitatem ignorare oportet, quae statuta, quaeque decreta in peracto concilio praeteritae quadragesimae, consilio confratrum nostrorum, ac totius conventus assensu, sequentes sautorum Patrum auctoritatem statuimus. Decrevimus enim, quod si quis eorum ordinum, qui sacris altaribus administrant, presbyter scilicet, diaconus et subdiaconus uxorem vel concubinam habet, nisi illis omnino dimissis dignam poenitentiam agant, sacris altaribus penitus administrare desistant; nec aliquo Ecclesiae beneficio ulterius potiantur, sive potitis fruantur. Qui vero simoniace, videlicet per interventum pecuniae sunt promoti, ut absque ulla spe recuperationis deponantur, apostolica censura statuimus. Monemus itaque te, dilectissime frater et coepiscope, imo apostolica tibi auctori-

(1) Ex Archiv. Vatic.

tate praecipiendo mandamus, ut tu in dioecesi tua simoniacos omnino deponas, et fornicatoribus clericis, nisi a fornicatione abstinerint praefata conditione, officium et beneficii penitus interdicas; et suffraganeos tuos sive literis tuis seu viva voce ad te convocatos, ut idem faciant, summa cum diligentia moneas. Data Romae decimo kalendas aprilis, indictione tertiadecima.

Dat. die 23 martii anno Domini 1075, pontif. anno II.

XIV.

De servandis in Coloniensi dioecesi decretis romani concilii super clericorum castitate, et contra simoniacos editis (1).

SUMMARIUM

Coloniensis Ecclesiae in Apostolicam Sedem devotio. — Admonitio ad Coloniensem archiep. de servandis sacrorum canonum decretis super castitate clericorum. — Sedes Apostolicae auctoritas edendi nova decreta contra novos excessus. — Quid sit obedientia. — Virtus castitatis necessaria ecclesiasticis gradibus. — De simoniaciis a sacris removendis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Annoni Coloniensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Constat, Ecclesiam Coloniensem inter caeteras regni Thentonicae Ecclesiae Sanctae et Apostolicae Sedi, cui (Deo auctore) deservimus, ita fide, et dilectione, atque obsequiis ab annis prioribus esse devinctam, ut singulari familiaritate, et gratia charitatis apud eam tamquam apud matrem dulcissimam filiam praepolleat. Quem benevolentiae laudabilis usum, ab antecessoribus nostris ad nos usque deductum, non solum observare, sed etiam ampliare, et augmentare pro rerum opportunitate, et temporum modis omnibus sum paratus. Hinc etiam, charissime frater, de obedientia tua securior, iudicialius adhortor et moneo, atque communs-

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Adhortatio ad Aquileiensem patriarcham de huiusmodi decretis servandis.

Coloniensis Ecclesiae in Apostolicam Sedem devotio.

Admonitio ad Coloniensem archiepiscopum de servandis sacrorum cano-

In sacris ordinibus constituti uxorem aut concubinam non dimittentes, sacro ministerio et beneficiis privandi.

Simoniacae ordinati omnino deponendi.

nam decretis
et iper. pcedat de
clericorum.

domini beati Petri auctoritate praecipio, ut ad castitatem clericorum praedicandam atque inculcandam iuxta Patrum decreta, et auctoritatem canonum cum suffraganeis tuis omnibus studiosius accingaris, ut Sponsae Christi, quae maculam nescit, aut rugam, candidatae et immaculatae familiae gratiosum exhibeatur officium (a). Novit enim fraternitas tua, quia praecepta haec non de nostro sensu exculpimus, sed antiquorum Patrum sanctiones, Spiritu Sancto praedicante prolatas, officii nostri necessitate in medium propalamus; ne pigri servi subeamus periculum, si dominicam pecuniam, quae cum foenore repositur, sub silentio abscondamus. Quamquam huic Sanctae Romanae Ecclesiae semper licuit semperque licebit, contra noviter increcentes excessus nova quoque decreta, atque remedia procurare, quae rationis et auctoritatis edita iudicio, nulli hominum sit fas, ut irrita refutare. Urget nos etiam timor illius maledicti, quod per Salomonem depromitur: Maledictus homo, qui abscondit frumenta in populo (b). Et quod item per Prophetam dicitur: Maledictus homo, qui prohibet gladium suum a sanguine, idest verbum praedicationis ab increpatione carnalium (c). Sicut enim nos ad loquendum superiora exempla impellunt, ita et vos, quae de obedientia passim scripta leguntur, adhortantur, quae dicimus, fraterna charitate suscipere. Nam legitur apud Samuelem: Melior est obedientia, quam victimae (d); quasi enim scelus idololatriae est non ascultare, quasi peccatum ariolaudi est non acquiescere. Quod beatus Gregorius in moralibus exponens dicit: Obedientia ergo est, sine qua, licet fidelis quisque videatur, infidelis esse convincitur (1). Sed ut ea, quae dilectioni tuae iniungimus, compendiosius efficaciusque prosequaris, cum fratribus et coepiscopis tuis concilium te cogere suademus, in quo quam maximo poteris clericorum caetu congregato, le-

(a) Ephes. 5. (b) Prov. 11. (c) Jerem. 48. (d) I Reg. 15 et Eccles. iv. 17. (1) Greg. lib. 53, cap. 10.

Sedis Apo lo
licae auctoritas
edendi nova de
creta contra no
vos excessus.

Quid sit obe
dientia

ges canonicas, et Sedis Apostolicae auctoritatem, tuamque et confratrum omnium patenter promulgatis, quanta castitatis sit virtus, quamque ecclesiasticis gradibus necessaria, seu quam sponsi virginis, et virginis sponsae cubicularii sit competens (ut Deo donante nosti) latius exponens. Subinde firmiter pronuntiabis non ulterius sibi licere, quod in perniciem sui hactenus usurparunt, cum tolerabilius omnino sit cessare ab officio, quam incestam, vel etiam molestam suo Salvatore ingerere servitium; et inde sibi iram coaccervare atque supplicium, unde praemium debuit emereri. Quod si te fideliter haec et firmiter exequentem tribulatio ac persecutio invenerit, respice ad eum, qui dixit: Confidite, ego vici mundum (a). Nos quoque clypeo beati Petri munitos indubitanter noveris, seu ad repellendos hostes, si possumus, seu ad protegendum te, omni hora paratissimos inveniri. Illud quoque fraternitati tuae notum esse volumus, contra simoniacam haeresim in synodo confirmasse (nam a sanctis Patribus longe ante statutum est) ac vehementer prohibuisse, ut neque Ecclesiae ullatenus vendantur, aut pro manuum impositione pretium accipiatur. Quod si hoc modo ordinatus aliquis fuerit, eum a Missae celebratione, et Evangelii lectione omnimodis removenus: et ut haec diligenter observetis, enixius admonemus. Dat. Romae iv kalend. apr., indictio-
ne XIII.

Dat. die 29 martii anno Domini 1075,
pontif. anno II.

XV.

*Eiusdem fere argumenti ad archiepiscopum
Magdeburgensem (1).*

SUMMARIUM

Spei in Deum vis. — Quae episcopis vigi-
lantia inesse oporteat contra pullulantes
excessus. — De clericorum libidine refrae-
nanda.

(a) Ioan. 16. (1) Ex edit Card. Carafae.

Virtus casti-
tatis necessaria
ecclesiasticis
gradibus.

De simoniaca
a scenis remo-
nendis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Wenzelino Magdeburgensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Legimus, Iosue, cum in populo Dei Magistro succedens ducatum suscepisset (a), ita sollicita et vigilantia exeruisse officium, ut (quod de aliis raro scriptum est) caelesti fretus virtute elementis potentialiter imperaret (b). Nam et fluvium Iordanem ad transitum exercitus cursum naturalem sistere fecit, et solem volubili mobilitate in occasum anhelantem, donec adversarios ulcisceretur, quasi alter creator stare praecepit (c). Is etiam muros Iericho septeno perlustrans circuitu sacerdotium clangore tubarum subruit et everit. Vides, charissime frater, quid fervens in divinis causis animus, quid prompta obedientia meruerit. Ad huius similitudinem facti nos, qui populum christianum instituendi magisterium suscepimus, mentem vigilantanter intendere debemus, ne adversariae potestatis muros contra verum Iosue rebellantes et erectos silentio nostro stare, aut roborari patiamur. Quamobrem fraternitati tuae apostolica auctoritate iniungimus atque praecipimus, ut ad castitatem clericorum praedicandam, et studiosius inculcandam, buccina sacerdotali vehementius et instantius instrepes, donec Iericho muros, idest defectionis opera, et sordidae libidinis pollutiones, dissipes et subvertas; sicut ad Prophetam: Posui te hodie super gentes, et super regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes (d). Non nostra decreta (quamquam licenter, si opus esset, possemus) vobis proponimus, sed a sanetis Patribus statuta renovamus, ne nostro silentio servi dominicam pecuniam abscondentis sententiam incurramus (e). Elabora igitur in ista opportune, importune (f), ut domus Dei tibi commissa purificetur: quatenus et a nobis de obedientia tua

(a) Iosue 4. (b) Iosue 10. (c) Iosue 6. (d) Ierem. 2. (e) Matth. 23. (f) Timoth. 11. 4.

gratias merearis, et tui laboris praemium recepturus in Domini tui gaudium laetus introducearis, Dat. Romae iv kal. aprilis, indictione decimatertia.

Dat. die 29 martii anno Domini 1075, pontif. anno ii.

XVI.

Declaratio depositionis Bambergensis episcopi propter simoniam (1).

SUMMARIUM

Bambergensis Ecclesia Romanae specialis filia. — Eius episcopus depositus propter simoniam. — Decretum pro securitate bonorum ad eam spectantium.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero et populo Babembergensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum est pene omnibus, in Thentonicis partibus habitantibus, quod Babembergensis Ecclesiae specialis quodammodo filia adhaeret Matri suae Romanae Ecclesiae, cui Deo auctore deservimus, licet indigni: ac proinde tanto sollicitius vigilantiae nostrae nos oportet sibi curam impendere, quanto familiaris Apostolicae Sedis est munimine contuenda. Unde, quia quidam idiota praedictam Ecclesiam simoniacae perfidiae haeretica pravitate subversus invaserat, eam a iugo sacrilegae pervasionis illius provida consideratione liberare studuimus. Exeminus quidem gladium apostolorum principis Petri, et in eum apostolica auctoritate sententiam promulgavimus. Verum quia in exclusione talium solent Ecclesiae multa damna pati, et bona earum distrahi, et disperdi; dignum duximus imminente damno Ecclesiae praecavere, ac proinde sacrilegis et tyrannis apostolica auctoritate resistere, interdicendo, ne occasione exclusionis illius res Ecclesiae auferre, vel quolibet modo alienare praesumant. Quapropter ex parte Dei et apostolorum Petri et Pauli interdicimus; ut nulla

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Spes a Deum
vis.

Quae episcopus
vigilantia
in esse oportet
contra pullu-
lantes excessus.

De clericorum
libidine refrac-
tanda.

Bambergensis
Ecclesia Romane
specialis
filia.

Eius episcopus
depositus
propter simo-
niam.

Decretum pro
securitate bono-
rum ad eam
spectantium.

alienius dignitatis seu potestatis, sive cuiuslibet conditionis persona, res iam saepe fatae Ecclesiae, maxime thesaurum et praedia, auferre, vel aliquo modo alienare iniuste diripiendi praesumat, donec omnipotens Deus per interventum beati Petri Ecclesiae illi idoneum pastorem provideat. Si quis vero contra huius interdictionis paginam venire temptaverit, noverit se gratiam sancti Petri amittere, et apostolicae animadversionis ultione plendum. Dat. Romae, xii kal. maii, indictione decimatertia.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1075,
pontif. anno ii.

XVII.

Confirmatio sententiae eiusdem (1).

SUMMARIUM

Herimannus episcopus iudicio Sedis Apostolicae se subtrahit, — Et Ecclesiam tyrannice occupat; — Quare anathematizatur et sacerdotali quoque privatur officio: quousque Apost. Sedi se praesentet. — Item sententia excommunicationis in eos, qui ab illo aliqua Ecclesiae praedia acceperunt, ut ei faverent.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero et populo Babenbergensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Literas, quas Poppo praepositus Ecclesiae vestrae cum his, qui secum erant decepti, simulata poenitentia falsaque religione Herimanni olim dicti vestri episcopi, incaute a nobis nimia sub festinatione recedentes, ad vos deferre neglexerunt, nostro sigillo insignitas; ideo vobis ad praesens dirigere dignum duximus, ut in illis manifeste cognoscatis, quae fuerit de iamdicto pseudoepiscopo nostra voluntas, quamque sententiam damnationis iudicio sanctae Apostolicae Sedis in eum promulgavimus: indubitanter credentes, quoniam nullius supplicatio aut fraudolentia ab eadem voluntate, sive sententia ex eo, quod se iudicio sanctae

Apostolicae Sedis subtraxit, animum nostrum potuit revocare, vel nunquam Deo auctore mutare valebit. Verum quia sub obtemptu religionis, ac mentitae poenitentiae sanctam Babenbergensem Ecclesiam, specialem quodammodo sanctae Romanae Ecclesiae filiam, tyrannide conatus est confundere, bonaque illius dilapidare, atque disperdere, priorem sententiam confirmantes, ad cumulum damnationis eius hoc addimus, ut irrecuperabiliter ab episcopali officio semotus, a sacerdotali quoque sit omnino seclusus, quousque apostolicae se audientiae repraesentet, paratus eam cautionem facere, quam vestrae Ecclesiae cognoverimus expedire. Ab episcopali vero officio eum segregamus, quia simoniace invasit Ecclesiam; sacerdotali quoque eum ideo privamus, quoniam sub specie sanctitatis visus est eam dilaniare atque confundere. Et quia tanta mala contra Ecclesiam quoquomodo olim sibi commissam exercere non timuit, anathematis eum vinculo innodamus, quousque supradicto modo se apostolicae audientiae repraesentet; nisi forte in extremis ductus dignam poenitentiam accipiat, eo tamen tenore, ut si convaluerit, simili modo (ut dictum est) se Apostolicae Sedi repraesentare festinet. Eodem quoque anathemate percutimus eos, qui ab initio promotionis eiusdem aliqua praedia Ecclesiae ab eo acceperunt, ut sibi faverent ad eius malitiam contuendam, permaxime illos, qui postquam se Apostolicae Sedis iudicio subtraxit, ab eo aliquid in praediis vel in thesauris Ecclesiae acceperunt ad confuendum eum, ut in sua pertinacia perseveret, nisi resipuerint, videlicet ut condigna satisfactione, quod praedicto sacrilegio peccaverunt, emendent, nobisque suam poenitentiam resignare festinent. Dat. Laureti xiii kal. augusti, indictione decimatertia.

Dat. die 20 iulii anno Domini 1075,
pontif. anno iii.

Et Ecclesiam tyrannice occupat;

Quare anathematizatur et sacerdotali quoque privatur officio: quousque Apost. Sedi se praesentet.

Item sententia excommunicationis in eos, qui ab illo aliqua Ecclesiae praedia acceperunt, ut ei faverent.

Herimannus episcopus iudicio Sedis Apostolicae se subtrahit.

(1) Ex edit. Card. Carafae.

XVIII.

Depositio Ottonis Constantiensis episcopi, et cleri populiq; absolutio ab obedientia ei praestanda (1).

SUMMARIUM

Admonitiones praeviae episcopo factae. — Clericorum libido et simoniaca labes non ferendae. — Ottonis inobedientia et rebellio. — Iteratae admonitiones. — Obedientia ei non praestanda, si contumax extiterit. — Contra Deum superbienti resistendum. — Quale peccatum sit inobedientia.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clericis et laicis maioribus et minoribus in Constantiensi episcopatu consistentibus, christianam legem diligentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Misimus fratri nostro, episcopo vestro Ottoni literas exhortatorias, per quas pro nostri necessitate officii apostolica auctoritate iniunximus illi, ut simoniacam haeresim de Ecclesia penitus sua excluderet, et castitatem clericorum studiose praedicandam susciperet, et firmiter tenendam episcopali vigilantia inculcaret. Nam sic eam nobis evangelicae et apostolicae literae, authenticarum synodorum decreta, et eximiorum doctorum praecepta insinuant, ut eam dissimulare et negligere, sine magno animae nostrae et populi cristiani detrimento, non possumus. Sed episcopus vester, ut nobis relatum est, quae paterne suaseramus, perficere non curavit; et ut non solum inobedientiae, verum etiam rebellionis offensam contraheret, quemadmodum accepimus, palam clericis suis iussioni nostrae, immo beati Petri, omnino contraria permisit; itaut qui mulierculas habuerant, retinerent: et qui non habebant, illicita temeritate subintroducerent. Quod ut audivimus, moleste ferentes, secundam ei scripsimus epistolam, indignationis ei nostrae motus ostendentes, et idem praeceptum iterato acrius inculcantes; tum etiam ipsum ad

(1) Ex vita Gregorii VII apud Bolland. ad d. 25 maii cap. iv.

Bull. Rom. Vol. I.

40

synodum romanam, quae prima proxima quadragesimae hebdomanda est, advocavimus, ut pro se rationem reddat, et inobedientiae causas, si rationabiles habuerit, in audientiam totius conventus exponat. Hoc ideo, fratres charissimi, vobis innotescimus, ut animae vestrae saluti consulamus. Si enim beato Petro et sanctae Sedi Apostolicae fronte aperta repugnans et contumax esse voluerit, liquido manifestum est, quod qui matrem vel patrem inhonorat nullam a fidelibus patris et matris iure obedientiam exigere aut quaerere debeat. Indignum est enim, ut qui magistro detrectat subesse, magister auditoribus postulet praesse. Quapropter omnibus, sicut praediximus, maioribus atque minoribus, Deo, et B. Petro adhaerentibus, apostolica auctoritate praecipimus, si in obduratione sua persistere voluerit, nullam ei obedientiam reverentiam exhibeatis; nec id animae vestrae perniciem esse putetis; nam si, ut toties iam praediximus, praeceptis apostolicis voluerit esse contrarius, ab omni illius subiectionis ingo beati Petri auctoritate absolvimus ita universos, ut cum sacramenti obligatione quilibet ei fuerit obstrictus, quamdiu Deo omnipotenti, et Sedi Apostolicae rebellis extiterit, nulla ei fidelitatis exhibitione fiat obnoxius. Non enim cuilibet personae contra Creatorem suum, qui cunctis praeponendus est, aliquis debet obedire; sed debemus contra Deum superbienti resistere, ut saltem hac necessitate coactus ad viam iustitiae addiscat redire. Quanti enim periculi, quantumque a christiana lege sit alienationis, obedientiam, maxime Apostolicae Sedi, non exhibere, ex dictis beati Samuelis prophetae potestis cognoscere, quae sanctissimus papa Gregorius in ult. lib. Moralium procuravit exponere. Ut ea antem sint nobis in promptu, scripta transmissimus, quatenus indubitanter sciat, nos vobis novam non dicere, sed antiquam sanctorum Patrum doctrinam propalare: Hinc Samuel ait: Melior est obedientia,

Obedientia ei non praestanda, si contumax extiterit.

Contra Deum superbienti resistendum.

Admonitiones praeviae episcopo factae.

Clericorum libido et simoniaca labes non ferendae.

Ottonis inobedientia et rebellio.

Iteratae admonitiones.

Quale peccatum sit inobedientia.

quam victima; et ascoltare magis, quam offerre adipem arietum (a); quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle acquiescere; obedientia quippe victimis iure praepositur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero propria voluntas mactatur. Tanto igitur quisque Deum citius placat, quanto ante eius oculos repressa arbitrii sui superbia gladio praeecepti se immolat. Quo contra ariolandi peccatum inobedientia dicitur, ut quanta sit virtus obedientiae demonstraretur. Ex adverso igitur melius ostenditur, quid de eius laude sentiat. Si enim ariolandi peccatum est repugnare, et quasi scelus idololatriae nolle acquiescere, sola obedientia est, quae fidei meritum possidet; sine qua quisque convincitur infidelis, etsi fidelis esse videatur.

XIX.

Depositio, iterataque excommunicatio Henrici quarti imperatoris: absolutioque vassallorum a iuramento fidelitatis.

SUMMARIUM

Imploratio divini auxilii. Depositio Henrici regis. — Absolutio vassallorum a iuramento fidelitatis. — Excommunicatio eiusdem Henrici regis.

Gregorius Papa VII, etc.

Imploratio divini auxilii.

Beate Petre apostolorum princeps, inclina quaesumus pius aures tuas nobis, et audi me servum tuum, quem ab infantia nutristi, et usque ad hunc diem de manu iniquorum liberasti, qui me pro tua fidelitate oderunt, et odiunt. Tu mihi testis es, et Domina mea Mater Dei, et B. Paulus frater tuus inter omnes sanctos, quod sancta Romana Ecclesia me invitum ad sua gubernacula traxit, et ego non rapina arbitratus sum ad Sedem tuam ascendere, potiusque volui vitam meam in peregrinatione finire, quam locum

(a) 1 Reg. 5.

tuum pro gloria mundi, saeculari ingenio arripere. Et ideo ex tua gratia. non ex meis operibus, credo, quod tibi placuit et placet, ut populus christianus tibi specialiter commissus mihi obediat? specialiter pro vice tua mihi commissa, et mihi tua gratia est potestas a Deo data ligandi atque solvendi in caelo et in terra.

§ 1. Hac itaque fiducia fretus, pro Ecclesiae tuae honore et defensione, ex parte omnipotentis Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. per tuam potestatem et auctoritatem, Henrico regi filio Henrici imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia insurrexit, totius regni Theutonicorum, et Italiae gubernacula contradico.

§ 2. Et omnes christianos a vinculo iuramenti, quod sibi faciunt, vel fecerunt, absolvo; ut nullus ei sicut regi serviat, interdictio. Dignum est enim, ut qui studet honorem Ecclesiae tuae imminuere, ipse honorem amittat, quem videtur habere.

§ 3. Et quia sicut christianns contempnit obedire, nec ad Deum rediit, quem dimisit, participando excommunicatis, meaque monita, quae pro sua salute sibi misi (te teste) spernendo, seque ab Ecclesia tua, tentans eam scindere, separando, vinculo cum anathematis vice tua alligo; et sic eum ex fiducia tua alligo, ut sciant gentes, et comprobent, quia tu es Petrus, et super tuam petram filius Dei vivi aedificavit Ecclesiam suam, et portae inferi non praevallebunt adversus eam, etc.

Actum anno ab incarnatione Domini M.LXXV, indictione tertiadecima.

Dat. anno Domini 1075, pontif. anno III.

XX.

De huiusmodi anathematizatione ad omnes Christifideles (1).

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus, qui cupiunt se annumerari inter oves, quas Christus beato Petro commisit, salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Depositio Henrici regis.

Absolutio vassallorum a iuramento fidelitatis.

Excommunicatio eiusdem Henrici regis.

Audistis, fratres, novam et inauditam praesumptionem: audistis sceleratam schismaticorum, et nomen Domini in beato Petro blasphemantium garrulitatem et audaciam: audistis superbiam ad iniuriam et contumeliam Sanctae et Apostolicae Sedis elatam, qualem vestri Patres nec viderunt nec audierunt unquam, nec scripturarum series aliquando a paganis vel haereticis docet emersam; cuius mali, etsi aliquid unquam post fundatam et propagatam fidem Christi precessisset exemplum, omnibus tamen fidelibus pro tanto contemptu et conculcatione apostolicae, immo divinae auctoritatis dolendum foret, et gendum. Quapropter si beato Petro claves regni caelorum a Domino Deo nostro Iesu Christo traditas esse creditis, et vobis per manus ipsius ad aeternae vitae gaudia introitum patere cupitis, cogitandum vobis est, quantum nunc de irrogata sibi iniuria dolere debeatis. Nisi enim hic, ubi per discrimina temptationum vestra fides et corda probantur, socii passionum efficiamini, procul dubio non estis digni, ut participes futurae consolationis, et filii regni caelestem coronam (a), et gloriam sortiainini. Rogamus igitur charitatem vestram, ut instanter divinam misericordiam implorare studeatis; quatenus aut corda impiorum ad poenitentiam vertat, aut reprimendo eorum nefanda consilia, quam insipiens et stulti sint, qui Petram a Christo fundatam evertere, et divina privilegia violare conantur, ostendat. Qualiter autem, aut pro quibus causis beatus Petrus anathematis vinculo regem alligaverit, in cartula, quae huic inclusa est, plene potestis cognoscere.

XXI.

De Tedaldo, in Mediolanensem Ecclesiam intruso, ad sacros ordines non promovendo (1).

SUMMARIIUM

Tedaldus in Ecclesiam ab Henrico rege intrusus. — Ad limina apostolorum vocatus (a) Corinth. II, 1. (1) Ex edit. Card. Carafae.

ad probandum legitimam sui promotionem, cum prohibitione tamen recipiendi interim sacrum illum ordinem; — Quem eadem conferre, cuiuslibet interdicitur episcopo, sub anathematis poena. — Quis sit pastor, quis fur, quis latro.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, fratribus et episcopis, coepiscopis Gregorio Vercellensi, Cuniberto Taurinensi, Ingoni Astensi, Ogerio Iporegiensi, Opizoni Laudensi, et caeteris suffraganeis sanctae Mediolanensis Ecclesiae, obedientibus Apostolicae Sedi, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis esse volumus de Tedaldo Mediolanensi clerico, quem rex praeterquam nobis literis, ac legatorum verbis promiserit, in Mediolanensem Ecclesiam posuit, quod episcopalem sedem, ad quam alia prius, quae adhuc superstes est, fuerit assignata persona, non satis ordinate suscepisse videtur. Quod cum per quosdam fideles nostros nostram requireret amicitiam, scripsimus ei, hoc nos multum velle et cupere, atque eo pacto facilitimum convenire posse, si, requisitis apostolorum liminibus et nostra praesentia, causam promotionis suae puram atque probabilem ostendere vellet et posset. Ad quod exequendum amicaliter eum vocavimus, et praefixo sibi termino ad proximam synodum venturae quadragesimae, aut, si malit, ante synodum firmam securitatem veniendi ad nos, et redendi, ex nostra parte promisimus, et dare parati sumus. Insuper etiam, ne interim aliquem de sacris ordinibus gradum recipiat, apostolica auctoritate ei interdiximus. Quod item et vobis per eam, quam beato Petro apostolorum principi debetis obedientiam, et ex nostra, quam per illum licet indigni suscepimus, apostolica auctoritate interdiximus, ut nullus vestrum ad promotionem alienius ordinis manum ei praesumat imponere, donec oblata nobis sua praesentia, quid de introitu eius indicandum et statuendum sit, sincera, Deo adiuvante, possimus examinationem discernere. Quod quidem cum communi consilio, et coniuncta omnium vestrorum

Tedaldus in Ecclesiam ab Henrico regem intrusus.

Ad limina Apostolorum vocatus ad probandum legitimam sui promotionem: cum prohibitione tamen recipiendi interim sacrum illum ordinem.

Quem eadem conferre, cuiuslibet interdicitur episcopo, sub anathematis poena.

discretionem ac iudicio, fieri permaxime cupimus, si vel illius Ecclesiae cura, vel respectus apostolicae reverentiae, aut nostra charitas vos ad hoc negotium convocare poterit. Videte igitur, ne quis vestrum, contempto hoc interdictu, ad illius pariter et sui periculum, manum extendat; quoniam si quis (quod non credimus) in ea praesumptione se occupare proruperit, continuo se a gratia beati Petri, et nostra dilectione, necnon a communione sacri corporis et sanguinis Domini sequestratum esse cognoscat. Verum id agite, ut frater ille, dum potest, dum locum habet, sibi et Ecclesiae consulat; paci vestrae, et salutis tantae multitudinis hominum pene periclitantium provideat: nec suamet praecipitatione casum petens multos secum ad commune periculum trahat. In quo nunc apparebit, quis sit pastor in vobis iniquitati aperte resistens, quis sit fur simulationem faciens, quis latro manifeste iustitiae contradicens. Considerate ergo, quomodo cante ambuletis, quia sicut durum est contra stimulum calcitrare, sic asperum est sanctae Romanae Ecclesiae contraire, cui vos tamquam matri semper oportet obedire. Dat. Romae, vi id. octobris, indictione xiv.

Dat. die 10 octobris anno Domini 1075,
pontif. anno iii.

XXII.

Expositio sententiae latae in causa, quae versabatur inter Ecclesiam Rossellanam et Populoniensem super nonnullis possessionibus (1).

SUMMARIUM

Modus concordiae. — Concessio termini ad contraria monumenta producenda: — Quo expirato, si nihil fuerit prolatum, controversa bona possideat pacifice Rossellana Ecclesia.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero et populo Rossellanae Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Ex edit. Gard. Carafae.

Modus concordiae.

Quia officii nostri est discordes ad concordiam revocare, discordiam inter Rossellanam et Populoniensem Ecclesiam graviter exortam diligenti examinatione discussimus. Tandem post varias utrimque prolatas rationes, claruit, non solum per privilegia Apostolicae Sedis, verum etiam per quoddam diffinitionis scriptum praesentia Sylvestri Papae, et clericorum romanorum iudicio confirmatum, quidquid in quaestione fuerat, Rossellanae Ecclesiae pertinere. Unde collaudatione tam episcoporum, quam etiam Romanae Ecclesiae clericorum praefatam litem eo tenore decidimus, ut investitura Rossellano episcopo deinceps concessa; si ante proximum dominicae Ascensionis festum aliquam scriptionem Populoniensis episcopus ostenderit, quae ostensa nobis, Papae Sylvestri iuste improbare videatur; Populoniensis episcopus ad reclamandum et retinendum licenter admittatur. Sin autem, ab eadem festivitate huiusmodi controversia perpetuum silentium habeat, et Rossellana Ecclesia, Apostolicae Sedis iterata definitione fulta, in perpetuum ab hac quaestione quiescat, et insuper deinceps privilegium, definitionem nostram latius continens, munitum praedia, quorum lis tantis temporibus ventilata est, sine aliqua molestatione possideat (1).

XXIII.

Confirmatio donationum Florentinae Ecclesiae a Gerardo episcopo, postea Nicolao PP. II, caeterisque factarum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Raynerii Florentini episcopi instantia. — A Nicolao PP. II factae donationes, concessaque privilegia confirmantur. — Praepositus et canonici sub Apost. Sedis munimine suscipiuntur; — Bonaque omnia ad eos pertinentia confirmantur. — Dignitatis privato, — Atque anathema contra violatores privilegii huius.

(1) Forsan legendum: *et insuper deinceps privilegio, definitionem nostram latius continente, munita, praedia.* (2) Ex Capitulari Tabulario edidit Ughell. Ital. Sac. tom. iii.

Concessio termini ad contraria monumenta producenda:

Quo expirato, si nihil fuerit prolatum, controversa bona possideat pacifice Rossellana Ecclesia.

Quis sit pastor, quis fur, quis latro.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Martino S. Florentinae Ecclesiae Praeposito, aliisque confratribus canonicis, tuisque successoribus, in perpetuum.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, procul dubio apostolica praepcepta servamus. Quapropter interveniente confratre nostro Raynerio episcopo vestro confirmamus, atque corroboramus tibi, tuisque successoribus, quidquid in pagina concessionis et confirmationis, quam vester fecit vobis Gerardus, tunc episcopus, postea Romanae Sedis Pontifex, rescriptum esse constat, vel vestrae Canonicae. Quam scilicet Canonicae tuendam et defendendam per eandem paginam ipse vester episcopus sanctissimi praedecessoris mei Leonis Papae suorumque successorum auctoritati tuendam et defendendam commisit, atque supponit, ut quieti et securi ab omni laesione permanere valeatis. Desiderio itaque ac petitione tua, ut diximus, inclinati, et praepositum atque successores canonicam vitam ducturos sub nostrae apostolicae defensionis munimine suscepimus: et bona omnia, quae vestra habet et habitura est, et sibi pertinent, Canonica, videlicet curtes, terras, et iuxta Florentinam urbem pratium Regis, campum Regis totum cum mansis et territoriis omnibus, quae in Florentina curte habet et retinet, vel sibi pertinent, praedicta vestra Canonica: curtem S. Andreae cum omnibus sibi pertinentibus: curtem de Quinto: curtem de Cintoria cum omnibus suis pertinentiis, et illam partem, quam Petrus primicerius contra canonica instituta usurpare visus est: plebem de Exinea cum curte et mansis et omnibus territoriis, decimationibus, quaecumque ad eandem plebem vel curtem pertinere videntur: insuper totum, quod Theuzo filius Lepizi pro salute animae suae in ecclesia S. Ioannis contulit, vel in eadem Canonica: terram S. Proculi in praedicta plebe: curtem de lacu, quae est infra plebem S. Petri sita; Valiam cum om-

nibus adiacentiis et pertinentiis suis: campum nihilominus Randi: similiter ecclesiam S. Petri, quae dicitur Cantuari cum suis pertinentiis, quam Gerardus venerabilis episcopus Florentinae Ecclesiae praelibatae contulit Canonicae: necnon ubicumque aliquid habere vel tenere, aut sibi pertinere videtur ipsa vestra Canonica: et quidquid Gerardus archipresbyter pro beneficio in ipsa Florentina Ecclesia tenuit, tam in decimationibus, quamque in mansis et in praediis: necnon et quaecumque Stephanns abbas ex beneficio tenuit: similiter, et quaecumque primicerii beneficia fuere; atque plebem S. Hippoliti sitam Elsae: itemque campum et hortum, qui est iuxta ecclesiam S. Reparatae: sen etiam curtes, et ecclesias, atque castellum in territorio plebium S. Ioannis Maioris, et S. Laurentii, et S. Cassiani, a finibus iugi Alpium Mucellensium usque in fluvium Sevae, quae Hieremias filius Ibleprandi pro sua filiique sui anima per chartulam concessionis praelibatae contulit Canonicae: curtes, et casas, sortes, et dominicas, et ecclesiam S. Martini cum omnibus suis pertinentibus rebus in villa de Bagnolo, quae scitur esse infra plebem S. Mariae de Pinita, quae dedere homines de Rufina in praedicta Canonica: ecclesiam S. Ambrosii cum suis pertinentiis: ecclesiam S. Mariae Novellae cum rebus suis: castrum de Scaraboni: mansum unum in Conciano: et quidquid in praedicta Canonica dedit Imelda in civitate Fesulana intus et extra: curtem de Petramala cum omnibus sibi pertinentibus rebus: et terram, quam dedit Thetberga uxor Rodulphi: et praeterea, sicut supra diximus, quaecumque vestra Canonica iuste nunc habet, aut in posterum, Domino annuente, haberé contigerit, in quibuslibet rebus vel immobilibus, sive ab eiusdem civitatis episcopo datis, sive ab aliis hominibus publicis vel privatis, tibi tuisque successoribus confirmamus et stabilimus in perpetuum. Haec igitur omnia,

Exordium.

Raynerii Florentini episcopi instantia.

A Nicolao PP. II factae donationes, concessaque privilegia confirmantur.

Praepositus et canonici sub Apostolicae Sedis munimine suscipiuntur;

Bonaque omnia ad eos pertinentia confirmantur.

quae huius praecepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis, qui in eo, quo es, ordine loqueque successerint, vel eis, quorum interesse poterit, apostolica auctoritate imperpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, ac secularium personarum hanc constitutionem nostrae paginam agnoscens, contra eam temerario ansu venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desolverit, a sacratissimo corpore ac sanguine Dei Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem, eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus, et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Signum Gregorii Papae septimi.

MISERATIONES TUE, DOMINE,
SUPER OMNIA OPERA EIUS.

Datum Florentiae v kal. ianuarii per manus Petri sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis, ac bibliothecarii, anno iv pontificatus domini Gregorii VII Papae. Anno videlicet dominicae incarnationis MLXXVI, indict. XIV.

Dat. die 28 decembris anno Domini 1076, pontif. anno iii.

XXIV.

Confirmatio fundationis et donationum ab Hugone Agimensi episcopo monasterio S. Petri Condomiensi facturum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum exemptionis ab omni cuiuslibet personae molestia, vi, infestatione, etc. — Annus census quinque so-

(1) Ex tom. II Gall. Christ. ed. 1720 inter Instrumenta Ecclesiae Condomien. num. III.

lidorum illius monetae Apostolicae Sedi persolvendus. — Confirmatio honorum ab Hugone episcopo monasterio datorum. — Abbas per monachos eligi statuitur. — Immunitas ab omni laicali servitio et gravamine. — Dignitatis privatio, atque anathema contra privilegii huius violatores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Raymundo abbati monasterii Sancti Petri siti in loco, qui dicitur Condomus, suisque successoribus, in perpetuum.

Supernae miserationis respectu ad hoc universalis Ecclesiae curam suscepimus, et apostolici moderaminis sollicitudinem gerimus, ut iustis praecantium votis attenda benignitate favemus, et libramine acquiritis omnibus in necessitate positus, quantum Deo donante possumus, subvenire debeamus. Proinde iuxta petitionem tuam praefato monasterio, cui tu praesce dinosceris, huiusmodi privilegia praesenti auctoritatis nostrae decreto indulgemus, concedimus, atque confirmamus; statuentes, nullum regum, vel imperatorum, antistitum, nullum quaecumque dignitate praeditum, vel quemcumque alium audere, de his, quae eidem venerabili loco a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum, Deo miserante, iuste collata fuerint, sub cuiuslibet causae occasionisve specie minnere vel auferre, et sive suis usibus applicare, vel aliis piis de causis per suae avaritiae excusationem concedere; sed cuncta quae ibi iuste oblata sunt, vel offerri contigerit tam a te quam ab eis, qui in tuo officio loqueque successerint, perenni tempore illibata et sine inquietudine volumus possideri, eorum quidem usibus, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, modis omnibus profutura.

Et quia Ugo episcopus idem monasterium ex bonis haereditatis suae ditatum Romanae Ecclesiae iuri contradidit, ad futuram defensionis suae cautelam constitutum est, ut singulis annis pensis quinque solidorum, moneta illius terrae, Apostolicae Sedi reddatur. Nominatim

Dignitatis privatio.

Atque anathema euntia violatores privilegii huius.

Exordium.

Decretum exemptionis ab omni cuiuslibet personae molestia, vi, infestatione, etc.

Annus census quinque solidorum illius monetae Apostolicae Sedi persolvendus.

Confirmatio bonorum ab Illegone episcopo monasterio illatorum.

igitur confirmamus eidem monasterio illas possessiones, quas praedictus Ugo episcopus eiusdem monasterii fundator, in pago Leomania ex iure patrimonii sui praefato loco contulit: videlicet ecclesiam Sancti Petri, et locum Condomus, quod interpretatur *Domus sublimis*, cum omnibus suis appendiciis. Item constituimus, ut obeunte abbate, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem fratres eiusdem loci communi consensu secundum timorem Dei elegerint. Hoc quoque praesenti capitulo subiungimus, ut ipsum monasterium, et abbates eius, vel monachi ab omni saecularis servitii sint infestatione securi, omnique gravamine mundanae oppressionis remoto, in sanctae religionis observatione sedati, atque quieti, et nulli aliqua habeantur occasione subiecti.

Haec igitur omnia, quae huius praeccepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis, qui in eorum loca successerint, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, possessionis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicitae acta desolverit, a sacratissimo corpore ac sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum boni operis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Datum Laterani viii idus martii, per manus Petri sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis, ac bibliothecarii, anno tertio pontificatus domini Gregorii Papae, indictione xiv.

Dat. die 8 martii anno Domini 1076,
pontif. Gregorii anno iii.

XXV.

Confirmatio sententiae excommunicationis latae a Diensi episcopo legato apostolico in Aniciensis Ecclesiae invasorem (1).

SUMMARIUM

Diensis episcopus Gregorii PP. vicarius in Galliarum partibus. — Invasori Aniciensis Ecclesiae non obediendum; et alius eligendus episcopus. — Anathema contra inobedientes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei,
Anicenasibus canonicis.

Notum est vobis, qualiter Stephanus Aniciensis invasor, et simoniacus, despecto sacramento, quod nobis super corpus S. Petri de deliberatione eiusdem Ecclesiae fecerat, eam occupare, et tyrannica oppressionem affligere non cessat. Unde scire vos volumus, quia sicut confrater noster Ugo Diensis episcopus, cui vices nostras in Galliarum partibus agendas commisimus, illum excommunicavit, sic et nos excommunicavimus, et a gremio Sanctae Ecclesiae separavimus. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus vobis, ut colla vestra de subiugo eius excutientes, ne illi adhaerentes, diabolo, cuius ipse membrum factus est, serviat. Sed ab illo, sicut ab excommunicato, oportet caveatis; et de excommunicatione, quam incurristis coram praedicto Diensi episcopo satisficientes, ipsius consilio pastorem vobis secundum Dominum eligatis. Quod si feceritis, ab omni sacramento et obligatione, quam praefato simoniaco contra Dominum fecistis, ex parte S. Petri vos absolvimus: si vero etiam nunc nostrae salutari iussioni recalcitrare praesumpseritis, pari vos anathemate condemnatos sciatis. Dat. Bibianello x kal. apr., indictione decimaquarta.

Dat. die 23 martii anno Domini 1076,
pontif. anno iv.

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Abbas per monachos eligi statuitur.

Immunitas ab omni laicali servitio et gravamine.

Dignitatis privatio, atque anathema contra privilegia huius violatores.

Diensis episcopus Gregorii PP. vicarius in Galliarum partibus.

Invasori Aniciensis Ecclesiae non obediendum, et alius eligendus episcopus.

Anathema contra inobedientes.

XXVI.

Commissum datum Bernardo S. R. E. diacono et Bernardo abbati Massiliensi, ut obtineant tutum iter sibi in Germaniam ire volenti, ad pacem componendam; precipitque non communicandum cum eo rege, qui apostolicis mandatis non obediit (1).

SUMMARIUM

Commissio duobus monachis data pro obtinenda securitate itineris in Germaniam. — Causa huiusmodi itineris. — Ex regibus qui Apostolicae Sedi inobediens extiterit, cum eo non communicandum. — Obedienti vero obsequendum. — Inobedientia Apostolicae Sedi scelus idololatriae. — Quod sit munus Summi Pontificis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, archiepiscopis, episcopis, ducibus, comitibus et universis Christianis clericis et laicis, tam maioribus quam minoribus in Regno Theutoniarum constituentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum fieri vobis volumus, fratres charissimi, quia legatis nostris, Bernardo videlicet Sanctae Romanae Ecclesiae fidei filio et diacono, itemque Bernardo abbati religioso Massiliensis monasterii, praecipimus, ut utrumque regem, Henricum videlicet et Rodolphum, aut per se aut per idoneos nuncios admoncant, quatenus viam mihi pro discutendo negotio, quod peccatis facientibus inter eos ortum est, ad vos, Deo favente, secure veniendi praebeant. In magna enim tristitia et dolore cor nostrum fluctuat, si per unius hominis superbiam tot millia hominum christianorum temporali et aeternae morti tradantur, et christiana religio confunditur, romanumque imperium ad perditionem perducitur. Uterque namque rex a nobis, immo ab Apostolica Sede, cui licet indigni praesidemus, adiutorium requirit. Et nos de misericordia omnipotentis Dei, et adiutorium beati Petri confidentes, parati sumus cum vestro consilio, qui Deum timetis, et christianam fidem

(1) Ex edit. Card. Carafae.

diligitis, aequitatem causae utrinque discernere, et ei praebere auxilium, cui iustitia ad regni gubernacula favere dinoscitur. Quapropter si alterutrum eorum superbia inflatus aliquo ingenio, quominus ad vos venire possimus, obsiterit, et de sua iniustitia timens, iudicium Sancti Spiritus refugerit, inobediens factus resistendo sanctae et universali matri Ecclesiae, hunc velut membrum Antichristi et desolatorem christianae religionis contemnite, et sententiam, quam nostri Legati contra eum nostra vice dederint, conservate; scientes, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam (a). Alteri vero, qui humiliter se habuerit, et iudicium (decretum vero a Spiritu Sancto, per eos autem prolatum) non contempserit (indubitanter, enim credimus, ubicunque duo vel tres in nomine Domini congregati fuerint (b), praesentia eius illuminantur), illi, inquam, servitium, et reverentiam, secundum quod nostri Praefati Legati decreverint, exhibite; annuentes, et modis omnibus ei obsequentes, ut regiam dignitatem honeste possit obtinere, et sanctae Ecclesiae iam pene labenti succurrere. Non enim a corde nostro debet excidere, quod qui Apostolicae Sedi obedire contemnit, scelus idololatriae incurrit, et quod beatus Gregorius doctor sanctus et humillimus, reges decrevit a suis dignitatibus cadere, et participatione corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi carere, si praesumerent Apostolicae Sedis decreta contemnere. Si enim caelestia et spiritualia Sedes beati Petri solvit et indicat, quanto magis terrena et saecularia? Scitis autem, fratres charissimi, quia ex quo tempore ab urbe exivimus, in magno periculo inter inimicos christianae fidei mansimus; et tamen neutri praedictorum regum neque terrore neque amore flexi, aliquid contra iustitiam et adiutorium promissimus. Magis enim volumus mortem (si hoc oportet) subire, quam propria voluntate devicti,

(c) Luc. 4. (b) Matth. 18.

Ex regibus qui Apostolicae Sedi inobediens extiterit, cum eo non communicandum.

Obedienti vero obsequendum.

Inobedientia Apostolicae Sedi scelus idololatriae.

Quod sit munus Summi Pontificis.

Commissio duobus monachis data pro obtinenda securitate itineris in Germaniam.

Causa huiusmodi itineris.

ut Ecclesia Dei ad confusionem veniat, consentire. Ad hoc enim nos ordinatos, et in Apostolica Sede constitutos esse cognoscimus, ut in hac vita, non quae nostra, sed quae Iesu Christi sunt, quaeramus, et per multos labores Patrum sequentes vestigia, ad futuram et aeternam quietem, Deo miserante, tendamus. Dat. Carpinetae 11 kal. iunii, indictione decimaquarta.

Dat. die 31 maii anno Domini 1076, pontif. anno iv.

XXVII.

Adhortatio ad universos tam ecclesiasticos quam saeculares in romano imperio constitutos, ut imperatorem, eiusque consiliarios ad respicientiam induant; quod si aliter nolint, cum eis non communicent (1).

SUMMARJUM

Dei providentia Ecclesiae suae semper praesens. — Quam perniciosum sit terrena caelestibus praeponere; principum gratiae potius, quam Dei honori inservire. — Damna per Henricum regem Ecclesiae illata. — Quam sollicite eum reducere ad bonam frugem curaverit Gregorius. — Adhortatio ad omnes, ut eum ad respiscendum inducant. — Benigne excipiendi, qui relicto rege ad gremium Ecclesiae revertuntur. — Hi autem vitandi, qui a communione regis se non subtraxerint. — Quod sit pastorum officium.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus in Christo fratribus, episcopis videlicet, abbatibus atque sacerdotibus, ducibus etiam, principibus atque militibus, omnibusque christianam fidem, et beati Petri honorem revera diligentibus, in Romanum Imperium habitantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Gratias agimus omnipotenti Deo, qui propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, proprio filio suo non perpercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum (a): quia ultra meritum, ultra spem etiam honorum hominum Ecclesiam suam prete-

(1) Ex Archiv. Vatic., ex Baronio, Carafa et ex Conciliis. (a) Rom. 8.

git, gubernat, et defendit. Scitis enim, fratres charissimi, quia hoc periculoso tempore, quando Antichristus in suis membris iam operatur ubique, vix aliquis solet inveniri, qui revera Deum et honorem eius diligit, et eius praecepta saeculari commodo, et gratiae terrenorum principum praeponat. Sed ille, qui non repellit plebem suam, et quotidie peccatores a sinistra in dexteram commutat, vos propitio ac sereno vultu respexit, et contra suos inimicos ad salutem multarum gentium erexit; ut magis vobis libeat in periculo transitoriae vitae consistere, quam aeterni Regis gloriam et honorem humanae gratiae postponere. Haec itaque facientes, non aure surda apostolorum principem dicentem transitis: Genus electum, regale sacerdotium, obedire magis oportet Deo, quam hominibus (a). Nam vestra fraternitas minime ignorat, quanto tempore sancta Ecclesia inauditas pravitates et diversas iniquitates regis (et utinam christiani et vestri) sustinuit, et quantae ruinae quantaque calamitati ipso auctore, hoste antiquo praecedente, patuit: cui nos, fraterna dilectione et amore patris et matris eius ducti, adhuc in diaconatu positi, admonitionis verba transmisimus, et postquam ad officium sacerdotii, licet indigni, venimus, ut respiceret summopere et frequenter per viros religiosos procuravimus. Ipse vero quid contra egerit, et quomodo malum pro bono reddiderit, vel qualiter calcaneum suum contra B. Petrum erigendo, sanctam Ecclesiam, quam sibi omnipotens Deus commisit, scindere procuraverit, vestra novit charitas, et per omnia mundi iam personuit clamata. Sed quia nostri est officii, homines, non vitia diligere, et pravis, ut respiscant, resistere; et impietates, non homines, abhorere: auctoritate beati Petri apostolorum principis monemas vos, et ut charissimos fratres regamus, admodum studete, illum de manu diaboli eruere, et ad veram

Quam perniciosum sit terrena caelestibus praeponere; principum gratiae potius, quam Dei honori inservire.

Damna per Henricum regem Ecclesiae illata.

Quam sollicite eum reducere ad bonam frugem curaverit Gregorius.

Adhortatio ad omnes, ut eum ad respiscendum inducant.

(a) Pet. 1, 2.

Dei providentia Ecclesiae suae semper praesens.

poenitentiam provocare; ut eum possimus, Deo favente, ad sinum communis Matris nostrae, quam conatus est scindere, fraterna ducti charitate revocare; ita tamen, ut nulla possit fraude recidua clade christianam religionem confundere, et sanctam Ecclesiam pedibus suis conculcare. Quod si vos non audierit, et diabolum potius, quam Christum sequi elegerit, et eorum, qui pro simoniaca haeresi iam per longa tempora excommunicati sunt, consilium nobis praetulerit, divina inspirante potentia simul inveniamus, simulque statuamus, ut, Deum homini praeponentes, universali Ecclesiae iamiam pene labenti viriliter succurramus. Quicumque ex his resipuerit, qui praedictum regem non erubuerunt omnipotenti Deo praeponere, et christianam legem sine verbis, operibus tamen negare, sicut dicit Apostolus: Ore quidem fatentur Deum, factis autem negant; vos fratres mei et consacerdotes illos auctoritate beati Petri suscipite, et ad gremium Matris nostrae Sanctae Ecclesiae reducite, ut mereamini gaudium in coelo angelis Dei innovare (a). In omnibus tamen, sicut deceat charissimos filios, honorem pii patris vestri apostolorum principis prae oculis habete. Quicumque autem episcoporum vel laicorum timore vel gratia humana seducti, a communione regis se non subtraxerunt, sed ei faventes, animam suam et illius, diabolo tradere non timuerunt, si non resipuerint, et condignam poenitentiam egerint, nullam cum eis communionem vel amicitiam habeatis; isti enim sunt, qui animam suam et regis odio habent, et occidunt et regnum, patriam, christianamque religionem confundere non erubescunt. Sicut enim nobis imminet, quod per Prophetam dicitur: Si non annunciaveris iniquo iniquitatem suam, animam eius de manu tua requiram (b): et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine, idest verbum correctionis a prave viventibus in-

(a) Tit. 1. (b) Ezech. 5.

crepatione (a); ita illi imminet, si non obedierit, ira divini iudicii et ultio, testante Samuele, idololatriae scelus (b). Testis enim nobis est Deus, quia nulla nos commoda saecularis respectus contra praevidos principes et impios sacerdotes impellunt; sed consideratio nostri officii, et potestas, qua quotidie angustiamur, Apostolicae Sedis. Melius est enim nobis debitam mortem carnis per tyrannos, si oportuerit, subire, quam nostro silentio, timore, vel comodo, christianae legis destructioni consentire. Sanctos quidem Patres nostros dixisse scimus: Qui pravis hominibus sui consideratione officii non contradicit, consentit: et qui rescanda non aufert, committit. Omnipotens Deus, a quo cuncta bona procedunt, meritis Dominae nostrae caelestis Reginae, ac beatorum apostolorum Petri et Pauli intercessione, corda vestra confirmet et custodiat et spiritus sui gratiam superinfundat, ut quae sunt ei placita facientes, mereamini Sponsam eius, Matrem videlicet nostram, de faucibus luporum eripere, atque ad supernam illius gloriam ab omnibus peccatis absoluti pervenire.

Data Laurenti viii kalendas augusti, indictione quartadecima.

Dat. die 25 iulii anno Domini 1076,
pontif. anno iv.

XXXIII.

Sequitur in idem argumentum.

SUMMARIUM

Monitio ad episcopos et alios, ut studeant conversioni regis Henrici; — Et interim ab eius absolute abstineant; — Eoque ad Ecclesiam non redeunte, alter rex idoneus eligatur. — Quem se confirmatum habita informatione asserit. — De iuramento imperatrici praestito, quid agendum. — De excommunicatorum absolute licentiam datam confirmat.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus dilectis in Christo fratribus, et coepiscopis

(a) Jerem. 48. (b) 1. Reg. 13.

Benigne excipendi, qui relicto rege ad gremium Ecclesiae revertuntur.

Il autem vitandus, qui a communione regis se non subtraxerunt.

Quod sit pastorum officium.

pls, ducibus, comitibus, universis quoque fidem christianam defendentibus, in regno videlicet Theutonico habitantibus, salutem et omnium peccatorum absolutionem per apostolicam benedictionem.

§ 1. Si literas, quibus Henricus dictus rex in sancta synodo iudicio Sancti Spiritus excommunicatus est, diligenter perpenditis, quid de eo debeat fieri, indubitanter cognoscetis. Ex illis enim intelligitur, cur sit anathematis vinculo alligatus, et a regia dignitate depositus, et quod omnis populus quondam sibi subiectus a vinculo iuramenti eidem promissi sit absolutus. Sed quia nos contra eum non movit (Deo teste) saecularis superbia, nec vana mundi cupiditas, sed Sanctae Sedis et universalis Matris Ecclesiae sollicitudo et disciplina; monemus vos in Domino Iesu, et rogamus sicut charissimos fratres, ut eum benigne, si ex toto corde ad Deum conversus fuerit, suscipiatis, et circa eum non tantum iustitiam, quae illum regnare prohibet, sed misericordiam, quae multa delet scelera, ostendatis. Estote quaeso memores humanae conditionis, et communis fragilitatis, nec vos praetereat pia et nobilis memoria patris eius, et matris, quibus non possunt nostra aetate ad imperii gubernacula inveniri aequales. Sic tamen adhibite vulneribus eius oleum pietatis, ne vino disciplinae neglecto, cicatrices eius in peius (quod absit) putrescant, et honor sanctae Ecclesiae, romanique imperii, nostra negligentia magnae ruinae pateat. Procul ab eo pravi removeantur consiliarii, qui pro simoniaca haeresi excommunicati, non erubuerunt dominum suum propria lepra contaminare, et per diversa crimina eum seducendo, ad scindendam sanctam Ecclesiam provocare, et in iram Dei et sancti Petri impellere. Adhibeantur illi tales consiliarii, qui non sua tantum, sed eum diligant, et saeculari lucro per omnia Deum praepoant. Non ultra putet Sanctam Ecclesiam sibi subiectam ut ancillam, sed praelatam ut dominam.

Non inflatus spiritu elationis, consuetudines superbiae contra libertatem sanctae Ecclesiae inventas defendat; sed observet sanctorum Patrum doctrinam, quam pro salute postea eos docuit potestas divina. Quod si de his et aliis, iure ab eo exigendis, vos securos modis, quibus oportet, reddiderit, statim volumus per vestros idoneos legatos de omnibus informari, ut quid debeat fieri, communi consilio, Deo aspirante, valeat inveniri.

§ 2. Illud autem inter omnia ex parte beati Petri interdiximus, ut nullus vestrum eum praesumat ab excommunicatione absolvere, quousque eis, quae praediximus, nobis indicatis, Apostolicae Sedis consensum, et iteratum responsum recipiatis. De diversorum quidem diversis consiliis dubitamus: humanam gratiam vel timorem suspicioni habemus.

§ 3. Quod si exigentibus multorum peccatis (quod non optamus) ex corde non fuerit ad Deum conversus, talis ad regni gubernacula (Deo favente) inveniat, qui ea, quae praediximus, et caetera, quae videntur christianae religioni, et totius imperii salutis necessaria, certa ac indubitabili promissione se observaturum promittat.

§ 4. Ut autem vestram electionem, si valde oportet ut fiat, apostolica auctoritate firmemus et novam ordinationem nostris temporibus corroboremus; sicut a sanctis nostris Patribus factum esse cognoscimus, negotium, personam, et mores eius, quantocius potestis, indicate; ut sancta et utili intentione incedentes, mereamini, sicut nobis notae causae, Apostolicae Sedis favorem per divinam gratiam, et beati Petri apostolorum principis per omnia benedictionem.

§ 5. De iuramento autem quod factum est carissimae filiae nostrae Agneti imperatrici Augustae, si filius eius ex hac vita ante ipsam migraret, non est opus adhuc dubitare; quia si nimia pietate circa filium ducta, iustitiae favens, ut abiciatur a regno, consenserit, quid restet, vos

Monitio ad episcopos et alios, ut student conversum regis Henrici;

Et interim ab eius absolutione abstineat;

Et quae ad Ecclesiam non redeunte, alter rex idoneus eligatur.

Quem se confirmatum habita informatione asserit.

De iuramento imperatrici praestito, quid agendum.

ipsi comprehendite. Hoc tamen videtur laudabile, postquam certum fuerit apud vos, et omnino firmatum, quod eius fides a regno removeatur, consilium ab ea et a nobis requiratur de inventa persona ad regni gubernacula. Tunc, aut nostro communi consilio assensus praebebit, aut Apostolicae Sedis auctoritas omnia vincula, quae videntur iustitiae contradicere, removebit.

§ 6. De excommunicatis autem, iam me vobis dedisse licentiam, qui fidem christianam (ut decet episcopos) defenditis, ut absolvitis, recordor; et adhuc hoc idem confirmo, si revera resipuerint, et humiliter poenitentiam egerint.

Datum Laureti III non. septembr., indict. incipiente xv.

Dat. die 3 septemb. anno 1076.

XXIX.

Absolutio regis Henrici.

SUMMARIUM

Henricus tandem ad obedientiam S. R. E. rediens humillimam publice poenitentiam egit. — Quae fuerit huiusmodi poenitentia regis Henrici. — Quem ideo Pont. ab excommunicatione absolvit. — Pro firmanda pace regni, se Germaniam itarum pollicetur Gregorius. — Hortaturque episcopos et alios, ut in fide et amore iustitiae perseverent.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, ducibus, comitibus, caeterisque principibus regni Theutonicorum, christianam fidem defendentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam pro amore iustitiae communem nobiscum in agone christiana militiae causam et periculum suscepistis, qualiter rex humiliatus ad poenitentiam absolutionis veniam impetraverit, et quomodo tota causa post introitum eius in Italiam hucusque deducta sit, vestrae dilectioni sincera veritate indicare curavimus, sicut constitutum fuit cum legatis, qui ad nos de vestris partibus missi sunt.

In Longobardiam venimus circiter viginti dies ante terminum, in quo aliquis ducum ad Clusas nobis occurrere debuit, expectantes adventum illorum, quatenus ad partes illas transire possemus. Verum cum iam decurso termino hoc, nobis nunciaretur, his temporibus, prae multis (quod et nos quidem credimus) difficultatibus, ducatum nobis obviam mitti non posse, nec aliunde copiam ad vos transendi habereimus, non parva solitudine, quid potissimum nobis agendum foret, circumventi sumus. Interim vero regem adventare certe cognovimus, qui etiam prius quam intrasset Italiam, supplices ad nos legatos praemittens, per omnia se satisfacturum Deo et S. Petro ac nobis obtulit, et ad emendationem vitae suae omnem se servaturum obedientiam repromisit, dummodo apud nos absolutionis et apostolicae benedictionis gratiam impetrare mereretur. Quod cum diu multis consultationibus disserentes, acriter eum de suis excessibus, per omnes, qui intercurrent, nuncios redarguerimus; tandem per semetipsum, nihil hostile aut temerarium ostentans, ad oppidum Canusii, in quo morati sumus, cum paucis advenit; ibique per triduum ante portam castris, deposito omni regis cultu, miserabiliter, utpote discalciatus et laneis persistens, non prius cum multo fletu apostolicae miserationis auxilium et consolationem implorare destitit, quam omnes, qui ibi aderant, ad quos rumor ille pervenit, ad tantam pietatem et compassionis misericordiam movit, ut pro eo multis precibus et lacrymis intercedentes, omnes quidem insolitam nostrae mentis duritiam mirarentur, nonnulli vero in nobis non apostolicae severitatis gravitatem, sed quasi tyrannicae feritatis crudelitatem esse clamarent.

§ 1. Denique instantia compunctionis eius, et tanta omnium, qui ibi aderant, supplicatione devicti, tandem eum, relaxato anathematis vinculo, in communionis gratiam, et sinum sanctae Matris

De excommunicatorum absolutione iustitiam datam confirmat.

Quae fuerit huiusmodi poenitentia regis Henrici.

Henricus tandem ad obedientiam S. R. E. rediens humillimam publice poenitentiam egit.

Quom ideo Pontifex ab excommunicatione absolvit.

Ecclesiae recepinus, acceptis ab eo se-
curitatibus, quae inferius scriptae sunt.
Quarum etiam confirmationem per manus
abbatis Cluniacensis, et filiarum nostra-
rum Mathildis, et comitissae Adelaiae,
et aliorum principum, episcoporum, et
laicorum, qui nobis ad hoc utiles visi
sunt, recepinus.

§ 2. His itaque sic peractis, ut ad
pacem Ecclesiae, et concordiam regni
(sicut diu desideravimus) omnia plenius,
Deo adiuvante, coaptare possimus, ad
partes vestras, data primum opportuni-
tate, transire cupimus. Hoc enim dile-
ctionem vestram indubitanter seire volu-
mus, quoniam (sicut in descriptis securi-
tatis cognoscere potestis) ita adhuc to-
tius negotii causa suspensa est, ut et
adventus noster, et consiliorum vestrorum
unanimitas, permaxime necessaria esse
videantur.

§ 3. Quapropter in ea fide, quam coe-
pistis, et amore iustitiae, omnes permanere
studete; scientes nos non aliter regi
oblatos esse, nisi quod puro sermone
(sicut mihi mos est) in his cum de nobis
sperare dixerimus, in quibus cum ad
salutem et honorem suum, aut cum ius-
titia, aut cum misericordia, sine nostrae
et illius animae periculo, adjuvare pos-
simus.

Promissio Henrici regis Theutonicorum.

§ 4. Ego Henricus rex de murmura-
tione, et dissensione, quam nunc habent
contra me archiepiscopi et episcopi, duc-
ces, comites, caeterique principes regni
Theutonicorum, et alii, qui eos, in eadem
dissensionis causa sequuntur, infra ter-
minum, quem dominus Papa Gregorius
constituerit, aut iudicium secundum ius-
titiam eius, aut concordiam secundum
consilium eius faciam, nisi certum impe-
dimentum mihi vel sibi obstitit, quo
transacio, ad peragendum idem paratus
ero. Item si idem dominus Papa Gregorius
ultra montes seu ad alias partes terrarum

ire voluerit, securus erit ex mei parte, et
eorum quos constringere potero, ob omni
laesione vitae et membrorum eius, seu
captione, tam ipse, quam qui in eius con-
ductu et comitatu fuerint, seu qui ab
illo mittuntur, vel ad eum de quibuscum-
que terrarum partibus venerint, in eundo,
et ibi morando, seu in redeundo. Neque
aliquod impedimentum habebit ex meo
consensu, quod contra honorem suum
sit. Et si quis ei fecerit, cum bona fide
secundum posse meum illum adiuvo.
Actum Canusiae, v kal. februarii, indi-
catione xv.

Dat. die 28 decembris anno Domini 1076,
pontif. anno iv.

XXX.

*Confirmatio primatus Ecclesiae Viennensis,
et concessio privilegiorum, confirmatis
iis, quae a praedecessoribus Pontificibus
eidem concessa sunt (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Primatus Viennensis Ecclesiae
super septem provincias. — Quae sint
propria vicarii apostolici. — Ecclesia Vien-
nensis ab apostolis fundata. — Aliae
civitates eidem subiectae, et potissimum
Tarentasia. — Item Archidiaconia Salmo-
riacensis. — Item abbatiae S. Petri, S. An-
dreae virorum, S. Andreae foeminarum, et
S. Theodorii. — Item Romanensis Eccle-
siae. — Privilegia omnia pontificia eidem
confirmantur. — Item imperialia et regia.
— Anathema contra violatores privilegii
huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Wa-
rumundo venerabili fratri Viennensi archie-
piscopo, et per eum ipsius successoribus et
Viennensi Ecclesiae, in perpetuum.

Cum ex Apostolicae Sedis modera-
mine, cui Deo auctore praesidemus, om-
nium, quae usquam sunt, Ecclesiarum
curam gerere, et earum instituta conser-
vare debeamus; praecipue tamen illis nos
convenit invigilare, ut et de, ipsarum iu-
ribus, quod modo forte diminutum est,

(1) Erudit Ioannes a Basco Biblioth. Floriac.
par. 3, pag. 71.

Exordium.

Pro firmanda
pace regni, se
Germaniam illu-
rum pollicetur
Gregorius.

Inlaturaque
episcopos et al-
ios, ut in fide
et amore ius-
titiae perseve-
rent.

in reliquum inviolabilitur custodiat, omnem nostram sollicitudinem exhibere, quae principales ac speciales filiae sanctae Sedis Apostolicae et appellantur, et existunt, et aliarum primatum continent Ecclesiarum. Certum quippe est, Viennensem Ecclesiam huius Sedis concessione super septem provincias primatum tenere; ipsam Viennensem, Bituricam, Burdegalam, Auxionensem, quae appellatur Novem Populana, Narbonam, Aquensem, et Ebrudunum; in quibus Viennensi archiepiscopo, iuxta Nicolai decretum, Romani Pontificis vias agere; conventus scilicet synodales indicere, et iura ecclesiastica iuste ac regulariter, apostolica auctoritate concessum est definire. Hoc utique in privilegiis eidem Ecclesiae a sanctissimis praedecessoribus nostris collatis habetur. Hoc quoque in privilegio beatae memoriae Leonis Papae continetur. Ex quo liquet privilegio, et aliis quampluribus, et his authenticis, supra dictas vii provincias ad Viennensem Ecclesiam privilegium, utpote a beatissimis apostolis Petro et Paulo fundatae, iuste et rationabiliter pertinere. Et ut ad potestatem eiusdem Ecclesiae, secundum antiquam auctoritatem catalogi, x et viii pertineant: definitum est, ut vii oppida vel civitates, Gratianopolis videlicet, Valentia, et Dia, Alba Vivarium, Tarentasia, Geneva, Maurienna, Viennensi Ecclesiae interim subiectae permaneant; donec quae residuae sunt, certius discussae, et plenius ventilatae, sub potestate Viennensis Ecclesiae redigantur. Porro Tarentasiam ita semper sub primatu Viennensis Ecclesiae permanere decernimus, sicut a sanctis Patribus Leone et Nicolao noscitur confirmatum. Praeterea de Salmoriacensi Archidiaconia unum nobis intimasti: consecrationes, vel ordinationes et quicquid ad pontificale pertinet officium, sicut tuus praedecessor Leodegarius, et alii praedecessores firmius obtinuerunt; ita tibi tuisque successoribus, absque ulla inquietatione, seu diminutione, obtinere concedimus;

sed et abbatiam Sancti Petri foris portam Viennae sitam, et infra eandem urbem S. Andreae abbatias, unam monachorum, et alteram sanctimonialium: necnon abbatiam Sancti Theuderii, quam idem venerabilis confessor aedificavit, iuri Viennensis Ecclesiae per omnia subiectas esse, non dubium est. In Romanensi quoque Ecclesia, quamvis se fulciat nostrae libertatis, visis tamen imperatorum praecipis, tam in saecularibus, quam in regularibus canonicis, per consilium vicarii nostri Hugonis, Diensis episcopi, inibi ordinatis, tibi tuisque successoribus, in omnibus omnem potestatem habere, apostolica auctoritate decernimus. Quoniam igitur, dilectissime frater, qui divina dispositione eiusdem Ecclesiae regimini praees, tua veneranda religiositas ab Apostolica Sede humiliter postulavit, ut antiqua privilegia, a sanctis praedecessoribus nostris sacrae Sedi Viennae tradita confirmaremus, quoniam res digna petebatur, tui dilectione, cum eiusdem Ecclesiae debita charitate, libenter annuimus. Privilegia igitur et praedia, vel bona, quae a beato Silvestro, Leone, et Nicolao, et ab eorum successoribus, vel a Romanorum imperatoribus, seu Francorum vel Burgundiae regibus, Ecclesiae tuae sunt data vel reddita, confirmamus, et apostolica auctoritate praesenti privilegio corroboramus; ex parteque Dei omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis praecipimus, ut futuris temporibus deinceps firma et inconvulsa permaneant, et incommutabiliter consistant. Si quis autem huius privilegii nostri sanctionem violaverit, nisi resipuerit, et digna satisfactione emendaverit, sit extorris a regno Dei, et digna excommunicatione damnatus ab Ecclesia Dei efficiatur extraneus, perpetuaeque subiaceat maledictioni. Data per manum Petri cancellarii ii nonas martii anno Domini incarn. CMLXXVII, indictione xv, anno pontificatus domini Gregorii VII PP. IV.

Dat. die 6 martii anno Domini 1077,
pontif. Gregorii anno IV.

Primatus Viennensis Ecclesiae super septem provincias.

Quae sint propria vicarii apostolici.

Ecclesia Viennensis ab apostolis fundata.

Aliae civitates eidem subiectae, et polisimum Tarentasia.

Item Archidiaconia Salmoriacensis.

Item abbatias S. Petri, Sancti Andreae vicrorum, S. An-

dreae foeminarum, et S. Theodori.

Item Romanensis Ecclesiae.

Privilegia omnia pontificia eidem confirmantur.

Item imperialis et regia.

Anathema contra violatores privilegii huius.

XXXI.

Confirmatio excommunicationis a legato apostolico latae contra Aniciensis Ecclesiae invasorem (1).

SUMMARIUM

Promissio Stephani Aniciensis de dimittenda invasa Ecclesia. — Quod tamen quamvis admonitus non praestitit: — Quare sententia excommunicationis una cum suis fautoribus punitur. — De oblationibus ecclesiae S. Mariae inibi esistenti interim non ferendis. — Ut episcopi huiusmodi sententiam confirmet, et populo palam faciant, iubet.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, universis Galliarum episcopis et cunctis ordinibus sub eis constitutis, quibus pro merito debetur, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum esse volumus charitati vestrae, quod Stephanus Aniciensis Ecclesiae invasor et simoniacus iuravit nobis super corpus beati Petri, ut Ecclesiam dimitteret, et pastorem in ea secundum Dominum eligere atque constituere, per fidem adiuvaret, quandocumque legatus Apostolicae Sedis cum literis nostris id eum facere per sacramentum moneret. Postea vero commonitus a confratre nostro Hugone Diensi episcopo, huius specialiter negotii literas a nobis habente, quamvis eidem vices nostras in Galliarum partibus commissemus, Ecclesiam non cessat opprimere et filios eius duplici contritione, corporali scilicet et spirituali, conterere. Unde excommunicationem, quam praedictus legatus noster super eum fecit, nos confirmamus; ipsumque, et omnes, qui deinceps consilium ei dederint, ut in hac haeresi permaneat, ex parte Dei et sancti Petri anathematizamus, donec respiciant. Contradicimus etiam, ut nullam pecuniam aliquis offerat in podio S. Mariae, sive ad altaria, sive ad manus sacerdotum, donec Ecclesia liberetur a tam impia impressione, quia oblationes fidelium praedictum Stephanum a Deo apostatate, atque contra eum (1) Ex edit. Card. Carrafae.

faciunt superbire. Vobis autem, fratres coepiscopi, hanc excommunicationem, atque contradictionem in parrochis vestris per diversa loca recitare, et ex parte vestra confirmare, apostolica auctoritate praecipimus. Dat. Bibianello x kal. aprilis indictione decimaquinta.

Dat. die 23 martii anno Domini 1077, pontif. anno IV.

XXXII.

Commissio episcopo Parisiensi absolvendi nonnullos a sententia excommunicationis (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Walterum, si culpa vacaverit, a Remensi archiepiscopo absolvi, et si iste negaverit, a Parisiensi episcopo, iubet; — Si vero in culpa ille fuerit, ad satisfactionem coartandus. — Idem de Azone quodam canonico. — Monachis S. Lamberti, qui extraneo abbati et simoniaco obedire noluerant, excommunicationis sententiam relaxandam per eundem archiep. — Vel si hic contradicat, per eundem Paris. episcop. — Abbati vero committendum, ut de introitu suo rationem reddat coram apostolico vicario, vel in synodo, aut ad Sedem Apostolicam veniat. — Ut Cameracenses, si hominem ideo combusserint, quia simoniacos et fornicarios missas celebrare non debere assereret, excommunicet, idem iubet episcopo. — De omnibus vero ad Apostolicam Sedem scribat. — Sacerdotes fornicarios ab altaribus omnino removendos esse. — Adhortatio ad Iosfredum, ut se Ecclesiae fidelem ministrum exhibeat.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Iosfredo episcopo Parisiensi salutem et apostolicam benedictionem.

Vir iste, videlicet praesentium portitor, Walterus de Duaro (2) ad nos veniens, multis supplicationibus nobis institit, quatenus ei per apostolicae pietatis misericordiam consilium absolutionis nostro interventu impenderemus apud confratrem nostrum Remensem archiepiscopum, qui eum excommunicaverat; indicans nobis, quod

(1) Ex Archiv. Vatic. (2) Forsitan Duaco.

Ut episcopi huiusmodi sententiam confirmet, et populo palam faciant, iubet.

Promissio Stephani Aniciensis de dimittenda invasa Ecclesia.

Quod tamen quamvis admonitus non praestitit:

Quare sententia excommunicationis una cum suis fautoribus punitur.

De oblationibus ecclesiae S. Mariae inibi esistenti interim non ferendis.

Series facti.

de ea causa, propter quam excommunicatus sit, multoties ad disceptationem, et faciendam iustitiam ante excommunicationem et post excommunicationem se paratum obtulerit. Verum, quia relationi suae sine legitima discussione credere non satis cautum aut rationale esse putavimus, diffinitam sententiam pro eius absolute datione dare nolumus; eam solummodo misericordiam ex gratia et indulgentia apostolorum Petri et Pauli, ad quorum limina veniebat, sibi concedentes, ut in eundo et redeundo sacrae communionis licentiam haberet usque in octavam diem, postquam rediret ad patriam. Caeterum ne diutius aliqua indigna occasione sub excommunicationis nexibus teneatur, apostolica te auctoritate monemus, ut fultus his nostris archiepiscopum convenire studeas, et perquisita ac cognita mera huius negotii veritate, si iste, aut pro sua innocentia, aut congrua satisfactionis exhibitione, tibi absolvendus videbitur, continuo archiepiscopum, ut eum sine contradictione absolvas, ex nostra parte commoneas; qui si aliqua hoc excusatione renuerit, tu ipse eum nostra vice absolvere nullatenus praetermittas. Sin vero istum in culpa esse, et quod iustum fuerit, exequi nolle constiterit, usque ad dignam satisfactionem sub excommunicationis vinculo coartari debere decernimus. Praeterea Azzo quidam canonicus ecclesiae Sancti Amati de praenominato loco pro quodam dicto, licet vero, nimis tamen leviter et irreverenter proloato, a consortio fratrum se cietum esse, innotuit. Quem similiter apostolicae miserationis clementiam pro sua reconciliatione implorantem, itidem tibi committimus, ut si alia eum culpa damnationi magis debita non accusat, pro hac in capitulo fratrum in claustrali disciplina correctum, et poenitentiam castigatum, in societatem fratrum ad proprium locum cum charitate recipi facias. Est et alia causa, quam cum omni sollicitudine te suscipere et peragere volumus, videlicet

duorum fratrum monasterii Sancti Remigii, Roberti et Lamberti, qui se ab archiepiscopo idcirco excommunicatos, et excaecato quodam fratre eorum laico, omni miseria circumventos esse, dicunt; quoniam cuidam extraneo abbati intervenit pecuniae, et omnino contra regulam sancti Benedicti, et auctoritatem sanctorum Patrum, indigne illis et praefato monasterio pro abbate appposito obedire, et sub eius regimine in eodem coenobio manere noluerint; nec in his omnibus quidquam eis profuisse pro confusione monasterii, et habenda iustae defensionis suae licentia, ad audientiam Sedis Apostolicae proclamasse. Quod si ita est, quam graviter archiepiscopus in hac causa, maxime de contemptu apostolicae auctoritatis, se culpabilem fecerit, tu ipse pendere potes. Quapropter de his et de multis aliis, aptioris loci et temporis opportunitatem conveniendi eum Deo auxiliante praestolantes, illud ad praesens tuae fraternitati committimus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut eum, omni occasione remota, sententiam excommunicationis, quam in praefatos monachos protulit, relaxare commoneas, et eos deinceps sine omni infestatione et periculo in pace manere dimittat; recognoscens, et superni Iudicis iudicium timens, quod eis tanta mala sine deliberatione iustitiae sub appellatione Apostolicae Sedis fecerit. Si vero eum in hac re pro sua magnitudine et arbitrio contradicentem, et minus obedientem inveneris, tu ipse fultus nostra auctoritate, eos absolvas, et abbatem illum, qui praefatum monasterium Sancti Remigii nefanda ambitione occupasse dicitur, ita commoneas, ut aut in partibus illis confratri nostro Hugoni venerabili Diensi episcopo, cui vices commisimus, aut aliis legatis nostris, si eos, in Gallia synodum celebraturos cognoverit, se praesentare pro reddenda ratione sui introitus, nullatenus praetermittat; aut ad nos in proxima festivitate Omnium Sanctorum veniat: commonitis etiam fratribus eius-

Walterum, si culpa vacaverit, a Remensi archiepiscopo absolvi, et si ista negaverit, a Parisiensi episcopo iubet.

Si vero in culpa ille fuerit, ad satisfactionem coartandus.

Item de Azzo quodam canonico.

Monachis S. Lamberti, qui extraneo abbati et simoniaci obedire noluerant, excommunicationis sententiam relaxandam per eundem archiepiscopum.

Vel si hic contradicat, per eundem Parisiensem episcopum.

Abbatem vero committend. ut de introitu suo rationem reddat coram apostolico vicario, vel in synodo, aut ad Sedem Apostolicam veniat.

dem monasterii, qui adversus eum de causa illicitae subreptionis suae in abbatiam conquerrunt, ut et ipsi secundum praescriptam terminationem ad discutendum hoc negotium se praesentes exhibeant.

Item relatum nobis est, Cameracenses homines quemdam flammis tradidisse, eo quod simoniacos et presbyteros fornicatores missas non debere celebrare, et quod illorum officium minime suscipiendum foret, dicere ausus fuerit. Quod quia nobis valde terribile, et si verum est, omni genere canonicae severitatis vindicandum esse videtur, fraternitatem tuam sollicitè huius rei veritatem inquirere admonemus; et si eos ad tantam crudelitatem impias manus suas extendisse cognoveris, ab introitu, et omni communiione Ecclesiae auctores pariter et complices huius sceleris separare non differas; et nobis huius rei certitudinem, necnon quidquid de superioribus causis effectum fuerit, per literas tuas, quamcitissime possis indicare stude. De caetero rogamus te et multum admonemus, ut omnibus confratribus et coepiscopis tuis per totam Franciam ex apostolica auctoritate significes, quatenus et illis sacerdotibus, qui a turpitudine fornicationis cessare noluerint, omne officium sacris altaribus ministrandi penitus interdicant, et tu ipse in omni loco et conventu id praedicare non cesses. Et si in hac re aut episcopos tepidos, aut illos, qui sacerorum ordinum nomen et officium indigne pro supradictis criminibus usurpare praesumunt, rebelles esse cognoveris; omni populo, ne eorum ulterius officium suscipiat, ex parte beati Petri, et nostra apostolica auctoritate, ubique interdicas, ut vel hoc modo confusi ad emendationem vitae suae et ad castitatem religiosae continentiae redire cogantur. Age ergo, ut sancta et universalis Mater Ecclesia te fidelem ministrum, et cooperatorem nostrae, imo apostolicae, sollicitudinis, Deo adiuvante, cognoscat; et nobis, quod valde desideramus, de libertate et fructu tui sacerdo-

talis officii ad praesens gaudere, et imposterum per misericordiam Dei confidenter sperare posse proveuiat. Data Bibianello viii kalendas aprilis, indictione xv.

Dat. die 25 martii anno Domini 1077,
pontif. anno iv.

XXXIII.

Commissio Diensi episcopo, ut congregata synodo episcoporum Franciae, causa Cameracensis electi discutatur, qui post sui legitimam electionem investituram ab Henrico rege per inscitiam acceperat. Insuper praecipuum de promulgando decreto ut investiturae a laicis non accipiantur (1).

SUMMARIUM

Gerardus Cameracensis electus investituram ab Henrico rege acceperat ignorans regem excommunicatum, et huiusmodi investituram a Pontifice prohibitam. — Episcopatum, cansaque in manibus PP. resignat. — Eius tamen causa synodo discutienda remittitur. — De congreganda synodo; — Requisito tamen prius regis consensu. — In synodo examinanda prius Cameracensis electi causa mandatur. — Et si dicta probetur ignoratio; electio confirmanda: — De sacris altaribus pretio non accipiendis. — Aliarum quoque Ecclesiarum causae eadem in synodo definiendae, et Cluniacensis abbas ad eandem vocandus pro finienda Alvernensis Ecclesiae causa. — Postremo promulgandum decretum de non accipiendis investituris a laicis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni episcopo Diensi salutem et apostolicam benedictionem.

Gerardus Cameracensis electus ad nos veniens, qualiter in eadem Cameracensi Ecclesia ad locum regiminis assignatus sit, prompta nobis confessione manifestavit, non denegans post factam cleri et populi electionem donum episcopatus ab Henrico rege suscepisse. Defensionem autem proponens, et multum nobis offerens, se neque decretum nostrum de

Gerardus Cameracensis electus investituram ab Henrico rege acceperat, ignorans regem excommunicatum, et huiusmodi investituram a Pontifice prohibitam.

(1) Ex Archiv. Vatic.

Ut Cameracenses, si hominem istum combusserint, quia simoniacos et omnes carnis menses celebrare non debere assereret, et communiionem eidem ubi episcopi;

De omnibus vero ad Apostolicam Sedem scribat.

Sacerdotes fornicarios ab altaribus omnino remouendos esse.

Abhorreat ad profredum, ut se Ecclesiae fidelem ministrum exhibeat.

prohibitione huiusmodi acceptionis, nec ipsum Henricum regem a nobis excommunicatum fuisse, aliqua certa manifestatione cognovisse: cui cum nos congruis rationibus ostenderemus, quam grave esset, etiam omni ignorantia eum excusante, Sanctae et Apostolicae Sedis synodale decretum transgredi, et huiusmodi participatione cum homine excommunicato commaculati, ad satisfaciendum promptus, donum, quod accepisse visus est, continuo in manus nostras refutavit, et omnino causam suam nostro iudicio cum sui ipsius ad omnem voluntatem nostram subiectione et abauditione reliquit. Pro cuius humiliatione, et maxime quoniam canonicam electionem in eo praecessisse audivimus, ad misericordiam moti sumus, et confisi in testimonio, quod nonnulli confratrum nostrorum episcoporum cum multis pro eo supplicationibus ad nos per epistolas suas direxerunt, videlicet quod eius praecedens vita et conversatio multum honesta et laudabilis fuerit; ad promotionem eius discretae moderationis consideratione assensum praebere non indignum duximus; attamen ne istud aliis, quorum causa et conversatio huic longe dissimilis et impar constiterit, ad exemplum vel occasionem quaerendae misericordiae imposturam fore debuisset, illud constituimus, ut coram te confratre nostro Remensi archiepiscopo, et aliis com provincialibus episcopis, ita se per sacramentum purgare debeat, quod ei ante acceptionem illam, et ut dicitur, investituram episcopatus, regem excommunicatum fuisse, et illud decretum nostrum de prohibitione huiusmodi investiendi, et accipiendi Ecclesias, neque per legatum nostrum, neque ab aliqua persona, quae se his statutis interfuisse, et ea audisse fateretur, significatum et indubitanter notificatum fuerit. Quapropter admonemus fraternitatem tuam, ut concilium in partibus illis convocare et celebrare studeas, maxime quidem cum consensu et consilio regis

Francorum, si fieri potest. Sin autem aliqua occasione id consentire noluerit, in Lingoniensi Ecclesia conventum celebrandi concilii instituas, atque hoc cum consilio et prudenti dispositione confratris nostri Lingonensis episcopi facias; sciens quoniam in omnibus fidelem adiutorem et cooperatorem non solum nobis, sed et tibi et omnibus legatis nostris se deinceps fore promisit; et nos in eo multam spem habemus, et fiduciam. Comes etiam Tebaldus per legatos suos eandem nobis promissionem fecit, ut si rex legatos nostros recipere nollet, ipse cum summa devotione reciperet, et eis omnem, quam posset, aptitudinem celebrandi synodum, et ecclesiastica exequendi negotia, locum, consilium, auxiliumque pararet. Stude ergo, ut praefatum confratrem nostrum Lingonensem episcopum convenias, et communi consilio, ubi vobis melius videbitur, synodum instituite; et convocatis illuc archiepiscopo Remensi et caeteris, quoquo possis, archiepiscopis et episcopis Franciae, primo omnium causam supra memorati Cameracensis electi discutere studeas; videlicet ut secundum praescriptam sacramenti determinationem se coram omnibus expurget; et insuper ne in morte illius, qui in ignem proiectus est, consenserit, in eodem se sacramento defendat. Quod si factum fuerit, praecedentem eius electionem confirmandam esse apostolica moderatione decernimus, et te cum confratre nostro Remensi archiepiscopo de eius consecratione, prout oporteat, statuere volumus: nisi forte alia sibi, quae nos ignoramus, obtiterit, quae tamen in prudentia vestra examinanda relinquimus. Illud vero commune malum pene totius terrae, videlicet quod altaria venduntur, et quod iste etiam in officio sui archidiaconatus se fecisse non denegat, ne deinceps fiat, tam huic, quam caeteris omnibus interdicto. De caetero admonemus dilectionem tuam, ut reliquas causas, et negotia, videlicet Cathalaunensis episcopi, Carnotensis Ec-

Episcopatum, causamque in manibus PP. resignat.

Eius tamen causa synodo discutienda remittitur.

De congreganda synodo;

Rescriptio tamen prius regis e consensu.

In synodo examinanda, prius Cameracensis electi causa mandatur.

Et si dicta prohibetur ignoratio, electio confirmanda:

De sacris altaria istis pretio non accipientis.

Altarium quoque Ecclesiarum causas eandem in synodo definiendas;

clesiae, Alaniensis, Alvernensis, nec non monasterii Sancti Dionysii, et alia, quae necessaria ecclesiasticae religioni apparuerint, pro commissa tibi vice nostra, quantum Deo auxiliante poteris, ita diligenter tractare, et ad finem perducere studeas, quatenus in eis nostra deinceps possit sollicitudo, et longa fatigatio sublevari. Volumus etiam, ut fratrem nostrum Hugonem venerabilem Cluniacensem abbatem tecum synodo interesse ex nostra parte convitare, rogando et multum instando, proceures, cum propter alia multa, tum maxime, ut causa Alvernensis Ecclesiae competenti et firma determinatione, cum Dei et illius adiutorio finiatur. Confidimus enim in misericordia Dei et conversatione vitae eius, quod nullius deprecatio, nullius favor, aut gratia, nec aliqua prorsus personalis acceptio enim a tramite rectitudinis dimovere poterit. Si igitur divina clementia huic nostrae dispositioni effectum dederit, inter caetera, quae tua fraternitas agenda, suscipit, hoc attentissime perpendat, et exequi studeat, ut congregatis omnibus, et in conventu residentibus, manifesta et personanti denunciatione interdica, ut conservanda deinceps in promovendis episcopis canonica et apostolica auctoritate nullus metropolitanorum, aut quivis episcoporum alieni, qui a laica persona donum episcopatus susceperit, ad consecrandum illum imponere manum audeat, nisi dignitatis suae honore officioque carere et ipse velit. Similiter etiam, ut nulla potestas aut aliqua persona de huiusmodi honoris donatione, vel acceptione ulterius se intromittere debeat. Quod si praesumpserit, eadem sententia et animadversionis censura, quam beatus Adrianus Papa in octava synodo (a) de huiusmodi praesumptoribus, et sacrae auctoritatis corruptoribus statuit atque firmavit, se adstrictum ac ligatum fore cognoscat. Quo capitulo scripto, atque in praesentia omnium lecto, ad collaudationem et con-

(a) Can. 22.

firmationem eius universum caetum illius confessus admoneas. Eos autem, qui post recensitam a nobis huius decreti auctoritatem investituram episcopatus per manus saecularium dominorum, et potestatum, susceperunt, et qui eis in ordinationem manum imponere praesumpserunt, ad nos super hac re rationem reddituros venire apostolica auctoritate commoneas, atque praecipias. Data iuxta Padum in loco, qui dicitur Fiearolo, iv idus maii, indictione quintadecima.

Dat. die 12 maii anno Domini 1077,
pontif. anno v.

XXXIV.

Privilegium confirmationis, atque immunitatis bonorum monasterii S. Michaelis in Bargo Pisarum, nunc iuris Ordinis Camaldulensium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Eiusque bona omnia confirmantur. — De libera monachorum receptione. — Concessio sepeliendi ibidem mortuos, missas cantare, eleemosynas petere. — Decretum exemptionis, ac immunitatis. — Anathema contra inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Leoni abbati monasterii Sancti Michaelis Archangeli Pisae constituti, tuisque successoribus ibidem regulariter promovendis, in perpetuum.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertire assensum: ex hoc enim potissimum praecium a conditore omnium Deo procul dubio promeribimus, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Proinde postulante te, dilecte fili, quatenus monasterium, cui Deo auctore praesae dignosceris, apostolicis privilegiis muniremus, ob reveren-

(1) Ex Tabulario monasterii huius edidit Ugheff. Ital. Sac. tom. III, ubi de archiep. Pisans.

Et Cluniacensis abbas ad eandem synodum pro finenda Alvernensis Ecclesiae causa.

Postremo promulgandum decretum de non accipiendis investituris a laicis.

Exordium.

Monasterium huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur.

Eiusque bona omnia conservantur.

De liberâ monachorum receptione.

Concessio sepeliendi ibidem mortuos, missas cantare, elemosynas petere.

Decretum exemptionis ac immunitatis.

tiam beati Michaelis Archangeli, in cuius honorem venerabilis locus ille constitutus est, precibus tuis benevolam concessionem annuendum esse destinavimus. Suscipientes igitur præfatum locum, et omnia sibi pertinentia, neonem et congregationem fratrum inibi Deo servientium, in tutelam et defensionem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, apostolicæ tuitionis privilegium ex ea, quam per beatum Petrum Deo disponente suscepimus, auctoritate, concedimus; confirmantes et corroborantes eidem venerabili monasterio quæcunque nunc sunt in terris cultis aut incultis, sive in quibuslibet rebus mobilibus vel immobilibus inste habet, aut imposternum Deo opitulante acquirere poterit, quatenus tum ad communem usum fratrum, tum in tua, quam in successorum tuorum providentia, et congrua dispensatione, inconvulsa ilibataque permaneant. Eadem præsentium auctoritate sancimus, ut eos, qui pia devotione et amore cælestis patriæ mundo abrenunciantes ibidem ad monasticam vitam regulariter se conferre voluerint, sine omni contradictione suscipiantur, ab abbate, qui pro tempore fuerit, cæterisque confratribus, recipi ac teneri liceat (1). Præterea statuimus, et iuxta quod beatus Papa Agapitus præscripsit, firma præceptione censemus, ut nemo fideles christianos, in monasterio sepeliri cupientes, contradicat, vel missam aliquo modo cantare prohibeat, aut elemosynas, quas vivorum aut defunctorum aliquis ibidem destinavit, aut pro amore Deo destinaverit, inde evellere, vel aliquo modo subtrahere præsumat. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, indicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscentes, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et nisi vel ea, quæ ab illo sunt male ablata, re-

(1) Privilegium ab Agapito II huic monasterio concessum nondum legimus.

stituerit, vel digna poenitentia illicite acta deflexerit, a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, ut hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Florentiæ iv id. augusti per manus Cononis cardinalis presbyteri anno ab incarnatione Domini MXXVII, pontificatus vero D. Gregorii VII Papæ v, in dictione xv.

Dat. die 10 augusti anno Domini 1077, pontif. anno v.

XXXV.

Interdictio canonicis S. Martini Lucensis Ecclesiæ ab introitu maioris Ecclesiæ, quia canonicis et præbendis emerant, quarum retentionem prohibet (1).

SUMMARIUM

Canonici Lucenses antea admoniti a Pontifice, contumaces in sua prævaricatione persistentes, præbendis et introitu maioris Ecclesiæ privantur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, canonicis S. Martini Lucensis Ecclesiæ.

Meminisse debetis, quotiens, et cum quanta cura vos monerimus apud vos manentes, ne terrena peritura commoda maioris, quam animas vestras, aestimantes, ita vos ad obedientiam iustitiæ exhiberetis, ut ulterius sub excommunicationis vinculo, quod in acquirendis contra apostolica decreta præbendis vos incurrisse manifestum erat, non permaneretis. Verum, ut ipsa res indicat, substantiam vestræ, licet iniquæ, possessionis pretiosioris, quam vos metipso facitis, qui spreis admonitionibus nostris, et contempta apostolica auctoritate, pro lucris temporalibus, et explenda cupiditate vestra

(1) Ex edit. Card. Carafæ.

Anathema contra inobservantes.

Canonici Lucenses antea admoniti a Pontifice.

Contumaces in sua prævaricatione persistentes.

sub maledicto anathematis post promissam nobis satisfactionem, recidivo ac delibato praevaricationis crimine iacere non pertimescitis. Quapropter quoniam tantae praesumptionis contumaciam, et tam immanis avaritiae culpam nostra nec taciturnitate dissimulare, nec patientia non modo ad vestrum, sed ad illorum etiam, cum quibus communicatis, periculum, diutius fovere andemus; praesenti auctoritate omnibus, qui inter vos contra apostolica privilegia B. Leonis Papae canonice pecunia adepti sunt, introitum maioris Ecclesiae, videlicet Sancti Martini, et easdem canonicas vel praebendas ulterius retinendi licentiam et potestatem, ex parte omnipotentis Dei, et B. Petri apostolorum principis, usque ad condignam satisfactionem interdiximus. Dat. Florentiae, in id. augusti, indictione decimaquinta.

Dat. die 11 augusti anno Domini 1077, pontif. anno v.

XXXVI.

Confirmatio privilegiorum monasterii Rothonensis in Britannia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Trium denariorum aureorum census a monasterio Rothonensi Apostolicae Sedi solvi solitus. — Confirmatio privilegiorum monasterii eiusdem. — Decretum libertatis bonorum ad illud pertinentium. — Abbas a monachis eligendus. Monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum. — Clericorum et monachorum ordinationes per loci Ordinarium faciendae. — Roboratio privilegii huius. — Anathema contra violatores eiusdem.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecta in Christo filio Almoldo abbati monasterii S. Salvatoris constructi in loco, qui dicitur Rothonensis, in Britannia constituti, suisque successoribus ibidem regulariter promovendis, in perpetuum.

Supernae miserationis respectu ad hoc universalis Ecclesiae curam suscepimus.

(1) Ex ms. S. Michaelis in periculo maris editit Martene Thesaur. Nov. Anecd. tom. 1, col. 204.

et apostolici moderaminis sollicitudinem gerimus, ut istis precantium votis attempta benignitate faveamus, et libram aequitatis omnibus in necessitate positus, quantum Deo donante possumus, subvenire debeamus. Praecipue tamen de venerabilium locorum stabilitate pro debito honore Summae et Apostolicae Sedis, cuius membra sunt, quantum ex divino adiutorio possibilitas datur nobis, pensandum et laborandum esse perpendimus. Proinde iuxta petitionem tuam praefato monasterio, cui tu praesae dignoeris, et quod iuris S. R. E. esse dignoscitur, unde per singulos annos census trium denariorum aureorum sibi redditur, huiusmodi privilegia praesenti auctoritatis nostrae decreto indulgemus, concedimus, atque firmamus; statuentes, nullum regum, vel imperatorum, aut antistitum, nullum quoque dignitate praefatum vel quemcumque alium, de his, quae eidem venerabili loco de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum Deo miserante collata fuerint, sub cuiuslibet causae occasionisve specie minuere vel auferre, et sive suis usibus applicare, vel aliis quasi piis de causis pro suae avaritiae excusatione concedere, sed cuncta, quae ibi oblata sunt, vel offerri contigerit, tam a te, quam ab eis, qui in tuo officio successerint, perenni tempore illibata, et sine inquietudine volumus possideri, eorum quidem usibus, pro quorum sustentatione gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura. Ita constituimus, ut obeunte abbate, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem fratres eiusdem coenobii cum communi consensu secundum timorem Dei elegerint; maxime de eadem congregatione, si idoneus inventus fuerit. Quod si talis, qui huic regimini congruat, inter eos inveniri non possit, cum consilio Romani Pontificis alium sibi patrem et magistram expetant. Hoc quoque praesenti capitula subiungimus, ut ipsum monasterium, et abbas eius, vel mona-

Praebendis et introitu maiora Ecclesiae privantur.

Trium denariorum aureorum census a monasterio Rothonensi Apostolicae Sedi solvi solitus.

Confirmatio privilegiorum monasterii Rothonensis.

Decretum libertatis bonorum ad illud pertinentium.

Abbas a monachis eligendus.

Exordium.

chi, ab omni saecularis servitii sint infestatione securi, omnique gravamine mundanae oppressionis remoti, in sanctae religionis observatione seduli et quieti, nulli alii, nisi Romanae et Apostolicae Sedi, cuius iuris est, aliqua teneantur occasione subiecti. Consecrationes etiam Ecclesiarum, et ordinationes monachorum, sive clericorum, saepefacto coenobio pertinentium, ab episcopis, in quorum dioecesi sunt, accipient: ita tamen, si episcopi canonice ordinati fuerint, et ordinationes gratis fecerint. Sin autem aliquid horum obstiterit, abbas cum licentia et auctoritate Romani Pontificis ad qualemcumque catholicum episcopum ei placuerit, causa consecrationis et ordinationis, tam locorum, quam personarum licenter pergat. Haec igitur omnia, quae huius praeepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis, qui in eo, quo es ordine locoque successerint, vel eis, quorum interesse potuerit, in perpetuum reservanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam cognoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et nisi illa, quae sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desolverit, a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultionis subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae lucis inveniant. Amen.

Monasterium
soli Apostolicae
Sedi subiectum.

Clericorum
et monachorum
ordinationes
per loci Ordina-
rium faciendae.

Reverentia pri-
vilegi huius.

Anathema cor-
tra violatores
eiusdem.

XXXVII.

Commissio Senonensi archiepiscopo, et Bituricensi, ut examinatis Aurelianensis episcopi sceleribus, nisi se ab obiectis purgaverit, depositum privatunque declarent (1).

SUMMARIUM

Ab Aurelianensi episcopo, quae fuerint parata. — Examinanda Senonensi committuntur episcopo. — Si ab iis ille se non purgaverit, depositus declarandus; — Et Sanzo quidam in eius locum subrogandus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Richerio Senonensi archiepiscopo, et Ricardo Bituricensi, eorumque suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut quorundam vestrum novit fraternitas, multis iam clamoribus, multisque literis elaboravimus, ut Aurelianensis Ecclesia ad pristinum suae nobilitatis statum revocaretur. Sed peccatis (ut credimus) populi promerentibus, ita pseudoepiscoporum ibidem occupatio praevaluit, quod adhuc omnino spinas confusionis suae extirpare non potuimus. Quanta enim inobedientia Rainerius, dictus eorum episcopus, contra auctoritatem Sedis Apostolicae se armaverit, et in quantum confusionem, quantumque detrimentum Ecclesiam illam perduxerit, licet vos scire non dubitamus, quosdam tamen excessuum suorum religioni vestrae nominatim dicere procuravimus. Dicitur siquidem, legitimam aetatem non habens, contra decreta sanctorum Patrum sine idonea cleri et populi electione Ecclesiam invasisse. Dicitur etiam, huic iniquitati illud addidisse, ut in promotione clericorum archidiaconatus et abbatias per negotiationem vendendo, nullam honestatem, nullumque Dei timorem servaverit. Super hoc etiam bis et ter fraterna charitate a nobis vocatus, non solum ad nos venire neglexit, sed etiam aliquem, qui eum de obiectis legitime excusaret, mittere contempsit, et a nobis

Ab Aurelianensi episcopo, quae fuerint parata;

(1) Ex edit. card. Carafae.

interdictus, quinimo a communione corporis et sanguinis Domini separatus, officium episcopale celebrare non timuit. Benedictum etiam deferentem literas nostras in captione suorum ad contemptum Apostolicæ Sedis diu affici permisit. Quapropter iniquitatem eius deinceps non ferentes, apostolica auctoritate vobis præcipimus, ut ad examinationem actuum suorum in locum, quem magis aptum probaveritis, conveniatis; ad quem prius literis vestris eum convocetis, ibique de supradictis vobis respondeat, et, si potest, se innocentem reddat. Quod si forte in superbia sua permanens, infra quadraginta dies admonitionis venire contempserit, ant veniens de omnibus supradictis canonice se non expurgaverit, iudicio Sancti Spiritus, et auctoritate apostolica sententiam damnationis et depositionis sine omni spe restitutionis in eum promulgamus. Quam vos (sicut decet) sequentes per aures circumstantis populi diffundite; et Sanzonem istum, de quo vos mihi scripsistis, qui beati Petri consilium et nostrum expetit, in loco illius depositi secundum Deum subrogate. Dat. Romæ ii non. octobris, indictione prima.

Dat. die 6 octobris anno Domini 1077,
pontif. Gregorii anno v.

XXXVIII.

Privilegium Septimiano monasterio S. Salvatoris (1).

SUMMARIVM

Proœmium. — Monasterium Septimianum in tutelam Sedis Apostolicæ recipitur. — Confirmatisque bonis omnibus eidem donatis et donandis; — Cuiuscumque ecclesiasticæ et laicæ personæ eidem vel in huiusmodi bonis, qualibet arrepta occasione molestiam ullam inferre omnino interdicitur. — Abbas a fratribus eligendus, et a sola Apostolica Sede consecrandus atque iudicandus. — Altarium vero consecrationem, clericorum ordinationem ad loci

(1) Ex Tabulario monasterii huius edidit Ughell. Ital. Sac. tom. III, ubi de archiepisc. Florentin.

Ordinarium spectare definitur nisi vel si moniacus fuerit, vel anathemati subiectus. — Roboratio privilegii huius in perpetuum. — Cuius violatores feriuntur anathemate.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Azoni abbati S. Salvatoris constructi in loco, qui dicitur Septimo, suisque successoribus ibi regulariter promovendis, in perpetuum.

Memores divinæ gratiæ circa nos, manifeste cognovimus, quam benevola concessione rectis desideriis, et iustis petitionibus condescendere debeamus, et ita administrationem nobis creditæ dispensationis ad multorum utilitatem exhibendo dilatare, sicut desuper erogato lucro ab eo mercedem accipere cupimus; cuius talentorum gratuita bonitate sua dona suscipimus. Quapropter, dilectissime fili, sicut tua, et fratrum tuorum devotio postulavit, suscipientes, sicut et prædecessores nostri, præfatum monasterium, cui Deo auctore præesse dignosceris, in tutelam et defensionem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ per huius nostri decreti paginam, ad corroborandum Deo auctore statum eius, apostolicæ tuitionis privilegium tibi concedimus. Confirmamus omnia, quæ eidem venerabili loco a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum Deo miserante collata fuerint, cuiuscumque modi possessiones, aut bona sunt, tam in rebus mobilibus quam immobilibus, et postremo universa, quæ nunc legaliter acquisita possidet, et in posterum Deo opitulante acquirere poterit. Proinde apostolica auctoritate censemus, atque statuimus, ut nullus regum, vel imperatorum, ducum, marchionum, comitum, castaldionum, nullas antistitum, vel quacumque dignitate præditus, aut aliqua persona secularis vel ecclesiasticæ, magna vel parva, audeat præfatum monasterium a sui ordinis ac firmitatis stabilitate divellere, aut bona sibi pertinentia, pro sua rapacitate vel violentia, aut iniquæ dominationis oppresse invadere, vel inde auferre,

Proœmium.

Monasterium
Septimianum in
tutelam Sedis
Apostolicæ re-
cipitur.

Confirmatisque
bonis omnibus
eidem donatis
et donandis.

Cuiuscumque
ecclesiasticæ et
laicæ personæ
eidem vel in
huiusmodi bonis,
qualibet arrepta
occasione molestiam
ullam inferre
omnino inter-
dicitur.

Examinanda
Senonensis com-
mittuntur epi-
scopo.

Si ab iis illo
to non purgave-
rit, depositus
declinandus;

Et Sanzo qui-
dem in eius loco
subrogandus.

sive suis usibus impia temeritate applicando, vel aliis, quasi piis de causis, pro suae avaritiae excusatione concedendo; sed cuncta, quae ibi oblata sunt, vel offerri contigerit, tam a te, quam ab eis, qui in tuo officio locoque successerint, perenni tempore illibata, ac sine infestatione aliqua volumus, ac decernimus possideri, eorum quidem usibus, pro quorum sustentatione, gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura. Item constituimus, ut obeunte abbate non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem fratres eiusdem coenobii secundum timorem Dei elegerint, maxime de eadem congregatione, si idoneus inventus fuerit. Quod si talis, qui huic regimini congruat, inter eos inveniri non possit, aliunde sibi patrem et magistrum expectent; qui non ab alio nisi a Romano Pontifice, secundum consuetudinem priorum abbatum consecratur, neque alterius, nisi eiusdem Romani Pontificis subdati iudicio. Consecrationes autem Ecclesiarum, et ordinationes clericorum, praefato coenobio pertinentium, ab episcopo, in cuius dioecesi est, accipiant; ita tamen, si ipse episcopus canonicè ordinatus, aut a Romana Ecclesia tunc excommunicatus non fuerit, et ordinationem gratis fecerit. Sin autem aliquid horum obstiterit, abbas ad qualemcumque catholicum episcopum ei placuerit causa consecrationis et ordinationis tam locorum, quam personarum licenter pergat; liceatque episcopo canonicè, quod vocatus ab eo fuerit, peragere. Haec igitur omnia, quae huius praecepti, decretique nostri pagina continet, tam tibi, quam cunctis, qui in eo, quo es, ordine loque successerint, in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum, imperatorum, clericorum, iudicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam cognoscens, contra eam temerario ausu venire tentaverit, potestatis honori, quae sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de

perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desleverit, a sacratissimo corpore ac sanguine Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quantum et hic fructum honae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Laterani iv idus ianuarii, per manus Petri Sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis, ac bibliothecarii, anno quinto pontificatus D. Gregorii septimi Papae, ab incarnatione vero Domini MXXVIII, indictione prima.

Dat. die 10 ianuarii anno Domini 1078, pontif. Gregorii anno v.

XXXIX.

Designatos legatos apostolicos ait, ad conciliandam pacem in regno Theutonico-rom. eosque impedire conantem excommunicat (1).

SUMMARIUM

In synodo Romana habita die 3 martii designatos ait legatos apostolicos ad componendam pacem in regno Theutonico-rom. — Quam qui impedire conati fuerint, anathematizantur. — Praesentium portitorem hac de causa directum fuisse, ut cum Treviren. archiep. de loco et tempore conventus statuat; quo legati apost. securius possint itinerari.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, archiepiscopis, episcopis, clericis, ducibus, principibus, marchionibus, omnibusque maioribus et minoribus in Theutonico Regno constitutis, exceptis his, qui canonice excommunicatione tenentur, salutem et apostolicam benedictionem, si decretis Romanae Ecclesiae obediunt.

Notum vobis fieri volumus, fratres charissimi, quod in ea synodo, quam nuper Romae celebravimus, inter multa alia, quae de statu sanctae Ecclesiae (Deo

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Abbas a fratribus eligendus;

Et a sola Archiepiscopa Sede consecrandus atque indicandus.

Altarium vero consecrationem, clericorum ordinatumque ad loci Ordinarium spectare definitur, nisi vel si monachus fuerit, vel anathemati subiectus.

Roboratio privilegii huius in perpetuum.

Cuius violatores feriuntur anathemate.

In synodo Romana habita die 3 martii designatos ait legatos apostolicos;

cooperante) peregrinus, de ruina et confusione nobilissimi regni vestri diligenter tractantes, hoc saluiterum et opportunum pro reparatione pacis vestrae fore putauimus, ut religiosi legati Apostolicae Sedis ad partes vestras dirigantur, qui archiepiscopos, episcopos, et religiosos clericos, necnon laicos ad id idoneos, in loco, qui utrique parti habilis et congruus sit, conuenire commoneant, ut aut pacem (Deo auxiliante) inter vos componant, aut cui parti iustitia faueat, veraciter addiscant. Nam in eadem synodo diffinitum est, quod nos contra eam partem, quae pacem fastu superbiae refutauerit, et cui iustitia non fauerit, omni conamine, omnibusque modis potestate b. Petri insurgamus. Et quia nonnullos de regno vestro intelleximus magis iurgium et discordiam, quam pacem diligere, ex parte omnipotentis Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli interdicimus, ut nullus sit, qui aliquo ingenio aut studio, seu violentia impediatur, praedictos viros ad restaurandam regni vestri concordiam conuenire; aut conuenientes, instum et legalem huic discordiae finem imponere. Ad reprimenda etiam mala ingenia, et illicitos conatus, iudicio Sancti Spiritus et auctoritate Apostolicae Sedis anathematizauimus, et anathematizamus, quicumque sive rex, sive archiepiscopus, sive episcopus, sive dux, sive marchio, sive alicuius dignitatis vel ordinis persona sit, praesumpserit aliquo modo hanc saluiteram constitutionem perturbare, vide licet qui operam dederit, ne praedictus conuentus fiat, aut concordia tantae perturbationis. Adicimus etiam eidem anathemati, ut quicumque huius iniquitatis praesumptor fuerit, non solum in anima, sed etiam in corpore, et in omnibus rebus suis vindictam omnipotentis Dei sentiat, et in omni congressione belli nullas vires, nullumque in vita sua triumphum obtineat; sed duplici contritione prostratus semper vilescat, et confundatur, ut sic saltem ad poenitentiam redire addiscat. Prae-

sentium vero portitorem ad hoc vobis dirigimus, ut una cum venerabili fratre nostro Treuerensi archiepiscopo, qui Henrico fauet, et altero, qui utilis et religiosus ad hoc sit opus episcopus, ex parte Rodulphi, locum et tempus praedicti conuentus statuatur: quatenus legati nostri, quos praefati sumus, securius et certius ad vos venire, et quae omnipotenti Deo placeant, ipso auxiliante, vobiscum valeant perficere. Dat. Romae vii id. martii, indictione prima.

Dat. die 9 martii anno Domini 1078, pontif. anno v.

XL.

De causis episcoporum Franciae et Burgundiae a Gregorio PP. discussis (1).

SUMMARIUM

Romana Ecclesia benignitate semper usa. — De Manasse Remensi archiep. in proprium gradum restituto. — Manassis iuramentum. — Eodem modo cum Bisuntino actum, cum Senonensi, cum Carnotensi, cum Bituricensi, et cum Turonensi: qui omnes debeant se coram legato apostolico ab obiectis expurgare. — Turonensis vero archiepiscopi electionem serius audito clero ac populo examinandam esse decernitur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Quia consuetudo sanctae Romanae Ecclesiae, cui (Deo auctore) licet indigni deservimus, est, quaedam tolerare, quaedam etiam desimulare (2); discretionis temperantiam potius quam rigorem canonum sequentes, causas episcoporum Franciae, atque Burgundiae, qui suspensi seu damnati a legato nostro Ugone Diensi episcopo fuerant, non sine gravi labore discussimus. Denique Manassem Remensem archiepiscopum, qui in multis accusatus fuerat, seseque a synodis, ad quas Ugo Diensis episcopus eum invitavit, subtraxerat, quia sententia super eum data, non Romanae Ecclesiae gravitate, et solita mansuetudine videbatur, in proprium gra-

Praesentium portitorem hac de causa directum fuisse, ut cum Treuerensi archiepiscopo de loco et tempore conuentus statuatur, quo legati apostolici securius possunt itinerari.

Ad componendam pacem in regno Theotonicorum;

Quam qui impedire conati fuerint, anathematizantur.

Romana Ecclesia benignitate semper usa.

De Manasse Remensi archiepiscopo in proprium gradum restituto.

(1) Ex edit. Card. Carafae. (2) Fortasse *desimulare*.

Manassis iram-
mentum.

dum officiumque restitimus: ea quidem ratione, ut supra corpus sancti Petri iuraret hoc modo: « Ego Manasses Remensis archiepiscopus pro superbia non « dimisi, quod non venerim ad synodum « Angustodunensem, ad quam me Diensis « episcopus vocavit. Si vocatus nuncio « vel literis Apostolicæ Sedis fuero, nullo « malo ingenio, et nulla fraude me sub- « traham, sed veniens diffinitioni et iu- « dicio huius Ecclesiæ fideliter obediam. « Quod si domino Papæ Gregorio, vel « successori suo placuerit, me de obiectis « ante legatum suum respondere, idem « per omnia faciam. Thesauris autem, « ornamenta, et prædia Remensis Ec- « clesiæ mihi commissæ ad honorem « ipsius Ecclesiæ, fideliter tractabo, et « ad resistendum institutiæ ea non abalie- « nabo ». Ugoni quoque Bisuntino archiepiscopo, quia literæ, quibus invitatur ad synodum, a clericis suis retentæ, et non sibi ostensæ fuerant, suspensio in eadem synodo, episcopale officium reddidimus, hac conditione quod debeat se de obiectis eorum legato nostro, si ei visum fuerit, cum suffraganeis, aut convicinis episcopis expurgare. Richerio vero Senonensi archiepiscopo interdictum reddidimus officium; promisit enim in manu nostra, quod sive per se, sive per nuncium suum causam, pro qua ad synodum præfati legati nostri non venit, coram eodem legato debeat exponere et in negotiis ecclesiasticis pro posse suo consilium et auxilium fideliter et humiliter sibi impendere, eiusque animum placare. Godfredus autem Carnotensis episcopus, quia non invitatus et absens indicatus fuerat, episcopali officio a nobis restitutus est: hoc quidem tenore, quod causa sua ante legatum nostrum debeat retractari atque definiri. Richardus Biturigensis archiepiscopus, quia irato animo et non synodali iudicio dimisit Ecclesiam suam, virgam et anulum recepit, promittens se de obiectis coram legato nostro satisfacere. Rodolphus Turonensis archiepi-

Eodem modo
cum Bisuntino
actum,

cum Senonensi,

cum Carnotensi,

cum Bituricensi,

et cum Turonensi: qui omnes
debeant se coram legato apostolico ab obiectis expurgare.

scopus, quia legales accusatores non habuit, sacerdotali et episcopali officio restitutus est; etiam episcopis, qui eum accusaverant, ab accusatione deberet retractari, et quia causa sua ab antecessore nostro beate memoriæ Alexandro retractata et determinata fuerat, videbatur quod non sine certa accusatione deberet retractari. Nobis tamen visum fuit, quod legatus noster cum legato Diensis episcopi Turonis debeat proficisci, et convocare omnes suffraganeos episcopos, nec non clericum et populum; et ex parte beati Petri illos commonere; ut qualiter electus fuerit vel ordinatus veraciter profiteantur: ut si claruerit, eum de obiectis innocentem esse, quaestio accusationis suæ omnino deinceps sopiatur. Sin autem certissime, et unde dubitari non possit, contra eum testimonium datum fuerit, canonica sententia feriatur. Actum Romæ, vii id. martii, indictione prima.

Dat. die 9 martii anno Domini 1078,
pontif. anno v.

XLI.

Admonitio de non communicando cum iis, qui contra interdictum Sedis Apostolicæ, impedire conantur conventum episcoporum et laicorum habentium pro examinando iure Henrici et Rodulphi in Theutonicorum regno (1).

SUMMARUM

Conventum huiusmodi impediens a synodo iam excommunicati.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus clericis et laicis in regno Theutonico constitutis, qui excommunicationis vinculo non tenentur, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ et quanta cura nobis fuerit, et est, ut pestilentia, et clades, et desolatio a vestro regno auferatur, et pax, honestas, et solitum decus vobis reddatur, in synodo quæ hoc anno in quadragesima

(1) Ex edit. Card. Carafæ.

Turonensis vero archiepiscopi electionem serius audituro clero ac populo examinandam esse decernitur.

Romae celebrata fuit, declaravimus (1). Iudicio enim Sancti Spiritus decrevimus, et praecepimus, ut in regno vestro conventus omnium episcoporum, et eorum laicorum, qui Deum timent, et inter vos pacem desiderant, fieret, et coram nostris legatis decerneretur, si Henrico vel Rodolpho, qui de regni gubernaculo inter se decertant, amplius iustitia faveret. Inuiusior enim pars, ratione devicta, et beati Petri auctoritate constricta, facilis cederet, et ab interitu animarum et corporum (Deo propitiante) cessaret. Iustior vero pars amplius de Deo confideret; et adiuta b. Petri potestate, et omnium iustitiam diligentium consensu, de victoria omnino speraret, neque utramque mortem timeret. Sed quia pervenit ad nos, quod inimici Dei, et filii diaboli quidam apud vos contra interdictum Apostolicae Sedis praedictum conventum procurarent in irritum ducere; et non iustitia, sed superbia, ac totius regni desolatione suas cupiditates anhelerent implere, et christianam religionem destruere; monemus vos, et ex parte beati Petri praecipimus, ut talibus nullum adiutorium praebatis, neque illis communicetis. In praedicta enim synodo iam omnes sunt excommunicationis et anathematis vinculo innodati, et ut nullam victoriam possint obtinere, per potestatem beati Petri sunt alligati, ut saltem coacti confundantur, et a morte animarum suarum, et desolatione patriae vestrae revocentur. Vos autem, fratres charissimi, de me nullo modo dubitetis, quod iniustae parti scienter aliquo modo faveam. Magis enim pro vestra salute desidero mortem subire, quam totius mundi gloriam ad vestrum interitum arripere. Quod si aliqui de falsitate confisi, literis vel verbis aliter vobis indicaverint, nullo modo illis acquiescatis. Deum enim timemus, et pro eius amore quotidie affligimur; et ideo superbiam, et oblectamenta saeculi parvi pendimus, quia cito apud eum consolari indubitanter cre-

(1) Synod. habit. die 5 martii, ut iam vidimus.

dimus (a). Omnipotens et misericors Deus, qui ultra meritum miseretur, et consolatur nos in omni tribulatione nostra (b), aperiat cor vestrum in lege sua, et confirmet vos in praeceptis suis, ut auctoritate beati Petri a cunctis peccatis absolutos vos ad caeleste regnum perducat regnatos. Dat. Capuae, kal. iunii, indictione prima.

Dat. die 1 iunii anno Domini 1078,
pontif. Gregorii anno vi.

XLII.

De potestate Romani Pontificis mittendi ad quascumque synodos legatos suos: privilegia Ecclesiarum pro necessitate vel utilitate commutandi: ac insuper de legatorum Sedis Apostolicae facultatibus (1).

SUMMARIUM

Privilegium Remensi archiep. ut a nemine praeter Sedem Apostolicam iudicari possit. — Immoderata Manassis archiep. hae super re praetensio. — Exempla legatorum Apost. Sedis ad concilia. — Adhortatio ad Manassem ad obediendum apostolicis legatis. — Privilegia debent ad utilitatem Ecclesiae dirigi. — Arelatenses archiep. antea perpetui vicarii Apostolicae Sedis in Gallis: — Post aliquod tempus ea privati dignitate. — Remensis archiep. monetur, ut iudicio legatorum apostolicorum se subiciat; — Quibus commississe se dicit Gregorius, per literas, ut quae ipse de nonnullis episcopis conquerebatur, perscrutarentur et canonice iudicarent.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Manasse archiepiscopo Remensi salutem et apostolicam benedictionem.

Cum vos ea a Sede Apostolica flagitatis, quae et honorem praesulatus vestri concedant, et a praecedentium Patrum auctoritatibus nequaquam dissentiant, fidentes petite, spe certissimi postulate, scientes, omni ambiguitate remota, nos petitionibus huiusmodi paratos annuere, cum quia nos fraterna dilectione in Christo amplectimur; tum etiam nihilominus

(a) 2 C. riuth. 1. (b) Ibid. (1) Ex Archiv. Vatic.

quia ad haec quorundam fidelium nostrorum, qui vos diligunt, precibus et interventionibus sedulis promovemur. Quocirca fraternitatem vestram rogatam atque communitam volumus, ne debeat graviter ferre, si studeamus ad tempus pro communi honestate, atque proficuo petita contra utilitatem Ecclesiae denegare. Haec autem omnia ad id praemissa noveritis, quia petitis in literis vestris, ne adversum privilegium, quod ab hac Apostolica Sede vos habere fatemini, cogamini, nisi soli mihi, aut romanis legatis super obiectis quibuslibet respondere. Quod si vos, romanos legatos intelligere, videremini, et quos cuiuslibet gentis, quibus Romanus Pontifex aliquam legationem intungit, vel quod maius est, vicem suam indulget, et laudarem sane petita, et petitis, libenter annueremus; sed quia praemittendo romanos, continuo subiungitis, non ultramontanos, ostenditis, vos tantum eos velle romanos habere legatos, qui vel Romae nati, vel in Romana Ecclesia a parvulo educati, vel in eadem sint aliqua dignitate promoti; miramur nimium prudentiam vestram hucusque perductam, ut precaremini benevolentiam nostram, iura Sedis Apostolicae debere imminuere: idque nobis in solis vestris negotiis non debere licere, quod in negotiis omnium praedecessores nostri sine omni contradictione et licitum et legitimum tenere. Nostis enim, et Osim episcopum in Nicaeno, et Cyrillum in Ephesino concilio, Romanorum vice, eisdem concedentibus, finctos fuisse Pontificum; Syagrius quoque Augustodunensis episcopo, Lugdunensis antistitis suffraganeo: sanctum Papam Gregorium celebrandi generalis in Gallia concilii vicem suam legitis indulsisse. Sed quid haec de episcopis loquimur, cum idem sanctus Papa monachum quemdam Hilarum nomine in Africae partibus literarum suarum auctoritate fultum usque adeo suum fecerit esse vicarium, ut per eum ibidem concilium generale celebraretur, et quidquid synodus sancta decer-

neret, ad finem eo exequire perducere-tur? Ne igitur ad tantum velit culmen vestra fraternitas erigi, ut quae in causis omnium Romanis Pontificibus rata fuerunt, et licita, in vestri solius causa irrita velitis, et illicita reddi. Ad id autem, quod de privilegio dicitis, breviter interim respondemus, quod possunt quaedam in privilegiis pro re, persona, pro tempore, pro loco concedi, quae iterum pro eisdem, si necessitas, vel utilitas maior exegerit, licenter valent commutari privilegia; siquidem non debent sanctorum Patrum auctoritatem infringere, sed utilitati sanctae Ecclesiae prospicere. Inde est, quod Arelatensis Ecclesia non solum a beato Gregorio doctore dulcissimo, sed etiam a pluribus eius sanctis antecessoribus, cum haberet vicem Sedis Apostolicae, ut omnes episcopos totius regni Francorum, quod tunc latius extendebatur, ad concilium convocaret, eosque in iudicio constrinxerit, sine cuius licentia nullis ex supradictis episcopis longe a suo episcopatu fas erat abire; post aliqua tempora pro quibusdam causis praedicta potestas et auctoritas cessavit, et suam vicem aliis, quibus placuit, Sedes Apostolica concessit. Remensis etiam, cui praesides, Ecclesia quodam tempore primati subiacuit; et ei, ut magistro, post Romanum Pontificem obedivit, quod et de pluribus aliis Ecclesiis potestis invenire, si sanctorum Patrum dicta et acta procuratis diligenter investigare. Nec id dicimus, ut privilegia vestrae Ecclesiae contra rationem vel infringi velimus, vel imminui; de quibus, vita comite, suo tempore ore ad os otiosius colloquuturi sumus: sed interim dilectionem vestram ex parte beati Petri apostolorum principis admonemus, ut quemadmodum vobis Romae positus constituimus, coram Diensi episcopo et Cluniacensi abbate, quibus in his vicem nostram commisimus, occasionibus cunctis obstantisque remotis, super obiectis omnibus sitis respondere parati, legaliter satisfacere, canonice purificari; nam si

Privilegium Remensi archiepiscopo ut a nemine praefer Sedem Apostolicam indicari possit.

Inimoderata Moassis archiepiscopi haec super re praetensio.

Exempla legatorum Apostolicae Sedis ad concilia.

Abhorratio ad Manassem ad obediendum apostolicis legatis.

Privilegia debeat ad utilitatem Ecclesiae dirigi.

Arelatensis archiepiscopi auctoritate perpetui vicarii Apostolicae Sedis in Gallias.

Post aliquod tempus ea privata dignitate.

Remensis archiepiscopus in iudicio legatorum apostolicorum se subiacit;

aliud a vobis, quod absit, agatur tergiversatione et fuga; conscientiae scelerum et non exactioni iustitiae et aequitatis a pluribus adscribat. De archiepiscopo autem Viennensi, quem conquerimini in dioecesi vestra et deposuisse presbyteros, et eodem iterum in gradum pristinum restituisse; et de episcopis Laudunensi et Suessionensi suffraganeis vestris, qui Ambianensem episcopum, vobis inconsultis et nescientibus, Romae etiam positus, consecrarunt: et de Manasse, qui vos, et Ecclesiam vestram, quia malefactis non potest, maledictis infestare non cessat: et de caeteris omnibus, super quibus quaestionem vobis collibuerit facere, misimus literas nostras commemoratis confratribus nostris, Diensi videlicet episcopo, et Cluniacensi abbati, ut cuncta studeant diligenter inquirere, sollicite discutere, discussa et indagata ad purum iuste, legaliter et canonice indicare. His nostris monitis obsecrantes per omnia beatorum apostolorum Petri et Pauli benedictione in praesenti donemini, et in futuro a peccatorum omnium vinculis absoluti, ad eorum consortium eisdem interventoribus proveli mereamini. Data ad Sanctum Germanum undecimo kalendas septembris, indictione prima.

Dat. die 21 augusti anno Domini 1078,
pontif. anno vi.

XLIII.

Declaratio concordiae ex praecepto Sedis Apostolicae factae inter episcopum Laurinensem et abbatem S. Michaelis (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Modus concordiae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Notum tam praesentibus quam posteris fieri volumus, causam Cumberti Taurinensis episcopi, et abbatis S. Michaelis, qualiter finiendam esse posuimus. Venientes enim ante nostram praesentiam, post plura annorum curricula, quibus conquesti

(1) Ex edit. Card. Carafae.

sunt alter adversus alterum, ex voluntate acquiescentes, et obedientes nostro iussui, pacem inter se nobis praecipitentibus fecerunt. Quibus ex auctoritate apostolica interdiximus, ne alter alteri occasionem discordiae ulterius praerberet. Sed episcopus abbati, et praedicto monasterio emendet, quae ei abstulit, nisi quantum abbas ei condonaverit. Similiter et abbas episcopo faciat. Et hoc in extimatione (1) Astensis episcopi, et episcopi Aequensis, necnon et abbatis Fructuariensis. Si autem episcopus voluerit et poterit probare, illud monasterium in proprietate et allodio sui episcopii esse constructum, in sequenti synodo uterque se praesentent, et in eo instam et legalem definitionem accipiant. Si vero aliquo impedimento cessaverint, legatos suos dirigant, quatenus eis ipsi reportent, qualiter et quando finem eorum negotio imponamus. Quod si episcopus, cognita veritate, cognoverit idem monasterium non esse constructum in allodio sui episcopatus: vel abbas perpenderit, quod episcopus circa hoc negotium instam et veram habeat rationem, sine aliqua contestatione vel controversia, ei, qui veritatem et iustitiam habuerit, acquiescat; procul dubio scientes, quia in eum, qui iniustum causam habens defendere temptaverit, vel aliquod patrocinium vel potentiam sperans, iniustum negotium agitare ausus fuerit, graviter et severissime puniemus. Dat. Romae, viii kal. decembris, indictione secunda.

Dat. die 24 novembris anno Domini 1078,
pontif. anno vi.

XLIV.

Declaratio depositionis episcopi Ravennatis, in Romana synodo factae, cui nullam praestare obedientiam moventur Ravennates (2).

SUMMARIUM

Ravennatis Ecclesiae in Romanam Sedem perpetua obedientia atque observantia. —

(1) Fortasse aestimatione. (2) Ex edit. Card. Carafae.

Modus concordiae.

Quibus commisit se dicit Gregorius, per literas, ut quae iura de nonnullis episcopis conquirebantur, perscrutarentur et canonice iudicaretur.

Series facti.

Eiusdem praesentis episcopi pravi mores; — Quorum causa depositus dignitate et officio declaratur; — Eique obedientiam nullam praestandam; lato anathemate contra hunc decreto inobedientes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus Ravennatibus maioribus et minoribus, qui beatum Petrum, eiusque filium, sanctum videlicet Apollinarem diligunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Quam fideliter, quamque humiliter b. Petro, nempe apostolorum principi, Ravennas Ecclesia semper adhaeserit, quantamque Matri suae, sanctae videlicet Romanae Ecclesiae, obedientiam in omnibus exhibuerit, vestra fraternitas optime novit. Ille autem, qui nunc Ecclesiae Ravennatis episcopus esse dicitur, quomodo eam olim tam ditissimam, quam etiam religiosissimam, tyrannica depraedatione devastaverit, et inreligiosae vitae exemplo corruerit, et vos patiendo videndoque sensitis, et nos certo experimento didicimus. Sed quia his malis, aliisque quampluribus flagitiis irretitus atque pollutus, ne argui possit atque convinci, superbiae fastu elatus, contra apostolorum principem calcaneum erexit, et in inobedientia, quae sceleri comparatur idolatriae, perseverat; eum sine spe recuperationis, Spiritus Sancti iudicio, Apostolicae Sedis auctoritate in sancta Romana synodo esse depositum, praesentium iudiciis indubitanter cognoscite. Quapropter, ut nullam ei deinceps, quae episcopo debetur, obedientiam exhibeatis, omnibus vobis beati Petri apostolorum principis auctoritate praecipimus. Si qui vero excommunicationis contagione vulnerati, his salutaribus ausi fuerint repugnare praecipitis, eos velut putrida membra a toto corpore Christi, quod est Ecclesia catholica, anathematis gladio reseccamus, atque proicimus. Vobis autem Deum diligentibus, et beato Petro obedientibus, ex auctoritate eiusdem apostolorum principis omnium peccatorum remissionem largimur.

Ravennata Ecclesiae in Romanam Sedem perpetua obedientia atque observata.

Eiusdem praesentis episcopi pravi mores;

Quorum causa depositus dignitate et officio declaratur;

Eique obedientiam nullam praestandam; lato anathemate contra hunc decreto inobedientes.

Dat. Romae, vii kal. decembris, indictione secunda.

Dat die 25 novembris anno Domini 1078, pontif. anno vi.

XLV.

Landulpho episcopo Pisanam Ecclesiam cum omnibus illi concessis et concedendis confirmat: vicem suam ei et successoribus committit in insula Corsica, ad Ecclesiae Romanae dominium per eum reducenda (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia Pisana cum bonis omnibus Landulpho episcopo confirmatur. — Eidem donationes omnes confirmantur ac praecipue Mathildis reginae. — Pisanis episcopis legitime electis Apostolicae Sedis vices in insula Corsica conceduntur. — Landulpho ex eiusdem insulae redditibus medietas conceditur. — Duobus vero eius successoribus quarta pars conceditur. — Arces vero sub ditione Rom. Ecclesiae reservantur. — Quorum custodes illis, si necessitas exegerit, teneantur obedire.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Landulpho episcopo Pisano, eiusque successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Supernae miserationis respectu ad hoc universalis Ecclesiae curam suscepimus, et apostolici moderaminis sollicitudinem gerimus, ut iustis precantium votis attenta benignitate faveamus, et libramine aequitatis omnibus in necessitate positus, quantum Deo donante possumus, subvenire debeamus. Unde postulante te, frater Landulpho, ut Ecclesiam, cui Deo volente praesesse dignosceris, eiusque bona ab adversariorum impetu et infestatione nostrae apostolicae auctoritatis munimine tuemur, inclinati iustis precibus tuis, concessionem praesentis privilegii confirmamus tibi episcopatum praedictae Pisanae Ecclesiae cum omni iure, suisque pertinentiis. Et quia Pisana Ecclesia, quae in praeficiendis sibi pastoribus a constitutionibus sanctorum Patrum deviaerat, tan-

Exordium.

Ecclesia Pisana cum bonis omnibus Landulpho episcopo confirmatur.

(1) Ex exemplari Vaticano.

dem pro restitutione antiquae libertatis suae salubre consilium matris suae sanctae Romanae Ecclesiae suscepit, ita ut se non aliunde, sed per ostium, quod Christus est, intrantem, gaudeat se nobis ordinantibus habere pastorem, indulgentius, concedimus, atque firmamus sibi tam ea, quae ab antiquis temporibus iuste collata sunt, quam ea, quae divina pietas per serenissimam filiam nostram Mathildem pro remedio animae matris suae, in eadem Ecclesia sepultae, concedere dignata est: videlicet locum, qui dicitur Schannellum, cum castellis et pertinentiis suis; et alia, quae in futurum Deo auctore a fidelibus legaliter conferenda sunt. Praeterea fidei et religionis tuae gratum in te fructum exuberare cognoscentes, committimus tibi tuisque successoribus vicem nostram in Corsica insula; si tamen ipsi consensu Romani Pontificis et electione Pisani populi ita canonicè intraverint, sicut te constat intrasse; et secundum quod Deus tibi tradidit, quae ad christianam religionem pertinere videntur, vigilantè studio episcopos, clericos, populumque eiusdem insulae doceas, atque morum honestate confirmes iuxta propheticum sermonem, ut evellas et destruas, aedifices et plantes (a): quae nimirum insula, a iure et dominio sanctae Romanae Ecclesiae per quorundam pravorum hominum invasionem subtracta, ut prudentiae tuae studio, exclusis invasoribus, secundum antiquum morem ad dominium eiusdem Romanae Ecclesiae revocetur. Concedimus tibi, per quem Pisana Ecclesia ad antiquum sui decorem redacta est, et qui prius in restitutione praedictae insulae elaboraturus es, medietatem omnium reddituum, et totius pretii medietatem, quae de placitis acquiratur: duobus vero successoribus tuis quartam partem reddituum, et totius pretii, quae de placitis acquiratur: ita tamen, ut arces, et quaeque munita loca per te acquirenda in potestate nostra et successorum nostrorum permaneat;

(a) Ierem. 8.

eo tenore, ut, si necessitas exegerit, custodes eorumdem locorum tibi successoribusque tuis, salvo iure et honore sanctae Romanae Ecclesiae, obediant. Dignum quippe est, ut si ad imperium et consensum sanctae Romanae Ecclesiae, pastoralè secundum Dominum suscepèrit dignitatem, habeant ex largitione Apostolicae Sedis temporalium rerum sustentationem et decorem. Hoc etiam addendum esse censuimus, ut in agendis placitis nuncius noster semper intersit. Actum Romae, ii kalendas decembris, indictione secunda.

Act. die 30 novembris anno Domini 1078, pontif. anno vi.

XLVI.

Praeceptum omnibus in Provincia commorantibus, ut bona, monasterio S. Petri in Monte Maiori ablata, sub excommunicationis poena restituant (1).

SUMMARY

Monasterium S. Petri Apostolicae Sedi speciali iure subiectum. — Bona a monasterio contra ius ablata eidem restituenda. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, principibus, clericis laicisque in Provincia commorantibus, exceptis his, qui excommunicationi subiacent, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum vobis omnibus esse putamus, quod monasterium S. Petri situm in loco, qui Mons Maior dicitur, Sanctae Romanae Ecclesiae speciali quodam iure subiectum est, et Apostolicae Sedis privilegiis a tempore longo munitum. Unde quia nobis pro suscepti regiminis solitudine imminet Ecclesiam omnibus providere, illis praecipue debemus vigilantè prospicere quae Romanae Apostolicaeque Sedi quodammodo vicinias haerent, et eius tutela maxime sperant defendi. Quapropter quoniam audivimus aliquos vestrum bona memorati monasterii contra ius et honestum sacri-

(1) Ex edit. Card. Carafae.

Arces vero suli Ecclesiae indictione Romanae reservantur.

Quorum custodes illis, si necessitas exegerit, teneantur obedire.

Monasterium Sancti Petri, Apostolicae Sedi speciali iure subiectum.

Bona a monasterio contra ius ablata eidem restituenda.

Eidem donationes omnes confirmantur ac praecipuae Mathildis reginae.

Pisani episcopi legitime electi Apostolicae Sedis vires in insula Corsica conceduntur.

Laodolpho ex eiusdem insulae redditus medietas conceditur.

Duobus vero eius successoribus quarta pars conceditur.

lega manu invasisse, distrabere, atque diripere; paterno affectu monemus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut quicumque res illius monasterii vi tenere invasas noscitur, digna eam satisfactione emendare festinent, ac nemo deinceps contra animae suae salutem bona ipsius Ecclesiae violenter attrahere praesumat. Quicumque ergo his salubribus mandatis nostris contraire, et bona Ecclesiae (sicut dictum est) sacrilego ausu contra interdictum nostrum detinere tentaverit, admonitus semel atque iterum et tertio per convenientes inducias, si emendare contempserit, iram et furorem omnipotentis Dei contra se per excommunicationem apostolicam provocabit. Obedientiam vero apostolicam auctoritate et b. Petri, nobis licet indignis, concessa potestate, peccatorum suorum veniam indulgemus. Dat. Romae 11 kal. aprilis, ind. secundae.

Dat. die 31 martii anno Domini 1079,
pontif. anno vi.

XLVII.

Confirmatio primatus Ecclesiae Lugdunensis super quatuor provincias, Lugdunensem scilicet, Rothomagensem, Turonensem et Senonensem (1).

SUMMARIUM

Confirmanda esse, quae pro Ecclesiarum dignitate statuta sunt a praedecessoribus Pontificibus. — Confirmatio dignitatis primatialis pro archiep. Lugdunensibus, iis tantum, qui legitime fuerint electi. — Triplex simoniae species: — Quid a manu; quid ab obsequio; quid a lingua. — Provinciae subiectae. — Confirmatio privilegiorum eidem Ecclesiae hactenus concessorum. — Decretum immunitatis bonorum ad eam spectantium. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gebuino archiepiscopo Lugdunensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Antiqua sanctorum Patrum, quibus licet indigni, et longe meritis impares, in

(1) Ex Archiv. Vatic.

administratione huius Sedis succedimus, vestigia, in quantum divina dignitate permittit, imitari desiderantes, ius, quod unigenique Ecclesiarum pro merito et dignitate sui ipsi contulerunt, nos ex eorum successione consideratione decet illaesum et immutabile conservare, et munimine decretorum nostrorum ad perpetuam stabilitatem corroborare. Quapropter, quia, dilectissime in Christo frater Gebuine, postulasti a nobis, quatenus dignitatem ab antecessoribus nostris concessam Ecclesiae, cui Deo auctore praesse dignosceris, confirmaremus, et quaeque sua ab infestatione hostili Apostolicae Sedis defensione tueremur; inclinati precibus tuis, confirmamus primatum super quatuor provincias Lugdunensi Ecclesiae tuae, et per eam tibi, tuisque successoribus, his tantum, qui nullo interveniente munere electi vel promoti fuerint: videlicet a manu, ab obsequio, et a lingua: a manu, ut nullum pretium prorsus a se, vel ab aliquo tribuatur: ab obsequio, ut nihil inde servitii faciat, sicut quidam intentione ecclesiasticae praelationis potentibus personis solent deferre: a lingua, ut neque per se neque per submissam personam preces effundat; sed neque his, qui per saecularem potentiam ad hanc dignitatem pervenerint: videlicet dono, vel confirmatione alicuius personae, quae saeculae religioni videatur obviare, et contra puram et authenticam sanctorum Patrum auctoritatem venire; sed his nimirum hanc dignitatem concedendam esse sancimus, qui pura et sincera electione tibi successerint, et ita per ostium intraverint, sicut fraternitatem tuam cognovimus intrasse. His vero, qui aliter intraverint, videlicet qui iuxta dominicam sententiam non per ostium, sed aliunde, ut fures et latrones ascenderint (a), non solum primatum huius dignitatis non concedimus, verum etiam omni honore ecclesiastici regiminis indignos et alienos fore adiudicamus. Provincias autem illas, quas vobis

(a) loan. 10.

Clausula

Confirmatio dignitatis primatialis pro archiepiscopis Lugdunensibus, iis tantum, qui legitime fuerint electi.

Triplex simoniae species:

Quid a manu;

Quid ab obsequio,

Quid a lingua.

Confirmanda esse, quae pro Ecclesiarum di-

Provinciae
subiectae.

Confirmatio
privilegiorum
eidem Ecclē-
siae haecenus
concessurum.

Decretum im-
munitatis bono-
rum ad eam
spectantium.

Anathema con-
tra violatores
privilegii huius.

confirmamus, dicimus Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, et Senonensem, ut haec videlicet provinciae condignam obedientiam Lugdunensi Ecclesiae exhibeant, et honorem, quem Romani Pontifices reddendum esse scriptis propriis praefixerunt, humiliter et devote persolvant: salva in omnibus Apostolicae Sedis reverentia et auctoritate. Praeterea iuxta tenorem postulationis tuae Ecclesiae huiusmodi privilegia praesenti auctoritatis nostrae decreto indulgemus, concedimus, atque firmamus; statuente nullum regum, vel imperatorum, antistitem, nullum quancunque dignitate praeditum, vel quemquam alium, audere de his, quae eidem Ecclesiae tuae a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum Deo miserante collata fuerint, sub cuiuslibet causae, occasionisve specie minuere, vel auferre: sive suis usibus applicare: vel aliis quasi piis de causis pro suae avaritiae excusatione concedere; sed cuncta, quae eidem Ecclesiae oblata sunt, vel offerri contigerit tam a te quam a successoribus tuis, perenni tempore illibata et sine inquietudine volumus possideri, tuis ac successorum tuorum in dicta Ecclesia usibus, pro quorum sustentatione, gubernationeque concessa sunt, modis omnibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona praesentis confirmationis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Bull. Rom. Vol. II. 14

Amen. Datum Romae duodecimo kalendas maii, indictione secunda.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1079,
pontif. anno vi.

XLVIII.

Eiusdem argumenti: ratio quoque, et origo diversorum in Ecclesia graduum declaratur (1).

SUMMARIUM

Primatus Lugdunensis Ecclesiae ab antiquo. — Quare diversi sint gradus in Ecclesia. — Divisio provinciarum ab apostolis. — Primates ad hoc constituti ut ad eos episcopi in necessitatibus confugiant. — Reverentia ab episcopis, quibus haec scripta sunt, Lugdunensi Ecclesiae debita.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus et coepiscopis, Rothomagensi, Turonensi et Senonensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut novit fraternitas vestra, Sedes Apostolica, cui licet indigni Deo auctore praesidemus, divina gratia inspirante, Spiritu Sancto edocta, per diversas provincias et regna praesules, archiepiscopos et primates ordinavit. Cuius constitutione et auctoritate Lugdunensis Ecclesia primatum super quatuor provincias, videlicet Lugdunensem, Rothomagensem, Turonensem, et Senonensem per annorum longa curricula obtinuisse cognoscitur. Sanctorum igitur Patrum nos, in quantum Deo favente valeamus, exempla sequi cupientes, Ecclesiae memoratae primatum, quem ipsi decretis suis constituerunt atque sanxerunt, eorum freti potestate, subinde confirmare studemus. Ad hoc enim divinae dispensationis provisio, gradus, et diversos constituit ordines esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, et potiores minoribus dilectionem impenderent, una concordia fieret ex diversitate connexio, et recte officiorum gigneretur administratio singulorum. Neque enim universitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiae ordo servaret. Quia vero

Primatus Lugdunensis Ecclesiae ab antiquo.

Quare diversi sint gradus in Ecclesia.

(1) Ex Archiv. Vatic.

creatura in una eademque qualitate gubernari vel vivere non potest, caelestium militiarum exemplar nos instruit; quia dum sint angeli, sint archangeli, liquet, quia non aequales sunt, sed in potestate et ordine (sicut nostis) differt alter ab altero; si vero inter hos, qui sine peccato sunt, ita constat esse distinctio, quis hominum abnuat huic se libenter dispositioni submittere? Hinc etenim pax et charitas mutua se vice complectuntur, et manent: firma est concordia in altera Deo placita dilectione sinceritas. Quia igitur unumquodque tunc salubriter complectitur officium, cum fuerit unus, ad quem possit recurri praepositus; provinciae autem multo ante Christi adventum tempore divisae sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis, et beato Clemente praedecessore nostro ipsa divisio est renovata; et in capite provinciarum, ubi dudum primates legis erant saeculi, ac prima iudiciaria potestas, ad quos, qui per reliquas civitates commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad anam imperatorum vel regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant pro oppressionibus vel iniustitiis suis; ipsosque appellabant, quoties opus erat, sicut in lege eorum praeceptum erat; ipsis quoque civitatibus, vel locis celebrioribus patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divinae et ecclesiasticae poni et esse iusserunt, ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent, et ipsi nomine primatum fruerentur, et non alii. Reliquae vero metropolitanae civitates, quae minores indices habebant, licet maiorum comitum essent, haberent tamen metropolitanos suos, qui praedictis iuste obedirent primatibus, sicut in legibus saeculi olim ordinatum erat, qui non primatum, sed aut metropolitanorum, aut archiepiscoporum nomine fruerentur, et licet singulae metropoles civitates suas provincias habeant, et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius

metropolitanos indices habebant saeculares, primates tamen, ut praefixum est, tunc et nunc habere iussae sunt, ad quos post Sedem Apostolicam summa negotia conveniant; ut ibidem, quibus necesse, eleventur, et iuste restituantur; et hi, qui iniuste opprimuntur, iuste reformentur, atque fuleantur: episcoporumque causae et summorum negotiorum iudicia, salva Apostolicae Sedis auctoritate, iustissime terminentur. Quapropter vobis apostolica auctoritate praecipimus, ut saepe dictae Lugdunensi Ecclesiae honorem et reverentiam, a maioribus nostris de Ecclesiis vestris praefixam, ita vos exhibere humiliter et devote procuretis, quemadmodum vobis a suffraganeis vestris reddi debere non dubitatis. Omnipotens et misericors Deus, pacis iustitiaeque serenus inspector, cordi vestro clementer inspirare dignetur, ut per viam aequitatis concordiaeque firmos gradus mihi in hoc saeculo tendere taliter studeatis, quatenus pro temporalibus aeterna scripturi, ad caelestis Ierusalem fines mereamini pervenire. Data Romae duodecimo kalendas maii, indictione secunda.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1079,
pontif. anno vi.

XLIX.

Confirmatio decretorum Summ. Pontificum contra clericos episcopis suis infestos: privatio praebendarum et officii clericorum Lucensis Ecclesiae, huiusmodi decretis refragantium (1).

SUMMARIUM

Causae scriptae huius epistolae. — Decreta Fabiani PP. et Stephani PP. confirmantur. — Clerici Lucensis Ecclesiae officio et praebendis privantur. — Admonitio ad clerum et populum ne illis communicent.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Lucensi clero et populo, exceptis his qui communicant atque consentiunt excommunicatis, salutem et apostolicam benedictionem.

Clericorum vestrae Ecclesiae causam
(1) Ex Archiv. Vatic.

Reverentia ab episcopis, quibus haec scripta sunt Lugdunensi Ecclesiae debita.

Divisio provinciarum ab apostolis.

Primates ad hoc constituitur ad eos episcopi in necessitatibus confugiant.

Causae scriptae huius epistolae.

diligenter examinantes, diuque in ea laborantes, nullam in eis rationem atque veritatem, sicut deceat christianos, invenimus. Quorum mirabilem et inauditam superbiam, licet sine audientia secundum synodalem sententiam, quam in se provocaverant, punire debuimus; mansuetudinis tamen spiritu res eorum audiendas esse dignum duximus, ut saltem confusos et convictos ad sanum consilium, sensumque humilitatis revocaremus. Nam si in eis aliquid humilitatis signum mens nostra perpenderit, sine aliqua a nobis misericordia non recessissent. Quibus in superbia sua perdurantibus auctoritas beatorum martyrum atque Pontificum Fabiani et Stephani coram nobis allata est; quam nos per omnia hinc negotio convenire cernentes, eos ut rebelles et inobedientes eiusdem auctoritatis sententia damnavimus; quam literis nostris inserendam esse existimavimus, ut quantis sint facinoribus irretiti, quantisque contumeliis digni, liquido pateat. — Fabianus. — Statuimus, si aliquis suis episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eo quod criminari tentaverit, aut conspirator fuerit, ut mox ante examinatum indicium submotus a clero curiae tradatur, cui diebus vitae suae deserviat, et infamis absque ulla restitutionis spe permaneat. — Stephanus Papa. — Clericos, qui episcopum suum accusaverit, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus, quia infamis effectus, et a gradu debet recedere, et curiae tradi serviendus. Hanc itaque in eos promulgandam sententiam existimavimus, ut saltem tempore tantae auctoritatis ad humilitatem converterentur. Sed ipsi dati in reprobum sensum, et demersi in diabolicae caecitatis puteum, a communione Sanctae Ecclesiae separati, et excommunicati recesserunt. Unde nos praedictorum sanctorum statuta firmantes, ex auctoritate beati Petri eos ab ordinibus et praebendis ecclesiae Sancti Martini in perpetuum submovemus; et decernimus ita, ut nullum deinceps inter canonicos

eiusdem Ecclesiae locum teneant, aut praebendarum aliquid solatium, seu spem imposterum habeant. Vos itaque, dilectissimi filii, admonemus, immo apostolica auctoritate interdicens, ut sceleratis contumaciae actibus eorum non communicetis, neque consilium aut auxilium contra Dominum impendatis, sed ut ipsi illaesi et immunes a damnatione eorum permaneat, illique ad poenitentiam confundantur, infra ambitum civitatis vestrae eos col habitare non permittatis, et ut tota provincia eorum praesenti contagione mundetur, operam detis. Quod nisi feceritis, et eos magis quam instigati, et salutem animarum vestrarum dilexeritis, totius excommunicationis eorum in vos periculum inducetis, et iram Dei in praesenti et in futura vita sine dubio sentietis. Eos vero, qui illis, ne in superbia sua permaneat, et confundantur, restiterint, gratia beati Petri remunerandos censemus et promittimus. Data Romae kalendis octobris, indictione tertia.

Dat. die 1 octobris anno Domini 1079, pontif. anno vii.

L.

Iterata excommunicatio Henrici regis.

SUMMARUM

Invocatio beatorum Petri et Pauli. — Henricum alias humiliatum ipse Pontifex absolvit, ut inter eum et episcopos et principes pax componeretur. — Sed Henrico promissa non observante, fuit ab illis, inscio Papa, electus in regem dux Rodolphus, qui Papae fidelitatem vovit. — Henrici et Rodulphi causa ad Papam devoluta; — Qui de hoc in Germania colloquium fieri statuit; illudque impediens excommunicavit. — Henricus autem illud impedivit, et regni desolationem vovit. — Iterum excommunicatur. — Depouiturque regno, solutus a iuramento vassalis. — Rodulphi electio confirmatur. — Imploratio auxilii BB. Petri et Pauli.

Beate Petre princeps apostolorum, et tu B. Paule doctor gentium, dignamini,

Invocatio beatorum Petri et Pauli.

Decreta Fabiani PP. et Stephani PP.

confirmantur.

Clerici Luensis Ecclesiae officio et praebendis privantur.

Admissio ad clerum et populum ne illis communicent.

quaeso, aures vestras ad me inclinare, meque clementer exaudire.

§ 1. Quia veritatis estis discipuli et amatores, adiuuate, ut veritatem vobis dicam, omni remota falsitate, quam omnino detestamini, ut fratres mei melius acquiescant, et sciant et intelligant quia ex vestra fiducia post Deum et Matrem eius semper Virginem Mariam, pravis et iniquis resisto, vestris autem fidelibus auxilium praesto. Vos enim scitis, quia non libenter ad sacrum ordinem accessi, et invitus ultra montes cum D. Papa Gregorio abii, sed magis invitus cum D. meo Papa Leone ad vestram specialem Ecclesiam redii, in qua utcumque vobis deservivi. Deinde valde invitus, cum multo dolore, et gemitu, ac planctu, in throno vestro valde indignus sum collocatus. Haec ideo dico, quia non ego vos, sed vos eligistis me, et gravissimum pondus vestrae Ecclesiae supra me posuistis. Et quia super montem excelsum me iussistis ascendere, et clamare, atque annunciare populo Dei scelera eorum, et filiis Ecclesiae peccata eorum; membra diaboli contra me cooperunt insurgere, et usque ad sanguinem praesumpserunt in me manus suas iniicere. Astiterunt enim reges terrae, et principes saeculares et ecclesiastici, aulici et vulgares convenerunt in unum adversus Dominum, et adversus vos Christos eius, dicentes: dirumpamus vincula eorum, et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Et ut me omnino morte vel exilio confunderent, multis modis conati sunt in me insurgere. Inter quos specialiter Henricus, quem dicunt regem, Henrici imperatoris filium, contra vestram calcaneum erexit Ecclesiam, facta cum multis episcopis ultramontanis et italicis conspiratione, anitens, me deiicendo, eam sibi subiugare; cuius superbiae vestra restitit auctoritas, eamque vestra destruxit potestas, qui confusus et humiliatus ad me in Longobardiam veniens absolutionem ab excommunicatione quaesivit.

§ 2. Quem ego videns humiliatum, multis ab eo promissionibus acceptis de suae vitae emendatione, solam ei communionem reddidi, non tamen in regno, a quo eum in romana synodo deposueram, iustauravi, nec fidelitatem omnium, qui sibi iuraverant, vel erant iuraturi, a qua omnes absolvi in eadem synodo, ut sibi servaretur, praecepi. Et haec ideo detinui, ut inter eum et episcopos vel principes ultramontanos, qui ei, causa iussionis vestrae Ecclesiae restiterant, iustitiam facerem, vel pacem componerem, sicut ipse Henricus iuramento per duos episcopos mihi promisit.

§ 3. Praedicti autem episcopi et principes ultramontani, audientes illum non servare mihi, quod promiserat, quasi desperati de eo, sine meo consensu legerunt sibi Rodulphum ducem in regem. Qui rex Rodulphus festinanter ad me, misso nuncio, indicavit se coactum regni gubernacula suscepisse, tamen sese paratum mihi omnibus modis obedire. Et ut hoc verius credatur, semper ex eo tempore eundem mihi semper misit sermonem, adiiciens, etiam filios suos obsides, et fidelis sui ducis Bertoldi filios, quod promittebat, firmare.

§ 4. Interea Henricus coepit me precari, ut illum contra praedictum Rodulphum adiuverem; cui respondi, me libenter facere, audita utriusque partis ratione, ut scirem, cui iustitia magis faveret. Ille vero, putans suis viribus eum posse devincere, meam contempsit responsionem. Postquam autem praesensit se non posse, sicut speravit, agere, duo episcopi, Virdunensis videlicet et Osemburgensis, de consentaneis suis, Romam venerunt, et in synodo ex parte Henrici me ut ei iustitiam facerem, rogaverunt, quod et nuncii Rodulphi fieri laudaverunt.

§ 5. Tandem aspirante Deo (sicut credo) statui in eadem synodo, in partibus ultramontanis fieri colloquium, vtillic aut pax statueretur, aut cui amplius iustitia faveret, cognosceretur. Ego enim

Henricum alias humiliatum ipse Pontifex absolvit, ut inter eum et episcopos et principes pax componeretur.

Sei Henrico promissa non observante, fuit ab illis, inscio Papa, electus in regem dux Rodulphus, qui Papae fidelitatem vovit.

Henrici et Rodulphi causa ad Papam devoluta;

Qui de hoc in Germania colloquium fieri statuit, illudque impediens excommunicavit.

(sicut vos mihi testes estis, Patres et Domini) usque hodie nullam partem disposui adiuvari, nisi eam, cui plus iustitia faueret. Et quia putabam, quod iniustior pars colloquium nollet fieri, ubi iustitia suum locum seruaret, excommunicavi, et anathemate alligavi omnes personas sive regis, sive ducis, aut episcopi, seu alterius cuiusvis hominis, qui colloquium aliquo ingenio impediret, ut non fieret.

§ 6. Prædictus autem Henricus cum suis fautoribus, non timeus periculum inobedientiae, quod est scelus idolatriæ, colloquium impediendo, excommunicationem incurrit, et seipsum anathematis vinculo alligavit, magnamque multitudinem christianorum morti tradi, et Ecclesias fecit dissipari, et totum pene Theutoniarum regnum desolationi dedit.

§ 7. Quapropter confidens de iudicio et misericordia Dei, eiusque purissimæ Matris semper Virginis Mariæ, fultus vestra auctoritate, sæpe nominatum Henricum, quem regem dicunt, omnesque fautores eius, excommunicationi subiicio, et anathematis vinculo alligo.

§ 8. Et iterum regnum Theutoniarum et Italiae ex parte omnipotentis Dei et vestra interdicens ei, omnem potestatem et dignitatem illi regiam tollo; et ut nullus christianorum ei sicut regi obediat, interdicto; omnesque, qui ei iuraverunt, vel iurabunt de regni dominatione, a iuramenti promissione absolvo. Ipse autem Henricus cum suis fautoribus in omni congressione belli nullas vires nullaque in vita sua victoriam obtineat.

§ 9. Ut autem Rodolphus regnum Theutoniarum regat, et defendat, quem Theutonici elegerunt sibi in regem ad vestram fidelitatem, ex parte vestra dono, largior, et concedo omnibus sibi fideliter adhaerentibus absolutionem omnium peccatorum, vestramque benedictionem in hac vita, et in futura, vestra fretus fiducia largior. Sicut enim Henricus pro sua superbia, inobedientia et falsitate, a regni dignitate iuste abiicitur, ita Rodul-

pho pro sua humilitate, obedientia et veritate potestas et dignitas regni conceditur.

§ 10. Agite nunc, quaeso, Patres et principes sanctissimi, ut omnis mundus intelligat et cognoscat, qui si potestis in caelo ligare et solvere, potestis in terra imperia, regna, principatus, marchias, ducatus, comitatus, et omnium hominum possessiones pro meritis tollere micuique et concedere. Vos enim patriarchatus, primatus, archiepiscopatus, episcopatus frequenter tulistis pravis et indignis, et religiosis viris dedistis. Si enim spiritualia iudicatis, quid de saecularibus vos posse credendum est? Et si Angelos, dominantem omnibus superbis principibus iudicabitis, quid de illorum servis facere potestis? Addiscant nunc reges et omnes saeculi principes, quanti vos estis, quid potestis; et timeant parvipendere iussionem Ecclesiae vestrae; et in prædicto Henrico tam cito iudicium vestrum exerceat, ut omnes sciant, quia non fortuito, sed vestra potestate cadet. Confundatur utinam ad poenitentiam, ut spiritus sit salvus in die Domini.

Acta Romae, nonis martii, iudictione tertia.

Dat. die 7 martii anno Domini 1080, anno vii.

II.

Declaratio definitionis synodalis super controversia inter Ecclesiam Tarouensem et Dolensem (1).

SUMMARIUM

Quae fuerit controversia — Et quae definitio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus episcopis Britanniae, clero et populo in Tarouensi provincia constitutis.

Notum esse volumus, controversiam, inter Ecclesiam vestram et Dolensem pestifere ortam, multum nobis in romana synodo laborem ingessisse: sed tamen, Deo miserante, post longam discussionem

(1) Ex edit. card. Garafae.

Imperatores auct. Bb. Petri et Pauli.

Henricus autem illud impedivit, et regni desolationi se dedit.

Herum excommunicatur.

Deponiturque regno solutus a iuramento vasallus.

Rodulphi electio confirmatur.

Quae fuerit controversia.

nem, quam iustus potuimus, hanc, quae subscribitur, definitionem invenisse. Archiepiscopus siquidem vester Ecclesiam Turonensem in suam in Britannia perdidisse conquerens, Romanorum Pontificum auctoritatem in medium duxit, quae praecipue probat Britanniam Turonensi Ecclesiae, quemadmodum spirituali matri et metropoli suae subiectionem et reverentiam debere. Dolensis vero episcopus non solum auctoritatem audientiae nostrae non exhibuit, verum etiam ipsa verba sua ad defensionem prolata, nulla certitudine, cui fides danda esset, fulta videbantur. Tamen, quia in patria sua quandam auctoritatem se reliquisset asserbat, visum nobis fuit, ut ad retractandum negotium illud induciae darentur, et pro hac, aliisque causis Legati Apostolicae Sedis, dirigerentur, ut auditis utriusque partis rationibus, si cognoverint Britannos auctoritatem authenticam Apostolicae Sedis, videlicet eorum Pontificum, quorum ordinatio, et vita digna et legalis fuerit, habere, per quam possint se a subiectione praedictae Turonensis Ecclesiae subtrahere, quieti deinceps permanere in sua libertate. Quod si contigerit, eos huius auctoritatis, quam modo diximus, non posse habere defensionem, sopita deinceps et in aeternum omni controversia, Turonensem Ecclesiam matrem et metropolim suam recognoscant: et eam, quae decet metropolitanam, archiepiscopo vestro subiectionem et obedientiam exhibeant, reservato Dolensi episcopo pallii usu; ita tamen, ut nullus successorum suorum aliquo in tempore ad hanc dignitatem aspiat (sicut supra diximus), tam ipsi videlicet in Ecclesia Dolensi constituendi, quam etiam caeteri Britanniae episcopi magisterio Turonensis archiepiscopi in perpetuum subditi permaneant.

et quae definitio.

Dat. Romae VIII idus martias, indict. tertia (1).

Dat. die 8 martii anno Domini 1080,
pontif. vii.

LII.

Comminatio poenarum contra detinentes bona monasterii Aureliacensis, nisi ea restituant, cuius favore confirmatur refutatio monasterii Viacensis, ab eius principibus in manu abbatis facta (2).

SUMMARIUM

Series facti. — Aureliacense monasterium iuris S. Petri. — Praecipit, ut beneficia ab eodem monasterio ablata restituantur, et obsequium et fidelitas abbati exhibeatur. — Qui nonnisi unum mansum ulli militi de possessione Ecclesiae dare possit. — Eidem restitui praecipit Mauricense monasterium, cum ecclesiis ac pertinentiis omnibus. — Confirmat monasterii Viacensis refutationem a principe in manu abbatis consensu episcopi et clericorum factam.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus in Bituricensi, necnon Narbonensi, seu Burdegalensi provinciis constitutis, exceptis his, qui apostolica excommunicatione tenentur, salutem et apostolicam benedictionem.

Clamor abbatis Aureliacensis coenobii, quod proprii iuris B. Petri concessione fundatoris, scilicet B. Geraldii, esse dinoscitur, auribus nostris insonavit, videlicet super quibusdam personis, qui iniuste detinent beneficia praedicti monasterii a praedecessoribus suis sub fidelitate et dominio pro defensione Ecclesiae, sibi et suis antecessoribus olim concessa. Praecipue conqueritur super Berengario Carlatensi vicecomite, qui propria cupiditate ductus, debitum servitium et fidelitatem abbati exhibere negat, nisi beneficium, quod immerito detinet, adhuc

(1) Notandum hic a Gregorio PP. ea rescindi, irritaque privilegia, quae ad conciliandos sibi regum, episcoporum, populorumque animos calida liberalitate, atque etiam contra leges, nec sine aliorum praeiudicio concesserant pseudo-papae, quorum ordinatio et vita digna et legalis esse non poterat. (2) Ex edit. card. Carafae.

Series facti.

Aureliacense monasterium iuris S. Petri.

Præcipit, ut beneficia ab eodem monasterio ablata restituantur, ut obsequium et fidelitatem abbati exhibeantur.

Qui non nisi unum mansum uli militi de possessione Ecclesiae dare possit.

Eidem restitui præcipit Maurizense monasterium, cum ecclesiis ac pertinentiis omnibus.

Confirmat monasterii Viacensis refutationem a principe in manu abbatis consensu episcopi et clericorum factam.

etiam de iure Ecclesiae, augetur. Proinde apostolica auctoritate præcipimus, quatenus omnis, qui beneficium præfatae Ecclesiae ad hoc aliquando suscepisse cognoscitur, subiectionem et fidelitatem abbati persolvat, et servitium pro beneficio largiri non denegat, et ab exactione illicitae augmentationis desistat. Aliiter enim invasor et sacrilegus esse comprobatur. Nos vero detrimentum supradicti coenobii agnoscentes, abbatem sub promissione fidei suae in manu nostra obligavimus, ut nulli militum liceat ultra unum mansum de possessione Ecclesiae dare sub hac vel alia occasione, neque alicui alteri personae, nisi communis utilitas fratrum regulariter degentium postulaverit, et apostolicae aequitati renunciare ausus fuerit. Monasterium autem Maurizense cum omnibus sibi adiacentibus, et ecclesiis scilicet Dalmairaci, et montis Salvii, et cæteras, necnon terras et possessiones in quacumque suprascriptarum provinciarum ablatas, seu malis consuetudinibus oppressas, monasterio Aureliaensi scriptis sive testibus olim iuste concessas, apostolica auctoritate præcipimus restitui, et sine inquietudine aliqua permitti. Monasterium quidem Viacense, in manu abbatis refutatum a principibus ipsius terrae consensu episcopi et clericorum, sibi suisque successoribus concedimus et confirmamus, et fautoribus refutationis apostolicam benedictionem largimur: et eos, qui Ecclesias, sive prædia præfati monasterii iniuste detinent, absque ulla dilatione reddi iubemus. Qui ergo his mandatis nostris spiritu superbiae acquiescere noluerit, præcipueque Berengarius, sibi obedire contempserit, gratiam B. Petri amittet, et iram omnipotentis Dei incurret. Obtemperantibus autem gratiam Dei, et apostolicam benedictionem de misericordia divina confisi largimur.

Datum Romae, ii idus aprilis, indictione tertia.

Dat. die 12 aprilis anno Domini 1080, pontif. anno vii.

LIII.

Confirmatio libertatis monasterii Sancti Salvatoris Constantien. ac solutionis census Romanae Ecclesiae debiti (I).

SUMMARIVM

Approbat, quod Villelmus abbas curam monasterii S. Salvatoris de Scapusta suscepit. — Eunique vicarium suum constituit ad procurandum ut ibi abbas canonice ordinetur. — Prohibet principibus saecularibus, ne in eo loco quicquam iuris habeant. — Privilegium ab Alexandro II Everardo comiti per subreptionem concessio abrogat. — Anathematizat eos, qui contra hoc præceptum quidquam tentaverint. — Si Constantiensis episcopus a Sede Apostolica discordaverit, concepit ut abbas a quocumque religioso episcopo, quae ad episcopale officium pertinent, suscipiat, vel ad Apostolicam Sedem recurat.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Vilelmo abbati Hirsingensi monasterii salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam pervenit ad nos, quod religio tua curam monasterii Sancti Salvatoris iuris Apostolicae Sedis, cui etiam duodecim auri, quorum viginti unciam faciat, ex eodem monasterio annis singulis persolvi debent, siti in villa Scapusta in episcopatu Constantiensi, obsecrante comite Burcardo, virisque religiosis hortantibus, eo duntaxat tenore suscepit, ut praedictus comes, qui sibi in praefato monasterio quasdam quasi proprias condiciones vindicabat, dimissa atque renunciata omni saeculari potestate, locum ipsum liberum esse permetteret; studium dilectionis tuae probantes, quod factum est, apostolica auctoritate firmamus; et quia per te locus ille, sicut audivimus, ad religionis statum Domino miserante coepit assurgere; nos, in quantum valemus, perpetuam illi sanctitatis stabilitatem providere cupientes, fraternitati tuae super coenobiqui illud sollicitudinis nostrae vicem committimus: scilicet, ut fratres ibi disciplinis regularibus instruere, mores eorum vitamque competenter

Approbat, quod Vilelmu abbas curam monast. S. Salvatoris de Scapusta suscepit.

Eunque vicarium suum constituit ad procurandum ut ibi abbas canonice ordinetur.

(1) Ex Archiv. Vatic.

Prohibet principibus saecularibus, ne in eo loco quicquam iuris habeant.

instruendo, ea, quae ad animarum salutem pertinent, vigilanter providere, ac maxime, ut inibi abbas secundum Deum ordinetur procuret. Praeterea, ut saepe-fati monasterii fratres sine inquietudine propositum suum valeant securius et propensius exequi, ac omnipotenti Domino debitae devotionis obsequium instanter et gratanter exolvere, volumus, et apostolica auctoritate praecipimus, ut nullus sacerdotum, regum, vel ducum, aut comitum, seu quaelibet magna aut parva persona praesumat sibi in eo loco aliquas proprietatis conditiones, non haereditarij iuris, non advocatiae, non investiturae, non cuiuslibet potestatis, quae libertati monasterii noceat, vindicare: non ornamenta Ecclesiae, sive possessiones invadere, minere, vel alienare: sed ita sit ab omni saeculari potestate securum, et Romanae Sedis libertate quietum, sicut constat Cluniacense monasterium et Massiliense manere. Abbas autem advocatum, quem voluerit, eligat. Quod si is postmodum non fuerit utilis monasterio, eo remoto, alium constituat. Privilegium autem quod bonae memoriae praedecessor noster Alexander contra sanctorum Patrum statuta, aliqua subreptione vel deceptione inductus, eidem loco fecit, in quo Everardo comiti, eiusque posteris advocatiam, et praeficiendi abbatis potestatem, et totius rei administrationem concessit, nos canonicae correctionis sententia per apostolicam functionem utentes, infirmamus, infringimus, atque cassamus; et ne per hoc alicuius temeraria cupiditas in audaciam suae perditionis erumpat, apostolica auctoritate in irritum revocamus. Si quis ergo contra hoc salubre praecceptum nostrum pertinaciter ire tentaverit, gratiam beati Petri se non dubitet amissurum, admonitusque semel, bis, et tertio per competentes inducias, si non resipuerit, et si delictum suum emendare contempserit, sciat se divino anathemate innodatum, et a corporis et sanguinis Domini communi-

Privilegium ab Alexandro II Everardo comiti per subreptionem concessio annuata.

Anathematizatus, qui contra hoc praecceptum quidquam tentaverint.

alienum. Illud etiam ad romanae libertatis munus confirmandum subiungentes adiicimus, ut si aliquo tempore Constantiensi Ecclesiae praesidens ab Apostolica Sede discordaverit, eique inobediens fuerit (quod confirmante Samuele peccatum ariolandi, et idolatriae scelus est (a), dicente quoque beato Ambrosio: Haereticum esse constat, qui Romanae Ecclesiae non concordat), liceat abbati, sibi suisque, a quocumque religioso episcopo placuerit, ordinationes, consecrationes, et quae ad episcopale officium pertinent, expetere, atque suscipere, vel ad Apostolicam Sedem recurrere. Observatores autem huius nostri praeccepti remissionem omnium peccatorum suorum, et gratiam bonam a Domino consequantur. Datum Laterani octavo idus maii, indictione tertia.

Act. die 8 maii anno Domini 1080, pontif. anno vii.

LIV.

Investitura domini Gregorii Papae, qua Robertum ducem de Apulia, Calabria, et Sicilia investivit.

Ego Gregorius Papa investio te, Roberte dux, de terra, quam tibi concesserunt antecessores mei sanctae memoriae Nicolaus et Alexander. De illa autem terra, quam iniuste tenes, sicut est Salernus, et Amalphia, et pars Marelliae Firmanae, nunc te patienter substineo: in confidentia Dei, et sancti Petri, ita te habeas, sicut et agere, et me suscipere decet sine periculo animae tuae et meae. Actum ut supra.

Promissio Roberti reddendi census in die Resurrectionis Domini, duodecim videlicet denariorum papiensis monetae, de tota Apulia, Calabria et Sicilia.

Ego Robertus Dei gratia, et sancti Petri, Apuliae et Calabriae et Siciliae dux, ad confirmationem traditionis, et ad re-

(a) Reg. 1. 13.

Si Constantiensis episcopus a Sede Apostolica discordaverit, concedit ut abbas a quocumque religioso episcopo, quae ad episcopale officium pertinent, suscipiat.

vel ad Apostolicam Sedem recurrat.

Formula investiturae quae Pontifex Robertum ducem de Apulia, Calabria et Sicilia investivit.

Robertus promittit fidelitatem Pontifici.

cognitionem fidelitatis, de omni terra, quam ego teneo proprie sub dominio meo, et quam adhuc nulli ultramontanorum ita concessi, ut teneat: promitto me annuatim pro unoquoque iugo bovum pensionem, duodecim scilicet denarios papiensis monetæ persolutorum B. Petro, et tibi domino meo Gregorio Papæ, et omnibus successoribus tuis, aut tuis, aut successorum tuorum nunciis. Huius autem pensionariæ redditionis erit semper terminus, finito quoque anno, sanctæ Resurrectionis dies dominicus. Sub hac vero conditione huius persolvendæ pensionis obligo me, et meos sive hæredes, sive successores tibi domino meo Gregorio Papæ, et successoribus tuis (1).

(1) Iuramentum fidelitatis, quod idem dux præstitit Gregorio PP. fuit huiusmodi.

Ego Robertus Dei gratia et sancti Petri, Apuliae, et Calabriae, et Siciliae dux, ab hac hora et deinceps ero fidelis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et Apostolicæ Sedi, et tibi domino meo Gregorio universali Papæ. In consilio vel facto, unde vitam aut membrum perdas, vel captus sis mala captione, non ero; consilium, quod mihi crederis, et contraxeris, ne illud manifestem, non manifestabo ad tuum damnum me sciente. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ tibi que adutor ero ad tenendum, acquirendum, et defendendum regalia Sancti Petri, eiusque possessiones pro meo posse contra omnes homines, excepta parte Firmanæ, Marchiæ et Salerno, atque Amalphii, unde adhuc facta non est definitio: adiuvabo te, ut secure et honorifice teneas Papatum Romanum. Terram Sancti Petri, quam nunc tenes, vel habiturus es, postquam scivero tuæ esse potestatis, nec invadere nec acquirere quaeram, nec etiam deprædari præsumam absque tua tuorumque successorum, qui ad honorem S. Petri ordinati fuerint, certa licentia, præter illam, quam tu mihi concedes, vel tui concessuri sunt successores. Pensionem de terra (1) Sancti Petri, quam ego teneo, aut tenebo, sicut statutum est, recta fide studebo, ut illam annuatim Sancta Romana habeat Ecclesia. Omnes quoque Ecclesias, quæ in mea persistent dominatone, cum illarum possessionibus dimitam in tua potestate, et defensor ero illarum ad fidelitatem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Et si tu, vel tui successores ante mea (2) ex hac vita migraveritis, secundum quod monitas fuero a melioribus cardinalibus, clericis romanis et laicis, adiuvabo, ut Papa eligatur et ordinetur ad honorem S. Petri. Hæc omnia suprascripta observabo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et tibi cum recta fide, et hanc

(1) Legendum terra. (2) Legendum me.

Bull. Rom. Vol. II. 45

LV.

Monasterium S. Zenonis in Pisana urbe in Apostolicæ Sedis clientelam suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur: confirmatisque eiusdem bonis omnibus, nonnulla conceduntur privilegia. — Decretum immunitatis ab omni molestia, alienatione, etc. — Solitæ poenæ contra inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Leoni abbati monasterii S. Zenonis in Pisana urbe, eiusque successoribus.

Supernæ miserationis respectu ad hoc universalis Ecclesiæ curam suscepimus, et apostolici moderaminis sollicitudinem gerimus, ut iustis postulantium votis attempta benignitate favamus, præcipueque ad venerabile locorum quietem stabilendam nostræ auctoritatis munimen conferre debeamus. Proinde praelibatum monasterium, cui tu præesse dignosceris, iuxta petitionem tuam sub Apostolicæ Sedis defensione recipimus, et præsentis privilegii decreto cuncta, quæ hactenus iure possidere visum est, vel deinceps Domino largiente iuste acquirere, concedimus, atque firmamus: insuper etiam, consentiente Pisano episcopo, decimationes omnium terrarum, quas ad dominicatum vestrum laborare feceritis, annimus; adiacentes, ut fidelium oblationes accipere, et eos, qui se devoverint, in coemeterio vestro sepeliri; necnon etiam quicumque sacculo rennuciantes ad vestram conversationem venire voluerint, licitum sit vobis sine alicuius contradictione admittere. Quæ omnia, sicut scripta sunt, ut memoratum coenobium tuum per succedentium temporum curricula

fidelitatem observabo tuis successoribus ad honorem S. Petri ordinatis, qui mihi, si mea culpa non remanserit, firmaverint investituram a te mihi concessam.

Actum Ciprani, III kal. iulii.

(1) Ex autographo in Capitulari Tabulario edito Ughelli. Ital. Sac. tom. III.

Annus censum duodecim denariorum papiensis monetæ.

Conditiones huius pensionariæ redditionis.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur:

Confirmatisque eiusdem bonis omnibus,

Nonnulla conceduntur privilegia.

Decretum immunitatis ab omni molestia, alienatione, etc.

secure ac sine inquietudine firmiter et inconulse obtineat, apostolica auctoritate corroborantes statuimus, nullum regum, vel imperatorum, antistitum, nullum quacumque auctoritate praeditum, vel quempiam alium audere, de his, quae eidem venerabili loco a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum, Deo miserante, conferentur, sub cuiuslibet ausus occasionisve specie, minuire vel auferre, sive suis usibus applicare, vel aliis quamvis piis de causis pro suae avaritiae excusatione concedere. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, ac saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnosceus, contra eam temerario ausu venire tentaverit, admonitus semel et iterum usque tertio per convenientes testes, si non resipuerit, atque praedictae Ecclesiae non satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. At nisi ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta dellexerit, a sacratissimo corpore et sanguine Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Laterani iv non. martii per manus Petri S. Romanae Ecclesiae presb. cardinalis et bibliothecarii, anno ix pontificatus domini Gregorii VII Papae. Indictione iv, MLXXXI.

Dat. die 4 martii anno Domini 1081,
pontif. Greg. anno ix.

LVI.

Commissio reformationis duorum monasteriorum, scilicet Montis Maioris in provincia Sancti Petri, et Sanctae Mariae

in dioecesi Narbonensi, cum facultate, quatenus in eisdem personae idoneae ad gubernium reperiae non fuerint, desumendi abbates ex aliis monasteriis eiusdem ordinis; et repetendi quidquid, ad eadem monasteria pertinens, ab aliis iniuste detineatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Montis Maioris et alterum S. Mariae Narbonen. iuris Apostolicae Sedis abbati Massiliensi regenda committuntur, vice Sedis eiusdem. — Abbates ex fratribus consensu per eundem praeficiendi; et a dioecetano episcopo ordinandi. — Mores vero, si opus fuerit, per eundem Massiliensem abbatem corrigendi. — A quo bona, a monasterio ablata, ex detinentium manibus vindicentur. — Roboratio decreti huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Richardo Sanctae Romanae Ecclesiae presbytero cardinali, atque abbati Massiliensi, suisque successoribus in perpetuum regulariter promovendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Licet apostolici nos apicis cura pro cunctis generaliter Ecclesiis vigilare, ac pro omnium statu vel reparatione sollicitos esse admoneat; illis tamen praecipue locis nostram curam specialius exhibendam perpendimus, quae sub Romanae tutela Sedis constituta seimus, status sui confirmationem, augmentum, vel restitutionem ab hac potissimum Ecclesia, cuius iuris sunt, expectare. Quia ergo quaedam monasteria, alterum in provincia videlicet Sancti Petri, qui dicitur ad Montem Maiorem, et alterum in Narbonensi episcopatu Sanctae Mariae de Crassa, quae ad huius Sedis defensionem pertinere, propriique iuris esse noscuntur, iamdudum saecularium monachorum culpa a religionis tramite deviasse intelleximus, ea reformare ad lapsi decoris specimen valde esse necessarium, duximus. Scitis enim, decentius, atque convenientius esse decernitur, destructa restituere, et ad gradum suum collapsa reducere, quam in dilatandis, vel noviter aedificandis operam dare. Quapro-

(1) Ex Archiv. Vatic

Solidae poe-
nae contra iu-
servantes.

Exordium.

Monasterium
Montis Maioris
et alterum S.
Mariae Narbo-
nen. iuris Apo-
stolicae Sedis

abbati Massiliensi regenda committuntur, vice Sedis eiusdem.

pter ad praedictorum locorum restaurationem religionis tuae prudentiam perutilem arbitrans, licet tu quorundam prohorum virorum precibus adhortatus, absque licentia nostra de eorum cura te nolueris introumittere; nos tamen censuimus, per tuam successorumque tuorum solertiam fratribus, in eisdem coenobiis deinceps mansuris, perpetuam regularis vitae circumspectionem providere. Proinde circa praefata monasteria sollicitudinis nostrae vicem dilectioni vestrae committentes, volumus atque praecipimus, ut in eis, quae amputanda sunt, amputetis: quaeque corrigenda sunt, corrigatis; et quae in illis disciplinae tenore defuerint, vestra vigilantia et labore conferantur. Praeterea quoties eorum rectores obierint, vestri sit studii alios cum consensu probabiliorum (1) fratrum de eadem congregatione, si fieri potest, sin autem aliunde, secundum Deum et regulam sancti Benedicti abbates eligere: ibique substituere, quos ab illo episcopo, in cuius dioecesi fuerint, si hac Sede excommunicatus, vel simoniaca haereseos infamia notatus non erit, ordinandos, decreuimus. Si vero alterum horum obstiterit, abbas a Romano Pontifice sui consecrationem expetat, aut quemcumque episcopum ille praeceperit pergere pro sui ordinatione, ille licentiam habeat; cuius nihilominus abbatis mores et vitam, sicut et subditorum suorum discutere, excessusque corrigere, vestrae potissimum prudentiae attinebit. Quod si forte in aliquod crimen depositione dignum fuerit lapsus, vestrum erit ad apostolicam audientiam deferre, quatenus aut hic damnationis suae sententiam per Romanum Pontificem excipiat, aut per apostolicum legatum, ad id peragendum serio missum, dignum suis meritis iudicium subeat. Statuimus etiam, ut quidquid ad eadem monasteria pertinere cognoscitur, si ab aliquibus irrationabiliter detinetur, ex hac nostra auctoritate repetendi, exigendique, ac

(1) Fortasse *Probatorum*.

uendicandi (1) hinc et per omnia, Deo iuvante, licentiam; quia dignum est, ut quorum curam geritis, rebus nullo modo defraudemini. Praefato igitur modo nostrae providentiae ac dispositionis vicissitudinem circa saepe dicta monasteria tibi tuisque successoribus, ut praelabavimus, regulariter promovendis concedentes, interdicimus, ut nullus successorum nostrorum, vel archiepiscoporum, aut episcoporum, ut nemo clericalis seu laicalis ordinis audeat hanc potestatem praesentis decreti auctoritate firmatam, vobis auferre, vel perturbare; sed ea, sicut praefixum est, in vestra salubri ordinatione ac dispositione in perpetuum inconuulsa permanent.

Dat. anno 1081, pontif. anno ix.

LVII.

Privilegium pro ecclesia S. Petri in villa Maschara sita, et tutelae Sedis Apostolicae commissa (1).

SUMMARIUM

Census annuatim persolvendus Apostolicae Sedi ab iis, qui ibidem domos aedificaverint. — Praeceptum nequis d. locum infestet, sub poena excommunicationis.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, omnibus Deo, et beato Petro fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit vobis, nos ecclesiam Sancti Petri sitam in villa, quae dicitur Mascharans, sub ius et defensionem Apostolicae Sedis, ab ipsius fundatoribus sponte traditam, suscepisse, ob cuius donationis memoriam perpetuo retinendam constituerunt, et deoverunt se illi, qui circa eundem locum propter amorem et tutelam b. Petri sibi aedificauit, pro unaquaque domo censum persoluturos. Quapropter apostolica auctoritate praecipimus, ut nemo praefatum locum, apostolica iurisdictione munitum, deinceps infestare praesumat; sed sub defensione b. Petri, cuius iuris

(1) *Findicanti*. (2) Ex edit. card. Carafae.

Abbatibus ex fratrum consensu per eundem praeficiendi;

Et a dioeceseo episcopo ordinandi.

Mores vero, si opus fuerit, per eundem Massiliensem abbatem corrigendi.

A quo bona, a monasterio ablata, ex delictum manibus vindicentur.

Roboratio decreti huius.

Census annuatim persolvendus Apostolicae Sedi ab iis, qui ibidem domos aedificaverint.

Praeceptum ne quis dictum locum infestet.

*Sob poem
ex immunica
fi-or.*

est, quietus et securus ab omni perturbatione permaneat. Si quis ergo contra haec nostra mandata memoratum locum vexaverit, admonitus semel et iterum usque tertio per convenientes inducias, si non resipuerit, sciat se a gratia beati Petri separatum; et nisi satisfecerit, anathematis vinculis innodandum; quicumque vero propter apostolicam reverentiam ab infestatione ipsius loci, et laesione (sicut christianum decet) se continuerit, eumque adjuvare studuerit, veniam peccatorum suorum, et gratiam beati Petri, si in bonis perseveraverit, se promeriturum non dubitet.

Dat. anno Domini 1081, pontif. anno ix.

LVIII.

*Confirmatio privilegiorum omnium
Panormitanae Ecclesiae (i).*

SUMMARIUM

Proœmium. — Panormitana Ecclesia ex Saracenorum manibus vindicata. — Cui Ecclesiae olim suffraganeae restituntur; — Et regia omnia confirmantur privilegia. — Omnibus cuiuscumque dignitatis personis quidquam ab ea auferre interdicitur. — Concessio pallii secundum antiquum eiusdem Ecclesiae usum. — Adhortatio ad Alcherium archiepiscopum petita a concessione huiusmodi.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Alcherio Panormitano archiepiscopo, salutem.

Proœmium.

Summae Sedis Apostolicae, cuius licet indigni curam gerimus, contemplatione movemur, ut omnibus sacris Ecclesiis, quae defendi, seu roborari nostrae auctoritatis privilegiis expetunt, nos, in quantum favet iustitia, libenter annuamus: et earum rectoribus honorum suorum insignia, quae antiquitus obtinuisse noscuntur, requirentibus, per nos, largiente Domino, facilius praebetur assensus; praecipue tamen oportere arbitramur, ut rudibus Ecclesiis, scilicet noviter ad fidem vel venientibus vel redeun-

(1) Edidit Roccus Pyrrhus Sicil. Sac. tom. 1, col. 70.

tibus, nostri favoris fiduciam, et apostolici muniminis securitatem prorsus indulgeamus, quatenus, qui miserante Domino perfidiae tenebris, ac erroris laqueos evaserunt, eodem iuvante in christianae fidei vigore, ac religionis amplitudine per nostrae benignitatis studium, ac tuitionis adiutorium magis et magis excrescere valeant. Quamobrem, carissime frater Alcheri, Panormitanam Ecclesiam cui tu, Domino auctore, praesse dignosceris, quae quondam nobilis et famosa, postmodum peccatis exigentibus in Saracenorum potestatem perfidiamque redacta, nunc revera ad christianam fidem labore vel instantia filii nostri gloriosi ducis Roberti, Domino innuente, conversa est, te postulante, privilegio apostolicae liberalitatis fulciri; nos tam iustae petitionis ioluitu, quam etiam praefati ducis amore, quem id scimus optare, cupere, gratanter concedimus, tribuimus atque largimur. Apostolica igitur auctoritate confirmamus eidem Ecclesiae, et per eam tibi, quidquid dignitatis antiquitus tenuisse probatur, idest omnes eius suffraganeos episcopatus, vel si qui destructis illis, in eorum loco statuti sunt, vel opitulante Domino statuentur, ut in praefatae tuae Ecclesiae pristinam redeant potestatem. Insuper quidquid possessionis per regalem largitionem, et iustam concessionem antiquitus habuisse; ac quidquid (quod iustitiae non contradicit) antiquis superaddidisse dignoscitur. Proinde praesentis auctoritatis nostrae decreto, tam praesentium quam et futurorum omnium hominum temeritatem coercentes, interdicens statuimus, nullum regum, vel imperatorum, antistitem, nullum quaecumque dignitate praeditum, vel quemcumque alium, audere de iis quae eidem Ecclesiae a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel in futurum conferentur, auferre vel diminuere. Praeterea fraternitati tuae pallii usum secundum antiquum Ecclesiae tuae morem concedimus, ut eo inter missarum solemniam his dumtaxat

*Facta est una
Ecclesia ex Saraceno-
rum manibus vindicata;*

*Cui Ecclesiae
olim suffraganeae
restituuntur;*

*Et regia omnia
confirmantur
privilegia;*

*Omnibus eni-
uscumque dig-
nitatis personis
quidquam ab ea
auferre interdicitur.*

*Concessio pal-
lii secundum
antiquum eius-
dem Ecclesiae
usum.*

festivitatibus utaris; videlicet Nativitate Domini: festivitate S. Stephani: Epiphania: Coena Domini: Ascensione: Pentecoste: et quatuor festivitatibus S. Mariae: Nativitate S. Ioannis Baptistae: natalitius Apostolorum: S. Laurentii: in festivitate Omnium Sanctorum, quae celebratur kal. novembris: et die tuae ordinationis: et in festivitatibus Ss. quorum reliquiis tua decoratur Ecclesia: atque in ordinatione episcoporum, seu caeterorum clericorum, et in consecratione Ecclesiae.

Hortamur itaque fraternitatem tuam, ut honor tantae dignitatis, supplementum utique totius sacerdotalis ordinis, moribus tuis conveniat; et non solum exteriori, sed interiori homini tuo decorem praestet et gratiam; siquidem ista sunt pallii, ista sunt huiusmodi indumenti signa, ut Dominum ex toto corde, et tota anima, et omni virtute diligas, et proximum tuum sicut te ipsum. Nam licet ad usum pallii omnium virtutum ornamenta sint necessaria, inseparabiliter tamen claritas, quae omnes superecedit, ac polentem dignitate comitari convenit. Ad imitanda igitur omnium bonorum instrumenta, vita et scientia tua subditis tuis sit forma et regula, ut si quid in eis ex humana fragilitate reprehensibile deprehenditur, intuitu sanctae conversationis tuae ad rectitudinem sinceritatis corrigatur; quibus sic studeas dispensationis iura moderari in corrigendis vitiis, ut zelo rectitudinis ferveas, et modum temperantiae non excedas; et, ut paucis multa explicemus, quidquid in Ss. Patrum dictis reperis, ad tuam, et eorum, qui tibi substantur, utendum censeas aedificationem; quatenus documentis tuis instructi, atque boni pastoris tecum valeant pertingere, et perpetuae vitae felicitatem percipere.

Datum Romae xvi kal. maii per manum Beniamin, fungentis vice Petri S. R. E. presbyt. cardin. et bibliothecarii, anno dominicae incarnationis MCCCXIII,

pont. vero domini Greg. VII PP. anno x, indictione vi.

Dat. die 16 aprilis anno Domini 1083, pontif. Greg. anno x.

LIX.

Privilegium confirmationis bonorum atque immunitatum monasterii Hirsaugiensis, quod sub Apostolicae Sedis protectione recipitur, iniuncto onere annui census (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Adelberti de Calb praeces. — Monasterium Hirsaugiense a quibus fundatum. — Sub Apostolicae Sedis tutela recipitur: eiusque regimen abbatibus committitur. — Confirmatis privilegiis omnibus ac libertatibus a dicto Adelberto concessis. dummodo sacris canonibus non adversentur. — Poenae contra violatores paginae huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Wilhelmo abbati monasterii S. Aurelii in Hirsaugia, in episcopatu Spirensi situm, eiusque successoribus, in perpetuum.

Cum omnium Ecclesiae filiorum salutis et securitati Sancta Sedes Apostolica generali pastoralis regiminis providentia cavere et consulere debeat: tum vero alacrius et impensius piaee intentionis et religiosae devotionis vota suscipere, ac salutifero effectui mancipare, necesse est, ut grate bonorum studiorum petitionibus occurrat, et quae ad laudem et gloriam divini nominis sunt instituta, auctoritatis suae soliditate firmiter tenenda stabiliant. Unde et nos dilecti filii nostri Adelberti de Calb laudabili desiderio congaudentes, precibus eius Sanctae Sedi Apostolicae humiliter directis acquiescere decrevimus, et religiose postulata efficaciter concessimus: qui aeternae retributionis amore succensus in praedio suo, quod dicitur Hirsaugia, monasterium a progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper, amissa restituens, venuste reparavit, et in usus fratrum, imbi Deo servitium, pluribus possessionibus et

Exc. Sum.

Adelberti de Calb. praeces.

Monasterium Hirsaugiense a quibus fundatum.

(1) Ex tom. I Chronici Hirsaugiensis, pag. 242.

Adheratio ad Adelbertum archiepiscopum petita a concessione huiusmodi.

redditis adiectis, largius ampliavit: quam suae libertatis (1) institutionem, ne imposterum ulla perversorum hominum audacia imminuere, aut violare praesumat, apostolicae auctoritatis privilegio muniri, et sanctae Romanae Ecclesiae tuitione roborari, data anni aurei Bizantii pensione, postulavit; illud profecto considerans, quia dum a sanctae Matris Ecclesiae fidelibus beatis apostolis Petro et Paulo honor, metus et obedientia exhibetur, quod eorum decreto et nomine colidatum et roboratum fuerit, nullius eversionis illicita praesumptione quatiatur. Quam ob rem ibidem praefatum monasterium cum omnibus sibi hoc tempore iuste pertinentibus et legaliter collatis, et deinceps quarumcumque personarum authentica traditione conferendis, sub Apostolicae Sedis tutela et protectione generaliter amplectimur, et sub alis beatorum apostolorum Petri et Pauli, tibi, fili Wilhelme, tuisque successoribus, eliminata ac prohibita omni infestantium inquietudine, libere et absolute possidenda, et regulariter atque utiliter ordinanda praesentis scripturae testimonio confirmamus. Constitutionis quoque, immunitatis, et libertatis modos, quos praefatus comes illustris Adelbertus scripto suae traditionis inseruit, et regio sigillo imprimi curavit, ad posteritatis cautelam, et arcendos infestantium impetus diligenter observandos statimus, hos dumtaxat, qui canonicis sanctionibus non obsistunt, ut nec permissis quilibet negligatur, nec de vetitis quodlibet irrogetur. Haec igitur, quae huius praecepti decretique nostri pagina continet, tam tibi, quam cunctis, qui in eo, quo es ordine loeoque, successerint, in perpetuum servanda decrevimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum, et saecularium personarum, hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se de perpetrata

(1) Forte *liberalitatis*.

iniquitate divino iudicio agnoscat. Et nisi eo, quae ab illo sunt male ablata, restituant, vel digna poenitentia illicite acta desseverit, a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in aeterno examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae retributionis inveniant. Datum Romae (1).

LX.

Andaginense monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur, eique nonnulla oblata dona confirmantur (2).

SUMMARIUM

Quae cura Ecclesiarum et monasteriorum Summis Pontificibus semper fuerit. — Monasterium Andaginense sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur; eique bona omnia confirmantur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo amico Theoderico abbati monasterii Sancti Petri Sanctique Huberti Andaginensis constituti, suisque successoribus regulariter ibidem intrantibus, in perpetuum.

Nulli fidelium est in debio, quin Sedes Apostolica, quae universalis mater et omnium Ecclesiarum princeps est, omnibus hoc iure, ac debita sollicitudine praesse debeat, non ut eos tantum catholicae religionis unitate concludat, sed generali circumspectione, etiam ab his, quae extrinsecus promoventur, sua auctoritate salvet et muniat. Inter quas tamen eum plures inveniantur, quae speciali et propria commendatione in tutelam eiusdem Sedis Apostolicae se contulerunt, ut

(1) Hucusque auctor Chronici. Diploma vero, in cuius calce antiquitate fortasse corrosos chronologicos characteres ille non legit, nos datum putamus anno 1085, ut ex eiusdem monasterii historiae veteris conici. (2) Ex ms. S. Huberti edidit Martene Vet. Script. et Monument. Collect. tom. 1, col. 515.

Sub Apostolicae Sedis tutela recipitur: eiusque regimine abbatibus committitur.

Confirmatis privilegiis omnibus ac libertatibus a dicto Adelberto concessis, dummodo sacra canonibus non adversentur.

Poenae contra violatores paginae huius.

Quae cura Ecclesiarum et monasteriorum Summis Pontificibus semper fuerit.

speciali charitate et studio suae Matris amplexae usquequaque securiores et liberiores ab omni infestatione consistenter: quas, ut dignum erat, ita Romana suscepit Ecclesia, tantaque protexit undique diligentia, ut omnibus munimenta praesidii, nonnullis quoque gratiam conferret augendi. Cuius rei plurima nobis exempla sanctissimi viri reliquerunt, qui ante nos in illa, quam diximus, Apostolica Sede fulgentes, pro honore Ecclesiarum Dei, et exaltatione earum magis, quam pro vita aut salute sua, solliciti fuerunt, suscipientes monasteria et venerabilia loca in patrocinium apostolicae defensionis, et confirmantes ea propriis privilegiis; quatenus ex quotidiana tranquillitate ardentius in devotione divinae servitutis et in omni honore proficerent. Qua in re quam pie, quam sancte fecerunt, et illorum nobis ostendit gloria, et in ipsius rei tam fructuosa gratia. Nam cum oratoria in pace et tranquillitate consistunt, et ecclesiastica beneficia pauperes Christi nutriunt, tum vero laus Deo digne promitur, et remedia peccatorum, tam vivis quam defunctis impenditur. Unde nos in eadem Apostolica Sede non nostris meritis, sed divina locati gratia, suscepti officii debitum considerantes, praefatum monasterium, cui tu, dilecte fili et praenominata abba, praesesse dinosceris, tuo rogatu in tutelam Apostolicae Sedis, et nostram successorumque nostrorum defensionem suscepimus, confirmantesque, et corroborantes sibi praesentis paginam privilegii ecclesiam S. Mariae super Auxonam sitam: ecclesiam S. Sulpicii super Mosam: caeterasque possessiones tam in villis quam castellis, caeterisque ecclesiis, et terris cultis et incultis, seu in omnibus rebus mobilibus et immobilibus, quas nunc iure possidet (1).

(1) *Videntur hic desiderari non pauca.*

LXI.

Abbatibus Cluniacensis conceditur omnimoda iurisdictio super monachis et abbate monasterii S. Benedicti ad Padum eiusdem ordinis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium S. Benedicti ad Padum iuris Sedis Apostolicae. — Census annuus ab eo Romanis Pontificibus solvendus. — Abbatis Cluniacensis omnimoda iurisdictio super monachos et abbatem monasterii huius. — Salvo tamen iure Sedis Apostolicae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Hugoni venerabili abbati Cluniacensis monasterii, suisque successoribus, in perpetuum.

Suscepti nos officii cura compellit, venerabilibus locis, et praecipue his quae proprii iuris sunt Sanctae Romanae Ecclesiae, talem nostrae dispensationis adhibere diligentiam, ut in illis ea, maxime apostolicis privilegiis, et memorabili auctoritate firmentur, quae ad sacrae eruditionis studium, et ad religiosas vitae propositum, et diuturnam spiritualis gratiae aedificationem potissimum valere noscuntur. Quapropter de spiritali gubernatione et statu monasterii Sancti Benedicti, consistentis inter litora Padi et Larionis fluminum, huiusmodi instituta sancire et confirmare dignum duximus, ut nostra, quam semel impendimus, semper cum Dei adiutorio sollicitudo vigilet: et sicut in illo auctorum, a quibus constructum et Deo oblatum est, omni tempore devotio, fides vivit, et pietas, ita ad commune ipsorum, ac nostrae devotionis meritum nostra ibidem providentia, Deo disponente, vivat, ac operetur auctoritas. Namque monasterium illud a Thedaldo illustri viro, patre marchionis Bonifacii, constitutum est; traditum vero, et in proprium ius collatum beato Petro et eius Apostolicae Sedi, sicut et aliqua alia monasteria tempore nostri pontificatus, a Mathilde filia eiusdem marchionis Bo-

(1) Ex Mabillon. in Append. ad tom. v Annal. Benedict.

Monasterium Andaginense sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur; eisque bona omnia confirmantur.

Exordium.

Monasterium S. Benedicti ad Padum iuris Sedis Apostolicae.

nificii, quondam decreta et corroborata constitutione, sicut etiam in aliis, quae ad communionem et confirmationem eiusdem loci fecimus, habetur privilegiis; ut inde per singulos annos beato Petro, et eius Apostolicae Sedi, in praesentia Romani Pontificis, aut eius archilegati, Romae, aut ubi ipse iusserit, octo diebus ante vel post kal. maii, idest romanae unctiae auri in pensione reddatur. Verum quia tu, dilectissime frater et abbas venerande, ad regendum illud idem monasterium de congregatione Cluniacensis monasterii, cui Deo auctore praesse dignosceris, fratrem Vidonem nobis donasti, virum religiosum et prudenter edoctum, qui ibidem sacrae religionis formam atque doctrinam secundum regulam sancti Benedicti, et vestrae conversationis consuetudinem, edoceret, et Deo auxiliante institueret; ne huius aedificationis vestigia in posterum deleantur, aut tui, frater spiritualis, germinis fructus per subrogationem alicuius extraneae conversationis, et infocundae supplantationis aliquo deinceps tempore deficiat, vel occasione pereperat, curam illius loci tibi tuisque successoribus in perpetuum in nostra vice committimus, ut in eius gubernatione atque custodia nostrae sollicitudinis, tu, omnesque successores tui, et potestatem habeant, et studium procuratorum impendant. Decernimus etiam, ut obeunte ibi abbate, vestra semper provideat diligentia, quatenus idonea, et huic officio digna, in loco regiminis secundum regulam S. Beuedicti persona subrogetur et quidquid in monasterio ad augmentum et observationem monasticae religionis institui vel emendari oportuerit, vestro semper magisterio et dispensatione administretur: salva quidem in omnibus auctoritate Sedis Apostolicae, cuius iuris locus ille esse dignoscitur: et caeteris, quae de consecratione abbatis, et fratrum monasterii, necnon et aliorum ad id pertinentium, seu de reditione census, potestremo de omni statu eius in privilegiis,

pro sua stabilitate et speciali munitione sibi concessis, decreta ac statuta firmavimus.

VICTOR III

PAPA CLVIII

Anno aerae Christi comm. MLXXXVI.

Desiderius, ex principibus Beneventanis, primum monachus, mox abbas Cassinensis, et S. R. E. cardinalis tit. S. Ceciliae, fere vi adhibita (Cassinum enim aufugerat) invitus semper ac renitens, in diaconia S. Luciae die 24 maii anno 1086 electus est Pontifex, ac Victor Tertius appellatus; sed nonnisi die 9 maii sequentis anni ecclesiastico more consecratus, et in Apostolica Sede locatus est (1). Sedit in pontificatu imperantibus, in Oriente Alexio Comneno, in Occidente Henrico IV, ab electione annum unum, menses III, dies XXI, a consecratione vero menses IV, dies VII (2). Obiit enim Cassini die 16 septembris anno 1087, ibique sepultus est, primum in abside capituli monasterii: mox sacra eius ossa ex antiquo sepulchro in sacellum B. Bertharii translata sunt anno 1515, ac demum ibidem ad altaris dexteram partem recondita. Vacavit Sedes mens. V, dies XXVII (3).

(1) Hinc factum dixerimus, a nonnullis Sedis vacatione fere duos annos attributos (ut in mss. Bernardi Guidonis), a die scilicet obitus Gregorii PP. VII ad Victoris consecrationem numerandos: vel potius ad diem 27 aprilis anno 1087, quia die Victor, electione sua apud Capuam per crucis et purpurae resumptionem confirmata, Cassini postmodum Pascha celebravit.

(2) Ita tertius ac sequentes quinque ex Catalogis Critic. Baronian. praefixis, tresque alii Vignoliani, quibus tamen m. IV, dies VII solummodo inscribuntur, primo extremo a consecrationis die sumpto. Nescimus tamen, quo iure Leo Ostiensis asserat, Victorem vixisse in Sede Apostolica ab ipso suae electionis exordio anno uno; quod quam computarum rationi contrarium sit, nemo non videt.

(3) Sic legitur in tertio ex Catalogis a Vignolio editis: quartus vero et sextus ex Critic. Baron. praefixis, habent tanquam m. V, dies XXV, exclusis fortasse extremis.

Censens annos ab eo Romanis Pontificibus solven lus.

Abbas Cluniacensis omnimoda iurisdictione super totos monasteria huius.

Salvo tamen iure Sedis Apostolicae.

*Confirmatio bonorum omnium ad Ravel-
lensem Ecclesiam spectantium (1).*

SUMMARIUM

Potestas ligandi et solvendi in Romanos Pontifices per Petrum derivata. — Bona omnia confirmantur ad perpetuum episcoporum usum.

Victor episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Urso Ravellensi episcopo, in perpetuum.

Quandoquidem, superna disponente clementia, B. Petro apostolorum principi, eiusque successoribus, ubique gentium ordinandi, disponendi, regendi et gubernandi Ecclesias a Deo est concessa potestas; nos quoque pro modulo nostro omnium Ecclesiarum sollicitudinem habentes, hoc, quod nostrae mentis arcano Dei miseratio inspiravit, iure disponere, regere et gubernare satagimus. Quocirca, piis votis iustisque postulationibus annuentes, concedimus tibi, frater et coepiscopo noster Urse, tuisque successoribus in perpetuum, quicquid ad Ravelensem civitatem, episcopalis dignitatis honore noviter insignitam, vel pertinere ad praesens, vel quod etiam futuris temporibus iuste acquisieritis, ut iure episcopali habeatis, retineatis, et possideatis. Si quis autem vel rex, vel marchio, vel dux, vel princeps, vel patritius, vel comes, vel vicecomes, seu aliqua magna parvaque persona contra hanc nostri decreti sanctionem agere praesumpserit, primo quidem a Christi Corporis et Sanguinis communiione separatus dep.... bis aut ter canonicè compellatus fuerit, nisi satisfecerit, sed.... malitia praestiterit, eum excommunicatum et damnatum esse censemus. Damus autem tibi tuisque successoribus liberam potestatem in dioecesi vestra absque alicuius con.... crisma conficere, ecclesias dedicare, clericos ordinare, et, quicquid episcopatus est ordinis, celebrare.

Datum Capuae per manus.... Signiensis

(1) Edditt Ughell. Ital. Sac. tom. I.

Bull. Rom. Vol. II 16

episcopi, Romanae vero Ecclesiae bibliothecarii, anno ab incarn. D. N. I. C. MLXXXVIII, anno vero primo pontificatus D. Victoris III Papae, indict. x.

Dat. anno 1087, pontif. Victoris anno I.

URBANUS II

PAPA CLIX.

Anno aerae Christi comm. MLXXXVIII.

Otto, seu Odo, in provincia Remensi natus, ipsaque in Ecclesia Remensi educatus, antea Prior monasterii Cluniacensis, mox a Gregorio VII S. R. E. cardinalis, atque Ostiensis episcopus factus, et in Germaniam Legatus Apostolicae Sedis missus, creatus est Summus Pontifex, ac consecratus die 12 martii anno 1088, ac Urbanus secundus appellatus. Sedit in pontificatu, imperantibus, in Oriente Alexio Commeno, in Occidente Henrico IV, ann. xi, mens. iv, d. xviii (1). Obiit enim Romae die 29 iulii anno 1099, et sepultus est in basilica Vaticana. Vacavit sedes d. xv (2).

I.

Confirmatio bonorum, ac privilegiorum omnium Cluniacensis monasterii, quod soli Apostolicae Sedis subiectum declaratur: eiusque abbati mitrae, chyrothecarum et sandaliorum usus conceditur (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Urbani II, in minoribus cum esset, vita monastica in monasterio Cluniacensi. — Confirmatio privilegiorum om-

(1) Parva quidem ac contemnenda catalogorum diversitas, ex scriptorum incuria orta. (2) In vi ex catalogis Criticae Baron. praefixis legitur: *cess. episc. d. xxv*; scriptoris certe negligentia, qui denarium adiunxit. Notandum vero in diebus xv hoc modo assignatis uti umque iuxta incrementi includi extremum. (3) Ex Biblioth. Clumac. Marini Marrier. col. 314.

Potestas ligandi et solvendi in Romanos Pontifices per Petrum derivata.

Bona omnia confirmantur ad perpetuum episcoporum usum.

nium a Summis Pontificibus eidem concessorum — Et monasteriorum, quae in aedificium ab eodem adeptae sunt; — Idem de Moisiacensi coenobio, habito tamen prius episcopi dioecesis. consensu. — Facultas conceditur monasticum habitum cuiuscumque impertiendi. — Ipsi Legatis Apost. Sedis cuiuscumque iuris exercitium in rebus monasterii denegatur: — Sicut etiam episcopis, salvo iure, quod a canonibus datur. — Lites, abbatis vel Sedis Apostolicae iudicio definiendae. — Eidem mitrae, dalmaticae, chyrothecarum et sandaliorum usus conceditur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, Hugoni sanctissimo abbati Ciuniacensi, eiusque successoribus in perpetuum.

Exordium.

Cum omnibus sanctae filii Ecclesiae ex Sedis Apostolicae auctoritate et benevolentia debitores existimus; venerabilibus tamen personis, atque locis, maxime, quae Apostolicae Sedi semper specialius adhaeserunt, ac devotius, quaeque ampliori religionis gloria eminent, propensiori nos convenit charitatis studio impendere. Tibi ergo, sanctissime et reverendissime ac dilectissime frater, tam ex antiqua Sedis Apostolicae familiaritate, quam ex nobilissima tuae tuique coenobii religionis reverentia, singularis a nobis debetur praerogativa dilectionis. Est praeterea, quod nos tibi non minus tuoque monasterio faciat debitores, quoniam per te monasticae religionis rudimenta suscepi. In tuo coenobio per secundam Sancti Spiritus gratiam sum renatus, cui hactenus impensiori gratia Romana Ecclesia dilectionis ac protectionis curam impendisse dignoscitur. Quicquid igitur libertatis, quicquid immunitatis, quicquid auctoritatis tibi, tuisque successoribus, tuoque coenobio, per antecessorum nostrorum privilegia concessum fuisse constat, nos quoque huius nostri decreti pagina conferimus, tradimus, confirmamus. Hoc insuper adicientes, ut monasterium Sanctae Mariae de Charitate, monasterium Sancti Martini de Campis apud Parisios, monasterium Sancti Dionysii apud Nungentum, San-

ctae Mariae de Nazara, S. Gervasii de Exis, S. Mariae de Arubis, S. Petri de Campo-Rotundo, S. Genesii in Elmensi episcopatu, S. Pauli in valle Olei, S. Mariae de Cubaria, S. Mariae de Salella, S. Mariae de Tolosa, S. Trinitatis in Marciniaco, quod tu in aedificio proprio aedificasti, nunquam tuo, tuorumque successorum regimini ordinatione subtrahatur. Caetera vero omnia, quae antecessores nostri vestro monasterio privilegia traderunt, nos quoque contradimus, atque firmamus. Moisiacense sane coenobium in ea, qua nunc est, in posterum libertate permaneat, nisi forte episcopus admiserit, propter quod eius debeat ditone privari. Quicumque autem melioris vitae appetitu vestrum voluerit advenire coenobium, libera tibi, tuisque successoribus facultas maneat, secundum tenorem regulae S. Patris nostri Benedicti, eos suscipere. Praeterea decernimus, atque stabilimus, ne quis ultra Legatus, romani Antistitis vice in vestris partibus agens, absque ipsius licentia vel praeeptione buccam in vos, aut vestra monasteria audeat aperire, vel nisi ad idipsum specialiter dirigatur. Episcopis vero, in quorum dioecibus vestrae sunt facultates, omnino non liceat de vestris monachis aut monasteriis iudicare: salvo canonico illo iure, quod in eis hactenus habuerunt. Si quid autem causae in eos habuerint, te, tuosve successores appellent. Quod si per vos lis nequiverit definiri, ad Sedem Apostolicam referatur, eius solius, vel Legati eius iudicio definienda. Tibi plane peculiari devotione concedimus, ut in processionum missarumque solemnibus mitra utaris episcopali. In praecipuis vero festivitibus, idest in quinque, quas praecipuas habetis: et in Theophania: et in Ascensione. nec non et in Dedicatione vestrae Ecclesiae, dalmaticam, chyrothecas et sandalia induaris. Et hoc ad tuae religionis evidentiam, atque oscensionem nostrae peculiari dilectionis, quam ex Sede Apostolica magis meritis exigentibus

Item de Moisiacensi coenobio, habito tamen prius episcopi dioecesis. consensu.

Facultas conceditur monasticum habitum cuiuscumque impertiendi.

Ipsi Legatis Apost. Sedis cuiuscumque iuris exercitium in rebus monasterii denegatur:

Sicut etiam episcopis, salvo iure, quod a canonibus datur.

Lites, abbatis vel Sedis Apostolicae iudicio definiendae.

Eidem mitrae,

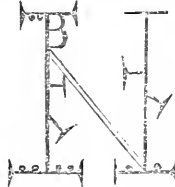
dalmaticae, chyrothecarum et sandaliorum usus conceditur.

Urbanus II, in multis locis, ubi monasteria in monasterio Ciuniacensi.

C. dalmaticae, chyrothecarum, mitrae, sandaliorum, quae eidem concessorum.

Et monasterium, quod in aedificio ab eodem adeptae sunt;

promeris. Tuam de caetero concedet
 sanctitatem, quemadmodum ab Romana
 Ecclesia specialius honorat, ita eiusdem
 Ecclesiae servitit et utilitatibus singula-
 riter insulare; quatinus, et haecenus vo-
 bis ab eadem Ecclesia concessa stabili te-
 nore permaneant, et dignis vestrum sit
 coenobium in futuro maioris praemia
 gloriae adipisci.

Datum Romae per manus Iohannis
 diaconi sanctae Romanae Ecclesiae, pro-
 signatoris domini Urbani II Papae, kal.
 novembris, indictione XI, anno dominicae
 incarnationis MLXXXVIII, pontificatus vero
 eiusdem domini Urbani Papae primo.

Dat. die 1 novembris anno Domini 1088,
 pontif. anno 1.

II.

*Bantino monasterio a se consecrato non-
 nulla Urbanus PP. concessit privilegia,
 atque exemptiones (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Bantinum ab Ur-
 bano PP. dicatum, — Ac libertatibus et
 exemptionibus donatum, — Cum decreto
 tamen, ut eius monachi a dioecesanis epis-
 copis sacramenta accipere teneantur. —
 Futurae quoque donationes omnes eidem
 confirmantur. — Schtae conclusiones.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, universi-
 tati Christi fidelium notum in perpetuum.

Divinae miserationis intuitu, cuius m-
 lere, licet immeriti, catholicae Ecclesiae
 praesidemus, et universae fidelium po-
 testates consistunt, concedet Apostolicae
 Sedis piam sollicitudinem, et benignam

(1) Ex Concil. tom. XII, col. 713.

principium magnificentiam, Ecclesiarum
 debitam curam gerere, et pro earum
 pace et quiete cum omni diligencia mi-
 sericorditer insulare; quatenus, id divina
 operante clementia, quique iura sua ae-
 quo moderamine possidentes, praclati sim-
 mul et subditi pariter attingere valeant
 ad promissa fidelibus gaudia sempiterna.
 Nos itaque in Cassino monte filiorum no-
 strorum Rogerii ducis, et Boamundi fra-
 tris eius, et Ursonis abbatis, precum in-
 stantia fatigati, cum multitudine confratrum
 nostrorum episcoporum ad conse-
 crandum Bantinum monasterium in hono-
 rem Dei Genitricis constructum eodem
 auxiliante pervenimus; eumque opitulatione
 Domini consecrationibus eius nostris
 devotis manibus rite peractis, eorundem
 virorum illustrium et suorum comitum et
 baronum interventionibus piis, ad sum-
 mam eiusdem libertatem, securitatem et
 pacem a monasterio ipso, et Ecclesiis
 eius, et rebus ac locis omnibus suis, ha-
 bitis et habeatis, omnia episcopalia iura,
 et publicas omnes exactiones apostolica
 auctoritate generali perpetua constitutione
 exclusimus; attamen a sola tantum Ache-
 rentina Ecclesia Sanctae Anastasiae, intra
 muros civitatis constructa, Acherontino
 archiepiscopo annis singulis unam auri
 unciam suscipere indulgemus. Haec in-
 terea irrefragabiliter statuentes, ut chris-
 sma, oleum sanctum, consecrationes
 altarium seu basilicarum, ordinationes
 clericorum suorum, et caetera spiritualia
 sacramenta, ab episcopis dioecesanis, vel
 quibuscumque catholicis, Bantini mona-
 sterii fratres accipiant; qui mandato Apo-
 stolicae Sedis, et auctoritate suffulti, fa-
 veant, et eisdem petentibus fratribus ea-
 dem sacramenta gratis et sine aliqua
 gravitate exhibeant. Insuper autem beati
 Petri apostolorum principis auctoritate
 sancimus, ut omnes causecumque condi-
 tionis homines, clericos et laicos, qui
 in morte vel in vita ad praescriptum
 monasterium, et ecclesias eius, et loca
 cum rebus suis transire, aut in suis do-

Monasterium
 Bantinum ab
 Urbano PP. di-
 catum,

Ac libertati-
 bus et exemptionibus
 donatum,

Cum decreta
 tamen, ut eius
 monachi a dioe-
 cesanis episco-
 pis sacramenta
 accipere tenean-
 tur.

Futurae quo-
 que donationes
 omnes eidem
 confirmantur.

Exordium.

mibus commorantes, quaelibet bona temporalia sua eleemosynarum largitione conferre volerint, nullius contradictio inhibeat; et iisdem quaecumque contulerint, patrocinio Apostolicae Sedis iisdem fratres quiete et generaliter libera, perpetuo possidebunt.

Soluae con-
clusiones.

Decernimus etiam, ut nulli omnino hominum sint, qui praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, omni titulo super ea re quarumlibet oppositionum semper excluso. Indulgemus autem eis haec omnia, Apostolicae Sedis paterna pietate inducti, et confratrum nostrorum discreto consilio, et praedictorum virorum nobilium strenuo interventu; et quia monasterium ipsum post introitum Nortmannorum cum intrinseca sui exolutione, et locorum suorum miserabili depopulatione, cum sacrilegis usurpationibus episcoporum, innumera lugenda detrimenta et indigna sustinuit, quae breviter in privilegio comitis amici notantur; talibus ergo rationibus apertis commota viscera pietatis Apostolicae Sedis, monasterium idem cum rebus omnibus suis habitis et habendis, tamquam B. Petri possessionem, cuius est et ius et proprietas, a iuribus universis atque servitiis cuiuslibet dignitatis vel ordinis omnium hominum, anathematis gladio digne subtrahunt et defendunt. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos auri unciam nobis nostrisque successoribus eiusdem monasterii abbates persolvant.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris

nostri Iesu Christi aliena fiat; atque in extremo examine divinae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen (1).

III.

De reparatione Ecclesiae Tarraconensis, cuius favore ea impendi conceditur, quae necessaria forent ituris in Hierusalem, vel in alias partes (2).

SUMMARIVM

Series facti. — Adhortatio ad eos, quibus haec datae sunt literae, ad procurandam Tarraconensis Ecclesiae restitutionem. — Eam procurantibus eadem indulgentia conceditur, ac si ad sacra loca pergerent.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, carissimis filiis Berengario Barchinonensi comiti, ac marchioni Ermengaudo Urgellensi, Bernardo Biseldunensi comitibus, omnibusque Tarraconensis et Barchinonensis provinciae episcopis, vicecomitibus, et caeteris aobilibus et potentibus sive laicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectissimus et reverentissimus frater noster Berengarius Ansonensis episcopus,

Series facti.

(1) Baronius, qui privilegii huius exemplar edidit hoc anno 1088, haec praemittit: « Cassini cum esset Urbanus Papa, Rogerius et Boamundus visitarunt eum una cum aliis suis comitibus et baronibus, et cum eis Urso abbas Bantini monasterii: quorum precibus rogatus, in Apuliam se contulit una cum ipsis ad dedicationem ecclesiae S. Mariae eiusdem monasterii Bantini, qua a se dedicata, idem Urbanus Papa munivit ipsum monasterium privilegio ». Ex his patet, cui temporari hocce diploma sit consignandum. Enarrato vero privilegio, ac post verba illa *Amen, Amen*, haec subdit: « Sequebantur ista subscriptiones atque sigilla ». Porro pontificiam signum, in quo apostolorum nomina, et a tergo imagines plumbi fusae habentur, cum eiusmodi in externo circulo inscriptione legitur: *BENEDICTUS DEUS, ET PATER DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI*. (2) Ex Cartulario Ecclesiae Tarraconensis editi Baluzius in Appendice Mart. Hispan. n. ccciii.

devotione et labore maximo ad apostolorum limina veniens, diu nobiscum moratus est; cuius nos prudentia, et bonis moribus, ut dignum est, delectati, privilegia, quibus sua, videlicet Tarraconensis Ecclesia per Romanam Ecclesiam donata est, diligenter inspeximus; et quod ad nos est, eandem Ecclesiam tum pro sanctorum reverentia, tum pro praedicti fratris nostri dilectione, prout iustitia exegerit, honorare et exaltare optamus. Quia igitur corporalia spiritualibus, temporalia aeternalibus, caelestibus, dignum est, terrestria famulari; hortamur et obsecramus in Domino prudentiam vestram, ut summa ope nitamini Tarraconensis urbis statum eatenus reparare, quatenus ibi cathedra haberi possit episcopalis.

Vobis ergo in poenitentiam peccatorumque remissionem mandamus, ut potentia et divitiis vestris in restitutionem eiusdem Ecclesiae devotissime et intentissime desudetis. Eis autem, qui vel in Hierosalem vel in partes alias poenitentiae spiritu vel devotionis ituri sunt, suademus, totam illam viam et sumptus operam restitutioni Ecclesiae Tarraconensis impendere: quatenus auxiliante Domino, et cathedra inibi tuto habeatur episcopalis, et civitas eadem, Saracenorum opposita populis, in murum et antemurale Christiani populi celebretur: quibus eandem ex Dei misericordia indulgentiam pollicemur, quam promererentur, si in dictae viae prolixitatem explerent. Nos siquidem, si vestrae bonae voluntatis effectum, et ferventis studii sollicitudinem cognoverimus, praedicto fratri nostro, et Tarraconensi Ecclesiae, quae ad antiquam eius dignitatem spectant, libentissime impendemus, et corporalia vestra spiritualibus infusus prosequemur: salva tamen Narbonensis Ecclesiae iustitia. Si enim romani auctoritate privilegii Tarraconensem provinciam canonice vindicare Narbonensis antistes nequiverit; nos omni querela liberi, Tarraconensi Ecclesiae ius suum restituere, et fratri nostro Berem-

gario pallii dignitatem conferre non praetermittimus, prout mereri studia vestra videbimus. Iterum iterumque vos, carissimi filii, admonemus, ut fratrem nostrum Berengarium in restitutionem Tarraconensis Ecclesiae adjuvetis; quatenus et in praesenti gloriam, et in futuro vitam percipiatis aeternam. Porro si noster ad vos legatus Domino annuente pervenerit, ei pro Sedis Apostolicae reverentia debitam obedientiam exhibere curate. Datum Romae kal. iulii per manus Iohannis Sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, et cancellarii, anno secundo domini Urbani Papae II, indictione duodecima.

Dat. die 1 iulii anno Domini 1089,
pontif. Urbani anno II.

IV.

Confirmatio Barensis archiepiscopatus, honorumque ad eam Ecclesiam spectantium (1).

SUMMARIUM

Eccles. Barensis corpore B. Nicolai decorata. — Urbanus PP. in Apuliam veniens — Corpus idem Barium translatum recondit, et episcopum sua manu consecrat. — Bona ad Barenses episcopos spectantia confirmantur. — Quae sint bona huiusmodi, seu etiam Ecclesiae Barensi subiectae. — Decretum immunitatis. — Pallium Heliae archiep. conceditur. — Adhortatio ad eundem.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, carissimo fratri Heliae archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quia nostris temporibus Ecclesiam, quam Deo auctore regis, frater charissime, Barensis (quae Canusina dicitur) omnipotens Deus beati confessoris sui Nicolai corpore visitare dignatus est: nos auctore Deo, apostolorum Petri Paulique vicarii, propter ecclesiastica negotia exequenda in Apuliae provinciam descendentes, charissimorum filiorum Romanae Ecclesiae Rogerii ducis, et fratris eius

Eccles. Barensis corpore B. Nicolai decorata.

Urbanus PP. in Apuliam veniens.

(1) Ex Baronio ad ann. 1089.

Adhortatio ad eos, quibus haec datae sunt litterae, ad procurandam Tarraconensis Ecclesiae restitutionem.

Eam procurantibus eandem indulgentiam conceditur, ac si ad capta Luca perg. 70.

Edmundi, atque vestris deprecationibus invitati, civitatem vestram pro beati confessoris Nicolai dilectione praecepta visitavimus; cum magna indique convenientis populi frequentia laetitiaque beati Nicolai reliquias in locum parati adyti conferentes, contra morem nostrae Romanae et Apostolicae Ecclesiae te, dilectissime frater, in sede propria consecravimus, beati Nicolai reverentia, et tui populi dilectione devicti. Te igitur in specialem Romanae Ecclesiae filium amplectentes amoris infiniti brachiis, tuamque, cui Deo auctore praesides, Barenssem (quae et Canusina habetur) Ecclesiam exaltare, et populum tuum tam temporaliter, quam aeternaliter glorificare, largiente Domino, et favente iustitia, cupientes, confirmamus tibi praesentis paginae auctoritate integrum Barenssem, (qui et Canusinus est) archiepiscopatum, ut tu tuique successores episcopali iure illum regas, disponas, atque possideas: salva Romanae auctoritate Ecclesiae, quae, instituenta Domino, Ecclesiarum omnium Princeps est, cuique ut Matri summa debet ab universis reverentia exhiberi. Absque praecedente ergo iustitiae quarumlibet Ecclesiarum, sequentes tenorem, qui nostrorum continetur privilegii praedecessorum, Barensis, sive Canusinae Ecclesiae possessiones, sive dioeceses tibi tuisque successoribus perpetuo possidendas recondasque contradimus: hae autem sunt Canusia: Bitricium, Bitontum, Mulanum, Iuvenatum, Melficta, Rubum, Tranum, Canna, Minervinum, Aquatecia, Mons. Meliorus, Lavellum, Rapulba, Melphis, Bitalbis, Salpi, Cupersanum, Palimarum, simul et caetera, quae intra marini litoris ora sita esse cognoscuntur. Haec vero, et alia municipia, sive civitates praedictis civitatibus adiacentes, sive longe positae, sed ad eas pertinentes, confirmamus vobis; et omnes fundos et casales, una cum casis et vineis, cum servis et ancillis, cum messis et massariis, atque moleudiis, cum portibus, et montibus,

et pratis, simul cum plebilibus sive ecclesiis, cum omnibus titulis, sive cappellis suis, simul etiam cum monasteriis viro- rum, seu foeminarum, graecis, aut latinis, cum universis ordinibus ecclesiasticis, et quicquid honoris, possessionis, seu dignitatis per legalem largitionem, et iuxta concessionem antiquitus tenuisset, et quicquid iustitiae non contradicit et antiquitus superadditum esse probatur, et in futurum iuste poterit Barensis et Canusina Ecclesia adipisci. Atque huiusmodi privilegia praesenti auctoritatis nostrae decreto indulgentes statuimus, nullum regum, vel imperatorum, antistitum, nullum quacumque dignitate praeditum, vel quemquam alium, audere minuire, alienare, sive suis usibus applicare de iis, quae eidem Ecclesiae a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt, vel deinceps Domino favente donari contigerit. Praeterea fraternitati tuae pallii usum ex more concedimus, ut eo inter missarum solemnium iis dumtaxat festivitatibus utaris. videlicet: Nativitate Domini, Sancti Stephani, Epiphania, Coena Domini, Resurrectione, Ascensione, Pentecoste, Sancti Ioannis Baptistae, natalitibus Apostolorum, et tribus festivitatibus Sanctae Mariae, festivitatibus sanctorum Nicolai et Sabini, festivitate omnium Sanctorum, in annuo ordinationis tuae die, in ordine episcoporum seu caeterorum clericorum, in consecratione etiam Ecclesiarum, in translatione etiam dom. confessoris Nicolai. Hortamur itaque fraternitatem tuam, ut honor tantae dignitatis, supplementum atque totius sacerdotalis ordinis, moribus tuis convenient; et non solum exteriori homini tuo decorem praestet, et gratiam, sed et interiore quoque multiplici virtute corroboret. Siquidem ista sunt pallii; omnium virtutum ornamenta cum sint necessaria, inseparabiliter tamen charitas, quae omnes superexcedit, haec pollentem dignitate comitari convenit. Ad imitanda igitur omnium bonorum in-

Corpus idem
Barium transla-
tum recondit.

Episcopum
sua manu con-
secrat.

Bona ad Ba-
renses episco-
pos spectantia
confirmantur.

Quae sint bona
huiusmodi, seu
etiam Ecclesiae
Barensi subie-
ctae.

Facrum im-
munitatis.

Pallium Heliae
archiep. conce-
ditur.

Adheratio ad
eumdem.

strumenta, vita et scientia tua subditis tuis sit forma et regula, ut si quid in eis ex humana fragilitate reprehensibile deprehenditur, intuitu sanctae conversationis tuae ad rectitudinem sinceritatis tuae corrigatur. Quibus sic studeas dispensationis iura moderari, ut in corrigendis vitiis et zelo rectitudinis ferveas, et modum temperantiae non excedas; et ut multa paucis explicemus, quicquid in sanctorum Patrum dictis repereris, ad tuam, et eorum, qui tibi subdantur, utendum censeas aedificationem, quatenus documentis tuis instructi, atque boni pastoris vestigia consecuti, ad regnum summi Pastoris tecum valeant peringere, et perpetuae vitae felicitatem Domino annuente percipere. Amen.

Datum apud Barium per manus Iohannis diaconi, anno Dominicae incarnationis millesimo octogesimo nono: anno vero pontificatus domini Urbani Papae II, indictione xiii, nono octobris.

Dat. die 9 octobris anno Domini 1089,
pontif. anno ii.

V.

Constitutio ad Ghicardum (1) episcopum Constantiensem, qui excommunicatorem in Henricum regem, et Ravenatam haeresiarcham, a Gregorio VII latam, confirmat, et in eorum sectarios; inde quae agenda in clericis ab episcopis excommunicatis ordinatos, constituit (2).

SUMMARHUM

Ghicardo opem pollicetur. — 1. Propter quaestiones in partibus Ghicardi agitas, excommunicationis praedecessoris Gregorii sententiam confirmandam. — 2. Ravenatam haeresiarcham cum Henrico rege excommunicatam. — 3. Eorumque factores. — 4. Eis vero communicantes non excommunicat, sed in suam communionem nequaquam sine poenitentiae ultione recipit. — 5. Quicumque ignorantia, timore, etc. se convicta salutatione, etc. contaminaverit, cum mino-

(1) Lege *Gebhardum*. (2) Ex Labbe tom. v Concil., pag. 444. Hanc descripsit P. Iacobus Sirmundus ex Codice Atrabateni.

ris poenitentiae medicina in societatem admittitur. — 6. Eos, qui spontanea aut negligenter inciderunt, sub disciplinae coercitione suscipi iubet. — 7. Clericos ab excommunicatis episcopis ordinatos in ordinibus, quos acceperunt, manere permittit. — 8. Sed ad superiores ordines ascendere non concedit. — 9. Presbyteros, diaconos, ac subdiaconos, in crimen lapsos, canonum censurae submittit. — 10. 11. 12. Ghicardi providentiae committit utrum eorum aliqui, qui tamen infamiae nota non fuerint aspersi, suos gradus recuperare debeant. — 13. Quae in lege morte mulctantur, occupatos criminibus, ab omni altaris ministerio sequestrat. — 14. Post nulli laico liceat honorem clericatus adipisci. — 15. 16. 17. Episcopalem ditionem Gebhardo in Insula Anguensi concedit. — 18. Idem etiam de Augustinensi et Curienti episcopatu, aliisque vicinis regionibus studendum iniungit. — 19. Hortatio pastoralis. — 20. Benedictio apostolica.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, Ghicardo Constantiensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quia te speciale post Deum manu nostrarum opus esse perpenderit, et quia speciale in te religionis gratiam esse cognoscimus, ideo te specialiter adjuvare, tuisque necessitatibus specialiter subvenire Domino annuente satagimus.

Ghicardo ex-
tem pollicetur.

§ 1. Quaestiones autem, quas tuis literis significasti vestris in partibus agitari, apud nos satis frequenter noveris commoveri. Fratrum itaque nostrorum communicato consilio, diuque excommunicationis quaestione tractata, sancti praedecessoris nostri Gregorii sententiam confirmantes, ita eam Deo inspirante determinavimus.

Propter quaestiones in partibus Ghicardi agitas, excommunicatorem praedecessoris Gregorii sententiam confirmandam.

§ 2. Primo siquidem gradu, Ravenatam haeresiarcham Romanae Ecclesiae invasorem, cum Henrico rege eiusdem perversitatis capite, ab omnibus Ecclesiae catholicae membris alienum et excommunicatum esse censuimus.

Ravenatam haeresiarcham cum Henrico rege excommunicatam.

§ 3. Secundo eos, qui armis, pecunia, consilio, aut obedientia, ecclesiasticos maxime honores ab eis aut eorum factoribus accipiendo, eorum nequitiae administrandam subministrant.

Eorumque factores.

§ 4. Eos igitur principaliter anathe-

Eis vero communicatis non excommunicatis, sed in eam communionem accuratam tunc poenitentiae ultione recipit.

Quicumque ignorantia, timore, etc. ad convictum, salutatione, etc. contumaverit, cum minoris poenitentiae medicina in societatem admittitur.

Eos, qui spontanea aut negligenter incidere, sub disciplina coercitione suscipi iubet.

Clericos ab excommunicatis episcopis ordinatos in ordinibus, quos acceperunt, manere permittit.

Sed ad superiores ordines ascendere non concedit.

matis vinculis adstringentes, in tertio gradu communicatis eis nos quidem non excommunicamus; sed quia ipsi se eorum communionem commaculant, in nostram eos societatem nequaquam sine poenitentiae ultione et absolute recipimus. Sanctis quippe canonibus cautum constat, ut qui excommunicatis communicaverit, excommunicetur.

§ 5. Ipsius tamen poenitentiae atque absolutionis modos ea moderatione discrevimus, ut quicumque seu ignorantia, seu timore, seu necessitate negotii cuiusque maximi, et maxime necessarii, eorum se convicti, salutatione, oratione, osculove contaminaverit, cum minoris poenitentiae, absolutionisque medicina societatis nostrae participium sortiatur.

§ 6. Eos vero, qui aut spontanea aut negligenter incidere, sub ea volumus disciplina coercitione suscipi, ut caeteris metus incutiat; cuius disciplinae moderamina, quod ad tuam curam spectat, nos tuae providentiae, prout oportere videris (1), pro temporis et personarum competentia servanda committimus.

§ 7. Porro de clericis, qui ab excommunicatis sunt episcopis ordinati, necdum quidem sententiam ferimus, quia generalis mali contagium generalis synodi est cauterio comburendum: tuae tamen fraternitati hoc respondemus ad praesens, ut ab excommunicatis, quondam tamen catholicis, episcopis ordinatos, si quidem non simoniace ordines ipsos acceperint, etsi episcopos ipsos non simoniacos esse constiterit, ad hoc si religiosa eorum vita, et doctrinae praerogativa visa fuerit promereri, poenitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipsis, quos acceperint, ordinibus manere permittas.

§ 8. Ad superiores autem ascendere non concedimus, nisi necessitas et aetas maxima flagitaverit, et ipsorum sancta conversatio promeruerit; et hoc tamen ipsum rarius cum cautela est praecipue concedendum.

(1) Forsan videbis.

§ 9. De presbyteris, diaconis, ac subdiaconis, qui post acceptum ordinem in aliquo crimine lapsi fuerint sive palam sive clam, constat quidem canonum censura ab ecclesiasticis eos officiis inhiberi.

§ 10. Tuae tamen providentiae, discretionique committimus: utrum eorum aliqui, qui tamen infamiae nota non fuerint aspersi, necessitate Ecclesiae urgente, et ipsorum sancta conversatione promerente, in suis gradibus recuperari debeant.

§ 11. Hoc autem secundum indulgentiam dico, non secundum imperium, ut vestra maior vestris in partibus contra haereticos habeatur auctoritas;

§ 12. Salva tamen auctoritate communi, et sanctorum Patrum decretalibus institutis.

§ 13. Si quem vero, quod absit, aut post poenitentiam acceptam, aut ante acceptum officium contigerit peremptorio quolibet eorum, quae in lege morte multantur, sive clam sive palam occupatum crimine inveniri: eos maxime, qui adhuc mundo vivunt, ab omni eos altaris ministerio sequestramus.

§ 14. Sicut enim poenitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita et post poenitentiam ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipisci, vel clerico ad altiores ordines promoveri; quia quamvis sint omni peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum sacramentorum instrumenta suscipere, qui dudum fuerint vasa vitiorum.

§ 15. Sane insulam Angiam sub iure ditionis B. Petri ac Romanae Ecclesiae constat specialiter contineri. Sed, quia eorum privilegium, quod a Romana Ecclesia obtinet, non satis meminimus, causam facile determinare non possumus; salva tamen eiusdem privilegii auctoritate, tibi singulariter in clerum et populum illic habitantem (praeter monachos) omnem concedimus episcopalis regiminis potestatem.

Presbyteros, diaconos, ac subdiaconos, in crimine lapsos, canonum censuram submittit.

Ghiscardi providentiae committit utrum eorum aliqui, qui tamen infamiae nota non fuerint aspersi, suos gradibus recuperare debeant;

Quae in lege morte multantur, occupatus criminibus, ab omni altaris ministerio sequestrat.

Post nulli laico liceat honorem clericatus adipisci.

Episcopalem ditionem Giscardi in insula Angiensi concedit.

§ 16. Caeterum, ut in eodem coenobio abbatem catholicum regulariter vice nostra praestituere studeas, tuae obedientiae imperamus.

§ 17. Nec solum in eo, sed ut in S. Galli coenobio, et in caeteris, si quae sunt propriis abbatibus destituta, nostra fretus auctoritate cum consilio, quorum interesse cognoveris, abbates eligere, atque electos consecrare procura.

§ 18. Idem etiam tibi studendum de Angustunensi et Curiensi episcopatu iungimus, nec non et de caeteris, ad quae Pataviensis episcopus advocari vel adesse nequiverit; et ipsi enim, quem admodum et tibi, Saxoniae, Alemanniae, ac caeterorum, quae prope sunt regionum, vice nostra procuracionem iniungimus, ut ordinationes improbandas improbetis, roborandas robores; et quicquid ecclesiastici negotii disponendum fuerit, communicato religiosorum virorum consilio disponatis, quoad usque privatorem annuente Domino legatum Sedis Apostolicae suscipere valeatis.

§ 19. Vos, quia Dei zelo fervetis, et scientia praecellit atque doctrina, omni cura atque solitudine utilitatibus ecclesiasticis insudate; scientes, quoniam et nos in hoc tempore vestris libentissime utilitatibus annuemus, et operam dabimus. Laboribus autem Romanae Ecclesiae communicare; opis nostrae auxilio sublevare nullo modo pigri sitis.

§ 20. Benedictionum suarum vos omnipotens Deus ubertate perfundat, ineluctabiles custodiat, et ad vitam perducat aeternam.

Data Romae xiv kal. maii (1).

Data die 18 aprilis.

(1) Laudatus Baronius initio anni 1089, quo decretatam ab Urbano Papa legationem in Germaniam Gebehardo Constantiensi episcopo, Bertholdi Constantiensi (qui Chronicon sui temporis ab anno 1075 ad annum 1100 scripsit) verbis utens haec subdit: « Dominus Papa Urbanus his temporibus, anno scilicet praesenti, Romae in insula, quae inter duos pontes sita est, morabatur, decre-

talemque epistolam venerabili Gebehardo Constantiensi episcopo decimo quarto kalendas martii direxit, in qua episcopalem potestatem super clerum et populum Augiensis insulae, praeter monachos, concessit, data etiam auctoritate, ut abbatem ibi vice sua ordinaeret; item et apud Augustam sive Curiam episcopos constituere procuraret. Nempe in tota Alemannia, Boaria et Saxonia, et aliis vicinis regionibus, praedicto Gebehardo episcopo vicem suam commisit, ut ordinationes improbandas improbaret, roborandas roboraret. Sententiam quoque anathematis a praedecessore suo Gregorio Papa promulgatam ea discretionem confirmavit, ut in primo gradu Ravensmatt haeresiarum cum Henrico rege anathematizaret: in secundo gradu eorum fautores, qui eisdem, armis, pecunia, consilio, obedientia faverent, quique ab eisdem, et ab eorum favoribus ecclesiasticos ordines et honores acciperent: in tertio autem gradu eorum communicatores posuit, quos etsi non excommunicaret, adeo tamen eos externa communione commaculatos asseruit, ut in catholicam societatem sine absolutione et poenitentia recipi non deberent, videlicet, qui excommunicatis salutatione, osculo, oratione, convicti et ignoranter communicassent. Ordinatos vero in excommunicatione, sed non simoniaci ab episcopis quondam catholice ordinati, ut in adepto ordine persisterent sine promotione permisit, si tamen hoc eorum probitas, et Ecclesiae utilitas flagitare videretur. Aliquantum etiam ad superiores ordines promoveri concessit, sed hoc rarissime, et cum summa necessitate. Haec de epistola synodali ad Gebehardum Constantiensem episcopum. Ex synodo enim scriptam esse patet ex eiusdem fragmento ab Ivone recitato. Pergit vero Bertoldus: « Guibertus autem haeresiarum, eiusque complices in parte regis eorum Henrici, anathematicas ordinationes facere non cessarunt, ipsasque suis sectatoribus non nisi carissime venditas impenderunt. Unde et malum excommunicationis in tantum propagatum est eo tempore, ut catholici vix se ab eorum contagio possent illaesa custodire. In Theonicis partibus quatuor episcopi in catholica communione persisterunt, videlicet Wirceburgensis, Pataviensis, Wormatiensis, Constantiensis, sed et Metensis episcopus, quorum confortamento reliqui catholici seismatibus a principio restiterunt. Quod autem ad legationem decretam Gebehardo Constantiensi episcopo ad Apostolica Sede peractam, non praeterimus illud, quod idem legatus ad perferendas literas ab Urbano PP. usus est nuntio, viro magnae virtutis Eginone, qui postea fuit abbas S. Ulrici Augustae Vindelicorum; hic enim fidelis minister sic iussus, mutato monastico habitu, in eo ministerio sapienter elatus ebriaticus; ita testator Udesoleas eius comites peregrinationis, dum res ab eo gestas enarrat.

Idem etiam de Angustunensi et Curiensi episcopatu, aliisque vicinis regionibus studendum iniungit.

Horatio pastoralis.

Benedictio apostolica.

VI.

Confirmatio erectionis Canonicae S. Mariae in Rettenbach, quae sub Apostolicae Sedis protectione recipitur: confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Potestas pontificia per Petrum derivata. — Sicut infallibilitas. — Erectio Canonicae in Rettenbach per Welfonem Bavariae ducem. — Quae sub tutela Apostolicae Sedis recipitur. — Confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus, — Statuitur, ut praepositi electio spectet ad canonicos; — Qui Frisingensi episcopo sint subiecti. — Bavariae duces perpetuae Canonicae huius patroni. — Adhortatio ad canonicos ad perseverantiam in disciplina regulari. — Decreta nonnulla pro observantia regularis vitae. — Dona Lateranensi Palatio quolibet anno afferenda. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, charissimo filio Udalrico praeposito Canonicae, quae in loco Raitenpuech ad honorem S. Dei Genitricis et Virginis Mariae sita est, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in coelis et in terra, B. Petro eiusque successoribus auctore Deo principaliter traditam, illis Ecclesiae verbis agnoscit, quibus Petrum est Dominus allocutus: Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in coelis; et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in coelis (a). Ipsi quoque et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio eodem Deo auctore praestatur, cum ad eum ait: Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (b). Oportet ergo nos, qui, licet indigat, Petri residemus in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesiae ad aeternum arbitrium Iudicis sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium prodeat, et oculi nostri videant aequitatem (c). Quia igitur fidelissimi Romanae Ecclesiae filii, Velfo dux Bava-

riorum, et coniux eius Iudita, pro animarum suarum salute Canonice fratrum, secundum regulam B. Augustini viventium, in loco, qui Rettenbach dicitur, constituentes eandem domum B. Petro devotione debita obtulere: nos tum pro reverentia et devotione B. Dei Genitricis, semperque Virginis Mariae, cuius nomine locus ipse dedicatus est, tum pro dilectione praedictorum filiorum nostrorum, tum etiam pro fraternitatis vestrae religione, praefatam Canonice, cui Deo disponente praesidere cognosceris, in (1) perpetuum ac in tutelam Apostolicae Sedis specialiter suscepimus. Tibi itaque tuisque legitimis successoribus eandem regendam ac disponendam praesenti decreti nostri pagina confirmamus, cum omnibus, quae ei iam ex praedictorum ducum facultatibus, seu aliorum concessa sunt oblatione fidelium. Quamobrem per praesentem nostri privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque hodie idem coenobium iure possidet, sive in posterum concessionem Pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, iure atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Canonice temere perturbare aut ei subditas possessiones violenter auferre, minuere, et temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quarum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Obeunte te, nunc eiusdem loci praeposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia praepoatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris elegerint. Consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes clericorum, chrisma, oleum sanctum, et caetera ad episcopale officium pertinentia, ab episcopo Frisingen., in cuius diocesi estis, accipietis, si tamen catholicus est, et

(1) *Legere protectionem.*

Erectio Canonicae in Rettenbach per Welfonem Bavariae Ducem;

Quae sub tutela Apostolicae Sedis recipitur;

Confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus;

Statuitur, ut praepositi electio spectet ad canonicos;

Qui Frisingensi episcopo sint subiecti.

Potestas pontificia per Petrum derivata;

Sicut infallibilitas.

(1) Edidit Haedius Hist. Salisb. t. III, pag. 99.

(a) Matth. XVI. 19. (b) Luc. XXI. 32.

(c) Psalm. XVI. 5.

gratiam ac communionem Apostolicae Sedis habuerit, et gratis et sine pravitate impendere voluerit. Alias vero liceat vobis catholicum, quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, vel ad Sedem Apostolicam recurrere, qui fultus apostolica auctoritate sine ambiguitate postulata concedat. Praeterea advocatum vobis sive protectorem constituimus Gaelfonem, egregiae strenuitatis duce[m], eiusque post eum filios, si eiusmodi Deo praestante fuerint, ut Ecclesiae vestrae utiles, et paternae institutionis existant executores. Sin autem, vestri erit arbitrii, quem placuerit, eligere vestrae Ecclesiae idoneum protectorem, qui sine laeri saecularis extractione id divinae servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat. Omnipotenti autem Domino, cuius melior est misericordia super victimas, gratias agimus, quia vos estis, qui Ss. Patrum vitam probabilem renovatis, et apostolicae instituta disciplinae, in primordiis Ecclesiae sanctae exorta, sed crescente Ecclesia iam pene deleta, instinctu Sancti Spiritus suscitatis. Duo enim ab Ecclesiae sanctae primordiis vitae eius filiis sunt instituta: una, qua infirmorum debilitas retinetur, altera qua fortiorum vita beata perficitur: una remanens in Segor parvula; altera ad montis altiora conscendens: una lacrymis et elemosynis quotidiana peccata redimens; altera quotidiana instantia merita aeterna conquirit: alteram tenentes inferiorem terrenis bonis utuntur; alteram sequentes superiorem bona terrena despiciunt ac relinquunt. Haec autem, quae a terrenis divino favore divertitur, in duas unius pene eiusdemque propositi dividitur portiones. canonicorum scilicet atque monachorum; harum secundam per divinam misericordiam iam frequentia facta etiam in saeculo universo elucet; prima vero decalescente fervore fidelium iam pene omnino defluxit: hanc martyr et pontifex Urbanus instituit, hanc Augustinus suis regulis ordinavit, hanc

Hieronymus suis epistolis informavit, hanc Gregorius Augustino Anglorum archiepiscopo instituendam praecepit. Itaque non minoris aestimandum est meriti, hanc vitam Ecclesiae primitivam aspirante et prosequente Domini spiritu sustentare, quam florentem monachorum religionem eiusdem spiritus perseverantia custodire. Vestrum ergo propositum nostri auctoritate officii confirmamus, et firmos vos in eo persistere adhortamur, et tamquam Deo per nos exhortante obsecramus. Quamobrem omnibus in vestro coenobio vitam canonicam secundum huius tenorem ordinis profitentibus, et in ea adiuvante Domino permanentibus, nos, licet indigni apostolorum vicarii, eorum ac nostram benedictionem, peccatorumque absolutio[n]em potestate illis a Domino indulta concedimus; constituentes, ne cuiquam liceat omnino hunc vestri statum ordinis commutare, de quo in Domino confidimus multum fructum exerescere. Statuimus etiam ne professionis vestrae quispiam, postquam Dei vice super caput sibi hominem imposuerit, alicuius levitatis instinctu, vel districtioris religionis obtentu, ex eodem claustro audeat sine praepositi, totiusque congregationis permissione discedere; discedentem vero nullus abbatum vel episcoporum, et nullus monachorum sine communium literarum cautione suscipiat. Decimas quoque novalium eiusdem Canonicae ad eandem pertinere decernimus, salvo vicinarum iure ecclesiarum. Vos igitur, filii in Christo charissimi, oportet regularis disciplinae institutione sollicitus ac devotius insulare, ut quanto estis a saecularibus tumultibus liberi, tanto studiosius placere Deo totius mentis et corporis viribus anhelatis, praecipue studentes Romanae Ecclesiae decreta veneranda servare, cuius patrocinio ab omni iugo viventium estis donante Domino praemuniti. Ad iudicium autem huius a Romana Ecclesia libertatis, per annos singulos ad nostrum nostrorumque successorum usum quotidianum Aibam

Barbariae duces perpetuae Canonicae huius patroni.

Alhortatio ad canonicos ad perseverantiam in disciplina regulari.

Decreta nonnulla pro observantia regularis vitae.

Dona Lateranensi palatio quotibet anno offerentia.

Solitas clau-
rulas.

lineam et stolam Lateranensi palatio persolvertis. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, episcopus, imperator aut princeps aut dux, comes aut vicecomes, iudex, persona quaelibet, potens aut impotens, huius nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire, et eorum, quae concessa vel statuta sunt, quicquam irritum facere, tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, eum honoris et officii sui periculo subiacere decernimus, et a corpore Christi et Ecclesiae, auctoritate apostolicae potestatis segregamus. Conservantibus autem pax et misericordia a Deo praesentibus et futuris saeculis conservetur. Amen.

Datum Anagninae kal. feb. anno dominicae incarnationis MXC. indict. XV. pontificatus domini Urbani II Papae II. Scriptum per manum Lanfranci vicesgerentis cancellarii sacri palatii cum signo eiusdem.

Dat. die 1 februarii anno Domini 1090, pontif. anno II.

VII.

Privilegium, seu decreta nonnulla pro Ecclesia Gratianopolitana, bonisque ad eam pertinentibus (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia Gratianopolitana Hugoni episcopo cum pertinentiis omnibus confirmatur, salvo iure S. R. E. — Decretum pro eiusdem Ecclesiae, eiusque bonorum immunitate. — Ecclesia S. Donati eidem adjudicatur in perpetuum. — Ita tamen, ut nec vendi, nec donari, nec in feudum dari queat. — De non diripiendis bonis episcoporum defunctorum. — De non recipiendis iis, qui ab aliquo episcopo fuerint excommunicati. — Poenae contra violatores privilegii huius.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, carissimo fratri Hugoni Gratianopolitano episcopo, eiusque legitimis successoribus, in perpetuum.

Exordium.

Potestatem ligandi atque solvendi in caelis et in terra, beato Petro eiusque successoribus auctore Deo principaliter

(1) Ex Chartulario Ecclesiae huius edidit Baluzius Miscell. tom. II, lib. II.

traditam, illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est Dominus allocutus: Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in caelis; et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in caelis *(a)*. Ipsi quoque et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio eodem Domino auctore praestatur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Petre: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos *(b)*. Oportet ergo nos, qui, licet indigni, Petri residemus in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad aeterni arbitrium Iudicis sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem *(c)*. Tuis igitur, dilectissime in Christo frater Ugo Gratianopolitane episcopo, iustis petitionibus annuents, tibi tuisque legitimis successoribus Gratianopolitanum episcopatum regendum, disponendum, et iure perpetuo possidendum praesentis decreti pagina confirmamus, salva in omnibus Romanae Ecclesiae auctoritate. Constitutum ergo, ne ulli omnino hominum qualibet subreptionis astutia liceat vestri episcopatus possessiones invadere, minuere, vel auferre, aut episcopatus vestri decimas sine vestra concessione subripere, aut subreptas tenere, neque vestri iuris Ecclesias per manum laicam obtinere; sed omnia, quae iuste hactenus vestra possedit Ecclesia, sive in futurum Domino adjuvante iuste atque canonice poterit adipisci, in tua tuorumque successorum manu integra semper et illibata permanent. Praeterea ecclesiam Sancti Donati, in archiepiscopatu Viennensi sitam, quam a tyrannica potestate auctoritate episcopali adjuvante Domino extorsisti, tibi tuisque successoribus regendam, disponendam, ac iure perpetuo possidendam, huius auctoritate privilegii confirmamus; constituentes, ne ulli successorum tuorum liceat eandem Ecclesiam alicui personae, vel Ecclesiae,

Ecclesia Gratianopolitana Hugoni episcopo cum pertinentiis omnibus confirmatur, salvo iure S. R. E.

Decretum pro eiusdem Ecclesiae, eiusque bonorum immunitate.

Ecclesia S. Donati eidem adjudicatur in perpetuum.

Ita tamen, ut nec vendi, nec donari, nec in feudum dari queat.

(a) Matth. XVI. (b) Luc. XXII. 52. (c) Psalm. XVI. 5.

gratis pretiove concedere; sed semper incommutabiliter cum omnibus ad ipsam pertinentibus in Gratianopolitani episcopi potestate et possessione permaneat. Quia vero perversa quorundam praesumptio inolevit, ut defunctis episcopis res ecclesiasticae pervadantur, auctoritate apostolica prohibemus, ut cum vitae tuae tuorumve successorum terminus contigerit, Ecclesiae vestrae res et possessiones diripere nemo praesumat; sed cuncta libera et inconcussa in canonica. um potestate persistent, illi ex integro conservanda, qui eis canonice episcopus ordinabitur. Porro sanctorum canonum decreta ubique inviolabiliter conservari cupientes, constitutum atque censemus, ut interdictos a vobis aut excommunicatos, in communionem recipere, aut mortuos sepulturae tradere nemo praesumat. Vestra sane, carissime frater, intentio erit gregi commissam curam vigilanter impendere, et Romanae Ecclesiae decreta inviolabiliter observare; quatenus multiplicato laborum fructu ad vitam valeatis perpetuam pervenire. Sane si quis in erastinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, aut vicecomes, aut index, aut persona quaelibet magna vel parva, potens aut impotens, huius nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus si non satisfactione congrua emendaverit, a Christi Ecclesia eum auctoritate potestatis apostolicae segregamus. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia praesentibus ac futuris saeculis conservetur. Amen.

Scriptum per manum Gregorii seriniani, atque notarii sacri palatii. Datum Romae per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis anno domiticae incarnationis MXC, indictione XIII, pontificatus domini Urbani Papae II anno III, die kal. aprilis (1).

Dat. die 4 aprilis anno Domini 1090, pontif. anno IV.

(1) In exemplari Baluziano legitur: *D. incarn. MXXI, indict. XIII etc., anno III.* Baluzius vero, ut an-

VIII.

Approbatio congregationis monachorum Vallis Umbrosae ord. S. Benedicti, quae sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Coenobium Vallis Umbrosae in protectionem Sedis Apostolicae suscipitur. — 2. Eidem bona omnia confirmantur: — 3. Et facultas conceditur ordinationes a quocumque Antistite recipiendi. — 4. Nemo coenobium eiusque personas perturbet. — 5. Episc. eas non excommunicent. — 6. Haec privilegia aliis locis dictae Congregationis communicantur. — 7. Caput constituitur monast. Vallis Umbrosae. — 8. Abbas de omnium abbatum consensu eligendus. — 9. Hortatio pastoralis ad Congregationem. — 10. Poena in perturbatores. — 11. Pax pro eius conservatoribus.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectissimis filiis universae Vallis Umbrosanae congregationis fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum universis sanctae Ecclesiae filiis ex Apostolicae Sedis auctoritate ac benevolentia debitores existamus, illis praecipue locis atque personis, quae specialius ac familiarius Romanae adherent Ecclesiae, quaeque ampliori religionis gratia eminent, propensiori nos convenit charitatis studio imminere.

§ 1. Quia igitur divina propositum vestrum praevemente ac subsequente clementia, religionis vestrae simplicitas bonae opinionis odorem in locis, et prope et longe positus, aspiravit; nos vestro proventu, annuente Domino, proventu adiungere cupientes, coenobium vestrum pro B. Mariae semper Virginis reverentia, cui dicatum est, in Romanae Ecclesiae proprietatem et tutelam, atque protectionem Apostolicae Sedis accipimus; et apostolicae illud auctoritatis privilegio nos 1091 cum Urbani pontificatu cohaereret, annum tertium in quartum emendavit. At non advertit fortasse eruditissimus vir indictionem XIII neque anno 1091, neque quarto pontificatus Urbani anno convenire. Emendandam itaque satius putavimus chronologicam primam notam in Dom. anuum 1090, quo pacto caetera melius componuntur.

De non diripiendis bonis episcoporum de iunctorum.

De non recipiendis illis, qui ab aliquo episcopo fuerint excommunicati.

Poenae contra violatores privilegii huius.

Exordium.

Coenobium Vallis Umbrosae in protectionem Sedis Apostolicae suscipitur;

munientes, ab omnium personarum iugo liberum permanere decernimus.

Eidem bona omnia confirmantur:

§ 2. Per praesentem igitur nostri privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque hodie vestrum coenobium iure possidet, sive in crastinum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Illis successoribus dico, qui eundem religionis ritum, et fidei constantiam conservare, et strenue omnipotenti Domino in eodem proposito deservire sategerint.

Et facultas conceditur ordinationes a quocumque auctoritate recipiendi.

§ 3. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationem clericorum, liceat vobis a quocumque volueritis catholico episcopo, Romanae Ecclesiae gratiam atque communionem obtinente, percipere; qui nostra fultus auctoritate, quae postulantur, indulgeat (1).

Nemo coenobium eiusque personas perturbet.

§ 4. Ad haec censemus atque statuimus, ne ulli omnino hominum liceat eadem coenobium temere perturbare, aut ei subditas possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Episcopi eas nunc excommunicant.

§ 5. Nec ulli episcopo potestas sit excommunicationem, aut interdictionem vobis ingerere, ut, qui in speciales estis filii Apostolicae Sedis assumpti, nullius ulteriori iudicio temere exponamini (2).

Haec privilegia aliis loci dictae Congregationis communicantur.

§ 6. Quia vero plura iam monasteria, congregatio videlicet Sancti Salvi iuxta Florentiam, Sancti Fidelis de Seruinis, Sancti Salvatoris de Sopena, Sanctae Mariae de Nerana, Sancti Cassiani de Monte Stalario, Sancti Angeli de Passiano, Sancti Salvatoris de Siculis, Sancti Angeli iuxta Pistoriam, Sancti Salvatoris de Vagiano, Sancti Petri de Mustieta,

(1) Vide Concil. Trident. sess. 25, cap. 12.

(2) Ibid. sess. 25, cap. 12.

Sancti Pauli de Reguolo, Sanctae Reparatae de Faventina dioecesi, et congregatio de Rivis Caesaris, et congregatio de Fontana Tarnis, et congregatio de monte Armato in Bononiensi dioecesi, inspirante Domino in eandem vobiscum formam consenserunt religionis, nos et ipsis et omnibus, qui se in crastinum eidem religionis usui ex integro sociare voluerint, praesenti privilegio libertatem apostolica auctoritate concedimus, quoad in eadem religionis et consuetudinis unitate persistere procuraverint.

§ 7. Constitinimus aatem, ut eorum omnium caput, vestrum, quod in Valle Umbrosana situm est, monasterium habeatur.

Caput constituitur monast. Vallis Umbrosae.

§ 8. Sane cum terminus vitae Pastori vestro divina dispositione contigerit, qui eius loco substituendus fuerit, quia et vobis et aliis omnibus praesse debet, omnium, qui caeteris praesunt monasteriis consensu et iudicio eligatur. Quod si forte ex ipsis abbatibus quilibet, Domino disponente, ad hoc generale regimen electus fuerit, ad vestrum principale coenobium principaliter transeat. Et eius mox iudicio, sicut in diebus venerandae mem. Ioannis, primi abbatis vestri, factum constat, caetera omnia unita vobis monasteria disponentur (1).

Abbas de omnium abbatum consensu eligendus.

§ 9. Vos igitur, filii in Christo dilectissimi, nolite negligere gratiam, quae in vobis est, quae data est vobis per unitatem sanctae conversationis et religionis. Haec meditamini, in his estote ut profectus vester manifestus sit omnibus. Participes enim Christi effecti estis, si tamen initium substantiae eius usque ad finem firmum retineatis. Mementote, quod Dominus ait: Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit (a). Itaque sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est (b). Ad iudicium autem perceptae huius a Ro-

Horatio pastorali ad Congregationem.

(1) Concil. Trid. sess. 5, cap. 6. (a) Math. xxiv. 15. (b) Id. v. 16.

mana Ecclesiae libertatis per annos singulos duodecim sagi. . . Laterano palatio persolveris.

§ 10. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, aut vicecomes, aut iudex, aut persona quaelibet magna vel parva, potens aut impotens, huius nostri privilegii paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, a Christi et Ecclesiae corpore eum auctoritate potestatis apostolicae segregamus.

§ 11. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia praesentibus ac futuris saeculis conservetur. Amen, amen.

Dat. Romae per manus Ioannis S. R. E. diae. cardinalis anno dominicae incarnationis MXC, indictione XIII. VIII idus aprilis, pont. domini Urbani Papae secundi tertio.

Dat. die 6 aprilis anno Domini 1090, pontif. anno III.

IX.

Monopolitana Ecclesia, ab omni metropolitico iure libera, immediateque S. Apostolicae Sedi subiecta declaratur (1).

SUMMARIUM

Majorum Ecclesiarum causae Apostolicae Sedis iudicio terminandae. — Quaesitio de subiectione vel immunitate Ecclesiae huius a iure Brundusinae examinata in concilio Benevent. anno 1091. — Adjudicata vero Monopolitanae exemptio. — Et ab Urbano II confirmata. — Eidem confirmantur quoque bona omnia. — Episcopi electio per clerum et populum peragenda. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Romualdo Monopolitanae Ecclesiae episcopo suisque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sacrum canonum et decretorum pontificalium deposuit auctoritas, ut ma-

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. I.

iores Ecclesiarum causae Apostolicae Sedis iudicio terminentur, cui nos, licet indigni, divinae dispositionis arbitrio praesidentes, eandem sollicitudinem universis per orbem Ecclesiis, prout nobis apostolorum suorum divinae dignatio maiestatis scire et posse impendit, impendimus. Cum ergo, praestante Domino, incarnationis dominicae anno MCCI synodale concilium in Beneventana esset Ecclesia sub nostra praesentia congregatum, et adversus fraternitatem tuam Brundisius seu Oritanus conquereretur episc., et tunc et illius Ecclesiae munimenta perspecta sunt. Quibus, in conspectu nostro, concilii universi diligentiori indagine perquisitis, a venerabilibus nostris episcopis, presbyterisque cardinalibus adiudicatum est, Monopolitanam Ecclesiam, maiorum scriptorum pontificalium auctoritate fultam, Brundusinae Ecclesiae subiectionem et obedientiam non debere. Quorum nos sententiam approbantes, nostrae auctoritatis robore confirmavimus, et per praesentis privilegii paginam te tuosque successores ab Oritanae seu Brundusinae Ecclesiae subiectione liberos, sub solius Apostolicae Sedis obedientia in perpetuum permanere decernimus; statuentes, ut quaecumque Monopolitana Ecclesia haecenus iuste possedit, aut hodie possidet sive in crastinum iuste atque canonice poterit adipisci, in castellis, villis, silvis, in ecclesiis, in Monasteriis, tibi tuisque successoribus episcopali iure regenda, disponenda, ac possidenda, firma et illibata persistant: salva in omnibus Romanae et Apostolicae Ecclesiae reverentia. Obheunte te, vel tuorum quolibet successorum, clero populoque Monopolitano facultas sit, semota omni pravitate, episcopum canonice eligendi; electus autem a Romano Pontifice consecrabitur. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, aut episc., imperator, aut rex, aut princeps, aut dux, comes, aut vicecomes, iudex, aut persona quaelibet magna vel parva, potens aut impotens, huius nostri privilegii paginam

Majorum Ecclesiarum causae Apostolicae Sedis iudicio terminandae.

Quaesitio de subiectione vel immunitate Ecclesiae huius a iure Brundusinae examinata in concilio Benevent. anno 1091.

Adjudicata vero Monopolitanae exemptio,

Et ab Urbano II confirmata.

Eidem confirmantur quoque bona omnia.

Episcopi electio per clerum et populum peragenda.

Solitae clausulae.

Pocna in per-turbatoras.

Pax pro eius conservantibus.

sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, cum honoris sui et officii periculo subiacere decernimus, et a Christi, atque Ecclesiae corpore autoritate potestatis apostolicae segregamus. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia praesentibus ac futuris saeculis conservetur. Amen, amen, amen. Scriptum per manus Lanfranci notarii sacri palatii.

Datum Beneventi per manus Ioannis S. R. E. diaconi card. anno Domin. incarn. MCCI, ind. XIV, kal. aprilis anno pontificatus D. Urbani PP. II IV.

Dat. die 1 aprilis anno Domini 1091, pontif. anno IV.

X.

Tarraconensis Ecclesia, civitate nuper ab Agarenorum manibus vindicata, Ausonen. episcopis committitur, usquedum pristino statui ac splendori reddatur (1).

SUMMARIUM

Tarracona inter nobiliores Hispaniarum urbes — Ab Agarenorum manibus liberata, — Et S. Petro per annum censur. donata. — Privilegia, libertatesque, illi a Berengario comite concessa, rata habentur. — Illius Ecclesia Berengario, ac successoribus Ausonen. episcopis regenda committitur, usquedum pristino splendori restituatur. — Pallii usus. — Bona ab ea ablata eidem reddenda. — Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Berengario Ausonensi episcopo in Tarraconensem metropolim translato, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Inter primas Hispaniarum urbes Tarraconem fuisse insignem et gentilem, etiam christianae paginae iudicis demonstrant. Iustus autem Dominus in vis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, qui cum in plerisque iudiciis incompre-

(1) Ex Concil. tog. XIII, et ex Concil. Hispan. Card. d'Aguirre.

hensibilis habeatur, in nullo unquam valet reprehensibilis extimari. Ipse transfert regna, et mutat tempora: ipsi visum est in eadem urbe olim Tarraconensis urbis gloriam exaltare: ipsi visum est in eadem urbe peccata populi sui visitare. Cum enim in ea christianorum populus habitaret, visitavit in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum. Sed ecce iam transactis trecentis nonaginta annis, ex quo praefatam urbem Agarenorum gens prope solitariam fecerat, principum suorum cordibus inspirare dignatus est, ut eiusdem urbis restitutioni secundum praeceptum Apostolicae Sedis, cui auctoritate Dei, licet indigni praesidentus, insisterent. Berengarius siquidem Barcinonensis comes, auctoritatis nostrae persuasione commonitus, pro animae suae salute, cum suae potestatis magnatibus non solum restitutioni praefatae urbis insistit; sed et urbem ipsam, et omnem suae potestatis terram, B. Petro eiusque vicariis legali stipulatione tradidit, censumque quinque librarum argenti Lateranensi palatio quotannis solvendum instituit (1). Nos itaque, praestante Deo,

(1) Iuvat hic referre instrumentum donationis factae de civitate Tarraconensi Romanae Ecclesiae a Berengario comite Barcinonensi, anno 1090, quodque praeter Harduinum et Labbeum in Conciliorum Collect., et Gretserum imper. S. A. munificencia pag. 35 publici iuris fecit. Cardinalis de Aguirre concil. Hispan. tom. III, pag. 290, et quod ab Urbano in super allato pro Ecclesia Tarraconensi diplomate laudatur.

« Quoniam audivimus, necnon etiam saepissime vidimus res verti in contrarium mortuis testibus; principalibus, et sapientioribus placuit, ut res gestas litteris denotarent, et ita quomodo res se habuit posteris suis traderent. Quapropter ego Berengarius Raimundi comes Barchinonensis et marchio hanc chartam scribi iussi, ut semper staret memoria huius rei; scilicet: quod ego Berengarius comes praedictus, amore Dei ductus, donavi Domino Deo, et apostolorum principi beatissimo Petro, eiusque Vicario Romanae Sedis Apostolico, omnem meum honorem qui mihi competit ex iure paterno, quemadmodum ego divisi cum Raimundo Berengario fratre meo, sicut ego eum habeo, vel habere debeo specialiter dante ei in Dei nomine Tarraconensem urbem cum omnibus quae perti-

Ab Agarenorum manibus liberata.

Et S. Petro per annum censum donata.

Tarracona inter nobiliores Hispaniarum urbes.

Privilegia, libertatesque, illi a Berengario comite concessa, rata habentur.

restitutionis huius optimus cooperatores existere, praedicti comitis institutum, libertatesque, et consuetudines, quas novis Terraconensis urbis colonis promulgasse

non, aut pertinere debent ad eiusdem urbis nobilitatem; ea scilicet deliberatione, ut ego, et mei posterii omnes, sicut suprascriptum est, tenemus hoc totum per manum et vocem Sancti Petri, eiusque Vicarii Romanae Sedis Apostolici; per quinquennium persolventes ei censum viginti quinque librarum purissimi argenti ad iustum pensum, et ut principes universi, vel omnes alii, qui merum insudaverint ad praefatae urbis restorationem, habeant in confinio huius parolodii, suam (1) aprisionem, vel quod acciperint per manus nostrae largitionem; non inde persolventes aliquam pensionem, nisi forte compuncti amore Dei voluerint ipsi persolvere sua gratuita voluntate, ob hoc etiam hanc charam ratam esse volo, ut omnis hic honor, sicut superius continetur, nullatenus transferri possit in alterius potestatis dominium; sed ego tantummodo et posterii mei in perpetuum tenemus hoc totum per manus principis apostolorum Petri, et eius vicarii domini Urbani secundi Papae, et successorum eius, beati Petri sedem canonice regentium.

Hanc oblationem offero Domino Deo, et principibus apostolorum Petro et Paulo propter redemptionem peccatorum meorum, et patris mei Raimundi, et parentum meorum, per consilium et voluntatem Berengarii archiepiscopi Terraconensis, et episcopi Gerundensis, aequivoici Berengarii, et vicecomitum Deusdedit Terraconensis, et Arval (2) Mironensis Barchinensis, et Geraldii Alemanni, et Gereberti, Girardi, Guilielmi, Raimundi, et Dorche fratris sui, et Ugonis Dalmacii, et Huberti Gousberti, et Angeri Goufredi, et Alberti Bernardi per manum domini Raineri Romanae Ecclesiae cardinalis, qui nunc legatione fungitur in partibus nostris, aera millesima vigesima octava, anno ab incarnatione Domini millesimo nonagesimo. *In calce monumenti huius haec notat cardinalis de Aguirre.* Donationi huic consenserunt Berengarius episcopus Ausonensis, qui ibidem dicitur archiepiscopus Terraconensis (nondum tamen donatus pallio usque ad annum *xxxi* sequentem, *prout ex superallato constat diplomate*) et episcopus Gerundensis, ac varii vicecomites per manum domini Raynerii Romanae Ecclesiae cardinalis, qui *xxxc* legatione fungitur in partibus nostris. Hic autem ipse novem annis postea successit Urbano II, diciturque fuit Paschalis II. Itaque Terraconensis civitas a Berengario comite, aliisque eiusdem provinciae principibus expugnata, et crepta tyrannico Saracenorum dominio, ab his donata fuit Romanae Ecclesiae anno *qo* *xxc*.

(1) Du Cange ita ad hunc locum: sed legendum videtur distinctis vocibus: *per alodium, sive aprisionem.* (2) *Mironensis.*

Bull. Rom. Vol. II. — 48

cognoscitur, collaudamus, et rata manere auctoritate nostra decernimus; cum universa siquidem ipsius comitis terra, quam beato Petro obtulit, Terraconensem urbem, ac populum, Domino ibi aspirante, collectum, sub Apostolicae Sedis tutela specialiter conservandam suscipimus, libertatemque illius, per comitis Berengarii scripta collatam, catenus confirmamus, ut nemini quidquam ultra persolvant, nisi sponte propria Romanae se faciant Ecclesiae debitores. Ut igitur haec omnia Deo auctore inconcussa permaneant, nos antecessorum nostrorum privilegia sequentes, qui Ausonensem Ecclesiam Terraconensis quondam instituire vicarium, tibi, o carissime fili Berengari, quia tuo potissimum studio haec restituito instituta est, ex Romanae Ecclesiae liberalitatis gratia, pallium, totius scilicet sacerdotalis dignitatis plenitudinem, indulgemus.

Praeterea tibi tuisque successoribus legitime substituendis, qui in Terraconensis civitatis et Ecclesiae restorationem pari studio insudaverint, praefatam Terraconensem Ecclesiam iure proprio possidendam per huius privilegii paginam confirmamus, una cum omnibus Ecclesiis, quas proprio iure noscitur antiquitus possedisse; praecipientes de his, quae Saracenorum ad praesens subiacenti ditioni, ut cum eas Deo placuerit potestati populi christiani (1), ad debitam Ecclesiae obedientiam referantur; salva tamen in omnibus Romanae Ecclesiae auctoritate. Porro Ausonensem Ecclesiam tibi tuisque successoribus tandem concedimus possidendam, donec, auctore Deo, ad pristini status plenitudinem vestro studio Terraconensis Ecclesia reformetur. Pallio itaque in missarum solemnibus intra Ecclesiam solummodo uti debetis, in praecipuis tantum festivitatibus, videlicet Nativitate Domini, Epiphania, Hypapante (2), Coena Domini, Sabbato Sancto, Resurrectionis prima et secunda feria, Ascensione Domini, Pentecoste, tribus festivi-

(1) Adde *sub iocere.* (2) *Idest, Purificatione.*

Illius Ecclesiae Berengario, et successoribus Ausonensis, episcopi regenda et manutur, usque ad hunc diem in subditura restituitur.

Pallii usus.

tatibus Sanctae Mariae, sancti quoque Michaelis, et sancti Ioannis Baptistae: in nataliis omnium apostolorum, et eorum martyrum, quorum pignora in vestra ecclesia continentur, in commemoratione nihilominus Omnium Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, clericorum, in annuo consecrationis tuae die, in solemnitatibus etiam sanctae virginis Theclae, sanctique martyris Fructuosi, ac sociorum eius. Te igitur, reverentissime frater, affectione intima exhortamus, quatenus dignum te tanti honoris pontificio (1) semper exhibeas: christianis ac Saracenis sine offensione esse procurans: ad fidem infideles quaerere, Deo largiente, verbis studeas, et exemplis: sic exterius pallii dignitate praecellas in oculis hominum, ut interius virtutum excellentia polleas coram Supernae oculis Maestatis.

Plane per praesentis privilegii paginam officii nostri auctoritate decrevimus, ut quicumque se Tarraconensis Ecclesiae bona iniuste haectenus obtinuisse cognoscunt, ea deinceps eidem Ecclesiae restituere prae iudicii divini formidine, et Sedis Apostolicae reverentia studeant. Si quis autem in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut vicomes, iudex aut quilibet magistratus, vel persona ecclesiastica vel saecularis, huius privilegii paginam sciens contra eam venire temere tentaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione condigna emendaverit, eum honoris sui et officii periculo subiacere decrevimus, et a Christi atque Ecclesiae corpore segregamus. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia praesentibus et futuris saeculis conservetur. Amen, amen.

Datum Capuae kalendis iulii, per manus sanctae Romanae Ecclesiae Ioannis diaconi cardinalis, indictione XIV, ANNO dominicae incarnationis millesimo nona-

(1) Fortasse tanto honore.

gesimo primo, pontificatus autem domini Urbani secundi anno IV.

Dat. die I iulii anno Domini 1091, pontif. anno IV.

XI.

Decretum de controversia inter monachos S. Albini Andegavon. et Vindocinenses super Ecclesia S. Mariae Credonen. (1).

SUMMARUM

Series controversiae inter monachos S. Albini et Vindocinenses. — Haec controversia agitata coram Urbano PP. Anglone. — Quae fuerit definitio. — Compositionem inde initam servandam praecipit Urbanus sub canonicis poenis.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Goffredo abbati Sancti Albini Andegavensis, et Bernoni abbati Sanctae Trinitatis Vindocinensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Anno dominicae incarnationis MXXII, pontificatus nostri v, indictione I, cum essem in provincia Calabriae apud monasterium Sanctae Mariae quae dicitur de Matina, monachi Sancti Albini, Girardus prior, Milo Stephanus, adversus monachos Sanctae Trinitatis de Vindocino, Fortmundum priorem, Ingelbaldum ostiarium, qui praesentes aderant, conquesti sunt, quod Vindocinenses fratres ad (2) ecclesiam Sancti Clementis Credonensis, quae a monachis Sancti Albini iuste secundum illorum temporum consuetudinem acquisita, et per triginta annos quiete et sine interruptione possessa, violenter ablata iniuste detinerent. Qui cum suis instrumentis et rationibus causam suam defendere niterentur; primo die proclamationis res diu et multum ventilata nullo petuit fine terminari: secundo vero die similiter multum discussa, ad nullum tamen est finem deducta: die autem tertio, XII scilicet kalendas decembris, residentibus nobis in Anglone civitate

(1) Ex Concil. Collect. Harduini tom. IV, par. II, col. 1670. (2) Expungendum forsitan ad.

Bona ab ea ablata eidem reddenda.

Clausulae.

Series controversiae inter monachos S. Albini et Vindocinenses.

Haec controversia agitata coram Urbano PP. Anglone.

Apuliae (1), praesidentibus religiosis et venerabilibus tam episcopis, quam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, sive diaconibus: adstantibus etiam nobilibus romanis, et comitibus Apuliae gloriosissimis, Boamunte et Guillelmo, re iterum diu et multum inquisita, tandem inspirante Deo lucilius eluxit, in quam potius partem iustitia declinaret. Cum enim utraque pars suis nobis allegationibus obviaret, et hinc pactionem abbatum, confirmationem Pontificum, Romanae Ecclesiae legatorum; illinc vero legitimum introitum, et canonicam triginta annorum possessionem nobis opponerent: nos qui omnium fidelium causas aequa lance pensare debemus, utriusque utilitati providentes, ipsam litem concordiae convenientis aequitate decidere maluimus. Omnes igitur qui nobiscum aderant, hanc sententiam collaudantes, consentientibus praedictis utriusque coenobii fratribus, et in manibus nostris, fidem pollicendo, firmantibus, concordia et pax inter eos hoc modo posita est; ut scilicet Vindocinenses monachi de his tribus Ecclesiis, aut Ecclesiam Mantilium, vel Sancti Saturnini, sive Sancti Iovannis supra legerim, unam quam congregatio tota Sanctae Trinitatis elegerit, cum omnibus, quae ad eandem Ecclesiam tam mobilibus, quam immobilibus interius, exteriusque ad praesens pertinent, infra dies triginta postquam domum redierint, monasterio Sancti Albini in perpetuum tradant. Fratres itaque Sancti Albini omnem litem, omnemque calumniam ex causa hac in manus nostras, et Vindocinensium fratrum refutarent: Vindocinenses vero unam supra dictarum Ecclesiarum in manus nostras reddiderunt, et per nos eosdem monachos investierunt. Praesenti igitur auctoritate fraternitatem vestram admonemus, et praecipimus, ut hoc pactum a nobis intentione pacis et quietis dispositum

(1) Urbs Lucaniae hac tempestate eversa, cuius episcopus Tursi, a quo 12 mil. pass. abest in orientem. Boudrand, Lex. Geogr.

et statutum omni tempore ratum et inconcussum teneatis et observetis. Quaecumque autem pars hanc nostrae decisionis sententiam non susceperit, vel transgredi praesumpserit, tam canonum severitati subiacet, quam legitimae compositionis poenam, id est, auri centum librarum sustineat, et a causa penitus cadat.

Data Tarenti octavo kalendas decembris.

Die 24 novembris.

XII.

Ad Anselmum Mediolanen. archiepiscopum de reconciliatione lapsorum (1).

Discretionis nostrae videtur, quatenus secundum praeepti nostri tenorem, quando secundo Ecclesiae vestrae morem sacros daturus quibuslibet aliis ordines benedicere caeperis, eos quos tua duxerit solertia reconciliandos, inter benedicendum et manus imponendum facias interesse, quibus caetera omnia consecrationis instrumenta praeter unctionis explebis, et sic ad sancta ministeria reconciliabis.

De reconcilia-
tione lapsorum.

XIII.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum monasterii S. Sophiae Beneventanae dioecesis, cuius abbati quinquies in anno chirothecarum usus conceditur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur. — Ac soli Romanae Ecclesiae subiectum declaratur. — Iura omnia ac bona confirmantur. — Abbas a monachis eligendus. — Monachi vero dioecesanæ lege Ordinario subiciuntur. — Abbati quinquies in anno chirothecarum usus conceditur. — Clausulae. Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Madelmo, abbati venerabilis monasterii Sanctae Sophiae intra Beneventanum, sibi suisque successoribus regulariter substituentis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in

(1) Ex Concil. Collect. Harduini tom. iv, par. n, col. 1650. (2) Ex Concil. tom. xii, col. 770.

Exordium.

Quae fuerit
definitio.

Compositionem
inle nitam ser-
vandum praeci-
pi Urbanus sub
canonicis poe-
nis.

caelis et in terra, sancto Petro apostolo suisque successoribus, auctore Domino, principaliter traditam, illis Ecclesia verbis agnoscit, cuius (1) iterum est Dominus locutus: Quaecumque ligaveris in terra, erunt ligata et in caelis; et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in caelis (a). Ipsi quoque, et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio, eodem Domino auctore, praestatur; cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (b). Oportet ergo nos, qui licet indigni, Petri residere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad aeterni arbitrium Iudicis sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant acquitatem. Tuis igitur, fili Madelme, iustis petitionibus annuentes, Beatae Sophiae coenobium, cui, Domino auctore, praesidere cognosceris, sub tutela et iurisdictione Sedis Apostolicae, sicut haecenus mansit, perpetuo permanere, praesentis paginae auctoritate sancimus; ut soli Romanae Ecclesiae subditum, ab omnium Ecclesiarum seu personarum iugo liberum habeatur; cuncta etiam, quae praedecessoribus tuis, vel tibi, ad eiusdem monasterii immunitatem vel possessionem, nostrorum praedecessorum sunt privilegiis attributa, nos quoque tibi ac successoribus tuis, regulariter promovendis, praesenti privilegio contribuimus; cellas praeterea, vel ecclesias, vel villas, quae tua industria praedicto videntur coenobio iuste ac rationabiliter acquisitae, possidendas in perpetuum confirmamus; idest ecclesia etc. (*Reliqua desiderantur*).

Per praesentem igitur nostri privilegii paginam apostolica auctoritate constituimus, ut quaecumque hodie idem coenobium iuste possidet, quaeque in crastinum concessione Pontificum, liberalitate principum, aut oblatione fidelium iuste atque

(1) Forte *quibus iterum est Dominus allocutus*.
(a) Matth. XVI. (b) Luc. XII.

caumice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant.

Decrevimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut ei subditas possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere: vel temerariis vexationibus molestare, aut etiam fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omni modo profutura. Obeunte autem nunc abbate, vel quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilio saniori elegerint: electus a Romano Pontifice consecratur. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationem monachorum, qui ad sacros sunt iam nunc ordines promovendi, ab episcopis, in quorum dioecesis estis, accipietis; siquidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerint, et si gratis ea sine private impenderit. Si quid autem horum obsiterit, liceat vobis a quocumque volueritis catholico episcopo, quae praedicta sunt sacramenta percipere. Tibi vero, quem propensiore charitate amplectimur, ex Apostolicae Sedis peculiari benignitate id muneris personaliter indulgemus, ut per annum quinquies, idest, in die Sanctae Resurrectionis, et Pentecostes, et Natalis Domini nostri Salvatorisque Iesu Christi, solemnitateque duodecim sanctorum Fratrum, necnon et sancti martyris Mercurii, ad missarum tantum solemnia, chirothecis, atque etiam compagis utaris. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, imperator, aut dux, rex, princeps, aut comes, aut vicecomes, iudex, aut persona quaelibet magna aut parva, potens aut etiam impotens, huius nostri privilegii paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo tertioque communitus atque adhortatus, si non satisfactione congrua emendaverit, eandem honoris et officii periculo subiacere, nec

Monasterium hoc sub tutela Sedis Apost. suscipitur ac soli Roma a Ecclesiae subiectum declaratur.

Intra omnia ac bona confirmantur.

Abbas a monachis eligendus.

Monachi vero dioecesanu lege Ordinario subiciantur.

Abbas et quies in anno chirothecarum usus constituitur.

Clausulae.

non et submovere decrevimus, et a Christi atque Ecclesiae corpore, auctoritate apostolicae potestatis segregamus. Conservantibus autem ea, pax a Domino et misericordia praesentibus et futuris saeculis conservetur. Amen. Bene valete.

Datum Avigniae per manus Ioannis S. R. Sedis diaconi prid. id. martii, indic. xv, anno pontificatus domini Maximi Urbani II Papae quinto, incarnationis autem Domini nostri Iesu Christi anno MXCII.

Dat. die 14 martii anno Domini 1092, pontif. anno v.

XIV.

Corsicanae insulae episcopatus Pisano subiciuntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Pisanorum, eorumque episcopi Daiberti erga Romanam Ecclesiam merita. — Corsicanae insulae episcopatus Pisano subiciuntur. — Ecclesiastica disciplina in Corsicae insula lapsa. — Pallium Daiberto conceditur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Daiberto Pisanorum episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Cum universis sanctae Ecclesiae filiis ex Apostolicae Sedis auctoritate ac benevolentia debitores nos existamus; illis tamen locis atque personis, quae specialius ac familiarius Romanae adhaerent Ecclesiae, quaeque ampliolem eius gratiam obedientia gratiori, officii frequentioribus, et auxiliis amplioribus promerentur, pensiori nos convenit charitatis studio imminere. Ipse enim per Prophetam Dominus ait: Honorificantes me honorificabo. Discipulis quoque suis angustiarum, quas pro eo pertulerant, retributionem promittens, dixit: Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis, et ego dispono vobis, sicut disposuit Pater meus regnum (a). Quia igitur in

(1) Ex Mole Adriana erut. edidit Ughel. Ital. Sac. tom. III. (a) Luc. XXII. 28.

tanta tamque diuturna schismaticorum tempestate Pisanorum gloriosa civitas multis iam dudum laboribus et obsequiis Sanctam Romanam et Apostolicam Ecclesiam sibi fecit obnoxiam; tua quoque fraternitas divino charitatis ardore succensa ob eundem S. R. E. libertatem non solum impendit, sed et ipsa superimpundi parati est, et nostris laboribus cooperata multisque modis tribulationum participis effecta; cooperante Domino, beneficiorum meritis respondere curamus, ut sicut nos praeteritorum memores sumus, ita et ipsi, tantae gratiae favore donati, futuris temporibus S. R. E. fideles ac devotiores existant, et benigniori matri semper auxiliando, adiuvando, obsequendo respondeant. Divinae siquidem maiestatis disposito Pisanae urbis gloriam nostris temporibus, et Sacrae civitatis triumphis illustrare, et saecularium rerum proventibus promovere, et prae provincialis exaltare, dignata est. Ea propter et nos, divinae pietatis prosecutores et cooperatores, eam in spiritualibus quoque glorificare decrevimus, sicut praedecessores nostros multis civitatibus olim fecisse, scriptorum ecclesiasticorum testimoniis comprobatur. Consilio itaque confratrum nostrorum episcoporum, presbyterorum, ac diaconorum cardinalium, aliorumque nostrorum fidelium assensu, inno precibus incitati, carissimae quoque beati Petri filiae Mathildis comitissae, quae se extremis quibusque pro causa Apostolicae Sedis exposuit, obnixis postulationibus inclinati, ad honorem sanctissimae Dominae nostrae Dei Genitricis Mariae, sanctorumque Petri et Pauli apostolorum principum, Corsicanae insulae episcopatus regendos ac disponendos sanctae Pisanae Ecclesiae, cui, auctore Deo, charissime frater Daiberte, praesides, praesentis decreti auctoritate committimus, atque subicimus, teque, frater venerabilis, in archiepiscopum eiusdem insulae promovemus; idem iuris et idem honoris tuis quoque successoribus perpetuo indulgen-

Pisanorum, eorumque episcopi Daiberti erga Romanam Ecclesiam merita.

Corsicanae insulae episcopatus Pisano subiciuntur.

Ecclesias
di Civitatis
Corsicae in
Cipra.

tes, qui cleri ac populi electione legitima per Romani Pontificis manus intraverint, quemadmodum Landulphum, Gerardum, et te ipsum ordinatum esse cognoscitur. Corsicana etenim insula, tam prolixitate spatiorum quam negligentia pastorum, tam insolentia dominorum, quam nostrorum dissuetudine legatorum, multis intervenientibus impedimentis, ab Apostolicae Sedis obedientia ac devotione deferebatur, et dissolutione ac dissipatione debitam ecclesiastici ordinis pene deseruit disciplinam; quam profecto tua, tuorumque successorum vigilantia, quia es illis vicinior, et Sedis Apostolicae familiarior es, in iustitiae regulam, et christianitatis vigorem annuente Domino reformari optamus, atque praecipimus. Unde, frater in Christo charissime, vestrae iurisdictioni, dispositioni, procurationique committimus Ecclesiarum illarum bona secundum Deum regenda, defendenda, et quae male destructa, et illicite usurpata reperieritis, in usus ecclesiasticos restituenda; ut auctore Deo illic ecclesiasticae religionis disciplina referveat. Pallium igitur fraternitati tuae, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus, quo iure ecclesiastico tantum ad missarum celebranda solemnia, tibi ac successoribus tuis uti licebit iis tantum, qui subscripti sunt, diebus solemnibus, idest Nativitate Domini, Epiphania, Hypapanton, Coena Domini, Paschae, Ascensionis, Pentecostes, tribus solemnitatibus sanctae Dei Genitricis ac Virginis Mariae, natalitiis sancti Ioannis Baptistae, ac sanctorum Apostolorum, commemoratione omnium Sanctorum, consecratione basilicae, et suffraganeorum episcoporum, ac clericorum, et annuo natalitii tui die, in solemnitate etiam beati martyris atque Pontificis Sisti, cuius indumenti honor efficacis actuum vivacitate servandus est. Eius ergo te volumus per omnia genium vendicare. Huius enim indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota igitur mente fraternitas

Pallium Dair-
berio concedi-
tur.

tua se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis, si quando eveniant, cum iustitia erectum, amicum bonis, perversis contrarium, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premeus, misericordiae operibus iuxta virtutem constantiae insistens, et insistere etiam supra virtutem cupiens, infirmis compatiens, benevolentibus congaudens, de alienis gaudiis tanquam de propriis exultans, in corrigendis vitiis saeviens, in fruendis virtutibus, auditorum animum demulcens, in iracundia animi siue ira terrens. Hoc est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si solícite servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis.

Datum Anagninae per manum Ioannis sacrae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, v kalend. maii, indictione xv, anno dominicae incarnationis mxcii; pontificatus vero domini Urbani Papae II anno v (1).

Dat. die 27 aprilis anno Domini 1092,
pontif. anno v.

XX.

Confirmatio bonorum, iurium et immunitatum omnium Cavensis monasterii, ac praesertim privilegii a Rogero Salernitano comite eidem coram Papa nonnullisque episcopis concessi (2).

SUMMARY

Exordium. — Monasterium Cavense a Gregorio VII privilegiis munitum. — Ab omni saeculari et ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur. — Quid Gregorius in commodum eius fecerit cum S. R. E. archidiaconus esset. — Bona ab eo ablata per eundem PP. restituta: — tum dum abbas, — mox dum Pontifex. — Nota eadem controversia a Salernitano archiepiscopo. — Ecclesia ab Urbano dedicata. — Et variae indulgentiae inibi fidelibus concessae. — Abbati conceditur usus pontificatum in ecclesiis monasterii propriis: — Quae ab omni Salernitano archiep. iure liberae declarantur: — Cuius tamen requirendus consensus, si monachi, vel ele-

(1) Superiori anno insulam ipsam Corsicae Pisanis civibus, episcopo et clericis commissam legimus sub anno eius lib. quinquaginta Lucanae monetae. (2) Ex Ughell. tom. 1, et Concl. tom. xii.

rici eccles. monast. a non dioeclesano episcopo velint ordinari. — Episcopus pro legatis favore monast. factis tertiam vel quartam partem requirere nullatenus possit. — Liberum cuique in ecclesiis monast. sepulturam sibi eligere. — De litibus cognoscendis. — Privilegium Rogerii ducis monasterio Cavensi. — Decimae piscationis. — Mercimoniorm contractus absque datio. — De causis iudicandis. — De ministrorum Curiae electione. — De appellationibus. — Facultas liberandi condemnatos etiam capite. — Si quid ad monast. pertinens vendi aut emi contigerit, invalidatur. — Oblationes in posterum monast. faciendae roborantur cum omni exemptione. — Bona obeuntium ab intestato monasterio applicata: — Ad cuius quoque Curiam spectat iudicium de bonis sibi pertinentibus, per quemcumque hominum invasus. — Haec omnia privilegia ab Urbano PP. confirmantur. — Facultas abbatibus excommunicare eos qui molestiam ullam monasterio intulerint. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Subscriptiones.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, charissimo ac reverendissimo fratri Petro coenobii Cavensis abbati, eiusdemque successoribus canonice promovendis, salutem (1).

Exordium

Cum universis S. Ecclesiae filiis pro Sedis Apostolicae autoritate ac benevolentia debitores existamus, illis tamen locis, atque personis, quae specialius ac familiarius Romanae adhaerent Ecclesiae, quaeque ampliori religionis gratia eminare noscuntur, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Apostolicae ergo memoriae praedecessoris nostri Gregorii VII institutis tenacius adhaerentes, Cavense coenobium, cui (1) summa religio viget, quod ipse singulariter dilexit, et suae institutionis privilegio communavit, nos quoque huius nostri privilegii pagina communimus, et ab omni tam saecularis quam ecclesiasticae personae iugo liberum esse omnino decernimus. Idem namque Apostolicus Pontifex, dum in Romana sancta Ecclesia archidiaconatus adhuc officio fungeretur, praedictum locum a Gisulfo Salernitano tunc principe, in cuius manu fuerat, postulavit. Cellas quoque

(1) Celatas addit: et apostolicam benedictionem in perpetuum. (2) Forsitan ubi.

plurimas, quas usque ad id temporis spatium idem princeps in manu propria detinuerat, ab ipso acquirens, eidem sancto loco contulit absolute cum omnibus habitantibus et habitaturis, tam in Cilenti monte eiusque pertinentis, quam in locis Passiano, Mitiliano, Castro S. Adiatoris, et pertinentiarum earumdem locum cum omnibus angariis, et perangariis, et pensionibus solutis, tam ratione fratrum, quam pro quolibet foculari ipsorum locorum, sicut nos in ipso privilegio enucleatius vidimus contineri. Quam donationem nos autoritate apostolica confirmamus. Praeterea Cluniaticum locum illum famosum dirigens, inde se ut abbatem praefato monasterio praepoheret, scivit, quem deinceps cum universis subiectis, seu personis singulariter dilexit, fovit, tuitus est. Mox Pontifex factus, eorum libertatem decreto seu pagina confirmavit. Sic praestante Deo ab omnium vivientium iugo liberum usque ad tempora nostra permansit. Nostris autem diebus Allanus, Salernitanae Ecclesiae archiepiscopus, confrater noster, ad eiusdem loci subventionem (1) modis coepit omnibus anhelare. Nobis itaque disponentibus basilicam ipsius loci dedicare, ille suae Ecclesiae minui iura clamitabat, cui nos ex abundanti satisfactionem iuris obtulimus; ille autem, cum ad postulatum et acceptum actioni terminum pervenisset, actionem aggredi refutavit.

Sic nos, praesentibus fratribus nostris reverendiss. episcopis Ubaldo Sabinense, Odone Albanense, Bernardo Praenestino, Ioanne Tusculanense, Brunone Signino, Raugerio Regitano, Gerardo Troiano, Io. Baptista Rapellano: et cardinalibus Ecclesiae nostrae Erunno presbytero ex tit. Quatuor Coronatorum, Gregorio presb. S. Vitalis, Benedicto presb. tit. S. Sussannae, Gregorio ex diaconia S. Mariae in Schola Graeca, Petro ex diaconia in S. Adriano, Iacobo ex diaconia S. Eustachii, et Teutione ex diaconia S. Gre-

(1) Forsitan subiectionem.

Bona ab eo ablata per eundem PP. restituta

Tum dum abbas,

mox dum Pontifex.

Mota eadem controversia a Salernitano archiepiscopo.

Ecclesia ab Urbano dedicata.

Monasterium Cavense a Gregorio VII privilegii munitione.

Ab omni saeculari et ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur.

Quid Gregorius in commo- dominis fecerit cum S. R. E. archidiaconus esset.

gorii ad Velum Aureum, diaconibus :
 astante etiam dilectiss. filio nostro duce
 Rogerio cum innumera clericorum et lai-
 corum turba, praestante Domino nostro
 Iesu Christo, cuius vices licet immeriti
 gerimus in terris, ad honorem summae
 et individuae Trinitatis manibus nostris
 propriis in eodem loco, qui Mitiliani, Cava
 vulgariter nuncupatur, basilicam dedica-
 vimus die nonarum septembris, indul-
 gentes eidem monasterio contemplatione
 cuiusdam praerogativae specialis charita-
 tis, quam experti fuimus in eodem coenobio,
 immo potius perfectam religionis
 observantiam, dum adhuc essemus in mi-
 noribus ordinibus constituti, ut quicum-
 que in statu poenitentiae Domino opitu-
 lance fuerit positus, et ad dictum locum
 accedens fuerit ibi ipso die ante ipsius
 basilicae consecrationem, et per totum
 diem sequentem, nec non in die Iovis
 Sancti, atque per totum diem Veneris S.
 sequentem, de omnibus peccatis, de qui-
 bus vere contritus fuerit et confessus,
 illam indulgentiam et veniam a Domino
 consequatur, quam meretur in eundo et
 redeundo ad S. Iacobum Compostellana-
 num; reliquis vero temporibus, et diebus
 singulis causa devotionis illuc accedentes,
 quatuor annorum et totidem quadrage-
 narum indulgentiam suorum peccatorum
 obtineant de Sedis Apostolicae gratia
 speciali: qui vero ad capellam tuam si-
 tam in eodem monasterio, ac eodem die
 consecratam per vener. fratrem nostrum
 praedictum Bennonem (1) Signinum epi-
 scopum, in diebus et festivitibus supra-
 scriptis, septem annos et totidem qua-
 rantenas de indulgentia pro peccatis con-
 fessis a Domino consequatur: accedentes
 similiter ad ecclesiam constructam in casali
 eidem monasterio adiacenti et eminenti,
 dedicatam ipso die per dictum venerab.
 fratrem nostrum Raugerium episcopum
 Regitanum, in diebus et festis praedictis,
 nec non et in omnibus festivitibus Vir-
 ginis gloriosae, ad cuius vocabulum con-

(1) Lege *Brunonem*.

structa est ecclesia memorata, septem
 annos et quarantenas totidem de indul-
 gentia a Domino promereantur;

Concedentes et edicto perpetuo con-
 firmantes, ut tam tu, quam successores
 tui per terras tui monasterii habitas et
 habendas, libere possis ecclesias con-
 struere, cum cruce signare, aliaque pon-
 tificalia et spiritualia exercere: sacro-
 rum ordinum collatione, basilicarum et
 altarium consecratione, et chrismatis
 confectione, tibi tuisque successoribus
 dumtaxat applicata penitus potestate; de-
 cernentes, ut tam ipsius coenobii caput,
 quam Ecclesiae, quas nunc habet, vel
 quas ex nunc in antea habebit, sive ple-
 banae fuerint, vel rurales, in civitate et
 dioecesi tantummodo Salernitana, servatae
 ab omni iure et iurisdictione archiepi-
 scopali sint exemptae, de plenitudine
 potestatis, et gratia speciali; ita ut in nullo
 iure, seu foro contentioso tu vel tui suc-
 cessores, fratres ipsius monasterii, clerici
 saeculares in praefata civitate et dioecesi,
 per Salernitanum praesulem aut capitu-
 lum aliquatenus constringantur; quia
 immo Ecclesiae cum omnibus suis iuribus
 et pertinentiis pleno iure ipso monasterio
 sint subiectae. Si vero aliquis de tuis
 monachis, seu clericis saecularis, in Ec-
 clesiis civitatis praefatae et dioecesi com-
 morantes ad sacros eligens ordines pro-
 moveri, liceat tibi tuisque successoribus,
 quemcumque malueris episcopum convo-
 care, dummodo catholicus fuerit; sed in
 aliis dioecesibus, requisito dumtaxat pri-
 mitus dioecesano, de quibus Ecclesiis in
 iam dicta auctoritate et dioecesi nihil dioe-
 cesanus exigere praesumat; immo potius
 tam monachi, si clerici defuerint, quam
 ipsi clerici, absque quorumlibet contradi-
 ctione totum officium sacerdotale, quodani
 marum curam exigit et requirit, exerceant,
 dummodo sint idonei talia exercere.

De his autem, quae a catholicis chri-
 stianis eidem monasterio tam inter vivos,
 quam in ultima voluntate donata fuerint,
 vel legata a quocumque, vel ubicumque,

Abbatii conce-
 ditur usus pon-
 tificium in ec-
 clesiis monaste-
 rii propriis:

Quae ab omni
 Salernitani ar-
 chiep. iure li-
 beratae declara-
 tur:

Cuius tamen
 requirendus
 consensus, si
 monachi vel cler-
 ici eccles. mo-
 nast. a non dioe-
 cesano episcopo
 volunt ordinari.

Episcopus pro
 legatis favore
 monast. factis

Et variae in-
 dulgentiae inibi
 fidelibus con-
 cessae.

teriam vel quartam partem requirere nullatenus possit.

nlli episcoporum dioecesanorum ei licitum sit quartam vel tertiam partem in ipsis legatis, seu donatis, tam in stabilibus quam in mobilibus, exigere praetextu consuetudinis cuiuscumque, et si progressu temporis per quoscumque contra tenorem huiusmodi nostrae concessionis fuerit per aliquos attentatum, illud ex nunc decernimus viribus vacuatum, et praescriptione in hoc longi temporis non currente. Si quis vero ad eundem locum vel eius ecclesias sibi sepulturam elegerit, licitum sit tibi tuisque successoribus, et fratribus in ecclesiis ipsius coenobii commorantibus, ipsum in suo coemeterio sepelire absque cuiuslibet contradictione, dummodo christianus et catholicus habeatur. Statuimus insuper perpetuo valiturum, ut quoties in vassallos eiusdem monasterii orta fuerit quaestio, quae ipsum contingat coenobium, liceat tibi tisque successoribus et patribus ipsius, querelas huiusmodi decidere iustitia mediante, iure communi super hoc edicto in aliquo non obstante.

Liberam cuique in Ecclesiis monast. sepulturam sibi eligere.

De libitibus coenobensis.

Privilegium Rogerii ducis monasterio Cavensi.

Insuper memoratus excellentissimus dux, visa huiusmodi dedicationis solemnitate, compunctus, ut credimus, divino spiritu, nobis et nostro apostolatu attentius supplicavit, ut donationem, et confirmationem, quam ipse eidem monasterio facere ob reverentiam sanctae et individuae Trinitatis, et suorum peccatorum remedium, intendebat, dignaremur auctoritate apostolica confirmare, nostroque mandaremus inseri privilegio diligenter. Nos igitur, suis in hac parte precibus iustissimis inclinati, in favorem ipsius loci, quem speciali prosequimur dilectione pariter et devotione, concessionem et donationes ipsius in nostro praesenti privilegio inseri fecimus ad cautelam.

Decimae piscium.

Concessit siquidem praedictus dux eidem monasterio in perpetuum, ut patres dicti monasterii absque qualibet contrarietate haeredum et successorum suorum possint exigere et recipere integram decimam partem piscium, qui capti fuerint

in mari a Vallone, qui dicitur de Galloca (1), usque ad fluxum de Caetera, qui est de territorio ipsius monasterii, per quinque millia passuum intra mare. Praedictum monasterium vero mercimonia sua absque omni datione, solutione seu exitura libere vendat, nedum in suis litoribus vel portibus, immo per totum suum ducatum tam ipsum coenobium, quam ementes eius mercimonia liberos constituit perpetuo a qualibet praestatione. Indulxit etiam, ut omnes homines, quos dictum coenobium habet et habebit in praefatis locis, Mtiliano, Passiano, Villula adiacenti Castro S. Adiatoris, in Cilenti monte, et pertinentiis eorundem locorum, tam clerici quam laici, semper sint liberi ab omni exactione pecuniae, vel rerum quarumlibet aliarum, quas pro aliqua opportunitate vel causa ipsi, seu haeredes vel successores aliquando duxerint a suis hominibus faciendas; et ut de ipsis hominibus liberam curiam, et fori facturas omnes sine ullo hinc inde suo vel ministro habeatis, et in Curia ipsius monasterii per eius commissum veniant ad iustitiam faciendam, et a iudicibus, quos eis statueritis, debeat rationaliter iudicari, et notarios publicos statuendi liberam vobis tribuit facultatem, tam in causis civilibus, quam criminalibus omnibus, praeter illis causis, de quibus condemnatus legitime debet mori; de aliis autem criminibus omnibus, de quibus poenam aliam absque morte subire debent, quidquid volueritis, faciatis similiter, et de duellis, si in ipsis causis intervenerint: appellationes vero, si ipsis vestris hominibus fuerint opportunae, ad vestram Curiam appelletur; quoniam quicquid in praedictis hominibus locorum ipsorum, et in tenimentis, in quo morantur, posset ipse dux et eius successores exigere, statuere et ordinare, statuendi, ordinandi et exigendi vobis perpetuo tribuit potestatem. Concessit etiam vobis in perpetuum, ut in quacumque parte sui ducatus tu vel successoribus

Mercimoniorum contractus absque datione.

De causis iudicandis.

De ministro rum curiae electione.

De appellationibus.

Facultas liberandi condemnatos etiam capite.

(1) Gallocauda et Gallocauta.

tui personaliter fueritis, et unus vel plures homines ibi fuerint ad mortem, vel ad quodlibet supplicium iudicati, possitis eos, sicut volueritis, liberare; et ubicunque per suum ducatum transitum feceritis, obviosque habueritis in vestro transitu condemnatos, qui ad suspendium, vel ad decollationis supplicium deportentur, valeatis eos, si vobis placuerit, facere liberare.

Si quid ad monast. pertinet, vult autem contigisse, intelligatur.

Si vero homines vassalli ipsius monasterii vendunt, offerunt, donant, et modis aliis alienant terras, quas ab eodem monasterio tenent, asserantque eorum consuetudines esse, ut illi possint facere; sancivit, et firmiter inhibuit praedictus dux, ut omnes terras, quas ipsi homines ab eodem coenobio tenent, et quae alienantur absque ipsius requisitione, dummodo evidenter appareat, quod ipsius monasterii sint, liceat vobis eas capere, et ad dominium eiusdem coenobii revocare, consuetudine aliqua non obstante, nisi forsitan qui terras habuerint, praescriptionibus legitimis vel aliis rationibus inde valeant se tueri.

Oblationes in posterum non habent, faciendae referantur cum omni exemplificatione.

Largitus est quoque iam dictus dux, ut si quis ex suis comitibus, baronibus, militibus, catholicis hominibus totius sui ducatus, de eo, quod ab ipso in feudum tenent, voluerint in partem vel in totum dicto monasterio offerre, vel alienare, potestatem illud habeant faciendi qualiter voluerint; dictumque monasterium bona ipsa ad ipsum taliter devoluta, sine omni sui haeredumque et successorum suorum licentia, recipere valeat, et in suo dominio retinere, et a quolibet servitio vel praestatione feudum ipsum vel pars ipsius deinceps sit immune. Si vero aliquis tam de vassallis ipsius monasterii, quam de aliis, tenens de bonis suis stabilibus vel mobilibus, sine haerede legitimo et naturali decesserit, vel satisfactum fuerit, per quod ipsa ad manus reipublicae de iure possent applicari, licitum sit vobis, per vos eadem bona ad vestrum dominium revocare: omni sui, haeredum, suorumque successorum officialium con-

Bona obventura ab intestato monasterio applicata.

traditione remota, nulla super bonis ipsius potestate sibi vel reipublicae reservata; tenentes nihilominus bona ipsius monasterii, concessit, vos posse ad vestram curiam vocare, ad docendum qualiter bona ipsa tenent; nisi rationabiliter docuerint bona eadem ad se spectare, vel se praescriptione legitima, videlicet centenaria, ostenderint se munitos, bona ipsa valeatis taliter occupata ad dominium ipsius monasterii auctoritate huius indulgentiae revocare: iure communi super hunc articulum penitus revocato.

Ad cuius quocumque Curiam spectat iudicium de bonis sibi pertinentibus, per quemcumque hominum invasus.

Concessit insuper vobis in perpetuum, ut si tua, successorum et patrum ipsius monasterii manifesta culpa non intervenit contra eundem ducem, haeredes et successores suos; et praefatae suae concessionis futuris temporibus propter quamlibet causam fuerint in totum vel in partem oblivioni traditae vel omissae, et praescriptio longissimi temporis intervenit, contra ipsas, per quas dici possit, concessionem ipsas locum ulterius non habere; praescriptio ipsa, per suum sacramentum nobis praesentibus praestitum, et per hanc suam sanctionem constituit, ut prorsus irrita reputetur; quandoque ipsius haeredes et successores suos super hoc duxeritis postulandos, dedit et reliquit eis omnibus sub divinae nostraeque benedictionis obtemperum firmiter in mandatis, ut ipsas omnes concessiones et exemptiones per eorum vobis privilegia debeant confirmare sine omni pretio, et taedio tarditatis, et nullus ipsorum eas praesumat infringere vel mutare, sed illas illaesas servare debeant, et tenere, donec vos in suum (1) haeredum, et successorum suorum fide sincera fueritis permanentes. Quas concessionem, confirmationem, exemptionem, et indulgentiam collatas eidem monasterio per ipsum dilectissimum filium ducem Rogerium ratificamus, approbamus, et ex certa scientia confirmamus auctoritate apostolica et plenitudine potestatis.

Haec omnia privilegia ab Urbano PP. confirmantur.

(1) Forte suorum.

Facultas ab
habeto excommu-
nicare eos qui
molestiam illam
monasterio intul-
erunt.

Decernentes, et edicto perpetuo robo-
rantes, ut quicumque dictum monasterium
in suis iuribus, possessionibus ac liber-
tatis laeserit, aut etiam perturbaverit,
liceat tibi, successoribus tuis, et patribus
ipsis monasterii, cuiuscumque praemi-
nentiae sive status fuerint, auctoritate
praesentis nostri privilegii praecedente,
canonica monitione praemissa, excommu-
nicare, et excommunicatos fore denun-
tiare, a qua absolvi non possint, nisi
digne satisfecerint, privilegio eis collato
vel concedendo, quod excommunicari vel
interdici non possint, aliquatenus non
obstante, nisi de indulto huiusmodi plenam
et expressam fecerint mentionem.
Si quis autem contra hanc nostri decreti
auctoritatem venire attentaverit, salva Se-
dis Apostolicae, et legatorum eius recurrentia
et dignitate, sciat, se B. Petri
apostoli gratiam amissurum, et indignatione
apostolica feriendum. Obedientes
vero, et huiusmodi privilegii scripta servantes,
dignam a Deo accipiant retributionem,
et benedictionem apostolicam consequantur.
Amen.

Ego **URBANUS** catholicae Ecclesiae episcopus.

Subscriptions.

Ego **Ubaldo** Sahinensis episcopus.

Ego **Oddo** Albanensis episcopus.

Ego **Bernardus** Praenestinus episcopus.

Ego **Bruno** Signinus episcopus.

Ego **Rangerius** Regitanus episcopus.

Ego **Gerardus** Troianus episcopus.

Ego **Ioannes** Tusculanus episcopus.

Ego **Ioannes** Rapollanus episcopus.

Ego **Hermannus** presbyter cardinalis.

Ego **Gregorius** presbyter cardinalis.

Ego **Benedictus** presbyter cardinalis.

Datum **Salerni** per manus **Ioannis**
S. R. Ecclesiae diaconi cardinalis, **xvii**
kalendas octobris, **xv** indictione, anno
dominicae incarnationis **mxviii**, pontificatus
D. Urbani Papae **II** anno **v**.

Dat. die **14** septembris anno Domini **1092**,
pontif. anno **v**.

XVI.

*Constitutio ad Rainoldum archiepiscopum
Remensem et suffraganeos eius contra
polygamos, eosque, qui foeminarum rite
promiscua habereant connubia (1).*

SUMMARIUM

1. Quid sit muneri episcopali proprium. —
2. Polygamis benedictio non danda. —
3. 4. Hortatur episcopos, ut a polygamia regem desistere compellant: 5. et ut pro ereptione Carnutensis episcopi instantiam adhibeant. — 6. Excommunicationis subiecti castella et terram eius, qui eum retinuerit.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus confratribus et coepiscopis, **Rainoldo** Remensi et suffraganeis eius, salutem et apostolicam benedictionem.

Si sacerdotale, quod geritis, officium consideratione debita pensaretis, tanti facinoris infamia ad aures nostras saltem impunita non pervenisset.

§ 1. Cum enim, domui Israel speculatores a Deo dati, impiis impietates suas annunciare, et pro domo Israel murum opponere deberetis, qualibet ratione vos pati potuisse miramur, ut tam inclyti regni rex, humani pudoris, divini timoris immemor contra ius, contra fas, contra legum et canonum sanctiones, contra totius catholicae Ecclesiae consuetudines, et suam uxorem inordinate relinqueret, et propinqui sui coniugem amore sibi nefario copularet (2). Quod factum utique et regni totius confusionem, et Ecclesiarum vestrarum dissipationem portendit, et ad animam vestram redundat infamia. Peccanti enim, cum impedire possis, non contradicere, consentire est.

§ 2. Te autem, carissime confrater **Rainolde**, noxa haec maxime impetit pro eo, quod **Sylvanectensis** subiectus tibi episcopus hoc publici adulterii crimen suo, ut audivimus, firmavit assensu, cum maechis illis benedictionis sacerdotalis manum imposuit. Quod etsi licite nuben-

(1) Ex Labbe tom. x. pag. 465. (2) Philippus I Galliae rex Bertam reginam repudiaverat, atque **Bertraadam** uxorem **Folchi** comitis **Andegavensis** nuperat.

Quid sit muneri episcopali proprium.

Polygamis benedictio non danda.

rent, bigamis tamen impendi secundum canones non liceret.

§ 5. Nunc igitur vobis apostolica praecipimus auctoritate, ut his visis apicibus, quod etiam non iuventibus nobis iamdudum fecisse vestra prudentia debuisset, mature convenire curetis regem, et ex Dei, et nostra pariter, et vestra parte instanter commoneatis, arguatis, obsecretis, inrepetis, et a tanto tamque horrendo facinore desistere compellatis.

§ 4. Quod si contempserit; et nobis et vobis necessitas imminet, ut ad ulciscendas divinae legis iniurias pro nostri officii debito accingamur, et Phines gladio Madianitis adulteros perforemus.

§ 3. Eandem quoque instantiam pro ereptione confratris nostri Carnotensis episcopi adhibete.

§ 6. Quod si monitis vestris, qui eum coepit, obtemperare contempserit, vos ad ipsum excommunicationi subiicite, et caestellis, in quibuscumque eum retinuerit, et terris eius divinum Officium interdicit; ne similia deinceps in viris huius ordinis praesumentur.

§ 7. Ut Ordinem vestrum diligitis, ita hoc accelerare omnibus modis satagatis. Valete.

Data vi kalendas novembris, anno videlicet Dei Christi MXXII.

Dat. die 27 octobris anno Domini 1092,
pontif. anno v.

XVII.

Syracusana Ecclesia, a Rogerio comite eiectione Agarenis restituta, bonisque aucta, confirmatur, indicta, poena excommunicationis contra eam quomodo libet perturbantis (1).

SUMMARIUM

Saracenorum in Sicilia contra christianos persecutio. — Rogerius comes insulam liberat; et Siracusanam Ecclesiam restituit eligens in ea episcopum. — Confirmatur ab Urbano PP. — Sicut et eius bona omnia. — Decretum pro eiusdem Ecclesiae liber-

(1) Ex auctog. in Tabulario Ecclesiae huius editi Roccos Pirrus Sicil. Sac. tom. I.

tate ab omni vexatione. — Adhortatio ad Rogerium episcopum. — Anathema contra violatores privilegii huius.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Rogerio, Syracusanae civitatis episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis in episcopatu.

Universis fere per orbem christianorum populis notum esse credimus, Siciliae insulam multis quondam et nobilibus illustratam Ecclesis, opibusque et populo copiosam, multorumque religione effulsisse virorum, et quarundam sanctissimarum martyrum et virginum claruisse martyrio. Verum, peccatis exigentibus, tanta species rerum, tantaque prohibitas morum ad nihilum subito redacta est; effera etenim Saracenorum gens praefatam insulam ingressa, quoscumque ibi christianae fidei cultores reperit, alios gladio peremit, quosdam exilio deputavit, plures miserabili servitute oppressit, sicque christiana religio per CCC fere annos a Dei sui cultura cessavit. Dominator autem rerum omnium Deus, cuius sapientia et fortitudo, quando vult, regnum transfert, et mutat tempora, quemadmodum ex

Occidentis partibus militem Rogerium, scilicet virum et consilio optimum, et bello strenuissimum, ad eandem insulam transtulit, qui multo labore, frequentibus praeliis, et crebris suorum militum caede, et sanguinis effusione, regionem praedictam a servitute Gentilium opitulante Domino liberavit. Syracusanam itaque Ecclesiam novissime restaurans, venerab. filium nostrum Rogerium Traginensis Ecclesiae decanum consilio episcoporum illius provinciae Pontificem Syracusanae elegit Ecclesiae, nostrisque obtulit manibus consecrandum. Illius igitur pie devotionis affectum sacerdotali studio prosequentes, cuiusque iustis petitionibus annuentes, Syracusanam Ecclesiam, cui Deo auctore, Rogeri frater in Christo venerabilis, praesides, tibi tuisque successoribus regendam, disponendam, et, largiente Domino, propagandam praesentis

Hortatur episcopos, ut a polygama regem desistere compellant:

Et ut pro ereptione Carnotensis episcopi instantiam adhibeant.

Excommunicationi subiicit caestella et terram eius, qui eum retinuerit.

Saracenorum in Sicilia contra christianos persecutio.

Rogerius comes insulam liberat;

Et Syracusanam Ecclesiam restituit eligens in ea episcopum.

Confirmatur ab Urbano PP.

Sicut et eius
bona omnia.

privilegii auctoritate concedimus et confirmamus. Quaecumque igitur a praedicto filio nostro Rogerio comite eidem Ecclesiae concessa sunt, infra hos terminos adiacentia: a castro videlicet Limpiados usque ad flumen Salsum, ubi in mare defluit, sicut ostendit supra intra divisiones castri Ioannis Anaor, indeque tendens ad Mauranum ascendit ad flumen de Calthaellar, et vadit inde ad pontem ferreum, tendens Hentbachayn, quod vadit in flumen de Paternione Natenius; et sic hoc flumen currit Visam cadens in mare, inde per maritimam usque Syracusam, Syracusa usque ad castrum Limpiados, quod est Caltha, ubi coepit haec divisio: infra quas divisiones Syracusa est cum omnibus pertinentiis suis Leatina, Nota, Pontegra, Cassibula, Bizinias, Essina, Calthaellar, Lespeza, Isbarbia, Modica, Selicla, Anaor, Ragusa, Butera, cum omnibus eorum pertinentiis, et alia castella et casalia, quae infra praedictos terminos aedificata sunt vel aedificabuntur: et quidquid deinceps eidem Ecclesiae iuste a quocumque concessum fuerit, firma tuis,isque successoribus, et illibata manere, praesentis decreti pagina decernimus, et sancimus, ut ex his omnibus Ecclesiis decimas et consuetudines ecclesiasticas perpetuo habeatis, iura pontificalia. Statuimus, ut nulli omnino hominum liceat praedictam Ecclesiam temere perturbare, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia, sicut superius designata sunt, immota perpetue conserventur, et integra. Tu autem, frater in Christo carissime, commissum tibi officium debita sollicitudine attende: cura in conspectu Dei esse, quod diceris: Luceat lux tua coram hominibus, ut non credentes, tuis bonis exemplis, et assiduis exhortationibus ad Dominum convertantur, et credentes, Deum Patrem, qui in coelis est, glorificent. Si quis vero sacerdotum, regum, principum, ducum, comitum, iudicum, aut quorumlibet saecularium, haec nostrae confirmationis paginam

sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem aeternae pacis praemium inveniant. Amen. Amen. Datum Anagninae per manus Ioannis S. R. E. diaconi cardinalis, kal. decemb. indict. 1, anno domin. incarn. MXXIII, pontificatus autem domini PP. Urbani secundi anno vi.

Dat. die I decembris anno Domini 1093,
pontif. Urbani anno vi.

XVIII.

*Restituito Atrebatensis Ecclesiae, cui pro-
prium praesse episcopum decernitur (1).*

SUMMARIUM

In provincia duodecim episcopatus. — Rhenensis Ecclesia metropolis. — Atrebatensis Ecclesiae calamitates. — Postmodum reintegrata. — Quare episcopus ei restituitur. — Quibus civitatibus praeficiendi episcopi. — Lambertus episcopus Atrebatensis confirmatur. — Confirmantur quoque bona omnia ad eandem Ecclesiam pertinentia. — Limites assignantur Atrebatensi et Cameracensi Ecclesiis. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Lamberto Atrebatensi episcopo, nostris manibus consecrato, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Liquet sanctorum canonum institutis integram esse provinciam, et metropolitani proprium debere sortiri, quae duodecim constat episcopatibus. Secundam igitur Belgicam constat integritatem provinciae obtinere, quae duodecim quon-

In provincia
duodecim epi-
scopatus.

(1) Ex Spicil'g. Dacher. tom. III.

Decretum pro
eisdem Eccle-
siae libertate ab
omni vexatione.

Adhortatio ad
Rogerium epi-
scopum.

Aathema con-
tra violatores
privilegii huius.

Rhemenis Ecclesiae metropolitibus.

damsunt episcopos habuisse; et Rhemensem Ecclesiam iure metropolitaniam haberi, quae tot solet suffraganeis eminere. Caeterum, peccatis exilgentibus accolarum, cum irruentibus barbaris urbes quaedam detritae sunt, duodecimus ille numerus imminutus est; inter quas Atrebatum, nobilis quondam et populosa civitas, quae per b. Remigium episcopum Vedastum obtinuit, post nonnullorum antistitem obitum episcopalis cathedrae perdidit dignitatem, et per nonnullorum tempora Cameracensi episcopo subdita obediit. Porro nostris temporibus supernae miserationis respectu praedicta civitas in eiusmodi statu redacta est, ut et populi frequentia, et divitiarum abundantia Cameracensem superet civitatem. Dignum igitur Spiritui Sancto et Auctoritati Apostolicae visum est, ut Atrebatensi Ecclesiae cardinalis restitueretur antistes. Sanctum enim Sardicense concilium statuit, non passim episcopum ordinari, nisi aut in civitatibus, quae episcopos habuerunt, aut quae tam populosae sunt, ut habere mereantur episcopum. In secundo quoque concilio Africano decernitur, ut illa diocesis, quae aliquando habuit episcopum, habeat proprium; et si, accedente tempore, crescente fide, Dei populus multiplicatus desideraverit habere proprium rectorem, eius videlicet voluntate, in cuius potestate est diocesis constituta, habeat proprium episcopum. Beatus quoque Gregorius in Sardinia apud Phasiannam oppidum secundum pristinum modum reordinari praecipit antistitem.

Atrebatensis Ecclesiae calamitates.

Postmodum redintegrata.

Quare episcopus ei restituitur.

Quibus civitatibus praetendendi episcopi.

Lamberius episcopus Atrebatensis connumeratur.

Et nos ergo Atrebatensis Ecclesiae restitutioni, et Remensis metropolis redintegrationi pro nostri officii debito imminentes, te, frater charissime Lamberte, cleri plebisque consensu electum unanimi, beato Vedasto, et sanctis, qui in urbe ipsa quondam praesiderunt, Pontificibus constituimus successorem. Per praesentis itaque privilegii paginam legitimum perpetuum statuimus, ut Atrebatensis Ecclesia deinceps semper cardina-

lem episcopum sortiatur. Quicquid autem praedictae Ecclesiae beatus Remigius contulit, quicquid antiquis temporibus, dum episcopali dignitate polleret, eam possidere constituit, salvis legalibus institutis, et Romanae Ecclesiae privilegiis, ratum tibi ac tuis successoribus sancimus permanere. In quibus nominatim archidiaconias duas, quarum una Atrebatensis, altera dicitur Obstrevandensis, praefatae Ecclesiae confirmamus; et illos omnino limites inter Atrebatensem et Cameracensem Ecclesias fore praecipimus, quos antiquitus fuisse, vel scriptorum monumentis, vel territoriorum diremptione, vel certis aliquibus inditiis potuerit comprobari; ut, annuente Deo, Ecclesiarum pax nulla occasione turbetur; et, quae pro fidelium salute statuta sunt, perenni tempore inconvulsa stabilitate persistent. Sane si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut vicecomes, iudex, aut persona quaelibet magna vel parva, huius nostri paginam sciens privilegii, contra eam temere venire praesumpserit, secundo tertioque communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis eidem ioco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Boni-Hominis seriniarii sacri palatii. Datum Romae per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis diaconi, x kalendas aprilis indictione ii. anno dominicae incarnationis millesimo nonagesimo (1) tertio, pou-

(1) Lege quarto ut caetera conveniant.

Confirmantur quoque bona omnia ad eandem Ecclesiam pertinentia.

Limites assignantur Atrebatensi et Cameracensi Ecclesiis.

Solitae clausulae.

tificatus autem domini Urbani II Papae, septimo.

Dat. die 23 martii anno Domini 1094, pontif. anno vii.

XIX.

Sequitur ad populum et clerum Atrebatenses ut episcopum sibi eligant; electo vero onus detrectare interdicitur (1).

SUMMARIUM

Atrebat. Ecclesia sedes olim episcopalis; — a subiectione Cameracensis vindicata, suos sibi eligat episcopos; — cessata omni persecutione, pristinam dignitatem recipiat (2).

Urbanus episcopus servus servorum Dei, clero et populo Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Atrebatensis Ecclesia, una ex nobilioribus Ecclesiis comprovincialibus Remensis metropolis, solemnibus canonum monumentis freta, olim principalis sedes episcopatus fuit, proprium Pontificem habuit, suam dioecesim, et caetera pontificalia iura firmis antiquitate rationum instrumentis obtinuit.

Volumus itaque, et apostolica auctoritate praecipimus, ut iugo Cameracensis subiectionis ab Ecclesia vestra excusso, et accepta dignitate primis temporibus rationabili firmitate possessa, cardinalem episcopum, vobis et Ecclesiae vestrae utilem, eligere, et per manum metropolitani vestri consecrare, et Ecclesiae vestrae incardinare studeatis. Ei vero, qui canonico consensu cleri et populi electus fuerit, apostolica auctoritate interdicimus, ne impostam ipsi electionem dissimulatione aliqua huius novae ordinationis subterfugiat.

Solet enim fieri, ut Ecclesiae persecutionis tempore suis ordinibus, suis populis, subsidiis etiam temporalibus destitutae, aliis temporaliter committantur Ecclesiis. Postquam vero iis, quibus imminutae fuerant, Domino donante, abundare coeperunt, pristinam recipiant dignitatem.

Data Romae.....

(1) Ex Baluzii Miscell. tom. v, pag. 258. (2) R. T.

XX.

Sequitur adiudicatio Atrebatensis et Ostrevannensis archidiaconiarum pro substitutione Atrebatensis episcopi (1).

SUMMARIUM

Atrebatensi Ecclesiae pristina dignitas restituitur, excusso iugo Ecclesiae Cameracensis: — Lambertus episcopus electus, consecratur et confirmatur; bonaque adiudicantur: admonito, ut obedientia, sicuti cardinali episcopo pressetur; — contra inobedientes sententia (2).

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alardo Atrebatensi, et Bernardo Ostrevannensi archidiaconis, omnibus praepositis et decanis cum omnibus clericis, qui in praedictis archidiaconiis sunt, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicae Sedis nos compellit auctoritas, universis per orbem terrarum Ecclesiis providere, et sua iura poscentibus paterna compassione succurrere. Quia igitur Atrebatensis Ecclesia, multis iam temporibus propria carens dignitate, Cameracensis Ecclesiae iugum pertulit, dignum profecto duximus, ut propitiante Domino amissa ei dignitas ex Apostolicae Sedis benignitate restitueretur. Neque enim subiectionem Atrebatensis Ecclesiae aliquod Romanae Auctoritatis chyrographum Cameracensis vendicat: et Atrebatensis populositas longe illam, cui haec tenus subdita fuerat, antecedit.

Et canonum itaque decretis, et praedecessorum nostrorum exemplis freti, nunc tandem, annuente Domino, Atrebatensium iustis votis et petitionibus importunis effectum dedimus, et venerabilem virum Lambertum, quem communi assensu electum, ad nos cum communi decreto adduxerant, in episcopum consecravimus; quaeque ad Atrebatensem parochiam antiquitus pertinuisse noscuntur, ipsi et ipsius successoribus perpetuo regenda, et episcopali iure possidendi, privilegii auctoritate confirmavimus; nominatum archidiaconias duas, quarum una Atrebatensis, altera dicitur Ostrevannensis.

(1) Ex Baluzii Miscell. tom. v, pag. 264. (2) R. T.

Atrebat. Ecclesia sedes olim episcopalis.

A subiectione Cameracensis vindicata, suos sibi eligat episcopos;

Cessata omni persecutione, pristinam dignitatem recipiat.

Atrebatensi Ecclesiae pristina dignitas restituitur, excusso iugo Ecclesiae Cameracensis:

Lambertus episcopus electus, consecratur et confirmatur;

Bonaque adiudicantur.

Admonitio, ut obedientia, sicuti cardinali episcopo praestetur;

Vestram ergo dilectionem literis praesentibus admonemus, atque praecipimus, ut ei deinceps tamquam cardinali episcopo, et tamquam B. Petri manibus consecrato, subesse et obedire iuretis; unde et vos, et clericos universos, qui in praedictis archidiaconis sunt, a professione Cameracensis Ecclesiae absolvimus.

Si quis vero, huius nostrae constitutionis tenore perspecto, praedicto confratri nostro Atrebatensi episcopo obedire contempserit, quaecumque in eos sententiam ipse episcopali moderamine dictaverit, auctoritatis nostrae pondere firma permaneat.

Data Romae xiii kalendas aprilis.

Die 20 martii.

XXI.

Confirmatio restitutionis oblationum monasterio S. Egidii in Septimana, factae per Raymundum comitem Tolosanum (1).

SUMMARIUM

Facta per Raymundum comitem restitutio. —

Confirmat. — Anathema iis qui altarium oblationes invadunt, iisque qui consentiunt.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, universis episcopis per Gothicam provinciam fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum omnibus vobis (2) volumus, quia dilectus filius noster Raymundus Tolosanus comes, tam nostri quam aliorum religiosorum virorum monitis excitatus, et omnipotentis Dei timore compunctus, partem, immo rapinam, quam ex partium suorum invasione in altari S. Egidii, et reliquis ipsis Ecclesiae altaribus habere solitus erat, Deo, ac Sanctae Dei Genitrici Mariae, sanctisque apostolorum principibus Petro ac Paulo, et B. confessoris Egidii reddidit. Quae restitutio sive dimissio in Tolosana synodo facta est coram legato nostro Bernardo Tolosano archiepiscopo, et plaribus tam episcopis quam abbatibus. Item in festivitate Sancti Egidii coram eodem legato nostro aliisque quamplurimis episcopis vel abbatibus.

(1) Edidit Baluzius Miscell. tom. vi, pag. 582.

(2) Fortasse vobis.

hunc, eandem redditionem cum uxore sua Hervira et filio Bertranoro super altare Beati Egidii confirmavit, duobus illis nominis Egidii monetae positis. Igitur nos secundum ipsius comitis postulationem, pro sua et parentum suorum salute factum hoc auctoritate apostolica confirmamus; et omnipotentis Dei misericordiam deprecamur, quatenus, quae de rerum ecclesiasticarum usurpatione hactenus ad miserunt, sua eis propitiatione indulgeat, et a suorum delictorum vinculis per se, per sanctorum apostolorum, et S. Egidii merita et preces absolvat. Porro tam ipsum quam eius posteros universos, si altarium oblationem ulterius invadere tentaverint, anathemate subiciamus, et ab universo Ecclesiae consortio segregamus. Quicumque etiam vel ab ipso comite vel ab alio quolibet de oblationibus illis feudum tenet, huius decreti tenore cognito, nisi omnino Ecclesiae reddiderit, eidem anathemati subiaceat. Ipsi etiam monachi sub anathemate interdicimus, ne ullo unquam tempore laicorum cuiquam in ipsis altarium oblationibus partem habere permittant; alioquin et qui dederit, et qui receperit, anathemati, quod proposuimus, subiacebit. Data per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, Cremonae, xii kalendas martii, indictione iii, anno ab incarnatione Domini mxcv, pontificatus vero domini Urbani Papae septimo.

Dat. die 18 februarii anno Domini 1095, pontif. anno vii.

XXII.

Monasterium Hirsaugiense Spirensis diocesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; bonaque omnia eidem confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur monast. huic concessa a Gregorio PP. VII. — Monast. hoc ab Adalberto comite constructum, — Sub protectione Sedis Apost. suscipitur: bonaque.

(1) Ex tom. i Annalium Hirsaugiensium a Trinitio descript.

Confirmatio.

Anathema iis qui altarium oblationes invadunt, iisque qui consentiunt

Facta per Raymundum comitem restitutio.

que omnia eidem confirmantur. — Im-
mune declaratur a quacunque molestia etc.
— Adalberti diploma ratum habetur. —
Abbas electio monachis asseritur: — Qui
diocesana lege Spirensi episcopo subii-
ciuntur. — Adalberti filii perpetui mo-
nast. eiusdem advocati. — Annuus census
Lateranensi palatio persolvendus. — Clau-
sulac.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Ge-
behardo monasterii Hirsangiensis abbati, eiusque
successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Cum universis sanctae Ecclesiae filii
pro Apostolicae Sedis auctoritate ac be-
nevolentia debitores existamus, illis tamen
locis ac personis, quae specialius et fami-
liarius Romanae adhaerent Ecclesiae,
quaeque ampliori religionis gratia emi-
nent, propensiori nos convenit charitatis
studio imminere. Unde nos, ho. me. prae-
decessoris nostri Gregorii formam se-
quentes, eadem tibi tuisque legitimis con-
cedimus successoribus, quae ipse prae-
decessori tuo Willelmo et eiusdem mo-
nasterio, precibus Adalberti comitis, con-
cessit et confirmavit; qui aeternae re-
tributionis amore succensus, in praedio
suo, quod dicitur Hirsangia, monasterium
a progenitoribus suis antiquis construc-
tum, nuper amissa restituens venuste
reparavit, et in usus fratrum inibi Deo
servitium pluribus possessionibus et
redditibus ampliavit. Quam suae liberali-
tatis institutionem ne ulla in posterum
perversorum hominum audacia minuere
aut violare praesumat, apostolicae aucto-
ritatis privilegio muniri, et S. R. E. tu-
itione roborari postulavit. Quamobrem,
praefatum monasterium sub Apostolicae
Sedis protectione ac tutela specialiter
amplectentes, praesentis privilegii pagina
statuimus, ut quae hodie idem coeno-
bium iuste possidet, sive in futurum
concessione Pontificum, liberalitate prin-
cipum, vel oblatione fidelium, iuste et
canonice poterit adipisci, firma tibi tuis-
que successoribus, et illibata permaneant;
in quibus haec nominatim designanda
duximus: cellulas S. Gregorii, quae di-
citur Riehenbac, et S. Martini, quae di-

citur Visehbahaio, et praedium, quod
dicitur Gilstein, quod datum est pro cella
S. Petri; constituentes, ne vel tu, filii
charissime Gebeharde, vel quilibet tuo-
rum successorum, praefatas cellulas de-
struere, vel ea, quae illis iam concessa
sunt seu concedentur, temere praesumatis
imminuere. Praeterea decernimus, ut nulli
omnino hominum liceat idem coenobium
temere perturbare, vel eius possessiones
auferre, minuire, vel temerariis vexatio-
nibus fatigare; sed omnia integra conser-
ventur, eorum, pro quorum substenta-
tione concessa sunt, usibus omnimodo
profutura. Constitutionis quoque immu-
nitatis et libertatis modos, quos praefatus
comes illustris Adelbertus scripto suae
traditionis inseruit, et regio sigillo im-
primi curavit, ad posteritatis cautelam,
et arcendos infestantium impetus diligen-
ter statuimus, uti nec de promissis quid-
libet negligatur, nec de vetitis quidlibet
praesumatur. Obviente vero te, nunc eius
loci abbate, vel tuorum quolibet succes-
sorum, nullus tibi qualibet subreptionis
astutia vel violentia praeponatur, nisi
quomodo fratres communi consensu, vel fra-
trum pars consilii sanioris, secundum
Deum et beati Benedicti regulam elegerint.
Consecrationes altarium sive basili-
carum, ordinationes quoque clericorum,
oleum sanctum, et caetera ad episcopale
officium pertinentia, ab episcopo Spirensi,
in cuius estis diocesi, accipietis, si tam-
en catholici fuerit, et communionem
Apostolicae Sedis habuerit: si ea gratis
sine simoniaca gravitate impendere vo-
luerit; alias vero liceat catholicum, quem
volueritis, episcopum adire, et ab eo con-
secrationum sacramenta accipere; qui,
apostolica fultus auctoritate, quae postu-
latis, indulgeat. Advocatum praeterea sive
protectorem vobis Gotfridum, praefati e-
omitis Adelberti filium, instituimus, si hu-
iusmodi Deo praestante fuerit, ut Ecclesiae
et servis Dei honorem debitum exhibeat,
et praedicti monasterii utilis et studiosus
defensor fuerit; sin autem, in vestra sit

Immune decla-
rata quacun-
que molestia,
etc.

Adalberti filii
perpetui mo-
nast. eiusdem
advocati.

Abbas electio
monast. hirs-
ang. confirmatur.

Qui diocesi-
sua lege Spi-
rensi episcopo
subiciuntur.

Adalberti filii
perpetui mo-
nast. eiusdem
advocati.

Confirmatur
monast. hirs-
ang. concessa a G. e-
gerio PP. VII.

Monast. hoc
ab Adalberto
comite con-
structum,

Sub protectione
Sedis Apost. su-
scipitur: bona-
que omnia ei-
dem confirman-
tur.

potestate eligere vestrae Ecclesiae idoneum protectorem, qui sine lucri saecularis exactione id divinae servitutis obsequium strenue ac reverenter exhibeat. Vos igitur, filii in Christo charissimi, oportet regularis disciplinae institutionibus sollicitius et devotius insudare, et quanto estis a saecularibus tumultibus liberi, tanto studiosius plane Deo totius mentis et animae virtutibus anheletis; praecipue studentes Romanae Ecclesiae decreta veneranda servare, cuius patrocinio ab omni iugo videntium estis, annuente Domino, praemuniri. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos Bizantium (1) aureum Lateranensi palatio persolvatis. Sane si quis in erastinum episcopus et archiepiscopus, imperator aut rex, comes aut vicecomes, iudex, aut persona quaelibet magna vel parva, huius privilegii nostri paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et eorum, quae concessa sunt vel statuta, quicquam irritum fecerit, secundo tertiove communitis, si non satisfactione congrua emendaverit, aeterno se innodatum anathemate, et a Corpore Christi, et Ecclesia, ex auctoritate potestatis apostolicae segregatum cognoscat. Conservantibus autem haec pax a Deo et misericordia praesentibus et futuris saeculis conservetur. Amen.

Datum Placentiae per manum Ioannis S. R. E. diaconi cardinalis, viii idus martii, indict. iii, anno Domini. incarnat. mxcv, pontificatus autem domini Urbani Papae ii anno vii.

Dat. die 8 martii anno Domini 1095,
pontif. anno vii.

XXXIII.

Narbonensis Ecclesiae primatus assertitur in duas Narbonas, quarum Ecclesiae metropolitico iure eidem subiiciuntur (2).

(1) Nummus aureus ab imperat. Constantinopolitans excusus; quoniam vero Constantinopolis Byzantium antiquis, inde monetae nomen. (2) Ex Chartulario Ecclesiae huius edidit Baluzius in Appendice Actorum ad Petr. de Marca, De Primatibus.

SUMMARUM

Exordium. — Bertrandus antea episc. Nemausensis, Ecclesiae Narbonen. praeficitur. — Civitates ei subiectae. — Primatus Narbonensis Secundae. — Pallium Bertrando concessum.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Bernardo Narbonensi archiepiscopo, perpetuam salutem in Domino.

Potestatem ligandi atque solvendi in caelis et in terra beato Petro eiusque successoribus auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est Dominus allocutus: Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in caelis, et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in caelis (a). Ipsi quoque, et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio eodem Domino auctore praestatur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Petre, et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos (b). Oportet ergo nos, qui licet indigni Petri Sedem videmur habere, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad aeterni arbitrium Iudicis sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem. Fraternitatis igitur tuae iustis petitionibus annuentes, sanctam Narbonensem Ecclesiam, cui divina largiente clementia praesides, possidentiam, regendam ac disponendam praesentis tibi decreti pagina confirmamus.

Nos enim te in Nemausensi Ecclesia episcopum consecravimus, et exigente necessitate ad tuam te transferri metropolim per suffraganeorum electionem auctoritatis nostrae scriptis permisimus, quod nulli deinceps concedimus permittendum. Has igitur civitates eidem Ecclesiae, tuaeque fraternitati sancimus esse subiectas, Tolosam, Carcassonam, Elnam, Biterrim, Agdam Magalonam, Nemausum Uticem, Lugdevem; salvo tamen in omnibus Sedis Apostolicae iure. Praeterea primatum Aquensis metropolis, quae est Nabornensis Secunda, et quidquid dignitatis, vel ho-

(a) Matth. xviii. (b) Luc. xxii.

Annus census Lateranensi palatio persolvendus.

Clausulae.

Exordium.

Bertrandus antea episc. Nemausensis Ecclesiae Narbonen. praeficitur.

Civitates ei subiectae.

Primatus Narbonensis Secundae;

noris eandem Narbonensem Ecclesiam antiquitus iure habuisse constititerit (1).

(1) Quam impensa sollicitudine servandam Narbonensis Ecclesiae dignitatem, tuendaque eius bona curaverit Urbanus PP. ex praesenti patet documento. Duas insuper praestat referre epistolae in eandem rem ab eodem Pontifice datas, quarum prima Raimundo comiti Narbon. atque Aimerico vicecomiti scripta decimas Dalmatio archiepiscopo solvi, bonaque ab hac Ecclesia iniuste a pravis hominibus ablata restitui mandat, altera quam Raynerio S. R. E. cardinali et legato dedit, eiusdem Ecclesiae dignitatem, eiusque auctoritatem in episcopos provinciae Tarraconensis tuetur. Illam subiucimus editam a Sammarthanis Galliae Christianae antiquae editionis, tom. 1, pag. 575, tenoris qui sequitur:

In eandem rem.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, clero et populo Narbonensi, Raimundo videlicet comiti atque Aimerico vicecomiti, carissimis filiis, apostolicam benedictionem.

Venientem ad nos reverendissimum filium nostram Dalmatium vestratem archiepiscopum debita benignitate suscepimus, eiusque religionem et probitatem iamdudum agnoscentes, ipsum dilectioni vestrae Apostolicae Sedis operibus commendamus. Vos ei, ut devoto et catholico patri dilecti filii obedite, reverentiam et debitam subiectionem, ut Domini vicario in omnibus exhibete, decimas unicuique Ecclesiae pertinentes, ex integro reddite, et quaecumque episcopalis iustitiae sunt integra sibi conservate: quae autem vobis ex Deo dixerit, pro Christo enim legatione fungitur inter vos, observans pro Christo ut reconciliemini Deo, ipsum igitur sicut Deum honorantes, et audientes, mores vestros corrigite, a vitiiis abstinete, Deo in omnibus placere curate; si enim Deo in omnibus placere studueritis, pastorem profecto placentem Deo habebitis, et summum pro vobis Iudicem interpellans, nisi vestra delicta impediant, copiosius audietur. Eis autem, qui bona Narbonensis Ecclesiae iniuste detinent, et violenter auferunt,

Nos quoque praesentis decreti pagina inconcussam et inviolabilem perpetuo ma-

denunciamus nomine Domini Iesu, et apostolica auctoritate praecipimus, quatenus ea archiepiscopo reddant, aut pactum cum eo tale faciant, quod ipsi debeat complacere, ne bona iniuste detinendo et auferendo terrena, et animae incurrant periculum, et bonis priventur aeternis. Quod si nostra praecepta contempseritis, cum iterata ad nos querela pervenerit, nos canonum ultionem, et gladium spiritus afferemus: obedientes vos monitis nostris divina misericordia custodiat (1).

In eandem rem.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, carissimo atque dulcissimo fratri Rainerio Sanctae Romanae Ecclesiae presbytero cardinali ante legato, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum de tua religione confidentes, qua fide, qua caritate, in partes illas te direxerimus, ipse tu, dilectissime, recognoscis. Age ergo pro spe, quam de tua prudentia gerimus, et negotia quaeque poteris Domino adiuvante canonice definire procura, ea maxime pro quibus specialiter missus es, videlicet quae inter Narbonensem et Tomericensem abbatem iactantur: veniens siquidem cum Barcinonensi fratre nostro venerabili episcopo reverentissimus frater noster Narbonensis archiepiscopus, quem iamdudum vita et religione spectatum habemus, plurima adversus Tomericensem abbatem conquisitus est, scilicet, quod ecclesiae suae dioecesis saecularibus potestatibus futius invadat, quod excommunicatus ab eo sine omni eius absolutione recipiat, quod in laecentii sede sine sui licentia fecerit episcopum consecrari, quodque anathematum horrendum est, moriaum sub anathemate

(1) Quod epocham huius epistolae spectat, nulla in eius calce legitur nota chronologica: sed ante annum 1096 datum fuisse dicendum est, cum eo anno obierit Dalmatius archiepiscopus.

Pallium Ber-
trando concess-
itum

nere decernimus. Pallium autem fraternitati tuae ad missarum tantum solemniam celebranda ex more concedimus; quo in

quendam ab eius monachis extumulatum, et infra suum monasterium tumulatum asservit. Inter caetera praedictum sibi factum de Tarraconensium episcoporum subtractione per Romanam Ecclesiam suppliciter intimavit, eum eos Narbonensis metropolis per annos quadringentos sine alterius Ecclesiae reclamazione possederit. Nostra igitur vice in partibus illis fungens, Tarraconensibus episcopis, nostra auctoritate praecipito, ut interim Narbonensi tamquam proprio metropolitano obediant, donec praestante Domino Tarraconensis restauretur Ecclesia. Toletano autem sicut primati reverentiam exhibeant, donec Narbonensis archiepiscopus se eorum primatem fuisse certa possit auctoritate monstrare. Novit siquidem tua fraternitas primatem a nobis Toletanum sic institutum, ut salva sint metropolitano privilegia caeterorum. Abbatem quoque, ut sanctae opinionis virum, commoneo praecipiens, ne ulterius, quae episcopalis iuris sunt, sine episcopi concessionem recipiat, et de iniuriis Narbonensi archiepiscopo illatis competenti emendatione satisfaciat: de caetero eum, ut proprium, et sanctae conversationis revereatur antistitem, et pacem enim eo fraternae caritatis inviolabiliter retinere procuret. Tu autem in omnibus romanae auctoritatis memor ita te exhibe, ut nulla de te cuique possit suspicio remanere. Quia vero Narbonensis archiepiscopus privilegia de primatu Ecclesiam suam habuisse memoravit, quae a suo praedecessore translata, se tamen sperat praestante Domino reperturum, tu causam hanc diligenter inquire, inquisitam ad nos referre procura. Quod si privilegiorum negaverit auctoritas inveniri, tu eum principalibus terrae de restitutione Tarraconensis Ecclesiae stude. Interim tamen Tarraconenses episcopos ei tamquam metropoli-

tascriptis tibi solummodo licebit uti diebus, scilicet diebus in Nativitate Domini, in Epiphania, in omnibus beatae Mariae festivitatibus, in Coena Domini, in Resurrectione Domini duobus diebus, in Ascensione Domini, in Pentecosten, in Nativitate beati Ioannis, in natalibus Apostolorum omnium, in festo beati Martini, in solemnitatibus sanctorum martyrum Iusti et Pastoris, ac Pauli confessoris, in consecratione episcoporum et Ecclesiarum, in ordinatione clericorum. In quo quid ponderis tibi, ac sollicitudinis iniungitur, considerare te diligentissime convenit. Huius enim iadumenti honor, humilitas, atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis, si quando venerint, eum iustitia erectam, amicam bonis, perversis contrariam, nullius unquam faciem contra veritatem recipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentem premens, misericordiae operibus iuxta virtutem substantiae insistens, et tamen supra virtutem insistere cupiens, infirmis compatiens, bene valentibus congaudens, de alienis gaudiis tamquam de propriis exultans, in corrigendis vitis fervens, in fovendis virtutibus auditorum animum demoleans, in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem serenitatis iustae eansarum non deserens. Haec est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicito

tano proprio obedire praecipito. Etenensis quoque episcopi causam diligenter inquirito, et inter Narbonensem archiepiscopum et ipsum iusto omnia iudicio definito. Idem quoque te de Crassensi coenobio inter Narbonensem archiepiscopum et monachos eiusdem coenobii exercere praecipimus (1).

(1) Hanc Raynerio S. R. E. cardinali legato datam exscripsit Baluzius ex chartulario archiepiscopi Narbonensis, et publici iuris fuit in appendice Actorum ad Petr. de Marca, De primatibus. Eam sic accipe.

servaveris, quod foris accepisse ostenderit intus habebis. Fraternitatem tuam omnipotens Dominus per tempora longa conservare dignetur incolumentem. Scriptum per manum Petri scriptarii sacri palatii.

Datum Laterani VIII idus novembris per manum Lanfranci vicem agentis cancellarii, anno dominicae incarnationis millesimo nonagesimo VII, indictione VI, pontificatus autem domini Urbani II Papae anno X.

Dat. die 6 novembris anno Domini 1097, pontif. anno X.

XXIV.

Confirmatio immunitatum et privilegiorum omnium Cluniacensis monasterii, et caeterorum monasteriorum eidem subiectorum (1).

SUMMARICUM

Exordium. — Causa privilegii. — Confirmantur libertates atque immunitates omnes Cluniac. monast. haecenus concessae. — Quibus frui quoque decernitur cappella S. Odonis ab Hugone abbate constructa. — Item monasteria et ecclesiae omnes, quae hic enumerantur. — Confirmatur quoque immunitas a subeundis censuris ab episc. vel legatis apostolicis eidem monast. irrogandis. — Usus mitrae etc. pro caeteris abbatibus successuris Hugoni. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo fratri Hugoni, monasterii Cluniacensis abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnibus sanctae Ecclesiae filiis ex Sedis Apostolicae auctoritate ac benevolentia debitores existamus, venerabilibus tamen personis atque locis, maxime quae Apostolicae Sedi semper specialius ac devotius adhaeserunt, quaeque ampliori religionis gloria eminent, propensiori nos convenit charitatis studio imminere. Tibi ergo reverentissime, ac dilectissime frater, tam ex antiqua Sedis

Apostolicae familiaritate, quam ex nobilissima tuae tuique coenobii religionis reverentia, singularis a nobis debetur praerogativa dilectionis. Quicquid igitur libertatis, quicquid immunitatis, quicquid auctoritatis tibi tuisque successoribus tuoque coenobio per antecessorum nostrorum privilegia concessum fuisse constat, nos quoque huius nostri decreti pagina conferimus, tradimus, confirmamus. Ea propter nos capellae illi, quam in honore et nomine S. Odonis tua strenuitas extra Burgum ad orientalem partem aedificavit, eam omnino libertatem, eam immunitatem praesentis decreti auctoritate concedimus, quam apostolicae memoriae praedecessor noster Gregorius capellis caeteris eiusdem burgi suo privilegio confirmavit.

Ad haec adiiçimus, ut monasterium S. Stremenii de Mauvaca, S. Mariae de Verziaco, S. Petri de Viziliaco Alta-Petra, monasterium, quod dicitur Sales, numquam tuae tuorumque successorum ordinationi et regimini subtrahantur. Hoc ipsum de universis, quae inferius scripta sunt, monasteriis ecclesiisve statuimus: videlicet in episcopatu Lugdunensi, ecclesia S. Iusti et S. Deu lerii, ecclesia de Frontenaico, de Rorterio: in Matisconensi, ecclesia de Meleto, de Otgers, de Saviniaco, de Saniciaco; de Berziaco, ecclesia S. Hypoliti, S. Martini, S. Mariae de Casellis: in Augustodunensi, ecclesia de Morisalt, de Pulignio, de Blanchiaco, de Monte S. Ioannis, de Luciac, de Crupellis, de Milpont, ecclesia S. Mammetis, S. Christophori: in Lingonensi, ecclesia S. Eulaliae, S. Ioannis de Laona, de Trualt, de Arcu, de Vandoura, de Marmaissa, de Altars: in Basila, ecclesia Sancti Albani: in Cabilonensi, ecclesia de Viniules: in Arvenensi, ecclesia Sancti Amandi, S. Sepulchri de Lavenna, S. Mariae de Castello, de Canariis, de Montania, de Nigro-Stapulo, de Angerolis, de Arunna: in Viennensi, ecclesia de Artaz, Moras, Mantula Loteng, Monte Castaneto:

Confirmantur libertates atque immunitates omnes Cluniac. monast. haecenus concessae;

Quibus frui quoque decernitur cappella S. Odonis ab Hugone abbate constructa;

Item monasteria et ecclesiae omnes, quae hic enumerantur.

Exordium.

Causa privilegii.

(1) In Biblioth. Cluniac. edidit Martin. Marrier col. 516.

in Gratianopolitano, ecclesia de Alavart, de Avalum, de Tejes, de Valbones, de Vislida: in Valentiniensi, ecclesia de Cabetul, de Castellis, de Ales, de Urz: in Diensi, ecclesia S. Sebastiani, Sanctae Eufemiae, Sancti Petri de Trefort, de Arun, de Aurel, de Calcium, de Castellonovo: in Tullensi, ecclesia de Domna Maria, de Frondonis villa: in Metensi, ecclesia de Tilencurt: in Lemovicensi, monasterium, quod dicitur Boort: in Belvacensi, ecclesia Sancti Lupi, Sancti Christophori: in Meldensi, ecclesia S. Mariae de Nantolio: in Parisiensi, ecclesia Sanctae Mariae de Longo Ponte, de Alnes: in Ambianensi, ecclesia Sancti Petri de Lehun: in Morinensi, ecclesia Sancti Michaelis: in Suessionensi, ecclesia Sancti Petri de Cusiaco: in Longobardia, monasterio (1) Sancti Valeriani de Castello Rothobio, Sancti Maioli de Papija, S. Michaelis de Mucharione, Sancti Maioli de Costemola, Sanctae Mariae de Feraia cum omnibus quae in Lomello et Lomellina Gonteranus dedit; ecclesia Sanctae Mariae de Lacu: in Vercellensi episcopatu, monasterio Sancti Petri de Castellitio, Sancti Ioannis de Baina, Sanctorum Ioannis et Pauli de Sandaliano, Sancti Martini de Salamone, Sanctae Mariae de Firminiana, ecclesia de Parione, de Calvallo, Sancti Petri de Sade: in Pergamensi, monasterio Sancti Iacopi de Ponticla cum suis obedientiis, Presiate, Mediolaco, Portiziana, Marringo, Glariola, Verziliano, Maglo Sala, Vultulina, Sancti Pauli cum his obedientiis. Sanctae Mariae de Sarnecho, S. Petri de Umbriano, Sanctae Trinitatis de Cremina, Sancti Petri de Madegnaco, S. Michaelis de Sencino, Sancti Martini de Rudiliano, Sanctae Iuliae de Cazaco, S. Thomae de Quintiano, Sancti Salvatoris de Valle-Camonicha, Sancti Andreae Brignano, Sanctae Mariae de Caturi, S. Aegidii de Vergesina: monasterio Sancti Petri de Rediogo, Sancti Petri de Prevallo cum

(1) Forsan monasterium, quod et in seqq.

his cellis, Trigulis, Alfianello, S. Gabrielis de Cremona cum cellis suis quae sitae sunt in Castro Fontanellae, Trigulo, Grumello, Scandalario, Brixiana iuxta Viroham: in Placentia, monasterio Sancti Gregorii cum his cellis, ecclesia Sancti Leonis de Miradulo, S. Laurentii de Cuminiaco: in Laudensi, monasterio Sancti Marci cum his cellis, Sanctorum Firmi et Rustici de Fratta, S. Crucis de Vicodardo, Sanctae Mariae de Calventiano, monasterio S. Ioannis de Vertumade cum suis ecclesiis sanctorum martyrum Cassiani et Hipolyti de Ulzade, Sanctae Mariae de Laveno, et Sanctae Heliae de monte Veglimo cum universis appendiciis et pertinentiis suis.

Haec omnia, vel quae in futurum, Domino adinvante, iuste poteritis adipisci, tibi tuisque successoribus ita perpetuo regenda, disponenda ac possidenda firmamus, ut nemini umquam liceat eorum aliquid a coenobii Cluniacensis unitate subtrahere. Porro sicut a beatae memoriae Papa Gregorio in romana synodo, et a nobis nuper in Placentina statutum est, praesentis privilegii auctoritate decernimus, ut nulli sit archiepiscopo, nulli episcopo, nulli Apostolicae Sedis legato facultas sine certo Romani Pontificis praeepto adversum vos aut vestrum coenobium excommunicationis, aut interditionis, proferre sententiam, neque vestra, vobis invitis, iudicia ventilare. Dalmaticae, compagorum, chyrothecarum et mitrae usum in festivitatibus octo praecipuis, sicut tibi concessus est, ita tuis quoque successoribus pro tuae religionis ampliori dilectione concedimus. Si qua vero ecclesiastica, saecularisve persona, huius privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena

Confirmatur quoque immunitas a subeundis censuris ab e. i. s. c. vel legatus apostolicis eidem monasterio irrogandis.

Usus mitrae etc. pro caeteris abbatibus successoribus Hugonis.

Solidae clausulae.

fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi. Amen.

Datum Placentiae per manum Ioannis sanetae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xvii kal. aprilis, indictione iii, anno dominicae incarnationis mxcv, pontificatus autem domni Urbani secundi Papae anno viii.

Dat. die 16 martij anno Domini 1095,
pontif. anno viii.

XXV.

Decretum, ut mortuo Giraldo episcopo Arausicano, nullus in eius locum eligatur; sed haec Ecclesia in pristinam redeat unitatem, et ab episcopo Tricastino regatur (1).

SUMMARIUM

Controversia inter Arausicanos et Tricastinos a Gregorio VII examini subiecta; sed non definita; ad Urbanum PP. delata; et in concilio cognita. — Tricastinae Ecclesiae iura ab episcopo prolata. — Gregorii PP. privilegium de unione, ab Alexandro II confirmatur. — Monumenta in contrarium ab episcopo Araus. delata. — Tandem Arausicana Ecclesia Tricastinae pontificio decreto unitur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei.

Ad praesentium notitiam, et futurorum memoriam non latere volumus, quoniam inter Tricastinos et Arausicos diuturna contentio habita est; Tricastinis quidem de unitione, Arausicis vero de parochiarum Ecclesiarum divisione, contestantibus. Et concertatio cum reverendissimo Pontifici Gregorio praedecessori nostro.... Arausici.... literas dirigens, legatum pro huius rei discussione ad eos se missurum pollicitus est; quod tamen postea.... indagare nequivimus. In hac autem suspensione.... G.... Ecclesiam episcopus electus et consecratus est, Tricastinus ergo episcopus Pontio, Aurisicensem Ecclesiam asserens per multos annos a suis

(1) Ex Sammarth. Gall. Christ. tom. i, in Instrumenta Ecclesiae Tricastinae, num. ii.

praedecessoribus fuisse possessam, quereiam hanc cum ad nostras aures pro multis Ecclesiae Romanae persecutionibus proferre non posset, in pluribus transalpinis conciliis exponi procuravit. Novissime cum ad nostram notitiam pervenisset, nos quoque eam ad concilii proxime celebrandi audientiam differri praecipimus. Interim venerabili fratri nostro Guillelmo Arausicensi episcopo significare curavimus, ut ad synodum veniens, se ad defendendum huiusmodi negotium praepararet. Cum autem venisset, ipse quidem divisionis istius canonicas causas proferre non potuit; Tricastinus vero post diuturnam et plusquam centenariam possessionem, venerabilium Pontificum Romanorum, et Gregorii et Alexandri privilegii causae suae partes tuebatur. Quare nos de Gregorii decreto, quo ab ipsa fuit Ecclesia potitum, quaedam inter fratres nostros quaestio orta est, placuit alium adhuc definiendae causae terminum adhiberi, in quo et Aurisicensis episcopus, si quam posset, defensionem nancisceretur, et Tricastinae Ecclesiae clerici de eodem privilegio nos iureiurando facerent certiores. Cumque.... convenissent, et confrater noster Arausicensis episcopus, sicut promiserat, non venisset, nec excusationes aliquas praemisisset, et tunc nobis placuit negotii finem in tempus aliud protelari. Caeterum clericis et itineris difficultates, et rerum longa dispendia praetendentibus, nec longiores posse moras pati instantissime proclamantibus, visum est fratribus nostris tam episcopis, quam et nostrae Apostolicae Ecclesiae cardinalibus, ut Tricastinorum clericorum satisfactionem suscipere deberemus. Tres itaque Tricastinae Ecclesiae clerici super Evangelia sacrosancta iurarunt, se vidisse et legisse Romani Pontificis Gregorii bullatum privilegium, Bonifacio Tricastino episcopo attributum, per quod praedictae Ecclesiae fuerant cunitae. Cuius videlicet privilegii tenorem secutus s. memoriae Pontifex Alexander II praefatas

Ad Urbanum
PP. delata;

Et in concilio
cognita.

Tricastinae
Ecclesiae iura
ab episcopo
prolata.

Gregorii PP.
privilegium de
unione.

Controversia
inter Arausicanos
et Tricastinos a Gregorio
VII examini
subiecta;

Sed non definita;

Ab Alexandro
II confirmatur.

Ecclesias censuerat sub uno semper episcopo permanere. Post hoc Aurisicensis episcopus cum Ecclesiae suae clericis veniens, eas, quas praesignavimus, Gregorii Papae VII literas detulit; alia quoque chartarum monumenta monstravit, quibus et rerum veritas certius claruit, et Tricastinorum relatio vires accepit. Et nos ergo instrumentis talibus roborati, secundum fratrum nostrorum iudicium, praesenti decreto sancimus, ut defuncto fratre nostro venerabili episcopo, qui ad praesens Aurisicensis Ecclesiae praesidet, utraque mox Ecclesia in pristinam redeat unitatem; nisi forte post proximam, quam praeparante Domino expectamus Pentecosten, infra unius anni spatium..... constituerit, eas certo Romani Pontificis praecepto et decreto fuisse divisas. Alioquin omnis sopiatur.... ut defuncto confratre nostro superius nominato episcopo, eadem Ecclesia ad aliam transeat. Illa vero, quae hactenus prima habita est, et deinceps principatum obtineat: ita tamen, ut episcopus, qui utrique praefuerit, nihil de praeventionibus clericorum, reddito, orato, ministeriis, quae vel quomocumque in alterius patrimonio habeantur, modo quocumque, vel occasione qualicumque patiatur immitti. Si quis vero hanc nostrae constitutionis paginam, etc.... Actum Cremonae xvii kal. maii.... anno dom. incarnationis MXC.

Dat. die 15 aprilis anno Domini 1095,
pontif. anno viii.

XXXVI.

Caturcensis Ecclesiae canonici confirmantur in professione vitae regularis, quam recens professi erant (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Confirmatio vitae regularis, ita ut nemini liceat sine licentia e clauastro egredi. — Confirmantur bona canonicis a Giraldo Caturecen. collata. — Decretum

(1) Ex original. Ecclesiae Caturecensis edidit Sammartian. Gall. Christ. tom. I, inter Instrumenta Eccl. Cature., num. viii.

pro eorundem honorum immunitate. — Ecclesiastici honores huius Canonicae canonicorum voto conferendi. — Solitae clausulae.

SUMMARIVM

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Gosherto priori, eiusque fratribus in Caturecensi Ecclesia canonicam vitam professis, et eorum successoribus in eadem religione permansuris, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatinus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utiliter postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur vos, o filii in Christo carissimi, per divinam gratiam aspirati, mores vestros sub regularis vitae disciplina coercere, et communiter secundum Ss. Patrum institutionem omnipotenti Domino deservire proposuistis; nos votis vestris atque petitionibus paterna benignitate impertimur assensum. Vitae quippe canonicae ordinem, quem professi estis, praesentis privilegii auctoritate firmamus; et, ne cui post professionem exhibitam sine prioris seu congregationis licentia de clauastro discedere liceat, interdicimus: et tam vos quam vestra omnia Sedis Apostolicae protectione munimus. Vobis itaque, vestrisque successoribus in eadem religione permansuris, ea omnia perpetuo possidenda sancimus, quae venerabilis frater noster Giraldus Caturecensis episcopus ad gubernationis vestrae solatia noscitur contulisse: ecclesiam scilicet S. Iuliani de Bovenia, ecclesiam S. Petri de Mortrado, redditus villae, quae dicitur Pardinas, medietatem oblationum ex altari beati Stephani, medietatem census monetariae Caturecensis, qui episcopo competere videtur, tertiam partem paratarum, quae parochiani solent episcopo comparari, caetera omnia, quae idem episcopus vel iam vobis contulit, vel in futurum est largiente Domino collaturus. Ea etiam, quae olim ad Caturecensium canonicorum usum collata, sed post eorum negligentiam detrita, et in manus militum cacterorum-

Monumenta in
contrarium ab
episcopo Araus.
delata.

Tandem Araus.
sicana Ecclesia
Tricastinae
pontificio decr.
utatur.

Exordium.

Confirmatio
vitae regularis.

Ita ut nemini
liceat sine li-
centia e clau-
stro egredi.

Confirmantur
bona canonicis
a Giraldo Ca-
turecen. collata.

Decretum pro
eorundem bo-
norum immuni-
tate.

que saecularium dissipata sunt. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, eandem Canonicam temere perturbare, vel eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Illud etiam supernominati episcopi constitutum praesentis decreti pagina stabilimus, ut praeposita, sive archidiaconatus, et ceteri ecclesiastici honores Caturencensis Ecclesiae vestris vestrorumque successorum consilii ordinentur. Signa vero in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat; eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; atque a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servandis sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.....

....Joannis Sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, x kal. sept. indict. III, anno dom. incarnationis MXXVI (1), ...bani secundi Papae octavo.

Dat. die 23 augusti anno Domini 1095, pontif. anno VIII.

XXVII.

Confirmatio regularis disciplinae canonicorum S. Avenionensis Ecclesiae, qui cum bonis omnibus ad Canonicam ipsam spectantibus sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur (2).

(1) Lege MXXV. (2) Ex Archiv. Arelatensi editit Sammarth. loc. cit. inter Instrum. Ecclesiae Avenion. n. XIII.

Bull. Rom. Vol. II.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio vitae regularis, — Et honorum omnium, quae Apostolicae Sedis protectione muniuntur. — Ecclesiae Avenionensis episcopi, praepositi et canonicorum electio penes ipsos canonicos. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Silvestro praeposito, et eius fratribus, in Avenionensi Ecclesia canonicam vitam professis, eorumque successoribus, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter entescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur vos, o filii in Christo carissimi, per divinam gratiam aspirati, mores vestros sub regularis vitae disciplina coercere, et communiter secundum Ss. Patrum institutionem omnipotenti Deo deservire proposuistis; nos votis vestris paterno congratulamur affectu. Unde etiam petitioni vestrae benignitate debita impertimur assensum, et vitae canonicae ordinem, quem professi estis, praesentis privilegii auctoritate firmamus; et ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine praepositi congregationis licentia de claustris discedere liceat, interdicimus; et tam vos quam vestra omnia Sedis Apostolicae protectione munimus. Vobis itaque vestrisque successoribus, in eadem religione permanentibus, ea omnia perpetuo possidenda sancimus, quae in praesentiarum pro communis victus substantiatione possidere videmini, ecclesiam scilicet S. Marthae apud Taraseonem, S. Agricolae de Lupera, et S. Pauli de Palude, S. Dom..... et S. Columbae de Cortedune etc., S. Georgii de Garriga, Pagi de Mairranica partem quartam, et insularum ad ipsum pertinentium. Universas praeterea Avenionensis Ecclesiae praebendas et honores seu dispensationes, quas hodie possidetis vos, qui auctore Domino vitam canonicam ducitis, sive quas clericorum quidam obtinent, qui necdum propriis obrenun-

Exord.m.

Confirmatio
vitae regularis.

Et honorum
omnium, quae
Apostolicae Sedis
protectione
muniuntur.

Ecclesiastici
honores huius
Canonicae regulae
omnium votis
conferendi.

Solitae clausulae

Ecclesiae Avenionensis episcopi, praepositi, et camerariorum electio penes ipsos canonicos.

Solutae clausulae.

ciaverint, communitatis vestrae usibus confirmamus, quocumque in tempore illas aperiri contigerit: et quaecumque deinceps concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonicè poteritis adipisci. Ad haec decernimus, ut defuncto Ecclesiae vestrae episcopo, successoris electio vestrum potissimum, vestrorumque successorum, qui canonicè vixerint, deliberatione persistat. Id ipsum etiam et universae Ecclesiae, seu claustrum vestri praepositis, sive dispensatoribus eligendis perpetuo observandum censemus. Si qua sane in crastinum ecclesiastica, saecularisve persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secunda tertiave commotione, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem congregationi iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Avenione per manum Iohannis Romane Ecclesiae diaconi cardinalis, xvii kal. octob., indict. iii, anno dominicae incarnationis mxcv, pontificatus domini Urbani Papae anno octavo.

Dat. die 15 septembris anno Domini 1095, pontif. anno viii.

XXVIII.

Confirmatio monasterii Aubechiensis in dioecesi Cameracensi, et rerum omnium ad illud spectantium (1).

SUMMARIUM

Confirmantur bona a Gerardo ep. monasterio donata: et quae in futurum eidem a quo-
(1) Sammarth. loc. cit. tom. iii inter Instrum. Eccles. Camerac. num. xiv.

cumque fidelium conferuntur. — Decretum pro immunitate loci, ac possessionum ad eum pertinentium.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rogerio abbati monasterii, quod situm est in parochia Cameracensi, insula quae dicitur Abbetias, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiarum statu sollicitus esse, et quae recte statuta sunt, stabilire. Quamobrem, charissime fili Rogeri, tuis petitionibus apostolicae benignitatis aures inclinantes, monasterium Sanctissimae Trinitatis, cui auctore Deo praesides, praesentis decreti auctoritate munimus, et quaecumque bona venerabilis confrater noster Gerardus Cameracensis episcopus, cuius nimirum donatione locus ipse institutus esse cognoscitur, praefato monasterio contulit: quaecumque praeterea quilibet fideles de suo iure concesserunt, vel in futurum Sancti Spiritus inspiratione concesserint, integra semper et illsibata manere apostolica auctoritate sancimus.

Decrevimus itaque, ut nulli omnino hominum liceat eundem locum temere perturbare, vel eius possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Quisquis autem locum ipsum pro divini timoris reverentia vel rebus suis ditare, protegere, vel pro sua facultate exaltare studerit, omnipotentis Dei misericordiam, et Apostolorum eius gratiam consequatur. Qui vero contra huius nostri decreti tenorem pertinaciter agere tentaverit, Sancti Spiritus gladio plectatur. Datum apud Clarummontem Arverniae per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, iii kalen. decembris, indict. iii (1), anno domin. incarnationis mxcv, pontificatus autem domini Urbani secundi Papae anno viii.

Dat. die 29 novembris anno Domini 1095, pontif. anno viii.

(1) Lege iv.

Confirmantur bona a Gerardo episc. monasterio donata:

Et quae in futurum eidem a quocumque fidelium conferuntur.

Decretum pro immunitate loci, ac possessionum ad eum pertinentium.

XXIX.

Decretum Urbani II et synodi Claromontanae de primatu Lugdunensi (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Synodus Claromontana. — Ubi actum de primatu Lugdunensi. — Statutum, ut Senonensis archiep. Lugdunensi tamquam primati esset subiectus. — Idem de Rotomagensi et Turonensi. — Senonensis archiep. contumacia. — Quare officio privatus a synodo. — Tandem a caeteris obtemperatum, et controversia terminata. — Primatus Lugdunensis a Pontif. confirmatur super quatuor provincias. — Poenae contra inobedientes.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni Lugdunensi archiepiscopo et primati, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Ex Apostolicae Sedis debito, et sanctorum canonum auctoritate impellimur, in omnibus ubique terrarum Ecclesiis prave acta corrigere, recte statuta firmare. Unde cum nos in Galliarum partes veaire, supernae dispositionis dignatione concessisset, curae nobis fuit apud Clarummontem Arverniae generale concilium convocare. Ibi inter alia, quae ad synodalem audientiam discutienda perlata sunt, fraternitas tua de primatu sanctae Lugdunensis Ecclesiae querelam exposuit, multis iam ante provincialibus conciliis agitatam. Lecta sunt in eodem consensu, eundem primatum astruentia, Romanae et Apostolicae Auctoritatis privilegia. Cum igitur Richerius Senonensis archiepiscopus pro causa hac die altero respondere praecipus esset, nullamque excusationis rationem legitimam reddidisset, placuit tamen nobis ex apostolicae mansuetudinis abundantia ad deliberandum de subiectione hae in diem tertium inducias indulgere. Tertio itaque die, cum se ille partim negotii gravamine, partim pro aegritudinis occasione, synodali conventui subtraxisset, per legatos requisitus, et obedire rennens, adhuc deliberandi inducias flagitabat. Defi-

(1) Edidit Sammarth. loc. cit. tom. iv inter Instrumenta Eccles. Lugdun. n. xiii.

nitiois etiam iam imminente sententia, rursus ab Senonis (1) Ecclesiae suffraganeis in diem alterum, ut eum familiarius convenirent, induciae impetratae sunt, ea nimirum pollicitatione praemissa, ut, si etiam ille tunc pertinaciter reniteretur, ipsi tamen definitioni concilii unanimiter obedirent. Porro die iam sexto concilii evoluta, cum ille adhuc inducias expectando resisteret, ex totius synodi favore et iudicio sancitum est, Senonensem archiepiscopum Lugdunensi tamquam primati subiectionem obedientiamque debere, quia et catalogorum antiquitas, et Sedis Apostolicae idipsum contestabatur auctoritas. Cui profecto sententiae se humiliter obedituros, Senonensis Ecclesiae suffraganei propria quisque voce professus est. Idipsum etiam de Rotomagensi Ecclesia confirmatum est; de Turonensi enim, quia iam a retroactis temporibus sine refragatione obedierat, nulla iam quaestio movebatur. Die vero concilii octavo, tua iterum fraternitas quaestita est, Senonensem archiepiscopum a legatis tuis, Aganone scilicet Eduensi, et Lamberto Atrebatensi episcopis, admonitum, nullam adhuc Lugdunensi Ecclesiae pro primatu reverentiam profiteri; ea propter nos, toto consentiente concilio, pallii usum, et suffraganeorum obedientiam, donec ipse obediret Senonensi archiepiscopo, interdiximus. In Rotomagensem quoque, qui aberat, eandem sententiam promulgavimus, nisi inter tres menses, post sententiam cognitam, si quidem viva voce non posset, subiectionem debitam scripto polliceretur. Ipsi usque suffraganeis, qui praesentes aderant, sententiam nostram debita humilitate suscipientibus, ac obedientiam promittentibus, sic tandem Lugdunensis Ecclesiae querela diuturna annuente Domino terminata est. Per praesentis igitur privilegii paginam Lugdunensi Ecclesiae tuae primatum super quatuor provincias confirmamus, et per eam tibi tuisque successoribus, his

Statutum, ut Senonensis archiep. Lugdunensi tamquam primati esset subiectus;

Idem de Rotomagensi et Turonensi.

Senonensis archiep. contumacia.

Quare officio privatus a synodo.

Tandem a caeteris obtemperatum, et controversia terminata.

(1) Fortasse Senonensis.

(R. T.)

Exordium.

Synodus Claromontana.

Ubi actum de primatu Lugdunensi;

Primatus Lugdunensis a Pontifici confirmatur

super quatuor provincias.

Poenae contra inobedientes.

tantum, qui eo ordine eoque tenere electi vel promoti fuerint, qui per sanctae memoriae Gregorii VII privilegium, praecessori tuo Gebuino praefixus et praescriptus est. Provincias autem illas, quas vobis confirmamus, dicimus Lugdunensem, Rotomagensem, Turonensem, et Senonensem, ut hae videlicet provinciae condignam Lugdunensi Ecclesiae obedientiam solvant, et honorem, quem Romani Pontifices reddendum esse scriptis propriis praefixerunt, devote humiliterque, salva in omnibus Sedis Apostolicae reverentia et auctoritate. Si qua sane in crastinum ecclesiastica, saecularisve persona, huius privilegii paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Interfuerunt autem definitioni huic archiepiscopi septem, diversarum provinciarum numero duodecim, cum episcopis octoginta, abbatibus nonaginta, et eo amplius. Datum apud Clarummontem Arvernicae, per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, kalendis decemb. indict. iv, anno domin. incarnat. mxcv, pontificatus autem Urbani II papae anno octavo.

Dat. die 1 decembris anno Domini 1095,
pontif. anno viii.

XXX.

Confirmatio privilegiorum omnium Turonensis Ecclesiae, ac praesertim, ut in gravioribus causis a solo Romani Pontificis iudicio dependant canonici (1).

(1) Ex Concil. tom. xii, col. 727.

SUMMARUM

Urbanus PP. B. Martini Turonen. Ecclesiam invisit. — Abusus nonnulli illam in Ecclesiam inveci. — Ex apost. privilegii canonici Ecclesiae huius soli Romano Pontifici, regi, et Turonen. archiep. obviam ire tenentur, — Quod illis confirmatur. — Ac insuper statuitur, ut graviores causas ad Rom. Pontificem deferant. — Roboratio huiusce privilegii.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, universis sanctae Ecclesiae filiis, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum fore volumus tam futuris quam praesentibus, quoniam omnium honorum largitor Deus devotionem nostram ad B. Martini tumulum visitandum sua miseratione perduxit. Quia vero in eiusdem B. confessoris Ecclesia quaedam inoleverant, quae in melius promovenda, saluti falce extirpanda videbantur, nos per septem dies et eo amplius immorati, medicinam animarum, frequentius inter eos intrantes et exeuntes, eis impertivimus; et nobis in omnibus obedientes, et benevolos, Deo aspirante et in eis cooperante, nobiscum experti sumus. Sed quoniam ad nostras aures pervenerat, quod legatos Romanae Ecclesiae suscipere cum processione benignitate supersederant: neque etiam eis, videlicet legatis, auctoritas huius Ecclesiae per notitiam privilegiorum eius innotuerat, succensuimus, et graviter eos increpavimus, cur tantam inobedientiae offensivam incurerent. Illis itaque humiliter nobis scripta patrum nostrorum Romanorum Pontificum praetendentibus, diligenter attendimus eorum privilegia. Et quia praeter apostolicum, et regem, et Turonensem archiepiscopum semel in vita sua, neminem ad processione susceptionem

Urbanus PP. B. Martini Turonen. Ecclesiam invisit.

Abusus nonnulli illam in Ecclesiam inveci.

Ex apost. privilegii canonici Ecclesiae huius soli Romano Pontifici, regi, et Turonen. archiepisc. obviam ire tenentur;

cardinalibus, Tenzone, Alberto, Gregorio Papiensi, Rausgerio, et Hugone Lugdunensi primate, et aliis tam episcopis, quam aliarum dignitatum personis, praesentibus Brunnone Signiensi episcopo, et

Ingeranno Succensionis Ecclesiae archidiacono.

Porro nos tanta auctoritate relecti, eorum antiquam consuetudinem, eorum scriptis suffragantes, auctoritate nostra corroboravimus in praesentia nostrorum fratrum. Et quia filius, noster Amatus, Burdigalensis archiepiscopus, unus erat de Legatis Romanae Ecclesiae a Gregorio septimo praedecessore nostro in Gallia destinatus, non ab hac Ecclesiae processionis solemnitate susceptus, unde etiam graviter contra eosdem clericos commotus in Exuldanensi concilio eos excommunicatione perfoderat, eum in concordiam et pacem eorum reformavimus. Neque eos ad ullam satisfactionem, quia auctoritate pollente sese munierant, compulimus: neque qualibet pro tali excessu absolutione purgandos censuimus. Denique quoniam in quibusdam suae Ecclesiae privilegiis proprium eis habere episcopum concessum est, eius vice nos Romano eos sancimus specialiter adhaerere Pontifici, et graviores eorum causas ex eius pendere iudicio.

Si quis sane in crastinum cardinalis, aut legatus, aut episcopus, aut quilibet a nostro latere missus, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et nostram perfringens auctoritatem, processionem ab ipsa sancti confessoris Ecclesia expetierit, si communitus non destiterit, potestatis honorisque dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata praesumptione cognoscat. Cunctis autem ista servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi. Amen, amen, amen. Datum Tironis in castello S. Martini per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, secundo idus martii, indictione quarta, anno dominicae incarnationis mxcvi, pontificatus autem domini Urbani secundi Papae nono.

Dat. die 14 martii anno Domini 1096, pontif. anno ix.

Quod illis confirmatur;

Ac insuper statuitur, ut graviores causas ad Roman. Pontificem deferant.

Roboratio huius privilegii.

XXXI.

Trenorciensis monasterii bona, iuraque omnia in tutelam Apostolicae Sedis recipiantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia ei confirmantur, — Remota cuiuscumque personae vexatione. — Ecclesiae nonnullae huic monast. adjudicantur indicto silentio monachis S. Florentii. — Solitae clausulae. — Urbani PP. subscriptio. — Symbolum Urbani PP.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Trenorciensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Pia postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri; quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedis Apostolicae portum confugiens, eius tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuae clementer annuimus, et Trenorciense coenobium, cui Deo auctore praesides, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, sub tutelam Apostolicae Sedis excipimus. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona, quascumque possessiones catholicorum imperatorum seu caeterorum principum largitione, episcoporum concessione, seu caeterorum fidelium oblatione ad idem coenobium in praesentiarum pertinent, sive in futurum iuste poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Determinamus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel oblationes retinere, minuere, vel temerariis vexationibus inquietare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Caetera etiam, quae per reverendae memoriae Iohannis Papae privilegium Trenorciensi monasterio con-

Exordium.

Bona omnia confirmantur.

Remota cuiuscumque personae vexatione.

(1) Ex Clifflito inter Probat. Hist. Abbatiae huius.

Ecclesiae nonnullae hanc moras adificata in claustrario monachis S. Florentis.

Solidae claustrariae.

Urbani PP. subscriptio.

Symbolum Urbani PP.

firmata sunt, confirmamus. Querelam autem Ecclesiam S. Florentis, quam de Ecclesiis Lauduni, Sanctae Crucis videlicet, et Sancti Nicolai, contra te et Ecclesiam tuam faciunt, habitaum in praesentia nostra Turonis diligenter pertractavimus, debito fine Deo auctore terminamus: apostolica iterum auctoritate praecipientes, quatenus deinceps nullam tibi vel Ecclesiae molestiam ex his inferre praesumant; sed absque eorum inquietudine praefatas Ecclesias tu successoresque tui iure perpetuo possideatis. Signae sane ecclesiasticae, saecularisve persona contra hanc nostrae constitutionis paginam venire tentaverit, potestate, honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, quousque digna satisfactione respiciat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO URBANUS Catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

BENEDICTUS DEUS ET PATER DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI.

Datum Turonis per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis XIII kalendas aprilis, indictione IIII, incarnationis dominicae anno MXXVI, pontificatus autem domini Urbani secundi Papae IX.

Dat. die 20 martii anno Domini 1096, pontif. anno IX.

XXXII.

Confirmatio bonorum omnium, privilegiorum ac libertatum Ecclesiae S. Martini Turonen. (1).

SUMMARIUM

Urbanus PP. tumultum S. Martini invisit. — Praebendas in eius Ecclesia pretio acquiri videns, — Clericos ad emendationem sac-

ramento obligavit. — Eos vero soli praeposito subiectos declaravit. — Bonas ad eandem spectantia Ecclesiam confirmat; — Ac insuper libertates omnes eidem in synodo Tussiaccensi concessas. — Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ecclesiae S. Martini canonicis tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Bonorum omnium largitori Deo gratias agimus, qui devotionem nostram ad B. Martini tumultum visitandum sua miseratione perduxit. Quia vero in eiusdem beati confessoris Ecclesiae consuetudo pravitate eiusmodi inoleverat, ut honores seu praebendae omnes pretio acquirerentur, nos locum sanctum emundare ab hac peste execrabili cupientes, religiosos viros ad praemonitionem nostram decrevimus praemittendos, quibus estis fideliter, Domino inspirante, polliciti, et praeceptis omnimodis obedire, et simoniacae pravitate inquinamenta deserere. Quod et praesentibus nobis per Dei gratiam perfecistis, in nostra tamquam beati Petri manu firmantes, nihil vos ulterius honorum, nihil praebendarum vendituros aut empturos, nec, ut vendantur aut emanant, aliquando consensuros: adiacientes etiam, nullum deinceps in canonicorum numerum admittendum, nisi eandem sponsonem inreirando firmaverit. Quae videlicet universa nos sanctorum apostolorum auctoritate firmavimus, et violatores omnes anathematis muerone confodimus. Et praeteritorum igitur gratiae respondentes, et futurorum spem longe meliorem gerentes, secundum praedecessorum nostrorum Romanae Ecclesiae Pontificum privilegia, vos in spirituales filios Apostolicae Sedis assumpsimus: et eadem auctoritate statuimus, nullum Pontificum, nullum regum, nullum cuiusque dignitatis aut ordinis, praeter praepositos vestros, in vestra Ecclesia vel eius pertinentis potestatem aut dominium exercere; ut Romanae Ecclesiae praecepta servantes, Romanae Ecclesiae libertate

Urbanus PP. praebendas in eius Ecclesia pretio acquiri videns.

Clericos ad emendationem sacramento obligavit.

Eos vero soli praeposito subiectos declaravit.

Tumultum S. Martini invisit.

(1) Ex Concil. tom. XII, col. 728.

perpetua gaudeatis, salvo nimirum iure seu consuetudine, quam hactenus erga vos Turonensis noscitur archiepiscopus habuisse.

Quaecumque igitur venerabilis illa B. Martini Ecclesia legitimo iure vel Pontificum collatione, vel regum, vel principum liberalitate, vel fidelium oblatione possidet, seu in futurum praestante Domino iuste poterit et canonice adipisci, firma vobis semper et illibata permaneant. Nullus in villis aut mansionibus sive territorii, sive ecclesiis, aut pagis, ad vestram Ecclesiam pertinentibus, invitis vobis, iudicia agere, ingenuos servosve saeculi potestate constringere, nec teloneum aut naulum (1) praesumat exigere. Possessionum verostrarum decimae seu novae in pauperum usus omnino proficiant. Episcopus autem, in cuius dioecesi eadem possessiones sunt, ordinandorum clericorum tantum curam gerat: nihil de caetero gravaminis clericis inferat: nec Ecclesiarum altaria vel alia bona, per regalia praecepta vobis antiquitus data, et Pontificum romanorum privilegiis confirmata, vel aliis dare, vel venalitate distrahere, vel modo quolibet alienare praesumat.

Quidquid praeterea libertatis, quidquid immunitatis, vel praedecessores nostri Romani Pontifices, vel Turonenses archiepiscopi, vel Gallicanarum Ecclesiarum apud Tussiacum in Tullensi parochia generalis synodus congregata, pro B. apostolici confessoris Martini reverentia vestrae Ecclesiae vestrisque praedecessoribus contulerunt, nos praesentis decreti pagina confirmamus. Et quia in quibusdam vestrae Ecclesiae privilegiis proprium vobis habere episcopum concessum est; nos eius vice Romano vos saucimus specialiter adhaerere Pontifici, et graviores vestri causas ex eius pondere iudicio. Si quis sane in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, prin-

(1) *Teloneum*; licet sit locus in quo *telonarius* suas ex teloneis coactas pecunias asservet (Du Cange); hic tamen pro ipsa pecunia accipitur. — *Naulum*, quaevis exactio de novo imposta (Du Cange).

(R. T.)

ceps, aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ies: Christi alienus fiat, atque in extremo iudicio districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Pictavis per manus Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, iv kalendas aprilis, indictione iv, anno dominicae incarnationis mxcvi, pontificatus autem domini Urbani secundi Papae nono.

Dat. die 29 martii anno Domini 1096,
pontif. anno ix.

XXXIII.

Decretum, ut abbas Cormeriensis sumat baculum pastorem ex sepulchro B. Martini (1).

Urbanus episcopus servus servorum Dei.

Querelam de Cormariensi coenobio, inter B. Martini canonicos, et illius loci monachos diutius agitatam, qualiter in conspectu nostro archiepiscoporum abbatumque iudicio definita sit ad utrorumque quietem perpetuam, nostrae auctoritatis literis praecipimus annotandum. Lectis enim in conspectu publico B. Martini privilegiis, ipsius etiam coenobii motum patuit, locum illum ex supradictae Ecclesiae stipendiis canonicorum ipsorum studio fuisse aedificatum; qui postea per Andegavensem comitem advocatae seu defensionis occasione, ex canonicorum potestate sublati est. Ex considentium

(1) Ex Dacher. Spicilleg. tom. iv.

Series facti.

Bona ad eandem spectantia Ecclesiam confirmat;

Ac insuper libertates omnes eidem in synodo Tussiacensi concessas.

Claustrae.

igitur fratrum, qui nobiscum Turonis ad ecclesiastica negotia finienda conveniant, deliberatione atque iudicio, Cormaricensis abbas Guido baculum non ordinate acceptum B. Martini canonicis reddidit; qui mox super B. Martini tumulum positus est: postea tamen ex eodem tumulo eidem abbati, quia religiosae conversationis habebatur, restitutus est. Perpetuo itaque decreto ratum esse praecipimus, ne deinceps in Cormaricensi coenobio aliter eligatur, quam in supradictae Ecclesiae privilegio continetur. Electus autem supradicto tenore, de B. Martini sepulchro baculum sumat: item defuncto abbate semper ad eundem locum baculus referatur, ut super illa sanctissima Confessoris apostolici membra, communi decani et capituli iussu, signum illud pastoralis regiminis semper accipiatur, salvo Turon. archiepisc. iure, quod in abbatis ordinatione secundum communem Ecclesiae consuetudinem exercendum est. Si quis sanctae constitutioni huic obviam ire, et Cormaricense coenobium ecclesiae B. Martini subtrahere tentaverit, apostolicae indignationis gladio, et S. Spiritus iudicio feriatur.

Signum URBANI PAPAE.

Sig. Hugonis Lugdonensis	} archiepisc.
Sig. Rodulphi Turonensis	
Sig. Guidonis Viennensis	
Sig. Hildeberti Bituricensis	
Sig. Amati Burdegalensis	
Sig. Heuzonis	} cardinales.
Sig. Alberti	
Sig. Gregorii	
Sig. Iuonis Carnutensis	} episcopi.
Sig. Goffredi Andegavensis	
Sig. Hoelli Cenomanensis	
Sig. Moruani Venetensis	
Sig. Benedicti Nannetis (1)	
Sig. Guillelmi Arvernensis	
Sig. Brunonis Signiensis	
Sig. Marobodi Redonensis electi.	

Sig. monachorum Cormaricensium, Simonensis prioris Bernerii.

(1) Forte *Nannetensis*.

Sig. Burecardi praecantoris S. Martini.
 Sig. Fulcherii praepositi.
 Sig. Matthaei praepositi.
 Sig. Sighardi praepositi.
 Sig. Alexandri subdiaconi.

Datum Pietavis per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, III kalendas aprilis, indictione IV, anno Domini MXXVI, pontificatus Urbani Papae IX.

Dat. die 30 martii anno Domini 1096, pontif. anno IX.

XXXIV.

Ad Tolosanum, Agennensem, Caturcensem, et Lactoratensem episcopos, ut restituerent Ecclesias, et bona Moysiaccensi ablata monasterio, pro cuius immunitate et regimine nonnulla decernuntur (1).

SUMMARIUM

Moysiaccense monasterium magnae famae propter regularem disciplinam: — Postea suo ex splendore lapsum: — Tandem Cluniac. abbatum industria restitutum: — Suis in bonis confirmatur sub dominio eorumdem. — Enumeratio huiusmodi bonorum. — Non abbas, sed prior eligendus. — In abbatis vero Moysiaccensi subiectis non eligendi abbates nisi praevio Moysiaccensis consensu. — Ecclesiae et bona huic monasterio ablata. — Quae ei restituenda fore praecipitur sub anathematis poena.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus et coepiscopis, Isarno Tolosano, Simoni Agennensi, Gerardo Caturcensi, Raymundo Lactorensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitatem vestram non ignorare credimus, quod Moysiaccense monasterium magnae famae, magnaeque fuerit excellentiae. Postmodum vero, cum illic habitantium negligentia religionis gloria decrevisset, substantiarum quoque copia diminuta, et pene ad nihilum redacta est. Gratias autem Deo, qui nostris temporibus per Cluniacensium abbatum industriam, religionem in eodem loco abolitam repa-

(1) Ex Cartularii Moysiaccensis fragmento editit Summarii. inter Instrumenta Ecclesiae Cadurc. num. XXV.

Moysiaccense monasterium magnae famae propter regularem disciplinam;

Postea suo ex splendore lapsum;

Tandem Cluniac. abbatum industria restitutum;

Urbani PP. II. Constitutum.

Solitae clausulae.

Subscriptiones.

rare dignatus est. Oportet ergo et vestram fraternitatem pro beatorum Petri et Pauli devotione, quorum nomini locus ipse dicatus est, operam dare, quatenus antiquarum possessionum substantiam recipere, et quas in praesenti tenet, firmiter ad usus servorum Dei ibidem manentium (1) mereatur. Proinde abbatias vel monasteria, quas et quae nunc usque tenebant vel tenent, confirmamus Ecclesiae Moysiaccensi apostolica auctoritate, ut possideant et teneant sub dominio (2) Asiniacensis abbatis; scilicet in episcopatu Tolosano abbatiam Lezatensis: in Aginensi abbatiam S. Gervasii Exiensis: in Elenensi, Sanctae Mariae Arulensis: in Girundensi, Sancti Petri Campi-Rotundi. Sed in hac constituimus et mandavimus, ut non ibi amplius abbas ordinetur; sed a Moysiaccensi abbate ibi prior praeponatur. Prioratum etiam Sanctae Mariae Tolosae, Sancti Petri de Coquinis, et Sancti Genii Nirtorensis, et Durivelleris, et Villae-Novae in Ruthunensi pago, et conuetas cum appendiciis suis, et omnia, quae nunc in praesenti tenent, ut in aeternum possideant in pace, volumus et mandamus; et haec ex beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate et nostra; adicientes haec, ut in abbatibus supranominatis sine Moysiaccensis abbatis consilio et voluntate abbas nullatenus eligatur, vel ab aliquo ordinetur; quod si contigerit ausu temerario ab aliquo fieri, eligentes, ordinatos et ordinator excommunicentur, et a suis ordinibus ex beati Petri auctoritate sub anathematis interminatione deponantur.

Conqueruntur etiam ipsi fratres Moysiaccensēs, plurimas sui iuris Ecclesias a laicis hominibus occupari; in Tolosano quidem episcopatu ecclesiam S. Martini de Maurago, S. Iuliani, S. Rustici, ecclesiam de Affiniaco, de Corduba, de Bisingsis, de Monte-Beterio: in Aginensi ecclesiam Sancti Amantii de Tarrago, de Verbegarria, de Anganiaco: in Catur-

(1) Deest fortasse tenere. (2) Lege *Chuniacensis*.

centi ecclesias Sancti Martini, et Sancti Vincentii de Anteiacio, Sancti Petri de de Boilo, Sancti Theodori de Linaco, Sanctae Liberatae, Sancti Amantii, Sancti Martini, et Sancti Petri de Catex, Sancti Saturnini de Bas, Sancti Iohannis de Persica, ecclesiam Sancti Saturnini, quae coniuncta est ecclesiae Sancti Petri; ecclesiam de Titiaeo, Sancti Petri de Burgarias, Sanctae Mariae de Troilo, ecclesiam de Cogornoeco, de Gratacumba, Sancti Lupi de Malausa, ecclesiam cum curia, quae dicitur Fals; ecclesiam de Arduo, ecclesiam Sancti Sulpitii, Sancti Mauricii: in Lactorensi episcopatu, in parroecchia Limana, ecclesiam de Sarraciacio, de Flamalingis, de Aliciano, de Orriols, ecclesiam Sancti Martini, Sancti Quiriaci, Sancti Hilarii, Sancti Saturnini, Mansionis villam. Vestram igitur prudentiam literis praesentibus exhortamur, atque praecipimus, ut supradictarum Ecclesiarum occupatores pro vestri officii debito commoneatis; et quae Dei servis vel ipsi vel ipsorum parentes perperam abstulerunt, restituere compellatis. Quod si vestris noluerint commonitionibus obedire, noverint se beatorum apostolorum indignationem, sicut ecclesiasticarum rerum pervasores, in pervasione ipsa contumaciter permanentes habere, et excommunicatos esse. Data Tolosae nonis maii indict. iv, anno dominicae incarnationis mxcvi, per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis.

Dat. die 7 maii anno Domini 1096,
pontif. Urbani anno ix.

XXXV.

Urbanus PP. II in concilio Nemausensi controversiam inter Conchenses monachos et Figiacenses componit, et utrique monasterio proprium abbatem indulget (1).

(1) Ex Sammarth. loc. cit. num. xxxviii.

Suis in bonis confirmatur sub dominio eorumdem.

Enumeratio huiusmodi bonorum.

Non abbas, sed prior eligendus.

In abbatibus vero Moysiaccensibus subiectis non eligendi abbates nisi praevisio Moysiaccensis consensu.

Ecclesiae et bona huius monasterii ablata;

Quae ei restituerenda fore praecipitur sub anathematis poena.

SUMMARIUM

Series facti. — Gregorii VII decretum pro unione utriusque monasterii. — Discordia unde profecta. — Quaestio in Nemausensi synodo agitata. — Sententia in ea lata. — Confirmatio sententiae eiusdem.

Urbanus servus servorum Dei

Cum pro negotiis ecclesiasticis in partes Galliae venissemus, apud Arverniam largiente Domino plenariam synodum convocavimus. Illic a Conchensis monasterii fratribus reverendae memoriae Gregorii septimi Papae literae praesentatae sunt, praecipientes, Figiacense coenobium Conchensi coenobio unendum; et quia per idem tempus utriusque loco abbates proprii praesidebant, alterutro defuncto, eum, qui superstes esset, utriusque monasterio praefendum. Conchensis itaque coenobii abbas, quia contra literarum ipsarum tenorem substitutus fuerat, in eodem concilio depositus, et Figiacensis, qui supervixerat, utriusque loco praelatus est. Coepit ergo inter utrumque monasterium discordia tanta versari, ut et bona plurima distraherentur, et animarum salus detrimentis maximis pessundaretur. Praeterea, cum ad aures Cluniacensis abbatis huiusmodi constitutio pervenisset, coepit supradictas Gregorii Papae literas tamquam subreptitias calumniari, et definitionem eiusdem negotii se praesente aliter perpetrata testari, quandoquidem ab eodem Pontifice Figiacensis locus Conchensi monasterio pro privilegio fuerit superpositus. Igitur eum, largiente Domino, tertio per instantiam nostram apud Nemausum synodus convenisset, coepit eiusdem negotii quaestio graviter agitari. Post longum vero super hac re episcoporum abbatumque tractatum, placuit eum pro apostolici privilegii conservatione, tum pro communi monasteriorum salute, ut utriusque loco, sicut ante fuerat, abbas cardinalis restitueretur; et tam Figiacenses monachi quam Conchenses sub proprii abbatis cura deinceps et provisione

persistenterent. Et nos igitur commune concilii decretum apostolicae auctoritatis pondere confirmantes, definitionis huius ordinem perpetuo permansurum, nostri nominis literis annotari, et sigilli nostri praecipimus. impressione firmari. Si quis autem huiusce definitionis tenorem temerario ausu fuerit conatus infringere, sciat se apostolicae indignationis ultionem incurrere, et detrimentum sui ordinis vel officii invenire. Actum in concilio apud Nemausum in ecclesia Sanctae Mariae, septimo idus iulii, anno dominicae incarnationis MXXVI, indictione IV, anno vero pontificatus domini Urbani Papae secundi, nono. Datum apud Vallem Flavianam, in monasterio Sancti Aegidii idus iulii.

Dat. die 15 iulii anno Domini 1096,
pontif. anno IX.

XXXVI.

Confirmatio bonorum monasterii Rivipollensis, cui nonnulla immunitatis ac exemptionis privilegia conceduntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad monast. spectantia confirmantur. — Enumeratio huiusmodi bonorum. — Molestiam ullam aut vim illi inferre omnino interdicatur. — Abbas per monachos eligendus. — Monasterii omnimoda exemptio ab ordinarii iurisdictione. — Sepulturam ibidem statuere cuicumque liberum. — Missas publicas ibidem celebrare nec episcopus possit sine abbatis consensu. — Poenae contra inobservantes.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Bernardo abbati venerabilis monasterii Sanctae Mariae, quod Rivipollense dicitur, in comitatu Ausonensi inter duo flumina constitutum, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti auxiliante Domino providere. Ea propter

(1) Ex Archiv. monasterii huius editit Baluzius loc. saepe cit. num. CCCXIV.

Societ. aeti.

Gregorii VII decretum pro unione utriusque monasterii.

Discordia unde profecta.

Quaestio in Nemausensi synodo agitata.

Sententia in ea lata.

Exordium.

petitionibus tuis, fili in Christo carissimae Bernardae, non immerito annuendum esse censuimus, ut Rivipollense monasterium, cui Deo auctore praesides, ad praedecessorum nostrorum Sergii et Agapiti exemplar Apostolicae Sedis privilegio muniremus. Per praesentis igitur decreti paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque hodie idem coenobium iuste possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus nominibus adnotanda: ecclesiam Sancti Petri eidem monasterio adiacentem cum caeteris ei subiectis ecclesiis; in castro Cervasiae ecclesiam Sancti Martini, cappellam Sancti Nicolai, cellam (1) Sancti Petri cum ecclesia castri de Monte Palatii, cellam Sancti Quintini, monasterium Sanctae Mariae, quod dicitur Gulterii, Sancti Andreae inter Pontonos, Sanctae Mariae de Panizariis, Sanctae Mariae de Monte Serrato, ecclesiam Sancti Stephani de Ripa de Grannollariis, Sancti Stephani de Ripa cum alodiis Bernardi vicecomitis, quae coenobio delegavit: mercati vero, quod penes idem monasterium fieri consuevit, teloneum, et omnia iustitiam tibi tuisque successoribus confirmamus: castrum quoque Menslei cum terminis et pertinentiis suis, castrum de Torsa cum ecclesiis et dominicaturis (2), et portibus maris, piscationibus, et omnibus sibi pertinentibus: piscationes aquarum de Tezer a Ripa Mala usque ad Spatam, et de flumine Freverii a ponte Corba usque Tezer: omnem etiam dominicaturam, quam Bernardus Bisuldunensis Beatae Mariae tradidit tam in Rivipollensi valle, quam in aliis locis: quicquid praeterea possessionum, villarum, sive ecclesiarum, cum decimis, primitiis vel oblationibus

(1) *Cellae* vox crebro pro *Monasteriis*, seu, ut olim vocabant, *Abbatibus* vel *Obedientiis*, quae maioribus suberant, sumitur, ut in praes. diplom. et in plur. aliis. (R. T.) (2) *Dominicatura*, dominium, proprium, *proprietatis*. (R. T.)

stis per antecessorum nostrorum privilegia in quibuslibet regionibus possidetis: quicquid authenticis Pontificum scriptis, vel principum, vel quorumque fidelium iuste et legaliter vel in praesenti habetis, vel in futurum Domino largiente habituri estis, saepefacto Beatae Mariae monasterio confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius subditos praeter abbatis et fratrum voluntatem saeculari iudicio vel potestate constringere, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substitutione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obveniente te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia proponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum ipsius loci vestri, seu monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocumque volueritis catholico accipietis episcopo. Ad haec adiicimus, ut episcoporum quilibet claustrum ipsum, et illic Domino servientes, temerario ausu excommunicare, sed neque capellas, quae circa ambitum monasterii sitae sunt, sine Romani Pontificis vel legati eius audientia interdiceret vel excommunicare non debeat; neque caeteris ad vos pertinentibus locis sine certis causis praedictum canonicam ultionis inferre. Sepulturam sane eiusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et externae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Missas quoque publicas praeter abbatis et fratrum voluntatem in eodem monasterio ab episcopo celebrari, vel stationes fieri prohibemus, ne forte in servorum Dei

Molestiam ullam aut vim illi inferre omnino interdictum.

Abbas per monachos eligatur.

Monasterii omnimodis exemptio ab ordinariis iurisdictione.

Sepulturam ibidem statuerenturque liberam.

Missae publicae ibidem celebrare nec episcopus possit sine abbatis consensu.

Bona ad monasterium confirmantur.

Enumeratio huiusmodi bonorum.

Poenae contra inobservantes.

recessibus, popularibus occasio praebeatur ulla conventibus. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, huius decreti paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum in monasterio Sancti Aegidii per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xvii kal. augusti, indictione iv, incarnationis dominicae anno mxcvi, pontificatus autem domini Urbani secundi, nono.

Dat. die 16 iulii anno Domini 1096, pontif. anno ix.

XXXVII.

Idem omnino privilegium pro monasterio Balneolensi (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Confirmatio honorum ad monasterium spectantium; — Quae hic enumerantur. — Confirmatio quoque privilegiorum omnium. — Decretum immunitatis a quacumque molestia etc. — Abbas a monachis eligendus; — quibus liberum quoque sit altarium consecrationes et clericorum ordinationes a quocumque liberit episcopo petere. — Iidem ab ordinario episcopo excommunicari non possint, nisi consentiente Romano Pontifice; ab eius enim iurisdictione sint omnino liberi. — Sepulturam in monasterii ecclesii statuere cuiusque sit liberum. — Poenae contra violatores privilegii huius.

(1) Edidit ex Cartulario monast. huius Baluzius loc. cit. num. cccxv.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Benedicto abbati venerabilis monasterii sancti protomartyris Stephani, quod situm est in loco qui Balneolis dicitur, in comitatu Bisuldunensi, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti auxiliante Domino providere. Eapropter petitionibus tuis, fili in Christo carissime Benedicte, non immerito annuendum censuimus, ut Balneolense monasterium, cui Deo auctore praesides, Apostolicae Sedis privilegio muniremus. Per praesentis ergo privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque hodie idem coenobium iuste possidet, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant: parochia videlicet de ipsa valle Balnoli, ecclesia Sancti Benedicti et Sancti Petri de Agemal, Sancti Romani de Millanicas cum cimiterio suo, Sancti Christophori, Sancti Iacobi cum decimis et primitiis suis, et cum medietate decimarum seu primitiarum de Villa Figerolis et de Eremitanis, ecclesia Sanctae Mariae, Sancti Laurentii cum cimiterio de Porcarii, ecclesia Sancti Mauricii de Calvis, Sancti Quirici, Sancti Martini de Campo Maiori in valle de Milliaris, ecclesia Sancti Petri, Sancti Andreae de Ritalis, Sancti Vincentii de Saliente, Sancti Iuliani de Augustino, Sanctae Mariae de villa Azert, Sancti Martialis de Quarantela, cella Sanctae Mariae de Rivo d'Azar cum decimis, oblationibus ac caeteris pertinentiis suis: in comitatu Petralatensi ecclesia Sancti Martini, Sancti Silvestri: in valle Mala, cella Sancti Iohannis de Crosis, Sancti Cypriani de Pineta, cum decimis, oblationibus, et caeteris earum pertinentiis: in comitatu Empuritanensi, cella Sanctae Crucis, Sancti Nicolai cum cimiteriis, et alodiis suis, et castrum Calepodium cum pertinentiis suis: in comitatu Gerundensi, ecclesia

Proœmium.

Confirmatio honorum ad monasterium spectantium;

Quae hic enumerantur.

Sanctae Mariae de Fenestris, Sancti Felicis de Buada cum decimis, oblationibus et caeteris earum pertinentiis: in comitatu Barchinonensi, monasterium Sancti Martialis de Monte Signi: in Tazilano ecclesia Sancti Salvatoris: mercati quoque, quod penes vestrum coenobium fieri solet, teloneum, et omnem institutam, tibi tuisque successoribus confirmamus. Quicquid praeterea vel per antecessorum nostrorum Apostolicae Sedis Pontificum privilegia, vel per authentica regum, seu principum scripta, vel ex quorumcumque fidelium oblationibus loco vestro iuste et legaliter collatum est, vel in futurum largiente Domino habituri estis, ratum vobis et integrum servari praecipimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut praeter abbatis et fratrum voluntatem eorum familiam saeculari iudicio et potestate constringere, aut coenobii possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obveniente te nunc eiusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Crisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum loci vestri, seu monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a quocumque volueritis catholico accipietis episcopo, sicut a nonnullis praedecessoribus nostris monasterio vestro est concessum, et a comprovincialibus est episcopis confirmatum. Ad haec adiciamus, ut episcoporum quilibet claustrum ipsum, et illic Domino

servientes, temerario ausu, aut sine Romani Pontificis vel legati eius audientia interdicerere vel excommunicare non debeat, neque caeteris ad vos pertinentibus locis sine certis causis praedictum canonicae ultionis inferre. Missas vero publicas praeter abbatis et fratrum voluntatem in eodem monasterio per episcopum celebrari, aut stationes fieri, vel ad agendas causas populares conventus aggregari prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, popularibus occasio praebetur ulla conventibus. Sepulturam quoque eiusdem loci omnino liberam esse sancimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati nisi excommunicati sint, nullus obsistat. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica saecularisve persona, huius decreti paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum in monasterio Sancti Aegidii apud vallem Flavianam per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xvi kal. augusti, indictione quarta, incarnationis dominicae anno mxcvi, pontificatus autem domni Urbani secundi Papae, nono.

Dat. die 17 iulii anno Domini 1096,
pontif. anno ix.

carion possit,
nisi consentiente
Romano Pontifice;

Ab eius seim
irritatoribus
sint omnino li-
beri.

Sepulturam in
monasterio ec-
clesiasticis statuere
cuiuscumque sit
liberum.

Poenas con-
tra violatores
privilegii huius.

Confirmatio
quoque privile-
giorum omnium.

Decretum im-
manitatis a quo-
cumque mole-
stia, etc.

Abbas a mo-
nachis eliger-
endus;

quibus liberum
quoque sit al-
tarium conse-
crationes et ec-
cliarum ordina-
tiones a quo-
cumque libere-
rit episcopo pe-
tere.

Idem ab or-
dinaro episc-
po excommuni-

XXXVIII.

Confirmatio bonorum, et donationum omnium, factarum vel in posterum faciendarum Iuviniacensi monasterio, cui privilegia immunitatis ac Apostolicae Sedis protectionis conceduntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur. — eique bona omnia confirmantur. — Decretum immunitatis a quacumque vi, vel molestia; — et libertatis in abbatisae electione: — adhibito tamen episcopi dioecesanis consilio. — Advocatus ab abbatisa eligendus: — Qui tamen, sicut et abbatisa, nihil a Monasterio, quoquomodo alienare possit. — Censuum annuus Sedi Apost. persolvendus. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectae filiae Halburgi (2) abbatisae monasterii Iuviniacensis, et caeteris, quae post eam regulariter in eiusdem monasterii regimine substituendae sunt.

Exordium.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum maxime, quae eius Sedi specialius adhaerent, et tamquam proprio iure subiectae sunt, quieti auxiliante Domino providere. Quapropter, filia in Christo charissima Galburgis, devotionis tuae precibus clementer annuimus, et Beatae Scholasticae virginis monasterium, cui Domino auctore praesides, apud villam, quae Iuviniacum dicitur, constitutum, sub Apostolicae Sedis protectionem specialiter confovendum praesentis decreti auctoritate suscipimus. Quod videlicet monasterium egregiae memoriae Bonifacius marchio et eius uxor Beatrix cum insigni filia sua domina Mathilde, beato Petro et episcopis sanctae Romanae Ecclesiae obtulerunt. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaevis bona a praedictis principibus eidem monasterio data, firma et illibata semper permaneant:

(1) Ex Mabillon. in Append. Annal. Benedict. tom. v, num. XLII. (2) Fortasse *Galburgue*.

ipsa videlicet Iuviniacensis villa integra cum utrisque medietatibus suis, quarum alteram praefatus marchio et eius coniux in vita sua, alteram post obitum eorum comitissa Mathildis beatae Scholasticae tradidisse cognoscitur: Remonis villa cum pertinentiis suis, et redivibus: medietas villae Verinoli Magni: Yreia cum duabus ecclesiis: Busonis villa cum appenditiis suis: Minus Virolium totum: in villa Vismoli mansi duodecim: in Marceio tres mansi cum ecclesia: in Clymenceio terra cum quarta parte ecclesiae: in Hastoii mansi quatuor, et tertia pars ecclesiae cum molendino: in Betruii mansi duo cum ecclesia: in Vellanes mansi duo et semis, sexta pars mansi ecclesiae, et molendini, et piscationis: in Gnalkeringi mansus unus: apud Ase iuxta Masenceium terrae: apud aliud Ase quarta pars mansi: apud Nemachium mansus: apud Ham mansus cum quarta parte ecclesiae et molendini. Confirmamus etiam vobis ecclesiam de Surreio cum alodio et municipiis, novem perticatas vinearum lasura (sic) quadriginta et septem diurnata bovum in Remoni villa, quae tua prudentia ab Arluino pretio comparuit (1). Quidquid praeterea idem Beatae Scholasticae monasterium iuste possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste ac canonice poterit adipisci, ratum vobis illibatamque servari sancimus. Decrevimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradicti coenobii congregationem temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablata retinere, minnere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, earum, pro quarum substitutione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Trevirensis Ecclesiae canonica reverentia. Obcunte te, nunc eius loci abbatisa, vel earum quaecumque post te in eisdem loci regimine successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia

(1) Fortasse *comparavit*.

Mon. s. erium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur;

Eique bona omnia confirmantur.

Decretum immunitatis a quacumque vi, vel molestia;

Et libertatis in abbatisae electione:

praeponatur, sed quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Deum, et beati Benedicti regulam providerint eligendam, adhibito etiam dioecesani episcopi consilio, si catholicus religiosusque extiterit, ut iam omnino non liceat infra abbatiam ipsam aliquid violentiae vel pravae consuetudinis vindicare, aut gravaminis quicquam, quod ancillarum Domini Dei quieti impediatur, irrogare. Advocatum quoque eiusdem loci non alium fore statuimus, nisi qui monasterio utilem abbatissa cum religiosarum suarum voluntate poposcerit. Nec ipsi, aut abbatissae, nec alicui loci ipsius ministro facultas sit Ecclesiae bona vel in feudum personis saecularibus dare, vel sub censum redigere, vel modis quibuslibet alienare. Nullum praeterea clericum in monasterio vestro ministrare permittimus, nisi de regularium canonicorum numero, quos apud B. Montani ecclesiam religionis vestrae sollicitudo constituit, quibus delegatum ex vestrarum facultatum portionibus victum ne qua in posterum persona subtrahere audeat, interdicimus. Ad iudicium autem perceptae a Romana Ecclesia libertatis, Viridunensis monetae sex argenteos quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica persona saecularisve, huius decreti paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum in monasterio S. Aegidii apud vallem Flavianam per manus Iohannis S.

Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis decimo quarto kal. augusti, indictione quarta, incarnationis dominicae anno MXXVI, pontificatus domni Urbani secundi PP., IX.

Dat. die 19 iulii anno Domini 1096, pontif. anno IX.

XXXIX.

Confirmata in concilio Nemausensi donatione Raymundi comitis Tholosani, monasterium S. Aegidii subditur S. R. Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Donatio Raymundi comitis qualis. — In concilio Nemausensi confirmata. — Lato anathemate contra inobservantes. — Monast. ipsum ab omni episcopali iure exemptum, — Soli R. E. subditur. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Comes nimirum Tholosanorum ac Ruthenensium, et marchio provinciae, Raimundus, potentatus sui partem a Romana Ecclesia detinens, honores omnes ad B. Aegidium pertinentes, tam in valle Flaviana quam in extrinsecis, quicquid iuste sive iniuste videbatur tenere, omnes rectas sive pravas consuetudines, quas ipsius antecessores, aut ipse habuerant, ob honorem Dei, et B. Aegidii reverentiam dereliquit. Quam videlicet missionem apud Nemausense concilium, iurans in manu nostra, Odiloni abbati et eius fratribus fecit, in Hierosolymitanam expeditionem iturus, seque et universos successores suos, si forte hoc donum irritum facere pertentarent, quod ad se erat, damnatione et maledictione mulectavit. Quid igitur, suggerente ipso et monachis exorantibus, in totius concilii conspectu firmavimus, necnon et per auctoritatis nostrae literas

(1) Ex Daccher. Spicileg. tom. vi.

Adhibito tamen dioecesani episcopi consilio.

Advocatus ab abbatissa etiam eligendus.

Qui tamen, sicut et abbatissa, nihil a monasterio quoquomodo alienare possit.

Census annuus Sedi Apost. persolvendus.

Solitae clausulae.

Exordium.

Donatio Raymundi comitis qualis

In concilio Nemausensi confirmata.

Lato anathematis contra inobservantes.

Monast. ipsum ab omni episcopali iure exemptum.

Soli R. E. subditur.

Solitae clausulae.

stabilimus. Si quis ergo ecclesiastica, saecularisve persona hanc supradicti comitis missionem, et nostram atque totius concilii confirmationem evacuare, aut pervertere praesumpserit, usquequo satisfaciatur, excommunicationi anathematique subdatur et honoris atque officii sui evacuatione plectatur.

Post haec divinae voluntatis dispositione actum est, ut apud B. Aegidii monasterium basilicae novae aram omnipotenti Deo nostris manibus dicaremus. Sauximus igitur, et sancimus, et ad posterorum memoriam literis designamus, ne quis ulterius archiepiscopus aut episcopus adversus eandem Ecclesiam audeat excommunicationis aut interdictionis proferre sententiam; quatinus idem monasterium ex ipsius B. Aegidii traditione sanctae Romanae Ecclesiae iuri proprio subditum, Romanae semper libertatis gratia perfruatur. Si quis autem, decreti huius tenere cognito, obviam venire tentaverit, honoris et officii sui detrimentum patiatum, atque a sacratissimo corpore ac sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus pax et misericordia a Deo et Patre nostro et Domino Iesu Christo praesentibus ac futuris saeculis conservetur. Amen, amen.

Datum per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, apud Avenionem in monasterio S. Andreae, xi kalendas augusti, indictione iv, incarnationis dominicae mxcvi, pontificatus autem domini Urbani II Papae, ix.

Dat. die 22 iulii anno Domini 1096, pontif. anno ix.

XL.

Confirmatio libertatum omnium Cluniacensi monasterio a Summis Pontificibus concessorum; quibus nonnulla alia privilegia exemptionis adiunguntur (1).

(1) Ex Chartul. Sancti Dionisii de Nogento Rotrodi edidit Martinus Marrier biblioth. Cluniac., col. 520.

SUMMARIUM

Exordium. — Cluniac. monasterii dignitas. — Confirmatio libertatum et privilegiorum. — Item rerum omnium donatarum, pertinentiarum etc., et eorum, quae acquiri in posterum contigerit; — Atque exemptionis a subordinatione episcopali in altarium vel ecclesiarum consecratione, in ordinationibus monachorum, et in sacris peragendis: — A quibus suspendi, vel excommunicari monachi vel monasterium omnino non posse decernitur. — Poenae contra inobedientes huic decreto. — Presbyteri electi ad curas animarum ab episcopis accipere debeant facultates. — Qui si denegerint, a Sede Apost. obtineant: — Eisdem quoque reservatur altarium et ecclesiarum consecratio gratis tamen peragenda. — Ei subiecti datur facultas recipiendi quencumque ad ea confugientem, etiamsi anathemate sit obligatus, vel monachus, vel etiam clericus regularis. — Abbatis electio monachis conceditur; electoque facultas datur suscipiendi ordinationem a quo maluerit episcopo. — Decretum pro quiete monast., honorumque ad illud pertinentium. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnium fidelium petitionibus et necessitatibus subvenire debeat apostolicae charitatis gratia, multo magis his est impertienda eius beneficii clementia, quos singulariter filios se gaudet habere Romana mater Ecclesia. Inter quos, quoniam Cluniacensis congregatio divino carismate caeteris imbuta, plenius ut alter sol enitet in terris, adeo ut his nunc temporibus ipsi potius conveniat, quod a Domino dictum est: Vos estis lux mundi (a); eo magis, o carissime frater Ugo, sublimitatis apostolicae auctoritas cogitur praebere vestris petitionibus assensum; cum etiam pro sanctimonia vitae desiderii vestris parere novimus auctorem omnium. Eapropter quicquid libertatis, quicquid tuitionis, quicquid auctoritatis praedeces-

(a) Ioan. viii, 12.

Exordium.

Cluniac. monast. dignitas.

Confirmatio libertatum et privilegiorum:

sores nostri Ecclesiae Romanae Pontifices, praesertim apostolicae memoriae Gregorius VII vestro monasterio et locis ad id pertinentibus contulerunt, nos quoque praesentium decreto, auctore Deo, confirmamus: scilicet, ut cuncta loca et monasteria ad Cluniacense coenobium pertinentia, quae ab aliquibus fidelibus christianis, regibus, episcopis, ducibus, comitibus, sen principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis acquisita, et quaecumque ad eundem locum aliquo modo pertinere videntur, vel impostera dabuntur, sive terrae, sive ecclesiae, sive decimae, et quaecumque quorumcumque beneficia fidelium, absque ullius contradictione cum magna quiete et securitate tu et tui possideatis, et per te universi successores tui in perpetuum. Necnon sub divini iudicii promulgatione et confirmatione, et anathematis interdictione corroborantes decrevimus, ut nullus episcopus sen quilibet sacerdos in eodem venerabili coenobio, neque omnino in aliquo loco huic subdito, pro aliqua ordinatione seu consecratione altaris, vel ecclesiae, presbyterorum, vel diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbate eius coenobii, vel prioribus eidem coenobio subditis, invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat. Sed liceat monachis tuis ubicumque positis cuiuscumque voluerint ordinationis gradum suscipere, ubicumque tibi et illis vestrisque successoribus placuerit. Interdicimus autem sub simili anathematis promulgatione, ut neque Cluniacum, neque loca ad id pertinentia ubicumque, episcopi vel sacerdotis deprimentur interdictionis titulo, seu excommunicationis vinculo vel anathematis. Non enim patitur Sedis Sanctae Apostolicae auctoritas, ut illius cuiuscumque personae obligatione proscindatur a se, cuiuslibet concessa libertatis potestas. Non igitur fratres tui et monachi ubicumque, cuiuscumque episcopi vel maledictionis vel excommunicationis seu interdictionis vinculo teneantur astricti. Quod si quis, sciens

hanc nostram paginam, contra eam facere praesumpserit, auctoritate beati Petri, cui Conditor omnium ligandi atque solvendi potestatem commisit, Ecclesia vestra et ipsi monachi absolvantur. Et is, quicumque sit, qui Apostolicae Sedis filium ligare sive maledicere contra decretum nostrum voluerit, maledictione perpetua ligetur, anathematizetur, condemnatur. Si qua vero competens ratio adversus quicumque moverit, et hoc aliter determinari vel diffiniri nequiverit, iudicium apostolicum, quod nulli praedictum praetendere patitur, super hoc patienter praestoletur, et humiliter requiratur. Licet quoque vobis seu fratribus in Ecclesiis vestris presbyteros eligere, ita tamen ut ab episcopis vel ab episcoporum vicariis animarum curam absque venalitate suscipiant; quas si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate officia celebrandi licentiam assequantur. Ecclesiarum vero, sen altarium consecrationes ab episcopis, in quorum dioecesis sunt, locorum vestrorum fratres accipiant; si quidem gratis ac sine pravitate voluerint exhibere; alioquin a catholico, quem malueritis, episcopo, consecrationum ipsarum sacramenta suscipiant. Decernimus etiam illius, cuius vice quamvis indigni fungimur, et auctoritate sancimus, ut idem locus, et loca ei subdita, omnibus ob salutem confugientibus sint misericordiae sinus, sint totius pietatis et salutis portus, obtineat in iis locum iustus, nec repellatur poenitere volens iniustus; praebear innocentes caritas mutuae fraternitatis, non negetur offensis spes salutis et indulgentiae pietatis. Et si aliquis etiam quocumque obligatus anathemate eundem locum vel loca ei subdita expectierit, sive pro corporis sepultura, seu alterius utilitatis ac salutis gratia, minime a venia et optata misericordia excludatur; sed oleo medicamenti salutaris fovendus benigniter obligetur; quia et iustum sic est, ut in domo pietatis et

Poenae contra maledictos huic decreto.

Presbyteri electi ad curas animarum ab episcopis accipere debeant facultates;

Qui si denegaverint, a Sede Apost. obtineant.

Eisdem quoque reservatur altarium et ecclesiarum consecratio, gratis tamen peragenda.

Ei et subiecti locus datur facultas recipiendi quemcumque ad ea condugentem.

Etiamsi anathemate sit obligatus, sit obligatus.

Item rerum omnium donatarum, pertinentiarum etc., et eorum, quae acquiruntur in posterum contigerit;

Atque exemptionis a subordinatione episcopali in altarium vel ecclesiarum consecratione,

In ordinationibus monachorum, et in sacris peragenda.

A quibus suspendi, vel excommunicari monachi vel monasterium omnino non posse decernitur.

iusto praebeatur dilectio sanctae fraternitatis, et ad veniam confugiendi peccatori non negetur medicamentum indulgentiae et salutis. Sit autem omnibus ibi advenientibus causa salutis hic et in perpetuum, divinae miserationis et pietatis refugium, et apostolicae benedictionis et absolutionis praesidium. Hunc etiam vobis praerogativam concedimus, ut quisquis ad vos alieni monasterii monachus pro vitae melioratione transierit, licenter recipiatur, remotis prioris loci querimoniis, ut largiente Domino, salutis, quam quaerere videtur, apud vos potius effectum. Clericos quoque regulares, quos canonicos vocant, qui vel in locis suis salvari non possunt, vel pro necessitatibus ad loca vestra confugiunt, suscipiendi, et vestrum propositum admittendi licentiam impertimur. Decernimus praeterea, et omnino constituimus, ut praedicti loci ob-eunte abbate, non ibi alicuiuscumque personae violentia constituatur ordinandus; sed ab ipsa congregatione loci secundum timorem Dei, et institutionem legislatoris Benedicti, Pater, qui sibi praesse debeat, eligatur, atque ad eum ordinandum qualiscumque illis placuerit episcopus advocetur. Praeterea constituimus, ut nulli omnino hominum liceat vestrum venerabile coenobium et loca ei subdita temere perturbare, sed eorum Ecclesiae, decimae, possessiones, et bona caetera, quae pro animarum salute iam donata sunt, vel in futurum, Domino miserante, donari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostram constitutionem sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis sub-

iaceat. Cunctis iusta eidem coenobio suisque locis servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani v idus ianuarii, indictione v.

Dat. die 9 ianuarii anno Domini 1097,
pontif. anno IX.

XLI.

Monasterium S. Mauri Glannafoliense in Guita Fossatibus abiudicatum, Cassinatium ditioni restitutum (1).

SUMMARIUM

S. Maurus S. Benedicti discipulus: — Monasterium Glannafoliense construxit: — Et Cassinatibus regendum dedit: — hisdem ab Hadriano PP. adiudicatum: — Dehinc a barbaris destructum Fossatibus in regimen datum. — Urbano PP. porrectae preces pro restitutione Cassinatibus faciendae. — Lis coram eodem agitata. — Hadriani privilegium suppositum. — Decretum, ut proprius ibi constitueretur abbas, monasteriumque Cassinatibus restitutum. — Bona omnia eidem confirmantur. — In posterum abbates a monachis de gremio eligendi. — Sin vero idoneus nemo ibi reperitur, de Cassinen. eligatur. — Abbas quolibet quinquennio Cassinum adeat. — Cuius tantummodo ditioni sit subiectum. — Conclusiones.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et carissimo fratri Oderisio nostris per Dei gratiam manibus, et in cardinalem sanctae Romanae Ecclesiae, sacerdoti, et in abbatem Cassinensis monasterii consecrato, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Pater et princeps monachicae institutionis, gratia et nomine Benedictus, discipulum suum beatissimum Maurum ob

S. Maurus S. Benedicti discipulus.

(1) Ex originali editit Gattula Hist. Cassinen. saec. VI, pag. 298.

Vel monachus,

Vel etiam clericus regularis.

Abbatis electio monachis conceditur, electioque facilis datur suscipiendi ordinalem a quo moderari episcopus.

Decretum pro quiete monasterii, honorumque ad illud pertinentium.

Soluae clausulae.

religionis studium docendum et augendum in Gallias destinavit, sicut in eorum gestis luce clarius reperimus; qui, ad loca destinata perveniens, monasterium, quod Glannafolium dicitur, in Andecavensium dioecesi divina gratia prosequente construxit, quod Cassinensi coenobio unde prodierat commisit; ubi, cum plurimis virtutum insignibus cooperante Domino effulsisset, Bertulfum discipulum suum abbatem substituens, monachis Cassineni qui una secum venerant, super eum sollicitius invigilare praecepit, ne in aliquo a rectitudine regularis tramitis deviare, siveque temporalis vitae finem sortitus est, ac sepultus. Post nonnulla igitur annorum curricula, peccatis exigentibus, idem monasterium a Gaidulfo quondam destructum, sed postmodum religiosorum virorum studio reparatum. Eo itaque tempore venerandae memoriae Adrianus Papa simul cum Carolo rege Francorum et patritio Romanorum praefatum monasterium Glannafoliense venerabili Theodemario Cassinensi abbati, super hae re querimoniam facienti, cognita ratione restituit, atque auctoritate apostolica confirmavit. Verum, quia Dei iudicia abyssus multa, iam dictum coenobium barbarorum incursum vastatum iterum et destructum asseritur. Depopulationis ergo illius barbaricae solitudine permanente, illustrium principum studio provisum fuit, quatenus Glannafoliensis locus, monachicae tunc quieti incongruus, per Fossatenses monachos diserneretur. Quae quidem dispositio usque ad tempora nostra immobiliter perduravit. Caeterum cum Fossatensis etiam locus a religionis observatione desisset, Glannafoliensis Ecclesia per loci ipsius praepositos non tam disposita quam dissipata diutius videbatur. Contigit autem divinae dispositione elementariae cum pro ecclesiasticis eausis in Gallias transissemus, nos locum illum cum confratribus nostris episcopis, et Romanae Ecclesiae cardinalibus visitasse. Fratrum igitur Deo servientium illie, et circum

habitantium nobilium virorum nos turbi circumstetit, super dissipatione multimoda conquerentium, quae ab his inferrebat, quorum eos oportnerat industria gubernari. Adiectae his sunt communis filii nostri Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, et vestri Cassinensis coenobii monachi pro parte tua, et venerabilis fratris nostri Goffridi Andecavensis episcopi, et filii nostri Fulchonis Andecavensis comitis preces, proprium loco illi abbatem sub diuione Cassinensis Ecclesiae, auctoritate Sedis Apostolicae restitui postulantium; nec parum in brevi profectum loco eventurum sperabant; et de trigesimo, qui nunc inerat, monachorum numero repente amplioem futurum, si quidem a Fossatensium erepti tyrannide, abbatis proprii regimine fruerebantur. Proinde Fossatensibus monachis diem certum statuimus, quo se nostrae audientiae, si haberent privilegia praesentarent. Considentibus ergo nobiscum in Turonensi Ecclesia archiepiscopis, episcopis et abbatibus numero quatragesima quatuor, facta de hoc negotio quaestione, eartam nobis praedicti fratres in communi audientia praesentarunt quasi Romani Pontificis Adriani, quae omnino falsa manifestis est indicis comprobata. Placuit itaque cunctis in commune fratribus, qui considerant, quandoquidem in Fossatensi monasterio religionis observantia iam per tempora longa defecerat, et Glannafoliensis locus per eos non meliorationi, sed deteriorationi videbatur expositus, cessante causa et cessare effectus, et Glannafoliensibus monachis abbatis cardinalis solatium redderetur. Ei tunc ergo communi decreto sancimus, et nunc per praesentis privilegii paginam, legitimum sempiternum, apostolica auctoritate statuimus, ut in loco illo venerabili, saepe superius nominato, cardinalis abbas perpetuis temporibus habeatur, salva per omnia reverentia et obedientia matris suae Ecclesiae Cassinensis. Praedecessorum nostrorum ergo Romanorum Pontificum

Monasterium
Glannafoliense
construxit:

Et Cassinati-
bus, regendum
dedit:

Islem ab
Hadriano PP.
adiudicatum:

Dehinc a bar-
baris destruc-
tum Fossaten-
sibus in regnum
datum.

Urano PP.
porcellae pre-
ces pro restitu-
tione Cassinati-
bus facta.

Lis coram eo-
dem agitata.

Hadriani pri-
vilegium suppo-
sitium.

Decretum
ut proprius ibi
constitueretur
abbas:

Monasterium
ca. Cassinense
bus restitutum.

Pena omnia
eisdem confir-
mantur.

Adriani et Nicolai vestigia comitantes, praenominatum Glannafoliense coenobium cum omnibus pertinentiis suis, salva libertate et dignitate eiusdem loci, tibi quoque Cassinensi monasterio praesentis nostri privilegii pagina cum omnibus possessionibus suis confirmamus; in quibus haec propriis duximus nominibus adnotanda: in primis villam Blazon, Longus Campus, Boscus Mariacus, Genua, Gaudiacus, Fano, S. Petri cum tota villa Fabriensi, S. Petri de Vodda, S. Remigii in Varena, S. Hilarii in Corcozona, villam Solonge, S. Mariae in Castro Doe, S. Martini de Castro Saracech, S. Iustini in Verce, Sancti Quirici, et Sanctae Mariae de Salmonsa, Gru cum pertinentiis suis, Sancti Martini in Bornu, Sancti Mauri in Lauduno, Sanctae Mariae in Varena, villam Lambri cum pertinentiis suis, villam ad Panes, villam Synclvremont, S. Gervasii et Protasii in Battheaco, Sanctae Mariae in Mo, Sanctae Mariae de Rillo, Sancti Petri de Cotur, Sancti Simplicii, et Sancti Ioannis supra Ligerim, Sanctae Mariae in Danae, terras de Corne, Sancti Petri in Mazi, Sancti Simphoriani in Balzi, Sancti Petri de Anast cum septem aliis ecclesiis, Sancti Petri in Canovit, Sancti Ioannis, Sancti Petri et Sanctae Mariae in Salmur, Sancti Vetrini et Sancti Eusebii de Gena, Sanctae Mariae in Tori, Sancti Petri in Laior, Sancti Ioannis in civitate Andecavensi, Sancti Gervasii et Protasii in villa Briensi, Sancti Aniani in villa Brem, Sancti Mauricii in valle Carreniensi, Sanctae Mariae in Alanzo, S. Petri in Geii, S. Ioannis supra Ligerim, S. Mariae in Tanata, S. Petri et S. Mariae in Basilica, S. Ioannis in Cannuito, (1) Insula S. Mauri, ecclesiam in villa Maymina cum silvis et pertinentiis suis, S. Petri et S. Remigii prope Glannafolium, S. Martini in Urbanella, S. Saturnini iuxta Andecavis, S. Petri in Bessi, S. Symforiani et S. Simplicii in Baagi, S. Michaelis in villa Briensi, S. Martini in Bozi, S. Martini et S. Bebiani in Civili, S. Me-

(1) Forsitan Insulam. --

dardi in Civile, S. Mariae in Castro Lungi, S. Agem in villa Brem, S. Mariae et S. Martini in Brisart, S. Petri in Resti, S. Petri in Bauios, S. Hilarii in Crottos, S. Andreae in Verri, S. Petri in Mangi, S. Vincentii in Domos, S. Mariae in Cattinge, S. Simplicii in Ruclci, S. Petri in Ardeno, S. Iuliani in Birasi, S. Petri in Castro Caroli, S. Mariae et S. Laurentii in Tufelis, S. Martini et S. Lamberti in Platea, S. Salvatoris et S. Mariae in Cunnalt, S. Gervasii in Baazi, S. Cosmi in Mili, S. Ioannis in Dabuzzi, S. Petri in Lorazo, S. Martini in Ambillo, S. Hilarii in Gredilli, S. Georgii in Aason, S. Georgii in Saboes, S. Georgii in Fontana, S. Petri in Trallazi, S. Perri in Baior de civitate Pietavi, S. Mariae in Alanzo, S. Petri in Monte Goer, S. Ioannis in Arezi, S. Iuliani in Cento, S. Petri in Aringi, S. Mariae in Danae supra Ligerim, S. Petri et S. Romani in Savoner, S. Georgii et S. Martini ad Leones, villam Fabrensem, S. Simplicii in Bartinge, villam Bornu, S. Mariae et S. Petri in Basages, terram de Culturis, terram de Varena, villam Baugiacum cum ecclesia S. Symphoriani in Britannia, Wiperica vicaria, Prisperiaca vicaria, Brucca vicaria, Quarantoia vicaria, Cambryzaica vicaria, Wer vicaria, Priula vicaria, Bemgloen vicaria, Winnona vicaria, factos sex iuxta ecclesiam S. Veterini in villa Canaba cum pertinentiis suis, et cum omnibus mansuum adiacentis. Statuimus etiam ut obeunte nunc Girardo eius loci abbate, nullus ibi subreptionis astutia vel violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum beati Benedicti regulam elegerint, apud Casinum secundum tenorem privilegiorum suorum benedicendum. Quod si forte, quod evenire vix credimus, in ipsa congregatione aliquis ad hoc officium idoneus non reperitur, de Cassinensi coenobio abbatem sibi eligant ibidem similiter benedicendum; sic praeposituram Cassinensem, et

In posterum
abbates a mo-
nachis de gre-
mio eligendi.

Si vero ade-
rent neco ibi
reperitur, de
Cassinensi elig-
tar.

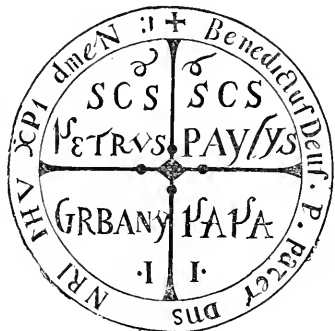
vicariatum eiusdem Cassinensis abbas per totam Galliam accipiens ad suum coenobium redeat. Omnibus autem quinque annis limina beati Benedicti Cassinensis visitet in Mauri loco: resideat in Casino: et in omnibus cellis eius, super eum nullus abbas sedeat: et nulli alio loco nisi tantum Cassinenu. sublatur. Si quid vero de ordine monastico tractandum fuerit, tam arbitrio praepositi Cassinensis, quam et abbatis Beati Mauri disponatur. Insuper autem praesenti privilegio supradictum locum una cum omnibus suis pertinentibus ecclesiis et possessionibus per totum orbem roboramus, atque ut nullius alterius Ecclesiae vel episcopi, nisi Cassinensis Ecclesiae, ditionibus submittatur, auctoritate apostolica interdiciamus. Quaecumque praeterea in futurum sive concessione Pontificum, sive liberalitate principum vel oblatione fidelium iuste atque canonice poteritis adipisci, firma eidem loco et illibata permaneant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnibus modis profutura. Sepulturam quoque eiusdem loci liberam esse facimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati nullus obsistat. Si qua sane in crastinum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se existere divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo et sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem vestroque

coenobio insta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen. Scriptum per manum Petri seriniarii sacri palatii.

Abbas quoti-
bet quinquenni
Cassinam ad-
eat;

Cuius tantom-
modo ditioni sit
subiectum.

Conclusiones.

Datum apud Tarracinam per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, XII kal. aprilis, indictione v, anno dominicae incarnationis MXCVII, anno autem pontificatus domni Papae Urbani secundi x.

Dat. die 21 martii anno Domini 1097, pontif. : nno x.

XLII.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum Cassinen. monasterii: cum declaratione, quod nullum eidem praeiudicium inferatur ex privilegiis monasteriis S. Sophiae Beneventano et Bandusino nuper concessis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. Cassinense cum bonis omnibus Romanae Ecclesiae iuri subiectum. — Bona omnia ei confirmantur. — Decretum immunitatis ab omni molestia. — Declaratio, quod ex privilegiis monast. S. Sophiae, ac Bandusino nuper concessis, nullum Cassinen. praeiudicium inferatur. — Privilegia omnia eidem confirmantur. — Cella Palladii in urbe eidem conceditur in hospitium. — Abbas a monachis eligendus. — Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et carissimo fratri Odorizio, nostris per Dei gratiam manibus et in cardinalem sanctae Romanae Ecclesiae sacerdotem, et in abbatem Cassinensis monasterii consecrato, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Præter generale caritatis debitum, præter singularem vestri coenobii prærogativam, qua in monasticae legislatione, et latore sanctissimo Benedicto universorum per Occidentem monasteriorum caput a Domino institutum, illa etiam benignitatis magnificentia, qua semper, et nostris præcipue temporibus, congregatio vestra sanctae Romanae subvenit Ecclesiae, multum nos eidem loco fore compellit obnoxios. Is enim locus nostrorum pauperum relevatio, fugientium refugium, Iessorum Sedis Apostolicae filiorum requies indefessa permansit et permanet. Et nos ergo, tam divinae constitutioni quam fraternae benignitatis dulcedini respondentes, locum ipsum, et universa ad eum pertinentia, quieti semper et omnium mortalium iugo libera permanere, et sub solius sanctae Romanae Ecclesiae iure ac defensione

(1) Edidit Gattula Hist. Cassinen. saecul. vi, pag. 179.

perpetua haberi decernimus: in quibus haec propriis nominibus adnotanda duximus. In primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis, atque monasterium S. Dei Genetricis Virginis Mariae, quod vocatur Plumbarella; itemque monasterium S. Mariae in Cingla, cellam S. Benedicti in Capua cum cellis et pertinentiis suis, S. Sophiae in Benevento, S. Mariae in Canneto iuxta fluvium Trinium, S. Benedicti et S. Laurentii in Salerno, S. Mariae in Tremiti cum ipsis insulis, S. Liberatoris in Marchia cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariae in Luco, et S. Cosmati in Civitella, S. Angeli in Barregio cum omnibus pertinentiis suis, S. Mariae ancillarum Dei in civitate Cosentia, S. Mariae in Barise, S. Ioannis puellarum in Capua, Sancti Angeli ad Formam, Sanctae Agatae in Aversa; item Sancti Rufi, et Sancti Benedicti Pizli in Capua, Sancti Petri de Laco, Sancti Petri de Avellana, Sancti Hierasmi, et Sancti Benedicti et Sanctae Scholasticae in Caieta, Sancti Magni in Fuudi, S. Stephani, et Sancti Benedicti in Terracina, Sancti Petri in Foresta, Sancti Pauli ibidem, Sanctae Mariae in Pontecorbo, Sancti Dionisii ad Pontem, Sanctae Anastasiae, Sancti Benedicti in Benevento ad Portam Rofino, Sancti Benedicti in Pantano, Sancti Angeli et Sancti Nicandri in Troia, Sanctae Ceciliae in Neapoli, Sancti Eustasii de Pantasia, Sancti Benedicti in Larino, et Sancti Benedicti in Pectinari, Sanctae Mariae ad Casalem Planum, Sanctissimae Trinitatis in Termule, Sancti Focatis in Lesina cum luce et piscaria, S. Benedicti in Ascula, S. Eustasii in Petra Abundanti; item S. Eustasii in Vipera, S. Mariae in Barretano, S. Scholasticae in Pinne, S. Salvatoris in Tave, Sancti Nicolai iuxta fluvium Truino in Abrutio, S. Benedicti in Trunto, Sancti Benedicti in fluvio Tisino, S. Apollinaris in Firmo, quod dicitur ad Opplanis, S. Mariae in Arbo-

Monast. Cassinense cum bonis omnibus Romanae Ecclesiae iuri subiectum.

sela, S. Martini in Saline, S. Angeli in Marano, et Sanctorum Septem Fratrum, et S. Laurentii, Sancti Benedicti in Ripavesa: in comitatu Aquinense cella S. Gregorii, et S. Martini, S. Pauli, S. Constantii, S. Christophori, S. Nicolai: S. Mariae in Albaneta, S. Nicolai in Ciconia, S. Benedicti in Clia, S. Nazarii in Comino, et S. Valentini et S. Martini, S. Urbani, S. Angeli, Smeti Pauli, S. Felicis et S. Salvatoris, S. Angeli in Valle-Luci, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannutio, S. Mariae in Verule, S. Petri in Eseleta, S. Luciae, et S. Petri in Curuli, S. Silvestri et S. Martini et S. Luciae in Arpino, S. Mariae de Castello Zupponi, S. Benedicti in Colle de Insula, S. Mariae in Bauco, S. Nicolai in Turrice, S. Germani in Sora, Sancti Benedicti in Pascesano, S. Petri in Morini, S. Angeli in Paselo Canali, S. Patris in Formis, S. Angeli in Albe, S. Herasmi in Pomperano, S. Mariae in cellis in Venafro, S. Benedicti, et S. Nazarii, et S. Martini in ipsa Furca et Curte, S. Mariae in Sala, et S. Benedicti Piczuli, ibidem S. Benedicti in Cesama, S. Benedicti in Svessa (1). et (2) curtem, quae dicitur Lauriana, S. Benedicti in Theano, S. Mariae in Calvo, S. Nazarii in Anglono, S. Adiutoris, et S. Benedicti in Alifas, S. Domnini in Telesia, S. Martini in Vulturno, in Amalfi S. Crucis et S. Nicolai, S. Crucis in Isernia, S. Marci in Carpenone, S. Valentini in Ferentino, S. Angeli in Algido, S. Marci in Ceccano, S. Agatae in Tusculana, et S. Hierusalem S. Benedicti in Albano: in Roma monasterium S. Sebastiani, quod dicitur Pallaria: in Lucca cella S. Georgii, S. Salvatoris in Civitella: in ducatu Spoletino, S. Mariae in Caleno S. Benedicti in Thrani, S. Benedicti in Bari, S. Petri Imperialis in Tarento: in Calabria cella S. Anastasiae, Sancti Nicolai in Salectano, S. Mariae in Tropea, Sanctae Eufemiae in Marchia: item civi-

(1) Lego Svessa. (2) Forsitan *curtis*.

tatem 1), quae dicitur S. Germani, positam ad pedes ipsius montis, et castellum S. Petri, quod ab antiquis dictum est castrum Casini, castellum S. Angeli, Pinartarium, Plumbariola, Peslemonte, Lunctura, S. Ambrosii, S. Apollinaris, S. Gregorii, Vallis Frigida, S. Andreae, Vantra Monastica, Vantra comitalis, S. Stephani, Terami, Fracta, Mortula cum ipsa curte, quae dicitur Casa Fortini, S. Salvatoris, qui vocatur Cocuruzo, Turrem 2) ad mare iuxta fluxum Garilianum, S. Petri in Flia, S. Victoris, Torocelo, Cervaria, S. Heliae, Valle Rotunda, Sarracenis: in Marchia Teatina castellum, quod dicitur Lastinianus, Montem Alberici, Mucella S. Quirici cum Porta Frisa, S. Iustae: in comitatu Asulanum castellum, quod dicitur Octanus, et post montem Cinianum, et Trivitanum, et Cavinum: in Principatu castellum, quod dicitur Riparsa, Monsbellus, Petrafracida: in Comino castellum, quod vocatur Bicalvum: in Marsi territorio Carseolano castellum, quod dicitur Auricula, Piretum, Rocca, quae dicitur Incamerata, et Fossaceca: in Calabria Cetrarium: in Amalfi Fundicum: in territorio Troiano Castellone de Baroncello: in territorio Capuano Gualdum de Liburia, curtem S. Felicis de Miniano cum ecclesia S. Hippoliti. Praeterea per praesentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque in praesenti vestrum coenobium iuste possidet, sive in futurum concessio Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus abdicare, minere, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profu-

(1) Fors. *civitas*. . . *posita*. (2) Fors. *Turris*.

Decretum im-
munitatis ab
omni molestia.

Declaratio, quod ex privilegii monasterii S. Sophiae, ac Bandusino nuper concessis, nullum Cassinen. praedictum inferatur.

Privilegia omnia eidem confirmantur.

tura. Porro de monasterio S. Sophiae, intra Beneventum sito, sive de monasterio Bandusino, nullum loco vestro praedictum evenire volumus pro privilegiis, quae nos, munimentorum vestrorum ignari, eisdem monasteriis contulisse cognoscimus; sed praedecessorum nostrorum munimina Cassinensi coenobio collata proprium robur obtineant. Eorundem enim et nos vestigiis insistentes, Cassinense coenobium caeteris per Occidentem coenobiis praefendum asserimus, et tam te quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum superiores omnibus abbatibus consedere, atque in iudiciis priorem caeteris sui ordinis viris sententiam proferre sancimus. Usum compagorum, ac chirothegae, dalmaticae, ac mitrae praeter kardinalatus ius, quo in Sede Apostolica fungeris, tam tibi quam successoribus tuis in praecipuis festis habendum concedimus. Sane tam in ipso venerabili monasterio quam et in cellis eius, cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem praeter Romanum Pontificem ditionem quamlibet aut excommunicandi, aut interdicendi, aut ad synodum provocandi praesumere prohibemus; ita ut nisi ab abbate vel priore loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam inibi audeat celebrare: liceatque ipsius monasterii et cellarum eius fratres vel clericos cuiuscumque ordinis de quocumque episcopatu ad conversionem venientes, absque episcoporum contradictione suscipere: liceat, absque cuiuslibet saecularis vel ecclesiasticae potestatis inhibitione, subiectos monasteriis suis tam monachos quam sanctimoniales foeminas iudicare: liceat etiam fratribus, pro cellis in civitatibus constitutis ad divina officia celebranda, quandocumque voluerint, signa pulsare: chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum a quocumque volueritis catholicis accipias episcopo: baptismum vero per clericos

vestros in oppidis vestris seu villis agatis. Reditum, qui ab officialibus nostris apud Hostiam vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illie congregatione, quem volueritis, ordinetis; quem si forte Romano Pontifici in abbatem promovere placuerit, omnino tamen tanquam vestrae congregationis monachum sub vestra decrevimus dispositione persistere. Obeunte autem te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Ad haec tam praesentium quam futurorum avaritiae ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas levas dicunt seu direptiones in cuiuscumque abbatis morte aut electione fieri, auctoritate apostolica interdicimus. Si quis sane in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps vel dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire praesumpserit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Cella Palladii in urbe eidem conceditur in hospitium.

Abbas a monachis eligendus.

Clausulae.

Scriptum per manum Petri scriniarii sacri palatii.

eiusdem Ecclesiae, ac honorum eius. — Solitae clausulae.

BE

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis vi kal. aprilis indict. v, anno domin. incarna. mxcvii, anno autem pontificatus domni Papae Urbani secundi x.

Dat. die 27 martii anno Domini 1097, pontif. anno x.

XLIII.

Privilegium Verulensi Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur donationes huic Ecclesiae hucusque factae, vel in posterum faciendae. — Decretum pro immunitate

(1) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1.

Bull. Rom. Vol. II. 24

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Alberto Verulensi episcopo eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui licet indigni iustitiae custodes atque praecones in excelsa apostolorum principis Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, videmur existere. Tuis igitur, frater in Christo charissime Alberte, iustis petitionibus annuentes, S. Verulanam Ecclesiam, cui authore Deo praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Statuimus enim, ut quaecumque eidem venerabili loco a quibuslibet hominibus de proprio iure iam lonata sunt, vel in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, Deo miserante, collata fuerint, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Vallis scilicet de Literana cum allibus suis, Laencae cum pertinentiis suis, Astianum, Patena, Mundeganum, Paternum, Cassale, Criptae Anselmi, Cassianum cum eorum pertinentiis, ecclesiae S. Crucis, S. Mariae, quae dicitur Rutunda, Sancti Archangeli, S. Mariae de Paretis cum pertinentiis suis, molendinum, quod est in Masena, cum pertinentiis suis, ecclesia S. Stephani, et S. Viti cum pertinentiis earum, ecclesia Ss. Cosmae et Damiani cum pertinentiis suis, ecclesia S. Angeli de Forogna cum sylvis et territoriis suis, ecclesia S. Ioannis in territorio Frusinonis, quae sita est iuxta flumen Casam, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, lacus de Masciano, et quicquid in territorio Surrici per authentica chartarum monumenta eidem Verulanae Ecclesiae pertinere cognoscitur. Per ipsam itaque tam tibi quam tuis successoribus episcopali iure regendam perpetuo, ac disponendam concedimus atque firmamus civitatem Verulanam cum

Exordium.

Confirmantur donationes huic Ecclesiae hucusque factae, vel in posterum faciendae.

omnibus adiacentibus ecel. intus vel foris, Trusinonem cum omnibus suis. Oppida Turricis, Larnaria, Paphen cum ecclesiis S. Petri et S. Columbae, monasterium S. Silvestri, Ripas Castrum, Monte-Nigrum, Fabrateriam cum finibus et pertinentiis earum, Ceperanum, Cannetum, castellum Novum, Strangulagalium, Carpenum, montem S. Ioannis cum eiusdem nominis monasterio, ecclesiam S. Petri de Arenula, S. Pudentianae, Babueum cum omnibus ecclesiis eidem castello adiacentibus, duo praeterea canonicorum monasteria, unum videlicet S. Paterniani, alterum S. Petri de Canneto, ecclesiam S. Ioannis in Ceperano, et S. Magni cum omnibus aliis, ecclesiam S. Benedicti inter castrum et montem Nigrum sitam cum suis omnibus pertinentiis, ecclesia S. Angeli de Meruleta, et S. Stephani cum omnibus aliis, tuae tuorumque successorum dispositioni perpetuo subesse sancimus. In monasterio monachorum, quod dicitur Ss. Ioannis et Pauli, quicquid ad antiquum Verulani episcopi ius canonice pertinet, integrum vobis perpetuo servari censemus, salva nimirum nostrae S. R. Ecclesiae reverentia. Ad haec per praesentis privilegii paginam apostolica auctoritate decernimus, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut sub cuiuslibet causae occasionis specie minuere, sive suis usibus applicare, vel aliis, quasi piis de causis, pro suae avaritiae excusatione concedere; sed omnia integre conserventur, tam vestris quam clericorum ac pauperum usibus omnimodis profutura. Si quis igitur sacerdotum, aut clericorum, imperatorum, aut regum, principum, aut ducum, comitum, vicecomitum, iudicum, vel quorumlibet magnarum parvarumque personarum, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire praesumpserit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate co-

gnoscat; et nisi ea, quae ab illo sunt male ablata, restituerit, vel digna poenitentia illicite acta desolverit, a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum Albani, et datum per manum Lanfranci vicesgerentis cancellarii anno Domini Mxcvii, indict. sexta, domni Urbani II Papae anno x.

Dat. anno Domini 1097,
pontif. anno x.

XLIV.

Oscitanae civitati episcopalis dignitas restituitur; ac bona omnia, Ecclesiae huic ab Aragoniae regibus concessa, confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Osca civitas per Petrum Aragoniae regem a Saracenorum tyrannide liberata, — Episcopalis efficitur, — ac Jacensis Ecclesiae caput. — Confirmantur eidem donationes omnes regum Aragoniae. — Confirmatur quoque concordia inter ep. Oscitanum, et clericos Ecclesiae D. N. I. Nazareni. — Assignatur dioecesis.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Oscensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Miserationibus Domini multiplices a nobis gratiarum habentur actiones, quia post multa annorum curricula nostris potissimum temporibus christiani populi pressuras relevare, fidem exaltare dignatus est. Nostris siquidem diebus in Asia Turcos, in Europa Mauros christianorum

(1) Ex Concil. tom. xii, col. 774.

Decretum pro
immunitate e-
ius tem Eccle-
siae, ac bonorum
eius.

Solidae clau-
sulae.

Exordium.

viribus debellavit, et urbes quondam famosas religionis suae cultui gratia propensiore restituit: inter quas Oseam quoque pontificis cathedrae urbem Saracenorum tyrannide liberatam charissimi filii nostri Petri Aragonensis regis instantia catholicae suae Ecclesiae conformavit. Aequum igitur fore perpendimus, ut et nos omnipotentis Dei benignitatem, ipso praestante, liberalitate sanctae Sedis Apostolicae prosequamur; et cui multiplices miseratione ipse fidei suae reddidit libertatem, et nos quoque restituamus episcopalis cathedrae dignitatem. Praesentis ergo decreti auctoritate statuimus, ut eadem Oseitana Ecclesia, totius parochiae, quae nunc Iaccensi Ecclesiae subdita est, et in ipsius Iaccensis Ecclesiae caput deinceps temporibus perpetuis habeatur. Locus autem episcopalis cathedrae in maiori illa Mazeita servetur, quam Sancii regis dono, Saracenorum temporibus canonici Domini nostri Iesu Christi Nazareni possederant; sed Petrus eius filius rex tuae fraternitati capta civitate concessit; cuius etiam dona caetera vestrae Ecclesiae collata, nos praesentis decreti auctoritate firmamus, et universa praedia sive possessiones, aut redditus vectigalium seu tributorum, quae bo. mem. Ranimirus rex, praesentis regis Petri in Domino carissimi filii avus, cum filio suo Sancio Iaccensi Ecclesiae per regalis excellentiae scripta concessit, nos largiente Domino supradictae Oseitanae Ecclesiae illibata in perpetuum permanere censemus; sicut etiam idem rex Petrus in oblationis suae literis optasse ac statuisse cognoscitur: exceptis nimirum his, quae praefatus eius filius Sancius rex una cum filio suo Petro saepe superius nominato, consentientibus praedecessoribus tuis Sancio et Garsia, te quoque idipsum confirmante, de illa Ranimiri parentis sui constitutione mutavit. Item tibi quam successoribus tuis, et Ecclesiae vestrae in perpetuum stabilimus quicquid ab egregio rege Sancio oblatum cognoscitur:

his exceptis, quae de ipsius chirographo praefatus rex Sancii filius, consentientibus Ecclesiae tuae clericis, et eximio praeposito Canonicae D. N. Iesu Nazareni, teque idipsum confirmante, mutavit.

Venientes enim ad nos sedis tuae archidiaconus Lupus, et idem eximius Ecclesiae D. N. Iesu Nazareni praepositus, in nostra audientia collaudaverunt, et mutuo consensu confirmari petierunt definitionem illam, quae inter te et filium nostrum Petrum Aragonensem seu Pamplonensem regem acta est apud castrum Calasanz, de rebus ac redditibus Ecclesiae tuae, et Canonicae D. N. Iesu Nazareni. Dilectio siquidem tua quartam decimarum partem de toto Monte Aragonae, et quicquid praeter animarum curam, et ecclesiarum seu clericorum consecrationem ad se episcopali iure pertinebat, intercedente supradicto rege, illius Canonicae clericis tradidit, et scripti cautione firmavit. Illi vero medietatem decimarum, quam de Oseitana civitate per manum eiusdem regis accipere consueverant, tuae tuorumque successorum ditioni restituerunt. De laboribus autem domus regis decimarum medietas tibi, et episcopalis cathedrae clericis: altera autem medietas canonicis D. N. Iesu Christi mutua caritate convenit. Caetera vero omnia secundum Sancii bo. mem. regis, et supradicti eius filii chirographum communi concordia statuisti, et a nobis eadem stabiliri per supradictos nuncios postulastis.

Ad haec adiicientes statuimus, ut parochiarum fines, qui adhuc Saracenorum oppressionibus detinentur, ad Oseitanam Ecclesiam antiquo iure pertinentes, in idipsum referantur, cum eas omnipotentis Dei dignatio christianae restituerit ditioni. Hasien quoque Canoniam nostri iuris, quam supradicti Ranimiri regis filius, Petri vero regis avunculus, Sancius comes, suo studio aedificatam, sanctae Romanae Ecclesiae obtulit, nos tam tibi quam successoribus tuis, et Ecclesiae vestrae canonicis, Apostolicae Sedis decreta ser-

Quae civitas per Petrum Aragoniae regem a Saracenorum tyrannide liberata;

episcopalis officium;

ac Iaccensis Ecclesiae caput;

Confirmatur eidem donatio omnes regum Aragoniae.

Confirmatur quoque concordia ista inter episcopum Oseitanam, et clericos Ecclesiae D. N. I. Nazareni.

Assignatur dioecesis.

vantibus, et gratiam obtinentibus, regendam seu disponendam secundum fundatoris votum committimus; eo videlicet tenore, ut et regularem illic disciplinam servari attentius faciatis, et ex loco ipso censum annuum Lateranensi palatio auri unciam dimidiam persolvatis. Praeter hoc universa decimarum seu primitiarum debita tam ex ipsa civitate Osca, quam ex caeteris finibus, quos ad eam episcopali iure pertinere constiterit, tam tibi quam tuis successoribus canonice ordinatis, seu cathedrae ipsius clericis, confirmamus, praeter illam redditum partem, quam supradicti regis Petri precibus fraternitas tua Iesu Nazareni canonice benigniore liberalitate concessit. Si qua igitur ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, etc.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, v idus maii, indictione vi, incarnationis dominicae anno MXXVIII, pontificatus autem domini Urbani II Papae anno xi.

Dat. die 11 maii anno Domini 1098, pontif. anno xi.

XLV.

Privilegia monasterio SS. Trinitatis de Cava, caeterisque in dioecesi Salernitana constitutis monasteriis, concessa in praedictum archiepiscopi, irritantur cum decreto, ut quae ab eisdem monasteriis post mortem Gregorii VII sunt acquisita, suis reddantur Ecclesiis (1).

SUMMARIUM

Urbanus PP. concessum a se monast. de Cava privilegium immunitatis, datum fatur per ignorantiam privilegiorum Salernitan. Ecclesiae, quae suae fuerant notitiae subrepta. — Illud irritat; — Totumque ius Salernitanis archiepiscopi restituit. — Bona vero, quae monasteria ante Gregorium VII

(1) Ab authographo edidit Ughell. Ital. Sac. tom. VII.

obtinuere, eisdem confirmat. — Caetera suis reddit Ecclesiis.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, Alphano S. Salernitanae Ecclesiae archiepiscopo, suisque successoribus.

Quia monasterio SS. Trinitatis, quod in vestra parochia situm est, precibus P. abbatis eiusdem monasterii, pro charitate fratrum in eo religiose viventium, libertatem concessimus, et illud sub tuitione et subiectione solius S. R. E. recepimus, et ipsi abbati suisque successoribus concessimus, ut abbatis benedictionem a Romana tantum Ecclesia reciperent: et ecclesiarum, et altarium, et clericorum consecrationes a Salernitano archiepiscopo acciperent, si catholicis esset, et nostram successorumque nostrorum gratiam haberet, alioquin praefato abbati suisque successoribus liceret a quocumque vellet episcopo praedicta recipere; modo vestrae Ecclesiae privilegia videntes, quae prius ignorabamus, in veritate comperimus, quod antecessores nostri Ecclesiae vestrae concesserint omnes ecclesias, et omnia monasteria tam constructa quam construenda, sive infra civitatem sive extra, ut eidem subiectae Ecclesiae vestrae, et integrum ius in ipsis et in clericis earum haberet, sicut canones Ss. Patrum praecipunt. Advertimus tandem, nobis persuasum fuisse contra canones Ss. Patrum et contra auctoritatem antecessorum nostrorum de omnibus suprascriptis, quae praefato abbati suisque successoribus concesseramus. Ideoque suprascripta omnia per subreptionem nobis suggesta advertimus, et advertentes irrita... deinceps fore decernimus; et Ecclesiae vestrae, ac vobis vestrisque successoribus de praedicto monasterio et de aliis monasteriis, et de omnibus ecclesiis, vel clericis eorum secundum canones sanctorum Patrum, et secundum privilegia antecessorum nostrorum, vestrae Ecclesiae facta, canonieum ius reddimus in integrum. Praeterea si praedictum monasterium vel alia

Urbanus PP. concessum a se monast. de Cava privilegium immunitatis, datum fatur per ignorantiam privilegiorum Salernitanae Ecclesiae, quae suae fuerant notitiae subrepta.

Illud irritat:

Totumque ius Salernitanis archiepiscopi restituit.

Bona vero, quas monasteria ante Gregorium VII obtinuerunt, eisdem confirmari,

Castra suis reddi Ecclesiis.

monasteria aliquas ecclesias habuerunt in parochia vestra ante decreta venerabilis mem. Gregorii VII Papae antecessoris nostri, illi habeant. Quod si praedictum monasterium et reliqua monasteria aliquas ecclesias post decreta praefati Papae in vestra parochia, vestra sive concessione, vel praedecessorum et successorum vestrorum, quomodolibet adquisierunt vel adquisierint, Ecclesiae vestrae illas reddimus et stabilimus. Tantum si praedicto monasterio, aut reliquis monasteriis quamlibet iniustitiam aliquis fecerit, et propterea ad auxilium Romanae Ecclesiae confugerint, a tuitione nostra et successorum nostrorum illa non repellimus. Datum Romae, anno dominicae incarnationis MCVIII mens. maii, indict. vi.

Dat. mense maii anno Domini 1098,
pontif. xi.

XLVI.

Confirmatio S. Urgellensis Ecclesiae, bonorumque ad eam spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad hanc Ecclesiam spectantia confirmantur. — Statutum pro immunitate clericorum. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Odoni Urgellensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi Domino disponente videmur existere. Tuis igitur, frater in Christo carissime Oddo, iustis petitionibus annuentes, sanctam Urgellensem Ecclesiam, cui auctore Deo praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Statuimus enim, ut universa, quae iuste ad eandem Ecclesiam sive

parochiali sive proprietario iure pertinere noscuntur, tibi tuisque successoribus libera semper et illibata serventur: scilicet Cerdaniensis pagus, Libianensis, Bergitanensis, Pallarensis, Lluacurcensis, Gestabiensis, Cardosensis, Anabiensis, Tirbiensis, et locum (1) Sanctae Deodatae cum finibus suis, castrum de Gisona cum omnibus terminis suis, castrum de Lanera cum finibus suis, castrum Celsosa, et ecclesia Beatae Mariae Celsonae cum omnibus sibi pertinentibus, castrum Aguda de Vallearia cum finibus suis, castrum Clusae cum finibus suis, castrum Figerola et Fontaned cum omnibus eorum pertinentiis, castrum Perarva, castrum Sallent, et villa Montaniocel et de Cubilar cum finibus eorum, castrum Corneliana cum terminis suis, et Tossen cum finibus suis, castrum, turris et villa Bicarar, et villa Archevel cum earum pertinentiis, et vallem Andorra cum omnibus finibus suis, castrum Rivi Matrici, castrum Colomers, castrum Sarred, castrum Anall, castrum Archalis cum omnibus eorum pertinentiis, et villa Saort, et villa Loguanes, et villa Aquatepida, Calbiciniano, et Feners, et Submonte, et Alass, Leton, Clopedera, Ges, Sardiniae, ambae Nocolonae, ambo Boxedera, villam Sancti Stephani, et villam ipsius Sedis Urgellensis cum omnibus earum pertinentiis: in Ausonensi parochia, castrum de Turrizella, Castelieto subtus Menresa, salvo parochiali iure Ausonensis episcopi. Confirmamus etiam tibi tuisque successoribus tertiam partem telonei sive mercati in omnibus locis ad vestrum episcopium pertinentibus, primitias quoque ac decimas secundum canonicas sanctiones distribuendas. Quicquid praeterea in praesentiarum vestra Ecclesia iuste possidet, sive in futurum iuste atque canonice poterit adipisci, tibi tuisque successoribus firmum semper integrumque permaneat. Ad haec adicientes statuimus, ut parochiae vestrae clerici nullius saecularis potestatis districtiombus

(1) Forsitan locus.

Statum pro immunitate clericorum.

Bona ad hanc Ecclesiam spectantia confirmantur.

(1) Ex Chartulario Ecclesiae huius editit Baluzius in Appendice ad Marcam Hispan. loc. cit. num. CCCXX.

Solitae clau-
sulae.

addicantur; sed iuxta sanctorum canonum instituta episcopali semper sint subditi disciplinae. Si quis sane in crastinum archiepiscopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, marchio, comes, vicecomes, iudex aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Scriptum per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae scribarii, Constantini filii, in mense et indictione subscripta. Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, viii idus aprilis, indictione vi, anno dominicae incarnationis Mxcviii, pontificatus autem domni Urbani secundi Papae xi.

Dat. die 6 aprilis anno Domini 1098,
pontif. anno xi.

XLVII.

Salernitanis archiepiscopis primatus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias confirmatur: cum decreto quod cum illorum consilio istarum archiepiscopi eligantur, obedientiam illis praestituri (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Salernitanae Ecclesiae decus. — Primatus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias. — Illorum archiepisc. semper cum consilio Salernitani archiepisc. eligendi; cui post consecrationem

(1) Ab exemplari edidit Ughelli. Ital. Sac. tom vii.

obedientiam promittant. — Adhortatio ad Salernitanos archiep. — Clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Alfano Salernitano archiepiscopo eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Singulare semper Sedis Apostolicae privilegium claruit, subiectas sibi per orbem terrarum Ecclesias et auctoritate disponere, et benignitate clementius confovere: quibus autem supernae Maiestatis dignatio gratiae suae pleniorum contulit largitatem, ipsa etiam consuevit excellentiorem contribuere dignitatem. Unde non immerito extimamus, Salernitanam amplioribus nostrae benignitatis muneribus honorandam, quam omnipotens Dominus eximia suae donationis praerogativa per misericordiam gratuitam sublimavit. Ex novissimis namque terrarum finibus B. Matthaei apostoli et evangelistae corpus ad hanc deferri, apud hanc haberi, clementissima suae dispositionis dignatione permisit: cuius scilicet apostoli quanta sit in Deo et Ecclesia gloriae excellentia, collatorum divinitus munerum gratia cumulate demonstrat. Hic enim primus inter caeteros Evangelii seriem scribere inspiratione divina exorsus est. Hic in divini seminis fructu trium ordinum coronam centesimam singulariter reportavit, ut simul apostolus, evangelista et martyr existeret: adiecit ad haec omnipotens Dominus, ut eandem Ecclesiam gloriosorum martyrum Fortunati, Gaii et Antheis, triumphis simul et corporibus honoraret. Apposuit etiam tertii muneris claritatem, ut eam nostris temporibus Gregorii apostolicae memoriae Papae VII tam exilio quam tumultu illustraret; cuius quam egregia vita, quam praeclara doctrina, quam miranda constantia fuerit, Romana Ecclesia praedicat: Occidens universus agnoscit: tyrannorum pertinacia tolerata et conculcata testatur. Nec illud tamquam ingrati praeterimus, quae inter multimodas Sedis Apostolicae persecutiones, quas nostris temporibus pertulit Ecclesia eadem, gloriosissimorum ducum Roberti,

Exordium.

Salernitanae
Ecclesiae decus.

et filii eius Rogerii, devotione ac studio, filiorum Sedis Apostolicae, nonnunquam etiam nostri ipsius requies et portus fuit. Cum igitur per omnipotentis Dei gratiam Sedis Apostolicae, licet indigni, modera-
 mina teneamus, tantis divinae gratiae beneficiis, et vestrae devotionis officiis per sententiae Romanae Ecclesiae liberalitatem concurrendum et respondendum arbitrati sumus; ob reverentiam siquidem S. et gloriosae, semperque Virginis Dei Genetricis Mariae, et beati apostoli evangelistae ac martyris Matthaei; ob devotionem reverendissimi Patris ac praedecessoris nostri Gregorii, ob petitionem nihilominus tam tuam quam charissimi filii nostri ducis Rogerii, qui semper Apostolicae Sedi fideliter obsecutus est, veterum etiam Ecclesiae vestrae privilegiorum rationibus informati; tibi deinceps tuisque successoribus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias et earum suffraganeos primatum gerere ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus. Has nimirum Ecclesias sive civitates Ecclesiae vestrae privilegia continent, tamquam vestrae metropoli olim ex Apostolicae Sedis concessione subiectas. Verum, et ipsae, qua nescimus ratione, et palii dignitatem et privilegiorum auctoritatem praeteritis temporibus a Sede Apostolica meruerunt. Verum, quia praedecessorum nostrorum statuta inconvulsa et intemerata manere cupimus, eis quidem propriae dignitatis gratiam conservamus, ut archiepiscopali honore ac nomine potiantur; vestrae vero Ecclesiae suorum privilegiorum integritatem hoc ordine restitimus. Quidquid igitur reverentiae, quidquid subiectionis primatibus persolvendum, sacrorum canonum decreta constituunt, tibi deinceps tuisque successoribus legitimis a Consano et Acheruntino archiepiscopo persolvatur. Quin etiam ex abundantia gratiae plenioris adicimus, ut etiam praesente Romanae legato Ecclesiae in supradictis duabus metropolitans urbibus, cum tuo semper aut successorum tuorum consilio

archiepiscopi eligantur. Cum vestris etiam literis aut nuntiis consecrandi ad Sedem Apostolicam dirigantur. Et item ipsi ad successorum tuorum electionem nihilominus advocentur. Post consecrationem vero, vel pallium ab Apostolica Sede perceptum, tibi tuisque successoribus tamquam primati obedientiam promittant et exhibeant: salva in omnibus secundum canonicas sanctiones Romanae auctoritate Ecclesiae, ipsarum etiam urbium privilegiis robor proprium obtinentibus. Oportet igitur, et vos propensorem deinceps Apostolicae Sedi devotionem et obedientiam exhibere, et eius in omnibus decreta efficacius observare, ut quanto per eam altius supra caeteros sublimamini, tanto ei humiliter et cordis affectione, et operis exhibitione subiciamini. Vitam etiam vestram, et mores sollicitiori expedit custodia moderari, ut qui aliorum iudices eligimini, vosmetipsos prius secundum Apostoli sententiam districtius iudicetis: Mandatum Domini sine macula, et irreprehensibile conservate; ut cum apparuerit Princeps pastorum, percipitis immarcescibilem gloriae coronam. Fraternitatem vestram superna Dignatio per tempora multa conservare dignetur incolumem. Si quis autem, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Conservantibus autem haec, pax Domini nostri Iesu Christi et misericordia; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

S. PETRUS, S. PAULUS. URBANUS PP. II.

Datum Salerni per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis XIII kal.

Cui post consecrationem debe fuitam promittant.

Alloctatio ad Salernitanos archiep.

Clausulae.

Primatus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias.

Illorum archiepisc. semper cum consilio Salernitan. archiepisc. eligendi;

augusti, indictione vi ab incarn. Dom. anno
M^CXCVIII, pontificatus autem D. Urbani II
Papae xi.

Dat. die 20 iulii anno Domini 1098,
pontif. anno xi.

XLVIII.

*Cella Cinglensis monasterio Montis Casini
asseritur, iniuncta tamen lege, ut semper
illic ancillarum Dei congregatio rema-
neat (1).*

SUMMARIUM

Procemium. — Series controversiae de Cinglensi cella. — Eadem cella Cassinensi abbati adiudicatur: ita tamen ut inde sanctimonialia nunquam expellantur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cassinensis coenobii monachis, salutem et apostolicam benedictionem.

Procemium.

Ex officii nostri debito et auctoritate compellimur, Ecclesiarum saluti et paci, prout Dominus scire et posse dederit, providere: vestri praecipue monasterii, quod sanctae nostrae Sedi Apostolicae semper familiaris ac devotius adhaesit, et in omni persecutionis opportunitate promptius ac benignius adfuit. Ideoque opportunum duximus secundum petitionem venerabilis fratris nostri Olerisii abbatis vestri, nostris in posterum literis annotare, qualiter Cinglensis cellae causa, unde vestrum coenobium diutius inquietatum est, nuper in nostra sit audientia nostro iudicio diffinita. Quod enim dilectio vestra plenus novit, saepe de eodem negotio in Romana Ecclesia inter synodales actus ante praedecessores nostros quaestio acta est a sanctae memoriae Desiderio Apostolicae Sedis presbytero cardinali, et monasterii Cassinensis abbate, qui postmodum divinae dignitatis gratia ad summi pontificatus apicem pervenit, sed exiguo tempore supervixit. Nostro

(1) Ex Archiv. Cassinens. edidit Mabill. loc. cit. num. XLVII.

etiam tempore in synodalibus gestis a confratre vestro, quem superius nominavimus, Olerisio, sanctae nostrae Ecclesiae presbytero cardinali, de causa ipsa coram nostra est praesentia saepius proclamatum. Accidit autem, ut Robertus comes, ad beati Benedicti devotionem promptius conversus, locum ipsum ad vestri monasterii ius pertinere cognosceret, qui mox eundem locum in manum praefati fratris nostri Olerisii reddidit; eo siquidem tempore abbatissa, quae in cellam violenter ingressa fuerat, eiusdem comitis timore discesserat. Coepit inter haec illa nostrae auctoritatis aures, dum in urbe essemus, crebris clamoribus appellare; unde nos ex latere nostro viros strenuos usque Capuam destinavimus, qui diligenter causam utramque cognoscerent, et pacifice definirent; quod tunc quidem quibusdam occasionibus ad effectum pervenire non potuit. Post aliquantum pro causis ecclesiasticis urbem egressi, cum eandem causam diligentius in utriusque partis praesentia tractarem, cognovimus, praefatum venerabilem fratrem nostrum Olerisium abbatem vestrum, non malitiae intentione, sed iustitiae respectu locum illum tanquam sui iuris, de quo saepius proclamaverat, recepisse. Enim vero et pontificalibus decretis, et regalibus instrumentis, et loci fundatoris chirographo cellam ipsam ad vestrum ostendebatur monasterium pertinere. Quia tamen sine iudicio praecedente receperat, aequum nobis visum est, ut abbatissa, quae se querebatur expoliata, reinvestiretur; post reversionem vero nostram in utramque partem legitimum iudicium ageretur. In his diebus, largiente Domino, plenarium in Barensi urbe concilium celebrare disponebamus. Post menses igitur sex abbatissam illam et literis, et nostri oris invitatione revocavimus: venire quidem renuit, sed nuntium destinavit. Cum autem minus plenas, nec satis rationabiles causas de illius absentia coram concilio reddidisset; nos, ne quod illa gravamen pati querere-

Series controversiae de Cinglensi cella.

tur, eiusdem causae actionem usque ad nostrum reditam duximus deferendam. Porro Beneventum venientes, iterum nostras ad illam literas destinavimus, diem et locum, quo causa ventilanda fuerat, designantes. Cum autem nec tunc venisset, ad locum alium eam tertio vocavimus. Venit illa, sed causam aggredi recusavit, asserens se nequaquam omnia Cinglensis cellae munimenta et literas recipisse; ad quod fratrum nostrorum quidam sacramentis asserere parati fuerant, se nec plures, nec alias in loco eodem cartas, quam quas reddiderant, invenisse. Illa secreto nonnullis fratrum, qui nobiscum erant, munimenta sua prodidit; nobis autem ostendere detrectavit; cumque iudicario ordine causam nec vellet agere, nec valeret, nos eam, ut ad abbatis et fratrum vestrorum concordiam satageret, commo- numus: nec monita suscepit, et iudicium penitus subterfugit. Iterum coenobii vestri munimina vidimus: iterum Pontificum Romanorum privilegia, et imperatorum scripta perspeximus: iterum fundatoris loci chirographum, et Beneventani principis, qui tunc temporis fuerat, concessionem audivimus; quibus omnibus instructi, ut prius, sumus, Cinglensem cellam ab ipso fundationis exordio ad Cassinense coenobium pertinuisse; et per Cassinensis abbatis voluntatem sanctimonialium ibi congregationem fuisse dispositam. Sic post multas tandem dilationes, negotii veritate perspecta, communicato cum fratribus nostris episcopis, seu Romanae Ecclesiae cardinalibus, iudicibusque consilio, venerabili fratri Oderisio abbati vestro Cinglense monasterium ex integro restitimus; ita tamen ut de loco ipso sanctimoniales minime expellantur, sed semper illic puellarum Dei congregatio conservetur, tanto, ut speramus, religiosius, quanto sanctiori patrono monasterioque commissae sunt: salva in omnibus Sedis Apostolicae reverentia. Quam scilicet restitutionem literis praesentibus ratam et inviolatam perpetuo manere

Bull. Rom. Vol. II. 225

consensem, dico, decernimus. Si quis autem post haec, huiusce actionis tenore cognito, constitutioni nostrae temere obviare temptaverit, apostolicae indignationis ultione plectetur; qui vero conservator extiterit, divinae benedictionis gratia perfruatur. Scriptum per manum Petri scrinarii sacri palatii, indictione septima, mensis decembris die VII. Datum Romae apud Beatum Petrum per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, VI idus decembris, indictione septima, anno dominicae incarnationis MXXVIII, pontificatus autem domini Urbani II Papae, XI.

Dat. die 8 decembris anno Domini 1098,
pontif. anno XI.

XLIX.

Monasterium S. Cucuphatis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur: eque bona omnia ac privilegia hactenus concessa confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Eique bona omnia confirmantur. — Decretum immunitatis a cuiuscumque personae molestia; et libertatis in eligendo abbate ex gremio monachorum; electus vero consecrandus ab episcopo dioecesano, nisi fuerit excommunicatus. — Eadem decernuntur pro altarium consecratione, et clericorum ordinatione. — Census annuus Ecclesiae S. Pauli de Urbe persolvendus. — Poenae contra temeratores privilegii huius.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Berengario abbati monasterii Sancti Cucuphatis, quod Octoviense dicitur, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus, et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia ergo dilectio tua, ad Sedis

(1) Ex Archiv. monasterii huius edidit Balyzios loc. cit., num. CCCXVII.

Exordium.

Monasterium
sub protectione
Sedis Apostoli-
cae recipitur:

Eique bona
omni de contri-
masur.

Apostolicae portum confugiens, eius tui-
tionem devotione debita requisivit, nos
supplicationi tuae clementer annuimus.
Beati siquidem Cucuphatis venerabile
monasterium, cui disponente Domino in
abbate praesse dignosceris, nos, iuxta
venerabilium praedecessorum nostrorum
exemplar, sub Apostolicae Sedis prote-
ctione specialiter in perpetuum manere
sancimus; et tam ipsum, quam universa
ad ipsum pertinentia, tibi tuisque legitimis
successoribus possidenda, regenda, ac dis-
ponenda firmamus: alodium scilicet, quod
in monasterii ipsius ambitu circumsitum
est, cum ecclesia Sancti Petri et Sancti Se-
veri, cum omnibus finibus pertinentisque
suis, sicut in praedecessorum nostrorum
privilegiis continetur: monasterium San-
ctae Caeciliae de Monte Serrato cum
terminis et possessionibus et pertinentiis
suis: ecclesiam Sancti Laurentii et Sancti
Stephani, quae sunt in monte, quem
dicunt Sancti Laurentii, cum ecclesia
Sancti Stephani et Castellari cum terminis,
adiacentiis, possessionibus pertinentisque
suis: ecclesiam Sancti Pauli extra muros
Barcinonae cum alodio, quod ibi obtulit
Giribertus et uxor eius, cum omnibus,
quae modo possidet et inantea acquisierit:
ecclesiam Sanctae Mariae de Fonte Rubea
cum alodio, quod ibi obtulit Geraldus
Mironis: ecclesiam Sancti Petri de Cla-
riano, ecclesiam Sancti Vincentii de Aqua-
Alta, ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti
Stephani de Palatio, ecclesiam Sancti Cu-
cuphatis de Rifano, ecclesiam Sancti Ste-
phani de Rivipullo, ecclesiam Sancti Afiseli
de villa Auziri, ecclesiam Sancti Martini
et Sancti Romani de Monte Gato, eccle-
siam Sancti Felicis de Castellario, eccle-
siam Sancti Sebastiani de Monte-Maiore
cum ipso monte, ecclesiam Sanctae Ma-
riae de Toledolo, ecclesiam Sancti Felicis
de villa de Milanes, ecclesias Sanctae
Mariae et Sancti Petri, quod castrum
Felix dicitur, ecclesiam Sanctae Mariae
et Sancti Iohannis, quod Monasteriolum
vocant, ecclesiam Sanctae Crucis et Sancti

Silvestri de Vallerana, ecclesiam Sancti
Cucuphatis de Moia, et aliam ecclesiam
Sancti Cucuphatis de Garriga, ecclesiam
Sancti Benedicti de Spiselis, ecclesiam
Sancti Stephani de Castelleto, ecclesiam
Sancti Iuliani de Sancta Oliva cum cas-
tello, ecclesiam Sancti Salvatoris Bacten-
sis cum possessionibus et pertinentiis
suis, ecclesiam Sancti Petri et Sanctae
Crucis de Masquefa, ecclesiam Sanctae
Mariae de Capelades, ecclesiam Sancti
Felicis de castro Odilione, ecclesiam
Sanctae Mariae de castello de Clariana
cum ipso castello, ecclesiam Sanctae
Mariae de Aqualatam (1), ecclesiam Sancti
Petri de Viri, castellum Sancti Vincentii
cum ipsa ecclesia, castellum de Albeniana
cum ecclesia sua, ecclesias Sancti Sepul-
chri et Sanctae Mariae de Aposta cum
universis possessionibus et pertinentiis
earum, ecclesias Sancti Martini et Sancti
Felicis et Sancti Genesisii, quae sunt ad
ipsam curtem de Faio, ecclesiam Sancti
Ginesii et Sanctae Eulaliae, quam vocant
Tapioles: alodium, quod est intra muros
civitatis Barcinonae, scilicet cum domibus,
curtibus, hortibus, et hortalibus, vel quan-
tum infra territorium praedictae civitatis
praefatum monasterium habere videtur:
alodium, quod est infra terminos de cas-
tro Fonte Rubea, et de Monte Acuto, et
de Piniana, et de Carolo, et de castro
Virili, alodium de Olorda cum ipsa turre,
et alodium, quod est in duodecima sive
in Misano: alodium, quod habet infra
terminum de Terraria, et de Castellaro,
et in Arraona, et in Barbarano, et de
palatio Ausit, et de palatio Salatano, et
in villa de Megoda, et de Moieto, et in
palatio de Aries, et in Lisiano superiore
et inferiore, et in parrochia de Parietes,
et de Gallegos, et de Palegarnanis, et de
Petiaco, quod dicunt Bellum-Disinium,
et de Petilona, et de Palumbar, et de
Orto, et de Rivipullo, et de valle de
Ariolfo, et de Granularios, et de Lerona,
et de Mescrata, et de Samatus, et de

(1) Lege *Aqualata*.

Canovas, et de Corrone superiore et subteriore: alodium de Turres Beses, cum alio, quod Nelma foemina ibi obtulit: alodium de Ausona: alodium de Steria, et omnia alodia quae habet, et habere debet in praedicto comitatu Barcinouensi, Gerundensi, Ausonensi, et in comitatu Minoris cum universis terminis suis: ecclesiam Sancti Quirici cum decimis et primitiis et oblationibus suis: decimas quoque, quas de his sive de aliis locis ante triginta annos monasterium vestrum praedecessorum nostrorum concessione possedit, nos in perpetuum vestris usibus omnino quietas et integras conservari censemus. Praeterea per praesentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona sive possessiones in praesenti coenobium vestrum iuste possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste ac canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iuste datas suis usibus vendicare, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Sepulturam quoque eiusdem loci liberam omnino esse decernimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Obvenite te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Electus autem a dioecetano episcopo consecratur, siquidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerit, et gratis ac sine pravitate id ex-

libere voluerit. Alioquin ad Romanum Pontificem recurat, aut ab alio quem maluerit catholico antistite consecratur. Idem et de ordinationibus fratrum, de Chrismate, de altarum sive basilicarum consecratione statuimus. Ad iudicium autem praestitae a Romana Ecclesia libertatis pro ecclesia Sancti Pauli morabatinum (1) unum quotannis Lateranensi palatio persolvetur. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Scriptum per manus Gerardi notarii regionarii, et scrinariii sanctae Romanae Ecclesiae, anno dominicae incarnationis millesimo nonagesimo octavo, indictione septima, mensis decembris die primo.

Script. die 1 decembris anno Domini 1098, pontif. anno XI.

L.

Confirmatio monasterii Burrhonensis in dioecesi Constantiensi, ac donationum omnium eidem ab Adelaide Patruisquofactarum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Comitissa Adelaidis oblatio PP. facta de monasterio Burrhonensi. — Confirmantur bona omnia ad monasterium pertinentia. — Illudque sub Apostolicae Sedis protectione recipitur. — Salvo iure

(1) Moneta quaedam hispanica, aurea praesertim. (R. T.) (2) Edidit Bruschius in Hist. monasterii Germ. n. pag. 74.

Eadem decretum pro altarum consecratione, et clericorum ordinatione.

Census annuus Ecclesiae Sancti Pauli de Crha persolvendus.

Poenae contra temerarios privilegii huius.

Decretum immunitatis a cuiuscumque personae molestia;

Et libertatis in eligendo abbate ex gremio monachorum: electus vero consecratus ab episcopo dioecetano, nisi fuerit excommunicatus.

episcopi Constantiensis; — Et cum annuo censu palatio Lateran. persolvendo. — Abbatis electio monachis conceditur. — Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto Azelino monasterii Burrhonensis abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Sicut irrationabilia poscentibus negari debet assensus, sic iusta petentium votis benigna debemus assensione concurrere. Ea propter charissimae filiae nostrae Adelaidis comitissae desiderio ac petitioni duximus annuendum. Haec nimirum ad limina sanctorum Apostolorum veniens, et suam, et Viri, et Leviri sui devotionem strenue adimplere curavit. Burrhonensem namque Ecclesiam cui nunc auctore Deo tua fraternitas praesidet, socieri sui studio a fundamentis aedificatam, secundum ipsorum vota supra sacrosanctum B. Petri altare obtulit, et per manum nostram in proprium Sedis Apostolicae allodium delegavit: quam videlicet oblationem scriptorum nostrorum petiti autoritate confirmari. Nos igitur praesentis decreti autoritate sancimus, ut tam praefatus locus, quam universa, quae ibidem supradictorum comitum Henrici et Hugonis, seu praenominatae Adelaidis comitissae largitione collata sunt, vel in futurum ipsorum, aut aliorum fidelium oblationibus conferentur, sub Apostolicae Sedis tutela integra semper, et illibata permaneant, servorum Dei illic degentium usibus omnimodis profutura, salva Constantiensis episcopi canonica reverentia: ut tamen ex eodem loco unius Bisantii census annuus Lateranensi palatio persolvatur. Dецernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuire, vel piis de causis suis usibus applicare. Obvenite te nunc loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptione vel violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum

Comitissae Adelaidis oblatio PP. facta de monasterio Burrhonensi.

Confirmantur bona omnia ad monasterium perbenientia.

Illudque sub Apostolicae Sedis protectione recipitur.

Salvo iure episcopi Constantiensis;

Et cum annuo censu palatio Lateran. persolvendo.

Abbas electio monachis conceditur.

Dei timorem, et B. Benedicti regulam elegerint. Si quis igitur sacerdotum, clericorum, regum, ducum, comitum, et iudicum, vel saecularium personarum, hanc nostrae constitutionis paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, secundo tertioque commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque dignitate careat, reumque se divini iudicii existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Iohannis S. Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, viii kal. februarii, indictione septima, anno dominicae incarnationis mxcix, pontificatus autem domni Urbani secundi PP. undecimo anno.

Dat. die 25 ianuarii anno Domini 1099, pontif. anno xi.

LI.

Simile privilegium pro monasterio Sancti Saturnini in pago Urgellensi (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; eique privilegia omnia, piae donationes factae, vel in posterum faciendae, ac bona omnia confirmantur. — Decretum immunitatis a quacumque molestia; et libertatis in electione abbatis. — Annuus census Sedi Apostolicae persolvendus. — Poenae contra violatores privilegii huius.

(1) Ex Arch. Regio Fuxensi edidit Baluzius loc. cit., num. cccxxi.

Solitae clausulae.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro, abbati monasterii Sancti Saturnini, quod situm est prope amnem Valeriae in parochia Urgellensi, eiusque successoribus, in perpetuum.

Exordium :

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri; quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Proinde nos postulacioni tuae paternae benignitatis accomodantes assensum, Beati Saturnini venerabile monasterium, cui auctore Deo praesides, sub Apostolicae Sedis tutela suscipimus, et in ea semper libertate manere decernimus, quam egregiae memoriae Carolus imperator instituit, et Leo venerabilis Sanctae Sedis Apostolicae Pontifex privilegii sanctione firmavit, et provinciales episcopi scriptorum suorum assertionibus consenserunt; ut videlicet sub iure semper et proprietate Sedis Apostolicae locus ipse servetur, ut nulla super illud laicalis persona dominatum exercent; sed placita omnia sive iudicia et restrictiones omnium eidem monasterio pertinentium, in abbatis potestate persistant; nec dioecessano episcopo liceat aliquam eidem monasterio excommunicationem inferre, nec molestiam irrogare, sed quaecumque in praesentiarum quiete in authentica possessione possidere cognoscitur, quaecumque in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonicè poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant; ea praesertim, quae venerabilis memoriae Erimbaldus Urgellensis, et Arnulfus Ripacorencensis episcopi in dedicatione eiusdem monasterii tradidisse et concessisse leguntur in Ecclesiis, Ecclesiarum decimis, primitiis et oblationibus, sive cimiteriis per Urgellensem, sive Ripacorencem parochiam, per Cerdaniam, Bergitanum, sive Paliarum: ecclesiam quoque Sancti Petri de Villanita, apud quam statum disciplinae monasticae reformastis, cum castello suo Caragio, et Rocha quae dicitur Sancti Romani, et

cacteris ad eam pertinentibus, vestro, sicut hodie est, monasterio in perpetuum subiectum esse concedimus. Ad haec adiciendum decernimus, ut nulli omnino hominum liceat praemionatum Beati Saturnini monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obeunte te nihilominus eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Ad iudicium autem perceptae a Romana Ecclesia libertatis, quotannis unam argenti libram Lateranensi palatio persolvetis. Si qua sane in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen. Scriptum per manum Petri regionarii et scribaniarii sacri palatii. Datum Romae in porticu Beati Petri per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xiii kal. maii, indictione vii, incarnationis dominicae anno mxcix, pontificatus autem domini Urbani II Papae, xii.

Dat. die 19 aprilis anno Domini 1099, pontif. anno xii.

Decretum immunitatis a quantumque molestis;

Et libertatis in electione abbatibus.

Annuus census Sedi Apostolicae persolvetur.

Poenae contra violatores privilegii huius.

Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

Eique privilegia omnia, piae donationes factae, vel in posterum faciendae, ac bona omnia confirmantur.

LII.

Responsiones ad consulta Pitonis Tullensis episcopi super simoniaci, ac illicitis ordinationibus (1).

SUMMARIUM

Ab episcopo praebendae suae Ecclesiae gratis dandae. — Subdiaconi uxoribus vacantes a sacro ordine et beneficio removendi. — Presbyterorum filii ab altaris ministerio removendi; nisi prius in coenobiis sese probaverint. — Cum ordinatis ab haereticis episcopis, non tamen simoniaci benigne utendum. — Episcopi et clerici simoniaci a sacris officiis removendi. — Bigami et viduarum mariti a sacris ordinibus segregandi.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Tullensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Super quaestionibus, quas ad nos Adalbertus vestrae Ecclesiae filius detulit, haec a nobis sunt in synodalis assensu concilii capitula per Dei gratiam confirmata.

CAP. I.

Ab episcopo praebendae suae Ecclesiae gratis dandae.

Episcopus omnia sui episcopatus membra, videlicet archidiaconatus, archipresbyteratus, decanias, vel aliquas praeposuras, Ecclesiae suae canonicis gratis absque omni venalitate distribuat. Quisquis autem ea pretio dederit, depositioni subiaceat.

CAP. II.

Subdiaconi uxoribus vacantes a sacro ordine et beneficio removendi.

Eos, qui a subdiaconatu uxoribus vacaverint, ab omni sacro ordine removemus, officioque atque beneficio Ecclesiae carere decernimus; si vero episcopi consenserint eorum pravitatibus, a suis se noverint officiis interdictos.

CAP. III.

Presbyterorum filii ab altaris

ministeriis removendos decernimus, nisi

(1) Ex Cod. ms. Biblioth. Patavinae in Concil. edit. tom. XII, col. 747.

aut in coenobiis, aut in canoniis religiose probati, fuerint conversati. Absque praedictio tamen capitulorum istorum, et qui praebendas, aut ipsi ante hanc Sedis Apostolicae interdictionem emerunt, aut eunt se nescientes possiderunt, habendas eas permittimus, si eorum personae tuo arbitratu visae fuerint promereri; eis autem, qui fidem possessionis suae irritam facientes, post subdiaconatus acceptionem vacare uxoribus praesumpserint, et officium et coniugium penitus interdiximus; eisque, quoniam seipsos apostatando destruxerunt, et voluptatem corporis Domino praetulerunt, omni vitae suae tempore aut in coenobiis, aut in canoniis regularibus poenitentiam decernimus iniungendam. Presbyterorum vero filios, qui secundum praeepti nostri conditionem aut in coenobiis aut in canoniis religiose probati conversati, qui patrum peccata cum saeculi possessionibus abdicarunt, pro religionis ac scientiae praerogativa apostolico moderate tolerandos ducimus, et ad sacros ordines, et ad honores ecclesiasticos permittimus provehendos.

CAP. IV.

Porro de clericis, qui ab excommunicatis episcopis sunt ordinati, necdum quidem sententiam fiximus, quia generalis mali contagium generalis synodi est caetero comburendum. Tuae tamen fraternitati hoc respondemus ad praesens, ut ab excommunicatis, quondam tamen catholicis episcopis ordinatos, siquidem non simoniace ipsos ordines acceperunt, et si episcopos istos non simoniacos fuisse constiterit, et adhuc si eorum religiosior vita, et doctrinae praerogativa visa fuerit promereri, et poenitentia indicta, quam congruam duxeris, in ipsis, quos acceperunt, ordinibus manere permittas. Ad superiores autem ascendere non concedimus, nisi necessitas vel utilitas maxima flagitaverit Ecclesiae. Hoc tamen ipsum

ministerio removendi; nisi prius in coenobiis sese probaverint.

Cum ordinatis ab haereticis episcopis, non tamen simoniaci benigne utendum.

rarius et cum cautela, est praecipua concedendum.

CAP. V.

Episcopi ac clericos, quos simoniacos esse constat, a sacris officiis et beneficiis removendos omnino decernimus; in Ecclesiis vero, quae ab huiusmodi simoniaciis exaratae sunt (1), non aliter quam in locis orandum videtur, donec subversis altaribus, benedictione et unctione catholici antistitis consecrentur.

CAP. VI.

De his, qui sine titulis ordinati sunt, licet eiusmodi ordinatio sanctorum canonum sanctioni contraria iudicetur, utrum tamen aliqui in acceptis sint ordinibus permittendi, discretioni tuae pro praesenti Ecclesiae necessitate committimus. Si tamen alias sine pravitare eos ordinatos fuisse constiterit.

CAP. VII.

Bigami et viduarum maritos a sacris ordinibus secundum communem Ecclesiae consuetudinem, auctoritate nostri officii segregamus. Haec universa tamquam Apostolicae Sedis praecepta, sanctorum conciliorum sententiis consonantia, religionis tuae strenuitas et in Ecclesia sibi commissa Deo iuvante custodiat, et custodienda aliis innotescat. Nec senectutem tuam oblatrantium canum multitudo praeterreat. Maior enim est, qui in nobis est, quam in illis; ipse siquidem confirmans discipulos suos ait: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum (a). Ipse misericordia sua nos confirmet, ac protegat, et ad caelestia regna perducatur.

(1) Forsitan *extractae*. (a) Luc. XII, 52.

LIII.

Confirmatio regularis instituti canonicorum Ecclesiae Ruthenensis; quibus nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regularis vitae institutum confirmatur: ac totalis iurisdictio in canonicos praeposito conceditur: ita ut quibus ab eo fuerit interdictum, nec ab episcopo recipi possint. — Confirmantur quoque bona omnia ad canonicos pertinentia. — Conceditur sepultura iuxta tumulum episcoporum. — Poenae contra violatores privilegii huius. — Bona custodientibus.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, Petro praeposito, et eius fratribus in Ecclesia Ruthenensi canonicam vitam professis, eorumque successoribus in eadem religione permanens, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri; quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur vos, o filii carissimi, per divinam gratiam aspirati, mores vestros sub regularis vitae disciplina coercere, et communiter secundum sanctorum Patrum institutionem omnipotenti Domino deservire proposuistis; nos votis vestris paterno congratulamur affectu; unde etiam petitioni vestrae benignitate debita impertimur assensum. Vitae namque canonicae ordinem, quem professi estis, praesentis privilegii auctoritate firmamus; et, ne cui post professionem exhibitam proprium quid habere, neve sine praepositi, vel congregationis licentia de claustris discedere liceat, interdicimus. Quod si discesserit, et commonitus, redire contempserit, tibi tuisque successoribus facultas sit, eiusmodi ubilibet a suis officiis interdicere; interdictum vero nullus episcoporum abbatumve suscipiat, quamdiu scilicet illic canonici ordinis tenor Domino praestante vigerit. Vobis itaque, vestrisque successoribus in eadem religione perman-

(1) Ex Archiv. Ecclesiae huius edidit Baluzius Miscell. tom. XI, lib. 2.

Episcopi et clerici simoniaci a sacris officiis removeandi.

Bigami et viduarum mariti a sacris ordinibus segregandi.

Exordium.

Regularis vitae institutum confirmatur;

Ac totalis iurisdictio in canonicos praeposito conceditur:

Ita ut quibus ab eo fuerit interdictum, nec ab episc. recipi possint.

suris, ea omnia perpetuo possidenda sancimus, quae in praesentiarum pro communis victus sustentatione possidere videmini, ecclesiam videlicet Sancti Salvatoris de Veirreiras, et ecclesiam Sancti Petri de Colnac, et ecclesiam Sancti Geraldii de Salas: universas praeterea paratas sive simbolas, quas sinodos vocant, tam Ecclesiarum iam dictarum, quam ex caeteris Ecclesiis, quas Ruthensis Ecclesiae antistes, Petrus quondam Berengarii, Ponticius Sthepliani, Raymundus Frotardi et Ademarus, qui in praesentiarum eidem Ruthenensi Ecclesiae praesidet, in sumptus vestium concesserunt. Praeposituram quoque dignariam Ruthenensis parochiae, archidiaconiam, oblationes quoque vestrae matricis Ecclesiae, quas dono praelati Ademari confratris nostri et coepiscopi possidetis, vestrae communitatis usibus confirmamus; et quodcumque deinceps vos aut successores vestri concessione Pontificum, aut liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poteritis adipisci.

Ut autem omnipotenti Deo quietus deservire, et canonici ordinis disciplinam districtius observare possitis, cimiterium vobis apud matrem Ecclesiam, ubi communiter vivitis, iuxta praefati fratris nostri Ademari vestri episcopi petitionem habere concedimus, in quo fratrum vestrorum sive parochianorum, quibus viventibus mysteria divina ministratis, deficientium corpora tumulentur. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore et Sangvine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua-

tenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii sacri palatii. Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, II idus maii, indictione VII, incarnationis dominicae anno MXCIX, pontificatus autem domni Urbani Papae secundi duodecimo.

Dat. die 14 maii anno Domini 1099,
pontif. anno XII.

LIV.

Decretum, ne domus in claustro Carnotensi existentes laicis dentur, aut locentur a canonicis (1).

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri R. episcopo, et dilectis filiis Decano, et Capitulo Carnotensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Audivimus, et audientes nequivimus non mirari, quod laici quidam, in claustro vestro domos iure haereditario possidentes, tales personas plerumque admittunt, per quas clericorum quies inhoneste strepitu saepe turbatur: et devotio populo, ne divinis intendat officiis, praepeditur. Ioculatoribus quidem, aleatoribus, cauponibus, et mulieribus turpibus praescriptae domus de consuetudine prava locantur. Volentes igitur communi Ecclesiae honestati consulere, auctoritate apostolica prohibemus, ne domos canonicales ulterius laicis, per quos honestati ecclesiasticae derogetur, vel gratis dentur, aut etiam sub quacumque occasione locentur. Constituimus etiam de domibus, quas laici in claustro iure haereditario tenent, si eas in personis propriis cum honesta familia, exclusis mulieribus turpibus,

(1) Ex ms. Ecclesiae Carnotens. edidit Dachser, Spicil. tom. XIII.

Confirmantur quoque bona omnia ad canonica pertinentia.

Conceditur sepultura iuxta tumulum episcoporum.

Poenae contra violatores privilegii huius.

Bona custodiantur.

Exordium.

Decretum Urbani PP.

inhabitare noluerint, ut non nisi clericis, vel personis regularem vitam professis, gratis vel pro pretio concedantur, si congruum eis pretium voluerint exhibere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Ven. xii kal. martii.

Dat. die 18 februarii.

LV.

Privilegium pro monasterio monialium S. Petri Blasilien (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub iure Sedis Apostolicae suscipitur: — Confirmatisque bonis omnibus; — Omnibus omnino personis quidquam ab eo auferre, alienare etc. interdicitur.

Urbanus episcopus . . . dilectae in Christo filiae Florentiae abbatissae monasterii S. Petri de Blasilia (2), et eis, quae in ipsius loci regimine successerint regulariter, in perpetuum.

Ad haec nos disponente Domino in Apostolicae Sedis servitium promotos agnoscimus, ut eius filii, auxilium implorantibus, efficaciter subvenire, et ei obediens tneri ac protegere, prout Dominus dederit, debeamus. Unde oportet nos venerabilibus locis manum protectionis extendere, et servorum atque ancillarum Dei quieti attentius providere.

Tuis igitur, dilecta filia in Christo Florentia, precibus annuentes, B. Petri de Blasilia monasterium in Arvernensi comitatu situm, cui Deo auctore praesides, ab Ermengarda comitissa constructum, et Romanae Ecclesiae traditum, sub iure et protectione Sedis Apostolicae suscipimus, quemadmodum a praedeces-

(1) Ex Gall. Christ. tom II, inter Instrumenta ecclesiae S. Flori num. xxiv. (2) *Atlas de Blesse.*

soribus nostris constat esse susceptum. Per praesentem itaque privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque idem coenobium hodie iuste possidet, vel in futurum iuste et canonice possidebit, et poterit adipisci, in cellis, in ecclesiis, in villis, et in caeteris rebus mobilibus sive immobilibus, tibi tuisque sororibus tam praesentibus quam futuris, regulariter victuris, firma semper et illibata permaneat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum substitutione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvo canonico Sedis Apostolicae iure. Ad iudicium autem huius perceptae a Romana Ecclesia libertatis, per singulos annos quinque monetae vestrae solidos Lateranensi palatio persolvatis. Si quis sane in crastinum archiepiscopus, episcopus, imperator, aut rex, aut princeps, aut dux, aut comes, aut viccomes, iudex, aut quaelibet ecclesiastica vel saecularis persona, sciens huius privilegii paginam, contra eam venire temere tentaverit, secundo vel tertio commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat (1).

LVI.

Fragmentum bullae exemptionis Ecclesiae Sanctae Trinitatis, a Liprando presbytero Mediolanensi fundatae ad pontem Guinzelmi (2).

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Liprando, etc.

Statuimus Ecclesiam illam cum praediolo, in quo fundata est... vel per alios

(1) Reliqua desiderantur. (2) Ex Landulphi iunioris Hist. Mediol. cap. viii inter Rer. Ital. Script. tom. v.

Confirmatisque bonis omnibus,

Omnibus omnino personis quidquam ab eo auferre, alienare etc. interdicitur.

Exordium.

Monasterium sub iure Sedis Apostolicae suscipitur.

fideles illic Domino largiente collata fuerint, ab omni saeculari oppositione quietam perpetuo manere et liberam. Clericis vero ibi victuris, vivendi regulariter concedimus facultatem; eosque decernimus tam proprias ordinationes, quam altarium et ecclesiarum consecrationes, caeterorumque dona sacramentorum a Mediolanensi archiepiscopo suscipere, si tamen catholicus fuerit et communionem ac gratiam Apostolicae Sedis habuerit, et si ea gratis et non pravitate indulserit; alias autem liberum eis arbitrium sit, sacramenta eadem suscipere a quocumque voluerint catholico episcopo. Decernimus ergo, ut neque Mediolanensi archiepiscopo, neque alicui viventium, liceat eandem Ecclesiam, et fratres, qui illic Deo servierint, quolibet occasionis iugo deprimere, aut bona eorum distrahere, et suis usibus applicare, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, vobis et successoribus vestris (1) omnimodis profutura: salva eiusdem Mediolanensis archiepiscopi catholica reverentia. Ad iudicium autem huius perceptae libertatis a Romana Ecclesia, mediolanensis monetae nummos sex quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica saecularisve persona, huius decreti paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

(1) Forsitan add. *usibus*.

(R. T.)

LVII.

Constitutio ad Richerium Senonensem, et caeteros Francorum episcopos, qua regem excommunicatum absolvi vetat, eosque ad synodum Arelatensem invitat (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Sanctis Patrum institutionibus a quolibet iuste excommunicatum episcopo, alii absolvere, ipsi quidem metropolitani prohibentur. — 2. Sola, non synodo praecedente, Sedes Apostolica valet suo statui restituere quos synodus inique damnaverit; ipsius vero nemini licet retrahere iudicia. — 3. Exemplis sacris sententia confirmatur. — 4. Francorum rex donec Deo et sanctae Romanae Ecclesiae satisfaciat, eique communicantes, excommunicantur. — 5. Universi Galliae episcopi ad concilium Arelatense invitantur.

Urbanus episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Auditum est apud nos, quosdam confratres nostros in tantam audaciam prorupisse, ut asserant se nequaquam a regis societate abstenturos; imo etiam regem ipsum ab excommunicationis vinculo soluturos, quamquam foeminam illam, pro qua per nos excommunicatus fuerat, non dereliquit.

§ 1. Sed qui hoc loquuntur, aut profecto Scripturas nesciunt, aut pertinaciter excedere nequaquam pertimescunt. Sanctorum quippe canonum sanxit auctoritas, et ea passim Ecclesiae consuetudo servat, ut a quolibet iuste excommunicatum, episcopus alius absolvere non praesumat. Ipsa etiam suffraganeorum ligamenta, metropolitani, qui videlicet eorum maiores sunt, sanctorum Patrum institutionibus prohibentur absolvere.

§ 2. Quod si a quibuscumque id servatur episcopis, videant venerabiles fratres nostri, quemadmodum Apostolicae Sedis valeant acta dissolvere; cum profecto luce iam clarius constet, Apostolicae Sedis Pontifici, non solum episcopos et primates, sed ipsos etiam patriarchas divina institutione subiectos: cum nove-

(1) Ex Labbe tom. x Concil. pag. 445.

Exordium.

Sanctis Patrum institutionibus a quolibet iuste excommunicatum episcopo, alii absolvere, ipsi quidem metropolitani prohibentur.

Sola, non synodo praecedente, Sedes Apostolica valet suo statui restituere quos synodus inique damnaverit; ipsius vero nemini licet retrahere iudicia.

rint, ab omnibus ad ipsum, ab ipso autem ad neminem appellandum: cum sciunt, ei soli fas esse de omni Ecclesia iudicandi, ipsum vero nullorum subiacere iudicio; nec eos illud credimus ignorare, quod sola, nulla synodo praecedente, Sedes Apostolica valeat suo statui restituere, quos synodus inique damnaverit; ipsius vero nemini liceat retrahere iudicia.

§ 5. Certe, cum de leprarum, id est de criminum varietatibus, ad Moysen Dominus loqueretur: Considerabit, inquit, leprosum sacerdos, et immundum iudicabit; ac deinde subiungit: Et clausus tenebitur ad arbitrium sacerdotis (a). Videtis ergo, quia ad illius sacerdotis arbitrium clausus teneri praecipitur, cuius arbitrio iudicatus est immundus. Quomodo itaque ad aperiendum manum porrigent, ad quem claudendum os aperire non ausi sunt? Cum quadriduam Lazarum Dominus suscitasset (b), non legitur ad absolvendum eum circumstantius (1) aliquis se iniicisse, dum ipsius Salvatoris praecepto, iam viventem iam stantem discipuli absolverunt; ut profecto securus daretur exemplum, quia etiam poenitens quis solvendus non est, nisi per illius arbitrium, cuius voce vel gemitu a sepulero criminosis educitur. Sed neque illud venerabilibus fratribus arbitramur ignotum, quia Deus superbis resistit, prope est autem obtritis corde (c). Super quem enim respiciam, ait Dominus, nisi super humilem, et quietum, et trementem verba mea (d)? Viderint ergo, quo pacto peccatorem conentur absolvere praeter illius vel praesentiam vel praeceptum, cuius est iudicio in generali synodo compeditus. Nobis sane, et omnibus, qui Turonis nobiscum Deo propitiante convenerunt, liquido patuit, et Legis, et Evangelii et sanctorum canonum documentis, nullam solvendi, quem nos ligavimus, fraternitati vestrae suppetere potestatem.

(1) Forsitan *circumstantium* (R. T.) (a) Levit XIII. (b) Ioan. XI, 45. (c) Iacob. IV, 6. (d) Isai. LXVI.

§ 4. Unde et filium nostrum Francorum regem, donec Deo in nobis, et sanctae Romanae Ecclesiae satisfaciat, excommunicatum, et tam episcopos, quam alios quoslibet, ei pertinaciter communicantes, excommunicatos esse sancimus, et privilegium potestatis amittere, si quis in eius absolute in concessa abuti praesumpserit potestate.

§ 5. De caetero universos vos Arelatem in octavis apostolorum Petri et Pauli ad concilium omni reposita occasione, invitamus.

LXVIII.

Decretalis epistola ad Lucium praepositum Sancti Iuventii Papien. civitatis contra simoniacos: et de ordinationibus ab haereticis acceptis (1).

SUMMARY

Exordium. — 1. Ecclesiasticam rem venderesimoniacum esse decrevit. — 2. Munere linguae, vel indebiti obsequii, vel pecunia res ecclesiasticas adipiscentes, simoniacos esse declarat. — Chalcedonensis synodus ordinationum per pecuniam factarum interventores anathematizat. — 3. Explicatur verba concilii. — 4. Ira Dei super simoniacos, et quam gravis peccati rei efficiantur. — 5. Quibus in rebus praepositis nostris debeamus obedire. — 6. Utrum uti sacramentis possimus, quae a criminosis conferuntur. — 7. Schismaticorum et haereticorum sacramenta fornam habere, sed non virtutis effectum declarat. — 8. Baptisma ab haereticis, vel etiam a schismaticis more ecclesiastico datum, ratum esse declarat.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Lucio, praeposito Ecclesiae Sancti Iuventii apud Ticinum, salutem et apostolicam benedictionem.

Salvator praedicat in Evangelio, circa finem saeculi pseudochristos et pseudo-prophetas surgere, et multos seducere: et fideles suos in mundo multas habituros pressuras; sed tamen portas inferi adversus Ecclesiam non praevalituras (a). Proin quia, ut ait Apostolus, oportet haereses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant (b);

(1) Edidit Baronius circa finem tom. XI, edit. roman. pag. 723. (a) Matth. XXIV, XVI, 18. (b) I Cor. XI, 19. (R. T.)

Francorum rex donec Deo et sanctae Romanae Ecclesiae satisfaciat, citique communicantes, excommunicantur.

Universi Galliae episcopi ad concilium Arelatense invitantur.

Exordium.

Exemplis sacris sententia confirmatur.

oportet nos cum Propheta ex adverso ascendere, et murum opponere pro domo Israel (a), et cum eodem Apostolo per multas tribulationes intrare in regnum Dei; unde non sunt dignae passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis (b).

Ecclesiasticam rem vendere simoniacum esse decernit.

§ 1. Igitur quia innotuisti nobis, quod tibi obicitur, utrum vendere ecclesiasticam rem, simoniacum sit; hoc simoniacum esse, patenter colligitur ex hoc, quod beatus Petrus apostolus ait Simoni: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri (c). Donum quippe Dei est Spiritus Sanctus, et donum Dei est res ipsius Ecclesiae oblata. Et si bene advertis, Simon Magus, qui fide ad fidem accessit, non Spiritum Sanctum, quo ipse indignus erat (quoniam, ut scriptum est: Spiritus Sanctus disciplinae effugiet fictum) (d), sed ideo, quantum in ipso erat, emere voluit, ut ex venditione signorum, quae per eundem fiebant, multiplicatam pecuniam, quam obtulerat, lucraretur. Nec Apostolus emptionem Spiritus Sancti, quam bene noverat fieri non posse, sed ambitionem talis questus, idest avaritiam, quod est idolorum servitus, in eodem Simone exhorruit, et maledictionis iaculo perculit.

Manere linguae, vel indebiti obsequii, vel pecunia res ecclesiasticas adipiscientes, simoniacos esse declarat.

§ 2. Quisquis itaque res ecclesiasticas, quae Dei dona sunt, quoniam a Deo fidelibus Deo donantur, quaeque ab eodem gratis accipiuntur, et ideo gratis dari debent, propter sua lucra vendit vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia possideri existimat. Ideo qui easdem res non ad hoc, ad quod institutae sunt, sed ad propria lucra, munere linguae, vel indebiti obsequii, vel pecunia largitur vel adipiscitur, simoniacus est: cum principalis intentio Simonis fuerit sola pecuniae avaritia, idest idolatria, ut ait apostolus Paulus (e). Alioquin cur synodus Chalcedonensis sexcentorum triginta episcoporum, procuratorem vel defensorem Ec-

clesiae, quamquam regulae subiectum, adeo per pecuniam ordinari prohibet, ut interventores quoque tanti sceleris anathematizet, nisi quod eosdem simoniacos iudicet? Quod si praefati milites Ecclesiae ob huius scelus taliter percillantur, nemo sapiens negabit, non militantes Ecclesiae multo damniabilius hanc ob causam, idest venditionis vel emptionis, debere percelli (1).

rum interventores anathematizat.

§ 3. Sed et beatus praedecessor noster Paschalis, de consecratione, et de rebus, quae proveniunt ex consecratione, affirmat, quod quisquis alterum eorum vendit, sine quo alterum habere non potest, neutrum non venditum derelinquit. Ac per hoc eum, qui rem Ecclesiae vendit vel emit, simoniacum intelligit. In nomine vero procuratoris intelligit praefata synodus quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem, ut verbi gratia praepositum, oeconomum, vice dominum: defensoris nomine advocatum, sive castaldum, iudicem: in subiecto regulae archiepiscytherum, archidiaconum, canonicum, monachum, vel quemlibet ecclesiastico mancipatum officio. Quod vero Spiritum Sanctum, quantum in se est, vendat vel emit, qui praeposituram, vel huiusmodi vendit vel emit, audi Augustinum super Ioannem: O quot proposita fecerunt? Alterum propositum habet Carthagine Primianus, alterum habet Maximianus, alterum habet in Mauritania Rogatus, alterum habet in Numidia illi et illi, quos iam nec nominare sufficimus. Circumit ergo aliquis emere columbam? Unusquisque propositum suum laudat, quod vendit etc. Ecce venerabilis Augustinus, de propositurae distractione agens, in nomine Columbae Sancti Spiritus venditionem vel emptionem accipit, sicut omnes huius evangelici capituli tractatores.

Explicatur verba concilii.

(1) D. Cocquelines in suis *addend. et corrigend.* ait sequentia verba hic addenda esse: *Quid de ordinationibus ab haereticis acceptis sentiendum sit, satis docent theologi et canonistae, quorum scripta consulenda.*

Chalcedonensis synodus ordinationum per pecuniam facta-

(a) Ezech. xiii. 5. (b) Rom. viii. 18. (c) Act. viii. 20. (d) Sap. i. 5. (e) Ephes. v. 5. (R. T.)

Ira Dei super simoniacos, et quam gravis peccati rei efficiantur.

§ 4. Pensandum vero est, qua poena multentur, qui iam Deo et Ecclesiae suae oblata vendunt, vel emunt, si cum flagellis a Dei templo ciecti sunt qui, quae Deo erant offerenda, vendebant, vel emebant. Si de offerendorum venditoribus vel emptoribus dictum est: Vos fecistis domum Patris mei domum negotiationis, et speluncam latronum (a); quid dicitur iam de Ecclesiae oblatorum venditoribus vel emptoribus? Et ne quis insanus obiciat, merito hos Dominum tam acerbe vindicasse, quia tunc illa in templo, ecclesiasticae vero res modo extra templum distrahantur; attendat super his Augustini non determinantem locum venditionis vel emptionis propositorum, sed tantum indefinite dicentem: Circumit aliquis emere columbam: unusquisque propositum suum laudat, quod vendit; non adiciens in templo vel extra templum haec contra venditores vel emptores sacramenti Dei.

§ 5. Ad hoc vero, quod in epistola tua sequitur, idest utrum obedire his tentantibus ad mortem nefas sit: et circa finem eiusdem epistolae hoc idem iterum inculcat; illud beati Petri respondemus: Obedire Deo oportet magis, quam hominibus (b). In quo exemplo notandum, hominibus interdum obediri debere, sed magis Deo: hominibus quidem in his, quae contra fidem et religionem non sunt. Quoniam cives Ierusalem legimus Babylonis civibus militasse, ut sanctum Ioseph, et socios Danielis: quorum primus stuprum dominae: sequentes vero idolatriam perhorrentes, rem publicam, et alienigenarum principum strenue gubernaverunt. Et in Evangelio habes: Cum eo, qui te angariaverit uno millenario, alia duo ambulare debere: et reddere, quae sunt Caesaris, Caesari: et quae sunt Dei, Deo (c). Item Hieronymus super epistola ad Philippenses: Si dominus ea iubet, quae non sunt adversa Scripturis sanctis, subiiciatur domino servus; si vero contraria

(a) Matth. xxi, 15. (b) Act. v, 29. (c) Matth. xii, Luc. xx, Mar. xii.

praecipit, magis obediat spiritus, quam corporis domino; et infra: Si bonum quid praecipit imperator, iubentis exequere voluntatem; si malum, responde: Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.

§ 6. Ad hoc vero, quod subiungitur in eadem epistola, idest utrum sit utendum ordinationibus et reliquis sacramentis a criminosis exhibitis, ut ab adulteris et a saecimonialium violatoribus, vel huiusmodi, ad hoc, inquam, ita respondemus: Si schismate vel haeresi ab Ecclesia non separantur, eorundem ordinationes et reliqua sacramenta sancta et veneranda non negamus, sequentes beatum Augustinum, qui super Iohannem de huiusmodi tam copiose quam veraciter disseruit; ait enim: Baptizet vos servus bonus, sive servus malus, non sciat se ille, qui baptizatur, baptizari non ab eo, qui sibi tenuit baptizandi potestatem; et paulo post: Non horreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem; si fuerit superbus minister, cum Zabulo computatur; sed per illum Christi sacramentum non contaminatur. Quod per illum fluit, purum est: quod per illum transit, liquidum est. Idem: Spiritualis vero virtus Sacramenti ita est ut lux, quae ab illuminandis pura excipitur, et si per immunda transeat, non inquinatur. Quos baptizat ebriosus, quos baptizat homicida, quos baptizat adulter, Christus baptizat; et caetera huiusmodi. Autamen decessores nostri Nicolaus et Gregorius a missis sacerdotum, quos tales revera esse constiterit, fideles abstinere decreverant, et ut peccandi licentiam caeteris auferrent, et huiusmodi ad dignae poenitentiae lamenta revocarent. Scribit hoc praedecessor noster Gregorius Radolpho et Bertholdo ducibus inter caetera: Officium simoniacorum, et in fornicatione iacentium, scientes, nullo modo accipiatur, et quantum potestis, tales sanctis deservire misteris vi, si oportuerit, prohibeatis etc.

Utum uti sacramentis criminosis, quae a criminosis conferuntur.

§ 7. Porro ad haec, quae tibi sylogi-

stice in eadem epistola obliiciantur, idest si Corpus et Sanguis Christi non sunt, et alia quae praediximus, proprias non habent virtutis dignitates, quid agentibus obsunt; quod si habent, cur spernuntur, sicubi ab indigno praesumuntur? Ad haec, inquam, ita respondemus, proprias quidem habent virtutis dignitates, ut praefatus Augustinus ait super Iohannem contra Donatistas, sed agentibus vel suscipientibus eadem sacramenta contra praefatorum Pontificum instituta, nisi forte sola morte interveniente, utpote ne sine baptismo vel communione quilibet humanis rebus excedat, eis, inquam, in tantum obsunt, ut veri idolatrae sint, cum talibus et ordinationum et sacramentorum confectio, et aliter quam praemissum est, scienter susceptio vehementer a sanctis canonibus prohibeatur; ait namque Samuel propheta: Quoniam peccatum ariolandi est repugnare, et quasi scelus idolatriae nolle acquiescere (1). Haec de malis catholicis, qui intra Ecclesiam sunt; caeterorum schismaticorum et haereticorum sacramenta, quoniam extra Ecclesiam sunt, iuxta sanctorum Patrum traditiones, sicut Pelagii, Gregorii, Cypriani, Augustini, Hieronymi, formam quidem sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur, nisi cum ipsi vel eorum sacramentis initiati, per manus impositionem ad catholicam redierint unitatem.

§ 8. Sciendum vero est, quod canones apostolorum, quorum auctoritate Orientalis, et ex parte Romana utitur Ecclesia, et insignis martyr Cyprianus, et LXXX episcopi cum eodem, baptismum haereticorum lavacrum diaboli appellant. Stephanus vero, et Cornelius, martyres et Pontifices Romani, et venerabilis Augustinus in libro de Baptismo, eundem Cyprianum et praefatos episcopos hanc ob causam vehementer redarguunt, affirmantes, baptismum, sive ab haeretico sive schismatico, ecclesiastico more celebra-

(1) 1 Reg. xv, 25.

tum, ratum esse; et merito, quia alia in baptismo, et alia in reliquis sacramentis consideratio est; quippe cum et ordine prior et necessarius sit: subito enim morituro prius baptismo, quam Dominici Corporis communione, vel aliis sacramentis consulitur; et dum forte catholicos non invenitur, satius est ab haeretico Baptismi sacramentum sumere, quam in aeternum perire. Et hanc sententiam praescriptorum Pontificum, Cornelii, Stephani et Augustini secuti sunt Innocentius, Siricius, Leo, Anastasius, et Magnus Gregorius, et omnis Ecclesia: et quoniam epistolae brevitatis propositis tibi quaestionibus fortasse non sufficit, eorundem temeritatem ad Sedem Apostolicam instruendam mitte, aut iuxta Apostolam veluti sanae doctrinae adversarium post secundam et tertiam correctionem devita. Tu vero esto fidelis usque ad mortem, ut percipias coronam Vitae. Data Romae (1).

PASCHALIS II

PAPA CLX.

Anno aerae Christi comm. *MXCIX.*

Paschalis II natione Tuscus, patria Bledanus, antea Rainerus seu Ragingerius, monachus Cluniacensis et abbas monasterii Sanctorum Laurentii et Stephani extra muros, presbyter cardinalis tituli S. Clementis, electus est in Romanum Pontificem die 15 augusti 1099, ac

(1) Cum nulla in calce huius epistolae legatur chronologica nota, ultimam ex Urbani PP. epistolis fecimus, Baronii secuti exemplum. Quae vero de veritate eiusdem clarissimus hic auctor brevibus asserit, libet referre. Illa vero hic integra est reddenda . . . Decretalis epistola, quae data habetur praeposito S. Iuventii . . . quam necdum causam reperimus: extat enim ipsa apud Anselmum Lucensem etc. Porro quam etiam apud Gratianum diversis in locis sub diversis titulis per fragmentum positam habes epistolam, hic ut fuit, simul integram leges.

Schismaticorum et haereticorum sacramenta formam habere, sed non virtutis effectum declarat.

Baptisma ab haereticis, vel etiam a schismaticis more ecclesiastico datum, ratum esse declarat.

postridie huius diei consecratus. Sed in pontificatu annos xviii, mens. v, dies vii (1), imperantibus in Oriente Alexio Comneno, in Occidente duobus Henricis III et IV, obiit die 21 (2) ianuarii anno Dom. 1118, et sepultus est in patriarchio Lateranensi. Vacavit Sedes dies iii (5).

Schisma vigesimum quartum in Ecclesia triplex.

Primo, vel altero a Paschalis PP. electione anno, Guibertus antipapa quem Clementem tertium appellatum diximus, de loco ad locum fugiens, tandem infelix cum fuga diem clausit extremum. At non proinde restituta Ecclesiae tranquillitas. Henrici enim (III) opera (ait Baronius) tres post Guibertum sunt subrogati sibi invicem succedentes pseudo-pontifices, Albertus, Theodoricus, et Maginulphus, arescentibus suo ipsorum ortu maledictionis palmitibus infelicibus. Post mortem Guiberti duo statim delignantur Papae (ait Pandulphus Pisanus) alter post alterum, et unus quidem eodem, alter vero post cv electionis suae diem a fidelibus captus, qui Albertus vocabatur, apud S. Laurentium retrudij; et, qui Theodoricus, apud S. Trinitatem in Cava eremiticam vitam addiscere, Patrum iudicio adiudicati sunt. Eligitur et tertius Maginulphus nomine (qui archipresbyter antea fuerat, et Silvestri IV nomen accepit). Hic quia nigromantiae fabulis simplicem populum, illos maxime, qui conscientia scelerum, vel ambitu futuri successus ad

(1) Sic legitur in quarto ex Critic. Baron. praefixis catalogis, in sexto legitur *dies ix* inclusis extremis, in septimo *dies viii* inclusa obitus die, in octavo m. vi, scriptoris incuria *dies vii*. (2) Baronius Paschalis PP. obitum refert ad diem 18 mensis huius, eiusque pontificatus dies iv tantum addit supra annos xviii, mens. v, Pandulphi Pisani innixus auctoritati, qui Paschalem *carnis debitum* solvisse scribit xv *kalendas februarii*: sed cum auctore Pandulpho eodem Sedes vacaverit *diebus tribus*, Gelasius vero successor electus fuerit die 25 ianuarii, prout ostendimus, legendum videtur xii *kalendas februarii*. (5) Prout habet octavus ex laudatis catalogis.

cum refugium fecerant, allicuerat, gravem in Ecclesiam calorem impressit. Sed dum auguris fisis, Pontificatum adipisci nititur, quod ex diabolo dari non potuit, divinus destitutus auxilium merito amisit; et sacerdotum, quod sine Deo arripuit, tenere non licuit misero: amisit et urbem, ut exul gravi inopia miserisque afflictus (corrosa, ut aiunt, lingua), vitam cum crimine finiret.

I.

Concesso pallio Guidoni archiepiscopo Viennensi, eidem episcopus et metropolitana iura confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Summa potestas a Christo data Petro; et mandatum de confirmandis in fide fratribus. — In omnibus iudicandum secundum aequitatem. — Ecclesiae suffraganae Viennensis archiepiscopus. — Tarrantasiensis quoque Ecclesia Viennensi subiecta. — Cui bona omnia ac donationes, — Item privilegia et iura confirmantur. — Pallium Guidoni archiep. conceditur. — Et monita quaedam dantur saluberrima.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Guidoni Viennensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in caelis et in terra, beato Petro eiusque successoribus auctore Deo principaliter traditam, illis Ecclesiae verbis agnoscit quibus Petrum Dominus allocutus est, Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis (a). Ipsi quoque, et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio, eodem Deo auctore, praestatur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, Petre: et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (b). Oportet ergo nos, qui licet indigni, Petri residere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad

Exordium.

Summa potestas a Christo data Petro; et mandatum de confirmandis in fide fratribus.

(1) In Biblioth. Floriac. edidit Ioann. a Bosco. (a) Matth. xiii. 18. (b) Luc. xxii. 32.

In omnibus iudicandum secundum aequitatem.

Ecclesiae subfraganae Viennensis archiepiscopus.

Tarantasiensis quaeque Ecclesiae Viennensis subiecta.

Cui bona omnia ac donationes,

Item privilegia et iura confirmantur.

Pallium Guidoni archiepiscopo conceditur.

Et monita quaedam danti saluberrima.

interni arbitrium iudicis sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem. Tuis igitur, frater clarissime Guido, iustis petitionibus annuentes, sanctam Viennensem Ecclesiam, cui auctore Deo praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Mansuro itaque in perpetuum decreto, videlicet Gratianopolis, Valentina, Dia, Alba, quae et Vivarium dicitur, Geneva, Maurienna, sanctae Viennensis Ecclesiae tanquam metropolitanae iure perpetuo debeant subiacere. Porro Tarentasiam ita semper sub primatu Viennensis Ecclesiae permanere decernimus, sicut a sanctis praedecessoribus nostris Leone, Nicolao atque Urbano noscitur constitutum; abbatias quoque tam intra quam extra urbis Viennensis moenia sitas, tuae fraternitati regendas disponendasque committimus. Praeterea statuimus, ut quaecumque praedia, quaecumque dona, vel a romanis imperatoribus, vel a Burgundiae regibus, tuae Ecclesiae data vel reddita sunt, quaecumque hodie possidet, sive in futurum iuste et canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent. Ad haec tam supranominatorum praedecessorum nostrorum, quam et caeterorum catholicorum Sedis Apostolicae Pontificum privilegia, de iure seu possessione Viennensis Ecclesiae edita, nos quoque praesentis Decreti auctoritate, firma integraque perpetuo permanere decernimus. Pallio ad missarum tantum solemniam illis solummodo diebus uti fraternitas tua meminerit, qui tuis praedecessoribus Romanae auctoritate Ecclesiae concessi sunt: cuius te volumus per omnia genium conservare. Huius enim indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis, si quando adveniunt, inveniatur cum iustitia recta, amica bonis, perversis contraria; nullius unquam faciem pro veritate loquente premens, misericordiae operibus iuxta

virtutem insistere cupiens: infirmis compatiens: benevolentibus congaudens: de alienis gaudiis tanquam de propriis exultans: in corrigendis vitiis pie saeviens: in fovendis virtutibus auditorum animos demulcens: in ira iudicium sine ira tenens: in tranquillitate severitatis iuste censuram non descrens. Haec est, frater clarissime, pallii dignitas, quam si sollicite servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Fraternitatem tuam supernae miserationis dignatio per tempora longa conservet incoluem. Scriptum per manum Petri notarii regionarii sacri palatii (1).

II.

Confirmatio bonorum omnium ac possessionum ad Eduensem Ecclesiam pertinentium (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Summi Pontificis B. Petrum in fide debent aemulari. — Potestas in eisdem ab illo derivata. — Confirmantur bona huius Ecclesiae. — Datoque decreto pro eius immunitate. — Nonnulla conceduntur privilegia. — Solitae clausulae, poenam praemiumve irrogantes. — PP. Subscriptio.

Paschalis servus servorum Dei, dilecto fratri Norigaudo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum divini dispensatione iudicii ad huius officii gradum, licet indigni promoti simus, ut apostolorum principis vices in Ecclesiae regimine teneamus, elaborandum nobis est, et annitendum omnino, ut in constituendis ecclesiasticis

(1) Primo pontificatus Paschalis anno datas altatas literas non negaverit quisquis adverterit anno 1100 venisse in Angliam Guidonem istum Viennensem archiepiscopum *functurum legatione totius Britanniae ex praecepto et auctoritate Apostolicae Sedis*, ut inquit Eadmerus lib. 3 Novorum, cap. 1. (2) Ex Chartario Eccles. Eduen. edidit Sammarth. inter Instrumenta Ecclesiae huius num. XLVII.

Exordium.

Summi Pontifices B. Petrum in fide debent aemulari.

negotii eius monita et institutiones devotione fidelissima, et fide devotissima aemulmur, cuius fides praecipua, et dilectio spectata Domino extitit, adeunt in eius singulariter fidei stabilitate immobili, pretioso Sanguine redemptam, suam Dei filius statuere et confirmare voluerit Ecclesiam, dicens: Tu es Petrus et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam (a). Cui etiam tantam potestatis praerogativam concessit, ut eius arbitrio in caelo et in terra, vel liganda ligarentur, vel solvenda solverentur. Quam potestatis suae successionem ipse B. Clementi, et per eum omnibus concessit, qui eius Sedi iuste praesidere, et Ecclesiam Dei canonice studuerint ordinatione disponere. Cuius nos fidei auctoritate muniti, tibi, dilecte frater Norrigaude, omnibusque tibi canonice successores, confirmamus omnia, quae ad Eduensem Ecclesiam, in qua te canonice credimus ordinatum, pertinere videntur, tam in ecclesiis, parochiis, coemeteriis, presbyteriis, cunctisque ecclesiasticis ordinibus, quam etiam praediis alisque omnibus possessionibus, mobilibus, quae acquisita sunt, vel iuste acquiri poterunt, ut haec omnia tibi tuisque successoribus ita libere possidere liceat, sicut antecessor tuus in uno die ante suum obitum quiete et iuste possedissee probatur. Illud autem apostolica auctoritate statuimus, ut nulli presbytero vel viventi vel morienti, seu ad aliam religionem, vel ad quietam vitam transeunti, liceat res, quas a die ordinationis suae in Ecclesia, in qua est ordinatus, conquirere poterit, auferre vel minuere; sed intacta ea et illibata in ipsa, in qua conquisita sunt, permittat Ecclesia remanere. Illos etiam, qui a vobis excommunicati, vel ab officiis divinis pro suis fuerint excessibus remoti, ne aliquis in communionem recipere, vel in officium praesumat restituere, eadem auctoritate prohibemus. Statuimus quoque, ut pro sepulturae quidem loco vel spatio nullum penitus ab aliquo

(a) Matth. xvi. 18.

Bull. Rom. Vol. II.

27

pretium exigatur: pro redemptione vero peccatorum, morientes, in Ecclesia, in qua fidei sacramenta acceperint, elemosynam dare secundum apostolica decreta statuimus omnino et confirmamus. Si quis autem ad aliam, vivens sive moriens, se conferre voluerit, de eo, quod pro salute animae suae dare disposuerit, secundum apostolica decreta, matrici Ecclesiae partem relinquat. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona contra hanc nostrae constitutionis paginam praesumptuose venire tentaverit, huiusmodi, ut sacrilegii reum, a liminibus sanctae Dei Ecclesiae arcendum iudicavimus. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud honorum Retributorem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Iohannis scrinarij sacri Lateranensis palatii. Ego Paschalis episcopus S. Ecclesiae subscripsi etc.

Datum Laterani per manum Leonis scriptoris xviii cal. maii ind. viii, anno dominicae incarn. mc, pontificatus autem D. Paschalis secundi Papae, primo.

Dat. die 14 aprilis anno Domini 1100, pontif. anno 1.

III.

Monasterium Cistercii monachorum S. Benedicti, in dioecesi Cablonae, nuper institutum, sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur.

SUMMARY

Exordium. — 1. Monasterium Cistercii sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur. — 2. Perturbari prohibetur. — 3. Concordia cum monasterio Molismensi confirmatur. — 4. Hortatio pastoralis. — 5. Poena contra violatores privilegii huius. — 6. Benedictio fructuum dicti monasterii. — Papae subscriptio.

Solidae clausulae, poenam praemittunt irrogantes.

PP. Subscriptio.

Potestas in eosdem ab illo derivata.

Confirmantur bona huius Ecclesiae.

Datoque decreto pro eius immunitate.

Nonnulla conceduntur privilegia.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili filio Alberico novi monasterii abbati, quod in Cabilonen. parochia situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium. Desiderium, quod ad religiosum propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua est dilacione complendum.

Unde nos, o filii in Domino dilectissimi, citra difficultatem omnem vestrarum precum petitionem admittimus, quia religioni vestrae paterno congratulamur affectu.

Monasterium Cisterciensis sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

§ 1. Locum igitur illum, quem inhabitandum pro quiete monastica elegistis, ab omnium mortalium molestiis tutum ac liberum fore sancimus; et abbatiam illic perpetuo haberi, ac sub Apostolicae Sedis tutela specialiter protegi, quamdiu vos et successores vestri in ea, quam hodie observatis, disciplinae ac frugalitatis observantia permanseritis: salva Cabilonen. Ecclesiae canonica reverentia.

Perturbari prohibetur.

§ 2. Praesentis itaque decreti pagina interdicens, ne cuiquam omnino personae liceat statum vestrae conversationis immutare, neque vestri, quod novum dicitur, coenobii monachos sine regulari commendatione suscipere; neque congregationem vestram astutius quibuslibet, aut violentiis perturbare.

Concordia cum monasterio Molismensi confirmatur.

§ 3. Eam sane controversiae decisionem, quam inter vos et Molismensis claustrum monachos frater noster Lugdun. episcopus, tunc Apostolicae Sedis vicarius, cum provinciae suae episcopis, aliisque religiosis viris, ex praecepto praedecessoris nostri apostolicae memoriae Urbani II impetravit, nos tamquam rationabilem ac laudabilem confirmamus.

Hortatio pastoralis.

§ 4. Vos igitur, filii in Christo dilectissimi ac desideratissimi, meminisse debetis, quia pars vestri saeculares latitudines, pars ipsas etiam monasterii laxioris minus austeras angustias, reliquistis. Ut ergo hac semper gratia digniores censeamini, Dei semper timorem et amorem

in vestris cordibus habere satagite, ut quanto a saecularibus tumultibus et deliciis liberiores estis, tanto amplius placere Deo totius mentis et animae virtutibus anhelatis.

§ 5. Sane si quis in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut viccomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

Poenae contra violatores privilegii huius.

§ 6. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax D. N. Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Benedictio factorum dicti monasterii.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Papae subscriptio.

Dat. Troiae per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis kalendis maii, indictione octava, incarnationis dominicae anno mc, pontificatus autem domini Paschalis secundi, i.

Dat. die 1 maii anno Domini 1100, pontif. anno i.

IV.

Privilegium Troianae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Troiani episcopi a Summo Pontifice consecrandi. — Omnibus et singulis eiusdem Ecclesiae bonis fruantur, absque ullius personae vi, sive molestia. — Solitae clausulae. — Paschalis PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. i.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Huberto Troiano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Iustis votis consensum praeberere, iustisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur.

Tuis igitur, frater in Christo charissime Huberte, iustis petitionibus annuentes, S. Troianam Ecclesiam, cui Deo auctore praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Statuimus enim, ut eiusdem Ecclesiae Troianae antistites in perpetuum a Sedis Apostolicae Pontifice consecrentur; cui nimirum Ecclesiae, tibi que ac tuis legitimis successoribus iure proprio possidere firmamus, Montem Maiurum, villam, quae dicitur S. Laurentii, et quicquid in posterum iuste et canonice ad Ecclesiae possessionis proprietatem, largiente Domino, poteritis adipisci. Episcopali vero iure regendam in perpetuum ac disponendam sancimus ipsam civitatem Troianam, et in ea S. Nicolai monasterium cum Ecclesiis ad id pertinentibus, S. Crucem de Portula, et Felicem, Castellionem, Castellum Novum, Bicarum, cum abbacia S. Petri in Burgo eum ecclesiis ad id pertinentibus, ecclesiam S. Viti, fabricam S. Mariae de Focis, S. Petrum de Montella, S. Iustam, et quaecumque praedia praedecessorum nostrorum authenticis privilegiis, quae Ecclesiae vestrae data sunt, continentur. Decernimus itaque, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas, suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis vero in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vice comes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet, saecula-

risve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Ego PASCHALIS S. catholicae Ecclesiae episcopus subsce.

Ego Oddo Ostiensis episcopus subs.

Ego Odorinus cardinalis et abbas subsce.

Ego Albic. dia. card. S. Petri subsce.

Ego Milo Praenestinus episc. subsce.

Ego Bruno Signin. episc. subsce.

Ego Tinto card. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Paganus diaconus Romanae Ecclesiae cardinalis subsce.

Datum apud Casinum per manum Iohannis S. R. E. diaconus cardinalis iv idus novembris ind. viii, incarn. Domini anno mc, pontificatus autem D. Paschalis II Papae, anno ii.

Dat. die 10 novembris anno Domini 1100, pontif. anno ii.

V.

Privilegium, quo monasterii Cluniacensis bona omnia ac iura confirmantur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmantur privilegia omnia Cluniacensibus concessa a Gregorio VII et Urbano II. — Et quae concessa sunt in Concilio Arvernensi. — Bona quoque prout hic enumerantur. — Quae bona omnia cum ecclesiis et cappellis declarantur innumia

(1) Edidit Martinus Marrier in Bibliotheca Cluniac. col. 322, et Guichenon ex Archiv. Nantuae Ecclesiae.

Troiani episcopi a Summo Pontifice consecrandi.

Omnibus et singulis eiusdem Ecclesiae bonis fruantur.

Absque ullius personae vi, sine molestia.

Solidae clausulae.

Paschalis PP.

et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

ab omni laicali onere. — Earum veropresbyterianimarum curam ab episcopo loci accipere debeant. — Facultas datur recipiendi elemosynas, quae gratis offeruntur. — Abbatiae nonnullae Cluniacensi abbati subiiciuntur. — Salvo iure S. R. E. fratres Cluniacenses a sacris officiis suspendi non posse declarat; — Nec prohiberi, quin in monasteriis clericis aut laici delinquentes recipiantur; — Nec bona ad eadem spectantia quoquomodo molestari; — Sub poena privationis gradus et censurarum. — Paschalis PP. subscriptio. — Subscriptionses S. R. E. cardinalium.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis imposterum.

Prooemium.

Zelus Domini (1), et religionis praerogativa, qua per universum fere Occidentem nostris temporibus per Dei gratiam congregatio vestra percussit, et inconcussa unitas, qua inter procellas omnes Sedi Apostolicae adhaesistis, mansuetudinam nostram vehementius exhortantur, imo urgent atque compellunt, et vestris petitionibus assensum accomodare, et quieti vestrae imposterum providere solliciti debeamus. Quapropter quidquid libertatis, quidquid tuitionis, quidquid autoritatis praedecessores nostri Ecclesiae Romanae Pontifices, praesertim apostolicae memoriae Gregorius VII et Urbanus II vestro monasterio, et locis, ad idem pertinentibus, contulerunt, nos quoque praesenti decreto auctore Domino confirmamus. Ad haec adiciamus, ut in omnibus prioratibus et cellis, quae nunc sine proprio abbate vestro regimini subiectae sunt, nullus unquam futuris temporibus abbatem ordinare praesumat; sed tam prioratus ipsi et cellae, quam et caetera in quibuslibet locis omnia, quibus fraternitas tua Arvernensis concilii, quod per supradictum Urbanum PP. celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla questio mota est, cui nimirum concilio per temetipsum interfueras, tam tibi

Confirmantur privilegia omnia Cluniacensibus concessa a Gregorio VII et Urbano II;

Et quae concessa sunt in Concilio Arvernensi.

(1) Haec desiderantur in exemplari a Marrier edito.

quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur, in quibus haec propriis visa sunt annotanda nominibus: S. Maria de Charitate de Martignaco (1), S. Petrus de Munsiacco (2), S. Petrus de Leucis (3), S. Paulus de Pergamo, S. Isidorus de Hispania, S. Odylus (4) de Scarrione, Sanctus Marcellus de Salsimoniaco, S. Marcellus de Cabilone, Carus Loens, Paredus, Romanum monasterium, S. Victor de Gebenna, Paterniacus, S. Saturninus de Provincia, S. Entropius, S. Martinus de Auxia, monasterium de Cacerris, S. Maria de Tolosa, Boort (5), Tiernus, S. Martinus de Capiis (6), Sylviniacus, Virgenus, Ginniacus, Nantuaucus, S. Pancratius de Anglica, S. Leccerius de Bigorro, S. Arentius (7) Auxiensis, S. Maria de Nazara, S. Iacobus de Potino, S. Gabriel de Cremona, S. Salvator et S. Stephanus de Niverno. Praecipimus etiam, ut omnes ecclesiae seu capellae vestrae et cimiteria libera sint et omnis exactionis immunita praeter consuetam episcopi paratam iustitiam in presbyteros, si adversus ordinis sui dignitatem offenderint: exceptis nimirum Ecclesiis illis, quae absque huiusmodi subiectione in abbatis potestate subsistunt. Liceat quoque vobis cum iuribus vestris (8) presbyteros eligere, ita tamen, ut ab episcopis, vel episcoporum vicariis animarum curam absque venalitate suscipiant; quam si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur; neque cuilibet facultas sit, aut claustrum unquam aut locorum vestrorum fines pro vivorum sive defunctorum elemosynis ob salutem datis inquietare; sed tam virorum quam mulierum oblationes, quae Deo offeruntur, in usum servorum Dei, pauperumque Christi percipere liceat.

Bona quoque prout hic enumerantur.

Quae bona omnia cum ecclesiis et capellis declarantur immunita ab omni laicali onere.

Earum vero presbyteri animarum curam ab episcopo loci accipere debeant.

Facultas datur recipiendi elemosynas, quae gratis offeruntur.

(1) Marr. de Marciniaco. (2) Marr. de Cusiniaco. (3) Marr. de Leucis. (4) Marr. Orylius. (5) Marr. S. Maria de Tolosa Boorum. (6) Marrier de Capiis. (7) Marrier S. Orvulius. (8) Marrier seu fratribus vestris.

Abbatiae nonnullae Cluniacensis abbatis subiciantur;

Salvo iure S. R. E., fratres Cluniacenses a sacris officiis suspendi non posse declaratur;

Nec prohiberi, quominus in monasteriis clericus laici delinquentes recipiantur.

Nec bona ad eadem spectantia quoquomodo molestari.

Sub poena privationis grauis et censurarum.

Abbatias vero, quas toae tuorumque successorum ordinationi praedecessor noster Gregorius VII PP. commisit, nos quoque committimus, videlicet Vinhelva, S. Egidii, S. Ioannis de Angelico, S. Petri de Moysiaco, Malicacensis, S. Martialis de Lemovico, novum monasterium S. Cypriani Pictaviensis de S. Sacco; adiacentes etiam S. Germani Antissiodorensis, S. Astrimonii Mauricensis, S. Bertini Tavaniensis eidem ordinationi subiaceant: salvo nimirum iure sanctae Ecclesiae Romanae. Nec minus illud supradictum Urbani II Papae capitulum confirmamus, ne cellarum vestrarum nihilbet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione divinorum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi quam et famuli eorum, et qui se monasticae professioni deaverunt, clausis Ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis, divinae servitutis officia celebrent, et sepulturae debita peragant. Concedimus etiam vobis laicos seu clericos saeculares, nisi qui pro certis criminibus excommunicati sunt, ad conversionem, sive sepulturam per loca vestra suscipere. Clericos quoque regulares, qui pro necessitatibus ad vestrum coenobium effugiunt, suscipiendi, et ad vestrum propositum admittendi, religioni vestrae licentiam impertimus. Praeterea decernimus, ut nulli omnino hominum liceat vestrum venerabile coenobium et loca subdita temere perturbare; sed eorum Ecclesiae possessiones, et bona caetera, quae pro animarum salute donata sunt, vel in futurum Deo miserante donari contingerit, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permanent, quos profecto cognoscimus ab excommunicatis et rapacibus discretione debita contineri. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo et tertio commonita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudi-

cio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego PASCHALIS Sanctae Ecclesiae Catholicae episcopus.

Ego Odo Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Milo . . . Praenestinus episcopus.

Ego Albericus cardinalis S. Petri ad Vinula.

Ego Walterius (1) episcopus Albanensis Ecclesiae subscripsi.

Ego Teuto cardinalis Ss. Ioannis et Pauli.

Ego Ioannes Tusulanensis episcopus.

Ego Paganus S. R. E. cardinalis subscripsi (2).

Datum Anagninae per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, xvii kal. decembris, indictione viii, incarnationis dominicae anno mc, pontificatus autem domni Paschalis PP. ii.

Dat. die 15 novembris anno Domini 1100, pontif. anno ii.

VI.

Absolutio Godifredi Florentini episcopi, et damnatio accusatorum.

SUMMARIUM

Facti series. — Episcopi innocentia probata: — Falsi accusatores condemnati.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Florentino, salutem et apostolicam benedictionem.

Iamdudum apud nos confrater noster G. episcopus vester querelam suam de-

(1) Alias *Gualterus*. (2) In hisce subscriptionibus quae in exemplari S. Guichenon non leguntur, ex altero Martini Marrier supplevimus vel emendavimus.

Paschalis PP. subscripto.

Subscriptiones S. R. E. cardinalium.

Facti series.

posuit adversus Ecclesiae vestrae archidiaconum, et eius socios, videlicet Ioannem priorem ecclesiae Sancti Laurentii, et Petrum S. Petri de Scaradio, et Rumbaldum S. Stephani priorem, quod eum in populo criminarentur simoniaca pravitatis. Missis itaque literis utrique parti, agendae causae terminum dedimus. Cum in termino venisset episcopus, illi ad praesentiam nostram minime accesserunt, terrorem captiois in itinere praetendentes. Nos autem, ut eis huiusce occasionis diverticula tolleremus, per eundem episcopum, et per episcopum Volterrannum ducatum eis omnino tutum providere curavimus. Archidiaconus quidem, et B. Laurentii prior ad nostram praesentiam convennerunt; caeteri alii nec venerunt, nec pro se nuntios transmiserunt. Tunc praesentibus eis adversus eos episcopus questus est: quod se ipsius obedientiae, communionique subtraxerint: quod ipsum in populo simoniaci flagitii criminati sint: quod eius execrati sint consecrationes: quod adversus eum conspirationem in conventiculis fecerint.

Episcopi innocentia probata:

Porro illi, praemisso tractationis spatio, se accusatores episcopi, aut illius criminis probatores penitus negaverunt; collectiones clericorum seu laicorum in ecclesiasticis fecisse asseruerunt; sed propter inquirendam rumoris illius, qui contra episcopum increbuerat, veritatem; in quibus nimirum collectionibus conspirationis conventicula intelleximus; in caeteris quoque se offendisse confessi sunt. Prolata sunt igitur his causis congruentia sanctorum Patrum diversa capitula, Antiochenae videlicet synodi quintum: De his, qui se a ministerio ecclesiastico subtrahunt, et seorsim colligunt; item de conspiratione, seu coniuratione Chaleedonensis synodi decimumoctavum; et Callisti Papae ad episcopos per Galliam constitutos, cuius initium est: Conspirationum crimina vestris in partibus vigere audivimus; item Alexandri Papae: De his, qui sanctos persequuntur, aut amovere, aut dilacerare

nituntur; item Stephani Papae: De his, qui adversus Patres armantur, et qui fratres calumniantur. Nos ergo, tantorum Patrum auctoritatibus instructi, praefatos viros, tamquam propria confessione convictos, ob (1) officii seu dignitatis suis sententia iudiciali removemus, nisi eis in posterum misericordia subveniatur Ecclesiae: aliisque etiam, qui vocati venire ad nostram praesentiam neglexerunt, idem iudicium irrogamus, quoniam eisdem videntur capitulis irretiti; equum est enim, ut delationem sententiae de absentia non lucrentur, quia confitetur de omnibus quisque, si subterfugere iudicium dilationibus putat. Omnibus igitur vobis praesentium literarum auctoritate praecipimus, ut episcopum vestrum, tamquam per Dei gratiam catholicum, unanimi concordia diligatis et vereamini. Si quis vero clericorum, aut laicorum temeraria deinceps praesumptione huiusmodi episcopum infestaverint, noverint se pertinacia sua clerici quidem depositione multandos: laici vero excommunicationi subiendos.

Data Laterani, v non. martii, indict. ix.

Dat. die 3 martii anno Domini 1101,
pontif. anno ii.

VII.

Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae supra caeteras omnes Hispaniarum Ecclesias (1).

SUMMARIUM

Toletanae Ecclesiae dignitas in multis synodis comprobata. — Toletana urbs ab Ildefonso rege ex Maurorum servitute vindicata, prima Hispaniarum sedes declaratur: eiusque archiepiscopo pallii usus conceditur. — Minores aliorum episcoporum causae per ipsum cognoscendae. — Eique subiicit dioeceses Saracenorum ditioni subiectas, cum primum de eorumdem manibus liberari contigerit. — Illos in-

(1) Forsitan ab. (2) Ex tom. xii Concil. inter epistolas Paschalis PP.

Falsi accusatores condemnati.

super, quae proprios metropolitae perdidit, usquequod tamen iis restituantur. — Confirmantur quoque antiqua omnia Ecclesiae eiusdem iura et privilegia. — Adhortatio ad Berhardum ut pastoris munus pro debito adimpleat. — Poenae contra temeratores privilegii huius. — Paschalis Papae subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, reverendissimo fratri Berhardo Toletano archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Actorum synodaliū decreta scrutantibus, liquet, quantanae (1) Toletanae Ecclesiae dignitatis fuerit ex antiquo, quantaque per eam in ecclesiasticis negotiis utilitates accreverint. Unde et nos eiusdem urbis statum, quantum nostrae est facultatis, in ecclesiasticis (2) dignitatibus gloria stabilire Domino adiuvante optamus. Igitur tum pro benignitate sanctae Romanae Ecclesiae debita, tum pro digna Toletanae Ecclesiae reverentia, tum etiam pro reverendissimi filii nostri praestantissimi regis Hldefonsi postulationibus, cuius nimirum virtute et prudentia Toletana Ecclesia (3) Maurorum et Moabitum inuerepta est, te, carissime frater, iuxta constitutum praedecessoris nostri sanctae memoriae Urbani Papae secundi, in totis Hispaniarum regnis primatem fore, praesentis privilegii auctoritate sancimus, sicut eiusdem urbis constat antiquitus extitisse Pontifices. Pallio sane in missarum solummodo celebrationibus uti debebis praecipuarum, quae subscriptae sunt, festivitatum temporibus; tribus videlicet diebus in Nativitate Domini, in Epiphania, Hypapante, Coena Domini, Sabbato Sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste, tribus solemnitatibus Sanctae Mariae, Sancti quoque Michaelis, et Sancti Ioannis Baptistae, in omnibus natalitiis Apostolorum, et eorum martyrum, quorum pignora in vestra Ecclesia requiescunt, sancti quoque Martini et Hldefonsi confessorum, et om-

(1) Forte pro *quantae*. (2) Alias in *ecclesiasticae dignitatis gloriam stabilire*. (3) Alias *civitas*.

nium commemoratione Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum et clericorum, et in annuo consecrationis tuae die, natali etiam sancti Isidori et Leandri. Primatem te universi Hispaniarum praesules respicient: et ad te, si quid inter eos graviori quaestione dignum exortum fuerit, referent: salva tamen Romanae Ecclesiae metropolitano privilegii singulorum. Toletanam ergo Ecclesiam iure perpetuo tibi, tuisque, si divina praestiterit gratia, successoribus canonicis tenore huius privilegii confirmamus, una cum omnibus ecclesiis et dioecibus, quas proprio iure noscitur antiquitus possedisse; praecipientes, de iis, quae Sarraecenorum ad praesens subiacent ditioni, cum eas Domino placuerit potestati restituere populi christiani, ad debitam Ecclesiae vestrae obedientiam referantur. Illarum autem civitatum dioeceses, quae Sarraecenis invadentibus metropolitanos proprios perdidit, vestrae ditioni eo tenore subicimus, ut quoad sine propriis exiterint metropolitanis, tibi ut proprio debeant subiacere. Si vero metropolis quaelibet in statum fuerit pristinum restituta; suo quaque dioecesis metropolitanitane restituitur. Neque tamen ideo minus tua debet studere fraternitas, quatenus unicuique metropoli suae restituatur gloria dignitatis. Haec et caetera omnia, quae ad antiquam Toletanae, Sedis Apostolicae concessione probari poterunt, nos tibi tuisque successoribus perpetuo possidenda contradimus atque firmamus. Te, reverende frater, affectione intima exhortamur, quatenus dignum te tanti honore pontifici (1) semper exhibeas, christianis ac Sarraecenis sine offensione semper esse procurans; et ad fidem infideles convertere, Domino largiente, verbis studeas et exemplis. Sic ex tui pallii dignitate, et placuit praerogativa praecellat in oculis hominum, ut interius virtutum excellentia polleas coram supernae oculis maiestatis.

(1) Forte *tanto honore pontificio*.

Toletanae Ecclesiae dignitas in multis synodis comprobata.

Toletanae urbis ad Hldefonso regem ex Maurorum servitute vindicata, prima Hispaniarum sedes declaratur: eiusque archiepiscopo pallii usus conceditur.

Minores aliorum episcoporum causas per ipsum cognoscendae.

Eiusque licet dioeceses Sarraecenorum ditioni subiectas, cum primum de eorumdem manibus liberari contigerit.

Illis insuper, quae propriis metropolis perdidit, usquequod tamen iis restituantur.

Confirmantur quoque antiqua omnia Ecclesiae eiusdem iura et privilegia.

Adhortatio ad Berhardum ut pastoris munus pro debito adimpleat.

Poenae contra temerarios privilegia huius.

Si qua igitur in crastinum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis sciens paginam, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioe communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sanctissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Peti notarii regionarii et scrinarii sacri palatii.

Paschalis Papae subscriptio.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscribo.

Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, secundo nonas martii, indictione octava, incarnationis dominicae anno MCI, pontificatus autem domni Paschalis Papae secundi, anno secundo.

Dat. die 6 martii anno Domini 1101, pontif. Paschalis anno n.

VIII.

Confirmatio episcopatus Atrebatensis, cui distincti a Cameracensi dioecesi limites constituuntur (1).

SUMMARIUM

Antiquas leges non esse infirmandas. — Atrebatensi Ecclesiae proprius datur episcopus; — Et antiqua iura omnia, ac bona restituntur; — Cum iisdem limitibus, quos antiquitus habebat. — Solitae clausulae contra violatores Chartae huius.

(1) Ex tom. III Spicilegii Dacheriani.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Lamberto Atrebatensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quae a Patribus constituta sunt, oportet profecto, ut sub metu et irrefragabili auctoritate teneantur. Dignum enim est ut nulla desidia negligentur, nulla dissensione violentur, nulla concertatione turbentur. Unde et nos, quod a patris memoriae praedecessore nostro Urbano de restitutione Atrebatensis Ecclesiae constitutum est, iustum omnino, et sacris canonibus congruum perpendentes, nostri quoque decreti auctoritate sancimus: ut videlicet Ecclesia eadem, sicut antiquitus episcopali dignitate claruit, ita etiam in posterum cardinale per Dei gratiam sortiatur antistitem. Divinae siquidem miserationis affectum, quem in Ecclesiarum suarum et populorum restitutionibus operatur, debemus et nos competentibus subsequi ac implere suffragiis. Te igitur, dilectissime ac reverendissime frater, quem in Atrebatensi Ecclesia praedecessor noster, Domino restituente, constituit, nos quoque cum divini favoris praesidio in episcopalis dignitatis functione firmamus. Quidquid autem praedictae Ecclesiae B. Remigius contulit, quidquid antiquis temporibus, dum episcopali dignitate polleret, eam possidere constitit; salvis legalibus institutis, et Romanae Ecclesiae privilegiis tantum tibi ac successoribus tuis permanere censemus. In quibus nominatim archidiaconias duas, quarum una Atrebatensis, altera dicitur Obstrevandensis, praefatae Ecclesiae confirmamus: et illos omnino limites inter Atrebatensem et Cameracensem Ecclesias fore praecipimus, quos antiquitus fuisse, vel scriptorum monumentis, vel territoriorum diremptione, vel certis aliquibus iudiciis potuerit comprobari; ut annuente Deo Ecclesiarum pax nulla occasione turbetur; et quae pro fidelium salute statuta sunt, perenni tempore inconvulsa stabilitate persistant. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis pagi-

Antiquas leges non esse infirmandas.

Atrebatensi Ecclesiae proprius datur episcopus;

Et antiqua iura omnia, ac bona restituntur;

Cum iisdem limitibus, quos antiquitus habebat.

Solitae clausulae contra violatores Chartae huius.

nam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii, et sermarii sacri palatii.

PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani, per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xvii kalend. maii, indictione ix, incarnationis dominicae anno mci, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae, secundo.

Dat. die 15 aprilis anno Domini 1101, pontif. anno n.

IX.

Confirmatio sententiae ab Urbano PP. II editae in controversia inter coenobium Cassinense et abbatissam S. Mariae de Capua super cella Cinglensi (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Urbani PP. super hac lite sententia. — Abbatissae S. Mariae de Capua appellatio in synodo Melphitana. — Causa inibi agitata. — Per Urbanum PP. Cinglensis cella Cassinensibus restituta: — Iterum ad Paschalem PP. appellatum est. — Quae deinde acta fuerint, exponitur. — Illic confirmatur Urbani sententia: — Apposita excommunicationis poena contra inobedientes. — Paschalis PP. subscriptio.

(1) Ex originali in archiv. edidit Gattula Hist. Cassinen. saeculi III, pag. 48.

Bull. Rom. Vol. II,

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri et compresbytero Oderisio Cassinensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiarum statu sollicitos esse, et, quae recte statuta sunt, stabilire. Ea perpetuo (1) coenobii vestri causam de Cinglensi cella nequaquam statu illo dimovendam duximus, qui a Domino praedecessore nostro sanctae memoriae Urbano scripti assertione institutus agnoscitur. In Melphitana siquidem synodo, quam largiente Domino, nostrae ordinationis anno secundo solemniter celebravimus, abbatissa, quae Cinglensem cellam ante tenuerat, vehementius reclamavit, se perpetrat tractatam, se passam iniuriam asseverans. Cumque consensus totum suis questibus implevisset, communis filius Iohannes Ecclesiae nostrae diaconus, absentiam tui gravatus, tandem surrexit, et negotium id canonice definitum exposuit. Cuius mox relationi confrater noster Oddo episcopus Ostiensis testimonium contulit, dicens, vere abbatissam de cella illa domini Urbani Papae iudicio restitam: vere post menses tres ad Barensis concilium invitata, quo cum non iverit, nuntium destinavit: ille, negotii finem subterfugiens, abbatissam non plenius restitam clamabat, quia quasdam cellae cartas, defensionis suae necessarias, minime recepisset. Unde actum fuit, ut per manum domini Roffridi Beneventani episcopi, cartae ipsae non ante requisitae in conspectu concilii redderentur. Mox Papa Beneventum regresso, iterum abbatissa per literas, ut Sinuessam venisset, ne quid gravaminis pati se illa iuste conquereretur, ad S. Germani oppidum, quod Casini Monti adiacet, veniendi accepit inducias. Venit tandem, sed causam aggredi recusavit, conquerens adhuc, quia non omnia Cinglensis cellae monumenta receperit. Fratres vero Cassinenses sacramento probare praesto fuerunt, se nec plures nec alias in eodem loco cartas,

(1) Forte *copropter*.

Exordium.

Urbani PP. super hac lite sententia.

Abbatissae S. Mariae de Capua appellatio in synodo Melphitana.

Causa inibi agitata.

quam reddiderant, invenisse. Illa quibusdam nostrum clam munimina cartarum ostendens, ad Pontificis conspectum producere noluit. Tandem domini Urbani Papae ad concordiam suadentis, nostrisque commotionibus parvipensis, clam discedens, iudicio locum dedit. Sic Dominus noster sanctae in Christo memoriae Papa Urbanus, relectis diligentius Romanorum Pontificum decretis, imperatorum praeceptis, loci fondatoris chirographis, cellam ipsam Cassinensi coenobio reddidit imperpetuum possidendam. Illa quippe abbatissae procurata absentia iuxta canonum sanctiones pro confessione habenda cunctis fratribus qui tunc aderant, episcopis seu cardinalibus censebatur. His verbis confratris nostri Ostiensis episcopi, Albertus quoque nunc Sipontinus episcopus, huius autem actionis tempore transacto Romanae Ecclesiae cardinalis presbyter, quia et ipse interfuerat, testificationis suae suffragium copulavit. Romani etiam iudices, Petrus et Raynaldus, negotium illud se praesentibus pertractatum perhiberunt, se etiam ex romanae legis libris sententiam proferentibus. His perauditis, grave nobis videri diximus, ut quae ab antecessoribus nostris decisa fuerant, retractarentur. Caeterum abbatissa illa vehementius insistente, fratribus nostris episcoporum quibusdam praecepimus, ut in partem euntes ex consilio responderent, utrum causa haec retractanda ulterius videretur. Regresso Brunone Signino episcopo, proloquente, dixerunt, rationabile ac iustum sibi domini Papae iudicium videri, ratumque id habendum tanquam canonico ordine pertractatum. Et nos ergo in eodem statu semper manere censuimus; et sicut tunc verbo, ita et nunc scripto saucimus, Cinglensem cellam, sub disciplina semper religionis monasticae disponendam, ad ius semper et possessionem Cassinensis monasterii pertinere. Si quis vero, huiusce definitionis et confirmationis tenore agnito, obviam ire, et cellam illam a Cassinensi

coenobio separare praesumpserit, ipse quoque ab Ecclesiae corpore, Ecclesiae iudicio separetur. Scriptum per manum Petri notarii regionarii, et scriniarii sacri palatii.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Paschalis PP. subscriptio.

Datum Lateranis per manum Iohannis S. Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis 11 kal. aprilis, indictione IX, anno dominicae incarnationis millesimo centesimo secundo, pontificatus autem domni Paschalis secundi anno II.

Dat. die 31 martii anno Domini 1102, pontif. anno II.

X.

Descriptio et assignatio confiniorum territorii Veliternensis (1).

SUMMARUM

Abolitio Actorum omnium a Guiberto anti-papa in praedictum civitatis Veliter. — Et confirmatio privilegiorum a Gregorio PP. VII eidem concessorum. — Describuntur fines territorii. — Poena pecuniaria contra inobedientes huic decreto. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, Veletranae urbis civibus, Apostolicae Sedis fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Et prava corrigere, et recta firmare, commissi loci et officii debito commone-mur. Idecirco iuxta petitionem vestram omnes pravas consuetudines vel exactiones, quas haeresiarcha Guibertus Provenatus, quondam episcopus, mox Apostolicae Sedis invasor, imposuit, de medio vestrae civitatis penitus abolere praesentis paginae auctoritate decernimus. Illam vero benignitatem, quam a praedecessore nostro s. memoriae Gregorio VII civitas vestra promeruit, hanc quoque, tam vobis quam posteris vestris, in Apostolicae Sedis fidelitate permanentibus, firmam manere san-

Abolitio Actorum omnium a Guiberto anti-papa in praedictum civitatis Veliter.

Et confirmatio privilegiorum a Gregorio PP. VII eidem concessorum.

(1) Ex authentico edidit Ughellius Ital. Sac. tom. I.

Per Urbanum PP. Cinglensis cella Cassinensibus restituta:

Iterum ad Paschalam PP. appellatum est.

Quae deinde acta fuerant, expulsi.

Hinc confirmatur Urbani sententia:

Apposita ex-communicatio poena contra inobedientes.

Describatur
fines territorii.

cinus, ut videlicet loci vestri potentiores, quibus et vos summi ius non negetis, imponere vobis graviora non audeant. Nec solum urbis vestrae habitatores, sed etiam antiqui fines ab omni seculari potestate invasione serventur et infestatione securi. Civitatis autem fines dicimus illos, qui pertinentias suas longe lateque concludunt. Cum de montibus, sylvis, et pratis, et aquaeductis, locis cultis atque incultis, quos in sequentibus nominatim exprimens decrevimus: a primo latere fossatum, quod descendit in monte Episcopi, et descendit ad aquam Palumbari, et exinde in silice de Marco: inde vero protenditur in vallem ad Centum-Guttas, et descendit ad Balneum Novum, unde revertitur per viam in colle de Benone-Manioso, descenditque per vallem in pratium de Camulselli, et tenditur per eam in possessionem S. Mariae de Domo, atque exinde in fossatum de Cerris, et per ipsum in terminum Turriehiae, ac reflectitur in pratium de formali de Ulmis, descenditque per vallem in possessionem S. Andreae in Silice, ac inde in fossatum de Lectere, et exinde iuxta vineas S. Andreae in fossatum de Arcione, descenditque per ipsum in Silicem, ac per eam recurvatur in Fossatum de Formello, unde descendit in valle de Scazi. A secundo vero finis incipit a columnella marmorea, quae inter vos et habitatores S. Petri in forma olim fuit, ubi et nunc est communi consilio constituta; inde vero protenditur in Plagarum de Salciara. A tertio autem finis incipit a fossato de Carciavo, ac per ipsum ascendit ad Pontem de Carano, indeque extendit (1) ad formales de Stuti, et exinde tenditur in fossatum S. Angeli sub terra, et per ipsum fossatum ad Pentomeliham, atque inde ascendit ad fontem de Fico, et inde usque in Silicem, ac per eam in Pontem Valagui; exinde ascendit ad Pontem Magnellum, et per ipsum ad aquam Luciae, atque ad summitatem Montis de Spina. A quarto

(1) Forsitan extenditur.

(R. T.)

latere per Montis cacumen protenditur finis usque ad primum. Hos igitur fines cum detrimento vestro mutare omnino apostolica interdictione prohibemus: statuentes, ut quod in certis continentur, sicut ins est miuseuiusque, tam vos quam vestri haeredes, et quibus vos legaliter concesseritis, quiete possideatis in perpetuum. Quod si quaelibet parva vel magna persona contra hoc apostolicum decretum atque praeceptum temerario ausu venire tentaverit, admonita semel et iterum usque tertio per convenientes inducias, si non resipuerit, et quod iniuste egerit, condigne non concesserit, sciat se centum libras denariorum Papiensium, medietatem Camerae nostrae, medietatem iniustitiam patientibus, persoluturam.

Scrip. per manum Petri notarii regionarii et secretarii sacri palatii.

Poenam pecuniariam contra inobedientes huic decreto.

Paschalis PP. subscriptio.

Ego PASCHALIS episcopus ss.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. card. VIII id. aprilis, indict. X, incarnationis dominicae anno MCM, pontificatus autem domini Paschalis II anno III.

Dat. die 6 aprilis anno Domini 1102,
pontif. anno m.

XI.

Lichfeldensis, seu Castrens Ecclesiae translato Conventriam, cuius monachis ibidem regulariter vivere statuitur (1).

SUMMARIUM

In villis et castellis episcopus non ordinandos decrevit Anacletus PP. et ab Ecclesia ad aliam non transferendos: — Qua de causa episcopalis Sedes Conventriam transferenda: — Absque remotione fratrum inibi degentium; iuxta institutionem Cantuariensis Ecclesiae, et decretum a Gregorio PP. ad id editum. — Decretum immunitatis Conventriensis Ecclesiae ab omni molestia, vi etc. — Sub poena excommunicationis contra violatores etc. — PP. subscriptio.

(1) Ex Cod. 5126 Biblioth. Colbertinae editit Baluzius Miscell. lib. VII, pag. 152.

In villis et castellis episcopos non ordinandos decrevit Acaelems PP., et ab Ecclesia ad aliam non transferendos:

Qua de causa episcopalis sedes Conventuriam transferenda:

Absque remotione fratrum inibi degentium; iuxta institutionem Cantuariensis Ecclesiae, et decretum a Gregorio PP. ad id editum.

Decretum immunitatis Conventurienſis Ecclesiae ab omni molestia, vi etc.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Roberto Conventrano episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Per Petri apostoli discipulum successorem, Anaclethum, Petri apostoli preceptum habemus, ne in villis sive castellis aut modicis civitatibus ordinentur episcopi. Ab eodem etiam Pontifice, vel posterioribus patribus, constitutum est, ut sacerdotes ad quaecumque constituti fuerint Ecclesiam, in ea vitae suae diebus debeant perdurare. Huius nos iustitiae ratione communiti, carissime frater et coepiscopo Roberte, providendum duximus ne tua vel successorum tuorum cathedra imposterum fluctuet; quia et Lichfeldensis locus, et Cestrensis villa, ubi praedecessoribus tuis vel tibi hactenus sedes fuit, pro exiguitate ac paupertate sui episcopalis dignitatis solum non merentur. Statuimus ergo, ut apud Conventuriam deinceps tam tibi quam successoribus tuis in perpetuum episcopalis cathedra conservetur. Porro monachi, qui apud eundem locum in Beatae Mariae monasterio conversantur, semper sub tua seu successorum tuorum obedientia manean, et in ipsa episcopali Ecclesia divinorum officiorum debita peragant, prout in Cantuariensi Ecclesia per beatum quondam Augustinum novimus institutum; et sanctissimi patris ac praedecessoris nostri Gregorii, doctoris Ecclesiae catholicae, assertione sancitum. Nec cuiquam omnino successorum tuorum liceat monasticae disciplinae viros ab ipsa Ecclesia removere, aut eis possessiones aut bona caetera auferre, quae ab egregiae memoriae Leobrico comite, ipsius coenobii fundatore, vel aliis fidelibus, ad monachorum sumptus oblata et comparata sunt, vel in futurum offerri Domino disponente contigerit. Ad haec adiicientes, lecevimus, ut nulli omnino hominum liceat, eandem Ecclesiam turbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conser-

ventur eorum, pro quorum substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venierit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii et scrinarii sacri palatii.

Sub poena excommunicationis contra violatores, etc.

PP. subscripſio.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episc. Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xiv kal. maii, indictione x; dominicae incarnationis anno mcmii (1), pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae, iii.

Dat. die 18 aprilis anno Domini 1102, pontif. anno iii.

XII.

Confirmatio limitum ac bonorum omnium S. Ravellensis Ecclesiae, quae sub protectione Sedis Apostolicae recipitur (2).

SUMMARIVM

Exordium. — Ravellensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Cuius episcopus a Romano Pontifice consecrari debere statuitur. — Confirmatisque dioecesis finibus, et bonis ad hanc Ecclesiam pertinentibus, omnia in sua ianua-

(1) Ut bene conveniant indictio x et annus iv Paschalis PP. mense quidem aprili cum nota hae chronologica, legendum omnino est mcm, ut computanti patebit. (2) Edidit Ughell. Ital. Sar. tom. i.

mitate servari decernitur. — Sub poena excommunicationis. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili Constantino Ravellensis Ecclesiae episcopo, et successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enteseat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Tuis ergo postulationibus, frater in Christo venerabilis Constantine episcope, elementer annuimus, quia devotionis tuae sinceritatem erga communem Ecclesiarum matrem Romanam Ecclesiam affectio diutina declaravit: cuius nimirum merito voluntati tuae auctore Domino accomodavimus affectum, ut Ecclesiae tibi commissae status inconcussa semper stabilitate persistat. Per praesentis itaque decreti paginam decernentes decernimus,

Ravellensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Cuius episcopus a Romano Pontifice consecrari debere statuitur.

Confirmatio quoque dioecesis finibus,

Et bonis ad hanc Ecclesiam pertinentibus,

Omnia in sua immunitate servari decernitur.

rum usibus profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae epis. ss.

PP. subscriptio.

Datum Beneventi per manum Iohannis S. R. E. diaconi card., in kal. octob., indiet. x, incarn. dom. anno MCLII, pontificatus autem domni Paschalis II, iv.

Dat. die 29 septembris anno Domini 1102, pontif. anno iv.

XIII.

Confirmatio donationum Melphiensi Ecclesiae a Rogerio duce factarum (1).

SUMMARIUM

In villulis, municipiis et parvis civitatibus non ordinandi episcopi. — Sic statuendum de oppido Lavellano qui Melphiensi episcopo omnino subiicitur: cui praeterea confirmantur alia bona ad Melphiensem Ecclesiam pertinentia, ac praecipue donatio Rogerii ducis. — Cum decreto, ut episcopi a Rom. Pontif. consecrentur. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gulielmo Melphiensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Per apostoli Petri discipulum successorem, Anacletum, apostoli Petri prae-

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1

In villis, municipiis et parvis civitatibus non ordinandi episcopi.

Sic statuendum de oppido Lavellano qui Melphiensis episcopi omnino subicitur:

Cui praeterea confirmantur alia bona ad Melphensem Ecclesiam pertinentia, ac praecipue donatio Rogerii ducis.

Cam decreto, ut episcopi a Rom. Pontifice consecrarentur.

Solitae clausulae.

ceptum accepimus, ne in villis aut municipiis, vel in modicis civitatibus ordinentur episcopi; magnum enim est Ecclesiae detrimentum, cum episcoporum nomen ac dignitas frequentia inopiaque vilescit. Huius nos providentiae iustitia commoiti, praesentis decreti auctoritate iuxta Ss. Patrum statuta sancimus, ne in Lavellano oppido, quod Melphiae proximum est, ullo deinceps tempore episcopalis cathedra statuatur; ipsum vero oppidum cum pertinentiis et finibus suis tibi, venerabilis frater Gulielme Melphiensis episcopo, tuisque legitimis successoribus perpetuo regendum et episcopi iure tenendum, disponendumque firmamus. Praeterea villam Salsulae, Gaudianum, possessiones S. Iohannis de Hiceto ita semper in propria Melphiensis Ecclesiae possessione permanere censemus, sicut a filio nostro duce Rogerio suis temporibus traditae, et chirographo confirmatae sunt; hoc ipsum Iudaeorum censu, balnearum reddito, villanorumque vectigalibus, molendinis, vineis, agris, caeterisque rebus, quas intra vel extra civitatem Melphiae idem dux Rogerio vestrae contulit praesentis privilegii pagina constituimus: ad hoc, quicquid vel proprietario, vel baronali iure Ecclesiae vestrae in praesentiarum obtinet, sive in futurum largiente Domino iuste poterit atque canonice adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Porro in legationem... ut quicumque deinceps episcopi Melphien. in Ecclesia, Deo auctore, successerint, ab Apostolicae Sedis nostrae Pontifice consecrationis gratiam sortiantur. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commoiti, nisi reatum suum digna satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine D Re-

demptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

PP. subscri-
pliu.

Datum Beneventi per manus Iohannis S. R. E. diaconi in kal. octobris, indictione x, incarn. dom. anno MCCI, pontificatus autem D. Paschalis II Papae, IV.

Dat. die 29 septembris anno Domini 1102, pontif. anno IV.

XIV.

Privilegium monasterio S. Sophiae intra Beneventum sito, cuius bona omnia confirmantur (1).

SUMMARY

Exordium. — Madelini abbatis precibus indulgendo, Paschalis Papa monasterium S. Sophiae sub tutelam Sedis Apostolicae recipit. — Confirmatisque privilegiis omnibus a praedecessoribus Pontificibus concessis, et bonis ad monasterium huiusmodi pertinentibus quae enumerat; — Decernit nihil ab eodem auferri, alienari etc. posse; — Sed omnia monachorum usibus inservire sub regimine abbatis; — Qui de ipso monasterio a monachis eligatur: cum dependentia ab episcopo ordinario in iis, quae ad sacramentorum spectant administrationem. — Roboratio privilegii huius. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Madelmo abbati monasterii venerabilis Sanctae Sophiae intra Beneventum siti, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Præ postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitante assumat. Unde nos tuis, fili humanissime Madelme, piis postulatioibus annuentes, Sanctae Sophiae coenobium, cui Domino

Exordium.

Madelini ab-
batis precibus
indulgendo,

(1) Ex tom. IX Ital. Sac. Ughell.

Paschalis Papa monasterium S. Sophiae sub tutelam Sedis Apostolicae recipi.

Confirmatioque privilegii omnibus a praedecessoribus Pontificibus concessis,

et bonis ad monasterium humanitatis pertinentibus, quae enumerat.

auctore praesidere cognosceris, sub tutelam et iurisdictionem Sedis Apostolicae, sicut haecenus mansit, perpetuo permanere praesentis paginae auctoritate sancimus: ut soli Romanae Ecclesiae subditum, ab omnium Ecclesiarum necnon et personarum iugo liberum habeatur. Cuncta etiam, quae praedecessoribus tuis, vel tibi, ad eiusdem monasterii immunitatem, vel possessionem, nostrorum praedecessorum sunt privilegii attributa, nos quoque tibi iuxta (1) ac successoribus tuis regulariter promovendis praesenti privilegio contribuimus. Cellas propterea vel ecclesias vel villas, quae praedecessorum tuorum vel tua industria praedicto videntur coenobio iuste ac rationabiliter adquisitae, possidendas in perpetuum confirmamus: id est ecclesiam S. Benedicti quae dicitur xenodochium, S. Iohannis praecursoris Domini nostri Iesu Christi, S. Eupheniae virginis, S. Petri, quae dicitur Tonsuri, Sanctae Mariae Rotundae intra ipsam civitatem Beneventanam, ecclesiam Sanctae Mariae Genitricis semperque Virginis ac Matris Iesu Christi, ecclesiam Sancti Petri apostolorum principis, ecclesiam Sancti Nicolai episcopi, Sancti Erasmi confessoris, Sancti Martiani martyris, Sanctae Sophiae virginis, Sancti Angeli foras eandem civitatem Beneventanam, in Pantano ecclesiam Sancti Benedicti, Sancti Vitalis martyris, Sancti Mercurii apud Olivulam, Sancti Angeli, Sanctae Mariae de Scolatura cum suis omnibus pertinentiis, in vado Azara Sancti Benedicti, in Fallone Sancti Valentiniani, apud Votum ecclesiam Sancti Felicis una cum terris suis, in Corneto Sancti Sylvestri, in duabus rivis Sanctae Mariae, in Partitulo Sancti Martiani, in Cucciano S. Petri apostolorum principis, in Pazano Sancti Nicolai, item Beneventi S. Stephani, in Palearia Sanctae Mariae de Lucernara, et curtes duas, Sancta Maria in Sableta, et Sancta Maria in Templana in civitate quae no-

(1) *Lege iusta.*

minatur Triana, ecclesiam Sancti Angeli cum cellis suis, S. Stephani in Fronari, Sancti Gregorii in Escele, Sancti Angeli in Peselo, in Alipergo ecclesiam Sanctae Mariae Virginis, ecclesiam S. Angeli, Sancti Petri apostolorum principis, S. Marci, Sancti Iohannis, S. Laurentii martyris fortissimi, Sanctae Luciae virginis, in Casale Alvulo Sanctae Mariae, Sancti quoque Iohannis praecursoris Domini, in Ascoli Sancti Petri Apostoli, Sancti Desiderii in Illiceto, Sancti Eufrem in Morteto, Sancti Petri apud Asolam, Sancti Mercurii apud Bivinum, Sancti Martini episcopi in Biferno, monasterium Sancti Angeli cum cellis suis, in Petra Sancti Angeli, S. Trinitatis, in Patara Trindi Sancti Agelli, Sancti Petri in Balneo in valle Luparia, Sanctae Crucis in Linozano, Sancti Martini in Mitale, S. Marciani, Sancti Istonis archangeli, Sancti Stephani protomartyris in via Tarentina in via Terria S. Angeli, in Alisis Mercurii, S. Mariae, Sancti Marci, Sancti Silvestri, Sanctae Mariae Garoini abbatis, apud Sanctam Agatham S. Adulatoris, in Trevento apud monasterium S. Adintoris Sancti Laurentii, apud Luceriam Sancti Stephani, apud Matalonem S. Martini in Palmae, S. Aldegundis virginis in Galofechine, Sancti Mercurii, Sanctae Reparatae, Sancti Stephani, in Galo-Nocto S. Magni Heliae ad Sanctum Stephanum martyrem invincibilem Sanctae Crucis, S. Martini, Sancti Simeonis in Galo Pollicis, S. Iohannis in finibus Laniensis, Sanctae Mariae in Galo Effere, Sancti Archangeli in Olicino, Sanctae Mariae in Melanica, Sanctae Mariae in civitate Dragonara, Sancti Benedicti apud Cannas, Sancti Iohannis in Abellino, Sancti Germani, Sanctae Mariae in Bellola in Caudis, Sancti Angeli cum cellis: in civitate Neapolitana Sanctae Crucis in Sessula. S. Michaelis archangeli in Tocco, Sancti Angeli in monte Foliolanensis, Sanctae Benaee una cum omnibus ecclesiis suis, Sancti Marciani et Sancti Angeli in Petra

Strumini, casas et sylvas et curtem de Lapillo, et ecclesiam S. Bartholomaei apostoli in Collina, Sancti Matthaei, et curtem Denoriano, Sancti Petri de Magna-Luce apud Rederium, S. Martini in Alarino, S. Mariae in Gildone in Monte Malo, Sancti Felicis in Sertore, S. Viti in Sertore; ad Balham apud montes S. Marci Evangelistae, in Fossa Caeca Sancti Stephani protomartyris, ad Furculas Gaudinas Sancti Ieremiae, in monte Vici S. Fossii, in territorio Campi-Laeti ecclesiam Sanctae Luciae martyris, iuxta civitatem Florentinam monasterium S. Salvatoris una cum aliis quamplurimis ecclesiis ad idem pertinentibus; videlicet S. Leonis infra praedictam civitatem Florentinam, et Sancti Petri apostolorum principis de Vitiano, et Sancti Stephani protomartyris cum villa, quae nominatur Francisca, monasterium S. Nicolai episcopi in monte Felico una cum aliis ecclesiis ad idem pertinentibus, idest ecclesiam S. Petri foras civitatem vestram, et ecclesiam S. Martini intra Cannetum, et S. Gregorii extra ipsum Cannetum, in territorio Rodensi Sanctae Barbarae virginis, in civitate veteri Sepina monasterium S. Mariae cum cellis suis, idest Sanctae Mariae extra ipsam urbem, in civitate Neapolitana monasterium Sanctae Gertrudis, Sancti Constantini, Sanctae Elisabethae, S. Annae, Sancti Iacobi, S. Adiutoris cum omnibus suis pertinentibus, necnon et medietatem S. Silvestri, ecclesiam S. Gregorii apud Vaccantiam, monasterium S. Aronci cum cellis et pertinentiis suis, in Sambuceto Sanctae Mariae, apud Arolam S. Nicolai, item apud Vaccariciam monasterium S. Benedicti, in casali Petraefictae S. Iohannis, in Butticeella in portula S. Viti, castellum cum ecclesiis, villis, atque omnibus pertinentibus suis, in Cerito S. Martini episcopi, in Tusculano S. Christophori, castellum Pharneti cum ecclesiis, necnon et omnibus pertinentibus suis, villam dictam Lacovana cum ecclesia S. Donati secundum auctoritatem Angeli

cum omnibus pertinentiis eorum, cum ecclesia S. Marci una cum omnibus suis pertinentibus, Urbanum cum omnibus pertinentiis suis, Ripas Longas cum ecclesia Sanctae Mariae, Castellum Vetus, et ecclesiam S. Nicolai episcopi, villam Leo-Cubantis et ecclesiam S. Donati una cum omnibus, necnon et universis eorum pertinentibus, heremitarium S. Onuphrii, ecclesiam Sancti Michaelis archangeli una cum omnibus suis pertinentiis cum mobilibus atque immobilibus. Praesentis itaque nostri privilegii pagina apostolica auctoritate statuitur, ut quaecumque idem coenobium iuste possidet, quaeque in crastinum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, atque destruere, aut etiam ei ullas possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, aut quoquo modo molestare: verum omnia integre perseverare, atque conserventur, eorum, pro quorum substantia, aut sustentatione aut gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obbeunte tunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptione vel violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris elegerint: electus a Romano Pontifice consecratur. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros sunt Ordines promovendi, ab episcopis, in quorum dioecibus estis, accipietis, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerint, et si gratis ea et sine pravitate impenderit. Si quid vero horum obtulerit, liceat vobis, a quocumque volueritis catholico episcopo, quae supranominata sunt, sacramenta percipere. Si qua vero ecclesiastica secularis per-

Decernit nihil ab eodem auferri, alienari etc., posse;

Sed omnia monachorum usibus insertire sub regimine abbatibus;

Qui de ipso monasterio a monachis eligatur: cum dependentia ab episcopo ordinario in iis, quae ad sacramentorum spectant administrationem.

Roboratio privilegii huius.

sona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire attentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis ac mercedis inveniant. Amen. Bene valeas.

PP, subscriptio.

Ego PASCHALIS sanctae catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Capuae per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, vi kal. novembris, indict. II, incarn. domini. anno MCLII, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae, IV.

Dat. die 27 octobris anno Domini 1102, pontif. Paschalis anno IV.

XV.

Ecclesia S. Nicolai in Beneventana urbe cum pertinentiis omnibus, et Ecclesiis ei subiectis, Casinensibus donatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia S. Nicolai de iure Cassin. monasterii; — Pertinentiae Ecclesiae huius. — Solitae clausulae. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Oderisio Cassinensi abbati et Sanctae Romanae Ecclesiae presbytero cardinali, salutem.

Exordium.

Cum pro beati Patris nostri Benedicti reverentia, tum pro multis tam vestris, quam praedecessorum vestrorum meritis,

(1) Ex originali in Archiv. edidit Gattola Hist. Cassin. saec. VII, pag. 411.

Bull. Rom. Vol. II.

29

vestro nos loco plurimum debere cognoscimus; ideo iustum ducimus, ut ad vestri monasterii augmentum caritate solliciti intendamus. In urbe igitur Beneventana, quam nostri romani iuris esse perspicuum est, monasterio vestro in perpetuum possidendam ecclesiam S. Nicolai concedimus, quae sita est in urbis angulo iuxta turrem Paganam, et concessionem ipsam praesentis decreti pagina confirmamus. Quam nimirum Ecclesiam, et illibatam et integram vobis vestrisque successoribus perpetuo permanere sancimus, una eum omnibus, quae in praesentiarum ad ipsam pertinent. Quae videlicet ex maiori parte rerum, ad nostram Curiam pertinentium, adquisita seu comparata creduntur, idest moleundina duo sub uno tegmine: aliud, quod centimolum nuncupatur: hortos cum diversis arboribus, curtem in Roseto cum una petia de terra, curtem in rivo Tasi, curtem de Homodei; curtem Martini Alberici cum Silvola; curtes Rocconis duas; curtem Diaconi Mnsi; curtem in Monte Rottari; curtem in Saiano; curtem Valentini; terras in loco, qui dicitur Mediana per fines et terminos suos; ecclesiam S. Nicolai in Urbiliano prope Petram-Pelcinam cum pertinentiis suis; casam, quae est ante portam ecclesiae, per terminos suos ad laevam ecclesiae per terminos suos iuxta murum civitatis. Super quae etiam nos eidem Ecclesiae possessionibus adicimus ecclesiam S. Nicolai, quae vocatur de Rodenandi cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Mariae, quae vocatur Rotunda, cum pertinentiis suis; balneum novum iuxta ecclesiam S. Potiti: quaequid praeterea cella ipsa Beati Nicolai, Pontificum concessione, principum liberalitate, vel quorumcumque fidelium oblatione in futurum potnerit adipisci, sub vestra vestrorumque successorum dispositione ac potestate in perpetuum conservetur. Nulli autem personae unquam liceat suprafatam cellam ex vestri monasterii unitate dividere, et in aliam, quam a nobis statu-

Ecclesia S. Nicolai de iure Cassinens. monasterii;

Pertinentiae Ecclesiae huius.

Solita clausula.

tum est, possessionem occasione qualibet transmutare. Si quis vero aliter praesumpserit, Apostolicae Sedis animadversione mulctetur, et usque ad satisfactionem congruam excommunicationi subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servatibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Paschalis PP. subscriptio.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, xv kal. decembris, indictione x, anno dominicae incarnationis, MCM (1).

Dat. die 17 novembris anno Domini 1102, pontif. anno iv.

XVI.

Confirmatio bonorum omnium ad sanctam Fesulanam Ecclesiam spectantium (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad Fesulanam Ecclesiam spectantia confirmantur. — Cum decreto perpetuae immunitatis. — Solitae clausulae. — Paschalis PP. et quatuor cardinalium S. R. E. subscriptiones.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto fratri Iohanni Fesulano episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accommodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in ecclesia apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimus (5). Tuis igitur, frater in Christo charissime Iohannes, iustis petitionibus annuentes,

(1) Adhuc Gattula adesse sigillum plumbeum ex cordula pendens, quod nos eius ducti exemplo omittimus, exemplar datur infra diversorum sigillorum, quibus usus est Paschalis Papa. (2) Editum Ughell. Ital. Sac. tom. III. (3) Fortasse conspiciatur. (R. T.)

sanctam Fesulanam Ecclesiam, cui auctore Deo praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus; tibi enim tuisque legitimis successoribus confirmamus, episcopali et dominicali iure possidendam aream et civitatem Fesulanam cum ecclesiam, et curtiis, et terris adiacentibus: similiter castrum Montis Lauri, et Montis Regis, Boianam, et curtem Sala, et Festulanam, et Pratum Regis, ecclesiam S. Mariae in Urbana cum curte et Libiano et Biviliano, et castrum quod aedificatum est in supradicto episcopio iuxta fluvium Faltonae cum curte Rive-Feroli, et Pulcanti, castrum Cisilo, et curtem in Monte Acuto, et in Ampiniana Montana Sancti Gaudentii cum alpiibus et pertinentiis eorum, sicut ex regis concessione Ecclesiae tuae collata sunt: castrum Agne, curtem Turricbae, et Castillione, et partem Montis Bontilli, et partem castri Rufiani, monasterium S. Salvatoris situm in episcopatu Pistoriensi cum ecclesiis et curtiis sibi pertinentibus, monasterium Sancti Bartholomaei, monasterium Sancti Martini, monasterium Sancti Gaudentii cum pertinentiis eorum, et patrimonium filiorum Bennonis, et castrum quod vocatur Flumen, et quod iure supradictae Ecclesiae in territorio Mucelli detinent filii Ugonis, filii Rumberti, et Azzo filius Albizi, et filius Azoni de Castanicula, et Longobardi de Molezzano, et filii Ugonis de Casola, et Longobardi de Ferliano, et Longobardi de Sancto Iohanne Maiore, vel quicquid in praedicto territorio iuris vestrae Ecclesiae aliquis hominum detinere videtur, et quicquid Ugo filius Raynerii dedit praefatae Ecclesiae in Ampiniana, et in Monte Acuto, et in Reu Mangaua, Politiano, et medietatem Ecclesiae et curtiis in loco Quaracrae, et curtem Marinae. Praeterea plebem S. Iohannis sitam in Monte Lauro, plebem S. Babilli, et S. Ditali, plebem S. Leonini, plebem S. Mariae, plebem Sancti Stephani, plebem S. Ierusalem sitam in Pomino, plebem S. Ierusalem sitam in Glaceto, pleber

Bona ad Fesulanam Ecclesiam spectantia confirmantur.

S. Gervasii sitam in Soriano cum curte, plebem S. Petri sitam Casua cum curte et parte castelli, quod vocatur Novum, plebem S. Mariae sitam in Seo cum curte, plebem S. Iohannis sitam in Ca...plia, plebem S. Pauperatii, plebem S. Romuli cum curte, ecclesiam S. Miniatis cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae sitam in Carpinione cum corticella, plebem S. Viti, plebem Leonini sitam in Retiano, plebem S. Laurentii cum castello et curte, plebem S. Miniatis sitam in Rubiano, plebem (1) Petri cum curte sitam in Cintoria, ecclesiam S. Iusti sitam in Monte Dantuli, plebem S. Petri sitam in Sillano, plebem S. Crescii sitam in Novole, plebem S. Leonini sitam in Penzano cum curte, ecclesiam S. Euphrosini cum curte, ecclesiam S. Pauli cum curte, quae est posita iuxta castrum Corbuli, plebem S. Mariae et S. Petri sitam in Avano, plebem S. Iusti cum curte, plebem S. Pauli cum curte, plebem S. Leonini in Collina, plebem S. Mariae in Monte Milliaro, plebem S. Martini in Tertinulo cum curte, ecclesiam S. Mammilliani cum curte, plebem S. Petri Ormenae cum curte, plebem S. Marci in Stilliana. Quicquid praeterea vel in Fesulanae Ecclesiae parochia, vel in aliarum ecclesiarum parochiis praedieti antecessores tui haecenus possedisse videntur, tibi tuisque legitimis successoribus illibata manere sancimus. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat, eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas tenere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnino integra conservare tam vestris, quam clericorum usibus profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino

(1) Adde S. (R. T.)

iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Petri notarii regionarii, et scribarii sacri palatii.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae PP. subscripsi.

Paschalis PP.
et quatuor cardinales S. R. E. subscriptores.

Ego Praenestinus episc. ss.

Ego Crescentius Salunensis episc. ss.

Ego Richardus Albanensis episc. ss.

Ego Anastasius card. S. Clementis subs.

Data Laterani per manum Iohannis S. Romanae Ecclesiae diaconi v. idus martii, indict. xi, incar. dominicae anno mcm, pontificatus autem D. Paschalis II Papae iv.

Dat. die 11 martii anno Domini 1103,
pontif. anno iv

XVII.

Monasterium Bantium in Apulia Acheruntin. dioecesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur (1).

SUMMARJUM

Exordium. — Monast. sub Sedis Apostolicae protectione recipitur. — Eique confirmantur bona omnia, prout hic describuntur. — Decretum immunitatis a quacumque molestia; — Abbatis electio penes monachos facienda. — Eius confirmatio et consecratio a Romano Pontifice petenda. — Sacramenta vero ab ordinario loci ordinationes autem in ipso monasterio peragenda. — Ius appellandi ad S. A. — Censu annuo eidem persolvendus. — Solitae clausulae poenales. — Paschalis PP. subscriptio.

(1) Ab exemplari transcriptum editit Ughell. Ital. Sac. tom. vii.

Com decreto perquisitae immunitatis.

Solidae clausulae.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio abbati coenobii S. Mariae, quod apud Bantium situm est, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Cum universis sanctae Ecclesiae filii et Apostolicae Sedis auctoritate et benevolentia debitores existamus; illis tamen locis atque personis, quae specialius ac familiarius Romanae sunt Ecclesiae addictae, quaeque ampliori religionis gratia eminent, propensiores nos convenit eorum tanto studio imminere. Quia igitur Beatae Mariae coenobium, cui Domini auctoritate eiusque Filii legitime praesides, Romanae et Apostolicae Ecclesiae hactenus iure proprio adhaesisse cognoscuntur; nos devotione ac reverentia eiusdem Dei, Genitricisque semper Virginis Mariae, ipsum sub nostrae manus protectione specialiter confoverunt atque dirigimus. Unde tibi tuisque successoribus ad praedictae domus regimen auctoritatem concedimus; confirmamus siquidem vobis coenobium ipsum et omnia, quae ad illud pertinent, monasteria sive cellas cum suis pertinentiis; videlicet ecclesiam S. Salvatoris cum aliis ecclesiis de castello Bandusii: item ecclesiam Sancti Nicolai cum casali suo: item ecclesiam S. Mariae de Cacunigio, S. Mariae de Sala, S. Mariae de Servaritia cum casali suo, Sancti Petri de Monachis, S. Michaelis de Monte Salvolo cum ecclesiis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Calapano, S. Petri in Genano cum casali suo, ecclesiam S. Vitalis in oppido Gentiani, S. Michaelis in loco Firminiano cum villanis suis, ecclesiam Sanctae Anastasiae apud Acheruntam cum ecclesiis ad eam pertinentibus, ecclesiam Sanctorum martyrum Gervasii et Protasii in Bandusino fonte apud Venusiam, ecclesiam Sanctae Luciae cum suis pertinentiis apud Melphiam, ecclesiam S. Christophori cum haereditatibus et villanis a duce Ruggerio vobis datis, in territorio Montellarum ecclesiam S. Laurentii cum casali suo, in territorio montis Milonis ecclesiam S..... quae dicitur de Veruso cum

casali suo, et ecclesiam Ss. Quadraginta cum pertinentiis suis, in territorio Castellinove in Gallisaro ecclesiam S. Nicolai cum casali et suis pertinentiis, in territorio Iulbae ecclesiam S. Theodori cum suis pertinentiis, et in eodem castello ecclesiam S. Angeli, et villanos, quos Rivardus filius Castaini Motulensis Ecclesiae videlicet obtulit; in oppido Gravino ecclesiam S. Archangeli, et in eius territorio Cellaurio S. Felicis cum casali suo, suisque pertinentiis; item et S. Stephani cum casali et suis pertinentiis; apud Cannas S. Iacobi, S. Nicolai super Portu cum suis pertinentiis, S. Martini apud Ranum cum suis ecclesiis et pertinentiis, S. Trinitatis super Portu eiusdem cum suis pertinentiis; S. Ioannis, S. Nicolai, et S. Simeonis apud Melfutam cum suis pertinentiis, ecclesiam S. Mariae apud Iuventiam; item S. Silvestri, et S. Leonis, et S. Eugenii cum suis pertinentiis; apud Barum ecclesiam S. Iacobi et S. Nicolai cum suis pertinentiis; in Lippia S. Andreae cum suis pertinentiis, in territorio Tarenti ecclesiam S. Mariae, et S. Ioannis: in territorio tum (1) Gentiani cum suis pertinentiis, S. Petri et S. Matthaei in territorio Castellaneti cum villanis et suis pertinentiis; in territorio Gernesii super flumen Blandani ecclesiam S. Mariae cum suis pertinentiis, in oppido Saraceno S. Mariae, quae dicitur de Carratello cum aliis ecclesiis et pertinentiis et villanis suis. Propterea constituimus, ut quaecumque hodie praefatum coenobium iuste possidet, quaeque in futurum Pontificum concessionem principum liberalitate, et oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant, eorum quidem, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvo tamen canonico episcoporum iure, quod in eis habuisse noscuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium

(1) Ita iacet.

Monast. ab Sedis Apostolicae protectione recipitur;

Esigo confirmatur bona omnia, prout hic describitur.

De rebus im-
munitatis a qua,
cum quo nole-
sit.

temere perturbare, aut possessiones ad illud pertinentes invadere, vel invasas retinere, minnere, auferre, vel suis usibus applicare, vel temerariis vexationibus fatigare. Obeunte te eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quacunq; subreptionis astutia praeponatur, nisi quem fratres eiusdem coenobii communi consensu, vel fratrum pars sanioris, regulariter cum Dei timore elegerint. Electus autem ad Romanam Pontificem consecrandus accelat. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, cellarum vestrarum, fratres a dioecesis episcopis accipiant, si quidem catholici fuerint, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerint, et si ea impendere gratis et sine pravitate voluerint; alias, liceat fratribus a quocumque voluerint catholico episcopo eandem consecrationem et sacramenta percipere. Ad ordinandos vero claustrum vestri monachos tibi tuisque successoribus infra monasterium ipsum advocare concedimus; qui, sic nostra fultus auctoritate, consentiat, ne vagandi foras monachis occasio permittatur. Super haec etiam si infestatione aliqua praegravatus, Romanam Sedem appellaveris, non liceat alicui episcoporum, nisi ante Romanum Pontificem, vel eius legatum, aliquam sub occasione iudicii violentiam tibi aut successoribus suis inferre. Vos ergo, filii dilectissimi, oportet regularis disciplinae studiosi sollicitudinis ac devotionis insudare, ut quanto a saeculari tumultu liberiores eritis, tanto amplius placere Deo totius mentis et animi viribus anhelatis. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis annis singulis auri unciam Lateratensi palatio persolvatis. Si qua igitur in crastinum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque divino iu-

dicio se existere de perpetrati iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Scriptum per manus Raynerii scribae notarii et notarii sacri palatii.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi (1).

Datum Laterani per manus Iohannis S. R. E. cardinalis diaconi, undecimo kal. iunii, indict. xi, incarnationis dominicae mcm, pontificatus quoque Paschalis Papae anno iv.

Dat. die 22 maii anno Domini 1103, pontif. anno iv.

XVIII.

Privilegium Vezeliacensi monasterio concessum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona monasterii huius a cuiuscumque personae iurisdictione, atque etiam molestia, libera declarantur; — Adiecto tamen, ut monachi in ordinationibus, caeterisque sacris ministeriis a dioecesis episcopis dependant. — Abbatis electio penes monachos. — Episcopus vero loci nullam aliam in monasterio habeat potestatem nisi in supradictis. — Annuus census Apostolicae Sedi persolvendus. — Anathema contra inobedientes. — PP. Subscriptio et sigillum.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecti fratris Altrado abbati Vezeliacensis coenobii, eiusque legitimis successoribus, in perpetuum.

Quia documentis apostolicis regendus est ordo ecclesiasticus, oportet, ut grex

(1) Baronius in Annalibus in fine privilegii huius extare asserit sigillum sub plumbo pendenti, etc. (2) In notis Andreae Duchesnii ad Bibliothecam Cluniacensem, pag. 155.

Abbatis electio penes monachos facienda;

Eius confirmatio et consecratio a Romano Pontifice pendenda;

Sacramenta vero ab ordinario loci: ordinationes atque in ipso monasterio peragendae.

In appellandis ad S. Apost.

Census annuus ordo persolvendus.

Solidae claustrulo poenales.

Paschalis PP. subscriptio.

Exordium.

Bona monasterii huius cuiuscunque personae iurisdictione atque libertate libera declaratur;

Affecto latronum, ut monachis in ordinariis, abbas, caeterisque sacris mi-

dominicis impigro animo assidua vigilantia custodiatur et gubernetur. Ut autem praelatorum vigilantiam nulla nox, nulla tenebrarum hora opprimat vel confundat, caritas, quae Deus est, quae praeter unum, alterum nescit, omnibus viribus, tota mente diligenda est et tenenda. Quoniam vero nullis praecedentibus meritis, sed sola omnipotentis Dei gratia, in ecclesia locum Petri obtinemus, necesse est, ut omnibus superimpendamus Ecclesiis, maxime his, quae iuris beati Petri esse noscuntur, et quae affectu filiali invocant consilium et auxilium matris suae. Quia igitur dilectio fraternitatis vestrae postulavit privilegium monasterio Vezeliaco fieri, cuius regimen auctore Deo vobis commissum est, quod fundatores ipsius Gerardus comes vir nobilissimus, et uxor eius Berta pia devotione, et testamenti confirmatione beato Petro apostolorum principi obtulerunt; nos, precibus vestris assensum praebentes, auctoritate apostolica per praesens privilegium confirmamus atque statuimus, ut nulli imperatorum, nulli unquam regum, nulli comitum, nulli antistitum, nulli cuiquam alii de rebus, quae iam dicto monasterio a praedictis fundatoribus vel aliis Deum timentibus oblatæ vel concessæ sunt, vel deinceps conferendæ, sub qualibet occasionis specie liceat minuire, vel auferre, vel ablatas retinere. Inter quæ nominatim eidem monasterio confirmamus in episcopatu Eduensi ecclesiam Sancti Petri etc.

Praeterea statuimus, ut consecratio monasterii ipsius et ecclesiarum quae sunt in circumadiacenti villa, ordinationes quoque monachorum, et clericorum, consilio abbatum Cluniacensium, quibus praedecessores nostri et nos perpetualiter concessimus vices nostras in iam dicto monasterio, ibidem fiant, aut ubi ipsi abbates maluerint. Chrisma quoque et oleum sanctum, a quo maluerint catholico episcopo accipiant. Ecclesiae vero eiusdem monasterii per diversas provincias

constitutæ et earum altaria ab episcopis, in quorum diocesi sunt, consecrentur. Sacerdotes etiam et clerici ordinentur, et ab eis chrisma et oleum sanctum accipiant, si gratiam Romanae Sedis habuerint, et gratis ac sine pravitate aliqua dare voluerint; sin alias, a quo maluerint catholico episcopo accipiant. Obeunte te, eiusdem loci abbate, vel quocumque successorum tuorum, nullus ibi eligatur violentia, vel aliqua subreptionis astutia; sed quem fratres communi consensu, vel pars sanioris consilii, praedictorum Cluniacensium abbatem prae caeteris praeepto, secundum regulam B. Benedicti elegerint. Electus vero, aut a Romano Pontifice, aut eorumdem abbatum consilio consecratur. Ipsius autem diocesis episcopo, nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus fuerit, stationes agere publicas, aut privatas missas celebrare in eodem monasterio, haud liceat. Donationem quoque, vel subiectionem seu potestatem interdicendi in eodem coenobio, et circumadiacenti villa, nullam habeat. Decrevimus etiam, ut nulli omnino hominum liceat coenobium ipsum perturbare, vel inquietare, seu vexationibus servos Dei fatigare, vel eius possessiones auferre, vel minuire: sed omnia in integrum conserventur eorum usibus, pro quorum sustentatione et gubernatione eidem monasterio sunt concessa. Ad indicium quoque huius libertatis, Apostolicae Sedi, cuius iuris esse dignoscitur, libram argenti per singulos annos persolvat.

Si quis autem sciens, contra huius nostri decreti paginam agere tentaverit, secundo tertiove communitus, nisi resipuerit, a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus fiat. Qui vero observator extiterit, sanctorum apostolorum Petri et Pauli benedictionem percipiat, et in futuro sanctorum consortio perfrui mereatur. Omnipotens Deus, qui est vera salus et vera custodia. te et congregationem tibi creditam protegat et defendat, et per intercessionem beatae

nisteris a diocesanis episcopis dependant.

Abbas electio penes monachos,

Episcopus vero loci nullam aliam in monast. habeat potestatem nisi in impradictis.

Annus centes. Apostolicae Sedi persolvendus.

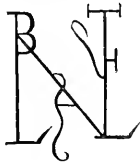
Anathema contra iobedientes.

Mariae Magdaleneae, quae cum fonte lacry-
marum ad fontem misericordiae Christum
pervenit, ad finem, qui non finitur, per-
venire concedat.

Ego PASCHALIS catholicae Eccl. episc. ss.

PP. Subscri-
ptio et sigillum.

Datum Beneventi per manus Gualterii
Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis
anno dominicae incarnationis MCM, mense
novembr., indict. XI, pontificatus eiusdem
secundi Paschalis Papae anno v.

Dat. mense novembris anno Domini 1103,
pontif. Paschalis anno v.

XIX.

*Besuensis coenobii possessiones et iura
confirmantur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae nonnullae ei subii-
ciuntur. — Confirmantur donationes non-
nullae ab episcopis Lingonensibus eidem
factae. — Item et aliae oblationes. — Con-
firmantur quoque bona omnia praesentia,
et in futurum acquirenda. — Decretum
immunitatis. — Solitae clausulae. — PP.
subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto
filio Stephano Besuensi abbati, eiusque suc-
cessoribus regulariter promovendis, in perpe-
tuum.

Religionis desideriis dignum est faci-
lem praebere consensum, ut fidelis devo-
(1) Ex tom. 1 Spicilegii Dacheriani.

tu celerem sortiatur effectum. Proinde
nos, religionis vestrae desideria confir-
mantes, vestro Besuensi monasterio, in
honore beatorum apostolorum Petri et
Pauli aedificato, eorundem apostolorum
ex Apostolicae Sedis benignitate munimen
impendimus. Constituentes, et praesentis
decreti pagina sancientes, ut ecclesia de
Albunaco, et ecclesia Sancti Benigni, et
capella Sanctae Mariae, quae in castello
Montis Salvionis sita est, ad supradictam
Albinacensem Ecclesiam pertinens, ecclesia
etiam Camluntensis, et ecclesia de Mias
cum appenditiis suis, capella de Fovenz
vestro semper coenobio ita libere quie-
teque permanent, sicut a fratre nostro
Roberto Lingonensi episcopo, cum totius
Lingonensis cleri convenientia, tradita
sunt.

Ipsium etiam de duabus praebendis
statuimus, quas bonae memoriae Har-
duinus, et Hugo, Lingonenses episcopi, fra-
tribus, in ecclesia Sancti Gengulfi apud
Lingonas Domino servientibus, tradide-
runt.

Ipsium etiam statuimus super ecclesia
de Sivoio cum pertinentiis suis, super
capella Sancti Mauricii, seu Sancti Dio-
nysii, capella Sancti Valeriani, et ecclesia
de Raiol, parte quarta ecclesiae Sancti
Martini de Monasterio, seu caeteris rebus,
quas bonae memoriae Hugo Bisontinus
episcopus vestro monasterio contradidit.
Porro ecclesia Sancti Remigii, quae est
in Burgo Besuae, et ecclesia de Belenavo
cum appenditiis suis ita in possessione
vestra libera, ita ab omnibus consuetu-
dinibus immunes semper manere cense-
mus, sicut a bonae memoriae Alberico,
quondam Lingonensi episcopo, seu suc-
cessore eius Ramardo eiusdem Ecclesiae
venerabili episcopo, libertate ac immuni-
tate donatae sunt.

Praeterea confirmamus vobis ecclesiam
Salvatoris de Veteribus Vineis, ecclesiam
Sancti Martini de Luco, ecclesiam Sancti
Laurentii de Beria, ecclesiam Sancti Be-
nigni de Boensis-villa, ecclesiam Sancti

Ecclesiae non-
nullae ei subii-
ciuntur.

Confirmantur
donationes non-
nullae ab epi-
scopis Lingon-
ensibus eidem
factae.

Item et aliae
oblationes.

Sequani, quae est parochialis, ecclesiam S. Valerii de Talemaro, ecclesiam Sancti Leodigarii de Guzeniaro, ecclesiam Sancti Marini Belmontis, capellam quoque Sancti Marcellini, quam bonae memoriae Geilo Lingonensis episcopus ad luminaria altaris ecclesiae vestrae contulisse dignoscitur, cum beati Prudentii martyris sub eodem altari reliquias collocavit, cum appenditiis et mancipiis utriusque sexus, sicut ea supradictus episcopus Virdunensis episcopo commutavit, ecclesiam quoque Sancti Hypoliti de Pontiliaco cum appenditiis suis, ecclesiam de castro Sancti Symphoriani, ecclesiam Sanctae Mariae de Fonvens a Lamberto Lingonensi episcopo datam cum pertinentiis suis, ecclesiam quoque Sancti Cengulfi superius nominatam: porro villam Besuae, Sanctorum apostolorum Petri et Pauli monasterio adiacentem, cum omnibus pertinentiis suis, ab omnium hominum vexationibus liberam, sicut hodie est, vobis in perpetuum sancimus; piscariam quoque Fontis loco usque ad Pincianum, in iure ac possessione vestra esse servari libere quieteque sancimus.

Praeterea quaecumque in praesentiarum nunc idem monasterium possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant.

Decernimus, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Lingonensis episcopi canonica retinentia: ut episcopo tamen, aut episcopi ministris omnino non liceat monasterium ipsum aut eius loca gravare, nec ornamenta Ecclesiae qualibet occasione diripere, nec exactiones aliquas aut consuetudines,

quae fratrum quieti noceant, irrogare. Interdicimus etiam, ne quis idem Besuense coenobium in cellam redigere audeat, quandiu monastici ordinis observantia illic Domino praestante vigerit.

Si quis sane in crastinum archiepiscopus vel episcopus, imperator vel rex, princeps aut dux, comes, vice comes aut iudex, vel quaelibet ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat.

Cunctis autem eadem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scribarii et notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis kal. ianuarii, indictione xiiii, incarnat. dominicae anno mcv, pontificatus autem domni Paschalis II Papae, vi.

Ego PASCHALIS episcopus catholicae Ecclesiae subscripsi. PP. subscriptio.

Dat. die 1 ianuarii anno Domini 1105, pontif. anno vi.

XX.

Confirmatio bonorum omnium Cassinensis monasterii, cui immunitates, exemptiones et privilegia nonnulla conceduntur (1).

SUMMARIUM

Monasterii Cassinens. dignitas. — Sub perpetuo solius S. R. E. iure esse declaratur. — Confir-

(1) Ex originali in Archiv. edidit Gattula Hist. Cassin. saec. vii, pag. 351.

Confirmantur quoque bona omnia praesentia, et in futurum acquirenda.

Decretum immunitatis.

Solidae clausulae.

mantur eius bona omnia. — Confirmantur quoque futurae donationes omnes. — Decretum immunitatis et exemptionis ab omni molestia. — Invalidation privilegiorum omnium monasterii S. Sophiae Beneventi et Bandusino concessorum in praeiudicium Cassinen. — Abbatibus Cassin. praecedentiae ius conceditur super omnes abbates Occidentis: — Item usus chirotecarum, dalmaticae et mitrae. — Omnimoda exemptio ab episcopo loci, ac privilegiorum nonnullorum concessio: — Ita ut possint ordinationes a quolibuerit episcopo petere. — Census quoque ab eorum navi solvi in portibus solitus relaxatur. — Palladii cella Romae eisdem in hospitium datur; — Abbatibus electionem ad solos monachos spectare definitur. — Roboratio diplomatis huius. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, reverentissimo et charissimo fratri Oderisio, praedecessoris nostri Urbani manibus, et in cardinalem Sanctae Romanae Ecclesiae sacerdotem, et in abbatem Cassinensis monasterii consecrato, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

In monasticae legis latione et latore S. Benedicti constat, Cassinense coenobium universorum per Occidentem monasteriorum caput a Domino institutum; qui nimirum locus Sedis Apostolicae filiorum in opportunitatibus refugium permansit et permanet; et nos ergo tam divinae constitutioni quam et fraternae benignitatis dulcedini respondentes, locum ipsum, et universa ad eum pertinentia, quieti semper, et ab omnium mortalium iugo libera permanere, et sub solius S. R. E. iure ac defensione perpetua haberi decernimus. In quibus haec propriis nominibus adnotanda duximus In primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem ipsius montis, atque monasterium S. Dei Genitricis Virginis Mariae, quod vocatur Plumbarola: itemque monasterium S. Mariae in Cingia: cellam S. Benedicti in Capua cum cellis et pertinentiis suis: S. Sophiae in Benevento: S. Mariae in Canneto iuxta fluvium Tri-

vium: S. Benedicti et S. Laurentii in Salerno: S. Mariae in Tremiti cum ipsis insulis, S. Liberatoris in Marchia cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariae in Luco, et S. Cosmatis in Civitella, S. Angeli in Barregio cum omnibus pertinentiis suis, S. Mariae ancillarum Dei in civitate Cosentia, S. Mariae in Banse, et Ioannis Puellarum in Capua, S. Angeli ad Formam, S. Agathae in Aversa: item S. Rufi et S. Benedicti Pizuli in Capua, S. Petri de Laco, S. Petri de Avellana, S. Erasmi et S. Benedicti et S. Scholasticae in Caieta, S. Magni in Fundi, S. Stephani et S. Benedicti in Terracina, S. Petri in Foresta, S. Pauli ibidem, S. Mariae in Ponte Corbo, S. Dionisii ad Pontem, S. Anastasiae et S. Benedicti in Benevento ad Portam Rufini, S. Benedicti in Pantano, Sancti Angeli et Sancti Nicandri in Troia, Sanctae Ceciliae in Neapoli, Sancti Eustasii de Pantesia, Sancti Benedicti in Larino, et Sancti Benedicti in Pectinari, Sanctae Mariae ad Casalem Planum, Sanctae Trinitatis in Termule, Sancti Focatis in Lesina cum foce et piscaria, Sancti Benedicti in Asculo, Sancti Eustasii in Petra Abundanti: item Sancti Eustasii in Vipera, Sanctae Mariae in Barventano, Sanctae Scholasticae in Pinne, Sancti Salvatoris in Tave, Sancti Nicolai iuxta fluvium Trutino: in Abrutio Sancti Benedicti in Trunto, Sancti Benedicti in Flavio Tisino, Sancti Apollinaris in Firmo, qui dicitur Oplanus, Sanctae Mariae in Arbasela, Sancti Martini in Sabine, Sancti Angeli in Marano, et Sancti (1) Septem Fratrum, et Sancti Laurentii et Sancti Benedicti in Ripa Ursa: in comitatu Aqnese cellam Sancti Gregorii, et Sancti Manritii, et Sancti Pauli, Sancti Costantii, Sancti Christophori, et Sancti Nicolai, et Sanctae Mariae in Albaneta, et Sancti Nicolai in Ciconia, Sancti Benedicti in Clia, Sancti Nazarii in Comino, et Sancti Valentini, et Sancti Martini, Sancti Urbani,

(1) Lege ss. (R. T.)

Monasterii
Cassinensis
dignitas.

Sub perpetuo
solius S. R. E.
iure esse de-
claratnr.

Confirmantur
eius bona om-
nia.

Sancti Angeli, Sancti Pauli, Sancti Felicis, Sancti Salvatoris, et Sancti Angeli in Valle Luce, Sancti Michaelis in Oliveto, Sancti Nicolai in Pica, Sancti Angeli in Cannutio, Sanctae Mariae in Verule, Sancti Petri in Aseleta, Sanctae Luciae et Sancti Petri in Curulis, et Sancti Silvestri et Sancti Martini et Sanctae Luciae in Arpino, Sanctae Mariae de Castello Zupponi, Sancti Benedicti in colle de Insula, Sanctae Mariae in Banco, Sancti Nicolai in Turice, Sancti Germani in Sora, Sancti Benedicti in Paschesano, Sancti Petri in Morino, Sancti Angeli in Pesco Canali, Sancti Patris in Formis, S. Angeli in Albe, Sancti Erasmi in Pompeano, Sanctae Mariae in Cellis: in Venafro Sancti Benedicti, et Sancti Nazarii, et Sancti Martini in ipsa Furea, et curtem Sanctae Mariae in Sala, et Sancti Benedicti in Pizuli, ibidem Sancti Benedicti in Cesama, Sancti Benedicti in Suessa, et curtem, quae dicitur Lauriana, Sancti Benedicti in Teano, Sanctae Mariae in Calvo, Sancti Nazarii in Anglona, Sancti Adiutoris et Sancti Benedicti in Alifas, Sancti Domini (1) in Telesia, Sancti Martini in Ulturmo (2): in Amalphi Sanctae Crucis et Sancti Nicolai, Sanctae Crucis in Isernia, Sancti Marci in Carpinone, Sancti Valentini in Ferentino, Sancti Angeli in Algido, Sancti Marci in Cecano, Sanctae Agathae in Tusulanis, et Sanctae Hierusalem et Sancti Benedicti in Albano: in Roma monasterium Sancti Sebastiani, quod dicitur Pallaria: in Lucea cellam Sancti Georgii, Sancti Salvatoris in Civitella: in ducato Spoletino, Sanctae Mariae in Calena, Sancti Benedicti in Trani, Sancti Benedicti in Bari, Sancti Petri Imperialis in Tarento: in Calabria cellam Sanctae Anastasiae, Sancti Nicolai in Salectano, Sanctae Mariae in Tropea, Sanctae Eufemiae in Marchia: item civitatem quae dicitur Sancti Germani, positam ad pedem ipsius montis, et castellum Sancti Petri, quod ab antiquis dictum est Casum

(1) Forsitan *Domini*. (2) *Lege Fulturno* (R. T.)

Casini, castellum Sancti Angeli Piniatarium, Plumbariola, Pesdemonte, Iunctura, Sancti Ambrosii, Sancti Apollinaris, Sancti Georgii, Vallem Frigidam, Sancti Andree, Vantra Monastica, Vantram comitalem S. Stephani Terami, Tracte, Mortula cum ipsa curte, quae dicitur Casafortini, Sancti Salvatoris, qui vocatur Cocuruzo, Turrem ad Mare iuxta fluvium Gavillianum, Sancti Petri in Colia, Sancti Victoris, Torraelo, Cervaria, Sancti Heliae, Valle Rotunda, Sarracenesca, castellum Pontis Corvi, quod nostris temporibus adquisitum est: in Marchia Teatina castellum, quod dicitur Lastinianum, Montem Alberici, Mucelam, Sancti Quirici cum Porto Frisa, Sanctae Iustae: in comitatu Asculano castellum, quod dicitur Octavus, et post montem, Cimianum et Trivillanum et Cavium: in Principatu castellum, quod dicitur Ripa Ursa, Montem Bellum, Petram Fracidam: in Comino castellum, quod vocatur Vicalicum: in Marsi territorio Carseolano castellum, quod dicitur Arricula, Piretum, Rocca, quae dicitur in Camarata, et Fossacea: in Calabria Cetrarum: in Amalphi Fundicum: in territorio Troiano Castellione de Baroncello: in territorio Capuano Gualdum de Liburia, curtem Sancti Felicis de Mimiano cum ecclesia Sancti Ipoliti. Praeterea per praesentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, et quaeumque in praesenti vestrum coenobium iuste possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro de

Confirmantur
quoque futurae
donationes om-
nes.

Decretum im-
munitatis et
exemptionis ab
omni mo'esta.

An. C. 1105

Invalidiis privilegiorum omnium monasterii S. Sophiae Benevent. et Bandusino concessorum in praedictum Cassinensium.

Abbatibus Cassinensibus praecedentibus concessit super omnes abbatibus Occidentis:

Item usus chyroterearum, dalmaticae et mitrae.

Omnimoda exemptione ab episcopo loci, ac privilegiorum nonnullorum concessio:

Ita ut possint ordinationes a quolibet episcopo petere.

monasterio Sanctae Sophiae, intra Beneventum sito, sive de monasterio Bandusino, nullam loco vestro praedictum evenire volumus pro privilegiis, quae nos, munimentorum vestrorum ignari, eisdem monasteriis contulisse cognoscimus; sed praedecessorum nostrorum munimine Cassinensi coenobio collata, proprium robur obtineant. Eorundem et nos vestigiis insistentes Cassinense coenobium caeteris per Occidentem coenobiiis praefereendum asserimus, et tam te quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum superiores omnibus abbatibus considerare, atque in iudicium priorem caeteris sui (1) ordinis viris sententiam proferre sancimus. Usum quoque compagorum, ac chirotegae, dalmaticae, ac mitrae, praeter cardinalatus ius, quo in Sede Apostolica fingeris, tam tibi, quam successoribus tuis in praecipuis festis habendum concedimus. Sane tam in ipso vener. monasterio quam et in cellis eius, cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem praeter Romanum Pontificem ditionem quamlibet aut excommunicandi, aut interdicendi, aut ad synodum provocandi, praesumere prohibemus; ita ut nisi ab abbate vel priore loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam inibi audeat celebrare, liceatque ipsius monasterii et cellarum eius fratribus clericos cuiuscumque ordinis, de quocumque episcopatu ad conversionem venientes, absque episcoporum contradictione suscipere; liceat absque cuiuslibet saecularis vel ecclesiasticae potestatis inhibitione subiectos monasteriis suis tam monachos quam sanctimonialia faeminas iudicare; liceat etiam fratribus per cellas in civitatibus constitutas ad dicina officia celebranda, quaecumque voluerint, signa pulsare: Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, a quocumque volueris, catholico accipiatis episcopo; Baptismum vero per clericos vestros in oppidis vestris seu villis agatis, redditum, qui ab officiali-

(1) Fortasse tui. (R. T.)

bus nostris apud Ostiam vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione, quem volueritis, ordinetis; quem si forte Romano Pontifici in abbate promovere placuerit, omnino tamen tamquam vestrae congregationis monachum sub vestra decernimus dispositione persistere. Obveniente autem te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint. Ad haec tam praesentium quam futurorum avaritiae ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas levas dicant, seu direptiones in cuiuscumque abbatis morte, aut electione, fieri auctoritate apostolica interdicimus. Si quis sane in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servandis sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriptarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Census quoque ab eorum navi sovi in portibus solutus relaxator.

Falsarii cella Romae eidem in hospitium datur;

Abbatibus ecclesiarum ad solos monachos spectare definiuntur:

Roboratio diplomatis huius

Paschalis PP. subscriptio.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Ioannis S. R. E. diaconi cardinalis, indictione XIII, XVI kal. aprilis, anno dominicae incarnationis MCV, pontificatus autem domni Paschalis secundi, sexto.

Dat. die 17 martii anno Domini 1105, pontif. anno VI.

XXI.

Confirmatio iurium, privilegiorum et bonorum omnium ad monasterium S. Benedicti super Padum siti Mantuan. dioec. quomodolibet spectantium (1).

SUMMARUM

Exordium. — Monast. S. Benedicti in Apostolicae Sedis defensionem excipitur; — Eique bona omnia confirmantur; prout hic recensentur. — Decretum, ne in prioratibus abbates eligantur; vel Ecclesiae exactioni ulli, aut fratres ubilibet censuris subiiciantur. — Facultas dandi habitum clericis et laicis; — Episcopo ne liceat in monasterio solemnia peragere. — Abbas eligatur a monachis praevio consensu abbatis Clunia. — A Mantuano tamen episcopo consecrandus; — Qui ordines sacros monachis conferat; caeteraque exerceat sacra ministeria; si tamen catholicus sit, et pecuniam pro his non requirat, et data sibi non abutatur auctoritate. — Annuus census a monachis Lateranensi palatio solvendus. — Poenae contra haec statuta inobservantes. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilectio in Christo filio Alberico abbati venerabilis monasterii Sancti Benedicti super Padum, et eiusdem successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos

(1) Edidit Benedictus Bacchinus in Appendice ad Historiam monasterii huius.

convenit, qui, licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in ecclesia apostolorum principum Petri et Pauli in Specula, Deo disponente conspicimur. Eapropter, fili clarissime Alberice, tuis petitionibus annuentes, coenobium vestrum in Apostolicae Sedis defensionem excipimus, sicut a praedecessore nostro sanctae memoriae Urbano secundo susceptum est. Illud itaque tibi tuisque successoribus regulariter substituendis auctoritate apostolica confirmamus, omnia nunc ad ipsum pertinentia, medietatem scilicet insulae, quae dicitur Sancti Benedicti super Padum, cum omnibus decimis eiusdem, insulis et sylvis, ac piscationibus suis: ecclesiam Sancti Blasii cum tota insula, quae dicitur Gurgo, et sylva, et adiacentibus paludibus: castrum, quod vocatur Castellus cum villa et ecclesia S. Bartholomaei, cum decimis omnibus, et reliquis ad ipsum pertinentibus; villam, quae vocatur Capud-Vici: villam Sabianam cum ecclesia Sancti Andreae, cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Venerii de Marcenuto cum medietate eiusdem castr. Casale Barbatum cum baptismali ecclesia Sanctae Mariae, et capella Sancti Laurentii, Septingentum cum baptismali ecclesia Sancti Michaelis, cum ripatico de transitu navium, et terra ad ipsam ripam pertinente: capellam in Labiola, capellam Sancti Ioannis in Burbatio cum pertinentiis suis: capellam Sancti Matthaei in Nucetulo cum ipsa villa, capellam Sancti Valentini de Marengo cum suis pertinentibus: in episcopatu Brixieusi ecclesiam Sancti Iusti intra castrum Medulae; extra, ecclesiam Sancti Viti cum terris ad easdem cellas pertinentibus: in episcopatu Ferrariensi ecclesiam Sancti Benedicti cum pertinentiis suis apud oppidum Ficarolum. In episcopatu Boloniense ecclesiam Sanctae Mariae in loco qui dicitur Lambrianum, cum ecclesia Sancti Ioannis, qui dicitur Dalmanzaticum: in episcopatu Parmense ecclesiam Sancti Leonardi prope civita-

Monast. S. Benedicti in Apostolicae Sedis defensionem excipitur;

Eique bona omnia confirmantur; prout hic recensentur.

tem sitam, item ecclesiam Sancti Michaelis infra eandem civitatem, item ecclesiam Sancti Michaelis in loco qui dicitur Te-
liore, capellam Sancti Michaelis de Cot-
turlione: in episcopatu Metamocensi mo-
nasterium Sancti Cipriani: in episcopatu
Tarvisiano ecclesiam Sanctae Elenae in
loco qui dicitur Tassaria. Mantuae ho-
spitale domum noviter a comitissa Ma-
thilda constructam, et vobis commissam,
cum capella et omnibus suis pertinentibus:
item in burgo Sancti Benedicti bap-
tismalem ecclesiam Sancti Floriani, item
ecclesiam Sancti Siri in insula Sancti
Benedicti sitam: item baptismalem eccle-
siam Sancti Marci in loco qui dicitur
Villula, cum decimis et terris sibi per-
tinentibus: item in burgo Sancti Benedi-
cti apud Gonzagam, cum capella Sanctae
Mariae intra castrum cum terris et deci-
mis eiusdem villae, quas usque hodie
idem monasterium possidere videtur, salvo
iure obedientiae Regiensis episcopi:
capellam Sancti Sixti in loco qui dicitur
Lectum Paludanum: in castro Ariano eccle-
siam Sancti Prosperi, item baptismalem
ecclesiam S. Vitalis cum medietate
decimarum et aliarum rerum sibi perti-
nentium, item ecclesiam Sancti Domnini,
ecclesiam Sancti Prosperi, et ecclesiam
Sancti Gregorii: in episcopatu Lucensi
monasterium Sancti Martini in Colle cum
duabus ecclesiis sibi pertinentibus, vide-
licet Sanctae Mariae in loco qui dicitur
Turrilum, et Sancti Salvatoris iuxta cas-
trum Vivenarium; item ecclesiam Sancti
Bartholomaei iuxta civitatem Lucensem.
Haec et caetera loca vel praedia, quae
vestro coenobio iam donata sunt, vel in
futurum Deo miserante iuste ac ratio-
cabiliter donari contigerit, firma vobis
vestrisque successoribus et illibata perma-
neant. Ad haec adiciemus, ut in omnibus
prioratibus et cellis, quae vestro nunc
regimini subiecta sunt, nullus unquam
futuris temporibus abbatem ordinare praesumat. Omnes autem ecclesiae, seu capellae, vel caemeteria, quae in vestra

potestate subsistunt, libera sint, et omnis
exactionis immunia. Nec cellarum vestra-
rum ubilibet positarum fratres interdi-
ctione, vel excommunicatione parochiae
divinorum officiorum suspensionem pa-
tiantur; sed tam monachi ipsi, quam
famuli eorum, et qui se monasticae pro-
fessionis devoverunt, clausis ecclesiarum
ianuis, non admissis dioecesanis, divinae
servitutis officia celebrent, et sepulturae
debita peragant. Concedimus etiam vobis,
laicos seu clericos saeculares ad conver-
sionem per loca vestra suscipere, et do-
minicatorum vestrorum decimas obtinere.
Si quid praeterea Mathildis venerabilis
comitissa de ipsis rebus, quas per beatum
Petrum possidet, vestro monasterio de-
derit, salva Romanae Ecclesiae proprie-
tate, concedimus. Missas sane in vestro
coenobio publicas per episcopum fieri
omni modo prohibemus, ne in servorum
Dei recessibus, popularibus occasio praebear
ulla conventibus. Obeunte te,
nunc eius loci abbate, abbas a fratribus
cum consensu et auctoritate Cluniacensis
abbatis regulariter eligatur. Electus ab
episcopo Mantuano, si canonicus catho-
licus fuerit, sine oneris exactione, muneris,
aut servitii, aut usurpatione conditionis,
benedicatur, sive alias Romanum praesulem
expectet, consecrandus. Clericos
monasterii sine possessionis vel conditionis
exactione cuiuslibet sponte et libenter,
ab abbate invitatus, ordinet. Oratoria ab
eis in locis constructa, ubi evidens ne-
cessitas poposecerit, gratis consecret. Cri-
sma, Oleum sanctum monasterio vel eius
ecclesiis baptismalibus sponte indulgeat.
Abbatem vel monachos excommunicare,
ipsis vel ipsi coenobio interdictionis sen-
tentiam absque nostra vel successorum
nostrorum licentia non praesumat inferre.
Si autem canonicus et catholicus non
fuerit, vel si ultra aliquod illicitum pro his
usurpare voluerit, liceat abbati, quem vo-
luerit, catholicum adire antistitem, et quae-
cumque necessitas expetit, ab ipso recipere.

Facultas dandi
habitu clerici
et laicis.

Episcopo ne
licet in mona-
sterio sollemniter
peragere.

Abbas eligatur
a monachis
praevio consensu
abbatis
Cluniacensis.

A Mantuano
tamen episcopo
consecrandus;

Qui ordines sa-
cros monachis
conferat; caeteraque
exerceat
sacra ministeria,
si tamen
catholicus sit;
et precium
pro his non
requirat, et data
sibi non abstrahat
auctoritate.

Decretum, ne
in prioratibus
abbates eligantur;
vel Ecclesiae
exactioni
nulli, aut fratres
ubilibet censuris
subiiciantur.

Quod si cognita huius nostri privilegii pagina, vel Mantuanus episcopus, vel caeteri, in quorum dioecesibus vestrae sunt facultates, temerario ausu perturbare vos, et res coenobii diminuere, vel suis usibus deinceps usurpare praesumpserint, omnem se, quam hactenus habuerunt, amissuros noverint potestatem. Vos autem, fratres, divinis sollicitius instare servitiis, et regularem districtius disciplinam observare curate. Ad iudicium autem huius perceptae ab Sede Apostolica libertatis duas auri uncias annuatim Lateranensi palatio persolvatis. Hoc igitur nostrae privilegii sanctionis si quis in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, rex, princeps, dux, marchio, praefectus, aut iudex, comes, vicecomes, vel persona quaelibet magna vel parva, scienter infringere aut temerare praesumpserit, et monasterium illud gravare aut perturbare temere conatus fuerit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, a Christi, et Ecclesiae corpore auctoritate potestatis apostolicae segregetur. Conservantibus autem pax a Deo et misericordia praesentibus ac futuris saeculis conservetur. Amen. Scriptum per manum Raynerii scrinarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego PASCIALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Iohannes Tusculanensis episc. ss.
Iohannes cardinalis presbyter tituli S. Anastasiae ss.

Ricardus Albanensis episcopus ss.

Robertus cardinalis presbyter de titulo S. Eusebii ss.

Risus presbyter cardinalis tituli Sancti Damasi ss.

Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, indictione xiii, xiii kal. aprilis, incarnationis dominicae anno mcv, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae, vi.

Dat. die 20 martii anno Domini 1105,
pontif. anno vi.

XXII.

Confirmatio privilegiorum pallii et crucis Papiensi episcopo cum aliis pluribus privilegiis a Romanis Pontificibus eidem et antecessoribus concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Pallii usus confirmatur. — Monasteria S. Donati de Scovilla et S. Mariae in Cairate Papiensi episcopo subiiciuntur; — In caeterisque monasteriis omnimoda conceditur iurisdictio. — Decretum pro immunitate bonorum et iurium Ecclesiae Papiensis; cum comminatione poenarum contra inobedientes. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili Guidoni Papiensi episcopo, eiusque successoribus, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater in Christo carissime, precibus annuentes, omnem vestrae Ecclesiae dignitatem per praedecessorum nostrorum privilegia, vel authentica scripta concessam, nos quoque praesentis privilegii auctoritate firmamus. Siquidem fraternitatem tuam inter missarum solemniam pallio decoravimus, et tam tibi quam successoribus tuis concedimus in processione Palmatum, et feriae ii post Pascha equum album equitare, udone (2) cooperatum: crucem inter ambulandum praeferre: monasterium S. Donati a Ticinensi quondam episcopo in Scovilla fundatum, monasterium S. Mariae in Cairate, licet extra vestram dioecesim sita videantur, sicut hactenus habita sunt, cum omnibus ad ipsa pertinentibus, in vestra semper ditione ac dispositione habeantur. Caeterorum etiam monasteriorum, quae infra vestrae dioecesis fines sunt, canonica dispositio, et abbatum, qui in eis sunt, vel abbatissarum discussio, electio et consecratio vestro semper arbitrio conserventur: salvo in omnibus Sedis Apo-

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. i. (2) Hanc vocem scriptores recentiores usurpant pro equi stragulo coactili. (R. T.)

Annus census a monachis Lateranensi palatio persolvendus.

Poenae contra haec statuta inobstantes.

PP. subscriptio.

Exordium.

Pallii usus confirmatur.

Monasteria S. Donati de Scovilla, et S. Mariae in Cairate Papiensi episcopo subiiciuntur;

In caeterisque monasteriis omnimoda conceditur iurisdictio.

stolicae privilegio: quos profecto, vel quorum presbyteros ad vestrum expedit venire concilium; sane quod monasteriis aut capellis aliquibus praeter matricem Ecclesiam baptismum generalem fieri petatur, prohibemus; in quibus, si qua forte praecepta contra sacros canones elicta inveniri contigerit, nostris canonice non praeiudicent institutis. Clericos, saeculariales, viduas urbis vestrae sine vestra conscientia nemo praesumat in iudicium trahere, aut vim eorum rebus inferre, nec coemeteriorum, quae intra vel extra civitatem sunt, curam vobis aut potestatem subtrahere quilibet praesumat; nec ullus unquam cuiuscumque dignitatis aut potentiae homo, quasi sub obtentu hospitalitatis in tuo venerabili episcopo, aut in domibus sacerdotum tuorum, et omnium clericorum sine tua tuorumque successorum voluntate applicare praesumat; nec in rebus mobilibus, sive personis cuiuscumque conditionis ad vestram ecclesiam pertinentibus, temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare. Sed omnino integra conserventur eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena esse; atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem Ecclesiae iura servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Iohannis scriptarii regionarii, et notarii sacri palatii.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. card. ac bibliothecarii XI kal. apr., ind. XIII, anno dom. incar. MCV, pontificatus autem D. Paschalis II Papae, VI.

Dat. die 22 martii anno Domini 1105, pontif. anno VI.

XXIII.

Monasterii Admontensis Saliburgen. diocesis, bonorumque ad illud spectantium, confirmatio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Admontense a quo fundatum. — Bona omnia ac possessiones eidem confirmantur. — Decretum immunitatis ab omni molestia et violentia; et prohibitio infendandi vel alienandi supradicta bona. — Liberum cuique sepulturam inibi sibi statueri. — Liberum quoque monachis abbatem eligere. — Solitae clausulae. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili filio Heinrico abbati venerabilis monasterii, quod Admontis dicitur, in Salzbουργensi parochia constituti, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Austri terram inhabitantibus per Prophetam Dominus praecipit, cum panibus occurrere fugienti (2): idcirco, charissime Heinric, te et fratres tuos de saeculo ad omnipotentis Dei servitium conversos, et ad eius faciem fugientes, grater excipimus. Quod nimirum coenobium reverendae memoriae Gebhardus Salzbουργensis episcopus in honore et nomine beati Blasii martyris in montanis suae diocesis aedificasse cognoscitur; per praesentis privilegii paginam, apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona, quascumque possessiones vel supradicti episcopi Gebhardi, vel successoris eius

Exordium.

Monasterium Admontense a quo fundatum.

Bona omnia ac possessiones eidem confirmantur.

(1) Ex mss. Codicibus monasterii huius edidit Pezius in Thesaur. Anecd. novissimo tom. III, par. III. Cod. Diplom. Admonten. n. 1. (2) Isai. XXI, 11. (R. T.)

aeque felicitatis memoriae Tyemouis, aut aliorum fidelium legitimis donationibus, aut iure quolibet ad ipsum hodie monasterium pertinent, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonicè poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant.

Decretum immunitatis ab omni molestia et violentia, et prohibito iofeudandi vel alienandi supradicta bona.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Salzburgensis episcopi canonica reverentia: cui tamen non liceat omnino vexationem aliquam vel consuetudinem, quae regularium quieti noceat, irrogare. Nec episcopo autem, nec abbati ipsi, nec personae alicui facultas sit coenobii bona in feudum sive beneficium sine consensu meliorum fratrum personis aliquibus dare, vel modis aliis alienare.

Liberum cuique sepulturam sibi sibi statuere.

Sane sepulturam eiusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstet. Laicos sive clericos saeculares ad conversionem suscipere nullus episcopi vel praepositi contradictio vos inhibeat. Obeunte te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et B. Benedicti regulam elegerint.

Liberum quoque monachis abbatem eligere.

Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate carcat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacra-

Solitariae clausulae.

tissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat; atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Raynerii scripturarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Paschalis PP. subscriptio.

Datum Laterani per manum Iohannis sacrae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, viii kal. novembris, indict. xiii, incarn. dominicae anno mcv, pontificatus autem domni Paschalis II PP. anno vii (1).

Dat. die 25 octobris anno Domini 1105, pontif. anno vii.

XXIV.

Monasterium S. Walarici, in comitatu Vitmacensi situm, sub Apostolicae Sedis tutela et iure recipitur, eiusque bona omnia confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur; — Fundatum ab Hugone comite Vitmacensi; — Eidem bona omnia confirmantur; — Solique Apostolicae Sedi subiectum declaratur. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Sacramenta vero ab episcopo loci recipienda esse statuitur, si Apostolicae Sedis non fuerit refractarius. — Solitariae clausulae poenales. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio in Christo Lamberto abbati venerabilis monasterii S. Gualerici, quod in comitatu Vitmacensi situm est, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima deside-

Exordium.

(1) Bini in hanc clausulam scriptoris fortasse incuria errores irrepererant; legitur enim in exemplari Peziano *indict. xi, et Paschalis II anno ii*, quae quidem notae cum anno 1105 convenire non possunt. (2) Ex authentico editit Mabillonius in Appendice *Annal. Benedicti*, tom. v, num. LXXVI

Monasterium sub tutela Sedis Apostolicæ suscipitur;

Fundatum ab Hugone comite Vitimacensi:

Eidem bona omnia confirmantur;

Solique Apostolicæ Sedis subiectum declaratur.

Decretum immunitatis, a quacumque molestia.

Sacramenta vero ab episcopo loci recipienda esse statuitur, si Apostolicæ Sedis non fuerit refractarius.

rantium non est differenda petitio. Tuis igitur, fili in Christo charissime Lamberte, iustis petitionibus annuentes, Beati Gaugerii monasterium, cui Deo auctore praesides, et omnia ad ipsum pertinentia sub tutelam Apostolicæ Sedis excipimus: quod videlicet monasterium ab Hugone quondam comite in loco qui Leugonans dicebatur, aedificatum agnoscitur. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque praedia, quaecumque bona eidem comes Hugo, vel alii fideles eidem monasterio contulisse de iure proprio cognoscuntur: quaecumque etiam in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste dari offerri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. Ipsum etiam monasterium iuxta praedecessorum nostrorum statuta semper sub iurisdictione sanctæ Romanæ Ecclesiæ conservetur. Nulli etiam sacerdotum in eodem monasterio potestatem exercere liceat, aut eius bona quibuslibet occasionibus infestare: missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, vel stationes fieri praeter abbatis ac fratrum voluntatem omnimodo prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio praebeatur ulla conventibus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, ab episcopo, in cuius diocesi estis, accipietis, si quidem gratiam atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum

sacramenta suscipere, qui Apostolicæ Sedis fultus auctoritate, quæ postulantur, indulgeat. Sane adiacens parochia cum Beati Martini ecclesia et presbyterio eius in ea, quam hactenus possedit, libertate permaneant. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quantum et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiæ (1)

Datum Beneventi per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iv idus martii, indictione xiv, incarnationis dominicæ anno mcvii, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papæ, vii.

Dat. die 12 martii anno Domini 1106, pontif. anno vii.

XXV.

Confirmatio bonorum ad Ferrariensem Ecclesiam spectantium, cui assignantur limites, et undecim minores massæ de patrimonio Romanæ Ecclesiæ donantur (2).

SUMMARICUM

Exordium. — Paschalis PP. patrimonium Ferrariensi Ecclesiæ confirmans, alia bona de novo donat. — Episcopus Ferrariensis a

(1) Adde episcopus. (2) Ex Tabulario Ecclesiæ Ferrariensis et mss. Peregrini Prisciani.

solis Summis Pontificibus eligi et consecrari iubet. — Comitatus Ferrariens. fines. — Quae episcopo donet, quaeque Apostolicae Sedi reservet, definit. — Violatores, inobedientesque perpetuo damnat anathemate. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Landulpho Ferrariensi episcopo, Guillelmo filio Bulzari, Petro filio Arimandi, Uberto Consuli, et per eos tam Ecclesiae quam civitati Ferrariae, in perpetuum.

Exordium.

Officium nostrum nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu sollicitus esse, et quae rite sunt statuta, stabilire. Sicut igitur sanctorum praedecessorum nostrorum Hadriani et Benedicti deliberationibus constitutum est, nos sanctae Ferrariensis Ecclesiae, tamquam specialis Apostolicae Sedis filiae, fundos eiusdem matris et patrimonium confirmamus: ipsam videlicet massam Babylonicam, quae vocatur Ferraria, cum duodecim fundis suis, cui undecim alias massas nostras minores cum omni obedientia ac servitute subiugamus, idest massam et ripam Palatio'us cum duodecim fundis suis, et massam Constantiacum cum duodecim fundis suis, simulque massam Quartisianam cum duodecim fundis suis, et totam et integram massam Donoro cum duodecim fundis suis: et similiter massam Popularem cum duodecim fundis suis, et Castellonem cum fundis suis similiter: similique modo massam, quae vocatur Formignana, cum omnibus fundis suis. Has quidem praefatas massas cum omnibus ad earum iura pertinentibus, de dominio et iure atque potestate sanctae Romanae Ecclesiae in sanctam Ferrariensem Ecclesiam per hanc donationis et traditionis paginam donamus et tradimus; ut ab hac hora in antea liceat tibi, charissimo fratri Landulpho episcopo et successoribus tuis in singulis massis ecclesias cum clericis, presbyteris, diaconibus ordinare et consecrare; illud omnimodis sancientes, ut Ferrariensis Ecclesia cum tota parochia sua in iure et dominio ac privilegio nostro sanctae Ro-

mane Ecclesiae beati Petri, cuius est patrimonium, conservetur perpetuo: ut sit semper sub nostra electione, ordinatione atque consecratione: ut quicumque per nos illic electus, ordinatus et consecratus fuerit, ille honoris huius ac potestatis integritate fungatur. Comitatus autem Ferrariae fines et termini sunt: ab oriente ab una parte fluminis Padi, altera nostra massa fiscalia et veterana, a veterana transeunt flumen Sandali usque ad Bucilletum, per Bucilletum, transeunt flumen Gabiana per Ludurium, et circumdant villam Magnam et Madrariam pervenientes usque Maletum, a Maletto pergunt iuxta Argilem Anxianum per paludes et piscarias usque Vitricam, et transeunt Vitricam veniunt usque fossam Boranam, et per fossam Boranam exeunt in Padum, et descendunt ad occidentem usque Ulmum Formosam, quae certa finis est intra Romaniam et Longobardiam: ab altera autem fluminis parte fines sunt similiter, ab oriente Callis de fine, quae finis est inter nostrum comitatum Comaclensem, et extendant se per paludes et piscarias usque ad fossatum de Filule, et circumdant massam Corneti, et Langnavanum, quae de nostro comitatu sunt Ferrariae: descendunt inde ad occidentem per paludes et piscarias usque ad flumen Tartari, et per ipsum flumen Tartari exeunt usque ad flumen Padi. Sane habitatoribus ipsis maioris massae Ferrariae malas et pravas consuetudines removemus, nisi tantum sicut sunt ad suffragium sanctae Romanae Ecclesiae, annualiter per illorum nuncium unaquaeque libera persona de moneta Venetiarum denarios singulos dabit: census vero et tributis atque telonei de ripa et flumine unam medietatem pro benedictione ad communem utilitatem, meliorationem et restaurationem iam dictae maioris massae concedimus: alteram medietatem ad nostras manus reservamus; similiter telonei de mercato unam medietatem nobis conservamus: et alteram

Comitatus Ferrariensis fines.

Quae episcopo donet, quaeque Apostolicae Sedi reservet, definit.

Paschalis PP. p. trimumium Ferrariensi Ecclesiae confirmans, a la bena de novo d'nat.

Episcopus Ferrariensis a suis Summis Pontificibus eligi et consecrari iubet.

medietatem praefato episcopo vestro condonamus. Placitum quidem generale similiter in dominio et potestate nostrae S. Romanae Ecclesiae tenemus, ut tamen nostro nuncio semel in anno faciente custodiam, ab omnibus per tres dies custodiatur: collectam vero vel fodrum, aut pravam vel iniustam functionem, aut dationem seu consuetudinem nequaquam exigimus; sed omnia pro Dei timore atque amore praefatae nostrae ecclesiae B. Georgii omnibus habitantibus ipsius maioris massae percipimus, aliasque minores massas, et sic, ut supra dictum est, cum omnibus suis servitutibus subiugamus. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, et aut Ferrariensem Ecclesiam iis, quae superscripta sunt, diminuerit, aut sanctae Sedi Apostolicae sua in eis iura, quae superius significata sunt, auferre praesumpserit, poenae et compositionis nomine reddet eidem Sanctae Sedi Apostolicae auri optimi libras centum: et nisi quae male praescripta sunt satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eisdem Ecclesiis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scribarii regionarii, et notarii sacri palatii. Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi idus aprilis, indictione xiv, anno dominicae incarna-

tionis MCVI, pontificatus autem domini Paschalis II PP. anno VII (1).

Dat. die 8 aprilis anno Domini 1106, pontif. Paschalis anno VII.

XXVI.

Confirmatio et renovatio bonorum et iurium S. Acheruntinae Ecclesiae, cuius archiepiscopis conceditur pallii usus (2).

SUMMARY

Exordium. — Petri archiep. petitio. — Et Paschalis PP. confirmatio bonorum ad eam Ecclesiam spectantium, et iurium metropolitanorum. — Concessio pallii et assignatio dierum quibus illo uti debeat archiep. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri nostro Petro Acheruntino archiepiscopo, eiusque successoribus canonicè promovendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in coelis et in terra, B. Petro eiusque successoribus auctore Deo principaliter traditam, illis Ecclesiae verbis agnoscitur, quibus Petrum est Dominus allocutus: Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in coelis: et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in coelis (2). Ipsi quoque firmitas propriae et alienae fidei confirmatio eodem Deo auctore praedicatur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando coaversus confirma fratres tuos (4). Oportet ergo nos, qui, licet indigni, Petri videmur residere in loco, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia ad interni arbitrium Iudicis, sic disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem. Fraternitatis igitur tuae iustis petitionibus annuentes, sanctam Acheruntinam Ecclesiam praesentis decreti

(1) Bnos quoque errores hic emendavimus, ut annus 1106 cum indictione, alteraque nota chronologica conveniret. (2) Ab exemplari exscriptum edidit Ughell. Ital. Sac. tom. VII. (3) Matth. XVI, 19. (n. T.) (4) Luc. XXII, 32. (n. T.)

Violatores, inobediensque perpetuo damnant anathem.

P. subscrip-
tione.

Exordium.

Petri archiepiscopi petitio.

Et Paschalis PP. confirmatio honorum ad eam Ecclesiam spectantium, et in irum metro- politicorum.

auctoritate munimus, tibi tuisque successoribus confirmamus quaecumque metropolitano iure praeteritis temporibus pertinuisse noscuntur, videlicet Venusinum, Gravinam, Tricaricum, Tarum, Potentiam, ut tu tuique legitimi successores potestatem habeatis canonice et decretaliter in eis episcopos ordinandi ac consecrandi: salva in omnibus sanctae Romanae Ecclesiae auctoritate. Ad haec statuentes decernimus, ut quaecumque oppida, villae, vel Ecclesiae parochiales iure ab eadem Ecclesia Acheruntina possidentur, quaecumque bona in praesentiarum iuste ac canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus ac illibata permanent: iis nimirum exceptis, quae Sedis Apostolicae privilegiis specialibus manijuntur. Pallium praeterea fraternitatis tuae, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus, quod te in Ecclesia tantum ad missarum solennia subscriptis diebus noveris induendum, idest Nativitatis Domini, Epiphaniae, Hyapantes, in tribus solennitatibus B. Mariae, Coenae Domini, Sabbati Sancti, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, nativitatis sancti Iohannis Baptistae, festivitatis Apostolorum omnium, Michaelis archangeli, commemorationis omnium Sanctorum, et eorum martyrum vel confessorum, qui in Acheruntina Ecclesia requiescunt, in consecratione ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum et diaconorum, cuiusmodi nimirum volumus te per omnia gerimus vindicare. Huius siquidem indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet, in prosperis humilem, et in adversis (si quando eveniunt) cum iustitia erectum: amicum bonis, perversis contrarium: nullius unquam faciem contra veritatem respicias: nullius unquam faciem premas: misericordiae operibus iuxta virtutem iustitiae insistas, et tamen insistere etiam supra virtutem cupias: infirmis compatiaris: benevolentibus congaudeas:

aliena damna propria reputes: de alienis gaudiis tamquam de propriis exultes: in corrigendis vitis pie saevias: in fovendis virtutibus auditorum animas demulceas: in ira iudicium sine ira teneas: in tranquillitate autem severitatis iustae censuram non deseras. Haec est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si solite servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis. Fraternitatem tuam superna miseratio per tempora multa incolumem conservare dignetur. Amen, amen.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Paschalis PP. subscriptio.

Datum Albani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, decimosexto kal. iulii, indictione decimaquarta, incarnationis dominicae MCVI, pontificatus autem domni Paschalis II Papae, VII.

Dat. die 16 iunii anno Domini 1106, pontif. anno VII.

XXVII.

Confirmatio monasterii Sancti Stephani Laudens. diocesis, et honorum ad illud spectantium (1).

SUMMARIVM

Exordium. — A quo fuerit constructum monasterium hoc, cuius bona omnia ac donationes confirmantur. — Abbas a fratribus eligendus, et a summo Pontifice consecrandus, et a summo Pontifice consecrandus. — Decretum immunitatis pro eodem monasterio: et poenae in eos, qui quidquam contra illud attentaverint. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Guidoni abbati venerabilis monasterii Sancti Stephani, quod in Landensi comitatu secus Padum situm est, eiusque successoribus regulariter promoveendis, in perpetuum.

Divinis praeceptis, et apostolicis informamur monitis, ut pro Ecclesiarum statu

Exordium.

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. IV.

Concessio pallii et assignatio dierum quibus illo uti debet archiep.

impigro vigilemus affectu. Postulavit siquidem nos dilectio tua, praedecessorum nostrorum quaedam statuta firmare, et per ea vestri monasterii statum auctore Deo munire. Quod.... monasterium venerabilis comitissa Anselda cum filiis suis Lanfranco, Arduino et Magnifredo construxisse, et suis facultatibus ditasse cognoscitur. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque praedia, quaecumque bona a praedicta comitissa vel eius filiis, seu ab aliis fidelibus de iure proprio data sunt, quaecumque etiam in futurum eidem monasterio concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium dari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Confirmamus itaque supradicto Sancti Stephani monasterio adiacentem villam et castrum, infra quod idem monasterium constructum est, et caetera, quae in episcopi Nokeni chirographo continentur. Obeunte te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quolibet subreptionis astutia seu violentia praepotatur, nisi quem fratres, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem consecrandus accedat. Ad haec decernimus, ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si qua ergo ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire attentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Redem-

ptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco servantibus iura, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Signatur.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

PP. subscriptio.

Datum apud Placentiam per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xvii kal. decembris, indictione xiv, incarn. dominiuae anno mcvii, pontificatus autem domni Paschalis II Papae, viii.

Dat. die 15 novembris anno Domini 1106, pontif. anno viii.

XXXVIII.

Confirmatio abbatialis Ecclesiae S. Nicolai in Barenis civitate, et honorum ad eandem spectantium (1).

SUMMARIUM

De asportatione corporis S. Nicolai Barium. — Ecclesia ei dicata sub tutela Sedis Apostolicae recipitur; bonaque ad eam spectantia confirmantur. — Decretum immunitatis et exemptionis. — Privilegia nonnulla conceduntur. — Roboratio decreti huius. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Eustachio abbati Ecclesiae Sancti Nicolai, salutem et apostolicam benedictionem.

Praedecessoris nostri sanctae memoriae Victoris III temporibus, beati Nicolai corpus ex Graecorum partibus transmarinis in Barisanam urbem advectum totus pene orbis agnoscit: quod videlicet corpus praedecessor noster Urbanus II loco, quo nunc reverentia digna servatur, crypta inferiori summa cum veneratione recondidit, et altare desuper in honorem Do-

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. vii.

De asportatione corporis S. Nicolai Barium

A quo fuerit constructum monasterium hoc, cuius bona omnia ac donationes confirmantur.

Abbas a fratribus eligendus, et a Romano Pontifice consecrandus.

Decretum immunitatis pro eodem monasterio: et potestatis in eos, qui quidquam contra illud attentaverint

Ecclesia ei dicitur sub tutela Sedis apostolicae recipitur; bonaque eadem spectantia confirmantur.

Decretum immunitatis et exemptionis.

Privilegia nonnulla conceduntur.

mini consecravit; petitioneque est, et concessum dicitur, ut Beati Nicolai basilica in eodem loco aedificanda specialiter sub tutela mox Sedis Apostolicae servaretur. Quia igitur largiente Domino basilica eadem congrua iam aedificatione perfecta est, in loco videlicet iuris publici per ducis Rogerii chirographum dato, nos eandem domum, auctore Deo, mox futuram Ecclesiam postulante filio nostro eiusdem ducis germano Boemundo, Barenis nunc civitatis domino, sub tutela Apostolicae Sedis accipimus. Praesentis igitur privilegii pagina apostolica auctoritate sancimus, ut quaecumque praedia, quaecumque bona, vel a praedicto glorioso filio nostro Rogerio per beati Petri et nostram gratiam Apuliae, Calabriae et Siciliae duce, vel a praenominato fratre eius nunc Antiocheno principe Boemundo, seu a caeteris Christifidelibus, supradictae Sanctae (1) Nicolai ecclesiae de suo iure iam donata sunt, aut in futurum donari offerri contigerit, firma semper, quieti et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius res auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, clericorum et pauperum usibus profutura. Tibi itaque tuisque successoribus facultatem concedimus, clericorum culpas absque episcopi contradictione debita charitate ac severitate corrigere. Si qua vero in vos gravior querela emeruerit, nostrae seu successorum nostrorum audientiae reservetur. Nulli autem vel archiepiscopo vel episcopo licere volumus, ut Ecclesiam ipsam vel ipsius abbatem sine Romani Pontificis conscientia vel excommunicatione vel interdicto cohibeat, quatenus idem venerabilis locus, tanti confessoris corpore insignis, sicut per Romanum Pontificem prima consecrationis suscepit exordia, sic sub Romani semper Pontificis tutela et protectione subsistat. Si quis sane in era-

(1) *Lege Sancti.* (n. r.)

stinum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, vicecomes, catapanus, stratego, iudex, castaldio, aut quolibet ecclesiasticae saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriptarii regionarii et notarii sacri palatii.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum apud Porticum beati Petri, Romae xiv kal. decembris per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis et bibliothecarii, indictione xiv, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo sexto; pontificatus autem domni Paschalis II papae, viii.

Dat. die 18 novembris anno Domini 1106, pontif. anno viii.

XXIX.

Sacrosancta Lateranensis Ecclesia et Paroecia canonicis regularibus ordinis S. Augustini perpetuo conceditur, cum privilegiorum elongatione.

SUMMARIUM

Lateranensis Ecclesiae locus venerabilis. — 1. Cuius paroeciae fines designantur, et iis canonicis conceditur paroecia ipsa administranda. — 2. Eximitur ab omni superioritate. — 3. Et inibi alia pia loca construi

Roboratio decreti huius.

Paschalis PP. subscriptio.

prohibetur. — 4. Sanctio in perturbatores. — 5. Bona omnia pro privilegii observatoribus. — PP. et card. subscriptiones.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Rocio Priori venerabilis basilicæ Salvatoris, eiusque fratribus tam præsealibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto Lateranensis Ecclesia amplioris dignitatis ex antiqua institutione esse cognoscitur, tanto magis eundem venerabilem locum in maiori reverentia deest haberi, et ad eius incrementum tam spiritualiter quam temporaliter a nobis et aliis Dei fidelibus operam dari. Nec dubium, quod si religiosorum virorum petitionibus paterna benignitate annuimus, nostris opportunitatibus clementem Dominum reperimus.

§ 1. Eapropter, dilecti in Domino filii, ob reverentiam Salvatoris, beatique Iohannis Baptistæ, concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum totam et integram parochiam, ut in vita nostra et post obitum specialis oratio iugiter fiat pro nobis ad Dominum: videlicet ab ecclesia S. Nicolai de Forma per viam, quæ venit a S. Stephano in Caelio Monte, et usque ad supradictam nostram basilicam Salvatoris, et a porta monasterii Sanctorum Quatuor Coronatorum descendente per clivum in via maiori, et exinde per stratum ex utraque parte usque ad campum Lateranensem, et revolvente supra ecclesiam Ss. Marcellini et Petri usque ad ecclesiam S. Bartholomæi de Capite Merulanei, et deinde ad S. Daniel, et exinde descendente ad portam urbis, et vertente ante ecclesiam S. Nicolai de Hospitali ad supradictam basilicam Salvatoris.

§ 2. Statimisque, atque etiam auctoritate Sedis Apostolicæ stabilimus, ut parochia ipsa deinceps nulli alii ecclesiæ, vel monasteriis, aut piis locis, de spiritualibus atque divinis rebus teneatur

penitus respondere: sed quiete ac libere, sub præfate basilicæ Salvatoris iure, nomine parochiali in perpetuum moneat: salvo tamen iure hæreditario, quod infra supradictos fines ad præfatas ecclesias, vel monasteria, aut pia loca pertinere dignoscitur.

§ 3. Præcipimus itaque, ut nulli personæ fas sit, in supradicta parochia ecclesias ædificare, aut altare erigere, vel aliquam religionem ibidem instituire, præter supradictam Salvatoris basilicam.

§ 4. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obsecratione, et anathematis interdicto, ut nullus unquam nostrorum successorum, vel alia quolibet magna parvaque persona huius nostri privilegii donum infringere aut inquietare præsumat. Si quis præterea, quod non credimus, contra hoc nostrum apostolicum præceptum venire aut agere tentaverit, anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei et Domini nostri Iesu Christi sit alienus.

§ 5. Qui vero pio intuitu custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam a misericordiosissimo Domino nostro consequi mereatur in sæcula sæculorum. Amen, amen.

EGO PASCHALIS catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Lambertus Ostien. episcopus interfui, et subser.

Ego Vincentius Portuen. episcopus subser.
Ego Cinthius Sabinen. episcopus interfui, et subscripsi.

Ego Denigo Tusculanus episcopus interfui, et subser.

Ego Contradus Praenestinus episcopus subser.

Ego Leo Albanen. episcopus interfui, et subser.

Ego Benedictus presbyter cardinalis tit. Eudoxiæ interfui, et subser.

Ego Theobaldus presbyter card. tit. Pammachi subser.

Et inibi alia pia loca constructi prohibetur.

Sanctio in perturbatores.

Bona omnia pro privilegii observatoribus.

PP. et card. subscriptiones.

Lateranensis Ecclesiæ locus venerabilis.

Cuius parocchie fines designantur, etis canonicis conceditur paroc. ipsa administranda.

Eximitur ab omni superioritate.

Ego Raynerius presb. card. tit. S. Eusebii
subscr.

Ego Arnaldus presb. card. tit. S. Cle-
mentis interfui, et subsc.

Ego Raynerius presbyter cardinalis tit.
Ss. Marcellini et Petri subscr.

Ego Otho presb. card. tit. Pastoris subsc.

Ego Petrus presb. card. tit. Equitii subscr.

Ego Amicus presb. card. .... interfui, et
subscr.

Ego Paulus presb. card. S. Sixti subscr.

Ego Ionatas diaconus card. Ss. Cosmae et
Damiani subscr.

Ego Theoninus diaconus card. S. Mariae
in Portien interfui, et subscr.

Ego Gregorius card. diaconus S. Angeli subscr.

Ego Iohannes diaconus card. S. Adriani subscr.

Ego Gregorius diaconus card. S. Luciae in-
terfui et subscripsi.

Datum Laterani per manus Iohannis
sanctae R. E. diaconus card. ac bibliotheca-
rii, vi kal. ianuarii, indictione xv, in-
carnationis dominicae mcvii, pontificatus
autem D. Paschalis II Papae, anno vii.

Dat. die 27 decembris anno Domini 1106,
pontif. anno vii.

XXX.

*Privilegium confirmationis monasteriorum
omnium atque ecclesiarum ad Clunia-
cense monasterium pertinentium (1).*

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmatio bonorum Clunia-
censis monasterii, prout hic exprimuntur.
— Poenae contra violatores privilegii hu-
ius. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, reve-
rendissimo fratri Hugoni Cluniacensi abbati
salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium.

Religioni vestrae per omnipotentis Dei
gratiam Sedis Apostolicae benignitas gra-
tulatür, quoniam plerisque in locis, lar-
giente Domino, per vestrae sollicitudinis

(1) In Bibliotheca Cluniac. edidit Martinus Mar-
rier col. 558.

studium, ubi nulla fuerat instituta, in-
defecerat per Galliarum partes, est resti-
tuta religio. Eapropter, sicut ab ipsis
coenobii vestri primordiis, ita largiente
Domino usque in finem, vos tanquam
charissimos filios Apostolicae Sedis tuetur
auctoritas. Omnia igitur ad vestrum coe-
nobium pertinentia, sicut a praedecesso-
ribus nostris munita sunt, ita et nos au-
ctoritate Apostolicae Sedis munimus. In
quibus ea propriis vocabulis exprimenda
duximus, quae temporibus nostris per
Dei gratiam acquisita, et vestri regiminis
dispositioni subiecta noscuntur. Monaste-
rium videlicet Sancti Albani, a Burcardo
episcopo datum, in suburbio Basilae urbis:
in eodem episcopatu monasterium Alti-
chica, a Frederico comite per supradicti
episcopi sollicitudinem in manus vestras
abdicationem atque concessum; in Bisun-
tino episcopatu monasterium Vallis-Clusae,
quod profecto romani iuris per Pontium
episcopum nostro vobis favore concessum
est: in episcopatu Tarvanensi monaste-
rium S. Michaelis de Wasto: in episco-
pato Alvarnensi ecclesia S. Iuliani de
Saletto, ecclesia S. Martini de Mutinacio,
ecclesia S. Amandi iuxta fluvium Arteram,
quas tres ecclesias Durannus episcopus
vobis indulsit: ecclesia S. Mariae de Co-
gnacio, ecclesia S. Martini de Santiniaco,
ecclesia S. Mariae de Chiniaco, ecclesia
de Luignaco, ecclesia de Cromeda, ec-
clesia Amandini, quas sex ecclesias Wil-
helmus vobis concessit episcopus: ecclesia
S. Desiderii, ecclesia S. Martini, ecclesia
S. Hilarii iuxta fluvium Morgiam, quas
tres ecclesias Petrus Arvernensis episco-
pus vobis concessit: in episcopatu Lug-
dunensi ecclesia de Selvenaco, ecclesia
S. Germani in Brexia, quas duas eccle-
sias Hugo archiepiscopus dedit vobis: in
episcopatu Belicensi ecclesia de Pariaco,
ecclesia de Camulliacio, ecclesia de Pri-
maello, ecl. S. Baudelli, ecl. de Con-
ziaco, ecl. de Rosellione, ecclesia de
Prumiliaco, ecl. S. Agathae de Rumi-
liaco, ecl. de Einmunte cum apendiciis

Confirmatio bo-
norum Clunia-
censis monaste-
rii, prout hic
exprimuntur.

suis; hae siquidem ecclesiae concessae sunt vobis a Pontio Belicensi episcopo: iuxta urbem Tharentasiam ecclesia Sancti Martini a Bosone episcopo concessa: in episcopatu Genevensi eccl. de Bonewaita, ecclesia de Draliendes, ecclesia de Asineriis, ecclesia S. Iohannis de Gevellis. Haec nimirum omnia vestro coenobio, tamquam membra capiti adhaerentia, nos in perpetuum sub iure ac regimine tam tuo quam successorum tuorum persistere, praesentis paginae assertionem sancimus, ne ulli omnino hominum liceat haec vestrae subiectioni subtrahere, et Cluniacensis monasterii iure quibuslibet occasionibus alienare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

(Locus sigilli plumbei ut supra, pag. 251)

Datum apud Villam S. Hippolyti. per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vi idus februarii, indict. xv, incarn. dominicae anno mcvii, pontificatus autem domni Paschalis II anno viii.

Dat. die 8 februarii anno Domini 1107, pontif. anno viii.

Bull. Rom. Vol. II. 32

XXXI.

Confirmatio ecclesiarum et possessionum monasterii Athanacensis Lugdunen. diocesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. Athanac. sub Sedis Apostolicae auctoritate recipitur. — Bona enumerantur et confirmantur; atque ab omni vexatione immunita decernuntur. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio. (R. T.)

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gauceranno Athanacensis monasterii abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicae Sedis regimen Domino disponente promoti conspiciamur, ut ipso praestante religionem augere, et eius servis tuitionem debeamus impendere. Tuis igitur, dilecte in Domino fili abbas Gauceranne, iustis petitionibus amentes, Beati Martini Athanacense monasterium, cui Deo auctore praesides, contra pravorum hominum nequitiam Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Statuimus enim, ut S. Iohannis ecclesia, quam Guido Gebennensis episcopus in sua vobis parochia tradidit, ecclesia etiam S. Romani de Agenta in parochia Sedunensi, item ecclesia de Isiniacho in Aniacensi parochia per Ademarum et Pontium episcopos vobis tradita, cum pertinentiis suis: caetera etiam quaecumque in praesenti quintadecima indictione, seu concessionem Pontificum, sive liberalitate principum, vel oblatione fidelium, legitime et quiete vestrum monasterium possidet, quo videlicet tempora vestra Ecclesia, disponente Domino, iuste atque canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat eiusdem coenobii possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vindicare, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia

Exordium.

Monast. Athanac. sub Sedis Apostolicae auctoritate recipitur.

Bona enumerantur et confirmantur;

Atque ab omni vexatione immunita decernuntur.

(1) Ex autographo Athanac. edidit Sammarth. Gall. Christ. tom. II.

Poenae contra violatores privilegii hu. us.

PP. subscriptio.

integra conserventur eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, iusibus omnimodis profutura: salva Lugdunensis archiepiscopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Solidae clausulae.

PP subscriptio.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum apud Belnam in manu Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii id. febr., ind. xv, incarnat. dominicae anno mcviii, pontificatus autem domini Paschalis III Papae, viii.

Dat. die 12 februarii anno Domini 1107,
pontif. anno viii.

XXXII.

Monachis Cluniacensibus adiudicatur cella Sancti Dionysii de Nongento adversus Guillelmum abbatem Sancti Petri Carnotensis (1).

SUMMARHUM

Series facti. — Huiusmodi controversia in Tercensi concilio cognita; — Et cella de Nongento Cluniacensibus adiudicata. — Quae omnia confirmantur a Paschali PP. — Perpetuumque silentium super hoc utriusque parti imponitur. — PP. subscriptio.

(1) Ex Biblioth. Cluniae. Martini Marrier col. 598. — In hac Bulla forte legendum perpetuo *Carnutum* pro *Carnotum*. (a. T.)

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni Cluniacensi abbati salutem et apostolicam benedictionem.

Series facti.

Quae semel iuste rationabiliterque decisa sunt, propter oblivionis incuriam rediivis saepe litibus replicantur. Idcirco literis praesentibus annotamus, qualiter inter vestri coenobii monachos, et Sancti Petri Carnotensem abbatem, Guillelmum, de Sancto Dionysio de Nongento querela cum sua sit replicatione decisa. Idem enim Carnotensis abbas post domni Urbani Papae decretum super eadem cella vestros fratres, nobis in Tercensi concilio praesidentibus, calumniis impetebat. Ne qua ergo scintilla iurgii remaneret, perspicendum duximus, quidquid a parte alterutra proferretur. Ostensae igitur sunt literae quaedam a Carnotensi abbate, per quas idem locus Carnotensibus monachis a Retrocco comite sub quadam fuerat conditione commissus: in quibus nulla temporum annotatio, nullus vel episcopi vel clericorum continebatur assensus. Ad haec easdem literas falsas habendas Retroccus comes, ipsius Ioffridi filius, qui locum illum, una cum Beatrice uxore sua, vestro coenobio obtulerat, asserbat; quia et unus testium, qui subscripti fuerant, supradicti Ioffridi frater adhuc superstes, se omnino interfuisse penitus inficiaretur, et easdem literas alio tempore in capitulo Carnotensi falsatas fuisse narrabat, falsationis illius testem cum inrejurando in medium proferens. Caeterum Ioffridi comitis oblatio vestro coenobio data, et locum, et tempus, et episcopi, et metropolitani consensum, et Thebaldi comitis eiusque filii Stephani favorem, de cuius fendo idem locus fuerat, manifestius continebat. Constitit itaque apud omnes, quia domni Urbani Papae sanctio apostolicae gravitatis pondere nitentur plena. Quapropter ratione iudicii, Carnotensis abbatis querela sopita est, et monasterio vestro supradictae cellae

Huiusmodi controversia in Tercensi concilio cognita;

Et cella de Nongento Cluniacensibus adiudicata;

in perpetuum statuta possessio. Sane huic nobiscum iudicio adherunt venerabiles episcopi, Leodegarus Bituricensis, Adlo Placentinus, Girardus Engolismensis, Ildebertus Cenomanensis, et nostrae sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis Landulfus de titulo Sancti Laurentii, qui dicitur in Lucina. Igitur et nos sanctioni praedecessoris nostri nostrae quoque sanctionis robur adicimus: praecipientes et penitus interdcentes, ne quis ulterius super hoc negotio vestrum Cluniacense coenobium inquietare praesumat. Qui vero praesumpserit, canonicae districtiois animadversione muletetur.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

(Locus sigilli plumbei ut supra, pag. 251).

Datum Silviniaci per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi, viii kal. iunii, indiet. xv, incarnationis dominicae anno mcvii, pontificatus autem domini Paschalis II Papae, viii.

Dat. die 25 maii anno Domini 1107, pontif. Paschalis anno viii.

XXXIII.

Confirmatio bullae Nicolai PP. secundi, qua Corbiniacensi coenobio exemptio a subiectione Flaviniacensis conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Exemptio huiusmodi antea cognita a legatis apostolicis in Galliis. — Et abbas Flaviniacensis subscriptione firmata; — Antea a Nicolao II; — Postea a Paschale confirmatur. — Apposita divinae ultionis poena in violatores. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Hugoni abbati, et fratribus Corbiniacensis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu sollicitos esse, et quae

(1) Sammarth. Gall. Christ. tom. iii inter Instr. Eccles. Eduen., num. XLIX.

recte statuta sunt, stabilire; idcirco dilectionis vestrae petitionem clementer admissimus, ut coenobium vestrum a Flaviniacensium monachorum incurisibus liberum redderemus. Vidimus siquidem venerabilium fratrum Hugonis et Amati episcoporum definitionem, qui tunc temporis Apostolicae Sedis legatione in Galliarum partibus fungebantur, quam super hoc negotio in Exoldunensi concilio peregerunt. Auditis enim utriusque partis allegationibus, visis etiam literis et monumentis, quae utrinque proferebantur in medium, ex concilii sententia statuerunt ut Flaviniacensis monachii, qui vestrum monasterium in cella redigere conabantur, omnino deinceps ab hac infestatione desisterent. Abbas etiam Flaviniacensis (1) in manus suas refutatione suscepta, definitionem ipsam subscriptione sua, et multorum, qui adherant, episcoporum nominibus munierunt. Et nos ergo, sicut et praedecessorem nostrum sanctae memoriae Nicolaum Papam statuisset, literarum indicia manifestant, praesentis decreti assertionem hanc Flaviniacensium monachorum querelam prorsus a vestro coenobio removemus, et sopitam in perpetuum cessare praecipimus.

Porro si Augustodunensis episcopus, ad cuius ordinationem pro parochiali iure locus vester pertinet, aliqua vobis gravamina inferre perstiterit, ad Sedem Apostolicam recurrendi liberam vobis concedimus facultatem. Si quis autem pertinaciter adversus ista venire praesumpserit apostolicae indignationis ultione plectatur. Vos igitur, filii in Christo dilecti, Dei semper timorem et amorem in vestris cordibus habere satagite, ut quanto a saecularibus tumultibus liberiores estis, tanto amplius placere Deo totius mentis et animae virtutibus anheletis.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

(1) Lege Flaviniacensis.

(R. T.)

Exemptio huiusmodi antea cognita a legatis apostolicis in Galliis.

Et abbas Flaviniacensis subscriptione firmata;

Antea a Nicolao II;

Postea a Paschale confirmatur.

Apposita divinae ultionis poena in violatores.

PP subscriptio.

Quae omnia confirmantur a Paschali PP. Perpetuumque silentium super hoc utriusque parti imponitur

PP. subscriptio.

Exordium.

Datum apud Lupertiacum per manum Iohannis S. R. E. diae. cardinalis et bibliothecarii, ii kal. iunii, indictione xv, incarnat. Dom. anno mcvii, pontificatus autem dom. Paschalis secundi Papae, viii.

Dat. die 31 maii anno Domini 1107, pontif. anno viii.

XXXIV.

Abbatia Menatensis, et monasterium Sancti Wlmeri abbatibus Cluniacensibus subiciuntur in perpetuum.

SUMMARUM

Exordium. — In monasterio S. Wlmari praeficiendi abbatem per abbatem Cluniacensem. — Sicuti et Metensi abbatiae. — Cuius monacho liceat ad Cluniacense coenobium transire. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Hugoni Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Desiderium, quod ad religiosum propositum et animarum salutem pertinere monstratur, sine aliqua est, auctore Deo, dilatione complendum. Venerabilis siquidem frater noster Iohannes Morinorum episcopus, petente Eustachio Bononiensi comite, Sancti Wlmari abbatiam sollicitudini tuae, charissimi frater Hugo, corrigendam commisit. Et nos ergo iuxta eius desiderium ac deliberationem, praesentis decreti assertionem sancimus, ut idem beati Wlmari monasterium semper in tua tuorumque successorum ordinatione permaneat. Nec alius illic abbas substituitur, nisi qui in vestra fuerit deliberatione provisorius. Idem etiam de Menatensi monasterio constituimus, quod iamdiu in vestra ordinatione permansit. Praeterea, quoniam omnipotens Deus et ante nostra tempora et in diebus nostris praecipuam religionis monasticae disciplinam in vestro dignatus est monasterio conservare, hanc vobis

In monasterio S. Wlmari praeficiendus abbas per abbatem Cluniacensem; sicuti et Metensi abbatiae;

praerogativam concedimus, ut quisquis ad vos alieni monasterii monachus pro vitae melioratione transierit, licenter recipiatur, remotis prioris loci querimoniis, ut, largiente Domino, salutis, quam quaerere videtur, apud vos potius effectum. Si quis vero temerario ausu his salutiferis constitutionibus obviam ire praesumpserit, apostolicae indignationis ulione plectatur, et communionis ecclesiae periculum patiatur.

Cuius monacho liceat transire ad Cluniacense coenobium.

Solitae clausulae.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

PP. subscriptio.

(Locus sigilli plumbei ut supra, pag. 231).

Datum apud Aquabellam per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, ii non. august., indictione xv, incarn. Dom. anno mcvii, pontificatus autem domini Paschalis PP. secundi, viii.

Dat. die 4 augusti anno Domini 1107, pontif. anno viii.

XXXV.

Decretum libertatis et exemptionis pro monasterio S. Benedicti ad Padum (1). (Vide superius num. XXI).

SUMMARUM

Exordium. — Nulli archiepiscoporum vel episcoporum liberum sit absque licentia R. Pont. monachos aut clericos monasterii huius excommunicare: — Aut quidquam elemosynarum sibi arrogare: — Vel demum pro conferendis sacris ordinibus quidquam petere. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Alberico abbati monasterii S. Benedicti, quod iuxta Padum situm est, eiusque fratribus, in perpetuum.

Ecclesiae filios per Prophetam Spiritus Sanctus admonet dicens: Vacate, et videte, quoniam ego sum Deus (a). Debemus igitur nos, quibus Ecclesiae cura commissa est, filiorum nostrorum quieti attentus pro-

Exordium.

(1) Ex Biblioth. Martini Marrier col. 340.

(1) Bacchinus loc. cit. (a) Psalm. xlv, ii.

Nulli archiepiscoporum vel episcoporum licentiam sit absque Pontificis aut clerici huius excommunicare

videre, ut divinae visioni vigilantius vacare praevalcant. Quapropter, charissimi in Domino filii, hoc vobis apostolicae promissionis munimine, impendimus, ut nulli episcopo vel archiepiscopo facultas sit, sine certa Romani Pontificis licentia, coenobium vestrum aut cellas vestras, et conversantes illic fratres, monachos, sive clericos excommunicare, vel interdicere. Nec episcopis vel episcoporum ministris liceat claustrum vestri vel cellarum fratres inquietare pro elemosynis, quas de suo iure quisque pro vivorum seu defunctorum salute obtulerit; sed eas in usus congruos dispensandas praeter eorum calumnias recipere, nisi forte excommunicati sint, licentiam habeatis. Porro ecclesiarum, sive altarium consecrationes, et ecclesiasticorum ordinum promotiones, congregationis vestrae fratres, monachi sive clerici, ab episcopis, in quorum dioecesis sunt, reverenter accipiant, si quidem gratis ac sine ullius conditionis exactione voluerint exhibere; alioquin, a catholico, quem maluerint, episcopo consecrationum ipsarum sacramenta suscipiant. Si quis autem decreti praesentis conscius, contra id temere tentaverit, honoris et officii sui iacturam subeat, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Aut quidquam elemosynarum sibi arrogare:

Vel demum pro conferendis sacris ordinibus quidquam petere.

Solito clausulae.

PP. subscriptio.

Ego PASCHALIS catholicae Eccl. epis. ss.

Datum Mutinae per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii kal. septemb., ind. xv, incarn. Dom. anno MCVII, pontificatus autem domini Paschalis II Papae, ix. Ego Rissus presbyter tituli Damasi ss. Ego Laudolphus presbyter cardinalis tituli Lucinae ss.

Ego Duazo presbyter cardinalis tituli B. Martini et S. Silvestri ss.

Ego Bernardus Romanae Ecclesiae diaconus ss.

Dat. die 4 septembris anno Domini 1107, pontif. anno ix.

XXXVI.

Narbonensis Ecclesiae possessiones et iura confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Parochiae Narbon. archiepisc. subiectae; item et bona ad eam pertinentia, quae eidem confirmantur cum iuribus omnibus, etc. — Ecclesiae eidem iusfructuariae. — Aquisensis episcopus sub iurisdictione Primatis Narbonensis. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ricardo, primae sedis Narbonensis antistiti, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Caritatis est donum proprium providere profectibus aliorum: caritas enim non quaerit, quae sua sunt (a). Unde et Apostolus: Nunc autem vivimus, si vos statis in Domino (b). Et iterum: Quae est enim spes nostra, aut gaudium, aut corona gloriae? Nonne vos ante Dominum nostrum Iesum Christum? (c) Hoc igitur caritatis debito provocamur, et Apostolicae Sedis auctoritate compellimur, honorem debitum fratribus exhibere, et sanctae Romanae Ecclesiae dignitatem pro suo cuique modo caeteris Ecclesiis impertiri.

Exordium

(1) Ex ms. Collegii Parisiensis Soc. Iesu edidit Nicolaus Coletus Concil. tom. XII, loc. cit. (a) Corinth. I. 13. (b) Thessal. I. 3. (c) Thessal. I. 2.

Parochiae Narbonensis archiepiscopi, sub iure Legi; item et bonis of eam pertinentibus.

Quae eidem cum omnibus, iuribus confirmantur etc.

Ecclesiae eidem suffraganeae.

Aquensis episcopus sub iurisdictione Primatus Narbonensis.

Idcirco, venerabilis frater Ricarde Narbonensis archiepiscopo, praesentis decreti pagina tibi tuisque successoribus, quidquid parochiarum ad primae sedis Narbonensis Ecclesiam antiquo iure noscitur pertinere, confirmamus. Porro infra parochias ipsas iure proprietario tam tibi quam tuis successoribus possidenda, regenda, et disponenda sancimus, ecclesiam Sancti Pauli cum omnibus pertinentiis suis, oppidum Caput-Stagni, Salas Accusadas, Argens, fontem Iocosum, Auriag, villam Rubeam, Segionum, et caetera praedia, cellas, seu possessiones, quae vel a regibus vel ab aliis fidelibus viris ecclesiae sanctorum martyrum Iusti et Pastoris oblata sunt, tam in Narbonensi comitatu, quam in Biterrensi et Redensi, Sustationensi et Nemausensi; infra vero urbem Narbonensem medietatem ipsius comitatus, medietatem telonei, portatici, raficae (1), salinarum, et caeterorum reddituum, qui a civitatis comite tam de marinis quam de terrenis inductoribus exiguntur; in monasteriis vero, seu caeteris per Narbonensem Ecclesiam ecclesiis, salva Sedis Apostolicae auctoritate, canonicum vobis ius obtinere concedimus. Sane ad vestram metropolim pertinentes episcopales cathedras, videlicet Biterris, Carcassonae, Tolosae, Elnae, Aghates, Lutevae, Magalonae, Nemausi, Uzeticae, tibi tuisque successoribus in perpetuum subiectas, obedientiam debitam servare censemus. Primatum etiam vobis super secundam Narbonensem, idest Aquensis metropolis, sicut a nostris praedecessoribus statutum est, confirmamus; et quidquid ex antiquo iure saepe dictae Ecclesiae Narbonensi competit, ratum perpetuo et inconvulsam manere decernimus. Statuimus ergo ut nulli hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra con-

(1) *Raficae*, iuris in navibus ad litus a vento actis, quod Normannis *H'arec* dicitur. (R. T.)

serventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

PP. subscripto.

Datum apud Privatum, per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, tertio idus iulii in anno dominicae incarnationis MCMVI, pontificatus autem domni Paschalis II Papae, ix.

Dat. die 13 iulii anno Domini 1108, pontif. Paschalis anno ix.

XXXVII.

Confirmatio honorum monasterii S. Mariae Florentinae dioecesis, quod Florentinis episcopis in spiritualibus subiicitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona, quae monasterio confirmantur. — Confirmantur quoque privilegia omnia tum regalia, tum pontificalia: — Cum omnimoda tamen subiectione ab episcopo Florentino. — Immunitas in iis, quae monasterio propria sunt. — Excommunicantur constitutionis huius violatores. — Paschalis PP. subscriptio.

(1) Ex Tabulario monasterii huius editid Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Solitae clausulae.

schalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni abbati Florentini monasterii, quod Sanctae Mariae dicitur, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis effectu etc. (*prout in caeteris privilegiis*).

Hona. quae monasterio confirmantur.

Videlicet castrum Victum cum curte et ecclesiis et omnibus pertinentiis, castrum de Signa, et tertiam partem castrum de Grunulo cum ecclesiis et pertinentiis earum, curtem de Greve cum ecclesia S. Martini caeterisque possessionibus suis, ecclesiam S. Bartholomaei cum curte et terra Benzonis et Azae uxoris eius de Radda: insuper et terras eiusdem de Pettio, seu in quibuscumque locis cum omnibus pertinentiis suis, castrum Radda cum curte et ecclesiis et omnibus pertinentiis, castrum de Tiguiano tertiam partem cum ecclesiis et pertinentiis, ecclesiae S. Nicolai in campo Clarentis cum curte, proprietatibus et adiacentiis, castrum de Collemontis cum curte et omnibus pertinentiis, curtem Caverini cum omnibus suis possessionibus, castrum Bibianum cum ecclesiis et omnibus ad eas pertinentibus, ecclesiam S. Martini in loco Confluenti cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Martini, quae est infra civitatem iuxta praelibatum monasterium cum casis, terris et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Martini in Mensula cum omnibus pertinentiis suis, curtem Montis-Domini cum omnibus ad eam pertinentibus, curtem de Mandria cum pertinentiis suis, terram Iohannis filii Theudi cum casis et reliquis possessionibus, sicut Maria et Donatus filius monasterio contulerunt, casas et terras Iohannis filii Bogae, ecclesiam S. Proculi cum terris et domibus circa se, terram quoque in Podio Rivi-Frigidi, et quidquid Bonifacius, Benedicti abbatis frater, eidem monasterio contulerunt (1), casas et terras Iohannis filii Bogae, qui ecclesiae S. Proculi obtulit. Praeterea quaecumque hodie Pontificum concessione, principum libe-

ralitate, vel oblatione fidelium, vel aliis iustis modis idem coenobium possidet, sive in futurum iuste ac canonice poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. Laborum quoque vestrorum decimas, praeter quorumlibet contradictionem, tam vobis quam successoribus vestris, in monastica religione permanentibus, habendas concedimus. Consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum seu clericorum monasterio pertinentium, a Florentino accipietis episcopo, si quidem gratiam Apostolicae Sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitatis molestia voluerit exhibere; alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui Apostolicae Sedis fultus auctoritate, quae postulatis, indulgeat. Porro episcoporum, seu episcopaliu ministrorum actiones omnes ab ecclesiis sive clericis eiusdem monasterii removeamus; sepulturam quoque eiusdem loci omnino liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri desideraverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullas obstat. Si qua ergo ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

gia omnia, tum regalia, tum pontificalia:

Cum omnimoda tamen subiectione ab episcopo Florentino.

Immunitas in his, quae monasterio propria sunt.

Excommunicantur constitutionis huius violatores.

Paschalis PP. subscriptio.

(1) Forsitan contulit.

(a. T.)

Confirmantur quoque privilegia.

Datum Florentiae per manum Iohannis S. R. E. diacon. card. atque biblioth. an. dominicae incarnationis MCVIII, VIII kal. octob. indictione prima, pontificatus vero D. Paschalis II Papae anno x.

Dat. die 24 septembris anno Domini 1108, pontif. anno x.

XXXVIII.

Canonizatio S. Petri episcopi civitatis Anagninae in provincia Campaniae, eiusque adscriptio in numerum Ss. Confess.

SUMMARIUM

Petrus monachus Anagninus episcopus sancte vixit; — Miraculis ante et post mortem claruit; — Ss. confessorum Pont. numero adscribitur; eiusque celebritati in non. aug. assignatur.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, episcopis Anagnino et aliis per Campaniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Domini excelsum habentes prae oculis, qui in sanctis suis laudatur et benedicuntur, et considerantes propterea strenuae, probataeque vitae merita quibus vir sanctus Petrus, quondam Anagninus episcopus, de regula monachorum assumptus, in pastoralis officio pure, simpliciter, solerti vigilantia et exemplo, Deo deservivit: admirantes etiam miraculorum insignia, quibus Sanctum suum ante et post obitum divina gratia decoravit, prout per Brunonem Signensem episcopum fideliter adnotatur, et usque ad nostra tempora decorare non desuit: auctoritate praesentium vobis licere volumus et mandamus, quatenus in nonas augusti diem natalis eiusdem confessoris et praesulis, numerandi sanctorum catalogo, congrue celebrem recolatis, quatenus in praesenti gratiam, et in futurum, opitulante divina clementia, piis eius intercessionibus mereamur gloriam sempiternam.

Dat. Signae secundo nonas iunii, pontificatus nostri anno x.

Dat. die 4 iunii anno Domini 1109, pontif. anno x.

XXXIX.

Aliud privilegium, quo alia bona Cluniacensi monasterio confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Enumeratio honorum, quae confirmantur: — Monachi Cluniac. a quo maluerint episcopo sacros ordines, sacramtumque Chrisma accipiendi habeant libertatem. — Decretum immunitatis ab omni perturbatione aut vi, etc. — Sub solitis poenis. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Pontio monasterii Cluniacensis abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Et religio Cluniacensis coenobii, cui Deo auctore praesides, et praedecessoris tui sanctae memoriae Hugonis abbatis, dulcissima reverendaque dilectio, cognunt nos, filii in Christo charissime Ponti abbas, tuis petitionibus indulgere. Ea propter abbatias, vel prioratus, qui sub praenotati abbatis Hugonis dispositione manserunt, sub tua quoque vel successorum tuorum dispositione permanere decernimus; idest, Moitiaicum, Figiacum, abbatiam S. Martialis Lemovicensis, Angiriacum, novum monasterium Pictavense, abbatiam S. Egidii, abbatiam Mauziaci, abbatiam Verxeliaci, abbatiam S. Germani Antisiodorensis, abbatiam S. Bertini, abbatiam S. Wolmerii, abbatiam Unicurti, abbatiam S. Benedicti super Padum, prioratum Nantoaci, Gigniaci, Sancti Marcelli Cabillonensis, Crispeiaci, Veriaci, Paredum, Carum Locum, S. Marcelli de Calzie, Sancti Salvatoris Hirven., Sancti Stephani ibidem, Nazaram Searionis, Sanctum Isidorum, Sanctum Saturninum, Salsinonias, Silviniacum, S. Mariam de Charitate,

(1) Ex Chart. Cluniac. edidit Martinus Marrier Biblioth. Cluniac. col. 369

Petrus monachus episcopus Anagninus sancte vixit;

Miraculis ante et post mortem claruit;

Ss. confessorum Pont. numero adscribitur; eiusque celebritati in non. aug. assignatur.

Exordium.

Enumeratio honorum, quae confirmantur:

Luperciacum, S. Reverianum, S. Martinum de Campis, Longum Pontem, Consiacum, Nogentum, Leontium, Gagias, Trualdium, Cariagobium, Rozanum, S. Pancratium de Lanis, montem Acutum, in Anglia, Eufrodium, S. Albanum de Ransilegia, Romanum Monasterium, Pateriacum, S. Victorem in Geneva, voltam (1) S. Florum, Alariacum, Morracum, S. Licerium, S. Orientium, Setmontem, Carenniacum, S. Fidem de Morlanis, S. Eutropium, S. Mariam de Castello, S. Maiolum de Papia, S. Gabrielem de Cremona, S. Paulum de Pergamo, S. Iacobum de Pontivo, Bertemala, Rodobium, Castellet, S. Gregorium de Placentia, Abevillam, Atcerens, Alavart, Domna, Vazilia, Cabiol, Magobrium, Fodrovillam, cellam in Almania, Roquespertum Villaris, S. Mariam de Valle, Marcinianum, Ambertam, Rivis, Chaberors, S. Nazarium, Borbonensem, Boorzium, Esalas Saltum. In locis autem, quae sine proprio abbate diebus domni ac venerabilis Hugonis abbatis fuisse videntur, nunquam aliquis abbatem ordinare praesumat. Illud etiam libertatis Cluniacensis coenobio firmum haberi sancimus, ut vestri monasterii monachi, qui ad sacros sunt ordines promovendi, a quibus malueritis catholicis episcopis promoveantur. Chrisma vero, si opportunitas exegerit, in vestro faciatis monasterio consecrari, vel a quibus volueritis episcopis accipietis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a saceratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Qui vero divini

(1) *Fozza*, terra locum aliquem circumcludens.

(R. T.)

timoris intuitu custos et observator extiterit, sit super eum pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bonae actionis percipiat, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniat. Amen.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae PP. subscripti, episcopos ss.

(*Locus sigilli plumbei ut supra, pag. 251.*)

Datum apud Castellum per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xvii kal. novem., indict. ii, incarnat. dominicae anno mctx, pontificatus autem domini Paschalis secundi, xi.

Dat. die 16 octobris anno Domini 1109,
pontif. anno xi.

XL.

Descriptio limitum S. Soranae Ecclesiae, cuius bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Proemii pars. — Describuntur dioecesis limites. — Confirmantur bona quae hic partim enumerantur. — Eadem perpetua immunitate frui decernitur. — Sub solitiis poenis. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Galfrido Sorano episcopo eiusque successoribus... Populum...

Sicut iniusta petentibus nullus est tribuendus effectus... petitioni tuae, frater in Christo charissime, praesentibus annuentes, ad perpetuam S. Soranae Ecclesiae pacem ac stabilitatem praesentis decreti auctoritate sancimus, ut universi parochiae fines, qui a parochianis ante cum iuribus suis usque hodie possessi sunt, ita omnino integre tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur, qui videlicet fines versus Fundum et criptam Latronis, inde in terminum Cetinam, inde intro, et inde... Soranam, inde in Sangrum, inde in vallem Regiam, inde in Alfedenam, inde in Vestiam, inde in Saviram Anistri, inde in Petram Rei

(1) Ex archiv. Ecclesiae huius edidit Nicolaus Coletus in nova edit. Ital. Sac. tom. 1.

PP. subscripti.

Proemii pars.

Describuntur
dioecesis limit-
um.

Monachi Cluniac. a quo maluerint episcopo sacros ordines, saceratunqne Chrisma accipiant libereant libertatem.

Decretum immunitatis ab omni perturbatione aut vi, etc.

Sub solitiis poenis.

etiam, in Coaciam, inde in Sulfuratum, in Pontem Fractum, inde in Montem Cornetum, inde in campum Rontium... inde in Petram Malam, inde in terram de Piro, inde reditum ad praescriptum collem... intra quos fines in oppidis omnibus, et villis, et monasteriis et ecclesiis tibi tuisque successoribus... quæta semper et integra permanere decernimus... castellum Insulæ cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Laurentii... et ecclesiam S. Pauli in Campo, in Arpia plebem S. Mariæ, et plebem S. Archangeli in Castello... ecclesiam S. Mariæ, in Sora plebem S. Restitutæ, ecclesiam S. Laurentii, ecclesiam S. Lucie, ecclesiam S. Viti in Carpello, ecclesiam S. Petri... duo molendina in flumine Liridi, et unum in Carnello, in valle Sorana ecclesiam S. Petri et S. Donati... plebem S. Mariæ, ecclesiam S. Savini, ecclesiam S. Mariæ de Campo, S. Urbani, ecclesiam S. Mariæ de Picenisti, in Atino ecclesiam S. Mariæ, S. Petri, S. Silvestri, S. Mauri, S. Angeli de... tria molendina in flumine Melli cum suis pertinentiis: item extra Atinum ecclesiam S. Marciani. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere vexare, perturbare, et possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis vero in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps, aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quolibet secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi alienam esse, atque in extremo examine

districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem Ecclesie iura servantibus sit pax D. N. I. C., quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant.

EGO PASCHALIS catholice Eccl. epis. S. Rom. Eccl. diac. card. ac bibliothecarii, v idus febr., ind. iii, incar. dom. anno mxx, pont. autem D. Paschalis II PP. anno xi.

Dat. die 9 februarii anno Domini 1110, pontif. anno xi.

XLI.

Confirmatio donationis, ab Adalasia Siciliæ comitissa factæ Ecclesie Squillacensium, et privilegiorum eidem ab Urbano II PP. concessorum (1).

Squillacensis Ecclesia sub speciali Sedis Apostolicæ iure. — Bona ad eam pertinentia illi confirmantur; — Et ea, quæ ab Adalasia comitissa donata sunt. — Decretum omnimodæ libertatis et immunitatis: — Sub poena excommunicationis.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Squillacensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Apostolicæ Sedis nos compellit auctoritas pro Ecclesiarum statu sollicitus esse, prava corrigendis, et, quæ recta sunt, stabilire. Constat siquidem Squillacensiam, cui auctore Domino Pastor es per nos institutus, Ecclesiam prioribus longe temporibus specialiter sub Apostolicæ Sedis iure mansisse, sicut verum indagantibus per authentica beati Gregorii scripta monstratur. Quia ergo Deo auctore per strenuissimorum fratrum Roberti, quondam nobilis memoriæ ducis, et Rogerii comitis labores atque victorias tam ex illa quam ex caeteris Calabrorum Ecclesiis Graecorum tyrannica cessavit invasio; nos prædecessoris nostri Urbani

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. ix.

Confirmantur bona quæ hic pariter enumerantur.

Eisdem perpetua immunitate iuri decernitur.

Sub solitis poenis.

PP. subscriptio.

Squillacensis Ecclesia sub speciali Sed. Apostolicæ iure.

Papae II vestigiis insistentes, Squillacensem Ecclesiam sub speciali iure sanctae Sedis Apostolicae confoventes, statuimus, et temporibus perpetuis observandum censemus, ut sicut tu, ita et tui deinceps successores per manum semper Romanorum Pontificum consecrentur. Ad haec adlicimus infra fluvium ambitus, sicut ex superioribus montibus torrentes in Crocleam, et Alarum fluvios, et iidem fluvii in Adriaticum Mare desluunt, ea quae in conspectu fratrum nostrorum episcoporum Siciliae omnium, et Calabriae quorundam coram praedicto Rogerio comite, et a veteranis, et multorum temporum testibus ad Squillacensem Ecclesiam ex antiquo pertinuisse iuxta praecceptum eiusdem praedecessoris nostri Urbani II probata sunt: ea nihilominus, quae Squillacensis Ecclesiae beatus legitur Gregorius contulisse, firma semper et integra in tua tuorumque successorum, et ipsius Ecclesiae possessione permanent. Porro colonos seu praedia de Palaepoli sive Rocella, quae Adelasias comitissa cum filio Rogerio pro redemptione animae supradicti comitis Rogerii Squillacen. Ecclesiae tradidit, nos eidem Ecclesiae cum oratorio Sanctae Mariae, quod illic situm est, iure proprietario confirmamus. Praeterea quicquid in futurum liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, illibatam ipsi perpetua stabilitate servetur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel oblatas (1) retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnino integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si satisfactione integra non emen-

(1) Forsitan ablatas.

(a. r.)

daverit, honoris sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Later. per manum Iohannis S. R. E. diae. card. ac bibliothecarii, nonis aprilis, ind. ii, incarnat. Dom. anno millesimo centesimo decimo, pontificatus autem dom. Paschalis II Papae, anno xi.

Dat. die 5 aprilis anno Domini 1110,
pontif. anno xi.

XLII.

Monasterium Sancti Maxentii in tutelam sanctae Sedis Apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub S. Sedis protectione recipitur —; Eique bona omnia confirmantur; — Prout hic enumerantur. — Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus. — Decretum immunitatis ab omni molestia, vi, etc. — Et ab omni interdictione. — Monachi tamen excommunicatos non recipiant: — Sed defuncto abbate successor ei communi consensu de eorum gremio eligatur. — Censurae contra violatores privilegii huius. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo domino Gasfrido abbati venerabilis monasterii Sancti Maxentii Aluntoris, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri: quatinus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata (2) indubitanter assumat.

(1) Ex Chartario monasterii huius editit Io. Bestus in Probat. ad Historiam Comitum Pictaviensium. (2) Adde vires.

Exordium.

Bona ad eam pertinentia illi confirmantur;

Et ea, quae ab Adelasia comitissa donata sunt.

Decretum omnimodae liberalitatis et immunitatis:

Sub poena excommunicacionis.

Quia igitur dilectio tua, ad Sedis Apostolicae portum confugiens, eius tuitionem devotione debita requisivit; nos supplicationi tuae elementer annuimus, et beati Maxentii monasterium, cui auctore Deo praesides, et tam ei adiacentem villam, quam caetera omnia ad ipsum pertinentia, sub tutelam Apostolicae Sedis recipimus. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque praedia, quaecumque possessiones in praesenti tertia indictione idem monasterium legitime possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent: in quibus haec visa sunt propriis vocabulis annotanda: monasterium S. Saturnini, ecclesia S. Leodegarii, ecclesia Sancti Martini, ecclesia S. Gaudentii de Nontolio, ecclesia S. Bartholomaei de Ozai cum appenditiis suis, ecclesia S. Maxentii Sirolio, ecclesia S. Petri de Saura, ecclesia S. Mariae de Capella Bastone, ecclesia S. Martini de Verrea, ecclesia S. Maxentii de Vertuis, cum pertinentiis suis, ecclesia S. Martiniaci, ecclesia S. Petri de Metulo, ecclesia S. Martini de Fonte d'Eflois cum terris et vineis, pratis et marsicis, et omnibus ad ipsam pertinentibus, ecclesia Sancti Iohannis Baptistae de Prisco, ecclesia Sancti Georgii de Oric, ecclesia Sancti Viti et Modesti et Crescentiae de Duamur cum omnibus suis pertinentiis, ecclesia Sancti Martini de Franel, ecclesia Sancti Petri de Marevento cum pertinentiis suis, ecclesia Sanctae Radegundis, eccles. S. Martini de Fontanello, eccles. S. Laurentii iuxta Marciacum, ecclesia S. Iohannis Evangelistae, ecclesia Sancti Maxentii de Orace, ecclesia S. Mariae Magdalенаe de Praalle, ecclesia Sanctae Mariae de Soldano, ecclesia Sancti Germani de Igernoi, ecclesia S. Maxentii de Volgiae cum pertinentiis suis, ecclesia Sancti Simphoriani de Rubutio, ecclesia

Sanctae Mariae de Sobviniaco, eccles. Sancti Martini de Lorneg, ecclesia S. Stephani de Cuguleto, ecclesia S. Maxentii de Urtrae cum appenditiis suis, ecclesia Sancti Iuliani Salvatoris de monte Bove, ecclesia S. Remigii de Floregnae, ecclesia S. Viviani de Uroae, ecclesia de Voreziaco, ecclesia Sancti Amandi de Vitrinis, ecclesia S. Petri de Berlo, ecclesia de Nainee, ecclesia de Clave, ecclesia de Rubrin, ecclesia de Cancio, ecclesia de Cantacorvo, ecclesia de Costerias, ecclesia de Fonte Petri, ecclesia Sanctorum Philippi et Iacobi de Talant, ecclesiarum Leodegarii apud Pissorum (1) terra de monte Tamisserio, terra apud Milibellum, castrum terrae elemosinae de Rivo-Dano, terra de Urtitio, terra de Vendolenia, terra de Trennitio, terra de Aifrio cum appenditiis suis, ecclesia Sanctae Mariae de Maceris, ecclesia de Termonio, ecclesia de Capello cum appenditiis suis, ecclesia Sancti Gaudentii de Forras, Salinae de Ultru, salinae de Engulins, salinae de Aitre, salinae apud Esnendam, ecclesia Braeidunensis cum suis pertinentiis, ecclesia de Partyneis cum suis pertinentiis, silva, quae vocatur Grosbois, ecclesia S. Maxentii cum terra, quae dicitur Pompro, ecclesia S. Germerii cum toto territorio, quae eius nomine nuncupatur, terra, quae dicitur Regaldioni, terra, quae dicitur Agient: de quibus nimirum terris Pictavenis sol. v quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Decernimus ergo. ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Sed neque interdictione vel excommunicatione ipsum monasterium addicatur, nisi forte proditoribus, cubi.... quas vel abbas, vel

(1) Forte legendum: *Ecclesia Leodegarii apud Pissorum, terra de etc.* (R. T.)

Monasterium sub S. Sedis protectione respicitur:

Eriqne bona omnia condimantur;

Proxi hic enumeratores.

Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus.

Decretum immunitatis ab omni molestia, vi, etc..

Et ab omni interdictione.

Monachi la-
men «communica-
tione non recipi-
ant»;

Sed defuncto
abbate, success-
or ei communi
consensu de eo-
rum gr. mio uti-
gatur.

Censuræ con-
tra violatores
privilegii boius.

monachi emendare contempserint: nec ipsi tamen excommunicatos aut interdictos ad officium divinum suscipiant: nec in communi parochiæ interdictio signa pulsantur. Obeunte tamen te eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres eorum consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint. Si quis igitur in crastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii seriniarii regionarii sacri palatii.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Romae in porticu beati Petri per manum Ioannis S. R. E. diaconi cardin. ac bibliothecarii, v kal. maii, iucarn. domin. mcx, pontificatus autem dom. Paschalis II Papae, anno xi.

Dat. die 27 aprilis anno Domini 1110, pontif. anno xi.

XLIII.

Monasterium S. Benedicti Cupersanen. sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, etique bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur. — Eique bona omnia confirmantur. — Abbatis electio penes monachos: — Sacramentorum vero collatio penes loci episcopum; — Qui tamen nullum ius exactionis aut gravaminis monasterio aut monachis imponendi habeat. — Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus. — Solitae clausulae poenales. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Vincentio abbati venerabilis monasterii S. Benedicti, quod in civitate Cupersani situm est, eiusque successoribus regulariter successuris, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis affectu debet prosequenti adimpleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter emittatur, et utilitas postulata indubitanter vires assumat. Quia dilectio tua ad Sedis Apostolicae portum confugiens eius tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuae clementer annuimus, et B. Benedicti Cupersanense monasterium, cui Deo auctore praesides, sub tutela Apostolicae Sedis excipimus. Praesentis igitur privilegii pagina apostolica auctoritate statuimus, ut universa, quae idem monasterium in praesenti tertia indictione legitime possidet, sive in futurum iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut possessionem auferre, vel ablatam retinere, minuere vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione vel gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ob-
eunte te nunc eius loci abbate, vel tuorum

Exordium.

Monasterium
sub tutela Sedis
Apostolicae re-
cipitur.

Eique bona
omnia confir-
mantur.

Abbatis ele-
ctio penes mo-
nachos:

(1) Ex autographo in Archiv. edidit Ughell. Ital. Sac. tom. vii.

Paschalis PP.
subscriptio.

Sacramen-
rum vero colla-
tio penes loci
episcopum;

quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepo-
natur, nisi quem fratres communi con-
sensu, vel fratrum pars consilii sanioris,
vel de suo vel de alieno, si oportuerit,
collegio secundum Dei timorem et B.
Benedicti regulam elegerint. Chrisma,
Oleum sanctum, consecrationes altarum
sive basilicarum, ordinationes monacho-
rum, qui ad sacros ordines promovendi
sunt, ab ipso, in cuius diocesi estis,
accipietis episcopo, si quidem gratiam et
communione Apostolicae Sedis habuerit,
et si ea gratis et sine pravitate voluerit
exhibere; alioquin, liceat vobis catholi-
cum, quem malueritis, adire antistitem,
et ab eo consecrationem et sacramenta
suscipere, qui Apostolicae Sedis fultus
auctoritate, quae postulatur, indulgeat.
Porro nec episcopo, nec episcopi mini-
stris facultas sit novas qualibet exaction-
es ipsi loco indicere, aut gravamen in-
ferre, aut in abbatem loci sine Apostolicae
Sedis censura manum depositionis exten-
dere. Ad inditum autem perceptae a
Romana Ecclesia protectionis dimidiam
auri unciam quotannis Lateranensi palatio
persolvatis. Si quis igitur in crastinum
archiepiscopus aut episcopus, imperator
aut rex, princeps aut dux, comes, vice-
comes, stratego aut iudex, ecclesiastica
quaelibet saecularisve persona, hanc no-
strae constitutionis paginam sciens, contra
eam temere venire tentaverit, secundo
tertiove admonita, si non satisfactione
congrua emendaverit, potestatis honoris-
que sui dignitate careat, reamque se di-
vino iudicio existere de perpetrata ini-
quitate cognoscat, et a sacratissimo Cor-
pore et Sanguine Dei et Domini Redem-
ptoris nostri Iesu Christi aliena fiat,
atque in extremo examine districtae uti-
tioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
iusta servantibus sit pax Domini nostri
Iesu Christi, quatenus et hic fructum
bonae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis in-
veniant. Amen.

Qui tamen nul-
lum ius exaction-
is aut gravami-
nis monasterio
aut monachis
imponendi
habeat.

Census annu-
us Sedis Aposto-
licae persolvend-
us.

Solitae clau-
surae poenales.

EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae
episcopus subscripsi.

Datum Beneventi per manum Iohannis
S. R. E. cardinalis et bibliothecarii, idibus
Iulii, indict. III, incarnationis dominicae
MXX, pontificatus autem D. Paschalis II
anno XI.

Dat. die 15 Iulii anno Domini 1110,
pontif. anno XI.

XLIV.

*Privilegium Paschalis PP. quod facit
imperatori Henrico de investituris epi-
scopatuum et abbatiarum (1).*

SUMMARIUM

Imperatores Henrici praedecessores coronam
romanae urbis consequuti sunt; — Hanc
Pontifex Henrico praerogativam concedit; —
Ius investiturae, virgae et annuli ei tribuit
episcoporum et abbatum, qui postea con-
secrandi sunt. — Solitae clausulae. (R. T.)

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filia
Henrico Regi, et eius successoribus, salutem et
apostolicam benedictionem.

Regnum vestrum sanctae Ecclesiae
singulariter adhaerere, dispositio divina
constituit, et praedecessores vestri probi-
tatis et providentiae amplioris gratia Ro-
manae urbis coronam et imperium con-
secuti sunt: ad cuius videlicet coronae
et imperii dignitatem tuam quoque per-
sonam, fili charissime Henrice, per nostri
sacerdotii ministerium Maiestas divina
provexit. Illam igitur dignitatis praero-
gativam, quam praedecessores nostri vest-
ris praedecessoribus catholicis impera-
toribus concesserunt, nos quoque tuae
dilectioni concedimus, et praesentis pri-
vilegii pagina confirmamus: ut regni tui
episcopos et abbates, libere praeter vio-
lentiam et simoniam electis, investituram
virgae et annuli conferas; post institutio-
nem vero canonice factam, consecratio-
nem accipiant ab episcopo, ad quem per-

Imperatores
Henrici praede-
cessores cor-
nam Romanae
urbis consequuti
sunt;

Hanc Pontifex
Henrico praer-
ogativam con-
cedit;

(1) Ex Baronio anno IV.

tinuerit. Si quis autem a clero et a populo praeter tuum assensum electus fuerit, nisi a te investitur, a nemine consecratur. Hanc episcopi et archiepiscopi libertatem habeant, a te investitos episcopos et abbates canonice consecrandi; praedecessores enim vestri Ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficiis ampliaverunt, ut regnum ipsum, episcoporum maxime et abbatum praesidiis oporteat communiri; et populares dissensiones, quae in electionibus contingunt, regali oporteat maiestate compesci. Quamobrem prudentiae et potestati tuae cura debet sollicitius imminere, ut et Romanae Ecclesiae magnitudo, et caeterarum salus, praestante Domino, regis beneficiis et servitiis conservetur. Si qua vero ecclesiastica vel saecularis potentia aut persona, hanc nostrae concessionis paginam contemnens, contra eam temerario ausu venire tentaverit, anathematis vinculo innodetur, honorisque ac dignitatis suae periculum patiatur. Observantes autem misericordia divina custodiat, et personam ac maiestatem tuam feliciter imperare concedat (1).

XLV.

Sequuntur aliae literae ad eundem Henricum contra investituras huiusmodi, et saecularia ministeria ecclesiasticis personis non conferenda (2).

SUMMARUM

Quam contrarium sacris canonibus sit, ecclesiasticos saeculi curis implicari. — Aulam sequi, a peccatis non immune. — Quanta cura, divini que honoris zelo Pontifices ro-

(1) Hoc privilegium, iure a pluribus dictum privilegium, scriptum die 12 aprilis anni IV inter tenebras nocturnas Paschalis PP., invitus licet, subscripsit iuxta pontem Salarium in campo, qui Septem Fratrum dicitur, ubi castra posuerat Henricus imperator, qui scripturam differri non passus est, donec intra civitatem veniretur, ubi Pontificis sigillum remanserat. Haec Petrus Diaconus lib. 4, cap. 40. (2) Ex tom. XII Concil. loc. cit.

mani investituras per episcopos a laicis accipi interdiciere conati sint. — Poenae insuper ab iis contra inobedientes statutae. — Decreta huiusmodi a Paschali PP. in concilio confirmata. — Henrico regi praecipitur regalia ecclesiasticis dimittere, ecclesiasticis vero ea non invadere. — Poenae omnes renovantur, et Henricum, in regno restituto, regalia omnia restituuntur. — Relatio tumultus ab antipapa contra Paschalem excitati.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, clarissimo filio Henrico Teutonicorum regi, et per Dei omnipotentis gratiam Romanorum imperatori et Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Divinae legis institutionibus sancitum est, et sacris canonibus interdictum, ne sacerdotes curis saecularibus occupentur, neve ad comitatum, nisi pro damnatis eruendis, atque pro aliis, qui iniuriam patiuntur, accedant. Unde et apostolus Paulus inquit: Iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum (a). In vestri autem regni partibus, episcopi vel abbates aequo curis saecularibus occupantur, ut comitatum assidue frequentare, et militiam exercere cogantur: quae nimium aut vix aut nullo modo sine rapinis, sacrilegiis, incendiis, aut omicidiis exhibetur. Ministri vero altaris, ministri curiae facti sunt: quia civitates, ducatus, marchionatus, monetas, turres, et caetera ad regni servitium pertinentia, a regibus acceperunt. Unde etiam mos Ecclesiae inolevit, ut electi episcopi nullo modo consecrationem acciperent, nisi per manum regiam investirentur; aliquando etiam vivis episcopis investiti sunt. His, et aliis plurimis malis, quae per investituram plerumque contigerant, praedecessores nostri Gregorius septimus et Urbanus secundus, felicitis memoriae Pontifices, excitati, collectis frequenter episcopaliibus conciliis, investituras illas manus laicae damnaverunt; et, si qui clericorum per eam tenuissent Ecclesias deponentes:

(a) Ad Corinth. 1, 6.

Ius investiturae, virgae et annuli et tributis episcoporum et abbatum, qui postea consecrandi sunt.

Solita clausula.

Quam contrarium sacris canonibus sit, ecclesiasticos saeculi curis implicari.

Aulam sequi, a peccatis non immune.

Quanta cura, divini que honoris zelo Pontifices Romani investituras per episcopos a laicis accipi interdiciere conati sunt.

Poenae insuper ab his contrainhibentes statulae.

Decreta huiusmodi a Paschali PP. in concilio confirmata.

Henrico regi praecipitur Regalia ecclesiasticis dimittere, ecclesiasticis vero ea non inadere.

Poenae omnes renovantur, et Henrico, in regnum restituto, regalia omnia restituantur.

Relatio tumultus ab antipapa contra Paschalem excitati.

datores quoque communione privandos, percensuerunt, iuxta illud apostolicorum canonum capitulum, quod se ita habet: Si quis episcopus, saeculi potestatibus usus, Ecclesiam per ipsas obtineat, deponatur, et segregetur, omnesque, qui cum illo communicant. Quorum vestigia subsequentes et nos eorum sententiam episcopali concilio confirmamus. Tibi itaque, fili carissime Henrice rex, et nunc per officium nostrum Dei gratia Romanorum imperatori et regni (1), regalia illa dimittenda praecipimus, quae ad regnum manifeste pertinebant tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, et caeterorum praedecessorum tuorum. Interdicimus etiam, et sub anathematis districtione prohibemus, ne qui episcoporum seu abbatum praesentium vel futurorum eadem regalia invadant, idest civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, telonium, mercatum, advocatias, iura centurionum, et turres, quae regni erant, cum pertinentiis suis, militiam, et castra; et ne se deinceps, nisi per gratiam regis, de ipsis regalibus intronitent. Sed nec posteris nostris liceat, qui post nos in Apostolica Sede successuri erunt, aut te aut regnum super hoc inquietare negotio. Porro Ecclesias cum oblationibus, et haereditariis possessionibus, quae ad regnum manifeste pertinebant, liberas manere decrevimus, sicut in die coronationis tuae, omnipotenti Domino in conspectu totius Ecclesiae promisisti. Oportet enim, episcopos, curis saecularibus expeditos, curam suorum agere populorum, nec Ecclesiis suis abesse diutius; ipsi enim, iuxta Paulum apostolum, pervigilant, tamquam rationem pro animabus reddaturi (a). De traditione vero in nos vel in nostros sic se res habet: Vix portas civitatis ingressi sumus, cum ex nostris intra muri moenia secure vagantibus quidam vulcerati, alteri interfecti, omnes vero spoliati aut capti sunt; ego tamen, quasi pro levi causa non mutatus, bona

(1) Forsitan regi. (a) Hebr. xiii. 17. (R. T.)

et tranquilla mente usque ad ecclesiae B. Petri ianuas cum processione perveni: quod sic gestum fuisse, rei veritas multorum adstipulata testimoniis, qui interfuere, protestatur (1).

XLVI.

Privilegium confirmationis bonorum omnium, privilegiorum et immunitatum Casinensis monasterii (2).

SUMMARIUM

Cassinense monasterium caeterorum per Occidentem monasteriorum caput; solique Apostolicae Sedi subiectum. — Cuius abbates caeteros abbates praecedunt, usumque habent chirotecarum, dalmaticae et mitrae; — Nec dioecetano subiecto episcopo; — Sed competentes sunt iudices monasteriorum utriusque sexus ei subiectorum. — Monasterii Cassinensis bona quae hic enumerantur et confirmantur, et a quacumque molestia eximuntur. — Roboratur decretum immunitatis. — Solitae clausulae poenales. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et charissimo fratri Girardo, nostris per Dei gratiam manibus in abbate Cassinensis monasterii consecrato, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Scriptum est: Sine poenitentia sunt dona et vocatio Dei (a); illud ergo donum, quod beatissimo Patri nostro, monasticae legis latori Benedicto gratia divina concessit, nulla potest poenitentia retractari, ut et ipse monachorum omnium pater, et eius Cassinense monasterium, in quo et vixit et obiit, omnium per Occidentem monasteriorum caput in perpetuum habeatur. Proinde nos, divinae constitutionis

(1) Allatas superius literas, datas putamus anno 1112 post Concilium Laterani habitum a Paschali PP. II, in quo Pontifex, iuxta Chronicon abbatis Urspergensis, referens se privilegium investiturarum Henrico imperatori per vim concessisse, illud condemnavit sub perpetuo anathemate, acclamantibus universis Patribus: Fiat, fiat. (2) Ex originali in archiv. editit Gattula Hist. Cassin. saec. VII, pag. 555. (a) Rom. xi, 29.

Cassinense monasterium caeterorum per Occidentem monasteriorum caput solique Apostolicae Sedi subiectum.

ipsum prosequentes, monasterium
 positum praecipua dilectione complectimur,
 et praedecessorum nostrorum vestigiis
 insistentes, caeteris per Occidentem coe-
 nobiis praefendum, et sub solius Sedis
 Apostolicae iure ac defensione perpetua
 permanere: et tam te quam successores
 tuos in omni conventu episcoporum seu
 principum superiores omnibus abbatibus
 consedere: atque in iudiciis priorem cae-
 teris sui ordinis viris sententiam proferre
 decernimus. Usum quoque compagorum,
 ac elithrothecae, dalmaticae, ac mitrae, tam
 tibi quam successoribus tuis, in praecipuis
 festis et diebus dominicis ad missas, seu
 in consensum concilii, habendum concedi-
 mus. Sane tam in ipso venerabili monasterio
 quam in cellis eius cuiuslibet Ecclesiae
 episcopum vel sacerdotem, praeter Roma-
 num Pontificem ditionem quamlibet, aut
 excommunicandi, aut interdicens, aut ad
 synodum provocandi praesumere prohibe-
 mus; itaut si ab abbate prioreve loci non
 fuerit invitatus, nec missarum solemniam
 inibi audeat celebrare; liceatque ipsius
 monasterii et cellarum eius fratribus, cleri-
 cos cuiuscumque ordinis, de quocumque
 episcopatu ad conversionem venientes,
 absque episcoporum contradictione susci-
 pere: liceat absque cuiuslibet saecularis
 vel ecclesiasticae potestatis inhibitione sub-
 iectos monasteriis suis, tam monachos
 quam sanctimoniales foeminas indicare:
 liceat etiam fratribus per cellas in civita-
 tibus constitutas, ad divina officia celebra-
 da quandocumque voluerint signa pulsare.
 Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes
 altarium, sive basilicarum, ordinationes
 clericorum a quocumque malueritis catho-
 lico accipitis episcopo; Baptismum vero
 per clericos vestros in oppidis vestris
 seu villis agitis. Sane universa ad idem
 monasterium pertinentia quiesca semper, et
 ab omnium mortalium iugo libera, per-
 manere sancimus: videlicet monasterium
 Domini Salvatoris positum ad pedem Cas-
 sini montis, monasterium S. Dei Genitricis
 Virginis Mariae, quod vocatur Plumberola,

monasterium S. Mariae in Cingla, cellam
 S. Benedicti in Capua cum cellis et per-
 tinentiis suis, S. Sophiae, in Benevento,
 S. Mariae in Canneto iuxta fluvium Tri-
 vium, S. Benedicti et S. Laurentii in
 Salerno, S. Mariae in Tremiti cum ipsis
 insulis, et S. Liberatoris in Marellia cum
 omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in
 Marsi, S. Mariae in Luco, et S. Cosmati
 in Civitella, S. Angeli in Carregio cum
 omnibus pertinentiis suis, S. Mariae
 Ancillarum Dei in civitate Cosentia, S.
 Mariae in Baise, S. Iohannis Puellarum
 in Capua, S. Angeli ad Formam, S. Aga-
 tae in Aversa; S. Rufi et S. Benedicti
 Pizuli in Capua, S. Petri de Laeu, S. Petri
 de Ovellano, S. Erasmi et S. Benedicti
 et S. Scholasticae in Caieta, S. Magni in
 Fondi, S. Stephani et S. Benedicti et S.
 Agathae in Terracina, S. Petri in Foresta,
 S. Pauli ibidem, S. Mariae in Pontecorbo,
 S. Dionisii ad Pontem S. Anastasii, S.
 Benedicti in Benevento ad Portam Rufini,
 S. Benedicti in Pontano, S. Angeli, S.
 Nicandri et S. Thomae in Troia, S. Ce-
 ciliae et S. Demetrii in Neapoli, S. Eustasii
 in Pantasia, S. Benedicti in Alarino, S.
 Benedicti in Pectinari, S. Mariae in Casle-
 Plano, S. Illuminatae in castello Lemusano,
 S. Trinitatis in Termula, S. Focatis in
 Lesina cum foce et piscaria, S. Benedicti
 in Asculo, S. Eustasii in Petra-Abundanti,
 S. Eustasii in Vipera, S. Mariae in Bareta-
 no, S. Scholasticae in Pinne, S. Salvatoris
 in Tave, S. Nicolai iuxta fluvium Trutinum
 in Abrutium, S. Benedicti in Truntum,
 S. Benedicti in fluvio Tisino, S. Appollinaris
 in Firmo, quod dicitur ad Opplanis, S.
 Mariae in Arbosela, S. Martini in Saline,
 S. Angeli in Marano, et Ss. Septem
 Fratrum et S. Laurentii, S. Benedicti in
 Ripa-Ursa: in comitatu Aquinense cellam
 S. Gregorii et S. Mauriti, S. Pauli, S.
 Constantii, S. Christophori, S. Nicolai,
 S. Mariae in Albaneta, S. Nicolai in Gicomia,
 S. Benedicti in Clia, S. Nazarii in Comino,
 S. Valentini, S. Martini, S. Urbani, S.
 Angeli, S. Pauli, S. Felicis, S. Salvatoris,

Cuius abbates
 caeteros abbat.
 praecedunt u-
 sumque habent
 dalmaticae, chi-
 rothecarum et
 mitrae;

Nec diocesa-
 sano subiacent
 episcopo:

Sed comple-
 tentes sunt iu-
 dices monaste-
 riorum, quos-
 que sexus ei
 subiectorum.

Monasterii
 Cassinensis ba-
 na quae hic e-
 numerantur et
 confirmantur, et
 a quocumque
 molestia exi-
 mantur.

S. Angeli in Valle-Lucei, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannucio, S. Mariae in Verule, S. Petri in Esecleta, S. Luciae et S. Petri in Curuli, S. Silvestri et S. Martini, S. Luciae in Arpino, S. Mariae de Castello Zopponi, S. Benedicti in colle de Insula, S. Mariae de Babueo, S. Nicolai in Turrice, S. Germani in Sora, S. Benedicti in Paschesano, S. Petri in Morinis, S. Angeli in Pesclo Canali, Sancti Patris in Formis, Sancti Angeli in Albe, Sancti Erasmi in Pompe-rano, Sanctae Mariae in Cellis in Venafro Sancti Benedicti et Sancti Nazarii, Sancti Martini in ipsa furca, curtem Sanctae Mariae in Sala, Sancti Benedicti Pizuli ibidem, Sancti Benedicti in Cesima, Sancti Benedicti in Sinuessa, curtem, quae dicitur Lauriana, Sancti Benedicti in Tiana, Sanctae Mariae in Calvo, Sancti Nazarii in Anglona, Sancti Adiatoris, Sancti Benedicti in Alifas, Sancti Donnini in Telesia, Sancti Martini in Bulturno: in Analfi Sanctae Crucis, et Sancti Nicolai, Sanctae Crucis in Isernia, Sancti Marci in Carpinone, Sancti Valentini in Ferentino, Sancti Angeli in Algido, Sancti Marci in Ceceano, Sanctae Agathae in Tusculano, Sanctae Ierusalem, Sancti Benedicti in Albano: in Roma monasterium Sancti Sebastiani in Pallaria: in Luca cellam S. Geogrii, Sancti Salvatoris in Civitella: in dueatu Spoletino Sanctae Mariae in Celena, Sancti Benedicti in Trani, Sancti Benedicti in Bari, Sancti Petri Imperialis in Tarento: in Calabria cellam S. Anastasiae, S. Nicolai in Salectano, Sanctae Mariae in Tropea, Sanctae Euphemiae in Marchia: item civitatem, quae dicitur Sancti Germani, positam ad pedem ipsius montis, castellum Sancti Petri, quod ab antiquis dictum est Castrum Casini, castellum Sancti Angeli, Piniatarium, Pimbariola, Pesdemonte, Innetura, S. Ambrosii, Sancti Apollinaris, Sancti Georgii, Vallem Frigidam, Sancti Andreae, Vantra Monastica, Vantra Comitatis, Sancti Stephani, Terami Fracte, Mortula cum ipsa curte,

quae dicitur Casa-Fortini, Sancti Salvatoris, qui vocatur Cucuruzzo, Turrem ad mare iuxta fluvium Garilianum, Sancti Petri in Flia, Sancti Victoris, Torroelo, Cervaria, sanctae Eliae, Saracinesco, Cardetum, Aqua-Fundata, castellum Pontis-Curvi, et Viticosi: in Marchia Teatina castellum Lastinianum, montem Albrici, Muccla, Sancti Quirici cum Portu Frisa, Sanctae Iustae: in comitatu Asculano castellum, quod dicitur Octaum, et post montem Cuianum, et Trivilianum, et Cavinum: in Principatu castellum Ripa Orsa, Mons Bellus, Petra-Fracida: in Comino castellum Vicumalbum: in territorio Carseolano castellum Auricula, Piretum, Rocca Incamerata, et Fossaceca: in Calabria Cetrarum, in Analfi Fundicum: in territorio Troiano Castellone de Barancello, et villam Sancti Nicolai, quae de Gallitanis dicitur, territorio Capuano: in Gualdum de Liburia, curtem Sancti Felicis: in comitatu Tienense, cum ecclesia Sancti Ippoliti. Praeterea per praesentis privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque in praesenti vestrum coenobium iuste possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione, quem volueritis, ordinetis: quem si forte Romano Pontifici in abbatem promovere placuerit, omnino tamen tamquam vestrae congregationis monachum sub vestra decernimus dispositione persistere: redditum quoque, qui ab officialibus nostris apud Hostiam

Reboratur decretum immunitatis.

vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Obvante te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundo Dei timore, et beati Benedicti regulam elegerint. Ad haec, tam praesentium quam futurorum avaritiae ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas levas dicunt, seu direptiones, in cuiuscumque abbatis morte aut electione fieri auctoritate apostolica interdiximus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostram constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini-Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servandis sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicium praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Raynerii scriptarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Solidae clausulae poenitens.

Ego PASCUALIS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, II nonas februarii, indictione VI, incarnationis dominicae anno MCXIII, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae anno XIV.

Dat. die 4 februarii anno Domini 1113, pontif. anno XIV.

XLVII.

Sententia super controversia inter abbatem Cassinensem, et monasterii Terrae Maioris, super ecclesia S. Mariae de Casali Plano, quae Cassinen. adiudicatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Series facti. — Iudicium a delegatis datum, et a Paschali PP. confirmatum. — Perpetuum silentium monachis Terrae Maioris imponitur. — Ecclesia de Casali Plano cum pertinentiis omnibus Cassinensibus abbatibus adiudicatur. — Paschalis PP., iudicium et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, fidelibus omnibus per Campaniam et Apuliam, vel Capitanatum, sive Samnium, salutem et apostolicam benedictionem.

Rerum gestarum series ad hoc literarum fidei committuntur, ne illarum veritas posterorum memoriae subtrahatur. Diuturnae igitur litis, quae inter Cassinensem, et monasterii Terrae-Maioris abbates acta est super ecclesia S. Mariae de Casali Plano, eiusque possessionibus, decisionem literis mandari praecipimus, ne aliqua inter eos turbationis occasio imposterum relinquatur. Cassinensis enim abbas reverendae memoriae Oderisii querelam accipientes adversus monasterii Terrae-Maioris abbatem, quod Ecclesiam supradictam de Casali Plano invaserit,

(1) Ex originali archiv. edidit Gattula, Access. ad Hist. Cassin. tom. II, pag. 714.

Exordium.

Series facti.

missis iterum atque iterum literis, apposita etiam interdictione vel loci vel ordinis, monasterii Terrae-Maioris abbatem coegimus, licet ad nos venire dissimularet, ut supradictum Oderisium abbatem de praefata Casalis Plani Ecclesiae investiret. Post abbatis Oderisii obitum, certum agendi tempus utrique parti iniunximus, praecipientes, eos omnino paratos ad peragendam causam deliberato termino convenire. Statuto itaque tempore, Girardus Cassinensis abbas, et Benedictus Terrae-Maioris, ante nostram praesentiam conveniunt. Data est per biduum iurisperitis licentia disputandi. Novissime actores monasterii Terrae-Maioris probationem possessionis quadragenariae intenderunt. Caeterum eorum testes non ex visu et auditu, sed ex fama testimonium profitentes, nec legibus nec canonibus suscipi potuerunt. Cassinenses vero quadragenariae vel tricenariae possessionis interruptionem modis talibus astruebant: testes duos notae religionis monachos, unum episcopum, alteram diaconum protulerunt, qui se praesentibus, praesente etiam bonae memoriae Benedicto monasterii Terrae-Maioris abbate, supradictam S. Mariae de Casali Plano ecclesiam per Desiderium memoriae felicitis abbatem, locatam Rodolfo presbytero assercebant, sicut in locationis descriptione ostendebatur, sub censu sex bizantium, anno dominicae incarnationis millesimo septuagesimo primo. Tres etiam ab eis laici testes prolati sunt, qui se vidisse profiterentur per annos quadraginta, priusquam in Ecclesiam illam Terrae-Maioris monasterium invasisset, Cassinensis monasterii monachos ibidem fuisse praepositos: vidisse etiam Rodulfum presbyterum, qui locationem superius memoratam ab abbate fel. mem. Desiderio acceperat, praefatam sex bizantium pensionem Cassinensi monasterio persolventem. Legum igitur auctoritate perspecta, huiusmodi iudicium a fratribus nostris editum, et a nobis est per-

Dei gratiam confirmatum. Postquam actores monasterii Terrae-Maioris defece-
runt a probatione, quam intenderant, quadragenariae possessionis super S. Mariae de Casali Plano, nos eis super hoc negotio perpetuum silentium indicimus, et dominium eiusdem Ecclesiae de Casali Plano cum possessionibus suis apud Cassinense monasterium quiete imperpetuum remanere sancimus. Hac nimirum discussione, hoc tenore iudicii, supradictam Beatae Mariae de Casali Plano ecclesiam cum possessionibus suis venerabili filio nostro Girardo abbati Cassinensi in ius et possessionem perpetuam Cassinensis monasterii restitimus: quam videlicet inconcussam et stabilem permanere auctoritate Apostolicae Sedis decernimus.

Scriptum per manum Crisogoni notarii sacri palatii.

Ego PASCIAL. catholicae Ecclesiae episcopus in praesentia nostra hoc factum iudicium confirmavi et subscripsi.

Ego Semes Dei gratia Capnanus archiepiscopus, iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Con. Ricardus Albanen. episcopus subscripsi.

Ego Landolphus Beneventanus archiepiscopus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Cono Praenestinus episcopus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Gregorius Terracinenis episcopus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Gualo Parisiensis episcopus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Ascherus Centumcellensis episcopus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Raimundus Auscorum archiepiscopus interfui et subscripsi.

Ego Almericus Claromontensis episcopus interfui et subscripsi.

Ego Wilhelmus Dei gratia Troianus episcopus interfui et subscripsi.

Ego Anastasius cardinalis presbyter tituli Beati Clementis subscripsi.

Perpetuum silentium monachis Terrae-Maioris imponitur.

Ecclesia de Casali Plano cum pertinentiis omnibus Cassinensibus abbatibus adu-
dicatur.

Paschalis PP. iudicium et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Iudicium a delegatis datum, et a Paschali PP. confirmatum.

Ego Romoaldus diaconus cardinalis iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Boso cardinalis diaconus iudex datus interfui et subscripsi.

Ego Gervasius Telesini monasterii abbas interfui et subscripsi.

Ego Pontius Antiochenae Ecclesiae canonicus interfui et subscripsi.

Ego Rolandus Antiochenae Ecclesiae legatus interfui et subscripsi.

Actum Beneventi in palatio principali, III et II idus februarii, praeter hos superscriptos alii etiam plures interfuerunt, tam episcopi quam abbates, Riso videlicet Barenensis, Leo Hostiensis, Fulco Venusinus.

Datum Beneventi per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, idibus februarii, indictione VI, incarnationis dominicae anno MCMIII, pontificatus autem D. Paschalis II PP. anno XIV.

Dat. die 13 februarii anno Domini 1113, pontif. anno XIV.

XLVIII.

Confirmatio sententiae latae a iudicibus, a Sede Apostolica delegatis, in causa inter monasteria Anianense et Casae Dei, super cella Gordianica (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa huiusmodi a Paschali Avenionensi, Valentino et Diensi episcopis delegata. — Sententia ab eis data in favorem Anianensis monasterii; — Confirmatur decreto pontificio; — Perpetuumque silentium monachis Casae Dei imponitur. — Solitae clausulae. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Petro, Anianensis monasterii abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universalium Ecclesiarum statu satagentes, earum quieti,

(1) Ex archiv. Anianensi edidit Mabillonius in Append. Annal. Bened. tom. V, num. LXXXVIII.

auxiliante Domino, providere. Et propter opportunum duximus, dum in Galliarum partibus moraremur, controversiam illam, quae inter Casae Dei monasterium, et Anianense coenobium, super cella de Gordianico agebatur, venerabilibus fratribus Arberto Avenionensi, Eustachio Valentino, Hismioni Diensi episcopis discutendam determinandamque committere; qui nimirum utriusque partis rationationibus diligenter discussis, et canonicè examinatis, sicut ex eorum allegatione chirographoque comperimus, et perspectis pontificalibus ac regalibus instrumentis, et aliarum chartarum iudiciis, iustum esse senserunt, et scriptis, subscriptionibusque sanxerunt, ut monasterium Anianense praefatam cellam de Gordianico ad Dei servitium regere, ac perpetuo habere deberet: ut enim verbis ipsorum loquamur, inter primam iustam acquisitionem, et ultimam iustam restitutionem, quam per nos acceperant, nullam invenire potuerunt iustam ipsius possessionis interruptionem. Nos ergo supradictorum fratrum, quos in hoc negotio nostri vice-iudices dedimus, literarum praesentium decreto, iudicium confirmamus, et supradictam cellam de Gordianico tibi, carissimè Petre abbas praedicti Anianensis monasterii, tuisque successoribus, firmam et quietam in perpetuum manere sancimus; praecipientes et interdicientes, ne super hac ulterius querimonia Casae Dei fratres Anianense coenobium inquietare praesumant; sed, ut quiete ac libere sub Anianensis coenobii iure ac possessione in perpetuum conservetur cum omnibus pertinentiis ac possessionibus suis, sicut a Ludovico imperatore, Carolo Magno imperatoris filio, concessum ac traditum Anianensi coenobio per instrumenti regalis memoriae declaratur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, haec nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate

Causa huiusmodi a Paschali Avenionensi, Valentino, et Diensi episcopis delegata.

Sententia ab eis data in favorem Anianensis monasterii;

Confirmatur decreto pontificio;

Perpetuumque silentium monachis Casae Dei imponitur.

Solitae clausulae.

careat, remque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat, nisi secundo tertiove commonita, praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit. Cunctis autem eidem coenobio iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

PP. subscriptio. EGO PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, II idus aprilis, indictione VI, incarnationis dominicae anno MCLXIV (1), pontificatus quoque domini Paschalis Papae secundi, XIV.

Dat. die 12 aprilis anno 1113,
pontif. anno XIV.

XLIX.

Enumeratio et confirmatio bonorum monasterii S. Victoris Massilien. dioecesis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur privilegia omnia pontificia, et bona ad monasterium hoc pertinentia, quae hic enumerantur. — Confirmatur privilegium Urbani PP. — Decretum pro indemnitate monasterii huius. — Poenae contra inobservantes.

(1) Legendum omnino MCLXIII ut conveniat annus XIV et indictio VI cum numeratione aerae; nisi forte quis putaverit, immutandas potius binas hasce notas chronologicas, ut idem assequatur. Mabillo-nius, qui in nota marginali indictionem VI in VII emendavit, fortasse non adverit superesse adhuc errorem in anno pontif. Paschalis XIV, qui in XV foret restituendus. Quamlibet sequatur quisque sententiam, per nos licet. (2) Ex Chartario Panchariae Massilen. edidit Sammarth. Gall. Christ. tom. I inter Instrum. Eccl. Massilien. n. XXVIII.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Ottoni abbati Massiliensis monasterii, et eiusdem successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti auxiliante Domino providere. Ea propter petitionibus tuis, fili in Christo charissime Otto, non immerito annuendum censuimus, ut Massiliense monasterium, cui Deo auctore praesides, ad praedecessorum nostrorum Gregorii VII et Urbani II exemplar Apostolicae Sedis privilegio muniremus. Per praesentis igitur privilegii paginam tibi tuisque successoribus, quae a praedictis Pontificibus sunt firmata, firmamus: videlicet in Arelatensi parochia monasterium Sanctorum Genesii et Horatii, ecclesiam Sancti Petri et Sanctae Trinitatis de Fanibriculo, Ss. Sergii et Bacchi in Camargis, ecclesiam S. Caesarii de Villanova, S. Caesarii de Bodenenc, cellam S. Michaelis de Barzaneges cum capellis suis, S. Victoris de Marmana, S. Heymetis: in episcopatu Avenionensi cellam Sancti Saturnini, Sanctae Mariae de Rocamartina, Sanctae Mariae de Mirano: in episcopatu Cabillonensi monasterium Sanctae Mariae, Sancti Verani de Valleclusa, ecclesiam Sancti Iuliani, cellam Sancti Michaelis de Balina, parochiam Sancti Agoldi, ecclesiam Sanctae Fidis: in episcopatu Carpentoratensi ecclesiam parochialem de Rocca, cellam Sancti Romani, Sanctae Mariae de Vella-love, monasterium Sancti Felicis de Ven-nesta: in episcopatu Valens. monasterium Sanctae Mariae, Sancti Victoris, Sancti Petri de Grausello, ecclesiam parochialem de Castro Malancena, Sancti Michaelis, Sancti Petri cum capellis suis, S. Desiderii, Sancti Martini, Sanctae Mariae, et Sancti Sepulchri, capellas de Albarusco, ecclesiam Sanctae Mariae de Vellis, de Mirabel, Sancti Bladii, Sanctae Mariae de Villanova, et medietatem omnium

Exordium.

Confirmantur privilegia omnia pontificia, et bona ad monasterium hoc pertinentia, quae hic enumerantur.

ecclesiarum parochialium de valle Plaidiani: in episcopatu Massiliensi ecclesiam Sancti Petri de Paradiso, Sancti Ferreoli, Sanctae Mariae, Sanctae Margaritae, cellam Sancti Genesii, Sancti Iusti, Sancti Mitri, Sanctae Mariae de Evola, Sancti Michaelis de Plano, Sancti Pontii de Geminas, ecclesiam S. Iohannis de Roccafort, Sancti Pauli de Carnot, Sanctae Mariae de Cezeresca, Sancti Damiani, parochialem Ecclesiam de Caderia cum capellis suis, cellam Sancti Petri de Auriol cum parochia eiusdem castris et capella, cellam Zacchariae, ecclesiam S. Victoris de Savard, parochialem ecclesiam Castelli-Nautis cum capellis suis, cellam Sancti Victoris de Cansalo, Sancti Iacobi de Aluiis cum tota villa, ecclesiam S. Victoris, Sanctae Mariae de Balma, Sancti Cassiani, cellam Sancti Saturnini, in castro Sancti Cannati ecclesiam Sancti Andrae: in Tolonensi episcopatu ecclesiam Sanctae Mariae de Sexfurnis, Sancti Iohannis de Crota, Sancti Nazarii, cellam S. Victoris de Insula, Sancti Iohannis de Ferleda, ecclesiam Sanctae Trinitatis, parochialem ecclesiam de Solariis, Sancti Michaelis de Eiras, cellam Sancti Benedicti, Sancti Bartholomaei de Belgensier, Sancti Martini de Corias, Sancti Iohannis de Petraffoco, ecclesiam parochialem ipsius castris cum capellis suis, Sancti Martini, Sanctae Mariae de Colobreira, ecclesiam parochialem Sancti Poncii, ipsius castris Sancti Cedomi, Sanctae Mariae de Dexesa, Sancti Laurentii de Pinet, Sancti Victoris de Carnola, et Sancti Michaelis: in episcopatu Aquensi ecclesiam Sancti Petri, cellam Sancti Petri de Cardana, ecclesiam S. Valentini cum capellis suis, Sancti Andrae de Bac, cellam Sancti Hipoliti, ecclesiam de Vellana, cellam S. Mariae de Nicar, Sancti Iohannis de Segia, parochialem ecclesiam Sancti Petri de Caudalonga, Sancti Germani, ecclesiam de Venel, Sancti Michaelis de Fuel cum parochiali ecclesia, cellam Sancti Petri de Favario, ecclesiam Sancti Iu-

liani de Podionigro, Sancti Petri et Sancti Victoris in castro Tretis, cellam Sanctae Trinitatis, ecclesiam parochialem S. Mariae, capellas Sancti Andrae, Sanctae Ceciliae, Sancti Michaelis de Castelar, ecclesiam parochialem de Roccafolio, S. Anderti, ecclesiam parochialem de Parciis, Sancti Antonii de Barda, Sancti Servi, Sancti Pematii de Rosceto cum parochiali ecclesia, Sancti Poncii de Podio Lupario cum parochiali ecclesia, Sancti Pancracii, Sanctae Mariae de Sale, ecclesiam parochialem de Porreiras cum capellis suis, monasterium Sancti Maximini, Sancti Mitri, ecclesiam Sancti Stephani de For, Sancti Simonis de Auriac, cellam Sanctae Mariae de Brusa, Sanctae Mariae de Sporrone, et parochialem ecclesiam Sancti Fidis Artiga, cellam Sancti Stephani de Tresede, Sancti Victoris de Gontarelle, Sancti Victoris de Adonia, ecclesiam parochialem de Laberbent, Sancti Martini de Toulaant, Sancti Leodegarii, Sancti Raphael, ecclesiam parochialem de Rogerio, de Caudalonga, cellam Sancti Stephani de Torreves, ecclesiam de Grelen, Sancti Iuliani de Gaisola, Sanctae Mariae, cellam Sanctae Perpetuae, Sancti Petri, parochialem ecclesiam de Barquola, ecclesiam Sancti Iohannis, Sanctae Mariae de Campis, Sanctae Mariae de Garelle, Sancti Medardi, Sancti Eucherii de Brar, Sancti Victoris de Crenrim, Sancti Petri de Arara cum parochiali ecclesia, Sanctae Mariae de Belmont, Sancti Mauricii de Reliana, Sancti Sepulchri de Cruis, Sancti Iohannis, ecclesiam parochialem Sancti Mauricii de Torreves cum capellis suis, Sancti Petri de Sillone: in episcopatu Foroiuliensi ecclesiam parochialem Sanctae Mariae de Cabaza, Sancti Pontii, Sancti Petri, cellam Sanctae Mariae de Luc, Sancti Petri de Archs, parochialem ecclesiam ipsius castris cum capellis suis, ecclesiam Sancti Iuliani de Ailla, cellam Sancti Cassiani de Salelaudimia, S. Victoris de Mota, Sancti Romani de Escaus, Sanctae Mariae de Palione, Sancti

Victoris de Roccatialada, Sancti Salvatoris de Burnis, ecclesiam parochialem de Celians, ecclesiam Sanctae Mariae, cellam Sanctae Mariae de Bariemone, Sancti Ausilii, parochialem ecclesiam de Colar, cellam Sancti Torpetis, Sancti Concii, Sanctae Mariae de Quaesta, ecclesiam parochialem de Gival, Sancti Antonini de Nitra-Castel, monasterium Sanctae Mariae de Villa Crosa, Sancti Petri de Salernas cum parochiali ecclesia Sancti Domini de Tortorio, Sanctae Mariae de Villa-A'ta, S. Martini de Roccabenua: in episcopatu Regensi, cellam S. Iuliani de Languas, S. Mariae de Agiuvia, S. Mauritii de Marresta, Sancti Iohannis de Castro monasterii, Sancti Guirici, Sancti Stephani de Recena, Sancti Petri de Archinozsch, Sancti Martini de Bromede, Sancti Trophimi, Sanctae Crucis, Sancti Cassiani de Tavernas: in episcopatu Aptensi cellam Sancti Pauli, Sancti Iohannis de Campanias, Sancti Symphoriani, ecclesiam parochialem de Bovils cum capella, ecclesiam de Cezarista: in episcopatu de Sisterico cellam Sanctae Mariae de Manasca, Sancti Martini, Sancti Marcellini de Mozaellis, Sancti Proviani de Furno Calcari, Sanctae Mariae de Petra-Mordi: in episcopatu Vapicensi cellam Sanctae Mariae de Mandamaes, Sancti Christophori d'Estrallis, ecclesiam parochialem de Scola, Sancti Martini de Cornillon, Sancti Domini in Vallerrari, S. Genesii de Dromon, ecclesiam parochialem ipsius castrum cum capellis suis, cellam de Fistal, Sancti Eregii de Vallerna cum ecclesia parochiali Sanctae Mariae, ecclesiam de Almel, Sancti Petri de Valadoira, Sancti Clementis de Fresclens cum aliis Ecclesiis eiusdem castrum, Sancti Petri de Roma, Sancti Eregii de Medulone: in episcopatu Ebredunensi ecclesiam de Carde, Sanctae Mariae, Sancti Victoris, Sancti Christophori, Sancti Balli, Sanctae Mariae de Bredula cum ecclesia parochiali Sanctae Mariae, Sancti Petri de Bigernis, ecclesiam parochialem de Bel-

lefaire, ecclesiam Sanctae Mariae, et S. Genesii de Curies, Sanctae Mariae, et S. Poncii de Falcone: in episcopatu Dignensi cellam Sancti Michaelis in Cursone, S. Martini de Sola, cellam de Candal, Sancti Clementis de Vernet: in episcopatu Senez cellam Sanctae Mariae de Petra Castellana, cellam de Bagarras, Sanctae Mariae de Hiveis, cellam de Alanz: in episcopatu Glandensi cellam Sancti Petri de Bonovillari, cellam de Penna, Sancti Poncii Adannot, Sancti Cassiani, Sancti Sepulchri ad Megilos, Sanctae Mariae de Torraminas: in episcopatu Venciensi cellam, quae dicitur ad Crotous, Sancti Stephani de Gateiras, Sancti Petri de Geleta, cellam de Granleiras, Sancti Martini de Magnis: in episcopatu Barchinonensi monasterium Sancti Michaelis de Fallio in Penedes: in episcopatu Urgello, monasterium Sanctae Mariae de Gerra: in Gerundensi Sancti Iohannis de Fontibus: in Iuporiensi Sancti Thomae, villam de Maurel, de Kantona, villam de Penna-Fideli, villam Mauratel: in episcopatu Aginensi, cellam de Romeu: in Narboneusi cellam Sanctae Mariae in Bargo, Sancti Crescentii: in vicecomitatu Minerbensi cellam Sanctae Mariae de Soarea, Sancti Marcellini cum capellis suis: in episcopatu Biterrensi cellam Sancti Saturnini de Corneliano, ecclesiam Cerzac, Sanctae Mariae de Magalaz, ecclesiam parochialem ipsius castrum, Sanctae Mariae de Saurarges: in Agathensi monasterium Sancti Andreae: in Magalonensi Sancti Nazarii de Medullio, cellam de Burgeries: in Nemausensi, Sancti Victoris Armareis, Sancti Martini de Airas, ecclesiam parochialem Sancti Petri de Mauroix, Sancti Petri de Ariges, Sanctae Mariae de Sauriana, Sancti Martini de Alzone, Sancti Petri de Vicavo: in Ucetico, Sancti Mammetis, Sancti Amancii de Tezeno, Sancti Petri de Vulpereries: in Tolosano cellam de Castilione de Maderies: in Albiensi cellam Sancti Sigolenaie de Gana, Sanctae Mariae de Am-

bilet, Sancti Petri de Ammone, Sancti Iohannis de Helvas: in Rutenico, cellam de Petra, Sanctae Mariae de Melias, Sancti Stephani, monasterium Sancti Petri, Sancti Laurentii, cellam de Cambolas, Sancti Genesii de Valcenga, cellam de Mistoliol de Clara-Fara, Sancti Michaelis, Sanctae Mariae de Castronovo, monasterium Vahense, Sancti Amancii: in Gallitano monasterium de Cirac cum parochiali ecclesia, Sancti Martini de Canonica, Sancti Martini de Salmonte cum capellis suis, Sancti Martini de Colomeo, Sanctae Mariae de Nabinals: in Alvernia cellam de Ruina: in episcopatu Pisano cellam Sancti Andreae, monasterium Sanctorum Apostolorum: in episcopatu Ausonensi monasterium Sancti Iohannis Ripollensis, sicut ex consilio Urbani Papae per Bernardum Viguldunensem comitem vobis traditum est etc. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eamdem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, usibus profutura: si quis autem, quod absit, decreti huius tenore cognito, temere contraire attemptaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis torsione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit. Observantibus vero Dei omnipotentis gratia, et beatorum Apostolorum Petri et Pauli benedictio conferatur.

Scriptum per manum Chrysogoni notarii sacri palatii.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. card. ac bibliothecarii ix kal. maii, indict. vi, anno dom. incar. mxcviii, pontificatus autem D. Paschalis II Papae, xiv.

Dat. die 23 aprilis anno Domini 1113, pontif. anno xiv.

Bull. Rom. Vol. II.

35

L.

Confirmatio Canonicae Aptensis Ecclesiae, bonorumque ad eam pertinentium, cuius canonicis nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatur regularis canonicorum vita, bonaque eisdem et Aptensi Ecclesiae data a Laugerio episcopo. — Ad eosdem canonicos devolvi episcopi electionem, et defuncti episcopi bonorum administrationem decernitur. — Decretum immunitatis. — Poenae contra inobedientes.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Aptensi Ecclesiae canonicis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiarum statu sollicitus esse, et quae recte statuta sunt, stabilire. Idcirco vestrum votum vestrique propositum auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus, ut in Aptensi Matrice Ecclesia Beatae Dei Genitricis et beati Castoris, perpetuis deinceps temporibus clericaliter et regulariter vivant, et quaecumque praedia seu quaecumque res ad eorum victum deliberatae sunt, quiete semper eis integre serventur. Porro ipsi Ecclesiae et eius episcopi confirmamus castrum Sancti Martini, et castrum de Sanione, quod cum ex antiquo iure Aptensi Ecclesiae pertineret, per confratris nostri Laugerii episcopi praesentis industriam eidem Ecclesiae restitutum est: ceteras sane donationes, quam (1) episcopus fecit, et scripti sui assertionem firmavit, et tam vobis quam successoribus vestris praesentis decreti auctoritate firmamus, in regularis videlicet vitae observatione manentibus. Ipso vero vel suorum quolibet successorum ad Dominum evocato, quaecumque episcopi sunt, sub canonicorum provisione permanent; nec alius in Aptensi Ecclesia substituatur episcopus nisi qui canonicis ipsorum consilio fuerit et electione promotus;

(1) Sammarth. Gall. Christ. inter Instrumenta Ecclesiae huius num. xi. (1) *Lege quas.* (R. T.)

Exordium.

Confirmatur regularis canonicorum vita;

Confirmantur bona eisdem et Aptensi Ecclesiae data a Laugerio episcopo.

Ad eosdem canonicos devolvi episcopi electionem, et defuncti episcopi bonorum administrationem decernitur.

Confirmatur privilegium Urbani PP.

Decretum pro indemnitatem monasterii huius.

Poenae contra inobedientes.

Decretum im-
munitatis.

res autem deficientis episcopi nullus omnino laicorum invadere et deprædari præsumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione ac gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si quis autem, quod absit, decreti huius tenore cognito, temere contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, ant excommunicationis torsione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit. Observantibus vero Dei omnipotentis gratia, et beatorum apostolorum Petri et Pauli benedictio conferatur.

Poenæ contra
inobedientes.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, idibus ianuarii, indictione vii, incarnationis dominicæ anno mxciv, pontificatus quoque domni Paschalis secundi Papæ, xv.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 1114,
pontif. anno xv.

LI.

Confirmatio bonorum et possessionum Marsorum Ecclesie, cuius confinia describuntur (1).

SUMMARIUM

Confirmantur bona ac fines Ecclesie huius qui hic describuntur. — Inhibetur monachis, quidquam de iure episcopali sibi usurpare. — Ecclesia S. Savinae martyris cathedralis declaratur. — Enumerantur bona ad Marsorum episcopos pertinentia. — Decretum immunitatis, et poenarum contra refragantes. — Paschalis PP. et cardinalium S. R. E. subscriptiones.

(1) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. 1.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Berardo Marsicanæ Ecclesie episcopo eiusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta petentibus nullus est tribuendus effectus. sic legitime desiderantium non est differenda petitio. Tuis igitur, frater in Christo charissime, precibus annuentes, ad perpetuum S. Matris Ecclesie pacem et stabilitatem præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universos (1) parochie fines, sicut a tuis antecessoribus usque hodie sunt, ita omnino tam tibi possessi quam successoribus in perpetuum conserventur: qui videlicet a Turri Ferraria decurrunt in caput Corriti, inde per viam de Merse in Postellam de Valle-Putrida, per terram de Feresca per Argatonem, per terram de Camno, per terram de Formella, inde ad Molinum Veterem, inde ad Furcam Auræ, per terram de Vivo, per terram de Torioia, inde ad pascuum Canalis, inde ad Pennam Imperatoris, per terram de Cervara, inde ad S. Britium per furcam de Auricula, inde ad arcum S. Georgii, per flumen Risanae, per Turres Ofrano, per Scalellas, per Tufum fluvii Remandi, per Trepontum, inde ad Vulpem Mortuam, per Buccam de Teba, per campum de Pezza, per rivum Gambararum, per terram de Candida, per Venetrinum, et redeunt ad Furcam Ferrati: intra quos fines quaecumque oppida, quaecumque villae, quaecumque plebes, quaecumque ecclesie sitae sunt, aut in posterum fuerint, sub tua et tuorum catholicorum successorum episcopali providentia et dispositione permaneat; et ex eis omnibus episcopalia vobis iura solvant, tam in clericorum ordinationibus et ecclesie consecrationibus, quam in redditu decimarum et oblationum, sive in correctionibus delinquentium. Sane illam monachorum pravam præsumptionem, qua partim episcoporum absentia, partim eorum pervicacia, in Marsorum finibus omnimodo inhibe-

Confirmantur
bona ac fines
Ecclesie huius
qui hic descri-
buntur.

Inhibetur mo-
nachis, quid-
quam de iure
episcopali sibi
usurpare.

(1) *Lege universi.*

(R. T.)

mus, ut nec baptismata ulterius in monasteriis faciant, nec ad infirmorum nuntiones claustris suis progredi audeant, nec ad poenitentiam iniungendam populares personas admittant, nec ab episcopo excommunicatos ad communionem, nec interdictos ad officia sacra suscipiant. Porro ecclesiam B. Savinae martyris matricem haberi, sicut hactenus habita est, et illic episcopalem sedem permanere decernimus, et in eius possessione ac iurisdictione Ecclesiae cum praediis suis, quae praeteritis temporibus possessa sunt, etiam in futurum perpetuis temporibus quiete, libere, integreque serventur, idest S. Pauli ad Pesculum Serulae, S. Mariae in campo Mitio, S. Nicolai ad fontem Reginae, S. Quirici in Vico, S. Martini in Agne, S. Martini in Bettorrita, S. Archangeli super Mesula, S. Mariae in Ortucula, Sanctae Mariae et S. Petri in Veneri, S. Felicis in Ferrati, S. Valentini et S. Petri in Apiniacis, S. Martini in Filicino, S. Petri in Cerverano, S. Iohannis in Pentoma, S. Marcelli et S. Angeli in Arca, S. Mariae in Palute, S. Anatoliae de Leone, S. Felicitatis in Cerferro, S. Laurentii in Praetorio, S. Feliciani in Villa-Magna, S. Mariae in Avando, S. Viti in Ozano, S. Christinae in Suppezzano, S. Georgii in Bezola, S. Iohannis ad Caput-Aquae cum titulis suis, S. Potiti ad Castellum, S. Felicis in Porciano, S. Laurentii in Curia, S. Caesidii cum titulis suis, Sancti Vincentii in Forma cum titulis suis, S. Andreae in Anezezano (1). Sanctae Mariae in Vico, Sancti Petri in Capistrèllo, Sancti Petri et Sanctae Mariae in Albe, Sancti Marci in Massa, S. Martini in Valle cum titulis suis, Sanctae Iohannae in Marano, Sancti Felicis in Monte-Celle, Sanctae Mariae in Glireto cum titulis suis, Sancti Nicolai in Erse, S. Mariae in Furca, S. Erasmi cum titulis suis. Praeterea, quaecumque praedia ad eandem Ecclesiam legitime pertinere noscuntur, aut in futurum,

(1) Forte *Avezzano*.

(n. r.)

largiente Domino, quibuslibet iustis modis vel contractis poterit adipisci, tibi et tuis successoribus illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, suprafatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, tam tuis quam clericorum usibus profutura. Si quis igitur in erastinum archiepiscopus aut episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, castaldio, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem Ecclesiae iura sua servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Gervasii scriptoris regionarii et notarii S. palatii.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ricardus Albanensis episcopus ss.

Ego Leo episcopus Ostiensis ss.

Ego Cono Praenest. Ecclesiae episcopus ss.

Ego Romanus card. S. Priscae ss.

Ego Benedictus card. tit. Eudoxiae ss.

Ego card. Raynerius Ss. Marcellini et Petri ss.

Ego Conradus S. Pudencianae card. ss.

Datum Laterani per manum Iohannis S. R. E. card. et bibliothecarii, v kal. martii, indictione vii, incarnatione dominicae

Decretum immunitatis, electorum contra refragantes.

Ecclesia S. Savinae martyris cathedralis declaratur.

Enumerantur bona ad Marsorani episcopos pertinentia.

Paschalis PP. et cardinalium S. R. E. subscriptiones.

anno MCXIV, pontif. quoque D. Paschalis II Papae anno xv.

Dat. die 25 februarii anno Domini 1114,
pontif. anno xv.

LII.

Confirmatio bonorum, quae Cluniacense monasterium possidet in Anglia, Normannia et aliis provinciis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Enumerantur bona quae confirmantur. — Solutum decretum immunitatis et exemptionis. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, charissimo filio Pontio Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Apostolicae Sedis auctoritate debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum maxime quieti, quo Sedi eidem specialius adhaerent, ac tamquam iure proprio subiectae sunt, et ampliori religionis eminent gratia, auxiliante Domino, providere. Eapropter petitionibus tuis, fili in Christo charissime Ponti, non immerito censuimus annuendum, ut Cluniacense monasterium, cui Deo auctore praesides, Apostolicae Sedis privilegio muniremus. Illas igitur possessiones, quae tuae praelationis tempore acquisitae sunt, et ab episcopis traditae, vel per episcopos confirmatae, nos tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Cluniacensi monasterio confirmamus: in Normannia videlicet ecclesiam Ss. Cosmae et Damiani in episcopatu Constantiensi: in Anglia ecclesiam Sanctae Trinitatis de Lentonia in castro Notinghamant: in episcopatu Bisuntino monasterium de Alta Petra, et monasterium de Valle-Clusa: in episcopatu

Enumerantur
bona quae con-
firmantur.

(1) Ex Bibliotheca Cluniacensi Martini Marrier pag. 571.

Tolosano monasterium Sanctae Columbae: in Mindoniensi ecclesiam Sancti Martini de Negdal: in Auriensi ecclesiam Sancti Vincentii de Palumbario: in Astoriensi ecclesiam Sancti Salvatoris de Valle-Viridi. Praeterea quaecumque praedia, quascumque possessiones in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium, iuste atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis vestrique successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emenderit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei Domini nostri Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus ss. PP. subscriptio.

Datum Anagninae per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, vii idus novemb., indictione viii, incarnationis dominicae anno MCXIV, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae, xvi.

Dat. die 7 novembris anno Domini 1114,
pontif. anno xvi.

Solutum de-
cretum immuni-
tatis et exem-
ptionis.

LIII.

Gerundensis Ecclesiae limites assignantur, confirmatisque bonis omnibus ad eam pertinentibus, statuitur, ne clerici, ad quaecumque dignitatem promoti, clericales praebendas inibi retinere possint (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Definiuntur limites dioecesis Gerundensis. — Bonaque omnia eidem confirmantur, cum decreto immunitatis a quacumque molestia, imminutione, etc. — Declaratur insuper ut clerici, ad quaecumque dignitatem promoti, teneantur clericales praebendas dimittere. — Solitae clausulae. — Paschalis PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Berengario Gerundensi episcopo eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus tribuendus est effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis itaque, frater in Christo charissime Berengario, precibus annuentes, ad perpetuum sanctae Gerundensis Ecclesiae pacem et stabilitatem praesentis decreti auctoritate sancimus, ut universi parochiae tuae fines, sicut a tuis antecessoribus usque hodie possessi sunt, ita omnino integri tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur: qui videlicet fines a meridie Barchionensis, ab oriente Aussenensis, ab aquilone Urgellensis et Helenensis parochiae limites tangunt, ab occidente in mare pertingunt. Confirmamus etiam eidem Gerundensi Ecclesiae universa, quae ad eam in praesenti indictione VIII videntur legitime pertinere, et quaecumque in futurum iuste atque canonice poterit adipisci. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere,

(1) Ex Archiv. Ecclesiae huius editid Baluzius in Appendice Marcae Hispan. n. cccLIII.

minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum usibus profutura. Illud autem omnino interdiximus, ne liceat eiusdem Ecclesiae clericis praebendas aut possessiones eiusdem Ecclesiae retinere, et suis usibus vendicare, postquam eos ad episcopatum vel abbatiam, vel alias praeposituras aliarum Ecclesiarum transire contigerit. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quantum et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego PASCHALIS catholicae Eccl. epis. ss.

Data Laterani per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, XI kal. februarii, indictione VIII, incarnationis dominicae anno MCV, pontificatus autem domini Paschalis secundi Papae anno XVI.

Dat. die 22 ianuarii anno Domini 1115, pontif. anno XVI.

LIV.

Privilegium confirmationis donationum a Roberto comite de Loretello, et Tassione, fratribus, factarum Ecclesiae Teatinae (1).

SUMMARIUM

Donationis narratio. — Alia bona ab episcopis acquisita. — Dieta basiliacae et caetera

(1) Ex Archiv. Canonice. Basilicae Vatic. transcriptum editid Ughell. Ital. Sac. tom IX.

Declaratur insuper ut clerici ad quaecumque dignitatem promoti, teneantur clericales praebendas dimittere.

Solitae clausulae.

Paschalis PP. subscriptio.

Exordium.

Definiuntur limites dioecesis Gerundensis.

Bonaque omnia eidem confirmantur, cum decreto immunitatis a quacumque molestia, imminutione, etc.

bona omnia confirmantur, addito decreto omnimodae exemptionis ab omni vi, molestia, etc. — Excommunicationis poena contra violatores huiusmodi privilegii minatur.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, universis fidelibus per Teatinam parochiam, sive comitatum, salutem et apostolicam benedictionem.

Donationis ratio.

Ex praedecessoris nostri sanctae memoriae Urbani II Papae scripto comperimus, quod nobilis memoriae comes Robertus, cui de Lorello cognomen fuit, et frater eius Tassio, possessiones quasdam vel ecclesias Teatino episcopo contulerint, sive et in ius proprium, sive dominium penrenniter possidendas scriptis confirmaverint; et Roberti quidem donatio haec continebat: in Aterno plebem Sanctorum Legontiani et Domitiani: ad pedem autem ipsius urbis, et ad portam, quae respicit contra mare, ecclesiam S. Thomae apostoli: exterius vero ecclesiam S. Nicolai, terras, vineas, domos, homines, intus et foris, decimas et oblationes vivorum et mortuorum, et ultra Piscariam terras in pertinentia Sculculae, castellum Genestræ, castellum S. Casidii cum pertinentiis suis, et unam ecclesiam in Buclanico, dedicatam in honorem sancti Salvatoris et sancti Angeli, cum decimis Comitibus: et decimas castellorum in Teatino episcopatu, quae sub ipsius Roberti dominio erant, et quod Teatina Ecclesia in castro Septi tenebat. Tassionis autem restituitio et confirmatio haec annotabat, scilicet Teatinam urbem, Trevelianum, Villam Magnam, montem Filardum, ecclesiam Sanctae Mariae in Bari, Sancti Blasii in Lanciano, Sancti Leucii in Atissa (1), Sanctae Mariae, Sancti Georgii in Ortona, Montem Acutum cum ecclesia Sancti Nicolai. Praeter haec in eodem praedecessoris nostri scripto, Rainulphus h. o. mem. Teatinus episcopus industria sua et pecunia ecclesiastica in Ecclesiae dominium haec recepisse narratur: In monte Odersii ecclesiam Sancti

(1) Lege *Atessa*.

(R. T.)

Salvatoris, Sancti Nicolai, Sancti Petri cum beneficiis illarum, monasterium Sancti Mauri cum beneficio suo: in civitate Luparelli plebem Sancti Petri cum pertinentiis suis, monasterium Sanctae Mariae de Letto, cum casali aliisque ad ipsum pertinen. In Abatico plebem Sancti Martini cum pertinentiis suis: in Carmanico plebem Sanctae Mariae cum possessione sua: in Turre plebem Sancti Ioannis. Fratria (5) etiam nostri Guillelmi episcopi, qui ad praesens Ecclesiam Teatinam possidet, relatione cognovimus, quod idem Rainulphus episcopus post id tempus a praedicto Roberto comite in Aterno ecclesiam Sancti Salvatoris et Sanctae Ierusalem ad episcopi dominium acquisivit. Ultra piscariam vero ad Montem-Silvanum Sanctam Mariam in Rivolo, et castellum Lastiniani: in Teatino autem comitatu castellum Sancti Pauli, et castellum, quod Turca dicitur: in Bulcanico plebem Sancti Silvestri: in Gissi plebem Sanctae Mariae cum pertinentiis suis. Idem etiam Rainulphus episcopus ab Ugone abbate Sancti Iohannis de Ardano, commutatione facta, Mucellam recepit, quae iuxta Ortonam est; Robertus vero praedicti Roberti comitis filius, idem episcopo castellum Sculculae reddidit. Porro successor eius supranominatus episcopus Guillelmus, Tassionis filium, castellum Mantipolim, Iulianum et Ornum, cum omnibus suis pertinentiis acquisivisse significavit. Nos itaque, supra dicti confratris nostri Guillelmi episcopi precibus exorati, praedictam praedictorum comitum, et Guillelmi Tassionis donationem, salva Sedis Apostolicae confirmamus auctoritate, sub divini obstatione iudicii statuentes, ut nulli omnino viventium liceat, vel quae a praedictis personis concessa sunt, vel quicquid hodie Teatina Ecclesia iuste possit, vel in futurum auxiliante Domino iuste poterit adipisci, auferre, vel ablata retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed praec-

Alia bona ab

episcopis ac-

quisita.

Dicta donatio et caetera bona omnia confirmantur, addito decreto omnimodae exemptionis ab omni vi, molestia, etc.

(1) Fortasse *Fratriae*.

(R. T.)

Excommunicationis poena contra violatores huiusmodi privilegii minatur.

senti episcopo, eiusque successoribus firma semper et illibata permaneant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Teatinae Ecclesiae iura servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et fructum hic bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant Amen.

Dat. Beneventi per manum Iohannis diaconi xv kal. augusti iudictione viii. incarn. Domini, anno mxcv.

Dat. die 18 iulii anno Domini 1115,
pontif. anno xvi.

LV.

Augustodunensi Ecclesiae iura ac bona omnia confirmantur (1).

SUMMARJUM

Exordium. — Confirmatio honorum ad hanc Ecclesiam pertinentium. — Bona haec nemini liceat auferre, alienare, etc. sub privationis a dignitate et excommunicationis poena. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Stephano Augustodunensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente, conspicimur.

(1) Ex ms. D. Nervalli edidit Nicolaus Coletus Concil. tom. xii.

Tuis igitur, frater in Christo carissime Stephane, iustis petitionibus annuente, sanctam Augustodunensem Ecclesiam, cui Domino auctore praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus. Statuimus enim, ut oppida, villae, seu ecclesiae, possessionesve, quas praedecessoris tui, Aganonis temporibus, Augustodunensi Ecclesiae per tuam industriam recuperata vel acquisita sunt, videlicet ecclesia Sanctae Mariae, et Sancti Lazari de Avalone, et castrum Toilonum cum eorum pertinentiis: vel in futurum per Dei gratiam recuperari vel adquiri iuste legitimeque contigerit, quieti semper et integra in eiusdem Ecclesiae iure ac possessione permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, vel temerariis vexationibus fatigare. Sed omnia integra conserventur, tam tuis, quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episc. ss.

Datum Later. per manum Iohannis S. R. E. diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, ii idus martii, iudictione ix, incarnationis

Confirmatio honorum ad hanc Ecclesiam pertinentium.

Bona haec nemini liceat auferre, alienare, etc. sub privationis a dignitate et excommunicationis poena.

PP. subscriptio.

dominicæ anno MCXVI, pontificatus autem domni Paschalis secundi Papæ, anno XVII.

Dat. die 14 martii anno Domini 1116, pontif. Paschalis anno XVII.

LVI.

Declaratio maternitatis Ecclesie S. Stephani Bisuntinæ cum decreto, ut ibi universa episcopalis ministerii officia perogantur (1).

SUMMARIUM

Series controversiæ inter canonicos Sancti Stephani et canonicos Sancti Iohannis Bisuntinæ. — Pars utraque citata ad proferenda monumenta. — Probationes ex parte canonicorum Sancti Stephani. — Dignitas matricis Ecclesie S. Stephano adjudicata. — Irritatio quorumcumque in contrarium facientium, etc. — Solitæ clausulæ. — Subscriptiones Paschalis PP. et S. R. E. cardinalium, archiepiscoporum et episcoporum, qui huic synodo Lateranensi interfuerunt.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus et filiis, Suffraganeis, clero et populo Bisuntinæ Ecclesie, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter Sancti Stephani et Sancti Iohannis canonicos, de cathedra episcopali, quanta et quam diutina concertatio fuerit, plenius vos audisse, ac certius scire credimus. Canonici siquidem Beati Stephani, Romanorum se Pontificum privilegiis, seu regum scriptis, tuebantur, asserentes, pro Ecclesie suæ destructione episcopos illinc discessisse. Unde contigerit, ut apud Sancti Iohannis ecclesiam episcopalis ministerii sacramenta celebrarentur. Contra, Beati Iohannis canonici annis plurimis præter questionem aliquam penes se cathedram episcopalem mansisse, et Ecclesiam suam matricem esse clamabant. Ad hæc Beati Stephani fratres allegabant, frequenter super hoc prædecessores suos vel apud Apostolicæ Sedis vicarium, vel apud Bisuntinos episcopos

(1) Inter probationes Historiæ monasterii Trenzicænsis Chiffletii.

reclamasse. Post longa igitur disceptationis certamina, communi fratrum nostrorum episcoporum, qui tunc synodali vocatione convenerant, seu cardinalium iudicio, deliberatum est, ut si Beati Stephani canonici idoneis testibus probare possent, quod post redintegrationem Ecclesie suæ, infra annos triginta super querela hæc questionem fecerint, per quam illorum videretur interrupta prætentio, videlicet vel ante antistitem suum, vel ante legatum nostrum, in comunem audientia, ac probatione peracta, privilegia eorum robur perpetuum obtinerent, et episcopalis sedes in posterum apud Beati Stephani ecclesiam haberetur; alioquin canonici Beati Iohannis ab hac querela liberi manerent, et episcopalem sedem, sicut tenerant, tenerent. Quatuor (2) igitur eiusdem Ecclesie clerici, videlicet Petrus et Hugo presbyteri cardinales, Bonifilius successor (1), et Guarinus presbyter, et Alefricus archipresbyter de Sancto Gorgonio, producti coram clericis Sancti Iohannis ad testimonium asserendum, et mox episcopali examinandi iudicio, et idonei inventi, huiusmodi testimonium in conspectu nostro, tactis sacrosanctis Evangeliiis, præbuerunt: (Vidi, et audivi, quod Hugo decanus Sancti Stephani, et Hugo de Palma, et Ebrardus, canonici Sancti Stephani, adversus canonicos Sancti Iohannis, Mainerium decanum, Bernardum magistrum, et Stephanum cantorem, questionem fecerunt de sede episcopali ante Hugonem tertium, Bisuntinum archiepiscopum, fratrem Guidonis Viennensis archiepiscopi, in claustro Sancti Iohannis, infra triginta annos post redintegrationem ecclesie Sancti Stephani). Hæc demum redintegratione suscepta, communi fratrum nostrorum episcoporum, qui tunc plurimi synodali vocatione convenerant, et cardinalium iudicio, privilegia beati Stephani robur perpetuum obtinere decrevimus: et episcopalem primam sedem

(1) Qui in ecclesia post præcentorem seu principalem cantorem canit. (2) *Legè quinquè.* (R. T.)

Series controversiæ inter canonicos Sancti Iohannis Bisuntinæ.

Pars utraque citata ad proferenda monumenta.

Probationes ex parte canonicorum Sancti Stephani.

Dignitas matricis Ecclesie S. Stephano adjudicata.

in posterum apud eandem Beati Stephani ecclesiam permanere, et universa episcopalis ministerii officia, quae apud matrices solent Ecclesias fieri, ibidem celebranda sancimus; et quae sane scripta praeteritis temporibus ante huius discussionis certitudinem, aut a nobis elicita, aut a vicariis nostris minus providenter excussa sunt, nullum deinceps momentum, nullas vires obtinere censemus. Haec autem, sicut apud nos praesenti iudicio deliberata, et decreti praesentis literis confirmata sunt, ita in perpetuum integra et illibata servari, apostolica auctoritate praecipimus. Si quis igitur decreti huius tenore cognito, temere (quod absit) contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiatur, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ego PASCHALIS catholicae Ecclesiae episcopus, hoc iudicium ratum habens, ss.

Ego Crescentius Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Petrus Portuensis episcopus subscripsi.

Ego Cono Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Anastasius cardinalis presbyter tituli Beati Clementis interfui et subscripsi.

Ego Dinizo cardinalis tituli Equitii subscripsi.

Ego Boso tituli Sanctae Anastasiae presbyter subscripsi.

Ego Vasatensis episcopus Beltrannus subscripsi.

Ego Annaldus Burdegalis archiepiscopus subscripsi.

Ego Portugalensis episcopus Hugo subscripsi.

Ego Iohannes Briocensis episcopus subscripsi.

Ego Baldricus Dolensis archiepiscopus subscripsi.

Ego Leo diaconus cardinalis Ecclesiae Sancti Viti subscripsi.

Ego Romoaldus diaconus cardinalis Sanctae Mariae subscripsi.

Ego Aldo diaconus cardinalis venerabilis diaconii (1) Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Petrus diaconus cardinalis Ecclesiae Sanctorum Cosmae et Damiani subscripsi.

Ego Iohannes diaconus cardinalis Sanctae Luciae subscripsi.

Datum Laterani, per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, nono kalendas aprilis, indictione ix, incarnationis dominicae anno mxcxvi, pontificatus autem domini Paschalis II Papae, anno xvii.

Dat. die 24 martii anno Domini 1116, pontif. anno xvii.

LVII.

Monasterium S. Archangeli ad Morfissam in civitate Neapoli sub Apostolicae Sedis protectione et tutela suscipitur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apostolicae tutela suscipitur. — Bonaque omnia confirmantur. — Addito immunitatis decreto a quacumque perturbatione. — PP. subscriptio.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gregorio abbati monasterii S. Archangeli, quod ad Morfissa dicitur, intra civitatem Neapolitanam, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri: quatinus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua, ad Sedis Apostolicae portum confugiens, eius tuitionem devotione debita perquisivit, nos per interventum venerabilis fratris nostri Gregorii Neapolitani antistitis, supplicationi tuae clementer annuimus, et B. Archangeli monasterium, cui Deo au-

(1) Forsitan *diaconiae*. (n. r.) (2) Edidit Ughell. Ital. Sac. tom. ix.

Ex. rdium.

Monasterium sub Sedis Apostolicae tutela suscipitur.

Irritatio quorumcumque in contrarium factentium, etc.

Solidae clausulae.

Subscriptiones Paschalis PP. et S. R. E. cardinalium, archiepiscoporum et episcoporum, qui huic synodo Lateranensi interfuert.

ctore praesides, sub tutelam Apostolicae Sedis excipimus. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque praedia, quaecumque possessiones idem coenobium in praesenti IX indictione legitime possidet, quaecumque in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eidem (1) monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iuste datas suis usibus vindicare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Neapolitani antistitis canonica reverentia; cui tamen monasterium ipsum gravare omnino non liceat, nec exactiones inferre, aut consuetudines aliquas, quae fratrum quieti noceant, irrogare. Si quis igitur in futurum archiepiscopus, aut episcopus, imperator aut rex, dux aut princeps, magister militum, comes, vicecomes, iudex, castaldus, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio iusta servantibus sit pax D. N. I. C., quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Hanc omnia confirmatur;

Ad idem immunitatis decreto a quatuordecim confirmatione.

PP. subscriptio.

† EGO PASCALIS catholicae Ecclesiae episcopus.

(1) *Lege idem.* (n. T.)

Datum Albae per manum Iohannis sanctae Romanae Ecclesiae diae. card. ac bibliothecarii, III id. aprilis, indict. IX, incarnationis dominicae anno MCLXVI, pontificatus autem domni Pascalis II Papae anno XVII.

Dat. die 11 aprilis anno Domini 1116, pontif. anno XVII.

GELASUS II

PAPA CLXI.

Anno aerae Christi comm. MCXVIII.

Gelasius secundus, natione Campanus, ex patre Crescentio, antea dictus Ioannes Caietanus, primum monachus Cassinensis, mox S. R. E. diaconus cardinalis tit. S. Mariae in Cosmedin, electus in Romanum Pontificem die 25 Ianuarii 1118, consecratus die 10 Martii eiusdem anni. Sedit in pontificatu annum 1, dies IV (1), imperantibus, in Oriente Alexio Commeno, et Calo Ioanne, patri Alexio successore: in Occidente vero Henrico IV imperatoribus; obiit Cluniaci die 29 Ianuarii sequentis anni. Corpus eius honorabiliter intra limen Cluniacensis coenobii requiescit in pace. Vacavit sedes dies IV (2).

Schisma vigesimum quintum in Ecclesia.

Henricus imperator, *statim die post electionem Gelasii PP. quadragesimo quarto* (3) *Mauricium Bracarensem episcopum*, qui Burdinus vulgo dicitur, *anno praeterito a Paschali II in concilio Beneventi excommunicatum, in matris Ecclesiae gremium ingressit*: ab eoque in praemium

(1) Ab electionis die computandos, ut cum catalogis ac chronicis consentiamus. Si vero tempus pontificatus Gelasiani a consecrationis die, prout mos et inceptus a nobis ordo exigit, statuere velimus, Petro Pictaviensi, qui huius Pontificis epitaphium elaboravit, assentendum est, qui illum vita functum asserit, *cum pontificatus viri ageret primum Pastor venerabilis annum*. (2) Includis extremis. (3) Sic fateretur Gelasius in epistola ad Ecclesiam Gallicanam, quam refert Baronius hoc anno 1118.

schismatis imperator iterum consecratus est postridie kalendas iunii. Mauricius Gregorii nomen accepit in pseudopontificatu: iterato anathemate percussus est, primo ab eodem Gelasio in synodo Campana, mox a Callisto II successore in Remensi, a quo pariter, anno 1120, Sutrii captus, Romamque perductus, ad monasterium Sanctae Trinitatis, quod Cavae dicitur, delegatus est (1). Inde duos post annos extractus in Ianula, quae arx est in rupe imminente civitati Sancti Germani, custodiae mancipatus est. Hinc eum deduxit Honorius II, anno 1124, ut in arcem Fumonis duceretur, ubi mortuus.

I.

Oldegario Barchionensi episcopo, ad Tarraconensem Ecclesiam translato, archiepiscopatus et ius metropoliticum confirmatur, palliumque conceditur (2).

SUMMARIUM

Exordium a Tarraconensi Ecclesiae dignitate desumptum. — Oldegario Barcinonensis Ecclesiae confirmatur: — Adicitur ei dioecesis Dertosana, donec proprium habendi episcopum capax efficiatur. — Ius metropoliticum conceditur; et pallium. — Pallii usus et significatio. — Adhortatio ad Oldegarium. — Gelasii PP. subscriptio.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Oldegario Barchionen. episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Tarraconensis civitatis Ecclesiae (3) insignem olim fuisse metropolim, et scripturarum veterum, et divisionum provincialium monumenta declarat: ad cuius profecto restitutionem praedecessores nostri plurimum laborasse noscuntur; unde etiam temporibus nostris Berengario Aunonensi episcopo a praedecessore nostro

(1) Falcone Beneventano teste. (2) Ex Archiv. Regali Barcinonae a Rebutlosa editum transcripsit Bollandus Act. Sanctorum mensis martii die vi, cap. iii Vitae S. Oldegarii. (3) *Lege Ecclesiam.* (n. r.)

saetae memoriae Urbano Papa pallium datum fuit. Et nos ergo ad eiusdem civitatis restorationem penitus intendentes, te, carissime frater Oldegari, Barchionen. episcopum, ipsius Ecclesiae antistitem constituimus, et pallium ipsum tibi ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus; ea nimirum provisione, et ea fiducia, ut pro data tibi a Domino facultate, civitatem ipsam et Ecclesiam studeas omnimodo ad Domini Dei nostri honorem et gloriam restaurare. Sane Dertosam, si divina clementia populo christiano reddiderit, in suburbanam parochiam metropoli Tarraconensi concedimus, donec, praestante Deo, Tarraconensis Ecclesiae robor status sui recipiat; mox Dertosa ipsa proprium pastorem obtineat. Porro Tarraconensem civitatem cum terminis suis, sicut ab illustri Barchionensium comite Raymundo, per manus tuas Tarraconensi Ecclesiae tradita, et scripti sui libertate (1) firmata est, praesentis decreti pagina tibi tuisque successoribus, eiusdem sedis metropolitans, in perpetuum confirmamus. Tibi ergo, tuisque legitimis successoribus in eadem cathedra constituendis, et per te Tarraconensi Ecclesiae refirmamus ipsam Tarraconensem provinciam, ut in ea debeatis deinceps et suffraganeos episcopos ordinare, et concilia secundum formam canonicam celebrare, et omnia iuxta metropolitana curiam largiente Domino providere; salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate ac reverentia.

Pallii vero usum fraternitas tua infra Ecclesiam tantum ad sacra missarum solemnia se noverit obtinere, his videlicet diebus, Nativitate Domini, Circumcisione, Epiphania, Coena Domini, Sabbato Sancto, Resurrectione Domini, Ascensione, Pentecoste, in solemnitatibus Beatae Dei Genitricis Virginis Mariae, in natalibus B. Iohannis Baptistae atque apostolorum omnium, in festivitate B. Theclae et B. Fructuosi martyris, in consecrationibus

(1) Fortasse liberalitate.

Oldegario Barcinonensi Ecclesiae confirmatur.

Adicitur ei dioecesis Dertosana, donec proprium habendi episcopum capax efficiatur.

Ius metropoliticum conceditur, et pallium.

Pallii usus et significatio.

Exordium a Tarraconensi Ecclesiae dignitate desumptum

ecclesiarum et episcoporum, seu ordinationibus clericorum, et amiversarii tui die, cuius nimirum pallii, volumus, te per omnia genium vendicare: huius siquidem indumenti honor humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas tua se exhibere festinet in proximis (1) humilem: in adversis, si quando eveniunt, cum iustitia erectum: nullius unquam faciem contra veritatem suscipiens: nullius unquam faciem pro veritate loquentis praemens: infirmis compatiens: benevolentibus congaudens, aliena damna tua deputans: vitis pie saeviens: in fovendis virtutibus animas auditorum demulcens: in ira iudicium sine ira tenens: in tranquillitate severitatis iustae censuram non deserens. Haec est, frater carissime, pallii accepti dignitas; quam si sollicite servaveris, quod foris accepisse ostenderit, intus habebis. Sancta Trinitas fraternitatem tuam per tempora longa conservet incolumentem.

EGO GELASIIUS Ecclesiae catholicae episcopus.

Signum manus meae.

DEUS IN LOCO SANCTO SUO.

Ego Crescentius Sabinensis episcopus etc. (1).

Caietae per manum Chrysogoni S. R. E. cardinalis, XII kal. aprilis, indictione XI, anno dominicae incarnationis MCLXVIII, pontificatus autem domni Gelasii Papae II, anno I.

Dat. die 21 martii anno Domini 1118, pontif. anno I.

(1) Forte *prosperis*. (R. T.)

(2) Addendi sunt: *Seanus archiep. Capuanus. Lambertus Hostiensis episcopus.*

Petrus Portuensis episcopus.

Hugo cardinalis presbyter tit. S. duodecim Apostolorum.

Petrus cardinalis presbyter tit. Sanctae Susannae et Rebullosa, nescimus, an a Bollando, omissi. Bollandus quidem resituit in notis ad caput tertium Vitae S. Oidegarii. Rebullosum non vidimus.

II.

Bona omnia, ad Cluniacense monasterium spectantia, pacifice semper et quiete sub iure eiusdem monasterii fore, declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur bona omnia ad Cluniacense monasterium spectantia. — Bona haec ab omni perturbatione libera declarantur. — Gelasii PP. subscriptio.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, charissimo fratri Pontio Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Cluniacensis monasterii prudens religio et religiosa prudentia, et ante nostra et nostris temporibus, Romanam Ecclesiam maxime sibi fecit obnoxiam. Sed praeter illud commune dilectionis debitum, personae tuae sinceritas mihi semper amabilis, semper optabilis, charitatis nostrae viscera plenis, ut nosti, finibus ampliavit. Idecirco petitionibus tuis, illis praecipue, quae ad monasterii nostri quietem et salutem spectant, nequaquam duximus obviandum. Per praesentis igitur decreti paginam, secundum postulationem fraternitatis tuae, praecipimus, atque statuimus, ut quicquid possessionis, ad Cluniacense monasterium pertinentis, reverendissimae memoriae praedecessor tuus Hugo in die mortis suae per authenticam Romanorum Pontificum concessionem, quiete, ac sine calumnia possidebat, tu quoque, tuique successores, quiete ac sine calumnia possideatis. Ea etiam, quae post tuam profectionem Cluniacensi monasterio, vel per tuam, vel per fratrum tuorum industriam, legitime acquisita sunt, firma, quieta et integra conservandae censemus. Volumus enim Cluniacense monasterium, auctore Deo, in quiete perpetua et tranquillitate persistere; ut a saecularibus tumultibus, liberi omnipo-

(1) Ex Chartario Cluniae. edidit Mart. Marrier Bibl. Cluniae. col. 572.

Athortatio ad Oidegarium.

Gelasii PP. subscriptio.

Exordium.

Confirmantur bona omnia ad Cluniacense monasterium spectantia.

Bona haec ab omni perturbatione libera declarantur.

tentis Dei servitiis vacare quietius valeatis.

Ego GELASICS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Signum manus meae.

DOMINUS IN LOCO SANCTO SVO.

Datum Capuae II idus aprilis, per manum Chrysogoni S. R. E. diaconi cardinalis, anno dominicae incarn. MCVIII, indict. XI, pontificatus autem domni Gelasii secundi Papae, anno I.

Dat. die 12 aprilis anno Domini 1118.

III.

Privilegium pro monasterio Sanctae Sophiae Capuanae dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Facultas ducendi aquam ex fluvio Caloris. — Confirmatur concambium. — Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Bernardo abbati monasterii S. Sophiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Religiosa loca temporibus nostris propter peccata communia multis videmus angustiis et tribulationibus angustiari. Ea propter opportunum duximus, eorumdem locorum necessitatibus, secundum datam divinitus facultatem, Apostolicae Sedis gratia benignius subvenire. Tuis ergo, dilecte in Christo filii, abbas Bernarde, petitionibus annuentes, concedimus, ut deinceps tibi tuisque successoribus liceat, de fluvio Caloris aquam, perceptum beneficium vestrum accipere, et pro duobus molendinis, vel aliis monasterii utilitatibus per terram vestram usque in eundem fluvium Caloris deducere. Si autem oportuerit, licentiam habeatis accipiendi eandem aquam supra, vel infra praediis, tum aedificium, quantum videlicet terra vestra et aqua est. Quod si necessitate urgente, pro eodem

(1) Ex Commentariis Constantini Caietani ad vitam Gelasii PP. per Pandulphum Pisanum, Rer. Ital. Script. tom. III, pag. 590.

aquaeducto de terra viae inferioris, quae iuxta est, acceperis, tantundem de terra ex parte altera restaurentis (1). Sane concambium, quod in loco ipso de interloccenti terrae (2) fecistis, ratum habemus. Ego GELASICS Ecclesiae catholicae episcopus ss.

Signum manus meae:

DEUS IN LOCO SANCTO SVO.

Ego Petrus Portuensis episcopus consensi, et ss.

Ego Ugo cardinalis presbyter tituli Apostolorum consensi, et ss.

Ego Petrus cardinalis presb. tituli S. Susannae ss.

Datum Capuae per manus Chrysogoni sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, XIV kal. maii, indictione XI, anno dominicae incarnationis MCVIII, pontificatus autem domni Gelasii II Papae anno I.

Dat. die 18 aprilis anno Domini 1118, pontif. anno I.

IV.

Gualterii Ravennatis archiepiscopi electionem, post schisma eiuratum a Ravennatibus, confirmat, eique pallium cum aliis iuribus concedit (5).

SUMMARIUM

Exordium ab eiurato schismate desumptum. — Restitutio Ecclesiae Ravennatis in pristinam dignitatem. — Ecclesiae eidem antea subiectae; cum omnimoda iurisdictione restituuntur ei. — Conceditur pallium Gualtero archiepiscopo. — Adhortatio ad Gualterum. — Gelasii PP. subscriptio.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gualtero Ravennatium archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Unitati divinae Trinitatis gratiae agenda sunt, quae per suae Caritatis Spiritum divisa coniungit, et multos in se animos unum facit. Ecclesia siquidem Ravennatum per multa iam tempora ab Apostolicae Sedis unitate discissa, multas eidem

(1) Forsitan *restitutis*. (2) Forte *terra*. (R. T.) (5) Ex Concil. tom. XII, col. 1242.

Confirmatur concambium.

Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Facultas ducendi aquam ex fluvio Caloris.

Exordium ab eiurato schismate desumptum.

Sedi Apostolicae persecutiones intulit, et Ecclesiis multis perversi schismatis fomitem ministravit. Qua propter ad eius nequitiam deprimentam, subiectarum ei Ecclesiarum quasdam sibi Apostolica Sedes assumpsit, ut vel sic eam ad humilitatis et unitatis tramitem revocaret. Sed cum tandem Divinae Maiestati placitum fuit, eandem Ravennatum Ecclesiam, misericordiae suae gratia, ad unitatem et obedientiam matris suae Romanae Ecclesiae revocavit. Iniquitatem namque suam illius filii recognoscentes, delicta patrum corrigere probaverunt: ut qui praeteritis temporibus per tyrannidem regiam praesules, regibus placentes, accipiebant: nunc demum secundum canonicas sanctiones episcopum Deo placentem, eligerent; et schismate abdicato, in catholicae congregationis gremium repedarent. Te siquidem, reverendissime frater Gualtere, a disciplina fratrum regularium violenter assumptum, pro religionis ac sapientiae praerogativa in beati Appollinaris cathedra communi voto ac desiderio posuerunt, et in Apostolicae Sedis obedientiam unanimiter redierunt. Unde nos, divinae Trinitatis unitati gratias agentes, personam tuam pro iure nostrae Ecclesiae ad episcopale ministerium cooperante Domino consecrantes, tibi, et per te Ravennatum Ecclesiae, dignitatem omnem, quam ante illius divisionis tempora per Romanam Ecclesiam possederat, restitimus; et per praesentem privilegii paginam, salvo in omnibus iure atque auctoritate Sedis Apostolicae, concedimus tibi, tuisque successoribus, in eisdem Sedis Apostolicae fide atque obedientia permanentibus, episcopatus Emiliae Provinciae, id est Placentiae, Parmae, Regii, Mutinae, Bononiae, Ferrariae, Adriae, Comacini, Imolae, Faventiae, Fori Livii, Fori Pompilii, Bobii, Caesenaе, Fioclae. Confirmamus etiam vobis ducatum Ravennae, et monasteria Sancti Adalberti, et Sancti Hilarii Galliata, seu caetera monasteria, et possessiones, per authentica privilegia ab

antecessoribus nostris, et a catholicis regibus tradita. Pomposiani quoque monasterii curam religioni tuae, salvo Ecclesiae nostrae iure, committimus: ut regulari disciplina per tuam industriam, largiente Domino, reformetur. Praeterea fraternitati tuae pallium, pontificalis videlicet officii plenitudinem, liberaliter concedimus: quo fraternitas tua, secundum Ecclesiae tuae morem ex Apostolicae Sedis concessione permissum, se noverit induendum: cuius a inimicum (1) pallii volumus te per omnia genium vindicare. Huius siquidem indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas vestra se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis, si quando eveniant, cum iustitia erectum: amicam bonis, perversis contrariam: nullius unquam faciem pro veritate loquentem praemens: tum operibus iuxta virtutem constantiae insistens, tum insistere etiam supra virtutem cupiens: infirmis compatiens: bene valentibus congaudens: de alienis tanquam de propriis exultans gaudiis: in vitis corrigendis pie saeviens: in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens: in ira iudicium sine ira tenens: in tranquillitate autem severitatis iustae censuram non deserens. Haec est, frater carissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicite servaveris, quod foris accepisse ostenderis, intus habebis.

EGO GELASIVS Ecclesiae catholicae episcopus. *Signum manus meae Gelasii.*

DEUS IN LEGO SANCTO SEO.

Datum Romae per manum Chrysogoni S. R. E. diaconi cardinalis, kal. (2) septembris, indictione duodecima, anno dominicae incarnationis MCCCXIX, pontificatus autem domni Gelasii II Papae, anno 1.

Dat. die 1 septembris anno Domini 1118, pontif. anno 1.

(1) Labbeus legendum esse putat: *cuius amictu pallii*, etc. (2) Perperam hic kalendis septembris, qua die elapsae iam duodecimae tertiadecima successerat indictio, quae hoc anno 1118, qui Pisano more in 1119 secedit, in cursu esse coepit; legendum potius iuxta Rubicum, vii idus augusti.

Restitutio Ecclesiae Ravennatis in pristinam dignitatem.

Ecclesiae eadem ante schismata: cum omnimoda in iudictione restituitur ei.

Conceditur pallium Gualtero archiepiscopo.

A h rlatio ad Gualterum.

Gelasii PP. subscriptio.

V.

Confirmatio maternitatis Ecclesiae Lucae, cui nonnulla ad id spectantia conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatur dignitas matricis Ecclesiae Lucae. — Priores et clerici sine consensu episcopi et priorum Ecclesiae matricis non eligendi: caeteraque privilegia matricis Ecclesiae propria. — Libertas exactionis decimarum, aliorumque onerum. — Canonici dignitate, vel praebenda ab episcopo non privandi sine Capituli consensu. — Confirmatur privilegium a Paschali PP. concessum. — Solitae clausulae. — Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Benedicto archidiacono, Uberto archipresbytero, Rainero Primicerio, Mauro cantori Lucae Ecclesiae, eorumque fratribus tam praesentibus, quam futuris, in perpetuum.

Charitatis bonum est proprium, aliena damna propria deponere, et alienis tanquam propriis gaudere profectibus. Ea propter petitiones vestras elementer admittimus, et vobis antiquas Ecclesiae matricis consuetudines confirmamus: ut videlicet unctiones infirmorum, et sepulturae civitatis propriae, ad matricem Ecclesiam pertinentes, et officium, et participatio beneficii funerum, ad alias Ecclesias pertinentium, vobis nulla clericorum calliditate, aut laicorum quorumlibet, subtrahantur. Electiones priorum, et collocationes clericorum in aliena Ecclesia infra urbem vel extra in suburbii, sine consensu episcopi, et priorum, qui loco positi nominantur, matricis Ecclesiae non fiant. Nec laicorum violentia in aliqua Ecclesiarum ulla priorum aut clericorum fiat electio. Et nulla Ecclesiarum episcopatus vestri praeter eorum consensum alicui subiciatur Ecclesiae. Neque publica et maiora negotia aliqua sibi Ecclesia-

rum, ipsis invitis, arripiat, aut publicas poenitentias tribuat: nec sententias, et interdictionum matricis Ecclesiae temptet infringere. Nulla etiam vestri episcopatus persona sine consensu episcopi, vel priorum, qui loco positi nominantur, matricis Ecclesiae excommunicetur: et quod ab episcopo ligatum fuerit, a nemine irritum duci temptetur. Sane civitatis vestrae clerici, et qui in suburbii sunt, solitas obedientias, videlicet in Letaniis, in processionibus communibus, in festivitibus, et stationibus maioris Ecclesiae eidem impendant Ecclesiae, ut vobiscum adsint. Porro in quintae feriae nocte ante Pascha, nulla Ecclesia, secundum morem vestrae Ecclesiae, campanas sonet: neque in Sabbato Sancto cererum benedicat; sed ad baptismum praedicti clerici, prout consuetum est, veniant. Nulla praeterea Ecclesiarum missas solemnes celebret in festivitate Beati Martini, et S. Reguli, et in secunda feria Paschae, et in processionibus Quadragesimae, donec stationis solvantur conventus. Nullus etiam clericorum officium vivorum, aut mortuorum, ad matricem Ecclesiam petiens, facere vel celebrare praesumat. Ad haec adficientes statuimus, ut decimae matricis Ecclesiae ab his, qui tribuunt, non fraudentur. Et nulla eas clericalis persona surripiat, aut diminuat. Nulli etiam episcopo liceat aliquem matricis Ecclesiae canonicum officio, seu beneficio, sine canonico privare iudicio. Sane charitativa illa ciborum beneficia, quae ab episcopis vestris (sive praesentes, sive absentes fuerint) in solemnioribus festis consuevistis accipere, vobis vestrisque posteris rata praecipimus et illibata servari. In his omnibus praedecessoris nostri sanctae memoriae Paschalis Papae privilegium confirmamus, et stabilitate perpetua corroboramus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non

Libertas exactionis decimarum, aliorumque onerum.

Canonici dignitate vel praebenda ab episcopo non privandi sine Capituli consensu.

Confirmatur privilegium a Paschali PP. concessum.

Solitae clausulae.

(1) Ex Commentariis Constantini Caietani ad Vitam Gelasii PP. per Pandolphum Pisanum, iter. Ital. Script. tom. iii, pag. 405.

Exordium.

Confirmatur dignitas matricis Ecclesiae Lucae.

Priores et clerici sine consensu episcopi et priorum Ecclesiae matricis non eligendi: caeteraque privilegia matricis Ecclesiae propria.

satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem iusta conventui isti servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ego GELASII catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Signum manus meae.

DEUS IN LOCO SANCTO SUO.

Ego Deus-dedit cardinalis presbyter tituli Sancti Laurentii in Damaso subscripsi.

Ego Petrus cardinalis tituli Sanctae Susannaë subscripsi.

Ego Guido cardinalis presbyter tituli S. Balbinae subscripsi.

Ego Petrus diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani subscripsi.

Ego Petrus diaconus cardinalis S. Adriani subscripsi.

Datum Pisis per manum Chrysogoni sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, idibus septembris, indictione XII, anno dominicae incarnationis MCVIII, pontificatus autem domini Gelasii II Papae anno 1.

Dat. die 13 septembris anno Domini 1118, pontif. anno 1.

VI.

Confirmatio iurium omnium et privilegiorum canonicorum regularium Lucensis Ecclesiae S. Frigidiani (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur libertates omnes a Paschali PP. concessae. — Item exemptio a quocumque gravamine. — Libertas faciendi sacras processiones quocumque tem-

(1) Ex Commentariis Constantini Caletani ad Vitam Gelasii PP. per Pandulphum Pisanum, Rei Ital. Script. tom. III, pag. 405.

pore. — Parochianos S. Frigidiani, nisi ob publicum crimen excommunicari non posse, nec sepeliri absque canonicorum licentia. — Solitae clausulae. — Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis, Attoni praeposito, et eius fratribus, in B. Frigidiani ecclesia regularem vitam professis, eiusque successoribus in eadem religione permansuris, in perpetuum.

Docente nos apostolo Paulo, cognoscimus, quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas (a). Quia igitur Domini Spiritum in vobis habitare credimus, ex ipsorum operum exhibitione confidimus; libertatem vobis, quae a praedecessore nostro sanctae memoriae Paschali Papa collata est, nos auxiliante Domino confirmamus; et quae ab eo vobis per privilegii paginam concessa sunt, nos quoque praesentis decreti auctoritate concedimus, et rata atque stabilia permanere censemus: salva, sicut ab eo constitutum est, Lucani episcopi reverentia. Praeterea canonicas consuetudines observandi, vobis auctoritatem tribuimus, ad susceptae religionis augmentum. Neque ullum gravamen vobis inferri permittimus ex privilegio, quod a nobis Beati Martini canonici pro antiquis Ecclesiae suae consuetudinibus acceperunt. Regularibus enim congregationibus nihil illa praedicant. Nulla quietem vestram processionum, aut litaniarum perturbet indictio, nisi quae ante Ascensionem Domini totius concursu civitatis publice fiunt. Parochianos vestros, nisi forte publico crimine teneantur, nullus invitit vobis excommunicare, aut ad poenitentiam praesumat admittere, sicut in suprafati praedecessoris nostri epistola continetur. Neque ulli capellano licet sine consensu vestro, mortuos vestrae parochiae sepelire; sed vos eos infirmos, sicut consuevistis, ungatis, et mortuos praeter alienius infestationem sepeliat. Chrisma, Oleum infirmorum, quae vestra ex antiqua consuetudine suscipit Ecclesia, maioris Ecclesiae clerici,

(a) Corinth. II, 5.

Exordium.

Confirmantur omnes libertates a Paschali PP. concessae.

Item exemptio a quocumque gravamine.

Libertas faciendi sacras processiones quocumque tempore.

Parochianos S. Frigidiani, nisi ob publicum crimen excommunicari non posse, nec sepeliri absque canonicorum licentia.

haec vobis occasione non auferant: neque clericos vestros ordinari prohibeant, ut per Dei gratiam quiete et pacifice conversantes, professionis vestrae propositum plenius observare possitis. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego GELASII, Ecclesiae catholicae episc. ss.

Signum manus meae.

DEUS IN LOCO SANCTO STO.

Ego Lambertus, Ostunensis episcopus,
Ego Deus-dedit presbyter cardinalis Sancti Laurentii in Damaso.

Ego Guido, presbyter cardinalis tituli S. Balbinae.

Ego Petrus diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Petrus, diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Amicus, subdiaconus cardinalis, et abbas Sancti Laurentii foris muros.

Datum Pisis per manus Chrysogoni sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, vi kal. octobris, indictione xii, anno dominicae incarnationis mxcix, pontificatus autem domini Gelasii II Papae anno i.

Dat. die 26 septembris anno Domini 1119 (I), Gelasii PP., i.

(1) Quod Cocquelines addit inferius num. VIII, hic et in proximo repetendum. Si enim Gelasius obiit, ut supra dictum est, iv kal. februarias anni 1119, dare nequit privilegium vi cal. et calendis octobris quum non dem obisset supremum. (A. T.)

Bull. Rom. Vol. II.

37

VII.

Confirmatio monasterii S. Mamiliani, positi in Monte Christi, honorumque omnium ad illud pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur bona omnia ad monasterium spectantia. — Decretum perpetuae immunitatis ab omni perturbatione, molestia, etc. — Item ut abbas a solis monachis eligatur. — Alia privilegia. — Solitae clausulae. — Gelasii PP. subscriptio.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Henrico abbati monasterii Sancti Mamiliani, quod in Monte Christi situm est, tuisque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Nos qui disponente Domino ad S. Sedis servitium promotos agnoscimus (2), ut eius filios, auxilium implorantes, tueri ac protegere, prout Deus dederit, debeamus: proinde nos, dilecte in Christo filii Henrice abbas, tuis petitionibus annuentes, Beati Mamiliani in Monte Christi monasterium, cui ductore Deo presides, Apostolicae Sedis protectione munimus. Statuimus enim, ne insulam vestram nullus, neque cum bestis, vel cum aliquo machinamento perturbet, et universa, quae in proxima xii indictione in Corsica, vel in Sardinia, in Plumbino, vel Elba, vel alibi, vestrum monasterium possidet, quieta vobis et integra conserventur: in quibus ex propriis nominibus duximus adnotanda, in Sardinia ecclesiam Sanctae Mariae de Scala, Hacliae Sancti Gregorii, et Sancti Mamiliani de Sinassi cum pertinentiis earum: in Corsica monasterium Sancti Stephani de Venaco, monasterium Sanctae Mariae de Moiaia, ecclesiam Sancti Pellegrini, et ecclesiam sancti Pauli de Conca cum pertinentiis suis: quaecumque etiam in futurum, annuente Deo, iuste poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere,

(1) Ex autographo edidit Ughellius Ital. Sac. tom. iii, vol. 379. (2) Forsitan agnoscimur. (N. T.)

Exordium.

Confirmantur bona omnia ad monasterium spectantia.

Decretum perpetuae immunitatis ab omni perturbatione, molestia, etc.

Solitae clausulae.

Gelasii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptio.

It in ut abbas
a solis mona-
chis eogatur.

Allia privilegia.

Solite clau-
sulae.

Gelasii PP.
subscriptio.

minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obemte te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorumque quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum; sepulturam quoque eiusdem monasterii, et cellarum eius, liberam esse decernimus, ut eorum, qui illic sepeliri delibaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Decimas vero vestrarum terrarum, quas nullo habetis; sine ulla episcoporum, vel episcopatum ministrorum actione, quietam (1) vobis manere concedimus. Sane laicos, seu clericos saeculariter viventes, ad conversionem suscipere nullus contradicere vobis inibeat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertio communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia aeternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Gelasius Ecclesiae catholicae episcopus subscripsi.

Signum manus meae.

DEUS IN LOCO SANCTO SUO.

Datum Pisis per manum Chrysogoni S. R. E. diaconi cardinalis, kal. octobris, indict. XII, anno dominicæ incarnationis

(1) Forsitan quietas. (n. r.)

MCMX (1), pontificatus autem domini Gelasii secundi Papae anno 1.

Dat. die 1 octobris anno Domini 1118, pontif. anno 1.

VIII.

Prohibitio, ne professi in Ecclesia Sanctae Mariae Fontis Ebraldi recipiantur ab abbatibus aut prioribus aliorum monasteriorum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Facti expositio. — Prohibitio iam in titulo supra notata. (n. r.)

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus et prioribus monasteriorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Memores esse debetis, quod Dominus in Evangelio dicit: Quaecumque vultis ut faciant vobis homines, eadem et vos facite illis (a); audivimus siquidem, quod quidam vestrum professos ecclesiae Sanctae Mariae de Fonte Ebraldi suscipiant, ubi per Domini gratiam ex longo iam tempore maxima religionis observantia custodita est: per quam mirum benignitatem religionis et professionis vincula resolvuntur. Per praesentia igitur scripta universitati vestrae praecipimus, ne deinceps professos eisdem suscipiatis Ecclesiae; sed in loco ipso ad honorem Dei, et suarum animarum salutem professionis suae custodiant sponsonem. Datum apud Magalonam duodecimo kal. decembris (5).

Dat. die 20 novembris anno Domini 1118, pontif. anno 1.

(1) Vide supra numero antecedenti. (n. r.)
(2) Erut. ex arch. v. Vatic. (5) Hoc anno Magalonam venit Gelasius, unde recessit, postquam habita aliquorum dierum Pisis mora, *mare iterum intravit, et portum S. Egidii attingit*; ut ait Pandolphus Pisanus, Gelasii familiaris, eiusque vitae scriptor; in eo porto fuisse Gelasium die 7 novembris huius anni constat ex privilegio ibidem dato, quo Bernardo Toletano archiepiscopus et cecessoribus, totius Hispaniae primatum confirmavit. In fine enim (fragmentum recitat Baronius in *addendis et corrigendis* ad annum 1118) legitur: *Datum apud S. Egidium per manum Chrysogoni etc. VII idus novembris, indict. XII, anno dominicæ incarnationis MCMX compulo Pisano, quod respondet anno 1118. (a) Matth. vii, 12. (n. r.)*

Exordium.

Facti expositio.

Prohibitio iam in titulo supra notata.

IX.

Concessio indulgentiae militantibus pro recuperatione Ecclesiae Caesar-Augustanae, vel aliquid donantibus pro eiusdem reparatione (1).

SUMMARIUM

Gelasius ad Caesar-Augustanos scribit. — Indulgentiam eis impertitur, qui vel periculis se obiciunt pro Caesar-Augustana Ecclesia, vel ei opibus subveniunt.

Gelasius episcopus servus servorum Dei exercitui Christianorum, civitatem Caesar-Augustanam obsidenti, et omnibus catholicae fidei caeteribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Literas devotionis vestrae inspeximus; compositioni, quam pro Caesar-Augustano electo ad Sedem Apostolicam (2) duxistis, favorem libenter accomodavimus. Eundem ergo electum nostris, tamquam beati Petri manibus, largiente Domino, consecratum remittentes ad vos, benedictionem vobis apostolicae visitationis impendimus: aequam omnipotentis Dei misericordiam implorantes, ut per sanctorum preces et merita, opus suum ad honorem suum, et Ecclesiae suae dilatationem, vos faciat operari. Et quoniam et vos ipsos, et vestra extremis obicere periculis decrevistis, si quis vestrum accepta de peccatis suis poenitentia in expeditione hac mortuus fuerit, nos cum sanctorum meritis, et totius catholicae Ecclesiae precibus, a suorum vinculis peccatorum absolvimus. Caeterum, qui pro eodem Domini servitio, vel laborant vel laboraverint, et qui praefatae urbis Ecclesiae, a Sarracenis et Moabitibus dirutae, unde reficiatur, et clericis ibi Deo famulantibus, unde pascantur, aliquid donant, vel donaverint, secundum laborum suorum et beneficiorum

(1) Edidit Baronius anno 1118. (2) *Lege direxistis.*

suorum, Ecclesiae impensorum, quantitatem, ad episcoporum arbitrium, in quorum parochiis degunt, poenitentiarum suarum remissionem et indulgentiam consequantur.

Data Alesti, quarto idus decembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 10 decembris anno Domini 1118,
— pontif. anno 1.

X.

Confirmatio bonorum omnium, privilegiorum ac immunitatum monasterii Cluniacensis, cuius abbati dalmaticae et sandaliorum usus conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia Cluniacensi monasterio confirmantur, nec non omnes abbatiae. — Dalmaticae et sandaliorum usus praeterea conceditur abbati. — Omnes libertates denique illi eiusque successoribus confirmantur. — Observantia decreti huius. — Gelasii PP. subscriptio.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo fratri Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ignem semper in altari ardere (a), legale praeceptum est: Quem sacerdos, qui patri iure successerat, sopposita lignorum strue, ne deficeret, enutriet. Hoc iam diu in cordibus nostris sacerdos verus aeterni Patris filius conservavit: quia et priusquam te in abbatis officium, et me in pontificatus ministerium prorexisset, corda nostra dilectionis igne succendit, et charitatem in nobis mutuum custodivit, et post susceptas ordinationes

Exordium.

(1) Edidit Marrier Bibliotheca Cluniac. pag. 1829 (a) Levit. vi, 12. (r. t.)

Gelasius ad
Caesar-Augustanos scribit

Indulgentiam
eis impertitur,
qui vel periculis
se obiciunt
pro Caesar-August.
Ecclesia,
vel ei opibus
subveniunt.

Bona omnia
Cluniacensi mo-
nasterio confir-
mantur, nec
non omnes ab-
batiae.

amplificavit. Unde nos in his, quae pro Cluniacensis monasterii salute et quiete postulas, dulcedini tuae abnuere, indignum duximus: ipsa etiam eiusdem loci veneranda religio, et praedecessorum tuorum vita venerabilis, nos ad haec efficienda compellunt. Pro tua igitur et fratrum tuorum petitione, universa, quae praedecessor tuus felicis memoriae Hugo abbas in die obitus sui ita quiete atque pacifice possidebat, ut nullum inde canonicum iudicium recusaret, tibi, et Cluniacensi monasterio imposterum quiete atque pacifice habenda et possidenda statuimus. Illam etiam a vobis calumniam Apostolicae Sedis patrocinio removemus, qua episcopi pro controversiis, quae inter vos et ipsos frequenter emergunt, innocentes homines parochiarum vestrarum, et altercationum expertes, interdictis suis vehementer affligunt. Sane et abbatias, quas praedecessores nostri Apostolicae Sedis Pontifices praedecessoribus tuis deliberatione provida per sua privilegia commiserunt, nos quoque strennitati tuae, ac successoribus tuis in eadem religionis observantia, et dilectione Sedis Apostolicae permansuris, ordinandas committimus, ut per industriam vestram religionis status in eis, auxiliante Domino, conservetur: videlicet, in episcopatu Lemovicensi abbatiam S. Martialis: in Engolismensi abbatiam S. Eparchii: in Sanctonensi abbatiam S. Iohannis de Angeriaeo: in civitate Pietavensi abbatiam, quae dicitur Monasterium Novum: in episcopatu Tolosano abbatiam Lesatensem: in Caturcensi abbatiam Moysiaccensem, et Figiacensem: in Nemausensi abbatiam S. Egidii: in pago Arvernensi, abbatiam Maudiacensem, Tiernensem et Menatensem:

in episcopatu Augustodunensi abbatiam Vizeliacensem: in civitate Antissiodorensi abbatiam S. Germani: in episcopatu Cameracensi abbatiam Unicurtis: in Rothomagensi abbatiam, quae dicitur Pontesia: in Tarvannensi, abbatiam S. Bertini et S. Wlmari: in Italia abbatiam S. Benedicti supra Padum. Ea vero, quae temporibus nostris per vestram vel fratrum vestrorum sollicitudinem legitime acquisita sunt, quieta vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Praeterea super illum dalmaticae, sive sandaliorum usum, quem personae tuae praedecessor noster sanctae memoriae Paschalis Papa nostra potissimum intercessionem concessit, hoc tibi siogulariter amplioris dilectionis speculum indulgemus, ut quotiens missas solemnes, vel in populo celebraveris, usu eorundem insignium potiaris. Ad haec, quicquid libertatis, quicquid tuitionis a praedecessoribus nostris concessum est, nos quoque vobis vestrisque successoribus praesentis decreti pagina roboramus. Si quis igitur, decreti huius tenore cognito, temere, quod absit, contraire tentaverit, apostolicae indignationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit.

EGO GELASIUS Ecclesiae catholicae episcopus ss.

Signum manus, meae.

DEUS IN LOCO SANCTO SEO.

Datum Avinionis per manum Chrysogoni S. R. E. diaconi cardin. xvii kal. ian., iudict. xii, dominicae incarn., anno mxcix, pontificatus autem domni Gelasii secundi Papae anno i.

Dat. die 16 decembris anno Domini 1119 (1), pontif. anno i.

(1) Anno, ut supra, 1118, qui, computo Pisano, respondet anno 1119. (n. T.)

Dalmatiae et sandaliorum usus praeterea conceditur abbatii.

Omnes libertates denique illi et usque successoribus confirmantur.

Observantia decreti huius.

Gelasii PP. subscriptio.

CALLISTUS II

PAPA CLXII

Anno aerae Christi comm. M.CXIX.

Guido, Willelmi Magni Burgundiae comitis filius, antea Viennensis archiepiscopus, S. R. E. cardinalis, et Paschalis II per Gallias legatus apostolicus, electus est in Romanum Pontificem die prima februarii anni 1119, ac post dies octo Viennae consecratus. Sedit in pontificatu annos v, mens. x, dies xii (1), imperantibus in Oriente Calo Ioanne, in Occidente Henrico IV imp. Fecit ordinationem per mensem decembrem; diaconos, presbyteros et episcopos plurimos creavit, quos per diversa loca distribuit (2). Obiit die 15 decembris anno 1124, et sepultus est Laterani iuxta dominum Paschalem (3). Vacavit Sedes dies vii (4).

I.

Monasterii Trenorciensis bona omnia confirmantur, et cum caeteris privilegiis monachis abbatem de gremio eligendi conceditur facultas (5).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona quae monasterio confirmantur. — Decretum immunitatis ab omni vi vel molestia. — Ecclesia S. Valeriani ab omni spirituali et temporali episcopi iure libera declaratur. — Abbas a monachis eligendus, et a Romano Pontifice vel eius legato consecrandus. — Calixti PP. subscriptio.

(1) Sic legitur in quarto et sexto ex Codicibus, Criticae Baronianae praepositis, exclusa tamen obitus die, quam includunt Martinus Polonus et auctor Magni Chronici Belgici, Callisto tribuentes *ultra annos v et menses x, dies xiii.* (2) Exscriptit Barovius ex quodam Vaticano Codice. (3) Inquit Pandulphus Pisanus in vita Callisti. (4) Includa obitus Callisti die. (5) Ex autographo editit Chiffletius, Historia Treuor.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectio in Christo filio Franconi Trenorciensi abbati, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae praecones, in excelsa apostolorum Petri et Pauli specula positi Domino disponente conspicimur. Ideo petitionibus tuis clementius annuentes, Trenorciensi coenobio, cui Deo auctore praesides, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae memoriae Paschalis Papae, praesidium apostolicae protectionis impendimus: et loca illa, quae vel antecessorum tuorum, vel tuae strennitatis industria aut rationabiliter adquisivit, aut legitime recuperavit, vel antiquorum principum seu episcoporum liberalitate eidem coenobio concessa sunt, praesentis decreti pagina vobis vestrisque successoribus confirmamus. In episcopatu videlicet Claremontensi monasterium Sancti Porciani, cum ecclesiis de Besson, de Quintinaco, de Polines, de Celsiaco, de Travallio, de Fellinia, de Monte Aureo, de Sustris, de Charel, de Lirinaco, de Martiliaco, de Monfanc, de Boiaco, de Barbariaco, de Vernei, de Villena, de Lupiaco, de Paredo, de Brialis, de Vennas, de Voroz, de Sancto Lupo: ecclesias de Besiaco, de Nuilliaco, de Capelz, de Branciaeo, de Floriaco, cum cappella de Cavarocca: ecclesiam de Salviliis de Libiaco: ecclesiam Sancti Nicolai, et ecclesiam de Vernolio: in Cabillonensi, Pristiaco, Agullianum, ecclesiam de Baldeas, ecclesiam Sancti Andreae, Lambras, Manciaicum, ecclesiam de villa Ginnaco, de Ver, ecclesiam Sancti Andreae de Bulgiano, Vassiacum, Briennam, Inveniacum, ecclesiam Sancti Iacobi de Grassiaco, Sancti Benigni, ecclesiam de Cabrosio, ecclesiam de Cavanis, Bisiacum, ecclesiam Sanctae Mariae de Solmiaco, Sancti Martini de Butella, ecclesiam Sancti Andreae, quae vulgo vocatur Pannos, ecclesiam de

Exordium.

Bona quae monasterio confirmantur.

Monte Raculfo, ecclesiam de Sasiriaco, ecclesiam de Peroaiaco, capellam de co-stro Corgenon, ecclesiam Sancti Lidii, quae vulgo vocatur Olivae, Lovineum, Silviniacum: in Marticonensi, Ulehisiriacum, Villare, Plotos, Belniacum, ecclesiam de Lidonziacum, cellam Sancti Romani, Sancti Mauricii, Sancti Symphoriani, Sanctae Mariae de Cappella Reverias, Sancti Petri de Romaniseas, ecclesiam de Aziaco, de Fisiano, Sancti Iuliani de Lonciaco, Sancti Vitalis de Lenna: in Bituricensi, ecclesiam de Socjaco: in Augustudemensi, ecclesiam de Pariniaco cum cappella, ecclesiam de Petraficta, cum cappella Sancti Iusti: in Namaetensi, monasterium Sancti Philiberti, ecclesiam de Machicol, Sancti Martini de Paiciaco, Sancti Liminii, ecclesiam de Limoziveria, Sancti Columbani, ecclesias de Carcoiaco, ecclesias de Mores, mansiones de Legiaco, de Tolvei, ecclesias de Monasteriis: in Pictavensi, Herum insulam, ecclesias de Bello-Videre, cum cimiterio, cellam Sanctae Mariae Lauduni, ecclesiam Sancti Nicolai, Sancti Petri, ecclesias de Basilicis Sanctae Crucis, ecclesias de Berniziaco, de Aziaco, Maciacum, Taziacum, ecclesiam de Madernas, ecclesias de Bernazai, de Monte Sancti Leodegarii, de Estivalibus: in Turonensi, Pontiacum, Verniolum, Corcoriacum: in Andegavensi, cellam Cunaldi cum appenditis, ecclesias de Doadi Castri, Sancti Dionysii, Sancti Petri, Sancti Iohannis, Sancti Leodegarii, ecclesiam Sancti Laurentii, villam Landrum, Terentiacum, ecclesias de Varinas, Sanctae Mariae de Taenays cum cappella: in Genevensi, ecclesiam de Perois: in Anciensis, monasterium Sancti Philiberti, ecclesiam Sancti Petri de Salitas, Sancti Felicis de Landons, Sanctae Mariae de Pratalias, Sancti Martini Cocornensis, cappellam Sancti Philiberti, Sancti Cyriaci, Sancti Mauricii Anblavensis, Sancti Vincentii, cappellam in castro Syroi, Sanctae Mariae de Bosac, cappellam de castro Rocos, Sancti Iuliani, Caspiniaci,

cappellam de castro Mercolio, ecclesiam Sancti Quinti: in Diensi, ecclesiam de castro Grainan, Sancti Romani, ecclesiam de Torrites: in Tricastrinensi, ecclesiam de Valle Nimphis, Sancti Martini, Sanctae Mariae, Sancti Petri, Sancti Romani, cappellam Sancti Michaelis de Gaba, ecclesiam de Eleemosyna Sanctae Mariae de Grainan: in Aurasicensi, ecclesiam de Dösera, Sanctae Mariae, Sancti Benedicti, Sancti Christophori, Sancti Saturnini. In Vasionensi, ecclesiam Sancti Germani, Sancti Petri de Falco, Sanctae Mariae de Purpureas: in Viennensi, cellam Sanctae Agnetis de Mota, Sancti Martini de Aziaco cum cimiterio, Sancti Verani de Rivas, ecclesiam de Fai, Sancti Iohannis de Castro Miron, ecclesiam de Villanova, cappellam Sancti Michaelis de Albon, ecclesiam Sancti Saturnini cum parochia, cellam Sancti Philiberti de Minniaco, ecclesiam Sancti Romani, Sancti Andreae, ecclesiam Sancti Ferreoli: in episcopatu Bisuntino, Sancti Cornelii, Sancti Desiderii, ecclesiam de Arzon. Quaecumque praeterea in futurum, largiente Deo, iuste poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad haec allicimus, ut idem locus, in quo beati Valeriani martyris, et sancti Philiberti confessoris corpora requiescunt, ab omni iugo saecularis potestatis liber in perpetuum conservetur. Nec episcopo liceat cuiuscumque dioecesis eundem locum, excommunicationis, vel absolutionis, vel cuiuslibet dispositionis occasionibus perturbare: aut cruces, seu quaslibet exactiones novas burgo et caeteris monasterii possessionibus irrogare. Missas quoque in eodem monasterio publicas

Decretum immunitatis ab omni vi vel molestia.

Ecclesia S. Valeriani ab omni spirituali et temporali episcopi auctoritate declaratur.

celebrari, vel stationem ab episcopo, praeter abbatis et fratrum voluntatem fieri, prohibemus. Caetera etiam, quae per reverendae memoriae Iohannis, et praedicti domini Paschalis II Pontificum privilegium Trenorciensi monasterio confirmata sunt, confirmamus. Praeterea, pro reverentia beatae Mariae semper Virginis, cuius nomine locus vester insignis est, in Annunciatione Domini Salvatoris nostri, hymnum angelicum inter missarum solemniam, abbati vel fratribus pronuntiare concedimus. Obtemte te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullius ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint, ab Apostolicae Sedis episcopo, vel eius legato, propter difficultatem itineris, consecrandum. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

In symbolo:

FIRMAMENTUM EST DOMINUS
TIMENTIBUS EUM.

Datum apud Selsinliam, per manum
Chrysogoni, S. R. E. diaconi cardinalis,
ac Bibliothecarii, VI idus maii, indictione

XII, dom. incarnationis anno MCXX (1),
pontificatus autem domni Calixti secundi
Papae anno 1.

Dat. die 10 maii anno Domini 1119,
pontif. anno 1.

II.

Canonici S. Stephani et S. Iohannis Bisuntinae civitatis a iuramento per eos factis liberi et soluti declarantur (2).

SUMMARIUM

Series facti. — Canonici utriusque Ecclesiae a iuramento soluti a Lugdunensi archiepiscopo. — Huiusmodi absolutionem Pontifex confirmat, iuramentaque irrita omnino declarat. — Bona denique utrique Ecclesiae confirmat. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bisuntinae Ecclesiae S. Iohannis Evangelistae canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter vestram, et B. Stephani ecclesiam quaedam possessionum unitas per confratrem nostrum Humbaldum Lugdunensem archiepiscopum facta est, quae grave admodum inferre videbatur utrique Ecclesiae detrimentum: nec omnino sine animarum periculo, quae inde facta fuerant, iuramenta poterant conservari. Quae supradictus frater noster, una cum archiepiscopo vestro Anserico diligenter nostra etiam commonitione perspicuens, utriusque partis iuramenta, ex reservata

Series facti.

(1) Dionysiano quidem computo: Calixtus enim II electus et consecratus mense februarii anni 1119 aerae communis, mense maio anni 1120, ab anno pontificatus sui primo iam excesserat, ne illud advertimus, annum 1120 aerae eiusdem, indictione teritiadecima, non duodecima fuisse enumeratum. Verum enim vero, qua ratione bullae, sive privilegia a Chiffletio relata, tantummodo in recepta ab alius numeratione differant, nescimus omnino; putamus tamen argui hinc satis non posse horum monumentorum suspicionem; nihil enim habent, quod methodum ab eis aevi propriam non sapiat, unam hoc si excipias. (2) Ex Chiffletii Historia Tremoreana.

Canonici ut-
trisque Ecclē-
siae a iuramen-
tis soluti a Lu-
gulimense ar-
chiepiscopo.

Huiusmodi
absolutionem
Pontif. confirm-
mā, iuramen-
taque irrita om-
nino declarat.

Bona denique
utroque Ecclē-
siae confirmat

Solitaē clau-
sulae.

Calixti PP. sub-
scriptio.

sibi et eidem archiepiscopo vestro licentia et potestate, prorsus absolvit. Et nos itaque absolutionem ipsam utrique Ecclesiae necessariam providentes, praesentis decreti pagina confirmamus, et ratam in perpetuum manere decernimus: auctoritate Sedis Apostolicae statuentes, et omnimodis praecipientes, ut neque vos Sancti Stephani canonicos, neque ipsi, aut quaelibet persona, vos deinceps super iuramento illo praesumat impetere. Nulli etiam omnino hominum liceat, sibi honores vestros, praedia et possessiones, et quaecumque iuris Ecclesiae vestrae sunt, pro illius unitatis vinculo vendicare, aut ea ulterius commiscere; sed omnia vobis vestrisque successoribus ita semper quieti et integra conserventur, sicut a tempore bonae memoriae Saluensis Hugonis, Bisuntini archiepiscopi, usque ad tempora fratris Hugonis archiepiscopi, qui in Ierosolymitana peregrinatione ad Dominum migravit, conservata noscuntur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

EGO CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus, confirmo et subscribo.

Datum apud Magelonam, per manum Chrysoconi S. R. E. diae. cardinalis, ac bibliothecarii, ii kal. iulii, indict. xii, dominicae incarnationis anno mcxx (1), pontificatus autem domini Callisti II Papae anno i.

Dat. die 30 iunii anno Domini 1119, pontif. anno i.

(1) Et pontificatus annus cum reliquis concordat, pro 1120 locendum est 1119. (n. r.)

III.

Cella Sanctae Mariae de Gordiano Ananiensi monasterio adiudicatur adversus Arelatensem archiepiscopum et monachos Casae Dei (1).

SUMMARIUM

Series controversiae. — Haec fuit a Paschali PP. cognita et examinata. — Cella monachis Ananiensibus adiudicata. — A monachis Casae Dei appellatum ad Calixtum PP. — Ab eoque eisdem silentium super huiusmodi controversia impositum. — Hinc reclamatum ab archiepiscopo Arelatensi: propositumque a Calixto iudicium apud Montepessulanum. — Dataque favore archiepiscopi sententia, decretum, ut utraque pars Tolosam ad Concilium conveniret. — Rationes ibidem allatae coram Patribus, ab iisdem separatim cognitae. — Cella Ananiensibus monachis adiudicata de communi consensu. — Huiusmodi sententia a Pontifice confirmatur; — Caeteraque bona ad monasterium Ananiense spectantia eidem roborantur. — Solitae clausulae. — Calixti PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones, et caeterorum episcoporum et abbatum, qui concilio interfuerunt.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Poncio Anianensi monasterii abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Super cella S. M. de Gordiano iamdiu apud Sedem Apostolicam facta quaestio invenitur. Siquidem Domini nostri sanctae memoriae Paschalis Papae temporibus, et vos vestro, et monachi Casae Dei suo eam vendicare monasterio saepius tentaverunt. Post multas autem querimonias, cum praedictus Dominus allegationes vestras diligentius constituto tempore audivisset, veritate tandem sagaciter indagata, cellam ipsam monasterio vestro adiudicavit, et in quaestione illa monachis Casae Dei perpetui silentii taciturnitatem indixit, sicut in diffinitionis eius scripto plenius continetur. Caeterum fratres illi, etsi ex tunc toto eiusdem Domini

Series contro-
versiae.

Haec fuit a Pas-
chali PP. cog-
nita et exami-
nata.

Cella mona-
chis Ananiensi-
bus adiudicata.

(1) Ex Concilio Tolosano a Calixto II PP. celebrato, anno 1119.

A monarchis Casae Dei appellatum ad Calixtum PP.

Ab eoque eisdem silentium super huiusmodi controversia impositum.

Ihac reclamatum ab archiepiscopo Arelatensi; propositumque a Calixto iudicium apud Montepessulanum.

Datatae favore archiepiscopi sententia decretum, ut utraque pars Tolosam ad Concilium coeiret.

Rationes ibidem allatae coram Patribus, ab iisdem separatim cognitae.

tempore quiescisse visi sunt, ante nos tamen apud Clarum-Montem eandem quentioniam renovarunt, asserentes, se in iudicio praegravatos, eo quod ipsorum iustitia non ad plenum fuit inquisita. Nos, ut nulla eis adversus Apostolicam Sedem clamoris relinqueretur occasio, eorum scripta et rationes perscrutati sumus: et nihil roboris, nihil in eis momenti repentes, fratribus ipsis desistere ab hac deinceps iniquitatione praecepimus.

Hoc frater noster Ato Arelatensis archiepiscopus audiens, et ipse clamare coepit, dicens: Arelatensem Ecclesiam iniuste suis possessionibus spoliatam, quoniam praedicta cella de Gordanicis cum rebus suis ad ius Arelatensis Ecclesiae pertinebat, et per eam monachi Casae Dei locum illum sub censu anno detinuerant. Cumque id frequentius inculcari, ne aliquam ei videremur inferre iniuriam, diem agendaе causae apud Montepessulanum statuimus, ubi pars utraque conveniens, suas protulit rationes. Quibus sufficienter inspectis, ex fratrum nostrorum sententia iudicatum est, archiepiscopum debere super eadem Ecclesia revestiri, si Arelatensem Ecclesiam locum illum ante Domini nostri iudicium possedisse, idoneis testibus comprobaret. Iudicio itaque adimpleto, mox ei restituta est possessio, salvo nimirum Anianensi monasterii iure, si quod esset. Tunc etiam terminus constitutus est, in quo de proprietatis iure apud Tolosam in utriusque partis praesentia tractaretur. In ipso ergo concilio quaestio mota est. Et quidem Anianenses monachi cellam illam per Lodoici imperatoris, Caroli Magni imperatoris filii et filii eius Caroli regis, scripta et largitiones, Anianensi monasterio vendicabant. Archiepiscopus vero, se Lodoici, filii Bosonis regis Viennae, chirographo tuebatur. Causa itaque aliquandiu coram omnibus ventilata, nos fratribus nostris Cononi Praenestino, et Lamberto Ostiensi, episcopis et cardinalibus, Besoni (1) Sanctae

(1) Lege Bosoni. (n. r.)

Anastasiae, Deus-dedit Sancti Laurentii in Damaso, et Iohannis Sancti Chrysogoni, presbyteris: et diaconibus, Petro Sanctorum Cosmae et Damiani, Gregorio Sancti Angeli, et Chrysogono Sancti Nicolai de Carcere: et archiepiscopis Odegario Tarraconensi, et Bernardo Auxicensi, et item episcopis Raimundo Barbastrensi, Guidoni Lascurrensi, Galtero Magalonensi, et Goloni Leonensi, et abbatibus Arduino Sancti Savini, et Amico Sancti Laurentii foras muros, praecepimus, ut in partes secederent, et controversiam ipsam iudicio canonico definirent. Egressi de concilio fratres inter se diutius contulerunt. Novissime discussis utrinque rationibus, et chartarum monumentis saepius revolutis, huiusmodi sententiam in concillii audientia ediderunt: donationis scripta, quae Arelatensi Ecclesiae a praedicto rege Ludovico Bosonis filio, post Ludovici imperatoris, Magni Caroli filii, et filii eius Caroli regis confirmationes, de cella de Gordanicis collata sunt, robur nullum obtinere; quod enim Deo semel oblatum fuerat ab aliis, ulterius aliis non potuit erogari. Hoc etiam ex abundantia additum est, ut Anianenses monachi trium idoneorum testimonio assertione probarent, Anianense monasterium cellam de Gordanicis per triginta annorum spatium sine interruptione legitima possedissee, antequam eam monachi Casae Dei, per quos Arelatensis Ecclesia in possessionem intraverat, obtinerent. Et sic locus idem in iure deinceps ac possessione Anianensis monasterii permaneret.

Hanc praefecto sententiam toti concilio placere, a fratribus nostris archiepiscopis, episcopis, abbatibus, acclamatum est. Confestim Anianenses in medium tres senes monachos protulerunt, qui tactis sacrosanctis Evangelis firmaverunt, Anianenses monachos cellam de Gordanicis per triginta annorum spatium sine interruptione legitima possedissee, antequam eam Casae Dei monachi obtinerent.

Cella Anianensis monachis abbatibus de Cononi concessa.

Huiusmodi sententia a Pontifice confirmatur:

Prolatam igitur a fratribus supra nominatis de iam saepe dicta cella sententiam, et totius assensu concilii approbatam, nos auctore Deo assertionis nostrae munimine confirmamus: et Anianense monasterio super ea in posterum inferri calumnias, auctoritate Sedis Apostolicae penitus prohibemus.

Caeteraque bona ad monasterium Anan. spectantia eisdem roborantur.

Quaecumque praeterea Anianense monasterium per authentica praedecessorum nostrorum Iohannis, Nicolai, Alexandri, Urbani, Paschalis Pontificum Romanorum, privilegia possidet, tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus. Idem enim locus specialiter sub beati Petri iure ac protectione consistit.

Praedictam cellam de Gordanicis Arclatensis archiepiscopus in manu nostra, per virgam quam gestabat, in conspectu totius concilii refutavit (1). Nos vero eam tibi, fili in Christo carissime Ponti, et per te Anianensi monasterio, per eandem virgam protinus restituentes, tam Arclatensi Ecclesiae, quam et monasterio Casae Dei, perpetuum super eadem cella silentium sub anathematis obligatione indiximus; et instrumenta chartarum ab archiepiscopo et monachis Casae Dei vobis reddi praecipimus: ne illorum occasione aliquis denuo querimoniae scrupulus oriatur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet.

Solidae clausulae.

Cunctis autem eidem loco sua servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem

(1) Forsitan recessit.

(n. r.)

praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episc.

Ego CONO Praenestinus episcopus.

Oldegarius Tarraconensis Ecclesiae dispensator, S. Raimundi Barbastrensis episcopi (1).

Ego archiepiscopus Bernardus Ausciensis, ss.

Ego Lambertus Ostiensis episcopus.

Richardus Narbonensis archiepiscopus.

Ego Petrus cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani.

Ego Boso, tituli Sanctae Anastasiae presbyter cardinalis.

Ego Ato Arelatensis episcopus.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Deus-dedit, tituli Sancti Laurentii in Damaso presbyter cardinalis.

Ego Fulco Aquensis archiepiscopus, ss.

Ego Gualterius Magalonensis episcopus.

Ego Iohannes, presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni, huic iudicio interfui, et subscripsi.

Ego Amicus abbas Sancti Laurentii foris muros.

Ego Arduinus abbas Sancti Savini.

Datum Telosae (2) per manum Chrysogoni S. R. E. cardinalis ac bibliothecarii, idibus iulii, indictione XII, dominicae incarnationis anno MCMXIX, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno 1.

Dat. die 15 iulii anno Domini 1119, pontif. anno 1.

IV.

Vindocinense monasterium, cui privilegia omnia, et praecipue totale dominium in Ecclesia S. Priscae confirmantur, soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Vindocinense a Goffrido Andegaven. comite constructum, sub Apostolicae Sedis defensione recipitur;

(1) Lege episcopus. (2) Lege Tolosae. (n. r.)

(3) Ex notis Sirmondi ad Goffridum.

Calixti PP. et S. R. E. caritativum subscriptiones, et caeterorum episcoporum et abbatum, qui concilio interfuerunt.

liberumque ab omni alia subiectione declaratur. — Confirmatur eidem Ecclesia S. Prisca; — In qua nec eiusdem Sedis legatus ius aliquod exercere posse declaratur. — Census annuus ab eodem monasterio Lateranensi palatio persolvendus. — Solitae clausulae confirmantes praesens privilegium. — Callisti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Goffrido Vindocinensis monasterii abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Cum universis Ecclesiae sanctae filiiis Apostolicae Sedis auctoritate ac benevolentia debitores existimamus (1); illis tamen locis, atque personis, quae specialius atque familiarius Romanae adhaerent Ecclesiae, propensiori nos convenit caritatis studio imminere. Quamobrem, carissime in Christo fili Goffride abbas, tuis petitionibus non immerito annuendum censuimus: ut Vindocinense monasterium, cui Deo auctore praesides; quod videlicet ab ipsis fundatoribus Goffrido Andegavensi comite, et Agnete Pictavensi comitissa, Sedi Apostolicae oblatum est, ad praedecessorum nostrorum sanctae memoriae Alexandri, Urbani, Paschalis, Romanorum Pontificum exemplar, Apostolicae Sedis privilegio muniremus. Sicut ergo iidem fundatores devoverunt, et in eorum chirographo continetur, sub Apostolicae Sedis defensione ac romana libertate, ab omni conditione aliarum personarum absolutum semper et liberum idem monasterium permanere sancimus. Ita videlicet, ut inter Romanum Pontificem, et te tuosque successores, nulla cuiuscumque dignitatis vel ordinis persona sit, media habeatur. Nec ipse Vindocinensis abbas ad concilium ire, ubi Papae persona non aderit, ullatenus cogatur. Porro ecclesiam B. Priscae, in monte Aventino sitam, cum universis pertinentiis suis, praedicti domini nostri Alexandri Papae concessione praedecessores tui longo tempore possedisse noscuntur, tibi tuisque successoribus cum omni di-

(1) *Lege existimus.*

gnitate, quae ad eandem Ecclesiam pertinet, confirmamus: Sancti Spiritus iudicio decernentes, ut nulla deinceps ecclesiastica saecularisve persona, praedictam B. Priscae ecclesiam, seu Ecclesiae dignitatem, tibi tuisque successoribus qualibet astutia vel occasione auferre praesumat. Quod si forte contigerit, Romanae legatum Ecclesiae praedictum Vindocinense monasterium visitare, caritative ibi suscipiatur, et ei iuxta loci possibilitatem diligenter, quae corpori fuerint necessaria, ministrentur. Porro legatus ipse in eodem loco nihil per se disponere vel corrigere audeat, neque occasione legationis rectorem loci vel fratres molestare praesumat. Sed si quid forte corrigendum cognoverit, Papae notificare licebit. Si quis autem adversus locum illum pro aliquibus rebus causari voluerit, nullatenus abbas vel fratres ei respondeant, atequam Romanum Pontificem consulant: quia quod sine nostro vel successorum nostrorum iudicio distractum vel diffinitum fuerit, irritum erit. Sane ad iudicium perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis, duodecim solidos monetae vestrae patriae quotannis Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus, ss.

Confirmatur
eidem Ecclesia
S. Prisca;

In qua nec
eiusdem Sedis
legatus ius ali-
quod exercere
posse declara-
tur.

Census annuus
ab eodem mo-
nasterio Later-
nanensi palatio
persolvendus.

Solitae clausu-
lae confirman-
tes praesens pri-
vilegium.

Callisti PP.
subscriptio.

Monasterium
Vindocinense a
Goffrido Andeg-
avensi comite
constructum,
sub Apostolica
Sedis defensio-
ne recipitur;

Liberumque ab
omni alia subie-
ctione declara-
tur.

Datum Parisiis per manum Chrysoconi S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, VIII idus octobris, indiet. XIII, dominicæ incarnationis anno MCMX, pontificatus autem domni Calixti II Papæ anno I (1).

Dat. die 8 octobris anno Domini 1119,
pontif. anno I.

V.

Confirmatio capitulorum, a monachis Cisterciensibus factorum, ad observantiam regulæ S. Benedicti (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur capitula. — Illud præcipue confirmatur ne quis abbas monachos Cistercienses sine regulari commendatione excipiat. — Solitæ clausulæ. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, carissimis in Christo filiis Stephano venerabili Cisterciensis monasterii abbati, et eius fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ad hoc in Apostolicæ Sedis regimen, Domino præstante, promoti conspiciuntur, ut ipso præstante religionem augere, et quæ recta, atque ad salutem animarum statuta sunt, nostri debeamus auctoritate officii stabilire. Idecirco, filii in Christo carissimi, petitioni vestræ caritate debita impertimur assensum, et religioni vestræ paterno congratulantes affectu, Dei operi, quod coepistis, manum nostræ confirmationis apponimus. Siquidem consensu et deliberatione communi abbatum et fratrum monasteriorum vestrorum, et episcoporum, in quorum parochiis eadem monasteria continentur, quaedam de observatione regulæ beati Benedicti, et de aliis nonnullis,

Confirmantur capitula.

(1) Hoc privilegium interpolationis et subreptionis accusatur a Launoio, Inquis. Vindoc. cap. 28. Sed auctoris huius ingenium acre et ad infirmandas pontificias concessiones intentum cui non notum? Nescimus an illi posthabenda sit Mabillonii auctoritas quamvis in causa propria scribens.
(2) Ex Baronii Annal. ad annum 1119.

quæ ordini vestro et loco necessaria videbantur, capitula statuistis: quæ nimirum ad maiorem monasterii quietem, et religionis observantiam, auctoritate Sedis Apostolicæ petitis confirmari. Nos ergo vestro in Domino profectui congaudentes, capitula illa et constitutiones auctoritate apostolica confirmamus, et omnia in perpetuum rata permanere decernimus. Illud nominatim omnimodo prohibentes, ne abbatum aliquis monachos vestros sine regulari commendatione suscipiat. Si qua igitur ecclesiastica sæcularive personæ nostræ confirmationi, et constitutioni vestræ temeritate aliqua obviare præsumpserit, tamquam religionis et quietis monasticæ perturbatrix, auctoritate beatorum Petri et Pauli, et nostra, donec satisfaciatur, excommunicationis gladio feriatur. Qui vero conservator exiterit, omnipotentis Dei et apostolorum eius benedictionem et gratiam consequatur. Interdicimus autem, ne quis conversos laicos professos vestros ad habitandum suscipiat.

Illud præcipue confirmatur, ne quis abbas monachos Cistercienses sine regulari commendatione excipiat.

Solitæ clausulæ.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus confirmavi et subscripsi.

Calixti PP. subscriptio.

Datum Sodaloci per manum Chrysoconi sanctæ Romanæ Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, decimo kalendas Ianuarii, indictione XII, incarnationis dominicæ millesimo centesimo decimonono, pontificatus autem domni Calixti secundi Papæ, anno primo.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1119,
anno I.

VI.

Confirmatio bonorum omnium, consuetudinum et iurium Trenorciensis monasterii (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia Trenorciensibus monachis confirmantur. — Decretum omnimodæ libertatis a cuiuscumque personæ

(1) Ex Chiffletii Historia Trenorciensi. — D. Cocquelines putat legendum esse: *Ecclesiae S. Iovannis Evangelistæ Bisuldinæ.*

molestia. — Confirmantur quoque consuetudines Ecclesiae S. Stephani favore eorumdem monachorum. — Aliae decimae seu consuetudines et iura approbantur. — Solitae clausulae. — Callisti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Bisuntinae Ecclesiae Sancti Iohannis Evangelistae, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exord. ar.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quamobrem, clarissimi in Christo filii, petitioni vestrae elementer annuimus, et tam vos quam vestra omnia protectione Sedis Apostolicae munientes, quae in praesentiarum legitime possidere debere videmini, vobis vestrisque successoribus in perpetuum confirmamus; videlicet domos vestras, quae sunt infra exterius claustrum, ecclesiam Sancti Iohannis Baptistae iuxta Nigram portam cum decimis et appenditiis suis: claustrum, sub curias episcopi situm: tertiam partem Bisuntinae monetae; itaut nemo de terra S. Iohannis eam alibi transferre, vel ipsius monetae examina facienda, inferius a cappella Sancti Quintini transmutare praesumat: molendina de Batent, molendinum in Ripa, et aliud in Curvata, quod ab Hugone fratre nostro felicitis memoriae Bisuntino archiepiscopo, et mansum in Alfo, et modium vini in Maiorra villa pro anniversario eius collatum est: ecclesiam Sancti Petri infra urbem, ex domo Hugonis archiepiscopi de Montefalconis: ecclesiam Sanctae Mariae Magdalенаe, ad thesaurum vestrum pertinentem: archidiaconatum unum de Voga, ex dono praedicti Hugonis: potestatem Poliacci, et in eadem villa ecclesiam Sancti Albini cum omnibus appendiciis suis: villam Sancti Viti cum ecclesia et appendiciis: in Marciano ecclesiam Sancti Martini cum decimis et appendiciis, mansos quinque, et villam Salinaei cum ecclesia et omnibus appenditiis, villam Cussiacum, cum villa Roma-

nella, et cum ecclesia et appendiciis, ecclesiam Sancti Mauricii in Gradico cum decimis et appendiciis suis: in villa Aymestez, in Bruciaco et Averniaco quidquid collatum est pro Lentaldo comite: in Salinis ecclesiam Sancti Mauricii cum decimis et appendiciis suis, et medietatem ecclesiae Sanctae Mariae, et cappellam Sancti Petri: in eadem villa caldariam unam et dimidiam ad sal conficiendum: in villa Pontiliaco ecclesiam Sancti Mauricii cum decimis et appendiciis suis: in villa Cuiniaco ecclesiam Sancti Valerii cum decimis et pertinentiis suis, quae ad thesaurum vestrum respiravit: capellam S. Genulli cum appendiciis suis de villa Taloniaco: ecclesiam de Sancei cum appendiciis suis: ecclesiam S. Benigni de Pont cum appendiciis suis: ecclesias de Donna-Maria, de Ansegens, de Malengis, de Lavens, de Lavenchez, de Sarmagis, de Tarva, de Cavamiey et de Vincella cum appendiciis earum: alodium Stephani de Montmerel, in quo ecclesia de Lova-Nova sita est. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro thesaurum vestrae Ecclesiae, nisi forte pro redemptione captivorum, vel famis necessitate, aut emptione terrarum, ab aliquo distrahi prohibemus. Sane vestris archipresbyteris et archidiaconis interdicimus, ut Ecclesias vestras, et earum presbyteros, seu clericos, praeter archiepiscopi et totius capituli vestri commune consilium, interdictionis sententiae subdere non praesument. Praeterea quieti vestrae Ecclesiae propensius intendentes, et eius servare iustitiam cupientes, consuetudines, quas Beati Stephani ecclesia ei ex antiquo debere cognoscitur, et quae continentur in libro qui nuncupatur Regula, confir-

Decretum omnimodae libertatis a ruituncumque personae molestia.

Confirmantur quoque consuetudines Ecclesiae S. Stephani favore eorumdem monachorum.

Bona omnia Treorciensisibus monachis confirmantur.

manus; ut videlicet in Purificatione Sanctae Mariae, canonici S. Stephani ad processionem conveniant, et cereos septuaginta duos exhibeant: in Coena Domini cum candelabris et maiori cruce ad sancti Chrismatis confectionem conveniant: in Sabbato Sancto sex libras cereae ad magnum cereum faciendum praebeant: canonicos quatuor ad legendas quatuor lectiones, et praeter illos presbyterum canonicum ad collectam: ipso die Paschae, brachium beati Stephani cum processione solemniter afferant: in sabbato Pentecostes duos canonicos ad legendas duas lectiones mittant, et praeter illos, presbyterum canonicum ad collectam: in messe et vindemia Poliaci, ceram, quae sufficiat: in festo S. Stephani in agosto, vaccam, vel quatuor solidos, et modium vini: in Ultraiviensi vindemia ceram, quae sufficiat: per totum annum, dum erit vinum in cellario Sancti Iohannis, cubitum unum candelae in unoquoque sero tribuant: si canonici simul coenaverint, candelam in coena, quantum opus fuerit; sin autem, unicuique canonico, qui moratur a Nigra porta usque ad antiquum murum, dimidium pedem candelae: praeposito unam unam; decano similiter: in Nativitate Domini sicut in Pascha, brachium Sancti Stephani cum processione solemniter afferant: de toto monte clerici, seu laici decimam parochiae vestrae attribuant; laici tamen omnia iura parochialia ecclesiae Sancti Iohannis Baptistae persolvant: si quando sit placitum Dei, oblati inter S. Iohannis et S. Stephani canonicos dividatur: cimiterium S. Stephani, cum elemosyna Casati, utrique Ecclesiae commune permaneat: in receptione tuam (1) regnent, quam episcoporum, clerici Sancti Stephani ad ecclesiam vestram cum sericis cappis veniant: in electione Bisuntini archiepiscopi, clerus et populus civitatis, secundum antiquam vestrae Ecclesiae consuetudinem, in capitulo vestro conve-

(1) *Lege tam.* (n. r.)

niant. Universas etiam consuetudines et tenores, quos a tempore Salinensis Hugonis, archiepiscopi vestri, usque ad tempus iam dicti fratris nostri Hugonis, vestri similiter archiepiscopi, qui in Ierosolymitana peregrinatione defunctus est, vestra Ecclesia tenuit et possedit, ut deinceps integre quieteque teneat et possideat, firmitate perpetua stabilimus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove ammonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Solitae clausulae.

Calixti PP. subscriptio.

Datum Romanis, xv kalendas martii, indictione xiii, incarnationis dominicae anno mcxx, pontificatus autem domini Calixti secundi Papae, anno secundo.

Dat. die 15 februarii anno Domini 1120, pontif. anno ii.

VII.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii Cluniacensis, cuius abbatibus conceditur ius eundem monastii (1).

SUMMARIUM

Cluniacense monasterium sub perpetuo iure Sedis Apostolicae. — Pontifices, qui privilegium illud donarunt. — Limites iurisdictionis monasterii Cluniacensis. — Pri-

(1) Ex Chartario S. Mariae de Gernaio editit Marrier, Biblioth. Cluniac. col. 375.

Aliae decimae seu consuetudines et iura adprobantur.

vilegia quae eidem confirmantur. — Abbatiae eidem subiectae, in quibus non eligendi abbates, nisi habito prius consensu abbatis Cluniacensis. — Omnimoda exemptio a quocumque gravamine etiam decimarum, etc. — In quo ab episcopis locorum dependere debeant monachi vel presbyteri eorum Ecclesiis inservientes. — Ius eundem monetas. — Solitae clausulae confirmantes praesentem paginam. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Pontio Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Religionis monasticae modernis temporibus speculum, et in Galliarum partibus documentum, Beati Petri Cluniacense monasterium ab ipso suae foundationis exordio Sedi Apostolicae in ius proprium esse oblatum. Proinde Patres nostri sanctae recordationis Ioannes XI, item Ioannes XII, Agapitus II, Benedictus VI, item Benedictus VII, Leo VII, item Leo IX, Gregorius VI, item Gregorius VII, Alexander II, Stephanus, Victor III, Urbanus II, Paschalis II et Gelasius II, Ecclesiae Romanae Pontifices, locum ipsum singularis dilectionis, ac libertatis praerogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus muniverunt. Statutum est enim, ut omnes Ecclesiae, cimiteria, monachi, et laici universi infra terminos habitantes, qui sunt a rivo de Salnai, et ab ecclesia Rusiaci et Cruce de Lornant, a termino quoque molendini de Tornasach, per villam, quae dicitur Varentia, cum nemore Burseio: a termino etiam, qui dicitur Perois, ad rivum usque de Salnai, sub Apostolicae tantum Sedis iure ac tuitione permanent. Neque ipsi Cluniacensis loci presbyteri, aut etiam parochiani, ad cuiuslibet, nisi Romani Pontificis et Cluniacensis abbatis cogantur ire synodum vel conventum. Sane pro abbatibus, monachorum, seu clericorum, infra praedictos terminos habitantium ordinatione, pro chrismatis confectone, pro sacri olei,

Ecclesiarum, altarium et cimiteriorum consecratione, Cluniacense monasterium, quem maluerit, antistitem convocet. Cluniacenses monachos, vivilibet (1) habitantes, nulla omnino persona praeter Romanum Pontificem, et legatum, qui ad hoc missus fuerit, excommunicet et interdicit. Porro si monachus, clericus, aut laicus, sive cuiuslibet ordinis professionisve persona, nisi forte certa de causa excommunicata sit, Cluniacensium claustrorum mansiones elegerit, absque contradictione alicuius suscipiatur, et quae de suo iure attulerit, libere a monasterio habeantur. Altaria, cimiteria, et decimae Cluniacensium monachorum, et quaecumque iuris eorum sunt, a nemine auferantur vel minuantur. De monachis aut monasteriis Cluniacensibus nulli episcoporum, salvo iure canonico, si quod in eis habent, liceat indicare; sed ab abbate Cluniacensi iustitia requiratur: quam si apud eum invenire nequiverit (2), ad Sedem Apostolicam recuratur. In abbatibus, quae cum suis abbatibus ordinationi Cluniacensis monasterii datae sunt, videlicet S. Martialis Lemovicensis, S. Eparei Engolismensis, monasterii Novi Pictavis, Sancti Iohannis Angeliacensis, monasterii Lesatensis, Moysiacensis, Figiacensis, et S. Egidii Hemausensis: in Arvernia, Mansiacensis, Tiernensis, Menacensis: in episcopatu Eduensi, Vizeliacensis: in Antisiodorensi, S. Germani: in Cameracensi, Hunol-Curtis: in Rothomagensi, abbatia apud Pontem Saram: in Tareuncensi, S. Bertini et S. Wlmar: in Italia, S. Benedicti super Padum, sine Cluniacensis abbatis praeepto nullatenus eligant. Pro altaribus, et ecclesiis, sive decimis vestris, nulli episcoporum facultas sit, gravamen aliquod vobis, aut molestias irrogare; sed sicut eorum promissione quaedam ex parte, quaedam ex integro habuistis, ita et in futurum habeatis. Ecclesiarum vestrarum decimas, quae a laicis

(1) Legendum *ablibet*. (n. r.) (2) Forsitan *nequoci iud.* (n. r.)

Cluniacense monasterium sub perpetuo iure Sedi Apostolicae.

Pontifices, qui privilegia illud donarunt.

Limites iurisdictionis monasterii Cluniacensis.

Privilegia quae eidem confirmantur.

Abbatiae eisdem subiectae, in quibus non eligendi abbates, nisi habito prius consensu abbatis Cluniacensis.

Omnimoda exemptio a quocumque gravamine etiam decimarum, etc.

obtinentur, si secundum Deum eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram et pauperum gubernationem vobis liceat possidere. Decimas laborum vestrorum, pro quibus tam vos, quam alios monasticae religionis viros inquietare episcopi consueverunt, illorum videlicet, quos dominicaturas appellant, qui vestro sumptu a monasteriis, et cellae vestrae clientibus excoluntur, sine omni episcoporum et episcopalium ministrorum contradictione deinceps quietius habeatis, qui vestra peregrinis fratribus et pauperibus erogatis. Ecclesiae omnes, quae ubilibet positae sunt, seu cappella vestra et cimiteria libera sint et omnis exactionis immunia, praeter consuetam episcopi paratam, et iustitiam in presbyteros, si adversus sui ordinis dignitatem offenderint; liceatque vobis, seu fratribus vestris, in Ecclesiis vestris presbyteros eligere, ita tamen, ut ab episcopis, vel ab episcoporum vicariis animarum curam absque venalitate suscipiant: Quam si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur. Ecclesiarum vestrarum consecrationes, si dioecesani episcopi gratis noluerint exhibere, a quolibet catholico suscipietis episcopo. Nec cellarum vestrarum, ubilibet positarum, fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione, divinorum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi ipsi, quam famuli eorum, et qui se professioni monasticae devoverunt, clausis Ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis, divinae servitutis officia celebrent, et sepulturae officia peragant. Percussuram quoque proprii nummismatis, vel monetae, quandocumque, vel quamdiu vobis placuerit, habeatis. Haec igitur omnia, sicut a nostris praedecessoribus constituta sunt, ita et nos auctoritate apostolica constituimus, et praesentis pri-

vilegii decreto confirmamus. Praeterea, filii in Christo Ponti, quem nos, in Vienne Ecclesiae positi regimine, nostris per Dei gratiam manibus in abbatem consecravimus, et personam tuam, et locum, cui Deo auctore praesides, totis dilectionis visceribus amplectentes, et quieti vestrae attentius providentes, haec adiudicienda censuimus, ut abbatiarum vestrarum electis nullus episcoporum, sine commendatitii Cluniacensis abbatis litteris, consecrationis vel ordinationis manus imponat; alioquin consecrator, et tamquam constitutionis apostolicae praevaricator, graviora subiicere (1) ultimi: et consecrati electio, sive ordinatio, donec Apostolicae Sedi, et eius Cluniacensi monasterio satisfiat, irrita habeatur. Porro presbyteris parochialium ecclesiarum S. Mariae, et S. Odonis Cluniacensium, efficiendi, et suscipiendi in Ecclesiam ex antiqua consuetudine poenitentes, et nuptiales chartas faciendi, licentiam indulgemus: prohibentes, tam Matisconensem episcopum, quam et alios super hoc, vel super aliis, quae statuta sunt, vobis molestias irrogare. Si quis igitur ausu temerario, impiaque praesumptione contra Deum, et sanctos eius apostolos, contraque animam suam, hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium in aliquo infringere tentaverit, incunctanter se nostrae apostolicae maledictionis noverit aequo transpunctum, nostrae apostolicae excommunicationis telo perfossum, nostri etiam apostolici anathematis gladio transverberatum, nec nisi per dignam satisfactionem saluti pristinae reparandum. Eius vero, qui conservator extiterit, sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatinus, et hic fructum bonae actionis percipiat, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniat. Amen.

(1) Forte legendum *graviori subiaceat.* (A. T.)

In quo ab episcopis locorum dependere debent monachi vel presbyteri eorum Ecclesias inveniunt.

Ius eudendi monachos.

Solidae clausulae confirmantes praesentem paginam.

Calixti PP.
subscriptio.Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae
episcopus.

Datum Valentiae per manus Chryso-
goni S. R. E. diaconi cardinalis, ac bi-
bliothecarii, viii kal. martii, indict. xiii,
incarnat. dominicae anno mxx, pontifi-
catus autem domni Calixti secundi Papae,
anno ii.

Dat. die 22 februarii anno Domini 1120,
pontif. anno ii.

VIII.

*Antiqua Viennensis Ecclesiae privilegia
confirmantur (1).*

SUMMARIUM

Callistus PP. antea Viennensis episcopus. —
Confirmantur privilegia omnia pontificia,
imperialia et regia. — Primatus Viennensis
Ecclesiae super septem provincias. —
Sex aliae civitates eidem subiectae, et Tara-
ntasiae archiepiscopus tamquam primati.
— Aliae ecclesiae et monasteria sub illius
inre posita; — Viennensis Ecclesia soli
Romano Pontifici, et eius *de luteris* legatis
subiecta; — Confirmatio praesentis diplo-
matis per solitas clausulas. — Callisti PP.
subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis
illis Petro decano, et canonicis sive clericis
Viennensis Ecclesiae, tam praesentibus quam
futuris, in perpetuum.

Etsi Ecclesiarum omnium cura nobis
ex Apostolicae Sedis administratione im-
minet, Viennensi tamen specialius con-

(1) Ex Bibliotheca Floriae. in historia archiep.
Viennen. Gallia Christ., edit. parisina anni 1650,
tom. 1.

Bull. Rom. Vol. II. 39

venit studio providere; ipsa enim primum,
disponente Deo, sollicitudini nostrae com-
missa est, et ad eius regimen nos epi-
scopalis gratiam consecrationis accepimus.
Et communitur igitur et singularis dilectio-
nis debito incitati, matrem vestram, filii
in Christo carissimi, sanctam Viennensem
Ecclesiam diligere, honorare, et beati
Petri patrocinio deerevimus confovere.
Omni itaque dignitatem, et munitionem,
ac liberalitatem, quam vel per authentica
praedecessorum nostrorum Silvestri, Ni-
colai, Leonis, Gregorii, et caeterorum Ro-
manorum Pontificum privilegia, vel per
imperatorum, regum, principum, et caetero-
rum fidelium largitionem concessa obti-
net, nos quoque, auctore Deo, concedimus,
et praesentis privilegii pagina confirmamus.
Ut videlicet super septem provincias pri-
matum obtineat, super ipsam Viennensem,
super Bituriacam, Burdigalam, Auxita-
nam, quae Novem-Populitana dicitur,
super Narbonam, Aquensem, et Ebredun-
ensem: et in eis Viennensis archiepi-
scopus Romani Pontificis vices agat, syn-
odales conventus indicat, et negotia ec-
clesiastica iuste canoniceque definit.
Porro illa sex oppida vel civitates, Gra-
tianopolis videlicet, Valentia, Dia, Alba,
Vivarium, Geneva, Maurienna, in eius
tanquam in proprii metropolitani obe-
dientia et subiectione permanent. Tara-
ntasiensis autem archiepiscopus, licet
aliquibus habeatur ex Apostolicae Sedis
liberalitate praelatus, Viennensi archiepi-
scopo tanquam primati suo subiectus obedi-
at. Sane in Salmoracensis archidiaconia
consecrationes, vel ordinationes, et quid-
quid ad pontificale officium pertinet,
Viennensis Ecclesia praeter alieuius in-
quietationem seu diminutionem habeat.
Abbatia quoque Sancti Petri, foris por-
tam Viennae sita, et intra eandem urbem
abbatia Sancti Andreae, una monachorum,
altera sanctimonialium, abbatia Sancti
Teuderii, et abbatia Sanctae Mariae de
Bouville, quae praestante Deo, nostris
sumptibus, et nostris est fundata labori-

Confirmantur
privilegia omnia
pontificia imperi-
alia et regia.

Primatus
Viennensis. Ex-
celsus super-sep-
tem provin-
cias.

Sex aliae civi-
tates eidem sub-
iectae, et Tara-
ntasiae archiepi-
scopus tam
quam primati.

Aliae eccle-
siae et monaste-
ria sub illius
inre posita;

Callisti PP.
antea Viennen-
sis episcopus.

bus, in saepeditae Viennensis Ecclesiae iure ac subiectione persistent. In ipsa etiam Romanensi Ecclesia, quamvis romanae se faciat libertatis, visis tamen praedecessorum nostrorum privilegiis, et imperatorum praeceptis, tam in saecularibus, quam in regularibus clericis et canonicis inibi ordinatis vel ordinandis, Pontifices Viennenses omnem habere decernimus potestatem; similiter in ecclesia Beati Donati et Beati Valerii, et ecclesiae Beati Petri de Campania, et Beatae Mariae de Annonico. Castra praeterca, quae per nos recuperata sunt vel acquisita, scilicet Pompeiacum, Sasserlum, et castrum de Malvall, Viennensi Ecclesiae in perpetuum confirmamus. Coemeterium vero, quod dominus praedecessor noster sanctae memoriae Paschalis Papa circa Beati Maurii ecclesiam consecravit, liberum esse sancimus: ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, et devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salvo nimirum propriae iure parochiae. Ad haec, pro ampliori Viennensis Ecclesiae dilectione, ante Viennensem archiepiscopum per provinciam suam crucem deferri concedimus; et Viennensem Ecclesiam alicui subiacere legato, nisi cardinali, vel alii de Romana provincia, qui a Romani Pontificis latere dirigitur, prohibemus. Porro in Ecclesiis, quas in Viennensi episcopatu post assumptum Apostolicae Sedis ministerium consecravimus, Viennensis archiepiscopus eandem, quam habuerat ante, interdicendi ac ordinandi habeat potestatem. Sane intra claustrum ambitum, ubi clericorum mansiones continentur, nullus omnino laicorum deinceps habeat mansionem, aut assultum, vel rapinam facere, seu corporalem cuilibet audeat iniuriam irrogare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae confirmationis vel concessionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis

honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis sentiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Callisti PP. subscripto.

Datum Valentiae v kal. martii, indictione decimatertia, incarnationis dominicae anno mxxx, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno secundo.

Dat. die 25 februarii anno Domini 1120, pontif. anno II

IX.

Confirmatio donationum omnium, a Gunnario eiusque uxore factarum Cassinensi monasterio, addito annuo censu Lateranensi palatio per monachos persolvendo (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae in Sardinia a Gunnario donatae Cassinatibus. — Censu quatuor solid. monetae papiensis. — Bona, a Gunnario data, in parandas monachis vestes convertenda. — Poenae contra monasterium perturbantes in huiusmodi bonis. — Callisti PP. subscriptio et sigillum.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, charissimis in Christo filiis, Girardo Cassinensis monasterii abbati, et eius fratribus tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Et commissi nobis officii sollicitudo deposcit, et paternae charitatis benignitas nos compellit, ut Ecclesiarum omnium providere necessitatibus debeamus: ve-

Exordium.

(1) Ex originali in archivio editit Gattula Hist. Cassinen. saec. vii, pag. 423.

Viennensis Ecclesia soli Romano Pontifici, et eius de latere legati subiecta;

Confirmatio praesentis diplomatis per scilicet clausulas.

runtamen locis illis, et personis, quae specialius ac familiarius Romanae adhaerent Ecclesiae, quaeque amplioris religionis, et dignitatis gratia praeminent, propensiori nos convenit affectionis studio imminere. Ea propter, filii in Christo karissimi, petitioni vestrae non immerito annuendum censuimus, ut in Sardiniae partibus de beati Petri oblatione substationi vestrae subsidium aliquod conferamus. Per praesentis igitur scripti auctoritatem vobis vestrisque successoribus perpetrata stabilitate concedimus ecclesias illas, quas vir nobilis Domicellus Gunnari una cum uxore sua Helena beato Petro cognoscitur contulisse, ecclesias scilicet S. Petri de Nugulbi, S. Nicolai de Nugulbi, S. Heliae de Sitin et S. Petri de Nurci cum pertinentiis suis, ut de ipsarum redditibus, prout facultas ministraverit, indumenta semper Cassinensi conventui praeparantur: salvo nimirum censu quatuor solidorum denariorum papiensium singulis annis Lateranensi palatio persolvendo. Sane possessiones et dona omnia, quae praedictus Gunnari beato contulit Benedicto, vel collaturus est, Apostolicae Sedis munimine confirmamus, statuentes, ut illa omnia similiter in vestimentorum vestrorum praeparatione in perpetuum conserventur. Si quis igitur in futurum iudex, domicellus, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, decreti huius tenore cognito, praedictas ecclesias et caeteras praefati Gunnari oblationes auferre, vel minuere, aut a constituta vestimentorum Cassinensis conventus praeparatione subtrahere vel mutare praesumpserit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem, qui observatores

extiterint, beatissimi patris nostri Benedicti precibus, omnipotentis Dei, et apostolorum eius Petri et Pauli gratia et benedictio, et peccatorum remissio tribuatur. Amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Callisti PP. subscriptio, et sigillum.

Datum Beneventi per manum Chrysogoni S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, v id. augusti, indictione XIII, incarnationis dominicae anno MCCCXXI (1), pontificatus autem domni Calixti II Papae anno II.

Dat. die 9 augusti anno Domini 1120, pontif. anno II.

X.

Privilegium confirmationis immunitatum omnium ab antecessoribus Pontificibus monasterio S. Sophiae Beneventan. dioecesis assertarum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium hoc solius Apostolicae Sedis iuri subiectum. — Confirmantur privilegia omnia hactenus concessa, et bona omnia, prout hic enumerantur. — Quod nemini liceat idem monasterium ulatenus perturbare. — Quod abbas a solis monachis eligatur, a Romano Pontifice consecrandus. — Quod tamen in reliquis ab episcopo ordinario dependeat. — Solitae clausulae. — Callisti PP. subscriptio.

(1) Ut caeterae notae chronologicae cum anno convenient, legendum omnino est ann. MCCCXX, quo in cursu erat indictio XIII, et mense quidem Augusto annu: II pontificatus Callisti. (2) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. VIII, ubi de Beneventan. archiep.

Ecclesiae in Sardinia a Gunnaro donatae Cassinatibus.

Census quatuor solidi, m. etiae papiensis.

Bona a Gunnaro data, in parandas monachis vestes conservanda.

Poenae contra monasterium per turbantes in huiusmodi bonis.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Iohanni abbati monasterii venerabilis Sanctae Sophiae intra Beneventum siti, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Prooemium.

In Apostolicae Sedis administratione, divina disponente clementia, constituti, necesse quidem habemus, omnes Ecclesias beati Petri patrocinio confoveri, et ipsarum quieti paterna sollicitudine providere; verumtamen locis illis, ac personis, quae devotius Romanae adhaerent Ecclesiae, quaeque amplioris religionis gratia praeminent, propensiori nos convenit studio subvenire. Quamobrem (1), in Christo fili Iohannes, postulationi tuae annuimus, et Sanctae Sophiae coenobium, ad cuius regimen nos te, auctore Domino, nostris tamquam beati Petri manibus consecravimus, sub tutela et iurisdictione, sicut hactenus mansit, perpetuo manere, praesentis paginae auctoritate sancimus, ut nimirum soli Romanae Ecclesiae subditum, ab omni Ecclesiarum, seu et personarum iugo liberum habeatur. Praeterea, praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, universa, quae privilegiis illorum ad eisdem monasterii immunitatem vel possessionem tuis sunt praedecessoribus attributa, tibi tuisque successoribus regulariter promovendis, praesenti privilegio contribuimus; cellas quoque, et ecclesias, aut villas, quae a praedecessoribus tuis praenominato videntur coenobio iuste ac rationabiliter acquisita, possidendas omni in tempore confirmamus; hoc est ecclesiam Sancti Benedicti, quae dicitur Xenolochium, Sancti Iohannis, S. Eufemiae, Sancti Petri, quae nominatur Trasinii, Sancti Raymundi, S. Mariae Rotundae intra eandem civitatem Beneventanam, ecclesiam S. Mariae, S. Petri, Sancti Nicolai, S. Erasmi, Sancti Marciani, Sanctae Mariae, Sancti Angeli foras ante eandem civitatem in Pantano, ecclesiam Sancti Benedicti, S. Vitalis, Sancti

(1) Adde *dilecte*.

Mercurii apud Olivam, Sancti Angeli, S. Mariae de Scolature una cum omnibus pertinentiis in Vado Azara, S. Benedicti in Taffone, S. Valentiniani, apud Votum S. Felicis cum terris: in Cornito S. Silvestri cum duobus rivis, S. Mariae in Parituli, Sancti Marciani in Dentecano, S. Martini in Cuano, S. Petri in Pazano, S. Nicolai: item Beneventi S. Stephani in Paloaria, S. Mariae in Lucernara, et cunctas duas S. Mariae in Sabbeta, S. Mariae in Templana: in civitate Triana, S. Angeli cum cellis, S. Stephani in Fromarii, S. Gregorii: in Eseclo, Sancti Angeli in Peloso: in Aliperao ecclesias Sanctae Mariae, S. Angeli, S. Petri, S. Marci, Sancti Iohannis, S. Laurentii, S. Luciae in Casale, Sanctae Mariae, Sanctae Appolloniae, Sanctae Annae: in Calisti, S. Mariae, in territorio Sancti Marcelli, in Carsiano Sancti Mauri, S. Iohannis, Sancti Constantini, Sancti Anastasii, in Aesculo S. Petri, Sancti Desiderii, in Illiceto S. Ephrem, in Morteto S. Petri, in Tuscano Sancti Adolphi, S. Hieronymi, Sancti Gherardi, Sancti Severini, Sancti Anastasii: apud Arolam Sancti Mercurii: apud Bivium Sancti Martini: in Biserno monasterium Sancti Angeli cum cellis, Sancti Petri, Sancti Vincentii, S. Trinitatis: in valle Luparia, Sanctae Crucis: apud Raderium S. Martini, in Aliriao Sancti Michaelis, Sanctae Mariae, in Monte-Malo Sancti Felicis, et in Sertore S. Viti: apud Montes, Sancti Marci iuxta fossam, Sancti Stephani, in territorio Campi Laeti, Sanctae Luciae, iuxta civitatem Florentinam monasterium Sancti Salvatoris, in Clusano Sancti Chrystopori, castellum Forneti cum omnibus pertinentiis, castellum Antiquum cum omnibus pertinentiis, ecclesiam Sancti Donati cum omnibus illorum pertinentiis mobilibus ac immobilibus. Per praesentis itaque huius privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque hodie nominatum illud monasterium iuste possidet, quaeque in futurum conces-

Monasterium hoc solius Apostolicae Sedis iuri subiectum.

Confirmantur privilegia omnia hactenus concessa, et bona omnia, prout hic enumerantur.

sione Pontificum, liberalitate principum, seu oblatione fidelium iuste canoniceque poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent. Quamobrem decrevimus, ut nulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut illi possessiones auferre, seu oblationes requirere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare. Verumtamen omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodo profutura. Obeyente autem te eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptione, astutia, vel violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Domini timorem, atque B. Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice maximo iniungendum (1) et consecrandum. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines promovendi, ab episcopis, in quorum diocesis estis, accipietis, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerint, et si gratis ea, ac sine pravitate impenderint: si quis vero his obstiterit, liceat vobis, a quocumque volueritis, catholico episcopo praedicta sacramenta percipere. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, temere contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate privetur, reamque se divino iudicio existere cognoscat de perpetrata iniquitate, et a sacratissimo Sanguine et Corpore omnipotentis Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, ac segregetur; atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat: cunctis autem contra iuste servantibus sit pax et tranquillitas Domini omnipotentis nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum

(1) Forsitan *iniungendum*. (n. t.)

Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego CALIXTUS catholicae Sedis et Ecclesiae episcopus.

Callisti PP. subscripto.

FIRMAMENTUM EST DOMINUS
TIMENTIBUS EUM.

Datum Beneventi per manus Siconis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, III kal. decembris, indictione XIV, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno secundo: ab incarnatione autem omnipotentis Salvatoris nostri Iesu Christi anno millesimo centesimo vigesimo.

Dat. die 29 novembris anno Domini 1120, pontif. anno II.

XI.

Revocatio et irritatio privilegii archiepiscopi Pisanis ab Urbano PP. II, Gelasio II et alias ab eodem Calisto II concessi de consecratione episcoporum insulae Corsicae (1).

SUMMARJUM

Prooemium. — Quare Urbanus II dato Pisano archiepiscopo pallio, eidem consecrationem episcoporum Corsicae concesserit. — Ortaque inde dissensione inter Pisanum et Ianuen. archiep., consecrationem huiusmodi ad Romanos Pontifices revocaverit: — Idem actum a Paschali II. — Gelasius PP. et Callistus Pisanis renovant privilegium. — Quae mala inde profecta. — Actum igitur in concilio Romano de revocatione: — Quam sententiam confirmat Callistus, declarans, ut episcopi Corsicani soli Apostolicae Sedi sint subiecti. — Roboratio decreti huius per solitas clausulas. — Callisti PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus et coepiscopis per insulam Corsicae constitutis, eorumque successoribus, in perpetuum.

Nec facilitati, nec iniustitiae deputandum est, si quandoque pro rerum necessi-

(1) Ex archiv. Ianuen. Eccles. transcript. edit. Ughelt. Ital. Sac. tom. IV, ubi de Ianuen. episcopis.

Prooemium.

Quod nemini liceat idem monasterium ullatenus perturbare.

Quod abbas a solis monachis eligatur, a Romano Pontifice consecrandus.

Quod tam in reliquis ab episcopo ordinario depebeat.

Soli ae clausulae.

tate diverso licet modo aliqua disponantur. Romana enim Ecclesia, omnium mater et caput, ab ipso capite nostro Domino Iesu Christo constituta, Ecclesiarum omnium et populorum paci et saluti debet dispensationis suae moderamine providere. Quamobrem nos, qui licet indigni, Domino disponente, apostolicae administrationis curam gerimus, quae vel a nobis vel a praedecessoribus nostris minori cautela et consilio facta sunt, ne forte alius exemplum obstinate praebeamus, in statum decrevimus meliorem per Dei gratiam reformare. Felicis siquidem memoriae Dominus praedecessor noster Urbanus Papa, multis et gravioribus necessitatibus coarctatus, pro dilectione atque servitio, a Pisana Ecclesia et civitate, Romanae Ecclesiae abundanter ac frequenter impenso, eandem Ecclesiam ex liberalitate Sedis Apostolicae disposuit honorare; unde consecrationem episcoporum Corsicanae insulae Pisano antistiti, collata pallii dignitate, concessit: super qua nimirum concessione inter Pisanos et Ianuenses gravis oriebatur dissensio. Ipsi etiam Corsicani episcopi ad Pisani antistitis consecrationem accedere penitus recusabant. Haec profecto discordia praedictus dominus Urbanus Papa vehementer timens, et gentis vestrae lamentationi, quae diu episcopalis officii administratione carnerat, debita benignitate compatiens, eorundem episcoporum consecrationem ad Romanum Pontificem revocavit et in sua potestate retinuit; et ex tunc toto tam ipsius, quam successoris sui sanctae memoriae Paschalis Papae II Corsicani episcopi a Romano tantum Pontifice consecrati sunt; licet Pisanus saepe-numero eiusdem domini Paschalis Papae aures pro negotio isto pulsaverit.

Postea vero piaec recordationis Papa Gelasius, pari, ac maiore etiam necessitate compulsus, et ab eisdem Pisanis expetitus, praedicti Pontificis Urbani statuta concessionis suae privilegio renovavit.

Cuius nos vestigia subsecuti, cum ad

Pisanam Ecclesiam convenissemus, devotionem populi et cleri attendentes, et eorum petitioni elementius annuentes, id ipsum favoris nostri assertionem firmavimus. Unde tanta inter Pisanos et Ianuenses crevit discordia, ut depraedationes et bella, et multa sanguinis effusio facta sit. Huius quippe occasione discordiae tanta Saracenis accessit audacia, ut Italiae fines totius invadentes, nonnulla in maritimis loca gladio et igne vastaverint, multosque viros, mulieres et parvulos captivos abduxerint, in ipsa etiam urbe Romana tanta cleri et populi turbatio facta est, adeo ut ante ipsum beati Petri corpus in pleno, quem celebravimus, conventu, huius rei revocatione paece omnis clerus et populus postulerent, eo quod Romana Ecclesia detrimentum in praedictorum episcopatum amissione patiebatur, et totius scandali et guerrae causa et seminarium videbatur. In eodem etiam conventu clerici et laici eiusdem insulae cum litteris affluere, id ipsum a nobis suppliciter postulantes. Causa igitur inter fratres diebus plurimis ventilata, diligenterque discussa, communi episcoporum cardinalium et clericorum, atque nobilium Romanorum deliberatione, cum non parvo populi favore, sancitum est, concessionem illam non debere imposturam efficaciam obtinere, quia et ad Romanae Ecclesiae detrimentum extra urbem enim paucis facta fuerat, et multa inde, ut dictum est, scandala et pericula procedebant. Ad honorem igitur omnipotentis Dei, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, cum episcoporum, cardinalium et clericorum conventu apostolica auctoritate statuimus, ut consecratio episcoporum Corsicanae insulae a Romano tantum Pontifice futuris temporibus celebretur: prohibentes vos, ac successores vestros, vel Pisano, vel cuilibet alii episcopo vel archiepiscopo subiacere; sed solius Romani Pontificis obedientia et subiectione atque consecratione in perpetuum maneat. Si qua igitur in futu-

Quare Urbanus II dato Pisano archiepiscopo pallio, et deum consecrationem episcoporum Corsicae concesserit.

Oetaque inde dissensio inter Pisanos et Ianuenses, archiepiscopum, consecrationem huiusmodi ad Romanos Pontifices revocaverit.

Idem actum a Paschali II.

Gelasius P.P. et Callistus Pisanis renovant privilegium.

Quae mala inde profecta.

Actum igitur in concilio Romano de revocatione:

Quam sententiam confirmat Callistus, declarans, ut episcopi Corsicani soli Apostolicae Sedis sint subiecti.

Roboratio decreti huius per solitas clausulas.

rum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis anathematis subiaceat. Cunctis autem eandem constitutionem servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manus Gervasii regionarii, et notarii sacri palatii.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episc.

Ego Crescentius Sabinensis episcopus ss.

Ego Petrus Portuensis episcopus ss.

Ego Vitalis Albanus episcopus ss.

Ego Bonifacius cardinalis presbyter tituli S. Marci ss.

Ego Robertus presbyter cardinalis S. Sabinae ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. S. Priscae ss.

Ego Desiderius presbyter cardinalis S. Praxedis ss.

Ego Iohannes presbyter cardinalis S. Chrysogoni ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis S. Sixti ss.

Ego Benedictus presbyter cardinalis S. Eudoxiae ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis S. Ceciliae ss.

Ego Divino cardinalis tit. S. Equitii ss.

Ego Theobaldus presbyter cardinalis tit. Pamachii ss.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tit. Ss. Marcellini et Petri ss.

Ego Deus-dedit presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Damaso ss.

Ego G. G. presbyter cardinalis tit. Lucinae ss.

Ego Hugo presbyter cardinalis tit. Ss. Apostolorum ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. Sancti Eusebii ss.

Ego Amicus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Ierusalem ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Eustachii ss.

Ego Romoaldus diaconus cardinalis Eccles. Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Ego Aldo diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Romanus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Stephanus diaconus cardinalis Sanctae Mariae Scholae Graecae ss.

Ego Ionathas diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego Gualterius diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Gerardus diaconus Sanctae Luciae ss.

Datum Laterani per manum Chrysoconi S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, in non. ianuarii, indictione xiv, incarnationis dominicae anno mcxxi, pontificatus autem domini Calixti II anno II.

Dat. die 3 ianuarii anno Domini 1121, pontif. anno II.

XII.

Confirmatio bonorum, a Mariano iudice Calaritano et Guilielmo archiepiscopo, cathedrali Ecclesiae S. Laurentii Ianuensis datorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Donatio Mariani iudicis. — Et alia donatio Guilielmi archiep. de consensu Mariani eiusdem et consanguineorum, quae confirmatur; prout etiam caetera bona omnia, quomodolibet ad eandem Ecclesiam spectantia. — Solitae clausulae. — Callisti PP. subscriptio.

(1) Ex Ughell. Ital. Sac., tom. iv.

Callisti PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Villano praeposito, et canonicis Matricis Ecclesiae Beati Laurentii Ianuensis, tam praesentibus, quam futuris, in perpetuum.

Exordium

Bonis saecularium studiis non tantum favere, sed ad ea ipsorum debemus animos incitare, qui pro nostri officii debito saluti omnium providere compellimur.

Donatio Mariani iudicis.

Marianus siquidem, Calaritanus iudex, tam animae suae remedio, quam pro sui restitutione honoris, vestrae Beati Laurentii Matrici Ecclesiae sex iuris sui curtes, videlicet Quartum, Arseminae, Caput Terrae, Sepultum, Aquam Frigidam, Fontana de Engas cum omnibus ad eam pertinentibus obtulit: ex quibus postea tres sibi consensu vestro accipiens, sex alias, videlicet Sebahus, Paudis, Baral, Tracasali, Ferella, Sanctam Victoriam de villa Pupulci, ubi dicitur Terestae, cum omnibus pertinentiis suis, pro contracambio earum trium, scilicet Quarti, Caput Terrae, et Aquae Frigidae, Ecclesiae vestrae restituit: ita tamen, ut vestra Ecclesia detrimentum in eodem contracambio (1) pateretur, tres priores collatas sibi curtes cum pertinentiis suis sine calumnia et contradictione acciperet. Hanc nimirum oblationem atque concessionem nos, dilectionis vestrae precibus annuentes, auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus, et ratam in perpetuum manere sancimus.

Et alia donatio Gualdini archiepiscopi, de consensu Mariani eiusdem et consanguineorum, quae confirmatur, prout etiam caetera bona omnia, quomodo debet ad eandem Ecclesiam spectantia.

Confirmamus etiam vobis ecclesiam Sancti Iohannis Arseminae cum ecclesiis suis et caeteris ad eam pertinentibus, quae nobis a venerabili fratre nostro Guillelmo Calaritano archiepiscopo tradita, et scripti sui munimine confirmata est, ipso iudice cum uxore sua Pretiosa, consanguineis parentibus collaudante, et instantibus exorante. Quaecumque praeterea vestra Ecclesia in praesenti legitime obtinet, vel in futurum largiente Deo iuste atque canonice poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus semper et illibata decernimus conservari. Nulli ergo omnino hominum liceat vestram Eccle-

(1) Add. f. non. (R. T.)

siam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis igitur, nostrae confirmationis huius tenore cognito, temere, quod absit, contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, et excommunicationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Solitae clausulae.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Calixti PP subscriptio.

Datum Laterani per manum Chrysoni sanctae Romanae E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, non. ianuarii, indictione XIV, incarnationis dominicae anno MXXI, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno II.

Dat. die 5 ianuarii anno Domini 1121, pontif. anno II.

XIII.

Confirmatio unionis monasteriorum Bernhomiensis et Affligimiensis Cameracensis dioecesis, quorum alter alteri subiectum omnino cum pertinentiis omnibus declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bernhomiense monasterium a Cameracensi episcopo Affligimiensi unitum. Eidem omnino subiecit; — Cum bonis omnibus, quae quomodolibet ad illud spectare dignoscuntur. — Decretum immunitatis et libertatis favore eiusdem Affligimiensis monasterii. — Poenae contra violatores privilegii huius.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Fulgentio abbati Affligimiensis monasterii, quod ad honorem B. Petri apostolorum Principis in Cameracensi dioecesi situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Quae religionis intuitu statuuntur, inconversa debent stabilitate servari. Si-

(1) Ex Miraei Oper. Diplom. tom. I.

quidem venerabilis frater noster Burgundus, Cameracensis episcopus, consilio et assensu archidiaconorum ac reliquorum clericorum Ecclesiae suae, consilio etiam et hortatu venerabilis fratris nostri Rodulphi Remensis archiepiscopi (sicut in eorum missis ad nos literis continetur), necnon et rogatu et supplicatione Sifardi Bornhemiensis abbatis et fratrum suorum, Affligimensi monasterio Bornhemiensem commisit Ecclesiam, ut in ea deinceps monastici ordinis disciplina per Dei gratiam habeatur. Olim quidem in loco eodem Ordo fuerat canonicus institutus; sed guerris supervenientibus, tanta paupertatis inopia coarctatus est, ut neque Ordinem canonicum conservare, neque per se in ecclesiastica quoque posset honestate persistere.

Nos itaque tam praedictorum fratrum, quam et sororis nostrae Clementiae Flandriensium comitissae, quae ipsius loci dispensatrix est, petitionibus annuentes, et de religione vestra plurimum confidentes, praedictae Bornhemiensis Ecclesiae commissionem praesentis privilegii pagina confirmamus:

Statuentes, ut auctore Deo, in Affligimensi monasterii unitate ac subiectione, sub regulae monasticae disciplina, in perpetuum perseveret, ita nimirum libera et quieti, sicut antea in ordine canonico fuerat, cum altaribus de Havesdunc, Hingem, Kereberga, Rimenham, Mercheleoa, et cum omnibus, quae in praesenti legitime possidet, vel in futurum, largiente Deo, iuste atque canonice poterit adipisci.

Nulli ergo omnino hominum facultas sit, praefatam Bornhemiensem Ecclesiam a dispositione vestri monasterii remove, seu qualibet occasione subtrahere, possessiones eius auferre, vel temerariis vexationibus fatigare; sed ita sub vestro monasterio maneat, sicut a praedicto fratre nostro Burgardo, dioecetano episcopo, constitutum, et ipsius chirographo confirmatum est.

Bull. Rom. Vol. II.

Si qua igitur in futurum cuiuslibet dignitatis ordinisve persona, nostrae huius confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiatur, et excommunicationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Qui vero conservator extiterit, Dei omnipotentis, et apostolorum eius Petri et Pauli benedictionem et gratiam consequantur. Amen, amen, amen.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus laudavi.

Datum apud S. Petrum per manum Chrysogoni, S. Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et bibliothecarii, III (1) februarii, indict. xiv, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo vigesimo primo, pontificatus autem domni Calixti II Papae, secundo.

Dat. die 30 ianuarii anno Domini 1121, pontif. anno II.

XIV.

Monasterium S. Cucuphatis in regione Valensi, soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eiusque bona omnia cum pertinentiis, decimis, oblationibus etc. confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium immediate iuri Sedis Apostolicae subiectum sub eiusdem protectione recipitur; eique bona omnia confirmantur. — Enumeratio bonorum. — Item confirmantur proprietates et pertinentiae omnes huiusmodi bonorum, quae tamen a triginta annis monasterium possedisse constet. — Immunitas a cuiuscumque personae molestia; — Et ab omni saeculari vel ecclesiastica irrisidictione. — Libertas sepulturae. — Electionem vero abbatis ad solos monachos pertinere statuitur; — Eiusque consecrationem, altarum, et clericorum ordinationem ad episcopum loci, quantum ab Apostolica Sede non sit separatus.

(1) Adde kalendas. (2) Ex Archiv. monasterii huius editit Baluzius in Appendice Marcae Hispan. n. 465

Poenae contra violatores privilegii huius.

Bornhemiense monasterium a Cameracensi episcopo Affligimensi unitum.

Eidem omnino subiectum;

Cum bonis omnibus, quae quomodolibet ad illud spectare dignoscantur.

Decretum immunitatis et libertatis favore eiusdem Affligimensis monasterii.

— Monasterium vero interdieto supponere nonnisi Romano Pontifici sit liberum. — Census annuus Lateranensi palatio persolvendus. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rotlando abbati venerabilis monasterii Sancti Caecephati martyris Octavianensis, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Ea propter, dilecte in Domino fili Rotlande, tuis piis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium Sancti Caecephati martyris, quod ad ius et proprietatem Beati Petri nullo medio pertinere dignoscitur, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar praedecessorum nostrorum Silvestri, Iohannis, Benedicti et Urbani Papae secundi, Romanorum Pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus. Decernimus itaque, ut monasterium praefatum tam in capite quam in membris, et quascumque possessiones, et quaecumque bona in praesenti possidet, vel acquisitum est, firma ei et integra sub iure et ditone B. Petri pleno iure perpetuo conserventur: in primis statuentes, ut ordo monasticus secundum Deum, et beati Benedicti regulam in eodem monasterio iugiter observetur; in quibus possessionibus et bonis, haec propriis nominibus duximus exprimenda: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, in villa ipsius coenobii, castrum Octavianum de Frineto vel de Aqua-Longa, item castrum Ricardi vel de Cirtulo, et de Sancto Emetario, vallem de Gausach et de Campiniano cum decimis et primitiis, aquis, terminis, et montibus universis: alodia et possessiones de Budigiis et de Aculione, sicut Oto abbas emit, et domum de Rivosieco cum possessionibus suis: alodia et possessiones cum aquis et molendinis, quae

sunt in castro de Rivo-Rubeo, monasterium Sanctae Caecephiliae de Monte Serrato cum ecclesiis Sancti Felicis et Sancti Iohannis de Vacarisses, monasterium Sancti Pauli extra muros Barcionae cum alodio, quod ibi obtulit Giribertus et uxor eius: monasterium Sancti Salvatoris de Breda cum podio de monte Sirtille, monasterium Sancti Laurentii cum ecclesia Sancti Stephani in monte eiusdem, et cum ecclesia Sancti Stephani de Castella cum possessionibus dictorum monasteriorum, ecclesiam Sancti Petri de Clarano, capellas Sancti Petri et Sancti Severini integritate de Octaviano, ecclesiam Sancti Vincentii de Aqua Alba cum ipsa dominicatura (1), ecclesias Sancti Stephani et Sanctae Mariae Palatii de intra moenia, cum villare de Caberietibus integritate, et de villa Tort, et villam Sancti Stephani et Beatae Mariae cum fabricis eiusdem, et cum decimis et primitiis eisdem pertinentibus: capellam Sancti Genesii et Sanctae Eulaliae de Tapiolas cum decimis et primitiis: et dominicaturam de Olzinellis cum decimis eiusdem, et dominicaturam de valle Gregoria integritate, capellas Sancti Caecephati de Rifano, et Sancti Asieli de Vilanzir, et Sancti Martini, et Sancti Romani de Monte Cathano, Sanctae Margaritae de Buada, cum dominicaturis ipsarum, ecclesias Sancti Stephani de Palatio Anzito, Sancti Felicis de Castella, Sancti Sebastiani de Monte-Maiori cum ipso monte Sanctae Mariae de Toldello, Sancti Felicis de villa de Milanys, cum dominicaturis ipsarum, et cum decimis et primitiis: capellas Sanctae Mariae Fontis Rubei cum alodio, quod ibi obtulit Geraldus Mironis, Sancti Ementerii, Sanctae Mariae de Gausach, et Sancti Laurentii de Fonte Calcato cum possessionibus ipsarum: ecclesias Sanctae Mariae cum castro de Fels, Sanctae Mariae de Monasteriolo, Sancti Petri de Masquesa, cum castro de Sancta Cruce de Palatio, Sanctae Mariae de Cappella-

(1) Vide sup. pag. 171. (n. r.)

Monasterium immutabile iuris Sedis Apostolicae subiectum sub eiusdem protectione recipitur: eiusque bona omnia confirmantur.

Enumeratio bonorum.

tiis, Sanctae Mariae de Aqualata, Sanctae Mariae de Clariana, cum castro, et cum dominicaturis, et cum decimis, et primitiis pertinentibus dictarum Ecclesiarum: capellas Sancti Silvestri de Valzano, Sancti Cucuphatis de Garrigiis, S. Benedicti de Spicellis, S. Stephani de Castelletto, et Sancti Petri de Vim, cum dominicaturis, possessionibus, et cum decimis et primitiis ipsarum: ecclesias S. Iuliani, et S. Mariae de Sancta Oliva cum ipso castro, et S. Salvatoris, Sancta Maria de Calderio cum ipso castro, cum staguis et aquis, et S. Vincentii, et S. Bartholomaei de Albipivana, cum ipso castro, cum terminis et possessionibus, decimis et primitiis eisdem pertinentibus, ecclesias S. Sepulcri, et Sanctae Mariae de Amposta, et castrum de Ripa de Cascajo, cum ecclesia, cum staguis et aquis, villis, possessionibus universis, cum decimis et primitiis, cum Algona Dertosae ab aqua de Uticonā usque in extrema villa de Alcozer, sicut in instrumentis commissionum generalium continetur: capellas S. Martini, S. Felicis, S. Genesii, quae sunt ad ipsam curtem de Fagio, et S. Felicis de Castro-Fidelium cum dominicaturis ipsarum, ecclesias S. Quirici et S. Petri de Cortentibus cum decimis et primitiis integriter, et possessionibus: alodia et possessiones, denique hortos, vineas, aquam in civitate Barcelonensi, et in dominicaturis de Provinciana, de S. Baudilio, de Lupricato in plurimis locis, de S. Iohanne de Pinu, de Sanctis de Sarriano, de Galiffa, de Duodecimo, de Cervilione, hortos comitales, sicut dominus comes dimisit iam dicto monasterio, de Ota, de Palomar, de Bitulona, cum manso abbatiali, cum pariliatis eiusdem, dominicaturas de Massanis, de Gerunda, de Corniliano, de Molleto, de Ficana, de Pedrenchs, cum capella de Palatio Auzito, castrum de Malleato, de Pulcrovicino, dominicaturas de Plegamans Calidis, de Lacra, de Castellar, de Minorisa, de Ausona, de

Gambians, cum capella, quae ibi est: alodia et possessiones, quae sunt in castro de Tarracia, in Lizano superiori et inferiori, in Coronno superiori et inferiori, in Samalus, in Larova in pluribus locis, in valle Oxiollo, in Canoves in pluribus locis, in monte Cathano, et in radicibus montis Cathani versus Orientem iuxta fluvium Bisaucci, et de alia parte versus meridiem, et Circium inter montem et villam Rafiam, vel Calciam: alodia et possessiones de Turribus Bisibus, de castro Fontis Rubei, de Carol, de Priviana, de Monte-Acto, de castro Viti, de Messana, de monte Superbo, de castro Olerdulae: alodia et possessiones sive pertinentia, quae sunt in episcopatu Barcinonensi, Gerundensi, Vicensi, Minoricae, Dertasensi, cum universis ad monasterium pertinentibus, superius datis praefato monasterio. Confirmamus quoque decimas et primitias, oblationes, defunctiones, redditus, ad monasterium vestrum pertinentes in supradictis Ecclesiis, vel extra, parochiis, castris, dominiis sive in aliis locis, quae ante triginta annos monasterium vestrum praedecessorum nostrorum, regum, comitum, episcoporum, clericorum, vel aliorum hominum concessione, largitione, donatione, emptione et venditione (possidet) nos in perpetuum cum omnibus supradictis vestris usibus omnino quietas, integras et immunes conservari censemus. Decernimus vero, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium vestrum temere perturbare aut invadere, aut eius possessiones auferre, vel iniuste datas vel alienatas suis usibus vendicare, minere, vendere, male alienare, vel temerariis vexationibus fatigare: sed si quae vero aliter, quam dictum est, factae fuerint, eas penitus irritas esse censemus. Statuimus vero, ut nullas unquam regum, nullus episcoporum, nullus hominum, in quolibet ordine et ministerio sit constitutus, audeat molestie causis eiusdem monasterii incumbere, nec homines illorum per ullam causam

Item confirmantur proprietates et pertinentiae omnes huiusmodi hominum quae tamen a triginta annis monasterium possedisse constet.

Immunitas a censu omneque personae nobiles.

Et ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione.

Libertas sepul-
turarum.

Electio enim
vero abbatis ad
solos monachos
pertinet statu-
tatur.

Et si quis con-
secrationem, al-
tarium, et cle-
ricum ordina-
tionem ad epi-
scopum loci,
quatenus non sit
separatus ab A-
postolica Sede.

Monasterium
vero interdicto
supponere non
nisi Romano
Pontifici sit li-
berum.

Census annuus
Lateranensi pa-
latio persolvend-
us.

distingere; sed, ut superius legitur, tibi tuisque successoribus detinendum, et Deum timore regendum. Sepulchrum eiusdem loci liberam omnino esse decernimus, ut illorum, qui illie sepeliri deliberraverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati fuerint, nullus obsistat. Obeunte te, nunc loci eius abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus tibi qualibet subreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint. Electus autem a diocesano episcopo consecratur, si quidem gratiam atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, etsi gratis ac sine omni pravitate, vel aliquo dolo vel retentū id voluerit exhibere; alioquin, ad matrem suam Ecclesiam Romanam vel ad Romanum Pontificem recurat, aut ab alio, quem maluerit, episcopo catholico de speciali mandato nostro sine aliquo strepitu consecratur. Eadem auctoritate de ordinationibus fratrum clericorum suorum, de altarium sive basilicarum decernimus consecratione. Statuimus, quod abbas possit clericos suos interdicere, corrigere et excommunicare, si causa evidens extiterit, Deum tamen prae oculis habendo. Baptisma vero assuetum monasterio et suis Ecclesiis confirmamus. Et si abbas vel monachus, vel quascumque clericus vel laicus ipsius monasterii, et suis Ecclesiis, ab archiepiscopo, vel a diocesano episcopo, vel a quibuscumque præsulibus vel personis ecclesiasticis iuste vel iniuste interdictus, vel excommunicatus fuerit, a nostra apostolica auctoritate omnino exinde permaneat absolutus. Decernimus itaque, ut sicut idem monasterium cum manibus suis specialiter beati Petri iuris et proprietatis existit, et in eo hæcenus est observatum, nulli, nisi Romano Pontifici fas sit ipsum interdicto supponere, aut excommunicationis vinculo innodare. Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica præstitæ pro-

tectionis et debitæ libertatis, pro ecclesia Sancti Pauli singulis annis bizantium unum Lateranensi palatio persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen.

EGO CALIXTUS catholice Ecclesie episcopus subscripsi.

Datum Romæ per manum Chrysogoni sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xvi kalendas martii, indictione xiii, anno incarnationis dominicæ millesimo centesimo vigesimo, pontificatus autem domini Calixti II Papæ anno secundo (1).

Dat. die 14 februarii anno Domini 1121,
pontif. anno iii.

(1) Tam multi leguntur hæc (ut dicunt) in data errores, ut quam primum legimus, de suppositione totius privilegii non dubitaverimus; sed revolventes nobiscum animo, quam diligens, quantaque fuerit industria vir clarissimus Baluzius in seligendis veteribus ad ecclesiasticam Hispaniæ historiam astruendam aecomodatis monumentis, hæc tantum modo adnotanda putavimus: primo novam omnino nobis esse chronologicam hanc notam xvii kal. martii, numeratis enim idibus die 15 februarii, postera diem 14 antiquo more indicatam semper vidimus hoc modo xvi kal. martii. Deinde mense februarii anni 1120 Callistum Romam nondum advenisse constat ex privilegio ab eodem concesso monasterio S. Sophiæ, et a nobis superius allato, quod datum legitur Beneventi, ubi Pontifex ex Gallia redux usque ad annum 1121 commoratus est. Restat igitur, ut clausulam illam sic legamus: Datum Romæ etc. xvi kal. martii, indict. xiv, anno incarnat. 1121, pontificatus autem domini Calixti II anno iii.

Solite clau-
sule.

Calixti PP.
subscriptio.

XV.

Privilegium confirmationis honorum omnium, ad Casavriense monasterium quomodolibet spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterii bona omnia praesentia et futura confirmantur. — Enumeratio honorum, quae in praesenti fruuntur monasterium. — Decretum pro eorundem stabilitate; — Cum solitis clausulis praesens privilegium confirmantibus. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Gisoni abbati venerabilis monasterii S. Clementis, quod in insula Pisariensi situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis auctoritate, debitoque compellimur, pro universarum Ecclesiarum statu satagere, et earum maxime quieti, quae specialius eidem Sedi adhaerent, ac tamquam iure proprio subiectae sunt, auxiliante Domino, providere. Ea propter petitionibus tuis, fili in Christo carissime Giso, non immerito annuendum censuimus, ut monasterium B. Clementis, cui Deo auctore praesse cognoscis, ubi videlicet gloriosissimum corpus eiusdem martyris requiescere credimus, sicut in Domini praedecessoris nostri Papae Leonis privilegio continetur, Sedis Apostolicae auctoritate muniremus. Mansuro igitur in perpetuum decreto statuimus, ut quas-cumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesenti legitime possidet, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant: in quibus haec propriis duximus nominibus exprimenda: in comitatu scilicet Teatino Castrum Insulae, monasterium S. Nicolai a Caramateo, cum cellis et caeteris ad idem monasterium pertinentibus: ecclesiam S. Crucis: ecclesiam S. Martini ad Guttam: ecclesiam S. Iohannis: ecclesiam S. Cesidii: monasterium S. Trinitatis de La-

(1) Ex Spicileg. Dacher. tom. v, in Chronico monast. huius.

pidaria: ecclesiam S. Mariae in Pesile; S. Angeli, S. Cesidii, S. Bartholomaei de Oita, et castrum Fare: in comitatu Balbensi monasterium S. Trinitatis cum pertinentiis suis: in comitatu Pinnensi castrum Alanne, Bectorita, Castellione, Olibula, Corvara, Peschu, Roccam de Sotti, Petram-Iniquam cum ecclesiis et pertinentiis suis: in eodem comitatu monasterium S. Desiderii, et ecclesiam S. Quirici cum pertinentiis suis: in comitatu Abrentino monasterium S. Clementis cum castellis, videlicet Castro-Vetere, Sancto-Vetere; Guardia cum ecclesiis et villis ad praedictum monasterium pertinentibus. Quaecumque praeterea in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis poteritis adipisci, firma tibi tuisque successoribus et integra conserventur. Decernimus ergo, ut nulli omnino episcopo vel comiti, aut prorsus alieni hominum, facultas sit praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, aut ei aliquas exactiones imponere; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D.N.I.C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Gervasii seriniarii regionarii, et notarii sacri palatii.

Decretum pro eorundem stabilitate.

Cum solitis clausulis praesens privilegium confirmantibus.

Exordium.

Monasterii bona omnia praesentia et futura confirmantur.

Enumeratio honorum, quae monasterium fruuntur in praesenti.

Calixti PP. subscriptio.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Laterani per manum Chryso-goni S. R. E. diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, quarto kalendas aprilis, in-dictione xiv, incarnationis dominicae anno mxcxi, pontificatus autem domni Calixti secundi Papae anno iii.

Dat. die 29 martii anno Domini 1121, pontif. anno iii.

XVI.

Facultas Ottoni de Castro Iringi aedifi-candae Ecclesiae, et construendi mo-nasterii sub certis conditionibus (1).

SUMMARIUM

In praedio Puribergh ecclesia construenda decernitur; — Sedis Apostolicae patrocinio munitur; — Perpetua quiete in bonis omnibus fruitura declaratur; — Libertate eligendi advocatum et praelatum donatur. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, nobili et illustri viro Ottoni de Castro Iringi, salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionem tuam spectavimus, quia praedium tuum Puribergh, ubi ecclesiam in honorem apostolorum Petri et Pauli aedificare desideras, in qua videlicet regulares fratres in omnipotentis Dei servitio communiter consecuntur, B. Petro, eiusque Romanae Ecclesiae obtulisti. Eamdem itaque oblationem nos ad honorem Dei, et salutem animae tuae suscipientes, locum ipsum B. Petri patrocinio communitimus. Statuimus enim, ut nullus eum occupare, nullus ibi assultus facere, vel molestias ausu temerario audeat irrogare; sed omnia, quae vel a te iam collata sunt, vel in futurum de suo iure a quibusque fidelibus conferentur, quieti et integra sub Apostolicae Sedis umbrine (2) conserventur: ita tamen, ut exinde pro

(1) Ex Hurd. metropoli Salisburgensi. (2) Lege *manuac.* (B. T.)

censu singulis quadriennariis alba cum amictis suis Lateranensi basilicae B. Laurentii (1) persolvatur. Statuimus etiam, ut deinceps, neque tibi, neque alicui heredum tuorum, facultas sit se in praedicti loci advocatiam ingerere; sed iuxta fratrum electionem et liberam voluntatem advocatus ibi per Dei gratiam statuatur: id ipsum et de praelato loci decernimus observandum. Si quis autem huic nostrae constitutioni temere, quod absit, contraire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis ultione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit; qui vero locum ipsum et fratres in eo Domino servientes invare, suisque rebus honorare curaverint, omnipotentis Dei, et apostolorum eius Petri et Pauli benedictionem et gratiam, et peccatorum suorum veniam consequantur. Amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus collaudans confirmavi hanc litteram: per manum Chryso-goni S. R. E. diaconi cardinalis ac bibliothecarii, iii kal. aprilis indiet. xix, incarn. dominicae anno mxcxi, pontificatus autem domni Calixti II Papae anno iii.

Dat. die 30 martii anno Domini 1121, pontif. anno iii.

XVII.

Monasterii Trenorensis privilegium exemptionis ab omni saeculari potestate et episcopali iurisdictione (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia Trenore. a Calixto PP. consecrata, patrocinio Sedis Apostolicae communitur; — Liberaeque ab omni decimarum vel alterius oneris solutione declaratur; — Praecipue vero ecclesia S. Valeriani, quae ab omni laicali iugo et episcopali iurisdictione eximitur. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

(1) Forsitan *Ioannis.* (A. T.) (2) Ex Chifflet, *Hist. Trenore.*

Libertate eligendi advocatum et praelatum donatur.

Solitae clausulae.

Calixti PP. subscriptio.

In praedio Puribergh construenda ecclesia decernitur;

Sedis Apostolicae patrocinio munitur;

Perpetua quiete in bonis omnibus fruitura declaratur;

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Franconi Trenorensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Venerabilia et Deo dicata loca tanto enixius iuvare nos convenit, et fovere, quanto specialius eorum nobis cura et sollicitudo divina dispositione cognoscitur imminere. Propter quod (carissime in Christo fili Franco abbas) petitioni tuae aures nostras affectu benignitatis debitae inclinamus. Et quoniam Trenorensie monasterium singulariter ad beati Petri, cuius iuris est, spectat custodiam, et quae nunc habetur ecclesia, nostris per Dei gratiam manibus consecrata est, locum eundem singulari Apostolicae Sedis patrocinio communimus. Praesentis igitur decreti auctoritate statuimus, ut nulli deinceps episcoporum facultas sit, pro altaribus et ecclesiis, sive decimis vel etiam omnibus ad haec rite pertinentibus, quae ante interdicta antecessoris nostri sanctae memoriae Urbani Papae, vobis cognita, possedistis, seu post episcoporum concessione adquisistis, gravamen aliquod irrogare; sed sicut eorum permissione quaedam ex integro habuistis, ita et in futurum perenniter habeatis. Ipsarum quoque, quas nunc habetis Ecclesiarum decimas, quae a laicis obtinentur, si eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram et pauperum sustentationem vobis liceat possidere. Quaecumque praeterea in futurum, largiente Domino, iuste poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Ad haec adiciamus, ut idem locus, in quo beati Valeriani martyris, et Sancti Filiberti confessoris corpora requiescunt, ab omni iugo saecularis potestatis liber in posterum conservetur: nec episcopo liceat cuiuscumque dioecesis, eundem locum excommunicationis vel absolutionis vel cuiuslibet dispositionis occasione perturbare: aut cruces seu quaslibet exactiones novas burgo et caeteris monasterii possessionibus irrogare. Si qua igitur in fu-

turum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Canentis autem eidem Teatinae Ecclesiae iura servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et fructum hie bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Symbolum Pontificis.

FIRMAMENTUM EST DOMINUS
TIMENTIBUS EUM.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Albae per manus Chrysoconi sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, xv kalendas iunii, indictione xiv, incarnationis dominicae anno mxxi, pontificatus domni Calixti Papae anno tertio.

Dat. die 18 maii anno Domini 1121,
pontif. anno iii.

XVIII.

Privilegium maternitatis Ecclesiae S. Iohannis, quo sententia in Concilio Trenorensi lata confirmatur (1).

SUMMARIUM

Privilegium maternitatis ecclesiae S. Stephani a Paschali PP. per obreptionem concessum. — Rationes ex utraque parte capitulorum allatae: — Res a Calixto, dum legationis munere fungeretur in Galliis, examinata. — Sententia desuper lata, qua maternitas ecclesiae S. Iohannis adiudicata. — Canonici S. Stephani, obtenta fraudolenter dilatione, Paschalem PP. adeunt;

(1) Ex Chifflet., Hist. Trenore.

Solidae clausulae.

Calixti PP. subscriptio.

Ecclesia Trenorensis a Calixto PP. consecrata, patrocinio Sedis Apostolicae communitur;

Liberaeque ab omni decimarum vel alterius oneris solutione declaratur;

Praecipue vero Ecclesia S. Valeriani, quae ab omni laicali iugo et episcopali iurisdictione eximitur.

— Sparsisque per urbem figmentis; et privilegium pro se extorquent. — Non multo post fraus ab eodem Paschali cognita: reasumpta causa a Calixto successore. — Privilegium Paschalis cassatur, et maternitas ecclesiae S. Iohannis adiudicatur: — Cum decreto ut ecclesia S. Stephani consuetudines illi omnes persolvat, quas priscis temporibus solvere solebat: — Item iuramentum ab utraque parte perperam factum irritatur. — Bisuntino archiepiscopo ius conceditur animadvertendi in canonicos S. Stephani, nisi huic decreto acquieverint. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Anserico Manasse decano, Stephano archidiacono, Stephano Thesaurario, Hugoni archidiacono, et ceteris Bisuntinae Ecclesiae B. Iohannis Apostoli et Evangelistae canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Decessorum statuta, sicut legitima et iusta, successorem convenit custodire: ita debet etiam male facta salubri provisione corrigere. Ea propter nos surreptionem illam, quae Domino praedecessori nostro sanctae memoriae Paschali Papae a clericis S. Stephani de maternitatis iudicio facta est, ad veritatis et iustitiae curavimus ordinem revocare. Inter vos enim, et canonicos S. Stephani, super episcopali cathedra et ecclesiastica maternitate, longo iam fuerat tempore agitata discordia. Si quidem canonici S. Stephani, ecclesiam suam matricem antiquitus exstitisse, sed propter eius destructionem episcopos ad Beati Iohannis ecclesiam secessisse, prout poterant, allegabant. E contra vos Ecclesiam vestram per longa temporum spatia episcopalem sedem sine interruptione legitima possedissee, scriptorum memoria, et veterum virorum attestationibus firmabatis. Haec profecto discordia cum ad praedicti Domini nostri audientiam pervenisset, nostro eam commisit examini finiendam, eo quod ipsius vices illis in partibus gereremus: ita videlicet, ut si canonici S. Stephani quinque idoneis probare testibus possent, quod

post redintegrationem Ecclesiae suae, infra annos triginta super querela hac quaestionem fecissent, per quam illorum videretur interrupta retentio, scilicet vel ante antistitem suum, vel ante Romanae legatum Ecclesiae in communi audientia hac probatione perfecta, privilegia eorum ius proprium obtinerent, et episcopalis sedes apud B. Stephani ecclesiam haberetur: alioquin vos a querela hac liberi maneretis, et episcopalem sedem, sicut prius, teneretis. Eandem quoque ipsius negotii decisionem usque ad tunc proximam B. Mariae Assumptionem idem Dominus a nobis perfici, consummarique praecepit. Nos eius obediens mandatis, adhibitis fratribus nostris et coepiscopis Gruceranno Lugdunensi, Hugone Gratianopolitano, Leodegario Vivariensi, Berardo Matisconensi, Stephano Eduensi, Galtero Cabilonensi, Gauceranno Lingonnensi, Pontione Belticensi, Guidone Gebennensi, Gulrico Sedunensi, et Pontio abbate Cluniacensi, et decem et septem abbatibus, atque aliis religiosis viris, apud Trenoricam utramque partem convenimus. Ubi cum pars vestra iustitiae suae allegationes ostenderet, nos probationis executionem, a praedicto Domino constitutam, a Sancti Stephani canonicis requisivimus: qui vix tandem testes aliquot, non tamen idoneos, produxerunt. Alius enim pro commisso periurio sive turpi nativitate, alius pro sacrilegio, alius pro pretii conductione, et alius pro excommunicatione, qua diu alligatus fuerat, reprobatus est. Sic praefati Beati Stephani canonici, iam suae partis causam defendere non valentes, a probatione proposita in conspectu omnium defeecerunt. Tunc ex communi fratrum iudicio definitum est, vestram Beati Iohannis ecclesiam debere maternitatis praerogativam in perpetuum obtinere. Unde nos una cum eis, eandem vestram ecclesiam ex tunc a querela illa liberam fore decrevimus, episcopalem in ea sedem permanere irrefragabiliter statuentes. Auctoritate

Privilegium maternitatis ecclesiae S. Stephani a Paschali PP. per obreptionem concessum.

Rationes ex utraque parte capitolium altatae:

Res a Calixto, dum legationis munere fungeretur in Gallias, examinata.

Sententia d. super lata, qua maternitas ecclesiae S. Iohannis adiudicata.

insuper apostolica, in cuius vocati partes sollicitudinis fueramus, sub anathematis obligatione praecepimus, ut nullus eam ulterius clericus sive laicus inde inquietare, aut inquietanti favore praesumeret ministrare. Haec, promulgata ex communi deliberatione sententia, canonici Sancti Stephani ad nos secretius accesserunt, ut constituendae inter vos et illos pacis diem praefigeremus, suppliciter postulantes. In quorum verbis nos nihil prorsus versutiae opinantes, supplicationi eorumdem annuimus, et diem eis, uti postulerant, constituimus. Mox ipsi a nobis, fraudis inito consilio, discedentes, unum ex fratribus suis, Petrum scilicet de Moneta, ad praedictum praedecessorem nostrum furim, et nobis, nihil omnino tale opinantibus, direxerunt. Is postquam curiae se presentavit, multa ferens, et nonnulla confingens mendacia, inter caetera suggerere Domino ausus est, nos de praedicto negotio nihil fecisse, neque in eius executionem obedire mandato Sedis voluisse. In haec figmenta discedens, et rursus ad curiam rediens, reliquos secum deceptores adduxit: congregatisque eis, discussio quasi a principio facta est. Novissime quaedam illarum personarum, quae tam celebri, ut praedictum est, iudicio reprobatae fuerant, immo et aliae nequaquam idoneae, ad praefatam probationem admissae sunt. Duo ex clericis nostris, quos pro iam dicti confirmatione iudicii miseramus, advenerunt; sed cum omnia, quae acta fuerant, diligenter exponerent, proficere nullatenus potuerunt. Canonici quippe S. Stephani ita iam curiam totam figmentorum suorum fallaciis, et assentationum blandimentis asperserant, ut, aliis nullum in ea locum habentibus, ipsi scriptum maternitatis acceperint. Post aliquantum temporis illorum fraudem idem dominus et recognovisse asseritur, et super ea vehementius doluisse. Unde etiam tibi, carissime frater archiepiscopo Anserice, per sui auctoritatem scripti liberam contulit facultatem

episcopalia, in qua velles, Ecclesia peragendi. Postea vero quam nos in Apostolicae Sedis administrationem, divina fuimus gratia constituti, vos aures nostras super eadem querimonia iterum propulstastis: nos autem supra dictam deceptionem, necnon et causam omnem plenius cognoscentes, utpote qui ab ipso pueritiae nostrae tempore in illis educati partibus fuimus, et nostris totius rei veritatem oculis vidimus, utramque partem ad nostram secundo praesentiam convocavimus. Vos, ut mandatum fuerat, convenistis; sed illi se nullis praemissis excusationibus subtraxerunt. Tertio tandem terminum tam eis quam vobis in B. Lucae festivitate praefiximus; sed in parte altera etiam hac vice contempti sumus. Cum enim vos praesentes fueritis, et per quindecim dies in curia permanentes, terminum transieritis, illi nec venerunt, nec responsales aliquos transmisernnt. Quamobrem fratribus nostris episcopis et cardinalibus, nec non archiepiscopis, episcopis, et abbatibus, qui nobiscum aderant, visum est, B. Stephani canonicos diffugium petisse, ne coram nobis negotium tractaretur, qui et ipsorum dolo sitatem, et iustitiae vestrae puritatem certissime sciebamus. Ex communi ergo eorumdem fratrum nostrorum consilio, illud maternitatis scriptum, quod per tantae fraudis versutiam saepedicto domino nostro surreptum est, apostolica auctoritate cassamus: statuentes, ut nullam in posterum vim prorsus obtineat; sed in tota Bisuntinae civitatis parochia, sola B. Iohannis ecclesia omnem episcopalis sedis et matricis Ecclesiae possideat futuris temporibus dignitatem, quam praesens cognoscitur temporibus possedisset. Porro consuetudines omnes, quas ecclesia S. Stephani a tempore Hugonis Salinensis bonae memoriae Bisuntini archiepiscopi, usque ad tempora fratris nostri Hugonis qui in Ierosolymitana peregrinatione defunctus est, tam in spiritualibus Ecclesiae, quam temporalibus, vestrae per-

Canonici S. Stephani, ob-
lenta fraudo-
lenter dilatio-
ne, Paschalem
PP. adieunt;

Spars' s'que
per urbem fi-
ematis; et pri-
vilegium pro se
extorquent

Non multo
post fraud ab
eodem Pas hall
rogata: res-
sumpta causa
a Calisto suc-
cessit.

Privilegium
Paschalis res-
satu, et ma-
ternitas eccle-
siae S. Iohannis
adiudicatur;

Cum decreto
ut ecclesia S.
Stephani con-
suetudines illi
omnes perso-
vat, quas pri-
scis temp ribus
solvere sole-
bat.

Item iuramentum ab utraque parte perpetuum factum irritatur.

Bisuntino archiepiscopo in concilio advertendi in canonicos S. Stephani, nisi iure decreto acquieverint.

Solite clausulae.

solvit quiete vobis deinceps, et eidem vestrae Ecclesiae persolvantur. Ad haec, absolutionem, quae tam a te, carissime in Christo frater et episcopo Anserice, quam ab Humbaldo Lugdunensi archiepiscopo, super iuramento illo, clericis utriusque Ecclesiae facto, a nobis, dum adhuc in partibus ultramontanis essemus, confirmata est, praesentis quoque decreti pagina roboramus, et ratam perpetuo manere decernimus: auctoritate Sedis Apostolicae stantes, et omnimodis praecipientes, ut neque vos Sancti Stephani canonicos, neque ipsi, aut quolibet persona, vos ulterius super iuramento illo praesumat impetere. Si nostrae igitur sanctioni huic B. Stephani canonici audaci praesumptione contraire tentaverint, tibi, dilecte in Christo frater Anserice Bisuntine archiepiscope, tuisque successoribus, licentiam damus, de personis eorum, et de ipsa etiam Ecclesia, cooperante Deo, donec satisfecerint, iustitiam exequendi. Si qua etiam in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emenderit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem B. Iohannis Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Scriptum per manum Gervasii seriniarii regionarii sacri palatii.

Datum Laterani xiv kal. aprilis, indict. xv, incarnationis dominicae anno mxcxii, pontificatus autem domni Calixti II Papae anno iv.

Ego CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episc., ss.

Dat. die 19 martii anno Domini 1122, pontif. anno iv.

Calixti PP. subscripto.

XIX.

Approbatio instituti regularis canonicorum Ecclesiae S. Martini in Barchgetesgaden Salisburgen. diocesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatur institutum regulare. — Obedientia praeposito per canonicos praestanda: — Et subiectio episcopo loci ordinario. — Advocati electionem ad canonicos spectare declaratur. — Decretum immunitatis a quacumque molestia, etc. — Censu annuo Lateranensi palatio per eos persolvendus. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Eberquino praeposito, et eius fratribus in Ecclesia Sanctorum Iohannis et Martini quae in Salisburgensi pago, in loco videlicet, qui Barchgetes gaden dicitur, sita est, regularem vitam professis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Praeceptum Domini habemus intrare per angustam portam, quia angusta via est, quae ducit ad vitam (a). Quia ergo vos, o filii in Christo dilectissimi, per divinam gratiam aspirati, mores vestros sub regularis vitae disciplina coercere, et ut angustam ingredi valeatis portam, communitur secundum sanctorum Patrum constitutionem, omnipotenti Domino deservire proposuistis: votis vestris paterno congratulamur affectu. Unde etiam petitioni vestrae benignitatis debitae imperpetientes assensum, religionis propositum praesentis privilegii auctoritate firmamus. Statuimus enim, ut nulli omnino hominum liceat vitae canonicae ordinem, quem professi estis, in vestra Ecclesia commutare. Nemini etiam professionis vestrae facultas sit, alicuius levitatis instinctu,

(1) Ex Hundii Metropoli Salisburgensi. (a) Luc. xiii et Matth. vii.

Exordium.

Confirmatur institutum regulare.

vel actoris religionis obtentu, sine praepositi vel congregationis licentia de clau- stro discedere. Quod si discesserit, nullus enim episcoporum, nullus abbatum, nul- lus monachorum, sine communium li- terarum cautione suscipiat: quamdiu vi- delicet in Ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino praestante, viguerit. Sane iuris ecclesiastici sacramenta a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem gratiam habuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione catholicum, quem malueritis, adire anti- stitem. Porro loci vestri advocatiam sine praepositi et fratrum consensu, aut a fun- datorum haeredibus, aut quibuslibet aliis occupari, omnibus prohibemus. Nulli ergo omnino hominum facultas sit, praedictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut temerariis vexationibus fati- gare; sed integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis, au- reum unum quotannis Lateranensi palatio persolyetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc no- strae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iu- dicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo exa- mine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua- tenus et hic fructum bonae actionis per- cipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Chryso- goni sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis ac bibliothecarii, VII idus maii, indictione XIV, incarnationis dominicae anno MXXII, pontificatus autem domni Calixti II Papae anno IV.

Dat. die 9 maii anno Domini 1122, pontif. anno IV.

XX.

Oldegarius, Tarraconensis archiepiscopus, legatus Sedis Apostolicae ad exercitum, contra Saracenos in Hispaniis paratum, constituitur (1).

SUMMARIUM

Hispaniarum Ecclesia quanta mala experta sit a Paganorum oppressione. — Peccato- rum remissio omnibus in expeditione contra eosdem militantibus. — Cruce signati. — Oldegarii Sedis Apostolicae legati, quae sit facultas, et quae praestanda obedientia.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, omnibus episco- pis, regibus, comitibus, principibus, caeterisque Dei fidelibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Pastoralis officii, nobis a Deo com- missi, sollicitudo exposcit, ut omni vigi- lantia et circumspectione gregem Domi- nicum pascamus. Hispaniarum siquidem Ecclesia quantis calamitatibus, quantis- que filiorum Dei mortibus per Paganorum oppressionem assidue conteritur, neminem vestrum latere credimus. Ea propter dilectionem vestram, tamquam Deo, cuius legatione fungimur, exhortante per nos, admonemus, et tamquam caris- simos, precibus, quibus possumus, inci- tamus, quatenus ad fratrum defensionem, et Ecclesiarum liberationem nullatenus desistatis. Omnibus enim in hac expedi- tione constanter militantibus, eandem peccatorum remissionem, quam orientalis Ecclesiae defensoribus fecimus, auctori-

Hispaniarum Ecclesia quanta mala experta sit a Paganorum oppressione.

Peccatorum remissio moribus in expedi- tione militanti- bus contra eos- dem.

(1) Descript. a Diago ex archiv. cathedralis Barcinonen. lib. 1 Antiqui. fol. 22; edidit Bollandus Act. SS. mensis martii, die vi, in fine cap. III Vitae S. Oldegarii.

Obedientia praeposito per canonicos praestanda.

Et subiectio episcopo loci ordinario.

Advocati elec- tionem ad ca- nonicos spec- tare declara- tur.

Decretum immunitatis a quacunque molestia, etc.

Census annu- us Lateranensi palatio per eis persolvendus.

Solitaе clau- sulae.

Calixti PP. subscripto.

Crucis signati.

Oldegarrii
Sedis Apostoli-
cae legatus, quae
sit facultas, et
quid e praestitu-
ta obedientia.

tate apostolica, et concessa nobis divinitus potestate, benigne concedimus. Illos autem, qui signum Crucis suis vestibus haec de causa imposuerunt, si ab hoc Paschate usque ad aliud, votum suum persolvere non saterint, a gremio deinceps sanctae Ecclesiae, donec satisfaciant, summovemus. Verum quoniam exercitum vestrum per nos, ut desideraremus, visitare nequimus, carissimum fratrem nostrum Oldegarium, Tarraconensem archiepiscopum, ad idem ex latere nostro delegare curavimus, nostras ei vices in hoc specialiter committentes, ut ipsius consilio et dispositione corrigenda corrigantur, et confirmanda, cooperante Domino, confirmiter (1); si quae vero dubia in exercitu eorum emergerint, ipsius experientia terminentur. Ipsum itaque dilectioni vestrae attentius commendamus; rogantes ut illam in vobis inveniat caritatem, quae nos ad eum vobis committendum compellit. Omnipotens Dominus beatorum suorum apostolorum meritis sua vos miseratione custodiat, et ad gloriosam de inimicis christianorum victoriam et felicem consummationem pervenire concedat.

Dat. Laterani IV non. aprilis.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 1122,
pontif. anno IV.

XXI.

Privilegium canonicis Veronensibus concessum (2).

SUMMARHUM

Enumerantur bona Veronensis Ecclesiae, eaque confirmantur. — Decretum immunitatis. — Privilegia Ecclesiae eidem concessa a praedecess. PP. firma permanent. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Theobaldo archiepiscopo, et ceteris Veronensis Ecclesiae canonicis, tam praesentibus, quam futuris, in perpetuum.

Sicut iniusta poseentibus etc., et illibata permaneant: in quibus haec propriis du-
(1) Forte confirmatur. (n. t.) (2) Ex Ughellio.

ximus nominibus adnotanda, ecclesias v delicti Sancti Georgii, Sancti Ioannis Baptistae, S. Andreae, S. Clementis, S. Ceciliae, Sancti Faustini, Sancti Firmi cum capella, et Sancti Pauli: in Burgo ecclesias Sancti Ioannis Baptistae, Sancti Petri in Cornario et Sancti Iohannis in Quintiano: castrum de Bruno cum capellis et reliquis pertinentiis suis; castrum Gratianae, Martianae et Puliani, Biunde, Porcile et Calmasinum cum capellis et caeteris pertinentiis eorum: villam Quinti et locum qui dicitur Villa, cum capellis earum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat vestram Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, etiam pro eorum sustentatione, pro quibus concessa sunt usibus omnimodis profutura. Ad haec adiciendum censemus, ut distributionem beneficiorum canonicae vestrae nullus impedire, inquietare, vel sibi audeat vindicare; sed sicut praeteritis temporibus constituta, et praedecessorum nostrorum privilegiis roborata est, ita et impofterum, auxiliante Deo, firma et inviolabilis perseveret. Nulli etiam vestrum facultas sit beneficia, quae capituli solent largitione distribui, de alterius manu suscipere; sed pristina in eis consuetudo futuris temporibus conservetur. Praesenti praeterea decreto sancimus, ut si personae idoneae in Ecclesia vestra repertae fuerint, nullus de alia Ecclesia in archiepiscopo vel archidiacono praeferat; quod si archiepiscopo vel archidiacono uno simul tempore obire contigerit, donec alii substituantur, eorum vices beneficiorum distributionibus per praepositum suppleantur, quemadmodum et in collatis Ecclesiae vestrae praedecessorum nostrorum privilegiis continetur. Si qua igitur in futurum, etc.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episc.

Enumerantur bona Veronensis Ecclesiae confirmantur.

Decretum immunitatis.

Privilegia Ecclesiae eidem concessa a praedecessore PP. firma permanent.

Calixti PP. subscriptio.

Datum in territorio Palinensi xviii kal. iulii, indictione xv, incarnationis dominicæ anno mcccxi, pontificatus autem domni Calixti II Papæ anno iv, per manum Chrysoconi diaconi et cancellarii sanctæ Apostolicæ Sedis.

Dat. die 14 iunii anno Domini 1122,
pontif. anno iv.

XXII.

Reconciliatio Henrici V imperatoris cum sancta et catholica Ecclesia Romana.

SUMMARIUM

Lætatür Pontifex de reconciliatione Henrici quinti imperatoris. — Commendat bona consilia; eumque salutaribus monitis adhortatur. — Bona omnia pro eius felicitate nomine etiam episcoporum, cardinalium ac totius cleri romani auspicatur.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Henrico glorioso Romanorum Imperatori Augusto, salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Domino Deo nostro omnium bonorum laudes et gratias agimus, qui per immensam bonitatis suæ eminentiam cor tuum aspiratione sui spiritus illustravit, et te iam dudum nimium reluctantem, nunc tandem ad Ecclesiæ gremium revocavit. Siquidem, prout dilecti filii nostri, et diaconi cardinalis, et fidelium nunciorum tuorum relatione, ac literarum lectione percepimus, sano usus consilio, nostris, et Ecclesiæ catholicæ salutaribus monitis humiliter obedisti. Et nos ergo in beati Petri filium paternæ affectionis brachiis te suscipimus, et personam tuam, et imperium tanto deinceps amplius et benignius diligere, ac divina præeunte gratia honorare optamus, quanto devotius præ tuis modernis prædecessoribus Romanæ Ecclesiæ obedisti, et quanto specialius carnis es nobis consanguinitate coniunctus. Age ergo, fili carissime, ut et tu nobis, et nos te fruamur in Domino. Perpendat imperialis

excellentiæ tuæ quantum diuturna Ecclesiæ, imperique discordia, Europæ fidelibus intulerit detrimentum, et quantum nostra pax afferre poterit boni fructus, Domino cooperante, incrementum. Sane de statu nostro noverit tua dilectio, quia licet nos graviter quandoque infirmi fuerimus, nunc tamen per Dei gratiam incolumes sumus; et tuam tam animæ quam corporis sanitatem per omnia desideramus. De iis autem, quæ viva voce referenda prædictis fidelibus tuis commisisti, per eosdem, quid nobis et nostris videatur fratribus, respondemus. Legatos itaque nostros, qui apud vos sunt, benevolentia vestrae attentius commendantes rogamus, ut quia concilium indictum a nobis accelerat, cito eos ad nos Domino largiente remittas. Tuos vero legatos ita instructos dirigas, ut iuxta promissum tuum, regalia in integrum Ecclesiæ Romanæ restituant. Ad hæc pro nepote nostro Metensi episcopo, et fratribus eius, gratias tuæ benignitati referimus, quoniam in iis primitias bonitatis tuæ cognovimus. Illa enim bonæ voluntatis pax esse conspicitur, ex qua bonæ voluntatis opera demonstrantur. Fratres enim episcopi cardinales, et totus romanus clerus una nobiscum te, et principes, et barones tuos salutant, divinæ maiestatis misericordiam deprecantes, ut vos ad honorem suum, et Ecclesiæ spem in longum custodiat.

Datum Laterani idibus decembris.

Dat. die 13 decembris.

Sequitur restitutio investiturarum, ab Henrico imperatore facta.

SUMMARIUM

Henrici imperatoris restitutio investiturarum Ecclesiarum omnium, et possessionum ablatarum. — Suum promittit auxilium. — Subscriptiones principum.

In nomine Sanctæ et Individuæ Trinitatis

Ego Henricus, Dei gratia Romanorum imperator Augustus, pro amore Dei et

Bona omnia pro eius felicitate nomine etiam episcoporum, cardinalium ac totius cleri romani auspicatur.

Henrici imperatoris restitutio investiturarum

Lætatür Pontifex de reconciliatione Henrici quinti imperatoris.

Commendat bona consilia; eumque salutaribus monitis adhortatur.

rarum Ecclesiarum omnium, et possessionum ablatarum.

sanctae Romanae Ecclesiae, et domini Papae Callisti, et pro remedio animae meae, dimitto Deo, et sanctis eius apostolis Petro et Paulo, ac sanctae catholicae Ecclesiae, omnem investituram per annulum et baculum; et concedo, in omnibus Ecclesiis fieri electionem et liberam consecrationem, possessiones, et regalia beati Petri, quae a principio huius discordiae usque ad hodiernam diem, sive tempore Patris mei, sive etiam meo, ablata sunt: quae habeo eidem sanctae Romanae Ecclesiae restituo; quae autem non habeo, ut restituantur, fideliter adiuvabo: possessiones etiam omnium aliarum, et principum, et aliorum tam clericorum quam laicorum, consilio principum. Et do veram pacem domino Papae Calisto, sanctae Romanae Ecclesiae, et omnibus, qui in parte ipsius sunt, vel fuerunt; et in quibus sancta Romana Ecclesia auxilium postulaverit, fideliter iuvabo: et in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi iustitiam faciam.

Sum promittit auxilium

Subscriptiones.

Adalbertus Moguntinus archiepiscopus.
 Fridericus Coloniensis archiepiscopus.
 Ratisbonensis episcopus.
 Otho Bambergensis episcopus.
 Bruno Spirensis episcopus.
 A. Augustensis episcopus.
 G. Traiectensis episcopus.
 E. Abbas Fuldensis.
 Northmannus dux.
 Fridericus dux.
 Bonifacius marchio.
 Theobaldus marchio.
 Cynulphus comes.
 Obertus comes.
 A. Berengario comes.
 Godefridus comes.
 Ego Fridericus Coloniensis episcopus,
 et cancellarius, recognovi.

Subsequitur Calixti Papae II restitutio regaliorum Henrico imperatori facta.

SUMMARIUM

Calixti PP. II restitutio regaliorum, tantum per sceptrum. — Pacem et veniam Pontifex ei praebet.

Ego Calixtus servus servorum Dei dilecto filio suo Enrico, Dei gratia Romanorum imperatori Augusto, concedo electiones episcoporum et abbatum Theutonici regni, qui ad regnum pertinent, in praesentia tua fieri absque simonia et aliqua violentia, ut si qua inter partes discordia emergerit, metropolitani et provincialium consilio vel iudicio, saniori parti assensum, et auxilium praebas. Electus autem regalia per sceptrum a te recipiat, exceptis omnibus, quae ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur, et quae ex his iure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus imperii, consecratus infra sex menses regalia per sceptrum a te recipiat; de quibus vero mihi querimoniam feceris, et auxilium meum praestabo. Do tibi veram pacem, et omnibus, qui in parte tua sunt vel fuerunt tempore huius discordiae.

Calixti PP. II restitutio regaliorum, tantum per sceptrum.

Pacem et veniam Pontifex ei praebet

Data anno mcccxi ix kal. octobris.
 Dat. die 23 septembris anno Domini 1122,
 pontif. anno ii.

XXIII.

Confirmatio dignitatis primatialis Toletanae Ecclesiae, cum declaratione, ut eidem subiectae sint Hispaniarum Ecclesiae omnes, quae suos amiserunt episcopos post Saracenorum incursionem (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Toletana Ecclesia per Hedefonsum regem de Saracenorum manibus vindicata a Summis Pontificibus pristinae reddita dignitati: — A Calixto PP. antiquis donatur privilegiis. — Cum declaratione iuris primatialis. — Confirmantur eidem antiqui termini, ecclesiaeque subiectae: — Earumque, quae proprios amiserunt

(1) Ex Casteioni opere de Primatu Toletano.

metropolitanos; — Donec tamen in pristinum statum redigantur. — Solitae clausulae.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Bernardo Toletano primati, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Postquam supernae miserationis dignatio insignem quondam, et inter Hispaniarum urbes magni nominis, civitatem Toletanam, studio et labore gloriosae memoriae regis Ildefonsi de Saracenorum tyrannide liberaverunt, domini praedecessores nostri sanctae recordationis Urbanus, et Paschalis, Ecclesiae Romanae Pontifices, eiusdem civitatis Ecclesiam pristinae studuerunt restituere dignitati. Unde, reverendissime frater et coepiscopo Bernarde, pallium tibi, pontificalis videlicet officii plenitudinem, conferentes, in totis Hispaniarum regnis primatem te privilegiorum suorum sanctionibus statuerunt: sicut praedecessores tuos praedictae urbis Pontifices constat antiquitus extitisse: quorum nimirum patrum nostrorum vestigiis insistentes, tam tuis, quam et reverendissimi nepotis nostri Ildefonsi regis precibus, duximus annuendum, ut auctore Domino, eundem tibi, tuisque successoribus honorem, et per vos Toletanae Ecclesiae confirmemus. Apostolica igitur auctoritate statuimus, ut per universa Hispaniarum regna primatus obtineas dignitatem. Verum personam tuam in manu nostra propensiori gratia retinentes, censemus, ut solius Romani Pontificis iudicio eius causa, si qua fuerit, decidatur. Te itaque universi Hispaniarum praesules primatem respicient; et ad te, si quid inter eos quaestione dignum extortum fuerit, referent: salva tamen in omnibus Romanae Ecclesiae auctoritate, et salvis metropolitanorum privilegiis singulorum. Sane Toletanam Ecclesiam praesentis privilegii stabilitate munimus, Complutensem ei parochiam cum terminis suis, necnon et ecclesias omnes, atque dioeceses, quas iure proprio antiquitus possedisse cognoscitur, confirmantes: epi-

scopales praeterea sedes Ovetum, Legionem, Palentiam eidem Toletanae Ecclesiae, tamquam metropoli, subditas esse decernimus: reliquis vero, quae antiquis ei temporibus subiacebant, cum Dominus omnipotens christianorum restituerit potestati, suae dignatione misericordiae, ad caput proprium referendas decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum dioeceses civitatum, quae, Sarracenis invadentibus, metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestrae subiicimus ditioni, ut quoad sine propriis existerint metropolitanis, tibi, ut proprio, debeant subiicere: salvo tenore privilegii, quod a nobis Compostellanae Ecclesiae Pontifici est collatum. Si qua autem metropoles in statum fuerit propria restituta, suo quaeque dioecesis metropolitana restituitur, ut sub proprii pastoris regimine super divini collatione beneficii gloriatur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem monasterio (1) iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Mantiae, per manum Chrysogoni S. R. E. diae. cardinalis, ac bibliothecarii, III nonas novembris, indictione XV, incarnationis dominicae anno MCCCII, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno IV.

Dat. die 3 novembris anno Domini 1122, pontif. anno IV.

(1) *Leges metropolitanae Ecclesiae.* (n. 7.)

Toletana Ecclesia per Ildefonsum regem de manibus Saracenorum vindicata a Summis Pontificibus pristinae reddita dignitati.

A Calisto PP. antiquis donatur privilegiis.

Cum declaratione iuris primatialis.

Confirmantur eidem antiqui termini, ecclesiaeque subiectae.

Et quae, quae proprios amiserunt metropolitanos;

D nec tamen in pristinum statum i figuratur.

Solitae clausulae

XXIV.

Approbatio instituti regularis canonicorum Bernriedensium in ecclesia Sancti Martini Augusten. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia S. Martini, et canonici sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur; — Bonaque omnia ad eos spectantia confirmantur; — Cum decreto omnimodae exemptionis a quacumque molestia. — Electio praepositi a canonicis facienda. — Regularis disciplinae observantia iniungitur. — Annuus census altari B. Petri Laterani persolvendus. — Solitae clausulae.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Othoni praeposito, et eius fratribus in B. Martini Ecclesia regularem vitam professis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exordium.

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum, ut fidelis devotio facilem sortiatur effectum. Eapropter nos, tam vestris, quam nobilis viri Ottonis precibus inclinati, ecclesiam vestram in honorem Domini Salvatoris et B. Martini intra episcopatum Angustensem, in loco, qui dicitur Bernried, constructam, in qua sub regularis vitae observantia et canonici ordinis disciplina, omnipotenti Domino servire decrevistis, in B. Petri et Romanae Ecclesiae tutelam, protectionemque suscipimus, et Sedis Apostolicae patrocinio communimus. Statuimus enim, ut omnia, quae illi vel ab eodem Ottone et uxore eius Adelheide, vel ab aliis fidelibus de suo iure aut iam collata sunt, aut in posterum largiente Domino conferentur, quieti vobis vestrisque successoribus in eadem religione mansuris, et illibata permancant. Decernimus quoque, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis fatigationibus vexare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum substantatione et gu-

bernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Augustensis episcopi reverentia. Praepositorum vero libera et canonica, maxime de eadem, vel de qualicumque spirituali congregatione, fiat electio: et post professionem iuste exhibitam, nemini vestrum liceat proprium quid habere nec sine praepositi vel congregationis licentia de clastro discedere, ut in eo, quod assumpstis, proposito, largiente Domino, constanter in perpetuum maneatis. Advocati et defensores eidem cellae utiles ab ipsius loci fratribus provideantur et libere eligantur. Ad indicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis, albam cum cingulo et amictum B. Petro in Lateranensis palatii cappella singulis triennii persolvetis. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eisdem monasteriis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

EGO CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Hugonis Sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi, 11 idus novembris, indictione prima, incarnationis dominicae anno MCXXII, pontificatus autem domini Calixti Papae anno IV.

Dat. die 4 novembris anno Domini 1122, pontif. anno IV.

(1) Ex Hundii Metropoli Salisburgensi.

Electio praepositi a canonicis facienda.

Regularis disciplinae observantia iniungitur.

Annuus census altari beati Petri Laterani persolvendus.

Solitae clausulae.

Ecclesia S. Martini, et canonici sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur;

Bonaque omnia ad eos spectantia confirmantur;

Cum decreto omnimodae exemptionis a quacumque molestia.

XXV.

Militensis Ecclesia ab archiepiscopi iurisdictione eximitur, Sanctaeque Sedi immediate subicitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Episcopi Militenses a solo Romano Pontifice consecrandi. — Eisque Bibonensis et Tauronensis Ecclesiae subiciuntur. — Decretum immunitatis a quacumque vi et molestia, etc. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili patri Gaufrido Militensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortamur auctoritate, pro Ecclesiarum statu sollicitos esse, et, quae recte statuta sunt, stabilire. Proinde, charissime in Christo frater Gaufride episcope, tuis petitionibus annuentes, et praedecessorum nostrorum sa. mem. Gregorii VII et Urbani II, Ecclesiae Romanae Pontificum, statuta firmantes, praesentis privilegii stabilitate sancimus, ut Militensis Ecclesia sub iure Sedis Apostolicae specialiter perseveret, omnesque successores tui; quemadmodum et successores tui per manus Romani Pontificis consecrentur. Auctoritate etiam apostolica confirmamus, ut Bibonensis in Militensem translata, sicut praedictorum praedecessorum nostrorum privilegii decretum est, maneat in perpetuum: addentes etiam, ut Tauronensis Ecclesia, quae peccatis accolarum exigentibus, desolata est, in dioecesim Militens. cedat, et Militensi deinceps episcopo subiecta permaneat: ut una utriusque, Bibonensis scilicet et Tauronensis Ecclesiae dioecesis habeatur, et deinceps Militensis vocabulo nuncupetur. Nulli ergo omnino hominum liceat eandem Militensem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed universa, quae concessione Pontificum, liberalitate Principum, obla-

(1) Ab originali edidit Ughell., Ital. Sac. tom. 1, col. 131.

Bull. Rom. Vol. II.

12

tione fidelium, vel aliis modis, aut in praesenti possidet, aut in futurum, largiente Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; praesertim quae ad Bibonensem et Tauranensem Ecclesias, sive in possessione, sive in regimine, iuste visa sunt pertinere. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

EGO CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Chrysogoni catholicae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, x kal. ianuarii, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCXII, pontificatus autem domini Calixti II anno IV.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1122, pontif. anno IV.

XXVI.

Ecclesia S. Theodori de Rocha Bovicorit, a Willermo Petragoriensi episcopo donata monasterio Cluniacensi, eidem confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Cluniacense privilegii a Romanis Pontificibus ornatum. — Concessio quae confirmatur. — Clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

(1) Edidit Marrier, Biblioth. Cluniac., col. 581.

Solitae clausulae.

Calixti PP. subscriptio.

Exordium.

Episcopi Militenses a solo Romano Pontifice consecrandi;

Eisque Bibonensis et Tauronensis Ecclesiae subiciuntur.

Decretum immunitatis a quacumque vi et molestia, etc.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Pontio abbati Cluniacensi, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Religionis monasticae modernis temporibus speculum, et in Galliarum partibus documentum, Beati Petri Cluniacense monasterium, ab ipso suae foundationis exordio Sedi Apostolicae in ius proprium est oblatum: prout patres nostri sanctae recordationis Iohannes XI, et alii usque ad nostra tempora Ecclesiae Romanae Pontifices, locum ipsum singularis dilectionis ac libertatis praerogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus munierunt. Propterea, fili in Christo beatissime Ponti, quem nos, in Viennensis Ecclesiae regimine positi, nostris per Dei gratiam manibus in abbatem consecravimus, et personam tuam, et locum, cui Deo auctore praesides, totis dilectionis visceribus amplectentes, quieti vestrae, et Ecclesiarum vestrarum attentius providentes, ecclesiam Sancti Theodori de Rocha Bovicoirit (1) cum omnibus pertinentiis suis, laudantibus ipsius Ecclesiae clericis, a venerabili fratre nostro Willermo, Petragoricensi episcopo, tibi et Ecclesiae Cluniacensi humiliter et devote donatam, auctoritate apostolica tam tibi quam successoribus tuis, perpetuis temporibus confirmamus, et praesentis privilegii pagina communimus. Si quis igitur ausu temerario, impiaque praesumptione contra Deum, et sanctos eius apostolos, contraque animam suam, hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium in aliquo infringere tentaverit, inunctanter se noverit nostrae apostolicae maledictionis aculeo transpunctum, nostrae apostolicae excommunicationis telo perfossum, nostri etiam apostolici anathematis gladio transverberatum; nec, nisi per dignam satisfactionem saluti pristinae reparandum. Et ergo qui conservator extiterit, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiat, et apud districtum

Monasterium Cluniae, privilegia a Romanis sanctis ornatum.

Concessio quae confirmatur.

Clau. ubae.

(1) Legendum fortasse *Bovicoirit*. (n. r.)

Iudicem praemia aeternae pacis inveniat. Amen, amen, amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Calixti PP. subscripto.

Datum Laterani per manum Chrysgoni S. R. E. diaconi cardinalis, ac bibliothecarii, v kal. ianuarii, ind. xv, pontificatus autem domni Calixti II Papae anno iv.

Dat. die 28 decembris anno Domini 1122, pontif. Calixti anno iv.

XXVII.

Monopolitana Ecclesia soli Apostolicae Ecclesiae subiecta declaratur; eiusque episcopus clero populoque eligendus conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monopolitana Ecclesia soli Apostolicae Sedi subiecta. — Suis in bonis confirmatur. — Episcopi electio clero populoque facienda conceditur. — Dignitatis privationi et excommunicationi subijcitur quicumque praesens diploma violaverit. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dil. fratri Nicolao Monopolitano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus; sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quia igitur dilectio tua, ad Sedis Apostolicae portum confugiens, iteratam eius tuitionem devotione debita requisivit, nos supplicationi tuae clementer annuentes, et dictam Monopolitanam Ecclesiam, cui Deo auctore praesides, decreti praesentis

Exordium.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac. tom. 1, col. 965.

Monopoliti-na
Ecclesia so-
l Apostolicae Sedis
subiecta.

authoritate munimus. Statuimus enim, ut eadem Ecclesia nulli alii praeter Apostolicam Sedem subiectionis reverentiam debeat, sicut per apostolicae memoriae praedecessorum nostrorum (1) Urbanum II in Beneventana synodo definitum, et privilegii testimonio confirmatum, necnon et a sa. recordationis Paschali Papa privilegii munimine roboratum est. Te igitur tuosque successores, huius libertatis gratia perfruentes, sub solius Apostolicae Sedis obedientia in perpetuum manere decernimus; statuentes, ut quaecumque Monopolitana Ecclesia haecenus iuste possedit, aut hodie possidet: sive in futurum iuste et canonice poterit adipisci in castellis, villis, sylvis, in ecclesiis, in monasteriis, caeterisque possessionibus, tibi tuisque successoribus episcopali iure regenda semper, ac disponenda serventur: salva in omnibus Romanae et Apostolicae Ecclesiae reverentia. Obvenite te, vel tuorum quolibet successorum, clero populoque Monopolitano facultas sit, semota omni pravitate, episcopum canonice eligendi; electus autem, a Romano Pontifice consecrabitur. Sane si quis in crastinum archiepiscopus, episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes, vicecomes, iudex, aut ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

(1) Legendum putamus *praedecessorem nostrum*.

(R. T.)

Ego CALIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Hugonis sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi, XI kal. aprilis, indictione prima, incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pontificatus autem domini Calixti secundi PP. v.

Dat. die 22 martii anno Domini 1123, pontif. anno v.

XXXVIII.

Monasterium S. Macharii monasterio S. Crucis Burdigalen. subiectum declaratur (1).

SUMMARICUM

Controversia inter monachos utriusque monasterii super subiectione alterutrius. — Monachi S. Macharii a Burdigalensi archiep. evocati; et inobedientes excommunicati. — A legato Sedis Apostolicae subreptione virgam pastorem obtinent. — Hinc citati ad Concilium. — Causaque cognita, monasterio S. Crucis subiiciuntur; — Cum decreto restitutionis virgae, et poenae excommunicationis, donec ad abbatem S. Crucis obedientiam revertantur. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Androni, et monachis S. Crucis, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter vos et monachos Sancti Macharii de subiectione et obedientia querimonia est agitata. Et quidem vos, fratres illos in religione, vestrique subiectione coenobii pertinere iuxta vestram consuetudinem volebatis. Ipsi autem, rebelles vobis et inobedientes effecti, a vestra se subiectione subtrahere nitebantur; proinde a Burdegalensi archiepiscopo evocati, ad praesentiam eius venerunt. Sed ipsius, et religiosorum abbatum ac monachorum, qui aderant, obedire iudicio contempserunt; qua de re ab ipso excommunicati sunt. Tunc illi magis se contra vos erigentes, ad legatum nostrum Girardum

(1) Inter Instrumenta Ecclesiae Burdigalen, num. 51 edidit Dionysius Summarth. Gall. Christ. tom. 2.

Calixti PP. sub-
scriptio.

Solis in bonis
confirmatur.

Episcopi et-
clero popu-
loque licentia
conceditur.

Dignitatis pri-
vilegii et ex-
communicati-
oni subiectur
quicunque
praesens diplo-
ma violaverit.

Controversia
inter monachos
utriusque mon-
asterii super
subiectione al-
terutrius.

Monachi S. Ma-
charii a Burdigal-
ensi archiep.
evocati; et in-
obedientes ex-
communicati;

A legato Se-
dis Apostolicae

subreptione
virgam pasto-
rialem obtinent.

Engolismensem episcopum perrexerunt, et ab eo virgam quamdam, pastorem dietam, quibusdam subreptionibus acceperunt: cuius virgae occasione S. Macharii ecclesiam per se abbatiam esse liberam voluerunt, sicut monasterium Sanctae Crucis existit. Deinde archiepiscopus, ad nostrum concilium evocatus, eos mandatis suis et monitis evocavit, ut de transgressione hac in nostra praesentia responderent. Cum autem utrique ad nostram praesentiam venissetis, et illi a nobis inducias postulassent, diem utrique parti praefiximus, qua coram nobis et nostris fratribus querimonia sopiretur. Die igitur constituta vos affuistis, sed altera pars se a nostro conspectu absentavit. Nobis ergo, et fratribus nostris, iustum et rationabile visum est, ut neque vos vestra fraudari iustitia, neque illi de sua debuissent lucrari absentia. Idcirco in generali fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium, et aliorum archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, ac religiosorum virorum concilio, collaudavimus, ut praedieta S. Macharii ecclesia, sicut ab antiquo fuit, ita in posterum in vestri monasterii sit obedientia et dispositione subiecta: ille vero haec, sive subreptionis virga, in vestrum domini redigatur, et ne aliquod de cetero scandalum moveat, omnino frangatur. Si quis autem hanc nostram et generalis concilii constitutionem et collaudationem aliqua temeritas (1) infregerit, Sancti Spiritus iudicio, et indignationi Sedis Apostolicae subiacebit. Monachi autem Sancti Macharii excommunicatione, qua a nobis et archiepiscopo percussi sunt, tamdiu teneantur, donec ad abbatem S. Crucis obedientiam revertantur.

Hinc citati ad
Concilium;

Consueque con-
tra monasterio
S. Crucis
subiuncti;

Cum decreto
restitutio
virgae, et poe-
nae excommuni-
cationis du-
ne ad abbatem
S. Crucis obe-
dientiam rever-
tantur.

Calixti PP. sub-
scriptio.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.
Datum Laterani per manum Hugonis
S. R. E. subd. III kal. aprilis, ind. I, in-
carnat. domini anno MCCCXIII, pontifi-
catus autem D. Calixti secundi PP., v.
Dat. die 30 martii anno Domini 1123,
pontif. anno v.

(1) Forsitan temeritate. (R. T.)

XXIX.

*Confirmatio iurium omnium Panormitanae
Ecclesiae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur Panor. Ecclesiae bona omnia, pertinentiae, etc.; — Donationes principum, et diplomata Pontificum. — Petro archiep. pallium conceditur; cum gravi adhortatione ex materia ipsa, et dignitate pallii eiusdem desumpta. — Clausulae confirmatoriae paginae huius. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro archiepiscopo, a nobis de Squillatina Ecclesia in Panormitanam translato, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Iustis votis assensum praebere, iustisque petitionibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae custodes atque praecones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula positi, Domino disponente conspicimur. Tuis igitur, frater in Christo carissime Petre archiepiscope, iustis petitionibus annuentes, sanctam Panormitanam Ecclesiam, cui auctore Domino, per nos institutus praesides, auctoritate Sedis Apostolicae communitus; statuimus enim, ut Panormum, Misilimium, Cornelianum, Bicarum (2), Therme cum pertinentiis suis, et possessiones, et coloni, decimae, et episcopalia iura ipsius parochiae, nec non et omnia quae terrae principes, et alii fideles viri de iure suo eidem Ecclesiae contulerunt, et quae ipsi Ecclesiae iure antiquo pertinere videntur, quae et libera, in tua tuorumque successorum ditione auctoritate nostrae assertionem permanent; omnem quoque libertatem, quae a praedecessoribus nostris sanctae memoriae Alexandro II, Gregorio VII et Paschale II, R. E. Pontificibus, praedecessoribus tuis Panormitanis archiepiscopis Nicodemo et Alcherio, et per eos Panormitanae Ecclesiae concessa digno-

Exordium.

Confirmantur
Panormitanae
Ecclesiae bona
omnia, perti-
nentiae, etc.

Donationes
principum, et
diplomata Pon-
tificum.

(1) Ex tom. I Sicil. Sac. Rocci Pirri, ubi de Notitia Ecclesiae Panormit. (2) Lege Bicarum. (R. T.)

Petro archiep. pallium conceditur; cum gravi adhortatione ex materia ipsa, et dignitate pallii eiusdem desumpta.

scitur, nos quoque auctoritate apostolica damus tibi, et per industriam tuam Ecclesiae ipsi concedimus et decreti huius pagina confirmamus. Pallii quoque usum, qui antecessoribus tuis nostris antecessoribus est concessus, dilectioni tuae concedimus; quo videlicet tibi debetis diebus illis, qui in Ecclesiae tuae privilegiis distinguuntur. Cuius indumenti honor quoniam modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur, ut ei morum tuorum ornamenta convenient; quatenus auctore Deo recte utrobique possis esse conspicuus. Quamobrem, charissime frater, quoniam pastoralis curae constringit officium, dilige fratres, ipsi quoque adversarii propter mandatum Dominicum tuo circa te compulenter affectu: pacem sequere cum omnibus: sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum: piis vaces operibus: virtutibus polleas: fulgeat in pectore tuo rationale iudicii cum superhumeralis actione coniunctum: ita procedas in conspectu Dei et totius Israel; huiusmodi gregi: commisso praebeas exempla, ut videant opera tua bona, et glorificent Patrem tuum, qui in caelis est: sit in lingua sermo, sit caeli fervor in animo: creditum tibi agrum dominicum exerce: dum licet, semina in timore: dum tempus est, honum faciendo non deficias, tempore enim suo metes, non deficiendo vigilanter. Itaque terrena negotia relinquendo caelestibus anheles, quae retro sunt obliviscens, in ea, quae ante sunt temetipsum extende; mens tua in saeculari veritate (1) non diffluat, sed tota in unum currat, atque confluat finem, quem mira suavitate David respexerat, cum dicebat: Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae (a). Sancta Trinitas fraternitatem tuam suae gloriae protectione circundet, et ad finem, qui non finitur, pervenire concedat. Si qua vero in futurum ecclesiastica saecularisve persona,

(1) Forsitan *vacitate*. (n. T.) (a) Psalm. xxvi, 4. (n. T.)

hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communite, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Calixti PP. subscriptio.

Datum Laterani per manum Hugonis sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi cardinalis, iv nonas aprilis, indictione prima, incarnationis dominicae anno MCCCIII, pontificatus autem domni Calixti II PP. anno v.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 1123, pontif. anno v.

XXX.

Confirmatio irritationis et invalidationis privilegiorum, Pisanis archiepiscopis concessorum, de consecratione episcoporum insulae Corsicae (1).

SUMMARUM

Exordium. — Series facti in concilio Lateranensi exposita. — Cognitumque quae ratione Urbanus II Pisanis archiep. Corsicanorum episcoporum concesserit consecrationem; ac postmodum ad se revocaverit. — Quo motus exemplo Paschalis PP. eodem episcopus suis manibus consecraverit. — Gelasius vero datum Pisis privilegium, Romae cassaverit. — Quod postea factum ab eodem Calixto. — In eodem itaque concilio cassata sunt omnia haec privilegia. — Episcoporum Corsicae consecratio Sedi Apostolicae reservata; — Perpetuumque

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iv.

Clausulae confirmatoe paginae huius.

Pisanis silentium impositum. — Solitae clausulae confirmatoriae. — Calixti PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones. —

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus, et coepiscopis per insulam Corsicæ constitutis, eorumque successoribus, in perpetuum.

Exordium.

Quot mutationes, quot scripta inter se diversa de vestris facta sint consecrationibus, tota iam pene cognovit Europa: unde, peccatis exigentibus, multa scandala, multae caedes et rapinae, multa etiam homicidia atque periuria provenerunt. Quamobrem Romana Ecclesia levitatis et inconstantiae a compluribus arguebatur, eo quod ipsa discordiae huius seminarium et occasio videbatur. Nos itaque in praeterito, quod nuper celebravimus Laterani, concilio totius negotii huius seriem coram universis fratribus, qui nobiscum aderant, exposuimus, videlicet quoniam felicitis memoriae praedecessor noster Papa Urbanus, necessitate quadam compulsus, Corsicanorum episcoporum consecrationem per privilegium suum antistiti Pisano concessit; qui tamen postmodum, et Romanae Ecclesiae scandalum pertimescens, et gravem inter Pisanos et Ianuenses oriri discordiam videns, concessionem ipsam mutavit, et antecessores vestros, sicut moris fuerat, suis manibus consecravit.

Post hunc, piæ recordationis dominus Papa Paschalis, quamquam in multas et gravissimas devenisset necessitates, nullis tamen precibus aut promissionibus ad hoc induci potuit, ut praedictas Pisanis firmaret concessiones; sed praedecessorum vestrorum consecrationes Romanae Ecclesiae conservavit.

Cuius successor Papa Gelasius, maiori et graviore necessitate Roma exire coactus, transmontanas partes navigio adeundo, privilegium idem, quod a domino Papa Urbano de consecratione vestra Pisanis collatum fuerat, cum Pisas venisset, renovavit: quod tamen postmodum, eandem Pisanorum et Ianuensium perturbationem prospiciens, annullavit.

Nos etiam, qui eorum loco, imo beati Petri, licet indigni, successimus, de ultramontanis partibus ad urbem accelerantes, Pisas devenimus, ubi eorundem praedecessorum nostrorum Urbani et Gelasii vestigia subsequenti, eiusdem populi precibus ac devotione devicti, eandem innovavimus concessionem. Cum vero ad urbem per Dei gratiam venissemus, de facto non.... cleri et populi commotionem invenimus, et quod in concessione illa, quae extra urbem, et cum paucis facta fuerat, Romana Ecclesia diminutionem patiebatur, et totius discordiae, ut dictum est, ministrare fomitem videbatur. Nos itaque post multam et diutinam deliberationem, communicato consilio cum fratribus nostris episcopis et cardinalibus, atque nobilibus Romano:um, nec non multa cleri et populi multitudine, eandem evacuavimus concessionem; et vobis ac successoribus vestris Apostolicae Sedis privilegio antiquam restituvimus libertatem, et fratrem nostrum Sagouem episcopum nostris tanquam beati Petri manibus consecravimus, quae tandem scripta ab Apostolica Sede utrique parti collata in praesentia Pisanorum et Ianuensium, quos pro eiusdem negotii diffinitione ac (1) concilium vocaveramus, coram universis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ac reliqua cleri et populi multitudine fecimus recitare, et factum nostrum, de quo nulli mortalium indicare concessum est, fratrum nostrorum consilio et iudicio commisimus finiendum: ex quibus electi sunt iudices, qui omni videbantur suspicionem carere: quorum nomina sunt haec: patriarca Veneticus, Viennensis, Ravennat., Capuanus, Salernitanus, Narbonensis, Syontinus, Panormitanus, Burenensis, Neapolitanus, Tarraconensis, Senonensis, Burdegalenis, archiepiscopi: episcopi, Vivariensis, Troianus, Magolanensis, Astensis, et alii complures qui in partem Lateranensis palatii secedentes, et causam totam utrique (2) diligentius indagantes,

(1) Forte ante. (2) Forte utriusque. (n. r.)

Series facti in concilio Lateranensi exposita;

Cognitumque qua ratione Urbanus II Pisanis archiep. Corsicanorum episcoporum consecrationem: ac postmodum ad se revocaverit.

Quo motus exemplo Paschalis Pontificis eosdem episcopos suis manibus consecraverit:

Gelasius vero datum Pisis privilegium, Revocasse cassaverit:

Quod postea factum ab eodem Calixto;

In eodem itaque concilio cassata sunt omnia haec privilegia.

post multam deliberationem, et consilium communi assensu, et privilegia super hoc Ecclesiae Pisanae collata cassari, et ultimum, quod Corsicanis episcopis a nobis ad aliorum correptionem, et ad beati Petri patrimonium recuperandum factum fuerat, proprium obtinere robur debere dixerunt.

Quod consilium venerabilis frater noster Vualterius Ravennas archiepiscopus vice iudicum electorum, nobis et reliquis fratribus recitavit, idem concilium asseverans vim obtinere iudicii. Porro nos, quod a praenominatis fratribus nostris deliberatum fuerat, in novissimo concilii die coram universa synodo recitari praecipimus: cumque ab omnibus archiepiscopis, episcopis et abbatibus, et reliqua cleri et populi multitudine, placere sibi, frequenter acclamatum fuisset, nos cognita eorum sententia, et cleri et populi romani voluntate perspecta, Sancti Spiritus censura, et auctoritate apostolica, scripta de vestra consecratione Pisanae Ecclesiae collata, damnavimus; et quod a nobis de vestra libertate statutum fuerat, eadem auctoritate firmavimus: Pisanae perpetuum super hoc silentium sub anathematis vinculo imponentes.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat.

Cunctis autem eam servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Robertus cardinalis tit. Sancti Eusebii subscripsi.

Ego G. G. cardinalis tit. Ss. Apostolorum ss.

Ego Benedictus cardinalis tit. S. Eudoxiae ss.

Ego Anastasius presbyter tit. Beati Clementi. ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. S. Ceciliae ss.

Ego Theobaldus tit. Pamachii cardinalis ss.

Ego Desiderius presbyter cardinalis tit. Sanctae Praxedis ss.

Ego G. G. cardinalis presbyter tit. Lucinae ss.

Ego Theobaldus presbyter cardinalis tit. S. Anastasiae ss.

Ego Iohannes cardinalis S. Chrysogoni interfuli, et ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tit. Sancti Marcelli ss.

Ego Crescentius Sabinensis episc.

Ego Petrus Portuensis episc. ss.

Ego Vitalis Albanus episcopus ss.

Ego Praenestinus episcopus ss.

Ego Egidius Tusculanus episcopus ss.

Ego Petrus cardinalis presbyter tit. Sancti Callisti ss.

Ego Crescentius cardinalis presbyter tit.

Sanct. Martyr. Marcellini et Petri ss.

Ego Gherardus presbyter cardinalis Ss. Priscae et Aquilae ss.

Ego Sigico presbyter cardinalis S. Sixti ss.

Ego Deus-dedit presbyter cardinalis S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Rossemannus cardinalis diaconus S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Comes diaconus cardinalis S. Mariae in Aquiro ss.

Ego G. G. diac. card. S. Angeli ss.

Ego Romanus diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Stephanus card. S. Mariae Scholae Graecae ss.

Ego Ionathas diac. card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego G. G. diac. et cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

S. R. Ecclesiae
cardinalium
subscr. primum.

Episcoporum
Corsicae conse-
cratio. Se illi A-
postolicae re-
servata;

Perpetuumque
Pisanae imposi-
tum silentium.

Solite clau-
sulae confirma-
toriae

Calixti PP. et

Ego Ioannes diaconus Sancti Nicolai ad Carceres ss.

Ego Ubertus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Vialata ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Luciae Septem Solii ss.

Ego Angelus diaconus cardinalis S. Mariae in Dominica ss.

Ego Gregorius diaconus card. S. Viti ss.

Ego Mattheus diaconus card. S. Andriani ss.

Datum Laterani per manum Guidonis romanae curiae camerarii, viii id. aprilis, indictione 1, incarnationis dominicae anno mxxiii, pontificatus autem domini Calixti II Papae anno v.

Dat. die 6 aprilis anno Domini 1123, pontif. anno v.

XXXI.

Compositio controversiarum, vertentium inter canonicos S. Iohannis et S. Stephani Bisuntinae civitatis; et monitorium contra canonicos S. Stephani, ut privilegium, per eosdem a Paschali PP. obreptitiae extortum, reddant sub poena excommunicationis (1).

SUMMARIVM

Series facti; — Compositionis inter contrarias partes tenor; immutantur nonnulla, nonnulla item confirmantur; — Privilegium a Paschali PP. extortum canonici reddant, sub poena excommunicationis.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis B. Iohannis Evangelistae canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Discordiam, quae inter vos, et canonicos Sancti Stephani, longo iam tempore perduravit, a nobis, in praesentia fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium, tali noveritis fine conclusam; ut videbret in vigiliis festivitatis Inventionis corporis S. Stephani ad vesperas, canonici S. Iohannis ad ecclesiam B. Stephani cum processione pergant: et in crastino

(1) Ex Chiffletii Historia Trenorciana.

eiusdem Inventionis unum modium vini, et carnem unius vaccae, vel quatuor bisuntinae monetae solidos, ex canonicis Ecclesiae loci accipiant. Clerici etiam S. Stephani, in vigiliis S. Iohannis ante portam Latinam, ad vesperas ad Sanctum Iohannem veniant. Decanus vero Sancti Stephani hominum semper archiepiscopo faciat, et per manum eius archidiaconatum de Dola et Amos perpetuo iure obtineat. Candelae etiam, quae in exteris claustris domibus canonicis S. Iohannis a canonicis S. Stephani antiquitus praebebantur, nisi per quadraginta continous dies post Inventionem, et alios quadraginta dies post dedicationem altaris B. Stephani, alio tempore non solvantur.

Et cera, quae mittebatur vindemiis Lausannensis pagi, deinceps non solvatur, sex autem librae cerae in Sabbato Sancto Paschae Sancti Iohannis thesaurario persolvantur; et in Purificatione Sanctae Mariae singulis canonicis Sancti Iohannis, qui ad processionem venerint, cerei singuli tribuantur. Et etiam candelae solito more ad cellarium, dum vinum canonicorum commune fuerit, singulis noctibus persolvantur. Caeterae etiam consuetudines, tam a clericis Sancti Iohannis, quam a clericis Sancti Stephani, in spiritualibus et in temporalibus, irrefragabiliter observentur. Privilegium sane, quod a Domino nostro sanctae memoriae Paschali Papa de maternitate factum est, canonici Sancti Stephani Anserico Bisuntino archiepiscopo vel Lausannensi episcopo reddant, usque ad proximas apostolorum Petri et Pauli octavas. Si quis ergo contra hoc mandatum nostrum, vel privilegium retinere, vel pacem hanc infringere attentaverit, tanquam reus, et sacrilegus, et pacis ecclesisticae perturbator, excommunicationi subiaceat: et in locis, quibus fuerit, quandiu ibi permanserit, divina non celebrentur officia, quousque ad eiusdem pacis redeat unitatem. Qui vero conservator exiterit, omnipotentis Dei, et apostolorum eius Petri et

Immutantur nonnulla, nonnulla item confirmantur;

Privilegium a Paschali PP. extortum canonici reddant sub poena excommunicationis.

Compositi n'is inter contrarias partes tenor;

Pauli et benedictionem et gratiam consequatur. Amen.

EGO CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.

Datum Laterani, per manum Hugonis sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi, vii idus aprilis, indictione 1, incarnationis dominicae anno MXXIII, pontificatus autem domni Calixti II anno v.

Dat. die 6 aprilis anno Domini 1123,
pontif. anno v.

XXXII.

In idem argumentum (1).

SUMMARIVM

Series controversiae inter B. Stephani canonicos et B. Iohannis Evangelistae de cathedra ep. et de matricis Eccl. dignitate. — Sententia in favorem Eccl. S. Iohannis. (R. T.)

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus et filiis, suffraganeis episcopis et abbatibus per Bisuntinam provinciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Postquam nos in Apostolicae Sedis ministerium, disponente Domino, promoti sumus, Bisuntinae Ecclesiae Beati Iohannis evangelistae canonici saepe suam coram nobis querimoniam protulerunt super controversia illa, quae inter ipsos, et Beati Stephani canonicos diutius agitur, de episcopali videlicet cathedra, et matricis Ecclesiae dignitate. Et nos itaque utramque partem secundo ad nostram praesentiam convocavimus. Sed cum Beati Iohannis canonici ad nos iuxta mandatum nostrum venirent, Beati Stephani canonici se sine excusatione qualibet subtraxerunt. Tertia tandem vice terminum utrisque in beati Lucae festivitate statuimus. Et quidem praedicti Beati Iohannis canonici nostro se conspectui, iustitiam parati facere et recipere, obtulerunt; verum canonici Sancti Stephani neque ad nos ve-

(1) Ex Ghiffletii Historia Trenorciana.

Bull. Rom. Vol. II.

43

nerunt, neque pro se excusationem quamlibet praetenderunt. Quamobrem nos ex communi fratrum nostrorum episcoporum et abbatum, qui nobiscum erant, consilio, apostolica auctoritate statuimus, ut iam dicta B. Iohannis ecclesia omnem episcopalis sedis, et matricis Ecclesiae obtineret in posterum dignitatem, quam antiquis dinoscitur obtinuisse temporibus. Unde Beati Stephani canonicis per scripta nostra praecipimus, ut illud nobis maternitatis privilegium redderent, quod a domino praedecessore nostro sanctae memoriae Paschali Papa per mendacia et fraudis versutiam surreperunt. Rogamus igitur dilectionem vestram, monemus atque praecipimus, ut praedictam Beati Iohannis ecclesiam, matrem vestram omnimodis cognoscatis, et obedientiam ei ac reverentiam humilitate debita impendatis. Nos enim idcirco hoc fecimus quia et totius rei veritatem nostris visam oculis plenius novimus, et ratio id poscebat, et quia Beati Stephani canonici, tertio vocati, venire ad iudicium contempserunt.

Datum Tarenti, iv idus novembris.

Dat. die 10 novembris. (R. T.)

XXXIII.

Monasterium S. Georgii in partibus Venetiarum soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eiusque bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Monasterium soli Apost. Sedi subiectum, et ab omni episcopi vel patriarchae iurisdictione exemptum declaratur. — Eiusdem bona omnia confirmantur: cum decreto perpetuae exemptionis a cuiuscunque personae molestia. — Sacramenta vero ab episcopo loci accipienda esse statuitur. — Abbatis vero electionem per solos monachos peragendam. — Census annuus Lateranensi palatio persolvendus. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

(1) Ex tom. v Ital. Sac.

Sententia in
favorem Eccl.
S. Iohannis.

Calixti PP.
subscriptio.

Series controversiae inter
B. Stephani canonicos et Beati
Iohannis Evangelistae de ca-
thedra ep. et de
matricis Eccl.
dignitate.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Tribuno abbati monasterii Sancti Georgii, quod in Venetia partibus situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis affectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua, reverendissime in Christo fili Tribune abbas, ad Apostolicae Sedis partem confugiens, eius tuitionem humilitate debita requisivit, nos participationibus tuis clementi benignitate impartimur assensum, et Beati Georgii monasterium, cui auctore Deo praesides, Romanae Ecclesiae patrocinio communibus: per praesentem enim privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut locus idem sub beati Petri tutela et protectione liber in perpetuum conservetur. Nec patriarcha, nec episcopus, nec persona quaelibet ecclesiastica saecularisve praesumat te vel successores tuos ad concilium cogere: aut in vos, vel monachos vestros excommunicationis, seu etiam interdicti sententiam promulgare: in monasterio ipso quicumque praeter vestram voluntatem statuere, aut monachos vestros excommunicatos, sive eictos vel fugitivos absolvere aut suscipere, vel sine tuo, tuorumque successorum consensu ad ordines promovere. Porro universa quaelibet, quae aut in praesenti legitime possidetis, aut in futurum, largiente Deo, iuste atque canonice poteritis adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Nulli ergo omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui

Monasterium soli Apost. Sedi subicitur, et ab omni episc. vel patriarchae iurisdictione exemptione declaratur;

Eiusdem bonae confirmatione cum decreto perpetuae exemptionis a molestia cuiuscumque personae;

Sacramenta vero ab episc. loci recipienda esse statutur;

ad sacros fuerint ordines promovendi, a dioecetano accipietis episcopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerit, etiam si ea gratis, ac sine praeviditate voluerit exhibere; alioquin, pro eorundem sacramentorum in septione catholico, quem malueritis, antistitem adeatis, qui Apostolicae Sedis fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obviente vero te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi subreptionis astutia vel violentia praepotonatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Ad indicium autem perceptae huius Romanae Ecclesiae libertatis, aureos duos quotannis Lateranensi palatio solvetis. Si quis igitur in futurum patriarcha, archiepiscopus, vel episcopus, aut ecclesiastica quaelibet saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata cognoscat iniquitate, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinae districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Abbatis vero electionem per solos monachos praegendam.

Census annuus Lateranensi palatio persolvendus.

Solitae clausulae.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Calixti PP. subscriptio.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, VIII idus maii, indictione I, incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pontificatus autem domini Calixti III Papae anno V.

Dat. die 8 maii anno Domini 1123, pontif. anno V.

XXXIV.

Monasterium S. Mariae Glastoniens. diocesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia et donationes confirmantur (1).

SUMMARIUM

Monasterium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur. — Confirmantur donationes omnes tum factae, tum faciendae eidem. — Omnimoda conceditur exemptio ab omni molestia. — Solitae clausulae.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilectissimo filio **Sigfrido** (2) **Pelochino**, salutem et apostolicam benedictionem.

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Quamobrem nos, filii in Christo carissime, postulationis tuae desideriis benignius annuentes, Beatae Dei Genitricis, et gloriosae semper Virginis Mariae monasterium, cui annuente Deo praesides, in Ecclesiae Romanae tutelam protectionemque suscipimus; et contra hominum perversorum molestias eius privilegio confovemus. Per praesentis enim decreti paginam auctoritatemque statuimus, ut quaecumque ab apostolicis archiepiscopis, regibus et principibus, aliisque fidelibus, vestro monasterio largitione legitima collata sunt, quiesca ei et integra conserventur. Quaecumque praeterea futuris temporibus iuste, canonicisque acquirere, Domino largiente, poteritis, firma tibi successoribusque tuis, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium penitus perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et conservatione collata sunt, modis omnibus usibus pro-

(1) Ex Willelmo Malmesburiensi, De Antiquitate Glastoniensis Ecclesiae, inter script. Hist. Britannicae, etc., per Thomam Gale, tom. II, pag. 554.
(2) Legendum forsitan *Sigfrido*.

futura. Si qua autem ecclesiastica saecularisve persona in futurum, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae retributionis inveniant.

Data Lateranis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et cancellarii, idibus maii, indictione prima, incarnationis Domini MCCCXIII, pontificatus domini Calixti secundi Papae v.

Dat. die 15 maii anno Domini 1123,
pontif. anno v.

XXXV.

Confirmatio immunitatum omnium, ab episcopis Baren. monasterio Omnium Sanctorum concessarum, cui Calixtus PP. nonnulla alia elargitur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur privilegia omnia a Baren. archiepiscopis monasterio concessa. — Quod monasterium ab archiepiscopis Barenensibus excommunicari, vel alio modo molestari non possit: — Quod episcopus Sacris inibi operari nequeat sine abbatis consensu: — Quod abbas non eligatur nisi a monachis: — Quod bona ad monasterium spectantia libera sint ab omni cuiuscumque personae molestia. — Solitae clausulae.

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. VII, ubi de Baren. archiep.

Solitae clausulae.

Monasterium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur.

Confirmantur donationes omnes tum factae, tum faciendae eidem;

Omnimoda conceditur exemptio ab omni molestia.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Melo abbati venerabilis monasterii, quod Omnium Sanctorum dicitur, in loco Cati in Baresi suburbio, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quamobrem, dilecte in Christo fili Mele abbas, Omnium Sanctorum monasterium, cui Deo auctore praesides, Apostolicae Sedis auctoritate munimus; omnes siquidem quietis et libertatis provisiones, quas bonae recordationis Ursus et Elias, Baresis Ecclesiae praesules, eidem monasterio contulerant, et dominus praedecessor noster sanctae memoriae Paschalis Papa firmavit, nos quoque praesentis scripti pagina confirmamus, ut videlicet locus ipse cum rebus omnibus, ad eum iuste pertinentibus, a dominio vel oppressione cuiuslibet hominis liber debeat permanere: nec ullus Ecclesiae Baresis antistes, aut alius, quod absit, temerarius, audeat eidem coenobio excommunicationem inferre: neque personis aut rebus eius, aliquo citra iustitiam modo, molestiam aut controversiam irrogare: ordinationes autem clericorum et ecclesiarum gratis, seposita pravitate et omni exactione, concedat: missas sane illic publicas per episcopum fieri praeter abbatibus et fratrum voluntatem omnimode prohibemus, ne in servorum Dei recessibus, popularibus occasio praebatur illa conventibus: obvenite te, tunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum: eum si qua gravior causa evenerit, libere liceat Apostolicae Sedis audientiam appellare. Ad haec adicientes decernimus, ut quaecumque bona, vel per tuam industriam, vel per virorum fidelium oblationem, eidem loco parata sunt, aut

in futurum praestante Deo iuste canoniceque parari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent: nec ulli omnino hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eis, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio sistere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Beneventi per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, 11 idus septembris indictionis 11, incarnationis dominicae MXXIII, pontificatus autem domini Calixti II P. P. anno 5.

Dat. die 12 septembris anno Domini 1123, pontif. anno 5.

XXXVI.

Confirmatio bonorum et iurium omnium Cassinensis monasterii, cuius abbatibus nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Proceum. — Bona monasterii Cassinensis perpetua libertate frui, et sub iure solius

(1) Ex originali in Archiv. edidit Gattula, Hist. Cassin., saec. VII, pag. 55.

Confirmantur privilegia omnia a Bar. m. archiep. monasterio concessa.

Quod monasterium ab archiepiscopo Baresibus excommunicari, vel alio modo molestari non possit;

Quod episcopus sacris inibi operari nequeat sine abbatibus consensu;

Quod abbas non eligatur nisi a monachis;

Quod bona spectantia ad monasterium liber. sint ab omni cuiuscumque persone molestia.

Solitae clausulae.

Apostolicae Sedis fore decernit: — Confirmat itidem, ac describit. — Confirmat quoque donationes omnes, quae in posterum eius favore fieri contingat. — Decernit, ut abbates Cassinenses caeteris abbatibus per Occidentem praecedant: — Ut chirotheria, dalmatica et mitra utantur: — Ut soli Apostolicae Sedi sint subiecti: — Ut quoscumque clericos suscipere possint sine episcopi contradictione: — Item et monachos, et sanctinoniales sibi subiectas indicare: — Palladii cellam romanam in hospitium eis concedit. — Abbatis electionem ad solos monachos spectare decernit, — Et consecrationem ad Romanum Pontificem: — Eique ius tribuit excommunicandi raptores rerum ad monasterium pertinentium, si eosdem episcopus loci excommunicare noluerit. — Item et libertatem sepulturae cuique si ibi sepeliri voluerit. — Roboratio paginae huius. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et carissimo fratri Girardo Cassinensis monasterii Beati Benedicti abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Omnipotenti Deo, cuius melior est misericordia super vitas, gratias agimus, qui gloriosus in sanctis suis, atque mirabilis, et virtutes suas ubicumque vult ineffabili bonitate ostendit. Ipse quippe dignationis suae potentia beatissimum Benedictum patrem omnium constituit monachorum: ipse eum monasticae legis latorem et operatorem esse disposuit: ipse illius meritis Cassinense monasterium, in quo et sanctissime vixit, et gloriosissime obiit, omnibus per Occidentem monasteriis clementi benignitate praefecit. Cuius profecto divinae bonitatis cooperatores existere Apostolicae Sedis auctoritas, et vestra circa Romanam Ecclesiam semper, ac nostro potissimum tempore, fervens devotio nos hortantur. Divinae igitur constitutionis propositum prosequentes, locum ipsum praecipua dilectione complectimur, et omnia, quae ad eam pertinent, quieta semper, et ab omnium mortalium iugo libera sub solius

sanctae Romanae Ecclesiae iure ac defensione perpetua permanere decernimus. In quibus haec propriis duximus nominibus adnotanda: in primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem Casini montis, monasterium S. Dei Genitricis Virginis Mariae, quod vocatur Plumbarola, monasterium S. Mariae in Cingla, cellam S. Benedicti in Capua cum cellis et pertinentiis suis, S. Angeli ad Formam, S. Ioannis Puellarum, S. Rufi, S. Benedicti Pizuli, S. Angeli ad Odaldiseos, S. Agathae in Anversa (1), S. Ceciliae et S. Demetrii in Neapoli, S. Sophiae in Benevento, S. Benedicti ad portam Ruffini, S. Nicolai in civitate Nova, S. Benedicti in Pantano, S. Nicolai in Petra Pulecina, S. Georgii in Fenecleo, S. Ioannis in Turlecoso, S. Petri in Rossano, S. Angeli in Capraria, S. Ianuarii prope Beneventum, Sancti Martini ibidem, S. Dionysii in Ponte, et Sancti Anastasii, S. Mariae in Canneto iuxta fluvium Trivium, S. Benedicti, S. Laurentii in Salerno, S. Mariae in Tremiti cum ipsis insulis, S. Liberatoris in Marchia cum omnibus suis pertinentiis, S. Benedicti in Marsi, S. Mariae in Luco, S. Cosmatis in Civitella, S. Angeli in Rarreo cum omnibus pertinentiis suis, S. Mariae Ancillarum Dei in civitate Cosentia, S. Mariae in Branza, S. Petri de Lacu, S. Petri de Ovellano, S. Erasmi et S. Benedicti et S. Scholasticae in Caieta, S. Magni in Fundis, S. Stephani et S. Benedicti et S. Agathae in Terracina, S. Petri in Foresta, S. Pauli ibidem, S. Mariae in Ponte-Curvo, S. Angeli, S. Niceneri, et S. Thomae in Troia, S. Eustasii in Pantatia, S. Benedicti in Larino, S. Benedicti in Pectinari, S. Mariae in Casale-Plano, S. Illuminatae in castello Lemusano, S. Trinitatis et S. Georgii in Termulae, S. Focati in Lesina cum lance et piscaria, S. Benedicti in Aseulo, S. Eustasii in Petra-Abundanti, S. Eustasii in Vipera, S. Mariae in Baretano, S. Scholasticae in Pinnis, S. Sal-

Confirmati iidem, ac descripti.

Prooemium.

Bona monasterii Cassinensis perpetua libertate T. III. et sub iure solius Apostolicae Sedis fore decernit.

(1) *Loge Aversa.* (n. r.)

vatoris in Tave, S. Nicolai iuxta fluvium Trutinum in Aprutium cum pertinentiis suis, S. Iohannis ad Scursionem, S. Benedicti in Trunto, S. Benedicti in Tesino fluvio, S. Appollinaris in Firmo, qui dicitur ad Oppanis, S. Mariae in Arboscla, S. Martini in Saline, S. Angeli in Marano, et Ss. Septem Fratrum, et S. Laurentii, S. Benedicti in Ripaursa: in comitatu Aquinensi cellam S. Gregorii, S. Mauritii, S. Pauli, Sancti Constantii, S. Christofori, S. Nicolai, S. Mariae in Albaneta, S. Nicolai in Ciconia, S. Benedicti in Clia, S. Nazarii in Comino, S. Valentini, S. Martini, S. Urbani, S. Angeli, S. Pauli, S. Felicis, S. Salvatoris, S. Angeli in Valle-Luci, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannucio, S. Mariae in Berulis (1), S. Petri in Esceleto, S. Luciae, et S. Petri in Coruli, S. Silvestri, S. Martini et S. Luciae in Arpino, S. Mariae de Castello Zopponis, S. Martini in Pede Arcis, S. Benedicti in Colle de Insula, S. Mariae in Baruco, S. Nicolai in Turrice, S. Germani in Sora, S. Benedicti in Paszesano, S. Petri in Morinis, Sancti Angeli in Pescolo-Canali, S. Patris in Formis, S. Angeli in Albe, Sancti Erasmi in Pomperano, S. Mariae in Cellis, S. Pastoris in civitate Tiburtina: in Venafro Sancti Benedicti, S. Nazarii, S. Martini in ipsa Furca, curtem S. Mariae in Sala, S. Benedicti Pizuli, ibidem, S. Benedicti in Cesima, S. Benedicti in Sessa et S. Leonis, curtem, quae dicitur Lauriana, S. Benedicti in Tiana cum pertinentiis suis, S. Mariae in Calvo, S. Nazarii in Anglona, S. Adintoris et S. Benedicti in Alila, S. Donaini in Telesia, S. Martini in Vulturno, in Amalfi S. Crucis, et S. Nicolai, S. Crucis in Isernia, S. Marci in Carpinone, S. Valentini in Ferentino, S. Angeli in Alguido, S. Marci in Ceceano, S. Agathae in Tusculano, et S. Ierusalem, S. Benedicti in Albano: in Roma monasterium S. Sebastiani in Palladio: in

(1) *Lege Ferrutis. (n. r.)*

Luca cellam S. Georgii: in territorio Pisanae civitatis S. Silvestri, S. Salvatoris in Civitella: in ducatu Spoletino S. Mariae in Calena, S. Benedicti in Trani, S. Benedicti in Baro, S. Petri Imperialis in Tarento: in Calabria cellam S. Anastasiae, S. Mariae in Tropea, S. Nicolai in Salectano, S. Eufemiae in Marchia: in comitatu Aretino monasterium Sancti Benedicti, et S. Benedicti in Crema: in Sardiniae insula ecclesiae (1) S. Mariae in Thirgo, S. Heliæ in Monte-Sancto, et S. Helisei, cum omnibus earum pertinentiis, S. Mariae de Sabucco, S. Mariae de Sorabho, S. Mariae de Tenecele, Sancti Petri de Trecingle, S. Nicolai et Sanctae Mariae in Solio cum pertinentiis earum, S. Nicolai de Talasa, S. Michaelis Ferrucisi, S. Georgii in Ticillo, S. Petri de Simbrano, S. Petri in Nurchi, S. Nicolai de Nugulbi, et S. Iohannis, S. Haeliae de Sitin: item civitatem, quae dicitur S. Germani, positam ad palem Casini montis, castellum S. Petri, quod ab antichis dictum est Castrum-Casini, castellum S. Angeli, Plumberolam, Pignatarium, Pedem-Montis, Iuncturam, Castrum S. Ambrosii, S. Appollinaris, S. Georgii, Vallem Frigidam, S. Andreae, Vantram Monasticam, Vantram Comitalem, S. Stephani, Teramum, Fractae, Castrum-Novum, Martulam cum curte, quae dicitur Casa Fortini, Cucurutum, Caminum, Suium cum omnibus pertinentiis suis ex utraque parte fluminis, Turrem ad mare iuxta fluvium Garelianum, Castrum Pontiscurvi, S. Petri in Flia, S. Victoris, Torroclum, Cervariam, Sancti Haeliae, Vallem-Rotundam, Sarracinescum, Cardetum, Aquam-Fundatam, Viticosum, Castrum Cetrarii cum pertinentiis suis et ecclesiis, in Marchia Teatina castellum Lastiniacum, Montem-Albrici, Mucclam, Sancti Quirici cum portu, Frisam, S. Iustam: in comitatu Asculano castellum, quod dicitur Octavum, et post montem, Civianum, et Trivitanum, et Cavinum: in Principatu ca-

(1) *Forstian ecclesias. (n. r.)*

stellum Ripae-Ursae, Montem-Bellum, Petra-Fracida, in Comino Vicum-Alvum, in territorio Carseolano castellum Auriculam, Piretum, Roccam-Incameratam, Fossam-Cecam: in Amalfi Fundicum, in territorio Troiano Castillionem de Baroncello, S. Iustam, villam S. Nicolai, quae de Galliciano dicitur; in monte S. Angeli Hospitale: in territorio Capuano Qualdum de Liburia: in comitatu Teuacensi curtem S. Felicis cum ecclesia S. Ippoliti.

Per praesentis quoque privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque in praesenti vestrum coenobium iuste possidet, sive in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus, et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Praeterea, patrum nostrorum vestigia subsequentes, vestrum coenobium caeteris per Occidentem coenobiis praefendum asserimus; et tam te, quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum superiores omnibus abbatibus consedere, atque in iudiciis priorem caeteris sui ordinis viris, sententiam proferre sancimus.

Usus etiam compagorum ac chirothecae, dalmaticae ac mitrae tam tibi, quam successoribus tuis in praecipuis festis et diebus dominicis ad missas, seu in consensu concilii habendum concedimus. Sane tam in ipso venerabili monasterio, quam et in cellis eius, cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem praeter Romanum Pontificem ditionem quamlibet aut excommunicandi, aut interdiciendi, aut ad synodum provocandi praesumere prohibemus: ita ut nisi ab abbate prioreve

loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam ibi audeat celebrare; liceatque ipsius monasterii et cellarum eius fratribus, clericis cuiuscumque ordinis, seu laicos de quocumque episcopatu ad conversionem venientes in sanitate, vel in aegritudine cum rebus suis, absque episcoporum vel cuiuslibet personae contradictione suscipere, nisi tunc idem clerici seu laici a dioecesanis episcopis pro certis fuerint excommunicati criminibus; liceat absque cuiuslibet saecularis vel ecclesiasticae potestatis inhibitione subiectos monasterii tui tam monachos quam sanctimonialia foeminas iudicare; liceat fratribus per cellas, in civitatibus constitutas, ad divina officia celebranda quandoeumque voluerint, signa pulsare, populum Dei tam in ipsam coenobium, quam et in cellas eius ad Dei verbum audiendum ingredi, nullus episcopus excepto pro communi totius civitatis vel parochiae interdicto prohibeat; Chrisma, Oleum sanctum, consecrationem altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, a quocumque mulieritis, catholico accipias episcopo, baptismum vero, et infirmorum visitationes per clericos vestros in oppidis vestris seu villis agetis. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione, quem volueritis, ordinetis: quem si forte Romano Pontifici in abbatem promovere placuerit, omnino tamen tanquam vestrae congregationis monachum sub vestra decernimus dispositione persistere. Reditum quoque, qui ab officialibus nostris ad Hostiam vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Obveniente te, nunc eius loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum, sicut in Domini praede-

Confirmat quoque donationes omnes, quae in posterum eius favore fieri contingat.

Decernit, ut abbatibus Cassinensibus per Occidentem praecedant:

Ut chirothecia, dalmatica et mitra utantur.

Ut soli Apostol. Sedi sicut subiecti:

Et quorumque clericos suscipere possunt sine episcoporum contradictione

Item et monachos, et sanctimonialia sibi subiecta iudicare:

Palladii cellam romanam in hospitium eis concedit.

Abbatibus electionem ad solos monachos spectare decernit.

Et consecrationem ad Romanum Pontificem.

cessoris nostri sanctae memoriae Leonis Papae privilegio continetur. Ad haec, tam praesentium, quam futurorum avaritiae ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas levas dicunt, seu direptiones in cuiuscumque abbatis morte aut electione, fieri auctoritate apostolica interdiximus. Porro pro amplioris benevolentiae gratia, quam nos praeter nostrorum praedecessorum dilectionem circa vestrum monasterium gerimus, licentiam tibi, ac legitimis successoribus tuis concedimus, ut si quis eiusdem monasterii vestri et cellarum eius possessiones aut res violenter abstulerit, postquam ipsorum episcopi, a vobis tertio invitati, iustitiam de eis facere omnino nelerint, vos super eosdem raptores, secundo tertiove communitos, canonicam excommunicationis sententiam proferatis. Sepulturam sane loci vestri, et monasteriorum vestrorum, liberam omnino esse censemus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem praefato coenobio iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

ΑΥ-CHΓ.

Eique ius tri-
buit excommu-
nicandi r ptes
rerum ad
monasterium
pertinentium,
si eosdem epi-
scopus Inci ex-
communicare
noluerit:

Item et liber-
tatem sepul-
tae cuiusq; si
ibi sepeliri ve-
luerit.

Roboratio pa-
ginae huius.

Calixti PP.
subscriptio.

Ego CALIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Berulis (1) per manum Ugonis sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi,

(1) *Lego Verulis. (n. τ.)*

xvi kalen. octobris, indictione prima, incarnationis dominicae anno m.cxxiii, pontificatus autem domini Calixti secundi Papae anno v.

Dat. die 16 septembris anno Domini 1123, pontif. anno v.

XXXVII.

Confirmatio monasteriorum ab Ottone Bambergensi episcopo in sua dioecesi constructorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasteria ab Ottone in Bambergensi dioecesi constructa sub Apostolicae Sedis protectione suscipiuntur. — Bona eisdem collata confirmantur. — Et cura episcopo Bambergensi demandatur. — Solitae clausulae.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ottoni Bambergensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonis fratrum nostrorum studiis non solum favere, sed ad ea ipsorum etiam debemus animos incitare: tuis ergo, carissime et venerabilis frater Otto Bambergensis episcopo, supplicationibus inclinatis, monasteria, quae ipse propriis sumptibus extruxisti, et Bambergensi Ecclesiae conferens, Apostolicae Sedis roborari munimine quaesivisti, in beati Petri eiusque Romanae Ecclesiae protectione suscipimus contra pravorum hominum nequitiam defensanda. Statuimus ergo, ut possessiones, praedia, et bona omnia, quae et fraternitas tua eisdem monasteriis divini amoris intuitu contulit, quaeque aliorum fidelium iusta oblatione concessa sunt, aut in futurum iuste legaliterque acquiri vel offerri contigerit, firma eis et illibata, Domino auctore, permanent. Ordinationes sane abbatum vel monachorum suorum a catholicis episcopis dioecesanis accipiant. Rerum vero ipsorum monasteriorum curam et administratio-

Exordium.

Monasteria ab Ottone in Bambergensi dioecesi constructa sub protectione Apostolicae Sedis suscipiuntur.

Bona eisdem collata confirmantur;

Et cura episcopo Bambergensi demandatur.

(1) Ex Concil. tom. xii. loc. cit.

nem in tuo tuorumque successorum arbitrio et potestate remanere censemus. Nulli itaque hominum facultas sit, eadem monasteria perturbare, aut eorum possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, vel temerariis fatigationibus vexare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat: cunctis autem eisdem monasteriis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scripta per manum Gervasii scriniarii regionarii et notarii sacri palatii.

XXXVIII.

Confirmatio dispositionis, ab Ottone Bambergensi episcopo factae, de mansis illius Ecclesiae propriis (1).

SUMMARICUM

Bona Ecclesiarum pretium peccatorum et pauperum patrimonium. — Ideoque non alienanda. — Mansi Bambergensis Ecclesiae non vendendi, sed de eorum fructu concinnanda luminaria. — Erectiones ab Ottone episcopo factae non immutandae.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ottoni Bambergensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Sanctorum Patrum praeceptis et canonicis sanctionibus demonstratur, quod praedia et possessiones Ecclesiarum, quae vota fidelium, pretia peccatorum et pau-

(1) Ex Baronio ad annum 1124.

Bull. Rom. Vol. II. — 44

perum patrimonium nuncupantur, vendi vel alienari non debeant. Quae enim divinae maiestatis obsequio, et caelestium secretorum usui sunt dicata, non decet in alienum ius redigi, vel in alterius servitii formam transmutari. Nempe (ut B. Symmachi Papae verbis loquamur) possessiones, quas unusquisque Ecclesiae propriae dedit aut reliquit arbitrio, alienari quibuslibet titulis aut distractionibus, vel sub quoocumque argumento, non patimur. Eapropter nos tuis iustis postulationibus annuentes, mansos, qui episcopalis mensae tuae servitio dediti sunt, in eodem statu, in quo bene a te dispositi cognoscuntur, futuris temporibus permanere praesentis scripti nostri confirmatione sancimus; statucentes, ut nulli successorum tuorum, vel alicui hominum, liceat eos vendere, sive in laicorum beneficium tradere vel in usus alios commutare; sed sicut a te dispositum est, de unoquoque praedictorum mansorum denarius unus annis singulis Bambergensi Ecclesiae pro anima imperatoris Henrici fundatoris eius, ad concinnanda luminaria conferatur. Abbatias vero et regulares canonicas pro industria tua in religionis ordine stabilitas, et alia a te recte constituta, nulli hominum facultas sit imposterum immutare. Si quis autem contra hanc confirmationem venire temerario ausu praesumpserit, excommunicationis vinculo subiacebit.

Data Laterani, idibus aprilis, indictione secunda (1).

Dat. die 13 aprilis anno Domini 1124, pontif. anno vi.

(1) Inter ea, quae S. Otto Bambergensis peregit antequam ad Pomeranos ad fidem christianam convertendos proficisceretur, haec refert Baronius: fundationem scilicet monasteriorum, et dotationem Ecclesiae Bambergensis sanctus hic siquidem apostolus ea omnia in dioecesi Bambergensi voluit prius disponere, ne paganorum saluti intentus, ea omittere videretur, quae a probo amanteque pastore commissus ei divinitus grex potuisset unquam desiderare. Plura hic dicenda essent, nisi operis huius natura et indoles breviter exigent, nec nos prohiberent dignus commemorari in enarratione factorum Ss. virorum.

Ideoque non alienanda.

Mansi Bambergensis Ecclesiae non vendendi, sed de eorum fructu concinnanda luminaria

Erectiones ab Ottone episcopo factae non immutandae.

Solidae clau-
solae.

Bona Ecclesiarum pretium peccatorum, et pauperum patrimonium.

XXXIX.

Assignatio finium Mutinensis Ecclesiae, cui bona omnia confirmantur: additis decretis nonnullis ad episcopalem iurisdictionem tuendam (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Assignantur termini. — Infra hos terminos totale Mutinen. episcopi ius in Ecclesiis omnibus. — Bonaque omnia ad Mutinensem Ecclesiam spectantia confirmantur: — Cum decreto omnimodae exemptionis ab omni molestia, etc. — Confirmatur decretum Urbani PP. II ne presbyteri, ad parochias per abbates monasteriorum electi, curam animarum absque episcopi consensu suscipiant. — Solitae clausulae. — Calixti PP. subscriptio.

Calixtus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Dodoni, Mutinensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo, frater in Christo charissime Dodo episcope, precibus annuentes, ad perpetuam sanctae, cui Deo auctore praesides, Mutinensis Ecclesiae pacem ac stabilitatem praesentis decreti auctoritate sancimus, ut universi episcopatus fines quieti deinceps omnino et integri tam tibi quam tuis successoribus conserventur, qui nimirum fines his distinctionibus distenduntur, videlicet a terminis illis, qui Lucanum et Pistoriensem episcopatus a Mutinensi dividunt, usque ad flumen illud, quod appellatur Burana, et usque ad terminum illum, qui vocatur Mutia, atque inde usque ad illum terminum, qui Bononiensem episcopatum (2) Mutinensem a Regino discernunt (5); ecclesiarum vero, quae infra hos terminos continentur, consecrationes, clericorum promotiones, decimas et oblationes secundum sanctorum ca-

Assignantur termini.

Infra hos terminos totale Mutinens. episcopi ius in Ecclesiis omnibus.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II. (2) For-sitan addendum et. (n. T.)

nonum constitutiones tibi tuisque successoribus concedimus et confirmamus; precipue in plebe S. Mariae de Boltruntio, quae est in curte Sici, et in capellis eius in omnibus ecclesiis, quae sunt in castro et in curte Solariae, et plebe Roncaliae, et in capellis eius in omnibus ecclesiis de Punteducis, in ecclesia Camurana, in ecclesiis de curte Curtiolae, in ecclesia de Scoplano, in ecclesia S. Petri in Siculo, et in ecclesiis, quae sunt in castro et curte Paciani, Leonensi abbazia, et in omnibus ecclesiis quae sunt in plebe Rubiani; quaecumque preterea bona, quaecumque possessiones, quas in praesenti legitime possidetis, vel in futurum, largiente Deo, iuste et canonice poteritis adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent. Decernimus ergo, ut nulli omnino episcoporum facultas sit, infra praedictos confines sine tuo vel successorum tuorum consensu ecclesiam consecrare, chrisma conficere, aut clericos ordinare praeter ecclesias et clericos de castro et burgo Nonantulae; nulli etiam hominum liceat praedictam Ecclesiam perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur tam tuis, quam clericorum et pauperum usibus profutura. Sane de presbyteris, qui per parochias ad monasteria pertinentes in Ecclesiis constituuntur, praedecessoris nostri sanctae memoriae Urbani II Papae sententiam confirmamus; statuentes, ne abbates in parochialibus ecclesiis, quas tenent, absque episcoporum consilio, presbyteros collocent; sed episcopi parochiae curam cum abbatum consensu sacerdoti committant, ut eiusmodi sacerdotis de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, abbati vero pro rebus temporalibus ad monasterium pertinentibus de-

Bonaque omnia ad Mutinensem Ecclesiam spectantia confirmantur.

Cum decreto omnimodae exemptionis ab omni molestia, etc.

Confirmatur decretum Urbani PP. II, ne presbyteri, ad parochias per abbates monasteriorum electi, curam animarum absque episcopi consensu suscipiant.

bitam subiectionem exhibeant, et sic sua cuique iara serventur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem vestrae Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO CALIXTUS Ecclesiae catholicae episcopus.

XL.

Instrumentum pacis initae inter Henricum IV imperatorem et Calixtum secundum PP. in concilio Wormacensi (1).

SUMMARUM

Henricus imperator dimittit omnem investituram per anulum et baculum. — Possessiones et regalia restituit; quaeque non habet, ut restituantur, curabit. — Pacem veram dat Pontifici. — Signaturae ecclesiasticorum, principum et Papae. — Calixti concessio facta imperatori, ut regalia per sceptrum electus ab imperatore recipiat: pacemque ei reddit. (R. T.)

(a) Ego Henricus, Dei gratia Romanorum imperator Augustus, pro amore Dei,

(1) Ex Baronio ad ann. 1122. Chronidis loco libet referre haec acta, quibus post multas calamitates dirumque schisma, reddita tandem Ecclesiae pax est. Eruit Baronius ab Urspergensis abbate: quae vero notantur in notulis, ex authographo in Codice Vaticano. (a) In nomine sanctae et individuae Trinitatis.

et sanctae Romanae Ecclesiae et Domini Papae Calixti, et remedio animae meae, dimitto Deo et sanctis (a) eius apostolis Petro et Paulo, et (b) sanctae catholicae Ecclesiae omnem investituram per anulum et baculum, et concedo in omnibus Ecclesiis (c) fieri electionem, et liberam consecrationem. Possessiones et regalia beati Petri, quae in principio huius discordiae usque ad hodiernam diem, sive tempore patris mei, sive etiam meo, ablata sunt, quae habeo, eidem sanctae Romanae Ecclesiae restituo, quae autem non habeo, ut restituantur fideliter (d) iuvabo. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum et principum, et aliorum tam clericorum quam laicorum (e) consilio principum, et iustitia, quae habeo (f) ut reddantur fideliter (g) iuvabo, et do veram pacem (h) Calixto, sanctae (i) Romanae Ecclesiae, et omnibus qui in parte ipsius sunt, vel fuerunt. Et in quibus sancta Romana Ecclesia auxilium postulaverit (1).

Haec omnia acta sunt consilio et assensu principum, quorum nomina subscripta sunt.

Adalbertus Moguntinus archiepiscopus.

Fridericus Coloniensis archiepiscopus.

Otto Bambergensis episcopus.

B. Spirensis episcopus.

A. Augustensis episcopus.

G. Traiectensis episcopus.

V. Constantiensis episcopus.

(a) Dei. (b) Sanctaeque. (c) Quae in regno vel imperio meo sunt. (d) Adiuvabo. (e) Quae in guerra ista sunt commissa. (f) Reddam quae non habeo. (g) Adiuvabo. (h) Domino. (i) Sanctaeque. (1) Illicusque apud Urspergensem: promissio imperatoris in Codice Vaticano: ex authographo adduntur ista: Et in quibus mihi querimoniam fecerit, debitam sibi iustitiam faciam.

omnem investituram per anulum et baculum.

Possessiones et regalia restituit; quaeque non habet, ut restituatur, curabit.

Pacem veram dat Pontifici.

Signaturae ecclesiasticorum, principum et Papae.

Solidae etiam.

Calixti PP. subscriptio.

Henricus imperator dimittit

E. Abbas Fuldensis.
 Northmannus dux.
 Fridericus dux.
 Bonifacius marchio.
 Cynnplhus comes Palatinus.
 Othbertus comes Palatinus.
 Berengarius comes.
 Godefridus comes Palatinus.
 Berengarius comes.
 Godefridus comes.
 Ego Fridericus Coloniensis episcopus
 et cancellarius recognovi (1).

Calixti concessio facta imperatori, ut regalia per sceptrum electus ab imperatore recipiat pacemque et reddat.

EGO CALIXTUS servus servorum Dei dilecto filio Henrico, Dei gratia Romanorum imperatori Augusto, concedo electiones episcoporum et abbatum Theutonici regni, quae ad regnum pertinent, in praesentia tua fieri, absque simonia et aliqua violentia, ut si qua inter partes discordia emergerit, metropolitani et provincialium consilio, vel iudicio, saniori parti assensum et auxilium praebet. Electum (2) autem regalia per sceptrum a te recipiat, exceptis omnibus, quae ad Romanam Ecclesiam pertinere noscuntur; et quae ex his tibi iure debet, faciat. Ex aliis vero partibus imperii consecratus, infra sex menses regalia per sceptrum a te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris, secundum officii mei debitum, auxilium meum praestabo. Do tibi veram pacem, et omnibus, qui in parte tua sunt vel fuerunt tempore huius discordiae.

Data anno MCCCXXII, nono calendis octobris (5).

Dat. die 23 septembris anno 1122.

(1) Hucusque Vaticanus Codex. Subiicitur vero promissioni Henrici, ab Urspergensis, eiusmodi facta imperatori concessio.

(2) Legendum putamus *Electus*. (R. T.)

(5) Hactenus Calixti Papae concessio. Extant eadem ipsa monumenta apud Willelmum Malmesburiensem. Pergit vero Urspergensis:

Huiusmodi scripta atque rescripta, propter infinitae multitudinis conventum, loco campestri iuxta Rhenum lecta sunt, data et accepta postquam multimodas laudes rerum gubernatori redditas, celebratis a domino Ostiensi divinis sacramentis, inter quae dominum imperatorem cum pacis osculo, sanctaque communionem plenissime reconciliavit, discessum est ab omnibus cum laetitia infinita.

Alterum quoque non multo post, idest in festo Sancti Martini, colloquium imperator cum principibus, qui priori non aderant, Babenberg habuit; ubi et cunctis in sua vota concordantibus, inter multa, quae tam ad regni, quam sacerdotii, congruebant honorem, maiorum composita, legatos proprios cum Romanis destinavit, et utrosque, nuntia simul et munera ferentes honorifica domio apostolico Calixto, consanguineo scilicet iam sibi met uttissimo, direxit.

Hucusque Urspergensis atque hic tandem durissimorum certaminum finis, quae per annos plurimos vi barbarica tyrannide imperatoria contra sanctam Ecclesiam excitavit, sive armis pugnando, sive (quod acerbius visum est) ipsos filios Christifideles, potissimum vero romanos cives, ab ipsa diro schismate separatos, in ipsam impie concitando, sive funestissimos antipapas horrenda monstra in sacrosanciam Apostolicam Sedem, angelis reverendam, cunctisque mortalibus venerandam, tanto totius orbis scandalo, intrudendo, ut plane omnibus perspicue clareque constiterit, non fuisse humanae potentiae, tot tantosque simul in Petri naviculam concitato fluctus ad perdendam eam potuisse vitari, illisque non mergi deorsum; sed sublimius maiori gloria tolli, atque firmari, neque humanarum virium, tot item tantosque simul in eandem eodem impetu flantes ventos, e portis inferi per angelos malos immissos, simul compescere; sed illius fuisse potentiae, cui mare atque venti obediunt; simul illius virtutis, qui fluctus ad perdendum ne fluant, obdurat in petram, et Petro dixit: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam (a): ut merito in tanta victoria triumphans Ecclesia concinuerit canticum Annae: Exultavit cor meum in Domino, et exaltatum est cornu meum in Deo meo (b): dilatatum est os meum super inimicos meos, quia laetitia sum in salutari tuo. Non est sanctus, ut est Dominus: neque enim est alius extra te, et non est fortis sicut Deus noster. Recinuerintque filii omnes propheticum carmen: Exulta et lauda habitatio Sion, quia magnum est in medio tui sanctus Israel (c).

(a) *Matth.* 16. (b) 1, *Reg.* 2. (c) *Isai.* 12.

HONORIUS II

PAPA CLXIII.

Anno aerae Christi comm. MCXXIV.

Lambertus, patria Bononiensis, episcopus Velitrensis, mox Ostiensis, electus est et coronatus Romanus Pontifex die 21 decembris anno 1124 (1), sedit in pontificatu annos v, mensem unum, dies xxv (2), imperantibus in Oriente Calo-Iohanne, in Occidente vero Henrico IV imperatoribus. Fecit ordinationes in urbe plures, quibus creavit complures presbyterorum ac diaconorum, et aliorum minorum ordinum. Laterani infirmatus ad mortem, ad monasterium Sancti Andreae se deferri iussit, ibique in pace defunctus est (3) die 14 februarii 1150, sepultus in basilica Salvatoris. Non vacavit sedes.

(1) Io Calixti II vita diximus, vacasse sedem post eius obitum dies viii, clausa obitus die: putamus enim Honorium electum die 20, qui agnoscens electionem sui minus canonicè processisse, in conspectu fratrum (ut habetur in quodam Codice Vaticano a Baronio relato) sponte mitram et mantum refutavit atque deposuit. Fratres tam episcopi quam presbyteri et diaconi cardinales, videntes ipsius humilitatem, prospicientes in posterum, ne in Romanam Ecclesiam aliquam inducerent novitatem, quod perperam factum fuerat, in melius reformarunt: et eundem denuo advocantes, ad eius vestigia procederunt, et tanquam Pastori suo et universali Papae consuetam obedientiam exhibuerunt, quod fortasse die sequenti vigesima quinta decembris factum est.

(2) Sic habet Iohannes de Ceccano in Chronico, et annalista abbatiæ de Margan., tom. II collectionis Oxoniensis: in octavo autem ex cathalogis, Criticæ Baronianæ præfixis, legitur A. V. M. II rotundo quidem computo: caeteri cathalogi non audiendi.

(3) Ut inquit Pandolphus Pisanus in vita Honorii.

I.

Bona canonicorum S. Vincentii Bergomen., quorum collegium sub tutela Sedis Apostolicæ recipitur, eidem confirmantur, cum omnimoda libertate atque immunitate (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonicorum collegium sub S. Sedis tutela recipitur: — Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmantur, cum decreto omnimodæ exemptionis ab omni perturbatione. — Et quod episcopo nulla iurisdictio sit super iisdem bonis. — Solitæ clausulæ. — Honorii PP. subscriptio.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alberto archipresbytero, et fratribus, in Matrice Bergomeni Ecclesia Sancti Vincentii canonicè viventibus, eorumque successoribus in eadem religione manentibus, in perpetuum.

Ad hæc in Apostolicæ Sedis regimine, disponente Deo, promoti sumus, ut piis votis assensum præbere, auresque nostras inclinare iustis petitionibus debeamus; quia sicut iniusta poseentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et iusta postulantium non est differenda possessio. Qua propter vestris, in Domino filii, postulationibus elementis pietate annuimus, et Beati Vincentii ecclesiam una cum vestrae congregationis collegio, ac omnibus ad ipsum pertinentibus, sub tutela Apostolicæ Sedis recipimus. Per præsentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona seu possessiones a catholicis episcopis, sive religiosis regibus Ecclesiæ vestrae tradita, quæque in præsentiarum iure possidet, et quæcumque in futurum, largiente Domino, iuste et canonicè poterit adipisci in ecclesiis, oppidis, villis et decimis, in mundinarum redditibus, sive aliis rebus, tam vobis, quam vestris successoribus regulariter viventibus, firma semper et integra con-

Exordium.

Canonicorum collegium sub S. Sedis tutela recipitur.

Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmantur, cum decreto omnimodæ exemptionis ab omni perturbatione.

(1) Ex Chronicorum Tabulario editid Ughell., Ital. Sac., tom. IV, ubi de episcopis Bergomen.

serventur. Decernimus ergo, ut quoad in canonica disciplina observantia permanseritis, nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Interdicimus etiam, ut nec episcopo, nec alicui personae facultas sit, communitatis vestrae bona in proprios usus deflectere, sive in beneficium aliis dare, vel modis aliis ad praebenda fratrum, vel communi utilitate alienare; locationes vero, commutationes vel investigationes praediorum communi fratrum consilio pertractentur; nec huiusmodi ius ab episcopo, vel personis quibuslibet, invadatur: salva tamen canonica catholicorum episcoporum Bergomen. reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, huius nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit: secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet. Observantibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, ii kal. martii, indictione III, incarnationis dominicae MXXXV, pontificatus autem domini Honorii secundi Papae anno primo.

Dat. die 28 februarii anno 1125,
pontif. anno 1.

II.

Confirmatio excommunicationis latae in Fulconem comitem Andegavensem (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Fulconem mirari divortium illiciti matrimonii filiae suae a legato iudicatum servare contempsisse; — Eumque legati nuntios durius accepisse. — Sententiam excommunicationis in terram comitisque personam promulgatam confirmat.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis illis clericis Turonensibus matris Ecclesiae Sancti Mauricii, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut boni et humiles filii sunt paternae dilectionis nexibus acrius adstringendi, ita ingrati et inobedientes sunt rigore iustitiae coercendi.

Siquidem compertum habuimus, quod Fulco Andegavensis comes divortium illiciti matrimonii filiae suae, et Guillelmi filii Roberti comitis a dilecto filio nostro I. cardinali presbytero, Apostolicae Sedis legato, et ab illis fratribus nostris coepiscopis et sapientibus viris, accepta idoneorum probatione testium, iudicatum servare contempsit.

Praeterea, quod gravius est, uti accepimus, ad B. Petri et sanctae atque apostolicae Romanae Ecclesiae iniuriam, praedicti legati nuntios, ad eum directos, capiens, et in arcta custodia per duas septimanas retinens, barbas eorum et capillos flammis exurere, et literas in conspectu hominum sub dio eremare praesumpsit.

Unde legatus idem in propriam comitis terram interdictionis, et in personam eius excommunicationis sententiam promulgavit. Nos ergo, habito fratrum consilio, eandem usque ad condignam satisfactionem sententiam ratam habemus. Interdictum autem praecipimus observari.

Datum Laterani pridie idus aprilis.

Dat. die 12 aprilis anno Domini 1125,
pontif. anno 1.

(1) Ex tom. I Concil. Labbei, pag. 910.

Et quod episcopo nulla iurisdicatio sit super usdem bonis.

Solidae clausulae.

Honorii PP. subscriptio.

Prooemium.

Fulconem mirari divortium illiciti matrimonii filiae suae a legato iudicatum servare contempsisse;

Eumque legati nuntios durius accepisse.

Sententiam excommunicationis in terram comitisque personam promulgatam confirmat.

III.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum Cluniacensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Confirmatio diplomatum Gregorii VII, Urbani II et Paschalis II. — Enumeratio bonorum, quae confirmantur: — In abbatis Cluniac. monasterio subiectis non eligendi abbates, nisi accedente consensu abbatis Cluniacensis. — Prioratus eisdem monast. subiecti. — In quibus si abbates non adsint, numquam eligendi. — In parochiis per ipsum abbatem eligendi presbyteri, qui tamen curam animarum ab episcopis accipiant: prout etiam ecclesiarum ipsarum consecrationes. — Omnimoda immunitas a quocumque gravamine: — Atque etiam a quacumque ecclesiastica censura, nisi a Romano Pontifice illata fuerit. — Item et a quacumque molestia, vi etc. — Solitae clausulae. — Honorii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Petro abbati venerabilis monasterii Cluniacensis, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Proœmium.

Incomprehensibilis et ineffabilis divinae miserationis potestatis, nos hac providentiae ratione in Apostolicae Sedis administratione constituit, ut paternam de omnibus Ecclesiis sollicitudinem gerere studeamus. Siquidem S. Romana Ecclesia, quae a Deo sibi concessum omnium Ecclesiarum retinet principatum, tamquam diligens mater, singulis debet Ecclesiis instanti vigilantia providere. Ad ipsam enim, quasi ad caput et matrem ab omnibus est concurrentum, ut eius uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, et a suis oppressionibus releventur. Condecet igitur ut Ecclesias, et venerabilia loca, maxime quae ad speciale ius, et singularem proprietatem S. Romanae, cui Deo auctore servimus, spectant, Ecclesiae specialioris praerogativae sortiantur honorem, et apostolicae auctoritatis munimine roborentur. Quamobrem, dilecte in Christo

(1) Edidit Marrier, Biblioth. Cluniac., col. 1377.

filii Petre abbas, iustis postulationibus tuis elementis inclinati, quicquid libertatis, quicquid tuitionis, quicquid auctoritatis praedecessores nostri, Ecclesiae Romanae Pontifices, praesertim apostolicae memoriae nom. Gregorius VII, Urbanus, et Paschalis II (1), discretionis ratione, vestro monasterio, et locis ad id pertinentibus, contulerunt, nos quoque praesenti decreto auctore Domino confirmamus: in quibus haec propriis sunt visa nominibus adnotanda, abbatiae S. Egidii, S. Benedicti super Padum, S. Bertini, S. Wlmarii, Hanoleurt, Pontesera, S. Germani Antissiodorensis, S. Mariae Virziliacensis, S. Austremonii de Mausac, Figiacensis, Viernensis, Menatensis, S. Petri Moysiaccensis, Novi-Monasterii Pictavensis, S. Ioannis Angeliacensis, S. Martialis Lemovicensis, S. Petri Malliacensis, S. Cypriani Pictaviensis: in quibus praeter consensum Cluniacensis abbatis abbas nullatenus eligatur. De prioratibus, in Hispaniis prioratus Sanctae Mariae de Hazara, S. Isidori, S. Zoili, Villavert, Villafraanca, S. Salvatoris de Cornillana, S. Martini de Formesta: obedientia (2) de Astura, obedientia de Valuert, obedientia de Pacluntera, S. Martini de Heda, S. Lizerii de Begorra, Setimont, Elsa, S. Orientis de Auxia, Moyrac, Alayrac, Carrenna, obedientia Bernardi vice-comitis de Boorti, S. Fidis de Morlaus, S. Ioannis de Gordum, S. Eutropii de Sanctonis, obedientia de Dulone, obedientia S. Martini de Axia, Volta Salsinaniae, obedientia de Arfolia, Silviniacus, S. Salvatoris, S. Stephani de Hiverno, Leurci, S. Reveriani, Maeiurium, Virzeiacum, Paredum, Marciniacus, Amberta, ecclesia de Balbiniaeo, Xantholicus, Ginniacus, Ymmunt cum Promili, Conzi cum ecclesiis suis, ecclesia de Rossilione, ecclesia de Abblione, ecclesia de S. Baulilio, ecclesia de Primasel, ecclesia de Periaco, Ronpont, S. Saturnini Fornacensis, Pon-

Confirmatio diplomatum Gregorii VII, Urbani II, et Paschalis II.

Enumeratio bonorum, quae confirmantur.

In abbatis Cluniacensi monasterio subiectis non eligendi abbates, nisi accedente consensu abbatis Cluniacensis.

Prioratus eisdem monasterii subiecti.

(1) Huiusmodi privilegia lege suis in locis.

(2) Vide superius, pag. 171. (s. r.)

sorges, Podiolennum, S. Marcelli de Salzeto, S. Gallae, Sanctae Luciae, Canagobia, Valentiola, Rosans, obedientia de Alaceard, Vigilium, obedientia de Donna, S. Victor de Geneva, monasterium de Condaminis, Altapetra, Paterniacum, Romanum monasterium, Valclusa, obedientia de Megis, S. Albini de Basilia, S. Maria de Charitate, Donzi, ecclesia de Petuerio, Novigentum, Longus Pons, S. Martini de Campis, obedientia Crespeii, Ascerenz, Abedvilla, S. Cosmae de Normania, Bogessem, Runilly, ecclesia de Permis, S. Proiecti de Bethurna, Leunum, S. Marghereta, Britinium, S. Petri de Calce, S. Salvii iuxta Valentines, obedientia de Tupim, Consiacus, Turris super Marna, S. Theobaldi, de Vitreio, S. Marghereta Gava, Villare, Alta-Cherica insula, cella S. Pancratii de Legiis, Nottingham, Mons-Acutus, obedientia de Balma, Castellum, Roddotium, ecclesia Ferrariae, S. Maioli de Pappia, Baresate, Avertemala, Olgia, Cantur, Pontida, Figiria, Fontanella, Portesana, S. Pauli de Argona, Provalium, S. Pauli intus lacum, Rodaga, Virgiliana, Quinciana, Mediana, S. Gabrielis de Cremona, S. Marci de Lauda, S. Gregorii de Placentia. In omnibus autem prioratibus et cellis, quae nunc sine proprio abbate, vestro regimini subiectae sunt, nullus futuris unquam temporibus abbatem ordinare praesumat. Liceat quoque vobis seu fratribus vestris in Ecclesiis presbyteros eligere, ita tamen, ut ab episcopis, vel episcoporum vicariis, animarum curam absque venalitate suscipiant. Quam si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tum presbyteri ex Apostolica Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequentur. Ecclesiarum vero seu altarium consecrationes, ab episcopis, in quorum dioecibus sunt, locorum vestrorum fratres accipiant; si quidem gratis ac sine pravitate voluerint exhibere; alioquin, a catholico, quem malueritis, episcopo, consecrationum ipsarum sacra-

menta suscipiant. Neque cuilibet facultas sit, aut claustris vestris, aut locorum vestrorum fratres pro vivorum seu defunctorum eleemosynis iustis, ob salutem datis, inquietare; sed tam virorum quam mulierum oblationes, quae ad eos afferuntur, in usu servorum Dei pauperumque profecturas recipere liceat. Statuimus etiam, ne cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione, divinorum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi ipsi, quam et famuli eorum, et qui se monasticae professioni doverunt, clausis ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis divinae servitutis officia celebrent, et sepulturae debita peragant. Concedimus etiam vobis, laicos seu clericos saeculares, nisi qui pro certis criminibus excommunicati sunt, ad conversionem per loca vestra suscipere. Sane terminos immunitatis loci vestri, qui a praefato antecessore nostro Urbano Papa constituti sunt, praesentis decreti nostri pagina confirmamus: ne videlicet ullus homo cuiuscumque conditionis ac potestatis invasionem praedam aut rapinam facere, sive homicidium perpetrare praesumat infra ipsorum limites terminorum. Praeterea decernimus, ut nulli omnino hominum liceat, vestrum venerabile monasterium, et loca ei subdita, temere perturbare; sed eorum possessiones, et bona caetera, quae pro animarum salute iam data sunt, vel in futurum Deo miserante donari contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emenderit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi, aliena fiat, atque in extremo examine

Omnimoda immunitas a quocumque gravamine:

Atque etiam a quocumque ecclesiastica censura, nisi a Romano Pontifice illata fuerit.

Item et a quocumque molestia, vi, etc.

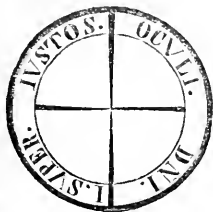
Solutae clausulae.

In quibus si abbates non adsint, nunquam eligendi.

In parochiis per ipsum abbatem eligendi presbyteri, qui tamen curam animarum ab episcopis accipiant: prout etiam ecclesiarum ipsarum consecrationes.

districtae nitioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant: salvo in omnibus Romanae Ecclesiae iure et Sedis Apostolicae reverentia. Amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Crescentius Sabincensis episcopus ss.
Ego Petrus Portuensis episc. ss.
Ego Unalis Albanus episc. ss.
Ego Willelmus Praenestinus episc. ss.
Ego Ægidius Tuseulanus episcopus consensi.

Ego Gregorius presbyter card. S. Apostol. s.

Ego Rossemagnus diaconus card. S. Georgii s.

Ego Cosmus S. Mariae in.... s.

Ego Gregorius S. Angeli diaconus card. s.
Datum Laterani per manum Aymerici S. R. E. diac. card. et cancellarii, iv nonas aprilis, indict. iii, incarn. dominicae anno mxxv, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 1125,
pontif. anno 1.

IV.

Confirmatio bonorum omnium sanctae Feretranae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia Feretrana sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Et

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de episcopis Feretranis.

Bull. Rom., Vol. II.

45

confirmantur bona omnia ad eam pertinentia, quae enumerantur. — Cum decreto perpetuae immunitatis. — Minantur solita poenae privilegii huius violatoribus. — Honorii PP. subscriptio.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Feretrano episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et utilitati salubriter, auxiliante Deo, providere. Proinde, carissime in Domino frater Petre, sanctam Feretranam Ecclesiam, cui Deo auctore praesides, in beati Petri tutelam, nostramque protectionem suscipimus: statuentes praesentis privilegii auctoritate, ut Ecclesiae possessiones, et bona quaecumque, quae vestra Feretrana Ecclesia impraesentiarum iuste et legitime possidet, sive in futurum, largiente Domino, iuste atque canonice poterit adipisci, firma ei et illibata permanent: in quibus haec propriis duximus nominibus exprimenda, videlicet: S. Pancratii capellam, Sancti Martini in Monte, capellam Sanctae Sophiae, capellam Sanctae Mariae in Plebe cum curte sua, plebem Sancti Laurentii in Folia cum pertinentiis suis, capellam Sancti Michaelis cum curte sua, monasterium Sanctae Mariae in Scriptino cum omnibus suis pertinentiis, plebem Sancti Iohannis in Carpineo cum suis pertinentiis, capellam S. Marini, et possessionem quae est in Carpineo, plebem Sancti Cassiani in Pissino cum omnibus suis pertinentiis, et fundum suum integrum, capellam Sancti Theodori cum suis pertinentiis, et terram in Valle Cava et Moladano, plebem Sancti Theonisti in loco qui dicitur Corina, cum omnibus pertinentiis suis, plebem Sancti Marini cum castello et pertinentiis suis omnibus, plebem Sanctae Agathae cum omnibus pertinentiis suis, et curte, quae vocatur Farnito, in loco qui dicitur Ovitione, plebem Sancti Martini in Murisiano cum

Exordium.

Ecclesia Feretrana sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Et confirmantur bona omnia ad eam pertinentia, quae enumerantur.

pertinentiis suis, plebem Sancti Hilarii cum pertinentiis suis, plebes Sanctae Mariae in Vico cum pertinentiis, plebes Sancti Stephani in Murlo cum pertinentiis suis, monasterium Sancti Martini in Saltu cum pertinentiis suis, plebes Sancti Petri in Cultu cum pertinentiis suis, plebem Sancti Petri ad Missam cum pertinentiis suis, fundum Hermannum in integrum, fundum Adinum in integrum, monasterium Sancti Salvatoris in Fundo, cellam Fausti in integrum cum suis pertinentiis, plebem Sancti Martini de Vivedo cum omnibus suis pertinentiis, cum castello, quod vocatur Casale de Ilice, plebem Sancti Cassiani in campo Iuvenici cum pertinentiis suis in integrum, plebem Sanctae Mariae in Romania cum omnibus suis pertinentiis, plebem Sanctae Mustiolae cum pertinentiis suis, monasterium Sancti Severini cum pertinentiis suis, capellam Sancti Proculi cum pertinentiis suis, et tertiam partem de fundo Atiliano, tertiam partem de fundo Bucuniano, tertiam partem de fundo Iustorum cum campo, qui vocatur Martii in integrum, tres petiolas de terra fundi Atiliani, Stabulo, tertiam partem de fundo qui vocatur Plegae, fundum Plegni in integrum, fundum Alsidiarum, qui vocatur Campus Planus, fundum Frigi in integrum, fundum Antimaria in integrum, fundum Columnella in integrum, fundum post Cullina, capellam Sancti Archangeli in integrum, fundum vallis Donatuli, massam Licinianam in integrum, fundum Ausi in integrum, cella Fausti, Scannulas maiores et minores in integrum, capellam Sanctae Agathae cum castro, quae vocatur Petra Anellaria, capellam S. Georgii in integrum, fundum Cervianum in integrum, fundum Capicinianum, curtem, quae vocatur Grilena, cum omnibus pertinentiis suis in castello Felicitatis, capellam Sancti Martini in Castagnolo, capellam Sanctae Sophiae in Aquatario, capellam S. Mariae in Metavistis in integrum, ecclesiam Florae in Scapinio, fun-

dum Sittianum, fundum Campo-Planum cum omnibus suis pertinentiis, Castellum Novum, quod vocatur Petrella: salva in omnibus Romanae Ecclesiae iustitia et reverentia. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat etc. Si qua etc. Cunctis autem etc. (*ut in caeteris antepositis*). Amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, 11 kal. maii, indictione III, anno dominicae incarnationis MXXV, pontificatus autem D. Honorii II PP. anno 1.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1125, pontif. anno 1.

V.

Ecclesiae provinciae Aemiliae, et exarchatus Ravennae, Gualterio archiepiscopo et successoribus confirmantur in perpetuum (1).

SUMMARICUM

De obedientia a caeteris Ecclesiis Romanae tamquam capiti praestanda. — Gualterii archiep. singularia merita in Sedem Apostolicam. — Eidem et successoribus confirmantur Ecclesiae Aemiliae, caeteraeque exarchatus Ravennae, et nonnulla monasteria. — Decretum immunitatis honorum ad Ravenn. Ecclesiam pertinentium, cum solius clausulis. — Honorii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gualterio Ravennati archiepiscopo, eiusque successoribus canonice promovendis.

Sacrosancta Romana Apostolica Ecclesia ab ipso Salvatore nostro Domino Iesu Christo caput et cardo est omnium instituta (2). Non decet igitur a capite membra discedere, sed eminenti rationi, et superni provisioni Capitis obedire; moderatrix autem discretio Capitis, singulorum mem-

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de Ravennat. archiepp. (2) Adde Ecclesiarum.

Cum decreto pergitur: e immuni estis. Minantur solita: provisione huius violatoribus.

Honorii PP. subscriptio.

De obedientia a caeteris Ecclesiis Romanae tamquam capiti praestanda.

brorum officiosas actiones considerans, uniuscuiusque ius, et ordinem, et natura constitutum, distincte reservat, et quibuscumque nobilibus vetustatis suae dignitatem, sine invidia, sociali charitate custodit. Hac igitur inducti ratione, honorem famosis Ravennatis Ecclesiae, Apostolicae Fidei propriae specialis filiae, sine diminutione aliqua volumus conservare; ideoque, venerabilis frater Gualteri, quem pro Ecclesiae strenuitate, doctrinae, religionis, et morum honestate, plena in Christo caritate diligimus, tuis rationabilibus postulationibus paternae pietatis affectu annuimus. Per praesentis itaque privilegii paginam confirmamus episcopatus, videlicet, Aemiliae provinciae, idest Parmae, Placentiae, Regii, Mutinae, Bononiae, Ferrariae, Adriae, Comacli, Imolae, Faventiae, Forolivii, Foripompilii, Bobii, Caesenaе, Ficolae. Praeterea confirmamus vobis exarchatum Ravennae, qui Romanae Ecclesiae iuris est, et monasteria Sancti Alberti, Sancti Hilarii, seu caetera monasteria et possessiones ad vestram Ecclesiam pertinentes, per authentica privilegia ab antecessoribus nostris, et catholicis regibus traditas. Pomposiani quoque monasterii curam personae religionis tuae, salvo Ecclesiae nostrae iure, committimus, ut regularis disciplina per suam (1) industriam reformetur. Nulli ergo omnino hominum facultas sit, nostram Ravennatem Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones eius auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur tam tuis, quam clericorum et pauperum usibus profutura. Si qua igitur ecclesiastica in futurum, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi praesumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate

(1) *Lege tuam* (a. r.)

cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servavitibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bonifacius cardinalis S. Marci subscripsi.

Ego Gregorius cardinalis Ss. Apostolorum subscripsi.

Ego Benedictus cardinalis tit. Eudoxiae subsc.

Ego Anastasius presbyter cardinalis tit. S. Clementis subscripsi.

Ego Conradus presbyter cardinalis tit. Pastoris subscripsi.

Ego Desiderius presbyter cardinalis tit. S. Praxedis subscripsi.

Ego Deus-dedit cardinalis presbyter tit. Ss. Laurentii in Damaso subscripsi.

Ego Petrus Pisanus presbyter cardinalis S. Martyris Susannaе subscripsi.

Ego Petrus cardinalis tit. S. Calixti subscripsi.

Ego Petrus presbyter cardinalis S. Marcelli subscripsi.

Ego Vitalis Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Petrus Portuensis episcopus subscripsi.

Ego Guilidinus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Aegidius Tuseulanus episcopus subscripsi.

Ego Comes Sanctae Mariae in Agro diaconus subscripsi.

Ego G. G. diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Romanus diaconus cardinalis S. Angeli subsc.

Ego G. G. diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Honorii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Gualteri archiepiscopi insignis merita in Sedem Apostolicam.

Eidem et successoribus confirmantur Ecclesiae Aemiliae, caeteraque exarchatus Ravennae, et monasteria monasteria.

Decretum immunitatis honorum ad Ravennat. Ecclesiam pertinentium, cum solitis clausulis.

Datum Laterani per manum Aymerici
an. MCXXV dominicae incarnationis.

Dat. anno 1125, pontif. anno 1.

VI.

Privilegium confirmationis bonorum omnium, ad Savignienſe monaſterium Eboracen. dioeſiſis ſpectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona cum praesentia, tum futura monasterio confirmantur: — Libera a cuiuscumque personae molestia, sub poena excommunicationis declarantur.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gaufrido abbati S. Trinitatis de Savignio, eiusque successoribus regulariter substitutendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii cura commissa est, ut et bene placentem Deo religionem laboremus statuere, et stabilitam exacta diligentia conservare. Ea propter, dilecte in Domino filii Gaufride abbas, venerabilis fratris nostri Turstini Eboracensis archiepiscopi precibus inclinati, tuis rationabilibus postulationibus dumtaxat annuendum. Statuimus enim, ut monasterium B. Trinitatis de Savignio, cui Deo auctore praesse cognosceris, quaecumque impraesentiarum iuste et legitime possidet, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant: quaecumque praeterea in futurum, largiente Deo, concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, poteritis adipisci, firma vobis et integra conserventur, salva nimirum dioecesani episcopi iustitia et reverentia. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerario vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substitutione et gu-

Bona cum praesentia, tum futura in monasterio confirmantur.

Libera a cuiuscumque personae molestia, sub poena excommunicationis declarantur.

bernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis autem huic nostrae constitutioni sciens, temerario ausu contraire tentaverit, anathematis sententiam se noverit incursum.

Datum Lateranis v idus decembris (1).

Dat. die 9 decembris.

VII.

Confirmatio cudendi monetam in terris sibi subiectis favore Savarii de Maloleone sub annuo censu unius marchae auri (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ius excudendi monetam ab Angliae rege concessum, a Pontifice confirmatur. — Censu annuo aureae marchae imponitur. — Solitae clausulae. (R. T.)

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Savario de Maloleone Crucesignato, salutem et apostolicam benedictionem.

Invicta fides et devotio indefessa quam erga Ioannem regem Anglorum nosceris habuisse, te ac tua ponendo pro ipso, sicut illi materiam praestitit te dignis honoribus munerari, sic et nobis, tuis remunerationibus praestandi favorem non immerito persuadet; ut tua circa eum grata obsequia, et ipsius erga te retributam gratiam approbantes, utriusque Siciliae reddamus honorificentiam clariorum. Cum igitur, sicut tua nobis exhibita petitio continebat, idem rex pensatis tuae devotionis obsequiis in terra tua endendae monetae, tibi liberam de liberalitate regia concesserit facultatem, sicut in eius literis plenius continetur; nos, concessionem huiusmodi gratam habentes, eam tibi, sicut iuste possides et quiete, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Ad iudicium

Exordium.

Ius excudendi monetam ab Angliae rege concessum a Pontifice confirmatur.

(1) Ex ms. monasterii huius edidit Mart., tom. I Thesaur. Nov. Anecdot., pag. 561.

(1) Edmundus Martene hoc primum a se editum privilegium notat inter monumenta anni 1124 et sequentis. (2) Ex Archiv. Vatic.

Census annuus
auræ marchæ
imponitur.

autem huius a Sede Apostolica confirmationis obtentæ, unam marcæ auri annis singulis, quibus moneta ipsa endetur, nobis et successoribus nostris evolvet. Nulli ergo omnino hominum liceat hæc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani xx kalendas maii, pontificatus nostri anno ii.

Dat. die 12 aprilis anno Domini 1126,
pontif. anno ii.

VIII.

Adempta a Calixto II Pisanis archiepiscopis consecrandorum in insula Corsica episcoporum prærogativa, eisdem restituitur (1).

SUMMARICUM

Exordium. — Series agitæ sæpius huius controversiæ: — Eius examen coram Honorio PP. — Iudicium archiepiscoporum et episcoporum asserentium ius controversarum consecrationum Pisanis archiep. — Nomina eorum, qui huic scripto sese subscripserunt. — Honorius PP. sententiæ huiusmodi confirmat, iusque metropolitanicum super omnibus Corsicæ Ecclesiis concedit Pisanis archiep. — Pallii usum eisdem indulget. — Solitæ clausulæ privilegii hoc confirmantes. — Honorii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Rogerio Pisano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in sancta Matre catholica et universali Romana Ecclesia, quæ iustitiæ sedes est, nos auctore omnium bonorum Deo cognoscimus constitutos, ut suam Ecclesiis omnibus iustitiam conservemus, et si quid perperam gestum esse noverit.

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iii, ubi de Pisanis archiepiscopis.

Solitæ clausulæ.

imus, rationis consilio ad rectitudinis tramitem reducamus, quatenus et quæ corrigenda sunt, ordine iudiciario corrigantur, et quæ recte statuta noscuntur, in sui vigoris robore perseverent. Prædecessor equidem noster sanctæ memoriæ Urbani Papa, iustitiæ ac charitatis intuitu, consilio episcoporum et cardinalium, et aliorum fidelium assensu, Pisanæ Ecclesiæ, et Daiaberto, qui ei præsidebat, eiusque successoribus canonice intrantibus, Corsicane insulæ episcopatus regendos et disponendos commisit, atque subiecit. Eundemque Daiabertum in archiepiscopum insulæ Corsicane promovit, et Corsicanis episcopis, ut ei tamquam metropolitanico suo obedirent, per obedientiam præcepit. In magna namque et diuturna schismaticorum tempestate, quam Romana tunc temporis patiebatur Ecclesia, Pisanorum civitatem multis laboribus fecit obnoxiam. Corsicana vero, tam proximitate spatiorum, quam negligentia pastorum, dominorum insolentia, et desuetudine legatorum Sedis Apostolicæ, a subiectione et obedientia Romanæ Ecclesiæ deferbuerat, et dissolutioni ac dissipationi dedita ecclesiastici ordinis pene deseruerat disciplinam. Proinde idem prædecessor noster tota Pisanis collatorum beneficiorum meritis digne respondit, et Corsicane Ecclesiæ, quæ Pisanis propior est, debita charitate providit. Postmodum vero successor eius Papa Gelasius, eiusdem charitatis respectu, idem iuris et dignitatis, quod a domino Urbano Papa Pisanæ Ecclesiæ collatum fuerat, auctoritate sui privilegii confirmavit. Quo de hac luce assumpto prædecessor noster Papa Calixtus eiusdem rationis consideratione, quod ab antecessoribus eius Urbano et Gelasio datum et confirmatum Pisanæ Ecclesiæ fuerat, privilegii sui munimine roboravit. Iannenses autem honori Pisani populi invidentes, et eorum incrementum aequo animo non ferentes, huius rei sumpta occasione, guerram contra Pisanos moverunt. Unde caedes, incendia, et

Ser-es agitæ
sæpius huius
controversiæ:

Exordium.

multae christianorum captivitates, peccatis exigentibus, contigerunt; et debacchandi in christianos Sarracenis multa crevit audacia. Praeterea Ianuenses ad urbem venientes, romanum clerum et populum sollicitare attentius studuerunt, suadentes eis magnum esse Romanae Ecclesiae detrimentum, nisi concessa dignitas Pisanae auferretur Ecclesiae. Asserebant enim Romanam Ecclesiam huius guerrae causam et fomentum existere; et si Corsicanorum episcoporum consecratio ad proprium dominium Romanae revocaretur Ecclesiae, indubitanter inter se et Pisanos pacem et concordiam provenire. His igitur causis dominus Papa Calixtus pacis amator inductus, donationem illam Pisanae Ecclesiae a suis antecessoribus factam, et a se ipso firmatam, pacis intuitu revocavit, et scripti sui pagina irritavit. Caeterum neque suis, neque nostris temporibus, inter Pisanos et Ianuenses est adhuc concordia consecuta. Post commissum vero nobis a Deo Romanae Ecclesiae regimen, tu, frater Rogeri Pisane archiepiscopo, et consules ad nos venientes, ut de consecratione Corsicanorum episcoporum, quae Pisanae Ecclesiae a praedecessoribus nostris Urbano, Gelasio et aliis collata fuerat, et sine praecedentia ipsorum Pisanorum culpa, et absque iudicio ablata, iustitiam faceremus, suppliciter rogavistis, praesentibus etiam Pisanis. Ianuenses postea ad praesentiam venientes, ut eidem sacra ablatio, a Papa Calixto facta, per nos firmaremur, nihilominus postularunt. Nos autem utrosque ad pacem faciendam diligenter monuimus, sed pacem ab eis precibus vel monitis impetrare nequivimus. Ianuenses enim, qui ad nos venerant, se ad hoc non esse a populo suo missos, neque eius mandata posse transgredi asserebant. Habito igitur fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium consilio, quod uterque populus ad pacem cogi ratione deberet, convenimus. Legatum ergo nostrum, Comitem, tunc diaconum cardinalem, cum

scriptis nostris Ianuam et Pisas misimus, praecipientes, ut in manu eius iuramento firmarent, et de sacra Corsicae, et guerra usque ad tunc proximum Sancti Michaelis festum nostris iussionibus obedire (1). Transacto itaque termino, utraque pars ad nostram venit praesentiam. Nos autem diligenti studio ad pacem inter eos statuendam, quamvis non profecerimus, laboravimus; demum cum ab eis quaereremus, ut iuramento firmarent, se nostris obedire mandatis; Ianuenses se id implere non posse dixerunt, eo quod sui consulatus terminus esset expletus. Tunc communis deliberatione consilii, Pisanorum super hac causa iuramentum recepimus; et ne Ianuenses aliquam rationabilem contra nos occasionem praetenderent, secundum eis et tertium, per nostros nuncios et literas, terminum dedimus. Qui profecto neque pro se excusationem canonicam direxerunt. Cum ergo inter Romanam Ecclesiam et Pisanam quaestio remaneret, et Pisani ad requirendam Ecclesiae suae iustitiam non desisterent, fratres nostros archiepiscopos, episcopos et abbates, qui causam et modum rei gestae a praedecessore nostro Calixto plene pronoverant, convocavimus. Quibus in sacro Lateranensi palatio in nomine Domini congregatis, regesta praedecessorum nostrorum Urbani, Gelasii et Calixti tradidimus; et quid inde a nobis, postquam Apostolicae Sedis onus assumpsimus, factum fuerat, et quantum pro pace inter eos componenda laboraveramus, diligenter ostendimus; rogantes in charitate, qua venerant, ut iuxta quod eis Sancti Spiritus gratia revelaret, nobis consulerent. Postmodum vero adiurati in fide, quam beato Petro et Romanae debebant Ecclesiae, responderunt se nulla alia causa nisi divina charitate ad id, quod dabant, consilium, fuisse adstrictos, quod nimirum consilium per scriptum propriis roboratum manibus eviderunt. Cuius videlicet scripti verba haec sunt: Spiritus Sancti dictante gratia:

(1) Forsitan *obedirent.* (R. T.)

Eius examen
coram Honorio
PP.

Indicium
archiepiscopo-
rum et episcop-

porum assentionem ius controversarum consecrationum Pisanis archiepisc.

Nomina eorum, qui huic scripto sese subscriperunt.

domnus Honorius sacratissimae et Apostolicae Sedis episcopus, diversarumque provinciarum archiepiscopis et episcopis, ac abbatibus, quid de negotio Pisanae Ecclesiae iuste canonice faciendum foret petit consilium. Quibus rationabiliter visum est, quatenus et beatae memoriae Urbani, Gelasii, Calixti privilegia, et decreta inconcussa permaneant, et Pisanam Ecclesiam debere restitui Corsicanis episcopatibus, absque iudicario proprio ordine spoliata. Et scripto huic subscripersere archiepiscopi Gualterius Ravennas, Romualdus Beneventanus, et episcopi Guillelmus Urbevitanus, Guido Aretinus, Gregorius Tarracinensis, Pandolphus Trianensis, Clarissimus Assisensis, Robertus Aversanus, Richardus Caietanus, Trasmundus Signinus, Iohannes Calenas, Gualfredus Senensis, Gaufredus Suessanus, Rannolphus Casertanus, Iacobus Faventinus, Otho Sutrinus, Petrus Castellanae civitatis, Benedictus Nepesinus, Ildito Soanensis, Gherardus Ameliensis, Benno Caenas, et Petrus Tuscanus: et abbates Sancti Laurentii Aversani, Matthaens et Iohannes Sanctae Sophiae, atque Iohannes Camaldulensis prior; interfuere etiam alii episcopi Benedictus Lucanus, et Andreas Lunensis, Ilandus Massanus, Petrus Alusinus, et Otho Tuderinus: absentes quoque, Oldegarius Tarraconae archiepiscopus, Gualterius Magalonae et Gottfredus Florentinus episcopi assensum et consilium suum per proprias literas praebuerunt. Praeterea collaterales fratres nostri episcopi et cardinales, in unum convenientes in Domino, inter se consulere coeperunt, et ab omnibus praeter unum diaconum indicatum est, quod Papae Urbano, ex auctoritate Romanae Ecclesiae, etiam contra voluntatem episcoporum ipsius insulae licitum fuerit Pisanum episcopum provisorum et metropolitanum Corsicanae Ecclesiae constituere, successoribus autem ipsius domino Gelasio et domino Calixto id ipsum itidem licuit suis privilegiis con-

firmare. Et quia Pisanae Ecclesiae, a tot Pontificibus Romanis collata et confirmata dignitas, sine manifesta culpa et iudicio auferri non debuit, iterum iudicatum est eandem ei dignitatem debere restitui; et facta de donatione illius Romanorum Pontificum privilegia inconcussa servari: in hoc etiam honoratorum virorum Petri praefecti, consulum, et aliorum Romanae urbis sapientium, atque nobilium convenit assensus. Nos ergo, quod ab archiepiscopis, episcopis et abbatibus collaudatum, a cardinalibus iudicatum, et a Baronibus approbatum fuerat, iustum esse noscentes, in conspectu omnium, te, charissime in Christo frater Rogeri Pisanae archiepiscopo, de consecratione episcoporum, Corsicanae insulae per buculum investivimus. Nunc itaque secundum iudicium fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium, et secundum consilium et collaudationem archiepiscoporum, episcoporum, et abbatum et nobilium Romanorum assensum praedecessorum nostrorum Urbani, Gelasii et Calixti privilegia Pisanae Ecclesiae facta, et inconcussa permanere statuimus, et praesentis privilegii pagina consecrationem episcoporum Corsicae tibi per te Pisanae Ecclesiae restituimus, quatenus secundum iam dictorum privilegiorum tenorem, tamquam proprius eiusdem insulae metropolitanae, episcopatus, et episcopos ipsius regendi, ordinandi, consecrandi, atque ad synodum tam in metropolitana Pisana Ecclesia, quam in ipsa insula convocandi ad honorem Dei et eiusdem Pisanae Ecclesiae habeas potestatem. Pallii vero usum, qui praedecessoribus tuis pro ipsius insulae praelatione a nostris antecessoribus est concessum, nos tam tibi, quam tuis successoribus confirmamus, his videlicet diebus, qui superscripti sunt, idest Nativitate Domini, Epiphania, Hypopantou (1), Coena Domini, Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus solemnitatibus Beatae Genitricis et Virginis Mariae, natalitiis S. Iohannis

Honorius PP sententiam huiusmodi confirmat, iusque metropolitanum super omnibus Corsicae Ecclesiae concedit Pisanis archiep.

Pallii usum eisdem indulget.

(1) Vide superius, pag. 157. (n. t.)

Baptistae, et Sanctorum Apostolorum, commemoratione Omnium Sanctorum, consecratione Basilicarum, suffraganeorum episcoporum et clericorum, annuo natalitii tui die, in festivitate S. Sixti, in Inventione et Exaltatione S. Crucis, in anniversario dedicationis Pisanæ Ecclesiae, in festivitate sanctorum martyram Stephani, et Laurentii, et Ephisi, cuius corpus in eadem ecclesia requiescit, et in solemnitate Beatae Agathae virginis et martyris; sane per Pisanam parochiam, et insulam Corsicanam crucem ante te et tuos successores deferri, concedimus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eivem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Solite clausulae privilegii hoc confirmantes.

Honorii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ego Honorius catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Crescentius Sabinensis episc. ss.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus ss.

Ego episcopus Guido Tiburtinus subsc.

Ego Bonifacius card. presb. tit. S. Marci ss.

Ego Gregorius card. presb. Ss. Apostolorum ss.

Ego Benedictus presb. card. tit. Eudoxiae ss.

Ego Conradus presb. card. tit. Pastoris interfui, et ss.

Ego Deus-dedit presbyt. card. tit. Damasi ss.

Ego Sasso presb. card. tit. S. Stephani ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Marthyris Susannae ss.

Ego Iohannes presb. card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Marcellis ss.

Ego Sigito presb. card. tit. Ss. Marcellini et Petri ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Sabinae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Ss. Aquilae et Priscae ss.

Ego Ubertus presbyter card. tit. S. Clementis ss.

Ego Gregorius S. Angeli diaconus card. ss.

Ego Romanus diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Ugo diaconus card. S. Theodori ss.

Ego Stephanus diaconus card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Iohannes diaconus card. S. Nicolai ss.

Ego Angelus diaconus card. S. Mariae in Dominica ss.

Ego Hiacynthus prior subdiaconus sacrae basilicae ss.

Ego Hermannus sacrae basilicae subdiaconus ss.

Ego Nicolaus sacrae basilicae subdiaconus ss.

Ego Silvius prior subdiaconorum de Cruce ss.

Ego Petrus subdiaconus subsc.

Ego Caleph. subdiaconus subscripsi.

Ego Matthaeus sacrae basilicae subdiaconus ss.

Ego Iohannes qualiscumque subdiaconus ss.

Ego Bosus subdiaconus sacri palatii ss.

Ego Gerardus subdiaconus.

Ego Stephanus sacri palatii subdiaconus ss.

Ego Bonifacius clericus ss.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancellarii, xii kal. augusti, indiet. iv, incarnationis dominicae an. mcxxvi, pontificatus autem D. Honorii Papae II anno ii.

Dat. die 21 Julii anno Domini 1126, pontif. anno ii.

IX.

Monasterium Sponheimense, nuper fundatum in Moguntin. diocesi, sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur; bonaque omnia eidem data confirmantur (1).

SUMMARIUM

Monasterio Sponheimense sub protectione Sedis Apostolicæ recepto. — Ubi regulam S. Benedicti et monasticam disciplinam servari statuitur. — Facultas conceditur abbati de gremio eligendi ab archiep. Moguntino tanquam diocesano, a quo in reliquis dependere debeat monast. consecrandum. — Bonaque omnia confirmantur, immunitas ab omni molestia futura. — Solitæ clausulæ.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Bernhelmo abbati monasterii Sancti Martini in Sponheim, Ord. S. Bened. Moguntinensis diocesis, eiusque successoribus regulariter instituendis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum. Ea propter, dilecte filii, tuis fratrumque tuorum iustis postulationibus annuentes, præfatum monasterium Sponheimense, cui, auctore Deo, præsidēs, sub Apostolicæ Sedis tutela et protectione suscipimus, atque præsentis scripti pagina communivimus; decernentes et statuentes, ut regularis vita in eodem loco tam noviter instituta secundum regulam S. Benedicti futuris temporibus inviolabiliter conservetur: nulli etiam facultas sit, post factam apud vos professionem, sine abbatis licentia, maioris vel minoris religionis obtenta, ad aliium locum transmeare: quod si quis contra hanc prohibitionem nostram quocumque tempore in futurum discesserit, nullus abbas, aut quilibet audeat eum retinere. Quoties, abbate oheunte, de successore fuerit inter fratres ipsius loci tractandum, nullus inibi qualibet subreptionis astutia, sine violentia cuiusvis potestatis, sive ecclesiasticæ sive temporalis, intrudatur,

(1) Ex Chronico monasterii huius editit Samarth. inter instrumenta Ecclesiæ Moguntinæ.

nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam, de eodem collegio, vel de alio, si, quod absit, idoneum inter se non invenerint, duxerint eligendum. Porro altarum consecrationem, Chrisma, Oleum sanctum, benedictionem abbatum, et ordinationes monachorum a diocesano eiusdem parochiæ archiepiscopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicæ Sedis habuerit, et si ea gratis et absque pravitate aliqua voluerit exhibere, suscipiatur; alioquin, liceat vobis et posteris vestris, catholicum, quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationem et sacramenta suscipere: sepulturam quoque istius loci liberam esse omnino censemus, ut eorum, qui illic sepeliri desideraverint, nisi forte excommunicati fuerint, devotioni et voluntati nemo obsistat. Possessiones quoque omnes, quas iusto titulo possidetis, et in futurum quorumcumque oblatione acquiritis, auctoritate apostolica confirmamus: decernentes, quod nulli omnino hominum liceat præfatum coenobium tenere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel quomodolibet ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus perturbare; sed omnia integra vestris et pauperum usibus conserventur profutura. Si quis autem in posterum archiepiscopus, episcopus, rex, dux, vel comes, vel cuiuslibet ordinis princeps, seu quaelibet ecclesiastica secularisque persona, hanc constitutionis nostræ paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et si non subito satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Dei nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud

Regis dependere debeat monast. consecrandum.

Bonaque omnia confirmantur immunitas ab omni molestia futura.

Solitæ clausulæ.

Monasterio Sponheimense sub protectione Sedis Apostolicæ recepto.

Ubi regulam S. Benedicti et monasticam disciplinam servari statuitur.

Facultas conceditur abbati de gremio eligendi ab archiepisc. Moguntino tanquam diocesano, a quo in reliquis dependere debeat monast. consecrandum.

districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Data per manus diaconi sanctae Sedis Apostolicae, x calend. aprilis, indictione quinta, incarnat. dom. M^{CXXVII}, pontificatus nostri anno III.

Dat. die 23 martii anno Domini 1127, pontif. anno III.

X.

Damnatio pravae consuetudinis in Britannia exigendi pecunias ab his qui recipiuntur in canonicos (1).

SUMMARIUM

Exponit pravam Eccl. Leodiensis consuetudinem recipiendi pecuniam pro rebus ecclesiasticis. — Hanc omnino prohibet. — Poena contra violatores. (R. T.)

Honorius episcopus servus servorum Dei, Alexandro episcopo, et clero Leodiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Relatione fratrum vestrorum, ad nos venientium, comperimus hanc in vestra Leodiensi Ecclesia detestabilem ex antiquo fieri consuetudinem, ut quicumque ibi canonicus fieri voluerit, oporteat, eum praeposito et decano determinatam pecuniam exhibere; et adhuc de investituris ecclesiarum et altarium, archidiaconos et decanos facere accepimus. Scriptum est in Evangelio, quia Dominus noster vendentes et ementes eiecit de templo (a); ideoque per praesentia scripta firmiter praecipiendo mandamus, quatinus tam prava consuetudo de caetero apud vos nullatenus conservetur, sed modis omnibus annihiletur. Quod si quis deinceps praesumpserit agere, nos, et dantem et

(1) Ex Spicileg. Dachser., tom. VIII nov. edit., pag. 479. (a) Matth. XXI, Mar. XI, Luc. XIX. (R. T.)

accipientem, iubemus, locum in Ecclesia ulterius non habere.

Datum Laterani, VII idus novembris.

Dat. die 7 novembris anno Domini 1128, pontif. anno IV.

XI.

Confirmatio bonorum omnium ad canonicos Faventinae Ecclesiae spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum confirmationis et immunitatis. — Solitae clausulae. — Honorii PP. subscriptio.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Faventinae Ecclesiae canonicis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pastoralis officii nos pia sollicitudo constringit Apostolicae Sedis tutelam postulantis, et protectionis suffragia imperitari. Proinde vestris, dilectissimi in Christo filii Ecclesiae Faventinae canonici, petitionibus annuentes, tam vos ipsos, quam et omnia vestra bona in beati Petri et nostram tutelam suscipimus, atque praesentis privilegii pagina communitimus; statumus enim, ut bona omnia, quae in praesentiarum cuiuscumque personae habetis, vel in futurum quocumque modo, divinis et humanis legibus cognito, poteritis adipisci, firma vobis et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nullus unquam archiepiscopus, episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, castaldio, aut alia quaelibet magna vel parva, cuiuscumque ordinis aut dignitatis persona, vos, seu omnia, quae habetis, audeat perturbare, aut auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra con-

(1) Ex Archiv. eorumdem canonicorum editit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de Faventinis episcopis.

Exponit pravam Ecclesiae Leodiensis consuetudinem recipiendi pecuniam pro rebus ecclesiasticis.

Hanc omnino prohibet.

Poena contra violatores.

Exordium.

Decretum confirmationis et immunitatis.

Solidae clau-
sulae.

serventur eorum, pro quorum substantiatione aut gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Si quando autem aliqua praedictarum personarum vos senseritis occasione qualibet praegravari, tunc vobis liceat Sedem Apostolicam libere appellare. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, officii atque ordinis sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; qui vero custos et observator extiterit, apostolicae benedictionis gratia repleatur, et aeternae felicitatis praemio glorietur. Amen, amen.

Honorii PP.
subscriptio.

Ego HONORIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Sedis, et universalis Curiae cancellarii, pridie non. aprilis, indictione sexta, incarnationis dominicae anno MCCCXVIII, pontificatus domini Honorii Papae IV.

Dat. die 4 aprilis anno Domini 1128, pontif. anno IV.

XII.

Confirmatio decreti, editi in concilio Parisiensi, pro restitutione Argentoliensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Ab unione membrorum cum capite religionis unitas. — Argentolien. monast. fundatum per Stephanum Parisien. episcopum, — Abbati S. Dionysii concessum in synodo. — Eidem ab Honorio PP. confirmatur.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Suggestio, abbati Sancti Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Tunc religionis amor, et charitatis unitas in sui status perfectione servabun-

(1) Ex tom. XII Concil., col. 1594.

Ab unione
membrorum
cum capite re-
ligionis unitas.

tur: si quod a membris Ecclesiae constituitur, a capite roboretur. Nos igitur in sede beati Petri apostoli, cui Christus Ecclesiarum omnium contulit principatum, licet indigni, a Domino constituti, unitatem spiritus in vinculo pacis conservare volumus, et, quae a fratribus nostris constituta sunt, propensiori studio auctoritate apostolica confirmamus.

Venerabilis siquidem frater noster Stephanus Parisiensis episcopus, sicut ex suarum literarum inspectione cognovimus, monasterium Argentolien., in quo, quaedam malae, prout dicebatur, vitae mulieres vivebant, quod, etiam antiquis regum praeceptis, cognoverat iure monasterio Sancti Dionysii pertinere; in praesentia venerabilium fratrum nostrorum, Matthaei Albanensis episcopi Apostolicae Sedis legati, Rainaldi Remensis archiepiscopi, Gaufredi Carnutensis, Gosseni Suessionensis, episcoporum; hortatu etiam filii nostri Ludovici illustris et gloriosi regis Francorum, dilecte in domino filii Suggesti abbas, intuitu religionis, tibi et monasterio Sancti Dionysii, salvo iure Parisiensis Ecclesiae, concessit: ita tamen, ut mulieribus in religionis locis, ubi animas possint salvare, provideas. Quod ergo pro reformandae religionis amore de praefato monasterio a praedicto Stephano Parisiensi episcopo statutum est, auctoritate nostra firmamus, et firmum volumus futuris temporibus permanere. Tuae igitur dilectioni mandamus, ut ad religionem et monasticum ordinem in praefato loco statuendum diligenti vigilantia studeas; et ne praedictarum mulierum aliqua in tua culpa depereat, in locis religiosis sollicita cura provideas.

Datum Laterani, IX kal. maii.
Dat. die 23 aprilis anno Domini 1129 (1), pontif. anno V.

(1) Hoc enim anno habitum est concilium Parisiense.

Argentoliens.
monast. fundat.
tum per Step.
han. episc.
Paris.

Abbati S. Dionysii concessum in synodo.

Eidem ab Honorio PP. confirmatur.

commissa est, ut et religiosas diligamus personas, et beneplacitum Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, si non ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Hoc nimirum charitatis intuitu, dilecte in Domino fili Athto abbas, rationabilibus postulationibus annuentes, Vallumbrosanum monasterium, cui Deo auctore praesides, cum omnibus monasteriis sibi subiectis, sub Apostolicae Sedis tutela et protectione suscipimus, et scripti pagina nostri communimus: statuentes, ut omnis immunitas, omnis libertas, quae a praedecessoribus nostris felicis memoriae Victore, Gregorio septimo, Urbano et Paschale, Romanis Pontificibus, praefato monasterio concessa est, futuris perpetuis temporibus firma tibi tuisque successoribus, ac Vallumbrosanae congregationi, illibataque permaneat. Sane nulli hominum liceat, conversos aut monachos iamdicti monasterii, seu etiam totius congregationis, ausu temerario capere, vel captos retinere, seu aliquibus fatigationibus infestare. Porro fructuum vestrorum decimas, quas ubilibet propriis sumptibus laboribusque colitis, absque episcoporum contradictione, vel episcoporum aliorum ministrorum vel plebanorum, xenodochio vestro reddendas, possidenlasque sancimus. Liceat vobis etiam clericos, e saeculo fugientes, seu laicos ad conversionem absque cuiuslibet contradictione suscipere, et qui se decesserint, in vestro cimiterio sepelire; et tam ipsorum, quam caeterorum fidelium oblationes sine aliarum Ecclesiarum praediuicio recipere. Adiciamus quoque, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, iam dictum monasterium iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, rationabiliter, praestante Domino, poterit adipisci, quieta vobis et integra conserventur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit idem

monasterium temere perturbare, aut ei subditas ecclesias, vel possessiones auferre, minuire, seu temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, anno incarnationis domini millesimo centesimo trigesimo, indictione octava, pontificatus vero domini Innocentii Papae secundi anno primo.

Dat. anno Domini 1130, pontif. 1.

II.

Confirmatio honorum omnium et privilegiorum Cuzanensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Privilegium. — Monast. sub Sedis Apostolicae tutela recipitur; — Eiusque bona omnia confirmantur, et privilegia eidem a Summis Pontificibus concessa. — Abbas a monachis eligendus. — Nonnulla conceduntur privilegia. — Decretum immunitatis. — Sortae clausulae.

(1) Ex Chartulario monasterii huius editit Bazuzius in appendice Marcae Hispan., num. 380.

Solidae clausulae.

Privilegium, de quo in rubrica.

Immunitatem privilegia confirmantur.

Et omnimoda monachorum tranquillitas stabilitur.

Aliarum concordantur.

Bona omnia eorum confirmantur, porrecta seculis et quiete fructura.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gregorio abbati monasterii Sancti Michaelis Coxiensis, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Prooemium.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo sine aliqua est dilatione compleendum. Quamohrem, dilecte in Christo fili Gregori abbas, Beati Michaelis archangeli monasterium, cui disponente Domino praesides, sub Apostolicae Sedis protectione suscepimus, et scripti nostri pagina roboramus, statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona praefatum monasterium in praesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum rationabiliter, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis nominibus duximus annotanda, videlicet alodium, quod in circuitu est eiusdem monasterii, cum pertinentiis suis, alodium Tauriniani, ecclesiam Sancti Fructuosi cum pertinentiis suis, ac decimas ecclesiae de Allone. Quicquid praeterea concessione praedecessorum nostrorum Sergii, Agapiti et Iohannis, Romanorum Pontificum, vestro monasterio collatum est, tibi tuisque successoribus confirmamus. Obvenite vero te, eiusdem loci abbate, nullus ibi per subreptionem aut violentiam praeponeatur; sed quem fratres communi assensu, aut fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Idem vero abbas ire ad synodum ipsius loci episcopi minime compellatur. Si quis vero poenitens, a liminibus exclusus Ecclesiae, illic confugerit, quandiu ibi fuerit, licentiam habeat ecclesiam introeundi, et omne divinum officium audiendi. Ipsum autem monasterium, vel eidem ecclesiae pertinentes, vel abbatem, nullus episcopus excommunicare praesumat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere,

minuere, aut temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Solitae clausulae.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum apud Clarummontem per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, iv kal. decembris, indictione viii, incarnationis dominicae anno MCCCX, pontificatus vero domini Innocentii secundi Papae, primo. Dat. die 28 novembris anno Domini 1130, pontif. anno 1.

III.

Privilegium pro ecclesia S. Petri in Undersdorf Frisingensis dioecesis (1).

SUMMARUM

Exordium. — Ecclesia in Undersdorf, ab Otone comite Palatino constructa, apostolico privilegio munitur; — Eiusque bona confirmantur. — Decretatur ut praepositus a canonicis eligatur: prout etiam advocatus. — Decretum immunitatis pro eadem. — Census annuus unius bisantii Rom. Eccl. solvendus. — Solitae clausulae.

(1) Ex Handii Metrop. Salisburg. tom. III.

Monast. sub Sedis Apostolicae tutela recipitur:

Eiusque bona omnia confirmantur, et privilegia eidem a Summis Pontificibus concessa.

Abbas a monachis eligendus.

Nonnulla conceduntur privilegia.

Decretum immunitatis.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rudberto praeposito Ecclesiae Beati Petri Undesdorf quae in Frisingensi episcopatu sita est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii cura commissa est, ut et beneplacentem Deo religionem laboremque statuere, et constitutam exacta diligentia conservare. Quamobrem, dilecte in Domino fili Rudberte praeposite, illustris viri Ottonis comitis Palatini precibus inclinati; tuis postulationis clementer annuimus, et Beati Petri ecclesiam, cui, Deo auctore, praesesse dinosceris, ad eodem filio nostro

Ottone comite Palatino constructam et beato Petro oblatam, Apostolicae Sedis patrocinio communimus: statuentes, ut quaecumque bona, quascumque possessiones praefata Ecclesia in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, potuerit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte vero te, eiusdem loci praeposito, nullus inibi per violentiam, nisi quem fratres secundum beati Augustini regulam substituendum decreverint, praepositus eligatur. Porro ad ipsius Ecclesiae defensionem atque salutem eligendi advocatum, quemcumque malueritis, liberam concedimus facultatem.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut iniquis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum dioecesani episcopi debita iustitia ac reverentia. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis singularis annis unum bisantium nostro Lateranensi palatio persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tenta-

verit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Leodii per manum Aymerici S. R. E. diaconi card. et cancell. v. cal. aprilis indictione ix, incarnat. domin. anno MCXXXI, pontificatus vero domini Innocentii II Papae secundo.

Dat. die 28 martii anno 1131, pontif. anno II.

IV.

Confirmatio donationis centum marcarum annuarum ab Henrico Anglorum rege in Anglia factae monasterio Cluniacensi (1).

SUMMARIUM

Exordium a liberalitate principum in dotandis monasteriis. — Donatio Henrici regis Anglorum confirmatur. — Donatio illa facta fuit coram Innocentio PP. multis cardinalibus et episcopis. — Decretum confirmationis cum solitis clausulis. — Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Donationes et beneficia, quae ad sustentationem fratrum, a regibus, principibus et aliis viris religionis amatoribus,

(1) Ex Biblioth. Clunac. Martin. Marrier, col 1302.

Soi ae clausulae.

Ecclesia in Undesdorf, ab Ottone comite Palatino constructa, apostolica privilegio munitur;

Eiusque bona confirmantur.

Decretatur ut praepositus a canonicis eligatur prout etiam advocatur..

Decretum immunitatis pro eadem.

Census annuus unius bisantii Rom. Eccl. solvendus.

Exordium a liberalitate principum in dotandis monasteriis.

Donatio Henrici regis Anglorum confirmatur.

Donatio illa facta fuit coram Innocentio PP., nullis cardinalibus et episcopis.

Decretum confirmationis cum solitis clausulis.

sacrosanctis praestantur Ecclesiis, tamquam ea, quae divini iuris effecta sunt, auctoritate apostolica volumus communitare. Per praesentis igitur scripti paginam, donationem a carissimo filio nostro Henrico, illustri et glorioso Anglorum rege, de centum marcis argenti, per annos singulos Cluniacensi monasterio persolvendis, factam, sexaginta videlicet in tentione Londoniensi et quadraginta in tentione Lincolnensi, Apostolicae Sedis patrocinio roboramus. Haec autem donatio apud Rothomagum ab eodem filio nostro Henrico rege, incarnationis dominicae anno MCCCXI, indict. IX, mense maio, die dominica, in nostra et fratrum nostrorum praesentia facta est, Guillelmi scilicet Praenestini episcopi, Ioannis tit. Sancti Chrysogoni, Humberti Sancti Clementis, Rustici Sancti Ciriaci, Gozelini Sanctae Ceciliae, presbyterorum cardinalium: Gregorii Ss. Sergii et Bacchi, Aymerici cancellarii, Gundonis Sanctae Mariae in Vialata, diaconorum cardinalium: Oldegarii Terraconensis, Hugonis Rothomagensis, archiepiscoporum: Gaudfridi Carnotensis, Ioannis Lexoviensis, Ioannis Sagiensis, episcoporum: Bernardi Clarevallis, Sugerii Sancti Dionysii, Bosonis de Bacho, abbatum: Guillelmi comitis de Warenna, Rotherti filii ipsius regis, comitis de Glocerio, Roberti de Sigillo, Roberti de Laha, Rabelis camerarii de Tancarvilla, Nahelis thesaurarii, Haalonis prioris Sancti Osqualdi. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium super eadem donatione futuris temporibus infestare, aut eam auferre, minuire, vel ausu temerario fatigare; sed integra conservetur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa est, usibus profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat,

et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.
 Ego Iohannes Ostiensis episc. ss.
 Ego Guido Tiburtinus episc. ss.
 Ego Gregorius diac. cardin. Ss. Sergii et Bacchi ss.
 Ego Iohannes tit. S. Chrysogoni presb. car. ss.
 Ego Ubertus tit. S. Clementis presb. cardin. subsc.
 Ego Gosefinus presbyter cardinalis tit. S. Ceciliae.
 Datum Beluaci per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardin. et cancellarii, XIII kal. iulii, indict. IX, incarn. dominicae anno MCCCXI, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno II.
 Dat. die 20 maii anno Domini 1131, pontif. anno 2.

V.

Canonizatio Beati Godehardi Hildesheimensis in Saxonia episcopi (1).

SUMMARIUM

Series facti exponitur. — Godehardum episc. in vita et post mortem miraculis clarum, sanctorum numero adscribitur. (R. T.)
 (1) Ex Archiv. Vatic.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis clero et populo Hildesheimensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Veniens ad nos venerabilis frater noster Bernwardus, episcopus vester, in plenaria synodo, quae Remis per Dei gratiam fuerat congregata, attestatione fratrum nostrorum episcoporum et abbatum, et aliorum, qui secum venerant, sanae (1) memoriae Godehardum episcopum vestrum laudabiliter vixisse in mundo et tam in vita quam post mortem multis miraculis coruscasse asseruit; unde nos cum fratribus nostris, omnipotenti Deo gratias referentes, habito eorum consilio et collaudatione, quia eundem in caelis cum sanctis credimus coronari, ipsum inter sanctos honorari praecipimus: mandantes vobis, ut et eidem beato viro solemnitate in vestra Ecclesia statuatis (2), et ad eam annualiter convenire curetis.

Datum Remis iv kalendas novembris.

Dat. die 29 octobris anno Domini 1131,
pontif. anno II.

VI.

Privilegium de confirmatione et institutione ordinis S. Augustini in Ecclesia S. Satyri Bituricen. et de canonicis saecularibus subtrahendis (5).

SUMMARIUM

Prooemium. — Ordo regularis secundum B. Augustini regulam inibi servandus: — Canonicis saecularibus regulares substituendi. — Bona, quae confirmantur, libera ab omni molestia. — Abbas a fratribus eligendus. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. subscriptio.

(1) Forsitan *sanctae*. (n. r.) (2) Rem totam de sanctitate et miraculis beati Godehardi, in concilio Remensi peractam anno Domini 1131 legere est saec. vi Benedict., part. 1, pag. 453, et hoc anno in Critica Baroniana, § xiv. (3) Inter Instrum. Ecclesiae Bituricen. editi Sammarth., Gall. Christ., tom. II, pag. 51.

Bull. Rom. Vol. II. 47

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro abbati, et fratribus, in Ecclesia Beati Satyri divino famulatu mancipatis, tam praesentibus quam futuris, in P. P. M.

In Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, ex iuncto nobis a Deo apostolatus officio religiosos viros debemus diligere et ad religionem propagandam libenter operam dare. Quocirca, dilecti in Domino filii, quieti et utilitati ecclesiae Beati Satyri, in qua divino vacatis servitio, salubriter providentes, eam sanctae Romanae Ecclesiae suffragio muniendam duximus. In primis siquidem statuantes, ut ordo canonicus secundum beati Augustini regulam ibidem perpetuis temporibus irrefragabiliter conservetur. Sane decedentibus canonicis saecularibus, qui ibi sunt, praebendis eorum in usum regularium fratrum redactis, nullus, nisi canonicam vitam professus, eis substituatur. Quascumque praeterea possessiones, aut bona impraesentiarum iuste et canonice possidere videmini, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis in perpetuum et illibata permaneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus profutura. Sane, obeunte te, dilecte in Domino fili Petre, nunc eiusdem loci abbate, nullus ibi per subreptionem aut violentiam praeponeat, nisi quem fratres ipsius loci secundum Dei timorem et beati Augustini regulam, sibi praeviderint eligendum. Statuimus etiam, ut ipsius Ecclesiae bona nullus sibi audeat usurpare; sed in tua et eorum, qui post te regulariter successerint, libera dispositione permancant: salva nimirum dioecesanis episcopi iustitia et reverentia. Si

Prooemium.

Ordo regularis secundum beati Augustini regulam inibi servandus:

Canonicis saecularibus regulares substituendi.

Bona, quae confirmantur, libera ab omni molestia.

Abbas a fratribus eligendus.

Serles facti exponitur.

Godehardum episcop. in vita et post mortem miraculis clarum, sancto. numero adscribitur.

Solitae clausulae.

qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Innocentii PP. subscriptio.

EGO INNOCENTIUS catholicae Eccl. episc. Datum Remis per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, nonis novembris, indict. ix, incarn. dom. anno MCXXXI, pontif. vero domni Innoc. II PP. anno II.

Dat. die 5 novembris anno Domini 1131, pontif. anno II.

VII.

Confirmatio concordiae imitae inter abbatem Sancti Aegidii et abbatem Cluniacensem, cui pro compensatione expensarum ceditur obedientia de Limanz (1).

SUMMARIUM

Series controversiae. — Quae facta compositio. — Obedientia de Limanz data Cluniac. pro compensatione expensarum. — Confirmatur conventio. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Series controversae.

Quae ad pacem spectant Ecclesiae, libenti animo statuere volumus, et ut futuris temporibus inviolabiliter observentur, attenta diligentia providere. Litem

(1) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier, col. 1395.

siquidem et controversiam, tu, carissime in Domino fili Petre abbas, et Cluniacense monasterium adversus dilectum filium nostrum Petrum abbatem S. Aegidii et monasterium suum, diutius agitasti. Tu enim de subiectione tibi et praedecessoribus tuis, per Apostolicam Sedem concessa, eos impetebas. Ille vero antiquam libertatem sui monasterii intendebat. Quae tandem in nostra et fratrum nostrorum episcoporum cardinalium praesentia, apud Belioecum est hoc ordine terminata, ut videlicet, si, quod absit, religionis ordo in monasterio S. Aegidii imminutus fuerit, ibidem tuo et successorum tuorum praecepto et consilio reformetur. Si quando vero te, vel successores tuos ad idem monasterium ire contigerit, reverenter suscipiamini; et quando ibi fueritis, cum vestris omnibus honeste procuremini. Residendi quoque in sede eiusdem abbatis, et capitulum regendi, praedicto abbate, vel successoribus transmigrantibus, fratres monasterii S. Aegidii eligendi de congregatione sua abbatem absque impedimento habeant libertatem: ita tamen, ut ipsis pro abbate, qui ad aliud transierit monasterium, de nullo alio, praeter quam de Clun. monasterio pastorem assumere liceat. Quo nimirum defuncto, vel etiam remoto de congregatione sua, abbatem, cum praedicto tamen tenore, eandem habeant facultatem. Pro recompensatione quoque fatigationum expensarumque, quas nimirum tu, vel praedecessores tui, pro monasterio S. Aegidii pertulisti, idem abbas, consensu fratrum suorum, obedientiam, quae Limantium nuncupatur, cum pertinentiis suis, tibi et per te Cluniacensi monasterio donavit, et in ius eius ac in proprietatem in perpetuum transtulit. Quod si quis vos super eadem obedientia molestaverit, praefatus abbas, se ac successores suos secundum iustitiam auctores et defensores constituit. Tu vero, dilecte fili Petre abbas, praeter ea, quae dicta sunt, quercimoniae, quam adversus mo-

Quae facta compositio.

Obedientia de Limanz data Cluniac. pro compensatione expensarum.

nasterium S. Egidii habebas, habito fratrum tuorum consilio, in perpetuum renunciasti. Statutum etiam est, ut si Cluniacense monasterium super monasterio S. Egidii haberet aliqua privilegia, vel coenobium S. Egidii super Limantio, utrimque reddantur. Si qua vero extant generalia, nullum in hoc vigorem obtineant. Auctoritate igitur Dei et nostra, praecipimus, ut praedicta conventio absque ullius contradictione irrefragabiliter perpetim observetur. Si quis vero praedictae concordiae in hunc nostrae confirmationis (1) contraire praesumpserit, indignationem beatorum Petri et Pauli, ac nostram, incurrat, et ab incepto frustretur.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Mattheus Albanensis episcopus ss.
Ego Romanus diaconus cardin. S. Mariae in Porticu Noles ss.

Ego Iohannes tit. S. Chrysogoni presbyt. card. ss.

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Lucas presbyter card. tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ss.

Ego Guilo diaconus card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Datum Valentiae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancell. viii kal. martii, incarn. dominicae anno MCCCXIII, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno III.

Dat. die 22 februarii anno Domini 1132, pontif. anno III.

(1) Adde tenorem.

VIII.

Confirmatio honorum omnium et privilegiorum Trenoriensis monasterii (1).

SUMMARUM

Exordium. — Bona ad monaster. pertinencia confirmantur. — Sententiam praedecessorum Pontif. super controversia duarum Ecclesiarum approbatur. — Ecclesia Ss. Valeriani et Philiberti libera ab omni episcopali iure declaratur. — Abbates a solis monachis eligi iubet. — Solitum infirmitatis decretum statuit. — Clausulae consuetae. — Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Petro Trenoriensi, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Quotiescumque illud a nobis petitur, quod rationi cognoscitur convenire, animo nos deest libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Proinde, dilecte in Domino fili, Petre abbas, tuis rationabilibus postulationibus assensum praebentes, Trenoriense monasterium, cui Deo auctore praesse dinosceris, ad exemplar praedecessorum nostrorum, Romanorum Pontificum, Apostolicae Sedis patrocinio communimus. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona, quaecumque possessiones catholicorum imperatorum, seu caeterorum principum largitione, episcoporum concessione, seu caeterorum fidelitum oblatione, ad idem coenobium legitime impaerentiarum pertinent, sive in futurum iuste poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent. Sane diffinitionem, quam inter vestrum et Beati Florentii monasterium de ecclesiis Sanctae Crucis et Sancti Nicolai, a dominis praedecessoribus nostris, sanctae memoriae Urbano atque Calixto, ex eorum scriptis factam cognovimus, auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus. Ad haec adiciamus,

Exordium.

Bona ad monast. pertinencia confirmantur.

Sententiam praedecessor. Pontificum super controversia duarum Ecclesiarum approbatur.

(1) Ex autographo edidit Clifletius in probationibus Hist. Trenore., pag. 418.

Confirmatur conventio.

Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ecclesia Sanctorum Valeriani et Philiberti libera ab omni episcopali iure auctoritatur.

ut idem locus, in quo Beati Valeriani martyris et Sancti Philiberti confessoris corpora requiescunt, ab omni iugo secularis potestatis liber in perpetuum conservetur. Nec episcopo liceat cuiuscumque diocesis, eundem excommunicationis, absolutionis, vel cuiuslibet dispositionis occasionibus perturbare: aut cruces, seu quaslibet exactiones novas burgo et caeteris monasterii possessionibus irrogare. Missas quoque in eodem monasterio publicas celebrari, vel stationes ab episcopo praeter abbatis vel fratrum voluntatem fieri prohibemus. Praeterea pro reverentia beatae Mariae Matris Domini, cuius nomen locus vester insignitus est, in Annuntiatione dominica hymnum angelicum inter missarum solemniam abbati vel fratribus pronuntiare concedimus. Obveniente autem eiusdem loci abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Deum et beati Benedicti regulam providerint eligendum: ab Apostolicae Sedis episcopo, vel eius legato, consecrandum. Nulli ergo hominum omnino fas sit, praenominatum coenobium perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiasticae saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae

actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Romanus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani subscripsi.

Datum Valentiae, per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, xvii kalendas aprilis, indictione x, incarnationis dominicae anno mxxxii, pontificatus vero domni Innocentii Papae II anno iii.

Dat. die 16 martii anno Domini 1132, pontif. anno iii.

IX.

Confirmatio veterum privilegiorum omnium, Aquileiensis Ecclesiae, eiusque patriarchis a Summis Romanis Pontificibus concessorum (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Patriarchae Aquileien. iurisdictione in sexdecim episcopatus. — Pallii usus et crucis delatio ante se confirmantur; — Item et bona omnia ad eandem Ecclesiam spectantia confirmantur. — Decretum immunitatis ab omni externa molestia; — Et confirmationis privilegii huius sub solitis clausulis. — Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Peregrino Aquileiensis patriarchae, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Domus Domini decora, circumamicta varietate, columnas habet, alias in summo

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. v, ubi de Historia patriarchalis huius Ecclesiae.

Abbas a solis monachis eligi iubet.

Solium immunitatis decretum statuit.

Clausulae consuetae.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Prooemium.

splendore positas, alias in medio, alias in ultimo collocatas. Sancta namque Romana Ecclesia, quae ab ipso Salvatore per beatum Petrum principatum obtinuit, opifices suos, alios episcopos insituit, qui clero praesent et populorum curam animarum gererent: alios archiepiscopos, qui episcopis manum consecrationis imponerent, et iura dautes potestate metropolitana concilia celebrarent: alios primates, qui soli Romano subessent Pontifici, et super archiepiscopos et provincias primatum haberent. Ea propter, dilecte frater in Christo Peregrine, Aquileiensis patriarcha, tibi et per te Sanctae Aquileiensi Ecclesiae, cui, auctore Deo praesae dinosceris, potestatem super sexdecim episcopatus, videlicet Polensem, Tergestinum, Parentinum, Petenensem, Emonensem, Concordiensem, Tarvisiensem, Cenetensem, Belonensem, Feltrensem, Paduanum, Vicentinum, Tridentinum, Mantuanum, Veronensem, Cumanum, metropolitico iure concedimus: abbatias quoque, scilicet Osciensem, Mosicensem, Rosaciensem, Beliniensem, Sextensem, Priensem, Sanctam Mariam ad Organum, tibi et tuis successoribus duximus roborandas. Pallei vero usum, rationalis, atque naeci (1), qui praedecessoribus tuis pro ipsius Ecclesiae dignitate a nostris antecessoribus est concessus, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus, his videlicet diebus, qui in Ecclesiae tuae privilegiis continentur. Sane quocumque perrexeris, crucem te et tuos successores deferendi, licentiam, auctoritate beati Petri et nostra largimur. Porro comitatus, marchiam et ducatum, regalibus seu imperialibus privilegiis Ecclesiae tuae concessa, nos quoque praesentis decreti sanctione nihilominus roboramus. Statuimus etiam, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona Aquileiensi Ecclesiae impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum,

(1) *Naccum* et *Nactum*, stragulum quo totus equus insternitur: metaphorice, stragula seu casula ambiens totum corpus sacerdotis. (n. r.)

praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et illibata permaneant: salvo nimirum in omnibus sanctae Romanae Ecclesiae iure ac reverentia. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata cognoscat iniquitate, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Ubertus presbyter cardinalis tit. S. Clementis subscripsi.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Sozilius presbyter cardinalis tit. S. Ceciliae subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Romanus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Baechi subscripsi.

Ego Stephanus diaconus cardinalis S. Luciae in Orphea subscripsi.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Datum Placentiae, per manum Aymerici

Decretum immunitatis ab omni externa molestia

Et confirmationis privilegii huius sub solitis clausulis.

Innocentius PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Patriarchae Aquileiensis iurisdiclio in sexdecim episcopatus.

Pallei usus et crucis delatio ante se confirmantur.

Item et bona omnia ad eandem Ecclesiam spontantia confirmantur.

sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, in kal. iulii, ind. X, incarnationis dominicae anno MXXXII, pontificatus vero D. Innocentii Papae II anno III.

Dat. die 29 iunii anno Domini 1132, pontif. anno III.

X.

Decretum excommunicationis latae sententiae contra auferentes bona ad Cluniacense monasterium vel ad monachorum eius usum pertinentia (1).

SUMMARUM

Exordium. — Monast. Cluniae. visitavit Innocentius PP. cum esset in minoribus. — Dedicavit, et indulgentiam 40 dierum in anniversario dedicationis visitantibus concessit. — Excommunicationis lat. sentent. poena contra eos, qui res monast. huius abstulerint: monachos, vel ea, quae portaverint, coeperint; — Vel ea, quae ad victum vel vestitum monach. pertinent, depraedati fuerint: — Loca vero, in quibus huiusmodi raptores se receperint, a sacris suspendantur praeter baptismum infantium, et confessiones morientium. — Illi vero a solo Pontifice absolvi possint. — Cuius decreti observantiae teneantur invigilare archiep. vel episcopi locorum. — Innocentii PP. subscriptio.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, discreto filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Liberalitatis laudabile genus est, ut qui se beato Petro et sanctae Romanae Ecclesiae, humili devotione exponunt, maiorem familiaritatis praerogativam et digniora beneficia sortiantur. Quam gratum Deo Cluniacense monasterium famulatore religionis fulgeat, Ecclesia Dei novit et vehementer exultat. Aequitatis igitur postulat ratio, ut idem locus apostolicae dilectionis privilegio gaudeat, et

(1) Edidit Marrier, Biblioth. Cluniae, col. 1580.

tam in capite, quam in membris libertatem obtineat. Hoc siquidem monasterium ipsum, quod specialiter ad ius beati Petri et S. Romanae spectat Ecclesiae, per nos ipsos visitavimus; et eodem die, quo revolutis multorum annorum spatii praedecessor noster felicis memoriae Papa Urbanus ibidem maius altare conseceverat, cum archiepiscopis et episcopis, qui nobiscum convenerant, cooperante Spiritus Sancti gratia, idem monasterium solemniter dedicavimus. Devotioni quoque et humilitati fidelium, qui pro amore Dei et ipsius loci reverentia, in anniversario dedicationis illuc conveniunt, prospicientes, ipsis quadraginta dies poenitentiae sibi iniunctae, de gratia Dei confisi, beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate remisimus. Statuimus etiam, ut immunitas eiusdem coenobii inviolata et integra futuris temporibus conservetur. Et si quis infra terminos agri, qui ab eodem praedecessore nostro circa Cluniacum constituti sunt, scierit homines capere, vulnerare, vel res dicti coenobii violenter auferre praesumpserit, excommunicationis sententia sit innodatus et tandiu excommunicatus maneat quousque ablata restituat, et Cluniacensibus monachis de illata iniuria congrue satisfaciat. Ad hoc adiacentes decrevimus, ut quicumque Cluniacenses monachos, vel eorum socios coeperint, aut ea, quae portaverint, vel conduxerint, excommunicationi etiam subiaceant. Si vero aliqui absque ipsorum monachorum praesentia, ea quae ad victum vel vestitum fratrum in Cluniacensi coenobio Deo servitium pertinent, alieni depraedati fuerint, nisi infra decem dies ablata restituerint, eos anathemati ipso facto subiacere praecipimus et in terra eorum divina prohibemus officia celebrari. Loca quoque, in quibus se receperint, quamdiu praesentes fuerint, a divinis obsequiis praeter infantium baptismum et morientium poenitentias, cessare iubemus, et nullus eorumdem praesumptorum, nisi a solo Romano Pontifice,

Dedicavit, et indulgentiam 40 dierum in anniversario dedicationis visitantibus concessit.

Excommunicationis latae sententiae poena contra eos qui res monasterii huius abstulerint: monachos, vel ea, quae portaverint, coeperint:

Vel ea, quae ad victum vel vestitum monach. pertinent, depraedati fuerint:

Loca vero, in quibus huiusmodi raptores se receperint, a sacris suspendantur praeter baptismum infantium, et confessiones morientium.

Monast. Cluniacense. visitavit Innocentius PP. cum esset in minoribus

Illi vero a solo Pontifice absolvi possunt.

Cuius decreti observantia tenentur invigilare archiep. Vel episcopi locorum.

Innocentii PP. subscripto.

absolvatur. Porro quisquis praefatis fratribus ubicumque manentibus, quaelibet alia, praeter ea, quae superius enumeravimus, violenter abstulerit, nisi infra decem dies ablata restituerit, excommunicationi subiaceat; nec absolvatur, donec capitale reddat et congrue satisfaciat. Sane archiepiscopus et episcopis, in quorum parochiis hoc perpetratum fuerit, auctoritate beati Petri et nostra praecipimus, ut postquam clamor ad aures eorum pervenerit, vel malefactum innotuerit, praescriptam excommunicationis sententiam, tepiditate seposita, faciant observari.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Viennae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diacon. cardinalis et cancellarii, indictione xi, pontificatus nostri anno quarto, vi nonas martii.

Dat. die 2 martii anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XI.

Diploma confirmationis bonorum Ecclesiae et comitatus Ferrariensis, quibus nulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARJUM

Prooemium. — Ferrariensis Ecclesia specialis Rom. Ecclesiae filia. — Ei bona, seu fundi confirmantur. — Fines Ferrariensis comitatus describuntur. — De decimis, teloneo, fodro etc., aliqua eidem condonantur Ecclesiae, alia Romanae reservantur. — In ipso comitatu Ferrariensi et Comacchensi nihil speciali personae reservandum. — Ferrariensi populo offensas in decessores Pontif. factas remittit. — Illum tamen perpetuum Sedis Apostolicae adiutorem et defensorem fore praecipit. — Corporales et spirituales poenas constituit contra huiusmodi bona auferentes vel alienantes etc.

(1) Ex Codd. Vatic.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Landulpho episcopo, consulibus, et populo Ferrariensi, in perpetuum.

Prooemium.

Ad hoc in Apostolicae Sedis cathedra, disponente Domino, constituti esse conspicimur, ut iustis postulationibus liberiori animo praebeamus assensum; et quos devotiores ad nostrum obsequium, et sanctae Romanae Ecclesiae specialius adhaerere cognoscimus, scilicet eiusdem pie matris gremio familiarius confovere curemus. Quia igitur vos, dilecti in Domino filii, beato Petro et nobis, qui, licet indigni, ipsius vice fungimur, nostrisque successoribus omnem obedientiam, et gratum obsequium exhibituros promissistis, praedecessorum nostrorum sanctae recordationis Hadriani, Benedicti et Paschalis, Romanorum Pontificum, inhaerentes vestigiis, Ferrariensem Ecclesiam, tamquam specialem Apostolicae Sedis filiam, sanctae Romanae Ecclesiae patrocinio communimus, et ei fundos suos praesentis privilegii pagina roboramus: in quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: massam videlicet Babyloniam, quae vocatur Ferrara, cum duodecim fundis suis, cui duodecim alias massas nostras minores cum omni obedientia ac servitute subiugamus, id est massam et ripam Palatiolus cum duodecim fundis suis, et massam Constantiacus cum duodecim fundis suis, simulque massam Quartisianam cum duodecim fundis suis, et similiter massam Popularem cum duodecim fundis suis, nec non massam Curulum et massam Saletum cum viginti quatuor fundis suis, et massam Seneticam et Tasilonem cum fundis suis, massam quoque, quae vocatur Firmignana, cum omnibus fundis suis: quas massas cum omnibus suis pertinentiis, de domino et iure atque potestate sanctae Sedis Apostolicae, a praefatis praedecessoribus nostris Ecclesiae Ferrariensis concessas, nos quoque eidem praesentis decreti auctoritate firmas statuentes, ut tam tibi, frater Landulpho episcopo, quam tuis etiam

Ferrariensis Ecclesia specialis Rom. Ecclesiae filia.

Ei bona, seu fundi confirmantur.

Fines Ferrariensis comitatus describuntur.

successoribus in singulis massis Ecclesias cum clericis, diaconibus et presbyteris ordinandi et consecrandi licentia permitatur. Terminus autem Ferrariensis comitatus his finibus distinguuntur: ab oriente ab una parte fluminis Padi, ab altera nostra massa Plisicalia et Veteraria transeunt flumen Sandali usque Bucciletum: per Bucciletum transeunt flumen Gbianam per Ludarium, circumdant villam magnam Madrariam, pervenientes usque Malletum: a Malletto pergunt iuxta arginem Anxianum per paludes piscarias usque Vitricam, et transeunt Vitricam perveniunt usque fossam Buranam et inde exeunt in Padum et descendunt usque ad occidentem usque Ulmum Formosam, quae certa finis inter Romaniam et Longobardiam; ab altera autem fluminis parte fines sunt similiter: ab oriente Callis de Fine, qui terminus est inter nostrum comitatum Comaclensem, et extendunt se per paludes et piscarias usque ad fossatum Silvulae, et circumdant massam Corneti et Lacinanus, quae de nostro comitatu Ferrariae sunt: descendentes inde ad occidentem per paludes et piscarias usque flumen Tartari, exeunt usque in flumen Padi. Porro habitatoribus ipsius massae Maioris Ferrariae pravas et malas consuetudines amovemus, nisi tamen, sicuti soliti sunt, ad suffragium sanctae Romanae Ecclesiae per eorum nuncium unaquaque libera persona de moneta Venetiarum denarios singulos iuxta antiquam consuetudinem dabit (1). Census vero et tributis, atque telonei de ripa et flumine, unam medietatem pro bene-

De decimis, teloneo, fodro, etc., aliqua eisdem condonantur Ecclesiae, alia Romanae reservantur.

(1) Nota per illa verba: *habitatoribus massae Ferrariae pravas consuetudines amovemus, nisi tamen ad suffragium S. R. E. . . . unaquaque persona de moneta Venetiarum denarios singulos dabit*; quae quidem in pluribus aliis pontificiis privilegiis leguntur, irritari a Romanis Pontificibus pravas omnes consuetudines, a non habente legitimam potestatem per concessionem inductas, a quarum natura longe ea distat consuetudo, quum regna, provinciae, civitates denarium quod Sancti Petri appellatur, Romanae Ecclesiae persolvebant.

ditione ad communem utilitatem et meliorationem seu restorationem iam dictae maioris massae concedimus: alteram vero medietatem ad nostras manus reservamus. Similiter telonei de mercato unam medietatem nobis retinemus, alteram vero praefato nostro Ferrariae episcopo condonamus. Placitum sane generale similiter in dominio ac potestate sanctae Romanae Ecclesiae reservamus, ut videlicet coram nostro nuncio, semel in anno faciente iustitiam, ab omnibus per tres dies custodiatur. Collectam vero vel fodrum, aut pravam vel iniustam functionem, aut dationem, seu consuetudinem nequaquam exigimus; scilicet omnia pro Dei timore atque amore praefatae nostrae sanctae ecclesiae Beati Georgii, omnibus habitatoribus ipsius maioris massae peperimus, aliasque minores massas ei, sicut supra dictum est, cum omnibus suis servitutibus subiugamus. Praeterea vestrae devotionis desiderio annuentes, praefatos comitatus Ferrariae et generale civitatis placitum, ac Comacini ripatum cum omni iure, quod infra civitatem et comitatum ad dominium sanctae Romanae Ecclesiae pertinet, alicui minime tribuimus, nisi aut communi civitatis vestrae, aut Ferrariensi episcopatu; ita tamen, ut quantum exinde ab illis habere poterimus, vos beato Petro iuxta compensationem, honorum ac sapientium consilio, persolvatis. Ad haec, de vestra fidelitate atque servitio plurimum confidentes, offensas illas, quas nobis et praedecessoribus nostris intulistis, vobis ex benignitate Sedis Apostolicae condonamus. Pro tantis itaque perceptis a Sede Apostolica beneficiis vestra universitas nobis nostrisque successoribus per proprium nuncium in commune... iuvabitque in civitate et toto comitatu Ferrariae institium beati Petri et sanctae Romanae Ecclesiae nos et successores nostros recuperare, retinere, ac defendere bona fide iuvabit. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam

In ipso comitatu Ferrariae, et Comacini nihil specialiter personae reservandum.

Ferrariensi populo offensas in decessores Pontificis factas remittit.

Illum tamen perpetuum Sedis Apostolicae auditorem et defensorem fore praecipit.

Corporales et spirituales poenas constituit contra haereticos diuinae bonae voluntatis vel alienantes, etc.

temere venire temptaverit, aut Ferrariensem Ecclesiam super his, quae dicta sunt, minuere, aut Sanctae Sedi Apostolicae sua in eis iura, quae superius significata sunt, auferre praesumpserit, poenae et compositionis nomine reddat eidem sanctae Sedi Apostolicae auri optimi libras centum: et nisi, quae male praesumpta sunt, satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem praefatis Ecclesis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inueniant. Amen.

EGO INNOCENTII catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum in territorio Vulterrano per manum Aymerici S. Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, v idus martii indictione xii, incarnationis dominicae anno mxxxiii, pontificatus domini Innocentii Papae II anno iv.

Dat. die 11 martii anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XII.

Ianuensis Ecclesia in archiepiscopatum eriguntur cum assignatione quinque Ecclesiarum suffraganeorum (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Diuturnae inter Pisanos et Ianuenses discordiae a Syro episcopo compositae. — Quare archiepiscopali honore ornatur, additis tribus Ecclesiis suffraganeis in Corsica, et duabus aliis adiacentibus. — Ianuen. archiepiscopus a solo Rom. Pont. dependens et consecrandus. — Concessio pallii. — Eidem committitur

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de Hist. Ecclesiae huius.

Bull. Rom. Vol. II.

48

abbatia de Tyro. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilis fratri Syro, Iannensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Iustus Dominus et iustitiam dilexit, aequitatem vidit vultus eius (a). Si pro homine perditio humanatus est Dei filius, et pro eius redemptione atque salute mortem ignominiosam pertulit; catholica igitur et sancta Dei mater Ecclesia, ne filii sui damnentur perpetuo, bona sua hilari vultu et mente iucunda, quoniam ad (1) ipsum aequitatis et iustitiae ratio postulat, debet impendere. Quocirca sacrosancta Sedes Apostolica, animarum saluti providens, quoniam pro discordia et guerra, quae inter dictam Iannensem civitatem et Pisas olim, argutissimo id fovente inimico humani generis, orta est, incomparabiles hominum elades, christianorum captivitates et ecclesiarum destructiones innumerae provererunt; ut de caetero tam detestabilis lis et dissensio conquiescat, personam tuam et per te Ianuensem Ecclesiam a praefata civitate, quae beato Petro, ac sanctae Romanae Ecclesiae fidelis, et ad serviendum prompta extitit, et de caetero se id facturam propensius pollicetur, decorem et exaltationem, praerogativa gloriosa sublimat. Te igitur, frater charissime Syre archiepiscopo, pallii genio decorantes et gratia ampliori donantes, in archiepiscopatum promovemus, et tres episcopatus in Corsica, Maranen. videlicet, Nebolensem, et tertium, cuius sedem constituimus Ecclesiam Sancti Petri de Acci, qui habeat unam plebem de Marana et aliam de Maria, atque Vobzensem et illum de Brunate, quem modo novum statuimus, tibi tuisque successoribus metropolitanico iure subiicimus. Verumtamen episcopatum Ianuensem et te videlicet, ac posteros tuos, ab omni emancipatos subiectione, in manu propria libere retinemus, statuentes, ut Ianuensis archiepiscopus

(a) Psalm. x, 8. (a. r.) (1) Forsan id. (a. r.)

Prooemium.

Diuturnae inter Pisanos et Iannenses discordiae a Syro episcopo compositae.

Quare archiepiscopali honore ornatur, additis tribus Ecclesiis suffraganeis in Corsica, et duabus aliis adiacentibus.

lanuens. archi-
episcopus a so-
lo Rom. Pont.
suspendens et
consecrandus.

pus eo ordine, quo et Pisanus, a solo Romano Pontifice consecrentur. Quod si forte Pisanus archiepiscopus a suis suffraganeis fuerit consecratus, lanuensis quoque a suis nihilominus similiter consecratur. Deinde vero infra Ecclesiam praefrens (1) videlicet diebus, Coena Domini et Pascha, Ascensione Domini, Pentecoste, in festivitate apostolorum Petri et Pauli, S. Laurentii, tribus festivitibus S. Mariae, Natali Domini, Epiphania, et in die anniversarii consecrationis tuae, in consecrationibus quoque episcoporum, basilicarum et ordinationibus clericorum: abbatiam quoque de Tyro ad meliorationem (salva sanctae Romanae Ecclesiae proprietate ac consensu) tibi, venerabilis frater archiepiscope Syre, committimus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem haec nostra statuta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Eodem com-
mittitur abbatia
de Tyro.

Solidae clas-
sulae.

Innocentii PP.
et S. R. E. card.
subscriptiones.

Ego INNOCENTII catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus.

Ego Iohannes Ostiensis episcopus.

Ego Rodolphus Hortanus episc.

Ego Iohannes tit. S. Chrysogoni presbyter card.

Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Lucas presbyter card. tit. Ss. Iohannis et Pauli.

(1) Videntur desiderari aliqua.

Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephani in Coelio Monte.

Ego Raynerius Senensis episc.

Ego Rolandus Rossellanus episc.

Ego Ildizo Saonensis episc.

Ego Romanus diac. card. S. Mariae in Porticu.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Guido diac. cardin. S. Mariae in Vialata.

Ego Oldo diac. cardin. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diac. cardin. Ss. Cosmae et Damiani.

Datum Grosseti per manum Aymerici sanctae R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, xiv kal. aprilis, indict. ii, incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pontif. vero D. Innocentii PP. secundi anno iv.

Dat. die 19 martii anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XIII.

Erectio monasterii Brugnatens. in episcopalem sedem, archiepiscopo lanuensi suffraganeam (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Brugnatense monast. in episcopalem sedem redigitur lanuensi archiepiscopo suffraganeam; — Eisque bonis omnibus confirmatis; — Cum decreto immunitatis ab omni violentia violatores privilegii huius anathemate percuntur. — Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Ideprando Brugnatensi electo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quemadmodum Sedes Apostolica universis per orbem Ecclesiis praelata consiit, dicente Domino ad Petrum: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et tibi dabo claves regni

Prooemium.

(1) Ex tom. iv Ital. Sac. Ughell., ubi de episcopis Ecclesiae huius.

caelorum (a); ita nimirum semper ei licuit duos episcopatus in unum redigere, opportunitate temporis in duos dividere, novos creare et abbatias et alia venerabilia loca episcopalis praerogativae culmine decorare. Hoc nimirum dispensationis intuitu pro bono pacis, et Ecclesiae catholicae salute atque suffragio, Brugnatense monasterium, quod in honorem B. Petri apostoli, sanctorumque Laurentii et Columbani, constructum esse cognoscitur, praesentis scripti pagina communimus, ipsumque episcopalem sedem de caetero fore determinimus: statuente ut ecclesiae, quae citra ipsum sunt, castella quoque et villae, quae sui iuris existunt, eidem coenobio parochiali iure subiaceant; et Pontifex, qui ibidem pro tempore fuerit, decimas, oblationes et alia tam in temporalibus, quam spiritualibus, tamquam proprius episcopus habeat et disponat, atque Januensi Ecclesiae tamquam metropolitanae suae obediens et subiectus existat. Illud etiam huic nostrae constitutioni addendum esse censuimus, ut universa, quae vel concessione Pontificum, oblatione fidelium eidem Ecclesiae collata sunt, vel deinceps, auxiliante Domino, iuste et canonice conferentur, sibi suisque successoribus firma semper et illibata permanent: salva nimirum in omnibus sanctae Romanae Ecclesiae iustitia et reverentia. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se di-

(a) Matth. xvi, 18 et 19. (n. 7.)

Brugnatense monast. in episcopalem sedem redigatur Januensis archiepisc. suffraganeam:

Et si quis bonis omnibus confisus:

Cam decreto Immunitatis ab omni violentia

Violatores privilegii huius auctoritate percutiantur.

vino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem haec nostra statuta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Guilelmus Praenestinus episcopus ss.

Ego Chnrradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Rodolphus Hortanus episcopus ss.

Ego Iohannes tit. S. Chrysogoni presb. card. ss.

Ego Gerardus tit. S. Crucis presb. card. ss.

Ego Anselmus presb. card.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Io. et Pauli ss.

Ego Romanus diaconus card. S. Mariae in Portien ss.

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego G. diaconus card. S. Mariae in Via Lata subscripsi.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ss.

Datum Laterani per manum Aymerici S. R. E. diaconus card. et cancellarii, vi kal. iunii, indict. ii, anno mcccxxxiii, pontificatus vero D. Papae Innocentii II anno iv.

Dat. die 27 maii anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XIV.

De obelientia ab episcopis Daciae, Norvegiae, Islandiae etc. Hamburgensi archiepiscopo tamquam metropolitano praestanda (1).

SUMMARIUM

Suus cuique Ecclesiae gradus servandus. —

Daciae episcoporum contumacia in refragando mandatis Hamburgens. metropolitani.

(1) Ex tom. in Constitut. Imperial. Goldasti, pag. 45.

Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

— Saepius moniti a Summis Pontificibus de obediendo; — Sed frustra; — Itaque metropolitano eidem iterum subiiciuntur.
— Solitae conclusiones praesens decretum roborantes.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Adalberoni, Hammaburgensis archiepiscopo, eiusque successoribus canonice promovendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad hoc in beati Petri cathedra, disponente Domino, constituti esse conspicimur, quatinus singulis Ecclesiis et ecclesiasticis personis suam conservemus iustitiam; et qualiter tam temporaliter quam spiritualiter earum status integer perseveret, salubriter providere curemus. Dignum etenim et rationale est, ut sicut sacrosancta Dei Ecclesia unitatis ac fidei perpetua mater existit, ita nimirum eius privilegia custodiantur illaesa, ut nullis molestiis, nullis oppressionibus pravorum hominum fatigentur.

Saepe utique venerabilis Adalbero, Hammaburgensis archiepiscopus in praesentia, praecessorum nostrorum felicitis memoriae Calixti et Honorii, ac nostra, questus est, Ascerum Lundensem, et alios episcopos Daciae, sibi debitam sicut metropolitano suo, quemadmodum in antiquis privilegiis Gregorii, Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai, Adriani, Romanorum Pontificum, continetur, obedientiam denegare; frequenter autem et a praedictis praedecessoribus nostris, Calixto et Honorio, et a nobis, eis mandatum est, ut ad tuam, et Hammaburgensis Ecclesiae redirent obedientiam: aut, si quam super hoc iustam se habere confiderent rationem, ad Sedem Apostolicam venirent, ostendere parati. Ipsi vero apostolicis contententes obedire mandatis, nec venerunt, nec responsales miserunt.

Quia igitur nemo lucrum debet de sua contumacia obtinere, ex diliberato fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium consilio, tam Lundensem, quam alios episcopos Daciae tibi restitimus. Ad formam itaque privilegiorum Gregorii,

Sergii, Leonis, Benedicti, Nicolai et Adriani, episcopatus Daciae, Swediae, Norvegiae, Fariae, Gronlandiae, Halsingalandiae, Islandiae, Scridivindiae et Slavorum, charissimi filii nostri Lotharii regis precibus inclinati, tibi et per te Hammaburgensi Ecclesiae, suae videlicet metropoli, praesentis scripti pagina confirmamus.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet.

Cunctis autem haec statuta nostra servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae apud montem Aventinum per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, vi kalend. iunii, indictione xi, incarnationis dominicae anno mcxxxiii, pontificatus vero domini Innocentii PP. anno iii.

Dat. die 27 maii anno Domini 1133,
pontif. anno iv.

XV.

Concessio privilegiorum monasterii S. Salvatoris Papien. dioecesis ordinis Cisterciens. cui bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Eidem bona omnia confirmantur. — Eiusque abbatem nonnisi a monachis eligi, et nonnisi a Rom.

(1) Ex archiv. monast. S. Salvatoris Papien. addidit Margarinus, Bullar. Cassinens., p. 11.

Suos cuique
Ecclesiae statu
servandos.

Daciae episco-
porum conta-
macia in refe-
rando manlati
Pamburgensis
metropolitani.

Saepeus mo-
niti a Summis
Pontificibus de
obediendo;

Sed frustra;

Itaque metro-
politano eidem
iterum subi-
ciuntur.

Solitae con-
clusiones praesens
decretum
roborantes

Pontif. consecrari decernitur. — Chrisma, Oleum sanctum, caeteraque sacra a quocumque antistite recipiendi. — Baptismum in ecclesiis monast. celebrandi facultatem tribuitur. — Missas publicas, vel quid simile inconsulto abbate inibi celebrari, decimas honorum, ipsa bona monasterii, eiusque iura perturbari prohibetur. — Quod omnino liberum sub S. Sedis tutela fore declaratur. — Eiusque abbati dalmaticae, sandaliorum et chirothecarum usum confirmatur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Iohanni abbati venerabilis monasterii, quod dicitur D. Salvatoris secus Papiam siti, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii cura commissa est, ut quieti et utilitati omnium Ecclesiarum, particulari debeamus sollicitudine providere; et ne pravorum hominum fatigentur molestiis, eas auctoritate Sedis Apostolicae commuine. Quapropter, dilecte in Domino filii Iohannes abbas, tuis rationabilibus postulationibus assensum praebentes, Domini Salvatoris monasterium, cui Deo auctore praesides, cum omnibus ad ipsum pertinentibus, ad exemplar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Iohannis, Benedicti, Paschalis, Calixti, Romanorum Pontificum, sub Beati Petri tutela, et Apostolicae Sedis protectione suscipimus. Quod nimirum coenobium, ab Adeleide imperatrice Augusta renovatum et eius liberalitate et donationibus ditatum, superscripti nostri privilegii pagina communimus; statuentes, ut quaecumque bona, quaecumque praedia urbana sive rustica, culta vel inculta, quascumque possessiones, utensilia vel ornamenta, a praefata Augusta, vel ab alii fidelibus, de suo iure, eidem monasterio collata, in praesentiarum iuste et legitime possident, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis nominibus, praec-

stante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneat. Sane, obeunte te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel praesentis consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, providerint eligendum: electus autem a Romano Pontifice consecratur. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum seu canonicorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quo maculeritis, suscipiatis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam Sedis Apostolicae habuerit. Porro in ecclesiis ad ipsum monasterium pertinentibus baptismum celebrare permitimus, in quibus videlicet usque ad haec tempora constat esse celebratum. Missas quoque publicas in eodem monasterio celebrari, aut stationes, sive ordinationes aliquas, praeter abbatis voluntatem ab episcopo quolibet fieri prohibemus. Decimas praeterea reddituum praefati coenobii, absque alicuius episcopi, vel ministrorum eius contradictione, vobis habendas concedimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, praenominatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad haec, praesenti capitulo adiungentes, statuimus, ut supradictum coenobium sub nullius personae iurisdictione seu potestate permaneat, et ab omni iugo liberum, soli sanctae Romanae et Apostolicae Sedi subiectum esse sancimus. Dalmaticae, sandaliorum, nec non chirothecarum usum tibi, tuisque successoribus, iuxta praedecessorum nostrorum statuta, concedimus. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostram consti-

Eiusque abbatem monasti a monachis eligi, et non nisi a Rom. Pontif. consecrari decernitur.

Chrisma, oleum sanctum, caeteraque sacra a quocumque antistite recipiendi,

Baptismum in eccles. monast. celebrandi facultatem tribuitur.

Missas publicas, vel quid simile inconsulto abbate inibi celebrari, decimas honorum, ipsa bona monasterii, eiusque iura perturbari prohibetur.

Quod omnino liberum sub S. Sedis tutela fore declaratur.

Eiusque abbati dalmaticae, sandaliorum et chirothecarum usum confirmatur.

Solitae clausulae.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Etiam bona omnia confirmantur.

tutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecel. ep.

Ego Ubertus presb. card. tit. S. Clementis subscrip.

Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Cosmas presb. card. tit. S. Ceciliae ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Io. et Pauli ss.

Ego Dominicus diac. card. tit. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ss.

Ego Guido diacon. card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Datum Placentiae per manum AymERICI S. R. E. diac. card. et cancellar. tertio non. iunii, indictione xx, incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pontificatus vero SS. domini Innocentii II anno III.

Dat. die 3 iunii anno Domini 1133,
pontif. anno IV.

XVI.

Cuncta monasterii Fuldensis privilegia confirmat, ac eiusdem abbatibus usum mitrae et anuli tribuit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia ad monast. pertinentia confirmantur. — Aliqua ex his

(1) Ex authent. edidit Frider. Schannat. num. xxvii. Probat. doct. et hierarchiae Fulden.

enumerantur. — Ne quilibet unquam sacerdos iurisdictionem aliquam praeter abbatem inibi exerceat; neve foemina ulla illuc ingrediatur, interdicatur. — Ut abbas a solis monachis eligatur; — Ut congruis temporibus de disciplina regulari ad Sedem Apostolicam referatur, decernitur. — Abbati primatum inter alios Galliae et Germaniae, usum dalmaticae et sandaliorum, mitrae et anuli conceditur. — Qui solius Apostolicae Sedis iudicio sit subiectus. — Privilegia omnia pontificia et regia confirmantur. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Bertreo abbati monasterii Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, et Sancti Bonifatii, quod situm est iuxta ripam fluminis, quod Faldia vocatur, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiis Dei, tam prope quam longe positis, attentam sollicitudinem gerere, et earum quieti et utilitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et Apostolicae Sedis munimine robaremus. Ea propter, dilecte in Domino filii Berthoe abbas, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus, et Salvatoris Domini nostri Iesu Christi monasterium, cui Deo auctore praesse dinosceris, sanctae Romanae Ecclesiae privilegio communimus. Statuimus enim, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus haec propriis nominibus duximus annotanda: monasterium videlicet Sancti Andreae apostoli, quod vocatur Exauldum, situm Romae iuxta ecclesiam Sanctae Dei Genitricis Mariae semper

Innocentii PP.
et S. R. E. card.
subscriptionses.

Exordium.

Bona omnia
ad monast. perti-
nentia confir-
mantur.

Aliqua ex his
enumerantur.

Virginis, quae vocatur ad Praesepe, a praedecessore nostro, felices memoriae Papa Leone praedecessori tuo Huberto religioso abbati, respectu dilectionis donatum, cum omnibus caminatis (1), mansionibus, cellis, vineis et coquina, cum vineis, ortis, diversisque pomorum generibus, cum curte et puteo, et introitu per portam maiorem a via publica et cum omnibus ad idem monasterium pertinentibus generaliter, tam intra quam extra urbem sitis, quae ei iuste ac recte pertinere noscuntur. Prohibemus autem, omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in iam dicto vestro Fuldensi monasterio aliquam ditionem habere, vel auctoritatem, praeter nostram Apostolicam Sedem, ita ut nisi ab abbate ipsius monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia celebrare praesumat. Porro dona, oblationes ac decimas fidelium absque ullius personae contrarietate eidem monasterio perpetuo firma esse sancimus. Interdicitur etiam, ne foemina unquam illuc ingredi praesumat: et nequis unquam placitum ibi habeat, vel in caeteris eius locis nec servos, nec colonos ad aliquod servitium constringat, nisi cui abbas ad utilitatem suae necessitatis assensum praebuerit. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, nullus ibi qualibet sur-reptionis astutia seu violentia praepo-natur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris, secundum beati Benedicti regulam elegerint. Statuimus autem, ut congruis temporibus nostrae sollicitudini ecclesiasticae intinetur, qualiter religio monastica inter fratres, tuo regi-mini commissos, regulari habitu dirigatur, concordiaque convenienti ecclesiastico studio mancipet; ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu minus gressus-que rectitudinis vestrae a norma iustitiae aliquo modo retorquetur. Concedimus

etiam tibi, fili charissime, praedicare verbum Dei auctoritate nostra apostolica; et ut tam tu quam successores tui ante alios abbates Galliae, seu Germaniae, primum in omni loco conventuque obtineatis. Usum quoque dalmaticae et sandaliorum in missarum solemnibus ex Apostolicae Sedis benignitate, secundum quod in antecessorum nostrorum privilegiis continetur, dilectioni tuae concedimus et ob maiorem familiaritatis praerogativam, quam in sancta Romana Ecclesia nostro tempore consequi meruisti, licentiam utendi mitra et anulo tibi tuisque successoribus nihilominus impertimur: abbas vero non nisi a nostra Sede benedicatur, a qua benedici debet; et si in aliquo crimine accusatus fuerit, eiusdem tantummodo Romanae Sedis iudicium exequatur. Illud insuper generaliter addendum esse dignum duximus, ut quicquid auctoritate praedecessorum nostrorum, regum, vel imperatorum, ipsi Fuldensi coenobio certum est fuisse concessum, sit etiam nostra auctoritate apostolica per huius scripti paginam confirmatum. Nulli ergo omnino hominum liceat, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quae igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem coenobio sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud di-

Ne quilibet unquam sacerdos jurisdictionem aliquam praeter abbatem inibi exercere; ne foemina ulla illuc ingrediatur interdicatur.

Ut abbas a seculis monachis eligatur;

Ut congruis temporibus de disciplina regulari ad Sedem Apostolicam referatur, decernatur.

Abbatibus primatum inter alios Galliae et Germaniae, usum dalmaticae et sandaliorum, mitrae et anuli conceditur.

Qui solius Apostolicae Sedis iudicio sit subiectus.

Privilegia omnia pontificia et regia confirmantur.

Solidae clausulae.

(1) Camera, conclave, coenaculum quodvis in quo caminus existat, hoc communiter; licet ex Chron. Sublac. apud Murator. (SS. RR. It.) pos-sit ad claustra extendi. (R. T.)

strictum Iudicem praemia aeternae pacis inveniunt. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et cancellarii, nonis iunii, indictione xi, incarcerationis dominicae anno MCXXXIII, pontificatus vero domini Innocentii anno iv.

Dat. die 5 iunii anno Domini 1133,
pontif. anno iv.

XVII.

Privilegium, quo Prumiense coenobium Treviren. dioecesis, necnon universae eiusdem possessiones in Sedis Apostolicae protectionem recipiantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmantur privilegia ab imperatoribus et principibus iam concessa monasterio. — Abbati conceditur facultas excommunicandi invadentes vel retinentes bona monasterii; nisi ab episcop. moniti resipuerint.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Adalberoni, abbati monasterii Prumiensis, quod in honore Salvatoris Domini nostri Iesu Christi in Trevirensi parochia situm est, eiusque successoribus regulariter constituendis, in perpetuum.

Exordium.

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi noscitur convenire, animo nos decet libenti concedere; et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Aequum enim et rationabile est, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a perversorum hominum nequitia tueamur, et Apostolicae Sedis munimine robaremus. Ea propter, dilecte in Domino filii Adalbero abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et Prumiense Salvatoris Domini nostri Iesu Christi monasterium, cui auctore Domino praesides, sanctae Romanae Ecclesiae privilegio com-

(1) Ex archiv. monasterii huius erutum communicavit vir ill. Fridericus Schannat.

munimus: statuimus enim, ut quidquid auctoritate praedecessorum nostrorum, vel imperatorum, Pipini scilicet et Caroli, et aliorum principum, ei Prumiensi monasterio constat esse concessum, atque suis praeceptis munimentisque firmatum, tibi tuisque successoribus stabile firmiturque consistat. Praeterea quascumque possessiones, seu bona idem monasterium impresentiarum iuste et legitime possidet, aut imposterum concessione Pontificum, oblatione fidelium, seu aliis rationabilibus modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneant. Sane ex ampliori Sedis Apostolicae benevolentia statuimus, ut si qui possessiones et bona eiusdem coenobii invadere vel retinere praesumpserint, si, a suis episcopis moniti, non satisfecerint, dilectioni tuae eos interdicensi seu excommunicandi sit attributa potestas. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium perturbare, aut eius possessiones auferre etc.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus etc.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diac. card. et cancell. vi idus iunii, ind. xi, anno Dom. MCXXXIII, pontificatus vero domini Innocentii Papae anno iv.

Dat. die 8 iunii anno Domini 1133,
pontif. anno iv.

XVIII.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii Sancti Sixti Placentinae dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Paschalis et Calixtus PP. sanctimonialium loco monachos in hocce monaster. suffecerunt. — Innocentius PP. Calixti ea de re privilegium confirmat. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Campi in Regesto privilegiorum ad Hist. Placentinam, tom. 1, pag. 333.

Abbat. conceditur facultas excommunicandi invadentes vel retinentes bona monasterii; nisi ab episcopo moniti resipuerint.

Confirmantur privilegia ab imperatoribus et principibus iam concessa monasterio.

recipit; — Eiusque bona omnia confir- mans; — Illud a quoquam molestiis affi- ci; — Abbatem ab ullo praeterquam a monachis eligi prohibet, cui iurisdictionem omnimodam in monast. bonis, et in eius Ecclesiae cappellanos concedit. — Violatoribus privilegii huius divinam ultionem; — Observatoribus vero aeterna praemia precatur. — PP. subscriptio.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Odiloni abbati venerabilis monasterii S. Sixti, quod Placentiae situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc universalis Ecclesiae cura nobis a provisorio omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosis diligamus personas, et benevolentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulus impenditur, nisi, ex charitatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conservatus. Hoc nimirum charitatis intuitu praedecessores nostri fel. mem. Paschalis et Calixtus, Romani Pontifices, in monasterio Sancti Xisti, quod Placentiae situm est, religionem, quae ibi ex tempore iam longo defecerat, reformare volentes, sapientum ac religiosorum virorum, et praecipue egregiae memoriae comitissae Mathildis, precibus et consilio, pro foeminis, ibidem irreligiose viventibus, monastici ordinis viros constituerunt, et te, dilecte in Christo fili Oddo, ad restaurandum in eodem loco secundum beati Benedicti regulam disciplinae monasticae ordinem, in abbatem illis auctoritate apostolica praeposuerunt.

Nos itaque, eorundem antecessorum nostrorum inlaerendo vestigiis, provisionem seu dispositionem ab eis factam et privilegio munitam, praesentis scripti robore confirmamus et inviolabiliter futuris temporibus observari decernimus; et scriptum illud, quod a praedecessore nostro fel. mem. PP. Calixto, dum in Galliarum partibus esset, ab illius loci monialibus subreptum esse dignoscitur, in irritum revocamus. Ipsum vero locum et universa ad eum pertinentia sub Apo-

stolicae Sedis tutela et protectione servanda censuimus, a quorumlibet instantium molestiis libera, sicut ab antecessoribus nostris Romanis Pontificibus noscitur institutum. Statuimus etiam, ut universa praedia, vel possessiones, quas Angelberga imperatrix, eiusdem monasterii fundatrix, illic contulisse cognoscitur, seu quaecumque alia bona, quaecumque villas, familias, cellas (1), ecclesias idem coenobium impraesentiarum iuste et legitime, sive in posterum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: in Placentia in Xenodochio ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam S. Martini in Barte, ecclesiam Sanctae Brigidae, ecclesiam S. Andreae extra portam Meliolanensem, ecclesiam Sanctae Mariae in Capite Trebiae, ecclesiam S. Petri, in Centoria ecclesiam S. Bartholomaei, in Scopora duas capellas, in Castronovo ecclesiam S. Michaelis et ecclesiam Sancti Bartholomaei, in Wardastalla ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam S. Georgii, ecclesiam S. Martini et ecclesiam S. Bartholomaei: in Luciarum ecclesiam S. Georgii cum capellis suis: in Curte-Nova ecclesiam S. Laurentii: in campo Miliario ecclesiam S. Petri.

Nulli ergo hominum fas sit, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obveniente vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, de suo, si poterit idoneus inveniri, collegio secu-

E usque bona omnia confirmamus;

Illud a quoquam molestiis affici;

Abbatem ab ullo praeterquam a monachis a eligi prohibet cui iurisdictionem omnimodam in monast. bonis, et in eius ecclesia cappellanos concedit.

Paschalis et Calixtus PP. sanctimonialium loco monachos in hoc monast. succurrunt.

Innocentius PP. Calixti ea de re privileg. confirmat.

Monast. subreptum ne S. dis Apostolicae recipit;

(1) Vide superius, pag. 171.

dum Dei timorem et B. Benedicti regn-
lam, praeviderint eligendum. Quod si
persona in eodem monasterio ad abbatiae
administrationem talis non fuerit, de
Casae-Dei coenobio eligatur, quamdiu vi-
delicet illic monastici ordinis disciplina,
Domino praestante, vigerit; electus autem
a Romano benedicatur Pontifice.
Quidquid praeterea libertatis, seu digni-
tatis praedecessores nostri praenominato
monasterio per authentica privilegiorum
scripta concesserunt, nos quoque praesentis
privilegii auctoritate concedimus et
ratum haberi per tempora futura censem-
us. Sane cum ad bene regendum idem
tibi commissum sit coenobium, posses-
siones et bona ipsius integre in tua maneant
potestate; capellani ipsius Ecclesiae
tibi nihilominus sint subiecti. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica saecularisve
persona, hanc nostrae constitutionis
paginam sciens, contra eam temere venire
tentaverit, secundo tertiove communita,
si non satisfactione congrua emendaverit,
potestatis honorisque sui dignitate careat,
et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei
et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine
districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem
eidem loco iusta servantibus sit pax Domini
nostri Iesu Christi; quatenus et hic
fructum bonae actionis percipiant et apud
districtum Iudicem praemia aeternae pacis
inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae
episcopus subscripsi.

Dat. Cremonae per manum Aymerici
sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardina-
lis et cancellarii, ii id. iulii, indiet. x (1),
incarnationis dominicae anno mcccxxxiii,
pontificatus vero domni Innocentii Papae
secundi anno iii (2).

Dat. die 14 iulii anno Domini 1133,
pontif. anno iv.

(1) Lege xi. (2) Lege iv.

XIX.

*Canonicis Ecclesiae S. Antonini in urbe
Placentiae bona, iura et privilegia omnia
confirmantur* (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad Ecclesiam, de qua in
rubrica, pertinentia confirmat; — Et enumerat:
et consuetudines in capellis eidem
subiectis servari iubet. — Innocentii PP.
et S. R. E. cardinalium subscriptiones. —

Innocentias episcopus servus servorum Dei, di-
lecto filio Azoni praeposito Ecclesiae Sancti
Antonini martyris, quae in civitate Placentia
sita est, eiusque successoribus canonicis sub-
stituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas
pro Ecclesiarum statu satagere et earum
quieti et utilitati salubriter, auxiliante
Domino, providere. Dignum namque et
honestati conveniens esse cognoscitur, ut
qui ad Ecclesiarum regimen assumpti
sumus, eas a pravorum hominum nequitia
defensare curemus. Proinde, dilecte in
Domino fili Azo praeposite, tuis iustis
postulationibus assensum praebentes, eccle-
siam Beati Antonini martyris, cui Deo
auctore praesides, Apostolicae Sedis privi-
legio communimus. Statuimus enim,
ut quaecumque praedia, quaecumque pos-
sessiones, aut bona, tam in Ecclesiis,
quam in aliis rebus, ab episcopis Pla-
centinae Ecclesiae, seu aliis Dei fidelibus,
eidem Ecclesiae sunt concessa, firma tibi
tuisque successoribus et illibata perman-
neant. In quibus haec propriis nominibus
duximus exprimenda: ecclesiam scilicet
Beatae Mariae in Curtina, quae prope
ecclesiam Sanctorum Antonini et Victoris
martyrum sita est, cum usibus et con-
suetudinibus, quas in eadem Ecclesia
impraesentiarum iustas habere videmini,
ut videlicet in omnibus Mariae festivitati-
bus tertiam partem candelarum habeatis,
atque secundum Deum ibidem sacerdotes

(1) Ex archiv. Ecclesiae huius editit Campi,
tom. i, in Regest. Monumentorum ad Historiam
Placentinam pertinentium, num. cxxxii.

Violantibus
privilegii huius
divinam ultio-
nem;

Ois rvarioribus
vero aeterna
praemia preca-
tur.

PP. subscriptio.

Exordium.

Rona ad Eccle-
siam, de qua in
rubrica, perti-
nentia, confir-
mat;

Et enumerat:
et consuetudi-
nes in capellis
eidem subiectis
servari iubet.

et clericos ordinetis; vos autem in ecclesia vestra canonici ob reverentiam B. Antonini martyris, cuius sacratissimo corpore ipse locus prius extitit decoratus, in B. Mariae Purificatione ipsam capellam annis singulis visitabitis: in territorio Plectula ecclesiam Sancti Antonini martyris cum sorte integra et dote et cum oblationibus totius anni, quemadmodum a bonae recordat. Dionisio episcopo Placentino pro ecclesia S. Syri vobis in contracambium concessa esse dignoscitur: in qua nimirum secundum Deum ordinandi ministros libera sit vobis facultas: in Gragnano capellam Sancti Michaelis cum omni sua dote et totius anni oblationibus, a venerabili fratre nostro Arduino, Placentino episcopo, Ecclesiae vestrae hoc modo concessam, ut in eadem capella ponendi clericos, et removendi, sit libera vobis potestas, et ad sacros ordines promovendos suo tempore Placentino episcopo praesentandi; a plebe vero Tunensi ipsius loci presbyter Chrisma et Olenm sanctum suscipiat; et vocatus ad laetantias et ad baptismum, illuc, absque contradictione aliqua, vadat: salva Ecclesiae vestrae in omnibus aliis iustitia et reverentia.

Praeterea omnes alias libertates, seu rationabiles consuetudines, a Placentinis episcopis Ecclesiae vestrae concessas, quietas vobis et integras futuris temporibus manere decernimus. Porro si te, vel clericos tuos gravari praesenseris, Sedem Apostolicam, quae subvenire solet oppressis, vobis libere liceat appellare. Bona igitur et possessiones, quas in posterum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, auxiliante Deo, poteritis adipisci, firma vobis et integra manere sancimus: salva nimirum dioecesani episcopi iustitia et reverentia. Nulli ergo omnino hominum fas sit, praenominatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed

omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, etc.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Iohannes Hostiensis episcopus subscripsi.

Ego Petrus Papiensis episcopus subscripsi.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Ioselinus presbyter cardinalis tit. Sanctae Ceciliae subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Romanus diaconus cardinalis tit. Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani subscripsi.

Datum Cremonae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et similiter cancellarii, idibus iulii, indictione decima (1), incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pontificatus vero domini Innocentii PP. secundi anno IV.

Dat. die 15 iulii anno Domini 1133,
pontif. anno IV.

XX.

Privilegium canonicis matricis Ecclesiae Placentinae (2).

SUMMARUM

Exordium. — Innocentius PP. bona et possessiones Ecclesiae huius enumerat et confirmat: — Ne ullus episc. exactionem ullam super ea imponat, interdicat. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

(1) Lege XI. (2) Ex archiv. Ecclesiae Maioris Placent. edidit Campi, tom. 1, pag. 554.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis Iohanni praeposito, et canonicis Beatae Mariae Placentinae Matricis Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exordium.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et utilitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et Beati Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio muniamus. Quo circa, dilecti in Domino filii, vestris rationabilibus postulationibus elementer annuimus, et B. Mariae Placentinam Ecclesiam, in qua divino servitio vacatis, praesentis privilegii pagina roboramus; statuentes, ut quaecumque possessiones et quaecumque bona impraesentiarum eadem Ecclesia iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneat.

In quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: plebem videlicet Carmiani cum capellis suis, plebem Septimae cum capellis suis, plebem Pomariae cum capellis suis, plebem Verdeti cum capellis suis, plebem Montisalti cum capellis suis, plebem Cassiani cum capellis suis, plebem Viculi cum capellis suis, plebem Sancti Georgii cum quinque capellis, duabus in Paderna et una in Iudaea, alia in Castroziano, atque alia in Glariola; capellas sane in Civitate, scilicet Sanctae Euphemiae, Sancti Gervasii, Sancti Protasii, Sancti Petri de Foro, Sancti Iuliani, Sancti Martini de Foro, Sancti Domini, Sancti Alexandri, Sancti Martini de Burgo, Sancti Viacentii, Sancti Stephani, Sanctorum Iohannis et Pauli, Sancti Zenonis, Sancti Faustini, Sancti Michaelis, Sanctae Agathae, Sanctae Ma-

riae de Sperone, quarum ubique presbyteri in Sabbato Sancto baptizare et catechizare in vestra maiori Ecclesia de consuetudine debent, vobis nihilominus confirmamus; decimas totius civitatis et praedictorum plebium, exceptis decimationibus plebis de Verleto; castrum praeterea Montis Regii, castrum Cassini, medietatem castrum Gosoleghi, medietatem castrum Viculi, castrum Carmiani. Ad haec praesenti decreto sancimus, ut nulli episcoporum liceat, in Ecclesia vestra personis, vel bonis, contra antiquam consuetudinem et libertatem, aliquam exactionem imponere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praenominatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre etc. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona etc.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Ubertus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis subscripsi.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tituli Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Romanus diaconus cardinalis tituli Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Via Lata subscripsi.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani subscripsi.

Datum Brixiae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, iv kal. augusti, indictione decima (1), incarnationis domi-

(1) Lege xi.

Innocentius PP. bona et possessiones Ecclesiae huius incrementa et conservavit

Ne ullus episcopus exactionem ullam super ea imp. nat. interdici.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

nicae anno MCCCXXXIII, pontificatus vero domni Innocentii PP. secundi anno IV.

Dat. die 29 Iulii anno Domini 1133,
pontif. anno IV.

XXI.

Confirmatio bonorum omnium monasterii Ss. Faustini et Iovitae Brixienensis diocesis ordinis Cassinensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. a Ramberto Brixien. episcopo fundati, et a Summis Pontificibus privilegiis dotati, bona enumerantur et confirmantur. — Confirmatur quoque ius ligna accipiendi in Monte Denno, et possessionum decimas. — Abbatis electionem ad solos monachos spectare decernitur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Alberto abbati monasterii Sanctorum Faustini et Iovitae, quod in Brixienensi suburbio situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc universalis Ecclesiae cura nobis a providore omnium bonorum, Deo, commissa est, ut religiosas diligamus personas, et eorum quieti et utilitati salubriter auxiliante Domino, providentes, Ecclesias, in quibus famulantur, Apostolicae Sedis munimine faveamus. Monasterium igitur Beatorum Martyrum Faustini et Iovitae, a fratre nostro bonae memoriae Ramberto, quondam Brixienensi episcopo, fundatum et ipsius bonis et possessionibus ditatum esse cognoscitur; ob eorumdem martyrum praesentiam corporalem, tam apud ecclesiasticos quam saeculares personas, maximo honore ac reverentia dignum habetur. Unde praedecessores nostri, felices memoriae, Stephanus et Calixtus, Romani Pontifices, locum ipsum specialius dilexerunt et suis scriptis apostolicis roborarunt. Proinde, dilecte in Domino Fili

(1) Ex archiv. monasterii huius editit Margarinus, Bullar. Cassinen., par. II.

Alberte abbas, tuis rationalibus postulationibus praecedentes assensum, praefatum Sanctorum Faustini et Iovitae monasterium, cui Deo auctore praesse dignosceris, Apostolicae Sedis privilegio communitimus; statucentes, ut quascunque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis nominibus exprimenda subiungimus: ecclesiam Omnium Sanctorum, in castro praedictae civitatis constructam, ecclesiam Sanctae Mariae in Vergnano cum pertinentiis suis, in Curticella ecclesiam Sancti Michaelis, Sancti Zenonis, cum omnibus, quae in Flumicello vestro coenobio pertinent, ecclesiam Sanctae Mariae in Mezzane, ecclesiam Sancti Stephani cum omnibus, quae apud Sale rationabiliter possidetis, hospitalem domum de Denno cum rebus ad ipsam pertinentibus, quicquid etiam idem monasterium in circuito suo cum hospitali domo et iis, quae ad ipsam pertinent, iuste possidet: braidam (1), quae Sancti Faustini dicitur, cum molendinis, et aliis in ea aedificiis constitutis, et capella Sancti Domini: baidam (2), quae Campus Malxus vocatur: castrum Turholae cum ecclesia Sancti Andreae, quae est infra castrum et extra, cum duobus aliis ecclesiis, videlicet Sancti Martini et Sancti Cassiani: curtem Buenni cum castro et capella S. Faustini: medietatem castri Vulpini cum ecclesia S. Stephani infra castrum et extra ecclesiam Sancti Gervasii: in Cimmo ecclesiam Sancti Faustini et quaecumque alia quiete ibidem tenere videmini: redditus vel fietum, quod habitatores Asulae omnes et singuli persolvendum vestro coenobio concesserunt: quaecumque praeterea in Calcinao, Curticelle, Yse, Pi-

(1) Campus velager suburbanus. (n. t.) (2) Lego *Braidam*. (n. t.)

Monast. a Ramberto Brixien. episcopo fundatum, et a Summis Pontificibus privilegiis donatum, bona enumerantur et confirmantur.

songe, Batisino, loco Sancti Vigilii, Monticello, Provenze, Gussago, Rivatica, Carpenedo, Remedello, et Pontecarolo, in praesenti indictione decima (1) vestro monasterio pertinere noscuntur. Illud etiam, quod a praenominato fratre nostro Ramberto episcopo usibus fratrum eiusdem monasterii concessum est et scripto roboratum, ut videlicet potestatem et licentiam habeatis, quantum vestris sufficiat necessitatibus, de monte Denno ligna accipere, nos quoque vobis auctoritate apostolica confirmamus: decimas sane possessionumstrarum, quas usque ad haec tempora in ste et pacifice videmini possedisse, vobis habendas possidendasque. Nulli ergo omnino hominum fas sit, saepedictum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvo unius librae argenti censu, annis singulis Brixiensi Ecclesiae persolvendo. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et

(1) Forsitan XI. (n. 7.)

hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Rodulphus Ortannus episcopus ss.

Ego Ubertus presbyter card. tituli S. Clementis ss.

Ego Anselmus presbyter card. tituli Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Lucas presbyter card. tit. Sanctorum Iohannis et Pauli ss.

Ego Gregorius diae. card. Sanctorum Sergii et Baceli ss.

Ego Guido diae. card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Datum Brixiae per manum AymERICI sanctae R. E. diae. card. et cancellarii, IV idus augusti, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCCCXXXIII, pontificatus autem D. Innocentii Papae secundii, IV.

Dat. die 10 augusti anno Domini 1133, pontif. anno v.

XXII.

Concessio privilegiorum monialibus monasterii S. Iuliae Brixien. dioecesis ordinis Cassinensis, cuius bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterii bona enumerantur et confirmantur; — Illudque Apostolicae Sedi subiectum fore declaratur; — Et abbatissae electionem ad solas moniales spectare decernitur; — Cui construendi ecclesias et castella in locis monasterii facultatem concedit. — Illud liberum ab omni omnino subiectione declarat. — Sacra a quolibet episcopo recipiendi ius elargitur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex archiv. monasterii huius editid Margarinus, Bullar. Cassinen., par. II.

Confirmatur quoque lus ligna accipiendi in Monte Denno, et possessionum . . . decimas.

Abbas electionem ad solos monachos spectare decernitur.

Solitae clausulae.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectae in Christo filiae Constantiae abbatisae monasterii Domini Salvatoris nostri, et Sanctae Iuliae virginis et martyris, quod Novum dicitur, et in civitate Brixiae fundatum est, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Pro enim.

Ex Apostolicae Sedis auctoritate, in qua, disponente Domino, constituti sumus, omnibus Ecclesiis et praecipue illis, quae ad ius et dominium beati Petri pertinere noscuntur, debitores existimus, ut eas et a pravorum hominum incursumus defendemus, et sub pio sanctae Romanae Ecclesiae gremio confovere curemus. Ideoque, carissima in Christo filia Constantina abbatisa, tuis rationabilibus postulationibus benignitate debita praesentibus assensum, Beatae Iuliae virginis ac martyris monasterium, cuius utique cura tibi, largiente Domino, commissa est, quod videlicet infra civitatem Brixianam a nobilis memoriae Ansa regina constat esse constructum, Apostolicae Sedis privilegio communimus. Statuimus enim, ut quaecumque praedia, quaecumque possessiones, quaecumque bona ex munificentia praefatae reginae, seu etiam ex largitione illustris memoriae imperatorum, qui post eam regni gubernacula susceperunt, vel ab aliis fidelibus collata, idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque sororibus et his, quae vobis in eadem religione successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: Sermonem scilicet cum duobus ecclesiis, Domini videlicet nostri Salvatoris et Sancti Viti martyris: Cervanicam cum ecclesia Sanctae Iuliae martyris: Nubelariam cum ecclesia Sancti Laurentii: Bercingum cum duabus ecclesiis, Sancti Zenonis et Sancti Stephani: Maghonem Vicum cum ecclesia S. Alexandri: Timolinam cum ecclesia Sanctae Iuliae: Barbadam cum ecclesia

Sanctae Mariae: Alfianum cum ecclesia S. Iuliae: Monticellum, cum ecclesia Sanctae Mariae: Voum, cum ecclesiis Sancti Petri et Sancti Laurentii: Calvatoneum cum ecclesiis Sanctae Mariae et Sanctae Iuliae: Scandoloriam cum ecclesia Sancti Michaelis: Ciconiarum cum ecclesia Sanctae Mariae: Gosenagum cum ecclesia Sancti Martini confessoris: Miliarinam, cum ecclesia Sanctae Iuliae, et Sermidam. Praeterea quaecumque alias curtes, villas, castella, ecclesias et omnia ad idem monasterium pertinentia, vobis nihilominus confirmamus. Praesenti quoque decreto sancimus, ut praedictum monasterium Apostolicae Sedis protectione et regia defensione debitum, sub nullius unquam alterius potestate, vel iurisdictionibus redigatur; adeo ut quisquam sacerdotum, nisi ab ipsius loci abbatisa fuerit invitatus, nec missarum solennia ibi celebrare praesumat. Nulli ergo omnino hominum fas sit, praenominatum conebium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obiit vero te, ipsius loci abbatisa, vel aliqua illarum, quae tibi in eodem regimine successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepognatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii senioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, praeviderit eligendam. Sane ipsius loci abbatisae licentiam indulgemus, Ecclesias ad honorem Dei construere; mereatum et castella in terris praefati monasterii ubicumque voluerit, pro utilitate eiusdem monasterii construere. Nullus etiam episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, seu aliqua magna parvaeque persona, ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii tenere, vel iudicare, aut aliquod placitum absque licentia abbatisae habere praesumat; aut res ipsius spiri-

Illudque Apostolicae Sedis subiectum fore declarat;

Et abbatisae electionem ad solas moniales spectare decernitur;

Cui construendi ecclesias et castella in locis monasterii facultatem concedit.

Illud liberum ab omni omnino subiectione declarat.

Monasterio bona enumerantur et confirmantur;

tuales, saecularesve, quovis modo alienare, vel molestiam ei inferre, aut fodrum, vel mansionaticum, seu ripaticum, aut paratas, sive aliquas audeant functiones exigere. Decimas praeterea fructuum laborum vestrorum quos propriis excolitis sumptibus, et districtum servorum et liberorum, ad vestrum coenobium pertinentium, vobis habenda firmamus. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes abbatissae vel monacharum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, seu quicquid ad sacrum mysterium pertinet, a quibuscunque malueritis, catholicis suscipiatis episcopis, qui nimirum absque pravitate et reprehensione aliqua, ea vobis concedant; quemadmodum a praedecessoribus nostris, felicis memoriae Paulo et Calixto, Romanis Pontificibus, vestro monasterio, pro fragilitate foeminei sexus, constat esse concessum. Si qua igitur imposterum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, rancque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.

Ego Ubertus presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Lucas presbyter card. tit. Sanctorum Iohannis et Pauli ss.

Ego Romanus diaconus card. Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Gregorius diaconus card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Oildo diaconus card. Sancti Georgii ad Velum-Aureum ss.

Datum Brixiae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancellarii, III kalendas septembris, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCXXXIII, pontificatus vero domni Innocentii Papae II anno IV.

Dat. die 30 augusti anno Domini 1133, pontif. anno IV.

XXIII.

Monasterium Ss. Facundi et Primitivi in Hispania abbatibus Cluniacensibus regendum committitur: salvo iure S. R. E. (1).

SUMMARIUM

Exordium ex gratitudine divinis donis rependenda. — Monast. Ss. Facundi et Primitivi, a monastica disciplina delapsum, — Salvo censu annuo S. R. E. persolvendo, — Abbatibus Cluniae. regendum committitur. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Cluniacensi abbati eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ignem venit Dominus mittere in terram et vult, ut ardeat (a). Quia ergo gratuita Dei beneficentia sacrum Cluniacense collegium suae visitationis gratia illustravit, ignem in eo charitatis accendit et discreta religionis humilitate perfudit, aequissimi iuris est, ut quod gratis accipit, fratribus indigentibus devote impendat, lapsos relevet, tepidos excitet et piaae religionis

(1) Ex Biblioth. Cluniae. Martini Marrier., col. 1596. (a) Luc. XII, 49. (n. r.)

Sacra a quolibet episcopo non suscipiuntur nisi recipiantur et largiantur.

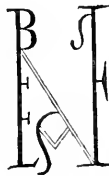
Solutae clausulae.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Exordium ex gratitudine divinis donis rependenda.

radios et bene Deo placentis conversationis odorem, diversas mundi illustrando provincias, longe lateque transfundat; et sic amor ac gloria divini cultus, quae copiose (Deo gratias) vigent in vite, per vestram administrationem Deo grata et foecunda ubertate multiplicentur in propagine. Monasterium ergo Ss. Martyrum Facundi et Primitivi, quod in Hispaniarum partibus situm est et ad ius beati Petri constat specialiter pertinere, quia a religionis nitore et temporalium rerum opulentia, quibus pristinis temporibus effloruerat, unde valde dolemus, peccatis exigentibus, excidit; nos, quorum praecipue interest, in antiquum religionis et dignitatis statum loca venerabilia revocare, illustris filii nostri Aldefonsi, Hispaniarum regis, vota clementius admittentes, vestris postulationibus impertimur assensum. Igitur locum ipsum cum suis omnibus pertinentiis tibi, dilecte in Domino filii Petre abbas, tuisque successoribus (salvo nimirum Beati Petri censu annuo et sanctae Romanae Ecclesiae in omnibus debita iustitia et reverentia), ad reformationem religionis et rerum temporalium incrementum, ex Apostolicae Sedis benignitate committimus. Vestra itaque, carissimi filii, interest, ut ope et consilio, vestraque instantia religio in eodem monasterio reformetur; et tam in interioribus, quam in exterioribus locus ipse ad statum et dignitatem pristinam, auxiliante Domino reducatur.

EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss. et S. R. E. card. subscriptio-
Ego Urbanus presbyter cardin. tit. S. Clementis ss.

Ego Anselmus presbyter cardinalis ss.
Ego Lucas presbyter cardin. tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Guido diaconus card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Oddo diaconus cardin. S. Georgii ad Velum-Aureum ss.

Datum Bononiae per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardin. et cancellarii, kal. decembris, indict. xi, incarn. dominicae anno MCCCXIII, pontificatus domini Innocentii Papae II anno iv.

Dat. die 1 decembris anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XXIV.

Confirmatio bonorum omnium, ad S. Pistoriensem Ecclesiam pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium a dignitate Pistoriensis Ecclesiae, eiusque episcoporum virtutibus, desumptum. — Bona eidem spectantia confirmantur. — Decretum, ut privilegium Praten. Ecclesiae concessum Pistoriensi in praedictum vertere nullo modo possit. — Solitae clausulae. — Innoc. PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Attoni, Pistoriensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Pistoriensis Ecclesia, largiente auctore omnium bonorum Domino, in Tusciae partibus a longis retro temporibus licite specialis praerogativae munus obtinuit, ut sapientum et discretorum pastorum regimine praefulgeret, et tam in temporalibus, quam in spiritualibus per eorum industriam gratum Deo susciperet incrementum. Gaudemus equidem et debita iucunditate lactamur, quoniam supernae dispositionis providentia, te, venerabilis frater Atto episcope, sapientem atque virum et in religione probatum, eiusdem

(1) Ex Baronio, anno 1133.

Exordium a dignitate Pistoriensis Ecclesiae, eiusque episcoporum virtutibus desumptum.

Monasterio Ss. Facundi et Primitivi, a monastica disciplina delapsum.

Salvo censu annuo S. R. E. persolvendo ab abbatibus Cluniacensibus regendum committitur.

Innocentii PP.

Bona eidem
spectantia con-
firmantur.

loci Pastorem constituit, et ad gubernandum et instruendum doctrinae et vitae exemplo populum suum miseratione divina vocavit. Quanto ergo vita tua religiosior est et praefata Pistoriensis Ecclesia, cui, auctore Deo, praesides, extitit beato Petro devotior, tanto ex iniuncto apostolatus officio magis grate nobis incumbit necessitas, ut praenominatam Ecclesiam, tibi a Deo commissam, auctoritate apostolica privilegii muniamus et ius suum illibate et integre conservemus. Ad exemplar ergo praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Urbani et Paschalis, Romanorum Pontificum, praesenti decreto statuimus, ut quaecumque impraesentiarum eadem Ecclesia iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent. Statuimus etiam, ut dioecesis Pistoriensis episcopatus, sicut eius termini praedictorum praedecessorum nostrorum privilegii distincti sunt, sic in iure et conditione Pistoriensis episcopi sine alicuius molestia, vel inquietudine perseveret: per quos nimirum terminos subscriptae capellae et ecclesiae constitutae esse noscuntur. Capella videlicet de Capraia, cap. hospitalis de Rostria, plebs de Massa, capella de Vincio, capella de Cucciniano, capella de Castello-Novo, capella Sancti Martini in monte Culli, cap. de Varazzano, capella de Vernie, super qua praefati praedecessoris nostri Urbani, post tertiam et quartam discussionem est prolata sententia, capella hospitalis de Fanana, capella Prati episcopi, capella de Rotie, capella de Cerbaria, capella Montis Acuti, capella de Insula, capella Domini Salvatoris sita in Prato: curtem etiam, quam vocant Pavana in Pistoriensi comitatu, cum castello Sanbuce, in curtis confinia constructo, dictae Pistoriensi Ecclesiae confirmamus, sicut a venerabilis memoriae comitissa Mathilda, B. Petri

filia, post diu examinatam attente a pluribus iudicibus ac irisperitis actionem, per iudicium Bernardi, tunc sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis, et iam dicti Paschalis Papae vicarii, in manus dignae recordationis Ildeprandi praedecessoris tui et fratrum eius, restituta esse cognoscant(1). Porro dominationes de Monte-Murlo, de Prato, de S. Paulo, de Colonica, de Monte-Magno, de Casale, de Camporecchio, de Creti et de Spannacchio, quas de laicorum manibus solertia praedicti praedecessoris tui eripuit, nullus ab ecclesiastico iure dictarum usibus alienare praesumat. Id ipsum de caeteris curtibus praedictis et praecipimus, quae hodie in Ecclesia Pistoriensi possessione persistunt, videlicet de Lizzano, de Mamiano, de Cavinana, de Batoni, de Saturnana, Brandelio, Grazzule, Pistia, Vinacciano, Tobbiano, Publica, Silva-Mortua, Vinule, Petanese, Celle et de Caetere sita in episcopatu Bononiensi, quam tenuerunt homines de Valle Publica, curte de Spalliero. Insuper confirmamus vobis plebem S. Hippolyti in Alpe, plebem S. Laurentii, plebem in Monte-Murlo, plebem de Valliano, plebem S. Quirici, plebem de Spannacchio, plebem de Saturnana, plebem de Brandelio, plebem de Cavinana, plebem S. Marcelli, plebem de Lizzano, plebem de Popilio, plebem de Pitelio, plebem de Farfaro, plebem de Celle, plebem de Calloria, plebem de Vivianiano, plebem de Massa, plebem de Creti, plebem de Camporecchio, plebem de Limite, plebem de Artimio, plebem de Seiano, plebem de Quarrata, plebem de Montemagno, plebem de Tobbiano, plebem S. Pauli, plebem S. Hippolyti, plebem de Aiolo, plebem S. Iusti, plebem de Colonia: in Prato plebem S. Stephani. Ad haec admonentes sancimus, ut occasione privilegii, quod Pratenses a nobis se impetrasse congaudent, nulla iniuria, vel irritatio, aut inobedientia matri suae Pistoriensi Ecclesiae, seu cuilibet

Decretum, ut privilegium Pratens. Eccl. concessum Pistoriensi in praedictum vertere nullo modo possit.

(1) Forsitan cognoscitur. (n. 7.)

suprascriptarum plebium, videlicet S. Pauli, S. Hippolyti de Aiolo, S. Iusti de Colonia, vel alicui in aliquo inferatur; nec Prænitæ Ecclesia, vel clerici ipsius loci, qui eodem scripto continentur, iustitiam, vel dignitatem, aut obedientiam Ecclesie, seu episcopi Pistoriensis utantur. Sed quemadmodum prædecessorum nostrorum Urbani, Paschalis, et aliorum, seu etiam bonæ memoriæ Petri et Ildeprandi, Pistoriensium episcoporum tempore existit potestatis aut dignitatis Pistoriensis Ecclesie vel episcopi, eis in omnibus obediens et subiecta permaneant. Nulli ergo omnino hominum fas sit, sæpeditam Pistoriensem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur tam tuis, quam tuorum fratrum et pauperum usibus profutura. Si quis ergo in posterum archiepiscopus, aut episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, iudex, aut quælibet ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ restitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo ac tertio commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiacet. Cunctis autem eidem Ecclesie sua iura præservantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniunt.

Ego INNOCENTIUS catholice Ecclesie episc. ss.

Ego Guillelmus Prænestinus episc. ss.

Ego Mattheus Albanensis episcopus ss.

Ego Iohannes tit. S. Chrysogoni presb. card. ss.

Ego Gottifredus card. presb. S.... ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Petri et Pauli ss.

Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephani in Caclio monte ss.

Ego Gregorius dia. card. tit. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido dia. card. S. Mariæ in Via Lata ss.

Ego Otto dia. card. S. Georgii ss.

Ego Ioan. dia. card. S. Nicolai in Carcere Tull. ss.

Datum Pisis, per manum Aymerici sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis et camerarii, xii (1) ianuarii, indictione xii, incarnationis dominicæ anno mcccxxxiv (2), pont. vero D. Innocentii Papæ II anno v (3).

Dat. die 21 decembris anno Domini 1133, pontif. anno iv.

XXV.

Iura omnia ac bona Pisanæ Ecclesie confirmantur (4). Quæ concessa sint huic Ecclesie privilegia, vide superius in Paschali, Gelasio et Calixto secundis.

SUMMARIUM

Exordium ab Ecclesie huius et archiepiscoporum meritis in Rom. Pontifices desumptum. — Iura omnia et bona eidem confirmantur: nominantur aliqua bona; — Nonnulla alia bona enumerantur et confirmantur. — Solitæ conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Uberto Pisano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Pisanorum Ecclesia, specialis sanctæ Romanæ Ecclesie filia, a longis retro temporibus ad servendum beato Petro et Romanis Pontificibus prompta extitit et devota: quod et ipsius in persona nostra manifestis iudiciis comprobavimus, et præ caeteris intercessoribus nostris, ingruente necessitate Ecclesie, devotionem cleri et populi Pisanæ civitatis certis rerum sen-

(1) Supple. kal. (R. T.) (2) Baronius legit mcccxxxiii et quidem optime. (3) Lege iv. (4) Ex tom. III Ital. Sac. Ughell., ubi de Pisana Ecclesia.

Solitæ clausulæ.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Exordium ab Ecclesie huius et archiepiscoporum meritis in Rom. Pontif. desumptum.

simus argumentis. Accedit ad hoc tua familiaritas et dilectio, venerabilis frater Uberti archiepiscopi, quem ob specialem praerogativam ad regimen Ecclesiae Beatae Mariae semper Virginis, cui Deo auctore praesides, de gremio Sedis Apostolicae, ex magna benignitate concessimus, et propriis, tamquam beati Petri manibus, archiepiscopalis dignitatis infusa decoravimus. Pro quibus omnibus eandem praefatae Dei Genitricis domum ampliori gratia et benevolentia dignam fore censemus, et cum omnibus ad eam pertinentibus, praesentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuantes, ut decimae Pisani episcopatus, quae sibi competunt secundum sanctorum canonum instituta: honestas quoque personas in episcopali sede, ac praefatae Dei Genitricis Ecclesia iuxta sanctiones canonum ordinare, et ibidem canonicos constituere: et quae, ibidem fuerint corrigenda, canonicè corripere: seu alias plebes, vel capellas tuas disponere nihilominus habeas facultatem. Decernimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, praefatae B. Mariae ecclesia in praesens iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus perpetuum et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet: castrum de Cucilla, castrum et curte de Locenthana, castrum et curte (1) de Sancta Lucia, castrum et curte de Monte-Calvo, tres partes castri et pogii de Ripasticaria, novem partes de quatuordecim partibus castelli et curtis de Bellora et Bocello, quintam partem castri de Segalare, duas partes castri et curtis de Plumbino, placitum et fodrum de Vada, placitum et fodrum de Zasignana, castrum et curtem de Gari, medieta-

(1) *Curta, curte, curtis, cortis*, scriptoribus inferioris aevi, est villa, habitatio rustica aedificiis, colonis, servis, agris, personis, etc. ad rem agrestem necessariis instructa. (B. T.)

tem castri et curtis de Ceule, medieta-tem castri et curtis de Lucagnano, placitum et fodrum de Buti, placitum et fodrum de Vico, curtem de Plentina, placitum et fodrum Sancti Iohannis de Vena, Sanfam novum et vetus, castrum episcopale de Calche cum curte sua, curtem de Papiana cum suis pertinentiis, tumulum ab Arno usque ad stagnum, a terra filiorum Dodonis et Castagnolo usque ad mare, et a Solatio usque ad mare, tertium in stagno positum, castrum et curte de Livorna, castrum et curte de Uriliano positum prope Chesinam, medietatem castri et curtis Callirire, castrum et curtem de Rioiaco, terram Ubertinam. Praeterea plebes praefatae Dei Genitricis Ecclesiae pertinentes, sibi suisque successoribus nihilominus confirmamus; videlicet plebem de Calcinaria cum capella Sancti Angeli de Travalda, capellam de Rupida cum capella de Planthule et omnibus aliis capellis eidem plebi pertinentibus, plebem de Buti cum capella Sancti Marci de Submonte cum omnibus aliis suis capellis, plebem S. Iohannis de Vena cum omnibus suis capellis, plebem de Cascina cum omnibus suis capellis, plebem S. Cassiani cum omnibus suis capellis, plebem S. Iuliae cum omnibus suis capellis, plebem de Calci cum omnibus suis capellis, plebem de Asciano cum omnibus capellis, plebem de Massazuceli cum capella S. Agathae et Clatri, capellam S. Prosperi de Bozzano, capellam de Balbano cum omnibus suis aliis capellis, plebem de Avone cum etc., plebem de Pugnano cum capella de Laiano cum etc., plebem de Ruinlo, plebem de Arena, ecclesiam S. Nicolai de Patino, plebem de Livorna, plebem de Larzenta cum etc., plebem de Limone cum etc., plebem S. Laurentii de Patha cum etc., plebem S. Angeli cum etc., plebem de Pomaria, et monte Vaso et omnibus capellis suis, plebem de Rosignano cum etc., plebem de Vada cum etc., plebem de Ripabella cum ecclesia S. Perpetuae et territorio

tura omnia.

et bona eadem confirmantur:

Nominantur aliqua bona.

ecclesiae S. Cassiani de Molazzano et omnibus aliis capellis eidem plebi pertinentibus. Ut autem ad complementum securitatis seu corroborationis horum omnium nihil vobis desit, cunctaque in territoriis praedictarum plebium, seu etiam infra terminos plebium infrapositarum, videlicet plebis de Traiana, plebis de Miliana, plebis de Tripallo, plebis de Gello in Colline, plebis de Bibone, plebis de Pararine, quae iure proprietatis ad praefatam Pisanam Ecclesiam pertinent, apostolica vobis auctoritate firmamus: salvo nimirum iure beati Petri et sanctae Romanae Ecclesiae. Nulli igitur omnino hominum fas sit, praedictam Pisanam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Theodevinus S. Rufinae episc. ss.
Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hierus. ss.

Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laurentii ss.

Ego Gotifredus presb. card. tit. S... ss.
Ego Lucas presb. card. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Ivo diac. card. S. Mariae in Aquirone ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido diaconus card. S. Adriani ss.

Ego Ubalduus diac. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Chrysongonus diac. card. Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Chrysongoni ss.

Datum apud Campilium per manum Aymerici S. Romanae Ecclesiae diac. card., in nonas martii, indiet. xv, incarnationis dominicae anno MCCCXIII, pon-

tificatus vero D. Innocentii Papae II anno IX (1).

Dat. die 5 martii anno Domini 1133,
pontif. anno IX.

XXXVI.

Confirmatio bonorum omnium ad sanctam Fesulanam Ecclesiam pertinentium (2).

SUMMARIVM

Proemium. — Bona omnia, ad hanc Ecclesiam spectantia, eidem confirmantur: — In quibus nonnulla adnotantur. — Decretum immunitatis cum solitis clausulis. — Innoc. PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Iohanni Fesulano episcopo, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

In eminenti Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros diligere episcopos, et Ecclesiam sibi a Deo commissis suam delictis iustitiam conservare. Proinde, carissime frater in Christo Iohannes episcopo, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et sanctam Fesulanam Ecclesiam, cui auctore Domino praesae dignosceris, Apo-

(1) Innocentium PP. post concilium, Placentiae habitum, anno 1152 Pisas se contulisse, ubi alio coacto concilio anno (si velimus) sequenti, vel saltem 1154, Pisanam civitatem et Ubertum archiepiscopum honorificentissimis honestasse privilegiis, testatur Baronius ad annum 1152, sed allatum hic diploma (nisi suppositum omnino sit) suspicione non caret, praesertim si perpendamus notas chronologicas ita per sese implicari, ut vix possit quidquam conici. Sed saeculo x et duobus sequentibus monachos, ecclesiarumque praepositos, multum adlaborasse in fingendis suo libito privilegiis, quis ignorat? Neque vero, ut in praefatione tom. i adnotavimus, quae huic collectioni inserimus diplomata, fidem a nobis maiorem velimus accipiant, quam antea habuerint. Si cui utilitatem ullam pariat hoc, quod ab Ughello editum retulimus, diploma, ita poterit effingere: *Dat. etc. 5 non. martii, indiet. i, etc.*, vel *Dat. etc. 5 non. martii, indiet. XII, incarnationis dominicae anno 1154, pontif. vero D. Innoc. Papae II anno v.* (2) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de episcopis Fesulanis.

Nonnulla alia bona enumerantur et confirmantur.

Solidae conclusiones.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Proemium.

Bona omnia,
ad hanc Ecclē-
siam spectantia,
eodem contri-
mutar.

In quibus non
nulla adnotan-
tur.

stolicae Sedis privilegio communitus. Statuimus enim, ut quascumque possessiones, seu bona, eadem Ecclesia in praesenti anno iuste et legitime possidet, aut in futurum rationabiliter poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et libibata permanent. In quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: curtem et civitatem Fesulanam cum ecclesiis, curtis et terris adiacentibus: similiter castrum montis Lauri et montem Regis, Baianam et curtem Salam, Festilianum, et Pratum Regis, ecclesiam S. Mariae in Urbana cum curte, et Libiano, Biviliano: castrum, quod aedificatum esse tuis laboribus constat, iuxta fluvium Fontana cum curte rivi Ferioli et Palianti: castrum Ciseolo, curtem in monte Acuto et in Ampiana: montana Sancti Gaudentii cum alpiibus et pertinentiis eorum, sicut ex regis concessione Ecclesiae tuae collata sunt: castrum Agnae, curtem Terricolae et Castilionem, castrum montis Bonelli, castrum Rosiani, monasterium Sancti Salvatoris situm in episcopatu Pistoriensi, cum ecclesiis Sancti Potiti et S. Martini, constructis in Fugnano, in campo Novoli eccl. S. Martini: in Capraecia medietatem ecclesiae S. Christinae, in Ripole ecclesiam S. Salvatoris, S. Michaelis de Marine, curtem de Calenzano, curtem S. Donini, curtem de Bagnasca, et quicquid Fesulana Ecclesia possidet in plebe S. Stephani in Campo et in plebe S. Iohannis in Septimo: in Mengnano ecclesiam S. Petri cum curte et omnibus decimationibus eorum, monasterium S. Bartholomaei, situm Fesulis, cum ecclesiis et decimationibus sibi pertinentibus, monasterium S. Martini, monasterium S. Gaudentii cum pertinentiis earum: patrimonium filiorum Hemionis, castrum, quod vocatur Flumen, et quicquid de iure praefatae Ecclesiae in territorio Macelli detinent filii Hugonis, filii Raimberti, et Azo filius Albieli, et filii Hugonis de Castaniola, et Lombardi de Molezzano, et filii Hugonis de Casula, et Longobardi de Ter-

liano, et Longobardi de Sancto Iohanne Maiore, et Longobardi de Arena: vel quaecumque in praedicto loco iuris vestrae Ecclesiae aliquis homo detinere videtur: quicquid etiam Ugo filius Raynerii donavit praefatae Ecclesiae in Ampinano, in monte Acuto et in Lece, Magnale, Politiano, et medietatem Ecclesiae et curtis in loco Quaracla: praeterea plebem S. Crisci, sitam Albine, plebem S. Hervasii cum curte sitam in Alpiniano, ecclesiam S. Miniatis cum curte in monte Lanro, plebem S. Iohannis, plebem S. Babilii et S. Ditali, plebem S. Leonini, plebem S. Mariae, plebem S. Stephani, in Pomino plebem S. Hierusalem, in Glaceto plebem S. Hierusalem, in Iermauo plebem S. Gervasii cum curte, in Pitiana plebem S. Petri, in Cascia plebem S. Petri cum curte et castro, quod vocatur Novum, in Seo plebem S. Mariae cum curte, in Capiclia plebem S. Iohannis, plebem S. Pancratii, plebem S. Romuli cum curte, ecclesiam S. Miniatis cum pertinentiis suis, in Campinione ecclesiam S. Mariae cum curte, plebem S. Viti, in Regitino plebem S. Petri, plebem S. Laurentii cum castello et curte, in Robiana plebem S. Miniatis, in Cintoria plebem S. Petri cum curte, ecclesiam S. Iusti in monte Runtuli, in Sillano plebem S. Petri Novale, plebem S. Crisci, in Panzano plebem S. Leonini cum curte, ecclesiam S. Eufrosinii cum curte iuxta castrum Corbuli, ecclesiam S. Romuli cum curte Novellae, plebem S. Mariae cum curte, ecclesiam S. Cassiani cum curte, in Avanao ecclesiam S. Mariae et S. Petri, plebem S. Iusti cum curte, plebem S. Pauli cum curte, in Collina plebem S. Leonini in monte Milliaro, plebem S. Mariae in Testinula, plebem S. Martini cum curte, in Stagia plebem S. Mariae. Quicquid etiam infra Fesulanae Ecclesiae parochiam, vel in aliarum Ecclesiarum parochiis, praedecessores tui hactenus possedisse noscuntur, firma vobis, et inconversa manere sancimus. Nulli ergo hominum liceat,

Decretum in-
munitatis cum
solis clausulis.

praenominatam Ecclesiam temere per-
turbare, aut eius possessiones auferre,
vel ablatas retinere, minuere, aut aliqui-
bus vexationibus fatigare; sed omnia in-
tegra conseruentur vestris et clericorum
et pauperum usibus profutura. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica saecularisve
persona, hanc nostrae constitutionis pagi-
nam sciens, contra eam temere venire
tentaverit, secundo tertiove commonita, si
non satisfactione congrua emendaverit,
potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino iudicio existere de
perpetrata iniquitate cognoscat, et a sa-
cratissimo Corpore et Sanguine Dei ac
Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine
districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem
eidem Ecclesiae sua iura servantibus sit
pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum
bonae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis in-
veniant. Amen, amen.

Ego INNOCENTIUS, catholicae Ecclesiae
episcopus ss.

Ego Guillelmus Praenestinus episco-
pus ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis
in Hierusalem ss.

Ego Lictifredus presb. card. tit. Sancti
Vitalis ss.

Ego Guido indignus sacerdos ss.

Ego Romanus diaconus card. Sanctae
Mariae in Porticu ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii
et Bacchi ss.

Ego Guido card. Sancti Adriani ss.

Dat. Pisis per manum Aymerici sanctae
Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis
cancellarii, sexto decimo kalend. decem-
bris, indict. XIII, incarnationis dominicae
anno MCXXXIII, pontificatus D. Innocentii
Papae II anno v.

Dat. die 16 novembris anno Domini 1133,
pontif. anno v.

XXXVII.

Privilegium, quo Ecclesia in villa Ronchalia, ab episcopo Placentino constructa et canonicis S. Antonini donata, eidem confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia in villa Ronchalia
canonicis S. Antonini donata ab episcopo
Placentino, pro administratione sacramen-
torum in vitae periculo existentibus. —
Data praeposito totali iurisdictione in cae-
teros canonicos; — Reservatis tamen sibi
ipsi tamquam ordinario sacris ordinatio-
nibus; — et cum decreto, ut nemo alius
iurisdictionem ullam in nova Ecclesia sibi
vindictet; — Haec omnia confirmans In-
nocentius PP. apostolice munus privilegio.
— Solitae clausulae. — Innocentii PP. et
S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto
filio Azoni sanctae Romanae Ecclesiae presbytero
cardinali, et praeposito B. Antonini de Placentia,
ac fratribus in eadem Ecclesia divino famulatu man-
cipatis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Locorum venerabilium cura nos com-
monet de eorum quiete ac utilitate so-
licite cogitare; quatenus qui ecclesiasticis
famulantur obsequiis, ecclesiasticae quo-
que tuitionis optato patrocinio foveantur.
Tua siquidem charitas, dilecte in Domino
fili Azo cardinalis presbyter, insinnavit
nobis, venerabilem fratrem nostrum Ar-
duinum, Placentinae civitatis episcopum,
tibi ac fratribus ecclesiae Beati Antonini
licentiam concessisse in villa vestra, quae
Ronchalia dicitur, in fundo B. Antonini
ad honorem.... Ecclesiam construendi, ea
scilicet consideratione habita, quoniam
tam viri, quam mulieres pro sacerdotis
absentia, absque participatione Corporis
et Sanguinis Domini de hac vita transisse
multoties dicebantur. Cuius nimirum loci
administrationem, atque ordinationem vobis,
vestrisque successoribus, idem frater
noster perpetuo iure concessit. Hoc etiam

(1) Ex archiv. S. Antonini edidit Campi, Hist.
Placentinae tom. 1, pag. 353.

Innocentii PP.
et S. R. E. car-
dinalium sub-
scriptiones.

Exordium.

Ecclesia in villa
Ronchalia, cano-
nicis Sancti
Antonini dona-
ta ab episcopo
Placentino, pro
administratione
sacramentorum
in vitae pericu-
lo existentibus.

Data praeposito totali iurisdictione in caeteros canonicos;

addito, ut qui habitum religionis induere, et in eodem loco Deo militare decreverint, a praeposito ecclesiae Sancti Antonini, vel ab eius fratribus, si ipse defuerit, ad suscipiendos sacros ordines congruo tempore pro eodem Placentino episcopo praesententur. Quod si clericus aut sacerdos eiusdem loci, culpis exigentibus, fuerit corrigendus, competenti regularique disciplina ab eodem praeposito vel eius fratribus corrigatur. Si vero saepe commotus, incorrigibilis apparuerit, tamquam inutilis et inobediens per eosdem ipsius loci beneficio et mansione privetur. Oleum quoque et Chrisma a matrice Ecclesia praefati loci sacerdos accipiat. Decimas autem, ad plebem de Sparovaria pertinentes, nullatenus usurpare praesumat. Insuper etiam, si quis de eadem villa devotionem suam in quibuslibet eidem plebi iudicatis exhibere voluerit, nequaquam impediat. In aliis vero omnibus Ecclesia, quae nunc a fundamentis in suprascripta villa Ronchaliae a vobis construitur, libere omnino ad Ecclesiam Beati Antonini pertineat, adeout nullus archiepiscopus eius potestatis in spiritualibus aut temporalibus se noverit habiturum. Quia igitur sicut ea, quae a nobis statuuntur, volumus illibata persistere; ita etiam fratrum nostrorum debemus bene gesta firmare: vestris postulationibus clementer annuimus et quod a praedicto fratri nostro Arduino episcopo super hoc statutum est, auctoritate apostolica roboramus et futuris temporibus ratum manere decernimus, quemadmodum eiusdem fratris nostri scripto noscitur stabilitum. Nulli ergo hominum fas sit praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, con-

tra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove emonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Innocentii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Matthaues Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Licetifredus presbyter cardinalis tituli Vestinae subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Guido indignus sacerdos subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Guido diaconus Ss. Cosmae et Damiani subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Sancti Adriani subscripsi.

Ego Vasallus, diaconus cardinalis Sancti Eustachi subscripsi.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, in idus martii, indictione XII (1), incarnationis dominicae anno MCXXXV, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno VI.

Dat. die 13 martii anno Domini 1135, pontif. anno VI.

(1) Lege XIII.

Reservatis tamen sibi ipsi tanquam ordinario sacris ordinationibus;

Et cum decreto, ut nemo alius iurisdictionem ullam in nova Ecclesia sibi vindicet.

Haec omnia confirmans Innocentius PP. apostolice auctoritate privilegio.

Solidae clausulae.

XXVIII.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Ss. Florae et Lucillae ordinis Cassinensis Aretinae dioecesis (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Monasterii bona enumerantur et confirmantur. — Abbatis electionem ad monach. spectare decernitur. — Decretum immunitatis ab omni iurisdictione, molestia etc., salvo dioecesanii episc. iure. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni abbati monasterii S. Florae, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Prooemium.

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi noscitur convenire, animo nos decet libenti concedere et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Quamobrem, dilecte in Domino filii Iohannes abbas, petitiones tuas clementer admittimus, et monasterium Sanctae Florae, cui Deo auctore praesse dinosceris, Apostolicae Sedis suffragio communimus. Per praesentis igitur privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque bona, quascumque possessiones, impraesentiarum idem monasterium iuste et canonice possidet, aut etiam in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, auxiliante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata serventur; in quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: castrum Sanctae Florae cum capellis, quae in eodem sitae esse noscuntur, capellam videlicet Sancti Anastasii, capellam Sancti Angeli, capellam Sancti Apollinaris, capellam Sancti Zenonis et id, quod habetis in capella Sanctae Mariae: monasterium Sancti Petri Maioris in civitate Aretina cum hospitio et omnibus pertinentiis suis; adiacentes, et tu iuxta solitam consuetudinem possis illud ordinare,

(1) Ex archiv. monasterii tuis editi Margarinus, Bullarii Cassinen., par. II.

Bull. Rom. Vol. II.

51

capellam Sancti Gregorii et ius, quod habetis in capella Sancti Laurentini: monasterium Sancti Michaelis de Monte Pinculi cum capellis et pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Petri et Sancti Tiburtii in Gargonsa, cum pertinentiis suis: plebem Sancti Martini de Galoniano cum omnibus pertinentiis suis: duas partes de plebe Sanctae Mustiolae cum pertinentiis earum, et ius, quod habetis in ecclesia Sancti Vincentii in Cortona, et castrum de Quarata cum ecclesia Sancti Andreae et curte sua, castrum de Sarna cum ecclesia Sanctae Florae et curte sua, et quidquid habetis in Sancto Mamma, castrum de Muglano cum ecclesia Sancti Angeli, et curte, et hoc quod habetis in ecclesia Sanctae Mariae in Villa-Alba, castrum de Fontia cum ecclesia Sancti Petri et pertinentiis suis, castrum de Ruglitino cum ecclesiis et curte sua: ecclesiam Sancti Leonis cum pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Florae Minoris cum medietate suae curtis, et curtis de Bulgari cum hoc quod habetis in ecclesia Sancti Laurentii et Sancti Sebastiani, et ecclesiam Sancti Petri in Maiano cum hoc, quod ibi habetis, et quidquid habetis in Politiano et in Pinli et in Vico. Obteunte te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi, qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum timorem Dei et Beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Aretini episcopi et Ecclesiae canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in posterum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae

Abbas electionem ad monachos spectare decernitur.

Decretum immunitatis ab omni iurisdictione, molestia etc., salvo dioecesanii episcopi iure.

Solitae clausulae.

constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non reatum sum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacrosanctissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eodem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Innocentii PP. Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscrip-
tiones. Ego Guillelmus Praenestinus episcopus ss.

Ego Matthaeus Albanensis episcopus ss.

Ego Guidus Tiburtinus episcopus ss.

Ego Radulphus Ortanus episcopus ss.

Ego Anselmus presbyter cardinalis ss.

Ego Lictifredus presbyter cardinalis tituli Vestinae ss.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli ss.

Ego Guido indignus sacerdos ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Saatorum Sergii et Bacchi ss.

Data Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et cancellarii, x kal. aprilis, indictione xii (1), incarnationis dominicae anno MEXXXV, pontificatus domini Innocentii Papae II anno v (2).

Dat. die 23 martii anno Domini 1135, pontif. anno vi.

XXIX.

Erectio prioratus S. Petri de Nanto Vabren. diocesis in abbatiam, cui plures uniuntur Ecclesiae (5).

SUMMARHUM

Proœminn. — Ex prioratu abbatia efficitur; sub protectione Sedis Apostolicae recipi-

(1) Lege xiii (2) Lege vi. (5) Inter Instrumenta Ecclesiae Vabren. edidit Sammarth., Gall. Christ., tom. 1, pag. 61.

tur; — Confirmatis bonis omnibus ad eam quomodolibet pertinentibus. — Abbas a monachis eligendus; — Et a Vabrensi episcopo consecrandus. — Libera cuiusque personae sepultura. — Decretum immunitatis ab omni perturbatione. — Annuus census Sedi Apostolicae persolvendus. — Soltae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Raimundo abbat. monasterii Beati Petri Nantensis, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis nos urget auctoritas, religiosas personas diligere, et earum loca praesertim, quae beati Petri vires (1) existunt, sanctae Romanae Ecclesiae gremio confovere; et, ut in eis religio augetur et conservetur, paterna affectionum consideratione prospicere. Proinde, dilecte in Domino fili abbas, desiderium tuum, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, sine aliqua dilatione duximus effectui mancipandum, ut videlicet ecclesia Beati Petri Nantensis, qui (2) Deo gratias, tam in temporalibus quam in spiritualibus per tuam industriam plurimum creverit (5), iuxta petitionem tuam de prioratu abbatia deinceps statuatur; et ut in futurum inviolabiliter abbatia permaneat, praesenti decreto sancimus. Ipsum itaque, ad ius et proprietatem beati Petri pertinens, sub Apostolicae Sedis tutela et protectione suscipimus; et praesentis scripti pagina reboramus; statuentes ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma sibi tuisque successoribus, et illibata permaneat. In quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus: in Nautensa villa eccle-

Proœminn.

Eprioratu abbatia efficitur; sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

Confirmatis bonis omnibus ad eam quomodolibet pertinentibus.

(1) Deest aliquid. (2) Forsitan quae. (n. r.) (5) Adde signoscitur.

siam Sancti Stephani et ecclesiam S. Iacobi; in Larzac ecclesiam Sancti Salvatoris, ecclesiam Sanctae Mariae de Cunois, ecclesiam Sancti Stephani de Cantobriro, ecclesiam Sanctae Mariae Magdaleneae de Lechicis, ecclesiam S. Martini de Vicano, ecclesiam S. Michaelis de Robiaco, ecclesiam Sancti Sepulcri de Alagna, ecclesiam Sancti Christofori de Cubertoirata, ecclesiam Sanctae Mariae de Luc, ecclesiam Sanctae Mariae de Calceras, ecclesiam Sancti Iohannis de Brolio; in episcopatu Nemausensi ecclesiam Sanctae Mariae de Durbia, ecclesiam Sancti Gerardi de Repafolio, ecclesiam Sancti Iohannis de Vallegaruta, ecclesiam Sanctae Mariae de Treve et ecclesiam Sancti Petri de Revenh. Porro obediante te, nunc eiusdem loci abbate, vel suorum quolibet successorum, nullus inibi qualibet surreptionis astotia, seu violentia praepnator, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum; electus autem a dioecetano consecratus episcopo, si quidem catholicus fuerit et ea absque pravitate, et exactione aliqua voluerit exhibere; alioquin, catholicum, quem malueris, ad eatis antistitem, qui nimirum, nostra fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Sepulchrum quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut qui se illic sepeliri delibaverint, eorum devotioni et extremae voluntati, nisi excommunicati fuerint, nullus obsistat, salva nimirum matricis Ecclesiae iustitia. Nulli ergo episcopo, nulli omnino magnae parvaeque personae fas sit, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam vestris, quam fratrum et pauperum usibus profutura. Ad iudicium vero, quod idem coenobium beati Petri iuris existat, duos bizantios nobis et successoribus nostris, annis stin-

Abbas a monachis eligendus;

Et a Vabrensi episcopo consecrandus.

Libera cuiusque personae sepultura.

Decretum immunitatis ab omni perturbatione.

Annus census Sedi Apostolicae persolvendus.

gulis persolvatis. Si qua igitur imposturum ecclesiasticae secularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Solitas lausulas.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecl. episc. subscripsi.

Innocentii P.P.

- Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.
- Ego Guido Tiburtinus episcopus ss.
- Ego Gerardus presbyter cardinalis ss.
- Ego Litusens presbyter cardinalis ss.
- Ego Lucas presbyter cardinalis Ss. Iohannis et Pauli ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscripsi.

- Ego Antonius presbyter cardinalis ss.
- Ego Gregorius diaconus Ss. Sergii et Bacehi ss.

Ego Chrysogonus diaconus cardinalis ss.
 Datum Pisis per manus Aimerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancell. idibus iunii, indictione XII, incarnationis dominicae anno MCCCXV, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno VI.

Dat. die 13 iunii anno Domini 1135, pontif. anno VI.

XXX.

Compositio controversiarum vertentium inter S. Alexandri et S. Vincenti canonicos Bergomensis civitatis (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Causae controversiarum, rationesque ex adverso allatae. — Delegati a Pontifice iudices ad eorumdem examen et (1) Ex tom. IV Ital. Sac., ubi de Bergomensibus episcopis.

compositionem, sed frustra. — Hinc prolata ab Innocentio sententia. — Confirmatio sententiae sub solitis clausulis. — Innocentii PP., nonnullorum episcoporum et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro praeposito et fratribus Ecclesiae S. Alexandri Pergami, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Prooemium.

Iustitiae ac rationis ordo suadet, ut quemadmodum patres vocamur in nomine, ita etiam comprobemur in operatione: et sicut ea, quae ad pacem sunt Ierusalem, summopere stabilire debemus; ita nihilominus, si quando inter sacrosanctas Ecclesias querela emergerit, ne forte in infinitum extendatur, sed potius conquiescat, necesse est, ut eam ordine iudiciario celeriter terminemus. Hoc profecto intuitu pro sedanda discordia, quae inter vos et canonicos S. Vincentii noverit agitata, dum olim in Longobardiae partibus essemus, cum fratribus nostris saepius laboravimus. Inter caetera siquidem, quae tam de capellanis ecclesiarum S. Salvatoris, S. Agathae, S. Ioannis, S. Gratae, S. Vigili, atque de poenitentibus criminosis, quam etiam de fidelitatibus et quibusdam aliis, vestrae Ecclesiae pertinere fatebamini, asserebatis, hanc inter vos ex antiquo tempore consuetudinem vixisse, ut quoties clerici S. Alexandri ad ecclesiam S. Vincentii, vel ad alias Ecclesias, pro exequiis mortuorum, vel in solemnitatibus, insimul convenirent, praepositus videtur primam sedem in sinistra parte chori obtinere consuevisse. Atque hoc vobis vendicare tanto instantius conabamini, quanto manifestius vestram Ecclesiam episcopalem sedem praecipue temporibus extitisse, et tam hanc quam alias diversas praerogativas obtinuisse, multis auctoritatibus monstrabatis. E contra vero canonici S. Vincentii respondebant, Ecclesiam suam antiquitus matricem esse, nec vobis, aut vestro praeposito huiusmodi debitum exhibere

debere, libere proclamabant. Et si quando praepositus videtur eandem sedem obtinuisse, id ex charitate et grata potius, quam ex debito processisse: nec debere tribui necessitati, quod exhibere charitas consueverat. His, et huiusmodi contentioibus nobis et fratribus nostris diutius fatigatis, eidem controversiae finem imponere saepe volumus; adeo quod ex utraque parte ab antiquioribus et maturioribus personis iuramenta suscepimus, per quas rei veritatem possemus addiscere, et eandem causam ordine debito terminare. Cum igitur tam per allegationes partium, quam etiam per iuramenta suscepta, causam pleniter audivissemus, ipsam tunc temporis diffinire distulimus, arbitantes, quod in eiusdem temporis spatio huiusmodi querela per concordiam finiretur, et inter vos et ipsos commodius posset eadem causa decidi. Denique dum neque per datos a nobis iudices, neque per alios, causa posset per concordiam terminari, et utraque Ecclesia tum pro factis saepe sumptibus, tum pro guerris et dissensionibus, quae ex hac occasione provenerunt, valde fuisset attrita; nos, quorum praecipue interest Ecclesiarum quieti salubriter providere, tam vos, quam episcopum et canonicos Sancti Vincentii certo termino ad nostram praesentiam invitavimus. Et quoniam eadem causa nobis, sicut diximus, plenius nota erat, hanc inter vos, et ipsos sententiam promulgavimus. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, amen. Ego Innocentius catholicae Ecclesiae episcopus. Fratrum meorum episcoporum et cardinalium consilio, praecipio, ut quoties canonici S. Alexandri in solemnitatibus, et exequiis mortuorum, canonicis S. Vincentii, sive in ecclesia S. Vincentii, sive in aliis convenerint, praepositus S. Alexandri teneat primum locum in sinistra parte chori: capellani ecclesiarum S. Salvatoris, S. Agathae, S. Ioannis, S. Gratae, S. Vigili, in dominicis diebus et praecipuis festivitibus veniant ad eccle-

Delegati a Pontifici iudices ad eorum rem examinationem et compositionem, sed frustra

Causae controversiarum, rationesque ex adverso allatae.

Hinc prolata ab Innocentio sententia.

siam S. Alexandri ad maiores missas: criminosi de parochia S. Alexandri, praesente praeposito, vel uno de presb. eiusdem Ecclesiae poenitentiam suscipiant. Item statuimus, ut presbyteri, qui iurant fidelitatem B. Vincentio, iurent et B. Alexandro. Praecipimus etiam, ut unus de sacerdotibus S. Alexandri portet capsam cum reliquiis. In mutatione vero ecclesiae, duo de presbyteris S. Alexandri portent arcam cum duobus de presbyteris S. Vincentii. Ad Scrutinium, in Coena Domini, ad Baptismum, et in aliis solemnitatibus, more solito conveniant. Cum canonici S. Vincentii ad ecclesiam S. Alexandri venerint, et in campanis pulsandis et in aliis, sicut consuetudo est, honorifice suscipiantur; et totum choram, sicut consueverunt, obtineant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat super hac nostra constitutione, B. Alexandri Pergamensis ecclesiam de caetero perturbare, aut qualibet occasione eam infringere, vel mutare; sed omnia vobis perpetuum integra conserventur, quemadmodum praesentis scripti sanctione instituta esse noscuntur. Si quis autem huic nostrae constitutioni, seu definitioni temerario ausu contraire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui periculum patiat, atque excommunicationi subiaceat. Amen, amen.

Confirmatio
sententiae sub
solitis clausulis.

Innocentii PP.,
nonnullorum episcoporum et
S. R. Ecclesiae
cardinalium
subscriptiones.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae ss.
Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.
Ego Hubertus Pisanae Ecclesiae archiepiscopus ss.
Ego Transmundus Signinus episc. ss.
Ego Theodovinus S. Rufinae episc. ss.
Ego Guido Tiburtinus episcopus ss.
Ego Rodulphus Ortanus episcopus ss.
Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.
Ego Intelmus presbyter cardinalis ss.
Ego Intifredus presb. card. tit. Vestinae ss.
Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephanii ss.

Ego Guido indignus presb. ss.

Ego Azo presb. card. tit. S. Anastasiae ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Priscae ss.

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Oddo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido card. diaconus S. Adriani ss.

Ego Boethius diaconus card. S. Viti ss.

Ego Vassallus diaconus card. S. Eustachii ss.

Ego Ubaldus diaconus card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Chrysogonus diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Datum Pisis per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, xiii kal. iulii, indictione xiii, incarnationis dominicae anno mxxxv, pontif. vero D. Innocentii Papae II anno vi.

Dat. die 19 iunii anno Domini 1135,
pontif. anno vi.

XXXI.

Quinciacensis monasterii Lingonen. dioecesis praedia, caeteraque bona, Alberico abbati et successoribus confirmantur (1).

SUMMARIUM

Monasterii huius monachi Pontiniacensis coenobii filii. — Eorumdem laus; — Eorumdem bona confirmantur: — Et ab omni externa perturbatione libera declarantur, cum solitis clausulis. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Alberico abbati de Quinceio, eiusque successoribus regulariter substituendis.....

Quanta cordi nostro laetitia de vestrae congregationis religione laudabili generetur, ille profecto cognoscit, qui renum

Monasterii huius monachi Pontiniacensis coenobii filii.

(1) Inter Instrumenta Ecclesiae Lingonen. edidit Sammarth., Gall. Christ., tom. iv, col. 161.

et cordium scrutator existit. Vos enim de Pontiniacensi monasterio, nōpote apum examina, exeuntes, longe lateque alvearia innumera coelesti manna repletis, et multorum sitientium corda aquae salientis in vitam aeternam salutari doctrina imbuendo reficitis. Ea propter sacrum collegium vestrum verae caritatis affectione diligimus; et monasterium Beatae Dei Genitricis, in quo divino vacatis servitio, Apostolicae Sedis suffragio communimus: statuentes, ut quaecumque bona, quas-

Et ab omni exteriora perturbatione libera declarantur, cum solitis clausulis.

cumque possessiones in praesenti duodecima indictione iuste et canonice possidetis, quaecumque etiam in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, rationabiliter poteritis adipisci, firma vobis in perpetuum et illibata permaneant; in quibus haec nominatum duximus exprimenda: locum ipsum videlicet de Quinceio, locum de Fontanis, locum de Baterio. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minnere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessi sunt, usibus profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Guilelmus Praenestinus episc. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli.

Ego Romanus diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, iv idus octobris, indictione xii, incarnationis dominicae anno mcxxxv, pontificatus domini Innocentii Papae II anno vi.

Dat. die 12 octobris anno Domini 1135, pontif. anno vi.

XXXII.

Ecclesia de Rochabovecurt, a Willelmo Petragoricensi episcopo Cluniacensi monasterio donata, eidem confirmatur. (1)

SUMMARUM

Exordium. — Ecclesia de Rochabovecurt Cluniacensi monasterio confirmatur; — Decretum omnimodae exemptionis a quacumque molestia, vi, etc. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccles. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Bonus et diligens paterfamilias gaudio magno gaudet, cum vineam suam locatam agricolis vigilantī studio videt excoli, et tribulis ac sentibus pariter emundari. Cuius profecto gaudio laetitia invidiorum cumulatur, si eadem vinea propagatione ordinaria per multorum spatiorum dimensionem incipiat dilatari. Proportionali

Exordium.

(1) Ex Biblioth. Cluniac. editit Martinus Marrier, col. 1401.

igitur ratione Deo credimus gratissimum esse, si, Deo dicati, religio Cluniacensis monasterii et diversas Ecclesias exornet, atque plurimorum mentes disciplinis regularibus instruat, et fide, quae per dilectionem operatur, inflammet. Ea propter, dilecte in Domino fili Petre abbas Cluniacensis, memores devotionis, quam erga Sedem Apostolicam cum commissa tibi Ecclesia semper habuisti, et honoris et servitii, quod nobis efficaciter fideliterque, maxime tempore schismatis, impendisti, Ecclesiam de Rochaboveurt, laudantibus eiusdem clericis a venerabili fratre nostro Willelmo, Petragoricensi episcopo, Pontio abbati antecessori tuo, et per eum Ecclesiam Clun. canonice donatam, et a felicis memoriae Papa Calixto antecessore nostro, sicut privilegium eius testatur, solemniter confirmatam, tibi successoribusque tuis, non solum confirmamus, sed etiam confirmando auctoritate apostolica donamus; ut Ordo Clun. ad laudem Dei, ad quam specialiter institutus est, et ad honorem sacrosanctae Romanae Ecclesiae, cui omnino devotus est, perpetuis temporibus tibi floreat: statuentes, ut nulli hominum liceat eandem Ecclesiam, vel bona, quae impraesentiarum legitime possidet, aut in futurum iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, temere perturbare, auferre, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Si qua igitur imposterum, ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate, careat, reamque se divino iudicio, existere, de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis vero eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae operationis

percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Innocentii P.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.

et S. R. Eccl. card. subscrip-
tionis.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido cardinalis diaconus S. Andriani ss.

Ego Vassallus diaconus cardinalis S. Eustachii ss.

Ego Ubalduus diaconus cardinalis S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Anselmus presbyter cardinalis ss.

Ego Intifredus cardinalis tit. Vestinae ss.

Ego Lucas presbyter cardinalis tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Data Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancellarii, in idibus (1) martii, indictione xiv, incarnationis dominicae anno mxxxvi, pontificatus domini Innocentii Papae II anno vii.

Dat. die 13 martii anno Domini 1136,
pontif. Innoc. anno vii.

XXXIII.

Ecclesia Montis-Desiderii, Cluniacensi monasterio donata a Guarino Ambianensi et Simone Noviomensi episcopis, eidem cum pertinentiis omnibus confirmatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia Montisdesiderii a quibus donata; — Accedente quoque consensu Ludovici regis Francorum, Cluniacensibus confirmatur. — Decretum exemptionis a quacumque molestia. — Solitiae clausulae. — Innoc. PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Bonus et diligens paterfamilias gaudio magno gaudet, cum vineam suam locatam

Esordium.

(1) Forsitan legendum idus. (n. r.) (2) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier, col. 1402.

Ecclesia de
Rochaboveurt
Cluniac. confir-
matur.

Decretum om-
nimodae exem-
ptionis a qua-
cumque mole-
stia, vi, etc.

Solitae clau-
sulae.

agricolis vigilanti studio videt excoli et tribulis ac sentibus pariter emundari. Cuius profecto gaudio laetitia iucundior cumulatur, si eadem vinea propagatione ordinaria per multorum spatiorum dimensionem incipiat dilatari. Proportionali igitur ratione Deo credimus gratissimum esse, si, Deo dicati, religio Cluniacensis monasterii et diversas Ecclesias exornet, atque plurimorum mentes regularibus disciplinis instruat, et fide, quae per dilectionem operatur, inflammet. Hoc profecto intuitu Montisdesiensem Ecclesiam, a venerabilibus fratribus nostris, Guarino Ambianensi et Simone Novomiensi, episcopis, monasterio Cluniacensi canonice et devote collatam, idipsum quoque carissimo filio nostro Lodovico illustri et glorioso Francorum rege, et Rainaldo Remensi archiepiscopo, atque Radulpho de Petrona concedentibus: et pro eius confirmatione Sedem Apostolicam suppliciter exorantibus, cum omnibus ad ipsam pertinentibus, in perpetuum tibi tuisque successoribus confirmamus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, eamdem Ecclesiam, vel bona, quae impraesentiarum legitime possidet, aut in futurum iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, temere perturbare, auferre, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Si qua igitur imposterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae operationis percipiant et apud districtum Iudicem pacem aeternae pacis inveniant. Amen.

Ecclesia Montisdesiderii a quibus donata.

Accedente quoque consensu Ludovici regis Francorum,

Cluniacensibus confirmatur.

Decretum exemptionis a quarumque molestia.

Solite clausulae.

EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Innocentii PP.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.
 Ego Anselmus presbyter cardinalis subscripsi.
 Ego Intifredus presbyter cardinalis tit. S. Vestinae ss.
 Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.
 Ego Guido indignus sacerdos ss.
 Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.
 Ego Guido cardinalis diaconus S. Adriani ss.
 Ego Vassallus diaconus cardinalis Sancti Eustachii ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscripciones.

Ego Ubalduus diaconus cardinalis S. Mariae in Via Lata ss.
 Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et cancellarii, in idus martii, indictione xiv, incarnationis dominicae anno mxcxxvi, pontificatus domni Innocentii Papae II anno vii.

Dat. die 13 martii anno Domini 1136, pontif. Innoc. anno vii.

XXXIV.

Ecclesia S. Iohannis in Viculo canonice Placentinae matricis Ecclesiae adiudicatur sub censu annuo Sedi Apostolicae persolvendo (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam S. Iohannis de Viculo, iacturam in bonis passam, — Canonice cathedralis Ecclesiae donat, — Ut

(1) Ex libr. privileg. Ecclesiae Placent. edidit Campi, Hist., tom. 1, pag. 336.

eam restaurent, bonaque eadem recuperent; — Sub clausula tamen, ut si canonici iidem ab obedientia Sedis Apostolicæ desciscant, illa Ecclesia ad ius et dominium eiusdem Sedis revertatur; — Cui dimidia auri uncia canonici singulis annis persolvere teneantur. — Solitæ clausulæ. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Iohanni, ecclesiae Beatæ Mariæ Placentinæ præposito, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ex administratione officii nobis a Deo iniuncti, compellimur ad Ecclesiarum Dei statum in suæ incolunitatis robore conservandum diligenter intendere; et ne in locis, in quibus honestas et religio florere consueverant, occasione aliqua omnino deperant, sollicitè providere. Ecclesia siquidem Sancti Iohannis de Viculo, infra Placentini episcopatus terminos sita, quæ specialiter ad ius beati Petri, et dominium pertinet, peccatis exigentibus, valde attrita est, et tam in temporalibus, quam in spiritualibus maximum substinuit detrimentum. Tu vero, dilecte in Domino fili Iohannes præposite, ad Sedem Apostolicam veniens, eiusdem Ecclesiae concessionem a nobis humiliter postulasti. Et nos igitur de religione tua et ferventi sollicitudinis studio habentes in Christo fiduciam, Ecclesiam ipsam tibi, tuisque successoribus, et per vos Ecclesiae Placentinæ ad meliorationem committimus, ut videlicet bona et possessiones eiusdem loci, quæ distractæ sunt, vestro recuperentur studio, et habitæ conserventur, et a regularium conventu ibi cotidie honestus famulatus Domino impendatur. Si quando vero, quod non optamus, a gratia Sedis Apostolicæ excideritis: aut, quod vobis iniunctum est, de eadem Ecclesia non observaveritis, locus ipse cum omnibus possessionibus suis tam mobilibus, quam immobilibus, vel se moventibus, ad ius et dominium ac liberam facultatem sanctæ Romanæ Ecclesiae absque

Bull. Rom. Vol. II.

52

molestia revertatur. Ad inditium autem, quod præfatus locus iuris sit beati Petri, et sanctæ Romanæ Ecclesiae, dimidiam unciam auri singulis annis Lateranensi palatio persolvatis. Nulli ergo omnino hominum fas sit, super hoc de cætero infestare, aut aliquid vobis gravamen inferre. Si quis igitur ausu temerario hoc attemptare præsumperit, indignationem beatorum apostolorum Petri et Pauli, et nostram, se noverit incursum. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholice Ecclesie episcopus ss.

Ego Guillelmus Prænестinus episc. ss.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Crucis in Hierusalem ss.

Ego Anselmus presb. card. tituli S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Io. et Pauli ss.

Ego Martynus presbyter cardinalis tituli Sancti Stephani in Caëlio monte ss.

Ego Azo presbyter cardinalis tituli Sanctæ Anastasiæ ss.

Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Stephanus diaconus cardinalis Sanctæ Luciæ in Orphea ss.

Ego Oddo diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diacon. card. Sanctorum Cosmæ et Damiani ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sancti Adriani subscripsi.

Ego Boetius diaconus cardinalis Sancti Viti subscripsi.

Ego Vassallus diaconus cardinalis Sancti Eustachii ss.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctæ Romanæ Ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, vii idus iunii, indictione decimartertia (1), incarnationis dominicæ anno mcccxxvi, pontificatus vero domini Innocentii PP. II anno vii.

Dat. die 7 iunii anno Domini 1136, pontif. anno vii.

(1) *Legè decimaquarta.*

Cui dimidia auri uncia canonici singulis annis persolvere teneantur.

Solitæ clausulæ.

Innocentii PP.

et S. R. Ecclesie cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Ecclesiam S. Iohannis de Viculo, lacturam in bonis passam,

Canonice cathedralis Ecclesie donat,

Ut eam restaurent, bonaque eadem recuperent;

Sub clausula tamen, ut si canonici eidem ab obedientia Sedis Apostolicæ desciscant, illa Ecclesia ad ius et dominium eiusdem Sedis revertatur;

XXXV.

Confirmatio concordiae initae inter Henricum Leuchorum episcopum et Fridericum comitem Tullensem (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Henrici episcopi concordia cum comite Friderico, coram legato Apostolicae Sedis facta, confirmatur. — De modo hospitandi comitem. — Perpetuum silentium futuris comitibus Tullen. imponitur. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Leuchorum episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Statuta fratrum nostrorum sicut irrationabilia debemus ecclesiasticae disciplinae moderatione corrigere, ita nihilominus convenit eorum bene gesta firmare. Quamobrem, venerabilis frater Henrice episcopo, pacem et concordiam, quae post multas guerras et labores atque expensas inter te et nobilem virum Fredericum comitem Tullensem, in praesentia venerabilium fratrum nostrorum Alcinii episcopi Sanctae Rufinae, tunc Apostolicae Sedis legati, Alberonis Treverensis archiepiscopi, et suffraganeorum suorum, Stephani, videlicet Metensis, Alberonis Virdanensis episcoporum, necnon aliorum nobilium principum, videlicet Simonis ducis, Adelaidis ducissae uxoris suae, Rainaldi Barrensiensis comitis, Gualteri de Cundricurte, Odonis de Melaino, et Petri de Bresseio, Rutile in Treverensi parochia facta est, praesentis scripti pagina confirmamus et futuris temporibus ratam manere decernimus; ita scilicet ut de hospitalitate, seu consuetudine, quam praefatus comes Fredericus in praebenda fratrum Tullensis Ecclesiae sibi usurpare contra iustitiam nitebatur, nihil sibi deinceps ex debito audeat vindicare. Verumtamen, si praedictus comes Visceriaci in praebenda fratrum bis in anno cum

(1) Ex tom. XII Concil.

septem vel decem militibus tantum hospitari voluerit, id ipsum ei minime negabitur; sed fratres eiusdem loci sustinebunt, nec eum exinde molestabunt, si in domo fratrum hospitium suscipiat, si ministerialium administratione procurari voluerit, si nullam exactionem in eadem villa vel per se, vel per alios, fecerit. Caeterum, si ipse hoc transgredi vel violare praesumpserit, iam dicti fratres id ipsum ab eo per iustitiam exquirere possint. Praeterea, si quando necesse fuerit, ut idem comes a decano vel praeposito postulaverit, in praebenda fratrum semel in anno cum septem vel decem militibus tantum, tertium hospitium ei dabitur. Si vero necessitas ingruerit, et nec decanum, nec praepositum ad obtinendum hospitium habere poterit, hospitium ipsum per ministerialium manus accipiat, et servitium competens, quod ei exhibitum fuerit, cum gratiarum actione suscipiat. Quod si comes aliter quam supra scriptum est, fecerit, et conventionem laudatam coram praefatis episcopis atque principibus violaverit, aut exactionem aliquam, vel violentiam in villis fratrum supra dictorum exercuerit, si servitia sufferentia canonicorum antedicta, et eo modo, quo sunt determinata, per manus ministerialium non susceperit: hospitium, quae non ex debito aut iustitia, sed per sufferentiam fratrum accipiebat, prorsus amittat. Et hoc tamdiu stare poterit, quamdiu ipse amicitiam fratribus debitam observaverit. Decernimus ergo, ut neque praefato comiti, neque alicui hominum liceat, te, vel successores tuos, seu Tullensem Ecclesiam, aut canonicos, super hoc temere infestare, aut aliquid ultra id, quod praedictum est, a te vel ab ipsis exigere: sed potius ipse statutis eis hospitium contentus existat; et Tullensis Ecclesia, et canonici ab ipsius infestatione de caetero liberi maneant et quieti. Si quis autem huius nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit temere, secundo tertiove commonitus, si

De modo hospitandi comitem.

Perpetuum silentium futuris comitibus Tullen. imponitur.

Solitae clausulae.

Henrici episcopi concordia cum comite Friderico, coram legato Apostolicae Sedis facta, confirmatur.

non reatum suum congrua satisfactione corexerit, potestatis honorisque sui periculum patiat; et a sacratissimo Corpore et Sanguine D. N. Iesu Christi alienus fiat; conservantes autem, omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pauli gratiam consequantur.

Data Pisis per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, vii idus iunii, indictione xiiii (1), incarnationis dominicæ anno mxxxvi, pontificatus domini Innocentii Papæ secundi anno vi (2).

Dat. die 7 iunii anno Domini 1136,
pontif. anno vii.

XXXVI.

Confirmatio sedis patriarchalis in Gradu, usus pallii, et delationis crucis ante patriarcham (5).

SUMMARIUM

Proœmium. — Adhortatio ad Henricum patriarch. — Cui patriarchalis dignitas iuxta Pontificum Rom. privilegia in insula Gradu confirmatur. — Cum privilegio delationis crucis ante se: — Et pallii usu statutis hic diebus. — Patriarchali Ecclesie bona omnia confirmantur; — Et patriarche omnimoda iurisdictio in parochiis sibi subiectis. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico patriarche Gradensi, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Proœmium.

Tunc Apostolicæ Sedi, et Romanis Pontificibus honor integer conservatur, si universis Ecclesiis collata dignitas custodiatur. Et quemadmodum nulli debemus ultro, quam meretur, favente gratia, impertiri; ita nemini, quod sui iuris est, stimulante ambitu, convenit derogare. Quanto ergo maiori prerogativa noseeris

(1) Lege xiv. (2) Lege vii. (5) Ex Archiv. Patriarch. Venet. exscriptum edidit Uchell., Ital. Sac., tom. v, ubi de Graden. patriarchis.

sublimatus, tanto propensius tibi noveris attendendum, ut corrigendis subditis plus possit apud te ratio quam potestas; et te boni dulcem et mali pium sentiant correctorem. Personas diligas, vitia persequeris, nã, si aliter agere forte volueris, transeat in crudelitatem correctio, et perdas, quod emendari desideras; sicque vulnus debes abscindere, ut non possis ulcerare, quod sanum est; ne, si plusquam res exigit, ferrum impresseris, noceas, cui prodesse festinas. Sed sic alterum condiaur ex altero, quatenus et boni habeant amando, quod caveant: et mali metuendo, quod diligant. Quapropter, venerabilis frater Henrice patriarcha, tuis postulationibus clementer annuimus et Gradensem Ecclesiam, cui auctore Deo præesse dignosceris, præsentis scripti patrocinio communimus. Igitur prædecessorum nostrorum, Pelagi, Alexandri et Urbani II auctoritatem sequentes, illius præcipue constitutionis tenorem servantes, quam prædecessor noster Leo IX sanctissimus et synodali iudicio, et privilegii pagina confirmavit, tibi tuisque successoribus canonicè substituendis et patriarchalem concedimus dignitatem et magisterium Graden. Ecclesie gerendum, in his tantum finibus confirmamus, qui per supradictos prædecessores eidem noscuntur Ecclesie constituti. Crucem quoque ante te ferendam esse concedimus, nisi cum Romæ fueris, aut in præsentia, et comitatu Romani Pontificis. Pallium etiam fraternitati tuæ, plenitudinem pontificalis officii, ex Apostolicæ Sedi liberalitate largimur, quo intra ecclesiam tuam ad missarum solemniam celebranda uti memineris eis diebus, quibus prædecess. tuos usos fuisse non ambigimus, ut in Nativit. Domini, Epiphania, tribus festivitibus S. Mariæ, Coena Domini, Sabbato Sancto, Resurrectione Domini, Ascensione, Pentecoste, in natalitio S. Iohannis Baptistæ, et omnium apostolorum, in festivitibus quoque S. Marci, prothomartyris Stephani, Sancti Laurentii,

Adhortatio ad Henricum patriarcham.

Cui patriarchalis dignitas iuxta Pontificum Roman. privilegia in insula Gradu confirmatur:

Cum privilegio delationis crucis ante se:

Et pallii usu statutis hic diebus.

S. Maximi, in solemnitate Omnium Sanctorum et principalibus Ecclesiae tuae festis, necnon in ecclesiarum, episcoporum, et caeterorum clericorum consecrationibus, et anniversario consecrationis tuae die. Statuimus etiam, ut quaecumque bona, quaecumque possessiones Graden. Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum iustis modis poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent. Porro Ecclesias, a religiosis viris eidem Ecclesiae Graden. oblatas, per parochias eiusdem provinciae constitutas, tibi tuisque successoribus libere confirmamus, ita ut nulli episcopo absque tuo assensu liceat in eis consecrationes celebrare; aut sacerdotibus in eiusdem Domino servientibus, donec in locis fuerint, divina officia prohibere. Decernimus ergo, ut nulli omnino etc. Si qua igitur in futurum etc. Cunctis autem etc. Amen, amen, amen.

Innocentii PP.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptionis.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Guido indignus sacerdos ss.

Ego Azo presbyter cardinalis tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Guido card. diaconus S. Adriani ss.

Ego Hubaldus diaconus cardin. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Chrysogonus diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Datum Pisis per manum Aymerici S. R. E. diaconus card. et cancellarii; ii id. iunii, indict. xiv, anno dominicae incarnationis mxxxvi, pontificatus autem D. Innocentii Papae II anno vii.

Dat. die 12 iunii anno Domini 1136,
pontif. anno vii.

XXXVII.

Elargitio privilegiorum monasterio S. Crucis in Werda, cuius antiqua iura, privilegia, ac bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Monasterium in Werd a quo constructum; — Ac deinde in vicina loca translatum; — Amotis sanctimonialibus monachi suffecti, consentiente Paschale PP. II; — Illud Innocentius Papa sub tutela Sedis Apost. recipit. — Episcopum dioecesanum in sola sacramentorum administratione ius habere declarat: — Libertatem sepulturae inibi petentibus concedit: — Eiusdem monast. bona confirmat, sub censu annuo unius auri Rom. Pontificibus persolvendi. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Dietrico, abbati monasterii S. Crucis de Werd, eiusque successoribus regulariter substituendis.

Quemadmodum ex gestis praedecessoris nostri sa. memoriae Leonis IX Papae didicimus, nobilis quondam vir Mangoldus de Werde, devotionis intuitu, monasterium in castro suo construxit, quod B. Petro apostolorum principi offerens, fecit in honore sanctae et vivificae Crucis per manus eiusdem Romani Pontificis consecrari, sanctimonialia foeminas ibidem Deo servituras instituit.

Monasterium in Werd a quo constructum;

Factum est autem, ut eodem coenobio per operam pravorum hominum diruto, atque devastato, alter Mangoldus, iam dicti nobilis viri filius, ab Apostolica Sede obtinuit, ut sibi licentia praeretur, idem monasterium ad alia loca transferre, ac per hoc iuxta ipsum castrum in planitie terrae fundavit ecclesiam, et sanctimonialia ibi ad Dei servitium deputavit. Quibus utique tam religione quam numero decreverunt, tertius Mangoldus praedecessorem nostrum, egregiae recordationis Paschalem Papam humiliter adit;

Ac deinde in vicina loca translatum;

(1) Edidit Gretserus de Cruce, etc.

Amotis sanctimonialibus monachi suffecti, consensiente Paschale PP. III;

et, ut amotis sanctimonialibus, in eodem loco monachi ponerentur, expetit: cuius petitioni Romanus Pontifex benigne consensit, et Gebhardo, quondam Constantiensi episcopo, tunc Apostolicæ Sedis legato, per sua scripta mandavit, ut videlicet de cella Sancti Blasii monachi assumerentur, et in eodem monasterio ponerentur. Quod cum præfatus episcopus implevisset, idem locus tam in temporalibus quam in spiritualibus, Deo gratiæ sint, plurimum augmentatus est.

Quod igitur, dilecte fili Dietriche abbas, a nobis humiliter postulasti, ut idem coenobium, cui Deo auctore præses, Apostolicæ Sedis privilegio muniremus, nos, quorum præcipue interest, loca, quæ ad ius sanctæ Romanæ Ecclesiæ pertinent, diligere ac fovere, interventu dilecti filii nostri, quarti Mangoldi, illustris viri, tuis desiderijs benignitate debita duximus annuendum. Per præsentis itaque privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut idem coenobium, ab ipsis fundatoribus B. Petro oblatum, perpetuis temporibus sub sanctæ Romanæ Ecclesiæ tutela consistat: et ordo monasticus, qui secundum B. Benedicti regulam, per iam dilectum prædecessorem nostrum ibidem noscitur institutus, absque sexus varietate seu mutatione in eodem loco irrefragabiliter observetur. Prohibemus etiam, ut dioecesanus episcopus in eodem loco nihil audeat sibi vendicare, exceptis consecrationibus altariorum, vel ecclesiarum, ordinationibus monachorum, seu etiam clericorum, si tamen hæc ipsa vobis gratis et sine exactione vel pravitate exhibere voluerit; alioquin, quemcumque malueritis, catholicum adeatis antistitem, ab eodem, quæ ad spiritualia pertinent, suscepturi. Sepulturam quoque ipsius loci liberam fore decernimus, ut videlicet eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, ac supremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstet: salva nimirum iustitia matricis Ecclesiæ.

Decernimus igitur, ut nulli omnino

hominum liceat, portionem ligni vivificæ Crucis, quæ in eodem loco recondita esse creditur, pro cuius honore vestrum coenobium factum est, exinde amovere; vel quidquam ex his, quæ iam dictus prædecessor noster Leo IX eidem firmavit Ecclesiæ, quæve impræsentiarum canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione imperatorum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis in perpetuum et illibata serventur. Ad iudicium autem, quod monasterium vestrum iuris B. Petri, anum aureum singulis annis nobis, nostrisque successoribus persolvatis.

Si quia igitur in posterum ecclesiastica secularisve persona, hæc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove communita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Datæ Pisis per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, XIII kal. iulij, indictione XII (1), incarnationis dominicæ anno MCCCXXVI, pontificatus domini Innocentii Papæ II anno VII.

Dat. die 19 iunii anno Domini 1136, pontif. anno VII.

(1) Lege XIV.

Eiusdem monasterium bona confirmat, sub censu annuo unius auri Romanis Pontificibus persolvendi.

Solutæ conclusionis.

Innocentii PP

et S. R. Ecclesiæ cardinalium subscriptiones.

Illud Innocentius Papa sub tutela Sedis Apostolicæ recipit.

Episcopum dioecesanum in suis sacramentorum administrationibus habere declarat:

Libertatem sepulture inibi peccatis concedit:

XXXVIII.

Privilegium monasterio Georgii in Prufeningen. ordinis S. Benedicti Ratisbonen. diocesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia ad monasterium pertinentia confirmantur. — Dataque eidem ab Ottone Bambergensi eiusdem coenobii fundatore. — Cellam Aspach alienari, vel aliquo modo auferri prohibetur. — Abbatem ab ullo alio, praeterquam a monachis, eligi debere decernitur. — Decimas ab eis exigi, vel aliamcumque exactionem, vel ullam aliam molestiam coenobio inferri omnino interdicitur sub anathematis poena. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Herboni abbati monasterii Sancti Georgii de Prufeningen., quod inter Ratisbonam et Danubium situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, religiosas personas, ac loca eorum regimini commissa diligere, atque ipsorum quieti et utilitati, auxiliante Domino, salubriter providere; dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri ac sanctae Romanae Ecclesiae patrocinio muniamus. Ideoque, dilecte in Domino fili Herbo abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et B. Georgii monasterium, cui auctore Domino praesse dignosceris, Apostolicae Sedis privilegio decoramus. Statuimus enim, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, tibi tuisque successoribus, et per vos iam dicto coenobio huius scripti pagina confirmamus. Porro decimam, a venerabili fratre nostro Ottone Babenbergensi epi-

Bona omnia ad monasterium pertinentia confirmantur;

Dataque eidem ab Ottone Bambergensi eiusdem coenobii fundatore.

scopo vobis concessam, quam ab Hertuvico Ratisbonensi episcopo per gratiam concambium obtinuisse cognoscitur, vobis praesenti scripto firmamus. Cellam etiam, Aspach dictam, quam idem episcopus, suis laboribus ac studio acquisitam, divini amoris intuitu eidem loco contulit, a nullo unquam hominum alienari, vel aliquo modo auferri sancimus. Decernimus etiam, ut ordo monasticus, qui in eodem coenobio a praeis temporibus nobiscum institutus, perpetuis temporibus ibi integer conservetur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violenta praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint. De laboribus quoque vestris tam infra quam extra Septa monasterii, quos propriis sumptibus excolitis, decimas a vobis nemo exigere praesumat. Interdicimus etiam, ut nullus episcopus, qui in Babenbergem. Ecclesia pro tempore fuerit, vel aliquis alius, occasione alicuius rei vel advocatae idem coenobium aliquibus exactionibus gravare, vel eius possessiones, a praedicto episcopo vobis collatas vel undecunque acquisitas seu oblatas, alicui in beneficium dare, vel fratrum usibus subtrahere, praesumat. Quaecumque praeterea bona idem monasterium, concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Deo, in futurum poterit adipisci, firma vobis et illibata permaneant. Nulli ergo omnino hominum fas sit, idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam vestris, quam fratrum vestrorum ac pauperum usibus profutura. Si qua igitur impo-
sterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, se-

Collam Aspach alienari, vel aliquo modo auferri prohibetur.

Abbatem ab ullo alio, praeterquam a monachis, eligi debere decernitur.

Decimas ab eis exigi, vel aliamcumque exactionem, vel ullam aliam molestiam coenobio inferri omnino interdicitur sub anathematis poena.

(1) Ex Hundii Hist. Salisburg., tom. II.

endo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eadem loco sua iura servantibus sit pax D. N. I. C., quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Innocentii PP.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Guillelmus Praenestinus episc. ss.

Ego Theodevinus S. Rufinae episc. ss.

Ego Gregorius diac. card. Sanct. Georgii et Bacchi ss.

Ego Guido diac. card. S. Adriani ss.

Ego Boetius diac. card. Sanctorum Viti et Modesti ss.

Ego Anselmus presbyter card. ss.

Ego Lactifredus presb. card. tit. Vestinae ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Sanctorum Iohannis et Pauli ss.

Ego Chrysogonus diac. card. Sanctae Mariae in Porticu ss.

Data Pisis per manus Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diacon. cardin. et cancellarii, xi kalend. novemb., indict. xiv, incarnationis dominicae anno MCCCXVI, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno vii.

Dat. die 22 octobris anno Domini 1136, pontif. anno vii.

XXXIX.

Confirmatio immunitatum Ecclesiae Marsanenensis prope Traiectum Mosae, ad monasterium B. Remigii pertinentis, in qua canonicorum loco monachi substituantur (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Ecclesia Marsanen. monasterio Remigiano confirmatur; — Cum decreto, (1) Ex tom. I Cod. Diplomat. Miraei, pag. 585.

ut clericis saecularibus substituantur monachi (prout in rubrica). — Praepositus ab abbate S. Remigii eligendus Leodiensi archiep. subiicitur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Oddoni abbati monasterii S. Remigii, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Locorum venerabilium cura nos admonet, de eorum quiete atque utilitate sollicite cogitare. Nec dubium, quod si servorum Dei petitionibus benigne concurrimus, nostris opportunitatibus elementem Dominum reperimus. Ideoque, dilecte in Domino fili, Oddo abbas, tuis rationabilibus postulationibus elementer annuimus, atque libertatem Ecclesiae de Marsna, ad monasterium B. Remigii pertinentis, ab Alexandro quondam Leodiensi episcopo tibi concessam et ab Hermanno eius archidiacono et fratribus suis laudatam atque firmam, praesentis scripti pagina roboramus et futuris temporibus inconvulsam manere decernimus; ut videlicet tam in praepositura, quam etiam in canonis, decentibus (1) clericis, qui praefatae Ecclesiae beneficia possident, iuxta prudentiam et dispositionem tuam et successorum tuorum, loco eorum monachi substituantur.

Praepositus vero, qui ex parte tua, vel successorum tuorum, eidem loco praefuerit, sacerdotem sub tali praebenda, qualem ipse praepositus, consensu abbatis et fratrum coenobii Sancti Remigii, qui pro tempore fuerit, providerit, constitutum Leodiensi archidiacono praesentabit, a quo nimirum animarum sibi cura committetur; et ipse sacerdos de omni episcopali et synodali iure secundum Leodiensis episcopatus consuetudinem respondet.

Nulli ergo hominum liceat, eandem concessionem, monasterio B. Remigii factam, infringere, vel mutare, aut quali-

(1) Forsitan *degentibus*. (R. T.)

Exordium

Ecclesia Marsanen. monasterio Remigiano confirmatur;

Cum decreto, ut clericis saecularibus substituantur monachi (prout in rubrica).

Praepositus ab abbate S. Remigii eligendus Leodiensi archiepiscopo subiicitur.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

bet occasione convellere; sed omnia tibi tuisque successoribus integra conserventur; quemadmodum praesentis scripti sanctione, praefati Alexandri quondam episcopi concessione noscitur institutum. Si qua sane ecclesiastica secularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

Cunctis autem hanc nostram confirmationem servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Innocentii PP. EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Lucas presbyter cardinalis tit. Ss. Iohannis et Pauli.

Ego Theodewinus S. Rufinae episcopus.
Ego Guido diaconus cardinalis S. Adriani.

Ego Chrysogonus diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Datum Pisis, per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et cancellarii, ix kalendas decembris, indictione xiv, incarnationis dominicae anno mxxxvi, pontificatus vero domni Innocentii Papae II anno vii.

Dat. die 23 novembris anno Domini 1136, pontif. anno vii.

XL.

Confirmatio ordinis canonicorum regularium S. Augustini, recens introducti in Steinfeldense coenobium, Colonien. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Secundum B. Augustini regulas, hac in Ecclesia observandas, canonicis, per alias Ecclesias divagari, non licere declaratur. — Eadem S. Augustini regulam in praeposituris, huic Ecclesiae subiectis, tenendam; — Eas per praepositum visitandas; — Ad hoc etiam dirigenda sanctimonialium monasteria decernitur. — Confirmantur libertates huic Ecclesiae ab archiepiscopis Colonien. concessae; — Bonaque omnia eidem usque adhuc elargita, vel in futurum elargienda, quoque confirmantur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Everuino praeposito, et fratribus in Ecclesia de Steinfeld canonicam vitam professis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis debet effectu prosequente compleri, quatenus devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Proinde, dilecti in Domino filii, vestris rationabilibus postulationibus gratum praebentes assensum, Ecclesiam Steinfeld, in qua divinis estis obsequiis mancipati, Apostolicae Sedis privilegio communimus, imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini regulam ibidem noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur. Praecipimus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam professionem absque libera praepositi et fratrum licentia Ecclesiam vestram relinquere et ad alium locum liceat transvolare; nec aliquis eum retinere praesumat in

(1) Ex Archiv. monasterii Steinfeld, communicavit vir illustris Fridericus Schannat.

Solitae conclusiones.

Innocentii PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Secundum B. Augustini regulas, hac in Ecclesia observandas, canonicis, per alias Ecclesias divagari, non licere

Eandem S. Augustini regulam in praepositis huius Ecclesiae subiectis, tenendam;

Eas per praepositos visitandas;

Ad hoc etiam dirigenda monasteria sanctorum decernitur;

Confirmantur libertates huic Ecclesiae a archiepiscopo Coloniensi concessae.

Et bona omnia eidem usque ad huc elargita vel in futurum elargienda quoque confirmantur.

Solitae conclusiones.

praepositis, quae per fratres vestros instituntur, ordo vester secundum beati Augustini regulam teneatur, et si quid novi in ordine statuendum fuerit, communi assensu praelatorum vestri anni conventus concorditer statuatur. Praeposituras quoque a vestris fratribus institutas, a vobis pro confirmatione ordinis visitari, et praepositos earum per singulos annos vestram ecclesiam visitare decernimus. Monasteria quoque sanctimonialium, quae se magisterio vestrae Ecclesiae regenda subiiciunt, ab eodem se absolvi et alii subdi postea non praesumant. Ut autem omnipotenti Domino servire securius valeatis, libertatem a recollenda memoriae Friderico, archiepiscopo Coloniensi, Ecclesiae vestrae concessam, et venerabili fratri nostro Brunone, eius successore, postmodum approbatam, ipsius precibus inclinati, omnimodam firmitatem in perpetuum tenere sancimus. Porro, quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia Steinvelt impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata consistant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis

percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Guillelmus Praenestinus episcopus.
Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Theodewinus S. Rufinae episcopus.
Ego Anselmus, presb. cardinalis.

Ego Benfredus, presb. card.
Ego Chrysogonus, diac. card. S. Mariae in Porticu.

Ego Lucas, presbyter card. tit. Ss. Ioannis et Pauli.

Ego Martinus, presb. tit. S. Stephani.
Ego Guido indignus sacerdos.

Ego Gregorius, card. presb. tit. Sanctae Priscae.

Data Pisis, per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cancellarii, iv idus decemb., ind. xiv, incarnat. domin. anno mcxxxvi, pontificatus domini Innocentii Papae II, anno vii.

Dat. die 10 decembris anno Domini 1136, pontif. anno vii.

XLI.

Decretum, ne in districto monasterii Portensis ordinis Cistercien. Nuenburgensis dioecesis, venationes a quoquam fiant ¹.

SUMMARIUM.

Exordium. — Ut ordo monasticus inibi servetur, decernitur. — Cambium a Nuenburg episcopo factum, — Bonaque omnia ad monast. pertinentia confirmantur. — In districto monast. venationes a quoquam fieri, prohibetur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Adelberto Portensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituedis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter emitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assu-

(1) Edidit Pertuchius Chronic. Porten., pag. 18.

Innocentii PP. ab ep. S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Et ordo monasticus iuxta servetur, decernitur.

mat. Proinde, dilecte in Domino fili Adelberte abbas, tuis rationabilibus postulationibus gratum praebeamus assensum; et ut in Portensi coenobio, cui auctore Domino praecessit dignosceris, monasticus ordo, qui secundum B. Benedicti regulam et normam Cisterciensium fratrum, inibi noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur, praesenti scripto sancimus. Confirmamus et concambium, a venerabili fratre nostro Udone Nuenburgensi episcopo tecum et cum fratribus tuis rationabiliter factum, videlicet Portensem locum cum omnibus suis appenditiis pro Smolensi loco, in quos prius eratis Domino servientes, ab eodem episcopo concambii titulo vobis collatum; ita tamen, ut idem Smolensis locus cum suis omnibus appenditiis iurisdictioni et usui praefati cedat episcopi.

Cambium a Nuenburg episcopo factum.

Bonaque omnia ad monasterium pertinentia confirmantur.

In districtu monasterii venationes a quocumque fieri prohibentur.

Solite conclusiones.

Statuimus insuper, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impraesentiarum iuste et rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata consistant. Ut autem quietus omnipotenti Deo servire possitis, praesenti scripto duximus inhibendum, ut nullus clericus, nullus laicus infra terminos vestros venationibus audeat vacare, aut nugis consimilibus operam dare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praenominatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra serventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, omnimodis usibus profutura: salva nimirum dioecesani episcopi debita reverentia.

Si qua igitur imposterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae con-

stitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ego Petrus, cardinalis presbyter tituli Sanctae Susannae ss.

Ego Gregorius, diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Gerardus, presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Guido, diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Data Romae per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, idib. ianuar., incarnationis Dom. anno MCXXXVII.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 1137, pontif. anno vii.

XLII.

Confirmatio donationum, ab episcopo, clero, et populo Placentino factarum monasterio Columbano Clarevallensi¹.

SUMMARICUM

Exordium. — Bona ad monasterium spectantia confirmantur. — Cum decreto omnimodae exemptionis a solutione decimarum. — Ecclesiam ullam, aut domum construi intra fines monasterii interdictum. — Decretum immunitatis ab omni perturbatione, vel alienatione. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

¹ Ex archiv. monasterii huius editit Campi, llist. Placent., tom. 1, pag. 538, etc. Ughellius, Ital. Sac., tom. II, ubi de episcopis huius civitatis.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Bernardo Clarevalleensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis in loco, qui Columbae dicitur, et Caretum antiquitus vocabatur, quique in Placentino episcopatu situs est, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quamobrem, carissime in Domino filii Bernarde abbas, tuis precibus annuentes, monasterium, quod in loco, qui Columbae dicitur, situm est, Apostolicae Sedis privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem locus impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, fratribus, qui ibidem pro tempore fuerint, firma in perpetuum et illibata permaneant; in quibus haec specialiter duximus adnotanda; omnes videlicet terras illas, quas illustris vir Pallavicinus marchio et nobilis signifer Placentinae civitatis, seu alii boni viri, eidem loco devotionis intuitu contulerunt, quas nimirum eiusdem loci fratribus quietas et liberas iure perpetuo permanere et ab omni seculari exactione remotas fore, sancimus. Et, quoniam communem vitam

agentes de aliorum eleemosynis ac beneficentia debent vivere, constituimus, ut de laboribus, quos fratres ipsius monasterii propriis manibus aut sumptibus excolunt, nullus ab eis decimas exigere vel suscipere audeat. Decernimus etiam, ut a villa, quae Senna dicitur, usque Butrium, seu infra alios terminos, a venerabili fratre nostro Arduino episcopo, necnon clero et populo Placentino specialiter designatos, nulla Ecclesia quolibet tempore construatur, nullaque saecularis habitatio prorsus fiat. Nulli ergo hominum fas sit, idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre,

vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quae igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo terciove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Drogo ² Ostiensis episcopus.

Ego Gerardus, presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Lucas, presbyter cardinalis tituli Sanctorum Ioannis et Pauli.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tit. Sancti Chrysogoni.

Ego Lu... diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, vii id. februarii, indictione xv, Incarnationis Dominicae anno MCCCXXVII, pontificatus vero domini Innocentii PP. II anno vii.

Dat. die 7 februarii anno Domini 1137, pontif. anno vii.

¹ Variat hic exemplar Ughellii; putamus, utrumque relatorent clausulas hasce, in Codice fortasse omissas, summarie supplivisse. — ² Ughellius habet *Abtericus*, memor hunc se anno 1136 episcopum Ostiensem factum affirmasse.

Exortium.

Bona ad monasterium spectantia confirmantur;

Cum decreto exemptionis omnimoda a solutione decimarum.

Ecclesiam illam ante dominum construi intra fines monasterii interdicitur.

Decretum immunitatis ab omni perturbatione vel alienatione.

Soluae Clausulae.

Innocentius PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

XLIII.

*Elargitio privilegiorum monasterio S. Petri Perusinae civitatis ordinis Cassinensis, eiusque bonorum confirmatio*¹.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterii bona enumerantur et confirmantur. — Sacramentorum elargitionem ad episcopum loci, si fuerit catholicus; — Abbatibus vero electionem ad solos monachos spectare declaratur; — Sine cuius consensu idem episcopus missas publicas, vel quid simile in ecclesiis monasterii celebrare non possit, neque monasterium ipsum sacris interdiciere. — Adversus occupantes et perturbantes bona vel iura monasterii excommunicationem profert; — Benedictionem benefactoribus elargitur. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Hieronymo abbati monasterii Sancti Petri, quod secus Perusinam civitatem situm est, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecte in Domino fili Hieronyme, tuis postulacionibus clementer annuimus, atque praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, monasterium Beati Petri, cui auctore Deo praesides, Apostolicae Sedis privilegio communimus; statuente, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem locus impresentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, tibi tuisque successoribus firma et illibata permaneant, tam in ecclesiis, quam in cellis, curtibus, plebibus, monasteriis, fundis, atque ca-

¹ Ex archiv. monasterii huius edidit Margarinus, Bullar. Cass., par. II.

salibus; in quibus utique haec propriis nominibus duximus exprimenda: plebem scilicet Sancti Constantii, Sancti Ruphini, Sancti Martini et Sancti Ioannis, plebem Sancti Martyrii, ecclesiam Sancti Benedicti in Angellione cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Iustini cum curte sua, ecclesiam Sancti Andreae et Sancti Angeli de Aliano, cum suis pertinentiis, ecclesiam Sanctae Mariae in Petiviano et Sancti Clementis, curtem de Casale, curtem de Petroniano, et hoc, quod vobis pertinet de curte et ecclesia Sancti Donati de Civitella; necnon et terram Ugonis nepotis Bernonis de Monte-Nigro. Apostolicae quoque Sedis tibi munimine confirmamus ecclesias Sanctorum Apollinaris, Blasii et Montani, cum suis omnibus pertinentiis; salvo annuo censu Farfensis Ecclesiae. Quin etiam confirmamus massas tres, in comitatu Perusino positas, unam, quae vocatur Cusulo, alteram Filontio, et aliam, quae nuncupatur Casalina, cum ecclesiis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incultis, omnibusque suis pertinentiis; monasterium quoque Sancti Angeli in comitatu Assisinate, in loco, qui dicitur Limisano, cum cellis et capellis suis, et cum omnibus sibi pertinentibus: ecclesiam Sancti Archangeli, sitam iuxta lacum Perusinum, cum omnibus sibi pertinentibus; atque monasterium Sancti Salvatoris in Cothale, cum omnibus sibi pertinentibus, et monasterium Sancti Petri in Ploiano cum universis suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Sylvestri in Murcella, ecclesiam Sancti Donati, et quicquid vestri iuris esse dinoscitur in Agello: ecclesiam Sanctae Mariae in Podio cum omnibus pertinentiis, ecclesiam Sancti Pauli in Monticello, atque ecclesiam Sancti Petri de Petroniano, cum curte sua. Sane Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, et clericorum, ad idem monasterium pertinentium, a dioecesano accipietis episcopo,

Monasterii bona enumerantur et confirmantur.

Sacramentorum elargitionem ad episcopum loci, si fuerit catholicus.

Exordium.

si quidem catholicus fuerit, et si egratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere; qui sanctae Romanae Ecclesiae fultus auctoritate, quae postulatis, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum. Missas autem publicas in eodem monasterio per episcopum fieri, vel stationes, aut ordinationes aliquas celebrari, praeter abbatis ac fratrum voluntatem, omnimode prohibemus; ne in servorum Dei recessibus occasio popularibus praebatur ulla conventibus. Nec ulli episcopo facultas sit, praeter Romani Pontificis conniventiam, idem coenobium, aut eius cellas gravare, interdicere, vel excommunicare, seu exactiones novas imponere; nec saecularium procerum cuiquam liceat, fodrum vel aliud servitium, ab eodem monasterio aut eius pertinentiis extorquere: salvo nimirum iure et ac¹ dominio sanctae Romanae Ecclesiae. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste ablatas suis usibus vindicare, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temerario ausu venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione

Abbas vero electionem ad solos monachos spectare declarat.

Sine cuius consensu idem episcopus missas publicas vel quid simile in ecclesiis monasterii celebrare non possit, neque monasterium ipsum saceris interdicere.

Adversus occupantes et perturbantes bona vel iura monasterii excommunicatio fertur.

cognita emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeterna pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Benefactoribus benedictio nem elargitur.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Innocentio PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ego Drogo Hostiensis episcopus ss.

Ego Theodewinus S. Rufinae episc. ss.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tit.

S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Anselmus, presbyter cardinalis tit.

S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Martinus, presbyter cardinalis tit.

S. Stephani ss.

Ego Guido indignus sacerdos ss.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Baeli ss.

Ego Vassallus, diaconus cardinalis Sancti Eustachii ss.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, IV idus februarii, iudictione XV, Incarnationis Dominicae anno MCXXXVII, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno VII.

Dat. die 10 februarii anno Domini 1137, pontif. anno VII.

XLIV.

Guillelmo Arasiano episcopo bona omnia et possessiones confirmantur¹.

SUMMARHUM

Prooemium. Bona omnia Arasianae Ecclesiae confirmantur: — Sedes episcopalis et competens iurisdictio in ea futura absque alterius episcopi contradictione. — Assignatio confinium. — Quarta pars decimarum et oblationum episcopo adiudicantur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

¹ Inter Instrumenta Ecclesiae huius editi Sammarth., Gall. Christ., tom. I.

¹ Pro aequae ac (R. T.).

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Guillelmo Arausicano episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis.

Proemium.

In beati Petri cathedra, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos debemus diligere et loca eis commissa Apostolicae Sedis munimine conservare. Quamobrem, venerabilis frater Guillelme episcope, tuis postulationibus impartimur assensum, et Ecclesiam Auriacensem, cui Deo auctore praesides, praesentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia in praesenti anno iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, operante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus in perpetuum et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: ecclesiam scilicet Sancti Florentii cum cimiterio et villa, quae Clastrum nominatur, infra ipsum coemeterium constituta, cum palude Condamina, quam comitissa Auriacensis, assensu filii Raimbaldi, Beato Florentio contulit, cum decimis et caeteris possessionibus suis: ecclesiam Beati Eutropii cum decimis totius territorii de Cadarossa, et possessionibus suis: ecclesiam Sancti Petri cum decimis et possessionibus suis: ecclesias de Monte-Draconis, de Sagariis, de Icondatis cum decimis et possessionibus suis, de Mornatio, de Serignano, de Graepontis, de Sancto Iuliano, de Derbucio, de Guarda, de Travaillano, de Camereto, de Veillaiga, de Vacquayrassio, de Albuna, de Durbano et Balmis, de Albagnano, de Ionqueriis cum decimis et possessionibus suis, et decimis de Sariano et de Podio d' Icardo, de Sancto Privato, de Gausanis, et de Aselano, et ecclesiam Sancti Genesii cum appendiciis suis, et caetera omnia, quae

venerabilium fratrum nostrorum, praedecessorum tuorum, episcoporum fraternitas de occupantium manibus eripuit. Ea etiam omnia, quae per vos vel per feudales vestros praefata Ecclesia possidere videtur, vobis nihilominus confirmamus. Ad exemplum quoque praedecessoris nostri beatae memoriae Papae Calixti, apostolica auctoritate sancimus, ut in praefata Auriacensi Ecclesia perpetuis futuris temporibus episcopalis sedes absque Tricastini episcopi, vel cuiuslibet alterius contradictione consistat; similiter idem locus propriam parochiam episcopalem obtineat, in qua tu vel successores tui, clericos ordinandi, ecclesias et oratoria consecrandi, et alia, quae ad episcopale officium pertinent, ministrandi, facultatem liberam habeatis. Terminos sane Auriacensis parochiae, quos ex praecepto eiusdem praedecessoris nostri, in praesentia Attonis quondam Arelatensis archiepiscopi et suffraganeorum eius, per assertiones testium, et instrumenta cartarum a praedecessore tuo bonae recordationis Berengario episcopo constat esse probatos, et Romae, assistente Pontio Tricastino episcopo, per eundem Romanum Pontificem, indagatis utrinque diligenter rationibus, in praesentia episcoporum et cardinalium collaudatis, praedictae Auriacensi Ecclesiae quiete et sine aliqua infestatione habendos possidendosque firmamus; videlicet a ponte Abolenam per stratam regalem, quae vadit inter duos montes usque ad Diganum, et a praedicto ponte, sicut ascendit aqua de Lez versus meridiem et usque ad fines Vasensis episcopatus. Porro debitam portionem decimarum et cunctarum oblationum, quae pro vivis et pro defunctis, Ecclesiis offeruntur, sanctorum canonum instituta distinguantur; ideoque, venerabilis frater episcope, quartam partem decimarum ad te pertinentium, tibi ab aliquo usurpari prohibemus. Si

Sedes episcopalis et competens iurisdiclio in ea futura absque alterius episcopi contradictione.

Confinium assignatio.

Quarta pars decimarum et oblationum episcopo adiudicatum.

Bona omnia Arausicae Ecclesiae confirmantur;

mili modo statuimus, ne aliquis detentiones Ecclesiae, non ad se pertinentes, suis usibus indebite vindicare praesumat. Nulli ergo hominum fas sit, praefatam Arausicensem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minnere, seu cuiuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis igitur in futurum, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat existere, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco quae sua sunt, servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Angelus, presbyter cardinalis tituli Sancti Laurentii.

Ego Liectifredus, presbyter ss.

Ego Lucas, presbyter tituli Sanctorum Iohannis et Pauli.

Marton, presbyter cardinalis tituli Sancti Stephani.

Ego Guido indignus presbyter.

Ego Gregorius, presbyter cardinalis tituli Sanctae Priscae.

Ego Bernardus, presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni.

Ego Theodwinus S. Rufinae episcopus.

Ego Drogo, Ostiensis episcopus.

Ego Albertus, Albanensis episcopus.

Ego Gregorius, diaconus cardinalis tituli Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Guido, diaconus cardinalis S. Hadriani.

Ego Ulbordus, cardinalis S. M. in Via Lata.

Ego Chrysogonus, cardinalis diaconus S. Mariae in Porticu.

Ego Ivo diaconus, cardinalis S. Mariae.

Datum Pisis per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, v kal. martii, indictione xv, Incarnat. Dominicae anno mxxxvii, pontificatus vero domni Innocentii Papae anno viii.

Dat. die 25 februarii anno Domini 1137, pontif. anno viii.

XLV.

Approbatio instituti regularis vitae canonicorum Niciensis Ecclesiae, cuius bona omnia confirmantur ¹.

SUMMARIUM

Prooemium. — In hac ecclesia canonicorum regularis disciplina approbatur. — Confirmantur bona omnia ad eam pertinentia: — Quorum bonorum pars describitur; — Validantur cum decreto ea, quae ab episcopo statuta sunt, etc. — Pontifex PP. anathemate percutit privilegii huius violatores; — Observatoribus vero bona precatur. — Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Niciensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, pro ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et utilitatibus salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque, et honestati congruum esse cognoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio muniamus; et Nicen. Ecclesiam, cui Domino auctore praesesse dignosceris, S. R. E. privilegio roboramus; statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini regulam tuo lan-

¹ Ex authentico excerptum edidit Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de Niciensibus episcopis.

Solidae clausulae.

Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Prooemium.

In hac ecclesia canonicorum regularis disciplina approbatur.

dabili studio est in Niciensi Ecclesia Dei gratia institutus, ibidem futuris temporibus irrefragabiliter observetur; et decedentibus clericis, qui impraesentiarum in eo Domino famulantur, nullus eis, nisi regularem vitam professus, canonicus subrogetur. Obeunte quoque te, nunc eisdem loci episcopo, nemo ibi praeterquam regularis episcopus praeponatur, qui eidem Ecclesiae, cooperante Domino, praesse valeat et prodesse. Decernimus etiam, ut quaecumque bona, quascumque possessiones eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futuro concessione Pontificum, largitione regum et principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, permittente Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus in perpetuum, et illibata servantur; in quibus haec propriis nominibus adnotanda subiunximus; ecclesiam videlicet, S. Mariae de Glansio, ecclesiam Sancti Laurentii de Illontia, ecclesiam Sanctae Mariae de Pila, ecclesiam Sanctae Teclae, et castrum, quod vocatur Dapum, et ecclesiam Sanctae Mariae Villae veteris, monasterium Sancti Pontii cum ecclesiis ad ipsum pertinentibus, quas in Niciensi episcopatu, episcopale legitime pertinere dignoscitur; ecclesiam Sanctae Mariae de Olivo, ecclesiam Sancti Hospitalii. Nulli ergo hominum liceat, quod a te super institutione praefatae Ecclesiae factum est, et a nobis firmatum, infringere, vel mutare, seu qualibet occasione convellere, nec eius possessiones auferre, vel abbatias retinere, seu quibuslibet molestationibus fatigare; sed omnia semper conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contraire, et temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non

reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniat. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Guillelmus, Praenestinus episcopus.

Ego Hubaldus, diaconus cardinalis S. Mariae in Via Lata.

Ego Chrysogonus, diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Ego Anselmus, presbyter cardinalis Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Licetifredus, presbyter cardinalis tit. Vestinae.

Ego Lucas, presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli.

Datum Pisis per manum Aymerici S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, iv kal. aprilis, ind. xv, Incarnationi Dominicae anno MCXXXVII, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno vii 1.

Dat. die 29 martii anno Domini 1137,
pontificatus anno viii.

XLVI.

Monasterium de Cheminon ab ordine Sancti Nicolai de Arouasia translatum ad ordinem Cisterciensem, coenobio de Tribus Fontibus subditur 2.

SUMMARIUM

Fratrum Clarevallesium encomia. — Translationem et subiectionem a canonicis Cheminonensibus monasterio de Tribus Fontibus factas confirmat Pontifex. — A quibus subtractionem fieri prohibet. — Censum annuum sibi reservat. — Clausulae consuetae.

1 *Leges VIII.* — 2 *Ex Gall. Christ. tom. IV, pag. 29.*

Confirmantur bona omnia ad eam pertinentia.

Quorum honorum pars descripta;

Validantur cum decreto ea quae ab episcopo statuta sunt, etc.

Pontifex anathemate percutit privilegii huius violatores;

Observatoriis vero bona precat.

Innocentii PP. et nonnullorum S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio **Stephano** abbati monasterii de **Tribus Fontibus**, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Laudes et gratias omnipotenti Deo referimus, quod nomen et vitam fratrum **Clarevallensium** per diversas partes mundi ita celebrem, ita fecit spectabilem esse, ut eorum laudabili... ipsi quoque viri religiosi religiosiores fieri appetant, et, iuxta illud **Psalmistae**, de virtute in virtutem ire contendant (a).

Placet igitur, et hoc ipsum auctoritate confirmamus, quod canonici **Cheminonenses** semetipsos et locum suum monasterio de **Tribus Fontibus** contulerunt, et sub vestra cura atque magisterio de caetero vivere decreverunt; et quoniam Deus, utpote incommutabilis et aeternus, mutabilia corda non approbat, atque apud ipsum non est transmutatio, nec vicissitudo obumbratio (b), simili modo sancimus, ut iam dictis canonici praesentibus vel futuris nullatenus liceat, quocumque tempore se a vestra subiectione subtrahere, seu qualibet occasione contra vos calcaenum elevare; sed potius idem locus cum appendiciis suis, et personae, ibidem pro tempore Domino servientes, etiam obediens vobis existant, quemadmodum abbatiae, quae secundum regulam **Cisterciensium** institutae sunt, suo capiti obsequuntur: salvo nimirum censu XII numerorum **Cathalaunensium**, singulis annis nobis nostrisque successoribus persolvendorum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat vos vel successores vestros super haec nostra confirmatione temere perturbare, aut aliquam vobis exinde contrarietatem inferre. Si quis autem ausu temerario contra hanc praesentem constitutionem venire tentaverit, secundo tertiove communitus, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, excommunicationi subiaceat; conservantes

vero omnipotentis Dei, ac beatorum **Petri** et **Pauli** gratiam consequantur. Amen.

Ego **INNOCENTIUS** catholicae Ecclesiae episcopus, ss.

Data **Romae** per manum **Aymerici S. Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis** et cancellarii. XII kalendas martii, indictione prima, incarn. domini. anno MCXXXVIII, pontificatus vero domini **Innocentii Papae** secundi anno IX.

Dat. die 17 februarii anno Domini 1138, pontif. anno IX.

XLVII.

Confirmatio bonorum omnium praeposito et canonicis Ecclesiae S. Mariani Eugubinae sedis cathedralis, a principibus, regibus, vel Summis Pontificibus donatorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia Ecclesiae huic confirmantur. — Horum bonorum nonnulla hic enumerantur. — Decretum libertatis atque immunitatis. — Solitae clausulae. — **Innocentii PP.** et **S. R. Eccl. cardinalium** subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis **Benedicto** praeposito, eiusque fratribus in Ecclesia cathedralis sedis **B. Mariani Eugubinae** civitatis famulantibus. tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, ut et fidelis devotio laudabiliter emitecat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filii, postulationibus vestris elementer impertimur assensum, et ecclesiam **B. Mariani**, in qua divinis estis obsequiis mancipati, apostolici privilegii pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem locus impraesentiarum canonice possidet, aut in futu-

(1) Ex membranis Arch. Eugubini edidit **Ughell.**, Ital. Sac., tom. 1, ubi de episcopis **Eugubinis**.

Exordium.

Bona omnia Ecclesiae huic confirmantur.

Fratrum **Clarevallensium** economia.

Translationem et subiectionem a canonicis **Cheminonensibus** monasterio de **Tribus Fontibus** factas confirmat **Pontifex**;

A quibus subiectionem fieri prohibet;

Censum annuum sibi reservat.

Clausulae consuetudine

(a) **Psal.** LXXXII, 8. (b) **Iacob.** I, 17. (R. T.) *Bull. Rom. Vol. II.* 54

rum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis in perpetuum et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: plebem videlicet S. Iohannis de Civitate, plebem S. Mariae Serrata, plebem de Lisciano, plebem S. Mariae de Gadiano cum plebe S. Donati et S. Viriani, plebem S. Gervasi, curtem de Lavari, cum aliis omnibus ecclesiis ac bonis praedictae Ecclesiae pertinentibus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam B. Mariani ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet fatigationibus molestare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substitutione sunt concessa, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur etc. Amen.

Horum bonorum nonnulla hic enumerantur.

Decretum libertatis atque immunitatis

Solitae clausulae.

Innocentii PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinen. episcopus propria manu corroboravi.

Ego Petrus card. presb. S. Susannae.

Ego Bernardus presb. card. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Anselmus presb. card. S. Laurentii in Lucina.

Ego Martinus presb. card. S. Stephani.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii.

Ego Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Guido diac. card. S. Adriani.

Ego Boethius diac. card. Ss. Viti et Modesti.

Ego Ivo diac. card. S. Mariae in Aquiro.

Ego G. G. card. S. Angeli.

Ego Gerardus diac. card. S. Mariae in Domnica.

Datum Lateranis per manus Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis cancellarii, x kal. aprilis, indict. 1, incarn.

dominicæ anno MCXXXVII (1), pontificatus vero D. Innocentii Papae II anno IX.

Dat. die 23 martii anno Domini 1138, pontif. anno IX.

XLVIII.

Privilegium confirmationis donationum omnium, factarum monasterio Albaeripae Lingonensis dioecesis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Bernardi Claraevallen. merita in Sedem Apostolicam. — Bona monast. confirmantur, et donationes omnes. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, reverendissimo in Christo filio Rainaldo abbati monasterii Albaeripae, suisque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

In Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, tanto amplius religiosas personas paterna debemus pietate diligere ac fovere, quanto magis eorum orationibus ad exequendum iniunctum nobis apostolatus officium opportunis solatiis adjuvari, et in futuro aeternae benedictionis participes fore confidimus. Proinde, dilecte in Domino fili Rainaldae abbas, exorati a carissimo filio nostro Bernardo Claraevallis abbate, de cuius religione atque prudentia innumera comoda sanctae Ecclesiae a Domino provenerunt.... desideriis elementer annuimus, et monasterium Albaeripae, cui Deo auctore praesides, praesentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem locus impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus

Exordium.

S. Bernardi Claraevallis meriti in Sedem Apostolicam.

Bona monasterii confirmantur, et donationes omnes.

(1) Lege MCXXXVII. (2) Inter Instrumenta Ecclesiae Lingonensis editit Sammarth., Gall. Christ., tom. IV, col. 169.

et illibata permaneant; in quibus haec nominatim duximus exprimenda: videlicet quaecumque a bonae memoriae Wilenco Lingonensi episcopo per manum supradicti abbatis Clarevall. ad opus monasterii Albaeripae in locis inferius adnotatis, devotionis intuitu sunt collata; scilicet in Solongerethi, campo Alerii, Ambrariis, Anla, Arcufracto, Racheso, Quine, Morethanguis, Crille: quod profecto donum non solum de iis, quae in proprietate ac dominio suo praefatus episcopus inibi possidebat, factum esse cognoscitur; sed et quicquid ex iis, quae alii ab eo de eisdem terris, fendi nomine, quocumque modo tenebant, iuste possetis acquirere. Praeterea nihilominus confirmamus, quae idem episcopus, exceptis supradictis locis, in omnibus aliis terris suis circumiacentibus, vobis contulit, id est omnia necessaria libere et gratis ad usus vestros, et domorum vestrarum, atque animalium, tam in herbis quam in aquis, sylvis, glandibus, et in quibuslibet rebus, vel potu, melle, venatione, et caeteris iis similibus, a vobis vel universis vestris sive mercenariis capiendis vel inveniendis. Simile quoque donum, a nobili viro Rainaldo de Grance vobis factum, simili sanctione firmamus. Adicientes donationem, quam egregius vir Ehdus comes de Sauz et Rainaldus de Grance, vobis fecisse noscuntur de iis, quae infra supradictos terminos possidebant, et extra eadem loca, si qua de proprietate et dominio eorum sunt vestris, vel vestrorum hominum, seu et animalium usibus necessaria, firma vobis et inviolata servantur. Nulli ergo omnino hominum liceat, praedictum monasterium super hac nostra constitutione temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur vestris usibus omnimodis profutura. Si quis autem huic nostrae constitutioni sciens, contraire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non praesum-

Solitae clausulae.

ptionem suam congrue emendaverit, excommunicationi subiaceat; conservantes vero haec omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius gratiam consequantur. Amen, amen, amen.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancell., vi kal. april., indict. 1, incarnat. dominicae mcccxxxviii, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno ix.

Dat. die 27 martii anno Domini 1138, pontif. anno ix.

XLIX.

Sedes episcopalis Rossellanae Ecclesiae, praedonum infestationibus agitatae et desolatae, Grossetum transfertur (1).

SUMMARIUM

Sedis Apostolicae potestas transferendi, vel uniuersae Ecclesiae; — Quibus tamen de causis id agendum, — Et a Summis Pontificibus actum. — Propter Rossellanae Ecclesiae calamitatem eiusdem episcopalis sedes Grossetum transfertur. — Decretum confirmationis praesentis privilegii. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Rollando Grossetano episcopo, eiusdemque successoribus canonice substituentibus, in perpetuum.

Sacrosancta Romana Ecclesia, caput et magistra omnium Ecclesiarum est ab ipso Salvatore nostro Iesu Christo divinitus constituta; quae profecto, sicut speciali privilegio caelitus sibi collato, potestatem habet novos episcopatus, exigente necessitate, statuere; ita nihilominus duos potest in unum coniungere, unum in duos dividere: atque episcopales sedes, quilibet tyrannica feritate oppressionem vel violentiam patientes, ad alia, quae tutiora sunt, loca transferre; cum utique B.

Sedis Apostolicae potestas transferendi, vel uniuersae Ecclesiae;

Quibus tamen de causis id agendum,

(1) Edidit Nicolaus Coletus, Ital. Sac., tom x, in addendis ad Historiam Ecclesiae Grossetanae.

Augustinus, egregius S. Ecclesiae doctor et rector, certis ex causis id fieri annuati (1), videlicet, aut pro persecutorum feritate, aut locorum difficultate, aut malorum societate. Sed et praedecessores nostri, qui diversis fuere aetatibus, eandem translationem ad alia loca munitiora unius eiusdemque dioeceseos saepenumero fieri permiserunt. Hoc nimirum dispensationis intuitu, ven. frater Rollande episcopo, quoniam Rossellana Ecclesia (2) multorum praedonum in circuitu habitantium stimulis et infestationibus agitur: et populus eiusdem loci ad magnam desolationem atque paucitatem, peccatis exigentibus, est reductus, communicato fratrum nostrorum consilio, dignitatem episcopalis sedis in eadem urbe hactenus habitam, in Grossetanam civitatem apostolica auctoritate transferimus; atque, ut idem locus de caetero episcopalis apicis culmine decoretur, praesentis privilegii sanctione decernimus. Nulli ergo omnino hominum fas sit, te vel successores tuos super hac nostra constitutione temere perturbare, aut etiam super his aliquid immutare; sed potius Grossetana civitas episcopalis sedis dignitate perpetuo gaudeat, eique tamquam matri Ecclesiae ab omnibus tam clericis quam laicis Rossellanae dioeceseos obedientia et reverentia humiliter deferatur. Si qua sone impotestum ecclesiastica saecularisve persona, huius nostrae dispositionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui periculum patiat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiacet ultioni. Constituimus autem, ut privilegii, a Sede Apostolica monasteriis seu aliis piis locis indultis, huius nostrae

(1) Forsitan *annuat.* (n. r.) (2) Urbs perantiqua Heturrae cuius in praesens nihil, praeter *Epurion*, superest. (n. r.)

concessionis obtentu nullum praedictum inferatur. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax D. N. Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTII catholicae Ecclesiae episcopus ss. Innocentii PP.

N.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Albericus Hostiensis episcopus ss.

Ego Petrus cardinalis presbyter tit. S. Susannae ss.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Anselmus presb. cardinalis tituli S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Lucas presb. cardinalis tit. Ss. Ioannis et Pauli ss.

Ego Martinus presb. cardinalis tit. S. Stephani ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Oddo diaconus cardinalis ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Adrianiss.

Ego Chrysogonus diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere ss.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et can., v idus aprilis, indictione 1, incarn. dominicae anno MCXXXVIII, pontificatus vero domni Innocentii II Papae anno IX.

Dat. die 9 aprilis anno Domini 1138, pontif. anno IX.

Et a Summis Pontificibus actum.

Propter Rossellanae Ecclesiae calamitatem eiusdem episcopalis sedis Grossetum transfertur.

Decretum confirmationis praesentis privilegii.

Solidae clausulae.

L.

Domus Montis-Pessulani, et monasterium S. Gervasii et aliud monasterium Ss. Domitiani et Ragueberti, cum pertinentiis omnibus, Cluniacensi monasterio confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Domus Montispessulani confirmatur monast. Cluniac. — Ad construendum oratorium et coemeterium. — Item monasterium S. Gervasii de Fas in prioratum redigendum, et monasterium Ss. Domitiani et Ragueberti. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro abbati Cluniacensi, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Quos omnipotens Dominus ampliori honestate ac religionis nitore facit esse conspicuos, a Sede Apostolica conventi plurimum honorari, et opportunis adminiculis confoveri. Quo circa, dilecte in Domino fili Petre abbas, personam tuam paternis affectibus amplexantes, donationem ab illustri viro Guillelmo Montispessulani in manu nostra devotionis intuitu factam, et per nos monasterio tradendam Cluniacensi, tuisque successoribus confirmamus, et Cluniacensi monasterio ratam et inconvulsam perpetuo manere decernimus; statuentes, ut in eodem loco oratorium et cimiterium construatur, in quo si quae personae, undecumque venientes, sepeliri deliberaverint, nullius prohibeantur obstaculo, nisi forte vinculo excommunicationis fuerint innodatae: salvo nimirum iure matricis Ecclesiae. Adhuc etiam, ut si quid fratribus in eodem loco Deo servitibus concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, imposterum datum fuerit,

tam tibi quam ipsis fratribus praesentibus vel futuris, firmum et inviolabile servetur. Simili quoque modo monasterium S. Gervasii de Fos, quod quidem aliquando prioratus Cluniacensis coenobii extitit, nunc autem in abbatiis per quorundam insolentiam est transactum, in prioratus statum et ordinem revocetur, et perpetuis temporibus cum omnibus suis pertinentiis sub eiusdem monasterii ditione ac dispositione consistat. Ut autem sacrum Cluniacense coenobium semper de bono in melius suscipiat incrementum, monasterium Ss. Domitiani et Ragueberti sub iure et dispositione tua et successorum tuorum perpetuo manere sancimus, quemadmodum a venerabili fratre nostro Petro Lugdunensi archiepiscopo, Apostolicae Sedis legato, noscitur institutum, et suo scripto atque sigillo firmatum. Nulli ergo hominum fas sit, idem Cluniacense coenobium super hac nostra concessione ac confirmatione temerario ausu perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantione ac gubernatione concessa sunt, omnimodis usibus profutura. Si qua sane impostorum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Item monasterium S. Gervasii de Fas in prioratum redigendum, et monasterium Ss. Domitiani et Ragueberti.

Solitae clausulae.

Domus Montispessulani confirmatur monasterio Cluniacensi

ad construendum oratorium et coemeterium.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus, s.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

(1) Ex Bibliotheca Cluniacensi Martini Marrier, col. 1405.

et S. R. Eecl.
cardinalium
subscriptions.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Teodevinus S. Rufinae episcopus subscripsi.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Lictifredus presbyter cardinalis tituli Vestinae subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Martinus presbyter cardinalis tit. S. Stephani ss.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, et cancellarii, iv kal. maii, indictione ii, (1) dominicae incarnationis anno mcccxxxviii, pontificatus domini Innocentii Papae II anno x (2).

Dat. die 28 aprilis anno Domini 1138,
pontif. anno ix.

LI.

Assignatio finium S. Fulginaten. Ecclesiae, cuius bona omnia confirmantur (5).

SUMMARIUM

Proemium. — Bona Ecclesiae confirmantur. — Fines dioecesis Fulginaten. — Enumeratio bonorum. — Innocentii PP. et S. R. Eecl. cardinalium subscriptions.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Benedicto episcopo Fulginensi, eiusque successoribus canonice substituendis, salutem in perpetuum.

Proemium.

Incomprehensibilis et ineffabilis divina miseratio potestatis nos hac providentiae ratione in Apostolicae Sedis administratione constituit, ut paternam universis Ecclesiis sollicitudinem gerere studeamus. Proinde, venerab. in Christo frat. Benedicte episcope, tuis iustis postulationibus debita benignitate annuimus, et Fulginensi Ecclesiam, cui Deo auctore praesente dignosceris, Apostolicae Sedis pri-

(1) Lege i. (2) Lege ix. (3) Ex Ughell., ital. Sac., tom. i, ubi de Fulginat. episcopis.

vilegio communimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque praecessoribus, et illibata permaneant. Sancimus etiam, ut universi fines parochiae, sicut a tuis successoribus usque hodie sunt possessi, ita omnino integra tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur. Primum quidem latus a Timia vadit in flumen Mortuum: secundum latus a flumine Mortuo in fontem Palumbi, et primum S. Stephani ad Crucem S. Martini, inde ad Cerretum, et ad rivulum Foiani usque ad rivulum, qui dicitur Griscus: tertium latus ab ipso Grisco pervenit ad Corniale de Vaccagna usque ad clivium Martis, et inde ad collem Iovis, et descendit per directum usque ad Crucem Sancti Mauri: a quarto latere versus Dona iuxta Spellam pervenit in supradictum flumen Timiam. Confirmamus insuper vobis, et per vos S. Fulginensi Ecclesiae, plebem S. Iohannis de Foro fluminis cum ecclesiis suis, plebem S. Iohannis de Dilecto cum ecclesiis suis, plebem S. Feliciani de Butino, plebem de S. Maria Nova, plebem S. Mariae de Fulginea cum ecclesiis et possessionibus eorum, plebem S. Valentini, et plebem de Rovelleta, et plebem S. Mariae de Scopulo, plebem S. Mariae de Fellonica cum possessionibus et ecclesiis earum, plebem de Cassignano, plebem de Porcarella, et plebem S. Andreae de Orbe cum ecclesiis et pertinentiis earum. Porro castellum Landolinae cum sua possessione, et monasterium Sancti Petri cum suis possessionibus, ecclesiam quoque S. Mariae de Rignano cum omnibus pertinentiis suis, in tuo et tuorum successorum dominatu semper permanere censemus. Canonice vero S. Feliciani cum omnibus pertinentiis, vel ecclesiis suis, ita sub vestro statuimus iure persistere, ut nullus ibi praepositus, nullus-

Bona Ecclesiae
confirmantur.

Fines dioecesis
Fulginaten.

Enumeratio
bonorum.

que canonicus absque assensu episcopi ordinetur. Praebenda etiam de Canonica episcopo attribuitur, quoties in refectorio cum fratribus reficere noverit. Monasterium quoque Salvatoris, et ecclesiam S. . . . et ecclesiam S. Constantii, et ecclesiam S. Abundii, et ecclesiam S. Hierulii, et omnes ecclesias civitatis secundum sacrorum canonum sanctiones in vestra statutum dispositione et ordinatione persistere. Insuper etiam ecclesiam S. Christinae, ecclesiam S. Petri de Rotundo, et canonicam S. Paterniani cum omnibus pertinentiis earum, monasterium S. Stephani et monasterium de Salvino, et S. Martini de Murro, et S. Angeli de Rosaia cum omnibus pertinentiis eorum, canonicam quoque S. Martini. S. Andreae et S. Luciae cum omnibus pertinentiis et ecclesiis earum, omnesque alias ecclesias Fulginensis episcopatus similiter in vestra statutum dispositione et ordinatione persistere. Sane redditus de mercato, de portis, de pontibus, de stratis civitatis, et de castro episcopi, videlicet S. Feliciani, tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus, sicut ex antiquo iure, et ex regia liberalitatis munificentia, Fulginensis haecenus possedit Ecclesia. Et campum qui dicitur S. Mariae, campum de Pissinale et campum de Uccellano, campum de Vaccaria, campum S. Abundii de Filecto, campum Frigidi, campum de Gualdo et totam terram Berardi filii Riconis, et terram totam, quam dedit Aetocomes, Luponis filius, ecclesiae S. Feliciani, et totam terram, quae in Spello et Colle, Topini quoque fluminis alveum iuxta civitatem in vestra iurisdictione servandam perpetuo confirmamus, et molendina omnia, quae illic praesenti tempore iam constructa sunt, aut in futurum construi contigerit, et quaeque illic aedificia construentur, necnon omnes servi et ancillae, atque liberi, ad Ecclesiam pertinentes, sub vestra semper aut success. possessione permaneant. Decer-

nimus ergo etc. Si qua ergo etc. Cunctis autem etc. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae Innocenti PP. episcopus.

Gregorius presb. card. tit. Ss. Apo- et S. H. Ecol. cardinalium subscriptiones. stolorum ss.

Petrus card. presb. tit. S. Susannae ss.

Petrus card. presb. tit. S. Marcelli ss.

Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hierns. ss.

Anselmus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Lucas presb. card. tit. Ss. Io. et Pauli ss.

Gregorius diac. card. Ss. Sergii (I) ss.

Guido diac. card. S. Adriani ss.

Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Datum Laterani, per manum Aymerici S. R. E. diaconi card. et cancellarii, III id. iun., ind. 1, inc. dominicae anno MCCCXXVI, pontificatus vero D. Innocentii Papae II anno IX.

Dat. die 11 iunii anno Domini 1158, pontif. anno IX.

LII.

Confirmatio statuti, ut decedentibus canonicis saecularibus, totidem subrogentur regulares in ecclesia S. Mariae de Castellione, cuius bona omnia confirmantur (1).

SUMMARY

Adprobat Ecclesiae Castellion. statuta, illudque confirmat quo canon. saecul. obeuntibus, regulares substituantur. — Bona omnia confirmantur. — Innocentii PP. et S. R. Ecol. subscriptiones.

Innocentius, servus servorum Dei, dilecto filio Aldoni abbati S. Mariae de Castellione, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Quod per aspirantem gratiam, dilectum in Domino fili Aldo abbas, in B. Dei

(1) *Supple et Bucchi* (R. T.) (2) *Inter Instrumenta Ecclesiae Lingonen. edidit Sammarthian., Gall. Christ., tom. IV, col. 170.*

Genitricis Ecclesiae est constitutum, nobis extat acceptum; unde etiam charitatem tuam duximus commonendam, ut more boni agricolae commissam tibi vineam summi patrisfamilias diligenter excolere, eamque pro viribus meliorare contulas. Quia vero ex hortatione confratrum nostrorum Guilelmi quondam Lingonensis episcopi, et Bernardi Clarevallensis abbatis, est in B. Mariae ecclesia institutum, ut obeuntibus saecularibus eiusdem loci canonicis, non nisi regulares substituantur; idipsum nihilominus gratum habemus, ut decedentibus saecularibus canonicis, qui impraesentiarum apud vos esse noscuntur, nullus eis, nisi regularem vitam professus, canonicus subrogetur. Sancimus etiam, ut quascumque possessiones idem locus hodie canonicè possidet, aut imposterum concessione Pontificum, largitione regum et principum, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus permaneat. Nulli ergo etc.

Bona omnia confirmantur.

Innocentii PP. Ego INNOCENTIUS Ecclesiae catholicae episcopus.

et S. R. Eccl. subscriptiones.

Ego Drogo Ostiensis episcopus.

Ego Gerardus cardinalis S. Crucis in Hierusalem.

Ego Anselmus presbyter cardinalis.

Ego Lucas presbyter cardinalis.

Ego Martinus presbyter cardinalis.

Ego Guido diaconus cardinalis.

Ego Chrysogonus diaconus cardinalis.

Ego Yvo diaconus cardinalis.

Datum apud S. Germanum per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, xii kal. octob., indictione 1, anno mccccviii, pontificatus Innocentii II anno ix.

Dat. die 20 septembris anno Domini 1138, pontif. anno ix.

LIII.

Confirmatio bonorum monasterii Brufeningensis Ratisbonensis dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad monast. spectantia confirmantur; — Et a quolibet minui prohibetur, vel a monachis quidquam ulla de causa exigi. — Monasticum ordinem in eo servari statuitur secundum regulam S. Benedicti. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius, servus servorum Dei, dilecto filio Erboni Brufeningen. monasterii abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desiderantium non est differenda petitio. Proinde, dilecte in Domino fili Erbo abbas, tuis petitionibus clementer animus, et Brufeningen. monasterium, cui Deo auctore praesse dimiseris, sub Apostolicae Sedis tutela suscipimus, et praesentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem locus impraesentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet, villas seu possessiones, quas venerabilis frater noster Otto Bambergensis episcopus eidem monasterio contulit, Gernebach, Munnebach, Malistorff, Stainloch, Ahebach, Oberdorff, Grassolling, Hembure, Neunkirchen, Dietprungerreut, Wittenrent cum suis pertinentiis. Prohibemus insuper, ne praefatas res eidem monasterio iam collatas, vel in antea conferendas, praedicto episcopo vel alicui successorum suorum distrahere vel mi-

Exordium.

Bona ad monasterium spectantia confirmantur;

Et a quolibet minui prohibetur, vel a monachis quicquam ulla de causa exigi.

(1) Ex Hundii Historiae Salisburg. tom. iii.

Monasticum ordinem in eo servari statur secundum regulam S. Benedicti.

nere liceat. Decernimus autem, ut, quia communem vitam ducentes de aliorum elemosynis et beneficentia debent vivere, de laboribus, quos propriis sumptibus colligitis, a vobis decimas exigere vel recipere nemo praesumat. Sancimus etiam, ut Ordo monasticus, qui secundum beati Benedicti regulam et studium vestrum, in eo monasterio noscitur institutus, futuris temporibus ibidem perpetuo conservetur. Statuimus insuper, ut nemini fratrum vestrorum post factam in eodem monasterio professionem absque licentia praefati sui ad alium locum liceat transigrare. Nulli ergo hominum liceat idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel aliquibus molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat; conservantes autem haec omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, gratiam consequantur. Amen.

Innocentii PP.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Georgii et Bachi ss.

Ego Petrus card. presbyter Sanctae Susannae ss.

Ego Gerardus presbyter card. tituli S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Lucas presbyter card. tit. Sanctorum Iohannis et Pauli ss.

Ego Vassallo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Bull. Rom. Vol. II.

55

Datum Laterani per manum AymERICI diae. et cancellarii, in idus aprilis, indictione II, dominicae incarnationis anno MXXXIX, pontificatus vero domini Innocentii PP. anno X.

Dat. die 11 aprilis anno Domini 1139, pontif. anno X.

LIV.

Diploma pro monasterio S. Lamberti in valle Sein Salisburgensis diocesis ordinis S. Benedicti (1).

SUMMARIIUM

Exordium. — Henricus comes de Sein coenobii huius fundator: — Cuius bona omnia confirmat Innocentius PP. — Abbas electionem a monachis fieri statuit; — Prout etiam advocati; — Item liberum ab omni perturbatione declarat; — Censum XII denariorum Rom. Ecclesiae reservat et collectam quotidianam pro Rom. Pontifice. — Abbatii facultatem elargitur inobservantes monachos de monasterio pelleret, aliosque suscipere. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gunthero abbati monasterii Sancti Lamperti martyris, quod situm est in Saltzburgensi episcopatu, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolicae Sedis clementiae convenit, omnibus, eius suffragium implorantibus, maternae affectionis patrocinium exhibere. Sicut autem ex scriptis beatae memoriae Silvestri papae nostri praedecessoris agnovimus, Acrivo quondam comes pro animae suae remedio, suorumque parentum, in quodam loco suae proprietatis, quod olim Burgili vocabatur, nunc autem ab incolis Serva dicitur, monasterium in honore S. Lamperti martyris pro sua devotione construxit, atque ad suae salutis ac praemii cumulum, interventus gloriosae memoriae Ottonis tertii imperatoris Augusti, eundem locum, beato Petro oblatus, apostolico privilegio fecit roborari.

(1) Ex Haudii metropoli Salisburg., tom. III.

Exordium.

Henricus comes de Sein coenobii huius fundator:

Nos igitur ipsius vestigiis inherentes, tuis, dilecte in Domino fili Gunthere abbas, postulationibus impertimur assensum, ipsumque monasterium S. Lamperti praesentis privilegii pagina commuimus; statuente, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus permaneat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum successorum quolibet, nullas ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia praeponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam, sibi praesse providerint. Adficiamus etiam, ut advocatiam eiusdem monasterii nulli liceat usurpare, sed potius pro vestro arbitrio personam idoneam vobis in advocatum libere eligatis; qui etiam si inutilis monasterio vestro fuerit, absque alicuius contradictione eum amovendi, et loco eius alium subrogandi, licentiam habeatis. Decernimus ergo, ut nulli liceat ecclesiasticae saeculari personae praefatum monasterium super hac nostra confirmatione ac concessione temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliis quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia eis integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, omnimodis usibus profutura. Ad iudicium vero huius perceptae a Rom. Ecclesia libertatis, XII denarios nobis nostrisque successoribus annualiter persolvatis: iuxta institutionem quoque iam dicti praedecessoris nostri, pro Romano Pontifice, qui pro tempore fuerit, omni die ad missam una collecta fiat, similiter et pro defunctis. Sancimus insuper, ut nemini fratrum vestrorum post factam in eodem monasterio professionem, absque licentiam praelati sui ad

alium locum liceat transmigrare. Quod si discesserit, et canonice communitus, redire contempserit, facultatem nihilominus habeatis, eundem a divinis officiis interdicere, interdictum vero nullus episcoporum vel abbatum suscipere audeat, vel retinere. Si quis sane imposterum, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo iudicio districtae ultionis subiaceat; cunctis autem Ecclesiae huic iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum in Lateran. per manum AymERICI diacon. cardinalis et cancellarii S. R. E., XI idus apr., indict. II, dominicae incarnationis anno MCCCXXIV (1), pontificatus D. Innocentii Papae anno X.

Dat. die 11 aprilis anno Domini 1139, pontif. anno X.

IV.

Confirmatio bonorum omnium Admontensis monasterii ordinis Benedictini Salisburgensis diocesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, variisque donatur privilegiis (2).

SUMMARIVM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Eiusque bona omnia confirmat; — Quae ullo modo alienari vetat. — Liberam inibi cuicumque personae fidei sepulturam, monachis autem abbatibus electionem indulget. — Perpetua

(1) Lege MCCCXXIX ut conveniat annus hic cum caeteris notis chronologicis appositis; facilius enim est in hanc solam, quam in caeteras notas, scriptioris incuria errorem irrepisse. (2) Ex mss. Codd. monasterii huius edidit Pezuz, Thesaur. Anecd. Noviss., tom. II, par. III, pag. 662.

Abbati facultatem clarigitur inobstantes monachos de monasterio pellere, aliosque suscipere.

Solitas clausulae.

Cuius bona omnia confirmat Innocentius PP.

Abbatis electionem a monachis aeri statuit;

Prout etiam advocati;

Item liberam ab omni perturbatione declarat;

Censum XII denariorum Rom. Ecclesiae reservat et collectam quotidianam pro Rom. Pontifice.

illud immunitate donatur. — Haec inobservantes anathemate feriuntur. — Observantibus vero aeternam felicitatem deprecatur. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filii suo Godefrido abbati monasterii, quod Admuntis dicitur, in Saltzburgensi parochia (1) situm, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Cum omnibus Ecclesiis et ecclesiasticis personis ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio debitores existamus, illos tamen paternis affectibus nos convenit amplius confovere, qui, postpositis rebus saecularibus, omnipotentis Dei servitio se arctius alligarunt. Quapropter, dilecte in Domino fili Godefride abbas, tuis rationabilibus postulationibus elementer annuimus, et monasterium Admuntense, cui auctore Deo praesides, sub Apostolicae Sedis tutelam et protectionem suscipimus, et praesentis scripti pagina communimus, quod utique a venerabili fratre nostro Gebehardo Saltzburgensi archiepiscopo felicis memoriae constat esse constructum, in sua dioecesi, atque multis bonis ditatum. Insuper etiam quascumque possessiones, quaecumque bona, a praefato Gebehardo seu a successore suo Tiemone archiepiscopo, seu aliis Dei fidelibus, in decimis vel donationibus aliorum agrorum collata sunt, vel imposterum offerri contigerit in terris, vineis, vel quibuslibet aliis possessionibus, aut quacumque concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis idem coenobium acquisierit, praesentis vobis scripti pagina confirmamus. Nec episcopo, nec abbati ipsi, nec personae alicui facultas sit, bona eiusdem coenobii in feudum sive beneficium, sine consensu meliorum et discretorum fratrum, aliquibus dare, nec modis aliis alienare.

(1) Parochia (barbara vox, gr. *παροικια*, unde *parocchia* latine) stricte ecclesia parochialis et districtus ecclesiae presbyteri; late, territorium et dioecesis episcopi significat: *η παροικια* Παριση, habetur in epist. Clementis ad Corinth. (n. T.)

Sane sepulturam ipsius loci liberam esse censemus, ut qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati sint, extremae voluntati eorum nullus obsistat. Laicos sive clericos saeculares ad conversionem suscipere, nullius episcopi vel praepositi contradictio vos inhibeat. Praeterea hospitalem domum, a venerabili fratre nostro Glunardo apud Friesach constructam, et Admuntensi coenobio cum decimis apud Modinze antiquis et novellis, et cum caeteris omnibus sive patellis, sive sylvis, aut agris, sive mancipiis, vel cum concanbio, sive rationabili donatione donatam, vobis apostolico privilegio roboramus. Obvante vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus inibi quilibet subreptionis astutia, sen violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum.

Nulli ergo hominum omnino fas sit, idem coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Saltzburgensis archiepiscopi canonica reverentia; cui tamen omnino non liceat, ei vexationem aliquam, vel consuetudinem, quae regularium quieti noceat, irrogare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, potestatis honorisque sui dignitate careat, si non congrue satisfactionem se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax

Liberam inibi cuiusque personae fore sepulturam, non eius autem ablatas esse tenentur id agere.

Perpetua illud immunitate donatur.

Haec inobservantes anathemate ferit.

Observantibus vero aeternam felicitatem deprecatur.

Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

Eiusque bona omnia confirmat;

Quae ullo modo alienari vetat

Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Innocentii PP. EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

et S. R. Ecd. cardinalium subscriptiones. Ego Theodewinus S. Rufinae episcopus cardinalis subscripsi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli S. Iohannis et Pauli subscripsi.

Ego Chrysogonus presbyter cardinalis tit. S. Praxedis subscripsi.

Datum Laterani per manum Aymerici Sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, idibus aprilis, indictione II, incarnationis dominicae anno MXXXIX, pontificatus vero domni Innocentii PP. II anno x.

Dat. die 13 aprilis anno Domini 1159, pontif. anno x.

LVI.

Confirmatio fundationis. abbatis Averbodiensis, pro cuius regimine atque immunitate nonnulla statuuntur decreta (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia haec sub protectione Sedis Apostolicae recipitur: — Eiusque bona omnia confirmantur: — Cum decreto omnimodae libertatis a quacumque exactione. — Decernitur insuper ut ordo regularis inibi servari debeat. — Ut nulli episcoporum liceat monachos inquietare: Ut libera tandem inibi cuilibet sit sepultura: — Solitae conclusiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio abbati Andreae Sanctae Mariae, sitae in Averbadio, tuisque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis effectus debet prosequente compleri, quatenus devotionis sinceritas laudabiliter emittatur, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapro-

(1) Ex tom. I Cod. Diplomat. Miraei, pag. 100.

pter, dilecte in Domino filii, Andreas abbas, tuis petitionibus clementer animus et ecclesiam Sanctae Mariae, sitam in Drebodio, quam utique nobilis vir Arnulfus comes eiusque consortes, piaevotionis intuitu fundaverunt, et ad vestram subventionem omnipotenti Domino pro animarum suarum remedio libere obtulerunt, a termino videlicet Endeberghe usque ad terminum, qui dicitur Ulrepat, cum pascuis circumiacentibus, sub protectione beati Petri subscripimus, et praesentis privilegii pagina communimus. Statuimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem locus impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneat.

Adiciamus quoque, ut idem locus ab omni exactione liber maneat, sicut ab iisdem fundatoribus statutum fuisse cognoscitur. Nec aliquem praeter episcopum habeat advocatum. Et ut ordo canonicus secundum regulam sancti Augustini, et institutionem Praemonstratensis Ecclesiae, ibi perpetuo conservetur. Sancimus etiam, ut nemini fratrum post factam in eodem loco professionem, absque licentia praelati sui ad alium locum liceat transmigrare.

Quod si discesserit, et canonice communitus redire contempserit, facultatem nihilominus habeatis, eundem a divinis officiis interdicere, interdictum vero nullus episcoporum vel abbatum suscipere audeat, vel retinere. Sane de laboribus, quos propriis manibus et sumptibus colitis, decimas exigi prohibebimus. De nutrimentis quoque animalium vestrorum idipsum observari praecipimus.

Ut autem quietius atque liberius manere possitis in omnipotentis Dei servitio, auctoritate apostolica inhibemus, ne cui episcopo liceat, vos ad sua negotia, nisi

Ecclesia haec sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Eiusque bona omnia confirmantur:

Cum decreto omnimodae libertatis a quacumque exactione.

Decernitur insuper ut ordo regularis inibi servari debeat;

Ut nulli episcoporum liceat monachos inquietare:

Ut libera tan-
dem tibi cui-
libet sit sepul-
tura.

forte ad synodum, invitos trahere vel vocare. Porro sepulturam eiusdem loci omnino liberam esse concedimus, ut videlicet eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obstet: salva nimirum matricis Ecclesiae canonica iustitia, vel reverentia. Inter caeteras eiusdem loci possessiones, ecclesiam, quae dicitur Tessengerlon, nihilominus confirmamus.

Solidae con-
clusiones.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, eundem locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliis perturbationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, commodis usibus profutura. Si qua sane imposterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio commonita, si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat.

Conservantes autem haec omnia omnipotentis Dei, et beatorum apostolorum eius Petri ac Pauli benedictionem et gratiam consequantur. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, xvi kal. maii, indictione ii, dominicae incarnationis anno mcccxxxix, pontificatus domni Innocentii Papae II anno x.

Dat. die 16 aprilis anno Domini 1139,
pontif. anno x.

LVII.

*Conouizatio beati Sturmii abbatis Fulden-
sis, eiusque adscriptio in numerum san-
ctorum confessorum (1).*

SUMMARIUM

Quos Dominus honorare dignatur, et homines debent honore prosequi. — Audita B. Sturmii conf. vita, in plen. synodo beatorum virum inter sanctos confessores adnumerat. — Adhortatur ut S. R. E. decreta seruentur (R. T.).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Chonrado abbati, et monachis Fuldenis monasterii, salutem et apostolicam benedictionem.

Dignum valde, et omni laude dignissimum, ut quos Rex regni, et Dominus dominantium honorare dignatur, eisdem ab hominibus devota reverentia impendatur. Nos igitur, audita vita laudabili beati Sturmii confessoris, cognitis etiam ex parte miraculis, quae per eius merita Dominus operatur, attestatione fratrum nostrorum, qui de partibus Theutonicis advenerant, in plenaria synodo, quae apud Lateranum est per Dei gratiam congregata, communicato consilio patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, atque abbatum, eundem beatum virum inter sanctos et electos honorari praecipimus, et diem depositionis eius cum gaudio solemniter celebrari. Vestra itaque, filii charissimi, interest, ita eiusdem confessoris obsequiis ad honorem Dei omnipotentis addictos existere, ita matris nostrae sanctae Romanae Ecclesiae decreta veneranda servare, ut locus vester tam apud Deum quam apud homines laudem et gloriam mereatur, et vestra devotio aeternae vitae praemia assequatur. Data Laterani xiii kalendas maii.

Dat. die 19 aprilis anno Domini 1139 (2),
pontif. anno x.

(1) Ex Archiv. Vatic.

(2) Innocentius II qui in plenario concilio Remensi beatum Godehardum episcopum sanctorum canonum adscripsit, ita octennio serius, in Oecumenico Lateranensi II beatum hunc Sturmium, alias Sturmionem, sanctis confessoribus adnumeravit. *Vid. Brauerum, Fuldenis antiqu. lib. iii, cap. ix, et Puginum iunior. in Breviario, tom. ii, pag. 656.*

Quos Dominus honorare dignatur, et homines debent honore prosequi.

Audita B. Sturmii conf. vita, in plen. synodo beatorum virum inter sanctos confessores adnumerat.

Adhortatur ut S. R. E. decreta seruentur.

LVIII.

Confirmatio compositionis, imitae inter abbatem monasterii S. Michaelis ad Mosam et abbatissam monasterii Iuviniensis, super Ecclesia Tyrciaci (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Causa controversiae examinata coram S. R. E. cardinalium, factaque tandem compositio, quae confirmatur. — Ecclesia Tyrciaci monasterio S. Michaelis adjudicata. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Lanzo abbati Sancti Michaelis, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Quae ad pacem Ecclesiarum sunt, debemus paterna provisione statuere, et earum quieti atque utilitati salubriter providere. Proinde, in Domino dilecte fili Lanzo abbas, decisionem controversiae, quae inter te et Haduudem Iuviniensem abbatissam pro ecclesia de Tyrcio in praesentia venerabilium fratrum nostrorum bonae memoriae Willelmi Praenestini, Matthaei Albanensis episcoporum, necnon Ioannis Cremensis tituli Sancti Chrysogoni, Gerardi tituli Sanctae Crucis, Huberti tituli Sancti Clementis, presbyterorum cardinalium, et nostra, ante assumptum apostolatus officium rationabiliter facta est, auctoritate apostolica confirmamus, et ratam atque inconcussam futuris temporibus manere decernimus, et perpetuum silentium super hoc eidem abbatissae, eiusque successoribus indicimus; atque iuxta ea, quae ab eisdem episcopis et cardinalibus exinde statuta sunt, ut praefata abbatissa calumnia, quam pro iam dicta Ecclesia de Tyrcio vestro monasterio inferebat, omnimodis conquiescat; eundemque locum cum suis appendiciis vestrum monasterium quiete possideat, praesenti sanctione statuimus. Nulli ergo hominum liceat te vel successores tuos super hac nostra confirmatione temere

Causa controversiae examinata coram S. R. E. cardinalibus, factaque tandem compositio, quae confirmatur.

Ecclesia Tyrciaci monasterio S. Michaelis adjudicata.

Solitae clausulae

(1) Ex Chartulario monasterii huius edidit Baluzius, Mssell., tom. iv, pag. 458.

perturbare, aut aliquam vobis exinde diminutionem vel contrarietatem inferre. Si quis autem ausu temerario contra haec venire praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, incurrat, et excommunicationi subiaceat, quousque a sua praesumptione resipuerit et congrue satisfecerit. Amen, amen, amen.

Data Laterani per manum Aymerici Sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, xii kal. maii, indictione ii, incarnationis dominicae anno MCCCXXXIX, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno x.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1139, pontif. anno x.

LIX.

Diploma, quo Ferrariensis Ecclesia specialis Ecclesiae Romanae filia, eiusque comitatus sancti Petri patrimonium declaratur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Ferrariensem et Ravennatis archiep. controversia de electione episcopi; — Examina in synodo coram Innocentio PP., et prolata sententia contra Ravennatem archiep.; — Gryphonem S. R. Eccl. cardinalem illi praeficit Ecclesiae; — Bonaque omnia ad eam spectantia confirmat et enumerat. — Ferrariensem Ecclesiam Romanae filiam, et S. Petri patrimonium, sub eiusdem dominio semper futuram declarat. — Comitatus Ferrariensis fines describit. — Alia bona ei concedit. — Decimas, aliosque census condonat omnino. — Solitae clausulae. — Innoc. PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gryphoni Ferrariensi episcopo, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicae Sedis cathedra, disponente Domino, constitutum esse con-

Proemium.

(1) Ex vv. Codd. Vatic.

spicimur, ut Ecclesiarum omnium curam gerere, et ius suum cuique tribuere, praesertim iis, quae beati Petri iuris existunt, conservare integre debeamus. Defuncto itaque Landulpho, Ferrariensis civitatis episcopo, quidam de clericis ac laicis generaliter vicegerentes, ad nostram praesentiam venerunt, et ut iuxta tenorem privilegiorum suorum Ferrariensi Ecclesiae episcopum darenus, humiliter implorarunt. Verum, quia tunc venerabilis frater noster G. Ravennas archiepiscopus, adversus eos agens, per ipsum consecrationem Ferrariensis episcopi fieri debere clamabat, ipsis literis, et viva voce praecepimus, ut ad proximam synodum sapientes ac discretos viros cum instrumentis authenticis et aliis rationibus ad nos... tunc auxiliante Domino iustitiam assequerentur, quod... est. Visis itaque, et diligenter inspectis tam Ferrariensium, quam praefati archiepiscopi conquerentis privilegia, et rationibus, Ferrariensium scripta praevalere cognovimus. Communicato itaque fratrum nostrorum episcoporum ac cardinalium consilio, iuxta tenorem privilegiorum Ferrariensium episcoporum eligendum, et per Romanae Sedis antistitem consecrandum decrevimus: atque Ferrariensem Ecclesiam sub iure et dominio Apostolicae Sedis, decreto manere statuimus. His itaque gestis, dilecte in Domino fili Grypho, te nostrae sanctae Romanae Ecclesiae, et tituli Sanctae Potentianae cardinalis, et ecclesiae Beati Petri archiepiscopus, ex cardinalibus nostris electum, invocata Spiritus Sancti gratia, in episcoporum consecramus, atque ad gubernandum gregem Ferrariensis Ecclesiae eidem loco praeferimus. Te itaque, clero et populo Ferrariensi in fidelitate beati Petri persistentibus, ad instar praedecessorum nostrorum felicis memoriae Vitaliani, Hadriani, Leonis, Benedicti, Iohannis, Alexandri et Paschalis, Romanorum Pontificum, sanctae Ferrariensis Ecclesiae, tamquam Apostolicae Sedis filiae, fundos eiusdem matris,

et patrimonia confirmamus; ipsam videlicet massam Babylonicam, quae vocatur Ferrara cum duodecim fundis suis: cum alias undecim massas nostras minores cum omni obedientia atque servitute subigamus, id est massam et ripam Palatiolum cum duodecim fundis suis: et massam Constanciae cum duodecim fundis suis: simulque massam Quartisianam cum duodecim fundis suis: et totam et integram massam Donoro cum duodecim fundis suis. Similiter massam Popularem cum duodecim fundis suis: necnon massam Curculum, et massam Salettam cum viginti quatuor fundis suis, et massam Seneticam et Castilionem similiter cum fundis suis. Has quidem praescriptas massas cum omnibus ad earum iura pertinentibus, de dominio et iure atque potestate huius sanctae Romanae Ecclesiae in sanctam Ferrariensem Ecclesiam, per hanc donationis et traditionis paginam donamus et tradimus, ut ab hac hora in antea liceat tam tibi, carissime frater Grypho episcopo, quam successoribus tuis in singulis massis ecclesias cum clericis, diaconis, presbyteris ordinare et consecrare. Illud omnimolis sancientes, ut Ferrariensis Ecclesia cum tota parochia sua in iure et dominio ac privilegio nostrae sanctae Romanae Ecclesiae beati Petri, cuius est patrimonium, perpetuo conservetur, et sit semper sub nostra ditione, ordinatione, atque consecratione, ut quicumque per nos illic electus, ordinatus, et consecratus fuerit, ille honoris huius ac potestatis integritate fungatur. Comitatus autem Ferrariensis fines et termini sunt: ab oriente ab una parte fluminis Padi, altera nostra massa Pluiscalia et Veteraria, usque ad fossam Bossonis transeunt flumen Sandali usque Pucilletum, transeunt flumen Gubiana per Ludariam circumdant Villam Magnam et Madrariam, pervenientes usque Maletum: a Maletum pergunt iuxta Argilem Ansianum per paludes et piscarias usque Vitricam, et transeunt Vitricam veniunt usque

Ferrariensium et Ravennatis archiep. controversia de electione episcopi.

Examinata in synodo coram Innocentio PP., et prolata sententia contra Ravennatem archiep.

Grypho S. R. Eccl. cardinalis illi praeficitur Ecclesiae;

Bonaque omnia ad eam spectantia confirmantur et enumerantur:

Ferrariensem Ecclesiam Romanae filiam, et S. Petri patrimonium, sub eiusdem dominio semper futuram declarat.

Comitatus Ferrariensis fines describuntur.

fossam Buranam, exeunt in Padum, et descendunt ad occidentem usque ad Ulmum Formosam, quae certa finis est inter Romaniam et Longobardiam. Ab altera autem parte fluminis fines sunt similiter ab oriente Callis de Fine, quae finis est inter nostrum comitatum Ferrariensem, et alterum nostrum comitatum Comaclensem: extendunt se per paludes et piscarias usque ad fossatum de Silvule: circumdant massam Corneti et Longanum, quae de nostro comitatu Ferrariae est: descendunt inde ad occidentem per paludes et piscarias usque ad flumen Tartari, pergunt usque in flumen Padi. Sane habitatoribus ipsis maioris massae Ferrariae malas et pravas consuetudines removimus, nisi tamen, sicut soliti sunt, ad suffragium sanctae Romanae Ecclesiae annualiter per illorum nuncium unaquaque libera persona capitis massarii de moneta Venetiae denarios singulos dabit. Census vero, et tributum, atque telonei de ripa fluminis unam medietatem pro benedictione ad communem utilitatem et meliorationem seu restaurationem iam dictae maioris massae concedimus; et alteram medietatem ad nostras manus reservamus. Similiter telonei de mercato unam medietatem praedicto episcopo nostro condonamus. Placitum quidem generale similiter in dominio et potestate sanctae nostrae Romanae Ecclesiae tenemus, ut tamen nostro nuncio semel in anno faciente iustitiam, ab omnibus per tres dies custodiatur; collectam vero vel fodrum, aut pravam vel iniustam functionem aut dationem, seu consuetudinem nequaquam exigimus; sed omnia pro Dei timore, atque amore praedictae nostrae sanctae Ecclesiae Beati Georgii omnibus habitatoribus ipsius massae maioris pepercimus; aliasque minores massas ei, sicut supra dictum est, cum omnibus suis servitutibus subiugamus. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et aut Ferrariaensem Ecclesiam his, quae supra dicta sunt, diminuerit, aut sanctae Sedi Apostolicae sua in eis iura, quae superius significata sunt, auferre praesumpserit, poenae ac compositionis nomine reddat eidem Sedi Apostolicae auri optimi libras centum: et nisi, quae male praesumpta sunt, satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eisdem Ecclesiis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae

Innocentii PP

episcopus.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Ego Anselmus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Lictefredus presbyter card. tituli Vestinae.

Ego Ivo presbyter tituli S. Laurentii et Damasi.

Ego Lucas presbyter cardinalis tituli Sanctorum Ioannis et Pauli.

Ego Martinus presbyter cardinalis tit. Sancti Stephani in Coelivomonte.

Ego Azzo presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae.

Ego Boethius presbyter cardinalis tit. Sancti Clementis.

Ego Chrysogonus presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis.

Ego Constantinus presbyter cardinalis tituli Sanctae Sabiniae.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Theodewinus Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

Alia bona ei conceduntur.

Decimae, alii- que census condonantur omnino.

Solita clausulae.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancto-
rum Cosmae et Damiani.

Ego Vassallo diaconus cardinalis Sancti
Eustachii iuxta Templum Agrippae.

Ego Ubaldus diaconus cardinalis Sanctae
Mariae in Via Lata.

Ego Gregorius diaconus cardinalis
Sancti Angeli.

Ego Ubaldus cardinalis Sanctae Ma-
riae in Porticu.

Ego Gherardus diaconus cardinalis
Sanctae Mariae in Dominica.

Ego Octavianus diaconus cardinalis
Sancti Nicolai in Carcere.

Ego Ubaldus diaconus Sancti Hadriani.

Datum Laterani per manum Aymerici
sanctae Romanae Ecclesiae diaconi car-
dinalis et cancellarii, x kalendas maii,
indictione ii, incarnationis dominicae anno
mxxxix, pontificatus vero domini Inno-
centii Papae secundi anno x.

Dat. die 22 aprilis anno Domini 1139,
pont. Innoc. anno x.

LX.

*Confirmatio statutorum, a Landulpho epi-
scopo editorum pro conservatione et
immunitate bonorum, ad canonicos
Ferrarienses pertinentium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Canonici Ferrarien. nemini
tenentur de bonis suis decimas solvere.
— Clerici quoque liberi esse debent ab
omni laicali functione. — Iisdem cano-
nicis facultas datur appellandi ad Sedem
Apostolicam in gravaminibus. — Clau-
sulae confirmatoriae. — Innocentii PP. et
S. R. Eccl. card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio
Gualfredo archiepiscopo Ferrariensi conventus, salu-
talem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Sacrosancta Romana Ecclesia, quae a
Domino claves regni coelestis et iura per-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. ii, ubi de epi-
scopis Ferrariac.

Bull. Rom. Vol. II.

56

cepit, suorum dilectorum precibus aures
semper adhibuit, et fidelibus suis dele-
ctionis benevolentiam semper ostendit.
Proinde, filii Gualfrede archiepiscopyter
dilecte, fidelitatem tuam nobis, et sanctae
Romanae Ecclesiae utilem fore scientes,
atque omnium cardinalium, totiusque
Romanae Curiae preces. pro te exhibitas,
attentius attendentes, aures tuis precibus
adhibemus, et scripta tua libenter et di-
ligenter inspiciamus: quibus bene per-
spectis, atque perlectis, quicquid per
episcopum Landulphum de ecclesiasticis
obligationibus, de decimis, de primitiis,
a laicis excussum est, laudamus, nil nullus
deinceps de Ferrariensi clericorum con-
ventu, de patrimonio suis, vel ecclesia-
sticis possessionibus, decimas, aut ullos
redditus ulli cogatur reddere laicorum:
quicquid de missis maioribus et de ex-
quis mortuorum in civitate Ferrariac per
episcopum Landulphum statutum est, tibi,
tuisque successoribus confirmamus. Quo-
quid etiam in mundiburdio (1) impera-
toris Othonis tibi placere perspeximus,
statuimus et sancimus, videlicet omnes
clericos de conventu civitatis Ferrariac
immunes esse ab omni datione et ab
omni saeculari et laicali penitus functione.
Praeterea personam tuam et bona tua,
quae iuste habes et detines, vel quae,
Deo propitio, iuste acquisieris, sub nostra
volumus esse tutela, atque a S. Romana
Ecclesia custodita, munita, et esse de-
fensa. Et, si in aliquo ecclesiastico sae-
cularive negotio te forte censeris per-
gravari, liceat tibi sanctam Sedem Apo-
stolicam libere appellare. Si quis autem
ausu temerario hanc nostram praeceptio-
nem temerarie praesumpserit, indigna-
tionem incurrat, et S. Romanae Ecclesiae,
nostraeque auctoritatis gladio feriat.
Amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae
episcopus ss.

(1) Defensione ac tutela, h. e. in Privilegio Im-
peratoris ad defensionem dato. (n. t.)

Canonici Ferrarienses nemini tenentur de bonis suis decimas solvere.

Clerici quoque liberi esse debent ab omni laicali functione.

Iisdem canonicis facultas datur appellandi ad Sedem Apostolicam in gravaminibus.

Clausulae confirmatoriae.

Innocentii PP.

et S. R. Eccl.
card. subscrip-
tionues.

Ego Corradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Theodewinnus S. Rufinae episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hier. subscripsi.

Ego Anselmus presb. card. tit. S. Laur. in Lucina ss.

Ego Licifredus presbyter card. tituli Vestinae ss.

Ego Ivo presb. card. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Lucas presb. card. tit. Ss. Io. et Pauli ss.

Ego Martinus presb. card. tit. S. Stephani in Coelio monte subscripsi.

Ego Azzo presb. card. tit. S. Anastasiae ss.

Ego Boethius presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Constantius cardinalis tituli S. Sabinae ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diac. card. tit. S. Georgii ad Velum Aur. ss.

Ego Vassallo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae subscripsi.

Ego Ubaldus diac. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Data Lateran. per manum Aymerici diac. card. et cancellarii, x kalen. iunii, indict. 11, incarnationis dom. MXXXIX, pontif. vero D. Innocentii Papae II anno x.

Dat. die 23 maii anno Domini 1139,
pontif. anno x.

LXI.

Regius titulus, Rogerio Siciliae regi ab Honorio PP. II concessus, et investitura regni Siciliae eidem confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Maiorum Rogerii regis bellica laus et merita in christianam religionem. — Honorius PP. Rogerium regio titulo (1) Ex tom. XII Concil.

ornavit. — Innocentius eundem titulum cum regno Siciliae, ducatu Apuliae et principatu Capuano illi confirmat et successoribus haeredibus. — Omnes pro illis homagium Sedi Apostolicae praestare tenentur, et annum censum 600 schifatorum solvere. — Adhortatio ad Rogerium. — Confirmatio praesentis diplomatis. — Innocentii PP. subscriptio.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Rogerio, illustri et glorioso Siciliae regi, eiusque haeredibus, in perpetuum.

Quos dispensatio divini consilii ad regimen et salutem populi ab alto elegit, et prudentia et iustitia, aliarumque virtutum decore decenter ornavit, dignum et rationabile est, ut sponsa Christi, sancta et Apostolica Romana mater Ecclesia, affectione sincera diligit, et de sublimibus ad sublimiora promoveat. Manifestis siquidem probatum est argomentis, quod egregiae memoriae strenuus et fidelis miles beati Petri Robertus Guiscardus, praedecessor tuus, dux Apuliae, magnificos et potentes hostes Ecclesiae viriliter expugnavit, et posteritati suae dignum memoria nomen, et imitabile probitatis exemplum reliquit. Pater quoque tuus illustris recordationis Rogerius per bellicos sudores et militaria certamina, inimicorum christiani nominis intrepidus extirpator, et christianae religionis diligens propagator, utpote bonus et devotus filius, multimoda obsequia matri suae sanctae Romanae Ecclesiae impertivit. Unde et praedecessor noster religiosus et prudens Papa Honorius, nobilitatem tuam de praedicta generositate descendente intuitus, plurimum de te sperans, et prudentia ornatum, iustitia munitum, atque ad regimen populi te idoneum esse credens, valde dilexit, et ad altiora provexit. Nos ergo, eius vestigiis inhaerentes, et de potentia tua ad decorem et utilitatem sanctae Dei Ecclesiae spem atque fiduciam obtinentes, regnum Siciliae, quod utique, prout in antiquis refertur historiis, regnum fuisse non dubium est tibi ab

Exordium.

Maiorum Rogerii regis bellica laus et merita in christianam religionem.

Honorius PP. Rogerium regio titulo ornavit.

Innocentius eundem titulum cum regno Siciliae, ducatu Apuliae, et principatu Capuano illi confirmat; et successoribus haeredibus.

eodem antecessore nostro concessum, cum integritate honoris regii et dignitate regibus pertinente, excellentiae tuae concedimus, et apostolica auctoritate confirmamus. Ducatum quoque Apuliae tibi ab eodem collatum, et insuper principatum Capuanum, integre nihilominus nostri favoris robore communitus, tibi quoque concedimus. Et ut ad amorem atque obsequium B. Petri apostolorum principis, et nostrum, ac successorum nostrorum, vehementius astringaris, haec ipsa, idest regnum Siciliae, ducatum Apuliae et principatum Capuae, haeredibus tuis, qui nobis et successoribus nostris, nisi per nos et successores nostros remanserit, ligium homagium fecerint, et fidelitatem, quam tu iurasti, iuraverint, tempore videlicet competenti et loco non suspecto, sed tuto nobis et ipsis, atque salubri, duximus concedenda; eosque super his quae concessa sunt, Deo propitio, manutenebimus. Quod si per eos forte remanserit, iidem haeredes tui nihilominus teneant, quod tenebant, sine diminutione; census autem, sicut statutum est, idest sexcentorum schifatorum (1), a te tuisque haeredibus nobis nostrisque successoribus singulis annis reddatur, nisi forte impedimentum, nihilominus persolvatur. Tua ergo, fili carissime, interest, ita te erga honorem atque servitium matris tuae sanctae Romanae Ecclesiae devotum et humilem exhibere, ita temetipsum in eius opportunitatibus exercere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apostolica gaudeat, et in eius amore quiescat. Si qua sive ecclesiastica saecularisque potentia huic nostrae concessionis temere contraire tentaverit, donec praesumptionem suam satisfactione coerceat, indignationem Dei omnipotentis, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat, et quousque respicerit, anathematis sententia percellatur. Amen.

(1) Schifati et Scyphati, nummi aurei, ita dicti quod cavi essent, et *scyphi* formam praeserferrent. Iustinianus vocat *zauriour*, quod idem sonat (A. T.).

EGO INNOCENTII catholicae Eccl. episcopus.

Ego Albericus Ostiensis episcopus.

Amyericus sanctae Romanae Ecclesiae diaconus cardinalis.

Datum in territorio Mamanensi per manum Amyerici cancellarii, vi kal. augusti, indictione secunda, incarnationis Domini anno MCCCXXIX, pontificatus vero domini Innocentii PP. II anno x (1).

Dat. die 27 iulii anno Domini 1139, pontif. anno x.

(1) Lubet hic referre, quae de suprallato diplomate disserit Pagius iunior in suo Breviario Vit. Innoc. II, § LXXIV: Eodem anno millesimo centesimo trigesimo nono, defuncto ultima die mensis aprilis Rainulpho duce Apuliae S. R. Eccl. feudatario, Rogerius Siciliae rex ad invadendam Apuliam magno comparato exercitu transfretavit. Quare Innocentius Papa urbe egressus est, composurus res cum Rogero. Sed accidit, ut cum Innocentius collectis pariter copiis ad Sanctum Germanum, oppidum ad radices Montis Casini, pervenisset, ibique rebus cum Rogero componendis, missis susceptisque legatis, intenderet, insidiis ei a Rogerii filio iussu patris structis, cum aliquando in alium locum iret, captus fuerit, et non sine ignominia ductus ad Rogerium. die vigesima secunda mensis iulii, quae est decima dies finientis iulii, Rogero vero continuo per legatos ab eo humillima supplicatione petente, ut concordiae manum apponeret, idem Pontifex destitutum se viribus et armis conspicens, precibus illius assensit, et pactis ex utraque parte firmatis, Rogerius cum filiis ad Pontificem accedens, pedibus eius advolutus misericordiam petiit, iuravitque fidelitatem; Pontifex autem regnum ei per Vexillum donavit septimo kalend. augusti. Sic igitur titulum regis Siciliae Rogerius, quem male acceperat ab Anacleto antipapa, ab Innocentio legitimo Pontifice obtinuit. Sed ne videretur Innocentius probare, quod fecisset antipapa, ad confingendam hanc dignitatem Rogero, inductum se exemplo decessoris sui Honorii II Papae, qui eundem insignierat titulo ducis, professus est in diplomate, sexto kalendas augusti a se dato, quod extat apud Baronium, quo non solum Siciliae regnum, sed et ducatum Apuliae et principatum Capuae ei haeredibusque eius concessit, sub conditione faciendi Romanis Pontificibus homagium ligium et fidelitatis eislem iurandae, solvendique census annui sexcentorum schifatorum.

Omnes pro illis homagium Sedi Apostolicae praestare teneantur; et annuam censum 600 schifatorum solvero.

Adhortatio ad Rogerium.

Confirmatio praesentis diplomatis.

Lano. c. xlii PP. subscriptio.

LXII.

Privilegium immunitatis pro monasterio S. Georgii in Prufeningen Ratisbonen. diocesis (1). Privilegium aliud, triennio ante concessum monasterio huic, retulimus superius in Const. LIII.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium in tutelam Sedis Apostolicae recipit; — Factasque eidem donationes omnes confirmat. — Monachis facultatem impertitur eligendi sacerdotes saeculares in propriis parochiis. — Monast. liberum ab omni interdicti sententia declarat, quamvis commune fuerit interdictum: — Salvo tamen episcopi ordinarii iure. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et nonnullorum sanctae Romanae Ecclesiae card. subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Erboni abbati monasterii Beati Georgii Prufeningen., eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desiderantium non est differenda petitio. Quapropter, dilecte in Domino fili Erbo abbas, tuis iustis petitionibus elementer annuimus, et Prufeningen. Beati Georgii monasterium, cui auctore Domino praesse dignosceris, sub Apostolicae Sedis tutelam protectionemque suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communitus; statuentes, ut quaecumque bona, quaecumque possessiones, a fratre nostro bonae memoriae Ottone Babenberg. episcopo et Engelberto successore eius, assensu fratrum suorum, iuste et canonice vestro monasterio sunt oblata, aut imposterum ab eorum successoribus, sive ab aliis Dei fidelibus simili modo, seu concessione Pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, aut aliis etiam rationalibus modis, Deo propitio, eodem loco conferri contigerit, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent: in quibus haec visa sunt propriis

Monasterium in tutelam Sedis Apostolicae recipit;

Factasque eisdem donationes omnes confirmat.

adnotanda vocabulis: ecclesiam Schambac. Hemauc cum suis appendiciis, Gebenpac cum suis appendiciis, Oberdorf. Ecclesiam, Neunkirchen, Ireureut, Abach. Dietpingerreut cum appendiciis suis. Adiciamus etiam, ut in ecclesiis, quae in fundo vestri monasterii sunt, vobis liceat honestos eligere sacerdotes, qui nimirum per vos episcopo praesententur, atque si idonei fuerint, ab eodem episcopo curam animarum accipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Prohibemus insuper, ut excepto Romano Pontifice, eiusve legato, nulla licentia pateat in vestro monasterio interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare. Quod si commune in terra illa fuerit interdictum, exclusi ab Ecclesia vestra excommunicatis et interdictis, clausis ianuis, liceat vobis voce submissa officia celebrare. Veruntamen si episcopus vester consilio et sententia religiosorum virorum aliquid horum esse decreverit, id ipsum exercendi nihilominus facultatem obtineat. Praeterea de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, a vobis exigi decimas auctoritate apostolica interdicimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, imminuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, omnimodis usibus profutura. Si qua igitur imposterum ecclesiastica saecularisve persona contra hanc paginam nostrae constitutionis sciens venire tentaverit, secundo tertiove communita, si reatum suum non congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco

Monachis facultatem impertitur eligendi sacerdotes saeculares in propriis parochiis.

Monast. liberum ab omni interdicti sententia declarat, quamvis commune fuerit interdictum:

Salvo tamen episcopi ordinarii iure.

Solitae conclusiones.

(1) Ex Hundii Historia Salsburg., tom. III.

sua intra servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Innocentii PP. Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Comr. Sabinen. episcopus ss.

et nonnullorum
sanctae Romanae
Ecclesiae
cardinalium
subscriptiones.

Ego Anselmus presbyter card. tituli S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Lucas presbyter card. Sanctorum Io. et Pauli ss.

Ego Petrus Castellanus episcopus ss.

Ego Vast. diacon. card. S. Eustachii inxta templum Agrippae.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancellarii, XIII kal. novemb., in dominica tertia (1), anno dominicae incarnationis MCCCXIX, pontificatus vero domini Innocentii PP. II anno x.

Dat. die 20 octobris anno Domini 1139, pontif. anno x.

LXIII.

Privilegium confirmationis honorum, et concessionis immunitatis Ecclesiae ad Ripas Salisburgen. diocesis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia huiusmodi sub tutela Sedis Apostolicae recipitur. — Bona eidem confirmantur. — Decretum immunitatis. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gebeardo provisorio Ecclesiae, quae dicitur ad Ripas, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deest libenti concedere, et petentium desiderii congruum impertiri suffragium, ut videlicet fidelis

(1) Lege *indictione tertia*. (2) Ex Hurdii metropoli Salisburg., tom. III.

dey tio celerem sortiatur effectum, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecte in Domino filii Gebearde, tuis rationalibus postulationibus gratum praebemus assensum, et Ecclesiam, quae dicitur ad Ripas, cui auctore Domino praesides, sub Apostolicae Sedis tutela et protectione suscipimus, et praesentis scripti pagina communimus. In primis siquidem, statuentes, ut ordo canonice, qui secundum B. Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, futuris perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Decernimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, auxiliante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Nulli ergo hominum fas sit, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ecclesia huiusmodi sub tutela Sedis Apostolicae recipitur.

Bona eidem confirmantur.

Decretum immunitatis.

Solitae clausulae.

Innocentii PP

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Lucas presb. cardinalis tit. Sanctarum Ioannis et Pauli ss.

Ego Chrysogonus presb. card. tituli S. Praxedis ss.

Datum Laterani per manus Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, xiii kal. novembr., indictione iii, incarnationis dominicae anno mcccxxxix, pontificatus vero domini Innocentii Papae II anno x.

Dat. die 20 octobris anno Domini 1139, pontif. anno x.

LXIV.

Recens fundatum Hemmerodense coenobium, una cum rebus ac possessionibus eidem attinentibus, in Sedis Apostolicae protectionem suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur; — Ei bona omnia confirmantur. — Liberum quoque a decimarum solutione declaratur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Randolpho abbati monasterii de Claustro, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium. Quoniam sine verae cultu religionis nec caritatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati religiosas personas diligere, et earum loca Apostolicae Sedis munimine confovere. Eapropter, dilecte in Domino fili Randulfo abbas, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium, cui Deo auctore praesides, sub beati Petri et nostra tutela suscipimus, et praesenti privilegio communimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona iam dictum monasterium possidet, aut in futurum

Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur;

Ei bona omnia confirmantur;

(1) Ex archiv. monasterii huius desumptum communicavit vir illustris Fridericus Schannat.

concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, auxiliante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. Sane, laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino vel clericus vel laicus a vobis decimas exigere praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur impostorum ecclesiastica saecularisve persona, haec nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem venerabili loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Liberum quoque a decimarum solutione declaratur.

Solitae clausulae.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus. Innocentii PP.

Ego Conradus Sabinensis episcopus. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Albertus Albanensis episcopus. Ego Gerardus presbyter card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Vasallo diaconus cardinalis Sancti Eustachii.

Ego Ivo presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso.

Ego Chrysogonus presb. card. tit. S. Praxedis.

Ego GG. presb. card. tit. S. Calixti.

Ego Octavianus diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere.

Ego Petrus presb. card. tit. Pastoris.

Ego Guido presb. card. tit. S. Caeciliae.

Datum Laterani, per manus Aymerici sanctae R. E. diaconi cardinalis, et cancellarii, xiii kal. ianuarii, ind. iii, incarnationis dominicae anno mxxl, pontificatus vero domini Innocentii II Papae anno xi. Dat. die 18 (1) februarii anno Domini 1140, pontif. anno xi.

LXV.

Monasterio Trenorensi Ecclesiae de Planesiaco et de Tresilliaco Lugdunen. et Claromonten. dioecesum confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae de Planesiaco et de Tresilliaco, cum pertinentiis omnibus monasterio confirmantur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Trenorensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Commisita nobis Apostolicae Sedis auctoritas nos hortatur, ut locis et personis, eius auxilium devotione debita implorantibus, praesertim eorum, vel qui religionem devote videntur amplecti, et sub ea gaudent Domino militare, vel qui cum honestae vitae, et laudabili morum compositione gaudent omnipotentii Domino

(1) Error in Coequelet. edit. irreperat in supputatione kalendarum: hic, xiii kal. ian., explicaverat 17 februarii, immemor fortassis annum 1140 fuisse bissextum (n. r.) (2) Edidit Chiffletius in Probationibus ad Hist. monasterii huius, pag. 422.

deservire. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus, et concessionem a venerabilibus fratribus nostris, tam Ecclesiae de Planesiaco ab Huberto Bisuntino archiepiscopo, quam Ecclesiae de Tresilliaco ab Aymerico Claromontensi episcopo, vestro monasterio rationabiliter factas, tibi tuisque successoribus, et per vos eidem monasterio confirmamus; stantentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, praefatae Ecclesiae in praesentiarum iuste et canonice possident, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis in perpetuum et illibata permanent. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae

Ecclesiae de Planesiaco et de Tresilliaco, cum pertinentiis omnibus monasterii claromonten.

Solitae clausulae.

Innocentii PP.

Ego INNOCENTIVS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Chrysogonus presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis ss.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tit. Sanctae Priscae ss.

Ego Guido presb. tit. S. Caeciliae ss.

Ego Ubaldu diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Ego Ubaldu diac. card. S. Adriani ss.

Datum Laterani, per manus Aymerici

et S. R. E. Cardinalium subscriptiones.

sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis, et cancellarii, viii kalendas aprilis, indictione III, incarnationis anno MCLXI, pontificatus vero domni Innocentii Papae II anno XII (1).

Dat. die 25 martii anno Domini 1140, pontif. anno XI.

LXVI.

Privilegium pro ecclesia S. Nicolai de Miseraico Bituricen. (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam de Miseraico sub Sedis Apostolicae protectione recipitur. — Bona ad eam spectantia confirmantur. — Decimas ab ea exigi, vel quancumque aliam molestiam eidem inferri interdicitur. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis, Gerardo priori de Miseraico, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, in eodem loco religiosam vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Qui religiosos fovet, et piis eorum desideris facilem praebet assensum, gratum Domino immolat holocaustum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus paterna benignitate annuimus, et ecclesiam Beati Nicolai de Miseraico, in qua divino vacatis servitio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et huius scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem venerabilis locus impraesentiarum iuste et canonice possidet, vel in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipi-

Ecclesia de Miseraico sub Sedis Apostolicae protectione recipitur.

Bona ad eam spectantia confirmantur

sci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sancimus etiam, ut in eodem loco perpetuis futuris temporibus entescat religio, interdēimus etiam, ut nulli omnino hominum fas sit, de vestris laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, vel ex fructu vestrorum animalium, decimas exigere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam vestram Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minnere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quis igitur in futurum huic nostro decreto contraire praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat, et excommunicationi subiaceat. Conservantes autem haec, omnipotentis Dei et eorumdem apostolorum benedictionem et gratiam consequantur. Amen, amen, amen.

Decimas ab ea exigi, vel quancumque aliam molestiam eidem inferri interdicitur.

Ego INNOCENTII catholicae Ecclesiae episcopus. Innocentii PP.

Ego Conradus Sabinen. episcopus. et R. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Theodewinus S. Rufinae episcopus.

Ego Gerardus presbyter cardinalis S. Crucis in Hierusalem.

Ego Albertus Albanensis episcopus.

Ego Anselmus presbyter cardin. tituli S. Laurentii in Lucina.

Ego Albericus Hostiensis episcopus.

Ego Chrysogonus presbyter cardin. tituli Sanctae Praxedis.

Ego Rainerius presbyter cardin. tituli S. Priscae.

Ego Guido presb. cardin. tituli S. Caeciliae.

Ego Octavianus diaconus cardin. S. Nicolai in Carcere.

Datum Laterani, per manus Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, III nonas aprilis, indictione III, incarnationis dominicae

(1) Legendum *undecimo*, computo enim Dionysiano annus 1141 correspondet superiorianno 1140 aerae vulgaris, prout indicat indictio tertia, quae nonnisi hoc anno numerabatur, et respondebat anno XI pontificatus Innocentii. (2) Inter Instrumenta Ecclesiae Bituricensis edidit Sanmarth., Gall. Christ., tom. II, pag. 59.

anno MCCCXXVI, pontificatus domini Innocentii II Papae anno XI (1).

Dat. die 11 aprilis anno Domini 1140, pontif. anno XI.

LXVII.

Damnatio errorum Petri Abaelardi, eiusque sectatorum (2).

SUMMARIUM

Firmitas catholicae Ecclesiae in unitate fidei posita. — Haec ab Apostolis proprio firmata sanguine; — Et a Rom. Pontificibus, damnatis haeresum auctoribus, vindicata. — Arius, — Manichaeus, — Nestorius, — Eutyches damnantur. — Marciani imper. ad Ioannem PP. literae adversus sacrorum profanatores. — Lex de non tractandis materiis, in synodis definitis. — Petri Abaelardi errores in Concilio Senonensi cogniti et damnati. — Damnantur etiam ab Innocentio cum eorumdem auctore, et sectatoribus.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Henrico Senonensi, Reinaldo Remensi, archiepiscopis, eorumque suffraganeis, et carissimo in Christo filio Bernardo Claravallensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Testante Apostolo, sicut unus Deus, una Fides esse dignoscitur, in qua tamquam immobili fundamento, praeter quod nemo aliud potest ponere (a), firmitas catholicae Ecclesiae inviolata consistit. Inde est, quod beatus Petrus, apostolorum princeps, pro eximia huius fidei confessione audire meruit: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (b). Petram utique firmitatem Fidei, et catholicae unitatis soliditatem manifeste designans. Haec siquidem est inconsutilis tunica Redemptoris nostri, super quam milites sortiti sunt, sed eam

(1) Legendum anno quadragesimo, qui respondet anno undecimo Innocentii secundi, et indicationi tertiae. (1) Ex lib. 1 Ottonis Frisingen. de Friderico, ubi de Concilio Senonensi coacto contra Petr. Abaelardum. (a) Ephes. iv, 5; 1 Cor. iii, 11. (b) Matth. xvi, 18. (R. T.)

dividere minime potuerunt: contra quam in initio fremmerunt gentes, et populi meditati sunt inania: astiterunt reges terrae, et principes convenerunt in unum a); verum apostoli duces domini gregis, et eorum successores apostolici viri, ardore caritatis, et zelo rectitudinis succensi, fidem defendere, et eam in cordibus populorum proprii sanguinis effusione plantare non dubitaverunt. Demum, cessante persecutorum rabie, imperavit ventis, et facta est in Ecclesia tranquillitas magna. Sed quia hostis humani generis semper circumvit, quaerens quem devoret, ad expugnandam sinceritatem fidei, fraudulentam haereticorum fallaciam subinduxit: contra quos veri Ecclesiarum rectores viriliter insurgentes, eorum prava dogmata cum ipsorum auctoribus condemnarunt. In magna namque Nicaena synodo Arius haereticus est damnatus. Constantinopolitana synodus Manichaeum haereticum debita sententia condemnavit. In Ephesina synodo Nestorius conflagm sui erroris condemnationem recepit. Chalcedonensis quoque synodus Nestorianam haeresim, et Eutychianam cum Dioscoro et eius complicitibus iustissima sententia confutavit. Marcianus praeterea, licet laicus, christianissimus tamen imperator, catholicae fidei amore succensus, praedecessori nostro sanctissimo Papae Iohanni scribens, adversus eos, qui sacra mysteria profanare contendunt, inter caetera sic loquitur, dicens: Nemo clericus, vel alterius cuiuslibet conditionis, de fide christiana publice conetur imposterum tractare; nam iniuriam facit iudicio reverendissimae synodi, si quis semel iudicata et recte disposita revolvere, et iterum disputare contendit: et in contemptores huius legis tamquam in sacrilegos poena non deerit. Igitur si quis clericus erit, qui publice tractare de religione ausus fuerit, a consortio clericorum removebitur. Dolemus autem, quoniam quasi literarum vestrarum inspectione, et missis a frater-

(a) Psalm. ii. (R. T.)

Haec ab Apostolis proprio firmata sanguine;

Et a Rom. Pontificibus, damnatis haeresum auctoribus, vindicata.

Arius,

Manichaeus,

Nestorius,

Eutyches damnantur.

Marciani imper. ad Ioannem PP. literae adversus sacrorum profanatores.

Lex de non tractandis materiis, in synodis definitis.

Firmitas catholicae Ecclesiae in unitate fidei posita.

Petri Abaelardi
errores in Con-
cilio Senonensi
cogniti et dam-
nati.

nitate vestra nobis errorum capitulis, co-
gnovimus, in novissimis diebus, quando
instant periculosa tempora, magistri Petri
Abaelardi perniciosa doctrina, et praedi-
ctorum haereses, et alia perversa dog-
mata, catholicae fidei obviantia, pullulare
coeperunt. Verum in hoc maxime consola-
mur, et omnipotenti Deo gratias agimus,
quod in partibus vestris pro patribus
vestris tales filios suscitavit, et in tempore
apostolatus nostri in Ecclesia sua tam
praeclaros voluit esse pastores, qui novi
haeretici student calumniis obviare, et
immaculatam Sponsam uni Viro virginem
castam exhibere Christo (a). Nos itaque,
qui in cathedra sancti Petri, cui a Do-
mino dictum est: Et tu aliquando con-
versus confirma fratres tuos, (b) licet
indigni, residere conspicimur, communi-
cato fratrum nostrorum episcoporum car-
dinalium consilio, destinata nobis a vestra
discretionem capitula, et universa ipsius
Petri dogmata, sanctorum canonum au-
toritate, cum suo auctore damnavimus,
eique tamquam haeretico perpetuum si-
lentium imposuimus. Universos quoque
erroris sui sectatores et defensores a fi-
delium consortio sequestrandos, et ex-
communicationis vinculo innondandos esse,
censemus.

Datum Laterani duodecimo kalendas
augusti (1).

Dat. die 21 iulii anno Domini 1140,
pontif. anno xi.

LXVIII.

*Confirmatio bonorum omnium et iurium,
ad S. Pennensem Ecclesiam spectan-
tium (2).*

SUMMARUM

Exordium. — Bona ad Pennen. Ecclesiam
spectantia confirmantur; — Decretum in-
(a) II Corinth. XI, 2. (b) Luc. XXI, 52. (n. r.)
(1) Porro anno 1140 quo habitum est Senonense
concilium, praesentibus rege Ludovico, episcopis
et abbatibus, inter quos S. Bernardus Claraval-
lensis, ut disertè probat Pagius contra Heuschen-
nium, Critic. Baronian. anno 1140, num. vi.
(2) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell.,
Ital. Sac., tom. 1.

munitatis a quacumque molestia et vio-
lencia etc. — Innocentii PP. et S. R. E.
cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili
fratri Grimaldo Pennensi episcopo, eiusque succes-
soribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est
tribuendus effectus, ita legitima postulan-
tium non est diffrenda petitio. Ea pro-
pter, dilecte in Domino frater Grimalde
episcope, preces tuas rationabiles elementer
admisimus, et ecclesiam B. Mariae, et
gloriosi Christi martyris ac levitae Ma-
ximi, praesentis scripti privilegio com-
munimus; statuentes, ut quaecumque
possiones, quaecumque bona, eadem
Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice
possidet, aut in futurum concessione Pon-
tificum, largitione regum vel principum,
oblacione fidelium, seu aliis legitimis mo-
dis Deo propitio, poterit adipisci, firma
tibi tuisque successoribus, ac illibata
permaneant; in quibus haec propriis du-
ximus exprimenda vocabulis: civitatem
ipsam cum omnibus suis pertinentiis, vi-
delicet cum casalibus Neto, Cese et Ca-
sali, S. Ioannem de Cypresso, Mezu, ca-
stellum, quod dicitur Collis-Altus, villam
de Paternella, ecclesiam S. Mariae de
Liciano cum ecclesiis et omnibus suis
appendicibus, ecclesiam S. Seretoni, eccle-
siam Saturnini in Collecortino, eccle-
siam S. Felicis de Monte-Silvano, eccle-
siam S. Michaelis et S. Ioannis, eccle-
siam S. Barbarae de civitate S. Angeli
cum ecclesia S. Angeli, et S. Andreae
et S. Antimi, ecclesiam S. Mariae de
Atria, ecclesiam S. Mariae de Masculo,
ecclesiam S. Mariae de Planella, eccle-
siam S. Mariae de Quana-Civitate, eccle-
siam B. Mariae de Catignano, ecclesiam
S. Mariae de Bisteio, ecclesiam S. Petri
ad Pennensem, ecclesiam S. Clementis
de Balbino, ecclesiam S. Mariae de Tre-
vio, ecclesiam S. Georgii ad Ornanum,
ecclesiam S. Rufinae de Aquilano, eccle-
siam Sancti Angeli de Puteo, eccle-
siam Sanctae Mariae de Rubelia, eccle-

Exordium.

Bona ad Pen-
nensem Ecclesiam
spectantia con-
firmantur;

Damnatur
etiam ab lon-
gocentium cum eo-
rumdem au-
ctore, et secta-
toribus.

siam Sancti Laurentii de Fabrica, ecclesiam Sanctae Mariae de Brituli, ecclesiam S. Iohannis in Balneo, ecclesiam S. Mariae de Podio. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quae igitur in futurum ecclesiastica vel secularis persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Innocentii PP. Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinen. episcopus ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Petrus card. tit. Pastoris ss.

Ego Guido presb. card. S. Caeciliae ss.

Ego Gregorius diac. card. tit. Ss. Sergii et Bachi ss.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere ss.

Ego Thomas S. R. E. diac. card. ss.

Datum Later. per manus Aymerici S. R. E. diac. card. et cancellarii, vi kalend. novemb., indict. iv, incarnat. dom. anno MCXL, pontificatus vero dom. Innocentii Papae II anno xi.

Dat. die 26 octobris anno Domini 1140, pontif. anno xi.

LXIX.

Coenobium sanctimonialium, in Tulba noviter constructum, in protectione Sedis Apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Ordinem monasticum inibi servari decernitur. — Bona ad illud pertinentia confirmantur. — Abbatissam a sanctimonialibus eligi; advocatum vero ab abbatissa statuitur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus sanctimonialibus, in Ecclesia Beati Lamberti martyris Tulbensi regularem vitam professis tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis positum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deest libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et praefatam ecclesiam, in qua divino mancipatae estis obsequio, sub S. Petri et nostra protectione suscepimus, et praesentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus secundum beati Benedicti regulam perpetuo inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona, ipsa Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque posteris, et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: alodium videlicet, et beneficium in Tulba, quod Gerlacus, et coniux eius Regelinde, devotionis intuitu cum multis aliis bonis suis Fuldensi monasterio tradiderunt, quemadmodum a bonae memoriae Conrado ipsius mona-

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Ordinem monasticum inibi servari decernitur.

Bona ad illud pertinentia confirmantur.

(1) Ex authographo editit Fridericus Schannat, n. xxviii Probat. dioecesis et hierarch. Fulden

Decretum immunitatis a quacumque molestia at violentia etc.

Innocentii PP.

et S. H. Ecl. cardinalium subscriptiones.

sterii abbate, fratrum suorum, et praedicti Gerlaci consilio, cum quibusdam aliis bonis postmodum vobis religionis intuitu concessum est: allodium Evernide: villa Luvris: Hamelembure v mansos et dominicale: Erdale vii mansos, in alia villa eiusdem nominis: dimidium mansum unius Lathonis, et quidquid praefatus Gerlacus et uxor eius habuerunt Franchenborne et Wolfchershlegere: allodium Vostat, quod dedit uxor ipsius Gerlaci: parochiam ipsius loci, et villam unam Voëstensasse: decimationem dominicalium Hamelembure: et dominicalis Thiebac: prohibemus etiam, ut nulla ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praepo- natur, nisi quam sorores communi assensu, vel pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, providerint eligendam. Praepo- situs quoque nullus ibi alius praepo- natur, nisi quem abbatissa communi sororum consilio sibi idoneum elegerit. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere pertur- bare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, earum, pro quarum con- servatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Ful- densis monasterii iustitia et reverentia: si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitu- tionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove com- monita, si non satisfactione congrua emen- daverit, potestatis honorisque sui digni- tate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cogno- scat; et a sacratissimo Corpore ac San- guine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cun- ctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua- tenus et hic fructum bonae actionis per- cipiant, et apud districtum Iudicem prae-

Abbatissam a saecutioniali- bus eligi; ad- vocalum vero ub abbatissa statuitur.

Solitas conclu- siones.

mia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae Innocentii PP. episcopus ss.

Ego Albericus Hostiensis episcopus et S. R. Eccl. subscripsi. cardinalium subscriptiones.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Guido sanctae Romanae Ecclesiae indignus sacerdos subscripsi.

Ego Guido presb. card. tit. S. Caeciliae subscripsi.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae subscripsi.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Guido diac. card. Sanctorum Cosmae et Damiani subscripsi.

Ego Octavianus diac. card. tit. Sancti Nicolai in Carcere subscripsi.

Data Laterani per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et bibliothecarii, xv kal. aprilis, iudictione x, incarnationis dominicae anno MCXLI, pontificatus vero domni Inno- centii II anno XIII (1).

Dat. die 18 martii anno Domini 1141, pontif. anno XII.

LXX.

Confirmatio donationis a Godefrido epi- scopo Florentino, caeterarumque dona- tionum factarum monasterio monialium S. Ambrosii Florentin. dioecesis (2).

SUMMARIUM

Confirmantur donationes factae monast. Flo- rent., ei que recipiendi oblationes tam pro vivis quam pro defunctis conceditur fa-

(1) Vides, lector, quantas hic quoque ambages praeselerunt notae hae chronologicae, quas mi- rum est non advertisse relatorem, caeteroquin, ut ex eius colloquio saeptus nobis coniecisse licuit, sapientissimum. Muta igitur, si vis, indict. x in quartam, et annum pontif. Innocentii XII in XII, ut conveniant cum anno 1141. (2) Ex tom. I Ital. Sac., ubi de archiepp. Florentinis.

cultas. — Immunitas. — Solitae clausulae — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones. (It. T.).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectae filiae Caeciliae abbatissae monasterii Sancti Ambrosii de Petra-Plana, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum mansuris.

Ad hoc universalis Ecclesia, etc. usque fatigetur. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris rationalibus postulationibus elementer annuimus, et praefatum Beati Ambrosii monasterium, quod in Florentino episcopatu situm est, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu instis aliis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus illibata permaneant; in quibus et ecclesiam Sancti Michaelis in Palchito, sitam infra civitatem Florentinam, cum omnibus suis appendiciis a Godefrido episcopo Florentino vobis canonice concessam, et suo scripto firmatam, proprio nomine duximus adnotandam: salva Ecclesiae Florentinae canonica reverentia. Recipiendi etiam oblationes, tam pro vivis quam pro defunctis absque alicuius contradictione liberam vobis concedimus facultatem. Sepulturam quoque ipsius liberam esse sancimus, ut quicumque se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint, nullus obstat: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum vestrum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vestris, et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis

profitura. Si qua igitur ecclesiastica etc. Cunctis autem etc. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Anselmus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Martinus presb. card. tit. Sancti Stephani in Coelio monte ss.

Ego Boethius presb. card. tit. Sancti Clementis ss.

Ego Guido presb. card. tituli Sanctae Caeciliae ss.

Ego Thomas presbyter cardinalis tituli Vestinae ss.

Ego Gregorius diacon. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diaconus card. S. Gregorii ad Velum-Aureum ss.

Ego Vassallo diaconus cardin. Sancti Eustachii ss.

Ego Ubaldus diaconus cardin. Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis tit. Sancti Nicolai in Carcere ss.

Datum Laterani per manum Aymerici sanctae Romanae Ecclesiae diaconi card. et cancellarii, iv nonas maii, indict. iv, incarnationis dominicae anno MCXLI, pontificatus vero domni Innocentii Papae II anno XII etc.

Dat. die 12 maii anno Domini 1141,
pontif. anno XII.

LXXI.

Confirmatio concordiae, initae inter abbatem Cluniacensem et monachos S. Benedicti super Padum, in controversia, an hoc monasterium illi subiaceat, in abbatibus praesertim electione (1).

SUMMARIUM

Series facti, et rationes utraque ex parte productae. — Iudices super huiusmodi (1) Ex Biblioth. Clun. Martini Marrier, col. 1403.

Confirmatio
dominus factae
monasterio
Florentino;

Etque recipiendi
oblationem
pro vivis
quam pro
defunctis
conceditur
facultas.

Immunitas.

Solitae clausulae.

Innocentii PP.

et S. R. E. Cardinalium subscriptiones.

controversia delegati. — Concordia inter utramque partem inita: — Concordia haec a Pontifice confirmatur.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati, et conventui Clun., salutem et apostolicam benedictionem.

Venientibus ad Apostolicam Sedem dilectis filiis S., monacho vestro, ac H. monasterii S. Benedicti super Padum, procuratoribus, idem S. proposuit coram nobis, quod cum monasterium memoratum a felicis recordationis G. Papa praedecessore nostro, Hugoni praedecessori tuo, fili abbas, et successoribus eius, fuerit dudum commissum, ut in eius gubernatione atque custodia potestatem haberent, et studium procurationis impenderent: ac obeunte abbate ipsius loci, eorum diligentia provideret, ut in loco regiminis iuxta beati Benedicti regulam persona subrogaretur idonea; et quicquid in monasterio in augmentum et observantiam monasticae religionis institui vel emendari etiam oporteret, eorum semper dispositione ac magisterio impleteretur, prout in felicis memoriae Lucii et Clementis, praedecessorum nostrorum authenticis asseruit contineri; abbas et fratres monasterii supradicti debitam tibi, fili abbas et Ecclesiae tuae obedientiam et reverentiam subtrahentes, super praemissis, et aliis, iniuriosi tibi et graves existunt. et a tua et Ecclesiae tuae subiectione se ac monasterium suum subtrahere molientes; iidem quoque fratres abbatem sibi eligere non formidant absque tua et fratrum tuorum conventiva et consensu. Procurator vero monasterii S. Benedicti proposuit ex adverso, quod cum monasterium ipsum ad ius et proprietatem Ecclesiae Romanae pertineat, et per privilegia Pontificum Romanorum fuerit ab antiquo libertate donatum, tibi vel Ecclesiae tuae subesse vel respondere in aliquo minime tenebatur; quinimo ad fratres eiusdem loci tam dispositio (1) quam abbas electio perti-

(1) Forte depositio.

nebat; adiciens, quod, et si ius aliquod praedictorum privilegiorum intuitu Clun. Ecclesiae competierit, illud penitus est absorptum, cum hactenus neglexerit uti eis (1), et monasterium supradictum longissimo tempore plena fuerit libertate gavissimum. Proposuit insuper, idem monasterium super capitalis praenotatis per bonae memoriae Eugenii Papae praedecessoris nostri sententiam absolutum. Cum ergo super his, et quibusdam aliis, procuratores ipsi non desinerent altercari, et per venerabiles fratres nostros I. Sabinensem et N. Tusulanum, episcopos, de mandato nostro fuerit de amabili compositione tractatum, nobis mediantibus demum inter procuratores ipsos huiusmodi compositio intervenit; ut cum in monasterio saepedicto fuerit abbatis electio celebranda, fratres eiusdem loci absque requisitione vestra personam idoneam regulariter sibi eligant in abbatem, qui si concorditer electus extiterit, munus benedictionis accipiat, et libere administret, nulla super his a vobis licentia expetita: ita videlicet quod is, qui fuerit in abbatem electus, intra spatium primi anni unum vel duos fratres cum suis literis ad vos dirigat, in quibus tibi, fili abbas, et successoribus tuis, super observantia monastici ordinis obedientiam repromittat; et tunc Clun. abbas vel per se, vel per alium, ad monasterium memoratum accedat, ab abbate ipsius loci corporalem super ordinis observantia obedientiam recepturus; vel transmissas sibi literas, si maluerit, in testimonium obedientiae sibi promissae reservet. Quod si abbatis electio fuerit in discordia celebrata, pro dirimendo huiusmodi dissensionis articulo ad Sedem Apostolicam recurratis. Item abbas et monachi supradicti loci de quadriennio in quadriennium aliquem ex confratribus suis ad capitulum Cluniacense transmittant, qui audiat et recipiat, quae ibidem fuerint super observantia ordinis constituta. Praeterea quolibet quadriennio Clun.

(1) Forte eo. (n. r.)

Serjes facti, et rationes utraque ex parte productae.

Indices super huiusmodi controversia delegati:

Concordia inter utramque partem inita.

abbas duos ex fratribus suis mittat ad visitandum monasterium saepedictum, quibus decenter ac benigne receptis, ab eodem monasterio moderata procuratio tribuatur: et ipsi, ablati eiusdem loci consilio requisito, corrigant, si quid in ipso monasterio circa monachos et conversos, aliasque personas corrigendum invenerint, et statuunt, quod circa eos fuerit statuendum. Si vero aliquid corrigendum in abbate invenerint, ad Rom. Pontificem illud referant, et sicut ipse mandaverit, in eius correctione procedant. Cum autem Clun. abbas ad monasterium saepesatum accesserit, abbas eiusdem loci ei, tanquam priori abbati, cedat in choro, capitulo, et in mensa. Abbas vero Clun. in membris corriget, quod fuerit corrigendum: si quid forte in abbatis persona correctione dignum invenerit, id ad aures Romani Pontificis proferre procuret, ut iuxta beneplacitum eius in Christo negotia procedant. Praeterea Clun. abbas ad monasterium iam dictum accedet cum viginti quinque equitaturis, et triginta personis; fratres vero, cum illuc causa visitationis accesserint, quatuor equitaturis, et sex personis tantummodo sint contenti. Ut igitur in perpetuum compositio superscripta, de procuratorum assensu facta, inviolabiliter observetur, nos eam auctoritate apostolica confirmamus, statuantes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam vestrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, se noverit incursurum.

Datum Viterbii iv idus iulii, pontificatus nostri anno xii.

Dat. die 12 iulii anno Domini 1141,
pontif. anno xii.

LXXII.

Confirmatio bonorum omnium monasterii S. Bartholomaei Fesulan. diocesis, cui nomalla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apost. recipitur, — Eiusque bona omnia confirmantur; — Episcopalis sedes illuc non transferenda declaratur. — Abbas a monachis eligendus; et a Fesulano episcopo, si catholicus fuerit, consecrandus decernitur. — Libera declaratur pro defunctis cuiuscumque generis sepultura. — Omnimoda exemptio a decimarum solutione et ab omni interdictione datur. — Solitae conclusiones. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gregorio abbati Sancti Bartholomaei, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regulariter constitutis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus, et Beati Bartholomaei apostoli monasterium, quod iuxta montem Fesulanae civitatis situm est, cum omnibus suis pertinentiis, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuantes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis aliis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium S. Salvatoris de Alena cum ecclesia S. Potiti, ecclesiam S. Martini

Exordium

Monast. sub protectione Sedis Apost. recipitur,

Eiusque bona omnia confirmantur;

Concordia haec a Pontifice confirmatur.

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. III, ubi de episcopis Fesulanis.

in Fugnano, in Campo Novoli ecclesiam S. Martini cum decimis et omnibus suis pertinentiis et adiacentiis, et quidquid in Bononiensi episcopatu praefatum monasterium habere cognoscitur: in Capraia medietatem ecclesiae S. Christinae, in Ripula ecclesiam S. Salvatoris, ecclesiam S. Michaelis de Marene, in Ripalta ecclesiam S. Andreae, ecclesiam S. Donati de Fronzano, in Biviliano medietatem ecclesiae S. Mariae, curtem de Sancto Dominno cum omnibus decimationibus suis, curtem de Papiana cum pertinentiis suis, et quicquid in plebe Sancti Donati de Calenzanu possidere dignoscitur, cum decimis, et suis pertinentiis, sive in plebe Sancti Stephani de Campi, seu in plebe S. Martini in sito Brozzi, vel etiam in plebe S. Iuliani in Septimo, aut infra plebem S. Ioannis de Signa, cum decimis, et omnibus earum pertinentiis: villas quoque et alias possessiones, sicut in privilegio et donatione bonae memoriae Iacobi episcopi Fesulani nominatim vobis concessae sunt. Prohibemus etiam, et apostolica auctoritate interdicens, ne alicui omnino liceat, idem monasterium in alium ordinem transmutare, vel episcopalem sedem ibi transferre, absque Rom. Pontificis auctoritate. Obviente te vero, nunc eiusdem loci abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia praeponatur, nisi quem fratres ipsius loci communi assensu, vel pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam, canonice providerint eligendum: qui Fesulano episcopo, si canonicus fuerit, et gratiam atque communionem Sedis Apostolicae habuerit, eamque gratis, et absque aliqua pravitate exhibere voluerit, benedictionem suscipiat. Alioquin, liceat ei quemcumque maluerit adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quae postulatur, indulgeat. Sepulchrum quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotio, et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint, nisi forte excommunicati

sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae. Monasterium quoque S. Salvatoris de Alena, quod sub eundem S. Bartholomaei monast. esse cognoscitur, liberam sepulturam concedimus, sicut etiam haecenus habuisse dignoscitur; laborum quoque manuum vestrarum decimas, tam vobis quam vestro monasterio Sancti Salvatoris, in usus pauperum habendas largimur. Prohibemus insuper, ut nulli omnino hominum fas sit, eidem monasterio, sive S. Salvatoris monasterio, divinum officium interdicens, praeter Romanum Pontificem, aut legatum ipsius: vel indebitas exactiones imponere: seu aliquibus iniustus vexationibus ausu temerario fatigare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episc. ss.

Ego Stephanus Praenestinus episc. ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Martinus presb. card. S. Stephani in Coelio monte ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinae subscripsi.

Ego Boethius presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Guido presb. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Octavianus diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere ss.

Ego Guido diac. cardinalis S. Apollinaris ss.

Datum Laterani per manum Baronis cappellani et scriptoris, x kal. octob., ind. v, incarn. dominicae anno MCXLI, pontificatus vero domni Innocentii II anno XII.

Dat. die 22 septembris anno Domini 1141; pontif. anno xii.

Episcopalis sedes illic non transferenda declaratur.

Abbas a monachis elizendus: et a Fesulano episcopo, si catholicus fuerit, considerandus decernitur.

Libera declaratur pro defunctis cuiuscumque generis sepultura.

Omnimoda exemptio a decimarum solutione et ab omni interdictione datur.

Solite conclusiones.

Innocentii PP.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

LXXX.

Monasterium Reicherspergense sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur, confirmatisque bonis omnibus, plura monachis et praeposito conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apost. recipitur. — Bonaque omnia et possessiones ei confirmantur. — Decimas ab eo exigi prohibetur. — Monachi ordinarii jurisdictioni subiiciuntur. — Advocato vero omnis monast. gravandi facultas adimitur. — Praepositum a solis monachis eligi decernitur. — Monasterium liberum ab omni molestia declaratur; — Salvo tamen iure Salzburg. archiep. et episc. Patavien. — Violatores paginae huius anathemate percutiuntur. — Praepositus facultate donatur canonicis subiiciendi poenis monachos, si a monasterio absque eius licentia, et admoniti, ad claustra redire recusaverint. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gerholo Reicherspergensis Ecclesiae praeposito, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, et iustis petentium desideriis congruum decet nos impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, venerabilis fratris nostri Conradi Salzburgensis archiepiscopi precibus inclinati, petitiones vestras rationabiles libenter admittimus, et monasterium vestrum, quod est in episcopatu Pataviensi, et fundo Salzburgensis Ecclesiae situm, in quo divino mancipati estis officio, sub Apostolicæ Sedis ac nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut tam in vestro quam in monasterio sanctimonialium vobis subdito, ordo canonicus iuxta B. Augustini regulam perpetuis temporibus inviolabiliter con-

Monasterium sub protectione Sedis Apost. recipitur;

servetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet et plebem Reicherspergensem cum decima et iure parochiali, capellam S. Martini cum suis pertinentiis, vineas in Aschab, villam Crovat, et reliqua praedia, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet et plebem Reicherspergensem cum decima et iure parochiali, capellam S. Martini cum suis pertinentiis, vineas in Aschab, villam Crovat, et reliqua praedia, a praenominato fratre nostro Salzburgensi archiepiscopo Ecclesiae vestrae collata, Hostat, et alia praedia, quae Rnopertus obtulit, praedia, quae Fridericus donavit, praedia, quae fuerunt Eglolfi et Eberhardi, cum eorum decimis, ab episcopo Frisingensi vobis concessis, et vineas emitas in Eremesa, et ea, quae dux Luitpoldus contulit. Sane laborum vestrorum, quas propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino clericus sive laicus decimas a vobis exigere praesumat. Ecclesiastica nimirum sacramenta a dioecesano accipietis episcopo, vel a Salzburgensi archiepiscopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicæ Sedis habuerint, et si ea gratis et sine pravitate voluerint exhibere; alioquin, liceat vobis pro eorumdem sacramentorum susceptione catholicum, quem maueritis, adire antistitem; qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Et quia sic locus vester est institutus, ut Salzburgensis Ecclesiae principalis advocatus, ipsius quoque loci sit advocatus, neque ipsi, neque alieni subadvocato eius, eundem locum liceat iniustus gravaminibus infestare. Quod si fecerit, et vobis conquerentibus, non emendaverit,

Bonaque omnia et possessiones ei confirmantur.

Decimas ab eo exigi prohibetur.

Monachi ordinarii jurisdictioni subiiciuntur.

Advocato vero omnis monast. gravandi facultas adimitur.

(1) In Chronico monasterii huius edidit Gewold., pag. 171.

(1) Patella salis, est salina, locus nimirum in quo sal conficitur. (n. r.)

Præpositum a
solis manebis
eligetur.

consilio et auxilio præfati archiepiscopi, ipsa advocata ab inutili auferatur, et alius loco eius substituitur. Obvenite vero te, unne eiusdem loci præposito, vel ad alterius Ecclesie regimen transeunte, sive tuorum quolibet successore, nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia substituat vel præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, et B. Augustini regulam, canonice providerint eligendum. Sepulcrum quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, extremæ voluntati et devotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati: salva tamen iustitia matricis Ecclesie.

Monasterium
liberum ab omni
molestia de-
claratur.

cernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum cœnobium temere perturbare, aut eius bona, vel possessiones auferre, vel ablatas temere retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactio- nibus vel molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Salzburgensis archiepiscopi et Pataviensis episcopi debita iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove com- monita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo

Præpositus fa-
cultate donatur
canonicis sub-
sistendi pœnis
monachos, si a
monasterio abs-
que eius licen-
tia, et admoniti,
aut claustra re-
dire recusaverint.

examine districtæ ultionis subiaceat. Ad- dentes etiam interdicens, ut nemini professionis vestræ facultas sit alienius levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine præpositi vel congregationis licentia de claustra discedere; quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum sine com- munitum literarum cautione cum susci-

piat, quando videlicet in Ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino præstante, vigerit. Si vero, secundo vel tertio vo- catus, redire contempserit, liceat eiusdem loci præposito canonicam in eo proferre sententiam. Cunctis autem eidem Eccle- siæ iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fruc- tum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ re- tributionis inveniant. Amen.

Ego IXXOCERTUS catholice Eccl. episc.

Ionocentii PP
et S. R. Eccl
cardinalium
subscriptions.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Albericus Hostiensis episcopus.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Martyrius presb. card. tituli S. Stephani.

Ego Boethius presb. card. tituli S. Clementis.

Ego Petrus presb. card. de tit. Pastoris.

Ego Ubaldu presb. card. tit. S. Præ- xedis.

Ego Ubaldu presb. card. tit. Ss. Ioan- nis et Pauli.

Ego Vassallo diac. card. S. Eustachii.

Ego Petrus diac. card. S. Mariæ de Porticu.

Dat. Laterani vi id. ian. per manum Gerardi sanctæ Romanæ Ecclesie presb- yteri card. et bibliothecarii, indict. v.

Dat. die 8 ianuarii anno Domini 1142,
pontif. anno xii.

LXXIV.

Confirmatio bonorum, ad Tolosanam Ec- clesiam pertinentium, quæ nullo modo auferri vel alienari posse, statuitur (1).

SUMMARIUM

Ecclesia Beati Stephani Tolosan. sub pro- tectione Sedis Apostolicæ suscipitur; — Eiusque bona omnia confirmantur; — Quæ nec post episcopi obitum pervadi, nec alio modo vendi aut alienari sine ca-

(1) Ex tom. 1 Gallie Christ., edit. an. 1656,
pag. 685.

putili consensu statuitur. — Decretum immunitatis. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Raimundo Tolosano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ex inuncto nobis a Deo apostolatus officio, fratres nostros tam vicinos, quam longe positos debemus diligere, et Ecclesiis in quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare. Eapropter, venerabilis frater Raimunde episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et Tolosanam B. protomartyris Stephani Ecclesiam, cui Deo auctore processu dignoeris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Praeterea apostolica auctoritate interdiximus, ut nullus laicus sive clericus in tuo, vel tuorum successorum obitu, episcopalia bona pervadat, aut res ecclesiasticas distrahat; sed ad opus Ecclesiae, et episcopi substituendi, in oeconomia et archidiaconorum maneant potestate. Prohibemus etiam, ut eadem bona sine tuo vel successorum consilio, vel senioris partis capituli ipsius Ecclesiae, nullus vendere, vel impignorare, seu quolibet modo alienare praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam

sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus.

Himnarius Tusulanus episcopus.

Guido S. Romanae Ecclesiae indignus sacerdos.

Martinus presb. cardin. tit. S. Pastoris.

Guido presb. card. tit. S. Caeciliae.

Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi.

Otto diaconus cardin. S. Georgii ad Velum Aureum.

Guido diaconus cardin. Ss. Cosmae et Damiani.

Geraldus diaconus cardin. S. Mariae in Dominica.

Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere.

Petrus card. Sanctae Mariae in Porticu.

Nicolus diacon. card. sanctae Romanae Ecclesiae.

Datum Lat. per manum Gerardi S. Roman. Eccl. presbyteri card. ac bibliothecarii. xiii kal. maii, indictione v, incarn. MCXLII, pontificatus vero Innocentii II Papae anno XIII.

Dat. die 19 aprilis anno Domini 1142, pontif. anno XIII.

Solite etiam
subscripsi.

Innocentii PP.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ecclesia Beati
Stephani Tolo-
san. sub pro-
tectione Sedis
Apostolicae sus-
cipitur;

Eiusque bona
omnia confir-
mantur;

Quae nec post
episcopi obitum
pervadi, nec
suo modo vendi
aut alienari
hinc capituli
consensu sta-
tuitur.

Decretum im-
munitatis.

LXXV.

B. Eusebii canonicorum Vercellen. Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, cuius bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — B. Eusebii Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Bona eius omnia firma semper declarantur, et libera ab omni vexatione. — Anathemati subiiciuntur, qui haec statuta violaverint. — Innocentii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Abraham archiepiscopo et canonicis maioris Vercellensis Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Aequitatis et iustitiae ratio persuadet, nos Ecclesiis perpetuam rerum suarum firmitatem et vigoris inconcussi monimenta conferre; non enim decet, clericos in sortem Domini vocatos perversis malorum hominum molestiis agitari, et temerariis quorumlibet vexationibus fatigari; similiter et praedia, usibus secretorum coelestium dedicata, nullas potentum vagarias, nihil debent extraordinarium sustinere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et B. Eusebii Vercellensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrique successoribus, et per vos eidem Ecclesiae in perpetuum, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: curtem Caresianam, Viliacum, montem

B. Eusebii Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

Bona eius omnia firma semper declarantur, et libera ab omni vexatione.

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., ubi de Vercellensibus episcopis.

Galliani cum omnibus appendiciis suis, Portum Servi; praeterea antiquas et rationabiles consuetudines ipsius Ecclesiae ratas manere ceusemus. Nulli ergo omnino hominum liceat, praedictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu vexationibus fatigare: salvis privilegiis scilicet Romanae Ecclesiae, et episcopi Vercellensis canonica reverentia. Si quis contra haec temere venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, et in extremo iudicio ultioni subiacet. Amen, amen.

Anthemati subiiciuntur, qui haec statuta violaverint.

EGO INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Innocentii PP.

Ego Conradus Sabinensis episcopus. et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.
 Ego Albericus Ostiensis episcopus.
 Ego Martinus presb. card. S. Stephani.
 Ego Guido S. R. E. indignus sacerdos.
 Ego Statius presb. card. tit. S. Sabinae.
 Ego Guido presb. card. S. Chrysogoni.
 Ego Rainerius presb. card. tituli S. Priscae.
 Ego Petrus presb. card. tit. Pastoris.
 Ego Goizo presb. card. tit. S. Caeciliae.
 Ego Ualdus presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli.
 Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae.
 Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Auri.
 Ego Guido diac. cardinalis Ss. Cosmae et Damiani.
 Ego Greg. diac. card. Ss. Sergii et Bacchi.
 Ego Vassallo diac. card. S. Eustachii.
 Ego Ualdus diac. card. in Via Lata.
 Ego Gerardus diaconus S. Mariae in Dominica.
 Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere.
 Ego Guido S. R. E. diac. card.
 Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Porticu.
 Ego Guido S. R. E. diac. card.
 Datum Laterani per manum Gerardi

S. R. E. presb. card. ac bibliothecarii, vii kal. maii, indict. ii, incarnationis dom. anno mclxii, pont. D. Innocentii II Papae anno xiiii.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 1142, pontif. anno xiii.

LXXVI.

Monasterium de Letdecumba, a Stephano Anglorum rege Cluniacensi monasterio donatum, eidem confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. de Letdecumba monasterio Cluniac. confirmatur. — Solitae clausulae. — Innocentii PP. et S. R. Eecl. cardinalium subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicae Sedis regimine, disponente Deo, promoti sumus, ut piis votis assensum praebere, atresque nostras inclinare iustis petitionibus debeamus; quia, sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et iusta postulantium non est differenda possessio. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus gratum impertientes assensum, monasterium de Letdecumba, quemadmodum ad (2) illustri viro Stephano Anglorum rege, cum consuetudinibus et libertatibus illi pertinentibus, et omnibus suis appendiciis, de proprio dominio suo vobis devotionis intuitu concessum est, et scripto suo firmatum, pro centum videlicet marcis argenti, quas Henricus bonae memoriae Anglorum rex, praedecessor illius, de thesauro suo annis singulis persolvendis vobis concesserat, auctoritate apostolica vobis, et per vos Cluniacensi monasterio, confirmamus, et praesentis scripti pagina communimus. Si qua igitur in futurum

(1) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier., col. 340. (2) *Lego ab. (n. τ.)*

ecclesiasticae saecularisque persona, huius nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; observantibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae

Solitae clausulae.

Innocentii PP.

- Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.
- Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.
- Ego Martinus presb. cardinalis tit. S. Stephani ss.
- Ego Statius presb. cardinalis tituli S. Sabinae ss.
- Ego Guido presb. cardinalis tituli S. Chrysogoni ss.
- Ego Goizo presb. cardinalis tituli S. Caeciliae ss.
- Ego Ubaldus presb. cardinalis tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.
- Ego Rainerius presb. cardinalis S. Priscae ss.
- Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.
- Ego Guido diaconus card. Ss. Cosmae et Damiani ss.
- Ego Gerardus card. S. Mariae in Domnica ss.

et S. R. Eecl. cardinalium subscriptiones.

Exordium

Monast. de Letdecumba monasterio Cluniac. confirmatur.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere ss.

Ego Petrus diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Datum in Monte Tiburtino per manum Gerardi S. R. E. presb. card., ac bibliothecarii, xiv kal. iunii, ind. v, incar. dominicae anno MCXLII, pontificatus vero domini Innoc. II Papae anno XIII.

Dat. die 19 maii anno Domini 1142,
pontif. Innocentii anno XIII.

LXXXVII.

*Ad omnes archiepiscopos et episcopos
in idem argumentum (1).*

SUMMARIVM

Exordium. — Monasterium sub ius B. Petri recipitur. — Indulgentia concessa illius Ecclesiam visitantibus. — Immunitas. — Poenae contra violatores privilegii huius (R. T.)

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Liberalitatis laudabile genus est, ut qui se beato Petro, et sanctae Romanae Ecclesiae, humili devotione exponunt, maiorem familiaritatis praerogativam et digniora beneficia sortiantur. Quam gratum Deo Cluniacense monasterium famulatum impendat, et quantum apud homines nitore religionis fulgeat, Ecclesia Dei novit, et vehementer exultat. Aequitatis igitur postulat ratio, ut idem locus apostolicae dilectionis privilegio gaudeat, et tam in capite, quam in membris libertatem obtineat. Nos siquidem monasterium ipsum, quod specialiter ad ius beati Petri, et sanctae Romanae Ecclesiae spectat, per nos ipsos visitavimus; et eodem die, quo, revolutis multorum annorum spaciis, praedecessor noster felix memoriae Papa Urbanus ibidem maius altare consecra-

verat, cum archiepiscopis et episcopis, qui nobiscum convenerant, cooperante Spiritus Sancti gratia, idem monasterium solemniter dedicavimus. Devotioni quoque et humilitati fidelium, qui pro amore Dei, et ipsius loci reverentia in anniversario dedicationis illuc convenerint, prospicientes, ipsis quadraginta dies poenitentiae sibi iniunctae, de gratia Dei confisi, B. apostolorum Petri et Pauli auctoritate remisimus. Statuimus etiam, ut immunitas eiusdem coenobii inviolata et integra futuris temporibus conservetur, ut si quis infra terminos banni, qui ab eodem praedecessore nostro circa Cluniacum constituti sunt, scienter hominem capere, vulnerare, vel res eius auferre praesumpserit, excommunicationis sententia precellatur, quousque ablata restituat: et abbati ac monachis pro illata iniuria congrue satisfaciatur. Ad haec adicientes decrevimus, ut quicumque Cluniacenses monachos, vel eorum socios coeperint, aut ea, quae portaverint vel conduxerint, excommunicationi subiaceant. Si vero aliqui absque ipsorum monachorum praesentia ea quae ad victum vel vestitum fratrum in Cluniacensi coenobio Domino servientium pertineant, alicubi depraedati fuerint, nisi infra quadraginta dies commoniti ablata restituerint, eos anathemati subiacere praecipimus, et in terra eorum prohibemus officia celebrari: loca quoque, in quibus se receperint, donec praesentes fuerint, a divinis obsequiis, praeter infantium baptismum, et morientium poenitentias, cessare praecipimus; et nullus eorundem praesumptorum, praeter timorem mortis, nisi a Romano Pontifice absolvatur. Porro quisquis praefatis fratribus, ubicumque manentibus, quaelibet alia, praeter ea quae superius enumeravimus, abstulerit, nisi infra quadraginta dies post nostram commotionem ablata restituerit, excommunicationi subiaceat, nec absolvatur, donec capitale reddat, et congrue satisfaciatur. Quod si haec perpetrata esse noveritis, aut clamor super

Indulgentia concessa illius Ecclesiam visitantibus.

Immunitas.

Poenae contra violatores privilegii huius.

Monasterium sub ius beati Petri recipitur.

(1) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier, col. 1540.

hoc ad aures vestras pervenerit, vobis praecepientes mandamus, quatenus praefatam animadversionis sententiam per vestras faciatis parochias firmiter observari.

Datum Valentiae, VIII idus martii.

Datum die 8 martii.

LXXVIII.

Item confirmatio donationis loci, cui nomen de Prins, cum suis pertinentiis (1).

SUMMARUM

Exordium. — Confirmatur donatio a Girino facta monachis Cluniacensibus — Decretum immunitatis. — Solitae clausulae (R. T.).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiis, Petro abbati, et monachis Cluniacensibus, in perpetuum.

Exordium.

Ex Apostolicae Sedis administratione, quae extraordinaria sunt, volumus corrigere: et quae ordinata, ad meliorem statum deducere; et ut in suae bonitatis firmitate permaneant, vigore ecclesiastico roborare. Eapropter, dilecti in Domino filii, donationem a Girino, et fratribus, de loco, qui dicitur Prins, cum suis pertinentiis, Remis in palatio venerabilis fratris nostri Rainaldi archiepiscopi nobis factam, vobis concedimus, donamus et tradimus, ac per praesentis scripti paginam confirmamus. Nulli ergo omnino hominum fas sit, praefatum locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia domino et possessioni Clun. monasterii perpetuo integra conserventur. Si quis autem huic nostrae constitutionis temerario ausu contraire tentaverit, si reatum suum non correxerit, a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; conservantibus autem sit pax Domini nostri

(1) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier, col. 1540.

Confirmatur donatio a Girino facta monachis Cluniacensibus.

Decretum immunitatis.

Solitae clausulae.

Solitae clausulae.

Iesu Christi, quatenus intervenientibus beatorum apostolorum Petri et Pauli meritis aeternae vitae praemia cum sanctis omnibus percipere mereantur.

Datum Remis, II kal. novembris.

Dat. die 31 octobris.

LXXIX.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Rotensis ordinis S. Benedicti, quod sub protectione Sedis Apostolicae fore, liberumque ab omni laicali iurisdictione, declaratur (1).

SUMMARUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur. — Bona omnia ad illud spectantia confirmantur. — Decretum ut ordo monasticus regulariter in eo servetur. — Decimas ab eodem exigi; — Abbatem vel advocatum ab alio praeterquam a monachis eligi posse vetat; — Molestiamque ullam eidem inferri interdicit. — Haec omnia sub anathematis poena servanda esse declarat. — Innocentii PP. et nonnullorum ex S. R. Eccl. cardinalibus subscriptiones.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bertrico abbati Rotensis monasterii, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiri effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum Sanctorum Marini et Aniani monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub. B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegii communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum

(1) Ex Hundii Metrop. Salisburg. tom. III.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

Bona omnia ad illud spectantia confirmantur.

vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sancimus etiam, ut ordo monasticus secundum B. Benedicti regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur; atque nulli fratrum post factam professionem proprium quid habere liceat, sed in abbatis sui obedientia cum omni humilitate permaneat. Laborum quoque vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino clericus vel laicus decimas a vobis exigere praesumat. Obveniente vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quolibet surreptionis astutia vel violentia praeponat; sed liceat vobis communi consilio, vel parti consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam, absque ullius contradictione abbatem eligere. Porro loci vestri advocatum nullus invadere vel usurpare praesumat, nisi quem abbas et fratres secundum Deum, et utilitatem ipsius monasterii ibi providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad iudicium autem hu-

ius a Sede Apostolica perceptae protectionis bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annualiter persolvitis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris

nostris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego INNOCENTIUS catholicae Ecclesiae Innocentii PP. episcopus ss.

Ego Stephanus Praenestinus episc. ss. et nonnullorum ex S. B. Eccl. cardinalibus subscriptiones.
Ego Guido sanctae Romanae Ecclesiae indignus sacerdos ss.

Ego Boethius presb. cardinalis tit. S. Clem. ss.

Ego Ubaldus diac. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Dat. Lat. per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. ac bibliothecarii, vii idus decembr., indict. vi, incarnat. dominicae, anno MCLII, pontificatus vero domini Innocentii II PP. anno xiii.

Dat. die 6 decembris anno Domini 1142, pontif. anno xi.

LXXX.

Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii S. Columbani Bobien. dioecesis ordinis Cassinen., quod sub protectione B. Petri recipitur (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Bobien. monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; — Eiusque bona enumerantur et confirmantur. — Decimas bonorum huiusmodi a nemine exigendas declarat; — Monachis vero, ordinationes recipere, altariumque conse-

(1) Ex archiv. Bobiensi edidit Margarinus, Bullar. Cassin., par. II.

Decretum ut ordo monasticus regulariter in eo servetur.

Decimas ab eodem exig.

Abbatem vel advocatum ab alio praeterquam a monachis eligi posse vetat;

Molestiamque illam eidem inferri interdicitur.

Haec omnia sub anathematis poena servanda esse declarat.

erationes a quolibet episcopo conceditur Bobien. sede vac. — Decretum immunitatis pro monast. quiete. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servorum Dei, dilectis filiis Oglerio abbati Sancti Columbani Bobien., eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et salutem consequendam pertinet, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte in Domino fili, venerabilis fratris Simeonis vestri episcopi iustis precibus inclinati, Beati Columbani ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis privilegii patrocinio communitus; stantes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum possidetis iuste et canonice, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis causis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: curtem S. Martini cum ecclesia et castro, quod dicitur Petra Carraria, cum omnibus suis pertinentiis; curtem S. Salvatoris cum ecclesia et pertinentiis suis; curtem de Cruce cum ecclesia et pertinentiis suis; curtem de Garda cum ecclesiis, districtu, omnibusque pertinentiis suis; curtem de Gravilia cum ecclesia pertinentiisque suis; curtem, quae dicitur Gomozza, cum ecclesia pertinentiisque suis; curtem Vignalis cum ecclesia et pertinentiis suis; curtem Carelli cum ecclesia et pertinentiis suis; plebem S. Albani in Candubrio cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Evasii in Quintiano cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Georgii, quae est sita in Monte Curto, cum pertinentiis suis; ecclesiam de Ceresola cum

pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Antonii de Braida cum decimis et pertinentiis suis; ecclesiam S. Columbani de Monte-Claro cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Georgii de Montale cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Andreae de Travano cum decimis et pertinentiis suis; ecclesiam S. Mariae in Spelunca cum pertinentiis suis; ecclesiam Infirmorum cum pertinentiis suis; ecclesiam Novam cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Laurentii cum pertinentiis suis; ecclesiam S. Bartholomaei in Saxo cum pertinentiis suis, et medietatem mercati mercatum S. Columbani, et aliud mercatum de Oliva, centum decem solidorum papien. in curte Auremalae: villa de Stabulo, villa de Conio, villa de Cavana Nova, decima de Pradello Antonino, villa de Dusbagno, villa de Salso, mansum Guaseoni, possessionem Theodosii de Cigognis, villa Riuturni, broidumque et pratium Donnicatum in Monte Penicis, monte de Menningo, villa de Cerreto, villa de Cavana cum braida (1) Donnica, Sapatefi et Roveretum, montem de Lesma, villam de Roncore, villam Taidelli, Pratum-Longum, mansum Rugeli, Gambalata Runchum de Grillo, Fraretum, Runchum de Pradilia, mansum Barbuti, mansum de Petra Columba, mansum de Vaccaritia, mansum de Sylva, mansum de Buzochi, mansum de Costa-Alta, mansum de Conlenti, mansum de Garda, mansum Bonisenioris de Cavello, mansos de Uzoli Casaritia, mansum Lisignoli inter Bobium et Traebiam, mansum de Motio, mansum de Gosino, mansum de Asimo, mansum de Niblo, mansum de Oniziis, mansum de Cerecesola, mansum de Albino, mansum de Curto, mansum de Buchia, mansum Merconis de Canneto, mansum de S. Desiderio, mansum de Guercho, decimam Sigisberti de Guita, mansum de Ponziprondo, mansum Rustiei de Stavola, mansum Iohannis Benedicti de Caulo, decimam Lamfranchi de Otono, mansum

(1) Vide superius pag. 382. (n. r.)

Dobiense monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

Eiusque bona enumerantur et confirmantur.

Savonarrii, mansum Ugonis Alberti Dagararii, mansum Vallis Lauriculae, mansum de Pradello, mansum Borelli de Sarto, mansum Somenzarii, mansum de Sclavo, mansum de Maliofis, mansum Quoquorum, mansum Petroli et Ioannis de Caniolo, sortem unam in Lohi, sortem unam in Palatio, et censum de Corinello, braidam de Ponte, braidam iuxta Fossatum de Batalia, braidam in Campo Tufini, braidam in Pigno, braidam in Marzelasco, pratium quod dicitur Codo-guarium, cum vineis sibi adiunctis, vineam intra civitatem, et molendina; quaecumque etiam praefatus Simon episcopus, vel antecessores eius, sive Aluisa uxor marchionis Marcelli cum filiis suis, vobis rationaliter concesserint, similiter confirmamus. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus et sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus omnino clericus vel laicus decimas a vobis exigere praesumat. Si vero eadem episcopalis sedes vacaverit, vel catholicum episcopum non habuerit, Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes ecclesiasticas a quocumque malueritis episcopo, vobis suscipere liceat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quomodo libet fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum substantatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Summi Pontificis canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo teiiove commonita, si non reatum suum congrue satisfecerit, correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine D. N. Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque

in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eodem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen (1).

LXXXI.

Decretum, ut in monasteriis ab Ottone Bambergensi episcopo fundatis idem semper ordo pro religionis et disciplinae spiritualis stabilitate atque immutabilitate conservetur (2).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ottoni Bambergensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quotiens a nobis petitur illud, quod religioni et honestati convenire cognoscitur, animo nos deest libenti concedere, et congruum impartiri suffragium, ut fidelis devotio celerem sortiarum effectum. Proinde, venerabilis frater Otto episcope, petitionis desiderii tuae ex consueta Sedis Apostolicae mansuetudine clementer annuimus; in primis siquidem statuentes, ut tenor religionis, qui in Ecclesiis tibi commissis est per tuam diligentiam, cooperante Domino, institutus, firmiter in eis perpetuis temporibus conservetur. Constituimus etiam, ut in eisdem Ecclesiis nullus per simoniacae haeresim statuatur, sed honestae personae, quibus utique morum et status dignitas suffragatur, iubi ordinentur. Sane in coenobiis, quae vel antiquitus in tua parochia constructa sunt, vel tu ipse devotionis intuitu constituisti, seu aliis iustis modis Ecclesiae tuae unire poteris, vel ab aliquo deinceps fidelium infra tuam dioecesim, divina inspirante gratia, construuntur, sacrae re-

(1) Chronologica nota nulla; Margarinus vero asserit dat. diploma die 8 martii anni 1142. Accurate praeciseque quidem nimis. (2) Edidit Canisius, Antiq. Lect., tom. II, lib. I Vitae beati Ottonis scriptae ab auctore anony-sinchrona.

Decimas bonorum huiusmodi a nemine exigendas declaratur:

Monachis vero, ordinationes recipere, altariarumque consecrationes a quolibet episcopo concessit. Bobien. sede vac.

Decretum immanit. his pro monast. quiete.

Solidae clausulae.

Proomium.

Decretum PP.

ligionis ordinem manere decernimus. Nec alicui liceat, eiusdem institutionis formam ullatenus permutare, nisi forte ad melioris status prerogativam, praestante Domino, promovere voluerit; nec id alicui singulari iudicio committatur, sed omnium monasteriorum, ad Bambergensem Ecclesiam pertinentium, aut sanioris partis consilio ac consensu, fieri debere sancimus. Si quis autem huic nostrae constitutioni temere contraire tentaverit, si non factum suum digna satisfactione correxerit, a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Conservantes eisdem locis quae iusta sunt, omnipotentis Dei, et beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostram gratiam consequantur.

LXXXIII.

Confirmatio ecclesiarum S. Remigii de Plaiotro, de Barbona, de Lintis, de Lintellis et de Sancto Silvestro, ab Attone Trecenti episcopo Cluniac. monasterio donatarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Concessionem ecclesiarum ab Attone factam, monasterio Cluniacensi confirmat. — Solitis clausulis adiectis.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro abbati, et monachis Cluniacensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quae vobis, et fratribus vestris, ab episcopis, et Ecclesiarum Dei rectoribus, religionis intuitu rationabiliter data esse cognoscimus, tamquam nostra volumus observare, et auctoritate Sedis Apostolicae, in qua Domino praesidente residemus, ut perpetuis observentur temporibus, communire. Concessionem igitur ecclesiarum S. Remigii videlicet de Plaiotro, de Barbona, de Lintis, de Lintellis et de S. Sil-

(1) Ex Biblioth. Cluniac. Martini Marrier, col. 4608.

vestro, a venerabili fratre nostro Attone Trecenti episcopo, vestro monasterio et vobis factam, firmamus, et praesentis scripti munimine roboramus. Si quis autem huic nostrae confirmationi, sciens, contraire tentaverit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani xvii kal. augusti.

Dat. die 16 iulii.

LXXXIII.

Imperatori Lothario et, eius loco, Henrico Bavariae duci, conceditur investitura alioii terrarum a comitissa Mathilde Sedi Apost. donatarum (1).

SUMMARIUM

Christiane reipublicae bonum ab unione sacerdotii et imperii proficiscens. — Lotharii imperatoris praecipua laus. — Ei allodium per investituram conceditur — Sub censu anno 100 libr. argenti; — Devolutione in integrum ad Sedem Apostolicam post eiusdem obitum; — Hospitalitate, — Et conditione, ut eius arcium custodes fidelitatem S. A. inrare debeant. — Eadem investitura Henrico Bavariae duci conceditur cum eisdem clausulis.

Innocentius Papa II Lothario imperatori Augusto et Riget imperatrici.

Si auctoritas sacra Pontificum, et potestas imperialis, verae glutino caritatis ad invicem copulentur, Omnipotenti debitus famulatus libere poterit exhiberi, et christianus populus grata pace et tranquillitate gaudebit. Nihil enim in praesenti saeculo est Pontifice clarius, nihil rege sublimius: nihil est quod lumine clariore praefulgeat quam recta fides in principe, nihil est quod ita nequa occasui subiacere quam vera religio. Quae nimirum omnia tanto manifestius, Deo gratias, in persona tua clarescunt, quanto ab in-eunte aetate amator religionis et cultor

monasterio Cluniacensi confirmat.

Solitis clausulis adiectis.

Christiane reipublicae bonum ab unione sacerdotii et imperii proficiscens.

Lotharii imperatoris praecipua laus;

(1) Ex tom. XII Concl., et Baronii Annal., ad ann. 1155

Solitis clausulis.

Concessionem ecclesiarum ab Attone factam,

institiæ extitisse cognosceris, et novissime diebus istis, nec personæ tuæ, nec propriæ parcendo pecuniæ, pro beati Petri servitio multos labores et immensa pericula pertulisti. Cum ergo, testante sacro eloquio, etiam mali patres bona data filiis suis debeant impartire (a), dignum profecto est, ut nos, qui disponente Domino universis catholice Ecclesiæ filijs debemus sollicitudine paterna consulere, personam tuam ætius diligamus, et tanquam specialissimo Ecclesiæ defensori in his, quæ ad statum imperii in suo robore conservandum, et utilitatem ac liberationem catholice Ecclesiæ spectare noscuntur, tam secundum ecclesiasticum officium, quam temporaliter, imperatoriam potentiam augeamus. Hoc

Et allodium per investituram conceditur:

nimirum intuitu allodium bonæ memoriæ comitissæ Mathilde, quod utique ab ea beato Petro constat esse collatum, vobis committimus, et ex Apostolicæ Sedis dispensatione concedimus, atque in præsentia fratrum nostrorum archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, necnon principum et baronum, per annulum investimus: ita videlicet, ut centum libras argenti singulis annis nobis et successoribus nostris exolvas, et post tui obitum proprietatem ad ius et dominium sanctæ Romanæ Ecclesiæ cum integritate absque diminutione et molestia revertatur. Quod si nos vel successores nostros in eandem terram venire, manere, transire oportuerit, tam in susceptione, quam in procuratione atque securo conductu, prout Apostolica Sedes deriverit, honoremur.

Hospitalitate,

Qui vero arces tenuerit, vel rector terræ fuerit, beato Petro et nobis nostrisque successoribus fidelitatem faciant. Cæterum pro caritate vestra, nobili viro Henrico Baviaræ duci genero vestro, et filie vestræ uxori eius, eandem terram cum præfato censu et supradictis conditionibus apostolica benignitate concedimus: ita tamen, ut idem dux hominum faciat, et fidelitatem beato Petro ac nobis no-

Et conditione, ut eius arcium custodes fidelitatem S. A. iurare debeant;

Eadem investitura Henrico Baviaræ duci conceditur cum eisdem clausulis.

(a) Luc. xi, 15. (n. r.)

strisque successoribus iuret. Post quorum obitum, prædictum comitissæ Mathildæ allodium in ius et dominium sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicut supra dictum est, integrum et absque diminutione atque difficultate aliqua reducatur: salvo tamen semper in omnibus eiusdem S. R. E. iure ac proprietate.

Dat. Lat. vi idus iunii (1).

Dat. 8 iunii.

COELESTINUS II

PAPA CLXV

Anno aeræ Christi comm. MCXLIII.

Guido, natione Tuscus, presbyter cardinalis Sancti Marci, electus est Romanus Pontifex die 26 septembris 1143, dieque eadem, quæ in dominica incidit, ordinatus et inthronizatus, ac dictus Coelestinus huius nominis secundus. Sedit in pontificatu menses v, dies xiii, impetrantibus in Oriente Manuele Comæno, in Occidente Conrado III imperatoribus. Obiit siquidem die 9 martii sequentis anni, et sepultus est in Ecclesia Lateranensi. Vacavit sedes dies iii.

I.

Confirmatio bonorum omnium, ad canonicos Sancti Mariani Eugubinae civitatis pertinentium, cui privilegia nonnulla conceduntur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad canonicos pertinentia confirmantur; — Ex iis nonnulla enumerantur; — Nonnulla eisdem privilegia conceduntur. — Coelestini PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

(1) Scilicet anno 1153, quo concessa huiusmodi est investitura. (2) Ex membranæ archivii Eugubini editit Ughell., Ital. Sac., tom. I.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Benedicto Praeposito, eiusque fratribus, in Ecclesia episcopalis sedis Beati Mariani Eugubinae civitatis, Domino famulantibus, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exordium

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eeapropter, dilecti in Domino filii, postulationibus vestris clementer impertimur assensum, et ecclesiam B. Mariani, in qua divinis estis mancipati, apostolici privilegii pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem locus impraesentiarum canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis in perpetuum, et illibata permaneant: in quibus propriis haec duximus exprimenda vocabulis: plebem scilicet S. Ioannis de Civitate, plebem S. Mariae Serratae, plebem de Fisciano, plebem S. Mariae de Glodiano cum plebe Sancti Donati et Sancti Viriani, plebem Sancti Gervasii, curtem de Lavari cum aliis omnibus ecclesiis ac bonis, praedictae Ecclesiae pertinentibus; capellam S. Bartholomaei, capellam S. Crucis, capellam S. Verecundi, capellam S. Angeli, capellam S. Georgii, capellam S. Savini, capellam S. Angeli, capellam S. Christophani, capellam S. Salvatoris, capellam S. Mariae de Mediano, capellam S. Bartholomaei de castro Venali, capellam S. Mariae, et capellam S. Georgii de Cortiva, capellam S. Mariae, capellam S. Margaritae cum omnibus suis pertinentiis, castrum montis Iuliani cum curte sua, castrum Galgate cum curte sua, castrum vallis Marulae cum curte sua, castrum Alganar, castrum Agelli. Prohibemus quoque, ut infra antiquos terminos maioris sive baptis-

malis Ecclesiae absque vestra permissione nullus Ecclesiam aedificare praesumat, nec ab hominibus infra eosdem terminos habitantibus decimas vel oblationes exigit, nec eos ad sepulturam ad alia loca transire compellat; sed iuxta Apostolum, quibus spiritualia seminatis, eorum carnalia nullo prohibente metatis (a); clericos vero, sive laicos, qui de saeculari habitu converti, et in vestra Ecclesia religiose vivere voluerint, recipiendi facultatem liberam vobis concedimus; sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat: salvo iure matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, etc. Amen.

Locus † sigilli.

Ego COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Nonnulla eisdem privilegia concessuntur.

Coelestini PP.

Ego Conradus Sabinensis episc.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus.

Ego Gregorius presb. card. tituli S. Calixti.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae.

Ego Petrus card. presb. tit. S. Sasannae.

Ego Gregorius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego . . . Bald. diaconus card. S. Mariae in Via Lata.

Ego Petrus diaconus card. S. Mariae in Porticu.

Ego Nicolaus diaconus S. R. E.

Datum Later. per manum Gerardi S. R. E. presb. card. ac bibliothecarii, xiv kal. novemb., indict. vii (1), incarn. dom. anno MCXLIII, pontif. vero D. Coelestini Papae anno 1.

Dat. die 19 octobris anno Domini 1143, pontif. anno 1.

(a) 1 Cor. xv. (n. r.) (1) Lege vi.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Bona ad canonicos pertinentia confirmantur.

Ex his nonnulla enumerantur.

II.

Privilegium pro monasterio Sanctissimi Salvatoris, et Sancti Quirici Populonien. (1).

SUMMARICUM

Exordium. — Monast. sub protectione B. Petri suscipitur; — Ei bona omnia confirmantur; — Horum pars enumeratur; — Confirmantur quoque decimae possessionum omnium. — Monachis sacros ordines a quo maluerint episcopo recipendi tribuitur facultas. — Ab iisdem tantummodo abbatem eligi statuitur. — Decretum immunitatis et exemptionis. — Solitae clausulae. — Coelestini PP. et S. R. E. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Alberto abbati monasterii Sancti Salvatoris, et Beati Quirici Populonien., eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Exordium.

Officii nostri vos hortatur auctoritas, ut religiosas personas, et loca, eorum regimini deputata, paternis affectibus diligamus, et ipsorum quieti salubriter auxiliante Domino, provideri curemus. Proinde, dilecte in Domino filii Alberte abbas, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuendum duximus, et Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, ac Sancti Quirici monasterium, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri tutelam protectionemque suscipimus, et Apostolicae Sedis privilegio communimus; stantes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis nominibus duximus adnotanda: totam videlicet terram illam, quae est a Cola Sancti Ambrosii

Monasterium sub protectione B. Petri suscipitur;

Ei bona omnia confirmantur.

Horum pars enumeratur.

usque ad collem Scultatori, quemadmodum usque ad haec tempora, cum silvis, vineis, terris cultus vel incultis pacifice viderimini possedisse: montem videlicet civitatis destructae, quae antiquitus Popolonia vocata est (1), cum omnibus suis appendiciis ibidem consistentibus; ecclesiam S. Christophori cum omnibus suis pertinentiis quae in Livellino sita est, ecclesiam S. Blasii, quae sita est in Labrone, cum omnibus suis pertinentiis; in Corsica ecclesiam S. Nicolai in Mouario cum omnibus suis pertinentiis et aedificiis, piscina Liffredi, Falconaia, Frauciola, Castellone, cum omnibus suis pertinentiis, molendinum de Guidalto, la Cosella, Fabricianum, Salive, Caldanelle. Decimas quoque possessionum vestrarum, sicut hactenus quiete possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Porro ordinationes clericorum, seu monachorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, pro libertate et reverentia eisdem loci hoc decreto nostro indulgemus, ut, quem malueritis, adeatis antistitem; si quidem catholicus fuerit, et gratiam Apostolicae Sedis habuerit, eaque gratis et absque pravitate, quod postulatur, indulgeat. Item constituimus, ut, obveniente abbate, non alius ibi quacumque obreptionis auctoritate ordinetur, nisi quem fratres eiusdem coenobii cum communi consensu secundum timorem Dei elegerint, maxime si de eadem congregatione idoneus inventus fuerit; quod si talis, qui huic regimini congruat, inter eos inventi non possit, aliunde sibi patrem et magistrum expectent. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profu-

Confirmantur quoque decimae possessionum omnium.

Monachis sacros ordines a quo maluerint episcopo recipendi tribuitur facultas.

Ab iisdem tantummodo abbatem eligi statuitur.

Decretum immunitatis et exemptionis.

(1) Ex archiv. monasterii Amiatini edidit Ughellius, ubi de Ecclesia Populonien.

(1) Urbs antiqua Hetruriae, de qua in *Enead.* x; *Mela* ii; *Plin.* H. N. iii; nunc vulgo *Porto Buratto* dicitur, Plombino vicina ad 5 mill. pass. (n. t.)

Solitae clau-
sulae.

tura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, si non reatum suum congrue satisfaciendo correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Coelestini PP.

EGO COELESTINUS Eccl. catholicae episcopus ss.

Ego Corradus Sabineus episcopus ss.

Ego Theodewinus S. Rufinae episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptions.

Ego Gregorius diae. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diae. card. S. Georgii ad Velum Aur. ss.

Ego Ualdus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Datum Laterani per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis, ac bibliothecarii, IX (1) decembris, indictione VI, incarn. dominicae anno MCXLIII, pontificatus vero domini Coelestini II Papae anno I.

Dat. die 5 decembris anno Domini 1143, pontif. anno I.

III.

Sancti Hierosolymitani sepulchri fratres recipiuntur sub protectione Sedis Apostolicae, eisque bona et iura confirmantur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Dignitas sanctorum locorum in Ierusalem. — Ecclesiam S. Sepulchri

(1) Errore typographi forsitan positum est IX, loco nonis; quod ex Cocquelinii supputatione colligimus, qui reddit pro die V decembris. (n. r.)

(2) Ex Archiv. Vatic.

eiusque fratres sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eis quoque donationes Godefridi ducis, utriusque regis Balduini, patriarcharum, caeterorumque fidelium confirmat; — In quibus bona nonnulla enumerat. — Solitae conclusiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro Priori, et fratribus Sancti Sepulchri Hierosolymitani, tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Si mansuetudo et liberalitas sanctae Romanae Ecclesiae universis christianis debet opportuna solatia ministrare, multo magis his, qui religiosam vitam ducunt, et omnipotenti Domino familiaris adherere videntur, idipsum convenit propensius impartiri. Quia igitur, dilecti in Domino filii, iuxta regulam beati Augustini vivere decrevistis, et in loco, ubi steterunt pedes Domini, adorantes apud gloriosum sepulchrum eius, in quo triduo corporaliter requievit, et alia sacratissima loca, in quibus Redemptor mundi pro salute nostra vincula, flagella, crucis ignominiam, vulnera, mortemque sustinuit, regulariter militatis, maiori vos benevolentia et gratia dignos esse censuimus, et paternis vos affectionibus volumus confovere. Vestris ergo postulationibus debita benignitate accommodantes assensum, sacrosanctam ecclesiam Sancti Sepulchri, in qua divinis obsequiis insistentes Passionem Dominicam, et victoriosissimum Crucis triumphum assidue oculata fide recolitis, nec non etiam personas vestras, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum canonice possidet: quaecumque etiam ab egregiae memoriae viris, duce viderelicet Godefrido, et utroque rege Balduino, Venusto quo-

Exordium.

Dignitas san-
ctorum locorum in Ierusalem.Ecclesiam S.
Sepulchri eius-
que fratres sub
protectione
Sedis Apostoli-
caae recipit
Pontifex:Eis quoque do-
nationes Gode-
fridi ducis,
utriusque regis
Balduini, pa-
triarcharum,
caeterorumque
fidelium con-
firmat;

In quibus bona
nonnulla enu-
merat;

que, et aliis patriarchis, eidem loco iuste collata sunt, aut imposterum a patriarchis, vel aliis Dei fidelibus rationabiliter conferentur, firma vobis et illibata permanent; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: medietatem videlicet oblationum S. Sepulchri, et omnes oblationes altarium in ecclesia Sancti Sepulchri existentium, sicut patriarcharum dono vobis rationabiliter donatae sunt: domos, stationes, et furnos omnes civitatis Hierusalem, exceptis duobus, hospitalis videlicet, et ecclesiae Sanctae Mariae Latinae, sicut dono ducis Godefridi, et fratris eius Balduini, et aliorum honorum hominum vobis legitime concessa sunt: casaliaque, quae possidetis in territorio Hierusalem, Mahumeream videlicet cum pertinentiis suis, Sabaret, Cafareab, Calandicam, Armotiam, Ramitam, Bertiligeb, Bethsari, Deveris cum pertinentiis suis: in territorio Caesariensi castellum Feniculi cum pertinentiis suis: in territorio Tyri, casale de Riva cum pertinentiis suis, hortum, quem habetis inter murum et antemurale civitatis Tyri; hortum, quem habetis infra et circa Antiochiam; Ecclesiam Quarantanae cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Petri in Ioppa cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sepulchri in Acon cum terra et domo, quam dedit vobis Lambertus Als, et aliis pertinentiis suis; in territorio eiusdem civitatis ecclesiam Sanctae Mariae de Humas cum pertinentiis suis; ecclesiam Sanctae Mariae in civitate Tyro cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sepulchri in monte Peregrino cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Georgii in Montanis cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sepulchri in Brundisiana civitate cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sepulchri in Barleto cum pertinentiis suis; Ecclesiam, quam habetis in Venusina civitate dono

Cum ecclesiis
nonnullis et
pertinentiis ea-
rum.

Nicolai eiusdem civitatis episcopi cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Sepulchri iuxta Troiam civitatem cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Theodori martyris ante portam Beneventanae civitatis cum pertinentiis suis; castellum Cereii cum pertinentiis suis, quod nobilis vir Albertus Bolandræus comes ecclesiae Sancti Sepulchri donavit; ecclesiam, quam habetis in episcopatu Constantiensi in villa, quae vocatur Irendorf. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Apostolicae Sedis, et patriarchae Hierosolymitani reverentia, et episcoporum, in quorum parochiis Ecclesiae vestrae sitae sunt, canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. I. C. quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Decretum pro
immunitate sa-
pudictarum
concessionum:

Cum solitis
conclusionibus
et comminato-
riis.

Datum Laterani per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri card. ac bibliothecarii, iv idus ianuarii, indictione vii, incarnationis dominicae

MCXLIII (1), pontificatus vero domini Coelestini Papae II anno 1.

Dat. die 10 ianuarii anno Domini 1144.
pontif. anno 1.

IV.

Confirmatio ecclesiae S. Mariae in Undesdorf, honorumque omnium ad eandem pertinentium (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia apostolico privilegio munitur — Sub censu annuati unius bisantii. — Bona omnia ei confirmantur. — Eamque ordinarii iurisdictioni subiicit Pontifex. — Solitae clausulae. — Coelestini PP. subscriptio.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Richardo praeposito Ecclesiae Sanctae Mariae de Undesdorf, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deest libenti concedere, et potentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis petitionibus elementer annuimus, et praefatam Ec-

clesiam, quae a nobili viro Odone comite Palatino in proprio alodio fundata est, et sub censu unius bisantii, nobis nostrisque successoribus annuatim persolvendi, communimus: imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus secundum beati Augusti regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines sunt promovendi, a dioecetano suscipiatis episcopo; si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Sedis Apostolicae habuerit, et ea gratis absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quemcumque malueritis, adire antistitem. Sepulturae quoque libertatem praefatae Ecclesiae apostolica auctoritate donamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam tenere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem

Solita clausula

Imperialis confirmatio

Eamque ordinarii iurisdictioni subiicit Pontifex.

Exordium.

Ecclesia apostolico privilegio munitur

(1) Lege *quarto*, et loco anni 1145, legendum esse *44* duximus, prout etiam in sequentibus duobus, Ecclesiae S. Mariae Undesdorf, et altero Ecclesulae Ecclesiae concessis privilegiis, quia mense ianuarii fere ad totum septembrem anni 1145, Innocentius II in Petri cathedra adhuc sedebat. Quo fit, ut diploma, Ferrariensi Ecclesiae datum ii nonas maii anno MCXLIII, a ei viro Iusto Fontanino relatum ex archiv. Vatic. tom. II Rerum Comacensium, pag. 557, consulto omittamus. Quae vero fides huic monumento scripto post mortem Coelestini II PP. danda sit, ipsi viderint, ad quos examen illius controversiae pertinet. Attamen si in notis chronologicis Fontaniniani privilegii non ii nonas maii MCXLIII legatur, sed ii martii MCXLIV, nullum de illius auctoritate dubium supererit: firmam siquidem penes diplomaticae rei peritos, ac constans est ex solo notarum chronologicarum vitio, male falsitatem vel interpolatorem diplomatum deduci. (2) Ex Metropoli Salsburgensi Hundii, tom. III.

Solita clausula

loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

COELESTINI PP. subscriptio. EGO COELESTINUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Lat. per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri card. et bibliothecarii, XII kal. martii, indict. VII, incarnat. dom. anno MCXLIV, pontificatus vero domni Coelestini II Papae anno I. Dat. die 19 februarii (1) anno Domini 1144, pontif. anno I.

V.

Privilegium confirmationis bonorum, ad S. Fesulanam Ecclesiam pertinentium, et iurium omnium, eiusdem episcopo spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Fesulan. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eique bona omnia confirmat; — Illorum partem enumerat. — Decimarum, oblationum, et testamentorum pars iuxta canonum statuta ei elargitur. — Bona ad hanc Ecclesiam pertinentia diripi, minui, vel retineri prohibetur sub diro anathemate. — Coelestini PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ionathe Fesulano episcopo, eiusque successoribus canonicè substitutendis, in perpetuum.

Exordium. Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio, fratribus nostris tam vicinis quam longe positus paterna nos convenit provisione consulere; et Ecclesiis, quae Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare, ut quemadmodum, disponente Domino, patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemus in opere. Huius rei gratia, dilecte in Domino frater, pre-

(1) Annus 1144 bissextus habuit diem: XII kal. martii, respondentem 19 februarii. Error igitur in Cocquel. edit. est corrigendus; ibi enim ponitur dies 18 feb. (n. r.) (2) Ehdit Ughell., Ital. Sac., tom. III, ubi de episcopis Fesulanis.

ces tuas rationabiles elementer admittimus, et Fesulanam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonicè possides, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos Fesulanae Ecclesiae, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium Sancti Bartholomaei, quod Fesulis situm est, monasterium Sancti Martini in Maiano, monasterium Sancti Gaudenti in Pede Albis, plebem Sancti Petri de Romana, plebem Beati Petri de Cascina, plebem Sancti Ioannis de Caprilia, plebem Sancti Leonini in Collina. Caeteras vero tam plebes quam ecclesias, quae Fesulanae Ecclesiae iuris esse noscuntur, castella quoque, villas, ac alias possessiones, sicut in privilegio praedecessoris nostri honae memoriae Innocentii Papae nominatim vobis confirmata sunt: ordinationes etiam praedictorum monasteriorum et baptismalium Ecclesiarum, quae Fesulanae Ecclesiae subditae sunt, absque vestro assensu sibi usurpare praesumat: in capellis autem vestrarum plebium liberam ordinationem, et debitam obedientiam absque alicuius contradictione plebani habeant, sicut per privilegium felicitis memoriae Paschalis Papae eis concessum est: salva proprii episcopi debita reverentia. Partem vero decimarum, oblationum, testamentorum, et caeterorum reddituum ecclesiasticorum, per vestrum episcopatum secundum statuta canonum vobis confirmamus; et, ut nulla ecclesia in eodem episcopatu construat, et constructa absque vestra licentia cuilibet subiiciatur, interdicimus: salva tamen in omnibus Romanae Sedis iustitia et auctoritate. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones

Ecclesiam Fesulan. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Eique bona omnia confirmat

Illorum partem enumerat

Decimarum, oblationum, et testamentorum pars iuxta canonum statuta ei elargitur.

Bona ad hanc
Ecclesiam per-
tinentia diripi,
minui, vel re-
liceri prohibe-
tur sub diro a-
nathemate.

anferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, tibi et fratribus tuis, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non reatum suum congrue satisfaciendo correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eodem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Coelestini PP.

Ego COELES TINUS catholicae Ecclesiae subscripsi.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Albericus Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Petrus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Raynerius presbyter cardinalis tit. S. Priscae subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Sanctae Caeciliae subsc.

Ego Thomas presbyter cardinalis tit. Vestinae subscripsi.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit. S. Cyriaci subsc.

Ego Manfredus presb. cardinalis tit. S. Sabinae subscripsi.

Ego Guido diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani subsc.

Ego Gerardus diaconus cardinalis S. Mariae in Domnica subsc.

Ego Ioannes diaconus cardin. S. Mariae Novae subscripsi.

Datum Laterani per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis ac bibliothecarii, in nonas martii, indictione VI, incarnationis dominicae anno MCLXIII (1), pontificatus vero D. Coelestini Papae II anno I.

Dat. die 6 martii anno Domini 1144,
pontif. anno I.

VI.

Enumeratio et confirmatio iurium, privilegiorum, ac honorum Ferrariensis Ecclesiae, cui undecim massas minores de iure Sedis Apostolicae donat Coelestinus PP. (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ferrarien. episcopus a cardinalibus S. R. E. eligendus, et a Summo Pontifice consecrandus. — Illi Ecclesiae antiqua iura confirmantur; — Eamque sub perpetuo iure Sedis Apostolicae fuisse, et fore declaratur. — Comitatus Ferrarien. fines praescribuntur. — Annuus census et supremi iuris insignia Sedi Apost. reservantur. — Caetera bona eiusdem Ecclesiae propria enumerantur et confirmantur. — Poena 100 librarum auri violatoribus privilegii fuitus. — Addito diro anathemate. — Coelestini PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Coelestinus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gryphoni Ferrariensi episcopo, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicae Sedis cathedra, disponente Domino, constituti esse conspicimur, ut Ecclesiarum omnium curam gerere, ius suum cuique tribuere, praesertim iis, qui beati Petri iuris existunt, conservare et integre debeamus. Ad exemplar itaque praedecessoris nostri bonae

(1) Lege MCLXIV. (2) Ex vv. Codd. Vaticanis fidelit. v. cl. Iustus Fontanianus.

Exordium.

Ferrariensis
episc. a cardin.
S. B. Ferrariae
eligendus, et a
Summo Patre
Lice consecran-
dus.

Isti Ecclesie
antiqua iura
confirmantur.

Eamque sub
perpetuo iure
Sedis Aposto-
licae fuisse, et
iure declaratur.

memoriae Papae Innocentii, iuxta tenorem privilegiorum, Ferrariensium episcopum a cardinalibus nostris eligendum, et a Romanae Sedis antistite consecrandum decrevimus: atque Ferrariensem Ecclesiam sub iure et dominio Sedis Apostolicae hoc decreto manere sancimus. Te igitur, clero, et populo Ferrariensi in fidelitate beati Petri persistentibus, ad instar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Vitaliani, Hadriani, Leonis, Benedicti, Ioannis, Alexandri, Paschalis et Innocentii Romanorum Pontificum, sanctae Ferrariensi Ecclesiae, tamquam Apostolicae Sedis filiae fundos eiusdem matris, et patrimonialia confirmamus: ipsam videlicet massam Babylonicam, quae vocatur Ferrara, cum duodecim fundis suis, cui alias undecim nostras minores cum omni obedientia atque servitate subrogamus: id est massam et ripam Palatiolum cum duodecim fundis suis, et Constantiacum cum duodecim fundis suis, simulque massam Quartisiam cum duodecim fundis suis, et totam et integram massam Donoro cum duodecim fundis suis, nec non massam Curulum, et massam Salettam cum viginti quatuor fundis suis, et massam Seneticam et Castillionem similiter cum fundis suis: similique modo massam, quae vocatur Fermignana cum omnibus fundis suis. Has quidem praedictas massas cum omnibus, ad earum iura pertinentibus, de dominio et iure atque potestate huius sanctae Romanae Ecclesiae, in sanctam Ferrariensem Ecclesiam per hanc donationis et traditionis paginam donamus et tradimus, ut ab hac hora in antea liceat tibi, carissime frater Grypho episcopo, quam successoribus tuis, in singulis massis Ecclesias cum clericis, presbyteris, diaconibus ordinare et consecrare: illud omnimodo sancientes, ut Ferrariensis Ecclesia cum tota parochia sua in iure et dominio ac privilegio nostrae sanctae Romanae Ecclesiae beati Petri, cuius est patrimonium, perpetuo conservetur, et sit semper sub

nostra electione, ordinatione atque consecratione: ut quicumque per nos illic electus, ordinatus, et consecratus fuerit, ille honoris huius ac potestatis integritate fungatur. Comitatus autem Ferrariensis fines et termini sunt: ab oriente ab una parte fluminis Padi, altera nostra massa Plaiscalia et Veteraria: a Veteraria, usque ad fossam Bossonis transeunt flumen Sandali, usque Builletum, per Builletum transeunt flumen, Gabiana per Luduriam circumdant villam Marazam et Madrariam, pervenientes usque Maletum, a Maletto pergunt iuxta Argilem Auxianum per paludes et piscarias usque Vitricam, et transeunt Vitricam veniunt usque fossam Buranam, et per fossam Buranam exeunt in Padum, et descendunt ad occidentem usque ad Ulmum Formosam, quae certa finis est inter Romaniam et Longohardiam: ad (1) altera autem parte fluminis fines sunt similiter ab oriente Callis de Fine, quae finis est inter nostrum comitatum Ferrariensem, et alterum nostrum comitatum Comacensem, et extendunt se per paludes et piscarias usque ad fossatum de Sylvole, circumdant massam Corneti, et Longanum, quae de nostro comitatu Ferrariae est, descendunt inde ad occidentem per paludes et piscarias usque in flumen Tartari et per ipsum flumen Tartari pergunt usque in flumen Padi. Sane ab habitatoribus ipsis maioris massae Ferrariae malas et pravas consuetudines removemus; nisi tamen, sicut soliti sunt, ad suffragium nostrae sanctae Romanae Ecclesiae annualiter per illorum nuncium unaquaque libera persona capitis massarii de moneta Venetiae denarios singulos dabit. Census vero, et tributis, atque telonei de ripa et flumine unam medietatem pro benedictione ad communem utilitatem, et meliorationem seu restaurationem iam dietae maioris massae concedimus, et alteram medietatem ad nostras manus reservamus; etiam unam medie-

Comitatus Ferrariensis fines praescribuntur.

Annus census et supremi iuris insignia Sedi Apostolicae reservantur.

(1) Forsitan *ob.* (n. r.)

tatem similiter telonei de mercato nobis conservamus, et alteram medietatem praefato episcopo nostro condonamus; placitum quidem generale similiter in dominio et potestate sanctae Romanae Ecclesiae tenemus, ut ante nostrum nuncium sive in anno faciendo iustitiam ab omnibus per tres dies custodiatur. Collectam vero vel fodrum, aut pravam vel iniustam functionem, aut dationem seu consuetudinem, nequaquam exigimus; sed omnia pro Dei timore, atque amore praefatae sanctae nostrae ecclesiae Beati Georgii omnibus habitatoribus ipsius maioris massae percipimus, aliasque minores massas, et sicut supradictum est, cum omnibus servitutibus suis subingamus. Praeterea quaecumque Ecclesias et possessiones, quaecumque etiam bona, quae imperentiarum iuste et canonice possides, aut in futurum rationabiliter, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos Ferrariensium Ecclesiae, illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: plebem S. Georgii de ultra Padum, plebem Sanctae Mariae de Pado, plebem Sancti Georgii de Tamara, plebem Sanctae Mariae de Gabiano, plebem Sanctae Mariae de Vicoventia, plebem Sancti Petri de Cupario, plebem Sancti Stephani de Formignana, plebem Sancti Apollinaris de Friscallo, plebem Sancti Martini de Rupina, plebem Sanctae Mariae de Vicobariono, plebem Sanctae Mariae de Septem-Policinio, plebem Sancti Stephani de Caligo, plebem Sancti Donati de Peduvio, plebem Sancti Antonii de Picazolio, plebem Sancti Georgii de Trecenta, plebem Sanctae Mariae de Cimisello, plebem Sancti Michaelis de Bregantio cum capellis et earum pertinentiis, ecclesiam Sancti Romani de Tartaro: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, et aut Ferrariensem Ecclesiam his, quae supradicta

sunt diminuerit, aut sanctae Sedis Apostolicae suae in eis iura, quae superius significata sunt, auferre praesumpserit, poenae et compositionis nomine reddat eidem sanctae Sedi Apostolicae auri optimi libras centum; et, nisi quae male praesumpta sunt, satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego GREGORIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis Sancti Chrysogoni.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tituli Sanctae Priscae.

Ego Goizo presb. cardinalis tituli Sanctae Caeciliae.

Ego Thomas presb. cardinalis tituli Vestinae.

Ego Ubaldo presb. cardinalis tituli Sanctae Praxedis.

Ego Gilbertus presb. cardinalis tituli Sancti Marci.

Ego Nicolaus presb. cardinalis tituli Sancti Cyriaci.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli Sanctae Sabinae.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.

Ego Theodewinus Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Albertus Ostiensis episcopus.

Ego Iuanus Tusculanus episcopus.

Ego Petrus Albanensis episcopus.

Ego Georgius diaconus Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Gerardus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Domnica.

Pravam consuetudines non corrigendas asserit.

Caelera bona eisdem Ecclesiae propria enumerantur et confirmantur.

Poenam 100 librarum auri contra violatores privilegii huius.

Aldo deo mathematis.

Gregorius PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Sanctae Mariae Novae.

Ego Ioannes Paparo diaconus card. S. Hadriani.

Datum Laterani per manum Gherardi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis, ac bibliothecarii, II nonas maii, indictione VII, incarnationis dominicae anno MCXLIV, pontificatus vero domni Coelestini II Papae anno I.

Dat. die 6 martii anno Domini 1144,
pontif. anno I.

LUCIUS II

PAPA CLXVI.

Anno aerae Christi comm. MCXLIV.

Gerardus Caecianiensis (1) ex provincia Emiliae, patria Bononiensis, ex patre Viseo, (2) antea canonicus regularis S. Augustini, et presbyter cardinalis Sanctae Crucis in Hiernsalem, electus est et consecratus Romanus Pontifex die 12 martii 1144, et Lucius secundus nuncupatus. Sedit in pontificatu menses XI, dies XVI, imperantibus, in Oriente Manuele Comneno, in Occidente Conrado III imperatoribus. Obiit siquidem die 25 februarii sequentis anni, et sepultus est in basilica Lateranensi. Vacavit sedes diem unam.

I.

Privilegium confirmationis bonorum, iurium et exemptionum monasterii S. Columbani Bobien. dioecesis (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apost. recipitur. — Eiusque bona omnia, et hic potissimum enunciata con-

(1) Sic cum vocat Pagius Iunior; Baronius vero Camerarium appellat. (2) Proot habetur in quodam Codice Vaticano a Baronio relato. (3) In Historia Bobien. Ecclesiae edidit Ughell., Ital. Sac., tom. IV.

firmantur; — Et donationes omnes episcoporum, aliorumque; — Pro quibus omnibus nemini liceat quidquam a monachis exigere. — Abbatis electionem monachis concedit Pontifex. — Decretum pro immunitate monast. a cuiuscumque personae molestia, vi, etc., sub excommunicationis, et dignitatum privationis, poena. — Fausta haec servantibus adprecatur. — Lucii PP. et S. B. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Oglerio abbati S. Columbani Bobiensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et Beati Columbani ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communi- mus, statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: curtem S. Martini cum ecclesia et castro, quod dicitur Petra-Carana, cum suis pertinentiis, curtem S. Salvatoris cum ecclesia et pertinentiis suis, curtem de Cruce cum ecclesia et pertinentiis suis, curtem de Garda cum ecclesiis, districtu et pertinentiis suis, curtem de Carelli cum ecclesia et pertinentiis suis, curtem de Gravilia cum ecclesia et pertinentiis suis, curtem quae vocatur Gomorga cum ecclesia, districtu, et pertinentiis suis: plebem S. Albani in Candiubrio cum decimis et pertinentiis

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

Eiusque bona omnia, et hic potissimum enunciata confirmantur.

suis, ecclesiam S. Mariae in Monte-Lungo cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Siphoriani; curtem Neblani cum decimis et pertinentiis suis, curtem S. Martini in valle Purpura cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Evasii in Quintiano cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Petri in Masi cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Georgii, quae est sita in Monte-Auto, cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Thomae in Romano cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam de Ceresola cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Antonini de Braida cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Georgii de Montale cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Andreae in Travano cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae in Spelunca cum pertinentiis suis, ecclesiam Novam cum pertinentiis suis, ecclesiam Bartholomaei in Sarto cum pertinentiis suis, et medietate mercati, ecclesiam Sancti Desiderii cum pertinentiis suis, mercatum Sancti Columbiani, et aliud mercatum de Oliva, census decem solidorum papiensium in curte Oremale, villam de Stabulo, villam de Cativana Nova, decimam de Bradello Antonino, villam de Busbagnano, villam de Salse, mansum Gavone, possessionem Tedisii de Cicogni, villam de Riuturni, et brodium et pratum Doaicatum in monte Penicis, montem de Merconico, villam de Cereto, villam de Cavanna cum braida Dominica, Sepetelli, et Roveretum, montem de Cesina, villam de Roncore, villam de Faidelli, Pratum Longum, mansum Rugoli, Gambalata, Runchum de Grillo fractum, Runchum de Pradalia, mansum Barbuti, mansum de Petra Columba, mansum de Bazavil, mansum de Iucaritia, mansum de Silva, mansum de Costalda, mansum de Conflenti, mansum de Gorda, mansum Boni Senioris de Caulo, mansos de Violi Casaria, mansum Lisignoli inter Bobium et Treviam, mansum de Mocio, mansum de Goslino, mansum de Cisino,

mansum de Hiblo, mansum Guizi, mansum Corezala, mansum de Albino, mansum de Cucco, mansum de Bivis, mansum Marconis de Caneto, mansum de Sancto Desiderio, mansum de Guerro, decimam Giselberti de Gurra, mansum de Ponzipodo, mansum Rustici de Stavella, mansum Ioannis Benedicti de Caulo, decimam Lanfranchii de Ottone, mansum Savonarii, mansum Hugonis et Alberti de Degathani, mansum vallis Lovariolae, mansum de Pradelle de Sarto, mansum Semerzarii, mansum de Pradelle, mansum Borelli de Sarto, mansum Semerzarii, mansum de Solario, mansum de Maffioli, mansum Coiorum, mansum Petrochi et Ioannis de Coniolo, sortem unam in Liobe, sortem unam in Runcho Ioannis, sortem unam in Parratio, et census de Cornulo: braidam de Ponte, braidam iuxta fossatum de Batalia, braidam in campo Fasiani, braidam in Pegni, braidam in Marcellasco: pratum, quod dicitur Codignar, cum vineis sibi adiunctis: vineam infra civitatem et molendina. Quaecumque etiam venerab. frater noster Simeon episcopus vester, vel antecessores eius, sive etiam Aluisa uxor marchionis Malespinae cum filiis suis, vobis rationaliter concesserunt, similiter confirmamus. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino clericus vel laicus decimas a vobis exigere praesumat. Obvenite vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praeponatur; sed liceat vobis communi consilio, vel parte consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam absque ullius contradictione abbatem eligere. Si vero eadem sedes episcopalis vacaverit, vel catholicum episcopum non habuerit, Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, a quocumque malueritis episcopo vobis suscipere liceat. Decernimus

Confirmantur quoque donationes omnes episcoporum, aliorumque;

Pro quibus omnibus venimus licet quidquam a monachis exzerere.

Abbas electionem monachis concordat Pontifex.

Debetum pro
lamonitate mo-
nasteria a ru-
ris nunquam per-
sonae molestia,
vi, etc., sub
communicationis et dicitur
privatio-
nis poena.

ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minnere, seu quibuscumque molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Pontificis canonica iustitia, et Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Lucii PP.

Ego Lectus catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Petrus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter card. tituli S. Calixti ss.

Ego Goizo presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Datum Laterani per manum Baronis capellani, et scriptoris sacri palatii, idibus martii, indict. vii, incarnationis dominicae

anno MCMLIV, pontificatus vero domni Lucii II Papae anno i.

Dat. die 15 martii anno Domini 1144, pontif. anno i.

II.

Privilegium confirmationis honorum omnium, et iurium sanctae Ferrariensis Ecclesiae, quae sub perpetuo iure Sedis Apostolicae cum pertinentiis omnibus esse et fore declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ferrariens. episcopum a cardinalibus S. R. E. eligendum, et a Summo Pontifice consecrandum decernit. — Eadem Ecclesiae antiqua iura confirmat. — Massae Babilonicae donatio cum aliis undecim massis et fundis suis rata habetur. — Ecclesiam ipsam cum bonis omnibus et pertinentiis sub perpetuo iure Sedis Apostolicae esse et fore declarat Pontifex; — Comitatusque Ferrariensis fines praescribit; — Malas consuetudines removet; facta facultate unum denarium libere praestandi. — Annuus vero census, et suprematus insignia Sedi Apostolicae reservat. — Pravis consuetudinibus reiectis. — Caetera bona illius Ecclesiae propria enumerat et confirmat. — Poenas corporales et spirituales indicit contra huiusmodi decreta violantes; — Eaque servantibus aeterna bona adprecatur. — Lucii PP. et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gryphoni Ferrariensi episcopo, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Ad hoc in Apostolicae Sedis cathedra, disponente Domino, constituit esse conspicimus, ut Ecclesiarum omnium curam gerere, et ius suum cuiusque tribuere, praesertim his quae beati Petri iuris existunt, conservare integre debeamus. Ad exemplar itaque praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Papae Innocentii, et Coelestini, Romanorum Pontificum, iuxta tenorem privilegiorum, Ferrariensem episcopum a cardinalibus nostris eli-

(1) Ex tom. iv Hist. Ferrariensis Prisciani.

Fausta haec
contibus ad-
preceatur.

et S. R. Ecl.
card. subscri-
ptiones.

Exordium.

Ferrariensem episc. a cardin. S. II. Ecclesiae eligendum, et a Summo Pontifice consecrandum decrevit;

Iidem Ecclesiae antiquae iura confirmat.

Massae Babylonicae donatio cum aliis undecim massis et fundis suis rata habetur.

Ecclesiam ipsam cum bonis omnibus et pertinentiis sub perpetuo iure Sedis Apostolicae esse et fore declarat Pontifex:

gendum et a Romanae Sedis Antistite consecrandum decernimus, atque Ferrariensem Ecclesiam sub iure et dominio Sedis Apostolicae decreto manere sancimus. Te igitur, clero, et populo Ferrariensi in fidelitate beati Petri persistentibus, ad instar praedecessorum nostrorum bonae recordationis Vitaliani, Adriani, Leonis, Benedicti, Ioannis, Alexandri, Paschalis, Innocentii, Coelestini, Romanorum Pontificum, sanctae Ferrariensi Ecclesiae, tanquam Apostolicae Sedis filiae, fundos eiusdem matris et patrimonium confirmamus; ipsam videlicet massam Babylonicam, quae vocatur Ferrara, cum duodecim fundis suis, cui alias undecim massas nostras minores cum omni obedientia atque servitute subiugamus: idest massam ripam Palatiolum cum duodecim fundis suis, et massam Constantiacus cum duodecim fundis, similiter massam Quartisanam cum duodecim fundis, et totam et integram massam Donorio cum duodecim fundis suis, et similiter massam Popularem cum duodecim fundis, nec non massam Curulum, et massam Salletam cum viginti quatuor fundis suis, simili modo massam, quae vocatur Formignana, cum omnibus fundis suis. Has quidem praedictas massas cum omnibus ad easdem pertinentibus de dominio et iure atque potestate huius sanctae Romanae Ecclesiae in sanctam Ferrariensem Ecclesiam per hanc donationis paginam donamus et tradimus, ut ab hac hora in antea liceat tibi, carissime frater Grypho episcopo, quam successoribus tuis, in singulis massis ecclesiis cum clericis, presbyteris, diaconis ordinare et consecrare; illud omnimodis scientes, ut Ferrariensis Ecclesiae tota parochia sua in iure et dominio ac privilegio nostrae sanctae Romanae Ecclesiae B. Petri, cuius est patrimonium, perpetuo conservetur, et sit semper sub nostra electione atque consecratione; et quicumque episcopus electus, ordinatus et consecratus fuerit, ille honoris huius ac potestatis in-

tegritate fungatur. Comitatus autem Ferrariensis fines et termini sunt: ab oriente ab una parte fluminis Padi altera nostra massa Phisicalia et Veteraria usque ad fossam Bossonis transeunt flumen Sandiliusque Bacilletum, transeunt flumen Galiana, per Ludriam, circumdant Villam Magnam et Madrariam pervenientes usque Maletum, et a Maletio pergunt iuxta Argilem Anxianum per paludes et piscarias usque Vitricam, veniunt usque fossam Buranam, per fossam Buranam exeunt in Padum, descendunt ad occidentem usque ad Ulmum Formosam, quae certa finis est inter Romaniam et Longobardiam: ab altera autem parte fluminis fines sunt similiter ab oriente callis de Fine, quae finis est inter nostrum comitatum Ferrariensem et alterum nostrum comitatum Comaclensem, et extendunt se per paludes et piscarias usque ad fossatum Silvule, circumdant massam Corneti et Longanum, quae de nostro comitatu Ferrariense est, descendendo inde ad occidentem per paludes et piscarias usque ad flumen Tartari pergunt usque in flumen Padi. Sane habitatoribus ipsis maioris massae Ferrariae malas et pravas consuetudines removemus; nisi tamen, sicuti soliti sunt, ad suffragium sanctae Romanae Ecclesiae annualiter per illorum nuncium unaquaeque libera persona capituli Massarii de moneta Venetiae denarios singulos dabit. Census vero et tributi, atque telonei de ripa et flumine unam medietatem pro benedictione ad communem utilitatem et meliorationem seu restaurationem iam dictae maioris massae concedimus, et alteram medietatem ad nostras manus reservamus: similiter telonei de mercato unam medietatem nobis conservamus, et alteram medietatem praedicto episcopo condonamus: placitum quidem generale similiter in dominio et potestate sanctae nostrae Romanae Ecclesiae tenemus, ut ante nostrum nuncium senel in anno facienditiam, ab omnibus per tres dies custodiat: collectam vero vel

Comitatusque Ferrariensis terminus praescribit;

Malas consuetudines removet; Nota facultate unum donarum libera praestant.

Annos vero census, et supermatum iustitia Sedis Apostolicae reservat.

Prævis consuetudinibus reiectis;

Cætera bona illius Ecclesiae propria enumerat et confirmat.

Pœnas corporales et spirituales iudicii contra huiusmodi decreta violantes;

fordrum, aut pravam vel iniustam functionem aut dationem seu consuetudinem nequaquam exigimus; sed omnia pro Dei timore, atque amore præfatae nostrae sanctae Ecclesiae B. Georgii omnibus habitatoribus ipsius massae peperimus, aliasque minores massas, et, sicut supra scriptum est, cum omnibus suis servitutibus subiugamus. Praeterea quaecumque ecclesias et possessiones, quaecumque etiam bona, impraesentiarum iuste et canonicè possides, aut in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos Ferrariensi Ecclesiae, et illibata permaneant: in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: plebem Sancti Georgii de ultra Padum, plebem Sanctae Mariae de Gabiana, plebem S. Mariae de Vicovendis, plebem S. Martini de contra Padum, plebem S. Georgii de Tamara, plebem S. Petri de Cupario, plebem S. Stephani de Formignana, plebem S. Appollinaris de Trissicallio, plebem Sancti Martini de Rupina, plebem S. Mariae de Vico Bariono, plebem S. Mariae de Septem Policino, plebem S. Stephani de Caligo, plebem S. Donati de Pedurio, plebem S. Antonini de Ficariolo, plebem S. Georgii de Trecenta, plebem S. Mariae de Cinisello, plebem S. Michaelis de Bragantio cum capellis et earum pertinentiis, ecclesiam S. Romani de Tartaro: salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, et aut Ferrariensem Ecclesiam his, quae supra scripta sunt, diminuere, aut Sanctae Sedis Apostolicae sua in eis iura, quae superius significata sunt, auferre praesumpserit, poenae compositionis nomine reddat eidem Sanctae Sedi Apostolicae auri optimi libras centum; et nisi, quae male praesumpta sunt, satisfatione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere

de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eisdem Ecclesiis iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego LUCRUS catholicae Ecclesiae episcopus.
Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Calixti.

Ego Goizo presbyter cardinalis tituli Sanctae Caeciliae.

Ego Thomas presbyter cardinalis tituli Vestinae.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis S. Praxedis.

Ego Guilibertus presbyter cardinalis tituli Sancti Marci.

Ego Nicolaus presb. cardinalis tituli S. Cyriaci.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae.

Ego Gerardus Sabinensis episcopus.

Ego Theodewinus S. Rufinae.

Ego Albertus Ostiensis episcopus.

Ego Stephanus Praenestinus episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Petrus Albanensis episcopus.

Ego Gregorius diaconus cardinalis tit. Sanctorum Sergii et Bacchi.

Ego Otto diaconus cardinalis tit. Sancti Georgii ad Velum-Aureum.

Ego Guido diaconus cardinalis tituli Sanctae Mariae in Domnica.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister.

Ego Petrus diaconus Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Gr. Sanctae Romanae Ecclesiae indignus diaconus.

Ego Ioannes diaconus cardinalis tituli Sancti Hadriani.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Michaelis Archangeli.

Etque servantibus aeterna bona approbatur.

Lucii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Sanctae Mariae Novae.

Ego Hugo Romanae Ecclesiae diaconus tit. Sanctae Luciae in Orpheia.

Ego Astaldus diaconus cardinalis Sancti Eustachii.

Datum Laterani per manum Baronis capellani et scriptoris, idibus martii, in diet. vii, incarnationis dominicae anno MCXLIV, pontificatus vero D. Lucii Papae II anno 1.

Dat. die 15 martii anno Domini 1144, pontif. anno 1.

III.

Confirmatio honorum et privilegiorum, a Summis Pontificibus monasterio S. Petri Perusii ord. S. Benedicti concessorum (1). Similia diplomata concessere monasterio huic Benedictus V, anno 978, Silvester II, 1002, Leo IX, 1055, Nicolaus II, 1059, Alexander II, 1065, Paschalis II, 1115, Innoc. PP. II, 1157.

SUMMARIUM

Exordium. — Bona monasterii confirmantur; — Enumerantur. — Monachos in spiritualibus episcopo dioecetano subiectos declarat Pontifex. — Abbatis electionem ad monachos, consecrationem ad Rom. Pontificem pertinere statuit. — Missas, stationes, ordinationesque publicas in eodem monasterio absque abbatis consensu fieri vetat; — Illudque interdicit, aut qualibet occasione molestari, prohibet. — Adversus perturbantes, seu occupantes bona et iura monasterii, excommunicationem promulgat. — Benefactoribus benedictionem elargitur. — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo abbati monasterii S. Petri, quod secus Perusinam civitatem situm est, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regulariter promovendis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Margarinus, Bullar. Cassin., par. II, num. CLXV.

monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, atque praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, Apostolicae Sedis privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem locus impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, vobis vestrisque successoribus firma et illibata permanent, tam in Ecclesiis quam in cellis, curtibus, plebibus, monasteriis, fundis, atque casalibus, in quibus utique haec propriis nominibus duximus exprimenda: plebem scilicet S. Constantii, S. Rufini, S. Martini et S. Ioannis, plebem S. Martyrii, ecclesiam S. Benedicti in Agellione cum suis pertinentiis, ecclesiam S. Iustini cum curte sua, ecclesiam S. Andreae et S. Angeli de Alfano cum suis pertinentiis, ecclesiam S. Mariae in Cicciano, et S. Clementis, curtem de Casale, curtem de Petroniano, quidquid vobis pertinet de curte et ecclesia S. Donati in Civitella, nec non terram Ugonis neopotis Bernonis de Monte-Nigro. Apostolicae quoque Sedis tibi munimine confirmamus ecclesias Sanctorum Appollinaris, Blasii et Montani cum suis pertinentiis: salvo annuo censu Pharphensis (1) Ecclesiae. Quin etiam confirmamus massas tres, in comitatu Perusino positas, unam, quae vocatur Pusulo, alteram Filancio, et aliam, quae nuncupatur Casalina, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, hortis, montibus cultis et incultis, et omnibus pertinentiis suis: monasterium S. Angeli in comitatu Assisinate, in loco, qui dicitur Limisano, cum cellis, capellis, et omnibus sibi pertinentibus: ecclesiam S. Archangeli sitam iuxta lacum Perusi-

Bona monasterii confirmantur;

Enumerantur

(1) Lege *Farfensis*.

num, monasterium S. Salvatoris in Po-
thale, monasterium S. Petri in Ploiano
cum universis eorum pertinentiis, eccle-
siam S. Silvestri in Morcelle, ecclesiam
S. Donati: ias, quod habetis in Agello,
ecclesiam S. Mariae in Podio cum suis
pertinentiis, ecclesiam S. Pauli in Mon-
ticello, ecclesiam S. Petri de Petroniano
cum curte sua. Sane Chrisma, Oleum
sanctum, consecrationes altarium seu ba-
silicarum, ordinationes monachorum, qui
ad sacros ordines fuerint promovendi, et
clericorum ad idem monasterium perti-
nentium, a dioecetano accipietis episcopo,
si quidem catholicus fuerit, et si ea gratis
ac sine pravitate voluerit exhibere; alio-
quin liceat vobis catholicum, quem ma-
lueritis, adire antistitem, qui nostra fultus
auctoritate, quae postulatis, indulgeat.
Obeunte vero te, nunc eiusdem loci ab-
bate, vel tuorum quolibet successorum,
nullus tibi qualibet subreptionis astutia
vel violentia praeponat, nisi quem fra-
tres communi consensu, vel fratrum pars
consilii sanioris, secundum Dei timorem,
et B. Benedicti regulam elegerint, a Ro-
mano Pontifice consecrandum. Missas
autem publicas in eodem monasterio per
episcopum fieri, vel stationes, aut ordi-
nationes aliquas celebrari, praeter abbatis
ac fratrum voluntatem, omnimodo pro-
hibemus; ne in servorum Dei recessibus,
ocasio popularibus praebatur ulla con-
ventibus. Nec ulli episcopo facultas sit,
praeter Romani Pontificis conniventiam,
idem coenobium, aut eius cellas gravare,
interdicere, excommunicare, seu exactio-
nes novas imponere. Nec saecularium
procerum cuiquam liceat fodrum, vel aliud
servitium ab eodem monasterio, aut eius
pertinentiis extorquere: salvo nimirum
iure ac dominio sanctae Romanae Eccle-
siae. Decernimus ergo, ut nulli omnino
hominum liceat, eandem Ecclesiam teme-
re perturbare, aut eius possessiones auferre,
vel ablatas retinere, seu iniuste
datas, suis usibus vindicare, vel teme-
rariis vexationibus fatigare; sed omnia

integra couserventur, eorum, pro quorum
gubernatione et substatione concessa
sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica saecula-
risve persona, hanc nostrae constitutionis
paginam sciens, contra eam temere venire
tentaverit, secundo tertioque communita,
si non satisfactione congrua emendaverit,
potestatis honorisque sui dignitate careat,
reamque se divino iudicio existere de
perpetrata iniquitate cognoscat; et a sa-
cratissimo Corpore ac Sanguine Dei et
Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine di-
strictae ultioni subiaceat. Cunctis autem
eidem loco iusta servantibus sit pax Do-
mini nostri Iesu Christi, quatenus et hic
fructum bonae actionis percipiant, et apud
districtum Iudicem praemia aeternae pacis
inveniant. Amen, amen, amen.

Ego LUCIUS catholicae Ecclesiae epi-
scopus ss.

Benefactoribus
benedictionem
elargitur.

Lucii PP.

Ego Gregorius cardinalis presbyter S.
Calixti ss.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Goizo presbyter cardinalis tituli
S. Caecciliae ss.

Datum Laterani per manum Baronis
capellani et scriptoris, idibus martii, in-
dict. vii, incarnationis dominicae anno
MCLIV, pontificatus vero D. Lucii II
Papae anno i.

Dat. die 15 martii anno Domini 1144,
pontif. anno i.

IV.

*Simile privilegium monasterio S. Joannis
Parthen. dioecesis ordinis S. Benedicti (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione
Sedis Apostolicae suscipitur; — Bonaque
omnia eidem confirmantur; — Nonnulla
enumerantur. — A decimarum solutione
eximitur, propriaeque ei conceduntur. —
Sepulturam in eodem coenobio cuiquam li-

(1) Ex archiv. monasterii huius editit Marg-
arinus, Bullar. Cassin., par. II, num. CLXV.

Monachos in
spiritualibus
episcopo dioe-
cesano subie-
ctos declarat
Pontifex.

Abbas ele-
ctionem ad mo-
nachos, conse-
crationem ad
Romanum Pon-
tificem perti-
nere statuit.

Missas, station-
es, ordinatio-
nesque publicas
in eodem mo-
nasterio absque
abbatis consen-
su fieri vetat;

Illudque in-
terdicit, aut qua-
libet occasione
molestari pro-
hibet.

Adversus per-
turbantes, seu
occupantes
bona et iura
monasterii, ex-
communicatio-
nem promulgat.

heram fore declarat Pontifex; salvo iure matricis Ecclesiae. — Excommunicationem adversus illud molestantes; — Benedictionem benefactoribus elargitur.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Guidoni abbati monasterii Sancti Iohannis, quod in Parmensi urbe situm est, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regulariter vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Quoniam sine verae cultu religionis nec caritatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati, religiosas personas diligere, et loca, in quibus divinis vacant officii, Sedis Apostolicae munimine confovere. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris rationabilibus postulacionibus clementer annuimus; et praedecessorum nostrorum, felicis memoriae Paschalis et Innocentii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, ecclesiam Sancti Iohannis, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti pagina communitus; statuente, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in eodem episcopatu Parmensi ecclesiam S. Stephani, quae est in Burgo, ecclesiam S. Michaelis de Arcu, ecclesiam Sancti Stephani de Torano, ecclesiam Sancti Savini cum curte, ecclesiam Sancti Laurentii de Ramusello, castrum Ramuselli cum ecclesia, castrum Sancti Vitalis cum ecclesia et curte, ecclesiam de Gainaco, ecclesiam Sancti Silvestri de Insula, ecclesiam Sancti Salvatoris de Sanguineo cum castro et curte, duas partes curtis Saecae, et quod iuste in Ecclesia eiusdem loci habetis, ecclesiam Sanctae Iustinae, ecclesiam Sancti Prosperi et Sancti

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur;

Bonaque omnia eidem confirmantur;

Nonnulla enumerantur.

Anastasio, quae sunt in eadem civitate, ecclesiam Sancti Iacobi, quae est in capite Pontis, ecclesiam Sancti Petri de Burgo Sancti Domini, Ecclesiam de Provinciano, Ecclesiam de Casadei cum omnibus earum pertinentiis, ecclesiam Sancti Matthaei de Callio, ecclesiam S. Melani cum medietate Burgi et quatuor domibus, Ecclesiam de Paterno cum castro et curte, ecclesiam Sancti Michaelis de Filino, et quod iuste habetis in ecclesia S. Georgii de Pratis: in Regiensi vero episcopatu ecclesiam Sancti Michaelis: in Lunensi episcopatu ecclesiam Sanctae Iustinae, ecclesiam de Cavallaria: in episcopatu Pistoriensi monasterium Sancti Bartholomaei cum ecclesia Sanctae Mariae, quae est in Burgo, et ecclesia Sanctae Mariae, quae est extra portam, ecclesiam Sancti Bartholomaei de Travallio, ecclesiam S. Domini de Impolis cum curte et omnibus suis pertinentiis, ecclesiam Sanctae Mariae de Capiciano, ecclesiam S. Michaelis de Valle Nebulae cum omnibus earum pertinentiis, Decimas quoque, a discretione Parmensium episcoporum monasterio vestro concessas, vobis nihilominus confirmamus. Sane de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, a vobis decimas exigi prohibemus. Quaecumque vero libera persona ad vos venire, et religionis habitum suscipere voluerit, licentiam ei concedimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut quicumque se illic sepeliri decreverint, nisi forte excommunicati fuerint, eorum devotioni, et extremae voluntati nullus obsistat: salvo tamen iure matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva dioecesiani episcopi canonica iustitia,

A decimarum solutione exemptum, proprioque ei conceduntur.

Sepulturam in eodem coenobio cuiquam liberam fore declarat Pontifex;

Salvo iure matricis Ecclesiae.

Ex-omnium-
tionum adver-
sus illud mole-
stantis indicit;

et Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego LUCIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Datum Lat. per manum Baronis cappellani, et scriptoris, xvi kal. aprilis, indictione vii, incarnationis dominicae anno mclxlv, pontificatus vero domni Lucii II Papae anno i.

Dat. die 17 martii anno Domini 1144.
pontif. anno i.

V.

*Confirmatio bonorum omnium, et iurium
S. Cremonensis Ecclesiae (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia Ecclesiae confirmat Pontifex. — Bona ipsa, iuraque nonnulla enumerat. — Investituras feudorum, a presbyteris, abbatibus, aliisque factas, de bonis Ecclesiae huius absque episcopi consensu, irritat; — Ratamque habet concordiam initam inter episcopum et canonicos maioris Ecclesiae. — Solitae clausulae. — Lucii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex cartulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. iv.

Lucius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Oberto Cremonensi episcopo, easque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quocirca, dilecte in Christo frater Oberte episcope, tuis postulationibus clementius annuentes, ad perpetuam Sanctae Cremonensis Ecclesiae firmitatem, possessiones et bona omnia, quae impraesentiarum Ecclesia eadem iuste possidet, sive in futurum, Domino largiente, iuste atque canonicè adquisierit, apostolica auctoritate firmamus; inter quae omnia, haec prima visa sunt nobis exprimenda: quicquid scilicet curati telonei, atque ripatici, et portatici de Cremonensi civitate ad publicam sanctionem pertinuerit, tam de ipsius civitatis comitatu, quam de parte curtis Sexpilas: necnon ripas et piscarias a Vulpario usque in caput Aduae cum molendinis, et cum uniuscuiusque navis solito censu, sicut continetur in praecepto, et in tuis notitiis: seu cum per solutionem omnium navium causa mercandi Cremonam aduentium, tam Venetorum, quam caeterorum navium, et cum curata omnium negotiorum, quae fiunt in praedicta ripa: districtiorem civitatis infra et extra per quinque milliariorum spatia: altare quoque S. Hymerii, canonicam, et dest....., quas canonici soliti sunt suscipere de manu episcopi per beneficium, equos, tractus, operas, districtus, legationes, ostes, itinera, forum, et caetera, quae in praefato praecepto continentur: et de abbate et monasterio Sancti Laurentii, sicut iuste continetur in privilegiis tuis, et in praeceptis imperatorum: ecclesias insuper Sancti Salvatoris, et S. Martini de Morengo, et S. Andreae de Brugnano, et S. Mariae de Rumano, et ecclesias de Farinate, de Vailate, et S. Stephani de Aufoningo, de Fontanella, de castro Sancini, de S. Bassiano, de S. Petro in Curte,

Exordium.

Bona omnia
Ecclesiae confir-
mat Pontifex.

Bona ipsa, iura-
que nonnulla
enumerat.

Benedictionem
benefactoribus
eligitur.

de S. Ioanne in Castro-Veteri, de S. Michaeli in Burgo, de S. Siro, de Qarstro, de Alfiano, de Lacu-Obscuro, de Scandolaria, de Clavatone, de castro Vivariolo, de Via-Cava, de Sancta Maria, de Comessaio, de Dufno, de Corrigia-Viridi, de Pangoneta, de Ciconiaria, de ecclesia S. Margaritae, de Citanova, salvo statuto censu monasterii S. Petri: in ecclesia Sancti Pauli de Citanova ius episcopale, sicut per fratrem nostrum Indieum ex mandato praedecessoris nostri bonae memoriae Coelestini Papae statutum est: omnes etiam plebes cum capellis, et baptismales ecclesias cum eorum pertinentiis, quas in praesenti quiete et canonice possides: de omnibus ecclesiis, quae sunt in tuo episcopatu, obedientiam, et synodalia, et caetera secundum debitam consuetudinem ecclesiarum Cremonensis episcopi: curtem etiam, quae Barianum dicitur, et Maleum, Crottam, Montodanum, Rivatellam, Monterionem, Iovis-Altam, Fornovum, Scucium, Platenam, atque Mocianicam cum castris et villis, eorumque pertinentiis: castrum de Rivgingo cum omni sua integritate, et partes in curtibus Gabiano, Vidalasco, Ternolaseo, publica intus et extra, seu etiam in Azanello, Fontanella: et quaecumque prudentiae tuae studio praeominatae Ecclesiae iuste acquisita, vel acquirenda sunt, praesenti apostolicae sanctionis nostrae pagina corroboremus: investituras quoque feudorum, in tuo episcopatu a presbyteris, archipresbyteris, seu abbatibus tuis factas de bonis ecclesiarum absque tuo tuorumque praedecessorum consilio vel consensu, irritas esse sanimus; et, ne demereps huiusmodi investiturae fiant, omnimodo prohibemus. Concordiam vero illam, quam inter te et maioris Ecclesiae Cremonensis canonicos praedecessor noster bonae memoriae Papa Calixtus fecit, et scripto suo firmavit, ratam manere censemus, ut videlicet nullus in maiori Ecclesia constituitur canonicus praeter assensum et voluntatem episcopi, qui sicut Ecclesiae

caput est, ita voluntas eius et ratio debet precedere: canonici episcopo obedientiam in manu eius promittant et teneant: ad mensam canonicorum, quando cum canonicis comederit, eum uno clerico et uno serviente, vel cum duobus clericis veniat, et tamquam episcopus honoretur: de altari S. Himerii omnem oblationem recipiat praeter edenda, quae ad pedem altaris offerunt, et ad usum canonicorum reserventur, et praeter medietatem cereae et ineensi, quae ibi offeruntur, quae ad Ecclesiae servitium reserventur: archidiaconum, cantorem, et alias personarum episcopus consensu canonicorum constituat: ecclesiam S. Michaelis, et praedia, et possessiones, quas episcopus per idoneos testes propriae ad episcopatum pertinere probaverit, quiete pacificeque obtineat: et quia canonici domum; in qua olim habitaverant, ad ampliandam Ecclesiam concesserunt; domum, in qua modo habitat, licet iuris episcopi fuerit, pro concordia tamen et charitate deinceps ad communis vitae usum et cohabitationem retineant, et hospites, quando voluerint, in eam recipiant: salva nimirum in omnibus auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae. Si quis igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, et in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego Lucius catholicae Ecclesiae episcopus.

Caes. p. 122
nonnulli
citat.

Solite elao-
satur.

Luci PP.

Investituras
feudorum, a
presbyteris, ab-
batibus, aliis-
que factas, de
bonis Ecclesiae
huius absque
episcopi con-
sensu, irritas;

Ratamque ha-
bet concordiam
inter
episcopum et
canonicos ma-
ioris Ecclesiae.

et S. R. Ecclesie cardinalium subscriptiones.

Ego Conradus Sabinensis episcopus.
 Ego Theodewinus S. Rufinae episcopus.
 Ego Stephaus Praenestinus episcopus.
 Ego Petrus Albanensis episcopus.
 Ego GG. presb. card. tit. S. Calixti.
 Ego Goi. presb. card. tit. S. Caeciliae.
 Ego Thomas presb. card. S. Vestinae.
 Ego Ubald. presb. card. S. Praxedis.
 Ego Manfredus presb. card. S. Sabinae.
 Ego Otto diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Ioannes diac. card. S. Mariae Novae.

Datum Laterani per manus Baronis capellani et scriptoris, XVI kal. aprilis. indict. VII, incarn. dom. MCXLIV, pontificatus vero D. Lucii II Papae anno I.

Dat. die 17 martii anno Domini 1144, pontif. anno I.

VI.

Confirmatio iurium omnium, immunitatum, et honorum S. Olivolensis Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Aliena iura per episcopos non invadenda. — Huiusmodi decreta pro Ecclesia Olivolensi confirmans, inter eius terminos ne quis patriarcha vel episcopus spirituales iurisdictionem ullam exerceat, interdicit. — Data tantum facultate Gradensi patriarchae provinciale concilium inibi celebrandi; — Iura eiusdem, bonaque omnia confirmat. — Solitae conclusiones. — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Io. Olivolensi, seu Castellanae Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus, canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium

Æquum et rationale est, ut sancta Romana Ecclesia, quae Ecclesiarum omnium caput est et magistra a Domino

(1) Ex authographo Patriarchali Tabulario Venetiarum edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v.

constituta, tamquam pia mater, curam et sollicitudinem habeat, et eas a pravorum hominum molestiis provida circumscriptione custodiat. Proinde nos, qui, licet indigni, in loco B. Petri apostolorum principis, disponente Domino, residemus, fratres nostros episcopos debita benignitate diligere, et Ecclesiis sibi commissis sua debemus ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio iura servare. Hoc nimirum charitatis intuitu, venerabilis frater Io. episcopo, tuis rationalibus postulationibus clementer annuimus, et Olivolensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesides, Apostolicae Sedis privilegio duximus muniendam. Sanctorum quippe Pontificum decretis constat esse statutum, ut nemo alterius terminos usurpet, nec alterius parochianos iudicare aut excommunicare praesumat: ut nullus primas, nullus metropolitano, nullus unquam reliquorum episcoporum alterius adeat civitatem, aut ad possessionem; accedat, quae ad eum non pertinet, et alterius episcopi est parochiae, super cuiusquam dispositione, nisi vocetur ab eo, cuius iuris esse noscitur, nec quicquam ibi disponat, vel ordinet, aut diiudicet. Ea propter per praesentis scripti paginam prohibemus, et prohibentes statuimus, ut in Olivolensi, quae et Castellana dicitur, Ecclesia, vel in eius dioecesi, nullus patriarcha, nullus provincialis episcopus sine licentia tua vel successorum tuorum, ecclesiarum aut clericorum vel sanctimonialium consecrationes seu benedictiones agere praesumat; nec potestatem habeat inibi Chrisma conficere, pueros Chrismate confirmare, nec excommunicationes, aut absolutiones facere. Illud etiam adiciamus, ut in eadem parochia sine voluntate vestra passim episcoporum convocatio non fiat, nisi provincialis concilii Graden., quod et ipsum cum vestrae charitatis conscientia disponant, nec ibidem nisi pro graviore necessitate immorentur ultra terminos a canonibus constitutos. Praeterea nullus eorum sine licentia vestra audeat Eccle-

Aliena iura per episcopos non invadenda.

Huiusmodi decreta pro Ecclesia Olivolensi confirmans, inter eius terminos ne quis patriarcha vel episcopus spirituales iurisdictionem ullam exerceat, interdicit.

Data tantum facultate Gradensi patriarchae provinciale concilium inibi celebrandi.

siae vestrae clericos aut illic aut alibi ordinare, vel retinere; nec parochianos quoslibet iudicare, neque suos in vestra Ecclesia clericos constituere, neque de publicis criminibus poenitentias indicere; porro tam B. Marci ecclesia, quam caeterae ecclesiae, vel ecclesiarum clerici, inter eandem parochiam sub vestra obedientia et dispositione consistent; inobedientes vero, iuxta sanct. canonum sanctiones, tuae potestatis coereantur arbitrio. Sane de monasteriis Ss. Hilarii, Georgii, Nicolai, Sanctae Crucis, S. Zachariae, S. Laurentii, S. Erasmi, S. Servuli, eandem vobis obedientiam permanere sancimus, quam praedecessores vestri obtinuisse noscuntur. Porro abbates in vestra parochia constituti publicas missas in Ecclesiis non suis minime celebrare praesumant. Sancimus etiam, ut illi, qui in vestra parochia assidue comorantur, et quibus tam ipsis quam eorum familiis spiritualia administratis, decimas vobis absque alicuius contradictione persolvant. Prohibemus autem, ut nullus episc., nullus abbas, eis, tam sanis quam infirmis, publice poenitentiam iniungere, vobis inconsultis, nisi forte urgente mortis articulo, audeat. Ad haec adicientes decernimus, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impaesentiarum iuste ac legitime possidet, aut in futurum canonice, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus in perpetuum, et in temerata permaneat. Si quis igitur imposterum huic nostrae constitutioni temere contraire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi. quatenus

Bull. Rom. Vol. II.

62

et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego Lucius catholicae Ecclesiae episcopus etc.

Lucii PP.

Ego Conradus Sabinensis episc. etc.

et S. R. E. card. sive cardinalium subscriptiones.

Ego Albericus Ostien. episc. etc.

Ego Imarus Tusulanus episc. etc.

Ego SS. presb. card. tit. Calixti etc.

Ego Glibertus presb. card. tituli S. Marci.

Ego Rainerius presb. card. tituli S. Stephani in Coelio monte.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae.

Ego Gregorius diac. card. S. Sergii et Bicchi.

Ego Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Gerardus diac. card. S. Mariae in Domnica.

Ego Gregorius S. Romanae Ecclesiae indignus diac. scripsi.

Rodolphus diac. card. S. Luciae in Septa Solis.

Dat. Lat. per manum Baronis capellani, et scriptoris, xii kal. aprilis, indict. vii. incarnat. dominicae, anno MCLXIV, pontificatus vero D. Lucii II PP. anno i.

Dat. die 21 martii anno Domini 1144, pontif. anno i.

VII.

Confirmatio concordiae, initae inter canonicos Ruthenenses et monachos Massilienses, super ecclesia S. Amantii, et sepultura civium Ruthensium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesias quas monasterium possidet, sub protectione Sedis Apostolicae suscipit. — Ac praesenti privilegio confirmat. — Concordiam inter monasterium et capitulum roborat. — Decretum immunitatis ab omni molestia, adiectis solitis poenalibus conclusionibus. (n. r.)

(1) Ex archiv. Ecclesiae huius edidit Balozius, Miscellan., tom. II, pag. 128.

Iura eisdem, bonaque omnia confirmat.

Solidae conclusiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Massiliensi abbati, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Exordium.

Æquum et rationabile esse dinoscitur ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et ipsarum quieti atque utilitati, auxiliante Domino, salubriter providere curemus. Quamobrem, dilecte in Domino fili Petre abbas, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et Ecclesias, quas canonice possidetis, videlicet ecclesiam Sancti Amantii, quae in Ruthenensi suburbio sita esse dinoscitur, et ecclesiam Sancti Austremonii de Sales, cum capellis et omnibus ad ipsas Ecclesias pertinentibus, sub Apostolicae Sedis protectione suscipimus, atque tibi tuisque successoribus, et per te

Ecclesias quas monasterium possidet, sub protectione Sedis Apostolicae suscipit,

Ac praesenti privilegio confirmat.

Concordiam inter monasterium et capitulum roborat.

Decretum immunitatis ab omni molestia, aciectis solitis poenalibus coactionibus.

Massiliensi monasterio, praesentis privilegii pagina confirmamus. Praeterea conventionem, quae inter te et venerabilem fratrem nostrum bonae memoriae Ademarum, eiusdem tibi episcopum, et canonicos, utriusque partis voluntate atque convenientia, rationabiliter facta est, et scripto firmata, auctoritate apostolica roboramus, et futuris temporibus ratam et inconvulsam perpetuo manere decernimus. Sed nec alicui liceat, in praefatam ecclesiam Sancti Amantii interdicti sententiam pronulgare, quandiu tu vel successores tui, aut fratres tui, a Sede Apostolica evocati, de obiectis sibi querelis iustitiam facere ac recipere coram Romano Pontifice fuerint parati. Statuimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, te vel successores tuos super iis infestare, aut vobis exinde aliquam contrarietatem vel molestiam inferre. Si qua vero ecclesiastica seu saecularis persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui periculum patiatur, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et

Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni; conservantes autem haec, omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, et nostram gratiam consequantur. Amen.

Datum Laterani per manum Baronis capellani et scriptoris, iv kal. april., indictione vii, incarnationis dominicæ anno mxxiv, pontificatus vero domni Lucii II Papae, i.

Dat. die 29 martii anno Domini 1144, pontif. anno i.

VIII.

Confirmatio bonorum, quae Gradensis Ecclesia Constantinopoli, in Histria, et Venetiis potitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eiusque fines iuxta Leonis IX, caeterorumque Pontificum diplomata confirmans, privilegia omnia, hactenus patriarchae concessa, rata habet; — Bona quoque omnia eidem confirmat; — Ac praecipue, quae Constantinopoli, in Histria et Venetiis legitime possidet. — Adhortatio ad Henricum patriarcham, ad iustitiam, aequitatem animi et benignitatem. — Solitae conclusiones. — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Henrico Patriarchae Gradensi, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio, fratribus nostris tam vicinis quam longe positus paterna nos convenit provisione consulere, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare; ut quemadmodum, disponente Domino, patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Huius rei gratia, ven. frater Henrice patriarcha, tuis postulationibus elementer annuimus, et Gradensem Ecclesiam, cui auctore Deo praesse dignosceris,

Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

(1) Ex Regesto patriarchali descriptum edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v.

sub B. Petri et nostra protectione suscepimus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Igitur praedecessorum nostrorum, Pelagii, Alexandri, Urbani, et Innocentii auctoritatem sequentes, illius praecipue constitutionis tenorem servantes, quam praedecessor noster Leo IX Papa sancivit, et synodali iudicio, et privilegii pagina confirmavit, tibi tuisque successoribus, canonice substituendis, patriarchalem concedimus dignitatem, et magisterium Gradenis Ecclesiae, gerendum in his tantum finibus confirmamus, qui per supradictos praedecessores nostros eidem noscuntur Ecclesiae constituti. Crucem quoque ante te ferendam esse concedimus, nisi cum Romae fueris, aut in praesentia vel comitatu Romani Pontificis: pallium etiam fraternitati tuae, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex Apostolicae Sedis liberalitate largimur, quo intra Ecclesiam tuam ad missarum solemniam nū memineras eis diebus, quibus praedecessores tuos usos fuisse non ambigimus, videl. in Nativitate Domini, Epiphania, Ypopanton (1), tribus festivitibus S. Mariae, Coena Domini, Sabato Sancto, Resurrectione Domini, Ascensione, Pentecoste, in natalitio S. Ioannis Baptistae, et omnium apostolorum, in festivitibus quoque S. Marci, S. prothomartyris Sephani, S. Laurentii, Sancti Martini, in solemnitate Omnium Sanctorum, et principalibus Ecclesiae tuae festis, necnon in ecclesiarum, episcoporum, et caeterorum clericorum consecrationibus, et anniversario consecrationis tuae die. Statuimus etiam, ut quaecumque bona, quascumque possessiones Gradensis Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum iustis modis poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent. Redditus autem, qui sive in Constantinopoli, sive in Histria, seu in Venetia, ab episcopis, abbatibus, ducibus, iudicibus, et populo Venetiae, praedecessoribus tuis, Domi-

(1) Vide superius pag. 137. (n. 7.)

nico videl. et Ioanni Gradonico, eorumque successoribus, et Gradensi Ecclesiae iuste concessos, sicut eorum scriptis continentur: ecclesias quoque, a religiosis viris eidem Ecclesiae Graden. oblatas, per parochias eiusdem provinciae constitutas, cum omnibus, quae in eisdem Ecclesiis tui iuris esse noscuntur, tibi tuisque successoribus libere confirmamus. Quanto itaque, dilecte in Christo frater, maiori praerogativa nosceris sublimatus, tanto propensius tibi noveris attendendum, ut in corrigendis subtilis plus apud te possit ratio, quam potestas: atque te boni dulcem, et mali pium sentiant correctorem: personas diligas, vitia persequaris; ne si aliter agere forte volueris, transeat in crudelitatem correctio, et perdas quos emendare desideras; sicque vulnus debes abscondere, ut non possis ulcerare, quod sanum est; ne si plus quam res exigit, ferrum impresseris, noceat cui prodesse festinas; et sic alterum conditatur ex altero, quatenus et boni habeant amando quod caveant, et mali metuendo quod diligant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones seu redditus auferre, minere, aut aliquibus vexationibus seu infestationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva nimirum in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Do-

Eiusque fines iuxta Leonis IX, caeterorumque Pontificum diplomata confirmans, privilegia omnia haecenus patriarchae concessa, rata habet;

Bona quoque omnia eidem confirmat;

Ac praecipue quae Constantinopoli, in Histria et Venetia legitime possidet.

Authoritas ad Henricum patriarcham, ad iustitiam, aequitatem animi et benignitatem.

Solite conclusiones.

mini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Lucii PP.

Ego Lucius catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Theodewinnus S. Rufinae episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Petrus Albanen. episcopus ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Petrus presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae ss.

Ego Ubaldus presb. cardinalis tituli S. Praxedis.

Ego Rainerius presb. card. tituli S. Stephani in Coelio Monte ss.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae ss.

Ego Gerardus diac. card. S. Mariae in Domnica ss.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister indignus ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Gr. indignus S. R. E. diac. ss.

Ego Ioannes diac. cardinalis S. Mariae Novae ss.

Ego Gregorius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Ego Hugo Rom. Ecclesiae diaconus in Sancta Lucia in Horphea ss.

Ego Astaldus diac. card. Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Laterani per manum Baronis capellani et scriptoris, n. kal. aprilis, indict. vii, incarn. dom. anno MCXLIV, pontificatus vero D. Lucii Papae II anno I.

Dat. die 31 martii anno Domini 1144, pontif. anno I.

IX.

Confirmatio honorum omnium et iurium ad Ecclesiam Regii Lepidi spectantium, cuius episcopis presbyteri in Regularium ecclesiis curam animarum exercentium in spiritualibus subiciuntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Apostolicae Sedis suscipit Pontifex; — Bona omnia eidem confirmat. — Horum bonorum nonnulla enumerat; — Confirmat quoque fines Ecclesiae eiusdem; — Nec non decreta Urbani I de subiectione episcopo in spiritualibus praestanda a presbyteris in ecclesiis Regularium animarum curam exercentibus. — Solitae conclusiones. — Lucii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Alberoni Regino episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio, fratrilibus nostris, tam vicinis quam longe positis, paterna nos convenit provisione consulere, et ecclesiis, in quibus Domino militare dinoscuntur, suam iustitiam conservare; ut quemadmodum, disponente Deo, patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Ea propter, venerabilis frater Alberoni episcopo, tuis petitionibus clementer annuimus, et Reginam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dinosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impaesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum rationabiliter in eis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiae, et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis:..... canoniceam Sancti Prosperi, capellam S. Ioannis

(1) Ex archiv. cathedralis editit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione Apostolicae Sedis suscipit Pontifex;

Bona omnia eidem confirmat;

Horum bonorum nonnulla enumerat;

de civitate, capellam S. Iacobi, canonicam S. Geminiani, capellam S. Stephani, et caeteras capellas eiusdem civitatis, monasterium S. Thomae, monasterium S. Raphaelis, plebem de Menotio, capellam S. Iacobi de insula de Bibio cum aliis capellis eiusdem, plebem de Thoano, capellam Hospitalis de Ponte de Cavola cum suis possessionibus, et aliis capellis eiusdem plebis, plebem S. Vitalis cum capellis suis, et omnibus ad eam iure pertinentibus, plebem de Campiola, capellam S. Venantii de Busana, capellam de Valesneria, capellam de Sancto Vito cum aliis capellis eiusdem plebis, plebem de Baisio cum aliis suis capellis, plebem de Castro Ariano cum suis capellis, plebem S. Elenchadii cum suis capellis, plebem de Albineto cum suis capellis, plebem de Paionello cum suis capellis, plebem de Lecollo cum suis capellis, plebem de Caviliano, capellam de Iano, capellam de Rezola, capellam S. Prosperi de Graxiano cum aliis capellis eiusdem plebis, plebem de Bibiano, capellas de Bibianello cum aliis capellis eiusdem plebis, plebem de Mutilana, capellas de Curvæo cum aliis capellis eiusdem plebis, plebem de Rivalta cum suis capellis, plebem de Foliano cum suis capellis, plebem de Arceto cum suis capellis, plebem de Banio cum suis capellis, plebem de Herberia cum suis capellis, plebem de Prato cum capella S. Martini de Rio, et aliis suis capellis, plebem de Bagniole cum suis capellis, plebem de Campo-Rotundo cum capella de Corrigia, et aliis capellis, plebem de Curte Nova, plebem de Novolaria cum suis capellis, ecclesias de Campogniola, plebem de Fabrica cum capella de Razolo, et aliis suis capellis, plebem S. Zenonis cum suis capellis, plebem S. Mariae de Novis cum suis capellis, ecclesiam de Gorgatela, plebem de Sancto Stephano cum capella S. Possidonii, et aliis suis capellis, plebem de Quarantula cum suis capellis, plebem S. Martini in Spina cum suis capellis de

Gavella et de Manziana, plebem de Cutiliano cum capella de Mulla et aliis suis capellis, ecclesiam de Gonzaga, plebem de Villola cum suis capellis, plebem de Pigognaga cum suis capellis, plebem de Bondeno Arduini cum suis capellis, plebem de Suzaria cum suis capellis, ecclesiam de Loco-Bello, ecclesiam de Polesino, ecclesiam de Zùtola, plebem de Luzaria cum capella de Sacea, et aliis suis capellis, plebem de Guardistalla cum suis capellis, monasterium de Marola, monasterium de Canusio. Praesentis quoque auctoritate decreti sancimus, et universi Regni episcopatus lines quiete deinceps omnino et integre tam tibi quam tuis successoribus conserventur. Praedecessoris quoque nostri bonae memoriae Urbani Papae vestigiis inhaerentes sancimus, ut in parochialibus Ecclesiis, quas tenent monachi in tuo episcopatu, vestro assensu presbyteros collocent; qui, si idonei fuerint, a vobis animarum curam suscipiant, et de pleb. quidem cura vobis rationem reddant, monachis vero pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iura servantibus sit pax D. N. Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego LUCIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Confirmat quoque lines Ecclesiae eiusdem;

Nec non decreta Urbani II de subiectione episcopo in spiritualibus praestanda a presbyteris in Ecclesiis regularum monachorum curam exercentibus.

Solita conclusiones.

Lucii PP.

et S. R. Ecclesie
cardinalium subser-
vaciones.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.
Ego Gregorius cardinalis Ss. Sergii et
Bacchi ss.

Ego Gregorius presb. card. S. Sixti ss.

Ego Guido presb. card. S. Chrysogoni ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Petrus Albanus episcopus ss.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae ss.

Ego Ubaldus tit. S. Praxedis ss.

Ego Manfredus presb. card. tituli S.

Sabinae ss.

Ego Nicolaus presb. card. tituli S.

Cyriaci ss.

Ego Guido diaconus card. Ss. Cosmae
et Damiani ss.

Ego Redolphus diac. card. S. Luciae
in Septa Solis subscripsi.

Ego Ioannes diac. card. S. Hadriani ss.

Ego G. R. S. Romanae Ecclesiae dia-
conus ss.

Ego Hugo Romanae Ecclesiae diaconus
in S. Lucia in Horfea ss.

Datum Laterani per manus Baronis
capellani et scriptoris, iv nonas aprilis,
indict. vii, incarnat. domin. anno mextiv,
pontificatus vero D. Lucii II anno i.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 1144,
pontif. anno i.

X.

*Privilegium confirmationis Ecclesiae in
castro Halla canonicorum regularium
S. Augustini, bonorumque ad eam per-
tinentium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Hallensem Ecclesiam sub pro-
tectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.
— Bona omnia eidem confirmat. — Regu-
laribus ex claustro qualibet causa dis-
cedere interdicit. — Praepositi electionem
committit canonicis. — Sepulcrum inibi
sibi deligere cuilibet indulget. — Decre-
tum pro immunitate Ecclesiae eiusdem;
— Cum solitis clausulis.

(1) Ex Hundii Metrop. Salisburg., tom. III.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis
filiis Lanzoni Hallensi praeposito, eiusque fratri-
bus tam praesentibus quam futuris regu-
larem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propo-
situm, et animarum salutem pertinere
monstratur, animo nos deest libenti con-
cedere, et petentium desideriis congruum
impertiri suffragium. Eapropter, dilecti
in Domino filii, vestris iustis postulatio-
nibus elementer annuimus, et praefatam
Ecclesiam Hallensem, in qua divino mau-
cipati estis obsequio, sub beati Petri et
nostra protectione suscipimus, et praesentis
scripti privilegio communitus; statu-
entes, ut in eadem Ecclesia, prout
venerabilis frater noster Conradus Salis-
burgen. archiep. ordinavit, et scripto suo
firmavit, ordo canonicus secundum beati
Augustini regulam perpetuis temporibus
inviolabiliter conservetur. Praeterea quae-
cumque possessiones, quaecumque bona,
eadem Ecclesia impresentiarum iuste et
canonice possidet, aut in futurum con-
cessione Pontificum, largitione regum vel
principum, oblatione fidelium, seu aliis
iustis modis. Deo propitio, poterit adipi-
sci, firma vobis vestrisque successoribus,
et illibata permaneant; in quibus haec
propiis duximus exprimenda vocabulis:
capellam Sanctae Mariae Muna, capellam
Sancti Georgii Chirriphero, capellam S.
Martini Nane, capellam Sancti Valentini
Morzols, capellam in castro Plaien., ca-
pellam in castro Halla, aquam in fonte
Halla, quam dedit Ebo; aquam, quam
dedit Iacco, praedia, quae dedit Sigiboto,
Unchen. et Oeheim praedium, quod de-
dit Henricus et Pato, Nutzpoum, quartam
partem decimalis salis. Sane laborum ves-
trorum, quos propriis manibus aut sum-
ptibus colitis, sive de nutrimentis vestro-
rum animalium, nullus omnino clericus
sive laicus a vobis decimas exigere praesu-
mat. Interdicimus etiam, ut nemini pro-
fessionis vestrae facultas sit, alicuius levi-
tatis instinctu, vel arctioris religionis ob-
tentu, sine praepositi vel congregationis

Exordium.

Hallensem Ec-
clesiam sub
protectione
Sedis Aposto-
licae recipit
Pontifex;

Bona omnia
eidem confir-
mat.

Regularibus
ex claustro
qualibet causa
discedere in-
terdicit.

licentia de claustris discedere; quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum sine communium literarum cautione illum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino praestante, vignerit. Si vero, secundo vel tertio vocatus, redire contempserit, liceat eiusdem loci praeposito, canonicam in eum proferre sententiam. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel ad alterius Ecclesiae regimen transeunte, sive quolibet tuorum successorum, nullus ibi quolibet subreptionis astutia vel violentia substituatur vel praepositus, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam canonice providerint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, extremae voluntati et devotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae suae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus vel molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum Salisburgen. archiep. canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei (1) aliena fiat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi,

(1) Forte supplendum: et Domini Redemptoris nostri I. C. (n. r.)

quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Later. per manum Baronis capellani, non. aprilis, indictione vii, incarnationis dominicae anno mxxlii, pontificatus nostri anno i.

Dat. die 5 aprilis anno Domini 1144,
pontif. anno i.

XI.

Confirmatio primatus Toletanae Eccl. (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Raimundi archiepiscopi precibus indulgens, ei primatum Hispaniarum confirmat Pontifex; — Statuit quibus praecipue diebus pallio uti debeat. — Confirmat quoque eidem ius cognoscendi episcoporum causas: salva auctoritate Sedis Apostolicae. — Complutensem Ecclesiam Toletanae subiicit: caeterasque omnes, quae antiquitus ei subiacebant; — Ac insuper Ecclesias, quas de Saracenorum manibus vindicari contingat, quousque tamen ad pristinam dignitatem redigantur.

Lucius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Raimundo Toletano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Sacrosancta Romana et Apostolica Ecclesia, ab ipso Salvatore omnium Domino Iesu Christo caput et cardo est Ecclesiarum omnium constituta. Non decet igitur a capite membra dissidere, sed eminenti rationi et supernae provisioni capitis obedire. Moderatrix autem discretio capitis, singulorum membrorum officiosas actiones confederans, uniuersique ius et ordinem a natura constitutum distincte conservat, et quibusque nobilibus venustatis suae dignitatem, sine invidia, sociali caritate custodit. Haec igitur inducti ratione, honorem nobilis et famosae Toletanae Ecclesiae, Apostolicae Sedis pro-

(1) Ex opere Casteioni de Primat. Tolet.

Praepositi electionem committit canonicis.

Sepulturam illi sibi deligere cuiuslibet indulget.

Decretum pro immunitate Ecclesiae eiusdem;

Cum solitis clausulis.

Exordium

Raimondi archiepiscopi pre-ibus indulgentis, ei primum Hispaniarum confirmat Pontifex;

Statuit quibus praeceptis diebus pallio uti debeat

Confirmat quoque eidem seu cognoscendi episcoporum causas: salva auctoritate Sedis Apostolicae.

Complutensem Ecclesiam Toletanae subiecti: caeteraque omnes, quae antiquitas et subiacebant;

priae et specialis filiae, volumus consecrare; ideoque, venerabilis frater Raimunde, quem vera in Christo caritate diligimus, tuis rationabilibus postulationibus paternae pietatis affectu duximus annuendum. Per praesentis ergo privilegii paginam apostolica auctoritate statuimus, ut per universa Hispaniarum regna primatus obtineas dignitatem. Pallio itaque, a Sede Apostolica tuae caritati concesso, in misarum celebrationibus uti debetis tantum in praecipuis festivitibus: tribus videlicet diebus, in Natali Domini, in Epiphania, Hypopanton (1), Coena Domini, Sabbato Sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste, in solemnitatibus Sanctae Mariae, Sancti quoque Michaelis, Sancti Iohannis Baptistae, in omnibus natalitiis apostolorum, et eorum martyrum, quorum pignora in vestra ecclesia requiescunt, sancti quoque Martini et Ildelfonsi confessorum, et omnium commemoratione Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum et clericorum, in anno consecrationis tuae die, et in natali S. Isidori et Leandri. Primatem te universi Hispaniarum praesules respicient; et ad te, si quid inter eos exortum fuerit quaestione dignum, referent: salva tamen in omnibus Romanae Ecclesiae auctoritate. Verum personam tuam propensiori gratia retinentes, censemus, ut solius Romani Pontificis iudicio eius causa, si qua fuerit, decidatur. Sane Toletanam Ecclesiam praesentis privilegii stabilitate minime, Complutensem ei parochiam cum terminis suis, necnon et Ecclesias omnes, quas iure proprio antiquitus possedisse cognoscitur, confirmantes. Episcopales praeterea sedes, quas impraesentiarum iuste et quiete possides, eidem Toletanae Ecclesiae, tamquam metropoli, subditas esse decernimus. Reliquas vero, quae antiquis ei temporibus subiacebant, cum Dominus omnipotens christianorum restituerit potestati, suae dignatione misericordiae, ad caput pro-

(1) Vide superius, pag. 157. (R. T.)

prium referendas, decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum dioeceses civitatum, quae Sarracenis invadentibus metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestrae subiicimus ditioni, ut quoad sine propriis exiterint metropolitanis, tibi, ut proprio, debeant subiicere. Si quae autem metropoles in statum fuerint proprium restituae, suo quaeque dioecesis metropolitana restitatur, ut sub proprio regimine pastoris super divini collatione beneficii gloriatur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica persona aut saecularis, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, etc.

Datum Laterani per manus Baronis capellani et scriptoris, III idus maii, indictione VII, incarnationis dominicae anno MCLIV. pontificatus vero domni Lucii Papae II anno I.

Dat. die 13 maii anno Domini 1144, pontif. anno I.

XII.

Confirmatio privilegiorum a Summis decessoribus Pontificibus Ariminensi Ecclesiae eiusque episcopis concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia, ecclesias, monasteria, oratoria cum pertinentiis singulis confirmat Pontifex. — Ariminensem Ecclesiam soli Romanae, eiusque Pontificibus subiectam declarat; — Censumque statuit annum Lateranensi palatio persolvendum pro bonis, quae de iure S. Petri possidet. — Solitae conclusiones (quae omittuntur). — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Raynerio Ariminensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

In eminenti Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, ex iniuncto

(1) Ex originario exemplari erutam hanc Bullam edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

Ac insuper Ecclesias, quae de Sarracenorum manibus vindicari contingat, quosque tamen ad pristinam dignitatem redigantur

Exordium.

nobis officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis suam institutiā conservare. Prædecessorum ergo nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhaerentes, tuis, in Christo frater clarissime Rayneri episcopi, postulationibus impartimur assensum, et sanctam Ariminensem Ecclesiam, cui Deo auctore præsidēs, sanctae Romanae Ecclesiae privilegiis munitentes, ad ipsius loci stabilitatem et pacem, monasteria, plebes, ecclesias, curtēs, massas, salas (1), castella, casalia, vineas, terras, sylvas, paludes, prædia culta et inculta, cum decimis et colonis suis, servis et ancillis, aldionibus (2), et caeteris omnibus, quae aliquorum fidelium concessione, sive acquisitione qualibet ei iuste et legaliter pertinent, vel etiam quae de nostrae sanctae Romanae Ecclesiae tenet, tibi tuisque legitimis successoribus confirmamus; in quibus haec propriis nominibus duximus apponenda: scilicet infra civitatem Ariminensem, ecclesias Sancti Michaelis archangeli, Sanctae Innocentiae, Sanctae Mariae in Tribio, et Sanctorum martyrum Cosmae et Damiani, quae vocatur Sanctae Crucis, Sanctae Agnetis, Sancti Genesii, Sanctae Euphemiae, ecclesiam Sancti Iohannis Evangelistae, S. Martini, Sancti Sylvestri, Sancti Vitalis, Sancti Laurentii sitam supra portam Gallinam, cum omnibus pertinentiis earum; extra civitatem vero monasterium Sancti Petri cum oratorio Sancti Mauri, ecclesiam Sanctorum Andreae et Donati, ecclesiam Sancti Iohannis Baptistae, quae vocatur foris portam, cum destructa ecclesia Sancti Stephani, quae invicem sibi cohaeret (3), ecclesiam Sancti Apollinaris, et monasterium Sancti Gaudentii cum oratorio Sancti Victoris cum omnibus earum pertinentiis, ecclesiam Sanctorum Iohannis et Pauli, ecclesiam Sancti Gre-

gorii infra eandem civitatem in suburbio, ecclesiam Sanctae Mariae Maioris, plebem Sancti Angeli in Salute, plebem Sanctorum Iohannis et Petri, quae vocatur in Corpedo, ecclesias Sancti Mauri, Sancti Martini, Sancti Christofori, Sanctae Mariae, et quicquid iuris habetis in monasterio Sancti Theonisti infra ipsam plebem, plebem Sancti Pauli et Stephani, ecclesiam Sancti Prosperi, ecclesiam S. Petri, ecclesiam Sanctae Mariae in Cento, ecclesiam Sanctae Mariae in Vernano, et Sancti Iohannis in Frelifoli, infra ipsam plebem sitas, plebem Sancti Iohannis in Galilaei, ecclesiam Sancti Christofori in Flagnano, ecclesiam S. Laurentii in castro Sulani, ecclesiam Sancti Pauli in curte eiusdem castri, ecclesiam Sanctae Margaritae in Castro cum curseto, et ecclesiam Sancti Andreae, ecclesiam Sancti Christofori in castro Scortigato, et Sancti Vicini, plebem Sancti Archangeli, quae vocatur in Acerbolo, ecclesiam Sanctae Mariae in Camerano et Sancti Iohannis in Cento, Sancti Andreae in Gallia, Sanctae Mariae Novae, Sanctae Mariae in Geola, Sancti Bartholomaei in Tribio, infra ipsam plebem sitas, plebem Sanctorum Viti et Modesti, ecclesiam Sanctae Iustinae, Sancti Iuvenalis infra ipsam plebem, plebem Sancti Martini, quae vocatur in Burdundo seu Berdunchio, plebem S. Laurentii, quae vocatur in monte Appadiano, ecclesiam Sanctae Christinae, S. Martini, quae vocatur in Viginti, Sanctae Mariae in Paterno, et quicquid iuris habet in ecclesia Sancti Hermetis, infra ipsam plebem sitas, plebem Sancti Iohannis in Bulgaria Nova, ecclesiam Sancti Apollinaris, quae in deserto reiacet, ecclesiam Sancti Martini, quae vocatur in Cerreto, ecclesiam Sancti Petri in castro Veravuli, et quicquid iuris habet in ecclesiis Sancti Andreae, Sancti Blasii, et Sancti Viti in Gualdo, infra ipsam plebem sitas, plebem Sancti Iohannis in Cella-Iovis, et plebem Sanctae Innocentiae, plebem Sancti Laurentii in Strata, plebem Sancti Georgii

(1) Idem quod *curtis*. (R. T.) (2) Idem qui *aldii*, servorum genus; Muratorius tamen, Ant. It. m. aev., t. 1, col. 864, explicat dicens: *Medium quid inter servos atque libertos*. (R. T.) (3) *Lege cohaerent*. (R. T.)

in castro Conce cum oratorio Sancti Stephani, sito iuxta ipsam, plebem Sancti Erasmi, ecclesiam Sancti Andree, plebem Sancti Sabinii, ecclesiam Sancti Iohannis in Pasciano, plebem Inferni, quae vocatur Sanctae Columbae, ecclesiam S. Donati et Sancti Martini, Sanctae Mariae in Uria, Sancti Petri, quae vocatur Accorti, Sancti Petri in Laureto infra ipsam plebem, plebem Sancti Laurentii in Barcola, et praedicta monasteria, et ecclesias omnes, quae in Ariminensi comitatu sitae sunt, cum pertinentiis earum, tibi tuisque successoribus confirmamus. Eidem etiam Ariminensi Ecclesiae roboramus portam Sancti Donati, quae vocatur Sancti Andree, totam in integrum, medietatem de porta Gallica, quae vocatur Sancti Petri, porticum totum in integrum per quod pergitur ad mare, et porticum unde ingressus est ad episcopium, medietatem totam ex integro ripae litoris maris, cum medietate de districtu suo, quae ad ripas litoris pertinet, sive de Iudaeis, sive de Christianis, verum etiam et litus maris decurrens a flumicello usque ad flumen, quod vocatur Maricula. Ad haec, praedecessorum nostrorum vestigiis insistentes, sicut ab eis sancitum est, ita et nos mansurum in perpetuo de caetero sancimus, ut Ariminensis Ecclesia nulli alteri alii metropoli, nisi tantum sanctae et apostolicae Romanae subiecta sit Ecclesiae, ipsiusque antistes tantum a Romano Pontifice omni tempore consecratur. De supradictis autem rebus iuris sanctae Romanae Ecclesiae, quas praefata Ariminensis Ecclesia possidet, tu et tui successores pro pensione triginta denariorum solidos annis singulis Lateranensi palatio persolvetis. Plebem vero Sancti Paterniani cum decimis et caeteris suis pertinentiis, nec non cum iis, quae beati Petri iuris sunt in fundo Arginariae, sub annuo censu viginti quatuor denariorum Lucensium, nobis nostrisque successoribus annualiter persolvendo, tibi tuisque succes-

soribus committimus, et praesentis scripti pagina confirmamus. Decernimus ergo etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc.

Ego Licetus catholicae Ecclesiae episc.

Ego Conradus Sabinen. episc.

Ego Inarus Tusculan. episc.

Ego Petrus Albanen. episc.

Ego Rainerius presb. card. tit. Sanctae Priscae.

Ego Thomas presb. card. tit. Vestinae.

Ego Gilbertus presb. card. tit. Sancti Marci.

Ego Nicolaus presb. card. tit. Sancti Cyriaci.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctae Sabinae.

Ego Albertus presb. card. tit. Sanctae Anastasiae.

Ego Octavianus diac. card. tit. Sancti Nicolai in Care.

Ego Rodolphus diaconus card. Sanctae Luciae in Septa Solis.

Ego Ioannes diac. card. Sanctae Mariae Novae.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli.

Ego Astaldus diac. card. S. Eustachii.

Datum Laterani per manum Baronis S. R. E. subdiaconus, xii kal. iun., indict. vii, incarn. dom. mxcxlv. pontificatus vero D. Lucii II Papae anno i.

Dat. die 21 maii anno Domini 1144,
pontif. anno i.

XIII.

Monasterium Cluniacense soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eique confirmantur bona omnia, iura atque immunitates (1).

SUMMARIUM

Monasterium Cluniae. a prima sui fundatione Sedi Apostolicae subiectum: et a Summis Pontificibus privilegiis donatum: — Eiusque bona, ecclesiae, clerici quoque, et laici sub solo iure Sedis eiusdem positi; — Data omnimoda exemptio etiam a iu-

(1) Ex Bibliotheca Cluniacensi Martini Marrier, col. 1585.

Ariminensem Ecclesiam soli Romanae, eiusque Pontificibus subiectam declarat;

Censumque statuit annuum Lateranensi palatio persolvendum pro bonis, quae de iure S. Petri possident.

Solidae conclusiones (quae omittuntur)

Lueti PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

risdictione episcopi dioeceseani. — Limites; quibus circumscribitur huiusmodi exemptio. — In abbatibus Cluniacensi monasterio subiectis non eligendi abbates, nisi habito prius consensu abbatis Cluniacensis. — In prioratibus in quibus abbates non fuerint, imposterum non eligendi. — Pro altariis et ecclesiis decimae non solvendae. — Sed monachorum et pauperum usibus applicandae: — Nec solvendae quas vocant dominicas. — Episcopo sola facultas sit procedendi contra presbyteros refractarios: — Curam animarum eis impertiendi, et ecclesias consecrandi; sed sine pretio: — Bona omnia, vel quae possidet monasterium Cluniacense, vel quae in futurum adeptum fuerit, eidem confirmantur. — In parochiis, ad ius Cluniacensis monasterii spectantibus, nec Ecclesiae nec capellae absque abbatis licentia aedificandae. — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, diminutione, etc. — Confirmatio paginae huius cum solitis clausulis. — Lucii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Religionis monasticae modernis temporibus speculum, et in Galliarum partibus documentum, Beati Petri Cluniacense monasterium, ab ipso suae foundationis exordio Sedi Apostolicae in ius proprium est oblatum. Proinde Patres nostri sanctae recordationis, Ioannes XI, item Ioannes XIX, Agapitus II, Benedictus VI, item Benedictus VII, Leo VII, item Leo IX, Gregorius VI, item Gregorius VII, Alexander II, Stephanus, Victor III, Urbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Calixtus II, Honorius II, Ecclesiae Romanae Pontifices, locum ipsum singularis dilectionis, ac libertatis praerogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus muniverunt; statutum est enim, ut ecclesiae omnes, coemiteria, monachi, clerici et laici universi, infra terminos habitantes, qui sunt a rivo de Salnay et ab ecclesia Rufiaci et Cruce de Lornant: a termino quoque molendini

de Tornesac, per villam, quae dicitur Warena, cum nemore Burserio: a termino etiam, qui dicitur Perroio, ad rivum usque de Salnay, sub Apostolicae tantum Sedis iure ac tuitione permaneant. Neque ipsius Cluniacensis loci presbyteri, aut etiam parochiani, ad cuiuslibet, nisi Romani Pontificis et Cluniacensis abbatis, cogantur ire synodum vel conventum. Sane pro abbate, monachorum, seu clericorum, infra praedictos terminos habitantium, ordinatione, pro Chrismatis confectione, pro sacri Olei, ecclesiarum, altarium et cimiteriorum consecratione, Cluniacense monasterium, quem maluerit, antistitem convocet. Cluniacenses monachos ubilibet habitantes nullus omnino praeter Romanum Pontificem et legatum, qui missus ad hoc fuerit, excommunicet aut interdicat. Sane terminos immunitatis loci vestri, qui a praefato antecessore nostro Urbano Papa constituti sunt, praesentis decreti nostri pagina confirmamus; ne videlicet ullus homo cuiuscumque conditionis ac potestatis, invasionem, praedam, aut rapinam facere, sive homicidium perpetrare praesumat infra ipsorum limites terminorum. Itaque termini sacri banni sunt hi: versus Berzicatum terminus est ad Bivium citra Sarratam, unde una venit ad Cluniacum, altera ad Massilias: in strata versus Bellumioctum terminus est contra Quarrnum, quod est desuper molendinum Cellarii Cluniacensis, citra Viengias ultra Cluniacum; versus Massilias terminus est ad summitatem Defensi ad Bivium, unde una via tendit ad Bersoniacum, altera ad Carellam: versus Sergiacum terminus est intra Quarruicium, citra locum, ubi dicunt ad Turgum: in strata versus Cabilonensem pagum terminus est ad Grossam Cassaniam super Marzicatum: versus Brancedunum terminus est in via super boscum Bannedum: versus Tre-norehium terminus est super rivulum, quem dicunt Longamaquam, intra Bannoscum et Donzicatum: versus Perronam vel Laysiacum terminus est ad Tres-Fagos,

Data omnia, modo a exemptio etiam a iurisdictione episcopi dioeceseani.

Limites; quibus circumscribitur huiusmodi exemptio.

Monasterium Cluniacense a prima sui fundatione Sedi Apostolicae subiectum: et a Summis Pontificibus privilegia donatum:

Etusque bona, ecclesiae, clerici quoque, et laici sub solo iure Sedis eiusdem possit.

In abbatibus Cluniacensi monasterio subiectis non eligendi abbates, nisi habitus prius consensus abbas Cluniacensis.

Jo prioratibus in quibus abbates non fuerint, impostorum non eligendi.

Pro altaribus et ecclesiis decimae non solvendae;

Sed monachorum et pauperum usus applicandae;

Nec solvendae quas vocant decimaticas:

ubi partiuntur vester boscus de Cluniaco et boscus Comitalis: versus Igiacum terminus est ad Carinos, super Montem-Edium. In abbatibus, quae cum suis abbatibus ordinationi Cluniacensis monasterii datae sunt, videlicet S. Martialis Lemoicensis, S. Eparci Engolismensis, monasterii novi Pietavis, S. Iohannis Angeliacensis, monasterii Lesatensis, Moysiaceus, Figiacensis in Caturcensi pago: in Avernia Mausiaceus, Tiercensis: in Antisidorensi Sancti Germani: in Cameracensi Hunoldi curtis: in Rothomagensi abbatia apud Pontiseram, in Taruvarensi S. Wlmari, sine Cluniacensis abbas consilio abbas nullatenus eligatur. Ad haec adicimus, ut in omnibus prioratibus, et cellis, quae sine proprio abbate vestro regimini subiectae sunt, nullus futuris unquam temporibus abbatem ordinare praesumat; sed tam prioratus ipsi et cellae, quam et caetera in quibuslibet locis omnia quibus Cluniacensis Ecclesia Arvernensis concilii, quod per supradictum Papam Urbanum celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quaestio mota est, tam tibi quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur. Pro altaribus et ecclesiis sive decimis vestris, nulli episcoporum facultas sit, gravamen aliquod vobis, aut molestias irrogare; sed sicut eorum permissione quaedam ex parte, quaedam ex integro habuistis, ita et in futurum habeatis. Ecclesiarum vestrarum decimas, quae a laicis obtinentur, si secundum Deum eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram et pauperum gubernationem vobis liceat possidere. Decimas laborum vestrorum, pro quibus tam vos quam alios monasticae religionis viros inquietare episcopi consueverunt, illorum videlicet, quos dominicaturas appellant, qui vestro sumpto a monasteriis et cellarum vestrarum clientibus excoluntur, sine omni episcoporum et episcoporum ministrorum contradictione, deinceps quietius habeatis, qui vestra

peregrinis fratribus, et pauperibus erogatis. Ecclesiae omnes, quae ubilibet posita sunt, seu capellae vestrae et cimiteria, libera sint, et omnis exactionis immunita, praeter consuetam episcopi paratam et iustitiam in presbyteros, qui adversus tui ordinis dignitatem offenderint. Liceat quoque vobis, seu fratribus vestris, in ecclesiis vestris presbyteros eligere; ita tamen, ut ab episcopis, vel ipsorum vicariis, animarum curam absque venalitate suscipiant: quam si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate officia celebrandi licentiam consequantur. Ecclesiarum vero, seu altarium consecrationes, si dioecesani episcopi gratis noluerint exhibere, a quolibet catholico suscipiatis episcopo. Nec cellarum vestrarum ubilibet positarum fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione divinarum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi ipsi quam et famuli eorum, et qui se monasticae professioni devoverunt, clausis ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis, divinae servitutis officia celebrent, et sepulturae debita peragant. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis; in Burgundia, ecclesiam de Villafranca, ecclesiam de Barberiaco, monasterium de Prims: in Francia, ecclesiam Montis-Desiderii, ecclesiam de Dompetra: in Provincia monasterium iuxta montem Pessulanum: in Tolosano episcopatu ecclesias S. Columbae: in Hispania Nazeram, Sanctum Isidorum, Sanctum Zoilum de

Episcopo sola facultas sit procedendi contra presbyteros refractarios:

Curam animarum eis imperficiendi, et obsequiis concecrandi; sed sine pretio:

Bona omnia, vel quae possidet monasterium Cluniacense, vel quae in futurum adeptum fuerit, eidem condimantur.

Quarrione, Sanctum Romanum de Pennis, Villam-Viridem, Villam-Francaam, Vallem-Viridam, Palumbarum, Bodinum, Vimineiam, Sanctum Martium de Nehida, Sanctum Vincentium de Salamantica, S. Columbanam de Burgis, Corvilanam, quae proprie Cluniacensi monasterio datae sunt: item in Nivernensi episcopatu monasterium de Albiniaco, quod ad caritatem: in Francia monasterium de Cansiaco, quod ad S. Martinum de Campis canonicalem de Abbevilla pertinet: item ecclesiam de Rna, quae ad monasterium de Abbevilla pertinet. Prohibemus autem, ut infra parochias ad ius Cluniacensis monasterii spectantes, nec ecclesias nec capellas absque abbatis licentia aedificandae.

Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, diminutione, etc.

Confirmatio paginae huius cum solitis clausulis.

Quarrione, Sanctum Romanum de Pennis, Villam-Viridem, Villam-Francaam, Vallem-Viridam, Palumbarum, Bodinum, Vimineiam, Sanctum Martium de Nehida, Sanctum Vincentium de Salamantica, S. Columbanam de Burgis, Corvilanam, quae proprie Cluniacensi monasterio datae sunt: item in Nivernensi episcopatu monasterium de Albiniaco, quod ad caritatem: in Francia monasterium de Cansiaco, quod ad S. Martinum de Campis canonicalem de Abbevilla pertinet: item ecclesiam de Rna, quae ad monasterium de Abbevilla pertinet. Prohibemus autem, ut infra parochias ad ius Cluniacensis monasterii spectantes, nec ecclesias nec capellas absque abbatis licentia aedificandae.

Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, diminutione, etc.

Confirmatio paginae huius cum solitis clausulis.

Quarrione, Sanctum Romanum de Pennis, Villam-Viridem, Villam-Francaam, Vallem-Viridam, Palumbarum, Bodinum, Vimineiam, Sanctum Martium de Nehida, Sanctum Vincentium de Salamantica, S. Columbanam de Burgis, Corvilanam, quae proprie Cluniacensi monasterio datae sunt: item in Nivernensi episcopatu monasterium de Albiniaco, quod ad caritatem: in Francia monasterium de Cansiaco, quod ad S. Martinum de Campis canonicalem de Abbevilla pertinet: item ecclesiam de Rna, quae ad monasterium de Abbevilla pertinet. Prohibemus autem, ut infra parochias ad ius Cluniacensis monasterii spectantes, nec ecclesias nec capellas absque abbatis licentia aedificandae.

Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, diminutione, etc.

Confirmatio paginae huius cum solitis clausulis.

Ego Lucius catholicae Ecclesiae episcopus ss.

BN

Ego Theodevinus S. Rufinae episc. ss.
Ego Rainerius presb. card. tit. Sanctae Priscae ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Thomas presbyter card. tit. Vestinae ss.

Ego Gillebertus tit. Sanctae Mariae ss.

Ego Imarus Tusculanus episc. ss.

Ego Petrus Albanensis episc. ss.

Ego Rainerius presb. card. Sancti Stephani in Coelio monte ss.

Ego Manfredus presb. card. Sanctae Sabinae ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Hugo presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Octavianus diac. card. ss.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister indignus ss.

Ego Gregorius diaconus card. Sancti Angeli ss.

Ego Astaldus diac. card. Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Ioannes diac. cardinalis Sanctae Mariae Novae ss.

Datum Laterani per manum Baronis Ecclesiae subdiaconi, xi kal. iunii, indictione vii, incarnationis dominicae mcliv, pontificatus vero domni Lucii Papae anno i.

Dat. die 22 maii anno Domini 1144, pontif. anno i.

XIV.

Confirmatio bonorum, iurium et privilegiorum matricis Ecclesiae Faventinae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub Apostolicae Sedis protectione recipit Pontifex; — Eique bona omnia confirmat; — Nonnulla elargitur privilegia et exemptiones. — Solitae conclusiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Farollo Faventinae Ecclesiae archidiacono, Petro archipresbytero, eorumque fratribus, tam praesentibus quam futuris, in eadem Ecclesia loco eorum substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc in apostolicae dignitatis specula, Domino largiente, promoti sumus, ut Ecclesiarum utilitati et quieti paterna sollicitudine provideamus, et suam cuique iustitiam ratam illibatamque servemus. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus clementer annuentes, et B. Petri Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub eiusdem apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus, statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum quomodolibet iure praefata Ecclesia possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis rationabilibus modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permancant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: plebem S. Petri in Lacuna cum omnibus ad ipsum pertinentibus, medietatem plebis Sancti Andreae in Paviale cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Christofori martyris, dicta Castrum Quartulli, ecclesiam Sancti Andreae in Casanaula, ecclesiam S. Mariae in Morlascho; praeterea Arcuatum maiorem et minorem, Fermilium maiorem et mino-

rem, cum appendiciis, videlicet Fabriati, Morena cum campo cohaerente sibi, et Tanlis de Villanova, duos mansos in Licentino, quatuor in Pegalino; duos in Amerino, locum, qui dicitur Cariglianus, locum, qui dicitur Moas, locum, qui dicitur Tillitus, duos mansos in Varana, quidquid habetis in Fultarini, in Pigna, in Pitriolo, et in quibuscumque locis, villis, vel fundis, terris, vel aquis, aquarumve decursibus. Sancimus etiam vobis vestrisque in perpetuum successoribus antiquas Ecclesiae vestrae consuetudines, honores, dignitates, in decimis, primitiis, testamentis, oblationibus tam vivorum quam mortuorum antiquitus consuetis, plebium episcopatus vestri processioibus, et pensionibus, omnibusque persolutionibus, praebendis, sive redditibus, quemadmodum vos aut praedecessores vestri ex antiquo vestrae Ecclesiae usu habuistis, tenuistis et possedistis a die obitus h. me. Pauli eiusdem Ecclesiae venerabilis episcopi usque ad tempus Iacobi successoris eius. Oleum autem infirmorum, et eorumdem unctiones de tota plebe vestra, soli Ecclesiae vestrae, eiusque sacerdotibus in perpetuum Apostolicae Sedis auctoritate firmamus, et ut nullus capellanorum apud se retineat, vel in eo sine matricis Ecclesiae licentia operetur, sub eorum officii interminatione ac excommunicatione praecipimus. Archidiaconum quoque, et archipresbyterum semper in Ecclesia vestra per canonicam constitutionem habendos praecipimus: quibus nimirum, quidquid eis sacrorum canonum auctoritate conceditur, praesentis privilegii auctoritate firmamus. Sane charitativa illa ciborum beneficia, quae a monasteriis Sanctae Mariae foris portam, et Sancti Hippolyti, sive quae in Nativitate et Resurrectione Domini, annis singulis ab episcopo vestro recipere consuevistis, sive in dictis monasteriis consuetas processiones feceritis, sive ipsas, casu excusabili prohibente, subtraxeritis, vobis vestrisque posteris rata, sancimus, et illibata servari.

Nonnulla elargitur privilegia et exemptiones.

Ecclesiam hanc sub Apostolicae Sedis protectione recipit Pontifex;

Eique bona omnia confirmat;

(1) Ex originali in archiv. canonicorum Ecclesiae huius editit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

Hoc etiam Ecclesiae vestrae perpetuis temporibus ratum et inconvulsam manere decernimus, ut de universis ecclesiasticis negociis, sive contractibus, quae ad diocesisin Faventini episcopatus pertinere noscuntur, formandi aut reformandi, iudicandi seu disponendi, sine consilio et assensu vestro, vestrorumque successorum, nullus omnino habeat facultatem.

Sepulturam quoque eidem Ecclesiae omnino liberam esse concedimus, et eorum corpora, qui se in illa sepeliri deliberaverint, vel eorum, qui per consuetam parentelae aut cognationis sepulturam ad coemeterium vestrum pertinere noscuntur, sine licentia vestra nullus recipere praesumat, nisi forte adhuc viventes quodlibet propositum religionis assumpserit. Quod si quis ausu temerario recipere, vel sepulturae tradere praesumpserit, sive clericus sive laicus, usque ad condignam satisfactionem ecclesiasticae vindictae subiacet. Ad haec adiciemus statuimus, ut sine vestro aut successorum vestrorum assensu nulla nova ecclesia vel oratorium infra Faventini episcopatus terminos construat vel consecratur. Quae si secus constructa vel consecrata fuerint, in ipsis auctoritate apostolica divina prohibeatis officia celebrari. Apostolica nihilominus auctoritate interdiciamus, ut nullus de episcopatu vestro, quem canonice interdixeritis aut excommunicaveritis, occasione alicuius privilegii, sive auctoritatis vobis resistere aut contradicere praesumat; sed mandato vestro sine contradictione obediat. In communis etiam vestrae civitatis interdicto nulli Ecclesiae, quae interdicta fuerit, officium manifeste liceat celebrare. Nulli quoque archiepiscopo vel episc. liceat, aliquem matricis Ecclesiae clericum officio seu beneficio sive canonico iudicio spoliare. Illud quoque praesenti decreto duximus annexandum, ut tam ecclesiasticis, quam saecularibus; tam in communibus quam in privatis, vos vestrique successores ab omni tributaria exactione immunitatem omnimodam habeatis. De-

cernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones seu redditus auferre, minuire, aut aliquibus vexationibus, seu infestationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, remque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iura servantibus sit pax D. N. I. C., quantum et licet fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Laterani, kal. iunii anno 1.

Dat. die 1 iunii anno Domini 1144,
pontif. anno 1.

XV.

Monasterio Omnium Sanctorum Barenensis dioecesis confirmatur privilegium Calixti PP. II ac donationes omnes eidem a Baren. episcopis factae (1).

Privileg. Calixti II lege superior, const. xxxvi.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatur privilegium Calixti PP. et donationes huic monasterio a Barenibus episcopis factae. — Abbas et monachi episcopo dioecetano pro solis ordinationibus subiecti declarantur. — Abbatibus vero electio solis monachis reservata. (1) Edidit Ughelli., Itat. Sac., tom. vii, ubi de Baren. archiepp.

Decretum immunitatis.

Solitae conclusiones.

Sepulturam eidem Ecclesiae liberam fore decernit.

Et alia favore Faventinae Ecclesiae statuit.

vatur. — Bona omnia monast. confirmantur. — Solitae conclusiones. — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Nicolao abbati venerab. monasterii, quod Omnium Sanctorum dicitur, in loco Cati in Barensi suburbio, sive eius fratibus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Extordium.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Quamobrem, dilecte in Christo fili Nicola abbas, quem per Dei gratiam in abbatem benediximus, Omnium Sanctorum monasterium, cui Domini auctoritate praesides, ad exemplar praedecessoris nostri fel. mem. Papae Calixti Apostolicae Sedis privilegio communimus. Omnem siquidem quietis et libertatis provisionem, quam bonae recordationis Ursus et Elias, Barensis Ecclesiae praesules, eidem monast. contulerunt, et dominus praedecessor noster sanctae memoriae Paschalis Papa firmavit, nos quoque praesentis scripti pagina confirmamus; ut videlicet locus ipse cum rebus omnibus ad eum iuste pertinentibus a dominio vel oppressione cuiuslibet hominis liber debeat permanere; nec ullus Ecclesiae Barensis antistes, aut alius (quod absit) temerarius, audeat eidem coenobio excommunicationem inferre: neque personis aut rebus eius aliquo citra iustitiam modo molestiam aut controversiam irrogare. Ordinationes autem clericorum et ecclesiarum consecrationes gratis, seposita pravitate et omni exactione, concedat. Missas sane illic publicas per episcopum fieri praeter abbatis et fratrum voluntatem omnimodis prohibemus; ne servorum Dei recessibus, popularibus occasio praebatur alla conventibus. Obveniente vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars con-

siliis sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam providerint eligendum: cui si qua gravior causa evenerit, libere liceat Apost. Sedis audientiam appellare. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo proposito, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propterea duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Laurentii de Antio, monasterium puellarum Sancti Procopii de Sio, et ecclesiam Sanctorum apostolorum Simonis et Iudae extra muros, ecclesiam Sancti Sebastiani cum omnibus earum pertinentiis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvo nimirum in omnibus iure et auctoritate S. Rom. Eccl. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore Dei et Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet: cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego LUCIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Bona omnia monasterii confirmantur.

Solitae conclusiones.

Confirmatur privilegium Calixti PP., et ordinationes huic monast. a Barenisibus episc. factae.

Abbas et monachi episcopo Hicetiano pro solis ordinationibus subiecti declarantur.

Abbas vero effectio solis monachis reservatur.

Lucii PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium calseriptiones.

Ego Conradus Salin. episc.

Ego Theodevinus Silvae Candidae episc.

Ego Petrus Albanen. episc.

Ego Petrus diacon. card. S. Mariae in Porticu.

Ego Guido in Rom. Eccl. altaris minister indign.

Datum Laterani per manum Baronis S. R. E. subdiaconi, vi kalendas decembris, indictione viii, incarnationis dominicae, anno mclxiv, pontificatus vero domini Lucii II Papae anno i.

Dat. die 25 novembris anno Domini 1144, pontif. anno i.

XVI.

Privilegium confirmationis honorum, et clarificationis immunitatum Ecclesiae ad Ripas, canonicorum S. Augustini Ratisponen. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Ripensem Pontifex recipit sub protectione Sedis Apostolicae; — Et statuit ut ordo regularis inibi semper conservetur; — Ut bona ad eam pertinentia Regularium usui tantummodo inserviant; — Ut praepositus et advocatus a canonicis tantummodo eligantur. — Immunitatis privilegia concedit; — Pro eaque decretum sancit sub solitis clausulis. — Lucii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gebardo Provisori Ecclesiae, quae dicitur ad Ripas, eiusque fratribus regularem vitam professis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exordium.

Si religiosorum petitiones clementer viro- rum admittimus, nostris procul dubio opportunatibus benignum ac pium omnipotentem Dominum reperimus. Eapropter, dilecte in Domino fili Gebarde, tuis rationabilibus postulationibus gratum praebemus assensum, et ecclesiam quae di-

(1) Ex Honfii Metrop. Satisburg., tom. III, pag. 362.

citur ad Ripas, cui auctore Domino praesides, sub Apost. Sedis tutela et protectione suscepimus, et praesentis scripti pagina communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Beati Augustini regulam, et fratrum Portuensiium institutionem in eodem loco noseitur institutus, futuris perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praeponatur, nisi quem fratres communi, vel sanioris partis assensu, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam providerint eligendum. Liceat etiam vobis, communicato consilio, idoneum defensorem eligere, qui si inutilis apparuerit, et pestilens effectus, aequitate contempta vobis et rebus vestris noxius esse praesumpserit, reiiciendi eum facultatem liberam habeatis. Nullus quoque ad publicas processiones vos invitos trahere, aut quietem vestram qualibet modo audeat conturbare. Sepulcrum vero ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt,

Ecclesiam Ripensem Pontifex recipit et protectione Sedis Apostolicae;

Et statuit ut ordo regularis inibi semper conservetur.

Ut bona ad eam pertinentia Regularium usui tantummodo inserviant;

Ut praepositus et advocatus a canonicis tantummodo eligantur.

Immunitatis privilegia concedit;

Pro eaque decretum sancit sub solitis clausulis.

usibus omnimodis profutura: salva Ratisponen. Ecclesiae canonica iustitia, et Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur imposterum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi. quatenus et hic ructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Indicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Lucii PP.

Ego Lucius catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Gregorius cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Theodewinus S. Rufinae episc. ss.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Iacinctus diac. card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Thomas presb. cardinalis tit. Vestinae ss.

Ego Guido presb. card. tit. Sanctorum Laurentii et Damasi ss.

Dat. Later. per manus Baronis sanctae Romanae Ecclesiae subdiac. v kal. ianuarii, indictione VIII, incarnat. dominicae anno MCXLIV, pontificatus vero domni Lucii II Papae anno I.

Dat. die 28 decembris anno Domini 1144, pontif. anno I.

XVII.

Monasterium S. Sabae, ab antiquo splendore et monastica disciplina delapsum, abbatibus Cluniacensibus committitur regendum cum pertinentiis suis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. S. Sabae fundatum tempore Gregorii PP. paululum delapsum; — Cluniac. abbatum regimini committitur: — Ita ut sine eorumdem consensu abbas ibidem eligi non possit: — Salvo tamen iure Sedis Apostolicae. — Roboratio decreti huius. — Lucii PP. subscriptio.

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Etsi Ecclesiarum omnium cura nobis ex Apostolicae Sedis administratione immineat; illis tamen locis, quae nostro regimini specialiter commissa sunt, atque infra urbem sita, iuris sanctae Romanae Ecclesiae esse noscuntur, propensiori nos convenit affectionis studio imminere (2). Beati Sabae monasterium, a temporibus sanctissimi Papae Gregorii, in religione et honestate fundatum, atque magnis et amplissimis possessionibus ditatum fuisse dignoscitur. Nunc autem, peccatis exigentibus, et religio elapsa est, et pravorum hominum superabundante nequitia, bona, et possessiones distracta sunt, et ab ipso contra iustitiam alienata. Eapropter, dilecte in Domino fili Petre abbas, quoniam Cluniacense monasterium per omnipotentis Dei gratiam tamdiu longe lateque religione praecipua floruit, et bonae opinionis odore multos aspersit, praefatum Sancti Sabae monasterium cum omnibus ad ipsum pertinentibus, ad reformandam ibidem religionem, ad meliorandum etiam et disponendum, tibi tuisque successoribus in perpetuum committimus; ut in ipsius restitutione et guber-

(1) Ex Bibliotheca Cluniacensi Martini Marrier, col. 1408. (2) In Cocquelin. edit. hic legendum esse adnotatur *manire*, quod omnino a scriptoris ratione alienum putamus, uti ex contextu liquido patet. (n. T.)

Exordium.

Monasterium S. Sabae fundatum tempore Gregorii PP. paululum delapsum;

Cluniacensium abbatum regimini committitur:

natione studium et solitudinem impendatis, et potestatem habeatis. Decernimus etiam, ut sine Cluniacensis abbatis provisione et consilio ibidem abbas de caetero nullatenus eligatur; sed vestra semper provideat diligentia, quatenus idonea et huic officio digna in loco regiminis, secundum regulam S. Benedicti persona subrogetur, et quidquid in monasterio ad augmentum et observationem monasticæ religionis institui vel emendari oportuerit, vestro semper magisterio et dispensatione administretur: salva quidem in omnibus auctoritate Sedis Apostolicæ, cuius iuris locus ille esse dignoscitur. Si qua igitur ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem coenobio iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum iudicem præmia eternæ pacis inveniant. Amen.

Ego LUCIUS catholicæ Eccl. episc. ss. cum decem et octo cardinalibus.

Datum Romæ per manum Baronis S. Romanæ Ecclesiæ subdiaconi, xiv kal. februarii, indictione viii, incarnationis

dominicæ anno MCLIV (1), pontificatus vero domni Lucii II Papæ anno primo.

Dat. die 19 ianuarii anno Domini 1145, pontif. anno 1.

Litteræ quibus Lucius Papa oblatam ab Alphouso Portugalliae rege regnum suum, tanquam Romane Ecclesiæ tributarium recipit sub annuo censu quatuor unciarum auri (2).

SUMMARIUM

Series facti, qua regis Alphonsi oblatio exponitur. — Pontifex regem, filios et regnum sub B. Petri patrocinio suscipit sub annuo censu quatuor librarum auri. — Prospera cuncta ominatur. (R. T.)

Lucius episcopus servus servorum Dei, dilectio in Christo filio A. illustri Portugallensi duci salutem et apostolicam benedictionem.

Devotionem tuam, dilecte in Domino fili, maxime congaudemus, quod semetipsum de illis tribus recognoscens, quas Dominus noster Iesus Christus beati Petri custodiæ commendavit, cum ad expugnationem paganorum intentus, multisque negotiis saecularibus occupatus, apostolorum limina visitare non posses, per manum dilecti filii G. diaconi cardinalis, tuuc in partibus illis Apostolicæ Sedis legati, prædecessori nostro felicis recordationis Papæ Innocentio hominum laudabili devotione fecisti et terram, tibi a Deo commissam, beato Petro apostolorum principi obtulisti, atque personam tuam et terram ipsius patrocinio humiliter commisisti; postmodum vero tam per litteras tuas, quam per venerabilem fratrem nostrum G. Bracharensem archiepiscopum, nobis etiam promisisti, ut tam tu, quam hæredes tui de terra ipsa quatuor uncias

Series facti, qua regis Alphonsi oblatio exponitur.

Pontifex regem, filios et regnum sub B. Petri patrocinio suscipit sub annuo censu quatuor librarum auri.

(1) Putamus legendum MCLV, si quis enim Pagio iuniori (qui in vita Lucii num. II vult a Lucio annos incarnationis numerari coeptos a die 25 martii, subseribat) superiora sex dictioinata vel fictitia putet, oportet, vel loco indictionis septimæ, octavam legat, eaque anno 1145 consignet. (2) Ex archiv. Ecclesiæ Ruthenensis edidit Balozius, Miscell., tom. II, pag. 221.

Ita ut sine eorumdem consensu abbas iudem eligi non possit:

Salvo tamen iure Sedis Apostolicæ.

Roboratio decreti huius.

Lacti PP. subscriptio.

Prospera
cuncta omina-
tur.

auri annis singulis Romano Pontifici persolvatis. Nos itaque, qui, licet indigni, beati Petri loco residere conspicimur, tam te quam filios tuos et successores vestros intra haereditatem ipsius apostolorum principis, ipso adjuvante, suscipimus, ut eius benedictione et protectione, tam animarum quam corporum maneat perquam ab hostium visibilibus et invisibilibus expugnatione defensi, et ad coelestia regna pervenire, largiente Domino, valeatis.

Datum Laterani kalendis maii (1).

Datum die 1 maii.

(1) Libet hic subicere Alphonsi regis, quem in allatis Lucii literis ducis nomine tantummodo nuncupatum legimus, epistolam, qua regnum suum Romanae Ecclesiae tributarium constituit, et quam refert Baluzius loco cit.: Lucio secundo Alphonsus rex Portugallensis, claves regni coelorum B. Petro a Domino nostro Iesu Christo concessas esse recognoscens, ipsum patronum et advocatum apud Deum omnipotentem habere disposui, ut et in vita praesenti opem illius et consilium in meis opportunitatibus sentiam, et ad praemia felicitatis aeternae ipsius suffragantibus meritis valeam pervenire. Quocirca ego Alphonsus, Dei gratia Portugallensis rex, per manum domini G. diaconi cardinalis, Apostolicae Sedis legati, domino et patri meo Papae Innocentio hominum feci, et terram quoque meam beato Petro et sanctae Romanae Ecclesiae offero sub annuo censu quatuor unciarum auri, ea videlicet conditione et tenore, ut omnes, qui terram meam post decessum meum tenuerint, eundem censum annuatim beato Petro solvant; et ego, tamquam proprius miles beati Petri et Romani Pontificis, tam in me ipso, quam in terra mea, vel in iis etiam, quae ad dignitatem et honorem meae terrae, ac etiam defensionem et solatium Apostolicae Sedis habeant, et nullam potestatem alicuius ecclesiastici saecularisve domini, nisi tantum Apostolicae Sedis, vel a latere ipsius missi, umquam in terra mea recipiam, facta oblationis et fortitudinis charta, idus decembris aera MCLXXX. Ego supradictus Alphonsus Portugallensis rex hanc chartam fieri ipse, et libenti animo, coram idoneis testibus propria manu confirmo. Ego Joannes Braeharensis episcopus confirmo. Ego B. Comibriensis episcopus confirmo. Ego Petrus Portugallensis episcopus confirmo.

EUGENIUS III

PAPA CLXVII

Anno aerae Christi comm. MCLXLV.

Petrus Bernardus, natione Pisanus, monachus Cisterciensis, et abbas monasterii Ss. Vincentii et Anastasii ad Aquas Salvias, electus est Romanus Pontifex, et in Apostolica Sede collocatus die 27 februarii 1145, et Eugenius tertius nuncupatus, Arnaldistarum senatorum perversa fugiens consilia, consecratus est in monasterio Farfensi, in Sabinis posito, die 4 martii, qua Romae consecrari debebat. Sedit in pontificatu annos vii, mens. iv, dies x, imperantibus, in Oriente Manuele Comeno, in Occidente vero Conrado III mox Friderico I, quem Enobarbum vocant. Fecit ordinationes per mensem decembrem, in quibus diaconos decem, presbyteros undecim, et episcopos sexaginta unum creavit. Defunctus est apud Tibur (1) die octava iunii 1153, et inde per stratam publicam, et mediam urbem, atque in Vaticanum, cum totius cleri et populi romani frequentissima turba, maximo luctu, communique omnium immensa tristitia deportatus est, et in ipsa B. Petri ecclesia coram maiori altari tumulatus. Non vacavit sedes.

I.

Confirmatio privilegiorum a Conrado III aliisque regibus et imperatoribus Ultraiectinae Ecclesiae concessorum (2).

SUMMARIUM

Conradi regis ad Eugenium PP. supplicatio. — Tenor privilegii eiusdem regis; — Illud Eugenius PP. cum caeteris omnibus privilegiis confirmat; — Appositis solitis clausulis.

(1) Ut legit Baronius in veteri codice Bibliothecae Vaticanae. (2) Edidit Miraeus, Opera Diplomat., tom. 1, pag. 352.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Decano, et Capitulo Ecclesiae Traiectensis, gratiam, gloriam et apostolicam benedictionem.

Supplicatio charissimi in Christo filii Conradi III regis Romanorum illustris, nobis per dilectum filium Conradum ipsius fratrem, vestrae Ecclesiae praepositum, propter hoc ab eodem rege ad Romanam Curiam (1), continebat, ut privilegia, per Romanorum reges et imperatores antecessores suos Ecclesiae vestrae concessa, necnon privilegium ab ipso Ecclesiae vestrae praedictae concessum, auctoritate apostolica dignaremur confirmare, cuius privilegii tenor talis est:

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Conradus, divina favente clementia, rex Romanorum III.

« Si Ecclesias Dei amplificamus, et earum iura regali auctoritate tuemur, et confirmamus, antecessorum nostrorum regum vel imperatorum exempla imitamus; et hoc nobis ad regni nostri celsitudinem, et praecipuae ad animae nostrae salutem profuturum non ambigimus. Ea propter tam futurorum quam praesentium Christi, nostrique fidelium regni, noverit industria, quod nobis apud Traiectum civitatem residentibus, et de pace ac de statu regni tractantibus, fidelis noster Hardbertus eiusdem loci venerabilis episcopus, Conradus frater noster praepositus, decanus, et capitulum maioris Ecclesiae dictae civitatis ad nostram praesentiam venerunt, nostrae celsitudini supplicantes, ut sicut antecessores nostri, pii Romani reges et imperatores ipsam Ecclesiam Traiectensem multis honoribus et privilegiis dotaverunt; sic nostra regalis excellentia, ipsorum vestigia imitando, dictae Ecclesiae aliquam honoris praerogativam concedere dignaremur. Nos itaque considerantes, quod regalem decet excellentiam illos honorare debere praerogativa ampliori, quorum devotionem

(1) Adde *missum*.

continuis obsequiis experimur: attendentes etiam, nos et antecessores nostros reges et imperatores in dicta Ecclesia a foundatione eius inter canonicos primum locum obtinere, nostramque praebendam in eadem duos deservire sacerdotes, pro nostra salute, et regni tranquillitate ac pace Dominum exorantes, et dicti Hardberti venerabilis episcopi fidele servitium, ac dilectorum nobis decani et capituli grata obsequia, et devotionem frequentem, qua nostram regalem excellentiam, et dilectam coniugem nostram Gertrudim reginam, per aliquod tempus in ipsa civitate commorantem, plurimum honorarunt, et propter hoc volentes eandem Ecclesiam maiorem Traiectensem honoris praerogativa speciali sublimare, ob remedium animae nostrae, et animarum domini Henrici III, avi nostri (cuius viscera in ipsa Ecclesia pro pignore sunt sepulta) et Henrici IV avunculi nostri imperatoris, nec non interventu dilectae coniugis nostrae reginae praedictae, ac Conradi fratris nostri charissimi, eiusdem Ecclesiae praepositi, ius eligendi et instituendi episcopum in ipsa Ecclesia, quod ad reges Romanorum et imperatores pertinere dignoscitur, et ab antecessoribus nostris regibus et imperatoribus usque ad nostra tempora est devolutum et deductum, antedictis praeposito, decano, ac capitulo Ecclesiae Traiectensis, ac dilectis nostris praeposito, decano, et capitulo ecclesiae Sancti Bonifacii eiusdem loci, eidem maiori Ecclesiae ab earum foundatione speciali fraternitate, ut nobis innotuit, coniunctis, in donationem perpetuam regali magnificentia concedimus in donum, et damus potestatem nostram omnimodam, a nullo successorum nostrorum infringendam, ut eum episcopatum praedictum vacare contigerit, iidem praepositi, decani, et capitula maioris, et Sancti Salvatoris Traiectensis antedicti, et nulli alii, nisi Ecclesiarum suarum canonicis, episcopum alium eligendi plenariam habeant potestatem. Ut autem haec nostra donatio, donum, et

Conradus III ad Eugenium PP. supplicatio.

Tenor privilegii eiusdem regis;

privilegium, regia magnificentia voluntarie ac liberaliter concessa, iisdem perpetua sint, et rata credantur ab omnibus, et inconvulsa omni deinceps tempore conserventur, hac in charta conscribi iussimus, manu propria, ut infra videtur, corroborantes, idoneos testes, qui praesentes aderant, subternotari fecimus: quorum nomina haec sunt:

Anselmus Navelburgensis episc.

Albero Leodiensis episcopus.

Wernerus Monasteriensis episc.

Nicolaus Cameracensis episcopus.

Udo Ossenburgensis episcopus.

Walramus dux.

Wilhelmus comes Palatinus.

Henriens comes de Zutphene.

Arnoldus comes de Clivo.

Adolphus comes de Monte.

Henricus comes de Gelre.

Conradus praepositus Traiectensis.

Emo praepositus S. Bonifacii.

Conradus Tielensis praepositus.

Lambertus S. Petri praepositus.

Godefridus de Renen.

Alardus de Megene.

Otto praefectus Traiectensis.

Egbertus de Amstelle.

Bertoldus de Aldenseele.

Iacobus de Satersole.

Signum domini Conradi Romanorum regis III.

« Ego Arnoldus cancellarius vice Henrici Moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognovi, anno dominicae incarnationis millesimo centesimo quadragesimo quinto, indictione VIII, XV kalend. novembr., regnante Conrado Romanorum rege tertio, anno vero regni eius VIII.

« Data apud Traiectum, in Christo feliciter ».

Eapropter, nos pro nostrae Ecclesiae reverentia, et eiusdem regis supplicantis instantia inclinati, considerantes etiam ad Ecclesiam vestram dicti regis devotionem, qua ipsam regali magnificentia favorabiliter et excellenter honoravit, antedictum

privilegium, cuius tenor his nostris apostolicis literis de verbo ad verbum est insertus, et omnia privilegia per Romanos reges et imperatores Ecclesiae vestrae ad honorem Christi, et Ecclesiae exaltationem concessa, apostolica auctoritate confirmamus, inhibentes sub anathematis vinculo, ne imperialis, vel regalis, vel episcopalis, vel clericalis, vel laicalis persona aliqua, cuiuscumque status et conditionis existat, ipsam Ecclesiam Traiectensem, contra huiusmodi privilegium, et nostrae confirmationis tenorem, molestare, aut in eiusdem praedictum in praemissis quidquam in perpetuum audeat attentare; decernentes irritum et inane, si quid a quoquam in contrarium fuerit attentatum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc nostrae confirmationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, se noverit incursurum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, XV kalendas aprilis, pontificatus nostri anno I.

Dat. die 18 martii anno Domini 1145, pontif. anno I.

II.

Elargitio privilegiorum monasterio S. Salvatoris Papien. dioecesis ordinis Cassinens. quod S. R. Ecclesiae subiectum tantummodo declaratur (1).

SUMMARHUM

EXORDIUM. — Monasterium sub Sedis Apostolicae defensione suscipit Pontifex. — Bona eidem ab imperatrice Adelaide caeterisque fidelibus donata confirmat; — Quorum nonnulla enumerat; — Abbatis electionem ad monachos, ad Romanum Pontificem vero consecrationem spectare decernit. — Quae ordinarii propria sunt, a quocumque episcopo recipiendi facultat.

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Margarinus, Bullar. Cassin., par. II, num. CLXVII.

Illud Eugenius PP. cum caeteris omnibus privilegiis confirmat.

tem elargitur. — Baptismatis sacramentum in ecclesiis monasterii ad id olim deputatis, conferendi facultatem impartitur. — Decimas honorum monasterii a quocumque exigi prohibet. — Caligarum, sandaliorum, chyrothecarum et mitrae usum abbati concedit: — Monasterium vero S. R. E. tantummodo subditum declarat. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectè in Christo filio Oberlo abbati monasterii S. Salvatoris secus Papiam siti, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc nobis a Deo pastoralis officii sic cura commissa est, ut quieti et utilitati omnium Ecclesiarum paterna debeamus sollicitudine providere; et ne pravorum hominum fatigentur molestiis, eas auctoritate nostrae sedis communiere. Quapropter, in Christo dilecte fili Oberthe abbas, tuis rationabilibus postulationibus assensum praebentes, monasterium Domini Salvatoris, cui Deo auctore praesides, cum omnibus ad ipsum pertinentibus ad exemplum praedecessorum nostrorum. felicis memoriae Ioannis, Benedicti, Paschalis, Calixti, Honorii, Innocentii, et Lucii, Romanorum Pontificum, sub beati Petri tutela, et Apostolicae Sedis defensione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: quod nimirum coenobium ab Adeleyda imperatrice Augusta, benignissima pietate renovatum, et eius liberalitate amplissimis possessionibus ditatum esse cognovimus; statuentes itaque, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sive aliis iustis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: castrum Monticelli cum duabus capellis et omnibus suis pertinentiis, curtem Olonae cum capella S.

Anastasio et omnibus sibi pertinentibus: curtem Baseregontiae cum baptismali Ecclesia in honorem sanctae Mariae constructa, et capella una cum omnibus sibi pertinentibus, curtem Frixinariae cum capella una et omnibus sibi pertinentibus, curtem Melariae cum plebe S. Michaelis, et ecclesia S. Stephani, et S. Materni, et omnibus sibi pertinentibus: curtis Herbariae medietatem: et plebem Sancti Faustini, cum omnibus ad ipsas medietates et plebem pertinentibus: Viridarium infra portam Sancti Ioannis, et prope Palatinam portam situm, cum duabus capellis, et altera in honore Sanctae Laurentii, et altera in honore Sanctae Mariae constructis; curtem Garlaschi cum capella una Sanctae Mariae, cum honore et districtu per duo miliaria in circuitu; in Maringo ecclesiam unam in honore S. Martini, et capellam unam in honorem Sanctae Mariae constructam, cum omnibus ad ipsas pertinentibus: cellam Sanctae Honoratae cum omnibus suis pertinentiis, medietatem curtis Corianae cum capella una in honore Sanctae Mariae constructa, et eum districtu totius praefatae Curiae: curtem Antellami cum omnibus sibi pertinentibus, curtem Armentariae cum capella una, et omnibus sibi pertinentibus. Sane, obveniente te, nunc abbate eiusdem monasterii, nullus ibi qualibet subreptionis astutia abbatem ibi eligere praesumat, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum; electus autem a Romano Pontifice consecretur. Chrisma, Oleum sanctum consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum seu canonicorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quo malueritis, suscipiatis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam Sanctae Apostolicae Sedis habuerit. Porro in Ecclesiis eidem monasterio pertinentibus, scilicet in ecclesia Sancti Martini de Maringo, et in ecclesia

Monasterium sub Sedis Apostolicae defensione suscipit Pontifex.

Bona eidem ab imperatrice Adeleyda, caeterisque fidelibus donata confirmat;

Quorum nonnulla enumerat;

Abbatis electionem ad monachos, ad Romanum Pontificem vero consecrationem spectare decernit;

Quae ordinarii propria sunt, a quocumque episcopo recipiendi facultatem elargitur

Baptismatis
sacramentum
in ecclesiis mo-
nasterii ad id
omnia deputatis,
conferendi fa-
cultatem im-
partitur.

Decimas hono-
rum monasterii
a quocumque
exvi prohibet:

Caligarum,
sandaliorum,
chirothecarum,
et mitrae usum
abbati concedit:

Monasterium
vero S. R. Ec-
clesiae tantum-
modo subditum
declarat.

Sollitas conclu-
siones.

Sancti Anastasii Olonae, et in ecclesia
Sancti Salvatoris Monticelli, baptismum
apostolice auctoritate concedimus, et in
aliis ecclesiis, eidem monasterio perti-
nentibus, in quibus usque ad haec tempora
constat esse celebratum. Sane laborum
vestrorum, quos propriis manibus, aut
sumptibus excolitis, vel de vestrorum ani-
malium nutrimentis decimas nullus cle-
ricus, vel laicus a vobis exigere praesu-
mat. Usum quoque caligarum, sandalio-
rum, chirothecarum, et mitrae, sicut per
praedecessorum nostrorum, authentica
privilegia tibi tuisque successoribus con-
cessum esse dignoscitur, et nos ex liber-
alitate Sedis Apostolicae concedimus, ad
haec praesenti capitulo adiicientes, ut
praefatum coenobium sub nullius Eccle-
siae ditione permaneat, sed solum sanctae
Apostolicae Sedi obnoxium existat. De-
cernimus ergo ut nulli episcopo, vel ali-
cui omnino hominum liceat, praefatum
monasterium temere perturbare, aut eius
possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus
fatigare; sed omnia integre conserventur,
eorum, pro quorum gubernatione et sub-
sistentatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura: salva in omnibus Apo-
stolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur
in futurum ecclesiastica saecularisve per-
sona, hanc nostrae constitutionis paginam
sciens, contra eam temere venire tenta-
verit, secundo tertiove commonita, si non
satisfactione congrua emendaverit, pote-
statis honorisque sui dignitate careat,
reanque se divino iudicio existere de
perpetrata iniquitate cognoscat, et a sa-
cratissimo Corpore ac Sanguine Dei et
Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine di-
strictae ultionis subiaceat. Cunctis autem
eidem loco sua iura servantibus sit pax
Domini nostri Iesu Christi, quatenus et
hic fructum bonae actionis percipiant, et
apud districtum Iudicem praemia aeternae
paeis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae
episcopus ss.

Ego Theodewinus Sanctae Rufinae
episcopus ss.

Ego Conradus Sabincensis episcopus ss.

Ego Petrus Albanensis episcopus ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit.
S. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chry-
sogoni ss.

Ego Ubaldo presbyter card. tituli S.
Ceciliae in Hierusalem ss.

Ego Villanus presb. card. tit. S. Ste-
phani in Coelio monte ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis tit.
Sanctorum Sergii et Baechi ss.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti
Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis tit. Ss.
Cosmae et Damiani ss.

Ego Octavianus diaconus card. S. Ni-
colai in Coelio monte ss.

Ego Ioannes diaconus card. S. Mariae
Novae ss.

Datum Viterbii per manum Roberti
S. R. E. presbyteri card. et cancellarii,
viii kal. maii, indictione viii, incarnatio-
nis dominicae anno MCLV, pontificatus
vero domini Eugenii III Papae anno i.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 1145,
pontif. anno i.

III.

*Simile privilegium monasterio Sancti
Petri Perusinae diocesis eiusdem ordinis(1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Bona monasterio confirmat
Pontifex; — Quorum nonnulla enumerat.
— Chrisma, sacros Ordines, aliaque huius-
modi ab episcopo dioecesano per mona-
chos suscipi iubet: — Abbas autem
electionem ad solos monachos spectare
decernit; consecrationem vero ad Roma-
num Pontificem; — Missas ab episcopo
celebrari, stationes ordinationesque in

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Marga-
ritus, Bullar. Cassin., par. II, num. CLXXIII.

Eugenii PP.

et S. R. Ecol.
cardinalium
subscriptioes.

monasterio haberi absque abbatis consensu vetat. — Decimas ex bonis illius quacumque occasione exigi prohibet. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo abbati monasterii Sancti Petri, quod secus Perusinam civitatem situm est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod ad religionis propostum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus elementer annuimus, atque praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, Apostolicae Sedis privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem locus impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, vobis vestrisque successoribus firma et illibata permaneant, tam in ecclesiis, quam in cellis, curtibus, plebibus, monasteriis, fundis, atque casalibus; in quibus utique haec propriis nominibus duximus exprimenda: plebem Sancti Constantii, Sancti Rufini, Sancti Martini, et Sancti Iohannis: plebem Sancti Martirii: ecclesiam Sancti Benedicti in Agellione cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Iustini cum curte sua, ecclesiam Sancti Andreae et Sancti Angeli de Aliano cum suis pertinentiis, ecclesiam Sanctae Mariae in Petiniano et Sancti Clementis, curtem de Casale, curtem de Petroniano, et quod vobis pertinet de curte et ecclesia Sancti Donati in Civitella: nec non terram Hugonis nepotis Bernonis de Monte Nigro. Apostolicae quoque Sedis tibi minime confirmamus ecclesias Sanctorum Appollinaris, Blasii, et Montani cum suis per-

tinentiis: salvo annuo censu Farfensis Ecclesiae. Quin etiam confirmamus massas tres, in comitatu Perusino positas, unam, quae vocatur Pusulo, alteram Filontio, et aliam quae nuncupatur Casalina, cum ecclesiis, casis, vineis, campis, ortis, montibus cultis et incultis, et omnibus suis pertinentiis, monasterium Sancti Angeli in comitatu Assinate in loco, qui dicitur Limisano, cum cellis, capellis et omnibus sibi pertinentibus, ecclesiam S. Archangeli, sitam iuxta lacum Perusinum, monasterium Sancti Salvatoris in Potale, monasterium Sancti Petri in Poliano cum universis eorum pertinentiis, ecclesiam Sancti Silvestri in Murcelle, ecclesiam Sancti Donati, ius quod habetis in Agello, ecclesiam Sanctae Mariae in Polio cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Pauli in Monticello, ecclesiam Sancti Petri de Petroniano cum curte sua, Hospitale quoque, quod ante portam Sancti Petri situm est, quemadmodum a praedecessore nostro fel. mem. Papa Lucio vobis restitutum est, salvo iure Dominici Sepulehri; castrum, quod vocatur Fracta filiorum Azonis. Sane Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et clericorum ad idem monasterium pertinentium, a dioecesano accipietis episcopo; si quidem catholicus fuerit, et si ea gratis ac sine pravitate voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quae postulatis, indulgeat. Obvante vero te, nunc eiusdem loci abate, vel tuorum quolibet successorum, nullus tibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum. Missas autem publicas in eodem monasterio per episcopum fieri, vel stationes, aut ordinationes aliquas celebrari, praeter abbatibus

Bona monasterio confirmata Pontifici.

Quorum nonnulla enumerat.

Chrisma, sacros Ordines, aliaque munuscula ab episcopo dioecesano per monachos suscipi iubet.

Abbas autem electionem ad solus monachos spectare decernit; consecrationem vero ad Romanum Pontificem.

Missas ab episcopo celebrari, stationes ordinationesque in monasterio haberi.

Abſque abbatis
conſenſu vetat.

Decimas ex
bovis illius
quacumque oc-
caſione exigi
prohibet.

ac fratrum voluntatem, omnimodo prohibemus; ne in ſervorum Dei recessibus occasio popularibus praebeatur ulla conventibus. Nec ulli episcopo facultas sit, praeter Romani Pontificis conniventiam, idem coenobium aut eius cellas gravare, interdiceret, vel excommunicare, seu exactiones novas imponere; nec saecularium procerum cuiquam liceat, fodrum, vel aliud servitium ab eodem monasterio, aut eius pertinentiis extorquere: salvo nimirum iure ac dominio sanctae Romanae Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, sen iniuste datas suis usibus vindicare, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertio communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaccat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Solita con-
clusiones.

Eugenii PP.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. B. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Theodewinus Sanctae Rufinae episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tituli S. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chry-
sogoni ss.

Ego Rainerius presb. cardinalis tituli S. Priscae ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Nicolaus presb. card. tituli Sancti Cyriaci ss.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae ss.

Ego Iulius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Greg. diac. card. tit. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, vii kal. maii, indictione viii, incarnationis dominicae anno mclv, pontificatus domni Eugenii III PP. anno i.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 1145,
pontif. anno i.

IV.

Confirmatio donationum, a Germaniae proceribus, episcopis caeterisque factarum monasterio Schyrensi in Bavaria, cui nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur: — Bona omnia ac donationes eidem confirmantur: — Sacri Ordines, aliaque huius generis sacra mysteria ab episcopo recipienda. — Abbas per monachos eligendus; — Sepulchrum in hac ecclesia fore cuiquam liberam; — Advocatus quoque per monachos eligendus, sub conditione, quod huiusmodi munus non cedat in ius haereditarium. — Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus. — Solitae conclusiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ulricho abbati monast. S. Mariae Schyren, quod in episcopatu Frisingensi situm est, eiusque fratribus tam praesentibus, quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilius praebere consensum, ut fidelis devotio

Exordium.

(1) Ex Haudii Hist. Salzburg., tom. iii.

celerem sortiatur effectum. Huius rei gratia, dilecti in Domino filii, praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Paschalis et Calixti Romanorum Pontificum vestigia inhaerentes, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et Beatae Dei Genetricis semperque Virginis Mariae ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste atque canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, sive aliis iustis modis poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Locum Vispachave et Usinhoven, in quibus prius habitastis, sicut per praefatos praedecessores nostros confirmata sunt; quaecumque etiam in parochiis et in decimis ab episcopis vobis concessa sunt; et quidquid Otto Palatinus comes, eiusdem loci fundator, consentiente nobili foemina Petrissa comitissa, et aliis quinque comitibus; et quicquid Haziga cum filiis suis Ekkhardo, Bernhardo et Ottone comitibus, seu etiam illustris recordationis comes Peritholdus, comes etiam Chunradus, et frater eius Otto, Bernhard, et Ekkenhardus, alique fideles Christi pro suarum animarum salute congregationi vestrae de suo iure obtulisse noscuntur, per praesentis scripti paginam vobis in perpetuum confirmamus. Chrisma, Oleum sacrum, consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecesanis accipietis episcopo, si sine pravitate exhibere voluerit; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui Apostolicae Sedis fulus auctoritate, quae postulantur, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quolibet

surreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo, vel de alieno, si oportnerit, collegio secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint. Porro sepulturam loci vestri omnino liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat. Sane advocatum vobis secundum vestrum arbitrium, aliorumque religiosorum, et sani consilii virorum, quem potissimum elegeritis, concedimus, qui timoris amorisque Dei respectu vestrae voluntati benigne provideat; ipse tamen si molestus vobis extiterit, nostra auctoritate liceat vobis alium idoneum constitutare. Porro nec ipsi, nec aliis facultas sit, advocatiam loci vestri sibi quasi haereditariam vendicare vel vobis retinentibus possidere. Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica perceptae protectionis, bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, si secundo tertiove communita fuerit, et non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet. Cumetis autem eidem Ecclesiae sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur:

Bona omnia ac donationes et dem confirmantur:

Sacri Ordines, aliaque huius generis sacramenta ab episcopo recipienda.

Abbas per monachos eligendus;

Sepulturam in hac Ecclesia fore cuiquam liberam;

Advocatus quoque per monachos eligendus, sub conditione, quod huiusmodi manus non eolat in ius haereditarium.

Census annuus Sedi Apostolicae persolvendus.

Solitas conclusiones.

et hic bonae actionis fructum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Data Viterbii per manum Roberti S. Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, ii kalend. maii, indict. viii, incarnationis dominicae anno MCLV, pontificatus vero domni Eugenii III PP. anno 1.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1145,
pontif. anno 1.

V.

Privilegium confirmationis bonorum omnium S. Veronensis Ecclesiae (1).

Huiusce episcopi canonice bona pariter omnia confirmavit Leo IX, Gregorius VII, Clemens II, quorum diplomata suis locis retulimus.

SUMMARIUM

Exordium (ut in caeteris diplomatibus). — Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eiusque bona omnia confirmans nonnulla enumerat. — Decretum immunitatis ab omni molestia, vi etc. — Sub solitis poenis et clausulis (prout in reliquis). — Eugenii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Theobaldo Veronensi episcopo, eiusque successoribus canonice promovendis, in perpetuum.

Piae postulationis etc. Eapropter, venerabilis frater in Christo Theobalde episcope, tuis iustis postulationibus elementer annimus, et B. Dei Genetricis semper Virginis Mariae Veronensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; stantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, quae impraesentialiter iuste et canonice possides, aut in futurum rationabilibus modis, Deo

(1) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v.

propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium Sancti Zenonis, monasterium Sanctorum Firmi et Rustici, monasterium S. Nazarii cum omnibus eorum pertinentiis, ecclesias ipsius civitatis, aream Malsissimi cum omni dominio et districtu et omnibus pertinentiis suis, plebem eiusdem arcis cum omnibus capellis suis, ius nostrum in castro, quod dicitur Tutis, castrum Garde cum cunctis appendiciis suis, plebem eiusdem loci cum omnibus suis capellis, plebem de Caprino cum suis capellis et decimis, et plebem de Cisano cum capellis et decimis, et plebem Gazizio cum capellis et decimis, plebem de Teneri cum capellis et decimis, plebem de Pavenguli cum capellis et decimis et castello, monasterium Vemagazano cum capellis et decimis, plebem eiusdem loci cum decimis et capellis suis, curtem de Lenzani cum castro et omnibus pertinentiis suis, Rivottellam cum capellis et decimis, plebem S. Vigili, plebem Puzolengi cum capellis et decimis, plebem Sancti Zenonis Zodeldisco cum ecclesia S. Michaelis sita iuxta Tartarum, cum decimis, ecclesiam Sancti Nazarii cum decimis et curte, ecclesiam Sancti Ambrosii de Casali-Alto cum pertinentiis suis, plebem de Valegio cum capellis et decimis, monasterium Sanctae Mariae iuxta mensam quantum ad ius spectat parochiale, plebem de Ponto cum capellis et decimis et curte, plebem S. Andreae cum capellis et decimis et curte, plebem de Pischeria cum capellis et decimis et curte, piscationibus et dimidio, plebem Cartholengi cum capellis et decimis, plebem de Palazoto cum decimis, plebem Summae Campaee cum capellis et decimis, plebem de Gregia cum capellis et decimis et curte, plebem de Vico Attici cum capellis et decimis, plebem de Trinenzolo cum capellis et decimis, plebem de Bonefisio

Eiusque bona omnia confirmans, nonnulla enumerat.

Exordium
sicut in caeteris
diplomatibus;

Ecclesiam
ipsam sub pro-
tectione Sedis
Apostolicae re-
cipit Pontifex;

cum capellis et decimis, plebem de Castellari, plebem de Moratica cum capellis et decimis, ecclesiam Sancti Petri in monasterio cum decimis, plebem S. Prosdocii cum capellis et decimis et curte usque ad veterem alveum Tartari, ecclesiam Gratii cum decimis, ecclesiam Curtis Regiae cum decimis et curte, ius parochiale in plebe de Nogaria (sicut per concordiam inter te et Nonantulum abbatem in praesentia nostra, factum determinante, statutum est, et de scripto nostro firmatum) cum decimis, quas canonice possides in eadem villa de Nogaria, et in altera villa, quae dicitur Aspum; ecclesiam Casalavoni, ecclesiam Salezole, ecclesiam Ravannuce cum decimis, ecclesiam Vanferrarii cum decimis, plebem Ceredi cum capellis et decimis et familia, et quicquid aliud ibidem iuste possides, plebem Leniacis cum capellis et decimis et curte et cunctis pertinentiis suis, plebem Portarem cum capellis et decimis et curte et cum pertinentiis suis, curtem Baasi cum capellis et decimis; plebem S. Zenonis cum capellis et decimis et curte, plebem Englarii cum capella et decimis, et quicquid aliud ibidem iuste possides, curtem Bonamdigni cum ecclesiis et decimis, ecclesiam Lasiae cum decimis, curtem Rupaclarae cum plebe et capellis, decimis, familiis caeterisque suis pertinentiis, plebem Cortiliani cum decimis, plebem Boboloni cum decimis et curte, plebem Tumbae cum capellis et decimis et curte caeterisque suis pertinentiis, villam Casanovae cum omni districtu et castello veteri, plebem de Roncho cum capellis et decimis, plebem insulae Porcharitiae cum capellis, decimis et curte, plebem de Opedani cum capellis et decimis, curtem Scardevariae cum ecclesiis et decimis, plebem Geberti cum capellis et decimis, plebem Azanensis cum capellis et decimis, ecclesias de Porcilli cum capellis et decimis, plebem de Suardio cum capellis et decimis, et quicquid ibidem iuste possides, curtem Galderii

cum ecclesiis et decimis et familiis, et quicquid iuris habet in Moece quod vocatur Sarmatae, et in sylvis sitis iuxta Montem Fortem, et in Fustalino cum cunctis pertinentiis eiusdem curtis, plebem Coloninae cum capellis et decimis et familiis et dimidia curte, plebem Illati cum capellis et decimis et dimidia curte, curtem Calavenae cum plebe et capellis et decimis et familiis et suis pertinentiis, monasterium S. Petri de Calavena, plebem de Mezano cum capellis et decimis et castello et familiis, dimidiam curtem Lavanii cum ecclesiis et decimis, curtem Montis-Aurei cum plebe et capellis et decimis et omnibus suis pertinentiis, plebem de Cretiana cum capellis et decimis et familiis, curtem Alzenagi, et dimidiam partem Azagi, plebem Albatiati cum decimis et capellis in districto Curiae, et familiis, plebem S. Floriani cum capellis et decimis et familiis, plebem de Higratio cum capellis et decimis et familiis et dimidia parte curtis, plebem S. Georgii cum capellis et decimis et familiis et dimidia curte. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum, etc.

Decretum innuntiat ab omni molestia, vi etc.

Sub solite poenis ex clausulis (prout in reliquis.)

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episc.

Ego Theodewinus S. Rufinae episc. ss.

Ego G. presb. card. tit. S. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni subscripsi.

Ego Raynerius presbyter card. tituli S. Priscae subscripsi.

Ego Thomas presb. cardinalis tit. Vestinae subscripsi.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli S. Sabinae ss.

Eugenii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscrip-tiones

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in Caecho monte ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diacon. card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Rodolphus diac. card. S. Luciae in Septa Solis subsc.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Bernardus diac. card. sanctae Romanae Ecclesiae ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Cinthius diac. card. sanctae Romanae Ecclesiae ss.

Datum Viterbii per manum Roberti S. R. E. presb. card. et cancellarii, xvi kal. iun., indict. viii, incarnationis dominicae an. mxcxlv, pontif. vero D. Eugenii III PP. anno 1 (1).

Dat. die 17 maii anno Domini 1145,
pontif. anno 1.

VI.

Samsonem Remensem archiepiscopum obiurgat quod Francorum regem, contra ius archiepiscopi Bituricensis, in Bituricensi civitate coronare praesumpserit, ipsique propterea usum pallii interdicit (2).

SUMMARIUM

Quae perpetravit Samsō contra Bituricensem Ecclesiam et archiep. narrat; etiam cum

(1) Non unam aut alteram dedit Eugenius epistolam ad vindicandam Veronensis Ecclesiae iura, et quietem in eiusdem Ecclesiae Capitulum inducendam, ut videre est apud laudatum Ughellium. Nos unum hoc seleginum diploma, quod naturae collectionis nostrae magis convenit. Ex eo patet, quantae dignitatis haec Ecclesia tunc temporis fuerit, et quam sedulo eius bonorum integritati consuluerit Eugenius. (2) Ex Concil., tom. xii, col. 1615.

contemptu Sedis Apostolicae. — Graviter obiurgat. — Eugenii PP. longanimitas. — Pallii usus Samsoni interdicitur; — Et dies dicta.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Samsoni Remensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quantum sancta Romana Ecclesia, nostrique praedecessores felicitis recordationis, videlicet Innocentius, Coelestinus et Lucius pro pace Bituricensis Ecclesiae, et venerabilis fratris nostri Petri eiusdem Ecclesiae archiepiscopi laboraverunt, univ ersus fere mundus cognovit, et prudentiam tuam latere non debuit. Nunc autem cum per Dei gratiam, et eorumdem praedecessorum nostrorum studium ad portum quietis venisset; tu qui eidem fratri tuo congratulari debueras, versa vice in ipsius iniuriam et perturbationem usu temerario prorupisti, et carissimum filium nostrum Ludovicum illustrem Francorum regem coronare in Bituricensi civitate contra appellationem ad Sedem Apostolicam praesumpisti. Quod nec tu, nec aliquis praedecessorum tuorum fecisse dignoscitur: sed Bituricensis archiepiscopi, Leodegarius videlicet, Vulgrinus, et Albericus bonae memoriae usque ad haec tempora quiete et pacifice obtinuisse noscuntur. Nec profuit eidem archiepiscopo illud ultimum miserorum refugium, Sedis Apostolicae videlicet appellatio, nec hoc etiam quod S. R. E. matrem suam, et nostram praesentiam devotione debita visitaverit, et eam die nostro conspectui assistebat, immo ad maiorem beati Petri, et nostrum contemptum Bituricensem Ecclesiam a divinis officiis interdictam, cum Gosseno Suessionensi episcopo, et aliis Ecclesiae tuae suffraganeis, abbatibus quoque, et multis aliis tuae provinciae ausu sacrilego invasisti, et divina ibidem officia celebrare, et oblationes asportare temere praesumpisti. Statuto etiam appellationis termino, nec ipse venisti, nec sufficientes responsales, qui pro te responderet, ad nostram praesen-

Quae perpetravit Samsō contra Bituricensem Ecclesiam et archiepiscopum narrat; etiam cum contemptu Sedis Apostolicae

Graviter obur-
get.

tiam destinasti. In quo quantum offenderis, quantumque matris tuae S. R. E. dignitati derogaveris, si sollicita consideratione pensasses, nequaquam in tantam audaciam prorupisses. Quanto etiam a matre tua S. R. E. amplioŕem consecutus es dignitatem, tanto maiorem ei honorem et reverentiam te decuit exhibere: nec hoc etiam reticendum duximus, quod idem frater noster Petrus archiepiscopus a praedecessore nostro felicis memoriae Papa Innocentio ad sacros ordines in Romana Ecclesia promotus est, et ab ipso ad Bituricensis regimen Ecclesiae destinatus. Unde scire te volumus, quia ipsius et commissae sibi a Domino Ecclesiae iniurias non alienas, sed propria, et tamquam nobis ipsis illatas deputamus. Quamvis itaque pro tanto excessu, et tam manifesto contemptu graviorem in te, et complices tuos ex rigore iustitiae possemus protulisse sententiam: ex mansuetudine tamen Sedis Apostolicae debitam sententiam duximus differendam. Verumtamen ne tantum excessum dissimulare, et quasi silentio praeterire videamus: communicato fratrum nostrorum consilio, usum pallii tibi interdiximus per apostolica tibi scripta mandantes, atque praecipientes quatenus infra dies quadraginta postquam praesentia scripta susceperis, easdem oblationes, et praecipue eosdem cereos, quos in eadem Ecclesia recepisti, per idoneas et honestas personas ad Ecclesiam Bituricensem, cum integritate remittas, et super ipsum altare manifeste, sicut manifesta fuit iniuria, restitui facias, de tanto vero beati Petri, et nostro contemptu, cum complicitibus suis, videlicet G. Suessionensi, et A. Atrebatensi, O. Balvacensi, T. Ambianensi, S. Silvanectensi, S. Ortomensi, et G. Batalaunensi, episcopis, Bartholomaeo Laudensi thesaurario, et Bossone Remensi, qui tibi in tanta praesumptione astiterunt, proximis beati Mar-

Eugenii PP.
longanimitas.Pallii usus
Samsoni inter-
dictur.

Ex dies dicta.

tini octavis responsurus et satisfactorus apostolice te conspectui repraesentes.

Datum Lutrii septimo kal. aprilis (1).

Dat. die 25 martii anno Domini 1148,
pontif. anno ii.

VII.

Confirmatio, sive renovatio, et nova concessio privilegiorum monasterio S. Iohannis evangelistae Parmen. dioecesis ordinis Casinensis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Praedecessorum Pontificum more monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Bona omnia eidem confirmat. — Decimas ab episcopis Parmens. ei concessas ratas habet; — Quae a sexaginta annis a monachis solutae non sunt, — Caeterasque de eorum laboribus provenientes a quoquam exigi prohibet. — Ad monasterium confugientes recipiendi, sepulturam petentibus concedendi, ordinationes vero a quolibet episcopo suscipiendi, praebet facultatem. — Abbatem ex ipso monasterio eligendum constituit; — In ecclesias monasterio pertinentes clericos sine abbatis consensu intromitti, ipsasque ecclesias consecrari, vel illo modo interdicti, prohibet. — Appellationem ad Sedem Apostolicam a quibuscumque molestiis concedit. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Guidoni abbati monasterii S. Iohannis, quod in Parmensi urbe situm est, eiusque successoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Quoniam sine verae cultu religionis nec caritatis unitas potest subsistere, nec

Exordium

(1) De epistolae huius autoritate accipe quae referunt Sammarthani, *Gall. Christian.*, edit. Parisiis 1720, tom. II, col. 55. Eugenius papa scripsit ad Samsonem Remorum archiepiscopum, vehementer eum redarguens, quod ausus esset in Ecclesia Bituricensi Ludovicum regem coronare, absente Petro, qui tunc erat Romae. Qua propter ei eiusque provinciae episcopis diem dicit, ad quem debeant sibi adesse hac de re responsori.

(2) Ex archiep. monasterii huius editis Margarinus, Balar. Cassin., par. II, num. CLXIV.

Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati, religiosas personas diligere, et loca, in quibus divinis vacant officiis, Sedis Apostolicae munimine confovere. Ideo, dilecte in Domino filii Guido abbas, tuis rationabilibus postulationibus elementer annuimus, et praedecessoris nostri, felicis memoriae Paschalis Papae vestigiis inhaerentes, ecclesiam Sancti Iohannis, cuius regimini es deputatus, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti pagina communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona praefatum monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis nominibus duximus exprimenda: in eodem episcopatu Parmensi ecclesiam S. Stephani, quae est in Burgo, ecclesiam S. Michaelis de Arcu, ecclesiam S. Stephani de Torano, ecclesiam S. Laurentii de Casella cum curte, ecclesiam S. Iacobi de Casa Dei cum curte, ecclesiam S. Savini cum curte, ecclesiam S. Laurentii de Ramuscello, castrum Ramuscelli cum ecclesia, castrum S. Vitalis cum ecclesia et curte, ecclesiam S. Iohannis de Petrignano, ecclesiam S. Silvestri de Gambaletico, ecclesiam de Gainaco, ecclesiam S. Silvestri de Insula, ecclesiam S. Salvatoris de Sanguineo cum castro et curte, duas partes curtis Saccae, et quod in ecclesia eiusdem loci habetur, ecclesiam Sanctae Iustinae, ecclesiam Sancti Prosperi et Sancti Anastasii, quae sunt in eadem civitate, ecclesiam S. Iacobi, quae est in capite pontis, ecclesiam S. Petri de Burgo S. Domini, ecclesiam de Provinciano, ecclesiam S. Matthaei de Callio, ecclesiam S. Melani cum medietate Burgi et quatuor domibus, ecclesiam de Paterno cum castro et curte, ecclesiam Sancti Michaelis de Filino, et quaequid habetis in ecclesia S.

Georgii de Pratis, ecclesiam S. Luciae de Covagnano: in episcopatu vero Cremonensi ecclesiam S. Iustini de Delmona cum omnibus pertinentiis suis; in Regiensi episcopatu ecclesiam S. Michaelis de Fossa; in Lunensi episcopatu ecclesiam S. Iohannis, et ecclesiam de Cavallana: in episcopatu Pistoriensi monasterium S. Bartholomaei cum ecclesia S. Mariae, quae est extra portam, quae dicitur Lucensis, et ecclesia S. Georgii ultra fluvium Simbrone, et ecclesia S. Romani, et ecclesia S. Benedicti de Masiano, cum curtibus et omnibus pertinentiis eorum, et ecclesia de Capitiana cum curtibus et pertinentiis suis, et ecclesia S. Bartholomaei de Trivallo, et ecclesia S. Domini de Smapolis cum curte et omnibus pertinentiis suis, ecclesia S. Angeli in valle Nebulae cum omnibus earum pertinentiis, et ecclesia S. Martini de Madia; decimas quoque Parmensium episcoporum, monasterio vestro concessas, vobis nihilominus confirmamus. De illis etiam terris, quae vestri monasterii iuris sunt, ubicumque sunt, et quae noviter coluntur, et olim a sexaginta vel quinquaginta seu quadraginta annis, et infra, cultae non fuerint, nemo decimas de fructibus earum adversum vos petere audeat. Sane de laboribus, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium decimas exigi prohibemus. Quaecumque vero libera persona ad vos venire, et religionis habitum suscipere voluerit, licentiam ei concedimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut quicumque illic sepeliri decesserint, nisi forte excommunicati fuerint, eorum devotioni, et extremae voluntati nullus obsistat. De monachis clericisque tuis, tibi licentiam, tuisque successoribus, et prioribus monasteriorum tuorum, damus super eos ad ordinandum, a quocumque episcopo volueris, manus imponi; ita tamen, ut catholicus sit. Om-

Prodecessoribus Pontificum iuste monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bona omnia eidem committuntur

Decimas ab episcopis Parmensibus, et concessas ratas habet;

Quae a sexaginta annis a monachis solutae non sunt;

Caeterasque de eorum laboribus provenientes a quocumque exigi prohibet.

Ad monasterium confirmandas recipiendi, sepulchrum petenti concedendi, ordinationes vero a quolibet episcopo suscipiendi, praebet facultatem.

Abbatem ex ipso monasterio eligentem constituit;

In ecclesiis monasterio pertinentibus, clericos sine abbatis consensu intrinsece, ipsasque ecclesias consecrari, vel ullo modo interdicere, prohibet.

Appellationem ad Sedem Apostolicam a quibuscumque monasteriis concedit.

Solite conclusiones.

niliusque prohibemus ex abbate in ipso monasterio eligere, extraneis monasteriis (1), nisi communicato consilio, et assensu melioris et maioris partis fratrum monasterii S. Iohannis. Nullus etiam episcopus, vel plebanus in tuis ecclesiis, ubicumque sint, audeat aliquem clericum intrinsece vel extrahere, absque tua voluntate, et eorum priorum, qui per diversa loca consistunt. Item nullus episcopus audeat consecrari aliquam ecclesiam, quae inris vestri monasterii esse decernitur, sine licentia et invitatione abbatum monasterii Sancti Iohannis, et priorum, qui per diversa constituti fuerint. Universis autem interdicens, ut vestris capellis, ubicumque sint, officium interdicerent nullatenus praesument; et sepulturam eis, qui illi sepeliri voluerint, non contradicant. Cunctis etiam episcopis, subiectisque sibi personis, omnino interdicens, honorem, et quaecumque bona vestri inris minuere, ubicumque cognoscuntur esse. Et si quis ad haec nititur, et in hac pertinacia manere cognoscitur, licentiam ad Apostolicam Sedem tibi tuisque prioribus appellandi fiducialiter damus. Decernimus ergo, ut nulli hominum, clericorum, sive laicorum, liceat idem monasterium S. Iohannis Parmensis, nec ullum monasteriorum, quae sub eo consistunt, temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis fatigationibus vexare vel fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio

(1) Forte ita ordinandum: — Omnibusque prohibemus abbatem in ipso monasterio eligere ex extraneis monasteriis. (n. r.)

Bull. Rom. Vol. II.

66

existere de perpetrata iniquitate cognoscant, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Conradus Sabinensis episcopus, ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Nicolaus presb. card. S. Cyriaci ss.

Ego Otto diae. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diae. card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Ego Iacintus diae. card. Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Iordanus sanctae Romanae Ecclesiae diae. card. ss.

Datum Viterbii per manum Roberti sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancell. ii kalendas novembris, indictione viii, incarnationis dominicae anno mxcix, pontificatus vero domini Eugenii III Papae anno i.

Dat. die 31 octobris anno Domini 1145, pontif. anno i.

VIII.

Indictio belli et cruciatae contra paganos pro defensione Terrae Sanctae Hierusalem cum indulgentiarum et privilegiorum concessione pro cruce signatis.

SUMMARIUM

Pontifices multum laborarunt pro liberatione Orientalis Ecclesiae. — Urbanus II. magno promotus exercitu, Hierusalem et alias civitates expugnavit, Francorum praesertim fretus auxilio; — Sed postea eorum aliquas pagani occuparunt; — Quod christianorum maximo cessit detrimento; — Proinde Francorum principum opem exposcit. — Indulgentiam ab Urbano PP. conces-

Eugenius

et S. B. E. et cardin. et in subalternis.

sam elargitur hoc opus perficientibus: — Eorum filios et uxores, ac bona sub protectione Sedis Apostolicæ recipit. — Litibus post acceptam Crucem vexari prohibet. — Luxum et lasciviam vetat. — Feudalia bona certo modo pignurare permittit.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, charissimo filio Ludovico illustri et glorioso Francorum regi, et dilectis filiis principibus, et universis Dei fidelibus per Galliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Pontifices multum laborant pro liberatione Orientalis Ecclesiae.

Urbanus II, magno promotu exercitu, Hierusalidem et alias civitates expugnavit, Francorum præsertim eius auxilio;

Quantum praedecessores nostri Romani Pontifices pro liberatione Orientalis Ecclesiae laboraverunt, antiquorum relatione didicimus, et in gestis eorum scriptum reperimus. Praedecessor etenim noster felicis memoriae Papa Urbanus, tanquam tuba intonuit, et ad ipsius deliberationem sanctae Romanae Ecclesiae filios de diversis mundi partibus sollicitare curavit. Ad ipsius siquidem vocem Ultramontani, et praecipue Francorum regni fortissimi, et strenui bellatores, et illi etiam de Italia, charitatis ardore succensi, convenerunt; et maximo congregato exercitu, non sine magna proprii sanguinis effusione, divino eos auxilio comitante, civitatem illam, in qua Salvator noster pro nobis pati voluit, et gloriosum ipsius sepulchrum, passionis suae nobis memoriale, dimisit, et quamplures alias, quas prolixitatem vitantes memorare supersedimus, a paganorum spureitate liberarunt. Quae per gratiam Dei, et Patrum vestrorum studium, qui per intervalla temporum eas defendere, et christianum nomen in partibus illis dilatare pro viribus studuerunt, usque ad nostra tempora a christianis detentae sunt, et aliae urbes infidelium ab ipsis viriliter expugnatae. Nunc autem nostris, et ipsius populi peccatis exigentibus, quod sine magno dolore et gemitu proferre non possumus, Edissa civitas, quae nostra lingua Robais dicitur, quae etiam, ut fertur, cum quondam in Oriente tota terra a paganis detineretur, ipsa sola sub christianorum potestate Domino serviebat, ab inimicis

Sed postea eorum aliquos pacant occupavit.

crucis Christi capta est, et multa christianorum castella ad ipsis occupata, ipsius quoque civitatis archiepiscopus cum clericis suis, et multi alii christiani ibidem interfecti sunt, et sanctorum reliquiae in infidelium conculeatione datae sunt et dispersae. In quo quantum Ecclesiae Dei, et totae christianitati periculum imminet, et nos cognoscimus, et prudentiam vestram latere non credimus. Maximum namque nobilitatis et probitatis iudicium fore cognoscitur, si ea, quae patrum strenuitas acquisivit, a vobis filiis strenue defendantur. Veruntamen si, quod absit, secus contingerit, patrum fortitudo in filiis imminuta probatur. Universitatem itaque vestram in Domino commoneamus, rogamus, atque praecipimus, et in peccatorum remissionem iniungimus, ut, qui Dei sunt, et maxime potentiores et nobiles, viriliter accingantur, et infidelium multitudini, quae se tempus victoriae super nos adeptam laetatur, sic occurrere, et Ecclesiam Orientalem tanta patrum vestrorum, ut praediximus, sanguinis effusione ab eorum tyrannide liberatam, ita defendere, et multa captivorum millia confratrum nostrorum de ipsorum manibus eripere studeatis, ut christiani nominis dignitas vestro tempore augeatur, et vestra fortitudo, quae per universum mundum laudatur, integra et illibata servetur. Sit vobis etiam in exemplum bonus ille Matathias, qui pro paternis legibus conservandis seipsum cum filiis et parentibus suis morti exponere, et quicquid in mundo possidebat, relinquere nullatenus dubitavit, atque tandem, divino coeperante auxilio, per multos tamen labores tam ipse quam sua progenies de inimicis viriliter triumphavit. Nos autem vestrorum quieti, et eiusdem Ecclesiae destitutiōni paterna sollicitudine providentes, illis, qui tam sanctum tamque pernecessarium opus et laborem devotionis inuito suscipere et perficere decreverint, illam peccatorum remissionem, quam praefatus praedecessor noster Papa Urbanus instituit, auctoritate

Quod christianorum maxime esset detrimento;

Proinde Francorum principum opem exposcit.

Indulgentiam ab Urbano PP. concessam elargitur hoc opus perficientibus;

Eorum filios et uxores, ac bona sub protectione Sedis Apostolicæ recepit.

Litibus post acceptam eorum taxari prohibet.

Luxum et lasciviam vetat

Feudalia bona certo modo pignoriare permittit.

nobis a Deo concessa concedimus et confirmamus; atque uxores, et filios eorum, bona quoque et possessiones sub sanctæ Ecclesiæ, nostræ etiam, et archiepiscoporum, episcoporum, et aliorum prælatorum Ecclesiæ Dei protectione manere decernimus. Auctoritate etiam apostolica prohibemus, ut de omnibus, quæ cum cruce acceperint, quiete possederint, nulla deinceps quaestio moveatur, donec de ipsorum redditu vel obitu verissime cognoscatur. Præterea, quoniam illi, qui Domino militant, nequaquam in vestibus pretiosis, nec cultu formæ, nec canibus vel accipitribus, vel aliis, quæ portant lasciviam, debent intendere, prudentiam vestram in Domino commoneamus, ut qui tam sanctum opus incipere decreverint, ad hæc non intendant; sed in armis, equis, et cæteris, quibus infideles expugnent, totis viribus studium et diligentiam adhibeant. Quicumque vero aere premuntur alieno, et tam sanctum iter puro corde incoeperint, et de præterito usuras non solvant; et si ipsi, vel alii pro eis, occasione usurarum astricti sunt sacramento vel fide, apostolica eos auctoritate absolvimus. Liceat eis etiam, terras sive cæteras possessiones suas (postquam commoniti propinqui, sive domini, ad quorum feudum pertinent, pecuniam commodare aut noluerint, aut non valuerint) ecclesiis, vel personis ecclesiasticis, vel aliis quoque fidelibus, libere, sine ulla reclamatione, impignorare. Peccatorum remissionem et absolutionem iuxta præfati prædecessoris nostri institutionem, omnipotentis Dei et beati Petri apostolorum principis auctoritate, nobis a Deo concessa, talem concedimus, ut qui tam sanctum iter devote incoeperit et perfecerit, sive ibidem mortuus fuerit, de omnibus peccatis suis, quibus corde contrito et humiliato confessionem susceperit, absolutionem obtineat, et sempiternæ re-

tributionis fructum ab omnium Remuneratore percipiat.

Datum Vetrallæ, kalendis decembris. Dat. die 1 decembris anno Domini 1145, pontif. anno 1.

IX.

Confirmatio honorum omnium et privilegiorum, a Summis Romanis Pontificibus Trenorensis monasterii consessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub B. Petri protectione suscipit Pontifex; — Eidem bona omnia confirmat; — Exemptumque ab onere decimarum declarat; — Prædecessorum Pontificum ratam habet definitionem controversiæ inter hoc monasterium, et alterum Sancti Florentii. — Ecclesiam Ss. Valeriani et Philiberti liberam ab omni seculari et ecclesiastico iure declarat. — Abbatis electionem a monachis fieri iubet. — Solitæ clausulæ. — Eugenio PP. et S. B. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro Trenorensis monasterii abbati, eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum universis sanctæ Ecclesiæ (2) debitores ex Apostolicæ Sedis auctoritate ac benevolentia existamus, illis tamen locis atque personis, quæ specialius ac familiarius sanctæ Romanæ adhaerent Ecclesiæ, propensiori nos convenit caritatis studio imminere. Proinde, dilecti in Domino filii, vestris iustis petitionibus elementum annuimus, et prædecessorum nostrorum, felicis recordationis Urbani, Paschalis, Calixti, Innocentii et Lucii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, Trenorensis monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communi-

Exordium.

Monasterium sub B. Petri protectione suscipit Pontifex;

(1) Ex autographo edidit Clifflertius in Probationibus ad historiam monasterii huius. (2) Adde /iis. (n. r.)

Eidem bona omnia conferantur:

mus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. Praeterea ad exemplar praefati praedecessoris nostri beatae memoriae Papae Calixti, praesentis decreti auctoritate statuimus, ut nulli deinceps episcoporum facultas sit, pro altaribus et ecclesiis, sive decimis, vel etiam omnibus ad haec rite pertinentibus, quae ante interdicta antecessoris nostri sanctae memoriae Urbani Papae vobis cognita possedistis, seu post episcoporum concessione acquisitis, gravamen aliquod irrogare; sed, sicut eorum permissione quaedam ex integro habuistis, ita et in futurum perenniter habeatis. Ipsarum quoque, quas nunc habetis, Ecclesiarum decimas, quae a laicis obtinentur, si eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram, ac pauperum sustentationem vobis liceat possidere. Sane diffinitionem inter vestrum, et Beati Florentii monasterium, de ecclesiis Lausduni, Sanctae Crucis videlicet, et S. Nicolai, sicut a iam dictis praedecessoribus nostris felicis memoriae Urbano atque Calixto facta est, et scripto eorum firmata, Sedis Apostolicae auctoritate firmamus: praecipientes, quatenus deinceps nulla vobis vel Ecclesiae vestrae molestiam monachi Sancti Florentii ex his inferre praesument; sed absque eorum inquietudine, praefatas ecclesias vos vestrique successores perpetuo possideatis. Ad hoc adicimus, ut idem locus, in quo beati Valeriani martyris, et Sancti Philiberti confessoris corpora requiescent, ab omni iugo saeculari potestatis liber in perpetuum conservetur. Nec episcopo liceat cuiuscumque dioecesis, eundem locum excommunicationis, vel absolutionis, seu cuiuslibet dispositionis occasionibus per-

Praedecessoribus Pontificum rationem habet definitionem controversiae inter hoc monasterium, et alterum Sancti Florentii.

Ecclesias Ss. Valeriani et Philiberti liberam ab omni saeculari et ecclesiastico iure declarat.

turbare: aut cruces (1), seu quaslibet exactiones novas Burgo et caeteris monasterii possessionibus irrogare. Messas quoque in eodem monasterio publicas celebrari, vel stationem ab episcopo, praeter abbatibus vel fratrum voluntatem, fieri prohibemus, sicut a praedecessoribus nostris statutum est, et scripto eorum firmatum. Obstante vero te, nunc eiusdem loci abbat, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Deum, et beati Benedicti regulam providerint eligendum, a Sedis Apostolicae Pontifice, vel eius legato consecrandum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium tenere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inventiant. Amen, amen, amen.

Abbatibus electionem a monachis bene imbut.

Solitas exactiones.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi. Eugeni PP.

Ego Conradus Sabinen. episcopus ss.

(1) Oblationes fidelium occasione peregrinationis et processionis. (R. T.)

et. H. B. Ecol.
e rillum
subscriptions.

Ego Albericus episc. ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. Sancti Callisti subscripsi.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Praxedis ss.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit. Sanctae Crucis ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Astaldus diaconus cardinalis S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Datum Laterani, per manum Roberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, v. idus Januarii, indictione ix, incarnationis dominicae, anno MCXLV, pontificatus vero domini Eugenii III Papae anno i.

Dat. die 9 Januarii anno Domini 1146,
pontif. anno i.

X.

Confirmatio foundationis Ecclesiae S. Zenonis in Hallen. per Conradum archiepiscopum Salisburgen., bonorumque omnium ei datorum, et quae in futurum poterit acquirere (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ratum habet Pontifex privilegium huic Ecclesiae a Lucio PP. II concessum. — Regulam Sancti Augustini inibi servari mandat: — Bonaque omnia eidem confirmat: — Decimas laborum ab eis cuilibet personae solvi vetat: — Praeposito (1) Ex Hundii Historia Salisbur., tom. III.

ius omne concedit super monachos, sine eius licentia de claustris discedentes. — Sepulturam in ea ecclesia liberam fore decernit. — Solitae clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Lauzoni Hallensi praeposito, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire monstratur, animo nos deest libenti concedere, et petentium desiderium congruam impertiri suffragium. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis petitionibus elementer annuimus, et praedecessoris nostri felicitis recordationis PP. Lucii vestigiis inhaerentes, praefatam Hallensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes ut in eadem Ecclesia, prout venerabilis frater noster Conr. Salisburgensis archiepiscopus ordinavit, et scripto suo firmavit, ordo canonicus secundum B. Augustini regulam perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur.

Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona imparesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: decimalem salem, praedium quod nominatur Suvant, cum omnibus appendiciis ad hoc pertinentibus, quod praedictus archiep. praefatae Ecclesiae tribuit, aquam in fonte Halla, quam dedit Ebo, aquam quam dedit Facco, praedium quod dedit Sigiboto Ocheim, praedium quod dedit Henr. Nutzpoum. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino exigens sive laicus a vobis decimas exigere praesumat. Interdicitur etiam ut nemini

Exordium.

Ratum habet Pontifex privilegium huic Ecclesiae a Lucio PP. II concessum.

Regulam Sancti Augustini inibi servari mandat.

Bonaque omnia eidem confirmat.

Decimas laborum ab eis cuilibet personae solvi vetat.

Præpositi in
omne concedit
super mona-
chos, sine eius
licentiâ de clau-
stro disceden-
tes.

professionis vestrae facultas sit, alicuius
levitatis instinctu, vel arietoris religionis
obtentu, sine præpositi vel congregatio-
nis licentiâ de clauastro discedere: quod
si discesserit, nullus episcoporum, nullus
abbatum, nullus monachorum, sine com-
muniu literarum cautione illum suscipiat.
quandiu videlicet in Ecclesia vestra
canonici ordinis tenor, Domino præstante,
vignerit: si vero secundo tertiove vocatus,
redire contempserit, liceat eiusdem loci
præposito . . . vel ad alterius Ecclesiae
regimen transeunte, sive quolibet tuorum
successorum, nullus ibi qualibet surrep-
tionis astutia seu violentia substituatur
vel præponatur, nisi quem fratres com-
muni consensu, aut pars consilii sanioris,
secundum Dei timorem, et B. Augustini
regulam canonicè providerint eligendum.

Sepulturam in
v. ecclesia li-
beram fore de-
cernit.

Sepulturam quoque ipsius loci liberam
esse concedimus, ut qui se illic sepeliri
deliberaverint, eorum devotioni, et extre-
mae voluntati nullus obsistat, nisi forte
fuerint excommunicati, salva tamen in-
stituta matricis Ecclesiae suae. Porro cap-
pellas, quae infra terminos parochialis
Ecclesiae fundatae sunt, vel imposternum,
Deo favente, fundabuntur, regimini et iuri
vestro confirmamus; et ne aliquis clericus
sine concessione vestra eas teneat, vel
contra interdictum vestrum in eis mini-
stret, apostolica auctoritate prohibemus,
sicut iam dicti prædecessoris nostri h.
memoriae Papae Lucii privilegio prohi-
bitum esse dignoscitur. Decernimus ergo,
ut nulli omnino hominum liceat, præfata
Ecclesiam tenere perturbare, aut eius
bona vel possessiones auferre, vel ablatas
retinere, minere, seu quibuslibet in-
debitis exactionibus vel molestiis fatigare:
sed omnia integra conserventur, eorum,
pro quorum gubernatione et substantia-
tionem concessa sunt, usibus omnimodis
profutura: salva Sedis Apostolicae aucto-
ritate, et Salisburgensis archiepiscopi cano-
nica instituta. Si qua igitur in futurum
ecclesiastica saecularive persona, huius
nostrae constitutionis paginam sciens,

Decretum
inmunitatis ab
omni molestia.

contra eam temere venire tentaverit, se-
cundo tertiove communita, nisi reatum
suum congrua satisfactione correxerit, pos-
tostatis honorisque sui dignitate careat,
reatumque se divino iudicio existere de
perpetrata iniquitate agnoscat, et a sa-
ceratissimo Corpore ac Sanguine Dei et
Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine
districtae ultioni subiaceat: cunctis au-
tem eidem loco iusta servantiibus sit pax
Domini nostri Iesu Christi, quatenus et
hic fructum bonae actionis percipiant, et
apud districtum Iudicem præmia aeternae
pacis inveniant. Amen.

Can. solitis pro-
nibus conclu-
sionibus.

Datum Transyberim per manus Roberti
S. R. E. presb. card. et cancell. v kal.
februarii, indictione ix, incarnationis do-
minicae anno MCLXI, pontificatus vero
domni Eugenii Papae III anno 1.

Dat. die 28 ianuarii anno Domini 1146,
pontif. anno 1.

XI.

*Confirmatio bonorum omnium, ac liber-
tatum monasterii Nantuacensis, quod
Cluniacensi abbati subiectum declara-
tur* (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub apostolica
protectione suscipit Pontifex. — Bonaque
omnia ad illud pertinentia confirmat: —
Libertatem, quam ei a S. Gregorio conces-
sam dicit, ratam habet: — Ipsum vero
abbati subicit Cluniacensi. — Solitae con-
clusiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis,
Priori Nantuacensis monasterii, eiusque fratribus tam
praesentibus quam futuris, regularem vitam professis,
in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiae con-
venit, religiosos diligere, et eorum loca
pia protectione munire; dignum namque,

Exordium.

(1) Edidit ex archiv. monasterii huius S. Gui-
chenon in Probationibus Historiae Brissiae et Beu-
gesiae.

et honestati conveniens esse cognoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamus, et Apostolicæ Sedis patrocinio foveamus. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis petitionibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felcis memorie Papæ Lucii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communicamus; statuentes, ut quascumque possessiones, quascumque bona idem monasterium impræsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabula; Pomerium, Trefortium, Calorum, Trevogias, Rumlacum, Calinum, Cintriacum, Calargias, Talussiacum, Mazerias, Breynodum, S. Albanum, S. Martinum de Fraxino, Villetam iuxta Amborniacum, S. Germanum de Valle-Bona, Bueneum, Lovennam, Ardunum, Astineum, villam iuxta Gebennas, S. Martinum de Veretalia, Serveriacum. Prohibemus quoque, et apostolica auctoritate interdiximus, ut infra terminos ipsius monasterii, videlicet S. Martinum, Salas, Senochias, Carisium, Lacum Silani, Poisatum, quemadmodum a venerabili fratre nostro Amedeo Lugdunensi archiepiscopo, Apostolicæ Sedis legato, rationabili providentia statutum et prohibitum est, nullus, hominem capere vel invadere, sive assultum vel quamlibet offensam facere, præsumat. Monasterium vero ipsum cum capella S. Michaelis, quæ infra ipsius coemiterium sita est, in ea libertate manere sancimus, quæ a beato Gregorio sibi concessa est, et in qua per sexaginta annos quiete fuisse dignoscitur; in obedientia autem et dispositione Cluniacensis abbatis, et mo-

nasterii, tam locus ipse quam fratres perpetuo maneant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diocessani episcopi canonica iustitia. Si qua ergo ecclesiastica in futurum secularisve persona, huic nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commoniti, nisi reatum suum congrue satisfaciendo correverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiacet; eunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Traustiberim per manum Roberti S. R. E. presbyteri cardinalis cancellarii, v. id. februarii, indict. ix. incarnationis dominicæ anno MCLXV (1), pontificatus domini nostri Eugenii III. Papæ anno 1.

Dat. die 9 februarii anno Domini 1146,
pontif. anno 1.

XII.

Monasterium Cluniacense soli Apostolicæ Sedi subiectum declaratur, eique confirmantur bona omnia, iura et immunitates (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Cluniacense privilegiis donatum a Romanis Pontificibus;

(1) Lege MCLXV. (2) Ex Biblioth. Cluniae. Martini Marrier, col. 1387.

Monasterium sub apostolicæ protectione suscipi Pontifex.

Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmat:

At omni quæcumque molestia omnino distrahatur;

Quod soliti conclusionibus roborat.

Libertatem, quam ei a S. Gregorio concessam dicit, ratam habet;

Ipsius vero abbati subiecti Cluniacensis.

— Solumque Apostolicæ Sedis iurisdictioni cum omnibus ad illud pertinentibus subiectam; — Excluso quoque omni episcopali iure. — In locis monasterii propriis secundum terminos, qui hic describuntur. — In his abbatibus non eligi abbates, nisi habito prius consensu abbatis Cluniacensis; — In prioratibus in quibus abbates nondum fuerint, nunquam eligendi; — Exemptio omnimoda ab omni gravamine decimarum, et dominicarum, quas vocant. — Episcopi locorum solam facultatem habeant, curam animarum presbyteris a monachis electis concedendi, et ecclesias consecrandi; sed sine pretio. — Bona omnia monast. propria, vel quæ in futurum acquirantur, eidem confirmantur. — Decretum, ne in parochiis ad monasterium spectantibus, ecclesiae, vel capellæ absque abbatis licentia construatur. — Omnimoda exemptio ab omni molestia, vi, diminutione, cum confirmatione privilegii huius. — Eugenii PP. et S. B. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, charissimo filio in Christo Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium

Cum omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis ex Apostolicæ Sedis auctoritate ac benivolentia debitores existamus, venerabilibus tamen personis, atque locis, maxime quæ Sedi Apostolicæ semper specialius ac devotius adhaeserunt, quæque ampliori religione eminent, propensiori nos convenit charitatis studio immingere. Prædecessores siquidem nostri sanctæ recordationis, Ioannes videlicet XI, item Ioannes XIX, Agapitus, Benedictus VI, item Benedictus VII, Leo VII, Alexander II, Stephanus, Victor III, Urbanus II, Paschalis II, Gelasius II, Calixtus II, Honorius II, Lucius II, Ecclesiae Romanæ Pontifices, Cluniacense monasterium singularis dilectionis, ac libertatis prærogativa donarunt, et universa ei pertinentia privilegiorum suorum sanctionibus muniverunt. Quorum nos vestigiis inhaerentes statuimus, ut ecclesiae omnes, cimiteria, monachi, clerici, et laici universi infra terminos habitantes, qui sunt a rivo

de Sahnay, et ab Ecclesia Rufiaci, et Cruce de Lornant: a termino quoque molendini de Tornesae, per villam, quæ dicitur Warena, cum nemore Brunserio: a termino etiam, qui dicitur Perrois, ad rivum usque de Sahnay, sub Apostolicæ tantum Sedis iure ac tuitione permaneant. Neque ipsius Cluniacensis loci presbyteri, aut etiam parochiani, ad cuiuslibet, nisi Rom. Pontificis, et Cluniac. abbatis cogantur ire synodum vel conventum. Sane pro abbatis, monachorum, seu clericorum, infra prædictos terminos habitantium, ordinatione, pro Chrismatis confectio, pro sacri Olei, ecclesiarum, altarium et cimiteriorum consecratione, Cluniacense monasterium, quem maluerit, antistitem convocet. Cluniacenses monachos, ubilibet habitantes, nullus omnino, præter Romanum Pontificem, et legatum, qui missus ad hoc fuerit, excommunicet aut interdicat. Sane terminos immunitatis loci vestri, qui a præfato antecessore nostro Urbano Papa constituti sunt, præsentis decreti nostri pagina confirmamus; ne videlicet ullus homo cuiuscunque conditionis ac potestatis, invasionem, prædæ, aut rapiam facere, sive omicidium perpetrare præsumat infra ipsorum limites terminorum. Itaque termini sacri huiusmodi sunt hi: versus Berziacum terminus est ad bivium citra Saratam, unde una venit ad Cluniacum, altera ad Massilias: in strata versus Bellumocum terminus est contra Quarruium, quod est desuper molendinum cellararii Cluniacensis, citra Viengias ultra Cluniacum: versus Massilias terminus est ad summitatem Defensi ad bivium, unde una via tendit ad Berzoniacum, altera ad Carellam: versus Sergiacum terminus est intra Quarruicium, citra locum, ubi dicunt ad Turgum: in strata versus Cabilonensem pagum terminus est ad Grossam Cassaniam super Marziacum: versus Braceduntum terminus est in via super boscum Bamedum: versus Trenorchium terminus est super rivalum, quem dicunt Lon-

Solumque Apostolicæ Sedis iurisdictioni cum omnibus ad illud pertinentibus subiectam;

Excluso quoque omni episcopali iure;

In locis monasterii propriis secundum terminos, qui hic describuntur.

Monasterium Cluniacense privilegiiis donatum a Romanis Pontificibus;

gamaquam. intra Bannoseum et Donzianum: versus Perronam vel Laysiacum terminus est ad Tres-Fagos, ubi partuntur vester boscus de Clunaco, et boscus Comitatus: versus Igiacum terminus est ad Carnos super Montem-Edium. In abbatibus, quae cum suis abbatibus ordinationi Cluniacensis monasterii datae sunt, videlicet S. Martialis Lemovicensis, S. Eparci Engolismensis, monasterii Novi Pictavis, S. Iohannis Angeliacensis, monasterii Lesantensis, Moysiacensis, Figiacensis in Caturensi pago: in Avernia Mansiacensis, Tiercensis: in Antisidorensi Sancti Germani: in Cameracensi Hunoldi curtis: in Rothomagensi abbatia apud Pontiserram: in Tarovarensi S. Wlmari, sine Cluniacensis abbatis consilio abbas nullatenus eligatur. Ad haec adiciamus, ut in omnibus prioratibus, et cellis, quae, sine proprio abbate, vestro regimini subiectae sunt, nullus futuris nunquam temporibus abbatem ordinare praesumat; sed tam prioratus ipsi et cellae, quam et caetera in quibuslibet locis omnia, quibus Cluniacensis Ecclesia, Arvernenensis concilii, quod per supradictum Papam Urbanum celebratum est, tempore investita erat, de quibus tunc nulla quaestio mota est, tam tibi quam successoribus tuis in pace semper et quiete serventur. Pro altaribus et Ecclesiis sive decimis vestris, nulli episcoporum facultas sit, gravamen aliquod vobis, aut molestias irrogare; sed sicut eorum permissione quaedam ex parte, quaedam ex integro habuistis, ita et in futurum habeatis. Ecclesiarum vestrarum decimas, quae a laicis obtinentur, si secundum Deum eorum potestati subtrahere vestrae religionis reverentia poterit, ad vestram et pauperum gubernationem vobis liceat possidere. Decimas laborum vestrorum, pro quibus tam vos quam alios monasticae religionis viros inquietare episcopi consueverunt, illorum videlicet, quos domnicaturas (1) appellant, qui vestro sumpta a monasteriis et

cellarum vestrarum clientibus excoluntur, sine omni episcoporum, et episcopaliu[m] ministrorum contradictione, demceps quietus habeatis, qui vestra peregrinis fratribus et pauperibus erogatis. Ecclesiae omnes, quae ubilibet positae sunt, seu capellae vestrae et cimiteria, libera sint, et omnis exactio[n]is immunita, praeter consuetam episcopi paratam et iustitiam in presbyteros, qui adversus tui ordinis dignitatem offenderint. Liceat quoque vobis, seu fratribus vestris, in Ecclesiis vestris presbyteros eligere; ita tamen, ut ab episcopis, vel ipsorum vicariis, animarum curam absque venalitate suscipiant; quam si committere illi, quod absit, ex pravitate noluerint, tunc presbyteri ex Apostolicae Sedis benignitate ubi in celebrandi licentiam consequantur. Ecclesiarum vero, seu altarium consecrationes, si dioecesani episcopi gratis noluerint exhibere, a quolibet catholico suscipiatis episcopo. Nec cellarum vestrarum, ubilibet positarum, fratres pro qualibet interdictione vel excommunicatione, divinarum officiorum suspensionem patiantur; sed tam monachi ipsi quam et famuli eorum, et qui se monasticae professioni devoverunt, clausis Ecclesiarum ianuis, non admissis dioecesanis, divinae servitutis officia celebrent, et sepulturae debita peragant. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in Burgundia, ecclesiam de Villafranca, ecclesiam de Barberiaco, monasterium de Primis: in Francia ecclesiam Montis-Desiderii, ecclesiam de Douapetra: in Provincia monasterium iuxta montem Pessulanum: in Tolosano episcopatu ecclesiam S. Columbae, in Hispania Nazeram, Sanctum Isi-

(1) Vide superius, pag. 171. (N. 7.)

In his abbatibus non eligendi abbates, nisi habitus prius consensu abbatibus Cluniacensis.

In prioratibus in quibus abbates nondum fuerint, nunquam eligendi:

Exemptio nimirum ab omni gravamine decimarum, et domnicaturarum, quas vocant.

Episcopi tamen non solent facultatem habere, curam monasterii, nisi tunc, cum in ecclesiis non contenti.

et ecclesiae consecrandi; sed sine pretio.

Bona omnia monasterii propria, vel quae in futurum acquiruntur, a deo confirmantur.

dorum, Sanctum Zoilum de Quarrione, Sanctum Romanum de Pennis, Villam-Viridem, Villam-Francam, Vallam-Viridam, Palumbarum, Bodinum, Vimineriam, Sanctum Martinum de Nehda, Sanctum Vincentium de Salamantica, S. Columbam de Burgis, Corvilanam, quae proprie Cluniacensi monasterio datae sunt: item in Nivernensi episcopatu monasterium de Albiniaco, quod ad caritatem: in Francia monasterium de Causiaco, quod ad S. Martinum de Campis, Canonicalem de Abbeylla pertinet: insulam Grave longe cum pertinentiis. Prohibemus autem, ut infra parochias, ad ius Cluniacensis monasterii pertinentes, absque Cluniacensis abbatis assensu nullus ecclesiam vel capellam aedificare praesumat: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Decretum, ne in parochiis ad monasterium spectantibus, ecclesiae, vel capellae, absque abbatis licentia construantur.

Quoniam exemptio ab omni molestia, vi, diminutione, cum confirmatione privilegii huius.

EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae Eugenii PP. episcopus subscripsi.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.
 Ego Albericus Ostiensis episc. ss.
 Ego Inarus Tusculanus episcopus ss.
 Ego Gregorius presb. card. S. Calixti ss.
 Ego Guido presb. cardinalis S. Chrysogoni ss.
 Ego Ubaldus presb. card. tituli S. Praxedis ss.
 Ego Ubaldus presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli.
 Ego Gilbertus indignus sacerdos S. Romanae Ecclesiae ss.
 Ego Guido presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.
 Ego Nicolaus presb. card. tituli S. Cyriaci ss.
 Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae ss.
 Ego Aribertus presb. card. S. Anastasiae ss.
 Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.
 Ego Villanus presb. card. tit. S. Stephani in Coelo monte ss.
 Ego Bernardus presb. card. tituli S. Clementis ss.
 Ego Iordanus presb. card. tit. S. Susannaе ss.
 Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.
 Ego Guido diaconus card. Ss. Cosmae et Damiani ss.
 Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.
 Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptores.

Ego Astaldus diae. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Ioannes diaconus card. S. Mariae Novae ss.

Ego Bernardus diae. card. S. R. E. ss.

Ego Guido diae. card. S. Mariae in Ponticu ss.

Ego Petrus diae. card. S. Mariae in Via Lata ss.

Ego Cinthius diae. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Datum Transtiberim per manus Roberti S. R. E. presbyteri card. et cancellarii, xv kal. mart. iudict. ix, incarn. dom. MCLXVI, pontificatus autem domni Eugenii Papae III anno 1.

Dat. die 15 februarii anno Domini 1146. pontif. anno 1.

XIII.

Confirmatio privilegiorum omnium, a regibus Francorum Burdigalensi Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Privilegia a Francorum regibus Ecclesiis provinciae Burdegalensis concessa confirmat Pontifex. — Libertatem in electionibus observari mandat. — Episcoporum et abbatum decedentium bona resque ad successores spectare decernit. — Eisdem bona omnia confirmat. — Clausulae. — Eugenii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Gaufrido Burdegalensi archiepiscopo, eiusque suffraganeis episcopis, videlicet Agennensi, Engolismensi, Sanctonensi, Pictavensi, Petragoricensi, et universis abbatibus per eandem provinciam constitutis tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Exordium.

Privilegia, quae intuitu libertatis sacrosanctis Ecclesiis a Romanis Pontificibus, vel catholicis regibus conferuntur, nulla debent temeritate convelli, nulla tempo-

(1) Ex Concil., tom. XII, col. 1628.

rum varietate turbari. Quemadmodum enim catholica mater Ecclesia in spiritualibus sine macula et ruga multimoda virtutum fragrantia et nitore clarescit; ita in temporalibus nulli servituti, nulli mundanae conditioni eam convenit subiacere. Quae cum ita sint, libertatem ab illustribus viris, Ludovico, patre egregiae recordationis, et filio eius Ludovico Francorum regibus, ecclesiis Burdegalensis provinciae collatam, eorumque privilegii roboratam, nos, praedecessorum nostrorum bonae memoriae, Innocentii videlicet et Lucii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, nostris favoris assertionem firmamus, et ratam et inconvulsam futuris temporibus observari praecipimus: ut videlicet tam in Burdegalensi Sede, quam in aliis episcopalibus ecclesiis vel abbatibus eiusdem provinciae, in episcoporum electionibus vel abbatum, canonicam habeatis libertatem, absque hominum (1), iuramenti, seu etiam fidei per manus datae, obligatione. Porro quod a praedecessoribus nostris in generalibus est constitutum conciliis, res et bona universa Burdegalensis archiepiscopi, et suffraganeorum episcoporum, vel abbatum decedentium, successorum usibus illibata servari pariter et inconvulsa, apostolica auctoritate decernimus. Adiciendum etiam, ut omnes ecclesiae infra supradictam provinciam constitutae, praedia, possessiones, et universa ad ipsas pertinentia, secundum privilegia, iustitias, et bonas consuetudines suas integra et inconvulsa possideant: atque, ut dictum est, in omnibus ecclesiis, eorumque ministris, et possessionibus vestris canonicam habeatis in omnibus libertatem: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Nulli ergo hominum fas sit vos, vel Ecclesias vestras super hac nostra constitutione temere perturbare, aut aliquam vobis exinde contrarietatem inferre. Si quis autem huic nostrae constitutioni ausu temerario contraire tentaverit, si non reatum suum

Privilegia a Francorum regibus Ecclesiis provinciae Burdegalensis concessa confirmat Pontifex.

Libertatem in electionibus observari mandat.

Episcoporum et abbatum decedentium bona resque ad successores spectare decernit.

Eisdem bona omnia confirmat.

Solitae clausulae.

(1) Erat servitium seu obsequium quod clients vel servus domino suo praestare tenebantur. (R. T.)

congrue emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, et omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius indignationem incurrat, et excommunicationi subiaceat; conservantes vero, eorundem apostolorum benedictionem et gratiam consequantur. Amen.

Eugenii PP.

Ego ERGENIX catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

et S. R. Eecl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Conradus Sabinensis episc. ss.

Ego Albericus Ostiensis episc. ss.

Ego Imarns Tusculanus episc. ss.

Ego Guido presb. cardinalis tituli Sancti Chrysogoni subsc.

Ego Ubaldis presb. card. tituli Sanctae Praxedis subsc.

Ego Guido presb. card. tituli Sancti Laurentii in Damaso ss.

Ego Iordanns presb. card. tit. Sanctae Susannae subsc.

Ego Otto diae. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diae. cardinalis Sanctorum Cosmae et Damiani subsc.

Ego Octavianus diae. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Gregorius diae. cardinalis Sancti Angeli subsc.

Datum Sutrii per manum Roberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, viii kalendas maii, indictione ix, incarnat. dominicae anno MCLVI, pontificatus vero domni Eugenii Papae anno ii.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 1146,
pontif. anno i.

XIV.

Confirmatio Ecclesiae Reicherspergensis ordinis canonicorum S. Augustini (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Regulamque S. Augustini inibi servari (1) Ex Metrop. Salisburgen. Hundii, tom. iii.

iubet. — Bona omnia ac possessiones eidem confirmat: — Eadem bona enumerat: — Iurisdictioni episcopi in iis, quae ad sacramenta pertinent, subiicit: — Eximit vero ab omni molestia, quae ei ab advocatione seu sub-advocato inferri posset: — Praepositum a solis canonicis eligi iubet, cui caeteri perfectam exhibere obedientiam debent. — Libertatemque concedit quoscumque inibi sepeliendi, si petierint, censurisque ecclesiasticis non sint innodati. — Omnem omnino molestiam cuiuscumque personae ab eadem repellit Ecclesia. — Poena excommunicationis contra haec decreta inobservantes. — Illud servantibus bona deprecatu. — Eugenii PP. et S. R. Eecl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Gerhobo Reicherspergensis Ecclesiae praeposito, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos deest libenti concedere: et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Quia sicut iniusta petentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et iusta desiderantibus, nulla est differenda petitio. Huius rei gratia, dilecti in Domino filii, praedecessoris nostri felicis memoriae Papae Innocentii vestigiis inhaerentes, necnon venerabilis fratris nostri Conradi Salisburgensis Ecclesiae archiepiscopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium vestrum, quod est in episcopatu Pataviensi, in fundo Salisburgensis Ecclesiae situm, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut tam in vestro, quam in monasterio sanctorum vobis subdito ordo canonicus iuxta B. Augustini regulam perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Praeterea quascumque posses-

Exordium.

Ecclesiam
hanc sub protectione
Sedis
Apostolicae
recipit
Pontifex.

Regulamque
S. Augustini
inibi servari
iubet.

Hona omnia a possessionibus eadem continantur.

Eadem bona cuacueral:

Jurisdictioni episcopi in his, quae ad sacramenta pertinent, subiciit:

Eximit vero ab omni molestia, quae ei ab advocato seu subadvocato inferri possit.

siones, quaecumque bona, eadem ecclesia impresentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet, et plebem Richerspergensem cum decima et iure parochiali, capellam Sancti Martini cum pertinentiis suis, vineas in Ascha, villam Chrouy et reliqua praedia a Werhero loci ipsius fundatore vobis oblata, decimas Brambergensis Ecclesiae ac novaliu Pataviensis sylvae a praedictis parochiis usque ad terminos Ungaricos pertinentis, venerabilis fratris nostri Conradi Salzburgensis archiepiscopi privilegio vobis firmatas; patellam salis et alia praedia ab eodem episcopo data; Hefstat, et alia praedia, quae Ruodbertus iuste obtulit; praedia, quae Fridericus donavit; praedia, quae fuerunt Egeolfi et Eberhardi cum eorum decimis, ab episcopo Frisingensi rationaliter vobis concessis; et vineas emptas in Chremesa, et ea quae dux Luipoldus iure suo contulit. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere praesumat. Ecclesiastica nimirum sacramenta a dioecetano suscipietis episcopo, vel a Salzburgensi archiepiscopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicæ Sedis habuerit, et si ea gratis et sine pravitare vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis pro eorumdem sacramentorum susceptione catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quae postulatis, indulgeat. Et quia si locus videtur esse institutus, ut idem, qui Salzburgensi Ecclesiae principalis sit advocatus, neque ipsi, neque alicui eundem locum liceat iniustus gravaminibus infestare. Quod si fecerit, et vobis conquerentibus non emen-

daverit, consilio praefati archiepiscopi, ipsa advocatia ab inutili auferatur, et alius loco eius substituat. Obveniente vero tempore eiusdem loci praeposito, vel ad alterius Ecclesiae regimen transeunte, sive tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepositorum vel substituatorum, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii senioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam canonice providerint eligendum. Advenientes etiam interdiximus, ut nemini professionis vestrae facultas sit, alicuius levitatis instinctu, vel acretionis (1) religionis obtentu, sine praepositi vel congregationis licentia discedere. Quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum, sine communiu literarum cautione suscipiat; quamdiu videlicet in Ecclesia vestra canonici ordinis tenor, Domino praestante, vigerit. Si vero secundo vel tertio vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci praeposito canonicam in eum proferre sententiam. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et eorum extremæ voluntati, nisi forte excommunicati et interdicti sint, nullus obsistat; salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et Salzburgensis archiepiscopi et Pataviensis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio communita, nisi reatum

Praepositorum a subadvocato interdicti, cui ceteri perfectum exhibere obedientiam debent.

Libertate omnino conceditur, ut tempore interdicti, si pertinet, causis quoque de re sitis non sin innotati.

Omnem omnium molestiam eiusdem personae ab eadem repellit Ecclesia.

Poenam excommunicationis contra hanc doctrinam innotescit.

(1) Leg. acretionis (n. T.)

summi congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Eugenii PP. Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Ego Albericus Ostiensis episc. ss.

Ego Imarus Tusculanus episc. ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Rainerius presbyter cardinalis tituli Sanctae Priscae ss.

Ego Ubalduus presbyter cardinalis Sancti Ioannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli Sanctae Sabinae ss.

Ego Villanus presbyter cardinalis tituli Sancti Stephani in Coelio monte ss.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis ss.

Ego Ubalduus presbyter cardinalis tituli Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Ego Cinthius diaconus cardinalis Sancti Sergii et Bacchi ss.

Dat. Sutrii per manum Roberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, iv nonas maii, indictione ix.

Dat. die 4 maii anno Domini 1146, pontif. anno ii.

XV.

Sequitur aliud simile privilegium pro ecclesia Sancti Zenonis Hallen. (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ordo canonicus in Eccl. Hallen. confirmatur. — Bona enumerantur atque ab omni molestia immunitas declarantur. — Privilegia et immunitates. — Solitae clausulae (R. T.).

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Henrico praeposito Ecclesiae Sancti Zenonis Hallensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine verae cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati, religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii venerabilis fratris nostri Conr. Salisburgensis episcopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam S. Zenonis ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus secundum B. Augustini regulam perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Quascumque praeterea possessiones, quaecumque bona, tam ex dono praefati archiepiscopi fundatoris loci vestri, quam aliorum Dei fidelium, impraesentiarum iuste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimentanda vocabulis: curtem sitam ante portam eiusdem Ecclesiae cum appendiciis suis, et praedium

Exordium.

Ordo canonicus in Ecclesia Hallen. confirmatur.

Bona enumerantur atque ab omni molestia immunitas declarantur.

(1) Ex Metrop. Salisburgen. Hundii, tom. ii.

quod dicitur Suante, ex dono ipsius archiepiscopi; quicquid iuris habetis in decima salis, qui coquitur de fonte Hallae; ex dono Ebonis, Faccouis, et Babonis aquas, quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis; praedium situm in loco, qui dicitur Oecheim, cum appendiciis suis; ex dono Sigbotonis praedium, quod dicitur Unchen; ex dono Heinrici filii Etechonis et fratris eius praedium, quod dicitur Nuterppoim cum omnibus pertinentiis. Statuimus, ut in ecclesiis vestris, in quibus fratres vitam canonicam professi degunt, nulli omnino post factam in locis vestris canonicam professionem exinde liceat sine communi congregationis permissione discedere; discedentem vero nullus audeat retinere. Si vero post secundam vel tertiam commotionem redire contempserit, liceat eiusdem loci praeposito canonicam in eum proferre sententiam. Sane ipsa plebs Hallensis, sicut a iam dicto archiepiscopo canonice statutum est, a nullo successorum suorum vobis auferatur, sed in dispositione praepositi vestri permaneat. Ad haec adiicientes statuimus, ut capellae, quae infra terminos parochialis Ecclesiae Hallensis fundatae sunt, sicut ab ipso archiepiscopo rationabiliter provisum est, eidem matri Ecclesiae subiaceant. In futuro autem, absque assensu praepositi vestri, novas in ipsa parochia capellas aedificari prohibemus: salva nimirum Sedis Apost. et proprii episc. auctoritate. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepo-natur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. August. regulam prouiderint eligendum. Decer-

nimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia et reuerentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularis persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentauerit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inueniant. Amen.

Datum Viterbii per manum Baronis S. Romanae Ecclesiae subdiac., x kal. octob., indiet. x, incarnationis dominicae anno mclxvi, pontificatus vero domini Eugenii PP. III anno ii.

Dat. die 22 septembris anno Domini 1146, pontif. anno n.

XVI.

Concessio privilegiorum Ecclesiae de Wildberg ordinis Praemonstraten. Baubergen. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipiens, — Bona omnia, principumque oblationes eidem confirmat Pontifex. — Statuit, ut maior natu ex filiis comitum de Pogen, si idoneus (1) Ex Metrop. Salsburgen. Hundii, tom. ii.

Sotiae rhu-
sulae.

Privilegia et
immunitates.

merit, perpetuus sit Ecclesiae eiusdem adventus. — Decimas monachis indulget. — Eos vero quocumque praetextu sine praepositi licentia de claustris discedere interdicit. — In communi interdicto sacra peragere, exclusis excommunicatis, permittit: — Sacramenta vero, ut a dioecessano episcopo percipiant, statuit. — Liberam inibi sepulturam omnibus concedit. — Solitae conclusiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Gebhardo praeposito Ecclesiae Widberg, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ordinum

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderium congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet Saizecovie cum adiacente allodio et omnibus pertinentiis suis, sylvam quoque adiacentem monti vestro in Mullacensi via, Virlebach cum omnibus pertinentiis suis, Embra cum pertinentiis suis, Syrincle cum pertinentiis suis, Walsperg cum pertinentiis suis, Mainckoven cum pertinenciis suis, Vennebach cum suis pertinentiis. Siacimus etiam iuxta devotionem bonae memoriae Alberti comitis, vestrae Ecclesiae fundatoris, ut ille, qui de progenie sua major natus fuerit, locum vestrum, et bona ad

eum pertinentia pro salute animae suae a proavorum incursione defendat et nullus in eis exactione imponat. Quod si inutilis fuerit, liceat vobis, ipsum consilio Babenbergen, episcopi ab ipsa defensione remove, et alium idoneum substituere. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere praesumat. Statuimus quoque, ut ordo canonicus secundum B. Augustini regulam et institutionem fratrum Praemonstratensium perpetuis ibi temporibus inviolabiliter conservetur. Addentes etiam interdicimus, ut nemini vestrae professionis facultas sit, alienius levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine licentia praepositi vel congregationis vestrae de claustris discedere. Quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus monachorum, absque communium literarum cautione eum audeat retinere. Si vero secundo tertioque vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci praeposito canonicam in eum proferre sententiam. Licet quoque vobis, in communi interdicto ipsius terrae, exclusis excommunicatis et interdictis, summissa voce divina officia celebrare. Porro sacramenta ecclesiastica a dioecessano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, eaque vobis gratis et sine pravitate voluerit exhibere; alioquin, catholicum, quemcumque malueritis, ad eam antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat, indulget. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationi-

Decimas monachis indulget.

Eos vero quocumque praetextu sine praepositi licentia de claustris discedere interdicit.

In communi interdicto sacra peragere, exclusis excommunicatis, permittit.

Sacramenta vero, ut a dioecessano episcopo percipiant, statuit.

Liberam inibi sepulturam omnibus concedit.

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipimus.

In omnia principumque oblationes eandem confirmat Pontifex

Statuit, ut major natus ex filiis omnium de Pogza, si idoneus fuerit, perpetuus sit Ecclesiae eiusdem altaris.

bus fatigare; sed omnia integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divini iudicii existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Viterbii per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis, et cancellarii, x kalend. ianuarii, indictione x, incarn. dominicæ MCLXVI, pontificatus vero domni Eugeni III PP. anno II.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1146, pontif. anno II.

XVII.

Coenobio S. Margaritæ in Osterhoven. ordinis Praemonstraten. Bambergen. diocesis bona omnia confirmantur, privilegiaque nonnulla ad regularem disciplinam sustinendam conceduntur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam ipsam sub Sedis Apostolicæ protectione recipit Pontifex; — Bonaque omnia coenobio confirmat. — Nonnulla statuit, — Nonnullaque concedit. — Clausulæ.

(1) Ex tom. in Metropol. Salisburg. Hundii. Bull. Rom. Vol. II. 68

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Truttlmario præposito Osterhoven. Ecclesiæ Sanctæ Margaritæ, eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine veræ cultu religionis charitatis unitas non potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi officium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, et eorum loca pia protectione munire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona impræsentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permancant. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Statuimus quoque, ut ordo canonicus secundum beati Augustini regulam et institutionem fratrum Praemonstraten. perpetuis ibi temporibus inviolabiliter observetur. Addentes etiam interdicens, ut nemini professionis vestræ facultas sit, alicuius levitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine præposito vel congregationis vestræ licentia de claustris discedere; quod si discesserit, nullus episcoporum, nullus abbatum, nullus omnino hominum, sine communium literarum cautione eum audeat retinere. Si vero secundo tertiove vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci præposito, canonicam in eum proferre sententiam. Liceat quoque vobis in communi interdieto ipsius terræ, excommunicatis et interdictis, submissa voce officia celebrare. Porro sacramenta ecclesiastica a diocesano susci-

Exordium

Ecclesiam ipsam sub Sedis Apostolicæ protectione recipit Pontifex.

Bonaque omnia coenobio confirmat.

Nonnulla statuit.

Nonnullaque concedit.

pietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, eaque vobis gratis et sine pravitare aliqua voluerit exhibere; alioquin, catholicum, quemcumque malueritis, adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Prohibemus insuper, ut nullus advocatus locum vestrum, sive homines, vel bona ad ipsum pertinentia, iniustis aut indebitis audeat exactionibus fatigare. Sepulturam quoque ipsius liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum: Venerabilis, x kal. jan., indiet. x.

anno Domini MCXLVI, pontificatus domini Eugenii Papae III anno II.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1146, pontif. anno II.

XVIII.

Diploma pro monasterio S. Georgii in Brufeningen. dioecesi.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipiens, eidem factas faciendasque donationes omnes confirmat Pontifex. — In ecclesiis ad monasterium pertinentibus presbyteros per monachos eligi statuit, qui curam animarum ab episcopo suscipiant. — In communi terrae interdicto monachis, clausis ostiis, sacra peragere indulget. — Eugenii PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Erboni abbati monasterii S. Georgii Brufeningen., eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiae cura nobis a provitore omnium honorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim ideo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens a pravitare fuerit conservatus. Oportet ergo, omnes christianae fidei amatores religionem diligere, et loca venerabilia cum ipsis personis, divino officio mancipatos, attentius confovere ut nullis pravorum hominum agitentur molestiis, vel inopportunis angustiis fatigentur. Huius rei gratia, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum Beati Georgii Brufeningen. monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio commanimus; statuantes, ut quaecumque loca, quascumque possessiones, ab Otone bonae memoriae

Immunitas ab omni molestia in res et personas.

Omnia in privilegio contenta solitis clausulis confirmantur.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipiens, eidem factas faciendasque donationes omnes confirmat Pontifex.

Babenbergen. episcopo, et Engilberto successore eius, canonicè vestro monasterio sunt oblata, aut imposterum ab eorum successoribus, sive ab alijs Dei fidelibus simili modo, sen concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, aut etiam rationalibus alijs modis, praestante Domino, eidem loco conferri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec proprijs duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Schambach, Hamburch enim appendicijs, Gebenpach cum appendicijs, Oberdorf enim vicinis adiacentibus, ecclesiam Neunkirchen, Ireureut, Dietpurgreut cum appendicijs suis, Awe, Achebach, Buche, Bruchedorf. Sane laborum vestrorum, quos proprijs manibus et sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere praesumat. Adiciamus etiam, ut in ecclesijs, quae in fundo monasterii vestri sunt, liceat vobis, honestos eligere sacerdotes, qui nimirum per vos episcopo praesententur; atque si idonei fuerint, ab eodem episcopo curam animarum suscipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Quod si commune in terra illa fuerit interdictum, exclusis ab Ecclesia vestra excommunicatis et interdictis, clausis ianuis liceat vobis submissa voce divina officia celebrare. Sepulturam quoque eiusdem monasterii liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illie sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, imminuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate.

et dioecesiani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examinae districtae ultioni subiaccat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

Enzo III PP.

In quibus nonnulla enumerat proprijs vocabulis.

In ecclesijs ad monasterium pertinentibus presbyteros per monachos eligi statuit, qui curam animarum ab epistola suscipiant.

In communi terrae interdicto monachis, clausis ostiis, sacra peragere indulget.

Decretum immunitatis ab omni molestia.

Gani 6-1074 etiam in ponnibus.

Ego Theodewinus S. Rufinae episc. ss. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Gregorius presbyter cardinalis S. Callisti ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Ubaldus presb. card. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis S. Anastasiae ss.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Imarus Tuscanatus episcopus ss.

Ego Otto diacon. card. tit. S. Georgii ad Velum Anreum ss.

Ego Guido in Romana Ecclesia altaris minister ss.

Ego Ioan. diae. cardinalis S. Mariae Novae ss.

Ego Guido diae. cardinalis S. Mariae in Porticu ss.

Datum Viterbii per manum Guidonis S. Romanae Ecclesiae diae. card. cancellarii. x kal. ian., indict. x, incarnationis dominicae anno MCXLVI, pontificatus vero domni Eugenii III PP. anno II.

Dat. die 23 decembris anno Domini 1146, pontif. anno II.

XIX.

Privilegium pro ecclesia Sancti Pancratii in Ranshoven.

SUMMARIUM

Exordium. — Ranshovensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eique bona omnia confirmat. — Canonicis episcopo ordinario in spiritualibus subiectos declarat: — Praepositum vero a solis canonicis eligendum decernit. — Advocato ipsam Ecclesiam ullo gravamine afficere non licere pronunciat: — Eiusque sepulturam fore liberam statuit. — Solitae conclusiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Manegoldo praeposito Ranshovensis Ecclesiae Beati Pancratii martyris, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiae cura nobis a provisorio omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, et beneplacitum Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impeditur, nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, Enrico illustri Bavarorum ducis precibus inclinati, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Beati Pancratii martyris ecclesiam, in qua di-

vino vacatis officio, sub Beati Petri apostolorum principis tutelam protectionemque suscipimus, et Apostolicae Sedis privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, ibidem perpetuis temporibus inviolabiliter conservetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec duximus propriis exprimentis vocabulis: ecclesiam videlicet S. Michaelis cum decima et iure parochiali; capellas Neu-Kirchen, Hantenberge, Geroltesperge cum pertinentiis earum. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere praesumat. Porro sacramenta ecclesiastica a dioecesano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, eaque gratis et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, catholicum, quemcumque malueritis, adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Ob-
eunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel ad alterius Ecclesiae regimen transeunte, sive tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepanatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii senioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam providerint eligendum. Ad haec, quoniam locus vester est sic institutus, ut advocatus bonorum praefati ducis in partibus illis, eiusdem quoque loci sit advocatus, prohibemus, ut nec ipsi, nec alicui subministro eius liceat, eandem locum iniustus gra-

Eique bona omnia confirmat.

Canonicos episcopo ordinario in spiritualibus subiectos declarat;

Praepositum vero a solis canonicis eligendum decernit.

Advocato ipsam Ecclesiam ullo gravamine afficere non licere pronunciat;

Ranshovensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

vanimibus infestare. Quod si fecerit, et secundo ac tertio communitus non emendaverit, consilio et auxilio ipsius ducis ipsa advocatia ab inutili auferatur, et alius idoneus loco eius substituatur. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et dioecessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia pacis æternæ inveniant. Amen.

Data Trevis per manum Guidonis sanctæ Romanæ Ecclesiæ diaconi cardinalis et cancellarii, iv idus aprilis, indictione x, incarnationis dominicæ anno MCXLVII, pontificatus vero domini Eugenii III PP. anno III.

Dat. die 2 aprilis anno Domini 1147, pontif. anno III.

XX.

De monachis in ecclesia Sanctæ Genovevæ constituendis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Dionysii abbati mandat Pontifex, ut abbatem in hac Ecclesia et monachos constituat; — Substitutioni eorum providet.

Eugenius episcopus servus servorum Dei dilecto filio Sugerio abbati Sancti Dionysii, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, ad religionem tuendam diligenter intendere, stabilitam vero exacta diligentia conservare. Inde est, sicut tua novit dilectio, quod cum charissimo filio nostro Ludovico illustri Francorum regi contulimus, ut in ecclesia Sanctæ Genovevæ religiosos fratres ad Dei servitium poneremus: quod, brevitate temporis prohibente, secundum ipsius et nostrum propositum nequivimus effectu mancipare. Verum quia vires regias in Galliarum partibus dignosceris exercere, et quia de tua plurimum discretione contulimus, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus priorem abbatibus Villæ in abbatem liberum et absolutum ibi statuere, et octo fratres ecclesiæ Sancti Martini de Campis eius societati studeas deputare: ut exemplo bonæ conversationis eorum, qui minus honeste sapiunt, ad divinum officium provocentur. Nos vero priori Sancti Martini de Campis per apostolica scripta mandavimus quatenus prædictum numerum fratrum, cum tibi placuerit, exhibeat et concedat: substitutioni quorum beneficium decanatus, et præbendas venerabilis fratris nostri Sylvanectensis episcopi, Gregorii diaconi cardinalis, et Antissiodorensis thesaurarii, filiorum nostrorum, auctoritate apostolica deputamus: ad ipsorum quoque usum omnia beneficia canonici-

(1) Ex Concil. tom. XII, col. 1586.

Etasque sepul-
turam fore li-
beram statuit.

Salutæ con-
clusiones.

Exordium.

S. Dionysii ab-
bati mandat
Pontifex, ut ab-
batem in hac
Ecclesia et mo-
nachos consti-
tuat;

Substitutio-
ni eorum providet.

corum decedentium assignari volumus et iubemus.

Datum Lingonis in kalendas maii.

Dat. die 29 aprilis (1).

XXI.

Monasterium Rothonense sub tuitione Sedis Apostolicae suscipitur; confirmatisque bonis omnibus, nonnulla eidem concedantur privilegia (2).

SUMMARIIUM

Exordium. — Monasterium sub tuitione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat: — Abbatem per solos monachos eligendum statuit: — In ecclesiis parochialibus presbyteros a monachis praeponi, ab episcopo vero curam animarum suscipere decrevit: — Cui ipsi presbyteri et monachi sint subiecti in spiritualibus. — Libertatem sepulturae in iisdem Ecclesiis omnibus tribuit non excommunicatis, et salvo iure matricis Ecclesiae. — Monasterium ipsum ab omni laicali potestate eximit; — Reservatis tribus aureis quolibet anno Lateranensi palatio persolvendis. — Solitae conclusiones pro indemnitate monasterii, honorumque eius, et confirmatione huiusce diplomatis. — Sigillum Eugenii PP., eiusque subscriptio. — Subscriptiones quoque cardinalium S. R. Ecclesiae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Yvoni abbati Rothonensis monasterii, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod ad religionis propositum, est (5) animarum salutem pertinere monstratur, auctore Deo, est sine dilatione complendum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum Rothonense monasterium, quod sanctae Romanae Ecclesiae iuris, existit, praedecessoris nostri felicis memoriae Gre-

(1) Sunt haec referenda ad annum 1147. (2) Ex ms. S. Michaelis in periculo Maris edidit Martene, Thesaur. Anecdol., tom. 1, col. 40. (3) *Lego et. (n. r.)*

gorii VII Papae vestigiis inhaerentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, de eadem congregatione providerint eligendum. Quod si talis qui huic regimini congruat, inter vos inveniri non poterit, cum consilio Romani Pontificis aliunde sibi patrem et magistrum expectant. Porro in ecclesiis, quas tenetis, statuimus, ut presbyteros eligatis, et episcopis praesentetis. Quod si idonei fuerint, episcopi curam animarum committant, ut huiusmodi sacerdotes de plebis quidem cura eis respondeant, vobis autem pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium sive basilicarum, et ordinationes monachorum seu clericorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a dioecesanis accipietis episcopis, si quidem gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerint, et si ea gratis et sine pravitate voluerint exhibere; alioquin, liceat vobis, a quibus malueritis catholicis episcopis eadem sacramenta suscipere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salvo tamen iure matricis Ecclesiae. Hoc quoque praesente capitulo subiungimus, ut ipsum monasterium, et abbates

Monasterium sub tuitione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat:

Abbatem per solos monachos eligendum statuit.

In Ecclesiis parochialibus presbyteros a monachis praeponi, ab episcopo vero curam animarum suscipere decrevit.

Cui ipsi presbyteri et monachi sint subiecti in spiritualibus.

Libertatem sepulturae in iisdem ecclesiis omnibus tribuit non excommunicatis, et salvo iure matricis Ecclesiae.

Monasterium ipsum ab omni laicali potestate eximit;

Reservatis tamen auctis quolibet anno Lateranensi palatio persolvendis.

Sulatio conclusiones pro indemnitate monasterii, bonorumque eius, et confirmatione huiusce diplomatis.

cuis, vel monachi, ab omni secularis servitii sint infestatione securi, omnique gravamine mundanae oppressionis remoti, in sanctae religionis observatione seduli atque quieti, nulli alii, nisi Romanae et Apostolicae Sedi, cuius iuris est, aliqua teneantur occasione subiecti. Ad iudicium autem, quod coenobium eorum, iuris sit beati Petri et sanctae Romanae Ecclesiae, singulis annis tres aureos nostro Lateranensi palatio persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

S. PETRUS † S. PAULUS.
EUGENIUS PP. III.

FAC MECUM SIGNUM IN BONUM.

Stigillum Eugenii PP., eiusque subscriptio.

Subscriptiones quoque cardinalium S. R. Ecclesiae.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.
Ego Theodevinus S. Rufinae episc. ss.
Ego Albericus Ostiensis episc. ss.
Ego Imarus Tusulanus episc. ss.
Ego Guido presb. card. tituli Sancti Chrysogoni ss.

Ego Gislebertus indignus sacerdos tit. S. Marci ss.

Ego Gregorius diae. card. S. Angeli ss.

Ego Iacintus diae. card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Datum Meldis per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, vii kalendas iulii, indict. x, incarnationis dominicae anno MCXLVII, pontificatus vero domini Eugenii III Papae anno iii.

Dat. die 24 iunii anno Domini 1147, pontif. anno iii.

XXII.

Monasterium S. Mariae de Alderspach ordinis Cisterciens. Salisburgen. diocesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Pontifex monasterium sub apostolica recipit protectione; — Eique bona omnia confirmat. — Privilegia nonnulla elargitur. — Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Sigfrido abbati Sanctae Mariae de Alderspach, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum. Eapropter, dilecte in Domino fili Sigfride abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et Beatae Mariae monasterium, cui Deo auctore praesae dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; sicutentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimentia vocabulis: locum videlicet, in quo ipsum monaster. situm est, Gumprechtingen (2).

Exordium.

Pontifex monasterium sub apostolica recipit protectione;

Eique bona omnia confirmat.

(1) Ex Hundii Metrop. Salisburg., tom. ii.
(2) Deest fortasse bonorum enumeratio. (n. r.)

Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et diocessani episcopi canonica iustitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et D. N. I. C. aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Data Altiisiodori per manum Guidonis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis cancellarii, id. augusti, indiet. x, incarnat. domin. anno MCLXVII, pontificatus domni Eugenii III Papae anno III.

Dat. die 13 augusti anno Domini 1147, pontif. anno III.

XXIII.

Confirmatio transactionis super Calderia de Ledone inter Willelmum comitem Matisconensem et Petrum abbatem Cluniacensem (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Willelmi comitis Matisconensis transactio cum Petro abbate Cluniacensi (1) Ex Biblioth. Clon. Martini Marrier, col. 1409.

de Calderia de Ledone. — Accedente consensu eorum, a quibus ius aliquod spectare potuisset, ab Eugenio PP. confirmatur. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Petro abbati Cluniacensi, eiusque fratribus tam praesentibus, quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quae ab Ecclesiae Dei fidelibus pro animarum suarum salute ad religiosorum substationem rationabili providentia statutum, in sua volumus stabilitate persistere; et ne pravorum hominum valeant in posterum refragatione turbari, congrua nos convenit sollicitudine providere. Sicut per scriptum nobilis viri Willelmi Matisconensis comitis, quod nostro conspectui obtulisti eiusdem sigillo impressum, agnovimus, ideam W. comes partim dono pro animae suae et parentum suorum salute, partim venditione, possessionem quandam cum suis appendiciis in burgo Ledonis, quae vulgo Caerna Monteria vocatur, quae erat Haimonis Ledonensis praepositi, et Burgensem quandam, eiusdem possessionis custodem, data ei concorditer in concambio alia Caerna Monteria, vobis vestrisque successoribus in perpetuum libere habendam concessit. Vos vero pro tanto beneficio sexdecim milia solidorum Cluniacensis monetae et quatuor ei dedistis. Cui nimirum donationi et venditioni Pontia comitissa uxor ipsius comitis, Stephanus et Girardus filii eorum, praefatus Aymo praepositus, mater eius, et fratres, Gualterius vicecomes Erotiaci, et omnes alii, qui in ea possessione aliquid iuris videbantur habere, assensum communiter praebuerunt. Quod ut firmiori stabilitate subnixum consisteret, ipse quoque Willelmus comes, et praefata uxor eius, et filii, et omnes alii supradicti, iuramento firmarunt, eo videlicet tenore, quod huius concessionis in perpetuum bona fide auctores et defensores existerent. Si quis autem calumniam facere, aut damnum inferre tenta-

Privilegium non est, clarior.

Clausulae

Exordium.

Willelmi comitis Matisconensis transactio cum Petro abbate Cluniacensi de Calderia de Ledone;

Accedente consensu eorum, ad quos ius aliquod spectare potuisset;

verit, ipsi pro posse suo concessionem ipsam per omnia tuebuntur. Proceres quoque terrae eiusdem comitis, Hugo videlicet de Berziaco, Henricus Grossus, et Iocerandus frater eius, Guillelmus de Neblens, Paganus de Classiaco, Bernardus Paganus, Maiolus Tabutinus, et Stephanus de Basenens, iraverunt, quod si praedicta pactio non teneretur, aut aliquo casu infringeretur, commoniti a fratribus Cluniacensibus Matisconam venirent, et ibidem obsides manerent, donec re pacificata, cum licentia abbatis Clun. redirent. Guido insuper de Munet, Guillelmus Ioret, G. de Loiseaco, et plures alii, qui in scripto praedicti comitis continentur, in burgum Ledonis se obsides venturos, quemadmodum alii supradicti, nihilominus iraverunt. Hanc igitur donationem seu venditionem, dilecti in Domino filii, vobis vestrisque successoribus, et per vos Cluniacensi monasterio, in quo divino mancipati estis obsequio, auctoritate apostolica confirmamus, et futuris perpetuo temporibus ratam manere decernimus; prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat, Cluniacense monasterium super eadem possessione temere perturbare, aut aliquibus molestiis fatigare: sed integra, et ab omni impetitione libera conservetur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa est, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Conservantibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi, quantum et hic fructum bonae actionis per-

Bull. Rom. Vol. II.

69

cipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae Episcopi PP. episcopus ss.

Ego Albericus Ostiensis episcopus ss.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Ubalduus presbyter card. tituli S. Iohannis et Pauli ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Hugo presb. cardinalis in Lucina ss.

Ego Aribertus presb. cardinalis tit. S. Anastasiae ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Guido presb. cardinalis tituli Pastoris ss.

Ego Iordanus presb. cardinalis tit. S. Susannae ss.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ioannes Paparo diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli ss.

Ego Ioannes diaconus card. S. Mariae Novae ss.

Ego Guido diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae in Cosmidin ss.

Datum Altisiodori, per manum Guidonis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, viii kal. septembris, indictione x, incarnationis dominicae

ab Eugenio PP. confirmatur.

Solidae conclusiones.

anno MCXLVII, pontificatus domni Eugenii III Papae anno III.

Dat. die 25 augusti anno Domini 1147,
pontif. anno III.

XXIV.

Confirmatio possessionum abbatiae Niniensis ordinis Praemonstratensis, eiusque receptio in protectionem Sedis Apostolicae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatiam sub protectione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat: — Horum bonorum nonnulla enumerat: — Decimas ab ea ullo modo exigi vetat: — Debitam obedientiam a fratribus abbati praestari praecipit. — Huiusce privilegii roboratio sub solitis clausulis.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Gerardo abbati Ecclesiae S. Cornelii Niniensis, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, canonicam vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desiderii congruum impertiri suffragium. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam B. Cornelii Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum eadem Ecclesia iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda voca-

Abbatiam sub protectione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat:

bulis: totam decimam eiusdem villae cum appendiciis suis, Herlincoven cum tota decima, Lidekerkensem Ecclesiam cum tota decima et appendiciis suis, scilicet Lombea, Strüthem, partem decimae apud Menz, curtem Netherwich, cum prato, piscatione in Tenena ubique, cum advocatia, duo molendina cum mansis iuxta Ecclesiam Ninivensem, curtem Rubroc cum circumiacentibus terris et sylvis, terram Hugonis Gantis, et fratris eius Gisleberti, sylvam Mentogh, a Gerardo avvocato emptam, curtem Wendecote cum circumiacentibus terris et pratis, haereditatem Henrici Conversi de Herlincoven, alodium de Rosilar cum nemusculo Stonbecca, alodium quod dedit Herbrandus de Merbeca, terram cum sylvam Gualteri de Curia, terram quam dedit Theodericus de Inferno, terram quam dedit castellanus Bruxellensis assensu Guidonis et Gualteri de Hosdem apud Senesiam; terram quam dedit Uffo Pauper assensu fratris sui Gislardi apud Arken, terram quam dedit Albericus cum sylvam et prato apud eandem villam. Sane agrorum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas exigere praesumat. Prohibemus quoque, ut nullus fratrum post factam ibidem professionem, absque abbatis sui permissione ex eodem claustro audeat discedere; discedentem vero, absque litterarum communium cautione nullus suscipere vel retinere praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis pa-

Horum bonorum nonnulla enumerat:

Decimas ab ea ullo modo exigi vetat:

Debitam obedientiam a fratribus abbati praestari praecipit.

Huiusce privilegii roboratio sub solitis clausulis.

(1) Ex Miraeo, Oper. Diplom., tom. I, pag. 554.

ginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen (1).

XXV.

Simile privilegium pro Affligemensi monasterio Cameracen. dioecesis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eique bona omnia confirmat. — Immunitates quoque eidem a Cameracensibus episcopis concessas ratas habet. — Quibus monachos in spiritualibus subiectos declarat. — Abbatis vero, et advocati electionem ad solos monachos spectare decernit. — Solitae conclusiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectio filio Godescalco, abbati Affligemensi monasterii, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod ad religionis propostium, et animarum salutem pertinere

(1) Aubertus Miraeus in eruditissimis antiquitatis latebris monumentis, quae historiam ecclesiasticam illustrare quam maxime possunt, nemini posthabendus, quamvis in fine privilegii huius nullam referat chronologicam notam, quae certe desiderari debuit in exemplari, quo usus ille est, in margine tamen annum 1147 notat. Tanto auctori fidem non negaverimus, peritissimo siquidem historiae Ecclesiarum Belgarum in re tam parvi momenti cur non credamus? (2) Ex Miraero, Oper. Diplomati, tom. 1, pag. 354.

dignoscitur, auctore Deo, sine aliqua est dilatione complendum. Eapropter, dilecte in Domino filii Godescalce abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et B. Petri Affligemensis monasterium, cui Deo auctore praesse dignosceris, ad exemplar praedecessorum nostrorum sanctae memoriae, Paschalis, et Calixti, Romanorum Pontificum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: statucentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futuro concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, aut aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimentia vocabulis: ecclesiam de Ascha, a personatu et episcopali obsonio liberam et quietam, et quidquid comes Henricus bonae memoriae, consentiente fratre suo Godefrido, praefato monasterio de sui iuris allodio dignoscitur contulisse: ecclesiam S. Petri in Trasna, cellam et ecclesiam S. Andreae prope Brugas, cellam et ecclesiam S. Mariae in Wavria, cellam et ecclesiam S. Mariae in Boruhem, cellam Sanctae Mariae in Uliederbecka cum ecclesiis de Lindenaet, et Villebrinca; ecclesiam in Genappa, ex dono comitissae Idae Bononiensis, allodium cum terris et sylvis in ipsa villa Genapha; terram, quam praefatum monasterium habet sub anno censu ab Ecclesia Nivellensi, et Lenso, et Anselo; monasteria sanctimonialium in Foresto et Bigardis; ecclesias quoque de Eschen, Hekelgem, Morsellae, Wiese, Herdinghem, Erembodenghem, Merchtene, Lenendecke, Meerbecka, Ossensele, Londersele, Lisele, Puersche, Baesrode cum omnibus eorum pertinentiis, liberam a personatu (1): salvis dam-

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Eique bona omnia confirmat.

(1) *Liberam a personatu*, idest, ut liceret monasterio vicarios in ipsis Ecclesiis delegare, qui eis deservirent; proventibus ad ipsum monasterium spectantibus (R. T.).

taxat episcopaliſibus obſoniis: terras in Anglia ex dono Aleidis, relictæ Henrici regis Anglorum, in Iderſwerda: et Weſtneredona, in Uremdick Frondic, et Pakenge, Beckarias..... dono Theoderici comitis Flandrenſium, et Clementiæ comitiſſæ uxoris Roberti comitis in Zellecka, et Cobbegem, et Getza alodia. Quidquid vero immunitatis et libertatis a Cameraceniſibus episcopis, Gerardo, Odone, Burchardo, et Nicolao eidem monaſterio iuſte collatum eſt, vobis nihilominus confirmamus. Chriſma, Oleum ſanctum, conſecrationes altarum ſeu bſilicarum, ordinationes monachorum, qui ad ſacros ordines promovendi a dioceſano..... episcopo, ſi quidem gratiam atque communionem Apoſtolice Sedis habuerit, et ea gratis voluerit exhibere; alioquin liceat, vobis catholicum, quem malueritis, adire antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus auctoritate, quod poſtulat, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eiudem loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilii ſanioris, ſecundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, vel de ſuo, vel alieno, ſi oportuerit, collegio elegerint. Illud quoque adiungimus, ut veſtri monaſterii, aut Eccleſiarum veſtrarum advocatiſ facultas non ſit, pro ſe perſonam aliquam in advocatia ſupponere, per quam eiudem coenobii aut Eccleſiarum bona diſſipentur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, præfatum monaſterium temere perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare: ſed omnia integra conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione et ſubſtantiatione conſeſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura: ſalva Sedis Apoſtolice auctoritate, et dioceſanorum episcoporum canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis

paginam ſciens, contra eam temere venire tentaverit, poteſtatis honorisque ſui dignitate careat, reamque ſe divino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, et a ſacraſſimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus et hic fructum bonæ actionis præcipiant, et apud Chriſtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

EGO EUGENIUS catholice Eccleſiæ episcopus ſignavi.

Datum Remis per manum Guidonis S. Romane Eccleſiæ diaconi cardinalis, et cancellarii, in nonas aprilis, indictione XI, incarnationis dominicæ anno MCXLVIII, pontificatus vero domni Eugenio III PP., IV.

Dat. die 3 aprilis anno Domini 1147,
pontif. anno IV.

XXVI.

Saviniensi monasterio ordinis Cisterciensis bona omnia, ac subiectæ abbatie confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ordo monasticus in Saviniensi monasterio, et abbatii eidem ſubiectis ſervandus. — Numerus abbatiarum a Saviniensi dependentium. — Decretum immunitatis et indemnitateſ monaſt. eiudem. — Solitæ clauſulæ. — Sigillum Eugenio PP., eiſque ſubſcriptio. — Subſcriptiones cardinalium S. R. Eccleſiæ.

Eugenius episcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Serlioni Saviniensi abbati, eiſque ſucceſſoribus regulariter promovendis, in perpetuum.

Apoſtolice Sedis, cui divina grãtia præſidemus, nos auctoritas admonet, beneplacentem Deo religionem ſtatueret, et ſtabilitatem exacta diligentia conſervare.

(1) Ex mss. monaſterii huius edidit Martene, Theſaur. Anecd., tom. I, col. 404.

Immunitates quoque eidem a Cameraceniſibus episcopis concessas ratas habet;

Quibus monachos in ſpiritualibus ſubiectos declarat.

Abbas vero, et advocati electionem ad ſolos monachos ſpectare decernit.

Solitæ clauſulas.

Exordium.

Quocirca, dilecte in Domino fili Serlo abbas, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et Saviniense monasterium, cui praesse dignosceris, scriptorum nostrorum patrocinio communitimus; statuentes, ut ordo monasticus secundum institutionem Cisterciensium fratrum, tam in praefato monasterio, quam in his, quae sub eius potestate consistunt, futuris temporibus inviolabiliter conservetur et ut abbatae, quae ad ius tui monasterii pertinere noscuntur, in tua tuorumque successorum obedientia et subiectione permaneat; quarum nomina duximus exprimenda: abbata de Forum, abbata de Bufert, abbata de Biluwas, abbata de Not, abbata de Carreia, abbata de Strafort, abbata de Cogherbala, abbata de Basinwer, abbata de Cumbremare, abbata de Behelande, abbata de Suineshenad, abbata de Caldrei et abbata Insulae de Man. Has itaque abbatias cum omnibus earum pertinentiis tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus.

Nulli ergo hominum fas sit, super hac nostra constitutione vestrum monasterium perturbare, aut aliquam ei exinde contrarietatem inferre; sed omnia in perpetuum ita intemerata servantur, quemadmodum praesentis scripti sanctione noscitur institutum. Si quis sane hanc nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, nisi congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; conservantes autem eidem loco, quae sua sunt, a Remuneratore omnium bonorum Deo, interventibus beatorum Petri et Pauli meritis, aeternae vitae praemia consequantur. Amen, amen, amen.

FAC MECUM SIGNUM IN BONUM

S. PETRUS † S. PAULUS.

EUGENIUS PP. III.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episc. ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Ioannes Paparo, diac. card. Sanctae Mariae Novae ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Ss. Ioannis et Pauli ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiae ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.

Datum Remis, per manum Guidonis S. R. E. diaconi cardinalis et cancellarii, iv idus aprilis, indictione xi, incarnationis dominicae anno mclxviii, pontificatus vero domini Eugenii PP. III anno iv.

Dat. die 10 aprilis anno Domini 1148, pontif. anno iv.

XXVII.

Decretum, ut Ecclesiae in urbe et dioecesi Cremonensi existentes, et pars clericorum Ecclesiae S. Mariae, obedientiam, debitamque reverentiam in spiritualibus et temporalibus ipsi episcopo praestare debeant (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Facti series et decretum. — Clausulae confirmatoriae decreti huius. — Eugenii PP. subscriptio.

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de hac Ecclesia.

Ordn monast-
icus in Savi-
niensi monaste-
rio et abbatia
eidem subiectis
servandus.

Numerus ab-
batiarum a Sa-
viniensi depen-
dentium.

Decretum Im-
manitatis et in-
demnitatis mo-
nasterii eius-
dem.

Solidae clau-
surae.

Sigillum Euge-
nii PP., eiusque
subscriptio.

Subscriptiones
cardinalium
S. R. Ecclesiae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Oberto Cremonensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc sancti Patres diversos in Ecclesia Dei esse gradus et ordines voluerunt, ut dum inferiores suis superioribus obedientiam et reverentiam exhiberent, una fieret ex diversitate connexio, et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Hoc nimirum intuitu, venerabilis frater Oberte episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus; et ne Cremonensis Ecclesia sua defraudetur iustitia, auctoritate nostri officii volumus providere. Dum Cremonae cum fratribus nostris essemus, querelam in nostra praesentia edidisti, quod quaedam Cremonenses Ecclesiae, quae tui episcopatus iuris existunt, nequaquam debitam tibi reverentiam exhiberent. Quia vero singulis Ecclesiis suam volumus iustitiam observare, decernimus, ut Cremonenses Ecclesiae, quae parochiali iure ad te pertinere noscuntur, et pars clericorum Ecclesiae Sanctae Mariae, quae tibi eodem iure debet esse subiecta, tibi tuisque successoribus subiectae de caetero et obdientes existant, et tamquam propriis pastoribus, et animarum suarum episcopis debitam reverentiam et honorem exhibeant; prohibentes, ut nullus clericus per laicos in eisdem recipiatur Ecclesiis: nullus praepositus absque consilio et assensu Cremonensis episcopi, vel Ecclesiae, si episcopus defuerit, statuatur. Adiciamus quoque, ut Cremonensis episcopus tamquam proprius pastor in praefatis Ecclesiis recipiatur, et honoretur; eique a clericis et laicis eiusdem loci debita reverentia et obsequium tam in spiritualibus quam in temporalibus deferatur. Si autem Cremonensis episcopus, vel Ecclesia excommunicationis aut interdicti sententiam canonice in aliquem suorum parochianorum protulerit, tam ab his, qui ad Placentinum, quam ab his, qui ad Cremonensem epi-

scopatam pertinent, observetur. Si quis autem, huius nostri decreti paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, clericus dignitatis et officii sui periculum patiat, laicus vero ecclesiastica communione privetur.

Clausulae confirmatoriae decreti huius.

EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Eugenii PP. subscriptio.

Datum Cremae, per manus Guidonis S. R. E. diacon. card. et cancellarii, non. iulii, indictione xi, incarnat. dem. anno MCXLVIII, pontificatus vero domni Eugenii III Papae anno iv.

Dat. die 7 iulii anno Domini 1148, pontif. anno iv.

XXVIII.

Confirmatio bonorum abbatis de Tolla Placentinae dioec., cui nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat. — Abbatis electionem monachis concedit: — Quos Mediolanensi archiepiscopo in spiritualibus subiicit. — Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alberto abbati de Tolla, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine verac cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhibere (2) servitium, expedit apostolicae auctoritati religiosas personas diligere, et religiosa loca, in quibus existunt, Sedis Apostolicae munimine confovere. Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium de Tolla, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quaecumque bona

Exordium.

Erros. in Cremonensi dioecesi positus episcopus subiectus fore decernit.

Alia quoque ei tribuit privilegia.

Monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat.

(1) Ex archiv. monasterii S. Sixti edidit Campi, Hist. Placentin. (2) Forte legendum *exhiberi*. (n.r.)

quascumque possessiones impraesentiarum iuste et rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu etiam aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum parochia et omnibus pertinentiis suis; quicquid habetis apud castrum Arquatium, et ecclesiam de Mistriano cum parochia et omnibus pertinentiis suis, castellum de Lavernasco cum ecclesia ipsius loci, et parochia et caeteris pertinentiis suis: castellum Novum cum ecclesia eiusdem loci et parochia, et omnibus pertinentiis suis: castellum de Spelunca, et ecclesiam ipsius loci, cum parochia et omnibus pertinentiis suis: castellum de Molfaxi cum ecclesiis eiusdem loci, et parochiis, et aliis pertinentiis suis: locum Rugarli cum ecclesia ipsius loci et parochia et omnibus pertinentiis suis: quicquid habetis apud Regianum cum omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sancti Dalmatii de Placentia cum parochia et caeteris ad ipsam pertinentibus. Obeunte autem te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullas ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, de suo, si potuerit idoneus inveniri, collegio secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam praeveriderint eligendum. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a Mediolanensi archiepiscopo gratis, absque gravitate aliqua vobis praecipimus exhiberi. Sepulturam ipsius monasterii, et omnium eius ecclesiarum, liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepelire deliberaverint, nisi forte excommunicati vel

interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia ipsarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nullus omnino hominum de his, quae a nostris praecessoribus, vel Italici regni regibus concessa sunt, nullo modo qualibet occasione, vel alioquin scriptiois titulo, in rebus vel in ipsius loci libertate aliquid possit auferre vel minuere: interdicentes per sanctae Romanae Sedis auctoritatem episcopis Placentinae et Parmensis Ecclesiae, in quarum dioecesi ipsum monasterium, vel res ipsae videntur consistere, aliisque omnibus, tam vicinis quam procul constitutis, ut nullatenus aliquid quasi proprio iure praesumant accipere, neque ius baptizandi parochianos suos, quos apparet in privilegiali instrumento in ipso monasterio olim esse concessum; vel decimas, quas ante possedistis, sibi vindicent. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire attentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubaldo presb. card. tit. Sanctae Praxedis subscripsi.

Ego Ubaldo presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli ss.

Ego Ariberto presb. card. tit. S. Anastasiae subscripsi.

Ego Hugo presb. cardinalis tituli in Lucina subscripsi.

Decretum immunitatis ab omni molestia et sortituit.

Clausulae.

Abbas electionem monasterii concedit.

Quos Mediolanensi archiepiscopo in spiritualibus subiecit.

Ego Iordanus presb. card. tit. S. Sussannae subscripsi.

Ego Otto diae. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Datum Cremonae per manum Guidonis sanctae Romanae Ecclesiae diaconi cardinalis et cancellarii, non. iulii, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCLVIII, pontificatus domni Eugenii III Papae anno IV.

Dat. die 7 iulii anno Domini 1148, pontif. anno IV.

XXIX.

Decretum, ut capellani promittant obedientiam rectoribus titulorum sive Ecclesiarum et de Arnaldo tanquam schismatico devitando (1).

SUMMARIUM

Aliquos capellanos errorem Arnaldi sequi narrat Pontifex. — Arnaldum ab omnibus tanquam schismaticum devitari mandat. — Poenae contra inobedientes.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, universo clero Romano.

Aliquos capellanos errorem Arnaldi sequi narrat Pontifex.

Fallax et invidus humani generis inimicus per Arnaldum schismaticum, quasi per membrum proprium hoc effecit, ut quidam capellani unitatem Ecclesiae, quae sectionem non patitur, quantum in eis est dividentes, ipsius Arnaldi sequantur errorem: et cardinalibus, atque archiepiscopis suis obedientiam et reverentiam promittere, et exhibere debitam contradicant. Ne igitur vires dare praefatis schismaticis pravis actionibus per silentium de caetero videamur, per presentia vobis scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus praefatum Arnaldum tanquam schismaticum modis omnibus devitetis. Quod si aliqui clerici, Dei et sanctae Ecclesiae contemptores, eius er-

Arnaldum ab omnibus tanquam schismaticum devitari mandat.

Poenae contra inobedientes.

(1) Ex Concil., tom. XII, col. 1578.

rorem post praesentium acceptionem sequi praesumpserint, scire vos volumus, quia tam officio quam beneficio ecclesiasticis reddemus eos penitus alienos.

Datum Brixiae idibus iulii.

Dat. die 15 iulii 1148.

XXX.

Monasterio Ss. Salvatoris et Iuliae martyris Brixien. dioecesis ordinis Cassinen. bona omnia confirmantur, omnimodaque exemptio, aliaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apostolicae tutela de more suscipit Pontifex. — Eidem bona omnia a regina Ansa, aliisque concessa, confirmat. — Ab episcoporum iurisdictione eximens, nec missarum solemniam inibi absque abbatissae consensu celebrari permittit. — Abbatissae electionem ad moniales tantummodo spectare decernit: — Eidem abbatissae confirmat ius ecclesiarum et castella construendi, et mercatum in his iudicandi. — A quocumque iurisdictione, iudiciaria potestate, angaria et onere monasterium exemptum declarat. — Decimas honorum condonat, et facultatem iudicandi in proprios homines et colonos. — Sacra mysteria et ministeria a quocumque episcopo recipiendi tribuit facultatem. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, in Christo filiae Richeldae abbatissae monasterii Salvatoris nostri et Sanctae Iuliae virginis et martyris, quod Novum dicitur, in civitate Brixia situm, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores, ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, existamus; illis tamen nos convenit propensioris charitatis studio imminere, quas in verae religionis cultu

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Margarin., loc. cit., num. CLXX.

Exordium.

omnipotentis Domino militare cognoscimus, et in Ecclesiis, quae beati Petri iuris sunt, assidue commorantur. Ideoque, dilecta in Domino filia Richeldis abbatissa, tuis rationabilibus postulationibus benignitate debita praebentes assensum, Beate Iuliae virginis ac martyris monasterium, cuius utique cura tibi, largiente Domino, commissa est, quod videlicet infra civitatem Brixensem a nobilis memoriae Ansa regina constat esse constructum, Apostolicae Sedis privilegio communimus, et sub B. Petri et nostra protectione suscipimus; statucentes, ut quaecumque praedia, quaecumque possessiones, quaecumque bona ex munificentia praefatae reginae, seu etiam ex largitione illustris memoriae imperatorum, qui post eam regni gubernacula susceperunt, vel ab aliis fidelibus collata, idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque sororibus, et his, quae vobis in eadem religione successerint, et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: Sermionem scilicet cum duabus ecclesiis, Domini videlicet nostri Salvatoris et Sancti Viti martyris, Cervanicam cum ecclesia Sanctae Iuliae martyris, Nubulariam cum ecclesia Sancti Laurentii, Berciagum cum duabus ecclesiis Sancti Zenonis et Sancti Stephani, Magonem Vicum cum ecclesia Sancti Alexandri, Thimolinam cum ecclesia Sanctae Iuliae, Barbadam cum ecclesia Sanctae Mariae, Alfianum cum ecclesia Sanctae Iuliae, Montecellum cum ecclesia Sanctae Mariae, Vovum cum ecclesia Sancti Petri et S. Laurentii, Calvatonem cum ecclesiis Sanctae Mariae et Sanctae Iuliae, Gendolarium cum ecclesia Sancti Michaelis, Ciconariam cum ecclesia Sanctae Mariae, Botenagum cum ecclesia Sancti Martini confessoris, Miliarinam cum ecclesia Sanctae Iuliae, et Sernidam. Praeterea quas-

cumque alias curtes, villas, castella, ecclesias, et omnia ad idem monasterium pertinentia, vobis nihilominus confirmamus. Praesenti quoque decreto sancimus, ut praedictum monasterium Apostolicae Sedis protectione, et regia defensione muneratum, sub nullius unquam alterius potestate vel irisdictionibus rodigatur; adeo ut quisquam sacerdotum, nisi ab ipsius loci abbatissa fuerit invitatus, nec missarum solemniam ibi celebrare praesumat. Nulli ergo omnino hominum fas sit, praenominatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, si minere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Obvante vero te, nunc eiusdem loci abbatissa, vel aliqua illarum, quae tibi in eodem regimine successerint, nulla ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepouatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendam. Porro Sancti Petri in Solato ecclesiam vobis similiter confirmamus, et capellam Sanctae Iuliae de Pradellis. Sane ipsius loci abbatissae licentiam indulgemus, ecclesias ad honorem Dei construere, et libertatem ab imperatoribus et regibus monasterio praefato concessam, tam in mercatis constituendis, quam in castellis in terris ipsius monasterii, ubicumque voluerit, pro utilitate eiusdem monasterii aedificandis, pariter roboramus. Nullus etiam episcopus, dux, marchio, comes, vicecomes, seu aliqua magna parvaque persona ullum districtum in aliquibus locis ipsius monasterii tenere, vel iudicare, aut aliquod placitum, absque licentia abbatissae habere praesumat, aut res ipsius spirituales, aut saeculares quovis modo alienare, vel molestiam eis inferre, aut fodrum, vel mansaticum, seu ripaticum, aut

Monasterium sub Sedis Apostolicae tutela ce more sup-
piti Pontifici;

Eidem bona omnia a regina Ansa, aliisque concessa confirmat.

Ab episcoporum irisdictione eximens, nec missarum solemniam tibi absque abbatissae consensu celebrari permittit.

Abbatissae electionem ad moniales tantummodo spectare decernit;

Eidem abbatissae confirmat ius aed. et castella construendi, et mercatum in his indicendi.

A quacunq; irisdictione, iudicaria potestate, anarcha et onere monasterium exemptum decernit.

Decimas hono-
rum condant,
et facultatem
indicandi in
propriis homi-
nes et colonas.

Sacra mysteria
et ministeria a
quocunque epi-
scopo recipien-
di tribuit facul-
tatem.

Solite con-
clusiones.

paratas (1), sive aliquas audeant functio-
nes exigere. Decimas novallium praeterea,
et fructuum laborum vestrorum, quos
propriis excolitis sumptibus, et districtum
servorum et liberorum ad vestrum coe-
nobium pertinentium, vobis habenda firmamus. Chrisma vero, Oleum sanctum,
consecrationes altarium, sive basilicarum,
ordinationes abbatissae, vel monacharum
seu clericorum vestrorum, qui ad sacros
fuerint ordines promovendi, seu quicquid
ad sacrum ministerium pertinet, a qui-
buscumque malneritis catholicis suscipietis
episcopis; qui nimirum absque pravitate,
et reprehensione aliqua ea vobis conce-
dant, quemadmodum a praedecessoribus
nostris felicis memoriae Paulo, Calixto,
Innocentio Romanis Pontificibus, vestro
monasterio pro fragilitate foeminei sexus
constat esse concessum. Confirmamus
etiam vobis portum Placentinum et ripa-
tium eius. Si qua igitur in futurum
ecclesiastica secularisve persona, hanc
nostrae constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, se-
cundo tertiove ammonita, si non satisfac-
tione congrua emendaverit, potestatis
honorisque sui dignitate careat, ream-
que se divino iudicio existere de per-
petrata iniquitate cognoscat, et a sa-
cratissimo Corpore ac Sanguine Dei et
Domini nostri Iesu Christi aliena fiat,
atque in extremo examine districtae ul-
tioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco
sua iura servantibus sit pax Domini nostri
Iesu Christi, quatenus et hic fructum
bonae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis in-
veniant. Amen.

Eugenii PP.
et S. R. Frele-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego **EUGENIUS** cath. Eccl. episcopus ss.
Ego **UBALDUS** pr. card. tit. S. Praxedis ss.
Ego **UBALDUS** presb. card. tit. Ss. Iohannis
et Pauli ss.

(1) *Paratae*, crebro sumitur pro expensis quae in episcoporum susceptionibus a presbyteris ecclesiarum ruralium fiebant, quae postea in praestationes pecuniarias abierunt; hic *paratae* pro pecuniariis praestationibus sumuntur, quae etiam per voces *mansuetum, ripaticum*, etc. indicantur, tituli tantum specie immutata. (a. r.)

Ego **ARIBERTUS** presb. card. tit. S. Anastasiae ss.

Ego **IULIUS** presb. cardinalis tituli Sancti Marcelli ss.

Ego **BERNARDUS** presb. cardinalis tituli S. Clementis ss.

Ego **OTTO** diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego **OCTAVIANUS** diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego **IOANNES** Paparo diac. card. tituli Sancti Hadriani ss.

Ego **GREGORIUS** diac. cardinalis tituli Sancti Angeli ss.

Ego **IOANNES** Paparo diac. card. tit. S. Mariae in Porticu ss.

Ego **LAETIUS** diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Datum Brixiae, per manum Guidonis sanctae Romanae Ecclesiae diac. card. et cancell., vi idus septembris, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCLXVIII. pontificatus vero domini Eugenii PP. III anno IV.

Dat. die 8 septembris anno Domini 1148,
pontif. anno IV.

XXXI.

Decretum, ut imposterum Placentini episcopi ab archiepiscopo Ravennate consecrationem accipiant (1).

SUMMARIUM

Abbas de Columba in episcopum Placentinum electus. — Electionis eius confirmatio petitur. — Electionem praedictam firmat Pontifex, salvo iure Ravennatis Ecclesiae. — Placentinum electum a Ravennate archiepiscopo consecrari debere decernit. — Clausulae consuetae. — Eugenii PP. subscriptio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Moysi Ravennati archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilecti filii nostri Placentini canonici, obveniente venerabili fratre nostro Arduino bonae memoriae episcopo, dilectum alium nostrum Iohannem abbatem de Columba in patrem sibi et episcopum elegerunt:

(1) Ex Concil., tom. XII, col. 1614.

Abbas de Columba in episcopum Placentinum electus.

Electio eius confirmatio pe-
tatur.

et, ut ipsa electio firmitatem auctoritatis nostrae munimine sortiretur, cum essemus Altissiodori, per nuncios suos humiliter postularunt. Nos vero Ravennati Ecclesiae tamquam speciali filiae nostrae suam iustitiam conservare volentes, eorum petitiones tunc non duximus admittendas. Postmodum vero iidem filii nostri apud Treverim nostro se conspectui repraesentantes idipsum a nobis instantius petierunt, asserentes possessiones episcopatus, et bona, nisi firmeretur electio, devastari nimium et consumi; et nullam esse personam, quae tibi super hoc, et Ravennati Ecclesiae responderet, cum multas rationes dicerent se habere, pro quibus Placentini electi a Ravennate archiepiscopo consecrationem accipere non debebant. Nos itaque necessitatibus Placentinae Ecclesiae paternae claritatis debito prospicere cupientes, electionem ipsam in omnibus, salvo iure Ravennatis Ecclesiae, confirmavimus; et ipsi Placentinae Ecclesiae per apostolica scripta mandavimus, ut proxime praeterita Sancti Lucae festivitate nostro se conspectui praesentaret, tibi respondere, et quae iustitia dictaret, exequi praeparati. Cum autem apud Papiam pervenimus, praesentibus, dilecto filio nostro electo, et clericis Placentinis, tu, frater archiepiscopo, humiliter postulasti, ut instrumenta et rationes Ravennatis Ecclesiae attentius audiremus, et ipsis canonicum finem imponeremus. Nos vero usque ad terminum utrique parti praefixum audire distulimus, et tam tibi quam alteri parti dedimus in mandatis, ut memorato termino, omni oppositione seposita, ad nostram praesentiam veniretis. Cum igitur praefixo termino idem electus per se aut per responsales, qui sufficienter rationem ostenderent, ad nostram venire praesentiam contempisset, privilegis praedecessorum nostrorum felices memoriae Gelasii, Callisti, Honorii et Innocentii Romanorum Pontificum, et scriptis eorum et nostris diligenter inspectis, in quibus con-

Electioem p. aedictam firmat Pontifex, salvo iure Ravennatis Ecclesiae.

tinebantur praecepta, ut memoratus frater noster bonae memoriae Arduinus Ravennati archiepiscopo tamquam metropolitano suo humiliter obediret, communicato fratrum nostrorum consilio, indicavimus, ut Placentinus electus, et illi, qui ei succedent, a te, frater archiepiscopo, et a successoribus tuis, tamquam a suis metropolitanis, consecrationem sine contradictione suscipiant; et eis de caetero subiectionem, obedientiam et reverentiam tamquam proprio metropolitano absque molestia difficultatis exhibeant: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si quis autem, huius nostrae definitionis paginam seicus, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, etc.

Placentinum electum a Ravennate archiepiscopo consecrari debere decrevit.

Clausulae conclusae.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Eugenius PP. subscriptio.

Datum Pisis per manum Guidonis diacon. card. et cancellarii, iv idus novembris, indictione xii, incarnationis dom. anno mxcxviii, pontificatus vero domini Eugenii Papae III anno iv.

Dat. die 10 novembris anno Domini 1148, pontif. anno iv.

XXXII.

Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii Altaheasis, seu Althae inferioris, Salisburgen. diocesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterio bona omnia confirmantur. — Decretum immunitatis. — Clausulae.

(1) Ex Hondii Metrop. Salisburgen. tom. II.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Conrado abbati monasterii Sancti Mauricii Attahensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, monasticam vitam professis, in perpetuum.

Exordium

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio commuimus; statuentes, ut qualescumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias videlicet de Zaia, de Abbatisdorff, de Grie, de Chunezen, de Cassen, de Mynchendorff, de Iserhoven, de Puchoven, Wialtorf, de Erlbac, de Sinichingen, de Munterte, de Ingoltestat, de Otelingen, de Wilbac, de Peringen, de Usterlingen, de Peirbach, de Metmenhusen, de Ibach, de Suarza, de Pfolingen, de Palkingen, de Rorbach, de Urbac, de Loting, de Tundorf, de Aicha, de Winchilgen, de Rogen, de monte S. Godheardi, de Naszelsbach, de Heidofingen, de Cella, montem Sanctae Mariae de Scoltunge, Runichenae, Tagmanpach, Winchingen, Hohenoe, Aespach cum vineis et portu, vineas de Spizze, Scongerinen, Otensheim, Gerlochesperch, Willensingen, Manendorf, Hoffdorf, Rauvenstetten, Rantlingen, Caselbalchesteinden, Kadlingen, Adelboldingen, Asingen, Iallingen, Teuvelspaerch, quidquid iuris habetis in Halla. Praeterea quaecumque bona tam

Monasterio hodie omnia confirmantur.

in decimis quam in familiis iuste et canonice possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanorum episcoporum canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. amen. amen.

Decretum immunitatis.

Clausulae.

EGO ETGENUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Otto diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diacon. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Datum Remis per manum Guidonis sanctae Romanae Ecclesiae card. et cancellarii, in kal. aprilis, indict. xii, incarn. dominicae anno mclxlii, pontificatus vero domini Eugenii PP. III anno v.

Dat. die 30 martii anno Domini 1149, pontif. anno v.

XXXIII.

Omnia bona et iura Lunensis Ecclesiae sub B. Petri et sua protectione suscipit Eugenius PP. III (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum et iurium Ecclesiae huius. — Decretum omnimodae immunitatis a cuiuscumque personae molestia. — Solitae clausulae. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ven. fr. Gotifredo Lunensi episcopo, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Exordium.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente Domino, constituti, ex iniuncto nobis apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et Ecclesiis sibi a Deo commissis suam iustitiam conservare. Eapropter, ven. frater noster in Christo Gotifredo episcopo, tuis iustis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, B. Dei Genetricis semperque Virginis Mariae ecclesiam de Luna, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri nostraque protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio

communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis nominibus duximus exprimenda: plebem S. Stephani de Unsilia cum capella de Vallechia, et aliis capellis suis, plebem S. Viti de castello Agnulfii, plebem de Massa, plebem de S. Vitale, plebem S. Laurentii de monte Libero, plebem de Carraria, plebem S. Mariae de Sarzana, plebem S. Andreae de Sarzana, plebem S. Stephani de Carreto, plebem de S. Venerio, ple-

bem de S. Vectiano, plebem de Marnasco, plebem S. Petri de Portu Veneris, plebem de Ceula, plebem de Rubiano, plebem de Cornia, plebem de Pignone, plebem S. Andreae de Castello, plebem de Bollano, plebem S. Petri de Castello, plebem S. Laurentii, plebem de Ollano, plebem S. Cipriani de Capite Pontis, plebem de Viano, plebem de Soleria, plebem S. Pauli, capellaniam S. Mariae de Pugnano, ecclesiam S. Michaelis de Saxo Albo, plebem de S. Crispiano, plebem de Venelia, plebem de Bagnione, plebem de Vico, plebem de Tarauo, plebem S. Cassiani de Verteola, plebem de Vigniola cum omnibus capellis suis, quas iuste et canonice possidetis. Decernimus vero, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur etc. Amen, amen, amen.

Decretum omnimodae immunitatis a cuiuscumque personae molestia.

Solitae clausulae.

Eugenii PP.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Conradus Sabinus episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Octavianus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ioannes diaconus card. Sanctae Mariae Novae.

Ualdus presbyter cardinalis tit. Ss. Io. et Pauli.

Guido diaconus card. S. Laurentii in Damaso.

Iulius presb. card. S. Marcelli.

Datum Pisis per manum Guidonis S. R. E. diaconi card. et cancellarii, in idus novem. ind. xii, incarnationis dom. anno

Confirmatio honorum et iurium Ecclesiae huius.

(1) Ex mss. Cod. Pennotti edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I, ubi de Lunensibus episcopis.

MCXLIX, pontif. vero D. Eugenii Papae III anno V.

Dat. die II novembris anno Domini 1149, pontif. anno V.

XXXIV.

Privilegium confirmationis bonorum omnium et iurium ad monasterium SS. Trinitatis, et Michaelis Archangeli de Mleto Militen. diocesis pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Melitense a Rogerio comite constructum. — Confirmatis Summ. Pontificum diplomatibus, sub protectione Sedis Apost. suscipitur; — Ad dita confirmatione bonorum omnium ad ipsum pertinentium. — Unicuique sepulturam tibi sibi eligendi conceditur facultas; — Missas autem, stationesque publicas celebrandi praeter abbatis consensum nemini; — Abbati vero quemlibet vocandi episcopum ad sacramenta administranda; — Sed ipse abbas a solis monachis eligendus, et a Summo Pontifice consecrandus; — Ipsum denique monasterium ab omni saeculari potestate liberum declaratur; — Nec non ab omni cuiuscumque personae molestia, vi etc. — Reservato tantummodo anno censu Rom. Pontificibus persolvendo. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto Elío Roberto abbati Militenensis monasterii, quod in honore SS. Trinitatis, et B. Michaelis Archangeli aedificatum est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen locis atque personis, quae specialius ad Apostolicam Sedem spectare, atque ad Romanum Pontificis ordinationem pertinere

(1) A. V. cl. Felice Contolorio transcript. editit Ughell, Ital. Sac., tom. I. ubi de Miltensi Eccl.

noscantur, propensiori nos convenit charitatis studio imminere, et eorum iustis (1) clementer annuere. Eapropter, dilecte in Domino fili, rationalibus tuis postulationibus benignius impertientes assensum, praefatum monasterium, quod ab illustris memoriae Rogerio comite a fundamentis est instructum, et per manum felcis record. D. Urbani praedecessoris nostri Papae II B. Petro, eiusque S. R. Ecclesiae in ius perpetuum, et tutelam oblatum esse dignoscitur, ad exemplar praedecessorum nostrorum sa. me. Paschalis, et Innocentii Romanorum Pontificum sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitimus; statuentes ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in territorio Militeni villam Sancti Gregorii, et ibidem ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Gregorii de Briatico, Sancti Iohannis de Reyachio, Sanctae Mariae de Medina, Sanctae Mariae et Sancti Clementis de Arena, Sanctae Mariae de Stilo, Sancti Iohannis et Sancti Nicolai de Garentia: in civitate Giratio tres ecclesias, monasterium Sancti Nicodemi de Patera, ecclesiam Sancti Nicolai de Falla cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Demontorium cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Petri iuxta Bibouam, quam tenuit Romeus: apud Castellum Vetus ecclesiam Sancti Nicolai de Caconit, ecclesiam Sancti Iohannis et Sanctae Mariae de Melicano: in civitate Squellacio ecclesiam Sancti Martini, Sancti Nicolai de Prato: in pertinentia Agnelli ecclesiam S. Philippi, Sanctae Mariae de Ponticella, S. Laurentii et S. Ippolyti: in territorio

Monasterium Melitense a Rogerio comite constructum.

Confirmatis Summ. Pontificum diplomatibus, sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

Ad dita confirmatione bonorum omnium ad ipsam pertinentium.

(1) Supple *rotis*. (R. T.)

Almuntiae, ecclesiam Sancti Angeli de Stricto, S. Barbarae, et S. Pessi: in territorio Fluminis Frigidii ecclesiam S. Nicolai de Turiano, et ecclesiam S. Philippi: apud montem Altum ecclesiam S. Cassiani, S. Nicolai de Mave de Trabeca; iuxta Muirum Gurgitem ecclesiam Sancti Georgii et Nicolai de Regina: in Sicilia ecclesiam S. Ioannis, S. Georgii de Maaeh, S. Ioannis de Calatinieth, S. Barbarae de Calat-butur, S. Nicolai de Caca, S. Ioannis de Roccha Maris, Sanctorum Cosmae et Damiani de Chetaludio cum pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Anastasiae de Grateriis, Sanctum Innocentium de Mistreto, et S. Stephani, S. Basilii de Naso, S. Nicolai de Brunana, S. Angeli, S. Georgii, S. Mariae de Murra... et S. Pessi de Melasio, et partem oppidi quod Mestianum dicitur, quata a supradicto comite praefato monasterio SS. Trinitatis et S. Angeli oblata cognoscitur: cuius anima Rogerii comitis in pace requiescat. Porro sepulturam eiusdem loci omnino liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic deliberaverint sepeliri, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Missas autem seu stationes publicas in eodem loco praeter abbatis, et fratrum voluntatem fieri prohibemus, ne in servorum Dei recessibus popularibus occasio praehatur ulla conventibus. Sane labarum vestrorum quos propriis manibus, aut sumptibus colitis, nullus a vobis decimas praesumat exigere. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocumque malueritis catholico recipietis episcopo. Adiciamus etiam ut nulli episcoporum facultas sit, absque licentia Romani Pontificis locum vestrum, vel monachos seu clericos inibi commorantes interdictioni vel excommunicationi subiicere, aut aliquam potestatem vel molestiam exercere. Obeunte vero te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet

successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia praeponat, nisi quem fratres cum omni consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint, ab Apostolicae Sedis Pontifice consecrandum. Hoc quoque praesenti capitulo subiungimus, ut idem monasterium, eiusque possessiones, et monachi, ab omni saeculari servitii sint infestatione securi; omnique gravamine mundanae oppressionis remoti, in S. religionis observantia seduli maneant, et quieti; nec ulli alii, nisi Romanae et Apostolicae Sedis, cuius iuris sunt, aliqua teneantur occasione subiecti. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate. Ad iudicium vero pereceptae huius a Romana Ecclesia libertatis unam auri annuatim nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptione suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Saanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Sed ipse abbas a solis monachis eligenda, et a Summo Pontifice confirmanda.

Ipsum denique monasterium ab omni saeculari potestate liberandum fore.

Nec non ab omni eiusmodi quae personae molestia, vi etc.

Reservato tantummodo annuo censu Romano Pontificibus persolvendo.

Salutae conclusiones.

Eugenii PP.

Unicuique sepulturam ibi sibi eligendi concessit facultas.

Missas autem stationesque publicas celebrandi praeter abbatis consentum nemini.

Abbatem quemlibet vocandi episcopum ad sacrosanctam administrationem;

p. S. R. Ecel.
cardinalium
subscriptions.

Ego Nicolaus Albanus episcopus ss.
Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit.
Sanctae Praxedis ss.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit.
Sancti Ciriaci ss.

Ego Iordanus presbyter cardinalis tit.
S. Susannae subscripsi.

Ego Octavianus diacon. card. S. Nicolai
in Carcere Tulliano subser.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S.
Angeli subscripsi.

Ego Astaldus diaconus cardinalis S.
Eustachii subscripsi.

Ego Iacintus diaconus cardinalis San-
ctae Mariae subser.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Ss.
Sergii et Bacchi subse.

Datum Ferentini per manum Bosonis
sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, vi
kal. martii, indiet. xiii, incarnat. dom.
anno mcl., pontificatus vero dom. Eugenii
Papae anno v.

Dat. die 24 februarii anno Domini 1150.
pontif. anno v.

XXXV.

*Confirmatio bonorum omnium, donatio-
num et exemptionum monasterii Te-
gerenseensis, quod ordinario episcopo
subiectum in spiritualibus declaratur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium ab Adalberto et
Occario Boiariae comitibus constructum,
et imperialibus privilegiis munitum, sub
Sedis Apost. recipitur tutela. — Confir-
mantur bona omnia ad illud pertinentia.
— Exemptiones omnes eidem a regibus, vel
episcopis concessae reatae habentur. —
Monachis sacerdotes Ecclesiis praeficien-
dos episcopo praesentare conceditur; —
Cui ipsi quoque in spiritualibus subiecti
declarantur. — Abbatibus electionem per
monachos fieri decernitur. — Solitae con-
clusiones. — Eugenii PP. subscriptio et
sigillum. — Subscriptions quoque cardina-
lium S. R. Ecclesiae.

(1) Ex Hundii Histor. Salisburg., tom. iiii.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis
filiis Conrado abbati monasterii Beati Quirini
iuxta lacum Tegerenseae, eiusque fratribus
tam praesentibus quam futuris, regularem
vitam professis, in perpetuum.

Commissae nobis Apostolicae Sedis
nos hortatur auctoritas, ut locis et personis
ipsius, auxilium devotione debita implo-
rantibus, tuitionis praesidium impendere
debeamus; quia sicut iniusta poscentibus
nullus tribuendus est effectus, sic legitima
et iusta desiderantium nulla est diffe-
renda petitio; praesertim eorum, qui cum
honestate vitae et laudabili morum com-
positione gaudent omnipotenti Domino
deservire. Ea propter, dilecti in Domino
filii, vestris iustis postulationibus beni-
gnum impertientes assensum, praefatum
monasterium, quod utique a nobilibus
viris Adalberto et Occario, germanis fra-
tribus, illustribusque comitibus, in suo
fundo constructum est, et antiquis Ro-
manorum imperatorum privilegiis, Pipini
videlicet, Caroli et Ludovici, decoratum:
in quo denique corpus beati Quirini a pio
decessore nostro sanctae recordationis
Zacharia Romano Pontifice impetratum,
requiescere perhibetur, sub beati Petri et
nostra protectione suscipimus, et praes-
entis scripti privilegio communimus;
statuentes, ut quascumque possessiones,
quaecumque bona idem monasterium im-
praesentiarum iuste et canonice possidet,
aut in futurum concessione Pontificum,
largitione regum vel principum, oblatione
fidelium, seu aliis iustis modis, Deo pro-
picio, poterit adipisci, firma vobis vestris-
que successoribus et illibata permancant.
Praeterea libertates sive immunitates, ab
episcopis vel regibus, sive etiam princi-
pibus vestro monasterio rationabiliter con-
cessas, et scripto firmatas, vobis nihilo-
minus confirmamus; et ut nullus eas in-
fringere, seu inbeneficiare audeat, aucto-
ritate apostolica prohibemus. In parochia-
libus autem ecclesiis, quas tenetis, sacer-
dotes idoneos eligatis, et episcopo
praesentetis: Quibus, si idonei fuerint,

Exordium.

Monasterium
ad Adalberto et
Occario Boi-
ariae comitibus
constructum, et
imperialibus
privilegiis mun-
ditum, sub Sed-
is Apostolicae
recipitur tutela.

Confirmantur
bona omnia ad
illud pertinentia.

Exemptiones
omnes eidem a
regibus, vel epi-
scopis concessae
reatae habentur.

Monachis sacer-
dotes Eccle-
sias praeficien-
dos episcopus
praesentare con-
ceditur;

episcopus cum abbatis consensu curam animarum committat, ut eiusmodi sacerdotes de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, vobis vero pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioeceseo suscipietis episcopo; si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis, catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obiit te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioeceseo episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam tenere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem

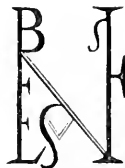
Bull. Rom. Vol. II.

71

loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Eugenii PP. subscriptio et sigillum.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Praxed. ss.

Subscriptiones quoque cardinalium S. R. Ecclesiae.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Sabinae ss.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Iordanus presbyter cardinalis tit. Sanctae Susannae ss.

Ego Otto diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. cardinalis S. Nicolai in Carcere Tull. ss.

Ego Guido diac. cardin. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Ioannes diac. cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Rolandus diac. cardinalis Ss. Cosmae et Damiani ss.

Datum Signiae per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, xi kalen. decembr., indiet. xiv, incarnationis dominicae anno MCL., pontificatus vero domni Eugenii Papae III anno vi.

Dat. die 21 novembris anno Domini 1150, pontif. anno vi.

Cui ipsi quoque in spiritualibus subiecti declarantur.

Abbas electionem per monachos fieri debere.

Solutae conclusiones.

XXXVI.

Privilegium Ecclesiae canonicorum B. Mariae in Raitenbuch Frisingen. diocesis sub regula S. Augustini regularem vitam profitentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesia haec sub Sedis Apostolicae protectione recipitur: — Confirmatisque bonis omnibus, nonnulla conceduntur privilegia, nonnullaque statuuntur ad canonicorum regimen, vel Ecclesiae bonum et quietem pertinentia. — Decretum indemnitate. — Census annuus Rom. Pontif. persolvendus. — Conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Ottoni praeposito canonicae B. Mariae, quae in loco Raitenbuch sita est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonicam vitam professis, in perpetuum. Amen.

Exordium.

Commissae nobis Apostolicae Sedis hortatur auctoritas, ut locis et personis, ipsius auxilium devotione debita implorantibus, tuitionis praesidium impendere debeamus; quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima et iusta postulantium non est differenda petitio; praesertim eorum, qui cum honestate vitae et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Domino deservire. Eapropter, dilecte in Domino filii Ottoni praeposite, tuis iustis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, praefatam B. Mariae ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, praedecessoris nostri felicitis memoriae Papae Urbani vestigiis inhaerentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; et praesentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui in eadem Ecclesia secundum Deum et beati Augustini regulam noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Praeterea quascumque posses-

siones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, elegerint. Consecrationes altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum, Chrisma, Oleum sanctum, et caetera, ad episcopale officium pertinentia, ab episcopo Frisingensi, in cuius diocesi estis, accipietis; si tamen catholicis est, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis ac sine pravitae impendere voluerit; alioquin, liceat vobis, catholicum, quem volueritis, adire antistitem, et ab eo consecrationum sacramenta suscipere, vel ad Sedem Apostolicam recurrere; qui fultus apostolica auctoritate sine ambiguitate postulata concedat. Prohibemus quoque, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem, absque praepositi sui licentia, fas sit e clastro discedere; discedentem vero absque communionem literarum cautione nullus audeat retinere. Porro decimas Novalium eiusdem canonicae ad eandem pertinere sanximus: salvo vicinarum iure Ecclesiarum. Advocatum praeterea sive protectorem illustrem vestrum Welfonem vobis concedimus, et eius post eum filios, si eiusmodi Deo praestante fuerint, ut Ecclesiae vestrae utiles, et paterna institutionis existant executores; sin autem, erit vestri arbitrii, quem volueritis eligere vestrae Ecclesiae, idoneum protectorem, qui sine lucri saecularis exactione id divinae servitutis strenue ac reverenter exhibeat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam canonicam temere perturbare, aut eius posses-

Confirmatisque bonis omnibus,

Nonnulla conceduntur privilegia, nonnullaque statuuntur ad canonicorum regimen, vel Ecclesiae bonum et quietem pertinentia.

Ecclesia haec sub Sedis Apostolicae protectione recipitur:

Decretum indemnitate.

(1) Ex Hündii Hist. Salisburg., tom. III.

siones auferre, vel ablatas retinere, minere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Ad iudicium autem perceptae huius a Romana Ecclesia libertatis per annos singulos ad nostrum nostrorumque successorum usum quotidianum albam lineam et stolam nobis nostrisque successoribus persolvetis. Si quis igitur in futurum, archiepiscopus, episcopus, imperator aut rex, princeps aut dux, comes aut vicecomes, iudex, aut quaelibet persona potens aut impotens, nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quantum et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Eugenii PP. Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubalduus presbyter cardinalis tit. S. Praxedis.

Ego Albanus episcopus ss.

Ego Octavianus diaconus cardinalis S. Nicolai.

Ego Iulius presbyter cardinalis S. Marcelli subscripsi.

Ego Rolandus diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Ego Iordanus presbyter cardinalis tit. Susanae.

Datum Ferentini, per manum Bosonis sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, vi kalend. decembris, indictione xiv, incar-

nationis dominicae anno mcl., pontificatus vero domini Eugenii Papae III anno vi. Dat. die 26 novembris anno Domini 1150, pontif. anno vi.

XXXVII.

Privilegium Monopolitanae Ecclesiae (1).

Bona Ecclesiae huius confirmavit, multis illam donantes privilegiis, Calixtus PP. II anno 1125, Urbanus II 1091, quae suis locis retulimus.

SUMMARIUM

Exordium. — Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eiusque bona omnia confirmat. — Eam soli eidem Sedi subiectam declarat. — Episcopum a clero eligi concedit. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilis Michaeli Monopolitano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Et iustitiae ratio exigit, et rationis ordo deposcit, ut Ecclesiis et personis, quae familiariter Apostolicae Sedi adhaerent, et ad Romani Pontificis ordinationem spectare noscuntur, propensiori studio providere curemus. Dignum namque, et honestati conveniens esse cognoscitur, ut, qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri atque S. R. Ecclesiae patrocinio muniamus. Eapropter, dilecte in Domino frater Michael episcope, tuis instis postulationibus elementer annuimus, et praedecessorum nostrorum felicis memoriae Urbani, Paschalis, Calixti et Honorii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, Monopolitanam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communiimus; statuente,

Exordium.

Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

Gensus annuus
Iam. Pontifici-
bus persolven-
das.

Conclusiones.

Eugenii PP.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones.

Eiusque bona omnia confirmat.

Eam soli eodem Sedi subiectam declarat:

Episcopum a clero eligi condecit.

Solita conclusio.

ut quascumque possessiones, quascumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Statuimus quoque, ut eadem Ecclesia nulli alii, praeter Apostolicam Sedem, subiectionis reverentiam debeat. Te igitur tuosque successores, huius libertatis gratia perfruentes, sub solius Apostolicae Sedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obeunte vero te, nunc eiusdem civitatis episcopo, vel tuorum quolibet successorum, clero Monopolitano facultas sit, semota omni pravitate, antistitem canonice eligendi; electus autem ad Romanam Pontificem consecrandus accedat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem Ecclesiae sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego G. G. presb. card. S. Calixti.

Ego Octavianus diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Iulius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubaldo presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Datum Ferentini per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, XIV kal. ianuarii, ind. iv, incarn. dom. anno MCL, pontificatus vero Eugenii Papae III anno vi.

Dat. die 19 decembris anno Domini 1150, pontif. anno vi.

XXXVIII.

Confirmatio iurium omnium, ac privilegiorum metropolitanae Ecclesiae Coloniensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Hanc Ecclesiam sub Sedis Apostolicae protectione suscipit Pontifex; — Eidem bona confirmat. — Archiepiscopo usum pallii etc. confirmat; eumque ab omni subiectione eximit. — Regis ordinationem in ipsius provincia concedit. — Alia praerogativa. — Septem eiusdem ecclesiae presbyteris usum mitrae, dalmaticae etc. in missarum solemnibus concedit. — Praemissa omnia confirmat. — Consuetas conclusiones et clausulas. — Eugenii PP. et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Arnoldo Coloniensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis.

In eminenti Apostolicae Sedis specula, divina disponente gratia, constituti, ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, fratres nostros episcopos sincera charitate diligere, et Ecclesiam eorum regimini et gubernationi commissis suam debemus iustitiam conservare. Sicut enim in humani compage corporis naturalis ratio singulis quibusque membris, ad salutem providens, speciales et providos actus edocet, nobilioribus vero suam dignitatem con-

(1) Ex Concil., tom. XII, col. 1585.

Eugenii PP.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Exordium.

servat: ita in corpore Ecclesiae apostolica providentia secundum sacrorum canonum institutiones universas regit Ecclesiam; digniores autem in sui statu praerogativa custodit. Aequum itaque et rationale est, ut suis unicuique honor Ecclesiae, et propria iura munimine Sedis Apostolicae confirmetur. Quocirca, dilecte in Christo frater Arnolde archiepiscopo, tuis iustis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar praedecessoris nostri felices memoriae Leonis IX Papae, beati Petri Coloniensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignoeris, (1) ipsius apostolorum principis, cuius in loco licet immeriti residere conspicimur, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci; firma tibi tuisque successoribus et ilibata permaneant. Pallii quoque usum, et vivificae Crucis vexillum, atque naccum, insigne videlicet festivi equi, quae praedecessoribus tuis a nobis concessa sunt, suo tempore et suo loco ferenda, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus; adiicientes, ut nulli primati, nisi tantum Romano Pontifici, debeas esse subiectus, pro amplioris etiam et specialioris gratiae praerogativa, ordinationem regis infra tuam provinciam tibi duximus concedendam. Etsi Romanus Pontifex, vel Apostolicae Sedis legatus in eadem provincia concilium celebraverit, tu post eum primum inter alios locum obtineas. Statuimus praeterea, ut septem idonei presbyteri cardinales (2) in praedicta

ecclesia ordinentur, qui induti dalmaticis et mitris ornati, ad principalia duo altaria eiusdem ecclesiae, cum totidem diaconis et subdiaconis, quibus sandaliorum usum concedimus, missarum solemnium in festivis diebus tantummodo administrent. Ut ergo haec omnia, quae supradiximus, plenum impofterum robur obtineant, sicut in privilegiis praedecessorum nostrorum continentur, tam tibi quam successoribus tuis ea favoris nostri auctoritate firmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.
 Ego Imarus Tusculanus episcopus.
 Ego Nicolaus Albanen. episc.
 Ego Ugo Ostien. episcopus.
 Ego Gregorius presbyter cardin. tituli Sancti Calixti.
 Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis.
 Ego Manfredus presbyter cardin. tit. Sanctae Sabinae.

Septem a eodem ecclesiam presbiteris, nunc sum mitras, dalmaticae etc. in missarum solemnium concessit.

Praemissa omnia confirmat.

Consuetas conclusiones et clausulas.

Eugenii PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Hanc Ecclesiam sub Sede Apostolicae ac protectione suscipit Pontifex;

Eidem bona confirmat.

Archiepiscopo usum pallii etc. confirmat; nec non ab omni subiectione eximit.

Regis ordinationem in ipsius provincia concedit.

Alia praerogativa.

(1) Deest fortasse sub (R. T.) (2) Presbyteri cardinales, dicti parochiales, curiones, sacerdotes proprii, quasi in ordine constituti. Hic tamen ii presbyteri indicantur qui, privilegio, ad praecipua altaria, quae cardinalia dicebantur, solemnem missam poterant celebrare. (n. r.)

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Sancti Pastoris.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tit. Sancti Clementis.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tit. Sancti Stephani in Monte Coelio.

Ego Otto diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodulfus diaconus card. Sanctae Lucae in Septa Solis.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Sanctae Mariae Novae.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Cencius diaconus cardinalis S. Mariae in Aquiro.

Datum Signiae per manus Bosonis sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, vi idus ianuarii, indictione xv, incarnationis dominicae anno millesimo centesimo quinquagesimo primo, pontificatus vero domini Eugenii Papae III anno vi.

Dat. die 8 ianuarii anno Domini 1151,
pontif. anno vi.

XXXIX.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum Fulden. monasterii, Sedi Apostolicae immediate subiecti, cuius abbati mitrae, annulique usus conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium iuxta praedecessorum Pontificum morem sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Eidem bona omnia confirmat. — In eo vero iurisdictionem ullam episcopum, caeterosque omnes habere prohibet: — Vel datum ullum exigere. — Abbatem per monachos eligi statuit; — Qui statutis temporibus de monastica disciplina mo-

(1) Ex autographo edidit Fridericus Schannat in Probationibus diocesis et hierarch. Fulden., num. xxx.

nachorumque moribus ad Sedem Apostolicam referre teneatur. — Primum super caeteros Germaniae, Galliarumque abbatibus, et usum dalmaticae ac sandaliorum confirmat; — Mitram quoque, annulumque concedit. — Pontificia regiaque privilegia rata habet. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Marchuardo abbati monasterii Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, Sancti Bonifatii, quod situm est iuxta ripam fluminis quod Fulda vocatur, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiasticis personis debitores ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen propensiori cura nos convenit imminere, qui in religionis habitu omnipotenti Deo militant, et Apostolicam Sedem speciali praerogativa pertinere noscuntur; dignum namque et honestati conveniens esse cognoscitur, ut, qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitia teamur, et Apostolicae Sedis munimine roboremur. Eapropter, dilecte in Domino fili Marchuarde abbas, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus, et Salvatoris Domini nostri Iesu Christi monasterium, cui Deo auctore praesae dinosceris, ad exemplar praedecessoris nostri felicis memoriae Papae Innocentii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis nominibus duximus annotanda: monasterium videlicet Sancti Andree apostoli, quod vocatur Exavilum, situm Romae iuxta ecclesiam Sanctae Dei

Exordium.

Monasterium iuxta praedecessorum Pontificum morem sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Eidem bona omnia confirmat.

Genitricis Mariae semper Virginis, quae vocatur ad Praesepe, a praedecessore nostro felicitis memoriae Papa Leone praedecessori tuo Hecherto religioso abbati respectu dilectionis donatum, cum omnibus caminatis, mansionibus, cellis, vinariis et coquina, cum vineis, ortis, diversisque pomorum generibus, cum curte, et puteo, et introitu per portam maiorem a via Publica, et cum omnibus ad idem monasterium pertinentibus generaliter tam intra quam extra urbem sitis, quae ei iuste ac recte pertinere noscuntur: prohibemus autem omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in iam dicto vestro Fuldensi monasterio aliquam ditionem habere vel auctoritatem, praeter nostram Apostolicam Sedem, ita ut nisi ab abbate ipsius monasterii fuerit invitatus, nec missarum ibidem solemnia celebrare praesumat. Porro dona, oblationes, ac decimas fidei-
 lium, quas usque modo posseditis, absque ullius personae contrarietate eidem monasterio perpetuo firma esse sancimus: interdicimus etiam ne faemina unquam illic ingredi praesumat, et ne quis unquam placitum ibi habeat, vel in caeteris eius locis; nec servos, nec colonos, ad aliquod servitium constringat, nisi cui abbas ad utilitatem suae necessitatis assensum praeverberit. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris secundum beati Benedicti regulam elegerint. Statuimus autem, ut congruis temporibus nostrae sollicitudini ecclesiasticae intimetur, qualiter religio monastica inter fratres tuo regimini commissos regulari habitu dirigatur, concordiaeque convenienti ecclesiastico studio mancipetur; ne forte, quod absit, sub huius privilegii obtentu animus, gressusque rectitudinis vestrae a norma iustitiae aliquo modo retorqueatur. Concedimus etiam tibi, fili carissime, praedicare verbo Dei auctoritate nostra apostolica; et ut tam tu quam successores tui

ante alios abbates Galliae seu Germaniae primatum, quem hactenus habuistis, in omni loco conventuque obtineatis. Usum quoque dalmaticae et sandaliorum in missarum solemnitis ex Apostolicae Sedis benignitate, secundum quod in antecessorum nostrorum privilegiis continetur, dilectioni tuae concedimus; et ob maiorem familiaritatis praerogativam, quam in Romana Ecclesia nostro tempore consequi meruisti, licentiam uti mitra et annulo tibi tuisque successoribus nihilominus impertimur. Abbas vero, non nisi a nostra Sede benedicatur, a qua benedici debet; et si in aliquo crimine accusatus fuerit, eiusdem tantummodo Romanae Sedis iudicium exequatur. Hlud insuper generaliter addendum esse dignum duximus, ut quicquid auctoritate praedecessorum nostrorum regum vel imperatorum ipsi Fuldensi coenobio certum est fuisse concessum, sit etiam auctoritate apostolica per huius scripti paginam confirmatum. Nulli ergo omnino hominum liceat, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Primatum ex-
 per caeteros
 Germaniae, Gall.
 Harumque ab-
 bates, et usum
 dalmaticae, ac
 sandaliorum
 continent;

Mitram quoque
 annulumque
 concedit.

Pontificia, re-
 gisque privile-
 gia rata habet.

Solidae con-
 clusiones.

In eo vero in-
 ris-dilectionem ul-
 lam episcopum,
 caeterosq. om-
 nes habere pro-
 hibet:

Vel datum ul-
 lum exigere.

Abbatem per
 monachos eligi
 statuit;

Qui statuit
 temporibus de
 monastica disci-
 plina monachor-
 umque mori-
 bus ad Sedem
 Apostolicam re-
 ferre teneatur.

Eugenii PP. Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptions. Ego Iohannes Tusculanensis episcopus subscripsi.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter tituli S. Calixti subscripsi.

Ego Ubaldus presbyter tit. S. Praxedis subscripsi.

Ego Nicolaus presbyter cardinalis tit. S. Cyriaci subscripsi.

Ego Manfredus presbyter cardin. tit. S. Sabiniae subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tit. S. Anastasiae subscripsi.

Ego Iulius presbyter card. tit. Sancti Marcelli subscripsi.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Bernardus presb. cardinalis tituli S. Clementis ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Octavianus diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Iohannes Paparo diac. cardinalis S. Adriani subsc.

Ego Gregorius diac. cardinalis Sancti Angeli subsc.

Ego Astaldus diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae subsc.

Ego Guido diac. card. S. Mariae in Porticu subsc.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmydin subsc.

Dat. Ferentini per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, id. ianuarii, indictione XIV, incarnationis dominicae anno MCLI, pontificatus vero domni Eugenii III Papae anno VI.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 1151, pontif. anno VI.

XL.

Confirmatio privilegiorum, ab Innocentio PP. II Rotensi monasterio ord. S. Benedicti concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex, eidem bona omnia confirmat. — Decimas laborum a monachis nemini persolvendas; — Sepulturam in eorum ecclesiis cuiquam liberam fore; — Advocati electionem per abbatem; — Abbatis vero per monachos faciendam declarat. — Decretum immunitatis honorum monasterii eiusdem, cum solitis conclusionibus. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptions.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Lotario Rotensis monasterii abbati, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos deest libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et felicitis memoriae PP. Innocentii praedecessoris nostri vigiliis inhaerentes, Rotense monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et B. Benedicti regulam in eodem loco, auctore Domino, institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessionem Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus

Exordium.

Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicae recipiens Pontifex;

Eidem bona omnia confirmat.

(1) Ex Metropol. Salisburg. Hundii, tom. III.

Quorum nonnulla enumerat propriis vocabulis.

haec propriis duximus vocabulis adnotanda: locum, qui dicitur Rota, in quo ipsa abbatia sita est, cum ecclesiis, decimis, terminis, et cæteris pertinentiis suis: in parochia Chemeringen triginta mansos cum parte ecclesiae S. Pancratii, decimis et appendiciis suis, Bensteten, Putingen, Aske, Miuvarn, cum ecclesia eiusdem loci, decimis et appendiciis suis: Volchmaristorff cum vineis et agris vititorum: Erigelteshusen cum ecclesia eiusdem loci, decimis et appendiciis suis: praedium, quod appellatur Rota, adiacens Glane-Alumini cum ecclesia Sancti Georgii, decimis et appendiciis suis, Harde, Brunniantal; mansum apud Trutheringen, Helfendorf, Tuntinhusen, Warte, Veristeten, Wachreine, Durchholz, Walse, Cholental, totum Bileresse cum ecclesia eiusdem loci, decimis, et appendiciis suis: in Luichental Stegen, Wisinchwanch, Criessehowe, Gransowe, Barne, et quicquid illustris memoriae Cono Palatinus comes, Ecclesiae vestrae fundator, a Strichen usque logperch iuste habuerat, pia vobis ab eo devotione concessum, praeter unam mansionem apud Wisinchwanch: apud Halle patellam salis et locum patellae: in monte, qui dicitur Ritino unum mansum: in Bozen curiam et vineas: in Hartperch sex vineas et agros: Choftingen et Ratisponae, curiam iuxta S. Cassianum cum atrio per circuitum et aedificiis. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas praesumat exigere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi excommunicati sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae. Porro loci vestri advocatiam nullus invadere vel usurpare praesumat, nisi quem abbas et fratres secundum Domini et ipsius mona-

sterii utilitatem elegerint. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, aut tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeprenatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii senioris secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva dioecesanorum episcoporum canonica iustitia et reverentia. Ad iudicium vero perceptae huius a Sede Apostolica protectionis bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annualiter persolvets. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Gregorius presb. cardinalis tituli Calixti ss.

Ego Imarus Tusculanensis episcopus subscripsi.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Nicolaus Albanus episcopus ss.

Abbatis vero per monachos faciendam declarat.

Decretum immunitatis bonorum monasterii eiusdem, cum solitis conclusionibus.

Eugenii PP.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Decimas laborum a monachis semini persolvendas;

Sepulturam in eorum Ecclesiis cuiquam liberam fore;

Advocati electionem per abbatem;

Ego Guido diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Bernardus presb. card. tituli S. Clementis ss.

Ego Iordanus presb. tit. S. Susannae ss.

Ego Octavianus presb. card. tituli S. Caeciliae ss.

Ego Cencius diac. card. S. Romanae Ecclesiae ss.

Dat. Ferentin per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, m kal. aprilis, indict. XIV, incarnationis dominicae anno MCLI, pontificatus vero domni Eugenii PP. III anno VII.

Dat. die 30 martii anno Domini 1151, pontif. anno VII.

XLI.

Confirmatio privilegii, a Paschale PP. II Acheruntinae Ecclesiae concessi (1).

Laudatum hic Paschalis privilegium, cui initium: Cum universis etc., dat. anno 1105, pontif. v, lege inter Pontif. huius constitut., num. xx (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio privilegii Paschalis PP. II; — Ecclesiarum ipsi Acheruntinae subiectarum, bonorumque omnium ad eam pertinentium. — Pallii concessio archiepiscopo; — Ad ipsumque adhortatio. — Decretum immunitatis pro eadem Ecclesia; — Additis poenis contra violatores privilegii huius.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Roberto Acheruntino archiepiscopo, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Exordium.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente Domino, constituti, fratres

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. VII. (2) *Corrige*: Laudatum hic Paschalis privilegium, cui initium *Potestatem ligandi*, etc., dat. anno 1106, pontif. VII, lege inter Pontif. huius constitut., num. xxvi (Ex Cocq. *Ad. et Corrig.*).

nostros episcopos, tam vicinos quam longe positos, debemus diligere, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam observare. Eapropter, venerab. fr. in Christo Roberto archiepiscopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praedecessoris nostri fel. mem. Paschalis vestigiis inhaerentes, sanctam Acheruntinam Ecclesiam praesentis decreti auctoritate munimus. Tibi tuisque successoribus confirmamus quaecumque ad ipsam metropolitano iure praeteritis temporibus pertinuisse noscuntur, videlicet Venusium, Gravenam, Tricaricum, Tursum, Potentiam, ut tu tuique legitimi successores potestatem habeatis, canonice ac decretaliter in eis episcopos ordinandi, ac consecrandi: salva in omnibus S. R. E. auctoritate. Ad haec statuentes, decrevimus, ut quaecumque oppida, villae, vel Ecclesiae parochiales iure ab eadem Acheruntina Ecclesia possidentur, quaecumque bona impraesentiarum iuste possidet, sive in futurum iuste atque canonice poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant: iis nimirum exceptis, quae Sedis Apostolicae specialibus privilegiis muniuntur. Pallium praeterea fraternitati tuae, plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex Apostolicae Sedis liberalitate concedimus, quod te intus Ecclesiam tantum ad missarum solemniam subscriptis diebus noveris induendum, idest Nativitatis Domini, Epiphaniae, Hypapantes, tribus solemnitatibus beatae Mariae, Coenae Domini, Sabbato Sancto, Resurrectionis, Ascensionis, Pentecostes, nativitatis Sancti Ioannis Baptistae, festivitatis apostolorum omnium, Michaelis Archangeli, commemoratione omnium Sanctorum, etiam eorum Martyrum vel Confessorum, qui in Acheruntina Ecclesia requiescunt, in consecratione ecclesiarum, episcoporum, presbyterorum, et diaconorum: cuius nimirum pallii volumus te per omnia genium vendicare; huius siquidem indumenti honor, humilitas atque iustitia est. Tota ergo mente fraternitas

Confirmatio privilegii Paschalis PP. II;

Ecclesiarum ipsi Acheruntinae subiectarum, bonorumque omnium ad eam pertinentia;

Pallii concessio archiepiscopo.

Ad ipsumque
adheratio.

na se exhibere festinet in prosperis humilem, et in adversis (si quando eveniunt) cum iustitia erectum: amicum bonis, per-versis contrarium: nullius unquam faciem contra charitatem recipiens, nullius unquam faciem pro veritate loquentis pre-mens: misericordiae operibus, iuxta virtutem substantiae insistens, et tamen in-sistere etiam supra virtutem cupiens: in-firmis compatiens: benevolentibus con-gaudens: aliena damna propria deputans, de alienis gaudiis tamquam de propriis exultans: in corrigendis vitiis pie sae-viens, in fovendis virtutibus auditorum animum demulcens: in ira iudicium sine ira tenens, in tranquillitate autem severitatis iustae censuram non deserens. Haec est, frater charissime, pallii accepti dignitas, quam si sollicite servaveris, quod foris accepisse ostenderit, intus habebis. Decernimus itaque, ut nulli omnino ho-minum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia in-tegra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnino profutura; salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tenta-verit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Datum Ferentini, per manum Martiani

sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, kalend. aprilis, ind. xiv, incarnationis dominicae mclii, pontif. vero domni Eugenii Papae III anno vii.

Dat. die 4 aprilis anno Domini 1151, pontif. anno vii.

XLII.

Privilegium confirmationis bonorum, ad sanctam Imolen. Ecclesiam pertinentium (1).

SUMMARIIUM

Exordium. — Imolensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Eugenius PP.; — Confirmat bona omnia ad eandem pertinentia; — Horum nonnulla hic enumerat; — Ea perpetua frui immunitate decernit. — Solitae clausulae. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerab. fratri Rodulpho episcopo Imolen., eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente Domino, constituti, ex inuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et loca eorum gubernationi commissa pia protectione munire. Ea propter, venerabilis in Christo frater Rodulpho, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et Imolensem Ecclesiam, cui Deo auctore praeesse dignosceris, sub B. Petri et nostra tutela suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis:

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de Imolen. Ecclesia.

Decretum im-munitatis pro eadem Ecclesia.

Additis poe-sis contra violato-res privilegii huius.

Exordium.

Imolensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostol. recipit Eugenius PP.

Confirmat bona omnia ad eandem pertinentia.

Horum non-
nulla hic enu-
merat:

abbatias S. Mariae in Regula, S. Donati, S. Mariae in Diaconia, S. Apostoli in castro Imolae, S. Petri in Sala, et S. Iohannis in Senno, xenodochium S. Vitalis in ipsa civitate, plebem Sancti Laurentii, et in ea tibi et canonicis tuis medietatem omnium beneficiorum de tota parochia ipsius, provenientium in decimis, primitiis, oblationibus, et testamentis, in castro Imolae plebem S. Mariae cum cap. S. Theodori et caeteris capellis ad eandem plebem pertinentibus, plebem Sancti Gemiani cum capellis suis, plebem S. Sabini cum capellis suis, plebem S. Andree, et capellam S. Pauli in castro Albori, hospitale S. Iacobi in Silero, plebem Sanctae Mariae in Gyso cum suis capellis, capellam Saxilionis, decimationem novalium in silva de Pacto infra fines tui episcopatus, plebes Sanctae Mariae in Tussiniano, Sanctae Mariae in Tyberiaco, Sancti Martini in Colina, S. Angeli in Campiano cum capellis ad easdem plebes pertinentibus, plebem Sancti Stephani in Barbiano cum capella de castro Cunii, et caeteris capellis suis, plebes Sanctae Mariae in Centum Licinia, Sancti Patritii et Sancti Apollinaris cum capellis ad eas pertinentibus, ecclesiam Sancti Anastasii in Noredano, plebes S. Prosp. et S. Mariae in Salustra, cum capellis earum, totum territorium et curtem S. Cassiani, castrum et curtem Taurariae, castrum et curtem Aquaevivae, castrum et massam Boloniani, massam Prata, massam Campum, castrum et curtem caput Silicium, et portum cum padulibus, aquarum decursibus, et piscariis suis, portum Petredulo, Bacharetam Runci, Libbam Fenariam, villam Zacharam, castrum novum Fabriaci cum sedecim mansis, castrum Bagnaria cum tota curte et omnibus appendiciis suis, massam Adeso, massam Sugaranam, massam Medecanam, massam Aurretam, fundum Peculini, castrum Imolae, massam Plasignani, massam Valeriani, massam Cornaravi, castrum Galisternae, castrum Toranelli,

curtem S. Martini in Sasso, fundum Sabiliani, fundum Nunculium, quae dicitur Casula, curtem Vallis Salvae, castrum et curtem Montis Alti, massam Sancti Ambrosii, castrum Ronchum cum tota curte, curtem Macerata, et castrum Rochae, villam Sorbedulum, castrum et curtem Corbariam, castrum et curtem fontis Ulicis, castrum et curtem Tausinianum, castrum Casale, curtem Publicum, castrum et curtem Linarii, castrum et curtem Padioli, montem S. Andree cum appendiciis suis, castrum Duciae cum appendiciis, castrum et curtem Lavatoriam, massam Libanii, massam Arsizi, massam Galizani in curte Vitriani, fundum qui dicitur Capraria, et quatuor alios fundos, et in ipsa civitate teloneum, et publicas functiones. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam etc., salva nimirum Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum etc. aliena fiat. Cunctis autem etc. praemia aeternae pacis inveniunt. Amen.

EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

Ea perpetua
frui immunitate
decernit.

Solidae clau-
sulae

Eugenii PP.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss. et S. R. Ecol.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus ss. cardinalium
subscriptions.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae Praxedis ss.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabiniae ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Rollandus presb. card. tit. Sancti Marci ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sancti Stephani in Coelio monte ss.

Ego Otto diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli ss.

Ego Iohannes diac. card. Sanctae Mariae Novae ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ioannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Cencius diac. card. S. Mariae in Aequiro.

Datum Ferentini per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, xv kal. iunii, inc. dom. anno mcli, pontificatus vero dom. Eugenii III Papae anno vii.

Dat. die 18 maii anno Domini 1151, pontif. anno vii.

XLIII.

Confirmatio transactionis iuitae inter magistrum Hospitalis Hierosolymitani, et comitem Forcalquerii super castro de Manuasca (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatur transactio. — Series facti exponitur; transactionis tenor hic inscribitur. — Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Raimundo venerabilis Hierosolymitani Hospitalis magistro, eiusque fratribus in servitio pauperum militantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut nostri administratione officii admodum negotia salubri fine distinguere etc. Quocirca, dilecti in Domino filii, paci et tranquillitati vestrae imposterum debita charitate providere volentes, transactionem, quae inter vos et nobilem virum Guillelmum Forcalquerii comitem, per venerabilem fratrem nostrum G. Ebrundensem archiepiscopum Apostolicae Sedis legatum super castrum Manuascae et eius pertinentiis facta est, et per scripti sui paginam confirmata etc. Auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus, et ratam atque inconcussam perpetuis temporibus manere decernimus. Cuius distinctionis tenorem nos in eadem pagina ita conscriptam perlegimus: conquerebantur siquidem comes, et fratres, et avia sua, de hospitalariis; quia iniuste deti-

nebant quoddam suum castrum, quod dicitur Manuasca, cum omnibus pertinentiis suis. Hospitalarii vero allegebant, se iuste et ex testamento Guigonis comitis illud possidere, qui multo plura comiti reliquerat, ut haec donatio de iure posset valere. Assistentibus itaque nobis multis prudentibus et religiosis viris, cum allegationes eorum sufficienter in praesentiam nostram fuissent expositae, et diligenter examinatae, talem inter eos transactionem utriusque partis consensu dictavimus, ut hospitalarii iure perpetuo haberent et quiete possiderent quicquid ibi habebant praelie, antequam Guigo comes hanc donationem eis fecisset, caetera vero, videlicet castrum, cum aliis possessionibus ad illud pertinentibus, et castrum, quod dicitur Totas Auras cum territorio suo, aequaliter se dividerent, et medietatem hospitalarii pleno iure haberent et libere possiderent, et aliam medietatem haberet et possideret comes eodem modo: ita quod nec comes cum fratribus et avia quidquam penitus ab hospitalariis ibi haberent: nec hospitalarii a comite vel eius fratribus. Praeterea in transactione expresse fuit comprehensum, ut non liceret comiti nec alicui de parte eius, nec hospitalariis nec alicui de parte eorum, in castro, quod dicitur Manuasca, turrem vel aliquam munitionem ad instar turris aedificare. Si vero comes et fratres eius et soror decederent sine legitimis liberis, pars illorum, quae ex transactione ita eis obvenerat, hospitalariis libera, et pleno iure cederet. Unde in signum et in argumentum huius rei comes et fratres eius singulis annis censualem libram incensi in festivitate Pentecostes hospitalariis solverent. Ad haec si Tolosensis comes litem moveret hospitalariis super praedictis possessionibus, comes et fratres eius omnibus modis et causis, et in guerra, si opus esset, fideliter eos defenderent. Quod si de iure aliquid ab eis inde evinceretur, tantundem de proprio comes et fratres sui eis restituerent. Ad perpetuam vero

Series facti exponitur; transactionis tenor hic inscribitur.

Exordium.

Confirmatur transactio.

(1) Ex Cod. Diplomat. Ordinis Hierosolym.

Addito ad transactionis firmitatem iuramento, et clausula poenali pro utraque parte.

huius transactionis firmitatem comes et comitissa iuraverunt, quod neque per se neque per interpositam personam partem hospitaliaris auferrent. Quod si forte ausu temerario degenerantes id efficerent, in poenam huius facinoris totam portionem suam libere et absolute donaverunt, et concesserunt hospitaliaris; hospitalarii vero iuraverunt eidem comiti et fratribus eius sub eiusdem poenae conditione. Praeterea in eodem iuramento expressum fuit, quod si quilibet alius alterutri illorum suam portionem auferret, sibi invicem omnibus modis fideles coadiutores in perpetuum existerent: excepto quod hospitalarii, quia contra propositum eorum est, guerram inde non facerent. Maxima vero pars baronum comitis iuravit, quod neque comes, neque aliquis de hominibus eius defraudaret hospitalarios sua portione. Quod si forte in contrarium cederet, infra octo dies, ex quo denunciatum esset, vel ipsi scirent, venirent Sistaricum in captiōnem hospitaliariorum, et inde non exirent sine voluntate eorum. Insuper etiam totus fere populus praedictorum castrorum iuravit, quod neque etc. hospitalariis etc. defraudarent portionibus. Quod si hoc fieri contigisset, omnibus modis, etiam armata manu, ad defendendam, vel ad recuperandam portionem suam, contra fundatores defraudatis opem et consilium in perpetuum ferrent. Nulli ergo omnino hominum fas sit, huius nostrae confirmationis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet molestiis perturbare. Si quis autem attentare praesumat, secundo tertiove communitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat; atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat.

Datum Albae kal. novemb. anno MCLI.
Dat. die 1 novembris anno Domini 1151,
pontif. anno VII.

XLIV.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Valciodorensis supra Mosam fluvium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eisdem bona omnia confirmat. — Abbatem a monach. nullius interventu personae eligi statuit. — Solitae conclusiones. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Theoderico abbati monasterii Beatae Mariae in Walsciodoro supra fluvium Mosa siti, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiae convenit, religiosos fratres sincera in Domino caritate diligere, et eorum loca pio apostolicae fidei patrocinio defendere. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis supplicationibus clementer annuimus, et ad exemplar praedecessoris nostri felicis memoriae Benedicti Papae VII praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrique successoribus, et illibata permaneant. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam praeveriderit eligendum. Praeterea villam, quae vocatur

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Eisdem bona omnia confirmat.

Abbatem a monach. nullius interventu personae eligi statuit.

Clausulae.

(1) Ex tom. I, col. 819, Collectionis Veter. Script. et Monument., per Martene et Durand.

Asteria, cum omnibus appendiciis suis vobis nihilominus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva dioecesani episcopi canonica iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax D. N. Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Eugenii PP.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subscripsi.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Imarus Tusculanensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presb. cardinalis tituli Calixti subscripsi.

Ego Ubalduus presb. cardinalis tituli S. Praxedis subscripsi.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli S. Sabinae subsc.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli subsc.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli subsc.

Ego Ioannes diaconus card. S. Mariae Novae subsc.

Ego G. diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu subsc.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Chosimedin subsc.

Ego Ioannes diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi.

Data Signiae per manum Bosonis sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, n. idus ianuarii, ind. xv, incarnationis dominicae anno MCLII, pontificatus vero domni Eugenii Papae III anno vii.

Dat. die 12 ianuarii anno Domini 1152, pontif. anno vii.

XLV.

Confirmatio honorum omnium et libertatum monasterii Rorensis clericorum regularium S. Augustini Ratisbonen. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia confirmat, ipsaque Henrici Ratisbon. episc. concessionem. — Ordo clericorum ibi perpetuo manere decernit. — Clausulae. — Eugenii PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Eberhardo praeposito Rorensis Ecclesiae, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postulacionibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub heati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Praedia quoque, vineas, domos, areas, et alia quae Henricus

Bona omnia confirmat, ipsaque Henrici Ratisbon. episc. concessionem.

(1) Ex Metropol. Salisburg. Hundii, tom. II

Ordo canonicorum ibi perpetuo manere decernat.

Ratisbonensis episcopus Ecclesiae vestrae intuitu devotionis iuste concessit, vobis et per vos ipsi Ecclesiae nihilominus confirmamus. Statuimus, praeterea, ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini regulam in eodem loco noscitur constitutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. In parochialibus vero ecclesiis, quas tenetis, presbyteros eligatis, et episcopo praesentetis, quibus si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo rationem reddant, vobis vero pro temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva dioecessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum praefatam saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Eugenii PP. EGO EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Eecl. cardinalium subscriptiones. Gregorius presb. cardinalis tit. S. Calixti subsc.

Ego Iulius presb. card. tituli Sancti Marcelli ss.

Octavianus presb. cardinalis tit. S. Caeciliae subsc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Bosonis sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, id. febr., indict. xv, incarn. domin. anno MCLII, pontificatus vero domni Eugenii III Papae anno vii.

Dat. die 13 februarii anno Domini 1152, pontif. anno vii.

XLVI.

Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae super caeteras Ecclesias Hispaniarum (1).

SUMMARIUM

Potestas ligandi atque solvendi beato Petro et successoribus principaliter tradita. — Praedecessorum more archiepiscopo Toletano super omnia Hispaniarum regna primatum, nec non pallii usum confirmat Pontifex. — Eidem bona, iura et iurisdictiones confirmat. — De metropolitibus a Saracenis occupatis. — Clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Joanni Toletano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Potestatem ligandi atque solvendi in caelo et in terra beato Petro, eiusque successoribus, auctore Domino, principaliter traditam, illis Ecclesiae verbis agnoscit, quibus Petrum est idem Dominus allocutus: Quaecumque ligaveris super terram, erunt ligata et in caelis; et quaecumque solveris super terram, erunt soluta et in caelis (2). Ipsi quoque et propriae firmitatis, et alienae fidei confirmatio ab eodem Deo paratur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (3). Oportet ergo nos, qui licet indigni, beati Petri residemus in loco, prout divina nobis clementia scire et posse donaverit, prava corrigere, recta firmare, et in omni Ecclesia sic ad aeterni arbitrium Iudicis disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem. Tuis itaque dilecte in Christo fr. Ioannes

Potestas ligandi atque solvendi beato Petro, et successoribus principaliter tradita

(1) Ex Concil., tom. xii, col. 1619. (2) Matth. xvi, 19. (n. r.) (3) Luc. xxii, 32. (n. r.)

Prædecessorum move archiepiscopo Toletano super omnia Hispaniarum regna primatum, nec non pallii usum confirmat;

archiep., iustis postulationibus gratum impertimur assensus, et prædecessorum nostrorum Honorii, Lucii, Romanorum Pontificum fel. mem., vestigiis inhaerentes, per praesentis privilegii paginam Sedis Apostolicae auctoritate statuimus, ut per universa Hispaniarum regna primatus obtineas dignitatem. Pallio itaque a Sede Apostol. tuae charitati concesso in missarum celebrationibus uti debetis tantum in praecipuis festivitibus: tribus videlicet diebus in Natali Domini, in Epiphania, Hypapanton, Coena Domini, Sabato Sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste, in solemnitatibus Beatae Mariae, Sancti quoque Michaelis, et Sancti Ioannis Baptistae, in omnibus natalitiis apostolorum, et eorum martyrum, quorum pignora in vestra ecclesia requiescunt, Sancti quoque Martini, et Idelphonsi confessorum, et omnium commemoratione Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum et clericorum, in anno consecrationis tuae die, et in natali etiam Sanctorum Isidori et Leandri. Primatem te universi praesules Hispaniarum respicient, et ad te, si quid inter eos quaestione dignum exortum fuerit, referent: salva tamen in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Sane Toletanam Ecclesiam praesentis privilegii stabilitate munimus, Complutensem ei parochiam cum terminis suis, nec non omnes Ecclesias, quas iure proprio antiquitus possedisse cognoscitur, confirmantes; episcopales praeterea sedes, Oxomam, Legoviam (1), Saguntum, Palentiam, eidem Toletanae Ecclesiae, tamquam metropoli subditas esse decernimus. Reliquas vero, quae antiquis temporibus ei subiacebant, cum Dominus omnipotenti christianorum restituerit potestati, suae dignatione misericordiae, ad caput proprium referendas decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum dioeceses civitatum, quae Sarcenicis invadentibus, metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestrae subii-

cinus ditioni, ut quoad sine propriis esterint metropolitanis, tibi ut proprio debeant subiacere. Si quae autem metropoles in statum fuerint proprium restituta, sua quaeque dioecesis metropolitana restituantur, ut sub proprii regimine pastoris super divini collatione benefici glorietur. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iura sua servantibus sit pax D. N. I. C., quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manus Bosonis S. R. E. scriptoris, id. februarii, indict. 1, incarnationis dominicae MCLII, pontificatus vero domni Eugeni Papae anno VII.

Dat. die 13 februarii anno Domini 1152,
pontif. anno VII.

XLVII.

Sequitur ad Hispaniarum episcopos in idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Iuxta praedecessorum privilegia Toletano archiep. primatum confirmat Pontifex. — Archiepiscopis et episcopis Hispaniarum, ut eundem tamquam primatem recognoscant, mandat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus episcopis et archiepiscopis, per Hispaniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicae Sedis clementia singulis Ecclesiis et ecclesiasticis personis suam

(1) Ex Concil. tom XII, col. 1619.

Eidem bona iura et iurisdictiones confirmat.

(1) Lege *Srgoviam*. (n. T.)

De metropolitano a Sarcenicis occupatis

Clonatus.

Exordium.

Iuxta praedecessorum privilegia Toletano archiep. primatum confirmat Pontifex.

Archiepiscopus et episcop. Hispaniarum, ut eundem tamquam primatum recognoscant, mandat.

servare dignitatem et iustitiam consuevit. Unde nos, quorum praecipue interest Ecclesiarum omnium curam gerere, venientem ad nos venerabilem fratrem nostrum Hlelsonsum (1) Toletanum archiepiscopum benigne recepimus; et inspectis praedecessorum nostrorum privilegiis, primatus dignitatem per universa Hispaniarum regna iuxta eorundem privilegiorum tenorem ei confirmavimus. Ipsum itaque cum gratia Sedis Apostolicae, et literarum nostrarum prosecutione ad sedem propriam remittentes, universitati vestrae praecipiendo mandamus, quatenus eidem tamquam primati vestro absque ulla contradictione canonicam obedientiam et debitam reverentiam exhibere curetis. Dignum namque est, ut qui multis laetatur praesae subditis, nullatenus suis erubescat subsesse praelatis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, idibus februarii.

Dat. die 13 februarii.

XLVIII.

Privilegium confirmationis bonorum, spectantium ad Ecclesiam Tarvisinam, quae sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Tarvisinam sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex. — Bona omnia eidem confirmat. — Horum bonorum nonnulla enumerat. — Decretum sancit, ne quis Ecclesiae huic, vel eius bonis molestiam ullam inferat. — Poena privationis dignitatis, si qua fruatur, qui huic constitutioni non obtemperaverit, atque etiam excommunicationis. — Eugenii PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Bonifacio Tarvisino episcopo, suisque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Iustis fratrum nostrorum desideris consentire, ac rationabilibus eorum petitionibus

(1) Iohannem. (2) Edidit Coletus in Ital. Sac. Ughell., tom. v, col. 521.

nibus aures accomodare nos convenit, qui, licet indigni, iustitiae cultores atque praecoones in excelsa apostolorum principum Petri et Pauli specula residere, Domino disponente, conspiciunt. Eapropter, dilecte in Christo frater Bonifaci episcope, iustis postulationibus tuis clementer annuimus, et Ecclesiam B. Petri Tarvisinam, cui Deo auctore praees, sub ipsius apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio commonimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesiae impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec duximus propriis exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Mariae de Asilo cum castro, curte et omnibus pertinentiis suis, monasterium S. Mariae de Mulianae cum omnibus pertinentiis suis, consecrationem monasterii Sancti Petri de Campreto, plebem Sanctae Mariae de monte Belluna cum castro et pertinentiis suis, plebem S. Martini de Cornuta cum arce et curte et pertinentiis suis, plebem S. Zenonis de Ruvico cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Ciliano cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Balpago cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Cusignana cum pertinentiis suis, plebem S. Manritti de Stablucio cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Pauliano cum pertinentiis suis, plebem S. Romani de Nigrisia cum castro, portu, curte et pertinentiis suis, plebem S. Mauri de Noenta cum pertinentiis suis, plebem S. Petri de Piro cum pertinentiis suis, plebem S. Blasii de Caurillis cum pertinentiis suis, plebem S. Nicolai de Valio cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Lanzanigo cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Casale cum pertinentiis suis, curtem de Quarto cum pertinentiis suis, plebem S. Cassiani de

Ecclesiam Tarvisinam sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex.

Bona omnia eidem confirmat.

Horum bonorum nonnulla enumerat.

Pavliano cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Deso cum pertinentiis suis, plebem S. Martini de Tessaria cum pertinentiis suis, plebem S. Gervasii de Carpeneto cum pertinentiis suis, plebem S. Laurentii de Mestre cum castro, portu et curte et pertinentiis suis, plebem S. Theonisti de Burbiliago cum castro, portu, curte et pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Zuliano cum pertinentiis suis, plebem de Zumbiliana, cum pertinentiis suis, plebem de Midranis cum pertinentiis suis, plebem de Campo S. Petri cum pertinentiis suis, plebem de Rustica cum castro et villa et pertinentiis suis, plebem de Aurelia cum villa et suis pertinentiis, castrum de Siliiano cum villa et pertinentiis suis, plebem de Martiliago cum pertinentiis suis, plebem de Zero cum pertinentiis suis, plebem de Tribus Basilicis cum castro et villa et pertinentiis suis, castrum S. Ambrosii cum ecclesia et pertinentiis suis, castrum de Scorzadis cum villa et pertinentiis suis, plebem de Quinto cum castro et villa et pertinentiis suis, castrum de Septimo cum pertinentiis suis, plebem de Postoima cum pertinentiis suis, plebem S. Ioannis de Istruna cum castro et villa et pertinentiis suis, plebem de Albareto cum pertinentiis suis, plebem de Silva-Rotunda cum castro et pertinentiis suis, castrum de Resana cum villa et foresto et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Plebe Nova cum pertinentiis suis, plebem S. Martini de Lavoro cum pertinentiis suis, plebem de Godigo cum pertinentiis suis, castrum de Rosio cum plebe et pertinentiis suis, plebem S. Thomae de Costis cum pertinentiis suis, plebem S. Zenonis cum medietate castri et pertinentiis suis, arcem de Sunozio cum villa et omnibus pertinentiis suis, plebem de Fonte cum pertinentiis suis, plebem S. Mariae de Cavasino cum pertinentiis suis, plebem de Petra Rubea cum pertinentiis suis, teloneum quoque Ci-

vitatis et ripam, nec non et portum Tarvis, cum omni legitima districtione aquarum ab eo loco, ubi flumen Sileris oritur, usque ad Aquas Salsas. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia pacis aeternae invenient. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Gregorius presb. cardinalis tituli Calixti ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Praxedis ss.

Ego Manfredus presb. card. tituli S. Sabinae ss.

Ego Aribertus presb. card. tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Octavianus presb. cardin. tituli S. Caeciliae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sancti Stephani in Coelio Monte ss.

Ego Otto diac. cardin. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Decretum sancti, ne quis Ecclesiae huius, vel eius bonis molestiam ullam inferat.

Poenam privationis dignitatis, si qua fruetur, qui hanc constitutioni non obtemperaverit, atque etiam excommunicationis.

Eugenii PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Rodulphus diae. card. Sanctae Luciae in Septa Solis ss.

Ego Guido diae. cardin. Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Ioannes diae. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Datum Signiae per manum Bosonis S. Romanae Ecclesiae scriptoris, v non. iulii, indictione xv, incarnationis dom. anno MCLII, pontificatus vero domni Eugenii III Papae anno viii.

Dat. die 11 maii anno Domini 1152,
pontif. anno viii.

XLIX.

Invalditio sententiae ab episcopo Regimensi latae in controversia inter monasterium Ss. Salvatoris et Iuliae super dependentia quatuor villarum ad hoc monasterium pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Controversia episcopo Regimensi delegata; — Eiusdem sententia; quod incolae harum villarum in eadem Ecclesia sacra percipiant: — Abbatissa autem sacerdotem in ea eligat, qui curam animarum ab episc. Cremonensi accipiat: — Ad ipsam vero abbatissam temporalis spectet administratio. — Huiusmodi controversia ad Eugenium PP. devoluta per appellationem; — Eugenius sententiam invalidat, quia contrariam exemptionibus monasterio, per praedecessores Pontifices concessis, agnoscit; — Confirmatisque antiquis privilegiis, ordinem per incolae villarum servandum statuit: — Abbatissam, ecclesias ad eius monasterium spectantes caeteraque omnia exempta omnimodo ab episcopi Cremonen. subiectione declarans. — Confirmatio sententiae huius sub solitis clausulis.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectae in Christo Filiae Richildae abbatissae monasterii Sanctae Iuliae, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ad hoc in Sede iustitiae, disponente Domino, aliis praesidemus, ut singulis

(1) Ex archiv. monasterii huius edidit Margarinus, Bullar. Cassinen., par. II, num. CLXXV.

Ecclesiis et personis ecclesiasticis sua iura servantes, si qua inter ipsas fuerit orta dissensio, sine debito terminemus. Controversiam igitur, quae inter te et venerabilem fratrem nostrum Obertum Cremonensem episcopum super ecclesia de Cicognaria versabatur, ad petitionem eiusdem episcopi, venerabili fratri nostro A. Regino episcopo commisimus terminandam. Qui utraque parte in sua praesentia constituta, et allegationibus ac rationibus hinc inde diligenter auditis et cognitis, multorum sapientum consilio requisito, talem super eadem controversia sententiam promulgavit: ut videlicet homines de quatuor villis, scilicet Casali, villa Ravenensium, Gurgo et Scurulo, qui antiquitus consueverunt venire ad ecclesiam de Cicognaria, sicut ex prolatione testium utriusque partis percepimus, de caetero veniant, et spiritualia ab ea accipiant. De ecclesia vero de Cicognaria ita dicimus, quatenus abbatissa sacerdotem eligat, et ibi ponat; ita tamen, quod episcopo repraesentet, et ab eo curam animarum accipiat. Quartam vero partem decimarum, sicut hactenus ecclesia de Cicognaria tenuit, ita de caetero teneat. Chrisma, Oleum sanctum a plebe Casalis maioris recipiat; ad capitulum, et lectorinas cat. publicos poenitentiales illuc ad poenitentiam recipiendam deducat; temporalem administrationem abbatissae ad iudicamus; ecclesiam vero, quae ad laesionem veteris ecclesiae, contra auctoritatem noviter constructam cognoscimus; ad evitandum etiam futurum scandalum, eam removendam esse censemus. Sententiam domini Ariberti de ecclesiis de Calvatone atque Alfiano minime mutamus. A qua sententia praedictus frater noster O. Cremonens. episcopus ad nostram audientiam appellavit. Utraque igitur parte in nostra praesentia constituta, et allegationibus ac rationibus viva voce nobis coram propositis, et actis, allegationes et attestaciones utriusque partis continentibus, nobis a memorato fratre nostro Re-

Controversia episcopo Regimensi delegata;

Eiusdem sententia; quod incolae harum villarum in eadem Ecclesia sacra percipiant;

Abbatissa autem sacerdotem in ea eligat, qui curam animarum ab episc. Cremonensi accipiat;

Ad ipsam vero abbatissam temporalis spectet administratio.

Huiusmodi controversia ad Eugenium PP. devoluta per appellationem;

gino episcopo sub suo sigillo transmissis, diligenter inspectis, et saepius a nobis relectis; cognoscimus sententiam ipsam in maxima sui parte contra privilegia Sedis Apostolicae, monasterio Sanctae Iuliae indulta, fuisse prolatam. In privilegio namque Pauli PP. ita inter caetera scriptum legimus: « Igitur, quia postulat a nobis, quatenus venerabile monasterium Domini Salvatoris nostri Iesu Christi, situm infra civitatem Brixiam, quod noviter fundare visa est Ansa excellentissima regina, privilegii Sedis Apostolicae infulis decoretur, concordantibus nobis reverendissimis episcopis nostris, ex communi assensu statuere decrevimus, ut praefatum monasterium Domini Salvatoris, cunctaque monasteria cum universis haereticis ad se pertinentibus, quae a piissimae Ansa iure constructa esse noscuntur, Apostolicae Sedis privilegii, cui Deo auctore deservimus, infulis decoretur ». Et infra: « De cetero insuper monasterii uniuscuiusque abbatissae consecratione sanciri communiter decrevimus, ut sibi liceat a quocumque, et de quacumque civitate voluerit, episcopo consecrari; cuiusmodi vero ordinis Ecclesiae eiusdem abbatissae rogatu, similiter a quocumque, et de quacumque civitate voluerit, episcopo expetantur, vel consecrentur. Quibus etiam licentiam concordi institutione concessimus, Chrisma tempore Baptismatis, et Oleum, ad exercenda divina mysteria, seu cuiuscumque specialis negotii subsidium a quocumque episcopo, cum exigit, apostolica largitione percipere ». Et in privilegio PP. Innocentii serie sic invenimus: « Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes abbatissae, vel monacharum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, seu quicquid ad sacrum ministerium pertinet, a quibuscumque malueritis catholicis, suscipiatis episcopis. Quod igitur in praedicta sententia contra Sedis Apostolicae privilegia continetur, ad normam rectitudinis

revocare volentes, sicut superius diximus, privilegiis diligenter inspectis, et allegationibus utriusque partis saepe ac plene auditis et cognitis, et attestationibus crebro perfectis, communicato fratrum nostrorum consilio, indicavimus, ut in Ecclesia de Cicognaria iuxta privilegiorum tenorem per te presbyter eligatur, et ibidem ponatur; Chrisma quoque, Oleum sanctum, et caetera spiritualia, idem presbyter, tam in se, quam in sibi subditis, a quocumque voluerit episcopo catholico, et gratiam Apostolicae Sedis habente, suscipiat. Plebi vero de Casali-Maiore, in nullo subiacet: omnes homines de quatuor villis, Casali videlicet, villa Ravenensium, Gurgo, et villa de Scuroliis, excepto Banno, et Lombardello, et familia Camparelli, Lupuli, atque Alberti Ferrari, ad praedictam ecclesiam de Cicognaria tam vivi quam etiam mortui pro participandis cunctis spiritualibus vadant. De villa autem de Barcell. Stephanus de Aggere, Modelena, et Osberti, et Doctori, et Barbalongi, et quatuor casae de Barcell. et Petrus Albertus, et cognata sua, in eadem ecclesia de Cicognaria sepehiantur. Pro caeteris eiusdem villae homines ad ecclesiam de Fossa Capraria percipiendis ibunt. Ecclesia de Cicognaria decimarum quartam partem, sicut hactenus tennit, semper possideat. Edificium etiam sub Ecclesiae nomine, contra sacros canones et novi operis denunciationem, infra parochiam de Cicognaria in evidentem Ecclesiae damnum constructum, destruendum penitus iudicavimus. Si vero necessitas hominum villae de Barcell. exegerit, intra eandem villam et fossam Caprariam, extra parochiam de Cicognaria, Cremonensem episcopum ecclesiam aedificare permittimus. Ne igitur parochiarum fiat confusio, praesenti decreto Apostolicae Sedis auctoritate statuimus, ut quicumque de supradictis parochiis de una ad aliam domicilium suum transtulerit, ab illa Ecclesia omnia divina percipiat, ad cuius parochiam domicilium

Abbatiscum, ecclesiam ad eius monasterium spectantes, caeteraque omnia exempti omnimodo ab episcopi Cremonae subiectione declarantur.

Eugenius sententiam invalidat, quia contrarium exemptionibus monasterii, per praedecessores Pontifices concessis, agnoscit

Confirmatisque antiquis privilegiis, ordinem

Confirmatio
sententiae huius
sub solitis
clausulis.

transtulisse constiterit. Nulli ergo omnino hominum liceat, huius nostrae diffinitionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet molestiis perturbare. Si quis igitur in futurum adversus ista praesumpserit, secundo tertiove commonitus, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat.

Dat. Signiae v idus iunii, indictione xv.

Dat. die 9 iunii, anno Domini 1152,

pont. anno vii.

L.

Confirmatio constitutionum (quae Charta Caritatis appellantur) ab ordine Cisterciensi monachorum S. Benedicti pro suo bono regimine editarum.

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio statutorum ordinis Cisterciens., inter quae continetur: — Quod abbatia non erigatur absque episcopi confirmatione; — Regula S. Benedicti in omnibus monasteriis uniformiter observetur, et etiam cantus, et alia ordinis instituta; — Nullumque contrarium privilegium postuletur; — Capitulum generale Cistercii singulis annis celebretur, et in eo conveniant abbates hic non excepti; — Abbatum culpa vel controversia in capitulo diffiniatur; — Abbas non eligatur de alio ordine; — Omnia alia statuta ordinis, et signanter contenta in Charta Caritatis, confirmantur. — Immunitas locorum ad ordinem pertinentium; — Concessio nonnullorum privilegiorum; — Sanctio poenalis in contravenientes; — Benedictio pro observatoribus. — Papae et card. subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gothonio Cisterciens., ac caeteris fratribus ac monachis, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam et Cisterciens. Ordinis statuta professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Sacrosancta Romana Ecclesia sic in beato Petro apostolorum principe a Do-

mino promissionem obtinuit, quod universalis Ecclesiae fundamentum existeret, et praeceptum accepit, ut christianae fidei professores in fide, religione, omnique sanctimonia confirmaret. Itaque universarum Ecclesiarum profectibus sollicitam se semper exhibuit, ad de instituendo, conservando et provehendo in omnibus Ecclesiis cultu sacrae religionis, fuit omni tempore studiosa; ut et ab ea sicut a fonte, ad universos Ecclesiae filios sit religio derivata; et quod ab aliis, qui spiritus primitias acceperant, religiose ac salubriter institutum est, per eandem immutabilem acceperit firmitatem. Inde est, dilecti in Domino filii, quod sacrae religionis vestrae opinione, tamquam odore agri pleni, cui benedixit Dominus, provocati, religiosis postulationibus vestris benignum impertimur assensum, et regulares institutiones vestras auctoritate apostolica confirmamus: in quibus sub certis capitalis, quae inferius annexa sunt, de crevimus exprimenda. Statuistis eundem inter vos, ne in alicuius antistitis dioecesi ordinis vestri abbatia fundatur, donec ipse antistes, decretum, quod inter ecclesias ordinis vestri ad custodiam disciplinae firmatum est, ratum se habere promittat: et ut in omnibus monasteriis de ordine vestro, sicut in Cisterciens. Ecclesia, B. Benedicti regula perpetuis temporibus observetur: ut in lectionem ipsius nullus ordinis vestri professor, praeter simplicem et communem intelligentiam, quemlibet alium sensum inducat; sed uniformiter, et sicut quaeque diffinita noscuntur, intelligatur ab omnibus, et inviolabiliter observetur. Easdemque penitus observantias, eundem cantum, et eosdem libros, qui ad officium ecclesiasticum pertinent, per universas ecclesias vestri ordinis teneatis. Nec aliqua omnino ecclesia vel persona ordinis vestri adversus communia ipsius ordinis instituta privilegium a quolibet postulare audeat, vel obtentum quomodolibet retinere. Ordinum est etiam inter vos, ut omnes abbates

Confirmatio
statutorum or-
dinis Cisterciens.
is, inter quo
continetur:

Quod abbatia
non erigatur
absque episcopi
confirmatione;

Regula S. Be-
nedicti in om-
nibus monaste-
riis uniformiter
observetur, et
etiam cantus, et
alia ordinis in-
stituta;

Nullumque
contrarium pri-
vilegium postu-
letur;

Capitulum generale Cisterciensis singulis annis celebratur, et in eo conveniunt abbates licet non excepti;

de ordine vestro singulis annis ad generale capitulum Cisterciense, omni postposita occasione, conveniant, illis solis exceptis, quos a labore vite infirmitas corporis retardaverit; qui tamen idoneum nuncium delegare debebunt, per quem necessitas remotionis illorum valeat capitulo nunciari; et illis item exceptis, qui in remotioribus partibus habitantes, sine grandi et evidenti difficultate se non quiverint capitulo praesentare. Qui nimirum eo termino venient, qui eis in ipso fuerit capitulo constitutus. Praeterea si aliqua controversia inter quoslibet abbates de ordine vestro emergerit, vel de aliquo illorum tam gravis culpa fuerit prolata, ut suspensionem aut depositionem etiam mereatur quicquid inde a capitulo fuerit canonice definitum, sine retractione aliqua observetur. Personam autem de aliquo ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in pastorem, prout nec vestri ordinis aliquam monasterii alii statutis ordinari posse abbatem. Haec nimirum, dilectissimi filii, de multis institutionibus ordinis vestri excerptimus, et propriis curavimus capitulis designare. Quia vero singula, quae ad religionis profectum, et animarum salutem regulariter ordinastis, praesenti abbreviationi nequiverunt annecti, nos cum his, quae praescripta sunt, omnia, quae continentur in Charta vestra, quae appellatur Caritatis, et quaecumque inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, auctoritate apostolica roboramus; et vobis, vestrisque successoribus, et omnibus, qui ordinem vestrum professi fuerint, inviolabiliter perpetuis temporibus decernimus observanda. De caetero, quia propositum firmiter habetis, habitationis vestrae loca extra conversationem saecularium eligendi, gratias vestras, sicut et atria ecclesiarum, a pravorum incursum ac violentiam liberare et quietas fore statuimus; et ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare aut rapinam exercere praesumat, in virtute Sancti Spiritus inhibemus.

Abbatum culpa vel controversia in capitulo diffiniantur;

Abbas non eligatur de alio ordine;

Omnialia statuta ordinis, et signanter contenta in Charta Caritatis, continentur.

Immunitas locorum ad ordinem pertinentium;

Sanctientes etiam, ut propter communia interdicta terrarum nulla Ecclesiarum vestrarum a divinis compellatur officijs abstinere. Sed liceat omnibus de ordine vestro, excommunicatis et interdictis ecclietis, clausis januis, summissa voce fratribus suis divina celebrare solemnia. Interdictimus item, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri debeat ad saecularia iudicia provocare; sed si quisquam sibi adversus eos aliquid crediderit de iure competere, sub ecclesiastici iudicis examine experiendi habeat facultatem. Decernimus ergo, ut nulli aliquando liceat, his quae in hac pagina ex auctoritate apostolorum principis a nobis confirmata et constituta sunt, ausu temerario contraire, ac nostrae huius sanctionis vigorem aliqua praesumptione infringere. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, et culpam suam satisfactione congrua contempserit emendare, divino animadversionis iudicio se noverit subiacere. Cunctis autem ista servantibus sit gratia et pax a Deo ac Domino nostro Iesu Christo, quatenus, et hic fructum pie devotionis, et actionis bonae percipiant, et apud supremum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

Ego Imarus Tusculanus episc. ss.

Ego Ugo Ostien. episc. subsc.

Ego Ubaldus presbyter card. tit. Sanctae Praxedis subsc.

Ego Aribertus presb. cardinalis tituli Sanctae Anastasiae subsc.

Ego Rolandus presbyter cardinalis tit. Sancti Marci subsc.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Caelio monte subsc.

Ego Ioannes diaconus card. Ss. Iohannis et Pauli subsc.

Ego Henricus presb. cardinalis tit. Ss. Nerei et Achillei subsc.

Ego lo. presb. card. tituli S. Equitii subsc.

Concessio nonnullorum privilegiorum;

Sanctio poenalis in contravenientes;

Benedictio pro observatoribus;

Papae

et card. subscriptiones.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu subscripsi.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi subsc.

Ego Ildebrandus S. R. E. diaconus cardinalis subsc.

Ego Gerardus S. R. E. diaconus cardinalis subsc.

Ego Otto diaconus cardinalis S. R. E. subscripsi.

Ego Bernardus S. R. E. diaconus cardinalis subscripsi.

Datum Signiae, per manum Bosonis S. R. E. scriptoris, kalend. augusti, indictione xv, incarnationis dominicae anno mclii, pontificatus D. Eugenii Papae III anno viii.

Dat. die 1 augusti, anno Domini 1152, pont. anno viii.

Subsequitur Charta Caritatis, superius confirmata.

SUMMARIUM

Exactio nulla abbatibus imponatur per abbatem Cistercii. — Si illi ab observantia regulae declinant, per eundem ad eam reducantur. — Regula S. Benedicti ab omnibus observetur. — Iidem cantus, mores et instituta ubique teneantur. — Nullum privilegium contrarium postuletur. — Abbas Cistercii visitet omnia ordinis monasteria. — Personas corrigat; sed de bonis nihil adimat absque consensu fratrum et abbatis locorum; — Visitetque singulis annis. — Monasterium Cistercii visitetur a quatuor primis abbatibus. — Abbates venientes ad monasterium Cistercii, quid debeant agere. — Abbates alibi convenientes, quid inter se debeant servare. — Si coenobium de novo construxerit, quid faciendum. — Capitulum Cisterciense quotannis celebretur. — In eo de salute animarum, observantiaque reg. etc. tractandum. — Ac de abbatum vitiosorum correctione; — Omniumque culpa corrigendae. — Monasteriorum paupertati subveniendum — Electio abbatis

cuiusque monasterii quomodo agenda. — Electio abbatis Cistercii quo pacto peragenda. — Persona abbatis non eligatur de alio ordine, nec alteri ordini detur. — Quando abbas sit ad sui instantiam ab onere abbatiae relaxandus. — Veluti praevaricator ordinis removendus et deponendus. — Si depositus, vel eius monachi sint rebelles, coercantur. — Abbas Cistercii quomodo sit corrigendus, et quid agendum sit, si ipse et monachi Cistercii recalci-traverint.

Quia unius veri Regis et Domini et Magistri nos omnes servos, licet inutilis esse cognoscimus, ideo abbatibus et confratribus nostris monachis, quos per diversa loca Dei pietas per nos miserimos hominum sub regulari disciplina ordinaverit, nullam terrenae commoditatis seu rerum temporalium exactionem imponimus. Prodesse enim illis omnibusque S. E. filiis cupientes, nihil, quod eos gravet, nihil, quod eorum substantiam minuat, erga eos agere disponimus. Ne dum nos abundantes de eorum paupertate esse cupimus, avaritiae malum, quod secundum Apostolum idolorum servitus (a) comprobatur, evitare non possimus. Curam tamen animarum illorum, gratia caritatis retinere volumus, ut si quando a sancto proposito et observantia sanctae regulae declinare, quod absit, tentaverint, per nostram sollicitudinem ad rectitudinem vitae redire possint. Nunc ergo volumus, et illis quoque praecipimus, ut regulam Sancti Benedicti per omnia observent, sicut in novo monasterio observatur. Non alium inducant sensum in lectione sanctae regulae, sed sicut antecessores nostri sancti Patres, monachi videlicet monasterii, intellexerunt et tenuerunt, et nos hodie intelligimus et tenemus, ita et intelligant et teneant. Et quia omnes monachos ipsorum ad nos venientes in claustro nostro recipimus, et ipsi similiter nostros in claustris, ideo oportunitum nobis videtur, et hoc volumus etiam, ut mores et can-

Exactio nulla abbatibus imponatur per abbatem Cistercii.

Si illi ab observantia regulae declinant, per eundem ad eam reducantur.

Regula S. Benedicti ab omnibus observetur.

Iidem cantus, mores et instituta ubique teneantur.

(a) Ephes v, 5. (n. r.)

tum et omnes libros, ad horas diurnas et nocturnas, et ad missam necessarios, secundum formam morum et librorum novi monasterii possideant: quatenus in actibus nostris nulla sit discordia, sed una caritate, una regula, similibusque vivamus moribus. Nec aliqua Ecclesia vel persona ordinis nostri adversus communia ipsius ordinis instituta privilegium a quolibet postulare audeat, vel obtentum quolibet modo retinere. Cum vero abbas novi monasterii ad aliquod horum coenobium visitandi venerit gratia, illius loci abbas ecclesiam novi monasterii suae Ecclesiae matrem recognoscat, et cedat ei in omnibus locis monasterii. Et ipse abbas adveniens locum illius loci abbatis, quandiu ibi manserit, teneat, excepto quod non in hospitio, sed in refectorio cum fratribus propter disciplinam servandam comedet, nisi abbas loci illius defuerit. Similiter et omnes supervenientes nostri ordinis abbates faciant. Quod si plures supervenerint, et abbas loci defuerit, prior illorum in hospitio comedat. Ex hoc excipitur, quod abbas loci illius, et in praesentia maioris abbatis, novitios suos post regularem probationem benedicit. Abbas quoque novi monasterii caveat, ne quidquam praesumat tractare aut ordinare aut contingere de rebus illius loci, ad quem venerit, contra abbatis vel fratrum voluntatem. Si autem praecepta regulae vel ordinis nostri intellexerit in eodem loco praevericari, cum consilio praesentis abbatis caritative studeat fratres corrigere. Si vero abbas loci illius non affuerit, nihilominus quod sinistrum invenerit corrigat. Quemlibet per annum visitet abbas maioris ecclesiae, vel per se vel per aliquos de coabbatibus suis, omnia monasteria, quae ipse fundaverit. Et si fratres amplius visitaverit, inde gaudeant magis. Domum autem Cisterciensem simul per se ipsos visitent quatuor primi abbates, de Firmitate, de Pontiniaco, de Claravalle, ed de Morimundo, die, qua

inter se constituerint, praeter annum capitulum, nisi forte aliquem eorum gravis aegritudo detineat. Cum autem aliquis nostri ordinis abbas ad novum monasterium venerit, reverentia abbati exhibeatur congrua, stallum abbatis illius teneat, in hospitio comedat, si tamen abbas defuerit; si vero praesens fuerit, nihil horum agat, sed in refectorio comedat. Prior autem loci negotia coenobii disponat. Inter abbatias illas, quae se non genuerunt alternas, ista erit lex. Omnis abbas in omnibus locis sui monasterii coabbati suo cedet adveniens, ut impleatur: Honore invicem praeventientes (1). Si duo, aut eo amplius, convenerint, qui prior de advenientibus erit, locum superiorem tenebit. Omnes tamen, praeter abbatem praesentis loci, in refectorio comedent, ut supra duximus: abbates autem ubicumque convenerint, secundum tempus abbatiarum ordinem suum tenebunt, ut cuius ecclesia fuerint antiquior, ille sit prior. Ubicumque vero conserierint, humiliter sibi mutuo. Cum vero aliqua Ecclesiarum nostrarum Dei gratia adeo creverit, ut alind coenobium construere possit, illam distinctionem, quam nos inter nostros confratres tenemus, et ipsi inter se teneant, excepto quod annum inter se capitulum non habebunt; sed omnes abbates de ordine nostro singulis annis ad generale capitulum Cisterciense, omni postposita occasione, conveniant; illis solis exceptis quos corporis infirmitas retinuerit; qui tamen idoneum nuncium delegare debebunt, per quem necessitas remotionis eorum valeat capitulo nunciari; et illis item exceptis, qui in remotioribus partibus habitantes eo termino venient, qui eis fuerit in capitulo constitutus. Quod si quis alia quacumque occasione quandoque remanere a nostro generali capitulo praesumpserit, sequentis anni capitulo pro culpa veniam petat, nec sine gravi animadversione transcat: in quo capitulo de salute suarum animarum

(1) Rom. XII, 10. (A. T.)

Abbatibus venientes ad monasterium Cistercii, quod debent agere.

Abbatibus aliis convenientibus, quid inter se debeant servare.

Si coenobium de novo construxerit, quid faciendum.

Capitulum Cistercium quotannis celebratum.

Nullum privilegium contra-rium postulare.

Abbas Cistercii visitet omnia ordinis monasteria;

Personas corrigat; sed de bonis nihil admittat absque consensu fratrum et abbas locorum

Visitetque singulis annis;

Monasterium Cistercium visitentur a quatuor primis abbatibus.

In eo de salute animarum, observantiaque reg. etc. tractandum;

Ab abbate vitiosorum correctione;

Omniumque culparum correctione.

Monasteriorum pauperum subventionem.

Electio abbatum cuiusque monasterii quomodo agenda.

Electio abbatum Cisterciensium, quomodo agenda.

rum tractent. In observatione sanctae regulae vel ordinis, si quid est emendandum vel corrigendum, ordinent. Bonum pacis et caritatis inter se confirmet. Si quis vero abbas minus in regula studiosus, vel saecularibus nimis intentus, vel in aliquibus vitiosus repertus fuerit, ibi caritative clametur, veniam petat, poenitentiam pro culpa sibi indictam adimpleat; hanc vero clamorationem non nisi abbates faciant. Si forte aliqua controversia inter quoslibet abbates emergerit, vel aliquorum illorum tam gravis culpa propalata fuerit, ut suspensionem, aut etiam depositionem mereatur, quicquid inde a capitulo fuerit diffinitum, sine retractatione observetur. Si vero pro diversitate sententiarum in discordiam causa devenerit, illud inde irrefragabiliter teneatur, quod abbas Cisterciensis, et hi qui sanioris consilii, et magis idonei apparuerint, indicabunt. Hoc observato, ut nemo eorum, ad quos specialiter causa respexerit, diffinitioni debeat interesse. Quod si aliqua Ecclesia pauperiem intolerabilem incurrerit, abbas illius coenobii coram omni capitulo causam nunciare studeat. Tunc singuli abbates maximo caritatis igne incensi, illius Ecclesiae penuriam rebus a Deo sibi collatis, prout abundaverint, sustentare festinent. Si qua domus ordinis nostri abbate proprio fuerit destituta, maior abbas de cuius domo domus illa exivit, omnem curam habeat ordinationis illius, donec in ea abbas alius eligatur; et praefixa die electionis, etiam ex abbatibus, si quos domus illa genuit, advocentur, et consilio ac voluntate patris abbatis, abbates et monachi domus illius abbatem eligant. Domui autem Cisterciensi, quae mater est omnium nostrum, dum proprio caruerit abbate, quatuor primi abbates, scilicet de Firmitate, et de Pontiniaco, de Claravalle, et de Morimundo provideant; et super eos sit cura domus illius, donec abbas in ea electus fuerit et statutus. Ad electionem autem Cisterciensis abbatis, praefixa et

praenominata die ad minus per quindecim dies, convocentur ex abbatibus, qui ex domo de Cistercio exierunt, et ex aliis, quos praedicti abbates et fratres Cistercienses idoneos noverunt, et congregati in nomine Domini, abbates et monachi Cistercienses eligant abbatem. Liceat autem cuique matri Ecclesiae nostri ordinis, non solum in monachis filiarum suarum ecclesiarum, sed de ipsis quoque abbatibus earum, libere sibi, si necesse fuerit, assumere abbatem. Personam vero de alio ordine nulla de Ecclesiis nostris sibi eligat in abbatem, sicut nec nostrum aliquem liceat aliis monasteriis, quae non sunt de ordine nostro, dari. Si quis abbas pro inutilitate, seu pusillanimitate sua, a Patre suo abbate domus illius, unde sua exivit, postulaverit, ut ab onere abbacie suae relaxetur, caveat ille, ne facile et sine rationabili causa, et multum necessaria acquiescat. Sed et si qua tanta fuerit necessitas, nihil per se inde faciat, sed convocatis aliquibus abbatibus aliis nostri ordinis, eorum consilio agat, quod pariter noverint oportere. Si quis vero abbatem, contemptor sanctae regulae, aut ordinis esse praevicator, vel commissorum sibi fratrum vitis consentiens innotuerit, abbas matris Ecclesiae per se ipsum vel priorem suum, aut quomodo opportunus potuerit, de emendatione eum admoveat usque quater. Quod si nec ita correctus fuerit, nec sponte cedere voluerit, congregato aliquanto numero abbatum nostrae congregationis, transgressorem sanctae regulae ab officio suo amoveant; ac deinceps alter, qui dignus sit, consilio et voluntate maioris abbatis a monachis illius Ecclesiae simul et abbatibus, si qui ad eam impertineant, sicut supradictum est, eligatur. Si autem ille, qui deponitur, aut monachi eius (quod Deus avertat) contumaces et rebelles esse voluerint, vel sententiis minime acquiescant, ab ipso abbate matris Ecclesiae, et a caeteris co-abbatibus eius, excommunicationi subdantur, ac deinceps ab ea coereantur,

Persona abbas non eligatur de alio ordine, nec alteri ordinis datur.

Quando abbas sit ad sui instantiam ab onere abbacie relaxandus;

Veluti praevicator ordinis removendus et deponendus.

Si depositus, vel eius monachi sint rebelles, coereantur.

prout fieri potuerit, et cognoverint expedire. Ex hoc sane si quis illorum ad se reversus de morte animae suae resurgere, et ad matrem suam redire voluerit, tanquam filius poenitens recipiatur. Nam sine hac causa, multo semper studio deuitanda, nullus abbas monachum alterius cuiusquam abbatiae ordinis nostri sine eius voluntate inter suos ad habitandum monachos introducat. Eodem etiam modo, si forte (quod absit) abbates nostri ordinis matrem nostram Cisterciensem Ecclesiam in sancto proposito languescere, et ab observatione regulae vel ordinis nostri exorbitare cognoverint, abbatem eiusdem loci per quatuor primos abbates, scilicet de Firmitate, de Pontiniaco, de Claravalle, et de Morimundo, sub caeterorum abbatum nomine, usque quater, ut corrigatur ipse, et alios curet corrigere, admoneant, et caetera quae de aliis dicta sunt abbatibus, si incorrigibiles apparuerint, circa enim studiosè adimplent: excepto quod si sponte cedere noluerint, nec deponere, nec contumaci dicere anathema poterunt, donec autem in generali capitulo, aut si illud forte iam visum fuerit expectari non posse, in conventu, aliis convocatis abbatibus, qui de Cistercio exierunt, et ali- quibus aliorum, virum inutilem ab officio suo deponant; et tam ipsi quam monachi Cistercienses idoneum abbatem eligere studeant. Quod si abbas ille et monachi Cistercienses, contumaciter recalcitrare voluerint, gladio excommunicationis eos ferire minime vetantur. Postea vero, si quis horum praevaricatorum tandem respicere, et animam suam salvare cupiens, ad quamlibet quatuor nostrarum Ecclesiarum, sive ad Firmitatem, sive ad Pontiniacum, sive ad Claravalle, sive ad Morimundum confugerit, sicut domesticus et cohaeres Ecclesiae cum regulari satisfactione recipiatur, quoad usque propriae Ecclesiae, sicut iustum fuerit, reconcilia- tae, quandoque reddatur. Interim autem,

annuum abbatum capitulum, non apud Cistercium, sed ubi a quatuor supra notatis abbatibus provisum fuerit, celebrabitur.

II.

Canonicis basilicae S. Petri in Vaticano conceditur quarta pars oblationum omnium, quae in eadem Ecclesia fiunt (1).

SUMMARIUM

Proceumium, in quo merita Ss. ap. Petri et Pauli summam recitat. — Fauilliam B. Petri peculiari affectu prosequi decet. — Quartam oblationum partem, quae de altari, de arca, omnibusque ministeriis proveniunt, canonicis concedit et confirmat. — Adhortatio pastoralis. — Poena contra inobservantes. — Pax servantibus. — Eugenio PP. et Sabinen. ac Tusculanen. episcoporum subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo presbytero cardinali Sancti Clementis, et Ecclesiae Beati Petri archipresb., atque caeteris eiusdem Ecclesiae canonicis, tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Beatorum Petri et Pauli tam eminentis et tam gloriosa societas, ut et ambo sint doctores gentium, auctores martyrum, principes sacerdotum: et cum inter universos apostolos peculiari quadam prerogativa praecellant, aequalitatis in Coelo meritis disparitatem non sentiunt. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Iesu Christo claves regni Coelorum sunt commissae: Paulus a Deo electus est, ut de multitudine gentium regnum Coelorum impleat sua praedicatione; Petrus petra est, et fundamentum fidei, et ne metnamus, in soliditate nos firma sustentat: Paulus, ne pravo haereticorum dogmate vulneremur, mortalitatis honestate, et invincibili ratione fidei nos armat. Petrus principatum tenens, ex potestate ligat et solvit: Paulus diligens praedicator, ne quid reprehensibile vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhorta-

Proceumium, in quo merita Ss. apost. Petri et Pauli summam recitat.

(1) Ex Baronio ad ann. 1151.

Abbas Cistercii quomodo sit corrigendus, et quid agendum sit, si ipse et monachi Cistercii recalcitraverint.

tionem praemittit. Petrus firmamentum nostrum est, ac domus fortitudinis, et in fide eius plantati et radicati sumus: Paulus vas electionis praedestinatus a Deo, et electos coelestis tubae sonoritate vocavit; et pro nobis sine intermissione orans, ne a fide et veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur ii duo, maxima luminaria Dei Ecclesiam illustrantia, pari et amabili splendore et fraterno amore praefulgeant, aequitatis et iustitiae persuadet ratio, ut nos, qui licet indigni Christi vices in terris agimus, et in eiusdem apostolorum principis cathedra residere conspiciamur, domesticam beati Petri familiam paterno diligamus affectu, et pia eam provisione in suis necessitatibus adiuvemus. Huius itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, quartam partem omnium oblationum, quae de altari, de arca, omnibusque ministeriis proveniunt, canonice concedit et confirmat.

Atque hinc patet, quod

Decernimus ergo, ut nulli omnino homi-

num fas sit, huius nostrae concessionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona id attentare praesumpserit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem hanc nostram constitutionem eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Ego ERGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus subse.

Ego Conradus Sabiunensis episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss. Datum Romae apud S. Petrum per manum Bosonis sanctae Romanae Ecclesiae scriptoris, iv idus aprilis, indict. 1, incarnationis dominicae anno MCLIII, pontificatus vero domini Eugenii III Papae anno ix.

Locus plumbi.

Dat. die 10 aprilis, anno Domini 1153, pontif. anno ix.

LII.

Monasterium Sarlatense (nunc Ecclesia Sarlatensis), a Pipino et Carolo principibus fundatum, sub sancti Petri tutelae recipitur (1).

SUMMARIUM

Monasterium hocce sub tuitione Sedis Apost. recipit Pontifex. — Eidem bona omnia confirmat. — In parochiis monachis con-

(1) Ex tom. II Gall. Christ., inter instrumenta Eccl. Sarlaten., num. II.

Poenae contra inobstantes.

Pax servantibus.

Eugenii PP.

et Sabiunensis ac Tusculanensis episcoporum subscriptiones.

Familiari beati Petri peculiari affectu prosequi deest.

Quartam oblationum partem, quae de altari, de arca, omnibusque ministeriis proveniunt, canonice concedit et confirmat.

Affinitate pastoralis.

cedit ius eligendi presb., qui curam animarum ab episcopo recipiant, ab eodem in spiritualibus, in temporalibus vero ab ipsis monachis dependentes. — Ab eislem quoque monachis abbatem eligi decernit; — Nonnullaque concedit privilegia. — Decretum immunitatis. — Annum census duorum aureorum persolvendus. — Solitae clausulae. — Eugenii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Raynudo abbati Sarlatensis monasterii S. Salvatoris, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

(Deest initium).

Eapropter, dilecte in Domino filii Raymunde abbas, tuis instis postulationibus gratum impertientes assensum, Sarlatense monasterium, cui Deo auctore praesides, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut idem locus, sicut ab eius fundatoribus nobilis memoriae Pipino et Carolo principibus institutus est, quietus et ab omni exactione seu gravamine liber in perpetuum perseveret. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium in praesenti iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata serventur; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet Sanctae Mariae de Mercato cum decimis et appendiciis suis, S. Martini de Campaignaco, Sancti Leontii cum appendiciis earum, S. Mariae de Montgnaco cum capella intra muros ipsius castrii posita, S. Riberii cum appenditiis suis, S. Petri de Corn, S. Mundanae cum curiis de Marciliaco de Calabro, S. Simeonis de Gordonio, S. Petri de Cador, capellam S. Mariae de Carlux, ecclesiam Sancti Amandi de Symeyrols, medietatem reddituum ecclesiae S. Mariae de Pratis, S. Iacobi de Trapa cum ap-

pendiciis suis, curtes de Syourac, ecclesiam S. Mariae de Monenq, S. Mariae de capella cum plurimis ecclesiis et terris in Vicaria de Caves positis, ecclesias S. Hilarii de Doissac, S. Mariae de Sales, ecclesiam S. Sacerdotis de Aurenca cum appenditiis suis in ecclesiis S. Vincentii, S. Aviti, S. Martini de Drot, S. Petri de Anvert, ecclesiam S. Mariae de Valle, Sancti Martini de Calviaco, cum appendiciis earum, ecclesiam Sancti D-siderii, Sancti Saturnini, Sancti Martini de Causac, ecclesiam Sancti Martini de Petrus, Sancti Martini di Lanvilla, Sancti Iohannis de Podio Girolmi cum capella Sanctae Mariae Magdalenae, ecclesias Sancti Martini de Sausignac, Sancti Saturnini de Annae, Sancti Stephani de Borehet, Sancti Aviti de Balares, ecclesiam de Somensac, Sancti Iuliani, Sancti Petri de Roqueta, ecclesiam Sancti Sulpitii de Pico, ecclesiam Sancti Michaelis de Lantes, ecclesiam Sancti Germani de Rastanella cum appendiciis suis, S. Petri de Nessa cum appenditiis suis, medietatem reddituum ecclesiae Sancti Amundi, ecclesiam Sancti Christophori cum appenditiis suis, monasterium Sigiacense cum appenditiis suis, ecclesias Sanctae Mariae de Aurevilla, S. Severini, S. Frontonis, Sancti Petri de monasterio Sanctae Crucis, Sancti Perdulphi, Sanctae Eulaliae, capellam Sanctae Mariae de Monte, Sancti Iohannis de Aget, Sancti Martini de Gardelus, duas partes reddituum eed. Sanctae Mariae de Monsaguel, monasterium quoque de Fita cum ecclesiis Sancti Fidis, Sanctae Mariae de la Esterna, Sancti Mauritii, Sancti Damiani, Sanctae Mariae de Morbel, Sanctae Mariae de Rocella, Sanctae Mariae de Berrat, cum decimis et earum appenditiis et cum medietate reddituum ecclesiae Sancti Petri de Toules, vobis et per vos Sarlatensi coenobio confirmamus: ecclesias Sancti Petri de Caviae, Sancti Martini de Genebredo, Sanctae Mariae de Sergiaco cum pertinentiis earum: in parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis,

Monasterium
hucce sub
iurisdictione
Sedis Apo-
stolicae recipit
Pontifex.

Eidem bona
omnia confir-
mat.

In parochiis monachis con-
cedit ius eli-
gendi presby-
teros qui curam
animarum ab
episcopo reci-
piunt, ab eodem
in spiritualibus,
in temporalibus
vero ab ipsis
monachis de-
pendentes;

Ad eisdem quo-
que monachis
abbatem eligi
decerunt;

Nomnullaque
concedit privi-
legia.

De rebus im-
munitatis.

Annus census
diorum aureo-
rum persolvend-
us.

Soluae clau-
sulae.

presbyteros eligatis, et episcopo praesen-
tatis, quibus, si idonei fuerint, episcopus
animarum curam committat, ut de plebis
quidem cura episcopo respondeat, vobis
vero pro temporalibus ad ipsum mona-
sterium pertinentibus debitam subiectionem
exhibeant. Obcaute te, nunc eiusdem
loci abbate, vel tuorum quolibet
successorum, nullus ibi qualibet subre-
ptionis astutia seu violentia praeponat,
nisi quem fratres communi consensu, vel
fratrum pars consilii sanioris, secundum
Dei timorem, et B. Benedicti regulam
proverint eligendum. Sepulturam quo-
que vestri monasterii, et locorum ad ip-
sum pertinentium, sicut haecenus habui-
stis, secundum antiquam consuetudinem,
liberam et quietam permanere censemus;
nec archiepiscopus vel episcopus aliquis
tam ipsum Sarlatense coenobium quam
Fitense et Issigiacense monasteria, seu
ablati personam interdicerere vel excom-
municare praesumat; nemo inobedientes
monachos contra abbatem manu teneat;
nullus circa ecclesias vicinias solito fundare
praesumat. Decernimus ergo, ut
nulli omnino hominum liceat, praefatum
monasterium temere perturbare, aut eius
possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibusdam vexationibus fa-
tigare; sed omnia integra conserventur,
eorum, pro quorum gubernatione ac sub-
stantatione concessa sunt, usibus omni-
modis profutura. Ad iudicium autem huius
de supradicto Sarlatensi monasterio au-
reum unum, de Fitensi vero alterum, de
Issigiacensi alium, quotannis nobis nostrisque
successoribus persolvatis. Si qua igitur
in futurum ecclesiastica saecularisque per-
sona, hanc nostrae constitutionis paginam
sciens, contra eam temere venire tenta-
verit, secundo tertioque commonita si
non satisfactione congrua emendaverit,
potestatis honorisque sui dignitate careat,
eamque se divino iudicio existere de
perpetrata iniquitate agnoscat et a
sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et

Domini Redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine di-
strictae ultioni subiaceat. Cunctis autem
eidem loco sua iura servantibus sit pax
Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic
fructum bonae actionis percipiant, et apud
districtum Iudicem praemia aeternae pacis
inveniant. Amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae Eugeni PP.
episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis episcopus. et S. R. Ecclesiae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Otto diacordus (1) Sancti Georgii
ad Velum Aureum.

Ego Iacintus diaconus card. Sanctae
Mariae in Cosm.

Ego GG. presb. card. S. Callisti.

Ego Guido presbyter cardinalis Sancti
Chrysogoni.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Ugo Ostiensis episcopus.
Datum Romae apud S. Petrum per
manum Bosonis sanctae Romanae Eccle-
siae scriptoris, v non. maii, indictione 1,
an. incarn. dom. MCLIII, pontificatus vero
domini Eugenii PP. III anno ix.

Dat. die 3 maii, anno Domini 1153,
pontif. anno ix.

LIII.

*Confirmatio bonorum omnium, et iurium
sanctae Astensis Ecclesiae, quorum direc-
tum dominium soli episcopo concedi-
tur (2).*

*Ecclesiae huius canonicis bona pariter om-
nia confirmavit Sergius PP. II, Const.
Cum divina, dat. anno iv pontif.*

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia Pontificum, re-
gumque donationes confirmat Pontifex;
— Aliqua numerat; — Decimationes ipsas
episcopatus ab ep. sine alicuius personae
laicalis interventu administrari statuit; —
Lites, quae subinde oriri poterunt, eccle-
siastico tantum iudicio definiti iubet; —
(1) *Lege diaconus.* (n. r.) (2) *Ex Ughell., Ital.
Sac., tom. iv, ubi de Astensibus episcopis.*

Ecclesiarum vero parochialium curam presbyteris a regularibus eligendis per solum episcopum concedit; — Nisi anouachi speciali fruantur Sedis Apostolicæ privilegio. — Roboratio decreti huius. — Solitæ clausulæ. — Eugenii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Anselmo Astensi episcopo, suisque successoribus, regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

In eminenti Sedis Apostolicæ specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos fraternam charitatem debemus diligere, et Ecclesiis, quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare. Eapropter, venerab. in Christo frater Anselme episcopo, tuis iustis postulacionibus clementer annuimus, et ecclesiam Beatæ Mariæ, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub beati Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impræsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: abbatiam S. Dalmatii de Pedona cum castro, curte et valle Gessii usque ad Fenestras, et plebem eiusdem loci cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, abbatiam Ss. Apostolorum cum omnibus pertinentiis, abbatiam S. Anastasii cum omnibus pertinentiis, abbatiam de Azano cum castello et capellis et omnibus pertinentiis suis, abbatiam S. Christophori, plebem Quadragesimam cum castro, curte et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem Onviliensem cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Montalto cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Mariæ in Graua cum castro, curte et ecclesiis ad se pertin., plebem de Bagasso, plebem de

Duodecimo, plebem de Musanti cum omnibus ecclesiis ad ipsam pertinentibus, plebem S. Iulii de Lavegia cum curte, castello et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Vincentii de Marcelengo, plebem de Predocha, plebem de Canalibus cum omnibus possessionibus et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Novello cum ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Vitia cum ecclesiis, castro, curte, silvis et omnibus pertinentiis suis, plebem de Garena cum xenodochiis et ecclesiis et pertinentiis suis atque boscho, qui dicitur Insula S. Iohannis, plebem Sancti Petri de Publico cum curte et omnibus Ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Munchiano cum ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Lavallesio cum curte et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Bagennis cum castro, curte, silva banale et cunctis ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Petri in Grado cum curte, castro Eareuo, capellis, silvis et omnibus pertinentiis suis, plebem de Carazone cum castro, curte et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Petri de Vico cum curte et capellis et eremitorio S. Ambrosii, quod dicitur Mons Altus, cum ferraria valle Causalta et castro Rivoburente usque ad cacumina Alpium, plebem Prædoleensem cum curte, castro et ecclesiis ad se pertinentibus, plebem de Bagennis superioribus cum curte, castro, capellis, silvis et castro Fortice usque in Bisimalta, et cum ecclesia S. Stephani iuxta fontem Brobii cum pertinentiis suis, plebem Moxinam cum omnibus ecclesiis ad se pertinentibus, plebem S. Albani cum castro, curte, ecclesiis, molendinis et silvis, castrum, quod vocatur Altavilla, cum curte et pertinentiis suis: quicquid habetis in Monte Magno, castrum Contansteris cum pertinentiis suis, Coprile cum Comitile, comitatum, qui dicitur Serralunga, silvan, quæ dicitur Populare, cum castris et villis infra contentis, Cerasolas cum castris et pertinentiis suis, castrum Summar-Rique de Boscho cum suis pertinen-

Bona omnia Pontificum, regumque donationes confirmat Pontifex.

Aliqua numerat;

iis, castrum Summae-Ripae cum suis pertinentiis, Caiarasum cum omnibus suis pertinentiis, castrum, quod dicitur Montaldus, comitatum et receptum Pollensi, comitatum civitatis et totius episcopatus cum publicis functionibus, et quae largitione imperatorum Astensi Ecclesiae rationaliter collata esse noscuntur. Sancimus praeterea, ut omnes decimationes vestri episcopatus, exceptis iis, quae de laboribus suis, quos propriis manibus vel sumptibus excolunt, monachis a Sede Apostolica indultae sunt, secundum sacerorum canonum instituta sine alienius contradictione in vestra dispositione consistant. Quod si feudali consuetudine de decimis lites emergerint, ecclesiastico tantum iudicio terminentur. Liceat quoque vobis, exactiones, quae sub praetextu feudi vel alia occasione in ecclesiis sunt a laicis removere. In parochialibus vero ecclesiis, quas in vestro episcopatu monachi seu regulares canonici tenent, iuxta decretum praedecessoris nostri felix memoriae Papae Urbani presbyteros eligant, et vobis praesentent, quibus, si idonei fuerint, animarum curam vos debetis committere; ut de plebis quidem cura vobis respondeant, eis vero pro rebus temporalibus ad eorum loca pertinentibus dignam subiectionem exhibeant: salvo nimirum Apostolicae Sedis privilegio. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnino profutura: si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non sa-

tisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Eugenii PP

Ego Conradus Sabinensis episcopus subscripsi.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ioannes Tusculanus episc. subsc.

Ego Guido diaconus card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Otto diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Hugo Ostiensis episcopus ss.

Ego GG. presb. card. tit. S. Callisti ss.

Ego Guido presb. cardinalis tituli B. Chrys. ss.

Ego Ubaldus presbyter card. S. Praxedis subsc.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli S. Sabinae ss.

Ego Acibertus presb. card. tit. S. Anastasiae subsc.

Ego..... presb. cardinalis tit. S. Pastoris ss.

Datum Romae apud S. Petrum per manum Rolandi presbyteri cardinalis ac cancellarii, xvii kal. iunii, indict. 1, incarn. Dom. anno MCLIII, D. Eugenii Papae anno IX.

Dat. die 16 maii, anno Domini 1153, pont. anno IX.

Decimationes ius episcopatus ab ep. sine alienius personae laicalis interventu administrari statuit.

Lites, quae subinde orti poterant, ecclesiastico tantum iudicio definiuntur.

Ecclesiarum vero parochiarum presbyteris a regularibus eligendis per solum episcopum concedit, nisi monachi speciali fruatur Sedis Apostolicae privilegio.

Rehoratio decreti huius;

Solidae clausulae.

LV.

Monasterium S. Benedicti de Saxo Laterane Clusinae dioecesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum confirmationis honorum ad hoc monasterium spectantium; — Et exemptionis a quacunque molestia, vi etc. sub solitis clausulis. — Eugenii PP. subscriptio.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Actoni abbati monasterii Sancti Benedicti de Saxo Laterane, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Religiosis desideriis dignum est facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitimus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias Sancti Blasii Belicionis, Sancti Salvatoris Stratensis, Sancti Leonardi, in qua est hospitale de Trahe Donati, ecclesiam Sancti Christofori in Serrasiaca, ecclesiam Sancti Salvatoris Schiffae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione atque

Decretum confirmationis honorum ad hoc monasterium spectantium;

Et exemptionis a quacunque molestia, vi etc.

(1) Ex origin. in abbacia Amiatina edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1, ubi de Clusinis episcopis.

substantatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, haec nostram concessionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendare curaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Subsolitis clausulis.

Ego EUGENIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Eugenii PP. subscriptio.

Datum Romae, apud S. Petrum, per manum Rolandi presb. card. et cancellarii, idib. iunii, indiet. 1, incarn. domin. anno MCLIII, pontificatus vero D. Eugenii III Papae anno ix.

Dat. die 13 iunii, anno Domini 1153, pontif. anno ix.

LV.

Monasterio Beccensi confirmatur possessio ecclesiae Sanctae Trinitatis de Bello-Monte (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Sanctae Trinitatis de Bellomon. monasterio huic adjudicatam confirmat; — Salvis canonicorum superstitum praebendis. — Cum clausulis solitis.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Letardo abbati Beccensi, eiusque successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, ut quos erga sanctam Romanam Ecclesiam (1) Ex Concil., tom. XII, col. 1651.

Exordium.

siam, et nos ipsos, devotiores esse cognoscimus propensius diligamus, et suam eis iustitiam Sedis Apostolicæ munimine confirmemus. Huius rei gratia, dilecti Domino filii, venerabilis fratris nostri Rotrodi Ebroicensis episcopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus gratum impertitur assensum, et possessionem ecclesiae Sanctae Trinitatis de Bellomonte cum omnibus pertinentiis suis, a venerabili fratre nostro N. Rothomagense archiepiscopo canonice vobis adiudicatam, apostolica vobis auctoritate confirmamus, et praesentis scripti munimine roboramus: salvis nimirum praebendis canonicorum superstitum. Si quis autem, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove communitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, atque indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat.

Datum Viterbii, iv idus decembris.

Dat. die 10 decembris.

LVI.

Sequitur in idem argumentum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Transactionis inter abbatem Beccen., et priorem Sanctae Frisdewidae tenor. — Eandem confirmat compositionem, et ab utraque parte observari praecipit.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Letardo abbati, et monachis Beccenensis monasterii salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Quando inter religiosas personas de terrenis rebus controversia nascitur, ita sacerdotali est sollicitudine finienda, ut crescere non possit ex mora contentio. Quod nos intelligentes, controversiam, quae inter vos, et Robertum priorem, et canonicos Sanctae Frisdewidae de Oxenefordia super ecclesia de Bellomonte, et

(1) Ex Concil., tom. xii, col. 1652.

omnibus eius pertinentiis, diu agitata est, hoc modo terminavimus, et hac transactione penitus litem decidimus; praedictus siquidem Robertus et canonici toti prorsus querelae et iuri, quod se in eadem ecclesia de Bellomonte, et pertinentiis suis habere contendebant, vobis in perpetuum renunciarunt, et ea in manu nostra libere refutarunt. Unde a vobis per manum nostram similiter villam, quae dicitur Divotana, cum omni decimo domini eiusdem villae rusticorum de ipso tantum feudo percipiendis, in suum perpetuum dominium recesserunt cum omnibus pertinentiis suis, in pascuis et pratis, bosco et plano, et molendinis; salvo vobis universo iure reliquo parochiali, et tertia garba decimae rusticorum eiusdem villae, quae ad ecclesiam de Hundesfort, in cuius parochia ipsa villa est, proprie spectat; ita videlicet, ut in ipsa villa ecclesiam vel capellam nunquam imposterum canonici construere valeant. Quia igitur nostri officii est, ea, quae pro religiosorum quiete praecipue per nos ipsos statuta sunt, in sua stabilitate firmare, eandem decisionem sive compositionem, Sedis Apostolicae auctoritate firmamus, et ab utraque parte firmiter observari praecipimus.

Datum Parisiis vi kalendas iunii.

Dat. die 27 maii.

LVII.

Bituricensis Ecclesiae primatus in Bituricensi et Burdigalensem provincias confirmatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub Sedis Ap. protectione suscipit Pontifex; — Eidemque confirmat primatum super duas provincias. — Bituricen. archiep. pallii et crucis vexilli usum per dictas provincias concedit. — Bona omnia archiep. praedicto confirmat.

(1) Ex Concil., tom. xii, col. 1617

Ecclesiam Sanctae Trinitatis de Bellomonte monasterio huic adiudicatam confirmat;

Salvis canonicorum superstitium praebendis;

Cum clausulis solitis.

Transactionis inter abbatem Beccenensem, et priorem Sanctae Frisdewidae tenor.

Eandem confirmat compositionem, et ab utraque parte observari praecipit.

— Electionem archiep. ad canonicos pertinere decernit. — Consuetae conclusiones, et clausulae.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, ven. fratri P. Bituricensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam.

Exordium.

Officii nostri nos hortatur auctoritas pro Ecclesiarum statu paternam sollicitudinem quaerere; et earum quieti ac paci, auxiliante Domino, salubriter providere. Iustum namque est, ut dignitatem, Ecclesiae vel personis, Apostolicae Sedis liberalitate concessam, nos quoque auctore Deo firmam et inviolabilem conservemus.

Tuam ergo, frater in Christo carissime Petre archiepiscopo, devotionem circa nos et circa sanctam Romanam Ecclesiam, cuius filius specialis es, et in quas sacros ordines suscepisse dignosceris, attendentes, nobilem Bituricensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesides, sub S. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegii communimus. Praesentis itaque privilegii pagina confirmamus, ut super duas provincias, videlicet super ipsam Bituricensem et super Burdegalensem primum obtineas, sicut hactenus obtinuisse dignosceris. Dioeceses vero illae, quae intra eandem provinciam Bituricensem sitae sunt, in tua tuorumque successorum potestate ac subiectione persistere constituimus, videlicet Claromontensem, Lemovicensem, Rutensem, Albigensem, Cadurensensem et Mimatensem; et ipsarum civitatum episcopi ipsam Bituricensem Ecclesiam matrem et magistram recognoscant, atque tibi tuisque successoribus tamquam proprio metropolitano obedientiam ac reverentiam humiliter exhibeant. Porro tibi tuisque successoribus usum pallii confirmamus; atque ad maiorem reverentiam per supradictas provincias vexillum dominicae crucis ante vos deferri concedimus, sicut etiam antiqua praedecessorum vestrorum consuetudo obtinuit. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et canonice possides, aut in

futuram concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Domino propitio, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Obveniente vero te, nunc eiusdem Ecclesiae archiepiscopo vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem praefatae Ecclesiae canonici secundum Deum et statuta Sedis Apostolicae canonice providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, hanc Ecclesiam vel personam tuam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove admonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iura sua servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Electionem archiep. ad canonicos pertinere decernit.

Consuetae conclusiones, et clausulae.

Ecclesiam hanc sub Sedis Apostol. protectione suscipit Pontifex;

Eodemque collatum primum super duas provincias.

Bituricem. archiep. pallii et crucis vexillum usum per dictas provincias concedit.

Hona omnia archiep. praedicto confirmant.

LVIII.

Canonizatio S. Henrici primi Romanorum imperatoris.

SUMMARIUM

Inssio Pontificis de inquirenda vita Henrici per legatos apostolicos. — Legatorum re-

latio, et aliorum attestatio de meritis ipsius Henrici. — Canonizatio eiusdem Sancti ab ipso Pontifice pronunciat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Egelberto episcopo, et dilectis filiis canonicis Bambergensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Sicut per literas et nuncios vestros vobis mandasse meminimus, venerabiles fratres nostros N. Sanctae Rufinae episcopum, et N. presbyterum cardinalem, pro diversis negotiis ad partes illas de nostro latere delegavimus, eisque viva voce innoximus, ut ad Ecclesiam vestram accederent, atque de vita et miraculis Henrici regis rei veritatem diligenter inquirerent, et literis suis nobis significarent. Nunc autem eorundem fratrum nostrorum, et multorum religiosorum et discretorum attestatioe: de castitate ipsius: de fundatione Bambergensis Ecclesiae, et multarum aliarum: quarumdam quoque episcopatum sedium recuperatione: et multiplici elemosynarum largitione: de conversione regis Stephani, et totius Hungariae, Domino cooperante, per eum facta: de glorioso etiam ipsius obitu pluribusque miraculis post eius obitum ad ipsius corporis praesentiam divinitus ostensis, multa cognovimus; inter quae illud praecipuum et memorabile plurimum attendentes, quod cum diadema sceptrumque imperii suscepisset, non imperialiter, sed spiritualiter vixit. In thoro etiam legitimo positus (quod paucorum fuisse legitur) integritatem castimoniae usque in finem vitae conservavit. Quae quidem nos omnia simul perpendentes, atque devotionem vestram, et Ecclesiae Bambergensis, quae S. Romanae Ecclesiae subesse dignoscitur, diligenter considerantes, tametsi huiusmodi petitio, nisi in generalibus conciliis admitti non solet, auctoritate tamen S. R. E., quae omnium conciliorum firmamentum est, petitionibus vestris acquiescimus, atque eiusdem memorabilis viri, cuius exaltationem exquisitis, ex fratrum nostrorum archiepisco-

porum, episcoporum, qui praesentes aderant, communicato consilio, memoriam inter sanctos de caetero fieri censemus, et anniversarium diem solemniter celebrari constituimus. Vestra itaque interest, sic in sanctae Romanae Ecclesiae obedientia et fidelitate persistere, et dignae devotionis obsequiis respondere, ut ampliori beati Petri et nostra gratia digni inveniamini.

Datum Transtyberim 11 idus martii.

Datum die 14 martii (1).

ANASTASIUS IV

PAPA CLXVIII

Anno aerae Christi comm. MCLIII.

Conradus, patria Romanus, de regione Suburrae, ex patre Benedicto, Sabinensis episcopus, electus est Romanus Pontifex, et Anastasius IV appellatus, die 19 iulii 1155. Sedit in pontificatu ann. 1, mens. iv, dies xxiv, imperantibus in Oriente Manuele Comneno, in Occidente Fridericus Enobarbo, imperatoribus; obiit siquidem die 11 mensis decembris anno sequenti, et sepultus est in Lateranensi Ecclesia in porphyretico sepulchro. Vacavit Sedes diem unum.

I.

Confirmatio praerogativarum omnium a Summis Romanis Pontificibus canonicis Pisanis concessarum, ac praecipue donationum eiusdem ab Eugenio PP. III factarum (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Secundum Rom. Pontificum privilegia Ecclesiam B. Mariae Pisis sub

(1) Henricus I imperator, secundus Germaniae rex, obiit anno 1024, et ab Eugenio Papa III inter sanctos relatus anno 1152, quo data est bulla canonizationis. (n. τ.) (2) Ex Ughelli, Ital. Sac., tom. III, ubi de archiepp. Pisanis.

Inssio Pontificis de inquirenda vita Henrici per legatos apostolicos.

Legatorum relatione, et aliorum attestatio de meritis ipsius Henrici.

Canonizatio eiusdem Sancti ab ipso Pontifice pronunciat.

protectione Sedis Ap. recipit Pontifex. — Bona omnia eidem confirmat; — Quorum partem enumerat; — Canonicis quoque antiquas consuetudines omnes confirmat; — Ut nullus inibi canonicus ordinetur absque communi caeterorum consensu iubet. — Illarum et caeterorum benedictionem in ea tantum ecclesia fieri praecipit. — Bona defunctorum canonicorum in utilitatem fratrum cedere; pro sepultura vero quartam partem huic Ecclesiae solvi; aliaque id genus iubet. — Villani archiep. donationem, et PP. Eugenii super id confirmationem ratas habet. — Decretum immunitatis — Cum solitis clausulis. — Anastasii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Leoni archipresbytero, caeterisque Pisanae Ecclesiae B. Mariae canonicis, tam praesentibus quam futuris canonicis intransitibus, in perpetuum.

Exordium. Pia postulatio voluntatis effectum debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter entescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus libenter annuimus, et praedecessorum nostrorum fel. mem. Calixti et Eugenii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, ecclesiam B. Genitricis Dei Mariae, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: statuantes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impaerentiarum ad fraternitatis vestrae sustentationem in iuste ac legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiae illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis; ecclesiam S. Vivianae in Soarza enim omni proprietate canonicae S. Mariae cum adiacentibus, ecclesiam S. Christinae in Chinsica, ecclesiam S. Mar-

tini in Guasolongo, ecclesiam S. Mariae in Mezzana, ecclesiam S. Mariae in Villarda, ecclesiam baptismalem S. Mariae in Arena cum suppositis capellis et decimationibus, ecclesiam de Vaticaria, ecclesiam de Pussignano, ecclesiam de Fasiano, ecclesiam S. Bartholomaei de Zumolo, Roccam de Comitello cum pertinentiis suis; quicquid et habetis in castello Iupellia et eius pertinentiis castellum de Scannello cum pertinentiis suis, et alii castellis cum suis pertinentiis, quemadmodum a recolendae memoriae Beatrice et Mathilda comitissis, Ecclesiae Pisanae collata esse noscuntur; quicquid habetis in curte, quae dicitur Poppiana, et quicquid habetis in curte de Populogna, rubum Pisanae civitatis, centum solidos de Ripa, qui dari propter cererem consueverunt; quicquid habetis in castello et curte Castelli Novi, et Castelli Veteris Camaiano; terram apud Carraiam Gunduli, quam vobis bonae memoriae Caietanus devotionis intuitu contulit, in qua ecclesiam in honorem beati Ioannis Evangelistae assensu vestro aedificavit; terram quam habetis in Petriano cum ecclesia S. Margaritae et eius pertinentiis, censum, qui vobis persolvitur a soutiariis, qui in stagno piscant; in Sardinia monasterium S. Michaelis de Plaiano cum ecclesiis, curtiis et aliis pertinentiis suis: officium ecclesiasticum, et beneficium populi Pisani in portu de Turribus. Praeterea vestram matricem Ecclesiam plenae dilectionis brachiis amplectentes, antiquas eius et rationabiles consuetudines confirmamus, unctiones scilicet infirmorum, et decimas Pis. parochiae, bladeae, et iusionis, pecuniarum vero omnium tres ex integro persolutiones tam de civitate ipsa, quam de villis, burgis et territoriis, quae a maiori ecclesia baptismata suscipiunt; et oblationis vivorum et mortuorum, quae ad maiorem Ecclesiam conferuntur, ut nullius unquam vobis vestrisque successoribus calliditate aut violentia subtrahantur, sed in communem usumfructum in-

Cum iure decimarum, sicut antiquitus consueverit.

Centum insuper solidos de Ripa, propter cererem.

Canonicis quoque antiquas consuetudines omnes confirmat;

Secundum Romanorum Pontificum privilegia ecclesiam B. Mariae Pisis sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bona omnia eidem confirmat;

Quorum partem enumerat;

tegrae stabilesque permanent; idipsum, et de oblationibus missae episcopalis quae praesentibus canonicis celebratur, statuimus, excepto auro vel precio pro auro. Nec in maiori Ecclesia ullus introducatur vel ordinetur canonicus, nisi communi canonicorum, vel maioris partis consensu; ordinatum vero nulli omnino episcopo liceat officio seu beneficio sine canonico privare iudicio. Nullus etiam ecclesias, quae in proprietate canonicae maioris ecclesiae sunt, et earum clericos, praeter communem canonicorum, vel maioris partis voluntates ordinare vel inquietare praesumat. Olivas autem et cercos nulla civitatis et burgorum ecclesia praeter matricem Ecclesiam et praeter monasteria, et in his praeter monachorum et familiarium usum, benedicere praesumat, et praeter ubi antiquissime concessum esse dignoscitur. Baptisma in maiori tamen celebretur ecclesia, sicut antiquitus observatum est, excepto timore mortis. In Sabbato Sancto nullus missam cantare, et campanas sonare praesumat, donec apud maiorem pulsantur ecclesiam. Populares quoque processiones nisi in maiori fiant aecl. Praeterea praesentis privilegii auctoritate saucimus, ut defunctorum canonicorum bona nunc et in futurum a nemine auferantur, sed in utilitatem fratrum communiter viventium quiete et integre dimittantur. Porro, qui ad maiorem soliti sunt aecl. sepeliri, sepulturas solitas non relinquunt. Sed qui ad aliarum ecclesiarum transeunt sepulturas, sive in civitate sive in burgis, iudiciorum suorum partem quartam Ecclesiae matri derelinquant. In omnibus autem ecclesiis, in quibus mortuorum exequiis interessetis, missarum vobis celebrationes cum omnibus suis concedimus. Sane piorum canonicorum electiones, et collationes monasterialium et capellanorum, qui videlicet populo divina officia administrant, episcopi et canonicorum consensu fiant. Praeterea Sedis Apostolicae auctoritate statuimus, ut divisio silvae de Tunulo,

sicut a venerab. fratre nostro Villano Pisano archiepiscopo ex mandato iam d. praedecessoris nostri Papae Eugenii facta, et vobis assignata esse dignoscitur, futuris temporibus rata et inconcussa permaneat; nec quisquam vobis vel successoribus vestris invitis divisionem ipsam unquam praesumat infringere, sive ratione qualibet perturbare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, huius nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secunda animad. communita, si congrua satisfactione se non emendaverit, potestatis suae prioris dignitate careat, et praeterea ream se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, ac in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem in eodem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, ut hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Villani archiepiscopi donationem, et PP. Eugenii super id confirmationem ratas habet.

Decretum immunitatis,

Cum solitis clausulis.

Et nullus nihil canonicus ordinetur absque communi eorum consensu iubet.

Olivarum, et cerorum benedictionem in ea tantum ecclesia fieri praecipit.

Bona defunctorum canonicorum in utilitatem fratrum cedant; pro sepultura vero quartam partem hinc Ecclesiae solva; aliaque id genus iubet.

Ego ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss. Anastasii PP.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscripiones.

Ego Gregorius presb. cardinalis tituli Sancti Calixti ss.

Ego Guido presb. cardinalis tit. Sancti Chrysogoni ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. S. Praxedis subscripsi.

Ego Iordanus presb. card. tituli S. Susannae ss.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Priscæ ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Equitii ss.

Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Iacintus diac. card. tit. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diac. card. tit. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Laterani per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, vi id. septembris, indict. 1, dominicæ incarn. anno MCLIII, pontif. vero Anastasii Papæ IV anno 1.

Dat. die 8 septembris, anno Domini 1153, pontif. anno 1.

II.

Privilegium Beneventanæ Ecclesiæ, eiusque archiepiscopi concessum ab Anastasio PP. IV (1).

Huic Ecclesiæ concessa privilegia vide in Calixto II, Leone IX, Gregorio V, Ioanne XII, XIII et XIV, Agapito II, Marino II, et Vitaliano.

SUMMARIUM

Exordium. — Beneventanam Ecclesiam sub B. Petri tuitione suscipit Pontifex; — Eadem bona omnia, ecclesiasque subiectas confirmat; — Pallii quoque usum iuxta antiquum morem concedit; — Ipsamque Ecclesiam in bonis, iuribus, caeterisque omnibus debita frui tranquillitate decernit. — Statuit poenas contra diplomatis huius violatores. — Anastasii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Beneventano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

In eminenti universalis Ecclesiæ specula, disponente Domino, constituti, ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et Ecclesiæ eorum gubernationi commissas protectione Sedis Apostolicæ com-

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. VIII.

munire. Eapropter, venerab. in Christo frater Petre Beneventane archiepiscope vestris postulationibus benignum imperpetuas assensum, et Beneventanam Ecclesiam, cui auctore Domino præesse dignoseeris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia inpraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

episcopatus videlicet Avellinum, Montem Marranum, Frequentinum, Arianum, Montem de Vico, Bivinum, Asculum, Luceriam, Florentinum, Tortibulum, Montem Corynnum, Vulturnariam, Civitatem, Draconariam, Larinum, Termulam, Gvardiam, Triventum, Boianum, Alifiam, Thelesiam et Sanctam Agatham; intra civitatem Beneventanam ecclesiam S. Petri Peccadosso, ecclesiam S. Theclæ, ecclesiam S. Martini, ecclesiam S. Mariæ Antheoram, ecclesiam S. Petri sitam iuxta ecclesiam S. Petri de Medicibus, ecclesiam S. Mariæ de Ancona, ecel. S. Archelai, ecclesiam S. Ianuarii de Graecis, ecclesiam S. Mauri, ecclesiam S. Paschasii, ecclesiam S. Angeli, quæ est iuxta ecclesiam S. Mariæ Rotundæ; extra vero, ecclesiam Sancti Ioannis de Plano, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Rocca, ecclesiam S. Mariæ de Venticano, ecclesiam Sancti Petri de Cardito, ecclesiam S. Petri in Planisio, ecclesiam Sancti Theodori, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gildone; abbatiam Sanctæ Mariæ in Strata, abbatiam Sanctæ Mariæ de Coratæ, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gradellibus, et quidquid iuris habet in castro Montis Sæculi, et in Valle Caudina. Præterea concedimus tibi pallii usum ex more ad sacra missarum solemnia peragenda, ut

Beneventanæ Ecclesiæ a B. Petri tuitione suscipitur Pontifex.

Eadem bona omnia, ecclesiasque subiectas confirmat.

Quorum nonnulla hic enumerat propriis nominibus cum omnibus pertinentiis, iuribus et iurisdictionibus.

Pallii quoque usum iuxta antiquum morem concedit.

Quo uti possit in Ecclesia statutis diebus.

videlicet eo infrascriptis diebus infra ecclesiam tantummodo utaris: in Natali Domini, Epiphania, Purificatione Sanctae et semper Virginis Mariae, et in Annunciatione eiusdem, Coena Domini, et Paschalibus festiuitatibus, Ascensione Domini, Pentecoste, in festiuitate S. Ioannis Baptistae, in natalitijs apostolorum Petri et Pauli, et Assumptione, et Natiuitate B. semperque Virginis Matris Mariae, in dedicatione tui archiepiscopatus, et in ammersario tuae consecrationis die, in congregationibus episcoporum, ordinationibus clericorum, et consecrationibus ecclesiarum; praeterea in translatione corporis beati Bartholomaei; quod tua fraternitas in secretario debeat induere, et sic ad missarum solemnias proficisci. De-

Ipsamque Ecclesiam in bonis iuribus, caeterisque omnibus debitam tranquillitate decernit.

Statuit poe- nus contra diploma- tismis huius violatores.

cernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerarijs vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae concessionis paginam sciens, contra eam temere venire tentauerit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat existere, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruandis sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inueniant. Amen.

Anastasio PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptioes.

EGO ANASTASIUS cat. Eccl. episc. Ego Ugo Ostien. episc. Ego Guarinus Praenestin. Eccl. episc.

Ego Iacobus card. S. Calixti. Ego . . . . . presb. card. . . . . Ego Ubaldus presb. card. S. Praxedis. Ego Iulius presb. card. tit. S. Marcelli. Ego Octavianus presb. card. S. Caeciliae. Ego Astaldus presb. cardinalis tituli S. Priscae. Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli. Ego Cencius presb. card. Ss. Nerei et Achillei. Ego . . . . . diac. card. S. Georgii. Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin. Ego Ioannes diac. card. Ss. Sergii et Bacchi.

Datum Laterani per manus Rolandi S. R. E. presbyt. card. et cancellarii, x kal. octob., indict. 1, incarnationis dominicae anno MCLIII, pontificatus vero domini Anastasii IV anno 1.

Dat. die 22 septembris, anno Domini 1153, pontif. anno 1.

III.

Privilegium immunitatis, omnimodaque exemptionis monasterii S. Anthimi montis Ilcini, rerumque omnium ad illud pertinentium confirmatio (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Pontifex confirmat iura omnia, ac bona monasterii huius. — Illud liberum ab omni episcopali irisdictione, solumque Rom. Pontifici subiectum declarat; — Exemptumque ab omni saeculari potestate; — Decimas omnes, aliaque onera indulget. — Abbatis electionem ad monachos dumtaxat; consecrationem vero ad Rom. Pontificem spectare decernit. — Altarium quoque consecrationes, sacros ordines, aliaque huiusmodi a quo liberit recipiendi episcopo tribuit facultatem. — Nonnullis (1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. viii.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Quod roborat subexcommunicationis poena.

Observantibus benedictionem et pacem clarificatur.

nedicti, Stephani VII, Sergii, Hadriani et aliorum Romanorum Pontificum sanctionibus noscitur institutum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit, vestrum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substantiatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica secularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et D. Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Dat. Romae apud S. Mariam Rotundam per manus Rolandi S. R. E. presb. eard. et cancell., 11 kal. novemb., incarnationis dom. anno mclm, pontif. vero domini Anastasii Papae IV anno 1.

Dat. die 31 octobris anno Domini 1153, pontif. anno 1.

IV.

Confirmatio bonorum omnium, ad Arelatensem Ecclesiam spectantium, ac transactionis initalae inter Raimundum archiepiscopum et Anfosum comitem Tolosanum (1).

SUMMARIUM

Arelatensis Ecclesia primaeva dignitate illustris; — Bellorum calamitatibus tam in

(1) Ex authographo edidit Sammarth., Gall. Christ., tom. 1, inter Instrumenta Ecclesiae Arelaten., num. XVI.

honore, quam in temporalibus rebus imminuta; — Ab Anastasio PP. sub protectione Sedis Apost. suscipitur. — Bona omnia ubique posita et confirmantur; — Quorum nonnulla enumerantur; — Confirmatur quoque transactio inita inter archiep. et comitem Tolosanum; — Ecclesiae Arelat. solis Pontificis de latere legati subiecta declaratur. — Privilegii huius roboratio sub solitis clausulis. — Anastasii PP. et sex S. R. E. card. subscriptiones.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Raimundo Arelatensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Arelatensem metropolim famosam et insignem quondam fuisse, atque in Galliarum partibus, multis et dignitatis et gloriae titulis claruisse, tam vetusta ipsius civitatis indicia, quam authentica veterum scripturarum testimonia manifestant. Sed quia consistentis in ea populi peccata corrigere divinae dispositioni complacuit, guerris undique irruentibus, tam in dignitate quam in rebus temporalibus ipsa metropolis est plurimum diminuta, cuius contritioni nos, qui, licet indigni, iustitiae cultores atque custodes, in Ecclesia principis apostolorum Petri et Pauli specula, disponente Domino, residemus, benigno affectu compatimur, et eius paci et dignitati salubriter, in quantum cum Deo possumus, providere optamus. Aequum enim ac rationabile est, ut qui beato Petro et eius vicariis devotiores esse noscuntur, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae patrocinio cupiunt confoveri, eisdem pie matris uberibus nutriantur, et in rationabilibus suis petitionibus exaudiantur. Quocirca, dilecte in Christo frater et coepiscopo Raimunde, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praedictam Arelatensem Ecclesiam, ad quam nimirum, sicut ex dictis beati Zozimi Papae et martyris evidenter ostenditur, ex hac sancta Romana et Apostolica Sede Trophimus sanctus antistes, de cuius utique fidei fonte rivulus totae (1)

(1) Forte *totius*. (R. T.)

Arelatensis Ecclesia primaeva dignitate illustris.

Bellorum calamitatibus tam in honore, quam in temporalibus rebus imminuta.

Ab Anastasio PP. sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

Galliae exceperunt, a beato Petro delegatus fuit, sub ipsius apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia imperaentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiae permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis; monasterium Sancti Caesarii cum omnibus pertinentiis suis, quod idem beatus Caesarius Arelatensis antistes in alodio ipsius Ecclesiae fundasse dicitur, et de bonis eius ditasse, ordinationem quoque atque correctionem ipsius loci; ecclesiam Beatae Mariae de Fosso cum decimis et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Beatae Mariae de Castello veteri cum decimis et aliis pertinentiis suis, castrum de Cellone, castrum de Sancto Amantio, castrum de Alvernico et de Avalone, castrum de Mornatio et de Monte-Dragone, redditus de ponte Sancti Genesis, Iudaeos, et ius quod habetis in moneta ipsius civitatis, quicquid habetis in partibus et teloneis Arelatensibus. Praeterea transactionem, quae inter te et Anfosum Tolosanum comitem rationabili providentia facta et in scripto redacta est, si rationabilem esse constiterit, autoritate Sedis Apostolicae roboramus. Insulam etiam, quae Boseus Comitatus vocatur, quam praedictus comes Ecclesiae tuae restituit, tibi tuisque successoribus nihilominus confirmamus. Ad haec per amplioris et specialioris generis praerogativam praesentis decreto statuimus, ut nulli prorsus legato, nisi ei tantum, qui a Romani Pontificis latere fuerit delegatus, Arelatensis provincia sit subiecta. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere.

Bona omnia ubique posita ei confirmantur;

Quorum nonnulla enunciantur;

Confirmatur quoque transactio inita inter archiep. et comitem Tolosanum;

Ecclesiaeque Arelatensis solis Pontificis de latere legati subiecta declaratur.

Privilegii huius roboratio.

aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, etc. Amen.

Ego ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Imarus Tusculanensis episcopus subscripsi.

Ego Ugo Ostien. episc.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Sancti Calixti.

Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Sabinae.

Guido cardinalis tituli Sancti Pastoris.

Iordanus cardinalis Sanctae Susanna.

Datum Laterani per manum Rolandi sanetae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, VII kalendas Ianuarii, indictione II, incarnationis anno MCLIII, pontificatus Anastasii Papae IV anno I.

Dat. die 26 decembris anno Domini 1153, pont. anno 1.

V.

Privilegium confirmationis bonorum omnium, et iurium S. Massiliensis Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Massiliensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apost. recipit. — Confirmat bona omnia ad eandem pertinentia; — Quorum nonnulla enumerat; — Addita prohibitionem aedificandi sine licentia Mass. ep. in eius possess. — Ratam habet concordiam initam inter Petrum episcop. et Gaufridum de Massilia; — Eique indulget ecclesias omnes antecess. episcopis subiectas. — Interdictio ne excommunicati recipiantur. — Solitae clausulae. — Anastasii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

(1) Ex arch. v. Ecclesiae huius edidit Sammarth., Gau. Gerst., tom. 1, inter instrumenta Ecclesiae eiusdem, num. XX

Solitae clausulae.

Anastasi PP

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, venerabili Petro fratri Massiliensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium

In eminenti Apostolicae Sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos quam longe positos, fraternam charitatem debemus diligere, et Ecclesiis quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare. Eapropter, dilecte in Christo frater Petre episcopo, tuis rationabilibus postulationibus clementer annuimus, et praedecessorum nostrorum felicis memoriae Innocentii et Eugenii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, beatae Dei Genetricis Mariae Massiliensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; stantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, tam in ecclesiis, quam in decimis, castellis, villis, et aliis eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium Sancti Salvatoris de la Sachoas, quod infra muros civitatis Massiliae situm est; civitatem Episcopalem cum toto territorio suo, Rocambarbaram cum vallo circumteunte Rocam ipsam, et vallis a muris eandem civitatem circumteuntibus: portum de Porta Gallica, et quidquid habes in portu antequo, qui est inter monasterium et civitatem, terras de Fontecooperato, pedaticum de territorio Alaugii et Nertii; quidquid habes in portu de Banneriis; quidquid habes in Leonino, castrum S. Canati, castrum Nertii, castrum Alaugii, villam Sancti Iuliani, partem quam habes in castro de Pennis, castrum de Maira-

Massiliensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

Confirmat bona omnia ad eandem pertinentia;

Quorum nonnulla enumerat:

uegas, castrum de Melna, castrum de Aurovenes, castrum de Balcet cum territorio et appenditiis suis, castrum Albaniae, et duos roetos pro eo in Natale Domini et in Pascha, quicquid praeterea Pontius de Podionigro pro filio suo Aichardo in supradicto castro Alaugii Ecclesiae tuae concessit, partem tuam de castro Evenae, podium qui castellum Guimberti vocatur. Addentes siquidem auctoritate apostolica prohibemus, ne quis in eodem podio, vel in aliis eiusdem Massiliensis Ecclesiae possessionibus, absque assensu et voluntate Massiliensis episcopi castrum, turrem vel munitionem aliquam edificare praesumat. Porro translationem de causa, de qua inter te ac Gaufridum de Massilia et fratres ipsius controversia versabatur, in praesentia venerabilis fratris Raimundi Arelatensis archiepiscopi et aliorum episcoporum, utraque parte consentiente, facta est, quemadmodum in eorum scripto continetur, et rata futuris temporibus discernimus permanere: ecclesiam Sancti Canati, ecclesiam de Mairanicis, et ecclesias de Melna, cum decimis et pertinentiis earum: ecclesias de Pennis, de Nertio, de Alaugio, Sancti Iuliani, Sanctae Mariae in villa episcopali, Sancti Martini in villa Vicecomitali, cum decimis et earum pertinentiis: Sanctae Mariae de la Sachoas, Sancti Martini de Arogno, S. Laurentii, Sancti Andreae: in territorio Massiliensi ecclesias de Septimo, Sancti Tirsi de Cula, Sancti Mitrii ad castrum Guimberti et de Solobis cum decimis et earum pertinentiis, ecclesias S. Michaelis in territorio Massiliensi, ecclesias Sancti Marcelli cum decimis, ecclesias de Alhauia, Sancti Petri ad Vincula, Sancti Iohannis de Gargerio, Sancti Clari, Sancti Pontii, Sanctae Mariae de Gemenas, S. Mariae de Ros, Sancti Iohannis de Podio: in valle Tritis ecclesiam Sancti Martini de Insol. et cum decimis: in ecclesiis de Auriol tertiam partem decimarum, in

Addita prohibitione aedificandi sine licentia Massiliensis episcopi in eius possessionibus.

Ratam habet concordiam initam inter Petrum episcopum et Gaufridum de Massilia;

Eique indulget ecclesias omnes antecess. episcopis subiectas.

Cum decimis et pertinentiis earum.

Interdictio ne excommunicati recipiantur.

Solitae clausulae.

Anastasio PP.

et S. H. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

ecclesiis Sancti Zachariae VII, sol. et duos medolarios (1) de melle, ecclesias de villariis, et Rochaforti de Chia cum decimis, ecclesiam S. Petri et S. Iohannis de Signa de Castro Veteri cum decimis, ecclesias de Auro-Venes, de Bauceto, de Castelleto, Sancti Victoris in territorio de Madalgas cum decimis, ecclesiam de Laza cum pertinentiis. Interdicimus etiam, ut nullus abbas, nullus monachus, vel quaelibet alia persona, excommunicatus vel interdictus, qui ad Massiliensem Ecclesiam iure parochiali pertinere noscuntur, recipiat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, etc. Amen.

EGO ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Imarus Tusculan. episcopus.
Ego Ostiensis episcopus.
Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum, etc.

Datum Laterani per manum Rolandi S. Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, iii kal. Ianuarii, indictione II, incarnationis dominicae anno MCLIII, pontificatus domini Anastasii anno I.

Dat. die 30 decembris anno Domini 1153.
 pont. anno I.

VI.

Privilegium confirmationis bonorum omnium S. Fesulanae Ecclesiae, ac privilegiorum, eidem a Summis Romanis Pontificibus concessorum (2).

SUMMARHUM

Prooemium. — Fesulanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apost. recipit Pontifex. — Eiusdem bona omnia, iuraque confirmat; -- Horum nonnulla enumerat; — Aliaque ab Innocentio PP. nominatim confirmata. — Privilegia a Paschali PP. concessa. — Solitae clausulae. — Anastasio PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

(1) Idem quod *Medetta*, liquidorum mensurae species. (n. t.) (2) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. III.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, venerabili Rodolpho Fesulano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Prooemium.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, fratres nostros episcopos debita charitate diligere, et Ecclesiis regimini eorum a Deo commissis suam iustitiam conservare. Quocirca, dilecte in Christo frater et episcopo Rodolpho, rationalibus tuis postulationibus elementer annuimus, et praedecessoris nostri san. mem. Papae Eugenii vestigiis inhaerentes, Fesulanam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia in praesenti anno iuste et canonice possidet, aut in futurum largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium Sancti Bartholomaei, quod Fesulis positum est, monasterium Sancti Martini in Maiano, monasterium Sancti Gaudentii in Pede Alpibus, monasterium Sanctae Mariae de Rosano, plebem Sancti Petri de Romana cum decimis et possessionibus ad ius Fesulani episcopatus pertinentibus, plebem Sancti Petri de Cassia, plebem Sancti Iohannis de Capofia, plebem Sancti Leonini in Collina, plebem Sancti Martini de Vado, plebem Sanctae Mariae de Seo, plebem Sanctae Mariae de Spaltina; caeteras vero tam plebes quam Ecclesias, quae Fesulanae Ecclesiae iuris esse noscuntur, civitatem et arcem Fesulanam, castellum montis Lauri cum curte sua, castellum de Cisalo cum curte sua, castellum montis Bonelli cum curte sua, cast. Gregnanellum cum curte sua, quicquid etiam habetis in curte de Acone, et curte de Lancisa, et infra plebem de

Fesulanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Eiusdem bona omnia, iuraque confirmat;

Horum nonnulla enumerat;

Aliaque ab Innocentio PP. nominatim confirmata

Privilegia a Paschali PP. concessa.

Solite clausulae.

Anastasi PP.

et S. R. Ecclesie cardinalium subscriptionibus.

Panzano, et Sanctae Mariae Novolae, et Sancti Insti in Salice, curtem de Agro, ecclesiam Sancti Alexandri cum curte sua iuxta castrum montis Carboli: alia quoque castella, villas, et alias possessiones, sicut in privilegio praedecessoris nostri bonae memoriae Papae Innocentii nominatim vobis confirmata sunt. Ordinationes etiam praedictorum monasteriorum, et baptismalium Ecclesiarum, quae Fesulanae Ecclesiae subdita sunt, nullus absque vestro assensu sibi usurpare praesumat; in capellis autem vestrarum plebium liberam ordinationem et debitam obedientiam absque alicuius contradictione plebani habeant, sicut per privilegium fel. mem. Paschalis Papae eis concessum est: salva proprii episcopi debita reverentia. Partem vero decimarum, oblationum, testamentorum, et caeterorum reddituum ecclesiasticorum per vestrum episcopatum secundum statuta canonum vobis confirmamus, et ut nulla ecclesia in eodem episcopatu construat, et constructa absque vestra licentia cuilibet subiciatur, interdicimus: salva nimirum in omnibus Apostolicae Sedis iustitia et auctoritate. Decernimus ergo, ut nulli omnino, etc. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc. Amen.

Ego ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ugo Ostiensis episcopus ss.

Ego G. G. presb. card. S. Callisti.

Ego Guido presbyter cardinalis Sancti Chrysogoni subsc.

Ego Manfredus presbyter card. Sanctae Sabinae subsc.

Ego Aribertus presbyter card. Sanctae Anastasiae subsc.

Ego Iulius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem subsc.

Ego Astaldus presb. card. tit. Sanctae Priscae subsc.

Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Iohannis et Pauli tit. Pammachii subsc.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti Silvestri et Martini subsc.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Martinus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin subsc.

Ego Ioannes diac. cardinalis Ss. Sergii et Bacchi subsc.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancellarii, ii kal. ian., indict. n, incarnationis dominicae anno MCLIII, pont. D. Anastasii Papae IV anno i.

Dat. die 31 decembris anno Domini 1153, pontif. anno i.

VII.

Decretum, ut monasterium Glanafoliense Sancti Mauri Antisiodoreni. dioecesis Apostolicae Sedi immediate subiectum sit cum bonis suis omnibus, sub obedientia tamen monasterii Cassinensis.

Monasterium hocce, Fossatensibus antea subiectum, Cassinatibus subdit Urbanus II, const. Pater et princeps etc., dat. anno 1097.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eidem bona omnia confirmat; — Nonnullaque enumerat propriis vocabulis; — Sepulturam ibidem liberam fore declarat; — Abbatibus electionem ad monachos spectare; — Qui tamen a Cassinensi abbate debeat confirmari; — Eique obedientiam praestare. — Decretum immunitatis. — Solitae clausulae. — Anastasii PP. signum et subscriptio. — Subscriptiones quoque card. S. R. E.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Guilelmo abbati Glanafoliensis monasterii, eiusque successoribus regulariter substituentibus, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dinoscitur,

(1) Ex originali in archiv. edidit Gattula, Hist. Cassinens., saec. VI.

Exordium.

animo nos deest libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus elementer annuimus et praedecessoris nostri felice memoriae Papae Urbani vestigiis inhaerentes, praefatum monasterium, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet Sancti Martini de Sancto Mauro, ecclesiam Sancti Gervasii et Prothasii in Bateaco cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Molo cum pertinentiis suis, insulam S. Mauri cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae in Dane, ecclesiam Sancti Simplicii super Ligerim, ecclesias Sancti Petri in Vodda, Sancti Petri cum Villa Fabrensi, Sancti Lamberti de Curalo, Sancti Hilarii de Concorzo cum pertinentiis suis, et Sancti Martini de Sorech, terram Aymerici de Averoin. ecclesias Sanctae Iustae de Verce cum pertinentiis suis, et Sanctae Mariae de Doado, villam de Solonge cum pertinentiis suis, villam quae vocatur Gru, cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Veterini de Géna cum molendino et aliis pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Ciriaci in Salmossa cum decimis suis, ecclesiam Sancti Mauri in Lauduna, et ecclesiam Sanctae Mariae Magdalenae de Varenno, villam Sindremont cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini in Bnrno, villam ad Panes cum pertinentiis suis, et villam Lambri cum pertinentiis, insulam Blazon in Normannia, ecclesiam Sanctae Mariae de Cingla, ecclesiam San-

cti Mauri, sitam in Castro Laudun., ecclesiam Sancti Aniani, et villam Sindremont, ecclesiam Sancti Petri in Culturis. Sepulcrum quoque eiusdem loci liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati nullus obsistat: salva iustitia matricis Ecclesiae. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia praepotatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum; electus autem Cassinensi abbati repraesentetur confirmandus, a catholico episcopo, quem ipse per suas literas exoraverit, consecrandus. Qui nimirum, et eius successores obedientiam abbati Cassinensi promittent, et singulis quinquenniis ipsum Cassinense monasterium, tanquam suum caput humilitate debita visitabunt. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a saceratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic

Spulcrum ibidem liberam fore declarat;

Abbatem et electorem ad monachos spectat declarat;

Qui tamen Cassinensi abbate debeat confirmari;

Eique obedientiam praestare.

Decretum innuntiat.

Solae clausulae.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Eidem bonam omnium confirmat;

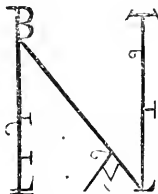
Nonnullaque enumerat propriis vocabulis.

Cum iure decuratum.

fructum bonae actionis perecipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Anastasi PP.
signum et sub-
scriptum.

EGO ANASTASIUS catholicae Ecclesiae
episcopus ss.

Subscriptiones
v. quae cardin-
alium S. R. Ec-
clesiae.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit.
Calixti ss.

Ego Otto diaconus cardin. S. Georgii
ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae
Mariae in Porticu ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Ma-
riae in Cosmedin ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tit. Sancti
Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis
in Hierusalem ss.

Ego Octavianus presb. card. tit. San-
ctae Caeciliae subsc.

Ego Cencius presb. card. tit. S. Lau-
rentii in Lucina subsc.

Ego Enricus presb. card. tit. Ss. Nerei
et Achillei ss.

Ego Iohannes presb. card. tit. Sancto-
rum Silvestri et Martini ss.

Datum Laterani per manum Rolandi
sanctae Romanae Ecclesiae presb. card.
et can., id. ian., indictione II, incarna-
tionis dominicae anno MCLIV, pontificatus
vero domini Anastasii Papae IV anno I.

Dat. die 13 ianuarii anno Domini 1154,
pont. anno 1

VIII.

*Mitrae usus abbati monasterii S. Sixti Pla-
centinae dioecesis in solemnioribus festi-
vitatibus conceditur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Usum mitrae tam in proces-
sionibus, quam in missarum solemnibus
concedit.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilecto
filio Beraldo abbati Sancti Sixti, salutem et
apostolicam benedictionem.

Et charitatis debito provocamur, et Apo-
stolicae Sedis benignitate ac benevolentia
incitatur, honorem fratribus exhibere,
et specialibus S. R. E. filiis specialioris
praerogativae gratiam elargiri, ut homi-
nibus spectabilioribus appareant, et com-
missas sibi Ecclesias apostolicae dilectio-
nis familiaritate suffulti tutius regant;
atque ipsorum subditi maiorem eius re-
verentiam et honorem exhibeant. Sic ita-
que, dilecte in Domino fili Beralde abbas,
de beati Patri et nostrae dilectionis gratia
te disponimus honorare. In praecipuis
ergo Ecclesiae tuae festivitatibus tam in
processione, quam infra sacra missarum
solemnia ex Apostolicae Sedis liberalitate
usum mitrae Ecclesiae tuae concedimus.

Dat. Laterani x kalend. februarii.

Dat. die 23 ianuarii anno Domini 1154,
pont. anno 1.

IX.

*Privilegium confirmationis bonorum om-
nium S. Reatinae Ecclesiae (2).*

SUMMARIUM

Prooemium. — Ecclesiam hanc sub tutela
Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Ei-
dem bona omnia confirmat; — Illorum ma-
iorem partem enumerat; — Et monasteria
quae in ipsis possessionibus sunt. — De-
cretum immunitatis. — Solitae clausulae.
— Anastasii PP. et S. R. E. card. subscrip-
tiones.

(1) Ex Campi, Hist. Placent. (2) Ex Tabulario
Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

Exordium.

Usum mitrae
tam in proces-
sionibus, quam
in missarum so-
lemnibus conce-
dit.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, venerabili fr. Dodoni Reatinae Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuam memoriam.

Proemium.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, Domino disponente, constituti, fratres nostros episcopos fraterna debemus charitate diligere, et Ecclesiae a sibi Deo commissis paterna solitudine providere. Quo circa, ven. in Christo fr. Dodo Ecclesiae Reatin. episcopo, tuis iustis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum, praedictam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata vobis exprimenda vocabulis: plebem Sancti Thomae in Giunulo, plebem Sanctae Susannae, plebem S. Viti, plebem Sanctae Mariae Gisoni, plebem Sanctae Mariae in Testoni, plebem Sancti Rustici, plebem Sanctae Mariae in Vallocrina, plebem Sanctae Mariae in Cornu, plebem Sanctae Mariae in Sigilli, plebem Sanctae Rufinae, plebem Sanctae Mariae in Baccigno, plebem Sanctae Crucis in Burbone, plebem Sancti Petri in Laculo, plebem S. Mariae et Petri in Pantano, plebem Sancti Petri in Dura, plebem Sancti Ioannis in Clarino, plebem Sancti Sixti in Amiterno, plebem Sancti Petri in Popleta, plebem Sancti Victorini, plebem Sancti Petri in Precoro, plebem Sancti Valentini in Collectario, plebem Sancti Marci et Sancti Donati in Teria, plebem Sancti Iuliani in Foce, plebem S. Pauli in Capite Amiterni, plebem Sancti Cosmae in Cagnauro, plebem Sancti Antonii in Cassina, plebem

Sancti Thomae in Villano, plebem Sancti Petri in Cornu, plebem Sancti Eutitii in Maraua, plebem Sancti Stephani in Cluvano, plebem Sancti Laurentii et Sancti Leopardi in Cartoro, plebem Sanctae Mariae in Mareri, et Sancti Pastoris, plebem Sancti Petri in Canapinula, plebem Sancti Elpidii, plebem Sancti Andreae et Sancti Pauli, plebem Sanctae Mariae in Rivogatti, plebem Sancti Andreae in Laceto, plebem Sanctae Luciae in Colle Alto, plebem Sancti Andreae in Capradosso, plebem Sanctae Mariae in Valle, plebem Sanctae Agathae in Plaia, plebem Sancti Iustini in Rocca Simibaldi, plebem Sanctae Anatoliae in Tore, plebem Sancti Angeli in Cervia, plebem Sanctae Victoriae in Tripula, plebem Sancti Felicis in Octavo, plebem Sancti Nicolai et Sanctae Helenae in Lubricino, plebem Sancti Ioannis in Valle Reatina, plebem Sancti Savini in Monte Gurzo, plebem Sanctae Mariae in Casa Roperi, plebem Sancti Laurentii in Quintiliano, plebem Sanctae Mariae in Anglise, plebem Sancti Donati de Turre de Carpasso, plebem Sanctae Mariae della Sala, et in eis plebibus oratoria, quae monasteria dicuntur, videlicet Sancti Petri in Anglise, Sanctae Crucis in Aqua de Solangio; Sancti Iuvenalis in Lacu, Sanctae Mariae in Consonano, Sancti Liberatoris, Sanctae Trinitatis, Sancti Gregorii de Cacalici, Sancti Valentini della Pureia, Sanctae Crucis in Laguano, Sancti Eleuterii in Campo Reatino, Sancti Pastoris in Alatro, Sancti Angelici in Vetica, Sanctae Mariae in Lupicino, Sancti Petri in Mardito, S. Silvestri in Petra Battuta, et S. Silvestri in Perulo, Sancti Severini et Sancti Avitae in Amiterno, Sancti Io. Baptistae de Sancto Victorino, Sancti Leonitii in Classina, Sancti Laur. in Fosso, S. .... in Nura, Sancti Mauri, Sancti Castilioni de Valle de Petra, Sancti Leopardi de Colle Fecati, Sancti Pauli de Cocutha. Item infra urbem vel in suburbio Reatinae civitatis, ecclesiam Sancti

Quibus enumeratis, monasteria quae in ipsis possessionibus existunt, confirmat.

Deinde ecclesias nominat.

Ecclesiam hanc sub tutela Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Eidem bona omnia confirmat;

Horum maiorem partem enumerat suis propriis vocabulis, incipiens a plebibus;

A quibus omnibus episcopalia iura serventur da decernit.

Ioannis et S. Eleuterii, Sancti Ruphi, Sancti Iuvenalis, Sanctae Marinae, Sancti Petri in Porta Romana, S. Salvatoris et S. Nicolai in Acupentu, S. Leopardi, S. Bartholomaei et Euticii, S. Maronis et S. Severi, S. Fortunati, Sancti Petri et Andree in Campo Reatino, Sanctorum Apostolorum et Sancti Donati, S. Sebastiani in Scaie, Sancti Savini in Berrico, Sancti Clementis, Sancti Nicolai in Forfone, Sanctae Mariae in Capite Aquae, Sanctae Mariae in Pugillo, Sancti Flaviani in Novera, Sanctae Mariae in Burbone valle Lumbricola, Sancti Hilarii in Racciolo, S. Mariae in civitate in Amiterno, et S. Raroti: ut ex his omnibus episcopalia vobis iura solvantur. Praeterea castrum collis Vacarii, castrum Venerubae, castrum Montis Guizzi, castrum de Catrico, castrum Casalis Liae, castrum Rocca in Prece, castrum Verani, castrum Butri, castrum montis Sicci cum pertinentiis suis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, eandem..... temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam tuis quam clericorum et pauperum sibus profutura: salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua autem ecclesiastica, saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonarum actionum percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Decretum immunitatis.

Solitae clausulae.

EGO ANASTASIUS catholicae Ecclesiae Anstasii PP. episcopus subscripsi.

Ego G. presbyter cardinalis tit. Ca- et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Guido presbyter cardinalis Sancti Chrysogoni ss.

Ego Ubaldus presbyter card. tit. Sanctae Praxed. ss.

Ego Manfredus presbyter card. tituli Sanctae Sabinae ss.

Ego Astaldus presb. card. tit. Sanctae Priscae subse.

Ego Io. Paparo Sancti Laur. in Dam. presb. card. subse.

Ego Cencius presb. card. tituli Sancti Laur. in Lucina subse.

Datum Later. per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cano., ix kal. febr., iud. ii, incarn. Domini MCLIV, pontificatus vero domni Anastasii Papae IV anno i.

Dat. die 24 ianuarii anno Domini 1154, pont. anno i.

X.

Confirmatio iurium omnium Aprutinae Ecclesiae, cuius fines designantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Assignatio finium Aprutinae Ecclesiae: — Inter quos bona omnia et iura ad eandem pertinentia ei confirmantur. — Decretum ne monachi publica ministeria exerceant absque episcopi licentia; — Item, ut Ecclesia B. Mariae semper sit sedes episcopi Aprutini; — Cui bona omnia hic expressa concedit Pontifex. — Solitae clausulae. — Anastasii PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Guidoni Aprutinae Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis.

Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. This

(1) Ex Tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tum. i.

Exordium

itaque, dilecte in Christo frater episcopo, precibus annuentes, ad perpetuam sanctae Aprutinae Ecclesiae pacem et nobilitatem, praesentis decreti stabilitate sancimus, ut universae parochiae fines, sicut a tuis praedecessoribus usque hodie possessi sunt, ita omnino tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur: qui videlicet fines a capite Vomani per ipsam summitatem montis usque in rivum, qui decurrit inter Asculanum comitatum et Aprutinum, et per Carrusum usque trans fluvium Tronti ad confinium, quod ibi decernitur, usque in mare, et per mare usque in fluvium Vomani esse cernuntur; inter fines quaecumque oppida, quaecumque villae, quaecumque plebes, quaecumque ecclesiae sitae sunt, aut imposterum fuerint, sub tua et tuorum catholicorum successorum episcopali providentia et dispositione permanent; et ex eis omnibus episcopalia vobis iura solvantur tam in clericorum ordinationibus, et ecclesiarum consecrationibus, quam in redditu decimarum et oblationum, sive in correctionibus delinquentium. Sane illam monachorum pravam praesumptionem, quae (partim episcoporum absentia, partim eorum pervicacia) in Aprutinorum finibus inolevit, modo inhibemus, ut nec baptismum ulterius in monasteriis faciant, nec ad infirmorum unctiones de claustris suis progredi audeant, nec ad poenitentiam iniungendam populares personas admittant, nec ab episcopo excommunicatos ad communionem, nec interdictos ad officia sacra suscipiant. Porro ecclesiam B. Mariae matricem semper haberi, sicut hactenus habita est, et illic episcopalem decernimus sedem permanere, et tibi tuisque successoribus confirmamus. Quaecumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma

vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duobus exprimenda vocabulis: abbatiam Sancti Benedicti in Catrola, abbatiam Sanctae Mariae in Cataneto, abbatiam Sancti Iohannis in Pesula, abbatiam S. Iohannis in Scorcione, ecclesiam Sancti Flaviani cum castro portus, et omnibus pertinentiis suis, canonicam S. Silvestri in Salino, plebes Sanctae Mariae in Vico, S. Mariae in Vellete, Sancti Petri in Romano, S. Petri in Abrello, Sancti Victorini in Canali, S. Mariae in Brazzano, S. Salvatoris in Pagliarolo, Sancti Laurentii in Festiniano, Sancti Martini in Iunibero, Sanctae Mariae Predi, Sancti Pauli in Ablata, S. Laurentii in Civitella, monasterium Sancti Sebastiani in Gomano, civitatem Interamnem cum Vinea Cartiuela, suburbium Sancti Flaviani cum Insula, Montonem, Ripam de Tortoreto et Lauro, medietatem Pretuli Lavaroni, Neretum, Turanum, partem Gusberti in Oforiano, terram filiorum Montacelli, Gualterii et Raynerii, Lucum, Collem Vetulum, Rapinum, Mianum, Terrarum filiorum Albertonis, Forcellam, Capraficum, terram Canonis de Guictariis, podium scilicet Cantalupum, medietatem Germaniani, partem Bizini, Civitellam, Coloniam, partem de Gazino et de tota terra Sancti Nicolai. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, tam eius, quam clericorum et pauperum usibus profutura: salva Apostolicae Sedis auctoritate. Si quis igitur imposterum archiepiscopus, episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, vice-comes, iudex, castaldio, aut ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit etc. Amen.

Assignatio finium Aprutinae Ecclesiae:

Inter quos bona omnia et iura ad eandem pertinentia ei confirmantur.

Decretum ne monachi publicè ministeria exercent absque episcopi licentia;

Item ut ecclesia B. Mariae semper sit sedes episcopi Aprutini;

Cur iura omnia hic expressimur credit Pontifex.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Soluae etiam soluae.

Anastasi PP

et S. R. Ecclesie
cardinalium subscri-
ptiones.Ego ANASTASIUS catholice Ecclesie
episcopus.Ego Gregorius presbyter card. tituli
S. Calixti.Ego Manfredus presbyter card. tituli
S. Sabinæ.Ego Aribertus presbyter card. tituli
S. Anastasie.Ego Octavianus presb. cardinalis tituli
S. Cæciliæ.Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Ioan-
nis et Pauli Pamacli.Ego Centius presb. card. tit. S. Lau-
rentii in Lucina.Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii
ad Velum Aureum.Ego Guido diaconus card. tituli S. Mariæ
in Porticu.Ego Ioannes diaconus card. tit. Ss. Sergii
et Bacchi.Dat. Laterani per manum Rolandi S.
R. E. presb. card. et cancellarii, v kal.
decemb. (1), ind. II, incarn. dom. anno
MCLV, pontificatus domni Anastasii Pa-
pæ IV anno I.Dat. die 28 Januarii anno Domini 1154,
pont. anno I.

XI.

*Monasterio Savignensi ordinis Cisterciensis
subiectæ abbatiæ omnes confirmantur*(2).*Simile privilegium monasterio huic concessit
Eugenius decessor anno 1147.*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasticum ordinem in hoc
monasterio servari mandat Pontifex; —
Subiectas ei abbatis confirmat, quas pro-
priis nominibus enumerat; — Quas liberas
ab omni servitute, ad exemplar Eugenii
prædecessoris declarat, cum solitis clau-
sulis. — Anastasii PP. sigillum et subscri-
ptio, cum S. R. E. card. subscriptionibus.(1) Ita in edit. Cocquelmiana: verum si privi-
legium hoc datum est die 28 Januarii, legendum
v kal. Februarii. (R. T.) (2) Ex ms. monasterii
huius edidit Martenc, Veter. Scriptor. et Monu-
ment., tom. I, col. 455.Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilecto
filio Richardo Savignensi abbati, eiusque suc-
cessoribus regulariter promovendis, in per-
petuum.Apostolice Sedis, cui divina gratia
præsidemus, nos auctoritas admonet, be-
neplacentem Deo religionem statuere, et
stabilitam exacta diligentia conservare.Quo circa, dilecte in Domino fili Richarde
abbas, tuis iustis petitionibus clementer
annuimus, et Savignense monasterium,
cui Deo auctore præesse dignosceris, scri-
ptorum nostrorum patrocinii communi-mus: statuentes, ut ordo monasticus se-
cundum ordinem Cisterciensium fratrum
tam in præfato monasterio, quam in his,
quæ sub ipsius potestate et disciplina
consistunt, futuris temporibus inviolabi-liter conservetur: et ut abbatiæ, quæ
ad ius tui monasterii pertinere noscuntur,
in tua tuorumque successorum obedientia
et subiectione permanent; quarum nomi-
na subduximus exprimenda: abbatiæ de
Belbrech et abbatiæ de Briostel cum per-tinentiis earum, abbatiæ de Sarvago, ab-
batiæ de Brollio et abbatiæ de Trappe
cum appendiciis earum, abbatiæ de Sancto
Andrea de Gofert et abbatiæ de Sancto
Clemente de Tyrunhel cum appendiciis
earum, abbatiæ de Falcardi monte cum
appendiciis suis, abbatiæ de Luncuiler
cum pertinentiis suis, abbatiæ de Chal-
ocheio cum pertinentiis suis, abbatiæ de
Busseria cum pertinentiis suis, abbatiæ
de Fonvibus cum pertinentiis suis, abbatiæ
de Veteri-Villa cum pertinentiis suis, ab-
batiæ de Alneto cum pertinentiis suis, ab-
batiæ de Fuanesio, abbatiæ de Holanda,
abbatiæ de Caldera et abbatiæ de Man cum
pertinentiis earum, abbatiæ de Bella-Landa
et abbatiæ de Ioreval cum pertinentiis
earum, abbatiæ de Cumbamara, abbatiæ
de Basinwerch, abbatiæ Sanctæ Mariæ
de Durelina et abbatiæ de Pultuna cum
pertinentiis earum, abbatiæ de Bildwa cum
pertinentiis suis, abbatiæ de Nethi cum
pertinentiis suis, abbatiæ de Buffestrem
cum pertinentiis suis, abbatiæ Quararia

Exordium.

Monasticum
ordinem in hoc
monasterio ser-
vari mandat
Pontifex;Subiectas ei
abbatis confir-
mat, quas pro-
priis nominibus
enumerat:

et abbatia de Dragonis-Fonte cum pertinentiis earum, abbatia de Straforth cum pertinentiis suis, abbatia de Quoquosala cum pertinentiis suis. Has igitur abbatias cum omnibus pertinentiis, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae memoriae Papae Eugenii, tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus. Nulli ergo hominum fas sit, super hac nostra confirmatione vestrum monasterium perturbare, aut aliquam ei exinde contrarietatem inferre; sed omnia in perpetuum ita intemerata servantur, quemadmodum praedicti praedecessoris nostri pagina noscuntur instituta: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si quis sane hanc nostri privilegii paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communitus, nisi satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; conservantes autem eidem loco, quae sua sunt, a remuneratore omnium bonorum Domino, intervenientibus Bb. Petri et Pauli meritis, aeternae vitae praemia consequantur. Amen, amen, amen.

CYSTODI ME DOMINE VT PUPILLAM OCULI
S. PETRVS † S. PAVLVS
ANASTASIUS PAPA IV

Ego ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Otto diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Sancti Callisti ss.

Ego Ugo Ostiensis episcopus ss.

Ego Cencius Portuensis episcopus et Sylvae Candidae ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Ubaldis presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis ss.

Ego Gregorius diaconus cardinalis et Sabincensis electus ss.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi subsc.

Ego Iulius presb. card. tituli Sancti Marcelli subscrispi.

Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Wido presbyter cardinalis tituli Pastoris subscrispi.

Ego Astaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Priscae subsc.

Ego Henricus presbyter card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei subsc.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, xii kalend. maii, indictione ii, incarnationis dominicae anno mcliv, pontificatus vero domni Anastasii Papae IV anno i.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1154,
pont. anno i.

XII.

Confirmatio honorum, donationum et privilegiorum Hospitalis de Misericordia Placentinae civitatis (1).

SUMMARUM

Exordium. — Hospitale sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Eidem bona omnia et donationes confirmat; — Confirmat quoque regulas a fundatore datas, et a Placentinis episcopis confirmatas, ac deum exemptiones ei ab his concessas; — Perpetua quiete et immunitate quacumque molestia frui statuit; — Excommunicationi subdit eos, qui haec statuta violaverint; — Servantibus hospitali aeterna praemia appreat. — Anastasii PP. subscriptio.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Ottone rectori Domus Hospitalis de Misericordia, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnes Ecclesiae filios ex Apostolicae Sedis benignitate ac benevolentia

(1) Ex archiv. Commend. Misericordiae edidit Campi, Hist. Placent., tom. ii.

Exordium.

Quas liberat ab omni servitute, ad exemplar Eugenii praedecessoris declarat.

Ad rubricam in praesentii privilegiorum exponitur, solitas clausulae poenales subduntur.

Anastasii PP. sigillum et subscriptio, cum S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptionibus.

protegere debeamus: eis tamen, qui in obsequio pauperum et peregrinorum omnipotenti Domino humiliter et devote ministrare noscuntur, attentius nos convenit providere: et eorum loca, ne pravorum molestiis perturbentur, defensionis nostrae clypeo communire; ut quemadmodum, Domino disponente, patres vocamur in nomine, ita etiam nihilominus comprobemur in opere. Quocirca, dilecte in Domino filii, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum hospitale, cui Deo auctore praesse dinosceris, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae memoriae Papae Eugenii, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascumque possessiones, et quaecumque bona idem hospitale impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duimus exprimenda vocabulis: locum, in quo ipsum hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis: molendinum, et terras, quas in circuito ipsius loci habetis, et domum, quam habetis ultra Padum in Laudensi episcopatu cum pertinentiis suis. Praeterca laudabilem ordinem, qui in eadem Domo a bonae memoriae Hugone fundatore, et aliis prudentibus et discretis viris institutus esse dinoscitur, et a bonae memoriae Arduino Placentino episcopo confirmatus, tibi et successoribus tuis, et eidem Domini, auctoritate Sedis Apostolicae roboramus, et firmum et inconcussum manere decernimus. Illud etiam, quod praefatus episcopus praedicto hospitali concessit, videlicet, ut a sacerdotibus inibi et in ecclesia Sancti Egidii, quae sub eodem hospi-

tali consistit, commorantibus, nullus de Placentina Ecclesia fidelitatem ullatenus exigit, pariter confirmamus. Novellum quoque, quae propriis manibus aut sumptibus fratres tui de caetero excoluerint, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas praesumat exigere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum hospitale temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vestris, et pauperum Christi, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, si non satisfactione congrua emenderit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Dat. Laterani per manum Rolandi S. R. E. presb. cardinalis et cancellarii, viii kalend. maii, indictione 11, incarnationis dominicae anno MCLIV, pontificatus vero domini Anastasii IV Papae anno 1.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 1154, pontif. anno 1.

Hospitale sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Fidem bona omnia et donationes confirmat;

Confirmat quoque regulas a fundatore datas, et a Placentino episcopo confirmatas, ac decima exemptionis ei ab his concessas.

Perpetua quiete et immunitate a quacumque molestia frui statuit;

Excommunicationi subdit eos, qui haec statuta violaverint.

Servantibus hospitali aeterna praemia appropinquat.

Anastasi PP. subscriptio.

XIII.

Confirmatio sententiae ab Eugenio PP. III latae in controversia quadam inter S. Laurentii ex una, et Sancti Alexandri altera ex parte canonicos Beryomensis civitatis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Latam ab Eugenio PP. sententiam ratam habet Pontifex. — Quae fuerit Eugenii sententia, declarat. — Poenam suspensionis irrogat contra huiusmodi sententiae executionem retardantes. — Roburque Eugenii decreto suoque addit solitis clausulis. — Anastasii PP. sigillum et subscriptio. — Subscriptiones card. S. B. E.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Lanfranco praeposito, caeterisque canonicis Ecclesiae Sancti Alexandri Pergamensis, in perpetuum.

Exordium. Sicut aequum est, et officio religioso conveniens, natus inter viros ecclesiasticos controversias rationabili fine decidere: ita quidem vigor aequitatis expostulat: quae rationabiliter decisa fuerint, fidei committere literarum; ac ne impofterum aliquorum refragatione turbentur, auctoritate apostolica roborare. Eapropter, paci et quieti vestrae providere volentes, sententiam, quam inter vos, et canonicos Sancti Vincentii super quibusdam, unde inter vos et eos causa fuerat diutius agitata, felicitis recordationis Papa Eugenius praedecessor noster post sufficientem in praesentia sua et fratrum suorum, eiusdem causae discussionem, communicato cum fratribus suis consilio, promulgavit, nos etiam assertionis nostrae pagina confirmamus, et ratam et inconcussam perpetuis temporibus decernimus permanere. Constituit siquidem, ut presbyteri Pergamensis episcopatus, qui post datam a fel. mem. PP. Innoc. praedecessore nostro sententiam ordinati sunt, sive quidem deinceps ordinantur, utrique Ecclesiae

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de episcopis Bernensibus.

fidelitatem exhibeant; et si canonici S. Vincentii recipere forte noluerint, nihilominus eam Ecclesiae vestrae debeant exhibere. De poenitentia autem hoc inter vos observari praecipit, ut presbyteri totius Pergamensis episcopatus, quoties publicis criminibus ad poenitentiam parochianos suos adduxerint, utramque partem studeant convocare, ac nullatenus absque praepositi vestri, vel unius presbyterorum Ecclesiae vestrae praesentia, criminosis illis poenitentia imungatur. Adiecit etiam, ut in mensa episcopi in sinistra parte praepositus Ecclesiae vestrae primum locum obtineat, et suos penes se clericos habeat. Statuit praeterea, ut quoties in consuetis processionibus ad missarum solemniam celebranda canonici Sancti Vincentii ad vestram ecclesiam venerint, quatuor parietes chori pacifice in ecclesia ipsa obtineant: et in vigiliis B. Viatoris et in festo eiusdem, necnon in Litanis Gregorianis, cum incenso et aqua benedicta, campanis pulsatis, per personas vestras eosdem canonicos honorifice suscipiatis. Cum autem ad defunctorum exequias vel aliis diebus vobiscum in Ecclesia ipsa convenerint, totum chorum ecclesiae vestrae cum eis pariter teneatis. Quoties vero vos cum eis in solemnitatibus, vel exequiis mortuorum, sive in ecclesia Sancti Vincentii, sive in aliis conveneritis, praepositus Ecclesiae vestrae primum locum in sinistra parte chori obtineat: reliqui autem fratres cum eisdem clericis communiter sedeant. Decrevit iudem, ut cappellani ecclesiarum Sancti Salvatoris, Sanctae Agathae, S. Ioannis, Sanctae Gratae, ac Sancti Vigili, in dominicis diebus, praecipisque festivitibus, ad maiores missas in Ecclesia vestra conveniant; in Coena vero Domini, et ad baptismum, et in aliis solemnitatibus, sicut divina consuevisis officia celebrare, ita omni tempore pacifice observetis. Ad haec, quoniam quidam sacerdotum ad exhibendas vobis supradictas fidelitates moras innectunt, et quibusdam

Causae capitulum hic recitatur.

Poenam suspensionis irrogat contra huiusmodi sententiam.

tae executionem retardantes;

subterfugiis eas retardare praesumunt, auctoritate apostolica constituimus, ut in iuxta veterem consuetudinem Ecclesiae vestrae, incontinenti post susceptos ordines eas vobis exhibeant; et si statim exhibere contempserint, donec exhibeant, a susceptis ordinibus arceantur. Praesenti etiam decreto sancimus, ut Bergomensis episcopus nullum vobis indebitum gravamen et inusitatum imponat; sed vos, et Ecclesiam vestram in antiqua libertate dimittat. Ne igitur super his, quae inter vos iudicio Sedis Apostolicae decisa sunt, recidivo denno litigio fatigemini, et inde alterutra partium alteram in expensas et labores adducat, unde iudicario ordine perpetuum silentium utrique parti constat in positum, auctoritate apostolica interdicimus, ut nullus omnino hominum contra praefati antecessoris nostri sententiam venire praesumat, aut huic nostrae confirmationis et constitutionis paginae ausu temerario. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat. Amen, amen, amen.

Roburque Eugenii decreti, quoque ad illius clausulas.

Anastasio PP. sigillum et subscriptio.

Locus sigilli.

CVSTODI ME DOMINE
VT PVPELLAM OCYLLI.

EGO ANASTASIUS catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

Subscriptio eius cardinalium S. R. Ecclesiae.

Ego Imarus Tuscul. episcopus subsc.

Ego Ugo Ostiensis episcopus subsc.

Ego Cintius Portuensis episcopus, et Sanctae Sylvae Candidae subsc.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Sancti Calixti subsc.

Ego Ubaldus presbyter card. tituli S. Praxedis subsc.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctae Sabinae subsc.

Ego Aribertus presb. card. tit. Sanctae Anastasiae subsc.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli Pastoris subscripsi.

Ego Bernardus presb. card. tituli S. Clementis subscripsi.

Ego Iordannus presbyter cardinalis tit. S. Susannae subscripsi.

Ego Astaldus presb. card. tit. Sanctae Priscae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sancti Stephani in Coelio monte ss.

Ego Iohannes presb. card. Sanctorum Io. et Pauli tit. Pammachii subsc.

Ego Henricus presb. card. Sanctorum Nerei et Achillei ss.

Ego Iohannes presb. card. Sanctorum Silvestri et Martini ss.

Ego Otto diae. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Rodulfus diaconus card. Sanctae Luciae in Septa Solis ss.

Ego Guido diaconus card. Sanctae Mariae in Porticu ss.

Ego Iohannes diae. card. Sanctorum Sergii et Bacchi ss.

Ego Otto diae. card. Sancti Nicolai in Carcere Tull. ss.

Datum Laterani per manum Rollandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, ii kal. maii, ind. ii, incarn. dom. anno MCLIV, pont. vero D. Anastasii IV PP. anno i.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1154, pont. anno i.

XIV.

Confirmatio canonicorum regularium ordinis Sancti Augustini in sacrosancta Lateranen. Ecclesia, cum gratiarum elargitione.

SUMMARIUM

Exordium. — Ordinem canonicum servari mandat Pontifex. — Singula bona confirmat, nonnullaque enumerat. — Priorem a canonicis eligendum esse pronunciat. — Soli Rom. Pontifici subiectum declarat. — Nonnulla ad Ecclesiae huius immunitatem, — Disciplinae observantiam — Et sacrorum ministeriorum sanctitatem et decorem spectantia sancit. — Clausulae.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Joanni Priori sacrosancti patriarchii basilicæ Salvatoris Domini, quæ Constantiniانا vocatur, pariterque Io. Baptistæ, ac Joannis Evangelistæ, eiusque fratribus canonicis tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Laudium

Potestatem ligandi atque solvendi tam in caelis quam in terra, beato Petro eiusque successoribus, auctore Deo, principaliter traditam, illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est idem Dominus alloquutus: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis (a). Ipsi quoque et propriae firmitas, et alienae fidei confirmatio, eodem Deo auctore præstatur, cum ad eum dicitur: Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; et tu conversus aliquando confirma fratres tuos (b). Oportet igitur nos, qui, licet indigni, beati Petri residemus in loco, prout divina nobis clementia et scire et posse donaverit, prava corrigere, recta firmare, et in eius Ecclesia sic ad arbitrium iudicis disponenda disponere, ut de vultu eius iudicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant aequitatem. Equum est ergo ac rationabile, ut suis unicuique honor Ecclesiae, ac dignitas conservetur. Et sicut in humani corporis compage naturalis ratio singulis quibusque membris ad salutem providens, speciales et proprios actus edocet, nobilioribus vero suam dignitatem conservat: ita in corpore Ecclesiae, apostolica providentia secundum sacrorum institutiones canonum, universas regit Ecclesias; digniores autem et famosiores in sui status prærogativa custodit. Huius itaque rationis debito provocati, licet omnium Ecclesiarum nobis sollicitudo et cura imminuat, prædictæ tamen sanctæ Lateranen. Ecclesiae, per quam datur, ut invigilare cæteris omnibus debeamus, quæ specialius ac familiarius ad Romani Pontificis ordina-

tionem spectare dignoscitur, ampliori et attentiori nos convenit studio providere. Ea propter vobis, in Domino filii, Ecclesiam ipsam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri beatæ memoriæ Alexandri Papæ II, Apostolicæ Sedis privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicorum, qui secundum Deum, et beati Augustini regulam ibi noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur. Præterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impræsentiarum iuste et canonice possidet, aut in posterum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc præterea duximus exprimenda vocabulis: mediætam omnium oblationum principalis altaris in integrum sine dispendio aliquo: dationem seu redditum, qui glandaticum dicitur, vel herbatium ex nostris porcis et pecoribus, seu omnem fructum ab eodem prædecessore nostro ipsi Ecclesiae collatam. Obvante vero te, nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur; sed fratres in aliqua persona de vestro collegio, si idonea reperta fuerit, vel de alio religioso conventu, prius convenient: et postmodum cum consilio, deliberatione et iudicio Romani Pontificis eligant, electus autem nulli, nisi tantum ipsi Romano Pontifici obedientia vel subiectione aliqua teneatur. Liceat vobis præterea, clericis et saeculo fugientibus, vel laicos liberos, undecumque sint, nisi excommunicati vel interdicti sint, absque alienius contradictione, ad conversionem suscipere; et qui suscepti fuerint, cum communi consilio prioris et fratrum, nulli de obedientia teneantur, nisi Romano Pontifici, et priori eiusdem Ecclesiae. Et si quid scriptum contra

Indulgentiam
tribuat, et
mandat.

Singula bona
confirmat, non
nullaque enu-
merat.

Proterea ca-
nonicis elicen-
dam esse præ-
nunciat.

Sub Rom. Pon-
tifici subiectam
declarat.

(a) Mat. th. XVI, 19. (b) Luc. XVII, 52. (c. 7.)
Bull. Rom. Vol. II. 78

Honor et di-
gnitas unicui-
que Ecclesiae
servari debet.

Nonne ad
Ecclesiis
immuni
em,

hoc nostrum privilegium aliquo tempore apparerit, id irritum ducimus. Prohibemus autem, ut nulli fratrum post factam in eodem loco professionem, sine prioris sui licentia, fas sit de claustris discedere; discedentem vero absque huiusmodi literarum cautione nullus audeat retinere. Adhibentes suggestionem et voluntate fratrum nostrorum cardinalium episcoporum sanximus, ut eadem Ecclesia tanquam principalis mater et domina omnino libera sit, et nulli penitus, nisi soli Romano Pontifici sit subiecta; atque iisdem episcopis salubri providentia, veluti cooperatores et vicarii nostri, ipsius venerabilis basilicae utilitatem et honestatem provideant. Illud vero, quod a memorato praedecessore nostro Alexandro statutum est, maxime observari praecipimus, videlicet ut vasa seu vestes altaris, et cuncta sacri mysterii ornamenta, non tangantur, vel proferantur, seu reponantur, aut etiam qualescumque oblationes desuper altari a non sacerdotis Deo ministris tollantur. Porro celebrantibus ibidem episcopis sacra missarum solemnia, in clericalibus tunicis praesentes sitis, cantum imponatis, et ex vobis presbyterum, diaconum, subdiaconum, atque acolytum semper providere curetis. Praeterea minus quatuor fratribus assistentibus missa in eadem ecclesia, etiam diebus privatis, minime celebretur. Diebus vero dominicis, et in Sanctorum festivitibus, quantumcumque fuerit, plenarius vester adsit conventus. Ut autem in ecclesia ipsa regularis ordinis et disciplinae vigor inviolabiliter, auxiliante Deo, custodiatur et servetur, unumquemque praedictorum cardinalium episcoporum, qui sunt ad principalem altaris servitium deputati, semel in hebdomada de observantia regulae cum fratribus ipsius loci capitulum tenere, et si quid grave corrigendum fuerit, cum communi consilio prioris et fratrum per ipsos vice nostra emendari statimimus. Si qua igitur in posterum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae consti-

Et sacrorum
ministeriorum
sanctitatem et
decorum specta-
tia sancti.

Nonnulla item
ad regularis di-
sciplinae obser-
vantiam praeci-
pit.

Clausulae.

tutionis et confirmationis paginam sciens, contra eam ausu temerario venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Dat. pontificatus anno II, MCLIV.

Dat. anno Domini 1154,
pontif. anno II.

XV.

Hospitale et religio S. Iohannis Hierosolymitani sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur cum privilegiorum elargitione.

SUMMARIUM

Prooemium. — Hospitale sub B. Petri tutela suscipit Pontifex. — Bona omnia confirmat. — Nonnulla privilegia et immunitates concedit. — De clericis. — Fratres, qui semel habitum sumpserint, ad saeculum revertere non posse etc. declarat. — Subiicit vero in spiritualibus episcopo loci. — Praepositus a fratribus eligendus. — Clausulae.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Raymundo Magistro civitatis Hierosolymitanae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Christiane fidei religio hoc pie credit, et veraciter confitetur, quod Dominus noster Iesus Christus, cum omnium dives esset, pro nobis est pauper effectus. Unde

Prooemium

etiam ipse suis imitatoribus opportuna consolationis praemia repromittens: Beati (inquit) pauperes, quoniam vestrum est regnum coelorum (a). Idemque Pater orphanorum, refugium pauperum, ad hospitalitatem et beneficentiam nos hortans in Evangelio ait: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis; (b) quique ad comprobandum tantae bonitatis excellentiam, etiam pro calice aquae frigidae se mercedem redditurum asseruit (c). Nos igitur, quibus ex inuncto officio imminet, his, qui longe, et his, qui prope sunt, paterna sollicitudine providere, devotionem vestram debita benignitate complectimur, quemadmodum postulatur; et ad exemplar praedecessorum nostrorum fel. mem. Innocentii, Coelestini, Lucii, Eugenii, Romanorum Pontificum, hospitale et domum sanctae civitatis Hierusalem, sub B. Petri tutela suscipimus, atque personas sive res ad eum pertinentes Apostolicae Sedis privilegio communitimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, ad sustentandum peregrinorum et pauperum necessitatem, in Hierosolymitanae Ecclesiae vel aliarum Ecclesiarum parochiis, et civitatum territoriis, per providentiae vigilantiam eidem xenodochio rationabiliter acquisita, seu a quibuslibet viris oblata, aut in futurum concessione regum vel principum, largiente Domino, offerri, vel aliis iustis modis acquiri contigerit: quaeque a venerabilibus fratribus Hierosolymitanae sedis parochiis legitime concessa sunt, tam sibi quam successoribus tuis, et fratribus peregrinorum curam gerentibus, quieti semper et integra conservari praecipimus. Si qua vero loca fuerint eidem venerabili Domui ab aliquo devotione collata, liceat vobis ibidem

(a) Matth. v, 5. (R. T.) (b) Matth. xxv. (R. T.)
(c) Matth. x, 42. (R. T.)

villas aedificare, ecclesias et caemeteria ad opus hominum ibi morantium fabricare, ita tamen, ut vicina abbatia, vel religiosorum virorum collegium non existat, quae ad hoc valeant perturbari. Cum autem terrae datae vobis quolibet isto titulo conferuntur, facultatem et licentiam habeatis ibidem oratoria constituendi, et coemeteria faciendi ad opus peregrinorum, et tantummodo fratrum, qui de vestra fuerint mensa. Decernimus ergo, ut receptores vestrarum fraternitatum (f), sive collectarum, salvo iure dominorum suorum, in B. Petri et nostra protectione consistent, et per terras, in quibus fuerint, pacem habeant. Simili modo sancimus, ut quicumque in vestra fraternitate fuerit receptus, si forte Ecclesia, ad quam pertinet, a divinis officiis fuerit prohibita, eumque mori contigerit, eidem sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus. Praeterea si qui fratrum vestrorum, qui ad recipiendum easdem fraternitates et collectas a vobis fuerint missi, ad aliquam civitatem, castellum, vicum advenerint; si forte locus ille a divinis officiis sit interdictus, pro omnipotentis Dei reverentia in eorum iucundo adventu semel in anno aperiatur Ecclesiae, et exclusis excommunicatis, divina ibi officia celebrentur. Quia vero omnia vestra sustentationibus peregrinorum et pauperum debent cedere, ac per hoc nullatenus aliis usibus ea convenit applicari, constituimus, ut de laboribus, quos vestri sumptibus colitis, vobis omnia clerici vel laici decima, a vobis exigere praesumat. Statuimus, ut nulli episcopo, in ecclesiis vobis subditis in-

(1) Praestationes quae fiebant monasteriis ab iis, qui eorum *fraternitatem* perceperant, vel qui in orationum suffragiorumque monachorum participationem admittuntur. (R. T.)

In prima et licet villas et ecclesias aedificare, sine tamen alicuius perturbatione vicij.

Aliqua de fraternitate decernit, quam privilegium prosequitur.

Exemptio a decimis praestandis.

Hospitale sub B. Petri tutela suscipi Pontifex.

Bona omnia confirmat.

Nulla privilegia et immunitates concedit.

Tempore interditi, clausus animis, divina officia celebrari posse indulget

De clericis et sacerdotibus in eorum domibus suscipiendis.

Fratres, qui semel habitum sumpserint, ad saeculum revertere non posse etc. declarat;

terdicti vel suspensionis aut excommunicationis sententiam liceat promulgare. Veruntamen si generale interdictum fuerit in locis illis prolatum, exclusis excommunicatis, et nominatim interdictis, clausis ianuis, absque campanarum pulsatione, plane divina officia celebrentur. Ut autem ad plenitudinem salutis, et curam animarum vestrarum nihil vobis desit, atque ecclesiastica sacramenta, et divina officia vobis et Christi pauperibus commodius exhibeantur, sancimus, ut liceat vobis, clericis et sacerdotes, habito prius tamen de eorum honestate et ordinatione, quantum ad vestram scientiam pertinet, per literas sive testes convenientes, et testimonia, undecumque ad vos venientes suscipere, et tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis sibi subditis, vobiscum habere; dummodo, sine vicino sint, eos a propriis episcopis... iidemque nulli alii professioni vel ordini teneantur obnoxii. Quod si episcopi eosdem vobis concedere forte noluerint, nihilominus tamen auctoritate S. R. E. eos suscipiendi et retinendi licentiam habeatis. Iidem vero clerici nulli personae extra vestrum capitulum, nisi Romano Pontifici, sint subiecti. Laicos vero liberos ad conversationem et pauperum Christi servitium absque alicuius contradictione suscipiendi nihilominus vobis concedimus facultatem. Fratribus vero vestris semel in... atque in sacro vestro receptis, post factam professionem, et habitum religionis assumptum, revertendi ad saeculum interdictum facultatem. Nec alicui eorum fas sit, post factam professionem, semel assumptam crucem dominicam, et habitum vestrae professionis, abicere; vel alium locum, seu etiam monasterium maioris seu minoris religionis, obtenta, invitis sive inconsultis fratribus, aut eo, qui magister extiterit, licentia, transmi-

grare; nullique ecclesiasticae saecularique personae ipsos suscipiendi aut retinendi licentia pateat. Consecrationes vero altarium sive basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et caetera ecclesiastica sacramenta, a dioecesano suscipiantur episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam sive communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis, catholicum quemcumque malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quae postulantur, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci provisore atque praeposito, nullus ibi qualibet surreptione, astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres ibidem secundum Deum elegerint. Praeterea honores, sive possessiones, quas idem xenodochium ultra seu citra mare, in Asia vel in Europa, aut in praesenti iuste habet, vel in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, vobis pro hospitalitatis studio emittentibus, et per vos iam dicto xenodochio confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat, praefatum xenodochium temere perturbare, vel eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de penetrata

Subiicit vero in spiritualibus episcopo loci

Praepositus a fratribus eligendus.

Clausulae.

iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Datum Laterani per manum Rolandi S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, xii kalend. novembris, indictione iii, incarnationis dominicae MCLIV, pontificatus domni Anastasii IV anno ii.

Dat. die 21 octobris anno Domini 1154, pontif. anno ii.

XVI.

Cassinensi coenobio confirmantur ecclesiae a Verulano et Anagnino episcopis ei donatae, et tantum terrae in Pulliano territorio Anagnino dantur, quantum duobus paribus bonum annuatim sufficere debeat ad arandum (1).

SUMMARIUM

Cassinensis coenobii dignitas. — Donatio (de qua in rubrica), quae confirmatur. — Decretum immunitatis, adiectis solitis clausulis.

Anastasius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rainaldo S. Romanae Ecclesiae presbytero cardinali et Cassinensi abbati, eiusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter universas Ecclesias orbis Cassinense coenobium Apostolicae Sedi tamquam speciale membrum semper adhaesit; et sicut ei extitit vicinitate loci propinquum, ita eam devotis studuit servitiis frequentare. Unde et hi, qui ante nos ex

(1) Ex originali edidit Gattula, Hist. Cassinen., saec. vii.

divini muneris largitate beati Petri cathedram tenuerunt, monasterium ipsum sincero dilexerunt affectu, et temporalibus ac spiritualibus beneficiis ampliare illud iugiter studuerunt; ita quidem de ipsis augmento se sollicitos exhibentes, ut studio eorum et opere et nova semper incrementa perciperet, et percepta firmiter conservaret. Quorum nimirum et nos vestigia erga beati Benedicti, et Ecclesiae suae reverentiam imitantes, ecclesiam S. Iuliani sitam in territorio Fresenonis eum pertinentiis suis, quam venerabilis frater noster Leo Verulanus, et ecclesiam S. Caesarii sitam in suburbio Anagnino supra Lacum Claranum, quam frater noster Eleutherius Anagninus, episcopi, vobis nostris precibus mediantibus concesserunt, monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, et perpetuo vobis vestrisque successoribus iuxta concessionem eorum illibatas permanere sancimus. Alteri quarum Ecclesiarum, Ecclesiae videlicet Sancti Caesarii concedimus, et praesentis scripti pagina confirmamus, tantum terrae in Pulliano, quantum duobus paribus bonum annuatim debeat sufficere ad arandum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc nostrae confirmationis paginam temerario ausu infringere, vel ei praesumptione aliqua contraire. Si quis autem id attemptare praesumpserit, secundo tertiove communitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius incurrat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

Datum Romae apud S. Mariam Rotundam, ii kal. novembris.

Dat. die 31 octobris anno Domini 1154, pontif. anno ii

Donatio (de qua in rubrica), quae confirmatur.

Decretum immunitatis, adiectis solitis clausulis.

HADRIANUS IV

PAPA CLXIX

Anno aerae Christi comm. MCLIV.

Nicolaus de Brekspere, natione Anglicus, de castro S. Albani, ex episcopo Albanensi electus est Romanus Pontifex die 5 decembris anni 1154 et post duos dies consecratus (1) sub nomine Hadriani quarti. Sedit in pontificatu, impetrantibus in Oriente Emanuele Comneno, in Occidente Friderico Enobarbo imp., ann. iv, mens. viii, dies ix. Fecit ordinationes multas per mensem decembrem et martium, in quibus creavit diaconos septem, presbyteros quinque, et episcopos per diversa loca numero maximo. Obiit Anagninae die 1 septembris anni 1159, et die quarta corpus eius Romam deductum, in ecclesia B. Petri iuxta Eugenii Papae tertii sepulchrum honorifice tumulatum est. Vacavit Sedes dies v (2).

I.

Gradensibus patriarchis primatus super Iadertinum archiepiscopum, eiusque suffraganeos episcopos conceditur: reservato tamen Romanis Pontificibus iure pallii eidem archiepiscopo elargiendi (5).

SUMMARIUM

Quam necessarij sint in qualibet Ecclesia dignitatum gradus. — Rom. Ecclesiae est de universarum Ecclesiarum negociis cognoscere.

(1) Quamvis Hadrianum PP. ex episcopo Albanensi Romanum Pontificem consecratum diverimus, non hic tamen (ait Coequeles) inferendum est, a nobis putari, ab episcopis qui Rom. Pontifices eliguntur, iterum consecrationem accipi. Sed verbum illud *consecratus* a tandolpho Pisano in Calisto II (qui ex archiepiscopo Viennensi factus est Summus Pontifex) pro *intrauratione* usurpatur, vel pro solemnitate illa, qua quisque Pontificum sacro eius capiti imposta thiara coronatur. (2) Excluis extremis. (5) Ex patriarchali tabulario edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v.

scere. — Gradensis Ecclesiae primatus super Iadertinum archiepiscopatum, eiusque suffraganeos episcopos; — Reservata soli Romano Pontifici pallii traditione. — Confirmatio huiusce decreti sub solitis clausulis. — Hadriani PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Graden. patriarchae, eiusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Ne passim et indiscrete sibi omnes Ecclesiae omnia vindicarent, consulta satis utilique sanctorum Patrum deliberatione sanxit auctoritas, ut aliae aliis praerogativa dignitatis excelleret, et eis tam iudicandi auctoritate quam potestate corrigendi praessent. Super omnes autem ex superni dispositione consilii sacrosancta est Romana Ecclesia constituta, ad cuius examen universarum Ecclesiarum negotia referrentur, et cuius statuta universa multitudo fidelium sequeretur. Haec nimirum ex indulto a prima fundatione Ecclesiae in B. Petro apostolorum principe privilegio statum omnium Ecclesiarum provida consideratione disposuit; et quoties expedire cognovit, alias aliis ad ampliorem curam earum habendarum statuit praeminere. Inde est, quod nos honestatem ac prudentiam tuam, et devotionis sinceritatem, quam erga sacrosanctam Romanam Ecclesiam semper habuisse dignosceris, attendentes; et ne commissa regimini et dispositioni tuae Gradensis Ecclesiae, quae de benignitate Apostolicae Sedis praerogativa gaudet honoris, ex brevitate patriarchatum inferius et abiecius valeat apud simpliciores haberi, ad ampliandam dignitatem ipsius, primatum ei super Iadertinum archiepiscopatum et episcopatus ipsius apostolica auctoritate concedimus; et tam te quam successores tuos Iadertino archiepiscopo et episcopis eius qui pro tempore fuerint, dignitate primatus praesidere statuimus, et consecrationis manus eidem archiepiscopo impartiri: Romano quidem Pontifici tradi-

Quam necessarij sint in qualibet Ecclesia dignitatum gradus.

Romanae Ecclesiae est de universarum Ecclesiarum negociis cognoscere.

Gradensis Ecclesiae primatus super Iadertinum archiepiscopatum, eiusque suffraganeos episcopos

Reservata soli Romano Pontifici pallii traditione.

Confirmatio huiusmodi decreti sub solitis clausulis.

Hadriani PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones

tionem pallii reservata. Ut igitur haec nostra constitutio firma in perpetuum et inconcussa permaneat, eam scripti nostri paginam comminimus, et auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli unquam hominum liceat, hanc paginam nostrae constitutionis et confirmationis infringere, vel ei modis quibuslibet contraire: salva in omnibus Apostol. Sedis auctoritate. Si quis autem id attentare praesumpserit, secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Gregorius Sabinen. episc. ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Praeexedis ss.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli S. Sabinae ss.

Ego Aribertus presb. cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris ss.

Ego Astaldus presb. cardinalis tituli S. Priscae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Coelio-Monte ss.

Ego Henricus presb. card. tit. Ss. Nerei et Achillei ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanctorum Sylvestri et Martini ss.

Ego Guido diacon. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Ioannes diacon. card. Ss. Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Gerardus diacon. card. Sanctae Mariae in Vialata subscripsi.

Otto diacon. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, viii kal. martii, indictione III, incarnation. dom. ann. MCLV, pontificatus vero domini Adriani Papae IV anno I.

Dat. die 22 februarii anno Domini 1155, pontif. anno I.

II.

Monasterium Balmense in archiepiscopatu Bisuntinensi. Cluniacensi abbati regendum committitur, cum decreto, ut illius rectores, non abbates, sed priores tantummodo in futurum denominentur (1).

SUMMARIUM

Quare diversi sint gradus in hierarchia Ecclesiae. — Iustitia distributiva in eadem necessaria. — Balmense monasterium ab antiquo solendore delapsum, — Tandemque restitutum, — Cluniacensis confirmatur: — Ea ratione, ut disciplina monastica in eo conservetur: — Iniuncta lege ut in eo non abbates, sed priores tantummodo eligantur. — Bona huius monast. propria. — Decretum immunitatis. — Solitae clausulae. — Hadriani PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio in Christo Petro Cluniacensi abbati, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Gloriosa et admirabilis divinae providentia maiestatis ad hoc diversos gradus et ordines in Ecclesia sua constituit, ut dum inferiores superioribus debitam obedientiam et reverentiam exhiberent, una fieret ex diversitate connexio, et ordinabiliter gereretur officiorum administratione singulorum. Sicut autem filii obedientiae in sinu matris Ecclesiae gratiosae consolationis uberibus confoveantur, ita rebelles et elati, qui per inobedientiam suam, quasi peccatum ario-

Quare diversi sint gradus in hierarchia Ecclesiae.

Iustitia distributiva in eadem necessaria.

(1) Ex Biblioth. Cluniac. edidit Martin. Marrier, col. 1115.

landi et idolatriae scelus incurrit, severitatis ecclesiasticae disciplinae sunt acrioribus coercendi. Balmense itaque monasterium, quod per fratres ibidem congregatos, et odore bonae opinionis, et religionis decore splendescere ac florere debuerat; quia veterem hominem cum suis actibus sequebantur, in peccatis eorum, diabolo suadente, contabuit; unde tam in spiritualibus quam in temporalibus miserabiliter fuerat imminutum. Cum autem placuit ei, qui ab aeterno cuncta disponit, ut tantis malis finem imponeret, et locum ipsum ad obsequium suum misericorditer revocaret, facies eorundem fratrum implere ignominia voluit, ut per hoc nomen suum inquirerent, et ad viam rectitudinis inviti etiam remearent. Hae itaque iustitia praecunte, dilecte in Domino fili Petre abbas, Balmense monasterium cum omnibus, quae in praesenti iuste et canonice possidet, aut in futurum rationabilibus modis, praestante Domino, poterit adipisci, praedecessorum nostrorum venerabilis memoriae Eugenii et Anastasii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, tibi et successoribus tuis, et per vos Cluniacensi Ecclesiae in perpetuum confirmamus. Ea videlicet ratione, ut ordo monasticus ibi secundum institutionem Cluniacensium fratrum futuris temporibus inviolabiliter conservetur; et pro rebellione, contumacia, et offensa Balmensis monasterii, quam abbas et fratres adversus sanctam Romanam exerceverunt Ecclesiam, quicumque regimen in eodem loco per vos pro tempore obtinuerit, numquam abbatis, sed prioris nomen tantummodo sortiatur; in bonis autem, et possessionibus eius haec propriis duximus exprimenda nominibus: obedientiam Visani monasterii, obedientiam de Strahona, obedientiam de Grandifonte cum appendiciis suis, et ecclesiam Sancti Leodegarii, quae est in villa, quae Bavinans dicitur; ecclesiam de Beliaeo, ecclesiam de Wilari Rostani, ecclesiam de Fragiaco, ecclesiam de Vadraco, ecclesiam de Montibus, obedientiam Sancti Lauteni, obedientiam de Breriaco cum omnibus appendiciis suis, Baernam in ipso Burgo, obedientiam Cavaniacensem, obedientiam de Ploniaco cum omnibus appendiciis suis, et capellam S. Savini, tres Burgenses in burgo Lelonis qui vocantur Wanirant, obedientiam de Dola, obedientiam de Benevant, obedientiam S. Mauricii, obedientiam de Saoneres, obedientiam de Biviliaco, obedientiam S. Agnetis, obedientiam de la Fracte, obedientiam de Ponte Arleti cum earum appendiciis, et cum ecclesia de Pinctis, ecclesiam de Blaterans, ecclesiam de Wilari Rodulphi, obedientiam de Capella, obedientiam de Sinziaco cum pertinentiis earum, ecclesiam de Cornauvo, ecclesiam de Corlan, ecclesiam de Fay cum decimis et earum appendiciis, ecclesiam de Frebonis cum decimis suis, obedientiam Sancti Raneberti cum appendiciis.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate, et in supradictis ecclesiis dioecesanorum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, haec nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis

Balmense monasterium ab antiquo splendore delapsum.

Tandemque restitutum.

Cluniacensibus confirmatur.

Ex ratione, ut disciplina monastica in eo conservetur.

inim�x lege ut in eo non abbates, sed priores tantummodo eligantur.

Iona huc monasti. propria.

Decretum iustitiae.

Solutae clausulae.

percipiant, et apud districtum Iudicem
praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae epis-
copus ss.

Ego Imanus Tusculanus episc. subsc.

Ego Cencius Portuensis, et Sanctae
Ruffinae episc. ss.

Ego Gregorius Sabinensis episc. ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Chry-
sogoni ss.

Ego Ubaldo presbyter card. tituli S.
Praxedis subsc.

Ego Manfredus presbyter card. tituli
Sanctae Sabinae ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tituli S.
Marcelli ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. Sancti
Clementis ss.

Ego Octavianus presbyter card. tituli
Sanctae Caeciliae ss.

Ego Astaldus presbyter cardinalis tit.
Sanctae Priscae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Ste-
phani in Coelio Monte ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis
et Pauli tit. Pamachii subsc.

Ego Henricus presb. cardinalis tit. Ss.
Nerei et Achillei subsc.

Ego Ioannes presb. card. tit. S. Sil-
vestri et Martini ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad
Velum Aureum subsc.

Ego Rodolphus diac. card. S. Luciae
in Septa Solis ss.

Ego Guido diaconus card. S. Mariae
in Porticu ss.

Ego Ioannes diaconus card. Sanctorum
Sergii et Bacchi ss.

Bull. Rom. Vol. II.

Ego Gerardus diac. card. S. Mariae in
Via Lata ss.

Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in
Carcere Tulliano ss.

Datum Romae apud Sanctum Petrum
per manum Rolandi S. R. E. presb. card.
et cancell., non. maii, indict. iii, incarn.
dom. anno MCLV, pontificatus vero domni
Adriani Papae IV anno i.

Dat. die 7 maii anno Domini 1155,
pontif. anno i.

HL.

*Raynerio Senensi episcopo facultas con-
ceditur ecclesiam construendi in faudo
Montis Bonizi sub anno censu unius
bizantii, Lateranensi patriarchio per-
solvendo (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Concessio de qua in huius
privilegii rubrica. — Sub annuo censu
unius bizantii. — Solitae conclusiones pro
confirmatione privilegii huius. — Ha-
driani PP. et S. R. E. cardinalium sub-
scriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, vene-
rabili fratri Raynerio Senen. episcopo, eius-
que successoribus canonice substituendis, in
perpetuum.

Cum ex inuncto nobis a Deo summi
pontificatus officio cunctis Christi fide-
libus debeamus nos exhibere propitios, et
ipsos in suis postulationibus exaudire;
praesertim fratribus nostris episcopis
oportet nos paterna sollicitudine provi-
dere, et eos in ipsa operis exhibitione
ampliori affectu diligere charitatis. Quo-
circa, venerabilis in Christo frater Ray-
neri episcope, tuis iustis postulationibus
gratum impartientes assensum, fraterni-
tati tuae duximus concedendum, ut in
fundo quem dilectus filius noster nob.
vir Guido comes in Montehonizi beato
Petro, et nobis, qui vicem eius, licet in-

Exordium.

Concessio fa-
cultatis in faudo
Montehonizi.

(1) Ex ms. lib. editit Ughell., Ital. Sac., tom. III.

Ecclesiae con-
struendi et con-
secrandi; atque
clericos ibi po-
nendi et ordi-
nandi.

digni. gerimus. dignoscitur concessisse, liceat tibi ecclesiam construere, et constructam sine contradictione aliqua consecrare, clericos quoque in ea iuxta tuae voluntatis arbitrium ponere et libere ordinare. Sane, ut haec nostra concessio maiorem in posterum obtineat firmitatem, auctoritatis nostrae praesidio ipsam duximus confirmandam, et praesentis scripti pagina munendam. Statuimus autem, ut quicumque de tua dioecesi ad locum illum transierint, in omnibus spiritualibus tibi tantum et successoribus tuis debeant respondere, et eandem, quam prius, in eis habeatis omnino potestatem. Caeterum ad huius nostrae concessionis et confirmationis iudicium unum bizantium nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis ausu temeritatis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si qua vero in futurum ecclesiastica saecularisve persona hoc attentare praesumpserit, secundo tertioe communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Sub anno cen-
su unius bizan-
til.

Solidae conclu-
siones pro con-
firmatione pri-
vilegii huius.

Hadriani PP

EGO ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Ubaldu presb. card. tit. Sanctae Praxedis subsc.

Ego Manfredus presb. cardinalis tituli Sanctae Sabinae ss.

Ego Ubaldu presb. card. tituli Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii subsc.

Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Silvestri et Martini subsc.

Ego Bernardus presb. cardinalis tituli S. Clementis ss.

Ego Ioannes diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Gerardus diaconus card. Sanctae Mariae in Via Lata ss.

Data apud civitatem Castellanam per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, xii kalen. augusti, indictione iii, incarnationis dominicae anno mclv. pontific. vero domni Adriani Papae IV anno i.

Dat. die 21 iulii anno Domini 1155,
pontif. anno 1.

IV.

Bellunenses canonicos sub protectione Sedis Apostolicae suscepit, bonaque omnia ad eosdem pertinentia confirmat (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Privilegii concessio. — Bonorum confirmatio. — Decretum immunitatis et indemnitas. — Cum solitis clausulis. — Hadriani PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Anno archiepiscytero Bellunensis Ecclesiae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, canonice substituendis, in perpetuum.

Effectum iusta postulantis indulgere, et vigor aequitatis exigit, et ordo postulat rationis; praesertim quando petentium voluntatem et pietas adiuvat, et veritas non relinquit. Quo circa, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus libenter annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocini-

Exordium.

Privilegii concessio.

(2) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de Bellunensibus episcopis.

nio communicamus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesiam impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontif., largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant; in quibus haec propriis duximus exprimentia vocabulis: eccles. Sancti Bartholomaei in loco, qui dicitur Agre, sitam, cum domo hospitalis ibidem existente: hospitalium domum in loco, qui Vedana dicitur, constitutam, et ecclesiam ibidem fundatam: montem Premezze cum decimis et pertinentiis suis: terram in villa, quae dicitur Formegauum: praedia quoque et possessiones, et praesertim decimas illas, quas Aymo bo. me. Bellunigae episcopus eidem Ecclesiae pietatis intuitu contulit, quae sunt in parte orientali Bellunensis civitatis, ultra flumen, quod Ardam vocatur, vobis, et per vos Ecclesiae vestrae nihilominus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet exactionibus fatigare: sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate, et episcopi vestri canonica iustitia. Si qua igitur ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco iura sua servantibus sit pax D. nostri Iesu

Christi, quatenus illi fructum bonae actionis percipiant, et ante districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ADRIANUS catholicae Sedis episcopus subscripsi.

Ego UBALDUS presb. card. tituli S. Praxedis ss.

Ego MAUFREDUS presbyter cardinalis S. Sabinae etc.

Ego GERARDUS presb. card. tit. S. Stephani in Coelio monte etc.

Ego HENRICUS presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei etc.

Ego IOANNES diaconus card. tituli Ss. Sergii et Bacchi etc.

Datum Urbe Veteri per manus Rolandi S. R. E. presbyteri card. et cancellarii anno incarnationis domini MCLV, indict. v, tertia mensis octobris, pontificatus vero D. Adriani Papae II anno II.

Dat. die 3 octobris anno Domini 1155, pontif. anno II.

V.

Henrico II Angliae regi conceditur privilegium occupandi Hiberniam, et adiacentes insulas, salvo iure Romanae Ecclesiae, et caeterarum Ecclesiarum (1).

SUMMARIUM

Eucomium Henrici regis. — Hibernia et eius insulae ad Sedis Apostolicae directum ius pertinentes. — Causae concessionis: — Salvo iure Ecclesiarum, et annua unius denarii pensione eidem Apostolicae Sedi persolvenda.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio illustri Anglorum regi, salutem et apostolicam benedictionem.

Laudabiliter et fructuose de glorioso nomine propagando in terris, et felicitatis praemio cumulando in coelis tua magnificentia cogitat: Jam ad dilatandos Ecclesiae terminos, ac declarandam indotctis et rudibus populis christianae fidei

(1) Gabriel Cossartius notat hoc privilegium referri a Matthaeo Parisio et Gualdo Cambrensi.

Bonorum confirmatio ad Bellunensem Ecclesiam pertinentium.

Decretum immunitatis et indemnitat.

Cum solitis clausulis.

Hadriani PP.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Eucomium Henrici regis.

veritatem, et vitiorum plantaria de agro Domnico extirpanda, sicut catholicus princeps intendis, et ad id convenientius exequendum, consilium Apostolicæ Sedis exigit et favorem. In quo factò quanto aliori consilio et maiori discretione procedis, tanto in eo feliciorum progressum te, præstante Domino, confidimus habiturum: eo quod ad bonum exitum semper et finem soleant attingere, quæ de ardore fidei et de religionis amore principium acceperunt. Sane Hiberniam, et omnes insulas, quibus Sol iustitiæ Christianæ illuxit, et quæ documenta fidei Christianæ coeperunt, ad ius B. Petri et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ (quod tua et nobilitas recognoscit) non est dubium pertinere. Unde tanto in eis libentius plantationem fidem et germen gratum Deo inserimus, quanto id a nobis interno examine districtius prospicimus exigendum. Significasti siquidem nobis, fili in Christo carissime, te Hiberniæ insulam, ad subdendum illum populum legibus, et vitiorum plantaria inde extirpanda, velle intrare, et de singulis domibus annuam unius denarii beato Petro velle solvere pensionem, et iura ecclesiarum illius terræ illibata et integra conservare. Nos itaque pium et laudabile desiderium tuum cum favore congruo prosequentes, et petitioni tuæ benignum impendentes assensum, gratum et acceptum habemus, ut pro dilatandis Ecclesiæ terminis, pro vitiorum restringendo decursu, pro corrigendis moribus, et virtutibus inserendis, pro christiænæ religionis augmento, insulam illam ingrediaris; et quod ad honorem Dei et salutem illius terræ spectaverit, exequaris; et illius terræ populus honorifice te recipiat, et sicut Dominum veneretur: iure nimirum ecclesiastico illibato et integro permanente: salva beato Petro et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ de singulis domibus annua unius denarii pensionæ. Si ergo, quod concepisti animo, effectum duxeris complendum, stude gentem illam bonis moribus informare, et

agas tam per te quam per illos, quos adhibes, quos fide, verbo, et vita idoneos esse perspexeris, ut decoretur ibi Ecclesiæ, plantetur et crescat fidei Christianæ religio, et quæ ad honorem Dei, et salutem pertinent animarum, per te taliter ordinentur, ut a Deo sempiternæ mercedis cumulum consequi merearis, et in terris gloriosum nomen valeas in sæculis obtinere (1).

VI.

Monasterii S. Mariæ de Caramagna Asten. diocesis administratio huiusce Ecclesiæ episcopo committitur (2).

SUMMARIUM

Quæ a decessoribus Pontificibus statuta sunt, non immutanda. — Monasterium huiusmodi sub iure S. R. Eccl. positum — Administrationi episcopi Asten. tanquam vicibus Sedis Apostolicæ, in hoc fungentis, subicitur — Ut in pristinum statum re-

(1) Matthæus Parisius, quem supra laudavimus, hoc privilegium refert ad annum 1133. Gualdus vero Cambrensis *Hiberniæ expugnatae* lib. II, cap. VI, hæc præligit ad rerum gestarum intelligentiam plane necessaria: « Inter ea quamquam martius plurimum intentus et detentus exercitiis Anglorum rex, suæ tamen inter agendum Hiberniæ non immemor, cum prænotatis spurcitiarum literis, in synodo Cassiliensi per industriam quaesitis, directis ad curiam romanam nunciis, ab Hadriano Papa de Anglia oriundo, tunc præsentem, privilegium impetravit, eiusdem autoritate et assensu, Hibernico populo tam dominandi quam ipsum, in Fidei rudimentis incultissimum, ecclesiasticis normis et disciplinis iuxta Anglicanæ Ecclesiæ mores informandi. In Hiberniam itaque privilegio transmissis, per Nicolaum Gnellingsfordensem tunc priorem, Malmesburiensem quoque postmodum abbatem, tam positum quam depositum, nec non et Guillelmum Aldelmi filium; convocata statim Guaterfordiam episcoporum synodo, in publica audientia, eiusdem privilegii cum universitatis assensu solemniter recitatio facta fuit per Ioannem Salisburgensem, postmodum episcopum Carnotensem, Romam ad hoc destinatum; per quem etiam idem Papa regi annulum aureum in investituræ signum præsentavit; qui statim cum privilegio in archiviis Wintoniæ depositus fuerat. (2) Ex Ughelli, Ital. Sac., tom. IV, ubi de Astensi Ecclesiæ.

Hibernia, et eius insulae ad Sedis Apostolicæ directum ius pertinent.

Causa concessionalis.

Salvo iure ecclesiarum, et manna unius denarii pensionis eidem Apostolicæ Sedi persolvenda.

digatur. — Decretum indemnitas pro eodem; sub excommunicationis poena. — Hadriani PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, venerab. fratri Anselmo Astensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus rationabili providentia sunt, in sua volumus stabilitate persistere; et ne futuris temporibus immutentur, nostro etiam munimine roborentur. Beatae siquidem Mariae monasterium, quod in loco Caramagnae situm est, sub Apostolicae Sedis defensione ac dispositione consistit, et ad eius ius ex antiqua oblatione cognoscitur pertinere. Ipsius(1) ergo meliorationem et recuperationem ex Apostolicae Sedis provisione operam impendentes, tibi, clarissime frater et coepiscopo Anselme, tuisque successoribus, ad exemplum felicitis mem. V PP. Calixti praedecessoris nostri, eundem locum committimus, ut in eo vices nostras agas in abbatissarum ordinationibus et consecrationibus, salvo nimirum in omnibus iure et reverentia Romanae Ecclesiae, et censu aurei unius, singulis annis Lateranensi palatio persolvendi. Idem enim monasterium, sicut religiosorum fratrum relatione didicimus, in spiritualibus et temporalibus admodum diminutum esse, et per vestram potissimum industriam in statum meliorem, coeoperante Domino, reformari, et a pravorum hominum potestate et infestatione defendi. Nulli ergo omnino hominum facultas sit, supradictum monasterium a vestra provisione atque subiectione subtrahere, aut quod a nobis statutum est, qualibet temeritate removere; sed vices nostras in omnibus, prout superius dictum est, ad honorem Dei, et animarum vestrarum salutem, et loci interius et exterius augmentum et meliorationem, libere per Dei gratiam peragatis. Si quis autem adversus hanc nostram commissionem audaci

(1) Forsitan addendum *In* (n. T.)

temeritate proruperit, honoris et officii sui periculum patiat, aut excommunicationis abscissione plectatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione coerceat.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Sabinae ss.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu subsc.

Ego Imarus Tuscanus episcopus ss.

Ego Iacintus diaconus card. Sanctae Mariae in Cosmedin subsc.

Ego Cencius Portuensis, et Sanctae Rufinae episcopus ss.

Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano subsc.

Ego Octavianus presbyter card. tituli Sanctae Ceciliae ss.

Ego Ard. Sancti Theodori diaconus cardinalis subsc.

Ego Ioannes diaconus card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii subsc.

Ego Boso diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani ss.

Datum per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, non. ianuarii, indictione IV, incarnationis dominicae anno MCLVI, pontif. vero D. Adriani Papae IV anno III.

Dat. die 4 ianuarii anno Domini 1155, pontif. anno III.

VII.

Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae, cui Complutensis, et quae post Saracenorum invasionem propriis amiserit metropolitans, subiciuntur (1).

SUMMARUM

Exordium a dignitate Toletanae Ecclesiae desumptum. — Eadem Ecclesia a Saracenis postmodum occupata; — Ab eorum manu

(1) Ex opere Gasteioni de Primatu Toletano editi Coletus, Concil., tom. XIII, col. 33.

Hadriani PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Quae a decessoribus Pontificibus statutae sunt, non immutanda.

Monasterium huiusmodi sub iure S. R. Ecclesiae positum.

Administration episcopi Astensis tamquam vicibus Sedis Apostolicae in hoc functionis, subicitur.

Ut in pristinum statum redigatur.

Decretum indemnitas pro eodem; sub excommunicationis poena.

nibus per Hldefonsum regem vindicata; — Archiepiscopali honori ab Urbano II PP. restituta fuit. — Hadrianus vero Complutensem Ecclesiam ei subiciens; — Toletanum archiepiscopum Hispaniarum primatem declarat: — Eique pallium concedit. — Ecclesias omnes ei restituit; — Eique quas metropolitanos amisisse constat, subicit. — Quosque quaeque metropolis in pristinum statum fuerit restituta. — Ioannem archiep. ad muneris suis fungendum partibus exhortatur. — Solitae conclusiones prout in caeteris supra allatis.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ioanni Toletano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quantae dignitatis et gloriae Toletanae Ecclesia fuit ex antiquo, et tam in Hispaniis quam in Gallicis regionibus quam famosa extiterit quam illustris. quot etiam per eam ecclesiasticis negotiis utilitates et incrementa pervenerint, omnibus, qui synodalia decretorum instituta scrutantur, satis esse credimus manifestum. Sed ex quo, peccatis populi exigentibus. Toletana civitas, quae insigni quondam, et inter Hispaniarum urbes magni nominis habebatur, Saracenorum violentia capta est; ita ibi christianae religionis libertas ad nihilum est redacta, quod per multa annicula temporum nulla illic perhibebatur pastoralis officii dignitas viguisse. Postea vero, sicut divinae voluit miseratio maiestatis, studio illustris et magnifici viri regis Hldefonsi, et labore christiani populi, Saracenis expolis, christianorum iuri praefata est civitas restituta. Quia vero dignum erat, et consentaneum modis omnibus rationi, et postquam eadem civitas inamissam respirabat libertatem, ipsa, et Ecclesia in statum reduceretur pristinae dignitatis, praedecessor noster divinae memoriae Urbanus Papa, cuius temporibus a Saracenorum manibus civitas est crepta, ut ibi Sedes esset Pontificatus, instituit, et in praedicta Ecclesia, sicut antiquitus fuerat, praesulem ordinavit.

Nos ergo, qui ei licet indigni successimus, ius ipsius Ecclesiae in nullo minurare, sed potius augmentare volentes, eiusdem urbis statum, quantum ad nostras est facultates, in ecclesiasticae dignitatis gloria stabilire, adiuvante Domino praecipimus. Confirmamus itaque tibi quam tuis successoribus in perpetuum, et per vos Ecclesiae Toletanae, Complutensem parochiam (1) cum suis terminis, et caetera, quae hodie Toletana Ecclesia iuste et canonice possidet. Igitur tum pro digna Toletanae Ecclesiae reverentia, tum et pro reverendissimi filii nostri praestantissimi regis Hldefonsi postulationibus, cuius nimirum virtute ac prudentia suffraganeae sedes in libertatem pristinum redactae sunt: te, venerabilis frater, iuxta praedecessorum nostrorum sanctae memoriae Urbani II, Paschalis, Calixti, Eugenii, Romanorum Pontificum, instituta, in totis Hispaniarum regnis primatem fore, praesentis privilegii auctoritate sancimus; sicut eiusdem urbis antiquitus constat extitisse Pontifices. Pallio sane in missarum solummodo celebrationibus uti debebis, praecipue, quae subscriptae sunt festivitatum temporibus: tribus diebus videlicet in Natale Domini, in Epiphania, Hypopantion Coena Domini, Sabbato Sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione, Pentecoste, tribus solemnitatibus Sanctae Mariae, Sancti Michaelis et S. Iohannis Baptistae, in omnibus natalitiis apostolorum et eorum martyrum quoque, Martini et Hldefonsi confessorum, et omnium commemoratione Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, et clericorum, in annuo consecrationis tuae die, natali etiam Sancti Isidori et Leandri. Primatem te universi Hispaniarum praesules respicient; et ad te, si quid inter eos questione dignum exortum fuerit, referent: salva tamen Romanae Ecclesiae auctoritate. Toletanam ergo Ecclesiam iure perpetuo tibi unisque, si divina gratia praestiterit, successoribus,

Hadrianus vero Complutensem Ecclesiam ei subiciens;

Toletanum archiepiscopum Hispaniarum primatem declarat;

Eique pallium concedit;

Esordium a dignitate Toletanae Ecclesiae desumptum.

Eadem Ecclesia a Saracenis postmodum occupata;

Ab eorum manibus per Hldefonsum regem vindicata;

Archiepiscopali honori ab Urbano II PP restituta fuit.

(1) Vide superius, pag. 453. (n. T.)

Ecclesias omnes ei restituit;

Eique quas metropolitano a-missione constat, subiecit,

Quosque quaeque metropolis in pristinum statum fuerit restituta.

Joannem archiepiscopum ad munus suis fungendum participatim exhortatur.

Solita conclusiones, prout in ceteris supra allatis.

canonico tenore huius privilegii confirmamus, una cum omnibus Ecclesiis et diocesisibus, quas proprio iure noscitur antiquitus possedisse: praecipientes de iis, quae Sarracenorum ad praesens subiacent ditioni, ut cum eas Domino placuerit potestati populi restituere christiani, ad debitam Ecclesiae vestrae obedientiam referantur. Illarum etiam civitatum dioceses, quae Sarracenis invadentibus metropolitano proprios perdidit, vestrae ditioni eo tenore subiecit, ut quoad sine propriis existerint metropolitano, tibi ut proprio debeant subiacere. Si vero metropolis quaelibet in statum fuerit pristinum restituta, suo quaeque dioecesis metropolitano restituantur. Neque tamen ideo minus tua debet studere fraternitas, quatenus unicuique metropoli et suae restituantur gloria dignitatis. Haec et caetera omnia, quae ad antiquam Toletanae Sedis dignitatem atque nobilitatem probari poterunt pertinuisse: auctoritate, et certa Sedis Apostolicae concessione nos tibi tuisque successoribus perpetuo possidenda concedimus atque firmamus. Te, venerabilis frater, affectione intima exhortamur, quatenus dignum te tanti honore pontifici semper exhibeas, christianis ac Sarracenis sine offensione semper esse procurans, et ad fidem infideles convertere, Domino largiente, verbis studeas et exemplis. Sic exterius pallii dignitate, primatus praerogativa, praecellens in oculis omnium hominum, ut interius virtutum excellentia polleas coram supernae oculis maiestatis. Si qua igitur impostum ecclesiae saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, etc.

Datum Beneventi per manus Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri card. et cancellarii, xiv kal. martii, incarn. domin. anno MCLVI, pontificatus vero domni Adriani Papae IV anno II.

Dat. die 17 februarii anno Domini 1186, pontif. anno II.

VIII.

Confirmatio bonorum, privilegiorum, et exemptionum Ecclesiae S. Zenonis in Hallen. Salisburgensis dioecesis (1).

Ecclesiam hanc, a Conrado Salisburgensi archiepiscopo fundatam, confirmavit, amplissimisque privilegiis donavit Eugenius PP. III, prout anno 1145 retulimus.

SUMMARIUM

Exordium. — Ratam habens privilegium Eugenii PP. III; — Monasticum ordinem in hac Ecclesia servari mandata; — Donationes omnes, caeteraque bona ei confirmat; — In quibus nonnulla enumerat. — Quemquam canonicorum post factam professionem inde discedere sub gravibus poenis vetat. — Prohibet intra terminos Ecclesiae huius absque praepositi assensu capellas aedificari: — Sepulturam in eadem Ecclesia fore liberam declarat: — Praepositi exemptionem a Salisburgensibus archiepiscopis confirmat: — Illius vero electionem solis canonicis concedit. — Decretum immunitatis. — Poenae contra inobservantes aut violatores. — Pax vero obedientibus.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Heinrico praeposito Ecclesiae S. Zenonis Hallensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine verae cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati religiosas personas diligere, et earum quieti, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, venerabilis fratris nostri Eberhardi Salisburgensis archiepiscopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et ad exemplar praedecessoris nostri sanctae recordationis Eugenii Papae, praefatam Ecclesiam S. Zenonis, in qua divino participati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et prae-

Exordium.

Ratam habens privilegium Eugenii PP. III

(1) Ex Hundii Hist. Salisburg. tom. III.

Monasticum ordinem in hac Ecclesia servari mondat;

Donationes emittas, ceteraque bona ei confirmat;

In quibus nonnulla enumerat.

Quemquam canonicorum post factam professionem inde discedere sub gravi poenitentia vel

Prohibet intra terminos Ecclesiae huius absque praepositi assensu capellas aedificari:

sentis scripti privilegio communibus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, tam ex dono Conradi quondam archiepiscopi Salisburgensis fundatoris loci vestri, quam aliorum Dei fidelium, impraesentiarum iuste et canonicè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sen aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: curtem sitam ante portam eiusdem Ecclesiae cum omnibus appendiciis suis, et praedium quod dicitur Suvant ex dono ipsius archiepiscopi; quicquid iuris habetis in decima salis, qui coquitur de fonte Hallae, ex dono Heinrichi filii Etechonis et fratris eius: praedium, quod dicitur Nutzpoum cum omnibus pertinentiis suis, ex dono Ebonis, Facconis, et Babonis: aquas, quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis, praedium situm in loco, qui dicitur Occheim, cum appendiciis suis, ex dono Sibotonis: praedium, quod dicitur Unchen. Statuimus, ut in Ecclesiis, in quibus fratres vitam canonicam professi fuerint, nulli omnino post factam canonicam professionem, exinde liceat sine communis congregationis permissione discedere; discedentem vero nullus audeat retinere. Si vero post secundam vel tertiam commonitionem redire contempserit, liceat eiusdem loci praeposito canonicam in eum proferre sententiam. Sane ipsa plebs Allensis, sicut a iam dicto Conrado archiepiscopo canonicè statutum est, a nullo successorum vobis auferatur, sed in dispositione praepositi vestri permaneant. Ad haec adiacentes statuimus, ut capellae, quae infra terminos parochialis Ecclesiae Haltensis fundatae sunt, sicut ab ipso archiepiscopo rationabiliter

provisum est, eidem matri Ecclesiae subiaceant. In futuro autem absque assensu praepositi vestri novas in ipsa parochia capellas aedificari prohibemus: salva nimirum Sedis Apostolicae et proprii episcopi auctoritate. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deheraverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia matri Ecclesiae. Praeterea exemptionem personae tuae, et Ecclesiae tibi commissae, a subiectione Salisburg. archidiacon. per venerabilem fratrem nostrum Eberhardum Salisburg. archiepiscopum canonicè factam, tibi, et per te Ecclesiae tuae auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus. Obvenite vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, sen violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam providerint, eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanii episcopi canonica instituta. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem

Sepulturam in eadem Ecclesia fore liberam declarat:

Praepositi exemptionem a Salisburgens. archiepiscopio confirmat:

Illud vero electionem solis canonice concedit.

Decretum in municipalibus.

Poenam contra inobservantes aut violatores.

Pax vero obedientius. eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Dat. Beneventi per manum Rolandi S. Romanae Ecclesiae presb. card. et cancellarii, xiii kalendas martii, indictione v, incarnationis dominicae anno mclvi, pontificatus vero domni Adriani PP. IV anno iii.

Dat. die 18 (1) februarii anno Domini 1156, pontif. anno iii.

IX.

Confirmatio bonorum Ecclesiae in Staingaden canonicorum ordinis Praemonstratensis, et privilegiorum concessio (2).

SUMMARICUM

Exordium. — Ecclesiam hanc a Welphone Spoleti duce fundatam sub protectione Sedis Apostolicae suscipit. — Canonicum ordinem ibi servari praecipit; — Bonaque omnia ad eam spectantia confirmat: — Quorum nomina refert, et iura. — Canonicos in spiritualibus episcopo subiectos declarat. — Sepulturam vero Ecclesiae liberam dicit. — Praepositum per eosdem canonicos eligi mandat. — In communi parochiae interdicto divina per eos celebrari officia permittit. — Decretum pro Ecclesiae immunitate. — Annuum censum Apostolicae Sedi persolvendum imponit. — Solitae conclusiones. — S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Anselmo praeposito Ecclesiae S. Ioannis Baptistae de Staingaden, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam, eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit,

(1) Anno 1156 bissexto, xiii kal. martii non pro 17 martii (ut in Cocquelin. edit.), sed pro 18 reddi debet. (n. 7.) (2) Ex Hundii Hist. Salisburgen., tom. III.

sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris instis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, ab illustri duce Guelphone in proprio allodio fundatam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar praedecessoris nostri felicitis memoriae Eugenii Papae, sub B. Petri et unstra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum B. Augustini regulam, et institutionem Praemonstratensium, in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Nec alieni fratrum, post factam iuribus professionem, absque praesentis licentia liceat ex eodem claustro discedere, discedentem vero nullus audeat retinere. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci; firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in episcopatu Augustensi ecclesiam Ingeurieth cum decimis et aliis ad eam pertinentibus, a venerabili fratre nostro Conrado Augustensi episcopo canonice vobis concessam: praedium, quod dicitur Sibeniach: plebem et decimas a memorato episcopo legitime vobis concessas: partem quoque cuiusdam beneficii, idest, octo mansos in loco, qui dicitur Marchtorf, quam tu, dilecte fili Anselme praeposite, de manu Theoderici de Pounb, assensu et conventientia tam venerabilis fratris nostri Conradi Augustensis episcopi, quam canonicorum et ministerialium ipsius Ecclesiae, septuaginta talentis redemisse dignosceris, sicut in scripto eiusdem fratris nostri episcopi continetur, vobis nihilominus confirmamus. Sane novallium vestrorum, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus

Ecclesiam hanc a Welphone Spoleti duce fundatam sub protectione Sedis Apostolicae suscipit.

Canonicum ordinem ibi servari praecipit;

Bonaque omnia ad eam spectantia confirmat;

Quorum nomina refert, et iura.

Canonicos in
spiritualibus
episcopo subie-
ctos declarat.

Sepulturam
vero Ecclesiae
liberam dicit.

Praepositum
per eosdem ca-
nonicos eligi
mandat.

In communi
parochiae in-
terdicto divina
per eos cele-
brant officia per-
mittit.

Decretum pro
Ecclesiae im-
munitate.

Annum cen-
sum Apostoli-
cae Sedi per-
solvendum im-
ponit.

Solitae con-
clusiones.

a vobis decimas praesumat exigere. Porro consecrationes altarium seu ecclesiarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis ac sine pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Sepulchrorum quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae. Ad haec adicientes censemus, ut Ecclesia vestra nullum habeat advocatum. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Augustini regulam sibi providerint eligendum. Praeterea si generale interdictum in parochia fuerit promulgatum, nihilominus clausis tamen, non pulsatis tintinnabulis, exclusis excommunicatis et interdictis, submissa voce celebrandi officia facultatem liberam habeatis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, supradictam Ecclesiam tuam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatis retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecetani episcopi canonica iustitia. Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica perceptae protectionis, unum bizantium aureum nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita,

nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego Ubaldu presb. cardin. ecclesiae S. Praxedis.

Ego Iulius presbyter cardin. ecclesiae S. Marcelli.

Ego Bernardus presb. card. eccl. divi Clementis.

Ego Octavianus presb. card. ecclesiae S. Caeciliae.

Ego Gerardus presb. card. S. Stephani in Coelio monte.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis Ulrici et ecclesiae Lamachae.

Dat. Beneventi per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancell., ii kal. iiii, ind. iv, incarn. dom. ann. MCLVI, pontif. vero D. Adriani PP. anno III.

Dat. die 31 maii anno Domini 1156, pontif. anno III.

X.

Confirmatio bonorum ad canonicos ecclesiae S. Constantii de Urbe-Veteri pertinentium (1).

SUMMARIUM

Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apostolicae recipit; — Eidem bona omnia confirmat. — Ex possessionibus quaedam propriis vocabulis nominat. — Decimas donat. — Sepulchrorum liberam omnibus inibi concedit. — Solitae conclusiones, tam erga inobedientes, — Quam erga observantes.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I, ubi de Urbevitanis episcopis.

S. R. Ecclesiae
cardinalium
subscriptiones.

Hadriani PP. signum. — Subscriptiones cardinalium.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Rocco praeposito S. Constantii de Urbe Veteri, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice substituendis.

(Desunt nonnulla.)

Quatenus devotionis sinceritas laudabiliter emittatur, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filii.... iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuente ut quascumque possessiones, et quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit..... firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sancti Laurentii cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Bartholomaei cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Matthaei et Hospitalis cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Iuliani et Hospitalis cum suis pertinentiis, ecclesiam Sanctae Anastasiae cum pertinentiis suis, villamque quoque, quae dicitur Ferosellum, cum pertinentiis suis, et Mezzanam, campum de Ripa Transmarini, campum qui est ante ecclesiam Sancti Costantii, plebem Sancti Petri de ..... cum suis pertinentiis, plebem Sancti Ioannis de Vallelacus cum suis pertinentiis, plebem Sancti Smeraldi et Sancti Stephani de Monte Longo cum suis pertinentiis, plebem Sancti Terentiani cum suis pertinentiis, plebem Sanctae Mariae de Miniano cum suis pertinentiis, Hospitalis de Ripa Aquaependentis cum ecclesia et pertinentiis suis; praeterea quicquid in decimis, primitiis et oblationibus, iuste et canonice possidetis, vobis

nihilominus confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum, qui illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen iustitia Ecclesiarum, unde assumpti fuerint. Decernimus ergo ut nulli hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel aliquibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum episcopis vestris canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam scientes, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. amen.

S. PETRUS † S. PAULUS.

ADRIANUS PAPA IV.

AD DOMINUM OCULI MEI SEMPER.

Ego Ioannes diaconus cardinalis tituli S. Sergii et Bacchi.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Praxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabinae ss.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Luciae.

Sepulturam liberam omnibus inibi concedit.

Solitas conclusiones, scilicet erga insolentiores.

Quam erga observantes.

Hadriani PP. signum.

Subscriptiones cardinalium.

Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

Eidem bona omnia confirmat.

Ex possessionibus quaedam propriis vocabulis nominat.

Decimas doat.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Bernardus presbyter card. tit. S. Stephani in Coelio-monte.

Ego Henricus presb. card. Ss. Nerei et Achillei.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Silvestri et Martini.

Dat. in Urbe Veteri per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancell. id. octob., ind. v, incarn. dom. anno MCLVI, pontificatus vero Adriani Papae IV anno III.

Dat. die 15 octobris anno Domini 1156, pontif. anno III.

XI.

Confirmatio honorum omnium, et iurium, ad canonicos Ferrariensis Ecclesiae pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ferrariensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; — Bonaque omnia ad eius canonicos pertinentia iisdem cum pertinentiis et iuribus confirmantur. — Solitae clausulae. — Adriani PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Marianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis canonicis Ferrariensis Ecclesiae tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Officii nostri nos admonet et invitata auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti et tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque, et honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas a pravorum hominum nequitia tueamur, et B. Petri atque Sedis Apostolicae patrocinio muniamus. Quo circa, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua divino man-

Ferrariensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur;

cipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; stantentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: villam videlicet, quae dicitur Quartusiana, fundum contra Padum, locum Curcula, caput Redae, villam, quae dicitur Baniolum, fundum Dundorgum, villam, quae dicitur Quartatica, fundum Pecorile, villam, quae dicitur Fossa Nova, capellam S. Marci ibidem sitam, aquam piscaritiam, quae dicitur Morticiaum, ecclesiam Sancti Michaelis cum suis pertinentiis in burgo Ferrariae, capellas Sancti Petri et Salvatoris sitas in castro eiusdem Ferrariae, cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sanctae Mariae Magdalenae et Sancti Viti, quae est in mercato Ferrariae, capellam Sancti Leonardi, Corrigitium stadii totum, medietatem Lendenariae maioris, et minoris, Cocolariam lami (1), piscatoriam Zamedellae, mansum in capite lamas communis, medietatem fundi Gallinari, medietatem fundi Purpuranae, portum Capitis Redae; terram quoque, quae fuit de Aiacha, positam in valle, quae dicitur Zuculae; mansum unum in fundo, qui dicitur Duce; insuper medietatem omnium rerum, quae pro animabus fidelium defunctorum ecclesiae S. Georgii in episcopio Ferrariae relinquuntur, tam mobilium quam immobilium: medietatem decimationis eiusdem ecclesiae Sancti Georgii, totam decimam totius villae, quae dicitur Cocomarium, et caetera, quae

Bonaque omnia ad eius canonicos pertinentia iisdem cum pertinentiis et iuribus confirmantur.

(1) Lama vel lamum piscina est longobard. lingua; unde Papias: *Lama, piscina dicitur a quibusdam barbaris*. Italis lama est planities, campus, etc. (R. T.)

(1) Eddid Ughell., Ital. Sac., tom. II.

eidem Ecclesiae iuste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis et incultis, aquis, piscationibus: venationes etiam, et molendina, servos et ancillas, duodecim homines illius loci, qui vos navigio ferant, quocumque usus vester fuerit, absque omni pretio. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur vestri et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Ferrariensis episcopi canonica reverentia. Si qua igitur etc.; cunctis autem etc.

Hadriani PP.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Gregorius Sabin. episc. ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis S. Praxedis ss.

Ego Iulius presb. cardinalis tituli S. Marcelli ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Octavianus presb. card. tituli S. Caecciliae ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in monte Coelio ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Ioannis et Pauli ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Silvestri et Martini ss.

Ego Ildebrandus presb. card. basilicae XII Apostolorum ss.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ioannes card. Ss. Sergii et Barchi.

Ego Bonadies diaconus cardinalis S. Angeli ss.

Ego Arditiu diac. cardinalis S. Theodori subse.

Ego Boso diac. card. Ss. Cosmae et Damiani ss.

Ego Albertus diac. card. S. Adriani ss.

Datum Romae apud S. Petrum per manum Rolandi S. R. E. presb. cardinalis ac cancellarii, iv id. ianuarii, indictione vi, incarnationis dominicae anno MCLVII, pontificatus vero domni Adriani Papae IV anno iv.

Dat. die 10 ianuarii anno Domini 1157,
pontif. anno iv.

XII.

Ecclesia S. Paucratii in Ranshoreu. suis in bonis confirmatur, et dioecesano episcopo in spiritualibus subiecta declaratur (1).

Simile omnino privilegium supra retulimus in Eugenio PP. tertio.

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Canonicum ordinem inibi servari mandat; — Bonaque omnia eidem confirmat. — Canonicos episcopo dioecesano in spiritualibus subiectos declarat; — Praepositum vero per eos tantummodo eligendum iubet. — Advocato Ecclesiae eam ullo afficere gravamine non licere; — Et sepulturam fore liberam; — Immunitatem Ecclesiae et honorum decernit; — Cum solitis conclusionibus.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Mezenardo praeposito Ranshovensis Ecclesiae Beati Paucratii martyris, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito deterreat, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, Henrici illustris.

(1) Ex Hundii Metropol. Salisburg., tom. II.

Solitae clausulae.

Hadriani PP.
et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Exordium.

Bavariae et Saxoniae ducis precibus inclinati, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam B. Pancratii martyris ecclesiam, in qua divino vacatis officio, sub beati Petri apostolorum principis tutelam protectionemque suscepimus, et Apostolicae Sedis privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo canonicus, qui secundum beati Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea, quaecumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, aut aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesia videlicet S. Michaelis cum decima et iure parochiali, capellas in Vinkirchia, Hantimberge, Geroltisberge, et capellam S. Stephani in Brunove cum pertinentiis earum; capellam Hochberch cum pertinentiis suis in ea libertate, in qua frater noster Eberhardus Saltzburgensis archiepiscopus vobis scripto proprio rationaliter confirmavit; ut videlicet nullus in eis praeter ipsum archiepiscopum, et Ecclesiae vestrae praepositum aliquid debeat ordinare. Sane novalium vestrarum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Porro sacramenta ecclesiastica a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque Apostolicae Sedis communionem habuerit, eaque gratis et absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, quaecumque malueritis catholicum adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Obeunte vero te, nunc eisdem loci praeposito, vel ad alterius Ecclesiae regimen transeunte, sive tuorum

quolibet successorum, nullus qualibet surreptionis astutia, seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam providerint eligendum. Ad haec, quoniam locus vester sic est institutus, ut advocatus honorum praefati ducis in partibus illis eiusdem quoque loci sit advocatus, prohibemus, ut nec ipsi nec alicui subministro eius liceat, eundem locum iniustus gravaminibus infestare; sed cum vicariam dicti ducis, sicut ipse instituit et scripto suo firmavit, cum mancipiis et possessionibus suis idem advocatus defendere et tueri debet eo tenore, ut querimonias tam vestras quam mancipiorum vestrorum audiat, et congruam iustitiam faciat; paratam (1) vero nullam a vobis propter hoc exigat; sed tantum de horreo praefati ducis secundum antiquam constitutionem tempore suo accipiat. Super haec enim nullam potestatem disponendi in claustro, vel mancipiis, aut possessionibus vestris memoratus dux eidem advocato concedit; sed ut loco suo vos protegat, et aeternam retributionem tantum inde requirat. Exactiones quoque super vos vel super mancipia vestra a quoquam fieri, idem dux penitus interdixit. Nos quoque haec omnia vobis concedimus, et auctoritate apostolica confirmamus. Si autem ipse advocatus contra haec venire temptaverit, si secundo ac tertio admonitus, non emendaverit, consilio et auxilio praefati ducis ipsa advocatia ab inutili auferatur, et alius idoneus eius loco substituitur. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibus-

(1) Vide superius, pag. 555. (n. r.)

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipi Pontifex;

Canonicum ordinem tibi servari mandavit;

Beneque omnino eadem confirmat;

Canonicos episcopo dioecetano in spiritualibus subiectos declarat;

Praepositum vero per eos tantummodo eligendum iubet.

Advocato Ecclesiae eam ullo officere gravamine non licere;

Et sepulturam fore liberam;

Immunitatem Ecclesiae et bonorum decernit;

libet vexationibus fatigare; sed illibata et integra omnia conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et subventionatione concessi sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et dioecesani episcopi canonica instituta. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguiine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae apud Sanctum Petrum per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, iv kalendas februarii, indictione vi, incarnationis dominicae anno mclvii, pontificatus vero domni Adriani PP. IV anno iv.

Dat. die 29 ianuarii anno Domini 1157, pontif. anno iv.

XIII.

Confirmatio bonorum omnium monasterii Sancti Vitalis ordinis Cassinensis Ravennatenensis dioecesis, quod sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub B. Petri suaque protectione recipit Pontifex. — Eidem pontificum, regum, principum oblationes; — Bonaque omnia, quorum enumerat non-

(1) Ex archiv. monasterii huius editit Margarinus, Bullar. Cassinen., pag. 2. num. CLXXIX.

nulla, confirmat. — Haec omnia integra monachorum usui servari praecipit. — Excommunicationem adversus eadem usurpantes promulgat; — Benedictionem vero benefactoribus elargitur. — Hadriani PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Alberico abbati monasterii Sancti Vitalis Ravennatis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus sollicita vos oportet consideratione prospicere; ne alienius necessitatis occasio aut eos desides faciat, aut, quod absit, robor sacrae conversationis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum in ste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sanctae Crucis et Sancti Nazarii cum possessionibus suis, ecclesiam Sancti Laurentii in Pannonia, et Sancti Iohannis in Consule; ecclesiam Sanctae Mariae in Vinea Taliata; in episcopatu Faventino ecclesiam Sancti Iohannis in Ronco cum possessionibus suis, ecclesiam Sancti Laurentii in Auriclania cum possessionibus suis et cum eisdem villis: homines, et dominicata (1) vestra, molendina, et quicquid habetis in Taurise, hospitale Sancti Iacobi de Carossa cum ecclesia et possessione sua: quicquid habetis in ecclesia Sanctae Mariae in Tribbo, et in ecclesia Sanctae Mariae in Prata,

Exordium.

Monasterium sub B. Petri suaque protectione recipit Pontifex;

Eidem Pontificum, regum, principum oblationes;

(Bonaque omnia, quorum enumerat nonnulla, confirmat.

(1) Dominicata idem quod dominicatura, h. e. dominitum, proprietas, possessio. (R. T.)

Cum solitis conclusionibus.

tenimentum, quod habetis in Gunfo, Fossula, Vigazolo, Flexo, Badarzolo, et Biancana: quicquid habetis in ecclesia Sancti Petri, et Sancti Salvatoris: homines, molendinum, et dominicata, quae sunt posita in Albereto ex utraque parte fluminis: quicquid habetis in curte Sancti Basili, et ecclesiam Sancti Petri in Ponticello cum possessionibus suis: homines, et dominicata, quae sunt posita in Ponticello et Abruliano cum suis fundis: quicquid habetis in civitate Faventia, totum fundum Visiliani et Cerreti, curtem Aviliani cum omnibus pertinentiis suis, et quae sunt posita in utraque parte fluminis: ecclesiam Sancti Petri in Casalelo cum possessionibus suis, quae est in episcopatu Corneliensi: quicquid habetis in comitatu Cnuii: quicquid habetis in comitatu Bagnacaballis, ecclesiam Sancti Gervasii et Protasii cum possessionibus suis: in episcopatu Bononiensi ecclesiam Sancti Laurentii in Galera cum possessionibus: in episcopatu Ferrariensi ecclesiam Sancti Vitalis cum possessionibus suis, curtem Sancti Laurentii in Scornio cum omnibus possessionibus suis: quae omnia sunt posita in territorio Ferrariensi et Adrianensi: quicquid habetis in civitate Argentea, terris, aquis, paludibus et piscationibus ex utraque parte Padis: in episcopatu Cerviensi, quicquid habetis, tam in salinis quam in aedificiis, ecclesiam Sancti Theodori cum omnibus possessionibus suis, tam in terris quam in vineis, silvis et paludibus, quae omnia sunt posita in episcopatu Cervien. et in episcopatu Cesenae, quicquid habetis in curte Saliani, et in episcopatu Cesenae, in episcopatu Ariminen. ecclesiam Sanctae Mariae in Gauriolo cum omnibus possessionibus suis, silvis, ripis et montibus: quicquid habetis in eodem episcopatu, in plebe Sancti Archangeli, et in plebe Sancti Viti, castrum Marignani cum ecclesia Sancti Ioannis et cum omnibus pertinentiis suis: quicquid habetis in castro Ripale: quicquid habetis

in episcopatu Fanensi: quicquid habetis in episcopatu Senogallien. tam in civitate quam iuxta civitatem, et extra; decernentes, quod nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis consequantur. Amen, amen amen.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus ss. Hadriani PP.

Ego Cencius Portuensis, et Sanctae Rufinae episcopus ss. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Gregorius Sabinensis episcopus subscripsi.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Sabinae ss.

Ego Iulius presbyter cardinalis S. Marcelli subscripsi.

Ego Bernardus presb. card. tituli S. Clementis ss.

Ego Octavianus presb. card. tituli S. Caeciliae ss.

Ego Gerardus presbyter card. S. Stephani in Coelio monte ss.

Cum omnibus foribus, privilegioribus, et iurisdictionibus.

In episcopatus Bononiensi, Ferrariensi,

Cerisusi, Cesenae et Arimineni etc.

Haec omnia integra monachorum usui servari praecipit.

Excommunicationem adversus eadem usurpantes promulgat;

Benedictionem vero benefactoribus elargitur.

Ego Henricus presb. card. tit. Ss. Nerei et Achillei ss.

Ego Ildebrandus presb. card. tit. basilicæ Duodecim Apostolorum ss.

Ego Otto diacon. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diacon. cardin. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariæ in Cosmidin ss.

Ego Bonadies diaconus cardinalis tit. S. Angeli ss.

Ego Ardito diaconus cardinalis tituli S. Theodori ss.

Ego Albertus diaconus cardinalis tit. S. Adriani ss.

Datum Laterani per manum Rolandi S. R. E. card. et cancell., non. aprilis, ind. v, incarn. domin. anno mclvii, pontificatus vero domni Adriani Papæ IV anno iv.

Dat. die 5 aprilis anno Domini 1157,
pont. anno iv.

XIV.

Confirmatio bonorum, donationum, et privilegiorum, a Summis Pontificibus Ravellensi Ecclesie concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ravellensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apost. recipit Pontifex. — Eius bona omnia confirmat. — Solitæ conclusiones. — Hadriani PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Joanni Ravellensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, venerabilis in Christo frater Ioannes episcopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatam

(1) Ex autographo Tabularii Ecclesie huius editi Ughell., Ital. Sac., tom. I.

Ravellensem Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; omnem vero ambitum Ravellensis Ecclesie, sicut a prædecessoribus tuis rationabiliter possessus est, tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnino profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua infra servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia aeternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Ego ADRIANUS catholice Ecclesie episcopus subscripsi.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ravellensem Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicæ recipit Pontifex.

Eius bona omnia confirmat.

Decretum immunitatis.

Solitæ conclusiones.

Hadriani PP.

et S. R. Ecclesie cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Ego Iacobus presbyter card. Ss. Io. et Pauli tit. Pammachii.

Ego Arditiu S. Theodori diaconus cardinalis.

Ego Boto (2) diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani.

Datum Anagninae per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, in id. sept., indictione v, incarnationis dom. MCLVII, pontificatus vero D. Adriani IV anno iv.

Dat. die 11 septembris anno Domini 1157, pontif. anno iv.

XV.

Confirmatio compositionis initae inter Arducium episcopum et Amedeum comitem, Gebennenses (1).

SUMMARIUM

Arducium eique commissam Ecclesiam sub B. Petri ipsiusque protectione suscipit Pontifex. — Compositionem inter episcopum comitemque Gebennensem confirmat. — De sacerdotibus feudum terramve comitis tenentibus. — De comitis suorumve servis, nisi eorum assensu, nullatenus ab episcopo ordinandis. — De feudo decimarum. — De castris super ecclesia a comite nuper constructis; et de Willelmo Marvallensi, cuius hominum indebite comes acceperat. — De filio Maynerii ab episcopo comiti ablato. — De hominibus et terris, a comite suisque Ecclesiae interceptis. — In compositione hac apud Saysel facta, quid episcopo, quid comiti in dominio et iustitia Gebennensis civitatis attineret, continetur. — De his, quae ad episcopum pertinent: — Et de his, quae ad comitem spectare videntur. — De peragenda iustitia. — Quadraginta librae a comite episcopo pro restauratione damni persolvendae, canonicis vero damnum ad eorum libitum comes emendaturus. — Quaestio de piscatione. — Et de Rodulpho Sancti Gervasii. — Hanc compositionem inviolabiliter observandam statuit,

(1) *Lego Boso* sicut in sequentibus. (n. t.) (2) *Ex arch. v. Ecclesiae huius erut. et cum originali collat. ext. tom. IX Bullarii editi Luxemburgi.*

eamque praecepti privilegio munit. — Sanctio poenalis. — Pax et benedictio servantibus. — Hadriani PP. sigillum et subscriptio. — Subscriptiones quoque card. S. R. E.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Ardacio, Gebennensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties a fratribus nostris episcopis talia postulatur, quae et aequitati conveniant et a rationis tramite non recedant, decet nos animo libenti concedere, et eorum vota, oportet, nos effectu operis prosequente complere. Eapropter, venerabilis in Christo frater episcopo, iustis postulationibus tuis grato concurrentes assensu, personam tuam, et commissam tibi Ecclesiam sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Compositionem vero, quae inter te et dilectum filium nostrum nobilem virum Amedeum Gebennensem comitem in praesentia venerabilium fratrum nostrorum S. Viennensis, E. Lugdunensis et P. Tarentasiensis, archiepiscoporum, I. Gratianopolitani, et Guillelmi Belicensis episcoporum, et quorundam religiosorum abbatum, super quibusdam controversiis, quae inter vos agebantur, utriusque partis assensu rationabiliter facta est, iuxta tuae postulationis instantiam tibi, et per te Ecclesiae tuae, auctoritate apostolica confirmamus; cuius videlicet compositionis tenor, sicut in instrumento exinde facto continetur, in subsequentibus invenitur annexus. Praedictus siquidem frater noster Petrus Tarantasiensis archiepiscopus, et dilecti filii nostri Almadricus Praeceptor Gebennensis Ecclesiae, et Villelmus Alberici decanus, Lambertus de Anasiaco decanus, et Artoldus decanus, Gualterius canonicus et capellanus, Pontius de Filingio canonicus, magister Petrus de Tolno canonicus, Aymo vicedominus Gebennensis, Amedeus de Nangiaco, Petrus de Nangiaco, Amyericus de Nangiaco, Falco Turumbertus, Cono de Ruppe, a gravaminibus sacerdotum et diaconorum,

Arducium et-
que commissam
Ecclesiam sub
B. Petri ipsius-
que protectione
suscipit Ponti-
fex.

Compositionem
inter episco-
pum comitem-
que Gebennem-
sem confirmat.

De sacerdoti-
bus feudum ter-
ramve comitis
tenentibus.

tibi a comite illatis incipientes, quoniam tu exinde querimoniam faceres, ita inter vos componerunt: ut si fundum vel terram comitis sacerdotes vel diaconos tenerent, eidem ex equo servirent; si vero terram eius dimittere vellent, investituram dimitterent, et secundum quod ab eo tenerant, usamentum (1) facerent, et sic episcopo et Ecclesiae Gebennensi in pace per omnia remanerent. Quia etiam comes adversus te querimoniam fecerat, quod eos, qui servili conditione sui erant, ordinaveras, super hoc ita est definitum: ut qui ante sacerdotes vel diaconos ordinati erant in pace tibi dimitterentur, et deinceps servos comitis vel suorum, nisi eorum assensu, nullatenus ordinare. De feudo quoque decimarum conquestus est comes, sed quia praetendebas definitionem per compositionem super ipsas decimas a comite tibi factam esse, ita positum est: ut compositionem esse factam ostenderes, et teneretur; sin autem, feudum decimarum comiti dimitteres: salvo quidem episcopali iure et Apostolicae Sedis mandato. Tu vero post haec aliam proposuisti querimoniam de castris super ecclesia a comite nuper constructis, et de Willelmo Marvallensi, cuius hominum (2) comes indebite acceperat, et proinde ab Ecclesia Gebennensi, cuius per omnia esse debuerat, alienaverat; inde nimirum praefati concordatores sic de castris composuerunt: ut quaecumque super terram Ecclesiae per comitem constructa fuerant, si probari posset, omnino destruerentur; alioquin, si super terram comitis erecta essent, integra remanerent, ita sane quod rebus Ecclesiae in aliquo non nocerent. Praeterea de Willelmo Marvallensi ita est ordinatum: ut, quia vir nobilis est, si vellet, feudum comitis dimitteret, et hominio comitis irrito facto, ad Geben-

nensis Ecclesiae dominium et episcopi rediret; si mallet feudum comitis et dominium tenere, feudum Ecclesiae in pace dimitteret, et exinde nullam exactionem comes Ecclesiae faceret. De caetero querimonia comitis fuit de filio Maynerii, quem tu ei abstuleras, super quo satis ad plenum a te responsum est habitum, videlicet quod mater ad dominium Ecclesiae Gebennensis attinebat, et propter hoc filio Maynerii feudum Ecclesiae dederat, quia ex parte matris quaesierat, et ad ipsum spectabat. Quocirca positum est, si comes ipsum filium Maynerii habere vellet, ille feudum Ecclesiae ad pacem dimitteret, et a comite vel ab aliquo nulla ex hoc gravamina Ecclesiae inferrentur. Porro de hominibus et terris Ecclesiae, a comite et a suis interceptis, a te querimonia deposita fuit, super communi consilio compositorum dictum fuit: ut in quibus partibus Gebennensis episcopatus huiusmodi controversia habebatur, pro examinanda veritate circa locorum affinitates, quatuor ex parte tua, et quatuor ex parte comitis homines boni testimonii et indeque ad iusiurandum censura ecclesiastica cogentur; et quod ipsos constaret, tactis sacrosanctis reliquiis, de iusta possessione Ecclesiae vel comitis profiteri, ab utroque vestrum firmiter posterum teneretur. Inter caetera vero, quae continentur in compositione apud Saisel facta, continerentur et haec: ut recollectiones factae post iusiurandum per homines episcopi et comitis, Amaldricum videlicet Gebennensem cantorem et canonicum, Willelmum Born. decanum, Richardum vicedominum, Willelmum de Bosco, sicut recitatae fuerant communi assensu, tui scilicet et comitis, in praesentia memorati Petri Tarantasiensis archiepiscopi, et Amedei Lausannensis episcopi, atque abbatis totius Gebennensis episcopatus, Rodulphi de Alacomba, Stephani Clisriacensis, Moysi de Bonomonte, Borch. de Habundantia, Pontii de Six, necnon Rodulphi Agau-

De filio Maynerii ab episcopo comiti ablati.

De hominibus et terris, a comite a suisque Ecclesiae interceptis.

In compositione hac apud Saisel facta, quid episcopo, quid comiti in dominio et iustitia Gebennensis civitatis attineret, contiuetur.

(1) *Usamentum* facere, idem quod frui aut gaudere aliqua re, quod etiam *usimentum* apud inf. lat. scriptores dicitur. (n. r.) (2) *Hominium* est servitium seu obsequium, quod homo seu client, vel servus praestare domino tenetur suo. (n. r.)

De comitis suorumve servis, nisi eorum assensu, nullatenus ab episcopo ordinandis.

De feudo decimarum.

De castris super ecclesia a comite nuper constructis; et de Willelmo Marvallensi, cuius hominum indebite comes acceperat.

nensis abbatis, et multorum religiosorum et honestorum virorum assistentium in episcopali domo apud Gebennas, quid episcopo, quid comiti in dominio et iustitia Gebennensis civitatis attineret, firmiter ab utriusque tenerentur. Recordationes sunt istae: bannum totius Genevae in omnibus et per omnia tuum solummodo esse: iustitiam et dominium cuiusque sit hominis ad te tantummodo pertinere: adventitios quoque ex quo per annum et diem Gebennis moram fecerint, tuos solummodo esse; comes vero in tota Geneva nullos homines capere debet; hospitalitatem, placitum generale, foraciones vini, coroadam, et mutationes domorum, si dominus mortuus fuerit, debes ut dominus possidere: forum totius villae et iustitiam fori ad te solummodo pertinere; pedagium ripale, et pascua similiter; comes quoque per se vel aliquem de suis in pascuis Gebennensibus nullas equitaturas capere debet: montem in manus tuas tantummodo esse: si quis vero latro captus fuerit, ipsum et omnia eius tu habere debes: statio comitis Gebennis cognitione tua sit, ita tamen ut comes, et familia eius, Ecclesiae. et civibus et ecclesiasticis rebus non noceat; comes etiam aut aliqui de suis vadimonia sua per vim alicui, et nisi aeque valent, minime ponant, et non aliter quam ad pacem creditoris eadem dimittant; hactenus episcopalia. De his vero quae ad comitem spectare videntur sunt haec: comes est et bonus advocatus sub episcopo esse debet; tantam denique familiaritatem ex dilectione in domo episcopali habere debet, quod in mutationibus officiorum eiusdem domus, si tu inde quaestionem habueris, druiliam ibi admodum habere debet. Tu quoque si adversus aliquem de familia sua commotus vel iratus fueris, ad comitem refugium habebis; et donec tibi congrue satisfaciatur, comiti eundem tenere licet: simili modo de familia comitis a te per omnia tenetur. Quamvis vero de latrone, sicut

superius continetur, fiat, si ad damnandum, vel aliquam inde iustitiam faciendam fuerit deputatus, comiti tamen pro peragenda iustitia reddetur; consequenter et de monetariis, si falsam aliquando monetam fecerint, iussu tuo comes iustitiam faciet. Quoniam igitur comes modum excedendo, multa et maxima damna tibi intulerat, et canonicis similiter domosque hominum tuorum diruendo destruxerat: dixerunt compositores: ut quadraginta libras pro restauratione damni comes tibi persolveret; canonicis vero damnum suum ad eorum libitum et misericordiam emendaret; in redintegratione quoque domorum hominibus, quorum fuerant, ad eorum pacem emendationem comes faceret. Dictum est autem: ut omnibus hominibus tuis, quos comes pro malivolentia inter se et te habita hodie habuerat, pacem redderet; similiter et tu ipse hominibus comitis pacem faceres, exceptis illis, qui tua abstulerant, illa videlicet, quae comes minime habuerat, de quibus dictum est, ut comes tibi super ipsis iustitiam, donec ablata iuxta beneplacitum tuum redderentur, faceret; sive autem tu ipse iustitiam tuam proinde faceres, comes vero in nullo tibi contradiceret. De piscatione vero, unde tu querimoniam feceras, ita positum est: ut bonas consuetudines, quas homines tui ab antiquo per lacum habuerant, semper in pace haberent. Fuit et querimonia tua de piscatione in Venna, quam comes abstulerat, super quo a compositoribus dictum est: ut quando comitem vocare velles, in curiam tuam venire, ac per cognitionem curiae in pace remaneret. De Rodulpho quidem Sancti Gervasii, quia comes inde conquestus fuerat, sic positum est: ut investitura Ecclesiae remaneret, etsi comes vellet super hoc in curiam tuam venire, et secundum quod dictum erat, vel adhuc diceretur ius suum utrumque possideret. Si quis vero pacem hanc vel concordiam temerario ausu infringere temptaverit, dictum est ab ipsis compo-

De his, quae ad episcopum pertinent;

Et de his, quae ad comitem spectare videntur.

De peragenda iustitia.

Quadraginta librae a comiti episcopo pro restauratione damni persolvendae, canonicis vero damnum ad eorum libitum comes emendaturus.

Quaestio 15 piscatione;

Et de Rodulpho Sancti Gervasii.

sitoribus, ut tu inde iustitiam facias, et comes infra quadraginta dies, et tua profecta iustitia non offendat. Ut igitur dispositio ipsa futuris semper temporibus inviolabiliter observetur, eam Apostolicae Sedis auctoritate duximus confirmandam, et praesenti privilegio muniendam. Decernimus itaque, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, secundo tertiove communitus, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis vero eam servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Hanc compositionem inviolabiliter observanda statutum, eamque praecipue privilegio munit.

Sanctae poenalis.

Pax et benedictio servanti-
bus.

Hadriani PP.
sicillum et subscriptio.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Gregorius Sabinensis Ecclesiae episcopus.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. S. Sabinae.

Ego Gerardus presbyter card. tituli Stephani in Coelio monte.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei.

Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodulphus diaconus cardinalis Sanctae Luciae in Septa Solis.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu.

Subscriptions
quoque cardinalium S. R. Ecclesiae.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Arditio diac. card. S. Theodori.
Ego Boso diac. card. Sanctorum Cosmae et Damiani.

Ego Albertus diac. card. S. Adriani.
Dat. Laterani per manum Rolandi S. R. E. presbyteri card. et cancellarii, XII kal. iunii, indiet. v, incarn. dom. anno MCLVII, pontificatus vero domini Adriani Papae IV anno III.

Dat. die 21 maii anno Domini 1157,
pontif. anno III.

XVI.

Confirmatio bonorum omnium Gebennensis Ecclesiae, et largitionum eidem factarum a Friderico Enobardo imperatore (1).

Exordium. — Ecclesiam Gebennensem sub B. Petri protectione suscipit, et largitiones ab imperatore episcopo et Ecclesiae factas confirmat et roborat Pontifex; — Possessiones quascumque illibatas conservari iubet; — Vexationibusque fatigari vetat. — Poena contravenientium. — Pax servanti-
bus. — Subscriptio et sigillum.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabilis fratri Arduco Gebennensis Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, quo cunctis Christifidelibus, auctore Domino, praeminemus, singulorum paci et tranquillitati debeamus intendere; praesertim pro illorum quiete oportet nos esse sollicitos, qui pastoralis dignitate sunt praediti, et ad officium pontificale promoti. Nisi enim ipsorum iura, in quantum Deo permittente possumus, integra conservemus et auctoritate apostolica eos a pravorum incurisibus defendamus, de illorum salute non vere

Exordium.

(1) Ex archiv. Ecclesiae huius erut. et cum originali collat. ext. tom. IX Bullarii editi Luxemburgi.

Ecclesiam Gebennensem sub R. Petri protectione suscipit, et largitiones ab imperatore episcopo et Ecclesiae factas confirmat et roborat Pontifex:

poterunt esse solliciti, qui sibi ad regendum, Domino disponente, commissi sunt.

Eapropter, venerabilis in Christo frater Gebennensis episcopo, tuis iustis postulationibus gratum impertimur assensum, et praefatam Gebennensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dinosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut ea, quae charissimus in Christo filius noster Romanorum imperator, qui regale ius pertinentia, tibi et Ecclesiae tuae intra civitatem Gebennensem et extra, pietatis intuitu noscitur legitime contulisse, et scripti sui pagina roborasse, sicut in ipso scripto continetur, tibi tuisque successoribus auctoritate Sedis Apostolicae integre confirmamus, et huius privilegii munimine roboramus. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Decernimus ergo,

ut nulli omnino hominum liceat, supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva nimirum in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque

se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eilem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Pat servanti-
bus.

Subscriptio et
sigillum.

(Locus sigilli plumbei, ut in ant. pag. 645)

Ego Manfredus presbyter cardinalis et S. R. E. card. subscriptione tituli Sanctae Sabinae.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Ego Gregorius Sabinensis Ecclesiae episc.

Ego Gerardus cardinalis tituli Sancti Stephani in Caelio monte.

Ego Henricus presbyter cardinalis tit. Ss. Nerei et Achillei.

Ego Otto diaconus cardinalis tituli S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodolphus diaconus cardinalis in Septa Sanctae Luciae.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Arditiu diaconus cardin. Sancti Theodori.

Ego Boso diaconus cardin. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Albertus diaconus cardinalis S. Adriani.

Datum Lat. per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii, xii kal. iunii, indictione v, incarnationis dominicae anno mclvii, pontificatus vero domni Adriani Papae IV anno iii.

Dat. die 21 maii anno Domini 1137,
pont. anno iii.

Possessiones
quascumque il-
libatas conser-
vari iubet;

Vexationibus-
que fatigari ve-
tat.

Poenam contra-
venientium.

XVII.

Henrico Gradensi patriarchae patriarchalem dignitatem confirmat, et primum super Iadertinum archiepiscopum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Adhortatio ad Henricum patriarcham, ut iustitiam in omnibus servet. — Dignitatem patriarchalem eidem confirmat Pontifex intra statutos a praedecessoribus Pontificibus terminos, cum caeteris honoribus et insignibus. — Primum ei super Iadertinum episcopum concedit: reservata tamen Rom. Pontifici pallii traditione. — Confirmat insuper eidem ecclesias omnes, et bona ad Graden. Ecclesiam pertinentia. — Solitae conclusiones. — Hadriani PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Gradensi patriarchae, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Apostolicae officium dignitatis creditae nobis, et dispensationis debitum utiliter exequi comprobamur, cum collatam unicuique Ecclesiae dignitatem provida sollicitudine custodimus; et singulis Ecclesiis iura sua illibata studemus et integra conservare; sicut etiam nulli, ultra quam mereatur, aliquid est a Sede Apostolica favore gratiae concedendum. Quanto itaque maiori es praerogativa supernae respectu gratiae sublimatus, tanto solertius tibi est attendendum, ut in corrigendis subditis plus apud te possit ratio quam potestas: atque te boni dulcem, mali vero pium sentiant correctorem: personas diligas, et subiectorum vitia persequaris; ne si agere aliter forte volueris, transeat in crudelitatem correctio, et perdas quos desideras emendare: sique vulnus debes abscondere, ut non possis, quod sanum est, ulcerare; ne, si ferrum pliusquam res exigit, imprimatur, noceat, cui prodesse festinas; sed alterum conditur ex altero, quod et boni habeant amando quod caveant, et mali metuendo, quod diligant. Eapropter, venerabilis in

(1) Ex tom. v, Ital. Sac.

Christo frater Henrice patriarcha, tuis postulationibus grato concurrentes assensu, Gradensem Ecclesiam, cui auctore Deo praesse dignoscitur, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Igitur praedecessorum nostrorum fel. niem. Pelagii, Alexandri et Urlani II vestigiis iuliacerentes, illius praecipue constitutionis tenorem servantes, quam praedecessor noster Leo IX Papa sanctissimus, et synodali iudicio, et privilegii pagina confirmavit, tibi tuisque successoribus canonice substituendis patriarchalem concedimus dignitatem, et magisterium Gradensis Ecclesiae gerendi in iis tamen finibus confirmamus, qui per supradictos praedecessores nostros eidem noscuntur Ecclesiae constituti. Crucem quoque ante te ferendam etiam concedimus, nisi cum Romae fueris, aut in praesentia Romani Pontificis, vel comitatu. Pallium etiam fraternitati tuae, in plenitudinem videlicet pontificalis officii, ex Apostolicae Sedis liberalitate largimur: quo intra Ecclesiam tuam ad missarum solemniam celebranda uti memineris eis diebus, quibus praedecessores tuos non ambigimus usos fuisse: videlicet in Nativitate Domini, Epiphania, tribus festivitibus Sanctae Mariae, Coena Domini, Sabbato Sancto, Resurrectione Domini, Ascensione, et Pentecoste, in natalitio S. Iohannis Baptistae, et omnium Apostolorum, in festivitibus quoque S. Marci, S. prothomartyris Stephani, Laurentii, S. Martini, in solemnitate Omnium Sanctorum, et principalibus Ecclesiae tuae festivitibus, necnon in ecclesiarum, episcoporum, cacterorum clericorum consecrationibus, et anniversario consecrationis tuae dioecesis. Praeterea, ne commissa regimini et dispositioni tuae praefata Gradensis Ecclesiae, quae de benignitate Apostolicae Sedis praerogativa gaudet honoris, ex brevitate patriarchatus inferior et abiectionis valeat apud simpliciores haberi, et ad ampliandam dignitatem ipsius, primum ei super Ia-

Dignitatem patriarchalem eidem confirmat Pontifex intra statutos a praedecessoribus Pontificibus terminos, cum caeteris honoribus et insignibus.

Crucem praesertim ante patriarcham ferendam, et pallio.

Primum et super Iadertinum episcopum concedit: reservata tamen Rom. Pontifici pallii traditione.

Adhortatio ad Henricum patriarcham, ut iustitiam in omnibus servet.

deritum archiepiscopatum, et episcopatus ipsius, apostolica auctoritate concedimus; et cum te quam successores tuos Iaderino archiepiscopo et episcopis eius, qui pro tempore fuerint, dignitate primatus praesidem statuimus, et consecrationis munus eidem archiepiscopo impartiri; Romano quidem Pontifici traditione pallii reservata; statuimus etiam, ut quaecumque bona, quascumque possessiones, quae eadem Gradensis Ecclesia iuste et canonice possidet, aut in futurum iustus modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent. Porro ecclesias, religiosus episcopis Gradensis Ecclesiae oblatas, per patriarchatum tuum constitutas, tibi tuisque successoribus libere confirmamus: ita ut nulli episcopo liceat absque tuo assensu in eis consecrationes celebrare, aut sacerdotibus in eisdem Domino servientibus, donec in locis ipsis fuerint, divina officia prohibere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona etc.

Confirmat in-
ter idem ec-
clesias omnes,
e bona ad Gra-
dica. Ecclesiam
pertinentia.

Solite con-
clusiones.

Hadriani PP.

e S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Imarus Tusulanus episc.

Ego Cintius Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis Sancti Chrysogoni subse.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Praxedis ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Sabinae ss.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tit. Sanctae Caeciliae subscripsi.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctorum Silvestri et Martini ss.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro.

Ego Iacintus diac. cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Datum Later. per manum Rolandi S. R. E. cardinalis et cancellarii, idibus iunii, indictione v, incarnationis dominicae anno mclvii, pontificatus vero domni Adriani Papae IV anno iii.

Dat. die 13 iunii anno Domini 1157,
pontif. anno iii.

XVIII.

Concessio patriarchae Gradensi, ut Constantinopoli, et in aliis urbibus imperii Constantinopolitani, in quibus Veneti plures habent Ecclesias, episcopos ordinare et consecrare possit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Romana Ecclesia caeterorum caput et magistra. — Eius est caeteris Ecclesiis providere. — Gradensi patriarchae ius datur ordinandi episcopos per imperium C. P. — Roboratur huiusmodi concessio. — Hadriani PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Gradensi patriarchae, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter omnia coeli sidera, quae ad decorem mundi, et usus hominum, in principio Sapientia Divina formavit, solem voluit claritate luminis praeminere: cuius ortus et diem terrae infunderet, et noctis tenebras propulsaret. Conveniens namque fuerat, quod eo praestantior caeteris

Exordium.

(1) Concil. edit. Venet., tom. xiii.

Romana Ecclesia caeterarum caput et magistra.

Eius est caeteris Ecclesiis providere.

sideribus haberetur, quo specialiter in ipso formationis exordio, ut singulariter praesert diu, de superni munere Conditoris accepit. Sic nimirum Redemptor, cum Ecclesias velut micantes stellas in diversa mundi climata latius propagasset, sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cuius B. Petrus apostolorum princeps extitit gubernator, tamquam splendidum solem, omnibus superesse, et singulas ei Ecclesias, utpote membra suo capiti, statuit subiacere. Quod ex illis verbis manifestius declaratur, quibus eundem Petrum est Dominus allocutus: Si diligis me, pascere oves meas (a). Et alibi: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (b). Petra vero, supra quam legitur esse fundata, nullas scissuras recipit, nullas patitur sectiones. Hoc idem rursus demonstratur, cum dicitur: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis (c). Ipsi quoque et propria firmitas, et fidei alienae confirmatio data est, quando a Magistro audire meruit: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (d). Istitis itaque et aliis rationibus sancta et apostolica Ecclesia, quae caelesti privilegio inter alias obtinet principatum, tamquam ab ipso capite Domino Iesu Christo praerogativam accepit, ut auctoritatem habeat singularem universis per orbem terrarum Ecclesiis providendi, et discreta in eis consideratione statuere, quae cognoscit statuenda. Nobis igitur, qui licet insufficientibus meritis vices apostolorum principis in sancta Ecclesia suscepimus exequendas, providendum imminet attentius, et agendum, ut secundum uniuscuiusque dignitatem et statum Ecclesiae, honor ei debitus impendatur, et cum salute populi fratribus nostris provida sollicitudine deferatur. Hac siquidem consideratione, venerabilis in

Christo frater Henrice patriarcha, inclinanti, iustis postulationibus tuis gratum impertimur assensum; et tam devotioni tuae, quam honori et utilitati Gradensis Ecclesiae, cui Deo auctore praesse dignoscitur, deferre volentes, tibi et successoribus tuis autoritate apostolica duximus concedendum, ut in Constantinopolitana urbe, et in aliis civitatibus, in Constantinopolitano dumtaxat imperio constitutis, in quibus Veneti plures habent Ecclesias, ubi videlicet eorum multitudo consuevit assidue convenire, liceat vobis episcopum ordinare, et absque alienius contradictione munus ei consecrationis impendere. Ut igitur haec nostra concessio perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, eam auctoritatis nostrae praesidio roboramus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis infringere. Si quis igitur etc.

Gradensi patriarchae ius datur ordinandi episcopos per imperium C. P.

Roboratur huiusmodi concessio.

Solitas enclavesiones.

Hadriani PP

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.
Ego Cintius Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni subsc.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Praxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis S. Sabinae subsc.

Ego Iulius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Octavianus presb. card. Sanctae Caeciliae.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. Ss. Silvestri et Martini.

Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus card. tit. S. Mariae in Aquiro.

(a) Ioan. XXI. (b) Matth. XVI. (c) Ibid.
(d) Luc. XXII.

Ego Iacintus presb. card. tit. S. Mariae in Cosmedin.

Dat. Laterani per manus Rolandi S. R. E. cardinalis et cancellarii, idibus iunii, indict. v, incarn. dom. anno mclvii, pontificatus domni Adriani Papae IV anno iii.

Dat. die 13 iunii anno Domini 1157, pont. anno iii.

XIX.

Monasterio SS. Trinitatis de Monte Sacro ordinis Casinen. Sipontinae diocesis, confirmatis bonis omnibus, nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona ad monasterium pertinentia enumerans confirmat Pontifex: — Et donationem monasterio factam ab Immetathico. — Abbatis electionem per monachos fieri mandat: — Cui habitum monachicum petentibus dandi facultatem tribuit. — Monasterium liberum ab omni laicali vel ecclesiastica potestate in temporalibus declarat; — Salvo annuo censu monast. Cassinensi debito. — Consecrationes vero altarium, et sacros ordines a diocesano episcopo suscipiendos statuit; — Annuumque censum Romanae Ecclesiae reservat. — Solitae clausulae. — Hadriani PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii SS. Trinitatis de Monte Sacro, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris monasticam vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium; ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sanctae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium SS. Trinitatis de Monte Sacro in quo divino mancipati

(1) Ex authentico exemplari edidit Ughelt., Ital. Sac., tom. vii, ubi de Sipontina Ecclesia.

estis obsequio, ad exemplar praedecessorum nostrorum venerabilis memoriae Honorii, Innocentii et Eugenii, Romanorum Pontificum, praesentis scripti privilegio communimus (1); statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque loca idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, sive aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet S. Mariae sitam in loco, qui dicitur S. Quirici, cum suis pertinentiis, Rainiarum, et terram, quas in territorio Riniani habetis: ecclesiam Sancti Matthiae apostoli infra moenia civitatis Montis Sancti Angeli, et ecclesiam Sancti Simeonis extra portam civitatis, ecclesiam Sancti Vincentii sitam in pertinentiis ipsius civitatis in loco, qui dicitur Vota, cum rebus suis: quicquid habetis in eccl. Sancti Lucae, et rebus ad eam pertinentibus, petiae vineae, et aliae possessiones, quae fuerunt scilicet ipsius civitatis Montis S. Angeli, et omnes res tam infra dictam civitatem, quam in eius finibus, vestro monasterio pertinentes; ecclesiam Sancti Georgii in pede ipsius montis Sancti Angeli cum pertinentiis suis, salinas, et maria, quae in partibus Siponti habetis, ecclesiam S. Martini de Porcarezza cum suo territorio, eccl. Sanctae Mariae de Matinata cum omnibus ad eam pertinentibus, et omnes alias possessiones, quas in eadem Matinata habetis. Praeterea concedimus eidem monasterio fundum, qui dicitur Matinata, et ecclesiam in eodem loco constitutam, petias terrarum, et curtes, quas habetis in loco de Avanto: in episcopatu Vestano ecclesiam Sanctae Teclae, ecclesiam Sanctae Eugeniae, et ecclesiam Sancti Lucae cum pertinentiis earum, et

Bona ad monasterium pertinentia enumerans confirmat Pontifex;

(1) Quae hic citantur privilegia nullibi reperire datum est.

omnes res in praefato episcopatu vestro monasterio pertinentes, ecclesiam Sancti Petri, et Sanctae Mariae prope castellum Capreolis cum pertinentiis suis, piscarias, et piscatores, quas habetis in Barano, molendina, quae sunt in valle Montis Nigri, ecclesiam Sancti Pancratii Ischitellae cum casale et territoriis suis, ecclesiam Sancti Viti, et terras, quas apud Cannas habetis, eed. Sancti Iacobi extra portas Baroli cum pertinentiis suis, et omnibus tam infra eandem civitatem, quam in eius episcopatu, vestro monasterio pertinentibus, ecclesiam Ss. Sergii et Bacchi sitam super portam Trani cum pertinentiis suis, et omnes res tam infra eandem civitatem, quam in eius episcopatu vestro monasterio pertinentes: ecclesiam Omnium Sanctorum sitam in loco, qui dicitur Patiano, donationem omnium infra scriptarum rerum, factam ab Immetatio de civitate Vigilium vestro monasterio, ecclesiam Sancti Fortunati, et ecclesiam Sancti Thomae apostoli, sitas prope eandem civitatem, cum rebus sibi pertinentibus: ecclesiam Sanctorum Philippi et Iacobi cum pertinentiis suis sitam prope civitatem Melphitam, et omnes alias res tam infra eandem civitatem, quam in eius episcopatu, vestro monasterio pertinentes: ecclesiam Sancti Procopii sitam in civitate Barensi, et omnes alias res, tam infra eandem civitatem quam in episcopatu, vestro monasterio pertinentes: possessiones et domum, quas habetis in civitate Rubi, et in episcopatu eius, ecclesiam Sancti Angeli et Sancti Nicolai subtus Ischitellam cum pertinentiis suis, et quicquid in territorio ipsius habetis. Obeunte vero te, eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia proponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam, providerint eligendum; electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus ac-

cedat; qui nimirum liberas personas ad id monasterium ad conversionem venivolentes suscipiendi, et secundum ipsius vestri B. Benedicti regulam monachandi habeat facultatem. Constitimus etiam, de caetero in eodem loco perpetuis futuris temporibus sedes abbatiae consistat, nec alieni archiepiscopo, vel abbati, seu cuilibet hominum liceat, vestrum monasterium temere perturbare, interdicerem, sen aliqua ei gravamina, seu vexationes inferre, vel ipsius possessiones adimere, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorumque quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, profutura: salvo nimirum censu duorum solidorum Casuensi monasterio a vobis annualiter persolvendo. Addimus insuper, ut consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, seu quaelibet Ecclesiae sacramenta, a dioecetano suscipiatis episcopo, si quidem aptus fuerit locus, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, eaque vobis sine pravitae et exactioe; alias ipsa a quocumque malueritis catholico episcopo postulare, qui nostrae sedis auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Ad iudicium autem huius perceptae a Romana Ecclesia libertatis, dimidiam unciam auri singulis annis nobis nostrisque successoribus persolvete. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eodem loco citato servantiis sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic

Cui habitum monachicum prestantibus dandi facultatem tribuit.

Monasterium liberam ab omni locali vel ecclesiastica potestate in temporalibus declarat,

Sitro anno censu moast. Cassinensi debito:

Consecrationes vero altarium, et sacros ordines a dioecetano episcopo suscipiendos statuit:

Annuaque censum Romanae Ecclesiae reservat.

Solitae clausulae.

Et donationem monasterio factam ab Immetatio.

Abbatem electionem per monachos fieri mandati;

fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniunt. Amen, amen, amen.

Hadriani PP.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Imarus Tusculanensis episcopus.

Ego Gregorius Sabineusis episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.

Ego Iulius Praenestinus episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem subsc.

Ego Astaidus presb. card. tit. Sanctae Priscae subsc.

Ego Ioannes presbyter card. tituli Ss. Ioannis et Pauli tit. Panmachii subsc.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanct. Silvestri et Martini subsc.

Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Bozo diac. card. Ss. Cosmae et Damiani.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancellarii, kal. ian., indict. III, incarnationis dominicae anno MCLVIII, pontificatus D. Adriani Papae IV anno V.

Dat. die 4 Ianuarii anno Domini 1158, pont. anno V.

XX.

Privilegium, quo confirmantur iura ac possessiones abbatae S. Augustini Lemovicensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. ipsum sub protectione Sedis Apost. suscipit Hadrianus; — Eique bona omnia confirmat: — Quorum nonnulla enumerat: — Facultatem quoque tribuit sepeliendi in ecclesiis monasterio subiectis, salvis tamen iuribus parochialium Ecclesiarum. — In Ecclesiis vero curam animarum habentibus sacerdotes ab abbate eligi, ab episcopo vero approbari statuit. — Abbatem autem monast. huius

(1) Ex Gall. Christ., tom. II, inter Instrumenta Ecclesiae Lemovic., num. xxv.

a monachis eligi debere praecipit. — Immunitas pro monasterio ab omni molestia, — Cum solitis conclusionibus. — Hadriani PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro abbati Ecclesiae S. Augustini Lemovicensis, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, monasticam vitam professis, in perpetuum.

Exordium

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati noscitur convenire, omnino nos decet libenter concedere; et praeterea decernimus congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; imprimis siquidem stantes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam in ipso monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; stantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimere

Monasterium ipsum sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Hadrianus;

Eique bona omnia confirmat:

vocabulis: monasterium de Caro-Vico cum pertinentiis suis, ecclesiam de Colongis cum pertinentiis suis, monasterium et capellam de Castro Lucio cum pertinentiis suis, ecclesiam de Bonaco cum pertinentiis suis, ecclesiam de Fagia cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Ioannis de Rillaco cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Pauli cum pertinentiis suis, ecclesiam de Buissoleo cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Christofori cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Symphoriani cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Pro-

Quorum nonnulla enumerat:

iectis cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Lazari cum pertinentiis suis, ecclesiam de Femmoreth cum pertinentiis suis, ecclesiam de Vernaco cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Germani de Ledros cum pertinentiis suis, ecclesiam de la Vaisse cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri et Germani cum pertinentiis suis, ecclesiam de Vegrine cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Lascombe cum pertinentiis suis, capellam S. Michaelis de Triguant cum pertinentiis suis, capellam Sancti Michaelis de Chastelut cum pertinentiis suis; insuper decimas integre parochie S. Christofori et S. Simphoriani, quae a quadraginta retro annis quiete possedistis, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse concedimus, et ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obsistat: salvis tamen iuribus parochialium Ecclesiarum, de quibus corpora mortuorum assumuntur. In parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis sacerdotes seu rectores electos episcopo repraesentare, quibus, si idonei inventi fuerint, episcopus curam animarum committat; et de plebis quidem cura iidem sacerdotes episcopo, de temporalibus vero vobis debeant respondere. Obeunte vero te, nunc eisdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quem fratres omnium consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione vel sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profu-

tura: salvis in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecesanis episcopi conventi iustitia. Si quae igitur in futurum ecclesiasticae saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, ac in extremo examini divinae ultionis subiacet; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Ego ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldu presb. card. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Imarus Tusulanus episc.

Ego Gregorius Sabinensis episc.

Ego Ubaldu Ostiensis episc.

Ego Iohannes presb. card. Ss. Silvestri et Martini.

Ego Ildebrandus presb. card. basilicae Duodecim Apostolorum.

Ego Otto diacon. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Iacintus diacon. card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Arditius diaconus cardinalis S. Theodori.

Datum Laterani per manum Rolandi S. Romanae Curiae et Ecclesiae presbyteri card. et cancellarii, VI idus februarii, indictione VII, incarnationis dominicae MCLXVI, pontificatus vero domini Adriani Papae IV anno V.

Dat. die 8 februarii anno Domini 1158, pont. anno V.

Cum solitis conclusionibus.

Hadriani PP.

et S. R. E. card. cardinalium subscriptionibus.

Facultatem quoque tribuit replicandi in ecclesiis monasterio subiectis, salvis tamen iuribus parochialium ecclesiarum.

In Ecclesiis vero curam animarum habentibus sacerdotes ab abbate eligi, ab episcopo vero approbari statuit.

Abbatem autem monasterium huius a monachis eligi debere praecipit.

Immunitas pro monasterio ab omni molestia.

XXI.

Privilegium confirmationis donationum monasterio in Prufeningen. factarum, cui nonnulla privilegia conceduntur (1).

Huius monasterio similia privilegia concessere Innocentius PP. II et Eugenius III.

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apost. recipit. — Eidem donationes omnes confirmat. — In ecclesiis ad illud spectantibus a monachis eligi iubet presbyteros, qui curam animarum ab episcopo suscipiant. — In communi terrae interdicto, clausis hostiis, monachos sacra peragere, indulget. — Sepulturam monasterii liberam fore declarat. — Decretum immunitatis pro monasterio. — Solitae clausulae. — Hadriani PP. subscriptio.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Erboni abbati monasterii S. Georgii Prufeningen., eiusque fratribus iam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc universalis Ecclesiae cura nobis a providore omnium bonorum Deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, et beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Oportet igitur, omnes christianae fidei amatores religionem diligere, et loca venerabilia cum ipsis personis divino servitio mancipatis attentius confovere, ut nullis pravorum hominum agitentur molestiis, vel importunis angariis fatigentur. Huius rei gratia, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum Beati Gregorii Prufeningen. monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae recordationis (2) Papae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

(1) Ex Hundii Metrop. Salisburg. tom. III.
(2) Forte addendum *Eugenii*.

scripti privilegio communimus; statuentes, ut quaecumque bona, quaecumque possessiones ab Ottone bonae memoriae Bahenbergensi episcopo, Egilberto et Eberhardo eius successoribus, iuste et canonice vestro monasterio sunt oblata, et in posterum ab eorum successoribus, sive ab aliis Dei fidelibus simili modo, seu concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, aut etiam variis rationabilibus modis, praestante Domino, eidem loco conferri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Adiciamus etiam, ut in ecclesiis vel capellis, quae in fundo monasterii vestri sunt, liceat vobis, honestos eligere sacerdotes, qui nimirum per vos episcopo praesententur; atque, si idonei fuerint, ab eodem episcopo curam animarum suscipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Quod si commune in terra illa fuerit interdictum, exclusis ab Ecclesia vestra excommunicatis et interdictis, clausis ianuis, liceat vobis submissa voce divina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotionis, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, de quibus corpora mortuorum assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate et dioecessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona,

Eidem donationes omnes confirmat;

In ecclesiis ad illud spectantibus a monachis eligi iubet presbyteros, qui curam animarum ab episcopo suscipiant.

In communi terrae interdicto, clausis hostiis, monachos sacra peragere, indulget.

Sepulturam monasterii liberam fore declarat:

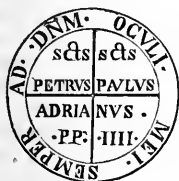
Decretum immunitatis pro monasterio.

Solitae clausulae.

hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO ADRIANUS cathol. Eccl. episc. ss.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancell., kal. aprilis, indict. vii, incarn. domin. anno mclviii, pontific. vero domni Adriani Papae IV anno v.

Dat. die 1 aprilis anno Domini 1158, pont. anno v.

XXII.

Monasterio Ss. Nazarii et Celsi Veronensis dioecesis bona omnia confirmantur, salvo censu annuo palatio apostolico solvendo, eiusque monachis abbatis sui electio committitur (1).

SUMMARIUM

Exordium deest. — Ordo monasticus inibi perpetuo observetur. — Bona omnia confirmantur. — Quorum nonnulla propriis vocabulis exprimantur, cum ecclesiis, terris,

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. v, ubi de Veronensi Ecclesia.

uiribus etc. — Abbatem huius monasterii a monachis eligendum praecipitur. — Exemptio a decimis. — Solitae clausulae. (u. r.) Hadrianus PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Clementi abbati monasterii Sanctorum Nazarii et Celsi, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris monasticam vitam professis, in perpetuum.

Quotiens etc. communius; in primis siquidem statuente, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Benedicti regulam in ipso monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Mariae de Marcellis cum pertinentiis, salvo censu unius bizantii, quem singulis annis pro eadem Ecclesia nobis nostrisque successoribus solvere debeatis: ecclesiam S. Sebastiani cum pertinentiis, ecclesias de Carlano, ecclesiam Sanctae Mariae Cluave cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Cassiani cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini de Lavago cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Sepulchri cum Hospitali cum pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Felicitae cum pertinentiis suis, villam Cosiliani cum omni iure suo, terram quam habetis in Lenazzo, terram de Nodesola, terram de Portu, terram de Porcile, terram Gepito, terram de Lavagno cum vineis et domibus suis, terram de Grillana, terram de Mizano, terram de Monte Auro cum molendinis et vae-

Exordium deest.

Ordo monasticus inibi perpetuo observetur.

Bona omnia confirmantur.

Quorum nonnulla propriis vocabulis exprimantur, cum ecclesiis, terris, iuribus etc.

toribus et vineis suis, terram de Mizoli cum olivis et vineis suis, terram cum olivis in territorio Sanctae Mariae in Selle, terram et vineas de Colignola, terras de Lilasi, terram de Garda cum olivis suis,

insulam de Parquara cum pratis et cum omnibus ad ipsam pertinentibus. Obvenite vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium decimas a vobis nullus praesumat exigere. Decernimus ergo etc. Salva etc. Cunctis autem etc. Amen.

Abbatem huius
monachis eligendum
praecligatur.

Exemptio de
vitis.

Solite elu-
cular.

Hadriani PP.
et S. R. Ecol.
cardinalium
subscriptions.

EGO ADRIANUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctae Praxedis.

Ego Iulius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Octavianus presb. cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Astaldus presbyter cardinalis tit. Sanctae Priscae.

Ego Girardus presb. card. tit S. Stephani.

Ego Hildebrandus presb. card. basilicae Duodecim Apostolorum.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. S. Chrysogoni.

Ego Guillelmus presb. card. tit. S. Petri ad Vincula.

Ego Otto diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodolphus diaconus card. S. Luciae.

Ego Petrus diaconus card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Raymundus diaconus card. S. Mariae in Via Lata.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctae Romanae Ecclesiae presb. cardinalis et cancellarii, XIII kal. iunii, indictione VI, incarnationis dominicae anno MCLVIII, pontificatus vero domni Adriani Papae IV anno IV.

Dat. die 20 maii anno Domini 1158,
pontif. anno IV.

ALEXANDER III

PAPA CLXX

Anno aerae Christi comm. MCLIX.

Rolandus, natione Tuscus, patria Soanenensis (1), ex patre Rainutio, antea S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Marci, et Apostolicae Sedis cancellarius, electus est Romanus Pontifex die 7 septembris 1159 et die 20 mensis eiusdem consecratus, cui nomen Alexander III. Sedit in pontificatu, imperantibus, in Oriente Emanuele, mox Alexio Comnenis, in Occidente Friderico Enobarho imp., annos XXI, menses XI, dies XXII (2). Obiit apud civitatem Castelli die 30 augusti 1181, et sepultus est Romae in ecclesia Lateranensi. Vacavit Sedes per diem (3).

Schisma vigesimum octavum in Ecclesia.

Electo, ut diximus, Rolando, qui Alexander Papa III; Ioannes tituli S. Martini, et Guido tituli S. Calixti, presbyteri cardinales, Octavianum tituli S. Caeciliae, pontificiam dignitatem iamdiu ambientem, pseudopapam elegerunt, qui Victor dictus. Inter caetera facinora stolam, e legitimi Pontificis collo violenter excussam (4), sibi imposuit; et quarta hebdomada ab episcopis Malphitano, Ferentinatense et Tusculano potius exeeratus est, quam consecratus die 4 octobris in abbata Farsensi. Diem illi indixit Alexander, ut ad Ecclesiae unitatem rediret, quod vir nequam contemnens, cum suis excommunicatur, quod per summam audaciam et inauditum scelus ab Octaviano quoque in Alexandrum factum est in conciliabulo, Papiae coacto ab imperatore Friderico.

(1) Sed in Cod. Vat. quem refert Baronius, legitur patria Senensis. (2) A die electionis deductos; nam si numeremus a die consecrationis supra annos et menses, sedit tantum dies X. *Papae iunior.* (3) Exclusis extremis. (4) Rei gestae historiam refert Alexander in epistola, quam sublicimus, ad clerum et populum Bononiensem; caetera refert Baronius ex Cod. Vaticano auctoris eiusdem temporis.

Octavianum iterato anathemate percussit Alexander in concilio, apud Montem Pessulanum habito, (1) mox in altero Turonis. Mortuus est in urbe Lucensi, ubi sepultus die 22 aprilis anno 1164, postquam in schismate vixerat ann. iv, menses fere septem, quem extinctum dollebat Alexander, et cardinales de morte illius exultantes durius increpavit (2).

Schisma vigesimum nonum in Ecclesia.

Post Octaviani mortem, eodemque die, quo antipapa sepulturae mandatus est, mandato imperatoris (3) 22 die mensis aprilis Guidonem Cremonensem (presbyterum cardinalem tituli S. Calixti, qui Octavianum elegerat) antipapam fecerunt, qui consecratus est ab Henrico Leodiensi episcopo et Paschalis III nuncupatus. Cum per annos quatuor imperatoris favore tumidus Romanos caeterosque Alexandro PP. fideles divexasset, et ad ecclesiam S. Petri die quadam incumberet, ab eodem ipso apostolo (4) immissus cancri morbus in renibus eius apparuit; unde cum pulmonis anhelita tandem emisit sanie foetidam, donec infelicem spiritum impenitens exhalavit, et pessima morte oecubuit anno 1168.

Schisma trigesimum in Ecclesia.

Mortuo Guidone Cremensi, residua schismaticorum fex, quam nullus de Ecclesiae corpore superasset, quem sibi praeficere possent, subrogarunt in eius locum Joannem quemdam abbatem Sturmiensem (paulo ante a Paschale antipapa episcopum dictum Albanensem), quem dixerunt Calixtum III (5). Hic anno 1178 reatum suam agnosceus, Montem Albanum (quo se receperat) deseruit, et apud Tusculanum ad pedes PP. Alexandri cum

(1) Prout legitur in epistola, quam Pontifex dedit die xvi kal. iurii 1162 ad Ombonum Viennensem episc. (2) Ita scripsit nuntius S. Thomae Cantuariensi in epistola, quam refert Baronius. (3) Inquit Trithemius in Chronico Hirsaugiensi. (4) Legitur in Actis Alexandri III. (5) Et habent Alexandri III Acta a Pagio iun. in vita eiusdem Papae saepius laudata.

Bull. Rom. Vol. II.

83

quibusdam suis clericis humilis et devotus accessit iv kalend. septembris, et in conspectu cardinalium, et multorum, se peccasse publice confessus est; quem Alexander in Curia et in mensa honorifice habuit (1), et postea Beneventi rectorem constituit (2). Hoc itaque schisma cessavit hoc anno.

Schisma trigesimum primum in Ecclesia.

Non multo post Ioannis Sturmienensis abdicacionem (3), schismatici quietem non ferentes Ecclesiae, iterum quemdam clericum (4) contra Papam Alexandrum antipapam statuunt, quem mutato nomine Innocentium III vocarunt (5); sed anno sequenti 1180 apud Palumbaram cum sociis captus est, et in exilium deportatus. Schisma itaque, primis Alexandri pontificatus diebus exortum, usque ad tempus exilii Landonis perductum, duravit annos xxi, cum nonnisi ann. 1180 reddita fuerit Ecclesiae pax.

I.

Clerum ac populum Bononiensem, quos de legitima sui in Pontificem electione certiores reddit, ad persistendum in sui obedientia ac fidelitate exhortatur (6).

SUMMARIUM

Exordium. — Schisma sub Alexandro PP. — Narrat factam de se electionem in Pontificem. — Schismaticorum pertinacia. — Octaviani nefandum in Alexandrum facinus. — Mantum pontificale vi usurpare contendit. — Ridiculum factum inde secutum. — Sequitur narratio tumultuum, ac seclerum. — Detentus Alexander. — Populi

(1) Inquit Romualdus Salernitanus. (2) Ascribit Anonymus Cassinensis; sed Marius Viperia scribit, eum a Papa constitutum esse archiepiscopum Beneventanum, et illius urbis praeiectum. (3) Scilicet anno 1179, ut habetur in Auctario Aquicinctino. (4) Landonem Sittum nuncupatum. (5) Scribit auctor laudati Auctarii. (6) Ex Radevic. Frisingen., lib. II, inter Rer. Italic. Script., tom. VI, et Baron. Annal., ad ann. 1159.

clamor pro eo liberando. — Tandem a senatoribus honorifice circumductus. — Hinc consecratus. — Octavianus adhuc pertinax in sua impietate. — Alexandri in Deum spes. — Adhortatio ad clerum et populum Bononien. — Excommunicatum a se Octavianum, eiusque sectatores declarat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gerardo episcopo, et dilectis filiis canonice Bononiensis Ecclesiae, et legis doctoribus caeterisque magistris, Bononiae commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Æterna et incommutabilis providentia Conditoris sanctam et immaculatam Ecclesiam a suae foundationis exordio ea ratione voluit et ordine gubernari, ut unus ei pastor et institutor existeret, cui universi Ecclesiarum praelati absque repugnantia subiacerent, et membra, tanquam suo capiti cohererent, -ei se mirabili quadam unitate coniungerent, et ab ipsa nullatenus dissiderent. Qui vero Apostolis suis pro eorum fidei firmitate promisit dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi (a); ille procul dubio Ecclesiam suam, cuius ipsi Apostoli magisterium assumpserunt, sua promissione fraudari nullo modo patietur; sed eam in suo statu et ordine, licet ad instar naviculae Petri fluctuare aliquando videatur, perpetuo faciet permanere. Unde et quamvis hoc tempore tres falsi fratres, qui a nobis quidem exierunt, sed non fuerunt de nobis, transfigurantes se in angelos lucis, cum sint Satanae, inconsultilem Christi tunicam, quam utique ipse quidem ex persona Psalmographi a leonibus petit, et a frama erui, et de manu canis orat ac postulat liberari (b), scindere et laniare laborent; Christus tamen, auctor et caput Ecclesiae, eam velut unicam sponsam suam provida gubernatione tuetur, et navem egregii Piscatoris, licet saepius quatitur a fluctibus, non permittit naufragium sustinere. Porro cum antecessor

(a) Matth. xxviii, 20. (r. τ.) (b) Psalm. xx, 21. (R. τ.)

noster bonae memoriae Adrianus Papa kal. septemb. Agnaniae debitum naturae solvisset, et de terris ad coelum, de imis migrasset, Domino vocante, ad superna, eo Romam adducto, et non. septemb. in ecclesia Beati Petri praesentibus fere omnibus fratribus satis honeste (sicut moris est) tumultato, coeperunt fratres et nos cum eis secundum Ecclesiae consuetudinem de substituendo Pontifice in eadem Ecclesia studiosius cogitare, et tribus diebus de ipsa electione tractantes, tandem in personam nostram, insufficientem huic honori, et tantae dignitatis fastigio minime congruentem, omnes, quotquot fuerunt, tribus tantum exceptis, Octavianum scilicet, Ioanne de S. Martino, et Guidone Cremense (Deo teste, quia mendacium non fingimus, sed meram, sicut est, loquimur veritatem) concorditer atque unanimiter convenerunt, et nos, assentiente clero ac populo, in Romanum Pontificem elegerunt. Duo vero, Ioannes et Guido, quos praenotavimus, tertium Octavianum nominantes, ad eius electionem pertinaciter intendebant. Unde et ipse Octavianus in tantam audaciam insaniamque prorupit, quod mantum, quo nos reluctantes et repentes, quia nostram insufficientiam videbamus, iuxta morem Ecclesiae Otto prior diaconorum induerat, tanquam arreptitius a collo nostro propriis manibus violenter excussit, et secum inter tumultuosos fremitus asportavit. Caeterum cum quidam de senatoribus tantum facinus inspexissent, unus ex eis spiritu divino succensus, mantum ipsum de manu eripuit saevientis. Ipse vero ad quendam capellanium suum, qui ad hoc instructus venerat et paratus, illico flammeos oculos fremebundus inflexit, clamans et innuens, ut mantum, quem frauduleter secum portaverat, festinanter afferret: quo utique sine mora delato, idem Octavianus, abstracto pileo, et capite inclinato, cunctis fratribus, aut loco inde aut voluntate remotis, mantum per manus eiusdem capellani,

Narrat factum de se electionem in Pontificem.

Schismaticorum pertinacia.

Octaviani nefandum in Alexandrum facinus.

Mantum pontificiale vi usurpare contentum.

Schisma sub Alexandro PP.

et cuiusdam clerici sui ambitiosus assumpsit; et ipse idem, quia non erat alius, in hoc opere capellano et clerico extitit coadiutor. Verum ex divino credimus iudicio incidisse, quod ea pars manti, quae tegere anteriora debuerat, multis videntibus et ridentibus, posteriora tegebat. Et cum ipse idem hoc emendare studiosius voluisset, quia capitium manti extra se raptus non poterat invenire, collo fimbrias circumduxit, ut saltem mantus ipse appensus ei quodammodo videretur. Sicque factum est, ut sicut tortae mentis erat, et intentionis obliquae, ita ex transverso et obliquo mantum fuerit in testimonium suae damnationis indutus. Quo facto, portae Ecclesiae, quae firmatae fuerant, reserantur, et armatorum cunei, quos (sicut ex re apparuit) pecuniae largitione conduxerat, evaginatis gladiis cum immenso strepitu cucurrerunt, et pestis illa mortifera, quia cardinales episcopos non habebat, armatorum caterva militum vallabatur. Fratres vero, facinus tam immensum, et a saeculis non auditum ex insperato videntes, et formidantes, ne a conductitiis militibus trucidarentur, sese in munitionem Ecclesiae nobisem pariter receperunt; ibique novem diebus continuis, ne exinde libere exiremus, fecit nos quorundam senatorum assensu, quos pecunia oblata corruerat, die noctaque armata manu cum omni diligentia custodiri. Sane populo incessanter et ingiter acclamante, et in senatores pro tanta impietate multa immanitate fremente, de custodia fuimus illius munitionis erepti; sed in aetiori et tutiori loco apud Transyberim nos iidem senatores, recepta inde pecunia, posuerunt. Cumque moram ibidem ferme per triduum fecissemus, universo populo tantam proditionem atque malitiam de caetero nullatenus sustinente, senatores cum nobilibus et populo venientes, nos et fratres nostros per urbem magnifice et honorifice cum imensis laudibus et praeconiis, campanis etiam in transitu nostro pulsantibus, con-

duxerunt; et sic tandem a violentia persequentis erepti, et nostrae redditi libertati, sequenti die dominico venerabilibus fratribus nostris Gregorio Sabiniensi, Ubaldo Hostiensi, Bernharo, Walthero, Iulio et B. episcopis, cardinalibus quoque, abbatibus, prioribus, iudicibus, advocatis, scrinariis, primicerio, et schola cantorum, nobilibus etiam, et quadam parte de populo urbis apud Nympham, non longe ab urbe, insimul congregatis, munus consecrationis accepimus; et sicut in Romana Ecclesia moris est, ibidem pontificali regno magnifice fuimus ac solemniter coronati. Caeterum praedictus Octavianus, cum pro consecratione, imo execratione sua, dum et in urbe esset, et postquam latenter urbem exivit, multos episcopos convocasset, nullum prorsus, praeter unum, Ferentinatem videlicet episcopum habere potuit pro sua temeritate et vesania confirmanda. Quosdam tamen episcopos imperialibus minis, quosdam violentia laicali, quosdam vero pecuniis et blanditiis allicere voluit; sed nil, Domino impediante, profecit. Unde nec adhuc invenire potest, licet omnibus modis enitatur, qui ei manus execrationis imponat, et se tantae faciat praesumptionis et impietatis auctorem. Verum memorati Iohannes et Guido, caecitatis tenebris obvoluti, quoniam scriptum est: Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnet (a); nec a sua praesumptione damnabili respiciunt; sed eundem Octavianum, quem sibi in statum erexerunt, obstinata perfidia venerantur: et eum, relicta unitate Ecclesiae, praesumunt usque adhuc tamquam idolum aut simulacrum adorare. Ipse autem antichristi tempora praefigurans, usque erectus est supra se, ut etiam in templo Dei sederit, ostendens, tamquam sit Deus, et multi abominationem desolationis stantem in loco sancto non sine multa lacrymarum effusione corporeis oculis inspexerunt. Sane nos infirmitatem no-

Episcopis cardinalibus aliisque pluribus congregatis, regno fuit coronatus.

Octavianus adhuc pertinax in sua impietate;

Nullum, praeter duo superius memoratos, invenit qui ei manus execrationis imponat.

(a) Proverb. xviii, 5. (n. r.)

Ridiculum Latetum inde secutum.

Sequitur narratio tumultuum, ac seclerum.

Debetus Alexander.

Populi clamor pro eo liberando.

Tandem a senatoribus honorifice circumductus.

Alexandri in
Deum spes.

in stram, et virtutum indigentiam cognoscentes, nostri in Dominum iactamus cogitatum, sperantes, et de Christi misericordia plenius confidentes, quod Ecclesiam sanctam suam, pro qua ipse idem in substantia nostrae mortalitatis apparuit, ut eam sibi non habentem rugam aut maculam exhiberet, optata faciet in tranquillitate laetari: et procellarum omnium inundatione sedata, nihil erit, quod iam ei possit obsistere, ubi unicus eius Sponsus voluerit nubilosa quaeque et noxia propulsare. Nunc igitur, quia nos de nostrorum meritorum qualitate diffidimus, et de honestate et religione vestra plenam habemus fiduciam, vestris et universalis Ecclesiae precibus infirmitatem nostram petimus adiuvari: charitatem vestram per apostolica scripta rogantes, et commones attentius, ut sicut viri catholici vos pro domo Domini muros inexpugnabiles opponatis, et in devotione ac fidelitate matris vestrae sacrosanctae Romanae Ecclesiae immobiliter persistentes, ab eius unitate nullatenus recedatis. Quod si praefatus vir impietatis ad partes vestras aliqua damnationis suae scripta transmiserit, ea sicut respondenda sunt, respuatis: et tanquam vana ac sacrilega contemnere et abicere studeatis. Noverit insuper discretio vestra, quod nos supranominatum Octavianum apostaticum et schismaticum in octavo die a consecratione nostra (hunc enim terminum ei resipiscendi, et ad unitatem matris Ecclesiae redeundi praefiximus) tanquam inobedientem et contumacem, et illos, qui ei manus praesumerent, non dicimus consecrationis, sed execrationis, imponere, de communi fratrum nostrorum episcoporum et cardinalium voluntate atque consilio accensis candelis, et coetu clericorum in Ecclesia congregato, vinculo anathematis et excommu-

Athoratio al
clerum et pop-
ulum Bonn-
niensem.

Excommunicatum a se Octavianum, eiusque sectatores declarat.

nicationis astrinximus, et eos cum suo auctore diabolo condemnavimus (1).

II.

Monasterio Cassinen. quod primum totius Italiae declarat, bona ac libertates omnes confirmat, novaque concedit privilegia (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Praedecessorum more monast. hoc sub protectione Sedis Apostol. suscipit Pontifex. — Bona omnia ac monasteria eiusdem confirmat; — In quibus multa propriis vocabulis enumerat: — Ecclesias cum suis pertinentiis tam in tota Italia continentali, — Quam etiam in Sardiniae insula, — Nec non et in locis extra Italiam positas. — Cassinen. monast. primatiam super caetera coenobia asserit. — Usus chirothecae, dalmaticae ac mitrae statutis diebus eius abbatibus concedit. — Ipsam vero soli Apostolicae Sedi subiectum declarat. — Laicos, clericosque in eodem recipi posse indulget. — Abbatibus quoque ius cognoscendi causas tum monachorum, cum monialium sibi subiectarum. — Illum vero per monachos tantum eligendum, et a Rom. Pontifice consecrandum. — Sacramenta, consecrationes altarium, aliaque huius generis a quocumque voluerint episcopo petere, ut possint, elargitur. — Palladii cellam in urbe eis concedit in hospitium. — Sepulturam vero monasteriorum a Cassinensi dependentium liberam omnino declarat. — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi etc. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. E. subscriptiones.

(1) In epistola eiusdem argumenti, nonnullis immutatis, archiepiscopo eiusque suffraganeis scripta, quam refert Gaffarus, *Annal. Genueus.*, lib. 1, legitur: *Data Terracinae vi kal. octobris MCLIX*, qui fuit Alexandri primus. Quod autem ex duabus hisce epistolis licet conicere, caeteris quoque per Italiam civitatibus huius formae literas ab Alexandro datas crediderimus, ne vafri usurpatoris artibus decepti a fide legitime electo Pontifici debita deficerent. (2) Ex originali edidit Gattula, *Hist. Cassinen.*, saec. vi, pag. 558

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Rainaldo abbati venerabilis monasterii Cassinensis. B. Benedicti, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Licet omnium Ecclesiarum cura et sollicitudo ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio sollicitudini nostrae imminet; illi tamen, quae specialius ac familiarius ad Romani Pontificis ordinationem spectare noscuntur, ampliori nos convenit charitatis studio imminere. Ea propter, dilecte in Domino fili Raynalde abbas, tuis iustis postulationibus gratum impertientes assensum, praefatum Beati Benedicti monasterium, cui, Deo auctore, praesse dignosceris, ad exemplar praedecessorum nostrorum fel. mem. Calixti et Anastasii, Romanorum Pontificum, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio commuimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, cooperante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in primis monasterium Domini Salvatoris positum ad pedem Cassini Montis, monasterium S. Dei Genetricis Virginis Mariae, quod vocatur Plumbarola, monasterium S. Mariae in Cincla, cellam S. Benedicti in Capua cum pertinentiis suis, S. Angeli ad Formas, S. Ioannis Puellarum, S. Rufi, S. Benedicti Pizuli, S. Angeli ad Odaldiscos, S. Agathae in Aversa, S. Caeciliae et S. Demetrii in Neapolim, S. Benedicti ad portam Rufini, S. Nicolai in Civitate Nova, S. Benedicti in Pantano, S. Benedicti in Petra-Policina, S. Georgii in Fenucleo, S. Ioannis in Turlecoso, S. Petri in Rossano, S. Angeli in Capraria, S. Ianuarii prope Beneventum, S. Martini ibidem, S. Dionysii in Ponte, et S. Anastasii, S. Mariae

in Caneto iuxta fluvium Trinum, S. Benedicti et S. Laurentii in Salerno. S. Liberatoris in Marchia cum omnibus pertinentiis suis, S. Benedicti in Marsia, S. Mariae in Luco, S. Cosmatis in Civitella, S. Angeli in Barregio cum omnibus pertinentiis suis, S. Mariae ancillarum Dei in civitate Cosentia, S. Mariae in Banza, S. Petri de Laco, S. Petri de Ovellano, S. Erasmi, S. Benedicti, et Sanctae Scholasticae in Caieta, Sancti Magni in Fundis, S. Stephani, S. Benedicti, et Sanctae Agathae in Terracina, S. Petri in Foresta, S. Pauli ibidem, S. Mariae in Pontecorvo, S. Angeli, S. Nicandri, et S. Thomae in Troia, S. Eustasii in Pantasia, S. Benedicti in Alariano, S. Benedicti in Pectinari, S. Mariae in Casale-Plano, S. Illuminatae in castello Lemusano, S. Trinitatis et S. Georgii in Termule, S. Focatis in Lesina cum fauce et piscaria, S. Benedicti in Asculo, S. Eustasii in Petra-Abundanti, S. Eustasii in Vipera, S. Mariae in Barretano, S. Scholasticae in Pinne, S. Salvatoris in Tave, S. Nicolai iuxta fluvium Trinum in Aprutium cum pertinentiis suis, S. Ioannis ad Scansonem, S. Benedicti in Trunto, S. Benedicti in Tisino fluvio, S. Apollinaris in Firmo, quod dicitur ad Oplaniis, S. Mariae in Arboscla, S. Martini in Saline, S. Angeli in Marano, et Ss. septem Fratrum et S. Laurentii, S. Benedicti in Ripausa: in comitatu Aquinensi cellam S. Gregorii, S. Mauritii, S. Pauli, S. Constantii, S. Christofori, S. Nicolai, S. Mariae in Albaneta, S. Nicolai in Ciconia, S. Benedicti in Chia, S. Nazarii in Comino, S. Valentini, S. Martini, S. Urbani, S. Angeli, S. Pauli, S. Felicis, S. Salvatoris, S. Angeli Vallis-Lucis, S. Michaelis in Oliveto, S. Nicolai in Pica, S. Angeli in Cannuca, S. Mariae in Verulis, S. Petri in Eseceto, S. Luciae et S. Petri in Curuli, S. Silvestri, S. Martini, et S. Luciae in Erpino, S. Mariae de Castello Zupponis, S. Martini in pede Arcis, S. Benedicti in colle de

Ecclesias cum suis pertinentiis iam in tota Italia continent. tal.

Praedecessorum more monast. hoc sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex.

Bona omnia ac monast. eiusdem confirmat;

In quibus multis propriis vocabulis enumerat.

Insula, S. Mariae in Bayuco, S. Nicolai in Turrice, S. Iuliani in Frusilone, S. Caesarii in Anagnina, S. Germani in Sora, S. Benedicti in Paschesano, S. Petri in Morinis, S. Angeli in Pesco Canali, S. Patris in Formis, S. Angeli in Albe, S. Erasmi in Pomperano, S. Mariae in Cellis, S. Pastoris in civitate Tyburtina: in Venafro S. Benedicti, S. Nazarii, S. Martini in ipsa Furca, curtem S. Mariae in Sala, S. Benedicti Pizoli, ibidem, S. Benedicti in Cesima, S. Benedicti in Sessa, et S. Leonis, curtem quae dicitur Lauriana, S. Benedicti in Teano cum pertinentiis suis, S. Mariae in Calvo, S. Nazarii in Anglona, S. Adiatoris, et S. Benedicti in Alifa, S. Domnini in Telesia, S. Martini in Vulturno: in Amalfi S. Crucis et Sancti Nicolai, S. Crucis in Sernia, S. Marci in Carpenone, S. Valentini in Ferentino, S. Angeli in Algido, S. Marci in Ceccano, S. Agathae in Tusculano, S. Ierusalem, S. Benedicti in Albano: in Roma monasterium S. Sebastiani in Palladio: in Luca cellam S. Georgii: in territorio Pisanae civitatis S. Silvestri, et S. Salvatoris in Civitella: in ducato Spoletino, Sanctae Mariae in Caleva, Sancti Benedicti in Trani, Sancti Benedicti in Caro, Sancti Petri Imperialis in Tarento: in Calabria cellam Sanctae Anastasiae, S. Mariae in Tropea, Sancti Nicolai in Salletano, S. Eufemiae in Marehia: in comitatu Aretino monasterium S. Benedicti, et Sancti Benedicti in Crema: in Sardiniae insula ecclesiam S. Mariae in Tergo, Sancti Heliae in Monte Sancto, et Sancti Helisaei, cum omnibus earum pertinentiis, Sanctae Mariae de Sabucco, Sanctae Mariae de Toralbo, Sanctae Mariae de Tanecele, S. Petri de Trencigle, S. Nicolai et Sanctae Mariae in Solio cum pertinentiis earum, Sancti Nicolai de Talasa, Sancti Michaelis in Ferruceisi, Sancti Georgii in Ticillo, Sancti Petri in Simbrano, Sancti Petri in Nurchi, Sancti Nicolai de Nugulbi, et Sancti Ioannis, Sancti Heliae de Sitini, et Sanctae Mariae de flumine Tepido:

in civitate Cosentia Sancti Petri in Buda, Sancti Martini iuxta fluvium Armini, S. Columbani, Sancti Nicolai in Guatanelli, Sanctae Luciae cum insula Sancti Viti: in Palentino, Sanctae Mariae in Cesis, Sancti Ioannis in Vonaze, Sancti Ioannis in Via Romana, Sancti Ioannis de Actanogone, Sancti Petri in Pereto: in Capitanata medietatem castris Serrae, Sancti Lucae in monte Gargani, pascua de Matese: in Firmo Sancti Bartholomaei in campo Fullonis: in Tude Sancti Magni in Quatrelli, Sancti Angeli in Galla: in territorio Andegavensi Sancti Mauri in Glannafolio cum cellis, villis et omnibus pertinentiis suis: in Dalmatia S. Mariae iuxta civitatem Ragusam cum portu suo, Sancti Nicolai in Sansacu prope Spalatum: in Hispania Sancti Benedicti in Terracone Sancti Benedicti in Coadgrane iuxta civitatem Logronium, item civitatem, quae dicitur Sancti Germani, positam ad pedem Casini Montis, castellum S. Petri, quod ab antiquis dictum est castrum Casini, castellum Sancti Angeli, Plumbarolam, Pignatariam Pedemontis, Iuncturam, castrum Sancti Ambrosii, Sancti Apollinaris, Sancti Georgii, Vallem Frigidam, Sancti Andreae, Vantram Monasticam, Vantram Comitalem, Sancti Stephani, Teramum, Fracte, Castrum-Novum, Mortulam cum curte, quae dicitur Casa Fortini, Cucuruazu, Caminum, Suium cum omnibus pertinentiis suis ex utraque parte fluminis, Turrem ad Mare iuxta fluvium Garilianum, castrum Pontiscurvi, Sancti Petri in Flia, Torocelum, Cervarium, S. Victoris, Sanctae Heliae, Vallem Rotundam, Saracumiscum, Cardetum, Aquam fundatam, Vitecosum: in Calabria castrum Cetrarii cum ecclesiis et omnibus pertinentiis suis: in Marchia Teatina castellum Lastinianum, montem Albrici, Mucclam S. Quirici cum portu, Frisam, S. Instam: in comitatu Aesculano castellum, quod dicitur Octavum, et post montem Cinianum Trivilianum, et Cavinum: in principatu castellum Ripae-Ursae, Mon-

Nec non et in locis extra Italiam positas.

Quam etiam in Sardiniae insula;

tem Bellum, Petram Fracidam: in Comino Vicum Album: in territorio Carseolano castellum Auriculam, Piretum, Roccam Incameratam, et Fossam-Cecam: in Analphii Fundicium: in territorio Troiano Castellionem de Baroncello, S. Iustam, villam Sancti Nicolai, quae de Galliciano dicitur: in monte Sancti Angeli Hospitale: in territorio Capuano Gualdum de Liburia: in comitatu Teanensi curtem Sancti Felicis cum ecclesia Sancti Ippoliti. Praeterea, patrum nostrorum vestigia subsequentes, praefatum Sancti Benedicti monasterium caeteris per Occidentem coenobiis praefendum asserimus, et tam te quam successores tuos in omni conventu episcoporum seu principum superiores omnibus abbatibus consedere, atque in iudiciis priorem caeteris sui ordinis viris sententiam proferre sancimus. Usum etiam compagorum, ac chirothecae, dalmaticae ac mitrae tam tibi quam successoribus tuis in praecipuis festis et diebus dominicis, ad missas, seu in consensu concilii habendum concedimus. Sane tam in ipso venerabili monasterio quam et cellis cuiuslibet Ecclesiae episcopum vel sacerdotem, praeter Romanum Pontificem ditonem quamlibet aut excommunicandi aut interdicendi, aut ad synodum convocandi praesumere prohibemus: ita ut nisi ab abbate prioreve loci fuerit invitatus, nec missarum solemniam tibi audeat celebrare. Liceatque ipsius monasterii, et cellarum eius fratribus, clericos cuiuscumque ordinis, seu laicos, de quocumque episcopatu ad conversionem venientes, in sanitate vel in aegritudine cum rebus suis, absque episcoporum vel cuiuslibet personae contradictione suscipere, nisi tunc iidem clerici seu laici a dioecesanis episcopis pro certis fuerint excommunicati criminibus. Liceat etiam absque cuiuslibet saecularis vel ecclesiasticae potestatis inhibitione subiectis monasteriis suis tam monachos quam sanctimoniales foeminas iudicare. Liceat quoque fratribus per cellas in civitatibus constitutas ad divina

officia celebranda, quodcumque voluerint, signa pulsare; populum Dei tam in ipsum coenobium quam et in cellas eius ad Dei verbum audiendum ingredi, nullus episcopus, excepto pro communi totius civitatis vel parochiae interdicto, prohibeat. Obveniente vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia aut violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum, sicut in Domini praedecessoris nostri sanctae mem. Leonis Papae privilegio continetur. Ad haec, tam praesentium quam futurorum avaritiae ac nequitiae obviantes, omnes omnino seditiones, quas levas dicunt, seu direptiones in cuiuscumque abbatis morte aut electione fieri, auctoritate apostolica interdicimus. Christina vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes clericorum, a quocumque malueritis catholico suscipiatis episcopo; baptismum autem, et infirmorum visitationes per clericos vestros in oppidis vestris seu villis agetis. Ad perpetuum etiam hospitium tibi tuisque successoribus Palladii cellam concedimus, ut de vestra illic congregatione, quem volueritis ordinetis, quem si forte Romano Pontifici in abbatem promovere placuerit, omnino tamen tamquam vestrae congregationis monachum sub vestra decernimus dispositione persistere. Reditum quoque, qui ab officialibus nostris apud Hostiam vel Portum de navibus exigi solet, navi vestrae, si qua eo venerit, relaxamus. Sepulturam sane loci vestri, et monasteriorum vestrorum liberam omnino esse censemus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat, idem monasterium temere perturbare, aut eius possessiones

Illum verum per monachos Lantum eligendum, et a Rom. Pontifice consecrandum.

Sacramenta, altarium consecrationes, aliaque huius generis a quocumque voluerint episcopo petere, ut possint, elargiuntur.

Palladii cellam in urbe eis concedit in hospitium.

Sepulturam vero monasteriorum a Cassinensi dependentium liberam omnino declarat.

Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi etc.

Cassinens. monast. primatiam super caetera coenobiis asserit.

Usum chirothecae ac dalmaticae ac mitrae status diebus eius abbatibus concedit.

Ipsam vero solam Apostolicam Sedis subiectum declarat.

Laicos, clericosque in eodem recipi posse indulget.

Abbatibus quocumque eos cognoscendi causas tam monachorum, cum monasteriis sibi subiectarum.

aufferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisque persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, amen, amen.

S. PETRVS † S. PAVLVS
ALEXANDER PAPA III.

VIAS TUAS DOMINE DEMONSTRA MIHI.
BENE VALETE

Alexandri PP. EGO ALEXANDER catholicæ Ecclesiæ episcopus subsc.
 et S. R. Eccl. cardinalium subscrip-tiones. Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss. Ego Bernardus Portuensis episcopus, et S. Rufinæ subsc.
 Ego Gualterius Albanensis episcopus subscripsi.
 Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctæ Crucis in Hierusalem subsc.
 Ego Astaldus presb. cardinalis tituli S. Priscæ subsc.
 Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii subsc.
 Ego Ildebrandus presb. card. basilicæ Duodecim Apostolorum subsc.
 Ego Ioannes presb. card. tit. S. Anastasiæ subscripsi.

Ego Albertus presb. cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina subsc.

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmedin subsc.

Ego Otto diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Boso diac. card. Ss. Cosmæ et Damiani subsc.

Datum apud Ninpham per manum Hermannii S. R. E. subdiaconi et notarii, vii idus novembris, incarnationis dominicæ anno MCLIX, indictione viii, pontificatus vero domni Alexandri III anno i.

Dat. die 7 novembris anno Domini 1159,
pont. anno i.

III.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum concessa monasterio S. Mariæ de Rievallæ ordinis Cisterciensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub apostolica suscipit protectione. — Ac regularem inibi servari ordinem decernit. — Bona omnia confirmat. — In primis monasterium cum possessionibus, cuius fines describit. — Ex dono Henrici regis Angliæ, — Et aliarum tam ecclesiasticarum, quam saecularium personarum quæ monasterio eidem dona contulerunt. — Nonnulla concedit privilegia: a decimis eximit. — Ne quis audeat fratres sine licentia abbatis suscipere. — Nullus archiepisc. sive episc. audeat interdicare locum ipsum. — Tempore interdicti liceat officia celebrare exclusis excommunicatis. — Omnes immunitates ab Henrico rege indultas auctoritate apostolica ratas habet; — Cum aliis privilegiis et prærogativis. — Solitæ clausulæ.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Aelredo abbati monasterii Sanctæ Mariæ de Rievallæ, eiusque fratribus, tam præsentibus quam futuris monasticam vitam professis, in perpetuum.

Religiosis votis annuere, et ea operis exhibitione complere, officium nos invitat

(1) Ex tom. II Monast. Anglic.

Monasterium
sub apostolica
scepit prote-
ctione;

Ac regularom
iustitiam servari or-
dinem debeat;

Bona omnia
confirmat.

In primis mo-
nasterium cum
possessionibus,
cuius fines de-
scribit.

suscepti regiminis, et ordo videtur exi-
gere rationis. Eapropter, dilecti in Do-
mino filii, vestris iustis postulationibus
clementer annuimus, et praefatam eccle-
siam Sanctae Mariae de Rievall, in qua
divino mancipati estis obsequio, sub beati
Petri et nostrae protectione suscepimus, et
praesentis scripti privilegio communitus,
in primis siquidem statuantes, ut ordo
monasticus, qui in Ecclesia vestra secun-
dum Dei timorem, et beati Benedicti regu-
lam, et institutionem Cisterciensis ordi-
nis noscitur institutus, perpetuis ibidem
temporibus inviolabiliter observetur. Prae-
terea quascumque possessiones, quaecum-
que bona idem monasterium impraesentiarum
iuste et canonice possidet, aut in
futurum concessione Pontificum, largi-
tione regum vel principum, oblatione fi-
delium, seu aliis iustis modis, Deo propi-
tius, poterit adipisci, firma vobis, vestris-
que successoribus et illibata permanent;
in quibus haec propriis duximus expri-
menda vocabulis: monasterium ipsum
Beatae Mariae Rievallis cum omnibus
possessionibus et appendiciis suis secun-
dum fines et terminos earundem terra-
rum et possessionum, a Galtero Espec
fundatore loci vestri ita constitutos: ex
parte Orientis a via dicta Speragata, quae
ducit ad Riam, usque ad viam, qua itur
ad Bref, ad molendinum de Sproxtona:
et a valle, quae ducit ad parvam haiam
de Tilestuna usque ad foveam, quae est
ex adverso, ubi duo rivoli, Depedale vi-
delicet et Litlebec, conflunt: et a Kau-
thepeche usque ad Cervum Lapidum, qui
vocatur Bachelor, et inde usque ad viam,
quae venit de Turchilsti ex parte austri
et occidentis, sicut Ria fluvius usque ad
divisas de Antona fluit, et inde sunt ter-
mini usque ad Fangadala, et exinde us-
que ad viam, quae venit de Wideris: ex
parte septentrionis a monte, qui dicitur
Transhobed, per vallem Landesmara, et
rivolum, qui dicitur Willemesbech, ubi
sunt divisae Iohannis Engelram, terram
de Brif, terram de Tilestuna, terram quae

dicitur Biledsdala, cum omnibus appen-
diciis suis: in foresta de Delmestac om-
nia ad usus vestros necessaria in lignis,
in pascuis et in pannagiis (1): ex dono
filii nostri Henrici, videlicet iunioris regis
Angliae, terram, quae dicitur Daltherthes-
merseli cum omnibus pertinentiis suis,
et cum tota pastura de Wasta de subtus
Lichering, sicut ipse carta sua confir-
mavit, et avus eius rex Henricus in do-
minio suo tenuit: ex dono episcopi Dun-
elmensis, Cotum, et Crossebi cum om-
nibus pertinentiis suis, sicut ipse episcopus
vobis concessit, et carta sua confirmavit:
ex dono canonicorum Eboracensium San-
burn cum omnibus pertinentiis suis: ex
dono Rogeri de Malbrai Welleburnam et
Hovetunam cum omnibus pertinentiis
suis, sicut ipse Rogerus vobis concessit,
et carta propria confirmavit: praeterea
ex dono ipsius Steintunam cum omni-
bus pertinentiis suis: ex dono Gilberti
de Gant grangiam de Dundemanebi, et
duas bovatas terrae in eadem villa cum
omni communi pastura eiusdem villae:
ex dono Bertranni de Bulemen illam
carrucatum terrae, quam habuit in Wel-
leburn cum omnibus pertinentiis suis:
ex dono Radulphi de Novavilla unam
carrucatum terrae in Kiceu cum omni-
bus pertinentiis suis: ex dono Odonis de
Bolthebi wastinam de Destescheith, cum
terris et pascuis adiacentium villarum,
Bolthebi scilicet et Kabenestorp, et Gfor-
tum, sicut ipse Odo vobis concessit, et
carta sua confirmavit, et augmentum,
quod fecit vobis Adam filius eiusdem
Odonis: ex dono Roberti de Flerlese
Gfortum cum omnibus pertinentiis secun-
dum formam cartae ipsius: ex dono Adam
filii Petri, in Rumblesmora locum, qui
vocatur Flavedde cum omnibus perti-
nentiis suis, et in villa, quae vocatur
Stainburch, sartum illud quod vocatur
Dggedewaiith, et totam mineram ferri de

Ex dono Hen-
rici regis An-
gliae,

Et aliam tam
ecclesiastica-
rum, quam sae-
cularium por-
sonarum quo
monasterio ei-
dem dona cou-
tuleraat.

(1) *Pannagium* idem quod *pastio*, census vel
tributum pro glandatione et iure pascendi porcos
in silva domini. (n. r.)

praedicta villa et in bosco ipsius villae materiam et ligna ad carbones et alia, quae necessaria fuerint, et communem pasturam ipsius villae, et caetera, secundum formam cartae ipsius: ex dono Torphini et Alani filii eius, unam carrucatum terrae in Albestein, sicut in chirographo illorum continetur: ex dono fratrum hospitalis Sancti Petri de Eboraco illam partem terrae, quam habuerunt in Bolthebi, sicut in carta et chirographo eorum continetur: ex dono Gervasii et Benedicti filii eius pratum, quod dederunt vobis in Kocheberch: ex dono Odonis de Nes pratum, quod dedit vobis in Wolterholm: ex dono Hugonis del Tuith pratum quod dedit vobis in Kochesbergh: Malebestie pratum quod dicitur Dswaldeshenges: ex dono fratrum hospitalis de Wittebi, duas bovatas terrae in Dovetun secundum formam cartae illorum: ex dono Ricardi Cumin unam carrucatum et dimidiam in Stainchroff, sicut ipse Ricardus vobis concessit, et carta sua confirmavit. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus et sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere praesumat. Ad dentes etiam auctoritate apostolica prohibemus, ne quis fratres vestros, clericos videlicet sive laicos, post factam in monasterio vestro professionem, absque licentia vestra suscipere audeat vel retinere. Sancimus etiam, ne quis archiepiscopus vel episcopus, sive cuiuslibet ordinis persona, locum vestrum a divinis interdicti officii, nisi abbas vel fratrum ipsius loci evidens et manifesta culpa extiterit. Liceat autem vobis, cum commune interdictum terrae fuerit, clausis ianuis, et exclusis excommunicatis et interdictis, divina officia celebrare. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna sollicitudine providentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut nullus infra clausuram locorum sive grangiarum vestrarum violentiam vel rapinam vel furtum facere, vel hominem capere audeat; et si quis hoc

temerario ausu praesumpserit, tamquam sacrilegus iudicetur, et excommunicationis ultione plectatur. Praeterea omnes libertates seu etiam immunitates ac regias consuetudines, a carissimo filio nostro Henrico rege Anglorum vobis et Ecclesiae vestrae indultas, et scripti sui pagina roboratas, auctoritate apostolica confirmamus, et illibata statuimus perpetuo permanere: prohibentes, ne quispiam hominum vos aut Ecclesiam vestram de omni temanatala, denegeldis, (1) omnibus assisis, consuetudinibus, auxiliis, placitis, et de omni terreno servitio, quod alicui saeculari personae pertinebat, audeat infestare: sed liberi et quieti ab huiusmodi exactionibus maneat, quemadmodum praedictus filius noster rex Henricus sive avus eius senior Henricus, scriptis suis vobis rationabiliter confirmaverunt. Praeterea, dilecte in Domino fili, A. abbas, religionem in monasteriis, quibus praesse dinosceris, stabilitam, in Domino proficere cupientes, statuimus, ut in omnibus monasteriis, quae de monasterio, cui praesides, sunt egressa, et in his, quae de egressis ab eodem monasterio prodierunt, tam de ipsis personis quam de rebus monasteriorum iuxta Cisterciensium fratrum institutionem, disponendi et ordinandi liberam habeas facultatem. Praesenti quoque decreto sancimus, ut episcopi, in quorum episcopatibus monasteria vestra consistunt, nec regularem et canonicam electionem abbas vestri unquam impediant, nec de removendo ac deponendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensium ordinis, et auctoritatem privilegiorum suorum se nullatenus intromittant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare etc.

Data Anagninae per manum Hermannii S. R. E. subdiaconi et notarii, xii kal. decembris, indictione ix, incarn. dom.

(1) *Denegeldum* vel *Danegeldum* fuit tributum Anglis indictum, ob pacandos vel vi propulsandos *Danos* Angliam saepius incurrentes (n. r.)

Omnes immunitates ab Henrico rege indultas auctoritate apostolica confirmatas habet:

Cum aliis privilegiis et prerogativis.

Solidae clausulae.

Nonnulla concessit privilegia: a decimis exempt.

Ne quis audeat fratres sine licentia abbatis suscipere.

Nullus archiepiscopus sive episcopus audeat interdicere locum ipsum.

Tempore interdicti liceat officia celebrare, et clausis externis ianuis.

an. MCLX, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno II.

Dat. die 20 novembris anno Domini 1160, pontif. anno II.

IV.

Privilegium confirmationis honorum ac libertatum Ecclesiae S. Cuthberti de Kadedford (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apost. recipit Pontifex. — Bona omnia, quae possidet aut poterit in posterum adipisci ei confirmat; — In quibus nominatum nonnulla enumerat, — Et ius decimas colligendi. — Libertates a regibus concessas ratas habet. — Indebitas decimas ab eodem exigi vetat. — Presbyteros parochiis praeficiendos episcopo praesentandi facit facultatem. — Sepulturam loci liberam declarat. — In communi interdico, suppressa voce, divina celebrari officia concedit. — Abbatem a monachis eligendum statuit. — Decretum immunitatis pro omnibus supradictis. — Anathema contra violatores privilegii huius; — Pax et benedictio observantibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Willielmo priori Ecclesiae Sancti Cuthberti de Kadedford, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Effectum iusta postulantis indulgere, et vigor aequitatis, et ordo exigit rationis. praesertim quando petentium voluntatem et pietas adiuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Dei timorem, et B. Augustini regulam noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter

(1) Ex tom. II Monast. Anglic.

observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ex dono Willielmi de Luvetot fundatoris ipsius Ecclesiae, et heredum eius, locum ipsum, in quo eadem Ecclesia sita est, cum terris, decimis et omnibus earum pertinentiis: ecclesiam de Maleringham, ecclesiam de Gringeleia, ecclesiam de Normaton, ecclesiam de Wisson, ecclesiam de Coleston, ecclesiam de Willeley, quicquid habetis in ecclesiis de Bisterton, et de Claverburtet, de Beriswell, cum pertinentiis earum: praeterea decimas omnes de terris eiusdem Willielmi de Honore de Blida de omnibus rebus, ex quibus decima dari solet, et dari debet: in Berdenye duas bovatas terrae: in Coleston duas bovatas terrae cum mansura (1) una de dominio eiusdem Will: in Burfod quatuor bovatas: in Wistron quatuor bovatas terrae cum una mansura, et totam terram ipsius Willielmi de Berteby et Slaswic, praeter unam bovatom terrae: in Bayton novalia Sotfimi: in Dormaton terram domini saepefati Willielmi cum prato, novalia Wilac et Bolam cum molendinis, et novalia de Ehorp: in Sthirakis unam bovatom terrae, cum mansura una, et totam terram ex parte rivuli versus meridiem: in eadem villa Novalia de Apelia et Gravam, sicut per fossatam clauditur, molendinum de Banton cum vivario, molendinum Sthirakis: in Kampton unam piscariam, et totum situm villae de Radeford, sicut per fossarium clauditur: ex dono Gilberti de Wenil, terram de Brist cum

Bona omnia, quae possidet aut poterit in posterum adipisci ei confirmat.

In quibus nominatum nonnulla enumerat,

Et ius decimas colligendi.

(1) Mansura varie accipitur; hic fortassis pro mansione, dono, edificio; ita ut sensus sit: tantum terrae quantum ingratum unam bovum arare una die potest, cum domo. (n. r.)

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

molendino, et dimidium bovatarum terrae in Belli: ex dono Roberti de Stivellei sex bovatas terrae in Remhall: ex dono Radbrithon locum Stellerce cum omnibus pertinentiis suis: ex dono Aviciae filiae Wil de Taneya tres bovatas terrae in Termodestone: ex dono Ceciliae uxoris Richardi de Luwetot, quicquid habetis in territorio ecclesiae de Dinisleia. Libertates quoque et immunitates a regibus sive principibus pia vobis devotione concessas nihilominus praesentis scripti pagina confirmamus. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas praesumat exigere: in parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis de fratribus vestris sacerdotes eligere, et episcopo praesentare, qui de plebis quidem cura eidem episcopo; de rebus vero temporalibus ad ipsam ecclesiam pertinentibus vobis debeat respondere. Statuimus praeterea, ut nulli ecclesiasticae saecularive personae in praefata Ecclesia liceat, iniustas exactiones vel indebitas exercere, vel sacerdotibus in eis Ecclesiis commorantibus indebite gravamina irrogare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illie sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen canonica iustitia matricis Ecclesiae, et parochialium ecclesiarum de quibus mortuorum corpora assumuntur. Porro cum commune interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis tintinnabulis, suppressa voce, divina officia celebrare. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia praeponeatur, nisi quae fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam providerint eligendum. De-

cernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanii episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inventant. Amen, amen, amen.

Datum Anagninae per manum Hermanni sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi, et notarii, xi kal. februarii, indictione viii, incarnationis dominicae anno mclxi, pontificatus vero domini Alexandri Papae III, anno ii.

Dat. die 22 ianuarii anno Domini 1161, pont. anno ii.

V.

Canonizatio S. Eduardi regis Angliae, eiusque adscriptio in numerum Ss. Confessorum.

SUMMARIUM

Exordium. — Henrici regis Angliae, et praefatorum regni preces apud Pontificem pro canonizatione S. Eduardi. — Illum Pontifex attentis eius meritis ac miraculis Ss. Con-

Libertates a regibus concessas ratas habet.

Judebitas decimas ab eodem exigi vetat.

Presbyteros parochiis praeficiendos episcopo praesentandi facit facultatem.

Sepulturam loci liberam declarat.

In communi interdicto, suppressa voce, divina celebrari officia concedit.

Abbatem monachis eligendum statuit.

Decretum immunitatis pro omnibus supra dictis.

Anathema contra violatores privilegii huius

Pax et benedictio observantibus.

fessorum ascribit numero; — Hortaturque praelatos ad eiusdem venerationem.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerab fratribus archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, aliisque Ecclesiarum praelatis, per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Illius devotionis constantiam, et fidei firmitatem, quam circa Matrem vestram sacrosanctam Romanam Ecclesiam exhibetis, diligentius attendentes, in id propositum voluntatis adducimur, ut vos sicut carissimos fratres, et speciales Ecclesiae filios sincera caritate in Domino diligamus, propensius honoremus, et postulationes vestras, quantum cum Deo possumus, libenti animo admittamus. Inde utique fuit, quod super petitione (1), quam de Eduardo, glorioso quondam rege Anglorum, canonizando, et in sanctorum cathalogo ascribendo, tam charissimus in Christo filius noster Henricus, illustris Anglorum rex, quam vos ipsi, nobis instantius porrexistis, sollicitam cum fratribus nostris deliberationem habentes, libro miraculorum inspecto, quae dum in carne mortali viveret, et postquam de praesenti saeculo est assumptus, omnipotens Dominus per suam misericordiam declaravit. Visis etiam literis antecessoris nostri pie record. Innoc. Papae, vestris quoque testimoniis inde receptis; quamvis negotium tam arduum et sublime non frequenter soleat, nisi in solemnibus conciliis de more concedi; de communi tamen fratrum nostrorum consilio, iuxta votum et desiderium praedicti filii nostri regis, ac vestrum, corpus ipsius confessoris ita glorificandum censuimus, et debitis praeconiis adorandum in terris, sicut eundem confessorem Dominus per suam gratiam glorificavit in caelis. Unde videlicet inter sanctos confessores de caetero numeretur, qui hoc ipsum apud Deum signis meruit ac virtutibus obtinere. Quia igitur decet honestatis vestrae prudentiam, eum praecolere, et toto studio ve-

(1) Forte legendum *petitione* (n. r.)

nerari, quem auctoritate apostolica venerandum vestra postulavit devotio, et colendum, universitatem vestram per apostolica scripta monemus, et exhortamur in Domino, quatenus eum ita deinceps studeatis debitis obsequiis honorare, ut ipsius intercessionibus apud districtum Iudicem mereamini veniam obtinere, et gloriosum in aeterna beatitudine praemium invenire.

Dat. Anagninae VII idus februarii.

Dat. die 7 februarii anno Domini 1161. (n. r.)

VI.

Privilegium confirmationis archiepiscopatus Ianuensis, ac bonorum omnium, ad eum spectantium; cui nonnulla monasteria atque ecclesiae conceduntur (1).

SUMMARY

Exordium. — Ianuensis civitas de Alexandro PP. optime merita. — Episcopatus in Corsica Ianuensi Ecclesiae subiectos eidem confirmat: nonnullaque concedit privilegia. — Archiepiscopus Ianuensis a suffraganeis episcopis consecratur, pallium a Sede Apostolica recepturus. — Archiepiscopus vero perpetuam transmarinam legationem concedit. — Nonnullas alias ecclesias ac monasteria elargitur. — Crucis praelationem, ac pallii usum concedit. — Abbatiam de Tyro eis subicit. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Tyro Ianuensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Superna et ineffabilis providentia Maiestatis sacrosanctam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem instituit et magistram, ut, praelata caeteris, merita respiceret singulorum, et ad similitudinem aeterni et iusti Iudicis unicuique pro meritorum qualitatibus responderet. Unde et eadem sancta Ecclesia eos, quos fideles filios reperit, clementer tractare gratia consuevit, et quos ferventiores circa snm

(1) Ab originali in archiv. Ecclesiae huius edito Ughelli, loc. cit., tom. iv, ubi de eadem.

Exordium.

Henrici regis Angliae, et praelatorum regni praees apud Pontificem pro canonizatione S. Eduardi.

Illum Pontifex attentis eius meritis ac miraculis, Ss. confessorum ascribit numero;

Hortaturque praelatos ad eiusdem venerationem.

Ianuensis civitas de Alex-
vno 73 PP. optime
merita.

obsequium intuetur, multiplici praerogativa honoris est solita sublimare. Nos igitur, qui in Sede Apostolica beato Petro apostolorum principi, licet non suffragantibus meritis, ex divina dispositione successimus, quantum devotionem, reverentiam, sedulitatem obsequii, tempore isto procelloso et turbido, Ianuensis Ecclesia, et tota civitas, omni terrore postposito, nobis nostrisque nuntiis exhibuerit, et quanta nos magnificentia et honore susceperit, diligentius attendentes: considerantes etiam, quanta nobis et successoribus nostris incrementa et comoda per sublimem et inclytam Ianuensem civitatem provenire, antecessoris nostri felices memoriae Innocentii Papae vestigiis inhaerentes, qui personam tuam, et post te Ianuensem Ecclesiam, gloriosa dignitatis excellentia sublimavit ad honorem exaltatum in gloria, et servitium, quae B. Petro, et S. R. E. fidelissima, et ad quiescendum ei, sicut dictum est, promptissima perseverat, et de caetero id te facturum promptius pollicetur, eandem dignitatem tibi et successoribus tuis de comamuni fratrum nostrorum consilio duximus confirmandam. Quod enim te, frater archiepiscope, iam dictus antecessor noster Innocentius privilegio decoravit, et in archiepiscopatum promovens, insigne te gratia reddidit amplio-rem, nos ratum habemus, auctoritate apostolica roborantes, episcopatus in Corsica, Marianensi, Nebiensi, et tertium, cuius sedem memoratus Innocentius ecclesiam Sancti Petri de Acci constituit, et cui unam plebem de Mariana, et alia de Aleria concessit, Bobiensem quoque episcopatum, ac illum de Brumiate cum ecclesiis suis, quas circa se in castellis suis habet, quem idem antecessor noster de novo constituit, tibi tuisque successoribus, sicut et ipse antecessor noster fecisse dignoscitur, metropolitico iure subiectimus. Verumtamen episcopatum Ianuensem, et te videlicet et posteros tuos ab omni emancipatos subiectione, in manu

propria libere retinemus; statuentes, ut Ianuensis archiepiscopus a suffraganeis suis episcopis consecratur; pallium pontificale ad officii plenitudinem a Sede Apostolica recepturus. Praeterea illam sincerissimam devotionem tam tuam quam civitatis tuae, et multimoda obsequiorum officia, quae nobis haecenus fideliter et liberaliter impendistis, et iugiter etiam exhibetis, in memoria retinentes, ut Ianuensis clerus et populus ad servitium et honorem Ecclesiae tanto ferventius accendantur, quanto Ecclesiam et civitatem Ianuensem a Sede Apostolica cognovit amplius honorari, communicato fratrum consilio legationem transmarinam tibi tuisque successoribus in perpetuum duximus concedendam: ita quidem, ut singulis octembris cum episcopo vel cardinali Romanae Ecclesiae illuc accedere debeatis, a nobis et a catholicis successoribus nostris eandem auctoritatis et potestatis plenitudinem recepturi, quam episcopus et cardinalis habnerit, qui a nobis et successoribus nostris illuc de corpore Ecclesiae fuerit destinatus. Monasterium quoque, quod in insula Gallinaria situm est, ad ius S. R. E. specialiter pertinens, et ecclesias in castro et suburbio Portus-Veneris a iurisdictione Lucensis episcopi eximentes, tibi et his, qui post te successerint, in perpetuum apostolica auctoritate concedimus, et praesenti privilegio confirmamus. Albigaunensem iusuper episcopatum tibi et successoribus tuis concedimus, ita quod a biennio postquam fuerit Ecclesiae restitutus, eundem episcopatum perpetuo habeatis. Denique ut Ianuensis civitas, quae coelestis Numinis adiuta favore de inimicis Crucis Christi triumphum frequenter et victoriam reportavit, et plurimas eorum urbes mira quadam et invicibili potentia subiugavit, ampliori honoretur fastigio dignitatis, equo cum nacco albo in processionibus uti, et crucem Dominicam per subiectum vobis provinciam portandi,

Archiepiscopus Ianuensis a suffraganeis episcopis consecratur, pallium a Sede Apostolica recepturus

Archiepiscopus vero perpetuum transmarinam legationem concedit;

Nonnullas alias ecclesias ac monasteria elargiuntur;

Crucis praefationem, ac pallii usum concedit;

Episcopatus in Corsica Ianuensi Ecclesiae subiectos eidem confirmat: nonnullaque concedit privilegia.

sicut prænominatus antecessor noster Innocentius concessisse dignoscitur, tibi tuisque successoribus licentiam damus, et liberam concedimus facultatem. Pallio vero infra Ecclesiam perfrueris his diebus, in Coena Domini, Pascha, Ascensione, Pentecoste, in festivitate apostolorum Petri et Pauli, S. Ioannis Baptistae, S. Laurentii, tribus festivitibus B. Mariae, et solemnitate Omnium Sanctorum, S. Syri, Nativitatis Domini, Epiphania, in die anniversario consecrationis tuae, in consecratione quoque episcoporum, basilicarum, et ordinationibus clericorum. Abbatiam quoque de Tyro ad melioramentum, salva sanctae Romanae Ecclesiae proprietate ac censu, sicut et supra dictus praedecessor etiam Innocentius fecisse cognoscitur, tibi, frater archiepiscope, tuisque successoribus duximus committendam. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostrae constitutionis et confirmationis paginam sciens, contra eam tenere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione debita et congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem haec nostra statuta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldus presb. card.
 Ego Ioannes presb. card. S. Anastasiae.
 Ego Gregorius Sabinensis episc.
 Ego Ubaldus Ostiensis episc.
 Ego Bernardus Portuensis episc.
 Ego Gualterus Albanensis episc.
 Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Arditius diaconus card. S. Theodori.
 Ego Riso diaconus card. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Cintius diaconus card. S. Adriani.
 Ego Ioannes diaconus card. S. Mariae in Porticu.

Datum Laterani per manum . . . . .
 v idus aprilis, indict. ix, incarn. dominicae MCLXI, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno ii.

Dat. die 9 aprilis anno Domini 1161,
 pont. anno ii.

VII.

Confirmatio statutorum, ab Hugone Rutenense archiepiscopo pro ordine et quiete cleri suae dioeceseos (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Consensus Rutenensis; — In eo latae poenae contra arma deferentes; — Contra publice periurantes, fidem mentientes de re, vel pecunia accepta etc. — Pretium statutum rerum commodandarum etc. — Summaeque a familiis solvenda tamquam decima. — Aliae leges tam pro laicis, — Quam pro clericis: — Haec omnia sub Pacis nomine contenta a Pontifice confirmantur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Hugoni Rutenensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties ea, quae ad pacem pertinent, postuluntur a Sede Apostolica confirmari, tanto saepe his benigniorem assensum nos convenit adhibere, quanto ex bono pacis plura commoda et gratiora singulis proveniunt incrementa. Ex quodam siquidem rescripto, a tua nobis fraternitate transmissio, ad audentiam nostram pervenit, quod tu, habito consilio abbatum, praepositorum et archidiaconorum tuorum, et baronum terrae, cum nobili viro Hugone fratre tuo comite Rutena, huiusmodi pacem et concordiam statuisti: quod omnes res mobiles et immobiles, et omnes homines tam clerici quam laici,

Exordium.

Consensus Rutenensis:

Abbatiam de Tyro eis subicit.

Solidae conclusiones.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex Concil. tom. XII, col. 258.

In eo latae
penae contra
arma deferen-
tes;

Contra publico
perjurantes, si-
dem mentientes
de re, vel pec-
cunia accepta,
etc.

Pretium statu-
tum rerum com-
mendarum
etc.;

Summaque a
familis solven-
da tanquam de-
ciora.

in omni tempore sint sub ea pace securi. Nec ulli liceat praeter armatos milites et clientes, quaelibet arma ferre, nisi milites enses solummodo, et clientes singulos baculos ferant, qui pacis, sicut caeteri, debent securitate gaudere. Et praeter eos, qui hanc pacem, sicut statuta est, noluerit firmare, et inviolabiliter observare, sicut de his, qui publice periurant, vel fidem mentiuntur pro manifesto debito, seu pro cognita fideiussione, de rebus eorum pignorandis licentia non denegatur: vobis tamen exceptis. Ad eiusmodi vero pacis et securitatis sustentationem et defensionem statutum est, ut abbates, archidiaconi, archipresbyteri, monachi, canonici, priores, et omnes clerici, qui proprias Ecclesias regunt, milites quoque, et mercatores, atque burgenses, qui facultatibus abundaverint, et omnes etiam homines tam clerici quam laici, qui habuerint par boum seu aliorum animalium, cum quibus arare possint, sive amplius habuerint, vel qui habuerint summarium, equum scilicet vel equam, mulum vel mulam, quae ad portanda onera licent, duodecim denarios Rutenenses, sive alios tantundem valentes, donent. Cum vero habuerint ovile ovium, dent pro eo sex denarios eiusdem monetae, vel alios aequivalentes. Totidem autem dabunt qui habent unum bovem tantum, vel aliud animal, cum quo valeant arare, sive asinum, quem possint locare. Clientes vero, et artifices, scilicet fabri, sartores, pelliciarii, et omnes operarii, aut sex, vel sictio (1), seu duodecim denarios, secundum suorum capellanorum arbitrium dabunt. Verum si pater cum filiis, seu fratres sive consanguinei fuerint, qui nondum sunt invicem separati, nec sunt res eorum divisae, unus pro omnibus dabit: alioqui solvat unusquisque pro se. Commune autem istud per singulas parochias debet reddi cum scripto unius parochianorum, quem capellanus cum consilio sui archipresbyteri et voluntate suorum

(1) *Leges octo.*

parochianorum elegerit; et in die statuta ab ipso parochiano, et cum eodem scripto ad Rutenensem Ecclesiam deferatur. Quisquis autem res suas amiserit, postquam commune, sicut praedictum est, solverit, in integrum restituitur; si tamen certam personam, quae res sibi ablatas habeat, vel locum, ubi sunt, poterit demonstrare; sin autem, minime. Si vero inimicos, villas vel oppida depraedari vel diruere forte contigerit, res quidem mobiles emendabuntur de communi; sed damna rerum immobilium non restituentur, nisi quantum a malefactoribus poterit recuperari. Clerici vero, qui proprias Ecclesias non habent, nisi par boum habuerint, non cogantur dare, si nolint; sed non dato communi, si forte res suas perdidissent, eis nequaquam emendabuntur. Additum est in praedicta pace, ut capellani Ecclesiarum, et omnes laici, a quatuordecim annis et supra, pacem et commune firmare debeant, et observare. Qui vero in hoc obidire contempserint, debent ab Ecclesiae liminibus coerceri, et ab omni pace fieri alieni. Ecclesiae quoque parochiarum, in quibus violatores pacis habitaverint, a divinis vacent officiis, donec ipsi ad emendationem venire cogantur: quam siquidem pacis institutionem, quemadmodum a vobis facta est, et rescripto autentico roborata, firmam et ratam habemus, et eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentium scripto communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli, se noverit incursum.

Datum Verulis, secundo idus maii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 14 maii anno Domini 1161,
pontif. anno 11.

Aliae leges tam
pro laicis,

Quam pro cle-
ricis;

Haec omnia
sub Pacis no-
mine contenta
a Pontifice con-
firmantur.

VIII.

Privilegium confirmationis donationum omnium factarum monasterio de Khorney (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bonorum omnium confirmatio; — Quorum nonnulla propriis nominibus enumerat; — Cum omnibus iuribus, consuetudinibus quas distinctis vocabulis enunciat. — Inhibitio, ne de novalibus aliqua exigatur decima. — Abbatis electio monachis asseritur. — Immunitatis decretum pro omnibus supradictis. — Poenae contra detractores huius privilegii. — Bona omnia pro illud observantibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Herberto abbati Ecclesiae Sanctae Mariae et sancti Botulphi Corney, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris religiosam vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Iustis religiosorum desideriiis consentire, et rationabilibus eorum petitionibus clementer annuere, Apostolicae Sedis, cui largiente Domino deservimus, auctoritas, et fraternae charitatis unitas nos hortatur. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: insulam videlicet Chorney, in qua ipsum monasterium situm est, cum nemore et marisco et omnibus appendiciis suis, ecclesiam de Nitlesey, ecclesiam de Stangrud, ecclesiam de Fakessey, ecclesiam de Nodeston, ecclesiam de Raddon, ecclesiam

de Remton, ecclesiam de Stibinton, ecclesiam de Enymuell, ecclesiam de Bollehorst, et ecclesiam de Bibelden cum una hida (1) terrae et decimis eiusdem villae et omnibus oblationibus, ecclesiam S. Gregorii de Ehetford, duas ecclesias de Deping, ecclesiam de Eid, quicquid iuris in Ecclesia de Wenge habetis: in comitatu Cantabrigiae Wytleseyam, et omnes illas rationabiles consuetudines, quas habebat Eliensis Ecclesia in Hundredis suis de Wycheforde, de terra et de hominibus Thornensibus: ecclesiam de Wytlesey, exceptis propriis regalibus consuetudinibus, quae super terram illam evenerint, quas Hervaeus primus Eliensis episcopus cum assensu capituli sui, ecclesiae vestrae in elemosynam rationabiliter contulit in die dedicationis eiusdem Ecclesiae: in comitatu Huntigdoniae, Reuton, Wodeston, Jakestey, et mercatum eiusdem villae Soka, et Saka, et Eol, et Eeam, et Infangenthes, et omnibus eiusdem pertinentibus consuetudinibus, medietatem Stagni, quod Wytlesmere dicitur, Stangrund, Starshved, Naddon, Sibeston, duas hidas et dimidiam, et in Stibington v. virgatas (2) pertinentes ad Sibeston, et decimam unius carucae (3) in Sibeston: in Stibinton decimam Rogerii: in villa, quae dicitur Eobinton, vi hidas: in prato de Stanton xxviii acras de diversis hominibus: in Doppedethorn xiv acras terrae, et pratum eidem terrae pertinens: in villa, quae dicitur Nuntendon duas domos et terras, in quibus ipsae domus sunt: ius quod habetis in ecclesia Omnium Sanctorum, de mercato eiusdem villae: decimam Widonis filii Goscelini in Destretou: in Stolkesmorth duas virgatas terrae et dimidiam, et aliam terram in eadem villa, viii solidos annuatim reddentem: de dono Andreae Revelli xv

Cum omnibus iuribus, consuetudinibus quas distinctis vocabulis enunciat;

(1) *Hida* et *Hyda*, terrae portio, quantum sufficit ad arandum uni aratro per annum; at de hidae quantitate non consentiunt scriptores. (n. T.) (2) Modus seu mensura agri, *gird-land*, virga terrae Anglosaxonibus. (n. T.) (3) *Caruca* et *Caruca* hinc eadem qua *hida* significatione. (n. T.)

(1) Ex tom. II Monast. Anglic.

Bonorum omnium confirmationis;

Quorum nonnulla propriis nominibus enumerat;

acras, quas dedit in elemosinam pro se et omnibus parentibus suis vivis et mortuis: in comitatu Nampton Enymell, duas hidas et molendinum, terram in Lustemyk, item dimidiam virgatam terrae, et decem acras de Inland in praedicta villa, unam hidam in Rande cum reddito eius, scilicet xiii dimidiam hidam in Charmalton: terram de Pippewell de dono Willielmi de Albeni Brittonis: et in Stoke unam carucatam terrae de dominico eiusdem villae cum tosta (1) et prato et tota communitate in bosco et plano et pascuis: de dono Alberici de Enymell duas garbas (2) decimarum sex carucarum trium villarum, scilicet, Istep, Drayton, Edinton: in comitatu de Warremich, Salebrigg cum appendiciis suis, unam virgatam terrae in Welshamcote, et molendinum de Rutton, servitium Edrici de Sdechenho cum sua terra, scilicet v iugera in campo, et in villa tres crostas et dimidiam: in comitatu Bedfordiae duas hidas et dimidiam in Bollehorst: in Wildene duas virgatas terrae cum hominibus, qui illas tenent: in Bedeford unam domum et terram ei pertinentem: item in Norfolcia in villa, quae dicitur Tuameres, unam terrulam reddentem quinque solidos: item medietatem villae, quae dicitur Wenge, et dimidium molendini eiusdem villae; insuper villanum unum nomine Normanum cum terra sua, scilicet una virgata in praedicta villa: item x solidos de reddito molendini de Teseburge cum dimidio augmentationis, quantum creverit: piscationem de Welle, de Delme, de Tillinga, de Tillinga: item terram de Stanford: item heremitorium de Trokenholt: terram, quam habetis in Chelsey: terram, quam habetis in Cfone: terram, quam habetis in Tid: ex dono comitis de Clara redditum centum solidorum, sub iureturando

promissum: ex dono Hugonis filii Radulfi de Wildeboef unam virgatam terrae, et libertatem, quam beatus Adelwoldus episcopus, fundator praedicti coenobii, favente rege Elgaro, et S. Dunstano Droberniae archiepisc., Oswaldo Eboracen. archiepisc., et omnibus aliis episcopis, abbatibus et baronibus totius Angliae, eidem loco concessit, et scripto proprio confirmavit. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullas omnino a vobis decimas exigere praesumat. Obvenite vero te, tunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptione seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars concilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione atque sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostram constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiacet; eunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri I. C., quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Cum decimis seu parte decimarum, aliisque pluribus concessionibus.

Inhibitio, ne de novalibus aliqua exigatur decima.

Abbatibus electio monachis associatur.

Immunitatis decretum pro omnibus supra dictis;

Poenae contra detractores huius privilegii.

Bona omnia pro observantibus illud.

(1) *Tosta, tofta, tostum.* Cowello est locus ubi stetit aedificium; Reynerio est genus luci parvuli, seu loci consiti arboribus minusculis (n. τ.)
 (2) *Garba,* spicarum manipulus; *Garba decimae,* est pars decimae. (n. τ.)

Dat. Thronis, per manum Hermannii sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, v. idus Januarii, indictione xi, incarnationis dominicae ann. MCLXIII, pontificatus vero Alexandri Papae III an. iv.

Dat. die 9 Januarii anno Domini 1163, pontif. anno iv.

IX.

Confirmatio privilegiorum prioratus Sanctae Mariae de Campo in pago Ruscononensi (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonicum ordinem in hoc prioratu servari mandat: — Bona omnia ei confirmat: — In quibus multa propriis vocabulis enumerat. — Exemptio a solutione decimarum. — De obedientia priori praestanda. — De prioris electione per fratres facienda. — De sepulturae iuribus constituendae libertate. — Decretum pro indemnitate bonorum. — Annuus census Sedi Apostolicae persolvendus. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Poncio priori Ecclesiae Sanctae Mariae de Campo, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, canonice substituendis, in perpetuum.

Effectum iusta postulantis indulgere iuris ratio exigit, et vigor postulat aequitatis, maxime cum petentium voluntates et pietas adiuvat et veritas. . . . . Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum et beati Augustini regulam in eadem Ecclesia noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur; praeterea

(1) Ex archiv. huiusce prioratus edidit Baluzius in append. Marc. Hispan., num. ccccxxxviii.

quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam de Paciano cum decimis, primitiis, oblationibus et alodiis suis, sicut Udalarius bonae memoriae quondam Elmensis episcopus eam Ecclesiae vestrae concessit: et ecclesiam Sancti Stephani de Vineis, quae consistit in parochia ecclesiae de Paciano, cum alodiis et pertinentiis suis: ecclesiam Sancti Martini de Laurone, ecclesiam Sanctae Mariae de Villare Millariis, sicut praefatus episcopus vobis eas concessit, ecclesiam Sanctae Mariae de Villare cum decimis, primitiis, alodiis et oblationibus suis, sicut bonae memoriae Petrus Bernardi Elenensis episcopus vobis iuste concessit, excepto synodali censu, quem Elenensi Ecclesiae reservavit: quicquid etiam Ermengaudus, et Petrus Bernardi bonae memoriae, quondam Elenensis episcopi, pietatis intuitu eidem Ecclesiae vestrae rationabiliter contulerunt. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullas a vobis decimas praesumat exigere. Adiciamus etiam, ut nulli fratrum vestrorum liceat post factam in eodem loco professionem absque prioris sui licentia de claustro discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Prohibemus autem, ut parrochianos Ecclesiae vestrae, salva canonica iustitia Ecclesiae vestrae, in sepultura recipere nemo praesumat. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, de vestro

Bona omnia ei confirmat.

In quibus multa propriis vocabulis enumerat.

Exemptio a solutione decimarum.

De obedientia priori praestanda.

De prioris electione per fratres facienda.

De sepulchra
inibi consti-
tuendae liber-
tate.

Decretum pro
ademitate bo-
norum.

Annus census
Sedi Apostoli-
cae persolven-
dus.

Solidae clausu-
rae poenales.

Alexandri PP.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptions.

vel aliorum collegio, secundum Dei timo-
rem et B. Augustini regulam providerint
eligendum. Sepulchram quoque ipsius
loci liberam esse decernimus, ut eorum,
qui se illic sepeliri deliberaverint, devo-
tioni, et extremae voluntati, nisi excom-
municati vel interdicti fuerint, nullus ob-
sistat: salva canonica iustitia illarum Ece-
clesiarum, a quibus mortuorum corpora
assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli
omnino hominum liceat, praefatam Ece-
lesiam temere perturbare, aut eius posses-
siones auferre, vel ablatas retinere, mi-
nuere, seu quibuslibet vexationibus fati-
gare; sed illibata et omnia integra conser-
ventur, eorum, pro quorum gubernatione
atque sustentatione concessa sunt, usibus
omnino profutura: salva Sedis Apo-
stolicae auctoritate, et dioecesani episcopi
canonica iustitia. Ad indicium autem hu-
iusmodi a Sede Apostolica perceptae pro-
tectionis duos solidos nobis nostrisque
successoribus singulis annis persolvetis. Si
qua igitur in futurum ecclesiastica saecu-
larisve persona, hanc nostrae constitutionis
paginam sciens, contra eam temere venire
tentaverit, secundo tertiove commonita,
nisi praesumptionem suam congrua satis-
factione correxerit, potestatis honorisque sui
careat dignitate, reamque se divino iudicio
existere de perpetrata iniquitate cognoscat,
et a sacratissimo Corpore ac Sanguine
Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu
Christi aliena fiat, atque in extremo exa-
mine districtae ultioni subiaceat; cunctis
autem eidem Ecclesiae sua iura servantibus
sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua-
tenus et hic fructum bonae actionis per-
cipiant, et apud districtum Iudicem prae-
mia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis
in Hierusalem.

Ego Albrandus Ostiensis episcopus.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in
Cosmedin.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli
S. Anastasiae.

Ego Gualterius Albanensis episcopus.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Lau-
rentii in Lucina.

Ego Guillelmus tit. S. Petri ad Vin-
cula presb. card.

Ego Otto diac. card. S. Nicolai in
Carere Tulliano.

Ego Boso diac. card. Sanctorum Cos-
mae et Damiani.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti
Adriani.

Datum Senonis per manum Hermanni,
sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et
notarii, xi kal. februarii, indictione xi,
incarnationis dominicae anno MCLXIII,
pontificatus vero domni Alexandri PP. III
anno iv.

Dat. die 22 ianuarii anno Domini 1163,
pontif. anno iv.

X.

*Confirmatio bonorum omnium, ac parti-
entiarum monasterii de Rosham, quod
sub protectione Sedis Apostolicae subii-
citur (1).*

SUMMARIUM

Exordium — Monasterium hoc sub pro-
tectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;
— Bonaque omnia eidem confirmat; —
Quorum nonnulla singulatim enumerat;
— Cum iure decimarum, salinarum etc.
— Decretum pro immunitate eorumdem
bonorum. — Poenae contra violatores
privilegii huius. — Pax et benedictio ob-
servantibus. — Alexandri PP. et S. R. Ece-
clesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis
Bernardo priori monasterii Sanctae Fidis de Norsham,
eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, re-
gularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus aposto-
licum convenit adesse praesidium, ne
forte cuiuslibet temeritatis incursum aut

Exordium.

(1) Ex tom. II Monast. Anglic.

Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicæ recipit Pontifex;

Bonaque omnia eidem confirmat;

Quorum nomina eidem enumerat;

Cum iure decimarum, salinarum etc.

eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam de Norsham cum hominibus, terris, nemoribus, pascuis, et pertinentiis suis, quemadmodum Robertus filius Walteri, et filii eius, vobis dederunt; et hospitale eiusdem villae, quod habetis a fratribus hospitalis Ierusalem, cum nemore et omnibus pertinentiis suis, terram de Kuddaham cum omnibus pertinentiis suis, quam Sibilla uxor praefati Roberti vobis dedit, ecclesiam de Horsforda, et ecclesiam de Bor: in Lundoniis ecclesiam Sanctae Margaritae cum omnibus terris, quas in eadem villa Robertus filius Walteri vobis in elemosynam dedit: decimas quoque de Alretuna, de Sibetuna, de Gulwerstunia, de Colerbo, de Relmigaham, de Colostunia, de Flemewrda, de Wdetuna, de Semera, de Tikebzon, de Tersham, de Storlei, de Cranesforda, de Benges, de Stramingaham, de Ludakam, de Dalingaham, de Stantuna, de Sarlingaham, de Sutburna, de Adelingetuna, de Ghor, de Stilibi, de Stocos, de Hoa, de Sotesham, de Wituella, et terram de Odetuna, et omnes terras et domos, quae vobis in Norwico et Gernamuta in elemosyna rationabiliter sunt concessa: molendinum de Baldrusella, et tresdecim solidos in Karescia et in Buecheslala: molendinum Dalraforda, terram quam Simon Peccellii

vobis in elemosynam dedit, terram Radulfi de Berweswerda, terram quam vobis dedit Willielmus de Chorzo in Bischelle, terras quoque quas Willielmus Bardulfus vobis dedit in Srecaham, et in Spieafurda, terram quam Baldwinus filius Goidonis vobis dedit in Ruchingaham, terram quam Hugo de Duilleis vobis dedit in Kalaxaforda, terram de Nunterston, quam Ricardus filius Gaufridi vobis dedit, et salinas quas Willielmus Strabo vobis dedit in Kinnamah, redditum quem Radulfus filius Baldwini vobis dedit, et terram de Rendinglat, quam Willielmus de Biscnei vobis dedit. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, supradictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et dioecessani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et D. Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus ss.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss. et S. R. Eccl. cardinalium
Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus ss. subscriptiones.

Ego Guaiterus Albanensis episc. ss.

Decretum pro immunitate curandem b. norun.

Poenae contra violatores privilegii huius.

Pax et benedictio observantibus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presb. card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Iacintus Sanctae Mariae in Coemediu diaconus card. ss.

Ego Otto diaconus card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Ardicio diaconus card. Sancti Theodori ss.

Datum Turon. per manum Hermanni sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, viii kal. iun., indictione xi, incarnationis dominicae anno mclxiii, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno iv.

Dat. die 26 maii anno Domini 1163, pontif. anno iv.

XI.

Confirmatio bonorum omnium monasterii Beatae Mariae de Shyrborne, quod sub protectione Sedis Apostolicae recipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub apostolica recipit protectione. — Bona omnia confirmat; — Quae propriis vocabulis enumerat; — Cum iure decimarum in piscariis, in salinis, in vineis etc. — Abbatem per monachos eligendum declarat. — Sepulturam quoque inibi fore liberam pronunciat. — Decretum pro indemnitate monasterii eiusdem; — Cum solitis clausulis poenalibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Clementi abbati Beatae Mariae de Shyrborne, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte

(1) Ex tom. II Monast. Angl.

cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio confirmamus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrique successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam scilicet parochialem Sanctae Mariae de Shyrborne, quam idem abbas tenet in praebendam a Sarisburiensi Ecclesia, cum capellis, terris, decimis et adiacentis suis; terras, hospites, et domos censuales in eadem villa Shyrborn: Stapelbugg cum ecclesia eiusdem villae, capellis, terris et omnibus adiacentis suis; Westonam cum omnibus pertinentiis suis; Hortonam cum ecclesia eiusdem villae, et capella de Onolton eidem ecclesiae adiacenti, cum terris, decimis et omnibus pertinentiis suis, capellam Sanctae Trinitatis de Watham, et domos censuales in eadem villa cum terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sanctae Mariae de Wymborne, et domos censuales in eadem villa: partem terrae, et capellam, quam habetis in Manerio de Kingeston: ecclesiam Sanctae Mariae Magdalenae sitam iuxta castrum Sherborne cum capellis Sancti Michaelis et Sancti Probi, et omnibus pertinentiis suis: molendinum in villa Shyrborne iuxta capellam Sancti Andreae, et vivarium proximum eidem molendino, et decimis omnium vivariorum tam de anguillis quam de caeteris piscibus, et decimam vini de vinea eiusdem villae Shyrborne: Manerium de Woborne cum

Monasterium hoc sub Apostolica recipit protectione;

Bona omnia confirmat;

Quae propriis vocabulis enumerat;

Cum iure decimarum in piscariis, in salinis, in vineis etc.

capella eiusdem villae, et terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Comptonam, et aliam Comptonam cum capellis, decimis et omnibus pertinentiis suis: Manerium de Ehornford cum capella, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Manerium de Bradford cum ecclesia eiusdem villae, et capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Wycam et Loscumbe cum omnibus pertinentiis suis: Dalhestoke cum ecclesia eiusdem villae, et capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Corundunam, et Ritherstoke cum omnibus pertinentiis suis: Corescumham et ecclesiam eiusdem villae cum capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Stoke cum ecclesia eiusdem villae et capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Bromlegam et Laverstokam cum omnibus pertinentiis suis: Lym cum ecclesia eiusdem villae et capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Setonam cum ecclesia eiusdem villae cum capellis, terris, decimis, salinis et omnibus pertinentiis suis: Beram cum omnibus pertinentiis suis: Lyteleham cum ecclesia eiusdem villae et terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Conswillam cum ecclesia eiusdem villae et terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: Bromlegam et Stiwtko cum omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sanctae Mariæ de Cadweli cum capellis, terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sancti Ismaelis de Pennalt cum terris, decimis et omnibus pertinentiis suis: ecclesiam Sancti Eltwyci de Penbyay cum terris, decimis et omnibus pertinentiis suis. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem,

et beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Sepulturam quoque illius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salva tamen iustitia parochialium ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata et omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate, et diœcesani episcopi canonica iustitia. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoseat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia aeternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Turon. per manum Hermanni sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi et notarii, non. iunii, indictione XI, incarnationis dominicæ MCLXIII, pontificatus domini Alexandri Papæ III anno IV.

Dat. die 5 iunii anno Domini 1163, pontif. anno IV.

Sepulturam quoque illi forte liberam pronunciat,

Decretum pro indemnitate monasterii eiusdem;

Com solitis clausulis pontif. annis.

Abbatem per monachos eligendum declarat.

XII.

Confirmatio privilegiorum monasterii Canigonensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia confirmat; — Quae et enumerat propriis vocabulis. — Cum iure decimas exigendi, primitias et oblationes in ecclesiis, possessionibus, alodiis. — Privilegia nonnulla concedit. — Abbatem a monachis eligi constituit. — Monasterium autem soli Rom. Pontifici subiectum fore declarat. — Decretum indemnitate bonorum. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Raymundo abbati monasterii Sancti Martini Canigonensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus annuimus, et praefatum monasterium S. Martini Canigonensis, quod utique iuris et proprietatis beati Petri existit, ad exemplar praedecessoris nostri felicitis memoriae Sergii Papae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in eodem monasterio noscitur institutus, futuris temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipi-

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

Bona omnia confirmat;

sci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum, quem Guifredus comes bonae memoriae vobis dedit, in quo ipsum monasterium situm est, cum decimis et primitiis eidem monasterio concessis, ecclesiam Sancti Saturnini de Verneto cum decimis et primitiis et omni libertate sua, villam de Verneto cum terminis et pertinentiis, villam de Odelo cum terminis et pertinentiis suis, et quicquid Guifredus comes, vel alii christifideles in villa et parrochia de Marchexanes praefato monasterio contulerunt, ecclesiam Sancti Vincentii de Elz cum decimis, primitiis, alodiis et oblationibus suis, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sanctae Mariae de Marcevol, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sanctae Eulaliae de Arbosols, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sanctae Columbae de Trilliano, praedia, possessiones, et alodia in parrochia Sancti Stephani de Saorra, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sanctae Eulaliae de Foliano, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sancti Martini de Aşcaro, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sancti Iacobi de Anyer, praedia, possessiones et alodia in parrochia de Belloco, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sancti Cosmae de Saglaniano, praedia, possessiones et alodia in parrochia Sancti Marcelli de Flucano, alodia quae habetis in Celrano, Aureliano et Guissano cum omnibus pertinentiis suis, praedia quae habetis in villa de Esna, et in parrochia Sancti Stephani de Egued, in parrochia Sanctae Columbae de Avidano, in parrochia S. Saturnini de Targuesona, in parrochia Sancti Vincentii de Villa Alta, in parrochia de Edorres, in parrochia Sancti Genesii de Ezerr, in parrochia Sanctae Leocadiae de Darna-Collecta, in parrochia Sancti Iuliani de Estanar, et in villa de Baianda, in parrochia Sancti Martini de Ix, in parrochia Sancti Vincentii de Exa-

Quae et enumerat propriis vocabulis:

Cum iure decimas exigendi, primitias et oblationes in ecclesiis, possessionibus, alodiis.

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Baluzius, loc. cit., num. ccccxXXIX.

nela, in parrochia Sancti Martini de Arao, in parrochia Sancti Stephani de Envils, ecclesiam Sanctae Fidei de Taltorta cum omnibus pertinentiis suis, et quicquid iuris habetis in parrochia Sancti Petri de Alp, in parrochia Sanctae Mariae de Mosoll, in parrochia Sancti Laurentii de Adas, et in parrochia Sancti Saturaini de Faustiniario, decimas et primitias et iura, quae habetis in ecclesia Sancti Martini de Casafabra, et in eius parrochia: alodia et possessiones in parrochia Sancti Stephani de Illa, et in parrochia de Pontiliano, ecclesiam Sancti Romani cum omnibus pertinentiis suis: praedia, possessiones et alodia in parrochia S. Martini de Cancto, et in villa Sancti Laurentii, in villa Sancti Felicis, et in parrochia de Corbera, et in parrochia Sanctae Eulaliae de Millars: insuper quicquid iuris habetis in comitatu Bisuldunensi, Ceritanensi, Confluentensi, Rossilionensi. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, benedictionem ablatis, et caetera ecclesiastica sacramenta, a dioecesano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam Sedis Apostolicae habuerit, et ea gratis et absque pravitae aliqua vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis, quemcumque catholicum malueritis, adire antistitem, qui iuxta nostram auctoritatem, quod postulat, indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat: salva matris Ecclesiae iustitia, aliarumque Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obiunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepositionatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris,

secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Ad haec, sicut praedictus antecessor noster Sergius Papa instituisse dinoscitur, ita et nos dudum statuendum, ut praefatum monasterium nulli nisi tantum Romano Pontifici debeat esse subiectum. Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica perceptae libertatis, unum morabaturum (1) nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua ergo in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertioque commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

- Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae
- Ego Ubaldo Ostiensis episcopi.
- Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.
- Ego Gualterus Albanen. episcopi.
- Ego Ubaldo presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.
- Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei.

(1) Vide superior, pag. 495. (n. 7.)

Monasterium antea nulli Romano Pontifici subiectum fore declarat.

Decretum in-dumtatis bonorum.

Solita conclusiones.

Privilegia nonnulla concedit;

Sepulturam liberam iudicium esse;

Abbatem vero a monachis eligi constituit;

Alexandri PP.

et S. R. E. cardinum subscriptiones.

Ego Albertus diac. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Otto diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Boso diac. card. Sanctorum Cosmae et Damiani.

Datum Turonis per manum Hermannii sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv idus iunii, indictione xi, incarnationis dominicae anno MCLXIII, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno iv.

Dat. die 10 iunii anno Domini 1163,
pontif. anno iv.

XIII.

Confirmatio institutionis Canonicae in Placentina Ecclesia, in qua decernitur, ut archipresbyter a canonicis solummodo eligatur (1).

SUMMARIUM

Placentinae Ecclesiae pro Alexandro PP. fides contra pseudopapam. — Institutio canonica archipresbyteri eligendi solummodo a canonicis confirmatur. — Cum solitis clausulis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis A. archipresbytero Placentinae Congregationis, et universis cappellanis fratribus eiusdem Congregationis, tam praesentibus quam futuris, in perpetuum

Fidei et devotionis, quam circa sacrosanctam Romanam Ecclesiam, et nos ipsos, praesertim in schismatica persecutionis tempore habuisse noscimus, considerantes affectum, tanto libentius devotas universitatis vestrae preces admittimus, quanto de sinceritatis vestrae constantia nobis ibi universali Ecclesiae maiora comoda provenisse sentimus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, institutionem congregationis vestrae, a

(1) Fdidit Campi, Hist. Placentinae tom. II, in Regest.

bonae memoriae Sigefredo Placentino quondam episcopo rationabiliter ordinatam, et electionem archipresbyteri eiusdem congregationis de arbitrio fratrum utiliter institutam, sicut a temporibus praedicti episcopi usque nunc observatam dinoscitur, vobis vestricis successoribus auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis etc.

Dat. Turon. xvii kaled. iunii.

Dat. die 15 iunii anno Domini 1163 (1),
pontif. anno iv.

XIV.

Confirmatio cuiusdam privilegii (2), ab Urbano PP. II Guixalensi monasterio concessi (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Hocce monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipit. — Eidem bona omnia confirmat; — Quorum nonnulla propriis vocabulis exprimit. — Abbatem a solis monachis eligi iubet. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Berengario abbati Guixalensis coenobii, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularitate substituendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequenti compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et Guixalense coenobium, in quo divino mancipati estis obsequio, praedecessoris nostri felicitis memoriae Urbani Papae

(1) Hoc siquidem anno habitum est Turonense Concilium. (2) Laudatum hic Urbani privilegium non invenit Coequehnius. (n. r.) (3) Ex archiev. monast. huius edidit Baluzius, Marc. Hispan., in Append., n. 440.

Placentinae
Ecclesiae pro
Alexandro PP.
fides contra
pseudopapam.

Institutio
Sigefredi Placentini
episcopi con-
firmatur.

Cum solitis
clausulis.

Exordium.

Hocce mon-
asterium sub Se-
dis Apostolicae
protectione re-
cipit.

vestigiis inhaerentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimens vocabulis: ecclesiam Sanctae Mariae de Fanals, alodium quod vocatur de Villa-Magna, alodium de Catiano sive de Peruls, alodium de Locustaria cum manso, quod vocatur Prau, et omnibus pertinentibus suis, alodium de Panedes et de Spanedad, alodium de Rodegario, alodium vallis Aradi cum ipsa foza quae fuit Richellis comitissae, alodium quod est in parochia Sancti Martini de Romaniano, donationes quas Arnulfus episcopus, Almaricus clericus, Gaufridus, Vitalis et Bernardus filius praefati Gaufridi, in Ecclesiam vestram contulerunt, cum vivolaris (1), quae tenuerunt per sanctum Felicem, decimas et primitias vallis Aradi et villae Mordanici, et de novis rupturis, quae factae sunt in alodium Sancti Felicis a die, qua capta fuit Barchinon, usque ad tempora ista, sicut ex concessione Rodegarii episcopi et canonicorum Gerundensis Ecclesiae vobis datae sunt: domos et possessiones, quas habetis in civitate Barchinonae et in eius territorio, domos quas habetis in civitate Gerundae, alodia et possessiones de Quartiano, alodia et possessiones de Lodrich, decimas et primitias in villa Olivis et in valle Aradi, decimas omnium pisceum, qui capti fuerint a Conanglon usque ad Sanctum Leontium, alodium de Fanals, decem et octo mansos cum eorum pertinentiis, alodium quod fuit

(1) Du Cange legendum putat *violaris*. Violarium vero census est Hispanis; Latinis *hortus*.
(R. T.)

Suniarii comitis aliorumque hominum, alodium de Colonico, alodium quod fuit Bertrandi Arnalli, alodium de villare de Vern, alodium quod est infra eandem parochiam, alodium de villa Romani, de valle Lubrica, et de Torrodella, de palatio Frugelli, de Iofredi, de Buade, de Fontanilles, de Aguels, de Lidrimid, de Pabal, de valle Durcheras, de valle de Palatio Revani. Obeunte vero te, nunc eisdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salvis in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissime Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP
episcopus.

Eidem bona omnia contra-

Quorum nonnulla propriis vocabulis exprimit;

Abbatem a solis monachis eligi iubet.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Solidae constitutiones.

et S. R. Eed.
cap. in illum
subscriptions.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Ubaldus Ostiensis episc.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episc.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Ardicio presb. card. S. Theodori.

Datum apud Dolense monasterium per manum Hermannii sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, vii kal. iulii, indictione XI, incarnationis dominicae anno MCLXIII, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno IV.

Dat. die 26 iunii anno Domini 1163,
pontif. anno IV.

XXV.

Canonizatio S. Bernardi, primi abbatis Claraevallensis, et institutoris ordinis monachorum Cisterciensium S. Benedicti, eiusque relatio in numerum sanctorum Confessorum, cum institutione suae festivitatis.

SUMMARHUM

Plurimorum instantia pro canonizatione Bernardi abb. Claraevallis; — Cuius virtutes et merita hic indicantur; — Et ideo Pontifex Ss. Confessorum catalogo illum adscripsit, eiusque festum celebrari iubet. — Hortatur praelatos ad eius venerationem.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus, aliisque Ecclesiarum praelatis, in regno Franciae constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Contigit olim, dum essemus Parisiis constituti, ut magni quidam ac venerabiles viri, de canonizando sanctae record. Bernardo, quondam Claraevallensi abbate, facerent mentionem, optantes utique, et piis nobis precibus suggerentes, ut in concilio, quod de proximo erat Turonis

celebrandum, digno huic et laudabili voto celerem daremus effectum. Cumque nos eidem negotio favorabili satis intendere-mus affectu, supervenit multitudo et frequentia petitorum, qui in diversis provinciis rem similem postulabant. Unde cum videremus non posse congruenter omnibus satisfieri, statutum fuit pro scandalo devitando, etiam in hoc differri. Nuper autem ex instantia et devotione Claraevallis fratrum, et aliarum sublimium personarum, eisdem apud nos precibus innovatis, reduximus ad memoriam nostram eiusdem beati viri sanctam et venerabilem vitam, qualiter ipse singularis gratiae praerogativa suffultus, non solum in se ipso sanctitate ac religione praefulsit, sed etiam in universa Ecclesia Dei fidei et doctrinae lumine radiavit; fructum vero, quem in domo Domini et verbo operatus est et exemplo, nullus fere terminus sanctae christianitatis ignorat; cum usque ad exteras quoque et barbaras nationes sanctae religionis instituta transmisit, atque monasteriorum fundationem extenderit, et infinitam multitudinem peccatorum, per viae saecularis latitudinem incedentem, ad spiritualis vitae rectitudinem revocavit; specialiter autem sacrosanctam Romanam Ecclesiam, cui auctore Deo praesidemus, ita quondam sub gravis persecutionis turbine laborantem, tam vitae merito, quam datae sibi caelitus sapientiae studio sustentavit, ut digne quidem et nobis et omnibus eiusdem Ecclesiae filius in memoria habendus sit, et devotione perpetua venerandus. In afflictione vero corporis sui usque adeo sibi mundum, seq. mundo reddidit crucifixum, ut confidamus martyrum quoque eum merita obtinere sanctorum, quem confessionis ordine, et parsimonia vitae tam longum constat duxisse martyrium. Quibus omnibus pia consideratione pensatis, et in concilio fratrum nostrorum expositis, confisi de misericordia Dei, cui perseveranter et fideliter militavit, nec non et de beatorum Petri et Pauli apo-

Cuius virtutes
et merita hic
indicantur;

Plurimorum instantia pro canonizatione Bernardi abb. Claraevallis;

Et ideo Pontifex Ss. Confessorum catalogo illum adscripsit, eiusque festum celebrari iubet;

stolorum. et eiusdem beatissimi confessoris meritis praesumentes, eum Apostolicae Sedis auctoritate cathalogo sanctorum adscribi mandavimus, et commemorationis suae festum decrevimus amodo publice celebrandum. Vos ergo, qui et eiusdem Sedis Apostolicae instituta suscipere, et Deum in sanctis suis consuevistis gloriosius honorare, sic memoriam Sancti huius celebretis in terris, ut precibus eius et meritis digna praemia recipiatis in caelis.

Dat. Anagninae xv kal. februarii mclxiv.

Dat. die 17 ianuarii anno Domini 1164,
pontif. anno v.

XLVI.

Monasterio S. Crucis ordinis S. Benedicti Burdigaleni. diocesis, quod sub protectione suscipit Sedis Apostolicae, bona omnia confirmat, nonnullaque elargitur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — In eoque monasticam servari mandat disciplinam; — Donationes omnes, universaque bona eidem confirmat; — Sententiam a delegatis apostolicis in quadam controversia monasterium rescipiente latam, ratam habet; — Sepulturam iuxta sibi eligere cuilibet permittit: salva iustitia parochiarum; — Presbyteros in ecclesiis monasterio subiectis a monachis eligi statuit, dummodo curam animarum ab episcopo recipiant; — Abbatis electionem ad eodem monachos pertinere statuit; — Census ab eis Sedi Apostolicae annuatim persolvi vult. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bertrando abbati monasterii Sanctae Crucis Burdigalensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Piae postulatio voluntatis debet effectu prosequente compleri, et ut devotionis

(1) Ex Gall. Christ. novae edit., tom. II, inter instrum. Eccl. Burdigalen., num. LII.

sinceritas laudabiliter emittatur, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Vae propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium S. Crucis, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in ipso monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Quascumque praeterea possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Macharii, sicut eam de communi fratrum nostrorum consilio monasterio vestro adiudicavimus; quidquid Guilelmus Bonus, quondam Burdigalensis comes, fundator eiusdem monasterii, rationabiliter eidem monasterio concessit: ecclesiam Sancti Michaelis extra urbem Burdegalem supra Garumnam fluxum sitam cum oblationibus et libertatibus suis, ecclesiam Sancti Martini de Sardinaco cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Mariae de Machao cum decima et adiacenti insula, ecclesiam Sancti Hilarii de Ortolano cum decima et pertinentiis suis, ecclesiam S. Georgii de Insula cum decima et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Stephani de Wlturna cum decima et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini de Cambas cum suis pertinentiis, ecclesiam Sancti Petri de Lupiag cum parte decima et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Severini de Mareca cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini de Blaufort cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Albini de

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

In eoque monasticam servari mandat disciplinam;

Donationes omnes, universaque bona eidem confirmat;

Nonnulla nonnullis propriis exprimit vocabulis.

Blandae, ecclesiam Sancti Cirici de Ca-
tirenaco cum pertinentiis suis: in Agen-
nensi episcopatu ecclesiam Sanctae Ma-
riae de Alemanni cum decimis et per-
tinentiis suis, ecclesiam Sancti Ioannis
de Auriolo cum parte decima et perti-
nentiis suis, ecclesiam Sancti Mauriti
cum decima et pertinentiis suis. Praeterea
definitivam sententiam super querela illa,
quae inter vestrum et B. Severi mona-
sterium de ecclesia Sanctae Mariae de
Solaco praeteritis temporibus vertebatur,
per Amatium quondam Olorensem, et
Hugonem olim Diensem, episcopos, tum
Sedis Apostolicae legatos, in Burdegal-
ensi concilio promulgatam, et ab ante-
cessoribus nostris Urbano et Paschali,
Romanis Pontificibus, cum ad eorum es-
set relata praesentiam, de fratrum suorum
episcoporum et cardinalium concilio
confirmatam, sicut in authenticis eorum
scriptis exinde factis noscitur contineri,
nos auctoritate apostolica confirmamus.
Sepulchrum quoque ipsius loci liberam
esse concedimus, ut eorum devotioni et
extenuae voluntati, qui se illic sepeliri
deliberaverint, nisi forte excommunicati
vel interdicti sint, nullus obsistat: salva
tamen iustitia parochialium ecclesiarum,
de quibus mortuorum corpora assununtur.
In parochialibus autem ecclesiis,
quas tenetis, liceat vobis, sacerdotes eli-
gere, et electos episcopo repraesentare,
quibus, si idonei inventi fuerint, episco-
pus animarum curam committat, et de
plebis quidem cura iidem sacerdotes episco-
po, de temporalibus vero vobis de-
beant respondere. Obveniente vero te, nunc
eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet
successorum, nullus ibi qualibet surrep-
tionis astutia seu violentia proponatur,
nisi quem fratres communi consensu, vel
fratrum pars sanctoris consilii, secundum
Deum, et B. Benedicti regulam provident
deligendum. Decernimus ergo etc.
Ad iudicium huius a Sede Apostolica
perceptae protectionis, ma. botnam (1)

unum nobis nostrisque successoribus, vos
vel successores vestri annis singulis per-
solvets. Si qua igitur in futurum eccle-
siastica saecularive persona etc.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP.
episcopus ss.

Ego Ubaldus Ostiensis episc. ss. et S. R. Eccl.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episc. ss. cardinalium
subscriptiones.

Ego Galterius Albanensis episc. ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis S.
Mariae in Cosmedin ss.

Ego Cencius diaconus cardinalis Sancti
Adriani ss.

Ego Petrus diaconus card. Sancti Eu-
stachii iuxta templum Agrippae.

Ego Manfredus diaconus card. Sancti
Georgii ad Velum Aureum.

Ego Ubaldus presbyter card. tituli S.
Crucis in Hierusalem ss.

Ego Henricus presbyter card. tituli
Sanctorum Nerei et Achillei ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli
Sanctae Anastasiae ss.

Datum Senonis per manum Hermannii
S. R. E. subdiaconi et notarii Senonis,
ii non. februarii, iudictione xx, incarnat-
ionis dominicae anno MCLXIV, pontifi-
catus domini Alexandri Papae III anno v.

Dat. die 4 ianuarii anno Domini 1164,
pontif. anno v.

XVII.

*Privilegium confirmationis bonorum, et
concessionis immunitatum monasterio
S. Satyri Bituricensis dioecesis (1).*

SUMMARUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectio-
ne Sedis Apostolicae suscepit Pontifex; — Bo-
nae omnia, concessionis, iuraque eidem
confirmat. — Quae propriis vocabulis enu-
merans accurate describit; — Confirmat
concordiam initam inter abbatem et ar-
chiepiscopum Bituricensem; — Praeben-
(1) Gall. Christ. nov. edit., tom. II, inter in-
strum. Eccles. Bituricen., n. LX.

Scilicet in a
delegatis ap-
ostolicis in qua-
dam controversia
monasterium
respiciente
L. tam, ration
habet;

Sepulchrum
inibi sibi elige-
re cuiuslibet per-
mittit: salvatis
iustitia parochia-
rum;

Presbyters in
ecclesiis mona-
sterio subiectis
a monachis eli-
gi statuit, dum-
modo curam a-
nimarum ab e-
piscopo reve-
pant;

Abbas elec-
tionem ad eor-
dem monachos
pertinere sta-
tuit;

Censum ab eis
Sedi Apostoli-
cae annuatim
persolvi vult.

(1) Vide superius, pag. 193. (n. T.)

dam quoque in ecclesia S. Stephani. — Burgi ubi eccl. S. Satyri sita est fines assignantur. — Nonnulla concedit privilegia, statuitque aliqua pro coenobii quiete, regimine et libertate. — Abbas ex ordine a fratribus eligendus. — Immunitatis decretum pro omnibus supradictis; — Appositis clausulis poenalibus pro inobediens; — Benedictione et pace pro observantibus. — Alexandri PP., episcoporum et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Iohanni abbati Ecclesiae Sancti Satyri, quae iuxta Sarrum-Caesaris (1) sita est, cum fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderii congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam ecclesiam Sancti Satyri, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar patris et praedecessoris nostri sanctae recordationis Eugenii Papae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Domini, et beati Augustini regulam in eadem Ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quas-cumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, procurante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in castro Caesaris-Sacro ecclesiam videlicet S. Petri, ecclesiam S. Dionysii,

(1) Obiter notamus *Sacrum Cereris*, sive *Sacro-Caesarianum* oppidum *Sancerrae* dici, ut proinde topographicus fortassis hic error irrepisse videatur

(R. T.)

ecclesiam Sancti Iterii, capellam S. Hilarii, quae est in turre comitis, et omnia, quae in ipso castro sive in censu, sive in lerdis, et in caeteris consuetudinibus, seu in decimis parochiae possidetis, redditumque iure consuetudinario in Ligeris fluvio possidetis: ecclesiam de Talvernaco, et quidquid in ipsa parochia tam in censu quam in decimis possidetis: ecclesiam de Sancto Baudelio, et quidquid in ipsa parochia in decimis, in censu, in consuetudinibus, in pratis, et in terra arabili possidetis; ecclesiam de Dergicis, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam de Herriaco, et quidquid in ipsa parochia in censu, in decimis, in terra arabili, et in nemore possidetis: ecclesiam de Vinomo, et quidquid in ipsa parochia in decimis et in censu possidetis: ecclesiam de Iocis, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam de Grelia, et quidquid in ipsa parochia in decimis et in censu possidetis: ecclesiam de Ialonna, et quidquid in ipsa parochia in decimis, in censu, in terra arabili, in pratis, et in nemore possidetis: terram et prata de Bordis, et quidquid ibi possidetis: terram arabilem, censum et consuetudines apud Elumolium: homines, censum, prata, nemus, et terram arabilem apud villam Donati, terram et prata apud Genevreiam et consuetudines, quas ibi habetis: ius quod habetis in redditu ecclesiae de Sancio: ecclesiam de Iars, et quidquid in ipsa parochia in decimis, in censu possidetis: alodium de Cocciaco cum omni possessione eius, sive in terris, sive in pratis, sive in nemoribus, et omnibus consuetudinibus: Salnatum de alodio de villa Genonis: capellam Sanctae Mariae, quae est in Concartallo castro Bernardi fluminis: ecclesiam de Blanca-Foite, et alodium de monte Morlonis, decimas, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam de Barloco, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam da Petra-fitta, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam de Sariaco in Boschis,

Quae propriis vocabulis enumerantur, accurate describit;

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex;

Bonaque omnia, concessiones, iuraque eidem continent;

et quidquid in ipsa parochia possidetis: alodium de Fria Iohannis cum omni possessione sua, sive in terris, sive in pratis, sive in nemore, sive in rusticis, et in omnibus consuetudinibus: alodium de Mavei: ecclesiam de Bella-Villa cum tota decima eius, ipsam villam cum omni possessione eius, sive in terris, sive in pratis, sive in nemoribus, et rusticis, sive in proprio, in casamento, et in omnibus consuetudinibus possidetis: ecclesiam de Saviniaco, et quidquid in ipsa parochia sive in decimis, sive in hominibus, sive in pratis, sive in nemoribus, sive in proprio, sive in casamento, et in omnibus consuetudinibus possidetis: ecclesiam de Acigniaco, et quidquid in ipsa parochia possidetis: ecclesiam de Sancta Gemina, et quidquid in ipsa parochia habetis, sive in decimis, sive in terra: alodium de Cappis cum omnibus pertinentiis suis, alodium de Lielhiaco cum omni possessione eius, sive in terris, sive in pratis, sive in nemore, et omnibus consuetudinibus: ecclesiam Sancti Dionysii de firmitate Humbaudii cum omnibus appenditiis suis: capellam de Loco Dei cum omnibus possessiunculis suis: in pago Antissiodorensi curiam, quae Meva dicitur, et capellam Sancti Martini, quae in eadem sita est, et quidquid ad ipsam pertinet, sive in terris, sive in aquis, sive in viis, sive in pratis, sive in nemoribus, sive in censu, sive in consuetudinibus: ecclesiam Sancti Iohannis evangelistae Bituricensis cum omnibus pertinentiis suis, videlicet cum terra Raimundi de Faia, quae dicitur de Faia et de Puzols, cum nemore quoque, et terra plana, et pratis, quae magister Hermannus subdiaconus noster et notarius eidem ecclesiae Sancti Iohannis acquisivit, et quidquid ad ipsum Raimundum haereditario iure pertinet tam ex parte patris, quam ex parte matris: terram etiam, quae dicitur Ferragalli, et quidquid ad ipsius Ferragalli possessionem pertinet: capellam de Montellis cum terra, pratis, molendinis, et usu nemorum, et omnibus

ad se pertinentibus: ecclesiam Sancti Amatoris Antissiodorensis cum omnibus pertinentiis suis, videlicet cum ecclesia de Bruneria, et omnibus pertinentibus: ecclesiam de Lansec cum terris et pratis ad eam pertinentibus: ecclesiam de Chavanna cum vineis, pratis et decimis, ad eam pertinentibus: ecclesiam de Villa-Ferio cum pertinentiis suis: capellam Sanctae Mariae de Cellis; concordiam vero de Ripa Ligeris, a Rainaldo de Montefalconis ex parte mere vobis in pace dimissa, et aquae teloneo Decommun vestro similiter dimisso et excluso, nulli Ecclesiae vestrae ulterius concedenda, quemadmodum inter vos et ipsum per venerabilem fratrem nostrum Petrum Bituricensem archiepiscopum rationaliter facta est, et scripto firmata, auctoritate apostolica confirmamus; nemo, quod est iuxta Ligerim fluvium, quod Vaurella dicitur, cum pratis, lacubus, censu, et consuetudinibus, et quidquid imbi habetis: praebendam in ecclesia Sancti Stephani Bituricensis, sicut a catholicis archiepiscopis et capitulo eiusdem Ecclesiae vobis commissa est: remissionem processionis, quam in Inventione Sancti Stephani Bituricensis facere solebatis, sicut a bonae memoriae Alberico quondam Bituricensi archiepiscopo facta est, et tam ab eo quam a venerabili fratre nostro Petro, nunc Bituricensi archiepiscopo, et capitulo eiusdem Ecclesiae scripto authentico est firmata: insuper etiam burgum ipsum, in quo eadem ecclesia Sancti Satyri sita est, cum immunitate, quam usque ad haec tempora noscitur habuisse, et cum adiacenti sibi territorio iuxta terminos antiquitus constitutos, idest a Dogio Gerardi defuncti per viam, quae ducit citra illum Ricardi sursum tendens per vineas paululum supra Crucem usque ad fontanellas inter duas domos, et inde circumiens supra domos Fontanaici usque ad Crucem Uldrici progreditur via Candida usque ad vallem Iohannis de Charnis, et exinde dirigitur inter duo nemora, et per

Com. membris
in. bus. do. is
alipids, praec-
sertum decima-
rum.

Confirmat
concordiam inilam
inter abbatem
et archiepisco-
pum Bituricen-
sem;

Praebendam
inque in ec-
clesia S. Ste-
phani;

Burgi ubi ec-
clesia S. Satyri
sita est iuxta as-
signantur;

Curia Meva in
pago Antissio-
dorensi, cum
omnibus suis
pertinentiis.

ponticulum de Vineis usque in Ligerim descendit, ab omni iure vel exactione regum et principum liberam, infra quod territorium ex una parte oppidulum, quod Fontiniacum dicitur, ex altera vero capella Sancti Theobaldi cum aedificiis ibidem constitutis; villam, quae dicitur Cantonis; nemus, quod Foliolum dicitur, quod iuxta nemus comitis Theobaldi, quod Harnis dicitur, situm est, in quo nemore comitis talem habetis consuetudinem, ligna scilicet ad vestros proprios usus, medietatem pasnagii (1), et priorum porcorum portionem; praeterea decimas ad ius Ecclesiarum vestrarum pertinentes, quae contra Ss. Patrum decreta a laicis detinentur, de manibus eorum redimendi, et, quibuscumque rationabilibus modis poteritis, acquirendi licentiam vobis concedimus. Concordiam vero quae inter vos et sanctimoniales Sancti Laurentii de Bituricensi super decimis de manu laicorum communiter acquisitis vel acquirendis rationabiliter facta est, et scripto hinc inde firmata, ratam permanere censemus. Nulli quoque fratrum post factam in praefata Ecclesia professionem absque abbatis totiusque congregationis permissione liceat e claustro discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Liceat autem abbati, qui pro tempore fuerit, in eum, qui vobis ignorantibus aut inuitis discesserit, si secundo tertiove communitus redire contempserit, canoniceam perferre sententiam. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu vel maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Augustini regulam, de suo seu de alio, si expenderit, eiusdem ordinis collegio providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ec-

clesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Apostolicae auctoritate, atque archiepiscopi Bituricensis canonica instituta. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Appetit et nullis periculis pro inobedientibus;

Benedictione et pace pro observantibus.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Alexandri PP.,

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.
Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus.

episcoporum et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Ego Gualterius Albanensis episcopus.
Ego Ubaldus presb. et cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei.

Ego Guill. presbyter card. tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Iacintus presb. card. tit. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Otto diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Boso diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani.

Ego Cintius diaconus card. S. Adriani.

Ego Petrus diaconus card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Nonnulla concedit privilegia, statuitque aliqua pro coenobii quiete, regimine et libertate.

Abbas ex ordine a fratribus eligendus.

Immunitatis decretum pro omnibus supra-dictis;

(1) *Pasnagium, pannagium*, vide superius, pag. 665. (R T)

Ego Manfredus diaconus card. tituli S. Georgii ad Velum Aureum.

Datum Bituricis per manum Hermanni S. R. E. subdiaconi et notarii, XVI kalendas Iunii, indictione XII, incarnationis dominicæ anno MCLXIV, pontificatus vero domini Alexandri Pontif. III anno V.

Dat. die 17 maii anno Domini 1164, pontif. anno V.

XVIII.

Confirmatio monasterii Boni-Fontis Aduren. diocesis, bonorumque omnium ad illud spectantium, quæ dimitti, aut quolibet modo molestari interdicitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicæ recipit Pontifex; — Bonaque omnia eidem confirmat; — Quorum præcipua enumerat; — A decimarum solutione eximit; — Monasterii indemnitati consulit. — Decretum immunitatis a quacumque molestia: — Cum solitis conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiæ cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Petro abbati monasterii Boni-Fontis, eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis in præfato monasterio.

Exordium.

Religiosis votis annuere, et ea operis exhibitione complere, officium nos invitat suscepti regiminis, et ordo videtur exigere rationis. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri firma protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam atque Cisterciensium fratrum institutionem in vestro monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibi-

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., tom. I, inter Instrum. Eccles. Adurensis, n. XIII.

dem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impræsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo abbatia sita est, a quercu Genitheo usque ad rivolum de Manirera, ab Agunta de Sylveira usque ad cacumen montis Sancti Canii, ut recta linea vadit ad Exarlobin: totum locum de Exarlobin, abbatiam de Balbona cum grangiis et omnibus pertinentiis suis; abbatiam de Caritate, quæ Foleus dicitur, cum grangiis et omnibus pertinentiis suis; terram de Bofarigua; totam terram de Cugurra, de Silva, de Sylveira, de Medas, de Grah, de Morters, de Osan, de Sancta Maria, de Seih, ecclesiam de Seih cum omnibus pertinentiis suis, locum de Labbatot, totam terram de Marera, locum de Sol Aldemari de Castaus, totam terram de Gotald Cuguravel, totam terram de Ruera, domum Arnaldi Bonag de Casanova, de Ardinag, de Rochan de Villanova; terram Rogeri de Senadors, de Cassanha-Bella; grangiam de Nodas cum pertinentiis suis; terram de Sedni, grangiam de Canet, de Carbona, de Riulan, de Laissa, de Querelag, de Borgal, de Rua, de Sancto Laurentio cum omnibus pertinentiis suis, grangiam de Bonemayso, de Minag, totam terram alterius Minag cum omnibus pertinentiis suis, totam terram de Quini cum omnibus pertinentiis suis, domum comitis Convenarum de Salveta S. Egidii; grangiam de Las cum omnibus pertinentiis suis, totam terram de Spinaira, casale de Sagara cum omnibus pertinentiis suis; Bouseus cum omnibus pertinentiis suis; hospitale de Bouseus cum omnibus pertinentiis suis; Pentegens cum omnibus pertinentiis suis; grangiam San-

Bonaque omnia eidem confirmat;

Quorum præcipua enumerat; atque in primis fines describit.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicæ recipit Pontifex;

etae Fidei cum omnibus pertinentiis suis; estivam de Semestra cum omnibus appenditiis, de Rivo Maiori cum omnibus appenditiis suis, donum de pascuis comitis Convenarum Enardi, de punctis Galardae uxoris ipsius, Bernardi de Turrae, Bernardi de Montald, Ramuadi Guillelmi de Beura, et fratrum eius. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus vel sumptibus vestris, sive de nutrimentis vestrorum animalium, decimas aut primitias a vobis nullus praesumat exigere. Adicientes etiam auctoritate apostolica interdicens, ut quis fratrum vestrorum clericus sive laicus post factam in vestro monasterio professionem absque vestra licentia suscipere audeat vel retinere; paci quoque et tranquillitati vestrae paterna sollicitudine providentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuram locorum, sive grangiarum vestrarum nullus violentiam vel rapinam, sive furtum facere, vel hominem capere audeat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis et confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et

A decimarum
solutione exi-
mit;

Monasterii in-
demeritatis con-
sulit.

Decretum im-
munitatis a qua-
cumque mole-
stia;

Cum solitis
conclusionibus.

apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones. Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae.

Ego Eguillinus tituli Sancti Petri ad Vincula presbyter cardinalis.

Ego Arnaldus episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Gualterius Albanensis episc.

Ego Iacintus diaconus card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Otto diaconus card. Sancti Nicolai in Carcere Tull.

Ego Ardicio diaconus card. S. Theodori.

Ego Boso diaconus card. Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Cintius diaconus card. S. Adriani.

Ego Raymundus diaconus card. S. Mariae in Via Lata.

Datum apud Montem Pessulanum per manum Hermanni, S. R. E. subdiaconi et notarii, xii kal. augusti, indictione xii, incarn. dom. an. mclxiv, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno v.

Dat. die 21 iulii anno Domini 1164,
pontif. anno v.

XIX.

Monasterium S. Illidii, eiusque possessiones omnes Claromonten. diocesis sub tutela Sedis Apostolicae suscipiuntur (1).

SUMMARYUM

Exordium. — Ordo monasticus sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur; — Bonaque omnia confirmantur. — Loci sepulchrum liberam vult Pontifex; — Et abbatem a monachis eligendum. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

(1) Ex tom. II Gall. Christ., nov. edit., interstrum. Claromont. Eccles., num. xxxvii.

Alexander episcopus servus servorum Dei, etc., Arnaldo abbati monasterii B. Illidii, eiusque fratribus . . .

Exordium. Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos deest libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium . . . sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; in primis siquidem statuentes, ut monasticus ordo, qui secundum Deum, et beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesenti iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, propitiante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam de Duriaco cum suis pertinentiis, quicquid habetis in villa de Grisolo, ecclesiam de Vincherio cum capellis eiusdem castelli et caeteris suis pertinentiis, ecclesiam de Chasannolis, ecclesiam de Chalmez, ecclesiam S. Felicis, ecclesiam Sancti Illidii de Valencha, ecclesiam de Neyraco, ecclesiam de Blanzaco, ecclesiam S. Boniti, ecclesiam de Nebesac, ecclesiam de Agella, ecclesiam de Schevina, ecclesiam de Basvilla cum pertinentiis earundem, ecclesiam S. Petri Vetuli, ecclesiam Sancti Cassii cum pertinentiis suis: ex dono Fulconis de Ialiniae terras et redditus de Ponte Lategeno usque ad Bellum-Montem, et dominium in villa Sancti Elidii. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illie sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint.

Ordo monast. sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur;

Binaque omnia confirmantur;

Loci sepulturam liberam veli Pontifex;

nullus obsistat: salva tamen iustitia parochialium ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obveniente vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Deum et B. Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut suas possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertioque communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat etc.

Et abbatem a monachis eligendum.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Solitas clausulae.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus ss.

Ego Ubaldus tit. S. Crucis in Hierusalem ss. et S. Il. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Subscribunt alii undecim cardinales.

Datum apud Clarum-Montem per manum Hermanni S. R. E. subdiaconi et notarii, xvii kal. iul., indict. xiiii, incarnationis dominicae mclxv, pontificatus domni Alexandri PP. III anno vi.

Dat. die 15 iunii anno Domini 1165, pontif. anno vi.

XX.

Simile privilegium pro monasterio Mautiacensi eiusdem dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex. (1) Ex loc. cit., xlvi.

— Bona omnia eidem confirmans, — Propriis vocabulis exprimit cum omnibus iuribus et pertinentiis. — Nonnulla statuit pro quiete, immunitate et regimine monasterii. — Sepulchrum liberam ibi esse declarat, abbatem vero e gremio monachorum eligendum. — Decretum pro immunitate — Cum solitis conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro abbati monasterii Maziacensis, cunctisque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, I. N. ....

Effectum iusta postulantihs indulgere, et vigor acquitatis, et ordo exigit rationis; praesertim quando petentium voluntatem et pietas adiuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae recordationis Adriani Papae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis; ecclesiam de Gatteria, ecclesiam de Sancto Hilario cum capella, ecclesiam de Giaco, ecclesiam de Marenchalmis, ecclesiam de Bortis, ecclesiam de Oenc cum parochia, de Faravel, ecclesiam de Rubiaco Royae cum appendiciis suis, ecclesia videlicet de Castello pontis Gibaldi, ecclesiam de Sancto Urso, ecclesiam de Montibus cum capella de Castro, ecclesiam Sancti Ypoliti, ecclesiam de Wlvico cum capella Sanctae Mariae, ecclesiam de Martiaco, ecclesiam de Monestrollo, ecclesiam de Ceresio, ecclesiam

de Sana-Cultura, ecclesiam de Cella, ecclesiam de Aluchiis, ecclesiam Sancti Andreae de Pathas, ecclesiam Sancti Boniti de Calmis, ecclesiam de Roccaforti cum capella de Castro, ecclesiam Sancti Boniti Montis-Pancheri cum capellis de Castro, ecclesiam de Bodonia, ecclesiam Sancti Germani cum capella de Castro, ecclesiam Sancti Romigii, ecclesiam de Sulec, ecclesiam de Crusec, ecclesiam de Laurigiis, ecclesiam de Cos, ecclesiam Sancti Desiderii, ecclesiam de Dreiturhias cum ecclesia Sancti Proiecti et capella de Palicia, capellam de Botiaco, ecclesiam Sancti Ambrosii, ecclesiam Montis-Petrosii, ecclesiam Sancti Dionysii, ecclesiam de Sancto Leontio prope monasterium vestrum, ecclesiam Sancti Laurentii, ecclesiam Sancti Pauli, ecclesiam Sancti Calmutii, et ecclesiam Sancti Martini cum pertinentiis earum, Primiaticum, Tauriniacum, Mabiliacum, Salziniam, Plumberiam, Amanzianum et Mirabellum, cum villa adiacenti: terras de feudis domini de Cresto et domni de Rochafort in Lubartes, quidquid habetis in feudis domini de Camaleria, et domini de Ponte: terras de feudis domini de Caslucio, et domini de Turnolio, domini de Turriaco, domini de Monte-Gasconis, domini de Enaziaco, et domini de Cabaziaco, terras, quas habetis in feudis domini de Ponte-Pancerio, et domini de Scola, et domini de Castello Sancti Germani. Statuimus etiam, ut nulli fas sit, novas et indebitas consuetudines vel exactiones eidem monasterio vel ecclesiis eius imponere. Sepulchrum quoque ipsius loci liberam esse censemus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia matricis Ecclesiae. Obeunte vero te, nunc eisdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel

Exordium.

Monasterium hoc sub protectione Sedis Apostolice suscipit Pontifex.

Bona omnia eidem confirmans,

Propriis vocabulis exprimit cum omnibus iuribus et pertinentiis;

Nonnulla statuit pro quiete, immunitate et regimine monasterii.

Sepulchrum liberam ibi esse declarat, abbatem vero e gremio monachorum eligendum.

Decretum pro
immunitate:

fratrum pars consilii sanioris, secundum Deum, et beati Benedicti regulam praeviderint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu ab abbatae dignitate destituere, sive quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Cam solitis
conclusionibus.

Alexandri PP.
et S. R. Ecc.
cardinalium
subscriptiones

Ego ALEXANDER catholicae Eccl. episc.
Ego Ubaldus Ostiensis episc.
Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episc.
Ego Gualterius Albanensis episc.
Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem.
Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae.
Ego Guillelmus presb. card. tituli S. Petri ad Vincula.
Ego Iacintus diaconus card. tit. S. Mariae in Cosmedin.
Ego Otto diaconus card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.
Ego Boso diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sancti Eustachii iuxta Templum Agrippae.

Ego Manfredus diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Datum apud Clarummontem per manum Hermannii S. R. E. subdiaconus et not., xvii kal. iul., indict. xiii, incarn. dom. anno MCLXV, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno vi.

Dat. die 15 iunii anno Domini 1165, pontif. anno vi.

XXI.

Confirmatio bonorum omnium pertinentium ad monasterium S. Sacini Tarbien. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium (*quod omititur*). — Bona monasterii confirmat, in quibus propriis nominibus plura hic enumerantur: — Cum iure decimarum, — Et universis quae idem monasterium ab antiquo pacifice possidet. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Deusdet electo Sancti Savini, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, etc. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: castrum ipsum, in quo idem monasterium situm est, ecclesiam Sancti Ioannis cum villa de Bencus cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini de Arissans cum omnibus, quae infra eisdem terminos idem monasterium habet, ecclesiam Sancti Martini de Cautes cum balneis, et quidquid in valle ipsa vel in aestivis habetis, capellam Sancti Andreae de Solon, villam de Nestalas cum terminis

Exordium.

Bona monasterii confirmat, in quibus propriis nominibus plura hic enumerantur:

(1) Ex Gall. Christ., novae edit. tom. I, inter Instrum. Eccl. Tarbien., num. VIII.

sis et capella Sancti Petri eiusdem villae, capellam Sancti Bartholomaei de Adast, capellam Sancti Martini de Balaignas; ecclesiam Sanctae Mariae de Castel, ecclesiam Sancti Saturnini de Orout, et quidquid infra terminos ipsius villae habetis, capellam Sanctae Caeciliae de Uzol, ecclesiam Sancti Saturnini de Ugos, quidquid habetis in ecclesia Sanctae Mariae de Cera, quidquid habetis in villa de Arreins, in praediis, decimis et rusticis; quidquid habetis in villa de Ancum, et in villa de Guailagnos, et in villa de Areisans, et in villa de Bun, in praediis, decimis et rusticis; quidquid habetis in villa de Arras, et infra terminos eiusdem villae; quidquid habetis in Villa Longa, et in ecclesia eiusdem villae, in praediis, decimis et rusticis; ecclesiam S. Vincentii de Beaviens cum pertinentiis suis, villam de Sovin cum pertinentiis suis, boveriam de Puisseda cum pertinentiis suis, boveriam de Sois cum pertinentiis suis, quidquid habetis in villa de Larp, in praediis et decimis; quidquid habetis in villa de Curell, et infra terminos eius, in valle de Baretge cellam Sanctae Mariae cum pertinentiis suis, quidquid habetis in ecclesia Sanctae Mariae de Villars, boverias de Thiezam et Balaignam cum pertinentiis suis, quidquid habetis in Ecclesia de Gen, domos, quas habetis in Syracusana civitate cum solo sibi pertinenti, hortum cum vineis extra eandem civitatem, campos quos habetis in territorio de Curtida; et quidquid praescriptum monasterium a quadraginta annis huc usque in isto titulo quiete et inconcusse possidet, et impraesentiarum noscitur pacifice possidere, vobis nihilominus auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare etc.

Ego ALEXANDER cath. Eccl. episc. signavi.

BE

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Gualterius Albanensis episcopus.

Ego Ubaldis presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Bozo presb. cardinalis Sanctae Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso.

Ego Theoditus presbyter cardinalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Manfredus diac. cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Otto diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Ugo diaconus cardinalis S. Eustachii iuxta Templum Agrippae.

Ego Petrus de Bonozo S. Mariae in Aquiro diac. card.

Datum Laterani per manum Gerardi S. R. E. notarii, XVI kal. aprilis, indictione XV, incarnationis dominicae anno MCLXVII. pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno VIII.

Dat. die 17 martii anno Domini 1167, pontif. anno VIII.

XXII.

Confirmatio primatus Cantuariensis Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Praedecessorum more Cantuariensis Ecclesiae primatum concedit; nec

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. II, pag. 446.

Cum iure decimarum;

Et universis quae idem monasterium ab antiquo pacifice possidet.

Solidae claustrae.

Alexandri PP.

non dignitates omnes eidem confirmat. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Thomae Cantuariensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

In Apostolicae Sedis administratione, licet indigni, disponente Deo, constituti, fratribus nostris episcopis tam vicinis quam longe positis paterna nos convenit dispositione consulere, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare. Equum namque et rationabile est, ut quemadmodum patres vocamur in nomine, ita nihilominus in opere comprobemur. Hoc nimirum charitatis intuitu, frater in Christo charissime, Thomas archiepiscope, de fratrum nostrorum consilio tuis iustis postulationibus debita benignitate duximus annuendum, atque praedecessorum nostrorum felicis recordationis Paschalis et Eugenii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, tam tibi quam tuis legitimis successoribus Cantuariensis Ecclesiae, primatum ita plenum concedimus, sicut a Lanfranco et Anselmo, aliisque ipsorum praedecessoribus constat fuisse possessum; quicquid etiam dignitatis, seu potestatis eidem sanctae Cantuariensi seu Dorobernensi Ecclesiae pertinere cognoscitur, praesentis scripti pagina confirmamus, sicut a tempore beati Augustini praedecessores tuos habuisse Apostolicae Sedis auctoritate constat. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius indignationem incurrat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Amen, amen.

Praedecessorum more Cantuariensi Ecclesiae primatum concedit; nec non dignitates omnes eidem confirmat.

Solitae conclusiones.

Alexandri PP.

† EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

† Ego Ubaldus presb. card. tituli S. Crucis in Hierusalem.

† Ego Ioannes presb. card. tit. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

† Ego Henricus presb. card. tit. Ss. Nerei et Achillei.

† Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tituli Pastoris.

† Ego Theodorus S. R. E. presbyter cardinalis.

† Ego .... presb. card. tituli Sanctae Sabinae.

† Ego Bernardus Portuensis Sanctae Rufinae episcopus.

† Ego Gualterius Albanensis episcopus.

† Ego Ugo Tusculanus episcopus.

† Ego Conradus Moguntinae sedis archiepiscopus, et Sabinensis episcopus cardinalis.

† Ego Iacintus diaconus card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

† Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

† Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

† Ego Cintius diaconus card. Sancti Adriani.

† Ego Manfredus diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

† Ego Ugo diaconus cardinalis Sancti Eustachii iuxta Templum Agrippae.

† Ego Vittellus diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi.

† Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquirio.

† Ego Ier. diaconus card. S. Mariae Novae.

Datum Laterani per manum Hermannii tituli Sanctae Susannae presbyteri cardinalis, vi idus aprilis, indictione xiv, incarnationis dominicae mclxvii, pontificatus vero domni Alexandri PP. III, viii.

Dat. die 8 aprilis anno Domini 1167, pontif. anno viii.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

XXIII.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum, a praedecessoribus Summis Pontificibus Rivipollensi monasterio concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterii bona omnia, possessiones, iura confirmat auctoritate apostolica; — Quae et propriis nominibus enumerat; — Cum aliis privilegiis a Summis Pontificibus monasterio concessis. — Anathema pro violatoribus privilegii huius (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et fratribus Rivipollensis monasterii salutem et apostolicam benedictionem.

Cum nostrae sollicitudinis sit et officii religiosorum locorum iura defendere, monasterio vestro tanto volumus propensiori studio in suis iustitiis providere, quanto maiorem devotionem circa nos et Romanam Ecclesiam exhibetis. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus ex ministerio suscepti regiminis inclinati, monasterium Sanctae Mariae de Metliano cum omnibus ecclesiis sibi subditis, cum decimis et primitiis earum, cum castellis, almuinis, et cum aliis bonis et possessionibus suis, et ecclesias alias et possessiones, quae inferius subscribuntur, sicut eas rationabiliter possidetis, vobis et monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus: castellum videlicet de Cidamon, et almuiniam, quae dicitur Alfandega, et castellum de Senan, ecclesiam Sanctae Caeciliae de Moion cum omni parochia sua, et decimis et primitiis ad eam pertinentibus, et villam de Septemcasis et villam de Lenars et villam de Isovol cum suis pertinentiis, et villam de Olot cum suis nemoribus et pertinentiis, et ecclesiam Sanctae Leocadiae cum villa, in qua est

(1) Ex archiv. monast. huius editit Baluzius, Marc. Hisp., in Append., num. 448.

Bull. Rom. Vol. II.

88

constituta, cum suis decimis et primitiis. Praeterea quaecumque a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus concessa vobis sunt, et eorum privilegii confirmata, sicut ea impraesentiarum tenetis, et alia, quae legitime possidetis, vobis et monasterio vestro nihilominus duximus confirmanda. Insuper etiam omnes salvitates, quae a multis retro temporibus in villa, quae coniuncta est monasterio vestro, et in terminis eius rationabiliter constitutae sunt, praecipuum perpetuo inviolabiliter observari; sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis salvitates et securitates ipsas, quae pro communi utilitate monasterii et hominum constitutae sunt, ausu temeritatis infringat. Si quis autem confirmationis et prohibitionis nostrae contemptor extiterit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Data Anagninae, viii idus iulii (1).

dat. die 8 iulii.

XXIV.

Ad episcopum Placentinum, ut ablatam canonicis S. Antonini eiusdem civitatis terram de Burneto eidem restituat (2).

SUMMARIUM

Facti series. — Episcopo mandat ut usurpata[m] terram canonicis restituat; — Plenamque iustitiam exhibeat (R. T.).

(1) Baluzius in marginali notula hoc privilegium datum innotuit hoc anno 1167, et quidem mense julio, ut apparet in calce eiusdem.

Si quis miretur tantam privilegiorum copiam a me hoc in Opere transcriptam, non inconsulto factum putet. Cum enim pontificium diplomaticum opus conficere mihi praescripserim, ut dixi in praefatione, non erant haec omitenda: iniuriamque me non ferendam pontificiae curae factorum putavi, si ea praeterirem, ex quibus assidua Pontificum Romanorum pro creditis sibi Ecclesiis vigilantia, felicitique imitanda exemplo, maxime apparet.

(2) Edidit Campi, Hist. Placent., t. II, in Regest.

Cum aliis privilegiis a Summis Pontificibus monasterio concessis.

Anathema pro violatoribus privilegii huius.

Exordium.

Monasterii bona omnia, possessiones, iura confirmat auctoritate apostolica;

Quae et propriis nominibus enumerat;

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri S. Placentino episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Facti series.

Ex transmissa conquestione dilectorum filiorum nostrorum Guidonis praepositi, et canonicorum ecclesiae Sancti Antonini Placentiae ad aures nostras pervenit, quod terram de Burneto, quam ad ius Ecclesiae suae asserunt pertinere, illicite detines occupatam. Unde quoniam pontificalis officii dignitas, quam disponente Domino geris, te dehortatur, quae alterius iuris sunt, detinere, fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus Ecclesiae dictae praeposito praescriptam terram libere pacificeque restitutas (1); vel coram iudice communiter ab utraque parte electo, seu coram dilectis filiis nostris Rog. et Capon. eis plenam exinde iustitiam non differas exhibere.

Episcopo mandat ut usurpata terram canonicis restituat.

Plenamque iustitiam exhibeat.

Dat. Benevent. id. martii.

Dat. die 15 martii anno Domini 1168.

XXXV.

Monasterium monialium S. Victorini in civitate Beneventana Apostolicae Sedis immediate subiectum declaratur, nonnullisque augetur privilegiiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hocce sub protectione Sedis Apostolicae recipiens, — Eidem bona omnia confirmat: — In quibus haec propriis exprimit vocabulis. — Abbatisam a monialibus eligendam, et a Romano Pontifice benedicendam statuit. — Concordiam quandam inter hanc abbatissam, et abbatem S. Vincentii, in praedictum liberae electionis eiusdem factam irritat. — Decretum immunitatis a qualibet externa molestia. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Legendum putamus *restitutas* (n. r.)

(2) Ex archiv. monast. huius edidit Ughellius, loc. cit., ubi de Beneventana Ecclesia.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Fuschae abbatissae monasterii S. Victorini, quod in Beneventana civitate situm est, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris monasticam vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati noscitur convenire, animo nos decet libenti concedere, et petentium desiderii congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem stantes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et iis . . . vos successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimens vocabulis: infra Beneventanam civitatem domos cum casalibus et cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam S. Crucis ad portam Summam cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam S. Severiani cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Salvatoris de Prata cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Salvatoris de Alifa cum ecclesiis suis, videlicet ecclesiam Sancti Secundini, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sanctae Mariae de Arena Cavata, ecclesiam Sancti Vitaliani, ecclesiam S. Petri de Mercato Veteri, ecclesiam Sancti Christofori, ecclesiam Sancti Viti, ecclesiam Sancti Angeli de Rapa-Canina cum pertinentiis earum; salvo tamen iure mo-

Monasterium hocce sub protectione Sedis Apostolicae recipiens;

Eidem bona omnia confirmat:

In quibus haec propriis exprimit vocabulis;

nasterii Sancti Vincentii de Monte, quod habet in praed. monasterio Sancti Salvatoris de Alifa: hortum prope Sanctum Erasmum, hortum iuxta Aquam Longam, vineam de Casalico, vineam de Guardia cum pertinentiis earum, haereditatem de Matthoeca, vineas et terras de loco Cupuli cum pertinentiis suis, vineam de Faldula cum pertinentiis suis, vineas et terras de Montore cum pertinentiis suis, apud Tinam terras et sylvas; sane si mercatores et peregrini se cum rebus suis monasterio vestro intuitu devotionis reddere voluerint, eos recipiendi liberam facultatem habeatis; obente vero te, nunc eiusdem loci abbatisa, vel earum qualibet, quae tibi successerit, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice benedicendam. Et quia monasterium vestrum specialiter iuris et proprietatis beati Petri existit, et ad provisionem et dispositionem Romanae Ecclesiae nullo mediante noscitur pertiueri, conditionem, quam abbati et fratribus praedicti monasterii S. Vincentii in ecclesia vestra concessistis, quod scilicet post decennium (1) tuum, filia abbatisa, et earum, quae post te succedent, per licentiam et per consensum abbatis Sancti Vincentii abbatisam deberetis eligere, omnino irritum ducimus, et apostolica auctoritate cassum; nemini enim licuit, inconsulto Romano Pontifice, praedicto vestro monasterio novam conditionem imponere, aut statum suum in deterius immutare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omni-

(1) Legendum fortasse *decessum* (n. t.)

modis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesiani episcopi in praescriptis Ecclesiis canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertio commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, eamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Eccl. episc. Alexandri PP.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Bernardus Portuensis, et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ubaldus presb. cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes presb. cardinalis tit. S. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presb. card. tituli S. Marci.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tituli Vestinae.

Ego Iacintus diac. card. tit. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Ard. diac. card. S. Theodori.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Aquiro.

Datum Beneventi per manum Gratiani sanctae Romanae E. subdiac. not., vi kal. maii, indict. 1, incaro. dom. MCLXVIII,

Solidae clausulae.

Abbatissam a monialibus eligendam et a Romano Pontifice benedicendam statuit;

Concordiam quandam inter hanc abbatisam, et abbatisam S. Vincentii, in praedictum liberam electionis eiusdem factam irritat;

Decretum immunitatis a qualibet externa molestia.

pontificatus vero D. Alexandri PP. III
anno IX.

Dat. die 26 aprilis anno Domini 1168,
pontif. anno IX.

XXVI.

*Confirmatio bonorum ad monasterium Ss.
Felicis et Fortunati Vicentinae civitatis,
ac donationum omnium eidem a Vicen-
tinis episcopis factarum (1).*

SUMMARY

Exordium (omissum). — Bonorum enumeratio, quae confirmantur, et propriis nominibus indicantur, — Cum iure decimarum; — Et omnibus iuribus quæ Vicentini episcopi eidem monasterio contulerunt, quæque 40 annorum spatio quiete possessa noscuntur; — Salvo annuo censu episcopo pro tempore praestando. — Immunitas ab omni violentia — Et exemptio decimarum — Cum solitis clausulis. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Arnulpho abbati monasterii Ss. Felicis et Fortunati Vicentini, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus etc. Ea-
propter etc. Statuentes, ut quascumque
possessiones etc. Quicquid habetis per
longitudinem a fluvio Retronis Ursega,
et usque ad Pontem Altum: quicquid
etiam habetis per latitudinem a fluvio
Retronis usque ad alium pontem, per
quem positum super eundem fluvium
transiit ad Monticellum: in Seledo unam
curtem, quae nominatur Vuarzonum: in
Sarecto casale unum: in Turre unum
casale: in Magrado unum casale: in Ar-
serio aliud casale: in Cuculo petiam unam
de vinea, et tres campos: in Muzonè ca-
sale unum: in Rauna aliud casale: in
Culpano curtem unam cum suis perti-

(1) Ex authentico in archiv. monast. huius edi-
dit Ughell., Ital. Sac., ubi de Vicentina Ecclesia.

nentiis: in Cartusiano censitos S. Viti
pertinentes de casale Penculi: inter Scle-
dum et S. Vitum medietatem unius cur-
tis: in loco qui dicitur Sanctus Titulus
in Luvizano, curtem unam cum capella
S. Viti: in Malado casalia novem: in
Marostica curtes duas, unam in loco
Provio cum capella S. Apollinaris, aliam
vero in Burguliano cum capella et Gazo:
in Angarano casalia duo, et montes duos,
unum qui dicitur Mons Olivarum, alter,
qui nominatur Mons Castanearum: in
Solania curtem unam cum capella S.
Viti: in Tivido casalia duo: in Facino
casalia tria: in Pechio casale unum: in
Barbutia casale unum: in Fulviano unum
casale: in Bubeneto unum casale: in
Secusino casale unum: in Braido S. Viti
curtes quatuor cum plebe et capellis et
pertinentiis suis et decimis: in Cortolonga
curtem unam cum capella: iuxta flumen
Novum curtem unam cum capella S. Viti:
in Bragantia casale: in Iuvene curtem
unam: in Bucone aliam curtem: in Fon-
tana-Frigida unum casale: in Paderno
aliud casale: in Carbonaria duo casalia:
in Titolo unum casale: in Causele qua-
tuor casalia: in Ara unum casale: in
Cona terram aratoriam: in Calzade pe-
tiam unam de vinea: in Zulano unum
casale: in Arzigoano aliud casale: in
monte Cleda terram aratoriam: duas pe-
tias vineæ in Monticello, et terram ar-
toriam: in Albetone massaritiam unam:
in Vivarolio curtem unam cum capella
S. Petri: extra Benacum lacum in loco,
qui dicitur Randena, braidam (1) Sancti
Georgii, et in Lainedo vineas et oliveta:
Alpes quoque quatuor, duas super Mo-
roscopicam, quae vocantur Lastaria, et Bu-
gnaria, Longera insuper et montes de
Zovenano et Novogino: in Wisega mo-
lendum unum: in Altico alium molen-
dum: dimidiam partem curtis S. Apo-
llinaris cum capella, et vantium Sancti
Georgii cum ecclesia: massaritias duas
in Bercia, et duas in Liseria: in Barba-

Cum iure de-
cimarum;

Exordium
(omissum).

Bonorum enu-
meratio, quae
confirmantur, et
propriis nomi-
nibus indican-
tur:

(1) Vide superius, pag. 389. (n. t.)

rano curtem unam et casales duos: in Basico curtem unam; oblationes praetera ad idem monasterium venientes, et cactera iura et libertates, seu donationes, quas bonae memoriae Rodulfus, Lambertus, Hieronymus, Astulphus, Litherius, Turingius, Eccilinus, Henricus, Lothovicus, quondam Vicentini episcopi, monasterio vestro tam in decimis quam conditionibus, operibus, escaticis, pascuis, pratis, sylvis, rubinis (1), montibus, planis, aquis, aquarum decursibus, molenis, piscationibus, venationibus ad praedicta loca pertinentibus, rationabiliter concesserunt, et vos in quadraginta annis retro absque legitima interruptione possedistis, vobis, ac per vos eidem monasterio, scripti nostri munimine confirmamus: salvo quidem eo, quod ipsi episcopi sibi pro his omnibus in praedicto monasterio reservarunt, videlicet, ut in Nativitate et in Pascha Domini, et singulis festivitibus supradictorum martyrum Felicis ac Fortunati unam candelam, unum panem, et ampullam plenam vino abbas vel monachi eiusdem loci episcopo, qui pro tempore fuerit, debeat, omni alia contradictione remota, annuatim deferre. Prohibemus etiam, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem aliqua levitate sine abbatis sui licentia fas sit de monasterio discedere; discedentem vero absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere.

Statuimus praeterea, ut neque comiti, neque principi, nec alicui saeculari, vel ecclesiasticae personae liceat indebitas et iniustas exactiones in praefato monasterio exercere. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium nullus a vobis decimas exigere praesumat. Obeunte vero te, etc. usque providerint eligendum. Sepulturam quoque etc. usque corpora assumuntur. Decernimus

(1) *Robina* et *rubina* canalis per quem derivatur aqua fluvii generatim; interdum et navibus vehendis aptus. (R. T.)

ergo etc. usque salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen, amen, amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubaldu presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus Sanctae Mariae in Cosmedin diaconus card.

Ego Ardicio diaconus card. S. Theodori.

Ego Manfredus diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Hugo diaconus card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Petrus diaconus card. S. Mariae in Aquiro.

Datum Beneventi per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi et notarii, ii idus septembris, indict. i, incarn. dominicae an. MCLXVIII, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno ix.

Dat. die 12 septembris anno Domini 1168, pontif. anno ix.

XXVII.

Privilegium monasterio S. Reparatae de Marradio ordinis Vallis-Umbrosae Faentinae dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium (*omissum*). — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur; — Bonaque omnia confirmantur; — In quibus nonnulla enumerantur. — Decimationes ratae habentur. — Sepulturam liberam inibi esse decernitur. — Cum solitis conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones (R. T.).

(1) Ab exemplari Codice edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II.

Et omnibus iuribus quae Vicentini episcopi eidem monasterio contulerunt, quaequo in annorum spatio quiete possessa noscuntur;

Salvo annuo censu episcopo pro tempore praestando;

Immunitas ab omni violentia;

Et exemplio decimarum;

Cum solitis clausulis

Alexandri PP.

et S. R. E. Cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Homodeo abbati monasterii S. Reparatae de Marrata, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni, etc., usque impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis, etc., usque annuimus, et praefatum monasterium S. Reparatae, in quo divino estis obsequio mancipati, ad exemplar praedecessoris nostri sanctae recordationis Honorii Papae II sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Mariae in Crispina, ecclesiam S. Laurentii, ecclesiam S. Cassiani in Petrosolo, ecclesiam S. Euphemiae, ecclesiam S. Martini, ecclesiam S. Petri in Vizzano, et ecclesiam S. Andreae eiusdem loci, et Comorticellam, decimationes ab episcopis Faventinis monasterio vestro rationabiliter concessas, vobis, et per vos eidem monasterio, auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salva iustitia matricis Ecclesiae. Decernimus ergo etc., salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesiani episcopi canonica iustitia. Si quis ergo, etc. Amen.

Exordium (omissum).

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur;

Bonaque omnia confirmantur;

In quibus nulla enumerantur;

Decimationes ratae habentur;

Sepulturam liberam inibi esse decernitur;

Cum solitis conclusionibus.

Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Dgo Ubaldo presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes presbyter card. tituli S. Anastasiae.

Ego Boso presbyter cardinalis S. Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Laurentii in Damaso.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae.

Datum Beneventi per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi et notarii, v. id. novemb., indict. I, incarn. dominicae an. MCLXVIII, pontificatus vero D. Alexandri Papae III an. x.

Dat. die 9 novembris anno Domini 1168, pontif. anno x.

XXVIII.

Cuicumque personae, Rivipullensis monasterii monachos, eosque praesertim, qui ex Montanis vinctualia ad monasterium deferunt, molestare sub excommunicationis poena interdicuntur (1).

SUMMARIUM

Exordium ex facti expositione. — Monachos Rivipullenses quoquomodo molestari vetat, sub anathematis poena: — Et illorum res vel bona auferri: — Praesertim vero illos qui ex montanis vectigalia ad monasterium deferunt. — Quocirca iubet ut omnibus parochianis episcopi iulibeant ne violentiam aut iniuriam inferant in res, bona aut personas monasterii. — Solitae clausulae (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, universis archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis, abbatibus, prioribus, et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos literae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Discretionis vestrae prudentiam non credimus ignorare, qualiter recolendae

Exordium ex facti expositione.

(1) Ex archiv. monast. edidit Baluz., Marc. Hispan., in Append.

memoriae Innocentius Papa praedecessor noster in concilio Lateranensi generali decreto sancivit, ut quicumque in clericum, monachum, vel conversum cuiuscumque religionis violentas manus iniiceret, excommunicationis sententiae subiaceret; ita quidem, quod non nisi a Romano Pontifice, vel de mandato ipsius, absolutionis posset beneficium promereri. Hac siquidem consideratione inducti, et ex officii nostri debito nihilominus inclinati, universitati vestrae per apostolica scripta mandamus atque praecipimus, quatenus si quis parochianorum vestrorum in aliquem monachum Rivipullensem, clericum sive conversum eiusdem loci, violentas manus iniecerit, vos eum, omni contradictione et appellatione remota, excommunicatum publice nunciatis, et sicut excommunicatum praecipiat eum ab omnibus evitari, donec iniuriam passo congrue satisfecerit, et ad Sedem Apostolicam cum vestris literis veniat satisfactorius. Quod autem de illis, qui in monachum, clericum vel conversum Rivipullensem manus iniecerit, superius diximus, sic intelligi volumus, ut omnes, qui eos, personas eorum capiendo, vulnerando, aut res quas secum habent, auferendo, dehonesterint, sicut excommunicati ab omnibus evitentur, donec ablata restituant, iniuriam passo congrue satisfaciant, et ad Sedem Apostolicam satisfacturi accedant. Ad hoc Rivipullensis monasterii fratres studiosa nobis narratione monstrarunt, quod ipsi, in montanis et locis aridis habitantes, victualia in monasterio iam dicto non nisi aliunde, non sine gravi labore illic per multa terrarum spatia deferant. Unde frequenter contingit, quod si bestiae illorum, cibaria deferentes, ab aliquibus malefactoribus capiuntur, ipsi tam famis quam sitis inedia cruciantur. Quocirca nos eorum indemnitati volentes utiliter providere, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus, atque praecipimus, quatenus universis parochianis vestris ex parte Dei et nostra sub

interminatione anathematis districtius inhibeatis, quod bestias tragini praescripti monasterii cum omnibus aut servitutibus suis nulla ratione invadant, nec aliquam eis iniuriam vel molestiam audeant irrogare. Prohibeatis etiam ad publice interdicatis, ut nullus alicquem ad forum ipsius venientem, aut eius bona, sive quemlibet infra eiusdem monasterii ambitum consistentem capere aut inquietare attentet, vel aliquam sibi violentiam vel iniuriam inferat. Si quis autem contra prohibitionem nostram in hoc venire praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli ac nostram se noverit incursum.

Datum Beneventi VIII idus decembris (1).

Dat. 6 decembris.

XXIX.

Privilegium confirmationis bonorum omnium ac privilegiorum Cavensis monasterii, cui nonnulla alia de novo conceduntur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Coenobium hoc sub S. R. E. protectione, praedecessorumque privilegia eidem collata confirmat. — Bona, et ecclesias eiusdem coenobii praesenti privilegio recognoscit; — Eaque propriis nominibus distinguens, — Cum omnibus iribus et pertinentiis monasterio asserit, — Tam in urbibus, in villis, vicis et oppidis; quam in provinciis. — Eiusdem Ecclesias, et in futurum acquirendas, ab episcoporum iurisdictione eximit. — Monachos seu clericos eisdem Ecclesiis interservientes a dioecesanorum iure exemptos declarat. — Donationes eisdem factas corroborat, et privilegia approbat et confirmat. — Praescriptionis centenaria privilegium confirmat. — Censum trium solidorum aureorum S. R. E. quotannis per-

(1) Baluzius in marginali notula datum vult anno Dom. 1168, pontif. Alexandri x, inchoato mense septembris. (2) Ex archiv. monast. huius edidit Margarinus, Bull. Cassin., par. II, constit. CLXXXII.

Quocirca iubet ut omnibus parochianis episcopi inhibeant ut violentiam aut iniuriam inferant in res, bona aut personas monasterii.

Solitas clausulas.

Monachos Rivipullenses quomodo molestari vetat, sub anathematis poena:

Et illorum res vel bona auferri:

Praesertim vero illos qui ex montanis victualia ad monasterium deferunt.

solvendum renovat, tamquam Sedi Apostolicae tantum subiectum. — Beneficia eidem annexa, eiusque redditus alicui concessa, ad tempus seu ad vitam, licere ipsi monasterio propria auctoritate per cessum, decessum eorumdem, recuperare; ius commune et Sedis etiam Apostolicae constitutiones, seu decreta, de huiusmodi indulto expressam mentionem non facientia, minime obstare decernit. — Oblationes a quocumque factas vel faciendas confirmat. — Abbatis electionem per monachos faciendam, ordinationem vero a Summo Pontifice exhibendam esse declarat. — Decretum immunitatis. — Cum solitis clausulis. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Marino abbati Cavensis monasterii, quod secus Salernum situm est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Commissae nobis nos Apostolicae Sedis hortatur auctoritas, ut locis et personis ipsius auxilium devotione debita implorantibus, tuitionis praesidium impendere debeamus; quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima et iusta desiderantium nulla est differenda petitio; praesertim eorum, qui cum honestate vitae et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praedecessorum nostrorum felicis memoriae Gregorii septimi, Urbani, Paschalis, Calixti, Innocentii et Eugenii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, Cavense coenobium, in quo estis divino obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, atque ab omni tam ecclesiastico quam saeculari personae ingo ita omnino liberam manere decernimus, ut soli sanctae et apostolicae Romanae Ecclesiae videatur esse subiectum; statui-
mus quoque, ut illa monasteria, ecclesiae sive cellae, quae coenobio vestro con-

cessae sunt, firmac vobis vestrisque successoribus et illibatae permaneant; quae siquidem his nominibus annotantur: monasterium Sancti Laurentii in Paliperia, quemadmodum ipsum praedictus antecessor noster Eugenius PP. ad reformandam religionem, quae ibi perierat, et per vos et per successores vestros perpetuis temporibus gubernandum, vobis concessit, et decreti sui corroboracione sancivit, vobis et eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus; ecclesiam Sanctae Mariae infra casale vestrum, ecclesiam Sanctae Heliae, ecclesiam S. Fortunati, ecclesiam Sanctae Mariae de Bertranto, ecclesiam Sancti Pantaleonis, ecclesiam Sancti Leonis supra fluvium Veteris, ecclesiam Sanctae Mariae de Sta-filo et Sancti Ioannis, ecclesiam Sancti Nicolai de Gallocanta, monasterium Sancti Liberatoris cum cellis suis, monasterium Sancti Ioannis de Veteri, ecclesiam Sanctae Mariae de Fonte, ecclesiam S. Mariae de Albulo, ecclesiam Sanctae Mariae de Transbonea, ecclesiam Sancti Petri de Traversa, castellum Sancti Adiutoris, cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Nicolai de Prato, ecclesiam Sancti Ioannis de Raparo, ecclesiam Sanctae Luciae, ecclesiam Sancti Salvatoris de Passano, ecclesiam Sancti Archangeli, ecclesiam S. Stephani: intra Salernum monasterium S. Sophiae cum cellis suis, monasterium Sancti Nicolai de Palma, ecclesiam Sancti Maximi, ecclesiam Sanctae Mariae de Domino cum cellis suis, ecclesiam Sancti Antonini de Capazano: in Nuceria monasterium Sancti Angeli de Cripta, ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sanctae Martae de Pao, ecclesiam Sancti Laurentii de Rostineto, ecclesiam Sancti Blasii: iuxta Roccam apud montes ecclesiam Sancti Ioannis, ecclesiam Sancti Matthaei, ecclesiam Sancti Martini de Forma, ecclesiam S. Angeli de Crapulo, ecclesiam Sanctae Mariae de Mallono: in Montorio ecclesiam Sancti Salvatoris: in Maioro ecclesiam S. Petri de Ponte

coenobii praesentis privilegio recognoscit;

Eaque propriis nominibus distinguens,

Exordium.

Coenobium hinc sub S. R. Ecclesiae protectione praedecessorumque privilegia eidem collata confirmat:

Bona, et ecclesias eiusdem

Cum omnibus iuribus, pertinentiis monasterii assortit,

Primario: in Minoro ecclesiam Sancti Iohannis, ecclesiam Sancti Nicolai: in Tuscano ecclesiam Sancti Archangeli, ecclesiam Sancti Matthiae, ecclesiam Sancti Blasii, ecclesiam Sancti Petri ad Columnellum, ecclesiam Sancti Nicolai de Lanio, ecclesiam Sancti Nicolai de Mercatello: in Gifono ecclesiam Sancti Georgii, monasterium Sancti Michaelis: in Neapoli ecclesiam Sancti Archangeli de Porta Monachorum, monasterium Sancti Gregorii de Regionario cum cellis suis: in Nola et Cicala ecclesiam Sancti Georgii, et Sanctae Trinitatis: in Cervina ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Martialis: in Cilento monasterium S. Archangeli cum cellis suis, monasterium Sancti Magni cum cellis suis, ecclesiam Sancti Nicolai de Serramediana, ecclesiam Sancti Angeli de Monte Corice, ecclesiam Sanctae Mariae de Sulia cum castello, quod de Abbate dicitur, monasterium Sancti Fabiani cum cellis suis, ecclesiam S. Blasii de Buzano, ecclesiam Sancti Iohannis de Terresino, ecclesiam Sancti Salvatoris de Nuce, ecclesiam S. Matthaei ad duo flumina, ecclesiam S. Zachariae de Lauris. apud Nove ecclesiam S. Barbarae, ubi Corato dicitur, ecclesiam Sanctae Mariae de Eprasso, ecclesiam Sancti Nicolai de Caputaquis cum cellis suis, ecclesiam Sanctae Barbarae, ecclesiam S. Nicolai de Genestrosola, ecclesiam Sancti Angeli de Silva Nigra, ecclesiam S. Nicolai de Fasanella, ecclesiam Sancti Andree de Auletta, monasterium Sanctae Mariae de Pertusia cum cellis suis, ecclesiam Sancti Petri de Polla, et intra castrum Pollae ecclesiam Sanctae Callarinae, ecclesiam S. Blasii de Satriano cum cellis suis, ecclesiam S. Petri de Alena, ecclesiam S. Pancratii, ecclesiam S. Iacobi de Curgentia, ecclesiam Sancti Iohannis et S. Mauri de Petra, monasterium S. Petri de Tramutala cum cellis suis, ecclesiam Sancti Arsenii: apud Dianum ecclesiam Sancti Marzani, ecclesiam Sanctae Mariae de Casale, ecclesiam Sancti

Nicolai: apud Laurium ecclesiam S. Simonis, monasterium Sanctae Mariae de Kyrizouino cum cellis suis, ecclesiam S. Petri de Braballa cum pertinentiis suis et cellis suis, monasterium Sanctae Mariae de Rota cum cellis suis, monasterium Sancti Benedicti de Ollano, et ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam S. Pauli et S. Petri de Cenda: apud Oppidum ecclesiam S. Mauri, ecclesiam Ss. Cosmae et Damiani: apud Scaleam monasterium S. Petri cum cellis suis, ecclesiam S. Mariae: apud Mercurium ecclesiam S. Nicolai: apud Tarentum ecclesiam S. Mariae de Guarangi, ecclesiam Sanctorum Benedicti et Theoduli et S. Laurentii: apud Mutulam ecclesiam S. Angeli de Casali Rupto, ecclesiam S. Mariae cum cellis et pertinentiis eius, monasterium S. Viti cum cellis suis: apud Castellanetum ecclesiam Sancti Savini, ecclesiam Sancti Petri, et Sancti Matthaei de Sarnano: apud Barium ecclesiam S. Mariae Magdalenae: apud Melfectam ecclesiam S. Martini: apud Bituntum ecclesiam Sancti Valentini: apud Gravina ecclesiam S. Mariae: apud Cannas ecclesiam S. Luciae, ecclesiam S. Iohannis de Fabrica: in prato Gargano ecclesiam S. Egidii et S. Nicolai, ecclesiam S. Iacobi de Luceria, monasterium S. Stephani de Iuncarico, et Sanctae Mariae, ecclesiam Sancti Angeli de Candela, ecclesiam Sancti Nicolai de Lacedonia, monasterium Sancti Petri de Olibula, ecclesiam Sanctae Mariae de Guardiola, ecclesiam Sanctae Mariae, Sancti Petri et Sancti Andree de Paterno, ecclesiam Sancti Nicolai de Cibario, ecclesiam Sancti Leonardi de Avellino, ecclesiam Sancti Iohannis de Gualdo, monasterium Sancti Archangeli de Petralia cum cellis, et ecclesiam Sancti Nicolai de Paternono: quas quidem ecclesias, sive parochiales, sive populum non habentes, cum suis iuribus et pertinentiis vobis et eidem coenobio auctoritate apostolica confirmamus; ipsasque, et si quas alias poteritis in futurum canonice adipisci in favo-

Easdem ecclesias, et in futurum acquirendas, ab episcoporum iurisdictione eximit.

Tam in urbibus, villis, vicis et oppidis, quam in provinciis.

rem religionis vestrae, ut quietus et tranquillus omnium Creatori pro salubri statu universalis Ecclesiae serviat, ab omni iure episcopali eximimus de gratia speciali, et plenitudine potestatis; ita quod in nullo episcopali iure, seu contentiosa iurisdictione monachi sui clerici saeculares in vestris Ecclesiis commorantes, respondere dioecesanis episcopis teneantur. Confirmamus etiam vobis, et iam dicto monasterio, privilegia donationum ipsarum Ecclesiarum, sive a laicis, sive a viris ecclesiasticis factae sint, quarum Ecclesiarum instrumenta nostro conspectui ut authentica et legitima praesentastis, apostolico iudicio approbanda, quibus diligenter visis et intellectis ipsa approbavimus, ratificavimus, et ex certa scientia confirmavimus: quibus etiam si quid forte incuria seu negligentia minus firmitatis insertum est, vires plenissimae rationis ex hac nostra suscipiant auctoritate. Nihilominus etiam confirmamus vobis et praehabito monasterio privilegium centenariae praescriptionis, quod fel. mem. Urbanus Papa praedecessor noster supra dictus, eidem monasterio indulsit de benignitate apostolica; decernentes eos, qui possessiones, libertates eiusdem coenobii, et vaxallorum suorum iura seu redditus detinent occupatos, exinde fore penitus amovendos, ipsisque nullum omnino ius per detentionem vel possessionem huiusmodi posse acquirere vel habere, ac nullum vobis per hoc, vel vestri ipsius coenobii super his praedictis factum esse, vel posse in aliquo generari, nisi legitime constiterit, detentores ipsos praescriptione centenaria fore munitos. Quod si ausu temerario, transactione seu arbitrio aliquo interveniente, per vos vel successores vestros, seu per quemvis alium contra tenorem huius nostri decreti absque licentia Sedis Apostolicae faciente, de immunitate huiusmodi mentionem fuerit attentatum, ex nunc illud decernimus viribus omnino carere; sed praefatum monasterium cum omnibus suis membris habitis

et habendis pleno iure Sedi Apostolicae sit subiectum: salvo censu trium solidorum aureorum, annuatim sanctae Romanae Ecclesiae debito, veluti in ipsius fel. mem. Urbani privilegio plenius continetur. De abundantiori quoque gratia Sedis Apostolicae concedimus vobis et successoribus vestris, ut si aliquam de vestris ecclesiis, possessionibus, vel redditibus, alicui viro ecclesiastico vel in beneficium aut annum censum canonice concesseritis, quod licitum sit vobis vestrisque successoribus, bona eiusdem monasterii, post obitum eiusdem personae ecclesiasticae, vel cum beneficium ipsum vacaverit, a quocumque eidem viro ecclesiastico concessum extiterit, beneficium ipsum seu redditus ad utilitatem eiusdem monasterii convertere et in ipsius proprietatis dominio retinere, non obstante super hoc aliquo iure communi, a nobis vel nostris successoribus edito vel edendo, seu literis a Sede Apostolica aut a nostris legatis cardinalibus supra hoc impetrandis, nisi de huiusmodi privilegio expressam fecerit mentionem. Praeterea quaecumque bona concessione Pontificum, liberalitate principum, vel oblatione fidelium vestrum hodie coenobium legitime possidet, sive in futurum canonice possidebit, vobis vestrisque successoribus, et eidem monasterio auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, sive basilicarum, ordinationes clericorum tam in coenobio ipso, quam in adiacentibus villulis, in ecclesiis civitatis et dioecesis Salernitanae a quocumque volueritis catholico accipietis episcopo, in aliis vero monasteriis et obedientiis vestris haec a dioecesano episcopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis, et absque pravitate voluerit imperiri; alioquin, liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, qui nostra fretus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Ad haec adiicimus, ut nulli episcoporum facultas sit sine Romani Pontificis

Monachos seu clericos eidem Ecclesiis interservientes a dioecesanorum iure exemptos declarat.

Donationes eidem factas corroborat, et privilegia approbat et confirmat;

Praescriptionis centenariae privilegium confirmat;

Censum trium solidorum aureorum S. R. E. quotannis persolvendum renovat, tanquam Sedi Apostolicae tantum subiectum;

Beneficia eidem annexa, eiusque redditus alicui concessa, ad tempus seu ad vitam, licere ipsi monasterio propria auctoritate per censum, decessum eorumdem, recuperare; ius commune et Sedis etiam Apostolicae constitutiones, seu decreta, de huiusmodi indulto expressam mentionem non facientia, minime obstare decernit;

Oblationes a quocumque factas vel facietas confirmat.

Abbatu electionem per monachos faciendam, ordinacionem vero a Summo Pontifice exhibendam esse declarat.

Decretum immunitatis

Com solitis clausulis.

licentia, loca vestra vel monachos seu saeculares clericos, qui in iis locis commorantur, interdictioni vel excommunicationi subiicere. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia praepnatur, nisi quem fratres omnium consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Domini et beati Benedicti regulam elegerint; electus vero ad Romanum Pontificem ordinandus accedat. Si quis autem adversus praedictum monasterium iustam se putat habere querelam, et apud eiusdem coenobii abbatem vel monachos litem suam decidere aut diffinire noluerit, statuimus, ut ante legatos nostros, vel nos querimonia deferatur, quatenus aequitate iudicii sine personarum acceptione, sua unicuique iustitia, auctore Deo, seruetur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum licet, dictum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vendicare, minuere, vel temere vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substitutione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua sane ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, ita quod in die iudicii districtae subiaceat ultioni; cunctis autem eidem iusta servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis veniant. Amen.

Signum Alexandri Papae tertii.

VIAS TUAS DOMINE DEMONSTRA MIHI.

S. PETRVS † S. PAVLVS.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus. Alexandri PP

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss. et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episc. ss.

Ego Ubaldus presb. cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Petrus presb. cardinalis tituli S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli S. Marei ss.

Ego Ugo diacon. card. tit. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Datum Beneventi per manus Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii III kal. februarii, indictione II, incarnationis dominicae MCLXVIII (1), pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno x.

Dat. die 30 Ianuarii anno Domini 1169, pontif. anno x.

XXX.

Episcopalis sedes Syracusanae civitati (2) restituitur, eiusque episcopus pallio donatus, Apostolicae Sedi immediate subiicitur (5).

SUMMARIUM

Exordium. — Syracusana Ecclesia soli Romanae Sedi metropolitico iure subiecta; — Sub eiusdem protectione suscipitur; — Eiusdem episcopi pallio donantur. — Ad Richardum episcopum adhortatio. — Bona omnia Ecclesiae huic confirmantur. — Quorum nonnulla hic enumerantur; — Atque in primis ecclesiae cum pertinentiis suis; — Deinde donationes omnes Ecclesiae

(1) Lege MCLXIX. (2) Syracusanae Ecclesiae bona omnia et privilegia confirmantur (ex Cocquelinii *Addend. et Corrig.*). (5) Ex authogr. archiv. Eccl. huius edidit Roccus Pirrhus, Sicil. Sac., tom. I, col. 622.

Syracusanae factae; — Cum omnibus decimis. — Privilegiorum concessio. — Sepultura parochianis non concedenda nisi salva iustitia Ecclesiarum ad quas pertinent. — Decretum pro exemptione a quacunque vi, molestia etc. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Richardo Syracusano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ex iniuncto nobis a Deo summi apostolatus officio, singulis Ecclesiis et ecclesiasticis personis paterna nobis convenit provisione consulere; ut, quemadmodum Patres vocamur ex nomine, ita nihilominus in opere comprobemur. Ea propter, venerabilis in Christo frater, tuis iustis petitionibus clementer annuimus, et Syracusanam Ecclesiam, cui auctore Deo praesides, quae soli Ecclesiae Romanae, et nulli alii iure metropolitico noseitur subiacere, cuius episcopus non nisi a Romano Pontifice consecrationis munus recipere debet, sub B. Petri ac nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Ad haec prudentiam et honestatem tuam, nec non et devotionem, quam erga B. Petrum et nos ipsos multipliciter exhibes, attendentes, per huius nostri privilegii paginam, pallium tibi et successoribus tuis in perpetuum apostolica auctoritate concedimus, cuius usum fraternitas tua infra Ecclesiam ad sacra missarum solemniam se noverit obtinere, iis videlicet diebus: Nativitate Domini, Epiphania, Coena Domini, Resurrectione, Ascensionae, Pentecoste, in solemnitatibus B. Dei Genitricis semperque Virginis Mariae, in natalitio Bb. apostolorum Petri et Pauli, in natalitio B. Iohannis Baptistae, in festo B. Iohannis Evangelistae, in commemoratione Omnium Sanctorum, in Inventione et Exaltatione S. Crucis, in festo S. Trinitatis, in consecrationibus ecclesiarum, benedictionibus abbatum, et

Syracusana Ecclesia soli Romanae Sedis metropolitico iure subiecta;

Sub eiusdem protectione suscipitur;

Eiusdem episcopi pallio donantur.

ordinationibus clericorum, in praecipuis festivitibus, et dedicatione ecclesiae tuae, nec non et anniversario tuae consecrationis die. Studeat ergo tua discretio, plenitudine tantae dignitatis inscepta, ita strenue cuncta peragere, quatenus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire; sit vita tua subditis exemplum, ut per eam agnoscant quid appetere debeant, et quid cogantur evitare: esto discretione praecipuus, cogitatione mundus, actione purus, discretus in silentio, utilis in verbo: cura sit tibi magis hominibus prodesse, quam praesesse: non in te potestatem sed aequalitatem oportet pensare conditionis: stude, ne vita doctrinam destruat, ne rursus vitae doctrina contradicat: super omnia studium tibi sit, Apostolicae Sedis decreta firmiter observare, eique tanquam Matri et Dominae tuae humiliter obedire; quae omnia facile, Christo adiuvante, poteris adimplere, si virtutum omnium charitatem et humilitatem magistram habueris, et quod foris habere ostendes, intus habebis. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona praefata Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessionem Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias Syracusanae civitatis, et quae sunt in territorio eiusdem cum omnibus pertinentiis suis, ecclesias Lentini, et quae sunt in territorio eiusdem cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Nicolai de Tribus Fontibus, et ecclesiam Pelagoniae, et ecclesias Calataelfar cum omnibus pertinentiis earum, ecclesias Maureae, et quae sunt in territorio eiusdem cum omnibus pertinentiis suis, ecclesias Bizini, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Bucheriae cum pertinentiis suis, ecclesias Calatageronis, et quae sunt in

At Richardum episcopum adhortato.

Bona omnia Ecclesiae huic confirmantur.

Quorum nonnulla hic enumerantur; aliquo in primis ecclesiae cum pertinentiis suis;

territorio eiusdem cum pertinentiis suis: ecclesias Buscemae cum pertinentiis suis: ecclesias Sieli, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Buteriae, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Baxillatae, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Mazarini, et quae sunt in territorio eiusdem cum villanis et tenimentis suis, ecclesias Comicini cum pertinentiis suis, ecclesias Ragusiae, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Placeoli cum pertinentiis suis, ecclesias Batte cum pertinentiis suis, ecclesias montis Fahalmi, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias Mohae, et quae sunt in territorio eiusdem cum pertinentiis suis, ecclesias quae sunt in tenimento Spaccafurmi cum pertinentiis suis, ecclesias Natae cum pertinentiis suis; nihilominus etiam tibi tuisque successoribus praesenti privilegio duximus confirmandum casale Bagubel, quod est iuxta Syracusanam civitatem, cum villanis, et omnibus pertinentiis suis, quemadmodum ipsum clarissimus in Christo filius noster Willelmus illustris Siciliae rex tibi, et per te Ecclesiae Syracusanae, pia largitione contulit, et scripto proprio roboravit: casale quoque Trimiliae, casale Chifilim, casale Sanctae Mariae Magdalенаe, casale Rualsenem, casale Raalchindin, casale Raalbudifer, casale Raalhadet, casale Carthuci, casale Sancti Michaelis, casale Millarini iuxta Lentinum, casale Iudeccae, quod est in confinio Buteriae, casale S. Vincentii, quod est iuxta Sophianam cum tenimentis suis, et duobus molendinis, quod Manfredus filius comitis Simonis memoratae Ecclesiae concessit, et scripto firmavit: casale Rendae, et casale Rendetgrebin in pertinentiis Ragusiae posita, sicut nobiles viri Gaufridus bonae memoriae comitis Rogerii filius, et comes Silvester filius eiusdem Gaufridi, ea Syracusanae Ecclesiae pie devotionis intuitu contulerunt,

Deinde donationes omnes Ecclesiae Syracusanae factae,

et scripto proprio roboravit: nec non et omnes decimas tam in portubus maris quam in aliis quibuscumque locis, quas Syracusana Ecclesia noscitur possidere, tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum auctoritate apostolica confirmamus. Prohibemus insuper, ut nemini liceat, ecclesiam, vel oratorium infra terminos parochiae tuae absque tua vel successorum tuorum licentia et permissione de novo construere; et cum constructum fuerit, praelatum in eo instituere, nisi a te vel ab aliquo successorum tuorum investituram recipiat, et obedientiam sicut episcopo dioecetano exhibeat: salvis tamen in omnibus Ecclesiae Romanae privilegiis. Adhuc etiam, ut nulli fas sit, Ecclesiae Syracusanae parochianos ad sepulturam recipere, nisi salva iustitia illarum ecclesiarum, de quibus corpora mortuorum sumuntur. Ad haec autem auctoritate apostolica institutum, ut monachi vel alii, quaslibet parochiales Ecclesias infra dioecesim tuam habentes, sacerdotes in eis absque licentia et assensu tuo, sive successorum tuorum, instituere nullatenus audeant, nisi a te curam animarum receperint, qui tibi de spiritualibus, illis vero, ad quos Ecclesia spectat, de temporalibus debeant respondere. Veruntamen si Ecclesiae Romanae privilegiis praemuniti fuerint, eandem suam volumus integritatem nihilominus obtinere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commoita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis

Cum omnibus decimis.

Privilegiorum concessio.

Sepultura parochianos non concedenda nisi salva iustitia Ecclesiarum ad quas pertinent.

Decretum pro exemptione a quacumque vlt. molestia etc.

Soluae clausulae poenales.

honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Alexandri PP. EGO ALEXANDER catholicae sedis episcopus.

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones. Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.

Ego Bernardus Portuensis, et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Io. presb. cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli.

Ego Albertus presb. cardinalis Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Boso presb. cardinalis Sanctae Pudent. tit. Pastoris.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sancti Laur. in Damas.

Ego Io. presb. card. tit. S. Marci.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Ardic. diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Cint. diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Hugo diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro.

Datum Beneventi per manum Gratiani praefatae R. E. subdiacon. et notarii, iv kal. maii, indict. ii, incarnationis dominicae anno MCLXIX, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno x.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 1169, pontif. anno x.

XXXI.

Ad episcopos Angliae contra investituras beneficiorum ecclesiasticorum a laicis usurpatas, quae irritae nullaeque declarantur (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Huiusmodi investiturae Ss. Patrum institutionibus contrariae. — Beneficia per investituras huiusmodi obtenta in manibus episcoporum dimittenda; — Ad data poena excommunicationis contra inobedientes, donec resipiscant.

Alexander episcopus servus servorum Dei.

Ad audientiam nostram, communi fama referente, et multorum etiam relatione pervenit, quod post instantem turbationem, quae inter carissimum in Christo filium nostrum Henricum illustrem Anglorum regem, et venerabilem fratrem nostrum Thomam Cantuariensem archiepiscopum, exigentibus peccatis, emerit, quaedam prava consuetudo in illis partibus inolevit, scilicet quod laici Ecclesias, et ecclesiastica beneficia soleant passim in regno Anglorum, quibus vellent conferre, et autoritate sua clericos investire. Unde quoniam id sanctorum Patrum institutionibus adeo cognoscitur contradicere, ut danti et accipienti de manu laica sit anathema, et hoc in ecclesiasticae libertatis perniciem non est dubium graviter redundare; nos universas donationes, a laicis de Ecclesiis quibuslibet huius turbationis tempore quibuscumque factas, auctoritate beati Petri ac nostra omnino cassamus, et irritas esse decernimus. Quapropter universitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, et in virtute obedientiae in iungimus, quatenus universos illos, qui ecclesias, praebendas, vel alia ecclesiastica beneficia, ubicumque in Anglia de manu laica, maxime huius turbationis tempore, susceperunt, diligentius moneatis, et instantius exhortari curetis, quod

Series facti.

Huiusmodi investiturae Ss. Patrum institutionibus contrariae.

Beneficia per investituras huiusmodi obtenta in manibus episcoporum dimittenda.

(1) Concil. tom. xiii, col. 89.

ecclesias ipsas, praebendas vel beneficia, cum fructibus inde perceptis, in manus vestras, omni contradictione et appellatione cessante, resignent, et eis, ad quorum ordinationem iure ecclesiastico spectant, disponendas relinquunt. Quod si ad communionem nostram infra quadraginta dies post harum susceptionem non fecerint, vos eos autoritate nostra, sublato appellationis remedio, cuiuslibet timore, gratia et prohibitione postpositis, excommunicationis sententia feriatis, et ab omnibus faciatis per parochias vestras sicut excommunicatos vitari: donec ecclesias praescriptas et alia beneficia ecclesiastica libere resignaverint illis, ad quorum donationem et ordinationem spectant, et in pace dimiserint, et de fructibus inde perceptis dignam Ecclesiae exhibuerint satisfactionem. Si autem in his exequendis negligentes fueritis aut remissi, nos omnes illos, qui ecclesias vel caetera beneficia ecclesiastica, praeter assensum episcoporum, ad quos eorum donatio spectat, de manu laica, quo superius dictum est, accepisse noscuntur, nisi praecipis nostris infra terminum praescriptum paruerint, excommunicationis sententiae, autoritate, qua fungimur, decernimus subiaccere: et eos sicut a nobis excommunicatos praecipimus ab omnibus evitari.

Data Beneventi xiv kal. iunii.

Dat. die 19 maii anno Domini 1169 (1),
pontif. anno x.

XXXII.

Privilegium Ecclesiae Hallensis S. Zenonis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Hocce monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens, — Bo-

(1) Eo enim tempore Beneventi degebat Alexander post fugam arreptam ab urbe Roma, quae a Friderico Enobardo gravi obsidione premebatur: et quamvis ante duos annos ibi commoraretur, hanc constitutionem ad hoc tempus Baronius revocat. (2) Ex Hundi Metrop. Salisburg. tom. III, pag. 353.

na omnia confirmat: — Quorum nonnulla nominat singillatim. — Disciplinam regularem in ecclesiis monast. servari mandat. — Hallensem plebem alias monast. donatam confirmat: — Et ecclesias inibi fundatas matri Ecclesiae subiaccere decernit: — Novasque in ea capellas sine episcopi et monach. licentia extrui prohibet; — Exemptionem a Salisburgen. archidiaconi iurisdictione confirmat: — Abbatem vero a solis monachis eligendum declarat. — Decretum immunitatis a quacumque molestia etc. — Cum solitis clausulis poenaliibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alahrdio praeposito Ecclesiae Hallensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quoniam sine verae cultu religionis nec charitatis unitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi servitium, expedit apostolicae auctoritati religiosas personas diligere, et eorum quieti et tranquillitati auxiliante Domino salubriter providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar praedecessorum nostrorum sanctae recordationis Eugenii et Adriani Romanorum Pontificum, praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo canonicus, qui secundum Deum, et B. Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, tam ex dono Conradi, quondam archiepiscopi Salisburg. fundatoris loci vestri, quam aliorum Dei fidelium, impaesentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exorimenda vocabulis: curtem sitam ante

Erordium

Hocce monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens;

Bona omnia confirmat:

Quorum nonnulla nominat singillatim.

portam Ecclesiae praenominatae cum omnibus pertinentiis suis, et praedium quod dicitur Savante ex dono ipsius archiepiscopi: quicquid iuris habetis in decimas, qui coquitur de fonte Hallae: ex dono Heinrici filii Etichonis, et fratris eius praedium, quod dicitur Nutzpoum, cum omnibus pertinentiis: ex dono Ebonis, Faconis, Balonis, aquas, quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis: aquas, quas habetis in ipso fonte apud Yberchpret, curtem cum vineis in Austria, praedium quod dicitur Ibingen cum appendiciis suis, praedium situm in loco, qui dicitur Oeheim cum omnibus appenditiis suis: ex dono Sigboronis praedium, quod dicitur Unchen. Statuimus, ut in ecclesiis vestris, in quibus fratres vitam canonicam professi fuerint, nulli omnino post factam canonicam professionem exinde liceat sine communis congregationis permissione discedere; discedentem vero nullus audeat retinere, nisi ad maiorem religionem eum constituerit ascendisse. Sane ipsa plebs Hallensis, sicut a iam dicto Conrado archiepiscopo canonice statutum est, a nullo successorum vobis auferatur: sed in dispositione praepositi vestri permaneat. Ad haec adiciendum statuimus, ut capellae, quae infra terminos parochialis Ecclesiae Hallen. fundatae sunt, sicut ab ipso rationaliter provisum est, eidem matri Ecclesiae subiaceant; novas autem absque assensu dioecesis episcopi et vestro in ipsa parochia capellas aedificari prohibemus. Praeterea exemptiones personae tuae et Ecclesiae tibi commissae, a Salisburgensis archidiaconi subiectione, sicut a praefato archiepiscopo statutum est, et privilegiis antecessorum nostrorum Romanorum Pontificum roboratum, tibi, et per te Ecclesiae tuae auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci praeposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia praepo- natur, nisi quem fratres communi con-

sensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Augustini regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesiani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, remque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; eunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Beneventi per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae notarii, kalendis iulii, indictione II, incarn. dominicae anno MCLXIX, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno X.

Dat. die 1 iulii anno Domini 1169, pontif. anno X.

XXXIII.

Confirmatio castrorum, bonorum ac iurium omnium Astensis capituli (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonicos Asten. Ecclesiae sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Eisdem bona omnia confirmat: — In quibus nonnulla propriis vocibus

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. IV, ubi de Asten. episcopis.

Disciplinam regularem in ecclesiis monast. servari mandat.

Hallensem plebem alias monast. donatum confirmat;

Et ecclesias inibi fundatas matri Ecclesiae subiicere decernit;

Novasque in ea capellas sine episcopi et monach. licentia extrui prohibet;

Exemptionem a Salisburgens. archidiaconi iurisdictione confirmat;

Abbatem vero a solis monachis eligendum declarat.

Decretum immanitatis a quocumque molestia etc.

Cum solitis clausulis pontificalibus.

exprimit; — Cum omnibus iurisdictionibus et iuribus decimarum etc. — Consuetudines quoque omnes Ecclesiae huius ratas habet. — Decretum immunitatis ab omni molestia. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Nicolao archidiacono, et Gardulpho praeposito Astensis Ecclesiae, eorumque fratribus tam praesentibus quam canonicis substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere, et eorum quieti et tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praedecessoris nostri fel. mem. Adriani Papae vestigiis inhaerentes, praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: curtem, quae dicitur Quartum, cum castro, villa et toto dominicatu, pratis, herbis, silvis, nemoribus, pascuis et aquaticis et ripariis usque in Tanagrum et toto districtu ipsius villae: ecclesiam S. Petri sitam in eodem loco cum decimis et pertinentiis suis, curtem suam, quae dicitur Ercule, cum ecclesiis et decimis ad ipsam pertinentibus, et toto districtu hominum: plebem Pizentianae cum castro, villa, et capitulo totius plebatus, servis et ancillis, et capella S. Michaelis, et decimis praedictae Ecclesiae pertin., et toto districtu hominum, turre et castro Coningo cum domo murata, et sexta parte de communibus: tres

mansos in eodem loco cum ecclesia parochiali et capella ipsius castri, et decimis ad ipsam pertinentibus: ecclesiam de Podanengo cum decimis et pertinentiis suis, quatuor mansos in eodem loco cum servis et ancillis, curtem unam, quae dicitur Mons Tegletus, cum servis et ancillis: ecclesiam S. Dalmatii cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Andreae de Fontana Stantia: tres mansos in Abarana cum capella S. Georgii ad plebem Pizentianae pertinente: ecclesiam S. Genesii de Gubione cum manso uno et decimis et aliis pertinentiis suis, decimam S. Martini de Coupergulis, ecclesiam de Malesco cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam de Corebama cum decimis et pertinentiis suis, ecclesias de Cortanensis cum decimis alodiorum et vallis Azonis et aliis pertinentiis suis, ecclesiam de Sexanto cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam de Solido cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam parochialem de Valliculis cum totius villae decimatione, excepta decimatione antiquarum possessionum dominorum, ecclesiam de Castiglione cum decimis et pertinentiis suis, ecclesiam de Cellis cum illo, quod fuit Hugonis, et quidquid habetis in eadem villa seu territorio eius ex parte Oberei extirpantis vineas, decimas quoque totius civitatis, et villarum ei adiacentium, Vallis-Tertiae, Montis Bonini, Arpegiani, Vallis Latronis, exceptis iis, quae aliis Ecclesiis sunt concessa, tres mansos in Vinacio cum pascuis, terris cultis et incultis, aquaticis, ripaticis et toto districtu ipsorum hominum, tres mansos in Villo cum ecclesiis et pertinentiis suis, duas partes maiores castri de Corleone, quae quondam fuere Bonifacii de Cortanensis, et medietatem alteram ipsius partis, quae fuit Carbonis cum capella et toto districtu hominum, quatuor mansos in eodem loco cum parte, quae fuit Gualfredi de Galandria, et quidquid habetis in Antersio, in Stoderda, in Lorello, et in Maggolo, cum aquaticis, et ripaticis et toto

Cum omnibus iurisdictionibus et iuribus decimarum etc.

Exordium

Canonicos Astensis Ecclesiae sub protectione Sedis Apostolicae recipi Pontifici;

Eisdem bona omnia confirmat:

In quibus nonnulla propriis vocabulis exprimit;

districto hominum, in Vallefenaria, in Vallepeto, in Suberico, et in Curaldia, et Montoso, et omnia, quae iuste habetis in cultis et incultis, in herbis, pratis, silvis, nemoribus, in terra, vinea, Vallebella, Orista Maiore, Crispizen, et in Ecclupheno, et omnia quae habetis ultra Tanarum in monte Prevello, in Lanretto, Saxo Canulro, Calocio, Aglano, Meceado, Corticellis, Spalvaria, et in Rocheta de Flexo; quidquid habetis in testamento Ungari, et uxoris eius Genevae in valle Cimina, monte Morino, Paderno, et Predalia, et ecclesiam S. Adriani cum pertinentiis suis. Praeterea omnes rationabiles et antiquas consuetudines Ecclesiae vestrae, quae in obsequiis defunctorum, et missarum celebrationibus, atque divisionibus oblationum, tam infra civitatem quam extra per totum episcopatum hactenus habuisse noscimini; processiones quoque certis temporibus institutas, cum suis receptibus, vobis vestrisque successoribus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Apostolicae Sedis auctoritate, et episcopi vestri canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructu

bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae (1) inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus subsc.

Ego Ubaldus Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastorii ss.

Ego Ubaldus presb. card. tit. Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Ioannes Ss. Iohannis et Pauli presb. card. tit. Pammachii ss.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae in Cosmedin ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis S. Adriani ss.

Ego Ugo diaconus cardinalis Sancti Eustachii ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro ss.

Datum Beneventi per manum Gerardi S. R. E. notarii, vii kal. augusti, indict. II, incarnationis dominicae anno MCLXIX, pontificatus vero Alexandri PP. III anno X.

Dat. die 25 Iulii anno Domini 1169, pontif. anno X.

XXXIV.

Confirmatio bonorum, ac concessio nonnullorum privilegiorum, atque immunitatum monasterio monialium S. Fabiani de Farinate, ac S. Damiani de Donaria Laudan. dioecesis (2).

SUMMARIUM

Exortium. — Ecclesias hasce sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Statuto anno censu eidem persolvendo ab abbatissis; — Bona omnia eis confir-

(1) Forsitan addend. *pacis*. (R. T.) (2) Ex archiv. cathedr. Ecl. Iaudan. edidit Ughell., Ital., tom. III, ubi de hac Ecclesia.

Consuetudines quoque omnes Ecclesiae huius ratae habet.

Propterea immunitatis ab omni molestia.

Solite clausulae poenales.

Alexandri PP

et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

mat; — Eadem libera ab episcopi loci iudiciaria potestate declarat. — Immunitatis decretum. — Abbatissam a solis monialibus eligendam statuit; — Sepulturam liberam esse ibi declarat. — Exemptio a decimis — Cum solitis clausulis poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectae in Christo filiae, Taidi abbatissae monasterii S. Fabiani de Farinate, ac S. Damiani de Donaria, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Exordium.

Ad hoc universalium Ecclesiarum cura nobis a providore omnium bonorum Deo concessa est, quatenus religioſas personas diligamus, et beneplacites Deo famulatus studeamus modis omnibus propagare; nec enim Deo gratus famulatus aliquando impenditur, nisi ex caritatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Ideirco, dilecta in Christo filia Tais abbatissa, petitioni tuae per venerabiles fratres nostros G. archiepiscopum Mediolanensem Apostolicae Sedis legatum, et Albertum Laudensem episcopum, clementer annuimus, et beatorum Fabiani et Damiani ecclesias, quibus Deo auctore praesides, ad exemplar praedecessorum nostrorum sanctae memoriae Paschalis, Callisti, et Innocentii, Romanorum Pontificum, sub Apostolicae Sedis tutela recipimus, et eas ab omnium mortalium deinceps gravamine liberas permanere decernimus: quarum unam ecclesiam, videlicet Beati Fabiani de Farinate, Bergomenses comites Lantelmus, Guilelmus, Arditius, Rogerius, Albicus, Arduinus, Osbertus, qui videlicet eam in fundo suo construxerunt, sub annuo censu duodecim denariorum Mediolanensis monetae beato Petro et eius Romanae Ecclesiae obtulerunt; aliam vero ecclesiam Beati Damiani de Donaria sub consimili censu hereditaria apostolica auctoritate statuimus, quaecumque bona,

quascumque possessiones, eidem Ecclesiae, aut ex praedictorum comitum, aut ex quorumlibet fidelium largitione possident, sive in futurum, largiente Deo, iuste atque canonice poterunt adipisci, firma vobis et his, quae post vos successerint, illibata permanere; nec dioecessano episcopo facultas sit, Ecclesias ipsas et personas in eius domibus servientes gravare, aut aliquid in illis potestate iudiciaria exercere, praeter locorum consecrationes, sanctimonialium benedictiones, et clericorum, qui in eis constituti fuerint, ordinationes; si tamen episc. cathol. fuerit, et gratiam atque communionem Apost. Sedis habuerit, et si gratis ac sine aliqua pravitate voluerit sacramenta eadem ministrare; alioquin, a quovis malueritis catholico ea suscipietis episcopo. Nulli ergo omnino hominum liceat praefatas Ecclesias perturbare, aut earum possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur sanctimonialibus, in praelibatis Ecclesiis Deo servantium, profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Obcunte vero te, tunc eorundem locorum abbatissa, vel earum qualibet, quae tibi successerit, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice, vel cui ipse commiserit, consecrandam. Sepulturam quoque eorundem locorum liberam esse censemus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se in praefatis locis sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Porro novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus coltus, sive de nutrimentis vestrorum animalium decimas ab aliquibus exigi omnino prohibemus, communi vita viventi-

Eadem libera ab episcopi loci iudiciaria potestate declarat.

Immunitatis decretum.

Abbatissam a solis monialibus eligendam statuit;

Sepulturam liberam esse ibi declarat.

Exemptio a decimis;

Ecclesias haece sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Statuto annuo censu eidem persolvendo ab abbatissis;

Hona omnia eis confirmat;

bus, sicut beatus Gregorius ait: Iam de faciendis portionibus, vel exhibenda hospitalitate nihil nobis loquendum est, cum omne, quod superest, in causis piis ac religiosis erogandum est. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eisdem locis sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Cum solitis
clausulis pro-
hibitis.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptioes.

Ego Ubaldu Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis episc. ss.

Ego Ubaldu presbyter cardinalis Sanctae Crucis in Hierusalem ss.

Ego Albertus presbyter cardinalis tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. S. Laurentii in Damaso subscripsi.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin ss.

Ego Artidico diaconus cardinalis Sancti Theolori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Aquiro ss.

Datum Beneventi per manum Gerardi sanctae Romanae Ecclesiae notarii, II kal. augusti, indict. II, incarn. dom. anno

MCLXIX, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno X.

Dat. die 31 iulii anno Domini 1169, pontif. anno X.

XXXV.

Privilegium confirmationis bonorum monasterii Ss. Ioannis et Andreae de Bonavalle Pictavien. diocesis; cuius monialibus conceditur ius praesentandi presbyteros pro parochiis, eidem monasterio subiectis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bonae omnia ad illud spectantia eidem confirmat; — In quibus sequentia enumerat; — Cum iure decimarum. — Monialibus praesentandi episcopo capellanos pro parochiis monasterio subiectis concedit. — In generali terrae interdicto divina officia celebrare private indulget. — Sepulturam quoque ibi eligere cuique elargitur. — Abbatissam a monialibus eligendam declarat. — Decretum immunitatis a qualibet externa molestia, vi, etc. — Cum solitis poenalibus conclusionibus.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Aladae abbatissae monasterii Sanctorum Ioannis atque Andreae de Thoartio, vobisque sororibus, tam praesentibus quam futuris rectam vitam professis, in perpetuum.

In primis locorum venerabilium cura nos admonet, de eorum quiete atque utilitate sollicite cogitare; nec dubium, quod si ancillarum profectibus benigne concurrimus, nostris opportunitatibus elementem Deum reperiemus. Eapropter, dilectae in Christo filiae, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium Sanctorum Ioannis et Andreae, in quo divinus est obsequio mancipatae, sub beati Petri apo-

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., tom. II, inter instrum. Eccles. Pictavien., num. LI.

stolorum principis, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegii communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dominum, et B. Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefata ecclesia Sanctorum Iohannis et Andreae sita est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Dionysii de Thoartio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Medardi cum decimis et pertinentiis, et in eadem Eccles. census quinque solidorum Andegavensis monetae, quos in Coena Domini annuatim recipitis, ecclesiam Sancti Lazari, et domum helemosynariae, quae sita est extra muros praenominati castr. ecclesiam Sanctae Mariae de Castro Novo Regis, ecclesiam Sancti Petri de Misse, et domum iuxta ecclesiam cum omnibus pertinentiis suis, duos solidos annuos de domo Aimerici praestoris pro oblatione, ecclesiam Sancti Hilarii de Failla, et domum iuxta ecclesiam cum tota villa de Failla, et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Beati Benedicti cum molendino et appenditiis ex dono bonae memoriae prioris Simonis, Mangor usuarium ad ignem pro domo vestra in nemore de Calca Rubea, tres solidos annuos in domo Bertheopose, in Pentecoste tres solidos annuos de terra vestra de Berte Porre, in Coena Domini census, quos habetis in praefato castro Thoartii intus et extra, decimas terrarum et vinearum, atque annuatim praefati castr. tam intus quam

extra, rationabiliter vobis concessas, decimas annonae et vini, quas dividitis cum canonicis Sancti Hilarii Pictaviensis, decimas vini et annonae quas habetis cum Willelmo de Foresta, decimas, quas habetis cum ecclesia Sancti Hilarii de Vigne, quartam partem decimarum de vestra terra Doube cum appenditiis suis, villam de Tourtenarii cum appenditiis suis, domum Assai cum appenditiis suis, villam Ruan cum appenditiis suis, villam Cintreio et domum cum omnibus appenditiis suis, molendinum de Duppe, molendinum in ponte Sancti Iacobi, nonam partem molendini de Uronvarii, medietatem molendini de Colius, molendinum de Cintreio, ecclesiam Sancti Clementis iuxta Niortum, et domum cum omnibus appenditiis suis: in episcopatu Cantoniensi ecclesiam Sanctae Mariae in Bosco cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Mariae de Craspe cum omnibus pertinentiis suis, census sex denariorum de claustr. Sancti Leonis de Thoartio. In parochialibus vero ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis capellanos eligere, et episcopo repraesentare, quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ita quod illi de spiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Praeterea cum generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis clausis ianuis, non pulsatis tintinabulis, exclusis interdictis et excommunicatis, suppressa voce divina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obstet: salva iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obveniente vero te, monasterii eodem loco abbatissa, vel tuarum qualibet succedentium, nulla ibi qualibet subreptionis astuta seu violentia praeponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum

Contraque am-
nia ad illud spen-
tatis eidem
continuat;

In quibus se-
quentia enume-
rat;

Cum iure de-
cimarum.

Monialibus
praesentandi ep-
iscopos capellan-
os pro parochi-
is monasterio
sanctis
concedat.

In generali
terrae interdic-
to divina officia
celebrare ohen-
tate indulget;

Sepulturam
quoque ibi eli-
gere cuique ec-
cl. gatur;

Abbatissam a
monialibus ob-
sequium decli-
nat.

Decretum immunitatis aquilinet externa molestia, vi etc.

Denm, et B. Benedicti regulam providerint eligendam. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra et illibata serventur, earum, pro quarum gubernatione ac substatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi perpetua, et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Romae anno incarnationis dominicae MCLXIX, pontif. vero domini nostri Alexandri III Papae, x.

Dat. anno 1169, pontif. anno x.

XXXVI.

Destinatio legatorum in Angliam ad cognoscendum de causis inter regem et Thomam archiepiscopum Cantuariensem (1).

SUMMARIUM

Regis Angliae nuntios et literas recepisse narrat. — Nuncios a rege petitos cum potestate cognoscendi et iudicandi cau-

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae, vol. 1, pag. 146

sam inter dictum regem et archiepiscopum Cantuariensem misit; — Eidem archiepiscopo prohibet, ut pendente lite regnum nec regem inquietet. — Irritam declarat quaecumque archiepiscopi in regem aut regnum sententiam. — Familiars regis ab archiepiscopo excommunicatos, absolvendi potestatem tribuit.

Alexander episcopus servus servorum Dei, illustri Anglorum regi Henrico, salutem et apostolicam benedictionem.

Magnificentiae tuae nuntios, scilicet dilectos filios nostros Ioannes Cumin, et Radulphum de Vamewrd, nobis et Ecclesiae Dei devotos, et regiae sublimitati, sicut credimus, per omnia fidelissimos, et literas, quas excellentia tua nobis per eosdem transmisit, tanto benigniori mente suscepimus, et tanto eos maiori gratia praevenimus et honore, quanto plenius scivimus, ipsos a magnifico principe et rege christiaunissimo fuisse transmissos; cui itaque omnem, quam cum Deo possumus, gloriam cupimus et honorem, et ad cuius incrementum modis omnibus, quibus honeste poterimus, nos et fratres nostri, ac tota Ecclesia, quanto devotissimae sinceritatis tuae affectum in maiori simus necessitate experti, tanto ardentius intendimus aspirare. Non enim devotionis tuae insignia, nobis tempore tam opportuno exhibita, a nostra imposterum memoria nulla poterit ratione divelli, vel in conspectu Ecclesiae aliqua desuetudine innumbrari. Petitiones quoque tuas, quas nobis per iam dictos nuncios tuos misisti, in quibus omni, quam cum Deo et honestate nostra potuimus, sicut iidem magnificentiae tuae nuncii viva voce plenius enarrabant, curavimus executioni mandare. Personas siquidem de latere nostro, iuxta quod rogasti, licet gravissimum ac difficillimum hoc tempore maxime videatur aliquos a nobis emittere, cum fratrum nostrorum et eorum praec-

Regis Angliae nuntios, et literas recepisse narrat;

Nuncios a rege petitos cum potestate cognoscendi et iudicandi causam inter dictum regem et archiepiscopum Cantuariensem misit;

sertim, quos tu desideras, praesentia et consilio opus habeamus; illius tamen recolendae ac magnificae devotionis tuae, ut diximus, non immemores existentes, ad sublimitatis tuae praesentiam duximus destinandas cum plenitudine potestatis, ecclesiasticas causas, quae inter te et venerabilem fratrem nostrum archiepiscopum Cantuariensem hinc inde vertuntur, et illam, quae inter eundem archiepiscopum et episcopos regni tui super appellatione ad nos facta movetur, nec non alias causas terrae, quas noverint expedire, cognoscendi, iudicandique, et, prout sibi dominus administraverit, canonice terminandi. Eidem quoque archiepiscopo,

ne te aut tuos, seu regnum, gubernationi tuae commissum, donec causae illae debitum sortiantur effectum, in aliquo gravare, vel turbare, aut inquietare attentet, omnimodis inhibemus. Verum, si praefatus archiepiscopus in te aut regnum tuum, vel personas regni interim aliquam sententiam tulerit, nos eam irritam esse, et non te tenere censemus. Ad indictionem autem huius rei, et argumentum nostrae voluntatis, literas praesentes, si articulis ingruerit necessitatis, ostendas. Alioquin, Serenitatem tuam rogamus et attentius commoneamus, ut literas ipsas, aut earum tenorem a nullo sciri permittas, sed eas habeas omnino secretas. Illos autem familiares et consiliarios tuos, quos iam dictus archiepiscopus sententiae excommunicationis subiecit, personae de latere nostro transmissae, Domino auctore, absolvunt. Si autem aliquis illorum interim metu mortis laboraverit, praestito secundum Ecclesiae consuetudinem iuramento, quod nostro, si convalescit, debeat parere mandato, ipsum ab aliquo episcopo, vel religioso et discreto viro absolvi concedimus.

Anno 1169, pontif. anno x.

XXXVII.

Ad omnes principes et christifideles de subsidio ferendo in recuperationem Terrae Sanctae (1).

SUMMARIUM

Status miserabilis Hierosolymitanarum partium; — Balduini regis Hierosolymitani cruciatus. — Terra praedicta a paganis devastata. — Hortatur reges, principes et omnes alios ad subsidium Terrae Sanctae; — Loci nimirum, ubi Bedemptor noster nasci et mori dignatus est. — Eos modis omnibus ad facinus incitat. — Indulgentias a praedecessoribus pro eademve olim concessas confirmat. — Filios, uxores et possessiones illorum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Indulgentiam omnium culpamm pro Terrae Sanctae defensoribus; — Etsi in itinere suscepto moriantur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis nobilibus viris, ducibus et principibus, comitibus, baronibus, et universis Dei fidelibus ad quos literae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Cor nostrum, et omnium fratrum nostrorum sinistri ramores, qui de Hierosolymitanis partibus ad nos communi transigentium relatione pervenerunt, nimio dolore conturbant; cum vix unquam aliquis, qui christiano nomine censeatur, sine lacrimis et suspiriis audire valeat, quae de statu illius terrae miserabili recitantur. Est siquidem infidelium, quod dolentes dicimus, incursione contristata; et usque adeo fortium virorum potentia, et prohorum virorum consilio viduata, quod nisi a christianis regibus et principibus orbis eelerem et potentem succensum habuerit, desolationem eius, quod absit, in ignominiam Dei, et in contemptum fidei christianae de proximo formidamus. Non est enim rex, qui terram illam regere possit, cum ille videlicet Balduinus, qui regni gubernacula possidet, ita sit graviter, sicut nosse vos credimus, iusto Dei iudicio flagellatus, ut

Status miserabilis Hierosolymitanarum partium;

Balduini regis Hierosolymitani cruciatus.

(1) Ex Concil. tom. xiii col. 115.

Eidem archiepiscopo prohibet, ut pendente lite regnum, nec re rem iniquet:

Irritam declarat quamquamque archiepiscopi in regem aut regnum sententiam.

Familiares regis ab archiepiscopo excommunicatus, absolventi potestatem tribuit.

Terra praedi-
dicta a pagani-
s devotata.

vir ad tolerandos sufficiat continuos sui corporis cruciatus. Quam gravem siquidem iacturam, et quam miserabilem casum in personis et rebus illa Terra, pro qua patres genitores nostri sanguinem proprium effuderunt in conflictu, quem olim cum gentibus habuit, peccatis exitibus sit perpessa, nec nos sine multa cordis commotione recolimus, nec aliqui, zelantes legem Domini, possunt tantam stragem fidelium patienti animo tolerare: praesertim cum illa gens pessima paganorum incommodis et periculis, quae genti christianorum intulerant, tantam audaciam sumpsisse dicantur, ut se iacent imprudenter (1), terram illam, quod avertat Dominus, invasuros. Moveat itaque vos zelus Domini, nec religio christiana super tanta, quae illi Terrae imminet, contritione dormitet; sed universa loca illa, quae Salvator et Redemptor noster corporali praesentia dedicavit, viriliter tueamini; et contemnite gentes, quae abiiciunt Dominum, et christianum nomen de terris abolere nituntur. Non est utique christianus, qui praescriptae Terrae calamitatibus non movetur, nec accingitur ad ipsam ab infidelium incursum defendendam, quam occupare laborant, et suis, quod absit, spureiis profanare. Hi autem, qui ex vobis fortes sunt, et bellis exercendis idonei, non minus sento fidei, et lorica iustitiae, quam materialibus armis induti, tam pium quam necessarium opus, ac laborem huius peregrinationis assumant; et loca illa, in quibus Redemptor humani generis pro nobis nasci voluit, et mortem subiit temporalem, potenti virtute defendant, ne temporibus nostris sustineat in illis partibus christianitas detrimentum. Cum enim Christus pro salute nostra opprobria multa, et demum crucis patibulum sustinuerit, ut nos offerret Deo, mortificatos quidem carne, iustificatos (2) autem spiritu, expedit admodum saluti fidelium, ut pro ipso corpora nostra

Mortantur reges,
principes et
omnes alios ad
subsidiium Ter-
rae Sanctae;

Loca nimirum,
ubi Redemptor
noster nasci et
mori dignatus
est.

periculis et laboribus exponamus, ne periculum sanguinis, quem pro nobis effudit, videamur oblitum. Animadvertite igitur, dilecti in Christo filii, et videte, quam probrosum, et quam merore dignum existeret christianis, si adversus habitatores terrae illius inimici Crucis Christi denuo praevalerent: sicut eos praevaluit nos non modicum formidamus, nisi de diversis partibus christianorum auxilium habitatoribus ipsis cum festinatione succurratur. Ne igitur christianitas gentilitati succumbat, totis nisibus praevideate; quia melius est superventuro malo ante tempus occurrere, quam remedium post causam quaerere vulneratam; illis autem, qui pro Christo huius viae laborem assumpserint, illam indulgentiam peccatorum, quam patres et praedecessores nostri, Urbanus et Eugenius, Romani Pontifices, statuerunt, apostolica auctoritate concedimus et confirmamus. Uxores quoque, et filios eorum, et bona, et possessiones suas, sub beati Petri et nostra, necnon archiepiscoporum, et aliorum praelatorum Ecclesiae, decernimus protectione manere; prohibentes attentius, ne adversus eos de ius, quae pacifice possident, aliqua post susceptam Crucem quaestio moveatur, donec redeant, vel de ipsorum obitu certissime cognoscatur. Liceat autem eis, terras seu possessiones alias, postquam propinqui aut domini sui, ad quorum feudum pertinent, pecuniam ipsis mutuae aut noluerint, aut non poterint, Ecclesiis vel ecclesiasticis viris, aut aliis fidelibus libere et sine ulla reclamazione pro expensis huius itineris titulo pignoris obligare. Praeterea quicumque de viris bellicosus, et ad illius Terrae defensionem idoneus, illa sancta loca fervore devotionis adierint, et ibi duobus annis contra Saracenos pro christiani nominis defensione pugnaverint de Iesu Christi pietate, et de beatorum Petri et Pauli apostolorum auctoritate confisi, eis omnium suorum, de quibus corde contrito et humiliato confessionem susceperint, absolutionem

Eos nudi omnibus ad feri-
nus incitat.

Indulgentias a
praedecessori-
bus pro eadem-
ve olim con-
cessas confir-
mat.

Filios, uxores
et possessiones
illorum sub Sa-
edis Apostoli-
cae protectione sus-
cipi.

Indulgentiam
omnium culpa-
rum pro Terra
Sanctae delega-
toribus;

(1) Impudenter (ex Cocq. Add. et Corr.)

(2) Forsitan vivificatos.

facinus delictorum; nisi forte aliena bona rapuerint, vel usuras extorserint, aut commiserint furta, quae omnia debent in integrum emendari. Si vero non est in facultatibus delinquentium, unde valeant emendari, nihilominus consequentur veniam, prout diximus, de commissis. Hi autem, qui illie per annum, sicut diximus, moram habuerint, de medietate sibi iniunctae poenitentiae indulgentiam et remissionem suorum obtineant peccatorum: omnibus autem sepulchrum Domini pro instanti necessitate visitare volentibus, sive in itinere moriantur, sive ad istum locum perveniant, laborem itineris ad poenitentiam, et obedientiam, et remissionem omnium peccatorum iniungimus, ut de vitae praesentis ergastulo ad illam beatitudinem, Domino largiente, perveniant, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam repromisit Dominus diligentibus (1).

Datum Tusculani xvii kalendas februarii.

Dat. die 16 januarii anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XXXVIII.

*Sequitur in idem argumentum ad omnes
Ecclesiarum praelatos (2).*

SUMMARIUM

Literas per milites Templi ad universos christifideles mittit, ut Terrae Sanctae calamitatibus succurrant. — Ad exemplum praedecessorum Pontificum indulgentiam peccatorum tribuit iis qui pro Christo laborem Hierosolym. assumpserint. — Hortatur ut inducant homines ad decertandum contra infideles, idque quam citissime; — Proposita a Deo mercede.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis et epi-

(1) 1 Cor. ii, 9. (R. T.) (2) Ex tom. XIII Concil., col. 145.

Bull. Rom. Vol. II.

91

scopis, et dilectis filiis abbatibus, et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos literae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum orientalis terra per impressiones infidelium, et incursum fortium virorum consilio destituta, multo timore percutitur; et ad implorandam subventionem fidelium dilectos filios nostros, milites Templi, latrones praesentium, viros utique religiosos, et Deum timentes, archiepiscopi, episcopi, et alii principes terrae, ad partes vestras mittere decreverunt. Nos autem, quos illius terrae calamitas gravi dolore conturbat, exemplo patrum et praedecessorum nostrorum de ipsius conservatione solliciti, christianos reges et principes orbis ad defensionem locorum illorum, in quibus steterunt pedes Domini, salubribus monitis exhortamur, et sicut patres et praedecessores nostri, Urbanus et Eugenius, Pontifices Romani, statuerunt, ita et nos remissionem et indulgentiam peccatorum statuimus universis, qui pro Christo laborem Hierosolymitanum assumpserint, et contra Saracenos fidei curaverint devotione certare. Monemus itaque universitatem vestram attentius, et mandamus, quatenus fratres, qui ad hoc missi sunt, benigno recipiatis affectu, et per eos orientalis terrae statu et necessitate comperta, principes, comites, et alios fideles Christi parochianos vestros crebris et sollicitis exhortationibus laboretis inducere ut terram illam, pro cuius liberatione patres et genitores eorum sanguinem propeum effuderunt, adeant festinanter, et contra inimicos Crucis Christi potentia et virtute decertent. Literas autem, quas propter hoc generaliter mittimus, universis faciatis Ecclesii publicae legi, et exponatis eorum tenorem; et remissionem peccatorum, quam facinus illis, qui tantum et necessarium opus assumpserint, nunciatis; et ita omnes ad exequendum, quod suggerimus, moneatis, quod per sollicitudinem et exhortationem vestram terra illa festinanter fidelium sentiat au-

Literas per milites Templi ad universos christifideles mittit, ut Terrae Sanctae calamitatibus succurrant.

Ad exemplum praedecessorum Pontificum indulgentiam peccatorum tribuit iis qui pro Christo laborem Hierosolym. assumpserint.

Hortatur ut inducant homines ad decertandum contra infideles, idque quam citissime;

Proposita a
Deo mercede.

xilium et iuvamen; et vos propter hoc ab omnipotenti Deo mercedem possitis consequi sempiternam.

Datum Tusculani vi (1) ianuarii.

Dat. die 27 decembris (2).

XXXIX.

Monasterio Admontensi bona omnia confirmans, nonnulla privilegia ad monachorum quietem, indemnitatem et decorem largitur (5).

SUMMARIVM

Exordium. — Monasterium praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bona omnia ad illud pertinentia firma et illibata eidem servari mandat; — Gebehardus Salisburgensis archiep. eius fundator, caeterique successores archiep. bonis illud dotarunt, quae ei confirmantur. — Cum iure decimarum aliisque iuribus; — Saecularium quoque personarum donationes; — Archiepiscoporum et episcoporum; — Eadem alienari, vel in feudum dari prohibet. — Sepulturam inibi, vel ingressum ad monasticum institutum liberum cuique concedit — Indebitas decimas ab eodem exigi inlibet. — Abbatem a solis monachis eligendum decernit. — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi etc. — Cum solitis conclusionibus poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Lintholdo abbati monasterii Sancti Blasii, quod Admontis dicitur, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, pro Ecclesiarum statu sat-

Exordium.

(1) Adde kalendas (2) In edit. Cocq. habetur: *Dat. die annoque eodem*; in quo typographi error irrepit. Si enim antecedentes literae datae sunt xvii kal. feb., hae autem vi kal. ianuar., nec dies, nec annus congruunt, ut attendenti patet. (n. r.) (5) Ex Cod. Diplom. Admont., edidit Pezias, The-saur. Anecdol., tom. III, par. III, num. IV.

agere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Dignum namque et honestati conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen, Domino disponente, assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitii tueamur, et B. Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, praedecessorum nostrorum bonae memoriae Paschalis, Innocentii, Leon, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communiemus; statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ex dono bonae memoriae Gebehardi Salisburgensis archiepiscopi fundatoris eiusdem coenobii, in valle Admontensi fundum ecclesiae Sancti Blasii, et quaecumque Henma comitissa ibi habuit, patellam salis in Vicinia monasterii apud Halle, et maximam partem adiacentis nemoris: ex dono Tiemonis archiepiscopi successoris eius, curtem ex altera parte alvei, qui dicitur Admont, et ecclesiam Sancti Amandi episcopi, et reliquum nemoris, parochiam et praeconium ultra flumen Anesis cum ecclesia Sancti Amandi, patellam apud Halle cum angia, quae adiacet praedicto fumini: ex dono Cunradi senioris archiepiscopi Salisburgensis, patellas et salinas apud Halle, et forestum omne ad Wenge pertinens cum novalibus et decimis: curtes Rudindorf, Arnieck, Bute, Chrumpowe, et

Monasterium praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Bona omnia ad illud pertinentia firma et illibata eidem servari mandat

Gebehardus Salisburgensis archiep. eius fundator, caeterique successores archiep. bonis illud dotarunt, quae ei confirmantur;

quae dederunt praedicti episcopi in variis
 usibus alpium et montium, ubi sal coquitur,
 et ferrum foditur, cum agris, pratis,
 silvis, aquis, aquarumque decursibus a
 rivulo Zedelze usque Frodnize, et a Lu-
 zache usque Staiphe: ex dono Eberhardi
 archiepiscopi Salzburgensis, ecclesiam
 Sancti Galli in Silva-Nova cum decimis
 et novalibus, et omni iure suo, et salinis
 ibidem: ex dono Cunradi primi, eccle-
 siam Sanctae Mariae Magdalenae, et do-
 mum hospitalem Friesach cum decimis,
 praediis, et omnibus iustitiis suis: ex dono
 quorundam nobilium, Rainerii videlicet,
 et Petrisae, et aliorum consanguineorum
 Lintholdi abbatis Admoutensis, allodia
 Tovernich, et Chirchaim cum omnibus
 pertinentiis suis, medietatem ecclesiae
 Sancti Iacobi cum praedio Cholmenzi:
 ex dono Gebehardi archiepiscopi, deci-
 mas apud Tivene, Flatfah, Ehrapfeld,
 Miellendorf cum omnibus pertinentiis eo-
 rum: ex dono Chunradi secundi archi-
 episcopi, curtem decimalem ad Weitsee
 cum praedio Rapotendorf, Guttenprunnen,
 et aliis possessionibus Mathildis matro-
 nae, ecclesiam S. Michaelis cum praedio
 Zezen, ecclesiam Sancti Iohannis cum
 praedio Zozen cum decimis et omni iure
 suo: ex dono marchionis Olaker, alpem
 Scoberen ad idem praedium pertinentem,
 et quidquid apud Grazlup et Pals habetis:
 ex dono Gebhardi archiepiscopi, decimas
 Chatse-Welze, Lungowe cum appendiciis
 suis: ex dono eiusdem archiepiscopi,
 ecclesiam de Tinfenbach, et Aichdorf,
 Preintenfurt cum omnibus pertinentiis
 eorum: apud Wenge ecclesiam Sanctae
 Agathae cum omnibus pertinentiis suis:
 ecclesiam Sancti Andreae, et curtem Trie-
 ben cum omnibus pertinentiis suis: eccle-
 siam Dietmarsdorf, et curtem cum
 adiacentibus praediis, videlicet Griez duas,
 Perndorf, Strechowe, Puchel cum omni-
 bus pertinentiis suis: ex dono Alberti
 archiep. Salisburg. parochiam Partem cum
 omni iure suo: ex dono Chunradi primi
 archiepiscopi ecclesiam Sanctae Mariae

cum praedio quod vocatur Ieringen infe-
 rius: ex dono Gebehardi archiepiscopi
 Ieringen superius cum omnibus appen-
 diciis eorum: praedium Nazowe cum mul-
 tis aliis adiacentibus praediis: ex dono
 Chunradi et Eberardi archiepiscoporum,
 ecclesiam S. Nicolai et praedium Gotfridi
 Molkernowe cum novalibus et decimis,
 ecclesiam Sancti Martini cum praedio
 Strazgand, quod fuit Guntheri marchionis,
 et Chunradi comitis de Pilstain cum
 omnibus pertinentiis suis: praedium Rad-
 lack, quod fuit comitis Bernhardi, quid-
 quid habetis Lusniz, Chamere, Mutarn,
 ex dono nobilium Treboche, Tunewiz,
 quinque curtes ad pontem S. Stephani:
 in eadem parochia ex dono Eberhardi
 archiepiscopi decimas; quidquid apud
 Sanctum Benedictum et Pontowe, Lobe-
 nich et Chruwat praediorum et decima-
 rum habetis: ex dono Chunradi primi,
 decimas ad Muzz: ex dono nobilium
 praedia Munterderf: ex dono Eberhardi
 archiepiscopi, duos mansos in villa Tes-
 chanschirelen cum decimatione tota in-
 ter Pincha et Lavenze: ex dono nobilium
 quaecumque apud Wurvelach, Patfah,
 Gomvorn, Phaphenstain, et Aicowe pos-
 sidetis: ex dono Gebehardi archiepiscopi,
 Ruste, Arnsdorf, Welmnich cum appen-
 diciis eorum: apud Wachowe quidquid
 comes de Walfathusen, apud Brunnen
 quidquid Fridericus advocatus vobis deder-
 erunt: quaecumque dono nobilium apud
 Chremse, Ense et Usburg possidetis, apud
 Tresviz et Linzen praedia cum decima-
 tionibus suis: ecclesiam S. Iohannis, et
 praedium Hagemberg, et Winzenbach,
 et Gundachringen: ex dono archiepisco-
 porum apud Sundermeringen, Prukkarn,
 Aiche, Eberhactingen quaecumque habe-
 tis: allodium magnum apud Hovcheim,
 quod a nobilibus de Abensberg emistis:
 ex dono nobilium praedium apud Hus
 superius et inferius cum ecclesia Sancti
 Paterniani cum omnibus pertinentiis suis:
 in Enswalde, Schratengastei, et Tricen-
 wald ecclesiam Sancti Martini cum no-

Cum intro de-
 cimaram aliis-
 que iuribus;

Saecularium
 quoque perso-
 narum douatio-
 nes;

Archiepisco-
 porum et epi-
 scoporum;

validas, decimas usque Horgenbrucken: ex dono Gebhardi archiepiscopi, praedium Mitrehoven, Wenge, Elinowe: ex dono Chunradi primi archiepiscopi, praedium apud Churchil, curtem apud Sazburch, Hirschalu cum appendiciis eorum: in villa Beirhalle quaecumque a comite Pertholdo et Otone Palatino dono vel concambio acquisitis: ex dono nobilium quidquid apud Pergen, in Brichain, Hasselbach habetis, ecclesiam Sancti Martini cum praedio magno Elsindorf, quod fuit Uldarici, et alteram ecclesiam cum praedio Bernhardi, et omnia, quae ibidem enistis. Nec episcopo, nec abbati ipsi, nec personae alicui facultas sit, bona eiusdem coenobii in feudum sive in beneficium sine consensu meliorum et discretorum fratrum aliquibus dare, nec modis aliis alienare. Sane sepulturam ipsius loci liberam esse censemus, ut, qui se illie sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati sint vel interdicti, extremae voluntati eorum nullus obsistat: salva iustitia matris Ecclesiae. Laicos sive clericos liberos et absolutos ad conversionem suscipere nullius episcopi vel praepositi vos inhibeat contradictio. Prohibemus quoque, ut nulli fratrum post factam professionem absque abbatis totiusque congregationis permissione liceat, ex eodem claustris discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Sane novallium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbas, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponeatur, nisi quem fratres omnium consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum timorem Dei, et beati Benedicti regulam praeviderint eligendam. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel

ablatas retinere, minuere, sen quibuslibet vexationibus fatigare: sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Salzburgensis archiepiscopi canonica reverentia, cui tamen omnino non liceat, ei vexationem aliquam vel consuetudinem, quae regularium quieti noceat irrogare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertio eomonuita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructus bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Cum solitis conclusionibus poenalibus.

Faciem alienos, vel in feudum dari prohibet;

Separatum inter, vel incrementum ad monasterium liberam cuique concedit;

inhibetis decimas ab eorum exigi inhibet;

Abbatem a sceleris monachis eligendam decernit;

Decretum imminuit, ut a quocumque molestia, et c.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episc. ss. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscrip-

Ego Chonradus Moguntinensis sedis archiepiscopus, et Sabinensis cardin. ss.

Ego Otto Tusulanus episc. ss.

Ego Iacintus diaconus card. Sanctae Mariae subse.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani subse.

Ego Manfredus diacon. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diacon. card. tit. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Io. presb. card. Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presb. card. ss.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presb. card. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv idus februarii, indictione iv, incarnationis dom. anno mclxx, pontificatus vero dom. Alexandri Papae III anno xi.

Dat. die 10 februarii anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XL.

Privilegium (1) confirmationis bonorum omnium, ad canonicos Tarvisinae Ecclesiae pertinentium (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit; — In qua institutam a canonicis communem vitam servari mandat. — Bona omnia ad eos pertinentia confirmat. — In quibus haec propriis vocabulis enunciat; — In primis decimas et oblationes; — Deinde ecclesias cum suis pertinentiis; — Aliisque bonis quae hic describuntur. — Confirmat decimas iuris Ecclesiae Tarvisinae, quas episcopus dictae Eccl. concessit. — Decretum immunitatis a quacumque molestia; — Appositis ad hoc solitis poenalibus conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Drudo praeposito Ecclesiae S. Petri Tarvisii, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonicis substituendis.

Effectum iusta postulantibus indulgere, et vigor aequitatis, et ordo exigit rationis;

(1) Simile privilegium, ab Eugenio III PP. huic concessum Ecclesiae, posuimus suo loco. (2) Ex autographo in archiv. episcop. edit. d. Nicolaus Coletus in Venet. edit., Ital. Sac., Ughell., ubi de hac Ecclesia, col. 523.

praesertim quando poscentium voluntatem et pietas aliuat, et veritas non relinquit. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuentes, ad exemplar Papae ac praedecessoris nostri sa. recordationis Eugenii PP. praefatam Ecclesiam S. Petri, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitas. Communem vero vitam, quam in eadem Ecclesia observare promisistis, Sedis Apostolicae auctoritate confirmamus; et ne cuiquam vestrum post factam promissionem, nisi obtentu religionis, retro abire liceat, prohibemus; et si quis hoc attentare praesumpserit, is Ecclesiae beneficio privetur; nec aliquis, nisi qui hanc communem vitam se observaturum promiserit, in eadem Ecclesia de caetero canonicus instituat. Praeterea quasunque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: decimas, oblationes, primitias, sepulturas, subiectiones capellanorum et clericorum in eadem civitate commorantium, sicut eos quiete ac canonice hactenus possedistis: ecclesiam S. Nicolai, quae est sita in claustrum vestro, cum pertinentiis suis: eccl. S. Io. Baptistae, eccl. S. Ioann. de Ripa cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Andreae cum pertinentiis suis, eccl. S. Bartholomaei cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Sophiae, quae est extra civitatem, cum pertinentiis suis: terras, quas habetis in civitate Tarvisii aedificatas et inaedificatas: clausuram, quam habetis, iuxta foveas eiusdem civitatis, terras quas habetis in Sillano, in Bematina, mansos ac terras quas habetis Sproisiano, Molmio, Viscario, Banibora,

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit;

In qua institutam a canonicis communem vitam servari mandatur.

Bona omnia ad eos pertinentia confirmat;

In quibus haec propriis vocabulis enunciat; in primis decimas, oblationes;

Deinde ecclesias cum suis pertinentiis;

Aliisque bonis quae hic describuntur.

Exordium.

mansos (1) quos habetis in Castaniola, mansos quos habetis in . . . Postumia in . . . ecclesiam Sanctae Bonae cum pertinentiis suis, terram quam habetis iuxta S. Pelagium de Spineta, mansos quos habetis in Lonzano, Braida, Maserada, Luvadina: ecclesiam S. Pelagii de Aurinis cum pertinentiis suis, mansos quos habetis in eodem loco, et terras vicinas quas habetis in S. Zenon, mansos, quos habetis in Paderno, et villa Orba, et ad plebem Montelli, mansos quos habetis in Storga et in villa Pendula in Salinberti, et locum ad molendinum faciendum, mansos quos habetis in Carbonaria, villam Melmae cum ecclesia S. Michaelis eiusdem villae, et tredecim rotas molendini cum pertinentiis suis, ibidem mansos quos habetis in Campostorto, in Lanzago, Gunfo, Nerbono, mansos quos habetis in Luvignano, in Ripa-Rupta, in Severa, et terras quas habetis in Fuligno, mansos quos habetis in Mulsone, villam Prati Golzoli, ecclesiam S. Mariae eiusdem villae cum decimis et caeteris pertinentiis suis, mansum unum in Cartenatica, terras quas habetis in Mestre aedificatas et inaedificatas, mansos quos habetis in Zello et nemus ibidem, terram cum vinea quam habetis in Zollarino, mansum unum in Brendis, unum in Camellatis, mansos quos habetis in Burbiliaco, et terras quas habetis in Pedenzago, mansos quos habetis in Scaltenico, et terras quas habetis in Carpene, ecclesiam S. Angeli cum pertinentiis suis, seu mansum unum in Medolatiis: ecclesiam S. Gervasii cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Vitalis cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis ibidem, mansos quos habetis in Zero, mansos quos habetis in Canizano et in Reveno, mansos

(1) *Mansus, mansa* vel *mansum* (trino enim genere haec vox effertur) est villa aut locus familiaris, Caesario Prumiensi; *fundus cum certo agrimodo*, Sirmondo; *villula coloni unius abitationi propria*, Alvarotto; *quantitas terrae, quae sufficit duobus bobus in anno ad arandum*, Alvarotto aliisque italici scriptoribus. (n. r.)

quos habetis in Quinto et in Cemosia, ecclesiam S. Christinae cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis ibidem et in Diveron, ecclesiam S. Andreae de Cavasacra cum pertinentiis suis, mansum unum in Puteo Bono, mansos quos habetis in Silvatronda, mansos Silvae Rosae, ecclesiam S. Andreae, quae in eadem villa sita est, cum pertinentiis suis, et mansos quos habetis in Lobiola, mansos quos habetis in Bassano, in Mariano Romuno, et in Bursio, et in Cornile, et in S. Maria, et in Leudolis, et in Fonte, et in S. Zenone: mansos quos habetis in Asylo, in Braeda, et in Malragello, et in Nogaredo: mansos quos habetis in monte Belluna et finibus eius, terras quas habetis in Trivignano, in Casellis, et in Postunia, mansos quos habetis in Dubladino et in Segusino, et mansum unum in Vichipano, mansos quos habetis in Petrarubea, in Fenario, et in Lovo, mansos quos habetis in Auno, et in aliis locis per episcopatum Feltren., et terras quas habetis in episcopatu Bellunen. ex dono bo. mem. Gregorii Tarvisini episcopi, omnem decimam totius terrae de Siliano, in quocumque tempore fuerit laborata; praeterea omnes decimas, quae in territorio urbis Tarvisii iuri eiusdem Ecclesiae dicatae esse noscuntur, quemadmodum praebitis episcopus iam dicatae Ecclesiae vestrae concessit, et scripto authentico roboravit, nos eas vobis, et per vos eidem Ecclesiae auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva nimirum Sedis Apostolicae auctoritate, et episcopi vestri canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere

Confirmat decimas iuris Ecclesiae Tarvisinae quas episcopus dictae Eccl. concessit.

Decretum immunitatis a quacumque molestia;

Appositis ad hoc solitis pene-nalibus conclusionibus.

venire tentaverit, secundo tertiove com-
monita, nisi reatum suum digna satis-
factione correxerit, potestatis honoris-
que sui dignitate careat, reamque se
divino iudicio existere de perpetrata in-
iquitate cognoscat, et a sacratissimo Cor-
pore ac Sanguine Dei ac Domini Red-
emptoris nostri Iesu Christi aliena fiat,
atque in extremo examine districtae ul-
tionis subiaceat; cunctis autem eidem loco
sua iura servantibus sit pax Domini nostri
Iesu Christi, quatenus et hic fructum
bonae actionis percipiant, et apud distri-
ctum Iudicem praemia aeternae pacis in-
veniant.

Alexandri PP. EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus.

et S. Il. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones. Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episcopus subsc.

Ego Conradus..... Sabin. Eccl. ss.

Ego Otto episc. Tusculanus ss.

Ego Io. presb. card. Ss. Io. et Pauli
..... subsc.

Ego Ildebrandus basilicae Duodecim
Apost. presb. card. ss.

Ego Alexander presb. card. Sancti Lau-
rentii in Lucina ss.

Ego D..... presb. card. tit. S. Petri
ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudent.
tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presbyter card. tit. Sancti
Laur. in Damaso ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae
in Cosmedin ss.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii
ad Velum Aureum ss.

Ego Hugo diac. card. S. Eustachii
inxta templum Agrippae ss.

Datum Tusulanum per manum Gratiani
sanctae R. E. subdiae. card. et notarii,
in idus febr., incarnationis dominicae
anno MCLXX, pontificatus vero domini
Alexandri PP. III anno XI.

Dat. die 11 februarii anno Domini 1170,
pontif. anno XI.

XLI.

*Litterae ad episcopos Angliae, ne Henrici
filius rex coronetur absque praestito
iuramento de conservandis iuribus ec-
clesiasticis (1).*

SUMMARIUM

Praefatio. — Regis Angliae filium coronari
et in regem iungi vetat, nisi prius iura-
mentum solitum praestet; — Et Anglos a
sacramentis absolvat quae ab iis extorta
fuerunt.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili-
bus fratribus, Thomae archiepiscopo Cantuariensi,
et universis episcopis per Angliam constitutis, salu-
tem et apostolicam benedictionem.

Ex commissi vobis officii debito soli-
tudinini vestrae incumbit, Ecclesiis Dei
libertates et iura sua servare, et ne ab
aliquibus opprimi valeant aut deleri, stu-
dium tenemus et diligentiam adhibere.
Hac siquidem ratione inducti, et Ecclesiae
Cantuariensi suam volentes dignitatem et
iustitiam conservare, fraternitati vestrae
per apostolica scripta praecipiendo man-
damus, necnon et in virtute obedientiae
iungimus, quatenus, si Henricus illustris
Anglorum rex filium suum coronari vo-
luerit, et in regem iungi, tu frater Can-
tuariensis, ad cuius officium de antiqua
Ecclesiae suae consuetudine et dignitate
spectare adivimus, si manum ei nequa-
quam imponas, nec ab alio quolibet im-
poni permittas, nisi prius illud iuramen-
tum exhibeat, quod alii reges eius praed-
ecessores Ecclesiae Dei, et specialiter
Cantuariensi, impendere consueverunt; et
nisi universos ab observatione consuetu-
dinum suarum, et sacramentis illis, quae
ultimo ab hominibus Angliae extorta
fuerunt, prorsus absolvat. Vobis autem,
fratres episcopi, auctoritate apostolica di-
strictius inhibemus, ne illius coronationi,
nisi iuramentum praestiterit, praesumatis
aliquatenus interesse; sed vos potius ab-
sentetis, et inde, nullius contradictione

Praefatio.

Regis Angliae
filium coronari
et in regem
iungi vetat, ni-
si prius iura-
mentum soli-
tum praestet;

Et Anglos a
sacramentis ab-
solvat quae ab
iis extorta fue-
runt.

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae,
vol. 1, pag. 438.

vel prohibitione obstante, celerius recedatis.

Datum Beneventi, vi kal. martii.

Dat. die 24 februarii anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XLII.

Ad episcopos Angliae, ne quis Henrici filium coronet, cum hoc de iure pertineat archiep. Cantuariensi (1).

SUMMARIVM

Regum Angliae inunctio et coronatio ad Cantuariensem archiepiscopum pertinet. — Ab aliis inunctionem et coronationem fieri vetat — Cum poenaliibus clausulis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Eboracensi archiepiscopo Apostolicae Sedis Legato, et universis episcopis per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam ad audientiam nostram multorum iam pridem relatione pervenit, quod coronatio regis Angliae et inunctio (2) ad Cantuariensem archiepiscopum de antiqua Ecclesiae suae consuetudine et dignitate pertineat; fraternitati vestrae praesentibus literis auctoritate apostolica districtius inhibemus, ut si illustris Anglorum rex filium suum, dum venerabilis frater noster Thomas Cantuariensis archiep. in exilio fuerit, coronari voluerit et in regem inungi, nullus vestrum ei manum imponere praesumat, aut se exinde aliquatenus intromittere audeat; quod si quis vestrum attemptare praesumpserit, id in periculum officii et ordinis sui noverit procul debio graviter redundare. In his vero appellationis remedium quibuslibet volumus denegari, et omnem malignandi occasionem excludi.

Datum apud Cerumar, iv kal. martii, pontif. anno xi.

Dat. die 26 februarii anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

(1) Ex Wilkins, Concil. Britanniae et Hiberniae, vol. 1, pag. 459. (2) *Lege inunctio* (ex Cocq. *Add. et Corr.*)

Regum Angliae inunctio et coronatio ad Cantuariensem archiepiscopum pertinet.

Ab aliis inunctionem et coronationem fieri vetat.

Cum poenaliibus clausulis.

XLIII.

De instituendis quadraginta canonicis in Tornacensi Ecclesia ex triginta praebendis opulentioribus (1).

SUMMARIVM

Ecclesia Tornacensis paucis clericis instructa cum magna possessionum copia. — Indulget ut quadraginta canonici instituantur ex triginta praebendis, dummodo canonici honestam habeant sustentationem (u. t.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Tornacensi episcopo.

Significatum est nobis, et ex parte tua monstratum, quod commissi tibi Ecclesia paucos clericos eius obsequio habeat deputatos, cum tamen magna possessionum copia gaudere dicatur. Quoniam igitur indignum est, tam celebrem Ecclesiam copiam clericorum sibi deservientium non habere, fraternitati tuae significatione praesentium auctoritate apostolica indulgemus, ut cum consilio discretorum et religiosorum virorum dioecesis vestrae de xxx praebendis quadraginta instituere possis, dummodo Ecclesiae praescriptae possessiones ad hoc ita sufficientes existant, quod Ecclesiae tuae canonici alias praebendas quaerere non cogantur, sed de ipsius Ecclesiae beneficio honestam possint sustentationem habere.

Datum Verulis, ii idus martii.

Dat. die 14 martii anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XLIV.

Confirmatio bonorum omnium Lingonensis Ecclesiae, ac consuetudinum Capituli eiusdem Ecclesiae, cuius canonici nonnulla concedantur privilegia (2).

SUMMARIVM

Exordium. — Ecclesiam Lingonensem sub S. Petri protectione suscipit Pontifex. — Bona omnia ad eam pertinentia eidem con-

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., tom. III, inter Instrum. huius Ecclesiae. (2) *Ibid.*, tom. IV, inter Instr. ad hanc Ecclesiam pertinentia.

Ecclesia Tornacensis paucis clericis instructa cum magna possessionum copia.

Indulget ut quadraginta canonici instituantur ex triginta praebendis dummodo canonici honestam habeant sustentationem.

firmat. — In quibus nonnulla propriis vocabulis enumerat. — Quae vero capitulo ab episcopo tribui solent, rata habet. — Electiones quoque Ecclesiarum et presbyterorum, — Antiquas consuetudines, — Et reditus canonicis confirmat. — Decretum pro Ecclesiae huius, ac bonorum huiusmodi integritate; — Statutaque contra privilegii huius temeratores poenae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Manasse decano, et universo capitulo Sancti Mammetis Lingonensi, tam praesentibus quam futuris canonicis instituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitatur auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter, auxiliante Domino, providere. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: altare magnum in eadem Ecclesia, necnon et omnia altaria infra eandem Ecclesiam, libera cum beneficiis, quae ibidem collata fuerunt, et collationibus: capellam similiter Beatae Mariae inter duas turres, parochiam quoque Sanctae Crucis cum appenditiis suis, scilicet capellam de Bourona, et capellam Sanctae Trinitatis in porticu Lingonensis Ecclesiae, cum electione et ordinatione presbyterorum in Ecclesiis praefatis, ab omni exactione liberis et absolutis: ecclesiam de Barium cum appenditiis suis, ecclesiam de Perceio cum appenditiis

suis, ecclesiam de Curto-Campo cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Mosteriolo cum decimis et appenditiis suis, in ecclesia Sancti Martini super Viennam fluvium duos bisantios, in ecclesia de Villa in Divionensi pago duos bisantios, in ecclesia de Bure duos bisantios, ecclesiam de Dampetra super Savum fluvium, ecclesiam de Polofot cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Laniaco cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Vivaco cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Anceio Franco, ecclesias de Taliceio et de Blaceio, ecclesiam de Merone cum paratis, ecclesiam de Naivile in pago Divionensi, ecclesiam de Ageio, et de Gypseio, ecclesias de Barhire et de Coion, quidquid habetis in Ecclesia de Rumille, ecclesiam Sancti Hilarii cum append., ecclesiam de Buxeria, ecclesiam de Provencheris, ecclesiam Sancti Calixti, eleemosynam Alberici canonici Ligonensis apud villam Calinas, et ecclesiam eiusdem villae cum decimis et appenditiis suis, ecclesiam de Andeliaco cum appenditiis suis, ecclesiam de Marciliaco, et de Planiaco, ecclesiam de Monte Landotus cum appenditiis suis, ecclesiam de Chalandre, ecclesiam de Annulle, et omnes alias ecclesias, quas legitime possidetis. Refectiones quoque, quas episcopus capitulo Ligonensi annuatim praestare debet, scilicet in Natale Domini, in Coena Domini, in Pascha, in die consecrationis suae annuatim, in festo Sancti Mammetis, et unam aliam ab ecclesia Sancti Martini Lingonensis, in ipso die festi. Electionem omnium ecclesiarum et presbyterorum vestrorum, sicut hactenus habuistis, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Antiquas praeterea rationabiles consuetudines, de iustitiis et observantionibus tenendis et faciendis

Cum iure decimarum.

Quae vero capitulo ab episcopo tribui solent, rata habet.

Electiones quoque ecclesiarum et presbyterorum,

Antiquas consuetudines,

Exordium.

Ecclesiam Lingonensem sub S. Petri protectione suscepit Pontifex.

Bona omnia ad eam pertinentia eidem confirmat.

In quibus nonnulla propriis vocabulis enumerat.

in Ecclesia vestra, et in aliis Ecclesiis civitatis Lingonensis, vobis nihilominus confirmamus; consuetudines seu redditus, quos Cruces appellant, de toto episcopatu Lingonensi, exceptis illis, qui ab episcopis Lingonensibus concessi sunt ecclesiis aut monasteriis eiusdem episcopatus, et scripto eorum corroborati noscuntur, vobis iuxta confirmandas. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia ac integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate et Lingonensis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertioque monita, nisi præsumptionem suam digna correxerit satisfactione, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, III kal. aprilis, indict. III, incarnationis dominicæ anno MCLXX, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno XI.

Dat. die 30 martii, anno Domini 1170, pont. anno XI.

Et redditus canonicis confirmat.

Decretum pro Ecclesiæ huius, ac honorum huiusmodi integritate;

Statutaque contra privilegii huius tenerratores ponere

XLV.

Monasterium S. Geruntii Callien. diocesis ab Ordinarii iurisdictione exemptum, solique Apostolicæ Sedi subiectum declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione S. Sedis recipitur. — Bona eius omnia confirmantur. — Episcopo Calliensi prohibet fatigare illud gravaminibus, vel molestiis. — Solitæ clausulæ. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Aldeberto abbati monasterii S. Geruntii in comitatu Callii inter duo flumina Boatium et Boranum, eiusque fratribus, tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Iustus religiosorum desideriis dignum est nos facilius præbere consensum, ut fidelis devotio celebrem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, quod specialiter ad ius et proprietatem beati Petri spectare dignoscitur, ad exemplar prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ, Nicolai et Alexandri, Romanorum Pontificum, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, idem monasterium impræsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestriste successoribus et illibata permaneant. Ad hæc adlicentes statuimus, et auctoritate apostolica prohibemus, ut non liceat Calliensi episcopo, monasterium vestrum gravaminibus, vel aliquibus molestiis fatigare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum monasterium te-

Exordium.

Monasterium sub protectione S. Sedis recipitur.

Bona eius omnia confirmantur.

Episcopo Calliensi prohibet fatigare illud gravaminibus, vel molestiis.

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. II, ubi de episcopis Callien.

Solitae clau-
sulae.

Alexandri PP.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

mere perturbare, etc., salva Sedis Apo-
stolicae auctoritate. Si qua igitur, etc.
Cunctis autem, etc. Amen, amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episcopus.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit.
S. Crucis in Hier.

Ego Albertus presbyter cardinalis tit.
S. Laur. in Lucina.

Ego Robertus presb. card. tit. S. Pu-
dentianae tit. Pastoris.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli
S. Laurentii in Damaso.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli
S. Marci.

Ego Theoditus presb. cardinalis tituli
S. Vitalis tituli Vestinae.

Ego Iacintus diaconus card. S. Mariae
in Cosmedin.

Ego Manfredus diac. card. S. Eusta-
clii iuxta templum Agrippae.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss.
Sergii et Bacchi.

Datum Verulis per manum Gratiani S.
R. E. subdiac. et notarii, iv nonas aprilis,
ind. iii, incarn. dom. anno MCLXX, pon-
tif. vero Alexandri Papae III anno xi.

Dat. die 2 aprilis, anno Domini 1170,
pontif. anno xi.

XLVI.

*Privilegium confirmationis bonorum mo-
nasterii Casae Marii Verulanae dioc-
esis ordinis Cisterciensium, cui multa
conceduntur privilegia et immunita-
tes (1).*

SUMMARIVM

Exordium. — Monasterium hocce sub prote-
ctione Sedis Apostolicae recipit; — In co-
que monasticum servari ordinem mandans,
— Bona omnia, possessiones, ac donationes
ei confirmat: — Quarum nonnullae hic
enumerat. — Pasqua et usum sylvarum

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1,
ubi de Verulanis episcopis.

in territorio Castrensi et Montis-Nigri con-
cedit. — Concambium factum cum episcopo
Verulano observari praecipit. — Monaste-
rium soli Apostolicae Sedi subiectum a
nullo turbari quovis praetextu posse de-
clarat. — Et alia quoque privilegia tribuit,
anathemate proposito contra violatores. —
Dioecesano vero episcopo subiicit in spi-
ritualibus. — Abbatem a solis monachis
eligendum decernit. — Alexandri PP. et
S. R. E. card. subscriptiones (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dile-
ctis illis, Gregorio abbati monasterii Sancto-
rum Ioannis et Pauli, quod dicitur Casae Marii,
eiusque fratribus tam praesentibus quam fu-
turis, regularem vitam professis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet
prosequente compleri, ut devotionis sin-
ceritas laudabiliter enitescat, et utilitas
postulata vires indubitanter assumat. Qua-
propter, dilecti in Domino filii, vestris
iustis postulationibus clementer annuimus
et praefatum monasterium, in quo divino
mancipati estis obsequio, ad exemplar
fel. memoriae praedecessorum nostrorum
Calixti, Anastasii et Hadriani, Romano-
rum Pontificum, sub B. Petri et nostra
protectione suscipimus, et praesentis scri-
pti privilegio communimus; in primis
siquidem statuimus, ut ordo monasticus,
qui secundum Deum, et B. Benedicti
regulam, et Cisterciensium fratrum insti-
tutionem in eodem loco noscitur insti-
tutus, perpetuis ibidem temporibus in-
violabiliter observetur. Praeterea quas-

Exordium.

Monasterium
hocce sub pro-
tectione Sedis
Apostolicae re-
cipit;

In eoque mo-
nasterio ser-
vari ordinem
mandans,

Bona omnia,
possessiones,
ac donationes
ei confirmat:

Quarum non-
nullae hic enu-
merat.

cumque possessiones, quaecumque bona
idem monasterium impraesentiarum iuste
et canonice possidet, aut in futurum con-
cessione Pontificum, largitione regum vel
principum, oblatione fidelium, seu aliis
iustis modis, praestante Domino, poterit
adipisci, firma vobis vestrisque successo-
ribus et illibata permaneant; in quibus
haec propriis duximus exprimentia voca-
bulis: ecclesiam videlicet S. Archangeli,
ecclesiam S. Hipoliti et quicquid habetis
in ecclesia S. Viti, quae sunt in territorio

Verulanæ civitatis, ecclesiam S. Angeli in monte de Corneto, ecclesiam S. Salvatoris et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Regimènio in territorio Montis S. Ioannis, ecclesiam S. Nicolai in castro Babuci, ecclesiam S. Ioannis et ecclesiam S. Silvestri cum amphiteatro, quod vulgo Apperitiatum dicitur, in territorio Frusinonensi ecclesiam S. Crucis, in territorio Anagnino, ecclesiam S. Vincentii iuxta castrum Morrei in valle Orbetana, et ecclesiam S. Manni iuxta castrum Castuli in territorio Marsicano, cum omnibus supradictarum ecclesiarum permanentiis, molendina ad Arinulam, et illa, quæ habetis in territorio Castrensi; rusticos etiam, et hæreditates, quas in civitate Verulana, et castro Babuci, ac montis S. Ioannis quiete hæcenus possedisse videmini. Pascua et usum sylvarum in toto territorio Castrensi, et Montis-Nigri, pasena et usum sylvarum et totam castellaturam ipsius Montis-Nigri, et ultra muros adjacentem centum passus, sicut inde descendit ab utraque parte in rivum et circuitu versus Aquilonem, ipsam præcipitium montis, et terram in territorio supradicti montis, quantum duo aratra sufficiunt laborare; ecclesiam S. Benedicti, cum omnibus pertinentiis suis, et ecclesiam S. Angeli de Meruleto cum capellis et pertinentiis suis, quæ omnia felicis memorie pater et prædecessor noster Eugenius Papa vobis in Ecclesie vestræ dedicatione concessit, et Anastasius et Hadrian. Rom. Pontifices suo privilegio roborarunt, vobis vestrisque successoribus nihilominus confirmamus. Concambium quoque, quod cum Verulano episcopo, et canonicis S. Erasmi, atque quondam Gregorio custode castelli, quod castrum nominatur, rationabiliter fecistis, futuris temporibus inviolabiliter observari præcipimus. Statuimus præterea, ut monasterium vestrum, quod ad ius et proprietatem B. Petri pertinere dignoscitur, nulli ecclesiasticæ vel sæculari personæ, præterquam Romano Pontifici, debeat

subiacere. Ad hæc advertentes statuimus, ut nulli archiepiscopo vel episcopo liceat præfatum monasterium interdicere, aut in vos asque auctoritate Romani Pontificis interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare. Nihilominus etiam apostolica auctoritate prohibemus, ut nullus quamlibet ecclesiam ad idem monasterium pertinentem, quæ populum non habet, interdicto subicere audeat; quinimodum, si quis fratrum vestrorum ibidem ex devotione cantare voluerit, exclusis excommunicatis et interdictis, cantandi liberam habeat facultatem. Præterea per decreti huius paginam duximus statuendum, ut fratres vestri in quocumque loco positi fuerint, ab omni sæculari servituti, et actione, et ab omni gravamine mundanæ oppressionis sint liberi et immunes. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere præsumat. Paci quoque et tranquillitati vestræ paterna provisione providere volentes, auctoritate apostolica inhibemus, ne quis terminos ab eodem antecessore nostro circa monasterii vestri ambitum institutos, et 500 passis ab eo distantes, transgredi audeat: nec infra, furtum aut rapinam facere, hominem capere, vel aliquam violentiam exercere. Si autem fecerit, et secundo tertiove ammonitus, satisfacionem congruam exhibere contempserit, tanquam sacrilegus iudicetur, et districtiõis ecclesiasticæ animadversione plectatur. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitate aliqua vobis voluerit exhibere; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Neque illi episcopo, aut episcoporum ministro facultas sit, in capellis ad

Pascua et usum sylvarum in territorio Castrensi et Montis-Nigri concedit.

Concambium lactum cum episcopo Verulano observari præcipit.

Monasterium soli Apostolicæ Sedi subiectum a nullo turbari quovis prætextu posse declarat.

Et alia quoque privilegia tribuit, anathemate proposito contra violatores.

Dioecetano vero episcopo subicit in spiritualibus.

praedictum monasterium pertinentibus praeter competentem ei quartam decimarum, et oblationum partem iniuste sibi aliquid vendicare. Obvenite vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris de suo vel de alieno Cisterciensis ordinis, si oportuerit, collegio, secundum Deum et B. Benedicti regulam elegerint, a Romano Pontifice consecrandum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc. Amen.

Alexandri PP. Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ubaldus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Ioannes Ss. Ioannis et Pauli presb. cardinalis tit. Pammachii.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apost. presb. card.

Ego Ioannes presb. cardinalis tit. S. Anastasiae.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit. S. Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. cardinalis S. Paten-tianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci.

Ego Theoditus presbyter cardinalis S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diac. cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Ugo diaconus cardinalis S. Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Petrus diaconus cardinalis Sanctae in Aquiro.

Abstem a scri-
lis monachis et
ligendum de-
cravit.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

Datum Verulis per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, vii id. maii, indict. iii, incar. dominicae anno MCLXX, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xi.

Dat. die 9 maii, anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XLVII.

Contra nonnullos abusos, ac potius nefanda scelera, incestus, suffocationes prolis, celebrationes missae cum sicca faece vini, ac micis panis vino intinctis, ac matrimonia sine sacerdotali benedictione facta (1).

SUMMARIUM

Quae cura Pontificibus inesse debeat de exteris Ecclesiis. — De matribus, quae prolis suae procurant interitum; — Cuius delicti atrocitas Scriptura et Patribus declaratur. — Incestus foedaque libido a saeris repro-bata canonibus. — Contra quos severe incedendum statuit. — Poenae contra opprimentes in somno filios suos. — De iis, qui cum sicca faece vini, et micis panis vino intinctis missam faciunt: — Deque matrimonium sine sacerdotali benedictione contrahentibus. — Quae auctoritate apostolica prohibet, offerrique iubet in sacrificio missae solum panem et vinum aqua mixtum. — Districte prohibet ne matrimonia clandestina et sine sacerdotali benedictione celebrentur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Upsel-
lensi archiepisc. et suffraganeis eius.

Vice beati Petri apostolorum principis, largiente Deo et Domino nostro, qui ait: Speculatorem te dedi domui Israel super gentes et regna (a), licet immeriti, in Apostolicae Sedis specula constituti, pontificalis officii debito pro universis compellimur sollicitudinem gerere; et antiquo hosti, qui tanquam saevissimus leo circum-
civit, quaerens quem devoret (b), pasto-

Quae cura Pon-
tificibus inesse
debeat de ex-
teris Ecclesiis.

(1) EX Conci. tom. XII., col. 154. (a) Ezech. iii.
(b) i. Petri v, 8. (R. T.)

rali providentia obviare, ne gregem Dominicum invadat, et diversis cum vitiorum morsibus laceret. Inde est, quod vehementi cor nostrum doloris pulsatur stimulo, audito quod in partibus vestris in tantum libido crudelis et turpis excreverit, ut quaedam mulieres proli suae procurent interitum, earumque corruptores tam horrendo et detestabili facinorosi non solum consentire, verum etiam persuadere praesumant: alii incestuosa coniunctione, plerique cum iumentis abominanda se pollutione commaculent. Quae quantum sint gravia, et Creatori nostro penitus inimica, ipsa sceleris atrocitas satis demonstrat, quam nec audientium aures sine ingenti possunt horrore percipere.

Si enim, qui iactato in terram semine prolem volebat ex uxore suscipere, percussus a Domino Testamenti Veteris serie dinoscitur; qua poena feriendus esse monstratur, qui natum proprium non abhorret occidere, et mavult interire quam vivere? Cuius utique criminis poena illud etiam persuadentes vel consentientes involvi, beatus Augustinus ostendit, dicens: Se periculose decipiunt, qui existimant eos tantum homicidas existere, qui manibus hominem occidunt, et non potius eos, per quorum consilium et fraudem et exhortationem homines extinguuntur. Nam Iudaei Dominum nequam propriis manibus interfecerunt, sicut scriptum est: Nobis non licet interficere quemquam (a); sed tamen illis mors Domini imputatur, quia ipsi eum lingua interfecerunt, dicentes: Crucifige, crucifige eum.

Incestum vero quantum sacri abhorreant canones, concilium Ilerdense demonstrat: Cum his, inquit, qui incestus se pollutione commaculant, quamdiu in ipso detestando et illicito carnis contubernio perseverant, nec sumere cibum ulli christianorum, sicut Apostolus iussit, licebit. Porro scelus cum iumentis co-

euntium quanta sit animadversioe plebentendum, legislator Moyses declarat, cum etiam ipsa interfici animalia iubeat, quae tali contaminata flagitio indignam refricant acti memoriam.

Quia igitur abhominabilem horum excessuum praesumptionem severa satis districtione congruit insequi, praedictos proprie proli necatores, et tam ipsum facinus persuadentes quam consentientes, quoslibet parricidas: aut cum matre, filia, consobrina, vel nepte agentes, quam cum iumentis coeuntes, arctiori poenitentiae iugo curetis compescere; et nisi senio confecti, vel corporis fuerint debilitate, seu egestate oppressi, eos ad Sedem Apostolicam compellatis venire, et beatorum apostolorum Petri et Pauli limina visitare; ut in sudore vultus sui, et viarum labore, superni Iudicis iram evadere, et ipsius misericordiam valeant invenire.

Ad haec, qui dormiendo, non voluntate sed casu filios suos oppressisse inveniuntur, triennio, si iidem filii fuerint baptizati: si vero absque sacro baptisate recesserint, quinqueanno poenitentiae disciplinis subiacent. Sacerdotes, quos ab his studiosius praecavere convenit, officii sui perpetua executione priventur. Verum si qui parentum absentes fuerint, quando eorum filii suffocantur, aut si id sub aliena custodia contigerit, extra culpam erunt; si tamen eos non furiosae, sed congruenti custodiae ipsos se crediderint tradidisse.

Praeterea non sine cordis amaritudine quosdam sacerdotes contra apostolicas institutiones, cum sicca faece vini, vel cum micis panis vino intinctis, missam celebrare audivimus; et fideles laicos non christiano more absque sacerdotali benedictione et missa, matrimonium contrahere; unde saepe illicita contingit fieri coniugia, et inter legitimas personas divortium intervenire. Sane cum omne crimen atque omne peccatum oblati Deo sacrificiis deleatur: quid de caetero pro delictorum expiatione Domino dabitur,

De matribus, quae proli suae procurent interitum;

Contra quos severe incendendum statuit.

Cuius delicti iure et Scriptura et Patribus declaratur

Poenae contra opprimentes in somno filios suos.

Deiis, qui cum sicca faece vini, et micis panis vino intinctis missam faciunt.

Incestus indeque libido a sacris reprobata canonibus.

Deque matrimonium sine sacerdotali benedictione contrahentibus.

(a) Ioan. xviii, 31. — In Cocquel. edit., errore typographi, legitur: Ioan. xix. (n. T.)

quando in ipsa sacrificii oblatione erratur? Cum enim magister veritatis discipulis suis sacramentum commendaret nostrae salutis, non siccam faciem vini, non micas panis vino intinctas accepit; sed panem et calicem, et benedicens dedit discipulis. Quia igitur secus agere, evangelicae et apostolicae doctrinae contrarium, et consuetudini ecclesiasticae penitus est adversum, apostolica prohibemus autoritate, ut cum sicca faece vini, vel cum micis panis vino intinctis, vel alio modo, quam Dominus instituit, nullus de caetero sacrificare attentet; sed secundum formam sacrosanctae Ecclesiae Romanae, quam vos in omnibus imitari oportet, solum panem, et vinum aqua mixtum in sacrificio Corporis et Sanguinis Christi offeratis.

Caeterum clandestina, et absque sacerdotali benedictione non debere contrahi coniugia, aut nisi inter legitimas personas, quae infra septimum gradum nulla consanguinitatis linea coniungantur; nec contracta, nisi canonice et consensu episcopi, dissolvi, multorum Ss. Patrum declarat auctoritas. Vos itaque muniti Ss. Patrum sanctionibus et ecclesiasticis institutis, haec, quae dicta sunt, diligenter servate, et aliis praecipite inviolabiliter observari dispensationis moderamine utentes, ut qui in quinto vel quarto gradu coniuncti sunt, eos non separetis, sed ne amplius taliter coniungantur, pontificali autoritate et districtione prohibeatis.

Datum Tuscul., v idus septembris.

Dat. die 9 septembris anno Domini 1170, pontif. anno xi.

XLVIII.

Decretalis contra simoniacam labem (1) atque contra disciplinam ecclesiasticam perpetrata (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Abusus in Suetia ex simonia et ecclesiasticae disciplinae inobservantia

(1) Quae contra labem simoniacam disseruerit S. Leo PP. I, legere est superius in constitutione ab eodem edita. (2) Ex tom. xii Concil., col. 128.

exorti. — Quo fit ut perniciose et exemplo nociva contingant. — Instituta laicorum et saecularia iudicia clerici passim contra laicos et vixim usurpant, non attentis canonibus. — Manus episcoporum esse huiusmodi mala impedire. — Peccata enim ex nimia indulgentia crescunt quotidie magis; — Eos igitur hortatur ut abusus omnes et malas consuetudines eradicent. — Poenae a Ss. Patribus statutae contra laicos, beneficia clericis dantes, et in clericos ab eis per pecuniam, investituram etc. accipientes. — Synodi Rom. anno 502 sub Symmacho, — Callixti PP., — Paschalis I, — Alexandri, — Paschalis II decreta contra investituras huiusmodi. — Simoniae peccatum quam grave. — Ei subiectum esse dantem simul et accipientem. — S. Gregorii constitutio. — S. Gregorius simoniam declaravit, beneficia Ecclesiae non solum pecunia, sed qualibet obsequii, aut muneris specie obtinere. — Concilii Chalced., Carthag., et S. Augustini sententia de non admittendo clerico sine literis Ordinarum. — Gelasii et Alexandri Pontificum decreta, ne clerici ad saecularia iudicia pertrahantur. — Monomachia sacris canonibus contraria. — De decimis a laicis Ecclesiis debitis. — Concilii Moguntini — Et Rothomagensis super hoc decreta. — De donationibus Ecclesiae factis non revocandis, vel subtrahendis. — De clericorum percussoribus. — Adhortatio ad episcopos Suetiae et Gothiae.

Alexander Papa, Upsellensi archiepiscopo, et universis suffraganeis eius, tam in Suetia quam in Gothia constitutis.

Constituti a Domino, licet insufficientibus meritis, super gentes et regna, ex iniunctae nobis administrationis officio debitoque compellimur, aciem nostrae considerationis ad universum commissi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda institutionis apostolicae ac doctrinae salutaris imbree perfundere: ut sicut in omnem terram exivit sonus apostolorum, et in fines orbis terrae verba eorum (a); ita quoque nos, qui eorum cathedrae praesidemus, qui eis non in

(a) Ad Rom. x, 18; ex Psalm. xviii, 5. (R. T.)

Exordium.

Quae auctoritate apostolica prohibet, offerrique iubet in sacrificio missae solum panem et vinum aqua mixtum.

Districte prohibet ne matrimonia clandestina et sine sacerdotali benedictione celebrentur.

vitae merito, non in operum sanetitate, sed in pastorali cura et dignitate successimus, verbum salutis, evangelium christianae atque catholicae veritatis annunciamus his, qui longe, et his qui prope, nomen apostolicum non inane neque nudum et in sola voce gerentes; sed in executione officii et veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes.

Andivimus enim, et audientes non potuimus non dolere, quod apud vos, tam in Svetia videlicet, quam in Gothia, ex nimia et perversa non libertate, sed abusione potius et insolentia laicorum, consuetudo pessima et detestabilis inolevit, ex qua etiam multa illicita provenerunt, et mala non solum enormia, verum etiam intolerabilia pullularunt. Ipsi enim, vobis inconsultis, sicut dicitur, aut contemptis, concedunt et conferunt ecclesias, quibus volunt: omnia simoniace, sive per pecuniam, sive per privatam gratiam, vel odium agentes.

Ex hoc autem multa dicuntur tam ipso actu quam exemplo nociva et perniciosa contingere. Quilibet enim et undecumque sacerdos adveniens, licet ordinationis suae nullum habeat testimonium, solo mandato seu nutu etiam laicorum, divina in salutis eorum suaeque periculum celebrare praesumit. Unde nonnunquam evenit, ut monachi fugitivi, vel homicidae, seu quibuslibet irretiti et notati sceleribus, aut in gradum sacerdotii non promoti, sacerdotio fungi nefaria nimis et damnabili praesumptione non metuant. Quilibet vero, vel omnino carens Ecclesia, vel pauperem habens, et ambiens ditio-rem, potentioris de parochia data vel promissa pecunia, aliam non erubescit tam impudenter quam illicite supplantare.

Accedit ad haec, quod clerici, sive ipsi adversus laicos, sive laici adversus eos litigantes, experiri voluerint laicorum iudicia snbire; et secundum ipsorum instituta sive leges agere vel defendere se coguntur. Nec solum inferioris ordinis clerici talibus iniuriis fatigantur; verum

etiam vos ipsi, si iustitiae rigorem zelo Dei succensi aliquando exercetis, aliquam contra vos causam inobedientis gregis invidia machinante, vel ad igniti ferri examen, vel ad aliquod aequè prohibitum et execrabile iudicium provocamini: nulla canonibus, qui id prohibent, seu pontificali dignitati exhibita reverentia, vel honore. Ad augmentum vero summamque malorum, clerici passim in eodem regno impune caeduntur, quandoque etiam occiduntur. Et quidem gravia sunt ista, nec professionis opera christianae; sed inimici potius zizania reputanda.

Ad quae radicibus evellenda, et de medio vestrum penitus extirpanda, tanto acrius vos decet et oportet insurgere, quanto magis desides praelatos negligentisque respiciunt vitia subditorum: et eorum culpae crimen adscribitur, quod ab his, quibus praesident, et pro quibus etiam redditori sunt in extremo examine rationem, tam frequenter, quam licenter et impune committitur; maxime cum per Prophetam dicatur: Clama, ne cesses, annuncia populo meo scelera eorum (a); et alibi: Nisi annunciaveris iuquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram (b); et in sacris canonibus, quos prudentiam vestram ignorare non expedit, scriptum legatur: Negligere, cum possis, perturbare perversos, nihil est aliud quam fovere; nec caret scrupulo societatis occultae, qui manifesto facinori desinit obviare. Ex eo autem, quod peccata ex nimia et longaeva licentia in consuetudinem iam venerunt, cum sit iuxta quemdam philosophum infelicitas consummata; et vix videatur locus esse remedio, ubi, quae fuerunt vitia, mores fiunt; et iuxta Evangelium, qui mortuus fuerit in peccato, iam foeteat; multo maiori opus est ad suscitandum cum Domino mortuum, non sine lacrymis et compassiore conamini, ne desperentur, sicut quatrduanus in monumento, quibus po-

(a) Isai. LVIII, 1. (b) Ezech. III, 18.

Abusus in Svetia ex simonia et ecclesiasticae disciplinae inobservantia exortii.

Quo fit ut perniciosa et exemplo nociva contingant;

Instituta laicorum et sacerdotum iudicia clerici passim contra laicos et visum usurpant, non attentis canonibus.

Munus episcoporum esse huiusmodi mala impedire.

Peccata enim ex nimia indulgentia cresunt quotidie magis;

test invocato Dei nomine cum ipsius adiutorio subveniri.

Ut ergo etiam in his glorificetur Deus, et sapientia honorificetur a filiis suis, caritatem Moysi, pro populo Domino obsecrantis, zelum Phinees vindicantis, contritionem David orantis, misericordiam Iesu Christi super Hierusalem flentis, et pro Lazaro lacrymantis, assumite et habentes, secundum Apostolum (a), sentum fidei, loriam iustitiae, et galeam spem salutis, accingimini armatura Dei, et pugnate cum antiquo serpente, eum de obsessis per inhabitantia peccata a corporibus expellentes, et diripientes universa, in quibus habet fiduciam, eos, quos domum sibi facere nititur, cum gratiae caelestis auxilio a vitiorum sordibus emundantes: ut domus Dei, templum videlicet Domini sanctum, quod estis vos, dici ac fieri mereantur. Nec vos ullus terror ab officii pastoralis executione retardet, recolectes, et non tantum verbo, sed opere profluentes, quod Summus et Primus Pastor docuisse legitur et fecisse: Bonus, inquit, pastor animam suam ponit pro ovibus suis (b).

Et quoniam per errorem, et tam divini quam humani iuris ignorantiam apud vos inolevisse videntur mala, quae diximus, et a laicis tanquam licita impune haecenus usurpata: sanctorum Patrum statuta tanquam armis utentes, ipsis inniti debetis, atque ea, et vos cum eis, his quae illicite committuntur, opponere; ut ex eorum scientia et autoritate dispareant, quae per abusionem nimiam et ignorantiam succreverunt. Saevae laicos Ecclesias vel ecclesiastica beneficia dignitatesque concedere, seu de ipsis ulla ratione disponere, sanctorum Patrum ad instar sacrilegii prohibent instituta. Clericos tamen, qui ab eis, vel per eos, dato pretio, sive gratis, Ecclesiam, vel investituram Ecclesiae seu ecclesiasticae dignitatis acceperint, praeter ordinis sui pe-

riculum, excommunicationis etiam poena condemnant.

Nam in synodo Symmachi Papae statutum legitur: Non placuit laicam statuenti in Ecclesia aliquam habere facultatem, cui subsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi. Item: Laicis, quamvis religiosis, nulla de ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas. Item Calixtus Papa: Si quis principum, inquit, vel aliorum, dispositionem seu donationem, sive possessionem ecclesiasticarum rerum sibi vendicaverit, ut sacrilegus iudicetur. Item Paschalis I: Nullus laicorum Ecclesiarum bona occupet, vel disponat; qui vero secus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab Ecclesiae liminibus arceatur. Item Alexander: Per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbyter retineat Ecclesiam, neque pretio neque gratis. Item Paschalis: Si quis clericus, abbas vel monachus per laicos Ecclesiam obtinuerit, secundum apostolorum sacros canones, et capitulum Antiocheni concilii, excommunicationi subiaceat. Item constitutiones sacrorum canonum sequentes statuimus, ut quicumque clericorum ab hac hora investituram Ecclesiae, vel ecclesiasticae dignitatis, de manu laici acceperit et qui ei manum imposuerit, gradus sui periculo subiaceat et communione privetur. Et in hac sententiam alia multa canonum instituta, et sanctorum Patrum decreta conveniunt.

Caeterum Ecclesias vel ecclesiastica beneficia pretii seu cuiuscumque muneris interventu conferre, simoniacam sapit procul dubio pravitatem. Porro Simonis crimen, quam sit detestabile, quam horrendum, ipsa vos eius infamis immanitas ignorare non sinit. Ex quo profecto tam dantem quam accipientem damnatio Simonis, quam sacra Actuum apostolorum lectio protestatur, involvit; ad cuius condemnationem cum plurima, praeter apostolorum sanctionem, sanctorum Patrum

Synodi Romae anno 592 contra Symmachum,

Calixti PP.

Paschalis I.

Alexandri.

Paschalis II decreta contra investituram huiusmodi.

Simonis peccatum quam grave.

Et subiectum esse dantem simonem et accipientem.

(a) Ephes. VI. (n. T.) (b) Ioan. X, 11.

rescripta manaverint, pauca credimus ex pluribus suffectura.

S. Gregorii constitutio

Inter quae primum sit illud B. Gregorii: Presbyter, inquit, si Ecclesiam per pecuniam obtinuerit, non solum Ecclesiae priuetur, sed honore sacerdotii spoliatur; quia altare, decimas, et Spiritum Sanctum emere vel vendere, simoniacam haeresim esse, nullus fidelium ignorat. Idem alibi: Audiuimus, dilectissimi, quod nos audire oportuit, sed auduisse profecto non libuit, quosdam scilicet sacerdotum ordinum esse professores, qui sub munerum datione vel acceptione Dei Ecclesias, vel earum sibi sacrificia usurpant; quod quidem scelus vos non iam dudum acriter correxisse miramur; in se enim uterque corripendus est, et a sanctae liminibus Ecclesiae summoendus, et qui pro Ecclesiae ambitu munera largitur, et qui, ut Ecclesiam det, quicquam praesumit accipere; iste quippe donum Dei emere, hic autem vendere praesumit. Sacrilegio quoque hoc facinus haud dispar dixerim, cum id, quod sponte et saero deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniae pactione causatur. Quare, fratres carissimi, quae taliter facta sunt, curiose refellite, infecta prohibete, vestrisque inssionibus resistentes, digno anathematis vinculo percutere non dubitate. Item: Si quis dator vel acceptor Dei Ecclesias vel ecclesiastica beneficia, quae quidam praebendas vocant, sub pecuniae interventu, sive dando emerit, sive accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione.

S. Gregorius simoniam dicitur vel hominibus Ecclesiam non solum pecunia, sed qualibet obsequio, aut numeris specie obtineri.

Non solum autem pecunia, sed et quaelibet obsequium aut numeris species in huiusmodi crimine aliter intercedit. Unde idem beatus Gregorius: Bene, inquit, cum virum iustum pro praebenda describeret, ait, beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Non dixit solum a munere: sed ab omni munere. Quia aliud a manu, aliud a lingua. Munus ab obsequio est servitus indebite impensa; munus a manu pecunia est; munus a

lingua, favor. Qui ergo sacros ordines tribuit, tunc ab omni munere manus excutit, quando in divinis rebus, non solum pecuniam nullam, sed nec etiam humanam gratiam requirit.

Quod autem sacerdos, aut quilibet clericus, aliunde adveniens vel ignotus, sine testimonio et literis saltem episcopi sui in aliena dioecesi recipi aut ministrare non debeat, in Chalcedonensi legitur concilio definitum per haec verba: Extraneo clerico, vel lectori, extra suam civitatem sine literis commendatis proprii episcopi, nusquam penitus liceat ministrare. Item in concilio Carthaginiensi: Clericum alienum nisi concedente eius episcopo, nemo audeat retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita. Item beatus Augustinus in sermone quodam ad populum: Hortamur, inquit, christianitatem vestram, ut iuxta sanctorum canonum instituta, in Ecclesiis a vobis fundatis aliunde veniens presbyter non suscipiatur, nisi a vestro fuerit episcopo consecratus, aut ab eo per commendatitias literas suscipiatur.

Concilii Chalced., Carthagini. et S. Augustini sententia de non admittendo clerico sine literis Ordinarii.

Ad hoc, ne clerici ad saecularia indicia pertrahantur, et Rom. imperatorum leges prohibent, quae tamquam canones, ubi canonibus non obviant, sunt observandae; et sanctorum Patrum, ac praedecessorum nostrorum auctoritas interdicat. Scribit enim beatae memoriae Gelasius Papa, dicens: Nemo unquam episcopum, aut reliquos clericos, apud iudicem saecularem accusare praesumat. Item Alexander omnibus orthodoxis: Relatum est ad huius Sanctae et Apostolicae Sedis apicem, cui summarum dispositione causarum, et omnium negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput dicente: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam (a): quod quidam aemuli, eiusque sanctae Ecclesiae insidiatores, sacerdotes Dei apud publicos iudices accusare praesumant; cum magis Apostolus, christia-

Gelasii et Alexandri Pontificum decreta, ne clerici ad saecularia indicia pertrahantur;

(a) Math. xvi, 18.

norum causis ad Ecclesiam deferri, et ibidem terminari, praeceptat. Taliter praevaricantes praevaricaverunt in Deum suum, et non obediunt praeceptis eius.

Ferventis vero aquae, vel caudentis ferri iudicium, sive duellum, quod monomachia dicitur, catholica Ecclesia contra episcopum non admittit. Unde Stephanus Papa V, ferri caudentis, inquit, vel aquae ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones: et quod Ss. Patrum documento sancitum non est, et superstitiosa adinventione non est praesumendum. Item Nicolaus Papa: Monomachiam in legem non assumimus, quam praeceptam non fuisse reperimus; quam licet inisse quosdam legamus, sicut sanctum David et Goliath sacra prodit historia; nusquam tamen, ut pro lege teneatur, divina sanxit auctoritas; cum hoc, et eiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare videantur.

Praeterea adiciendo mandamus, quantum populum, regimini et gubernationi vestrae commissum, decimas Ecclesiae fideliter et devote persolvere, sicut ab ipso Domino noscitur institutum, diligenter ac solite moneatis; et si necesse fuerit, sub districtione anathematis compellatis, iuxta illud Malachiae prophetae in persona Domini loquentis: Inferte, inquit, omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea (a).

Unde in concilio Maguntensi: Decimas Deo et sacerdotibus Dei dans, Abraham factis, Iacob promissis insinuat; et omnes sancti sacerdotes commemorant. Item ex concilio Rotomagensi: Omnes decimae terrae sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, et illi sanctificantur. Sed quia multo inveniantur decimas dare nolentes, statuimus, ut secundum Domini nostri praeceptum ad moneantur semel, secundo et tertio. Qui si non emendaverint, anathemate usque

(a) Malach. iii, 10. — In edit. Coeq. habetur in margine, errore librarii, *Malach. iv. (n. r.)*

ad satisfactionem et emendationem congruam feriantur.

Nec tamen id eo ea, quae Ecclesiis, immo Deo ipsi vel parentes eorum contulisse noscuntur, revocare, vel ecclesiasticarum personarum dispositione subtrahere volentes, erunt aliquatenus audiendi: quae, si etiam homini contulissent, retere (l) non valerent. Unde Ambrosius in libro de Poenitentia: Sunt, qui opes suas tumultuario mentis impulsu, non iudicio perpetuo, ubi Ecclesiae contulerint, postea revocandas putant; quibus nec prima merces grata est, nec secunda, quia nec prima iudicium habuit, et secunda habuit sacrilegium. Item ex concilio Agathensi: Clerici vel saeculares, qui obligationes parentum, aut datas, aut testamento relictas, retinere persisterint, aut id, quod ipsi donaverint Ecclesiis, vel monasteriis, crediderint auferendum, sicut sancta synodus statuit, velut neccitatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesiis excludantur.

Illos vero, qui in clericos violentas manus, nisi forte se defendentes, iniiciunt, poenam excommunicationis incurere sacrosancta Romana iam pridem statuit et inviolabiliter tenet Ecclesia: nec a quoquam omnino, nisi a Romano Pontifice, vel de mandato eius, absolvi patitur, aut permittit.

Vos itaque ipsius, quae omnium Ecclesiarum caput est et magistra, vestigis inhaerentes, eius ac nostrae in supradictis omnibus acquiescite sanctioni; et secundum ea, quae a sanctis Patribus et praedecessoribus nostris instituta praediximus, observata, atque ab omnibus per episcopatus vestros, quantum in vobis est, faciatis firmiter et inviolabiliter observari. Contemptores equidem ecclesiastica praecipimus usque ad condignam poenitentiam ultione percelli. Obredientibus autem sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatinus et hic fructum bonae

(l) Legendum putamus *reptere*, (n. r.)

D. donatus
luc. Eor
ficti. n. r.
vocandi
subtraheant

Beatus ceteris
premissis tribuit.

Adhuc tunc
episcopos
itaque et Gothae

Monomachia
sacris canonibus
contraria.

De decimis a
laicis Ecclesiis
debitis.

Emendatum
Monomachiam.

Et Rotomagensis
super hoc
decreta.

actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant.

Datum Tuscul. iv idus septembris.
 Dat. die 10 septembris anno Domini 1170,
 pontif. anno xi.

XLIX.

*De suspensione archiepiscopi Eboracen. et
 Danclinen., et excommunicatione Lon-
 donien. et Saresbirien. tanquam iu-
 rium Cantuarien. Ecclesiae invaso-
 rum (1).*

SUMMARIUM

Praefatio. — Eorum pusillanimitatem arguit
 eo quod consuetudines iniquas receperint,
 et iuramento firmaverint. — Rex in suis
 iniquis constitutionibus immobilis perse-
 verat. — Thomas archiep. Cantuarien. pro-
 tuenda Ecclesiae libertate cum clericis et
 consanguineis suis exultat. — Regis filius
 coronatus absque iuramenti praestatione
 contra Pontif. prohibitionem. — Praedictos
 episc. ab omni episcopali dignitate sus-
 pendit. — Londonien. et Saresbirien. si
 praedictae coronationi interfuerint anathe-
 matizat. — Sententias, ab archiep. cano-
 nicae latae, vel ferendas, observari mandat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, vene-
 rabilibus fratribus, G. Londoniensi, locelino
 Saresbiriensis, Barth. Exoniensi, Ric. Cestrensi,
 WALTERO RessenSI, Godefr. S. Asap., Ric. Lan-
 davensi, episcopis, salutem et apostolicam
 benedictionem.

Oportuerat vos, quamprimum charis-
 simus filius noster Henricus rex vester
 sub regiae dignitatis et fidelitatis obtentu
 ea vobis constituta proposuit, et scripto
 petiti et iuramento firmari, quae liquido
 satis et libertatem Ecclesiae et sacerdo-
 talis officii iudicium deprimebant, erigere
 oculos vestros ad caelum et ascendere
 pro domo Domini ex adverso, ut non
 posset in oculis vestris, tacentibus vobis,
 ecclesiastica dignitas naufragari. Et qui-

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiber-
 nae, vol. II, pag. 452.

dem si ullus vos pro pastorali cura zelus
 rectitudinis tenuisset, cognovissetis
 vos super gentes et regna constitutos,
 ut in maioribus et minoribus evellere plu-
 raria vitiorum et germen delectabile Do-
 mino inserere debeatis. Nunc autem, quia
 plus in vobis terreni principis reverentia
 quam timor Dei, et episcopalis honor
 valuit dignitatis pro vili lentis edulio,
 quod moerentes dicimus, contempsistis
 primogenita cum Esau, et implevistis in
 vobis, quod in populo Iudaeorum Iere-
 mias lamentabatur impletum, dicens: Se-
 derunt in terra, conticuerunt senes, et
 consperserunt cinere capita sua virgines
 filiae Iuda (a).

Sane si terribus et minis exterriti
 ad recipiendas et iuramento firmandas
 iniquas illas consuetudines processistis,
 nunquid non decuerat vos post tanti tem-
 poris spatium sacerdotalium resumere fir-
 mitatem, et contra tantas enormitates cum
 praeteritae transgressionis plenitudine (1)
 sacerdotaliter reclamare. Caeterum vos
 detestabili facto pertinaciam adiungentes,
 et in illarum usurpationum observantia
 permanetis, et ita in depressione Eccle-
 siae praefati regis votum sequi videmini,
 ut quasi praescriptae (2) iam de regno
 vestro ex magna parte leges ecclesiasticae
 videantur. Et nos quidem usque modo
 expectavimus, ut cor principis, aut per
 officium vestrum, aut per inspirationem
 suam, vel per expectationem nostram di-
 vina gratia visitaret et supernae gloriae
 magis, quam suae faceret amatorem.
 Nam et hoc vobis plerumque suggestum
 fuerat, et optabile admodum pro qualitate
 temporis videbatur, ut asperitas eius
 in patientia potius et mansuetudine leniretur;
 nobis autem praeteritorum correctionem
 et poenitentiam expectantibus nihil ipse
 de pristina severitate mutavit, sed in
 constitutionibus illis iniquis immobilis
 perseverat. Quanto iam sane

Eorum pusillanimitatem arguit eo quod consuetudines iniquas receperint, et iuramento firmaverint.

Rex in suis iniquis constitutionibus immobilis perseverat;

Thomas archiep. Cantuarien. protuenda

(1) *Lege poenitentiae.* (2) *Lege praescriptae.*
 Ex Coey. *Add. et Corr.* (a) Thren. II, 10. (n. T.)

Praefatio.

Ecclesiae libertate cum clericis et consanguineis suis exaltatus;

regis filius coronatus absque iuramento praestatione contra Pontif. prohibitionem;

mas archiepiscopus vester, quia usurpationibus illis, licet prius carnis infirmitate eis visus fuerit consentire, voluit obviare a commissa sibi Ecclesia, cum clericis suis et affiniibus exulaverit, nos etiam tacentibus recognoscitis. Et utinam eo compateremini charitatis affectu, quo in alia ei causa compati oporteret; vos vero non solum ei fraternum subtraxistis auxilium, sed dolorem vulnere ipsius, sicut dicitur, addidistis. Cum enim iamdictus rex filium nuper coronari voluerit, et hoc de antiquo iure ad Cantuariensem asseratur archiepiscopum pertinere, vos, iamdicti fratris nostri auctoritate et reverentia, quam sibi et Ecclesiae suae debetis, postposita, ad coronationem illius favorem vestrum et ministerium praebuistis, nulla de servanda Ecclesiae libertate praestita, vel etiam exacta, sicut dicitur, cautione; quinimo sustinistis potius, ut iuramentum ab illo de servandis regni consuetudinibus praestaretur. Profecto pro reconciliatione illorum, nos per literas et personas ex latere nostro, et per plures alios viros, qui digni fuerant exandiri, saepe numero laboravimus; et quidquid datum fuerat nobis spei, praeter inanem pompam verborum nihil haecenus potuimus reportare. Nec tamen hoc ideo dicimus, qui dum adhuc essemus in Francia, in multis eundem regem liberalem erga nos senserimus et devotum; sed ob hoc non debemus omittere, quin tantis nos transgressionibus et pro gloria Dei et pro salute ipsius, et nostrae zelo rectitudinis opponamus. Nunc igitur, quia saecularium hominum culpa nullos magis quam desides praelatos negligentesque respiciunt quia multam saepe nutriunt pestilentiam dum necessariam adhibere negligunt medicinam, et post expectationem diuturnam, nullo dolore contra vos ipsos, nullo fervore contra iniquas illas usurpationes exurgitis, nos de commissa nobis a Domino potestate de auctoritate

Apostolicae Sedis, cui licet immeriti, Deo disponente, servimus, ab omni episcopali vos suspendimus dignitate. Illos autem vestrum, Londinien. videlicet, et Saresbirien. episcopos, qui pro impetrata apud nos gratia iuxta spem nostram ad reconciliationem magis laborare debuerant, et a iamdicti archiepiscopi gravamine abstinere, si praefatae coronationi favoris sui ministerium praebuerint, in sententiam anathematis revocamus et sicut excommunicatos praecipimus evitare. De Rossensi vero episcopo, et G. Ridell. Cantuarien. archidiacono, qui cum amplius Cantuarien. Ecclesiae debitores existant, in minori reverentia et honore iamdictum archiepiscopum habere dicuntur: et alter eorum, Rossensis videlicet episcopus, illi coronationi interfuerit, alter vero in se excommunicationis a praefato archiepiscopo latam sententiam spreverit, illud a vobis remota appellatione observari praecipimus, quod ab eo fuerit canonice constitutum. Nos enim eos, quanto gravius videntur offendere, tanto durius decernimus addicendos. Ad haec quicquid adversus Robertum vicarium Cantuariensem archidiaconi contemptorem sententiae suae idem archiepiscopus statuit vel in futurum rationabiliter staverit, firmiter et inviolabiliter nulla ei suffragante appellatione custodiri praecipiendo mandamus; clericos autem Hugonem, Nicolaum, Thomam et Willielmum, et caeteros, qui excommunicati a praedicto archiepisc. divina scienter celebrare praesumpserint, si ita est, vinculo anathematis innodari, eorumque communionem sicut excommunicatorum praecipimus evitare.

Datum Ferentini, xvi kalen. octobris, incarnationis dominicae anno MCLXX, pontificatus nostri anno XII.

Dat. die 16 septembris, anno Domini 1170, pontif. anno XII.

Praedictos episc. ab omni episcopali dignitate suspendit.

Londinien. et Saresbirien. et episcopali dignitate interfuerint, anathematizat.

Sententias, ab archiep. communique latus, vel ferendas, observari mandat.

L.

Statutum, ne cuilibet Sublacenſis S. Benedicti monaſterii abbati illius bona dilapidare liceat: quod ſi contingerit, ad Sedem Apoſtolicam eſſe reclamandum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Apoſtolica auctoritate concedit monachis ut ſi quando viderint abbates monaſterii bona dilapidantes, ad Sedem Apoſtolicam recurrant. — Quin liceat abbati eos gravamine aliquo afficere. — Decretum immunitatis cum ſolitis clauſulis (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis univerſis fratribus Sancti Benedicti Sublacenſis, ſalutem et apoſtolicam benedictionem.

Iuſtis petentium deſideriis facilem nos convenit præbere conſenſum; et vota, quæ a recto rationis tramite non diſcordant, effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, veſtris poſtulationibus annuentes, apoſtolica vobis auctoritate concedimus, ut ſi quando Simonem abbatem veſtrum, et illos, qui ei ſucceſſerint, bona monaſterii dilapidare videritis, ſi commoſiti diſistere forte noluerint, ad Sedem Apoſtolicam reclamandi, et ea, quæ ad incommodum monaſterii pertinent, indicandi facultatem liberam habeatis; neque abbati veſtro ullo tempore liceat, aliquem veſtrum occasione iſta, in compendibus ponere, aut aliqua iniuſta gravamina irrogare: ſalva tamen in omnibus beati Benedicti regula, et monaſtici ordinis diſciplina. Statuimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſeſſionis infringere, vel ei anſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, et bea-

Exordium.

Apoſtolica auctoritate concedit monachis ut ſi quando viderint abbates monaſterii bona dilapidantes, ad Sedem Apoſtolicam recurrant.

Quin liceat abbati eos gravamine aliquo afficere.

Quæſitum immunitatis cum ſolitis clauſulis.

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Margaritans, sui Bullarii par. II, Constit. cxcii.

torum Petri et Pauli apoſtolorum eius ſe noverit incenſurum.

Datum Tuſculani, idibus octobris.

Dat. die 15 octobris anno Domini 1170, pontif. anno XII.

LI.

Confirmatio honorum et conſuetudinum omnium capituli Eccleſiæ Pariſienſis, ac præſertim præbendæ S. Genovefæ (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — Libertates et conſuetudines Eccleſiæ capituli Pariſienſis ratas habet et confirmat; — Præſertim præbendæ S. Genovefæ et aliarum præbendarum. — Quod decreto immunitatis, ſolitiſque poenaliſus concluſionibus roborat (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, B. Decano et Capitulo Pariſienſis Eccleſiæ, ſalutem et apoſtolicam benedictionem.

Quanto fervorem devotionis veſtræ laudabilius ſumus et efficacius in multis experti, tanto libentius iura et libertates Eccleſiæ veſtræ conſervare volumus, et tueri, et veſtris iuſtis poſtulationibus benigne condeſcendere: ut de ſinceritate devotionis, quam erga nos et Romanam Eccleſiam geritis, gratiam noſtram uberius ſentiat. Eapropter, dilecti in Domino filii, officii noſtri debito provocati, et petitionibus veſtris elementer inducti, libertates, et antiquas et rationabiles conſuetudines Eccleſiæ veſtræ, a tempore ſanctæ recordationis patris et prædeceſſoris noſtri Eugenii Papæ uſque ad noſtra tempora obſervatas, ratas habemus et firmas, eaſque auctoritate apoſtolica confirmantes, perpetuum inpoſterum decernimus habere firmitatem. Ad hæc, cum quædam monaſteria et eccleſiæ præbendas habeant in Eccleſia veſtra, et dilecto filio noſtro magiſtro Mainerio præbenda S. Genovefæ conſeſſa ſit: veriti, ne pa-

Proœmium.

Libertates et conſuetudines Eccleſiæ capituli Pariſienſis ratas habet et confirmat;

Præſertim præbendæ S. Genovefæ.

(1) Ex Concil., tom. XII, loc. cit.

Et aliarum
praebendarum.

latum subrependo in detrimentum praedictorum monasteriorum et ecclesiarum, et in gravamen vestrum, huiusmodi consuetudo inoleat in Ecclesia vestra, postulatis a nobis, ut super hoc iuri vestro, et indemnitati eorundem monasteriorum et ecclesiarum, pastorali deberemus sollicitudine praecavere; inde est, quod praesenti scripto acrius indubemus, ne de aliqua praebendarum, quas praescripta monasteria vel ecclesiae habent in Ecclesia vestra, quamlibet personam canonicare cogamini. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis et constitutionis infringere, vel etiam aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Quod decreto
immunitatis, so-
litisque poena-
libus conclusio-
nibus roborat.

Datum Ferentini, v kal. novembris.
Dat. die 28 octobris anno Domini 1170,
pont. anno XII.

LII.

*Confirmatio honorum omnium et iurium (1)
S. Eugubinae Ecclesiae (2).*

SUMMARUM

Exordium. — Ecclesiam B. Mariani Eugubii sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Et bona omnia confirmat; — Quorum aliqua propriis enumerat vocabulis; — Nonnulla concedit privilegia, atque exemptiones. — Sepulturam liberam decernit, aliaque ad Eugubinae Ecclesiae immunitatem. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones (H. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Benedicto praeposito Ecclesiae sedis episcopalis B. Mariani Eugubinae civitatis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice institutis, in perpetuum.

Exordium.

Quoties illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignosci-

(1) Similia privilegia huic Ecclesiae concessa ab Innocentio II anno 1150, et Coelestino II anno 1155. (2) Tom. I Ital. Soc., Ughell.

tur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuentes, et ad exemplar praedecessorum nostrorum felices memoriae, Innocentii et Coelestini, Romanorum Pontificum, praefatam ecclesiam Beati Mariani, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostro protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitamus; statuentes, ut quascunque possessiones, quaecunque bona, eadem Ecclesia impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma voeis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: plebem videlicet S. Iohannis de civitate Eugub., plebem S. Mariae de Sorvita, plebem de Lisiano, plebem S. Mariae de Alguana, pleb. Sanctae Mariae de Glodiano cum plebe S. Donati et S. Viriani, pleb. S. Gervasii, pleb. S. Paterniani de Modiano, curtem de Lavari, cum omnibus aliis ecclesiis, ad bona praedictae Ecclesiae pertinentibus, capellam videlicet S. Bartholomaei, capellam S. Crucis, capellam S. Verecundi, capellam S. Angeli, capellam S. Georgii, capellam S. Savini, capellam S. Angeli, capellam S. Christofori, capellam S. Salvatoris, capellam S. Mariae de Modiano, capellam S. Bartholomaei de Castro Venali, capellam S. Mariae, et capellam S. Georgii de Cortina, capellam S. Mariae de Scarafato, capellam Sanctae Margaritae cum omnibus pertinentiis, capellam S. Mariae Trancolinorum de civitate Perusina, et capellam castri Montis Auri, capellam Podii filiorum Armani, et partem quam habetis in castro Castellionis, et in ecclesia eiusdem castri, partem castri Carestell, et in ecclesia eiusdem castri, ecclesiam Podii Glodiani, et tertiam partem eiusdem

Et si quis
B. M. de
antiquo res-
torum. Sed
Apostolica
quod iustis

Et bona omnia
confirmat

Quorum non-
nulla propriis
enumerat voca-
bulis.

podii, castrum montis Iuliani cum curte sua, castrum montis Analdi cum curte sua, castrum Goligatae cum curte sua, castrum vallis S. Merulae cum ecclesia et curte sua, castrum Agnaniae, castrum Agelli cum ecclesia: quae siquidem vobis confirmamus, prout ea impraesentiarum pacifice possidetis. Prohibemus quoque, ut infra antiquos terminos maioris sive baptismalis ecclesiae, absque vestra permissione nullus ecclesiam aedificare praesumat, nec intra maioris et baptismalis ecclesiae illis concessa nullus vobis auferre audeat, nec homines infra eosdem terminos habitantes ad sepulturam ad alia loca transire compellat; clericos, sive laicos, liberos, qui de saeculari habitu converti, et in vestra Ecclesia religiose vivere voluerint, recipiendi facultatem liberam vobis concedimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui illic sepeliri deliberarint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat: salva iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Praeterea praesenti decreto sancimus, ut episcopo Perusino non liceat, Ecclesiae vestrae, quam Perusii habetis, novas et indebitas exactiones imponere, vel eandem Ecclesiam absque iusta et manifesta causa interditioni subicere. Decernimus ergo, etc.

Nulla concessit privilegia, atque exemptiones;

Sepulturam liberam decernit, aliisque ad Eusebianae Ecclesiae immunitatem.

Soluae clausulae.

Alexandri PP.

e S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presb. card. Sanctorum Ioannis et Pauli.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presb. card.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Guido presbyter card. tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Theoditus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Manfredus Sancti Georgii ad Velum Aureum diac. card.

Ego Ugo diac. card. S. Enstachii iuxta templum Agrippae.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi, III kal. novembris, ind. IV, incarnationis domin. anno MCLXX, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XII.

Dat. die 30 octobris anno Domini 1170, pont. anno XII.

LIII.

Londoniensi et Saresbirien. episcopis poenitentia infligitur, quod sine consensu archiepiscopi Cantuariensis regem coronarunt (1).

SUMMARIUM

Praefatio. — Thomae archiepiscopi Cantuariensis exilium commemorat. — Cantuariensem Ecclesiam Anglorum reges incoronandi possessionem habere ostendit. — Eosdem ab episcopali officio suspendit.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Londonien. et Saresbirien. episcopis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis curae pastoralis officium, in austeritate olei, et in suavitate vini nos oporteat exercere, et his, qui subesse videntur, nec mollia, nec dura proponere; in voluntate nostra tamen esset, ac desiderio, ut in omnibus, et praesertim in fratribus et coepiscopis nostris, ita se totius subtraheret auctoritatis occasio, ut semper eos et confortare in bono, et exhortari ad melius blandi solummodo, et dulcibus debueremus. Quia vero, frigescente charitate multorum, et abundante

Praefatio.

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. 1, pag. 460.

malitia, eo infelicium temporum horum processit iniquitas, ut hi, qui ad ducatum constituti sunt et regimen aliorum, iam aliquotiens in omni severitate a suis voluntatibus revocentur, contra eos interdum virgam cogimur extendere disciplinae, quos ad correctionem aliorum adiutores deberemus habere.

Quid sane causae venerabilem fratrem nostrum Thomam Cantuariensem archiepiscopum Apostolicae Sedis legatum a sede sua exulare compulerit, non oportet literis praesentibus annotare; quin et vos praesentialiter aspexistis, et per totam fere Occidentalem Ecclesiam fama celebris divulgavit. Et pro ipso quidem ad Creatorem nostrum in commune resonare debet gratiarum actio et vox laudis, qui, ut credimus, tentatus in paneis, in multis bene disponetur, quum Deus temptavit eum et invenit dignum se. De vobis autem sine magna admiratione non ferimus, quod, spiritu compassionis amisso, a tribulatione ipsius ita miserationis oculum avertistis, ut dicere potuerit, quod vir ille iustus et timoratus Iob inter flagella positus querebatur dicens: Fratres mei praeterierunt me sicut torrens, qui raptim fluit de inconvallibus (a). Poterat vobis satis divini iudicii terrorem incutere, quod non ascendistis ex adverso, nec posuistis vos murum, ut staretis pro domo Domini in die praelii: quod facti estis sicut arietes non habentes cornua ante faciem subsequentis. Vos insuper eum, qui unus de tanta multitudo zelatus est legem Domini, convertitis in praelium; et sicut ait Propheta, desuper tunicam abstulistis, et pallium (b); cum enim bonae memoriae Theobaldus praedecessor eiusdem archiepiscopi charissimo filio nostro Henrico Angliae regi coronam, sicut dicitur, imposuerit: cum etiam antecessor ipsius regis ab eodem acceperit, ac per hoc Cantuarien. Ecclesia quasi possessionem huius dignitatis haberet; vos tamen novi regis coronationi, eo ir-

(a) vi, 15. (n. r.) (b) Mich. II, 8. (n. r.)

Bull. Rom. Vol. II.

94

requisito in provincia eius, et ministerium, sive assensum vestrum praebere, nobis auctoritate apostolica literis inhibentibus, praesumpsistis; et qui relevare ipsius exilium qualibuscumque solatiis debuistis, aggravastis potius causam eius, et super dolorem vulnere ipsius, quod merentes dicimus, addidistis. In quo facto, etsi contra personas vestras, non quantum culpa exigit, moveamur; pertransire tamen hoc sub silentio non debemus; ne forte, quod Deus avertat, et nos et vos sententiam divinae severitatis adiciat, si vobis, ut ait Propheta, parietem erigentibus, nos cum luto absque paleis liniamus (a); aditum pandamus excessibus, si ea, quae in oculis omnium perperam acta sunt, neglexerimus vindicare. Noveritis itaque tandem vos ab episcopali officio commissa nobis a Deo auctoritate suspensos, et etiam si pax completa non fuerit, in sententiam anathematis revocatos; quia pro impetrata apud nos gratia iuxta spem nostram ad reconciliationem magis laborare debueratis, et a iamdicti archiepiscopi gravamine abstinere, donec ad Sedem Apostolicam, nisi per praefatum archiepiscopum steterit, de tanto satisfactori excessu accedatis. Si autem ita eidem archiepiscopo et Cantuariensi Ecclesiae satisfacere curaveritis, ut poenam istam ipse videat relaxandam, vicem nostram per eum volumus adimpleri.

Datum Tusculani, vii kal. decembris, pontificatus nostri anno xii.

Dat. die 25 novembris anno Domini 1170, pontif. anno xii.

LIV.

Confirmatio cuiusdam decreti Capituli Parisiensis pro residentia canonicorum Forvinsorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum Parisiensis Capituli pro residentia canonicorum, sub statutis

(a) Ezech. xiii. 10. (n. r.) (1) Ex Chartulario Eccl. huius editid Baluzius, Miscell. tom II, pag. 255.

Eodem ab episcopali officio suspendit.

Thomae archiepiscopi Cantuariensis exilium commemorat.

Cantuariensem Ecclesiam Anglorum reges in coronandi possessionem habere ostendit.

poenis. — Casus in quibus dispensati censerentur. — Praescriptam institutionem confirmat — Cum decreto poenali ad robur confirmationis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, B. Decano, et Capitulo Parisiensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Ea, quae ad incrementum Ecclesiarum, et venustatis spectant decorem, iuxta officii nostri debitum studiosius prosequi volumus, et iis promptam curam et diligentiam adhibere optamus, quae ad vestrum et Ecclesiae vestrae cognoscimus pertinere profectum. Ex literis autem, quas nobis devotio vestra transmisit, evidenter accepimus, quod, quia quidam

Decretum Parisiensis capituli pro residentia canonicorum, sub status poenis.

Casus in quibus dispensati censeri debent.

Praescriptam institutionem confirmat:

Cum decreto poenali ad robur confirmationis.

vestrum, alienis insistentes negotiis, raro Ecclesiae vestrae sui praesentiam exhibeant, et caeteri eandem licentiam absentandi se velint habere, communi consilio illos canonicorum vestrorum Forinsecos ordinastis, qui per medietatem anni in Ecclesiae vestrae servitio assidui non fuerint, ita tamen, quod circa quatuor marcas argenti de praebenda sua annuatim recipient: eis exceptis, qui in servitio nostro vel regis Francorum permanserint, et hoc sub anathematis interpositione firmastis. Unde nos paci, quieti, et utilitati vestrae, sicut diximus, paterna meditatione providere volentes, praescriptam institutionem, sicut a maiori et saniori parte capituli facta est, ratam et firmam habemus; et ne quorumlibet valeat praesumptione mutari, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et Bb. Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Tusculani id idus decembris.

Dat. die 12 decembris anno Domini 1170, pontif. anno XII.

LV.

Confirmatio libertatum et consuetudinum Ecclesiarum regni Scotiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Antiquas libertates et consuetudines episcopis Scotiae confirmat. — Causas graves Sedi Apostolicae reservat. — Conclusiones solitae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, R. episcopo S. Andreae, et caeteris episcopis per Scotiam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Admonet nos cura suscepti regiminis, et debitum exigit pontificalis officii, fratres et coepiscopos nostros uberiori charitate diligere, et eorum statum integrum et incolumen custodire; et attentiori studio et sollicitudine providere, ne iura vel dignitates eorum diminui valeant, vel aliquis temeritate turbari; quia non possunt de causa sibi commissa esse solliciti, si eis apostolicae provisionis praesidium vel favor deest. Hoc itaque considerato, nos inducti, et vestrae devotionis intuitu provocati, antiquas libertates et rationabiles consuetudines, quas hactenus in consecrandis episcopis, quam in aliis habuisse noscimini, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Si quis autem contra libertates vel consuetudines ipsas venire praesumpserit, nulli nisi in praesentia nostra, vel legati a latere Romani Pontificis destinati, respondere cogamini. Si quid vero novum et grave emerit, illud ad audientiam Apostolicae Sedis volumus perferri. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Antiquas libertates et consuetudines episcopis Scotiae confirmat;

Causas graves Sedi Apostolicae reservat.

Conclusiones solitae.

(1) Ex Wilkins, Concilia Britanniae et Hiberniae, vol. II, pag. 461.

Datum Anagninae, ix kalendas ianuarii,
pontificatus nostri anno xii.

Dat. die 21 decembris anno Domini 1170,
pont. anno xii.

LVI.

*Confirmatio monasterii S. Cosmae de Tal-
liacotio ordinis Casinensis, bonorumque
omnium ad illud pertinentium (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione
Sedis Apost. recipit Pontifex; — Bonaque
omnia ad illud pertinentia confirmat. —
Refutationem a Bartholomaeo de Taliaco-
zo factam de consuetudinibus male exactis ra-
tam habet. — Decretum immunitatis a qua-
cumque molestia. — Poenae contra tem-
eratores privilegii. — Benedictio et pax
illud observantibus. — Alexandri PP. et
S. R. E. card. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Aduissae abbatissae monasterii S. Cosmae de Taliacotio, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati noscitur convenire, animo nos deest libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipatae estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sen aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata perma-

(1) Ex originali in archiv. edidit Gattula, Hist. Cassinens., saec. XII, pag. 802.

neant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam S. Viti cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Iohannis de Camerata cum pertinentiis suis, tertiam partem ecclesiae S. Andreae, quae est in Clereto, medietatem oblationum, quae in ecclesiis castri de Taliaco in solemnitatibus Paschae, et Natalis Domini, et medietatem de oblationibus mortuorum, sepulturam maiorum hominum praefati castri, sepulturam podii Bufarae cum medietate oblationum mortuorum, decimas molendinorum, quae sunt in valle Ss. Cosmae et Damiani, et in alveo suo, triginta modios sementarios terrae, vineas, terras, sylvas, domos, casularia, quae in praedicto castro habetis, duo molendina, viginti duos pedes terrarum, de quibus homines vestri monasterii sunt infeudati, ecclesiam S. Mariae de Sorbo cum omnibus pertinentiis suis. Praeterea refutationem contra nobis promissam quam nobilis vir Bartholomaeus de Taliaco de pravis consuetudinibus, quas a vestro monasterio exigebat, coram personis pluribus fecit, ratam et firmam habentes, auctoritate apostolica prohibemus, ne consuetudines ipsas idem Bartholomaeus, vel heredes eius aliquo tempore in monasterium exercere praesumant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praedictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum pro quarum gubernatione et substatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Cassinensis monasterii debita iustitia et reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiae commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat,

Refutationem a Bartholomaeo de Taliaco factam de consuetudinibus male exactis ratam habet.

Decretum immunitatis a quacumque molestia.

Poenae contra temeratores privilegii.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Bonaque omnia ad illud pertinentia confirmat.

reanque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Pen dictio et
pax Lindobser-
vanibus.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Eecl.
in omnium
subscriptionibus.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus ss.
Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Iohannis et Pauli tit. Pammacilii ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit. S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presbyter card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Ardicio diac. cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diaconus card. S. Mariae in Aquiro ss.

Datum Tusculi per manum Gratiani

sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, xvi kal. aprilis, indict. v, incarnationis dominicae anno MCLXXI, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno XIII (1).

Dat. die 17 martii anno Domini 1171, pontif. anno XII.

LVII.

Erectio novi episcopatus Cephaladitani, bonorumque omnium eidem a Messanensi episcopo datorum, et exemptionum a Siciliae regibus concessarum confirmatio (2).

SUMMARIUM

Penes Apostolicam Sedem novas erigendi, iunctas separandi, dissitas uniendo Ecclesias potestas. — Cephaladitanam Eccles. in episcopatum erigit Pontifex; — Bona eidem omnia confirmat; — Confirmat quoque donationem eidem a Messanensi episcopo factam. — Obedientiam novo episcopo a presbyteris caeterarum Ecclesiarum intra fines novi episcopatus positarum praestandam fore declarat. — Donationes et immunitates quoque eidem a Siciliae regibus concessas ratas habet. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Cui solitae clausulae poenales adiunguntur. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Bosoni Cephaladensi episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quoniam sicut rerum gestarum memoria, et reverenda Ss. Patrum institutio evidenter declarant, semper Sedi Apostolicae licuit non solum sedes episcopales de novo in locis idoneis instituere, verum etiam coniunctas disiungere et disiuunctas unire; nos, qui ex iniuncto

Penes Apostolicam Sedem novas erigendi, iunctas separandi, dissitas uniendo Ecclesias potestas.

(1) Ut caeterae chronologicae notae cum anno 1171 conveniant, legendum omnino: *Dat. etc., indictione IV, etc., pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno XII.* (2) Eddidit Rocchus Pirrus, Sicil. Sac., tom. II, pag. 804.

nobis a Deo summi pontificatus officio pro universarum statu Ecclesiarum debemus, quantum Deus dederit, sollicite cogitare, Cephaludensem Ecclesiam, ad cuius regimen, disponente Domino, nuper vocatus fuisti, et in episcopatum consecratus, pontificalem sedem duximus statuendam; ita quidem, quod cathedralis ibidem sedes perpetuis temporibus observetur inviolabiliter. Statuimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: civitatem ipsam Cephaludensem, sicut a regibus Siciliae cum omnibus pertinentiis suis praedictae Ecclesiae Cephaludensi concessa est et sui privilegii munimine roborata: casale de Arsa cum omnibus pertinentiis suis, casale de Polla cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Luciae de Syracusa cum casalibus et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Mariae de Camarata cum omnibus possessionibus et pertinentiis suis. Nihilominus etiam diocesim cum decimis, et omni iure episcopali, quemadmodum a Messanensi Ecclesia commissae sunt tibi Ecclesiae, auctoritate apostolica confirmamus: praenominatam videlicet civitatem Cephaludensem cum omnibus pertinentiis suis, Mitrectum cum suis, Thusam cum suis, Pollinam cum suis, Gratterram cum suis, Roccam Asini cum suis, Collisanum cum suis, Politium cum suis, Calatabutarum cum suis, Sclafanam cum suis, Aleusam cum suis: et ut flumen Tortae incipit, et ad mare descendit, et a mare usque ad Cephaludum. Statuimus praeterea, et per huius scripti paginam stabilimus, ut Ecclesiae, quae in tua sunt dioecesi constitutae, occasione temporalis obsequii, in quo aliis respon-

dere noscuntur, tibi in spiritualibus obedientiam non audeant denegare. Praeterea iustas donationes, ab illustris recordationis Rogerio et Willelmo quondam Siciliae regibus praescriptae Ecclesiae factas, ratas et firmas habemus, et eas auctoritate apostolica roboramus. Ad haec immunitates et libertates rationabiles, a praenominatis illustribus Siciliae regibus tibi et successoribus tuis concessas, nostro privilegio confirmamus. Statuimus insuper, ut nulli archiepiscopo, episcopo, te et domum tibi commissam indebitis et inconsuetis exactionibus seu gravaminibus liceat fatigare; adiciamus etiam, et auctoritate apost. interdiciamus, ne cui Ecclesiae tuae canonicos sive conversos liceat absque consensu tuo vel successorum tuorum ad conversionem suscipere, nisi forte ad arctiorem voluerint religionem transire. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quilibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Messanensis archiepiscopi canonica reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, postestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem

Cephaludensiam Ecclesiam, in episcopatum erigit Pontifex;

Bona eidem omnia confirmat.

Confirmat quae donationem eidem a Messanensi episcopo factam.

Obedientiam novo episcopo a presbyteris caeterarum Ecclesiarum intra fines novi episcopatus postulare praescri-

dam fore declarat.

Donationes et immunitates quae eidem a Siciliae regibus concessas ratas habet.

Decretum immunitatis a quacumque molestia;

Cui soltae clausulae pronales adiunguntur.

praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Alexandri PP. Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptio-
nes. Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Otto Tusculanus episc. ss.

Ego Io. presb. cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Hildebrandus basilicae Duodecim Apostolorum presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presb. card. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudentianae tituli Pastoris ss.

Ego Petrus presb. cardinalis tit. S. Laurentii in Damaso ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae de Cosmedin subse.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diac. card. tit. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, v idus aprilis, indictione IV, incarnationis dom. anno MCLXXI, pontificatus vero dom. Alexandri Papae III anno XII.

Dat. die 9 aprilis anno Domini 1171, pontif. anno XII.

LVIII.

Confirmatio sententiae interdicti latae a delegatis apostolicis in Cismarinam terram regis Angliae, propter vim illatam sancto Thomae Cantuariensi archiepiscopo (1).

SUMMARIVM

Praefatio. — Facti series. — Sententiam interdicti a delegatis apostolicis latam ratam

(1) Ex ms. de Fontanis edidit Martene, The-saur., tom. 1, col. 369.

habet, et poenis comminatis eam stricte servari mandat. — Ut nullus divina officia celebrare audeat (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Io. Turonensi archiepiscopo, et universis suffraganeis eius, et ecclesiasticis personis in sua provincia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

In Apostolicae Sedis specula, licet immeriti, constituti, universorum excessus per nos, aut per eos, qui sunt in parte solitudinis nobis commissae assumpti, provida debemus circumspectione corrigere, et singulorum erratibus pontificali moderantia obviare; ne nobis dissimulantibus, vitia videantur virtutibus praevalere. A memoria siquidem nostra non excidit, qualiter pro pace sanctae recordationis Thomae Cantuariensis archiepiscopi, cuius anima Deo, sicut credimus, pretioso martyrio dedicata, in caelis cum sanctis habitat, iuxta officii nostri debitum solliciti et vigiles existentes, venerabilibus fratribus nostris Willelmo Senonensi Apostolicae Sedis legato, et Ro. Rothmagensi, archiepiscopis, mandaverimus, ut si rex Anglorum ei Ecclesiam suam in omni pace et libertate non dimitteret, et ablata non restitueret, nec pacem, quam secum faceret, firmiter conservaret, terram eius Cismarinam interdicto subicerent: et si uterque aliquo casu interesse non posset vel nollet, alter nihilominus mandatum nostrum studiosius adimpleret. Quia vero praenominato Ro. Rothmagensi nolente mandatum nostrum exequi, id per iamdictum Senonensem est adimpletum, nos de communi fratrum nostrorum consilio sententiam, quam idem archiepiscopus de mandato et auctoritate nostra in totam terram Cismarinam praedicti regis Angliae protulisse dinoscitur, ratam et firmam habentes, et eam auctoritate apostolica confirmantes, universitati vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, et in virtute obedientiae sub pe-

Praefatio.

Facti series

Sententiam interdicti a delegatis apostolicis latam ratam habet, et poenis comminatis eam stricte servari mandat;

riculo ordinis et officii vestri praecepimus, quatinus eandem sententiam in terra, quae est in ditione memorati regis, usque ad dignam satisfactionem firmiter et inviolabiliter observetis, et ab aliis faciatis inviolabiliter observari; nec aliquis vestrum eam relaxare, vel contra ipsam sine mandato Romani Pontificis, vel legati ab eo destinati, divina officia celebrare praesumat.

Datum Tuscul., ii idus maii.

Dat. die 14 maii, anno Domini 1171,
pont. anno xii.

LIX.

Confirmatio bonorum omnium, pertinentiarum, consuetudinum monasterii S. Mariae de Aquistris Burdigalen. dioc., quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (1).

SUMMARICUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex; — Bonaque omnia eidem confirmat; — In quibus nonnulla propriis exprimit vocabulis. — Decimas novalium exigi ab eis vetat, pluraque alia privilegia elargitur; — Cum solitis clausulis. — Alexandri PP. et S. B. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Mainardo abbati monasterii Sanctae Mariae de Aquistris, eiusque fratribus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est nos faciem praebere consensum, ut fidelis devoto celerem sortiatur effectum. Quocirca, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus, clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus;

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., tom. II, inter Instrum. Eccles. Burdigalen., n. XLIX.

imprimis siquidem statuente, ut ordo monasticus, qui secundum Domini et beati Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in pago Burdegalensi ecclesiam Sancti Petri de la Landa, S. Genesii de Lugon, ecclesiam de Fronsiaco Sancti Petri et Sancti Martini, ecclesiam Sancti Petri de Gorcia, ecclesiam Sancti Joannis de Coutras, ecclesiam Sancti Petri de Porehiers, ecclesiam S. Stephani de Camedel, capellam S. Mariae de Insula, capellam S. Mariae de Fronsiaco, capellam Sancti Iacobi de Malmico, capellam Sanctae Mariae .Egipthacae de Bayas, capellam Sancti Iacobi de Rotellans, capellam S. Vincentii de Picturis, capellam Sancti Nicolai de Fecie, capellam Sanctae Mariae Magdalenae de las Artigas: in pago Xantonensi ecclesiam Sanctae Mariae de Barda, ecclesiam Sancti Martini de Cruce, ecclesiam Sancti Martini de Aria, ecclesiam Sancti Viviani de Cleirac, ecclesiam Ss. Saturnini et Nazarii de Sercon, capellam S. Iacobi de Triac, capellam S. .Egidii de Casis Solis, capellam S. Leodegarii de la Elota, capellam S. Pauli de monte Ebrioso, capellam Sanctae Mariae de Bedenac, capellam S. Valeriae de Frainel. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut alienis colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Cum autem commune interdictum fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa

Bonaque omnia eidem confirmat;

In quibus nonnulla propriis exprimit vocabulis.

Decimas novalium exigi ab eis vetat, pluraque alia privilegia elargitur;

Ut nullus divinis officia celebrare audeat.

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex;

Sepulturam ibi fore liberam decernit, salva iustitia, etc.

voce officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. In parochialibus vestris ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis sacerdotes eligere et electos episcopo repræsentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura illi, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Præterea processionem, quam habet Ecclesia vestra in ultimo die mensis augusti, ab archiepiscopis et episcopis Burdegalensis provincie ab antiquis temporibus rationabiliter concessam, nihilominus confirmamus; prohibentes, ne his, qui ad eandem processionem ex devotione accesserint, emulo vel redeundo, aliquis molestiam vel iniuriam inferre præsumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat etc. Amen.

Cum solitis Clausulis.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicæ Ecclesiæ episcopus.

et S. R. Ecclesiæ cardinalium subscriptiones.

Ego Ubaldo Ostiensis episcopus.

Ego Ildebrandus basilicæ Duodecim Apostol. presb. card.

Ego Ioannes card. S. Anastasiæ.

Ego Guillelmus card. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso card. S. Pudencianæ.

Ego Iacintus diac. card. tit. S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctæ R. E. subdiac. et notarii, idibus maii, indictione iv, incarnationis dominicæ anno MCLXXI, pontificatus Alexandri PP. III anno xii.

Dat. die 15 maii anno Domini 1171, pontif. anno xii.

LX.

Privilegium pro monasterio Morimundensi ordinis Cistercen. Mediolanen. diocesis (1).

SUMMARIVM

Proœmium. — Monasterium sub S. Petri protectione recipit Pontifex; — In eo monasticum ordinem servari præcipit; — Bona omnia ei confirmat; — Quorum aliqua enumerat. — Nonnulla concedit privilegia pro monachorum indemnitate. — Quod nulli monachorum liceat post factam professionem suo libito e monast. egredi. — Decretum immunitatis a quacumque molestia. — Solitæ poenales conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. E. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Iacobo abbati monasterii Ecclesiæ S. Mariæ Morimundi, quod iuxta Ticinum situm est, eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam profitentibus, in perpetuum.

Religiosi vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris instis postulationibus clementer annuimus, et præfactum monasterium, in quo divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et h. Benedicti regulam, atque instituta Cisterciensium fratrum, in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impræsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel

Proœmium.

Monasterium sub S. Petri protectione recipit Pontifex.

In eo monasticum ordinem servari præcipit.

Bona omnia ei confirmat;

(1) Ex Tabulario monast. huius elidit Ughell., loc. cit., tom. iv, ubi de Riboaldo Mediolanen. archiep.

Quorum alia
qua enumerat.

principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: eundem locum, qui Morimundus dicitur, olim dictus Campus Fulcherii, cum aquis et aquaeductibus et omnibus pertinentiis suis: grangiam, ubi prius abbatia fuit, nomine Morimundum: grangiam de Fara Basiliana: grangiam de Fara Vetula: grangiam de Castelletto cum universis ratis, aquis, et aquarum decursibus, pascuis, silvis, et universis immunitatibus et pertinentiis suis citra Ticinum et ultra in piscationem in Ticino: commutationem quoque canonice factam super territorio praedictae grangiae de Fara Basiliana inter vos et plebem S. Stephani de Roxiace, sicut in authentico scripto facto exinde continetur, et conventionem, quae inter vos et praepositum plebis de Casolata super decimis et territorio Farae Vetulae, iuste facta est, et scripto authentico roborata, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna provisione providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuram locorum, seu grangiarum vestrarum nullus violentiam facere, vel rapinam seu furtum committere, aut ignem apponere, vel homines capere seu interficere audeat. Liceat etiam vobis, clericis vel laicos e saeculo fugientes liberos et absolutos in monasterio vestro recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem aliqua levitate sine prioris vel abbatis licentia fas sit de claustro discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supra-

dictum monast. temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minnere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

Decretum in
munitatis a quo
canonice molu-
stia.

Solitae penu-
les conclusio-
nos.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP
episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis, et Sanctae et S. R. Ecol.
cardinalium
subscriptions.
Rufinae episcopus subsc.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Iohannis
et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Boso presb. card. Sanctae Pudent.
tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Lau-
rentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter tituli Sancti
Marci ss.

Ego Ardicio tit. S. Theodori diaconus
cardinalis ss.

Ego Hugo diac. card. S. Eustachii
iuxta templum Agrippae ss.

Ego Petrus diac. card. Sanctae Mariae
in Aquiro ss.

Datum Tuscanani per manum Gratiani
S. R. E. subdiaconi et notarii, v kalen.
augusti, indict. iv, incarnationis dom.

Nonnulla conce-
ditur privilegia
pro monacho-
rum indemnitate.

Quod nulli mo-
nacho liceat
post factam pro-
fessionem suo
libito e monast.
egredi.

an. MCLXXI, pontificatus vero domini
Alexandri PP. III anno XII.

Dat. die 28 Iulii, anno Domini 1171,
pontif. anno XII.

LXI.

Transactionem quamdam de nonnullis Ecclesiis, inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam, apostolica roborat confirmatione (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Transactionem de nonnullis Ecclesiis, inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam confirmat Pontifex. — Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, D. abbati, et fratribus Cassinen., salutem et apostolicam benedictionem.

Ea, quae iudicio vel transactione rationabiliter inter aliquos statuuntur, ne malignitate cuiuslibet a sua valeant firmitate divelli, vel praesumptione temeraria immutari, rata debent et inconvulsa persistere, et apostolico convenit munimine roborari. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus benigne annuentes, transactionem, quam venerabilis frater noster R. Aquinas episcopus, et dilecti filii G. Fossae Novae, A. S. Laurentii de Aversa, et G. Casacemarii abbates, inter vos et venerabilem fratrem nostrum Fundanum episcopum super ecclesiis S. Magni, S. Honulrii in Campo de Melle, et S. Hellae in Ambriso, et S. Martini in Terelle rationabiliter fecisse noscuntur, concedentes eidem episc. ecclesiam S. Martini in Yuula, et quamdam terram, quae dicitur Limata, quemadmodum in authentico scripto exinde facto continetur, auctoritate apostolica confirmamus, et ut perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, praesentis scripti patrocinio communitimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc pa-

(1) Edidit Gattula, Hist. Cassinen., saec. VI, pag. 262.

ginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Tusculani, II idus septembris.

Dat. die 12 septembris anno Domini 1172,
pont. anno XII.

LXII.

Ad archiepiscopum Auxitanum, et abbatem Massilien. ut monachis inobedientibus poenitentiam congruam imponant (1).

SUMMARIUM

Series facti. — Inobedientes monachos ut poenitentiam agant, iniungit; — Cum suspensione a celebratione missarum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Auxitano archiepiscopo, Apostolicae Sedis legato, et dilecto filio abbati Massiliensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad audientiam apostolatus nostri pervenit, quod cum monachos Sancti Savini excommunicationi decreverimus subiacere, pro restitutione quartarum illarum Ecclesiarum, quae venerabili fratri nostro Bignoritano episcopo contra monasterium eorum fuerant auctoritate felicis memoriae Eugenii Papae adjudicatae, ipsi post excommunicationem divina celebrare officia praesumpserant, et indesinenter praesunt: non attendentes, quomodo instar sacrilegii est, apostolicis contraire statutis; ideoque vobis per apostolica scripta mandamus atque praecipimus, quatinus, si res ita se habet, qui magis culpabiles sunt, ad monasterium Massiliense, ut ibi poeniten-

(1) Ex archiv. S. Savini edidit Edmundus Martene, Thesaur. Anecd. tom. I, col. 459.

Transactionem de nonnullis ecclesiis inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam confirmat Pontifex.

Exordium.

Solitae clausulae.

Series facti.

Inobedientes monachos ut poenitentiam agant, iniungit;

tiam agant de tanto excessu, occasione et appellatione cessante, mittatis; aliis vero, qui magis idonei sunt, poenitentiam congruam imponentes, ipsos tandiu faciatu a celebratione missarum cessare, quamdiu excommunicati cantasse noseuntur.

Datum Tuscani, x kal. octobris.

Dat. die 22 septembris anno Domini 1172, pontif. anno xiv.

LXIII.

*Definitio controversiae inter canonicos Praten-
tensis Ecclesiae, et Plebanum S. Iusti
eiusdem territorii super mortuorum se-
pultura (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Huiusmodi controversia alias a Summis Pontificibus cognita ac definita: — Rationes utraque ex parte iterum allatae. — Sententia Alexandri, — Quam confirmat Pontifex — Et proprio, ac card. S. R. Eccl. nomine roborat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Uberto paeposito, et canonicis Praten-
sibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Quemadmodum aequitatis vigor expostulat etc. Sane cum dilecti filii nostri Rolandus et Ubaldu concanonici vestri, et O. Plebanus S. Iusti pro controversia, quae inter vos et eundem Plebanum super fundata vertebatur, in nostra essent praesentia constituti, praedicti concanonici vestri, qualiter iudiciali sententia sa. recordationis praedecessoris nostri Innocentii PP. eadem controversia terminata fuerit: et tam ab eo, quam a piae mem. patre praedecessore nostro Eugenio PP. definitiva exinde prolata sententia, postmodum confirmata coram nobis, et fratribus nostris, tam prudenter quam fideliter allegarunt, Plebanus vero, quod eadem capella in fundo plebis suae con-

structa fuerit, et quod ad ordinationem suam specialiter pertineret, praesertim ex sententia bon. mem. Actonis quondam Pistoriensis episcopi, satis diligenter et constanter asseverando proposuit. In fundo sane eiusdem plebis eam esse constructam praefati concanonici vestri recognoverunt, asserentes tamen quod esset eadem capella in plebis vestrae territorio sita. Nos, auditis hinc inde rationibus diligenter et cognitis, sententiam praedicti praedecessoris nostri Innocentii, sicut a bon. mem. patre et praedecessore nostro Eugenio confirmata fuerat, de communi fratrum nostrorum consilio, auctoritate duximus apostolica confirmandam, et tam eidem Plebano quam successoribus suis, et plebi sibi commissae, perpetuum super hoc silentium imponentes, hoc eis, secundum quod canonum statuta praecipiant, reservavimus, ut vacante praedicta capella, presbyterum inveniant, et vobis representent: qui, si idoneus fuerit, investituram capellae, et curam animarum de manu vestra recipiat, et vobis de spiritualibus obedientiam et reverentiam, sicut caeteri capellani capellarum vestrarum faciunt, promittat; et in omnibus devote exhibeat; illis vero de temporalibus debeat sine contradictione aliqua respondere; et eadem capella, quemadmodum statutum est, plebi vestrae tanquam matri Ecclesiae in omni iure parochiali, sicut reliquae capellae vestrae, subiecta permaneat. Ut autem haec nostrae definitionis sententia perpetuis temporibus inviolabiliter observetur, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubaldu Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuen. et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Rationes utraque ex parte iterum allatae.

Sententia Alexandri.

Quam confirmat Pontifex;

Et proprio, ac card. S. R. Ecclesiae nomine roborat.

Cum suspensione a celebratione missarum.

Exordium.

Huiusmodi controversia alias a Summis Pontificibus cognita ac definita:

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de Pratensi Ecclesia.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli S. Anastasiae.

Ego Guillelmus presb. cardinalis tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presb. card. tituli Sancti Laur. in Damaso ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in Aquiro ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sanctae R. E. subdiaconi et notarii, xi kal. novembris, indictione v, incarnationis dominicae anno MCLXXII, pontificatus vero D. Alexandri PP. III anno XIV.

Dat. die 22 octobris anno Domini 1172, pontif. anno XIV.

LXIV.

Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum monasterii monialium S. Mariae de Synningthmayte (1).

SUMMARICUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit; — Statuens ut ordo monasticus ibi perpetuo servetur; — Confirmans bona omnia quae possidet, vel poterit adipisci; — Quorum nonnulla propriis vocabulis explicat. — Decreto immunitatis interposito, monialium quieti prospicit; — Aliaque privilegia impertitur.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Christianae priorissae monasterii ecclesiae Sanctae Mariae de Synningthmayte, eiusque sororibus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignosci-

Exordium.

(1) Ex tom. II Monast. Anglican.

tur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilectae in Christo filiae, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium beatae Dei Genitricis semper Virginis Mariae, in quo divino estis obsequio mancipatae, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei et beati Benedicti regulam, et institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque succedentibus et illibata permanent: in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis: ex dono Galfridi filii Bertrami Haget duas corrucatas (1) terrae: ex dono Simonis Ward et Matildae uxoris suae et Willelmi filii eius, locum, qui dicitur Eshholt cum suis pertinentiis in bosco et plano et in terra arata et aqua libera et absoluta ab omni exactione, sicut in eorum authentico scripto exinde facto continetur. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum nullus violentiam vel rapinam, sive furtum committere, ignem apponere, seu hominem capere vel interficere audeat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos et saeculo fugientes liberos et absolutos ad conversionem vestram recipere, et in vestro monasterio absque contradictione alicuius retinere. Prohibemus insuper etc.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipit;

Statuens ut ordo monasticus ibi perpetuo servetur;

Confirmans bona omnia quae possidet, vel poterit adipisci;

Quorum nonnulla propriis vocabulis explicat.

Decreto immunitatis interposito monialium quieti prospicit;

Aliaque privilegia impertitur.

(1) Vide superius, pag. 673. (n. r.)

Dat. Tusculani per manum Gratiani S. Romanae Ecclesiae subdiaconi notarii, xv die kal. ianuar., indict. vi, incarnat. dom. anno MCLXXII, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno XIV (1).

Dat. die 18 decembris anno Domini 1172, pontif. anno XIV.

(1) In antepositi privilegii clausula indictionera *quintam* notatam legimus, in hac vero *sextam*; ad cuius rei intelligentiam nonnulla de indictionibus libet disserere. Triplex indictionis usus notatur a rei diplomaticae peritis, Constantinopolitanae seu Graecae imperatorum Orientis, quae a kal. septembris numeratur: Constantinianae a Constantino Magno, quae etiam Caesarea dicitur, et ab VIII kal. octobris ducitur: Pontificiae, Romanorum scilicet Pontificum, quam cum annis Christi inire et finire volunt. Sed Gregorii Magni epistolae et Ioannis VIII, indictione graeca notantur; et hoc clarius apparet in his, quae suo loco retulimus, a Gregorio VII datis constitutionibus, et quidem constitutiones IX, XXI, XXIII, XLIII, ac duae sequentes II. notantur indictionibus, quae iuxta morem, a Pontificibus decessoribus et successoribus servatum, ut volunt, nonnisi kalendis ianuarii sequentis anni cursum aggredi debuissent. Hinc vero dubitandi sit locus, nonnisi saeculo XII ineptus, statutusque mos, indictionis initia a kal. ianuarii accipiendi: cui quidem dubitationi firmus additur fundamentum ab ea, quam ipse Gregorius dedit epistolam anno 1075: *Universis in Christo... Fidem Christianam defendentibus in regno Theotonico*, eosdem admonens de curanda conversione Henrici regis, quem excommunicationi subiecerat; in eius enim line legitur: *Dat. Laurenti, in non. septemb., indictione incipiente XV*, quae nonnisi sequenti anno 1076 in cursu esse debuisset, si praedecessores Pontifices indictionem primo anni die assignassent. Quidquid vero hinc adstrui possit, caeteris do: rem prosequor. Beda, De Ratione temporum, cap. 48, Anglos Constantiniana indictione usos asserit, hinc, ne constitutionem hanc, quia Alexander PP. (qui, ut ex eius Aetis apparet, indictione Pontificia usus est) privilegia confirmat monasterio de Synningthmayte, solo indictionis vitio, cuius causa Mabilonio et Baluzio auctoribus, falsi crimen diplomatibus, caeterisque antiquis monumentis non est affligendum; ne, inquam, hanc constitutionem supposititiam dicam, hoc suspiciendum, vel indictionum genera varie pro scriptorum et notariorum arbitrio Romae alibi quae variata; vel Bullae huius indictionem sextam adscriptam a scriptore Anglo, ut morem gentis sequeretur. Quod autem ad tria indictionum genera pertinet, hoc cum Chiffleto, Hist. monasterii Theroenciensis, pag. 235, sentio, tertium genus praeter Caesareum et Graecum appellari posse Italum, vel Christianum, vel Conciliare; cuncta enim indictione a kal. ianuarii, vel saltem a die 25 decembris deducta, solent notari.

LXV.

Tabulam auream, sibi donatam, Cassinensis coenobio restituit, ab eoq. impostero alienari sub anathemate prohibet (1).

SUMMARHUM

Facti series. — Tabulam auream sibi donatam ab episcopo Praenestino, Cassinensi monasterio restituit; — Sub anathematis poena prohibens ne illa sub quovis praetextu alienetur. — Pro qua re praesentes literas cum eadem tabula mittit (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Petro abbati et Capitulo Cassinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonae memoriae V. quondam Praenestinus episcopus, sicut vir providus, circumspectus et timoratus, recognoscens a quo et per quem post Deum habuerit ea, quae habuit, nobis tabulam auream, quam a vestro monasterio comparaverat, et alia plura in ultima voluntate reliquit. Nos autem mirificum et delitiosum opus eiusdem tabulae diligenter attendentes, et considerantes, quod cum fuerit monasterii vestri, convenientius et salubrius erat, ut eidem monasterio, quam aliis donaretur, tabulam vestram pro honore vestro, et salute nostra et praedicti episcopi, et pro reverentia beati Benedicti, monasterio vestro donamus; sub distinctione anathematis prohibentes, ne quis eam titulo venditionis, donationis, vel pignoris, aut alio quolibet modo eidem monasterio auferre vel alienare praesumat; sed ingiter ad honorem vestri et beati Benedicti, et ad decorem eiusdem monasterii inibi conservetur. Ut autem excommunicatio, quam inde facimus, omnibus innotescat, literas istas volumus et mandamus cum eadem tabula, donec duraverint, esse.

Datum Anagninae, III kal. februarii.

Dat. die 30 ianuarii anno Domini 1172, pontif. anno XIV.

(1) Ex archiv. Cassinen. monast. editit Margarius in sui Bullarii par. II, constit. CLXXXIV.

Facti series.

Tabulam auream sibi donatam ab episcopo Praenestino, Cassinensi monasterio restituit;

Sub anathematis poena prohibens ne illa sub quovis praetextu alienetur.

Pro qua re praesentes literas cum eadem tabula mittit.

LXVI.

Canonizatio S. Thomae Cantuariensis archiepiscopi, eiusque adscriptio in catholago Ss. martyrum.

SUMMARIUM

S. Thomae Cantuarien. merita in vita; gloriosa passio; — Et post ipsius mortem, insignia patrata miracula; — Quibus perspectis et consideratis in consilio clericorum et laicorum, illum canonizavit et in martyrum sanctorum catalogum adscripsit; — Cuius natalis celebrari praecipitur, eiusque suffragia peti (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis et dilectis filiis aliis Ecclesiarum praelatis, et universo clero, et populo per Angliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Redolet Anglia fragrantia et virtute signorum, quae per merita illius Sancti et venerabilis viri Thomae quondam Cantuarien. archiepiscopi, omnipotens Dominus operatur et universa laetatur ubique fidelium christiana religio pro ea, quod ille, qui est mirabilis et gloriosus in sanctis, sanctum suum post mortem clarificavit, cuius vita laudabilis multa fulsit gloria meritorum, et tandem martyrio consummata est certaminis gloriosi.

Quamvis autem de sanctitate ipsius dubitare non possit, qui eius vitam et laudabilem conversationem attendit et gloriosam considerat passionem; voluit tamen Salvator et Redemptor noster eius sanctitatis insignia magnificis irradiare miraculis. Ut, qui pro Christo insuperabilis virtutis constantia necessitates et pericula pertulit, sui laboris et certaminis in aeterna beatitudine cognoscatur ab omnibus percepisse triumphum.

Nos vero, auditis innumeris et magnis miraculis, quae iugiter per illius sancti viri merita fieri universitas narrat fidelium; et super his non sine magno gaudio per dilectos fratres nostros Alber-

tum tit. Sancti Laurentii in Lucina et Theoditum S. Vitalis, presbyteros cardinales, atque Apostolicae Sedis legatos (qui eadem miracula tanto perspicacius didicerunt, quanto amplius sunt loco vicini), praecipue certiores effecti, et plurimum aliarum personarum testimonio fidem, sicut debuimus, adhibentes, praedictum archiepiscopum solemniter in Ecclesia, magno collegio ibidem clericorum et laicorum praesente, in capite ieiunii deliberato fratrum nostrorum consilio canonizavimus, ipsumque decrevimus sanctorum catalogo adscribendum.

Universitatem itaque vestram monemus, et auctoritate, qua fungimur, districte praecipimus, ut natalem praedicti gloriosi martyris diem passionis suae solemniter singulis annis celebretis, et apud ipsum votivis orationibus satagatis veniam promereri. Ut qui pro Christo in vita exiliium, et in morte virtute constantiae passionis martyrium pertulit, fidelium iugi supplicatione persultus, pro nobis apud Dominum intercedat.

Datum Signinae, IV idus martii.

Dat. die 12 martii anno Domini 1172, pontif. anno XIV.

LXVII.

Ad monachos Cantuariensis Ecclesiae de canonizatione S. Thomae huius Ecclesiae archiepiscopi, cuius corpus sub altari recondi praecipitur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Cognita et considerata gloria meritorum sancti viri Thomae archiep. Cantuariensis, illum catalogo sanctorum martyrum adscripsit; — Mandata omnibus, ut natalis eius dies festus singulis annis celebretur; — Mandat demum ut eius corpus solemniter recondant in altari, eiusque implerent patrocinium (R. T.).

(1) Ex tom. XII Concil., col. 104.

illum canonizavit et in martyrum sanctorum catalogum adscripsit;

Cuius natalis celebrari praecipitur, eiusque suffragia peti.

S. Thomae Cantuarien. merita in vita; gloriosa passio;

Et post ipsius mortem, insignia patrata miracula;

Quibus perspectis et consideratis in consilio clericorum et laicorum,

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, priori et monachis Cantuariensis Ecclesiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Proceum.

Gaudendum est universitati fidelium de mirabilibus illius sancti et reverendi viri Thomae archiepiscopi vestri; sed vos exinde tanto ampliori gaudio et exultatione debetis repleri, quanto ipsius miracula oculata fide saepius intuemini, et eius sanctissimo corpore Ecclesia vestra specialius meruit illustrari. Nos autem, considerata gloria meritorum eius, quibus in vita sua magnanimiter claruit, et de miraculis eius non solum communi et celebri fama, sed dilectorum filiorum nostrorum Alberti tituli Sancti Laurentii in Lucina, et Theoditi tituli Sancti Vitalis, presbyterorum cardinalium, Apostolicae Sedis legatorum, et aliarum plurimum personarum testimonio certitudinem plenam habentes, praefatum archiepiscopum in capite ieiunii, multitudine clericorum et laicorum praesente, in Ecclesia deliberato cum fratribus nostris consilio solemniter canonizavimus; eumque decrevimus sanctorum martyrum collegio annumerandum: vobis et universitati fidelium de Anglia apostolica auctoritate mandantes, ut natalem eius diem, quo vitam suam gloriosa passione finivit, annis singulis cum debita veneratione celebretis. Quoniam igitur dignum est, et vobis plurimum expedit, ut sanctum corpus eius cum ea quae decet, reverentia et honore condatur, discretionis vestrae apostolica auctoritate mandamus; quatenus corpus eius devote et reverenter, facta solemniprocessionem, aliquo solemnibus die, congregato clero et populo, in altari honorifice recondatis: aut ipsum in aliqua decenti capsula ponentes, prout convenit, elevetis in altum: et patrocinium eius pro salute fidelium et pace universalis Ecclesiae sat-

agatis apud Dominum vestris piis orationibus impetrare. Valet.

Datum Signinae, iv idus martii.

Dat. die 12 martii anno Domini 1173,
pontif. anno xiv.

LXVIII.

Monasterio S. Savini Placentinae diocesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae suscipit Pontifex; — Eidem bona omnia ac donationes tam regales, quam pontificias confirmat; — Quorum plurima enumerat incipiens ab Ecclesiis Placentiae existentibus; — Cum iure decimarum caeterisque omnibus a Placentino episc. Sigifredo monasterio collatis; — Rerum propriarum, ac nutrimentorum decimas ab eis exigi vetat. — Abbatem electionem a monachis tantummodo fieri; — Sepulturam inibi ab omnibus sibi constitui posse; — In nocte Natalis Dom. et in Sabbato S. monachis campanas pulsare concedit; — Novas vero eis exactiones ab episcopis Placent. imponi, vel a quoquam intra parochiae huius fines Ecclesiam absque licentia construi prohibet. — Decretum immunitatis pro eisdem bonis. — Poenae contra violatores huiusce privilegii. — Pax et benedictio illud servantibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinal. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Savino abbati monasterii S. Savini, quod secus Placentiam situm est, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas pro Ecclesiarum statu satagere, et earum quieti ac tranquillitati salubriter auxiliante Domino providere. Dignum namque et honestati conveniens esse

Exordium.

(1) Ex Campi, Hist. Placent., t. II, in Regest.

Cognita et considerata gloria meritorum sancti viri Thomae archiep. Cantuariensis, illum catalogo sanctorum martyrum adscripsit;

Mandans omnibus ut natalis eius dies festus singulis annis celebretur;

Mandat demum ut eius corpus solemniter recondatur in altari, eiusque implerent patrocinium.

dignoscitur, ut qui ad earum regimen Domino disponente, assumpti sumus, eas et a pravorum hominum nequitiis treamur, et B. Petri ac Apostolicae Sedis patrocinio muniamus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino participati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione ad exemplar praedecessorum nostrorum, fel. memoriae Innocentii, Lucii, et sanctae recordat. Eugenii, Romanorum Pontificum, suscipimus, et praesentis scripti privilegio communicamus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: in civitate Placentina ecclesiam S. Mariae, ecclesiam S. Victoriae et unum hospitale cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Bartholomaei, ecclesiam S. Trinitatis, ecclesiam S. Ambrosii cum hospitale, ecclesiam S. Salvatoris cum quodam hospitali et suis omnibus pertinentiis; curiam Robiani cum duabus ecclesiis, decimis, et omnibus ad se pertinentibus: quicquid etiam infra castrum Arcutum et extra possidetis, vobis praesenti scripto firmamus: castrum Besen-toni cum duabus ecclesiis, et omnibus ad se pertinentibus: in curte Albiani duas ecclesias cum omnibus pertinentiis: in Ponteparo ecclesiam S. Martini cum suis pertinentiis, curiam Paternae cum duabus ecclesiis, curiam de Turre cum una ecclesia et suis pertinentiis, curiam Conii cum ecclesia et aliis, quae ibi iuste possidetis; in marchia Ianuensi, in valle scilicet Segestina, monasterium S. Victoriae cum tribus capellis. Quicquid insuper in ecclesiis, decimis, rationali-

bus, discreptione in monte Arxio bonae recordationis Sigifredus Placentinus episcopus vestro monasterio noscitur contulisse: in Visilano ecclesiam S. Georgii et quaecumque alia ibi habetis, curiam Regiani cum ecclesia S. Savini, et omnibus ad eam pertinentibus, curiam Fabiani cum ecclesia S. Stephani, curiam Sanctorum Naboris et Felicis cum ecclesia S. Savini: in Tavernaco ecclesiam S. Mariae: in curia Fontanae-Petrosae ecclesiam S. Savini, et ecclesiam S. Gregorii cum aliis omnibus, quae iuste ibi possidetis: in Suprarivo ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis, hospitale de Trebia cum ecclesia S. Nicolai, curiam Mose cum ecclesia S. Savini, et omnibus ad ipsam pertinentibus: decimas quoque vineae, et brolii episcopi et alterius vineae, quae est extra portam S. Antonini, et piscationes, quae habetis in Palo a porta portario usque ad ora Rivifrigidi; castrum Calenzani cum omnibus quae ibidem habetis, capellam S. Savini de Lechi cum caeteris, quae ibidem habetis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas praesumat exigere. Obiunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepouatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti regulam praeviderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salvo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad haec praesenti decreto sancimus, ut in nocte Natalis Domini, more solito, et in Sabbato Sancto in Introitu missae, et ad vespersa liceat vobis secundum antiquam consuetudinem

Cum iure decimarum caeterisque omnibus a Placentino episc. Sigifredo monasterio colitis;

Monasterium hoc praedecessorum more sub protectione Sedis Apostolicae suscepit Pontifex;

Eidem bona omnia ac donationes, tam recales, quam pontificias continent;

Quorum plura enumerat incipiens ab Eterosis Placentibus;

Rerum propriarum, ac nutrimentorum decimas ab eis exigi vetat.

Abbatis electionem a monachis tantummodo fieri;

Sepulturam illi ab omnibus sibi constitui posse;

In nocte Natalis Dom. et in Sabbato S. novenis campanas pulsare concedit;

Novas ter eis
exactiones ab
episcopo Plac-
cent. imponi
vel a quocum
intra parochia
hatis fines; Ec-
clesi in aliqua
lrentia con-
struere prohi-
bet.

Periculum im-
ponit his pro
eisdem bonis.

Praem contra-
vatores imp-
ius privilegii.

Pax et bene-
dictio illud ser-
vantibus.

Alexandri PP.

et S. R. Eccle-
siae cardina-
lim subscrip-
tionem.

campanas pulsare. Praesenti quoque de-
creto prohibemus, ne liceat episcopo Plac-
centino, vobis vel monasterio aut Eccle-
siis vestris novas et indebitas exactiones
imponere, vel indebita gravamina irrogare.
Prohibemus insuper, ne cui liceat, infra
fines parochiae vestrae sine assensu dioe-
cesani episcopi, et vestro, ecclesiam vel
oratorium de novo construere: salvis
privilegiis et authenticis scriptis Romanae
Ecclesiae. Decernimus ergo, ut nulli om-
nino hominum liceat praefatum mona-
sterium temere perturbare, aut eius pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, seu quibuslibet vexationibus
fatigare; sed illibata omnia et integra
conserventur, eorum, pro quorum guber-
natione et substantatione concessa sunt,
usibus omnimodis profutura: salva Sedis
Apostolicae auctoritate et dioecesanorum
episcoporum canonica iustitia. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica saecula-
risve persona, hanc nostrae constitutionis
paginam sciens, contra eam temere ve-
nire tentaverit, secundo tertiove com-
monita, nisi reatum suum congrua satis-
factione correxerit, potestatis honorisque
sui dignitate careat, reamque se divino
iudicio existere de perpetrata iniquitate
cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac
Sanguine Dei et Domini Redemptoris
nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in
extremo examine districtae ultioni subia-
ceat. Cunctis autem eisdem locis sua iura
servantibus sit pax Domini nostri Iesu
Christi, quatenus et hic fructum bonae
actionis percipiant, et apud districtum
Iudicem praemia aeternae pacis inveniant.
Amen, amen, amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus subsc.

Ego Ubaldus Ostien. episcopus ss.

Ego Gualterius Albanen. episc. ss.

Ego Ioannes S. R. E. presb. card. tit.

S. Anastasiae subsc.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis
tit. Sancti Petri ad Vincula subscripsi.

Bull. Rom. Vol. II.

96

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae
tit. Pastoris subsc.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Lau-
rentii in Damaso ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tit.
Sancti Marci ss.

Ego Otto diac. cardinalis S. Nicolai in
Carcere Tulliano ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti
Adriani subsc.

Ego Manfredus diac. card. S. Georgii
ad Velum Aureum ss.

Ego Ugo diac. cardinalis S. Eustachii
iuxta templum Agrippae ss.

Ego Vitellius diac. card. Ss. Sergii
et Bacchi subsc.

Ego Petrus diac. card. S. Mariae in
Aquiro ss.

Dat. Anagniae per manum Gratiani
S. R. E. subdiae. et not. v kal. aprilis,
indict. vi, incarn. dom. anno mclxxiii,
pontif. vero D. Alex. PP. III anno xiv.

Dat. die 28 martii anno Domini 1173,
pontif. anno xiv.

XLIX.

*Ut decimam Clausi monasterio Sancti Sa-
vini Placentinae diocesis, iniuste ab
Hugone episcopo ablatam, eidem resti-
tuit (1).*

SUMMARUM

Decimam Clausi monasterio collatam ab Ar-
duino et ab aliis Placent. episc., — Ab
Ugone subtractam violenti; — Monasterio
reddendam praecipit: — Et annuatim ve-
getem vini dimittat. (R. T.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, ve-
nerabili fratri T. Placentino episcopo salutem
et apostolicam benedictionem.

Significantibus nobis dilectis filiis nos-
tris abbate et fratribus Sancti Savini,
ad nostram noveris audientiam pervenisse,
quod cum bonae memoriae Arduinus
quondam Placentinus episcopus, et alii

Decimam Clau-
si monasterio
collatam ab Ar-
duino et ab aliis
Placent. episc.

(1) Edidit Campi, Hist. Placent., tom. II in Regest.

Ab Ugone sub-
tractam violen-
ter;

praedecessores sui, eorum monasterio decimam Clausi, iuxta Sanctum Ambrosium siti, divini amoris intuitu contulissent, sicut in instrumento publico noscitur contineri; tandem praedecessor tuus bonae recordationis Hugo, qui fuit postmodum Tusculanus episcopus, eis praescriptam decimam pro sua voluntate subtraxit, et in cast..... unam vegetem vini ipsius annuatim subtraxit. Caeterum quia honor tibi est, et ad tuam laudem respicere, et salutem, si rationabilia instituta praedecessorum tuorum observare curaveris et correxeris, si quae ab aliquo eorum illicite sunt attentata: fraternitatem tuam monemus attentius, et mandamus, quatenus violentiam praedicti Hugonis praedecessoris tui in hac re non imiteris; sed praescriptam decimam praefato abbati et fratribus suis pro reverentia B. Petri et nostra, non expectato iudicio, sine molestia et contradictione restituas, et in pace dimittas, sicut supra dictus Arduinus praedecessor tuus etiam ipsis contulisse dinoscitur, et in instrumento publico continetur: et annuatim praescriptam vegetem plenam vino iuxta consuetudinem praedicti Arduini et praedecessorum suorum praescripto monasterio facias exhiberi, ita quod memorati fratres pro salute tua apud Altissimum ingiter votivis cordis affectibus intercedant, et nos exiude charitatem et prudentiam tuam dignis in Domino laudibus commendamus.

Datum Anagninae, vi idus aprilis.

Dat. die 8 aprilis anno Domini 1173,
pontif. anno xiv.

LXX.

Confirmatio iurium ac bonorum omnium ad Teatinam Ecclesiam pertinentium (1).

SUMMARHUM

Prooimium. — Inhaerens vestigiis praedecessorum suorum, Ecclesiam Teatinam sub

(1) Ex authentico in archiv. Vatican. basilicane edidit Ughell., Ital. Sac., tom. vi, ubi de hac Ecc.

Sedis Apostolicae protectione suscipit; — Possessionesque omnes acquisitas et acquirendas confirmat; — In quibus nonnulla enumerat propriis vocabulis. — Fines dioecesis describit Teatinae. — Insuper ecclesias, castella, plebes etc.; — Decimam pontis portusque Aterni; et id genus alia plura confirmat. — Decernit ut Ecclesia libera sit ab omni quacumque molestia; — Poenis comminatis contra violatores huius privilegii; — Benedictione observantibus data. — Alexandri PP. et S.R.Eccl. cardinalium subscriptiones (n. r.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Andreae Teatino episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

In eminenti Sedis Apostolicae specula, disponente Domino, constituti, ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos sincera charitate diligere, et Ecclesiis sibi commissis suam debemus iustitiam conservare; pro ipsarum quoque statu nos oportet satagere, atque earum quieti et utilitati salubriter auxiliante Domino providere. Eapropter, venerabilis in Christo frater episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praedecessorum nostrorum sanct. mem. Nicolai II, Paschalis II et Eugenii III, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, B. Thomae Teatinam Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub. B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum inste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, qui post vos successerint, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda nominibus; parochiam (1) Teatinae Ecclesiae, sicut antiquis et iu-

Prooimium.

Monasterio
reddendam praes-
cribit:

Et annuatim
vegetem vini di-
mittat.

Inhaerens ves-
tigiis praede-
cessorum suo-
rum, Ecclesiam
Teatinam sub
Sedis Apostoli-
cae protectione
suscipit;

Possessiones-
que omnes ac-
quisitas et ac-
quirendas con-
firmat:

In quibus non-
nulla enumerat
propriis voca-
bulis.

(1) Vide superius, pag. 753. (n. r.)

Fines dioecesis describit Teatinæ.

stis limitibus terminatur, scilicet a Staffilo inter montes, et ipso monte de Ursa, et quomodo pergit in Coza, et ponit terminum in aqua subtus usque ad aquam Sonulani, et quomodo pergit in montem de Reste, et vadit per crimis montem, et qualiter pergit usque montem Selani, et quomodo pergit in ipso flumine, qui dicitur Trinium usque ad littora maris, et per littora maris usque in Piscariam, et redit in priorem finem, videlicet in prædicto Staffilo. Præterea ipsam Teatinam civitatem, castellum Trevellianum, Villam-Magnam, Montem Filardi, castellum Orni, castellum Scurecula, castellum S. Pauli, castellum quod dicitur Furca, castellum Genestrulæ, et castellum S. Cosidii cum eorum pertinentiis; ultra Pischariam vero, castellum montis Silvani, ecclesiam S. Mariæ in Rigoli, castellum Senlenlæ, castellum Lastiniani, ecclesiam S. Mariæ de Populo, ecclesiam Sanctæ Iustæ cum pertinentiis suis: in Aterno plebem Sancti Leguntiani et Domitiani, ecclesiam Sancti Thomæ, ecclesiam S. Salvatoris, ecclesiam S. Ierusalem et ecclesiam Sancti Nicolai, cum omnibus earum pertinentiis, decimam pontis et portus Aterni: in Buelanico ecclesiam Sancti Salvatoris et Sancti Angeli cum decimis comitis, plebem Sancti Silvestri, decimas comitis in castro Sancti Angeli trium finium, et decimas castellorum, quæ in Teatino episcopatu sub dominio comitis Roberti de Rotello fuerunt, et quod Teatina Ecclesia in castro Septi tenet, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Bari, ecclesiam Sancti Blasii in Lanciano, monasterium Sancti Martini de Pallitta, ecclesiam Sancti Lentii in Atissa cum omnibus pertinentiis suis, monasterium Sancti Ioannis in Arelano, monasterium Sancti Angeli in Cirnaclano cum omnibus pertinentiis suis, in monte Ondesii ecclesiam Sancti Nicolai, et medietatem ecclesiæ Sanctæ Mariæ, ecclesiam Sancti Salvatoris et ecclesiam S. Petri cum pertinentiis suis, monasterium

Insuper ecclesias, castella, plebes etc.:

Sancti Mauri cum beneficio suo, monasterium Sancti Salvi, ecclesiam Sancti Nicolai de Heremitauo, in Ortona ecclesiam Sanctæ Mariæ et Sancti Georgii cum earum pertinentiis, monasterium S. Mariæ in Basilica: in civitate Luperalli plebem Sancti Petri cum pertinentiis suis, monasterium Sanctæ Mariæ in Palatio, ecclesiam Sancti Iacobi de Turcella cum pertinentiis earum, monasterium S. Pancratii, monasterium S. Mariæ de Letto cum casale aliisque ad ipsam pertinentibus, monasterium Sancti Martini in Valle, ecclesiam Sancti Iustini in Casule, in castro Bussi plebem Sanctæ Mariæ cum pertinentiis suis, plebem Sancti Martini filiorum Tresidii, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Casa Candidellæ, ecclesiam S. Petri in castro Lori, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Bianco, ecclesiam S. Basilii, monasterium Sancti Petri in Campis, ecclesiam S. Nicolai de Sunnio Viculo, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Latro, in Abbateio plebem Sancti Martini cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Francisci de Plebe, plebem de Iuliano, plebem S. Caeciliæ, plebem de Pizzocortano, ecclesiam Sanctæ Luciae de Argelli, ecclesiam Sancti Lini, plebem de Ovele, plebem Sanctæ Mariæ de Caramanico, plebem Sancti Ioannis de Abbateio, ecclesiam Sancti Cosidii, et ecclesiam S. Pontii de Sancto Valentino, in castro de Tocco ecclesiam Sanctæ Mariæ, in Percele ecclesiam Sancti Eustasii, ecclesiam Sancti Martini de Fara inter montes, ecclesiam Sancti Ioannis de Pedera, ecclesiam Sancti Ioannis de Cantalupo, ecclesiam Sancti Salvatoris de Limari, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Sparpalia, ecclesiam S. Nicolai de Illice, ecclesiam Sancti Salvatoris de Valle Surda, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Valle Carunchi, ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Faragine, ecclesiam Sancti Ioannis in Valdo cum omnibus pertinentiis earum, ecclesiam S. Petri de Troia, ecclesiam S. Mariæ de Tessa. Decernimus ergo, ut nulli

Et monasteria cum suis beneficiis.

Decimam pontis, portusque Aterni; et idem nos alia plura confirmat,

Decernit Ec-
clesia libera sit
ab omni qua-
cumque mole-
stia;

Poenis com-
municatis contra
violatos hu-
jus privilegii;

Benedictione
observantibus
data.

Alexandri PP.

et S. R. Ecclē-
siae cardina-
lium subscri-
ptiones.

omnino hominum liceat praefatam Ec-
clesiam temere perturbare, aut eius pos-
sessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere, aut aliquibus vexationibus fa-
tigare; sed omnia integra conserventur,
eorum, pro quorum gubernatione ac
substantatione concessa sunt, usibus
omnimodis profutura: salvo iure beati
Petri proprietatis, et Apostolicae Sedis
auctoritate. Si qua igitur in futurum
ecclesiastica, secularisve persona, hanc
nostrae constitutionis paginam sciens,
contra eam temere venire tentaverit, se-
cundo tertiove commonita, nisi praesump-
tionem suam congrua satisfactione cor-
rexit, potestatis honorisque sui dignitate
careat, reamque se divino iudicio exis-
tere de perpetrata iniquitate cognoscat,
et a sacratissimo Corpore ac Sanguine
Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu
Christi aliena fiat, atque in extremo exa-
mine districtae ultioni subiaceat; cunctis
autem eidem loco sua iura servantibus
sit pax Domini nostri Iesu Christi, qua-
tenus et hic fructum bonae actionis per-
cipiant, et apud districtum Iudicem praem-
ia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

ALEXANDER catholicae Ecclesiae
episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.
Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episcopus.
Ego Guillelmus presbyter card. tituli
S. Petri ad Vincula.
Ego Boso presb. cardinalis S. Puden-
tiana tit. Pastoris.
Ego Petrus presb. card. tituli Sancti
Laurentii in Damaso.
Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti
Marci.
Ego Manfredus presbyter cardinalis tit.
Sanctae Caeciliae.
Ego Petrus presbyter cardinalis tituli
Sanctae Susannae.
Ego Otto diac. card. S. Nicolai in
Carcere Tulliano.
Ego Cintius diac. card. Sancti Adriani.

Ego Ugo diac. cardinalis S. Eustachii
iuxta templum Agrippae.

Ego Vitellius diac. card. Sanctorum
Sergii et Bacchi.

Ego Ugo diac. card. S. Angeli.

Datum Anagninae per manum Gratiani
sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et
notarii, iv kalendas octobris, indict. vii,
incarnationis dominicae anno MCLXXII,
pontificatus vero domni Alexandri PP. III
anno xiv.

Dat. die 28 septembris anno Domini 1173.

LXXI.

*Confirmatio sententiae latae a Brixiensi
episcopo in controversia inter Placenti-
num episcopum et Parmensem, super
ecclesiae Castri Speculi, et ecclesiae S.
Christinae, quae Placentino adiudi-
cantur (1).*

SUMMARIUM

Facti expositio. — Auditis rationibus et al-
legationibus, perlectam sententiam favore
episcopi Placentini ab episc. Brixiensi la-
tam, — Ratam habet et praesenti privi-
legio confirmat; cum solitis clausulis (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, vene-
rabili fratri episcopo Placentino, salutem et
apostolicam benedictionem.

Ex literis venerabilis fratris nostri Bri-
xiensis episcopi nobis innotuit, quod ipse
recepto mandato nostro super ecclesia,
quae est in Castro Speculi, et ecclesia
Sanctae Christinae, de quibus inter te,
et venerabilem fratrem nostrum Parmen-
sem episcopum controversia vertebatur;
de causa ipsa, quae ei fuerat, appella-
tione remota, commissa, cognovit: et au-
ditis rationibus et allegationibus utrius-
que partis, de consilio prudentum viro-
rum, sicut ex scripto sententiae per pu-
blicam manum notato manifeste perpen-
dimus, utramque Ecclesiam tibi adiudi-
cavit, et a praefato Parmense in petitione

Facti expositio.

Auditis ratio-
nibus et al-
legationibus, per-
lectam senten-
tiam favore e-
piscopi Placenti-
ni ab episcopo
Brixiensi la-
tam.

(1) Edidit Campi, Hist. Placent., t. II, in Regest.

te super praedicta Ecclesia de Speculo apostolica auctoritate fretus absolvit. Nos itaque..... robore convalescere, quod de mandato et auctoritate nostra rationabiliter factum esse dignoscitur, sententiam praedicti Brixiensis episcopi, sicut ab eo rationabiliter lata est, et in eius scripto authentico continetur, ratam habentes et firmam, eam auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et Bli. Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Dat. Anagninae, vi id. novembris.

Dat. die 8 novembris anno Domini 1173, pontif. anno xv.

LXXXII.

Privilegium confirmationis bonorum Capuanae Ecclesiae, quae enumerantur (1).

SUMMARUM

Proemium. — Ecclesiam Capuanam sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens; — Bona illius acquisita et acquirenda firma et illibata manere iubet; — Quorum nonnulla suis nominibus exprimit; — Incipiens ab Ecclesiis in pluribus diocesisibus sitis, quas singulatim enumerat; — Decretum immunitatis a quacumque molestia, vi, alienatione etc. — Quod poenalibus solitis clausulis confirmat; — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Alfano Capuano archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio, quo cunctis Christi fidelibus ex Supremi dispositione arbitri praemi-

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. iv, ubi de hac Ecclesia.

nemus, singulorum paci et tranquillitati debeamus intendere; praesertim pro illorum quiete oportet nos esse sollicitos, qui pastoralis dignitate sunt praediti, et ad officium pontificale promoti; nisi enim nos, eorum utilitatibus intendentes, ipso dignitate, et una, in quantum Deo permitteute possumus, integras conservemus, et auctoritate apostolica eos ab iniquorum hominum incurisibus defendamus, de illorum salute non vere poterunt esse solliciti, qui sibi ad regendam Domino sunt disponente commisi. Huius itaque rei consideratione, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, cui Domino auctore praesse demonstraris, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: episcopatum Aquinatem, episcopatum Veneranum, et Isernien., episcopatum Teanen., Svesan., Calinen., episcopatum Calven., episcopatum Caiacen., episcopatum Casertanum: in Capua abbatiam S. Mariae Maioris, ecclesiam Domini Salvatoris, ecclesiam Sancti Ioannis ad Curtum, ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sanctae Mariae de Aren., ecclesiam Sanctorum Apostolorum, ecclesiam Sancti Iacobi in Castello: in dioecesi Ecclesiae Theanen., ecclesiam Sancti Erasmi, ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam Sanctae Helenae, et ecclesiam Sancti Nicolai, quae sunt in territorio Scarpati: in loco Baulani, in Fontana de Corregiis, ecclesiam Sanctae Mariae: in dioecesi Ecclesiae Svesanae ecclesiam Sanctae Luciae de loco Sor-

Ecclesiam Capuanam sub Sedis Apostolicae protectione suscipimus;

Bona illius acquisita et acquirenda firma et illibata manere iubet;

Quorum nonnulla suis nominibus exprimit;

Incipiens ab Ecclesiis in pluribus diocesisibus sitis, quas singulatim enumerat;

Est ambobus et praesentis privilegio confirmat;

Cum solitis clausulis.

Proemium

belli: in dioecesi Ecclesiae Calinen. in Rocca Montis Draconis ecclesiam Sancti Rufini et ecclesiam Sancti Paucratii: in dioecesi Ecclesiae Calven. ecclesiam S. Andreae ad Cementa, ecclesiam Sancti Germani ad Palera, ecclesiam Sancti Tammari de Monte, ecclesiam Sancti Pauli de Formello, ecclesiam Sancti Petri de Borlerano, ecclesiam Sancti Symmachii, et ecclesiam Sancti Erasmi de Mostardino, ecclesiam Omnium Sanctorum de loco Sanguinari: ad Schavos ecclesiam Sancti Michaelis, ecclesiam Sancti Petri, ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam S. Nazarii, ecclesiam Sancti Angeli de Iano, ecclesiam Sanctae Mariae: in loco Cammillani ecclesiam Sancti Angeli, ecclesiam Sanctae Mariae et ecclesiam Sancti Nicolai: in dioecesi Ecclesiae Caiacen. ecclesiam Sancti Angeli de Melanito, et ecclesiam Sancti Petri a li Bagnatori: in dioecesi Ecclesiae Casertan. ecclesiam Sancti Viti de Ercole, ecclesiam Sancti Nazarii in campo Puzan., ecclesiam S. Petri ad Goffolli, ecclesiam Sancti Secundini et ecclesiam Sancti Felicis: in territorio Murone ecclesiam Sanctae Mariae, ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam Sancti Petri et ecclesiam Sancti Stephani: iuxta ipsam dioecesim ecclesiam Sanctae Euphemiae, ecclesiam Sancti Ioannis ad Gaianum, ecclesiam Sanctae Mariae ad Lupinum, ecclesiam Sancti Felicis, ecclesiam Sancti Prisci: in loco Casapuli ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Arisii, ecclesiam Sancti Petri de Sarzano: in loco Marzanisi ecclesiam Sancti Angeli, et ecclesiam Sancti Martini: in loco Campurcippi ecclesiam Sancti Caesarii, ecclesiam Sancti Procapii, ecclesiam Sanctae Venerae: in loco Ainolae ecclesiam S. Iulianae, ecclesiam Sancti Nicolai ad Ronulas: in territorio Castelli ad Mare ecclesiam S. Adiutoris, ecclesiam Sancti Marcelli et ecclesiam Sancti Blasii, ecclesiam Sancti Stephani et aliam ecclesiam Sancti Blasii, ecclesiam Sancti Ioannis, ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sau-

etae Severinae, ecclesiam Sanctae Crucis: in loco Cancelli ecclesiam Sancti Angeli et ecclesiam Omnium Sanctorum, ecclesiam Sancti Ioannis et ecclesiam Sancti Apollinaris de Patrazzano, ecclesiam S. Georgii, ecclesiam S. Ioannis de Turre, ecclesiam Sancti Viti, ecclesiam S. Petri, ecclesiam Sancti Nicolai, ecclesiam Sancti Martini, ecclesiam Sancti Castrensis, ecclesiam Sancti Martini de Rosella, ecclesiam Sancti Flaviani, ecclesiam Sanctae Barbarae, ecclesiam Sanctae Iulianae, ecclesiam Sancti Andreae: in loco Arnoae ecclesiam Sanctae Mariae, et ecclesiam Sancti Blasii et ecclesiam Sancti Paulini, ecclesiam Sancti Erasmi de Cazoli: in loco Grazzanisi ecclesiam Sancti Ioannis, ecclesiam Sanctae Mariae et ecclesiam Sanctae Maximilianae, et ecclesiam Sancti Nicolai. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Decretum immunitatis a quacunque molestia, vi, alienatione etc.

Quod poenalis solitiis elausulis confirmat.

Alexandri Pp.

Ego Ubalduſ Ostienſis epiſc.

Ego Bernarduſ Portuen. et Sanctae Rufinae epiſcopuſ.

Ego Gualteriuſ Albanenſis epiſcopuſ.

Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tit. S. Anaſtaſiae.

Ego Guillelmuſ preſb. card. tituli S. Petri ad Vinc.

Ego Boſo preſb. card. S. Pudentianae tit. Paſtoris.

Ego Petruſ preſb. card. S. Laurentii in Damoſo.

Ego Ioanneſ preſb. cardinaliſ tituli S. Marci.

Ego Manfreduſ preſb. cardinaliſ tituli S. Caeciliae.

Ego Petruſ preſbyter cardinaliſ tituli S. Susannae.

Ego Petruſ preſbyter cardinaliſ tituli S. Chryſogoni.

Ego Otto diaconuſ card. S. Nicolai in Carcere Tull.

Ego Cintiſ diaconuſ cardinaliſ Sancti Adriani.

Ego Ugo diaconuſ card. S. Euaſtachi iuxta templum Agrippae.

Ego Vitelliuſ diaconuſ card. Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Ugo diaconuſ cardinaliſ S. Angeli.

Ego Laborauſ diaconuſ card. S. Mariae in Porticu.

Datum Anagninae per manuſ Gratiani S. R. E. ſubdiaconi et notarii, kalendis martii, indiet. vii, incarnationiſ domini. anno MCLXXXIII, pontificatuſ vero domini Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 1 martii anno Domini 1173,
pontif. anno xiv.

LXXXIII.

Confirmatio univerſorum bonorum, ac privilegiorum conſeſſio Eccleſiae S. Mariae de Luſſelde (1).

SCNMARIUM

Exordium. — Eccleſ. hanc ſub protectione Sedis Apoſtolicae recipit Pontifex. — Eiusdem villae, terram quam habetis in Le-

dem bona omnia confirmat. — Quorum nomina hic expriuit. — Nonnulla elargitur privilegia. — Sepulturam ipſiuſ loci liberam declarat. — Abbatiſ electionem ad monach. tantum ſpectare decernit; — Immunitate favore eiſdem Eccleſiae; — Cum ſolitiſ conſuſionibuſ.

Alexander epiſcopuſ ſervuſ ſervorum Dei, dilectiſ filiſ Radulfo priori Sanctae Mariae de Luſſelde, eiſdemque fratribuſ tam praesentibuſ quam futuris, regularem vitam profeſſiſ, in perpetuum.

Religioſam vitam eligentibuſ apoſtolicum convenit addeſſe praesidium, ne forte cuiuſlibet temeritatiſ incurſuſ aut eoſ a proposito revocet, aut robur, quod abſit, ſacrae religioniſ infringat. Ea propter, dilectiſ in Domino filiſ, veſtriſ iuſtiſ poſtulationibuſ clementer annuimus, et praefatam Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtiſ obſequio, ſub beati Petri et noſtra protectione ſuſcipimus; et praesentiuſ ſcriptiſ patrocinioſ communituſ; ſtatuenteſ, ut quacuſcumque poſſeſſioneſ, quacuſcumque bona, eadem Eccleſiaſ impraesentiarum iuſte et canonice poſſideat, aut in futurum conſeſſioneſ Pontificum, largitioneſ regum vel principum, oblationeſ fidelium, ſeu aliſ iuſtiſ modis, praesenteſ Domino, poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribuſ et illibata permaneat; in quibuſ haec propriiſ duſximuſ exprimentaſ vocabuliſ: locum ipſum, in quo praefata Eccleſiaſ ſita eſt, cum omnibuſ pertinentiſ ſuiſ. eccleſiam S. Mariae de Lodeford cum omnibuſ pertinentiſ ſuiſ, locum S. Mariae, capellam Sancti Thomae martyriſ, locum S. Mariae de Stechamſtude cum omnibuſ pertinentiſ, locum de Eradetuel cum omnibuſ pertinentiſ ſuiſ, villam, quae dicitur Oheſawe, cum omnibuſ pertinentiſ ſuiſ, terram quam habetis in Langport, terram quam habetis in Waveduſ, terram quam habetis in Saldene, duſ partes decimarum de dominio eiſdem villae, terram quam habetis in Le-

Exordium.

Eccleſ. hanc ſub protectione Sedis Apoſtolicae recipit Pontifex

Eiſdem bona omnia confirmat;

Quorum nomina hic exprimit.

(1) Ex tom. II Monast. Anglie.

Nonnulli elar-
gatur privilegia.

burt, terram quam habetis in Bedford cum quodam manso ante portam archidiaconi, terram quam habetis in Selveston, decimam panis de domo Hamonis filii Manfelin, decimam panis de domo Willielmi de Brun, decimam panis de domo Willielmi de Lillingstan, domum quam habetis in Storhampton. Praeterea, cum commune interdictum terrae fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus post factam in eodem loco professionem sine licentia prioris sui aliqua levitate fas sit de claustro discedere; discedentem vero absque communi literarum cautione nullus audeat retinere. Nulli etiam liceat, vobis vel ecclesiis vestris novas et indebitas exactiones imponere; antiquas vero et rationabiles consuetudines, libertates et immunitates Ecclesiae vestrae vobis et eidem Ecclesiae vestrae auctoritate apostolica confirmamus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salvo nimirum iure illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefata

Sepulturam ipsius loci liberam declarat.

Abbatibus ele-
ctionem ad monachos tantum spectare decernit;

tam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Immunitas favore eiusdem Ecclesiae;

Cum solitis conclusionibus.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, iv idus iunii, indict. vii, incarnationis dom. anno mclxxiv, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 10 iunii anno Domini 1174, pontif. anno xv.

LXXIV.

Privilegium confirmationis collegii Sancti Salvatoris canonicorum oppidi S. Pauli, bonorumque ad illud pertinentium: et concessionis nonnullarum immunitatum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Sancti Salvatoris Ecclesiam sub Sedis Apostolicae protectione recipit; — Eidem bona confirmat; — Quorum enumerat nonnulla. — In parochialibus (1) Edidit Fereolus, Chronic. Belgii, pag. 350.

Ecclesiis ad eandem pertinentibus sacerdotes a canonicis praesentandi. — A generali terrae interdicto eximit; — Sepulcrum illius loci liberam esse decernit. — Consuetae conclusiones et clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, praeposito et canonicis Ecclesiae S. Salvatoris, sitae in Castro Sancti Pauli, eorumque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Quotiens a nobis illud petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, nos decet libenti animo concedere, et petentium desiderii congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis supplicationibus libenter annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quasquaque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum in iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam Quesque cum appendiciis suis, et quicquid ibi tam in terris quam in decimis rationabiliter habere noscimini: in parocchia Divi Pauli duas partes decimae: in castro ipso duodecim mansuras, fumos, et unam cambam (1), sicut bonae memoriae Rogerus comes Ecclesiae vestrae pro animae suae remedio noscitur contulisse, statuens, ut de singulis aliis cambis de atrio tres quaterias cervisiae habeatis, quotiens ibi cervisia fiet: duos molendinos apud Agues cum tertia parte eiusdem villae: apud Morelcourt duas partes decimae: in Prunioo tertiam partem decimae eiusdem villae, apud Tlourii tertiam partem de-

(1) *Camba*, Brassatorum officina, seu locus ubi cervisia coquitur et conficitur, quem vulgo *Brassarium* vel *Brassatorium* nuncupamus. (n. r.)

Bull. Rom. Vol. II.

97

cimae eiusdem villae: apud Bellum-Quercum altare cum duabus partibus decimae: apud Fiez duas partes decimae eiusdem villae: apud Frevench altare cum terra, quam ibi praedictus comes possidebat: apud Anream-Villam altare cum suis, et his villis, Ampliers, territorium. Maisnil, dimidium molendinum de Marcoma, medietatem vectigalis de Poupliers: in castro Sancti Pauli unam mansuram (1) in qua manet custos vestrae Ecclesiae.

In parochialibus autem ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis sacerdotibus eligere, et episcopo praesentare: quibus, si idonei inventi fuerint, episcopus animarum curam committet, ut de plebis quidem cura episcopo, vobis autem de temporalibus debeant responderi. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Sepulcrum quoque illius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus corpora mortuorum assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare etc.

Datum Anagninae, vii kal. augusti, indictione vii, incarnationis dom. anno MCLXXXIV.

Dat. die 26 iulii anno Domini 1174,
pontif. anno xv.

LXXXV.

Confirmatio bonorum, ac privilegiorum concessio Ecclesiae de Stokes (2).

SUMMARUM

Exordium. — Ecclesiam et ordinem monasticum in eodem loco institutum sub Sedis Apostolicae patrocinio recipit; — Bonae confirmat, quae propriis vocabulis (1) Vide superius, pag. 667. (n. r.) (2) Ex tom. II Monast. Anglic.

Exordium.

Sancti Salvatoris Ecclesiam sub Sedis Apostolicae protectione recipit;

Ei dem bona confirmat;

Quorum enumeratio nonnulla.

In parochialibus Ecclesiis ad eandem pertinentibus sacerdotibus a canonicis praesentandi.

A generali terrae interdicto eximit;

Sepulcrum illius loci liberam esse decernit.

Consuetae conclusiones et clausulae.

exprimit; — In primis Ecclesias omnes et decimas; — Terras quoque et molendinum; — Sepulturam ibi liberam esse decernit; — Aliaque privilegia pro sepultura mortuorum, pro clericis, pro fratribus discedentibus etc. concedit. — Exemptio a decimis persolvendis. — Quae omnia decreto immunitatis roborat. — Appositis consuetis poenalibus clausulis (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Nicolao Priori Ecclesiae de Stokes, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est nos facilem praebere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuentes, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; imprimis siquidem statuantes, utordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea, quaecumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de Hunedena, ecclesiam de Baisse, ecclesiam de Clara, ecclesiam de Bradelea-Parva, ecclesiam de Trillame, ecclesiam de Bures, ecclesiam de Caveham, ecclesiam de Cremplisham, ecclesiam Sancti Clementis de Norwico, ecclesiam de Frisentuna, constitutas in episcopatu Norwicensi: in episcopatu Londoniensi, ecclesiam de Berdeteld, ecclesiam de Tartede, ecclesiam de Essa, ec-

clesiam de Belham, ecclesiam de Stamburnia: in episcopatu Wintoniensi, ecclesiam de Wakinges: in episcopatu Roffensi, ecclesiam de Peccham, decimas quas habetis in Samford, decimas quas habetis in Berdefeld, decimas quas habetis in Pitelinghege, decimas quas habetis in Stinclingefeld, decimas quas habetis in Toppesfeld, decimas quas habetis in Wicham, decimas quas habetis in BADELEIA, decimas quas habetis in Nerstert, decimas quas habetis in Deseninge, decimas quas habetis in Baisse, decimas quas habetis in Stanesfeld, decimas quas habetis in Clara, decimas quas habetis in Hunedena, decimas quas habetis in Namstede, decimas quas habetis in Bomestede, decimas quas habetis in Naverelle, decimas quas habetis in Bucheshale, decimas quas habetis in Slinestede, decimas quas habetis in Deleford, decimas quas habetis in Chippelee, decimas quas habetis in Culinges, decimas quas habetis in Poselingeworde, decimas quas habetis in Belilee, decimas quas habetis in Selham, decimas quas habetis in Corneres, decimas in Belcham Petri, decimas in Belcham Rspertes, decimas in Delham, decimas in Bestingetorp, decimas in Kedeswelle, decimas in Chodham, decimas in Steinlingeherste, decimas in Benecele, decimas in Nalstede, decimas in Alveredesfeld, decimas in Cloptune, decimas in Narrefeld, decimas in Denardestune, decimas in Nanchesdune, decimas in Cavenedis, et in Sturmare, et in Barve, et in Tillebere, et in Chediatune, et in Nalesford, et in Naveringeland, et in Witewelle, decimas Villielmi de Bisnai, terram Rogerii Carpenterii in Stokes, quae fuit escambiata pro terra vestra de Clara, terram de Sterneham, quam dedit vobis Galfridus filius Alinandi, terram de Neni, quam dedit vobis Adam filius Guarini, molendinum de Wadingefeld, quod dedit vobis Herlinandus dapifer comitis Clarae, terram de Trillawe, quam Robertus Pincerna

In primis Ecclesias omnes et decimas;

Terras quoque et molendinum;

Exordium.

Ecclesiam et molendinum monasticum in eodem loco institutum sub Sedis Apostolicae patrocinio recipit;

Bonaque confirmat, quae propriis vocabulis exprimit;

Sepulturam ibi liberam esse decernit.

Aliaque privilegia pro sepultura mortuorum, pro clericis, pro fratribus discordantibus, etc. concedit;

Exemptio a decimis persolvendis.

Quae omnia decreto immunitatis roborat.

dedit vobis, terram de Bridebroc, terram de Naverelle, terram Polee, terram de Bradelce, terram de Belehem, terram de Esse, et centum solidatas terrae, quas habetis ex dono Rogerii comitis Clarae, cum agerit in extremis. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Cum autem commune interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis iannis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce officia celebrare. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos liberos et absolutos e saeculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eos absque ullius contradictione in vestro monasterio retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem liceat de claustris sine prioris sui licentia discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere, nisi ad arctiorem vitam voluerit transmigrare. In parochialibus autem Ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis, sacerdotes eligere, et episcopis praesentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura episcopo, vobis autem de temporalibus debeant respondere. Prohibemus etiam, ne alicui licitum sit, novas et indebitas consuetudines in Ecclesias vestras inducere. Sane novarium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullas a vobis decimas praesumat exigere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum guber-

natione et substantiatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva nimirum Apostolicae Sedis auctoritate, et dioecesiani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi; quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, ii kal. iulii, indictione vii, incarnationis dominicae anno mclxxiv, pontificatus Alexandri Papae III anno xv.

Dat. die 30 iunii, anno Domini 1174, pontif. anno xv.

LXXXVI.

Monasterio S. Michaelis de Monte Caveoso, cuius abbati mitrae et anuli usum statutis diebus concedit, bona omnia confirmans ac privilegia, interdicti tempore divina officia recitare elargitur (1).

SUMMARIVM

Exordium. — Monasterium Sancti Michaelis de Monte Caveoso, eiusque bona, quae enumerat, sub S. R. Eccl. protectione recipit, et confirmat. — Quorum non pauca propriis nominibus hic exprimit. — Mitrae et anuli usum in diebus dominicis, et aliis solemnitatibus, processionibus et synodis abbati eiusdem coenobii confirmat. — Eius

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Margarius, sui Bull. par. ii, constit. clxxxvi.

Appositis consuetis potentibus clausulis.

privilegia et bona confirmat. — Interdicti tempore divina officia privatim recitare concedit. — Poenas inobedientibus statuit. — Benedictionem benefactoribus elargitur. — Alexandri PP. et S. R. E. card. subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alfario abbati Sancti Michaelis de Monte Caveoso, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Exordium.

Monasterium Sancti Michaelis de Monte Caveoso, eiusque bona, quae enumerat, sub S. R. E. Eccl. protectione recipit et confirmat.

Si quando a devotis Ecclesiae filii postulatur, quod honestati conveniat, et a tramite rationis non discordet, petentium nos decet desideris condescendere, et earum pia vota effectu prosequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filii, ministerio susceptae servitutis inducti, et precibus dilecti filii nostri Zachariae regii notarii propensus inclinati, monasterium vestrum, in quo divino obsequio estis mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscepimus, et praesentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum legitime possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam Sanctae Mariae, quae est in civitate Veteri, cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Simeonis, ecclesiam S. Luciae, ecclesiam S. Martini, ecclesiam S. Nicolai, ecclesiam S. Mariae Novae, ecclesiam Sancti Laurentii, ecclesiam Sancti Iuliani, ecclesiam Sancti Laurentii de Murro, ecclesiam Sancti Ioannis de Avinella, ecclesiam S. Nicolai de Pantanello, ecclesiam Sancti Salvatoris, ecclesiam Sancti Nicolai de Aceio, ecclesiam Sanctae Mariae de Cornu, ecclesiam Sancti Benedicti de Acina, ecclesiam S. Viti, ecclesiam S. Nicolai,

Quorum non pauca, propriis omnimodis hic exprimit.

ecclesiam Sanctae Mariae de Rio, ecclesiam Sanctae Mariae de Abbate Lupo, ecclesiam Sancti Nicolai de Obviano cum domibus ad easdem ecclesias pertinentibus, et quae Unfridus, Gossiridusque, et Radulfus filii eius praefatae Ecclesiae rationabiliter dederunt. Praeterea pia supplicatione praedicti Zachariae regii notarii clementer inducti, tibi, fili abbas, et successoribus tuis usum mitrae et auli, in diebus dominicis, et in aliis solemnitatibus, et in processionibus monasterii vestri, et synodis archiepiscoporum et episcoporum, de clementia Sedis Apostolicae indulgemus; libertates quoque ab archiepiscopis et episcopis, et a recolendae memoriae Rogerio illustri Siciliae rege, et a bonae memoriae Emma, quondam comitissa civitatis Severiano authentico scripto, et ab aliis personis saecularibus, monasterio vestro concessas: et antiquas et rationabiles consuetudines ipsius monasterii, perpetuis temporibus illaesas et integras manere sancimus. Ea vero, quae a quadraginta annis retro idem monasterium noscitur pacifice possidere, vobis et successoribus vestris in perpetuum confirmamus, ita quidem, quod nullo super his tempore impedi debeat, vel quomodolibet molestari.

Mitrae et aulium usum in diebus dominicis, et aliis solemnitatibus, processionibus et synodis abbati eiusdem coenobii confirmat.

Eius privilegia et bona confirmat.

Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce officia celebrare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium tenere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi debita reverentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit,

Interdicti tempore divina officia privatim recitare concedit.

Poenas inobedientibus statuit.

secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua infra servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Benefactionem
benefactoribus
clargitur.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubalduſ Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Gualterius Albanensis episcopus subscripsi.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tituli Sancti Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudent. tit. Pastoris ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis tituli S. Theodori ss.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi ss.

Datum Ferentini per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae diacon. et notarii, III kal. ianuarii anno MCLXXIV, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XVI.

Dat. die 30 decembris anno Domini 1174, pont. anno XXI.

LXXVII.

Archidiaconum et canonicos Asculanae Ecclesiae sub protectione Sedis Apostolicae suscipimus, eisdem bona omnia confirmat, multaue largitur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Canonicam huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicae recipit: — Etque bona omnia ac donationes confirmat. — Bona nonnulla enumerat, propriisque vocabulis exprimit. — Canonicos ab externa quacumque molestia eximit. — Solitae clausulae. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Raynaldo archidiacono, Matthaeo archipresbytero, et canonicis Asculanae Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris canonicis substituendis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dinoscitur, animo nos deest libenter concedere, et petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et canonicam vestram sub B. Petri et nostra protectione suscipimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: videlicet castrum Maltignanum, castrum Posmontis, castrum Columnatae cum ecclesiis eorum et omnibus suis pertinentiis, rivis, pascuis, terris cultis et incultis, molendinis, arboribus fructi-

Exordium.

Canonicam huiusmodi sub protectione Sedis Apostolicae recipit:

Etque bona omnia, ac donationes enumerat.

Bona nonnulla enumerat, propriisque vocabulis exprimit.

(1) Edidit Ughellius, Ital. Sac., tom. 1, ubi de Ecclesiae huius episcopis.

et S. R. Eecl.
cardinalium
subscriptiones.

Plebes, eccle-
sias cum iuribus
et pertinentiis,
servitiis et do-
miniis.

feris et infructiferis, aquis, aquarumve decursibus, plebem Sancti Victoris, et plebem Sancti Venantii, et plebem Sanctae Mariae inter vineas, ecclesiam Sancti Petri ad..... ecclesiam Sancti Erasmi, et plebem de Ragano cum capitulo et mortuariis, plebem de Cruce, plebem S. Antimi, plebem de Casaraguano cum omnibus pertinentiis et possessionibus suis, ecclesiam Sancti Benedicti de Fondagrano cum omnibus Vannis, et Gualterio cum sorte sua, et Guidino, ecclesiam Sanctae Mariae de Podio cum Benedicto Dominici et cum consortibus suis, ecclesiam Sancti Stephani cum filiis Amiconis Tederade, ecclesiam Sancti Laurentii de Rivo, et Adam cum nepote suo, ecclesiam Sanctae Mariae in Marzano, ecclesiam Sancti Pauli, et ius quod habetis in Sancto Venantio de Plagis, ecclesiam Sancti Benedicti in Paraletta, ecclesiam Sanctae Mariae in Veneri, et quartam partem S. Petri ad Colle, ecclesiam Sancti Massimi in Summati, domum filiorum et nepotum Asiani Roberti cum tenimentis et servitiis eorum, servitium Simonis cum beneficio suo, domum Odoniscam cum tenimento et servitio suo, et omnia bona, quae Azo Valentini dedit et concessit in canonica vestra, et bona omnia, quae Gerallus dedit et concessit eidem Ecclesiae, domum Aponiscam, et servitium beneficii Nicolai Stephani, et servitium, quod Giso primicerius Ecclesiae vestrae in obitu suo reliquit, videlicet spallam cum lonza, et sarcinam musti cum dominio et fidelitate heredum suorum, ecclesiam Sancti Petri inter Sulcos, ecclesiam Sancti Iuvenalis, terram in capite Pontis Maioris iuxta vineam episcopi, ecclesiam Sanctae Mariae in Plano, ecclesiam Sancti Laurentii iuxta pontem Solestanum, et servitium quinque denariorum Henrici, quos filii Stabilis castelli, et heredes eorum, Ecclesiae vestrae annuatim persolvendum debent, ecclesiam Sancti Petri in Pancperdito in Tolegnano, servitium quod

filiis Actutii presbyteri Ioannis, videlicet duos denarios Henrici annuatim Ecclesiae vestrae persolvere debet cum hominio (1) et fidelitate, et ius quod habetis in Sancto Nicolao ad Canale, ecclesiam Sancti Petri in Castello, et medietatem oblationum defunctorum de Summati, et omnia, quae canonica vestra infra et extra civitatem Esculanam iuste habet, vel est habitura. Ad haec auctoritate vobis apostolica indulgemus, quod si aliqui de episcopatu vestro impositiones, aut in alia bona canonicae vestrae violentiam exereuerint, vel rapinam, et ad secundam vel tertiam commonitionem vestram praesumptionem suam emendare contempserint, episcopo vestro ipsos ad secundam vel tertiam requisitionem vestram, devote et humiliter per convenientia intervalla temporis factam, volente vel non volente (2) corrigere, fas vobis sit de auctoritate vestra in eos interdicti et excommunicationis sententiam promulgare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam canonicam temere perturbare etc.

Canonicos ab
externa qua-
cumque mole-
stia eximit.

Solitae clau-
sulae.

Alexandri PP.

episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.

et S. R. Eecl.
cardinalium
subscriptionses.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae sedis episcopus.

Ego Henricus Albanensis episcopus.

Ego Io. Neor. Ss. Io. et Pauli presb. cardinalis.

Ego Cintius presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Ugo presbyter tituli S. Clementis.

Ego Matthaecus presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Ardicio diaconus cardinalis S. Theodori.

Ego Gratian. diaconus cardinalis Ss. Cosm. et Dam.

Ego Io. diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Matth. Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis.

(1) Vide superius, pag. 643. (n. r.) (2) Nolente vel non valente (Cocq. ex *Add. et corr.*).

Data Anagninae per D. Daisfen. S. R. E. subdiaconum, ix kal. nov., indict. viii, incarn. dom. mclxxiv, pontif. vero D. Alexandri Papae III anno xvi.

Dat. die 24 octobris anno Domini 1174, pontif. anno xvi.

LXXXVIII.

Confirmatio monasterii Montis-Regalis ordinis S. Benedicti, a Vilielmo II, Siciliae rege nuper constructi, bonorumque ad illud pertinentium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium Monte Regalense a Guillelmo II Siciliae rege constructum, — Apostolicae Sedi immediate subiectum declaratur. — Abbati vero facultas conceditur benedictionem accipiendi a quo mauerit archiep. vel episcopo. — Bona omnia praesentia et futura ei confirmantur. — Abbati quemcumque vocare antistitem ad clericorum ordinationes, Chrisma conferendum etc. conceditur. — Fontem vero in Ecclesiis parochialibus benedici, et Baptisma celebrari per clericos. — Immunitas ab aliena molestia in bonis et a solutione decimarum. — Exemptionum concessiones. — Facultas synodum congregandi. — Abbati usus mitrae, sandaliorum, tunicae, dalmaticae etc. permittitur. — De recipiendis clericis vel laicis in monast. — Concessio aliorum privilegiorum. — Sepulturam liberam esse decernit. — Nulla ecclesiastica persona sine licentia abbatis divina officia celebret in ecclesiis eiusdem monasterii. — Decretum indemnitate a quacumque molestia, vi etc. — Censu annuo per abbatem et fratres Sedi Apostolicae persolvendus. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Guillelmo illustri Siciliae regi, et heredibus eius, in perpetuum.

Exordium.

Ex debito suscepti regiminis, qualitates attendere cogimur et merita singulorum,

(1) Ex tabulario Ecclesiae Montis Regalis edita Rocchus Pirrus, Siciliae Sac., tom. 1, col. 451.

ut circa omnes sic exequamur dispensationis nobis creditae ministerium, quod devoti Ecclesiae filii pro voto personarum, et merito ab Apostolica Sede, cui licet indigni, disponente Domino, praesidemus, gratum suae reportent petitionis effectum; hac siquidem ratione tanto libentius et benignius regiae volumus serenitati deferre, et tuae condescendere voluntati, ut in his maxime, quae Redemptori nostro grata sunt et accepta, et tuae saluti et nomini fructuosa, quanto personam tuam sicut clarissimi filii et christianissimi regis abundantiori caritate diligimus, et de tuae gratissimae devotionis fervore nobis et Ecclesiae Dei gratiora commoda pervenisse recolimus, et iugiter credimus, auctore Domino proventura, ut circa Deum, et sacras eius Ecclesias, maiorem semper devotionem et reverentiam habeas, et ferventius cultui iustitiae, et operibus pietatis intendas; cum de praerogativa nostrae dilectionis et gratiae fueris efficaciter consequutus, quod pio et ferventi desiderio concupiscis.

Unde cum monasterium in honorem Dei, et memoriam B. Mariae Dei Genitricis et Virginis, sicut non solum ex literis tuae celsitudinis, sed etiam aliorum certa relatione non sine multo gaudio et laetitia cordis audivimus, super Sanctam Kiriacam divinae gratiae inspiratione regalibus construere coeperis opibus, et largissimis et amplissimis possessionibus disposueris, Domino cooperante, ditare; ut locus ille celebris habeatur, et ibi ad serviendum Deo conventus permaneat monachorum, nos pium votum et devotionem regiam in hac parte praeconica dignissimae laudis extollimus, et petitionibus tuis exequendum pium opus, quod Domino inspirante coepisti, tam benignum quam iucundum impartimur effectum. Eapropter, charissime in Christo fili, pro unica et speciali affectione, quam ad te sicut ad christianissimum regem habemus, de consilio fratrum nostrorum apostolica auctoritate statuimus, ut mo-

Monasterium Monte Regalense a Guillelmo II Siciliae rege constructum,

Apostolicae Sedi immediato subiectum declaratur.

nasterium ipsum nulli archiepiscopo, vel episcopo, vel aliae personae ecclesiae, nisi tantum Romano Pontifici aliquo tempore sit subiectum; sed potius ab omni debito et subiectione aliarum ecclesiasticarum personarum liberum et absolutum semper existat. Nihilominus etiam auctoritate apostolica duximus indulgendum, ut is, qui in proscripti monasterii abbatem canonice electus fuerit, a quoecumque archiepiscopo vel episcopo maluerit, accedente tuo et heredum tuorum assensu, benedicatur. Insuper etiam praesenti scripto sancimus, ut omnia praescripto monasterio extra regnum tuum oblata vel offerenda, commutata vel commutanda, perpetuo in abbatis et conventus eiusdem monasterii potestate permaneant. Ea vero, quae infra regnum tuum eidem monasterio collata sunt vel conferentur, commutata sunt vel commutabuntur cum voluntate tua et heredum tuorum, illibata persistant. Liceat etiam abbati et conventui praefati monasterii pro ordinatione clericorum vel monachorum, qui in monasterio vel pertinentiis eius fuerint ordinandi, quocumque maluerint catholicum advocare antistitem, et ab eo ordinationes eorum, Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum recipere, qui gratis et sine contradictione qualibet, nostra auctoritate, quod postulatur, indulgeat. In omnibus vero parochialibus Ecclesiis eiusdem monasterii per clericos suos fontem benedici concedimus, et sacram celebrari baptismum. Prohibemus insuper, et auctoritate apost. arcius interdiximus, nequi archiepiscopus vel episcopus, populum christianum ecclesias iam dicti monasterii, aut monasterium ipsum ingredi, et in eis de rebus suis (ut pia religione fieri solet) aliquid offerre, audeat prohibere. Si vero aliqua ecclesia vel tenementa praescripto monasterio oblata fuerint, de quibus decimae vel aliud ins alicui episcopo, aut alii ecclesiasticae personae debeatur, et episcopus ipse vel

ipsa persona decimas et ius aliud, quod in illa Ecclesia vel tenementis habere noscuntur, eidem monasterio iure pontificali concesserint, oblationem et concessionem illam perpetuis temporibus inviolabiliter manere censemus. Ad haec adicientes statuimus, ut nullus archiepiscopus vel episcopus, aut alia quaelibet persona ecclesiastica de tenementis et possessionibus, eidem monasterio vel cellis eius cum episcopali iure concessis, aut de terris, quas fratres ipsius monasterii in monasterio vel cellis eius propriis sumptibus excoluerint, decimam vel quartam exigere audeant. Prohibemus etiam, ne quis homines in tenementis eius habitantes excommunicationi vel interdicto subiicere, aut clericos monasterii, vel eorundem tenementorum, ad synodum vocare praesumat. Abbati quoque ipsius monasterii congregandi synodum tam monachorum, quam clericorum aliorum, qui in tenementis monasterii habitaverint, plenam facultatem et licentiam indulgemus. Illud autem modis omnibus inhibemus, ne aliqua persona in administratione praepositur abbati, nisi idem abbas de talibus convictus fuerit criminibus, quae sint de censura sacrorum canonum punienda. Quemlibet vero monachum pro aliis monasteriis ordinandis, invito abbate, removeri ab ipso monasterio prohibemus. Ut autem fervor devotionis et desiderii tui amplius accendatur, abbati eiusdem monasterii, qui ibi canonice fuerit institutus et successoribus eius, usum mitrae, chirothecarum, sandaliorum, tunicae et dalmaticae, et virgam pastoralem, et quotidianum usum annuli nihilominus indulgemus. Et ut post missam et alia divina officia more episcopi benedictionem ad populum faciant, eis plenam concedimus facultatem. Liceat quoque abbati, et fratribus tam praescripti monasterii quam cellarum eius, clericos cuiuscumque ordinis, seu laicos a saeculo fugientes, liberos et absolutos, in sanitate vel aegritudine, cum rebus et possessio-

Abbati verfacult. s. conceditur benedictionem accipiendi a quo maluerit archiep. vel episcopo.

Eana omnia praesentia et facta ei confirmantur.

Abbati quemcumque vocare solentem ad clericorum ordinationes, Chrisma conferendum etc. conceditur.

Fontem vero in Ecclesiis parochialibus benedici, et Baptisma celebrari per clericos.

Immunitates ab aliena molestia in hominibus et a solutione decimarum.

Exemptionum concessiones.

Facultas synodum congregandi;

Abbati usus mitrae, sandaliorum, tunicae, dalmaticae etc. permittitur.

Da recipiendis clericis vel laicis in monast

nibus suis ad conversionem eorum venientes, sine cuiuslibet episcopi vel alterius personae ecclesiasticae contradictione recipere, et sine alienius molestia retinere. Fas etiam sit de auctoritate nostra fratribus per cellas praetaxati monasterii, in civitatibus, vel aliis locis constitutis, quomodocumque ad officia divina voluerint (nisi terrae, in qua fuerint, interdictum stiterit) signa pulsare. Nullus autem archiepiscopus vel episcopus populum Domini, praescriptum monasterium vel eius cellas ingredi ad audiendum verbum divinum, nisi pro communi totius civitatis vel parochiae interdicto, prohibere praesumat. Sepulturam sane tam ipsius monasterii quam omnium ecclesiarum et cellarum suarum liberam esse censemus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; neque alicui archiepiscopo vel episcopo liceat, quemlibet in monasterio ipso vel cellis eius sepeliri deliberantem excommunicare vel interdicare, aut Poenitentiam seu Viaticum denegare, nisi ob manifestam rationem. Si vero abbas de aliquo fuerit accusatus vel impetitus, cum consensu tuo et haeredum tuorum a personis ecclesiasticis et discretis ac idoneis eius regni, causa eius tractetur, discutatur, et terminetur. Praeterea apostolica auctoritate sancimus, ut nullus archiepiscopus vel episcopus, aut alia persona infra claustrum monasterii sine licentia et voluntate abbatis vel conventus intrare audeat, aut in eodem monasterio vel ecclesiis suis sine ipsius abbatis et conventus et praelatorum earundem ecclesiarum licentia divina officia celebrare. Nilominus etiam abbati praetaxati monasterii indulgemus, ut liceat ei monasterium et ecclesias suas canonice ordinare. Insuper autem fas sit eidem abbati, omnes clericos et laicos suos cuiuscumque ordinis vel sexus ad confessionem recipere, et de quibuscumque criminibus

et causis ad ecclesiasticum iudicium pertinentibus iudicare. Liberum quoque sit praedicto abbati et fratribus suis, in quibuscumque locis tenimentorum suorum ad usum suum et hominum tenimentorum ipsorum, oratoria construere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, idem monasterium temere perturbare, aut ei dignitates et libertates sibi indultas subtrahere, vel minuere, vel eius possessiones auferre, minuere, aut ablatas retinere, seu aliquibus molestis fatigare; sed omnia illibata et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione aut sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. In praedicto autem monasterio nobis ac Rom. Ecclesiae reservamus, ut abbas et fratres ipsius monasterii censum centum tarenorum Siciliae nobis nostrisque successoribus annuatim persolvant. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire praesumpserit, secundo tertioque commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

EGO ALEXANDER cath. Eccl. episc. ss. Alexandri PP.

Concessio aliorum privilegiorum.

Sepulturam liberam esse decernit.

Nulla ecclesiastica persona sine licentia abbatis divina officia celebret in ecclesiis eiusdem monasterii.

Decretum indennitatis a quaenque molestia, vi etc.

Census annuus per abbatem et fratres Sedis Apostolicae persolvendus.

Solite conclusiones.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Ubalduſ Ostienſis epiſcopuſ ſſ.

Ego Bernarduſ Portuenſis et Sanctae
Rufinae epiſcopuſ ſſ.

Ego Gualteruſ Albanenſis epiſc. ſſ.

Ego Ioanneſ preſb. card. Ss. Ioanneſ
et Pauli tit. Pammachiũ ſſ.

Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tit.
S. Anaſtaſiae ſſ.

Ego Albertuſ preſb. card. tit. Sancti
Laurentiũ in Lucina ſſ.

Ego Guillelmuſ preſbyter card. tit. S.
Petri ad Vincula ſſ.

Ego Boſo preſb. card. S. Pudentianae
tit. Paſtoris ſſ.

Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tituli
Sancti Marci ſſ.

Ego Theodituſ preſbyter cardinaliſ S.
Vitaliſ t....

Ego Manfreduſ preſbyter cardinaliſ S.
Ceciliae ſſ.

Ego Petruſ preſbyter cardinaliſ tituli
S. Susannae ſſ.

Ego Vivianuſ preſbyter cardinaliſ tit.
S. Stephani in Coelio Monte ſſ.

Ego Cyntiuſ diaconuſ cardinaliſ Sancti
Adriani ſſ.

Ego Ugo diaconuſ cardinaliſ S. En-
ſtachiũ iuxta Templuſ Agrippae ſſ.

Ego Raineriuſ diac. card. S. Georgiũ
ad Veluſ Aureuſ ſſ.

Ego Ardicio diaconuſ cardinaliſ Sancti
Theodori ſſ.

Ego Vitelliuſ diaconuſ cardinaliſ Ss.
Sergii et Bacchi.

Datum Anagninae per manuſ Gratiani
ſanctae Romanae Eccleſiae ſubdiaconi et
notarii, xix kal. februarii, indict. viii,
incarnationiſ dominicae anno MCLXXV,
pontif. vero D. Alexandri PP. III anno xvi.

Dat. die 14 ianuarii anno Domini 1175,
pont. anno xvi.

LXXIX.

*Conceſſio privilegioruſ, et confirſmatio
honoruſ omnium Balneolen. monaſterii,
quod ſub Sedis Apoſtolicae protectione
ſuſcipitur (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monaſteriuſ hocce ſub Sedis
Apoſtolicae protectione recipit; — Ei bona
omnia confirſmat; — Quoruſ potiora pro-
priiſ vocabuliſ enumerat; — Cum iure de-
cimarum. — Converſoſ monaſt. a nemine
praeter abbatiſ voluntateſ iudicandoſ; —
Abbatem vero ipſuſ a ſoliſ monachiſ eligen-
dum declarat. — Omnimodo eximit
ab epiſcopo loci etiam quoad ſacraſ ordi-
nationeſ. — Sepulturam inibi ſibi po-
nere omnibuſ concedit. — Decretum im-
munitatiſ a quacunq; externa moleſtia.
— Solitae clauſulae. — Alexandri PP. et
S. R. Eccl. cardinalium ſubſcriptioneſ.

Alexander epiſcopuſ ſervuſ ſervoruſ Dei, dilectiſ filiſ
Raymundo abbati monaſterii Sancti Stephani Bal-
neolenſiſ, eiſque fratribuſ, tam praesentibuſ quam
futuriſ, in perpetuuſ.

Religioſam vitam eligentibuſ apoſtoli-
cum convenit adesse praesidium, ne
forte cuiuſlibet temeritatiſ incurſuſ aut
eoſ a propoſito revocet, aut robuſ, quod
abiſt, ſacrae religioniſ infringat. Eapro-
pter, dilecti in Domino filii, veſtriſ iuſtiſ
poſtulationibuſ clementer annuimus, et
praefatuſ monaſteriuſ, in quo divino
mancipatiſ eſtiſ obſequio, ſub B. Petri
et noſtra protectione ſuſcipimus, et praesentis
ſcripti privilegio communimus; in
primiſ ſiquidem ſtatuentuſ, ut ordo mo-
naſticuſ, qui ſecunduſ Deuſ, et B.
Benedicti regulam in eodem loco inſti-
tutuſ eſſe dignoſcitur, perpetuiſ ibidem
temporibuſ inviolabiliter obſervetur. Prae-
terea quacuſq; poſſeſſioneſ, quae-
cumque bona idem monaſteriuſ impraesentiarum
iuſte et canonicè poſſidet,
aut in futurum conceſſione Pontificum,
largitione reguſ vel principuſ, oblatione
fidelium, ſeu aliſ iuſtiſ modiſ, praesente

Exordium.

Monasterium
hocce sub Se-
dis Apostolicae
protectione re-
cipit:

Ei bona omnia
confirmat:

(1) Ex archiv. monast. edidit Baluzius, Marc.
Hispan., in append., u. 467.

Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: parochiam ipsi monasterio circumadiacentem de ipsa valle Balneoli, ecclesias Sanctae Mariae, Sancti Benedicti, Sancti Petri de Agemal, S. Romani de Millanicis cum cimiterio suo, Sancti Christofori, Sancti Iacobi cum decimis et primitiis suis et cum medietate decimarum seu primitiarum de Villa Figerollis et de Heremitanis, ecclesias Sanctae Mariae, Sancti Laurentii cum cimiterio de Porcariis, ecclesias Sancti Mauricii de Calvis, Sancti Ciriaci, Sancti Iuliani de Meritatz, Sancti Martini de Campo-Maiori: in valle Miliarias, ecclesias Sancti Petri, Sancti Andreae de Ramillis, Sancti Vincentii de Felegoso, S. Vincentii de Saliente, Sancti Iuliani de Augustino, Sanctae Mariae de villa Azert, Sancti Martialis de Quarantella, cellam Sanctae Mariae de Rivo de Azar cum decimis, oblationibus et caeteris earum pertinentiis: in comitatu Impuritanensi, cellas Sanctae Crucis, Sancti Nicolai cum cimiteriis et alodis suis, et castrum Caplepodium cum pertinentiis suis: in comitatu Petralatensi, ecclesias Sancti Martini, Sancti Silverii: in Valle-Mala, cellam Sancti Ioannis de Crocis, cellam S. Cypriani de Pinta cum decimis, oblationibus et caeteris earum pertinentiis: in comitatu Gerundensi, ecclesias Sanctae Mariae de Fenestris, Sancti Felicis de Buada cum decimis, oblationibus, et caeteris earum pertinentiis: in comitatu Barcinonensi, monasterium Sancti Martialis de Monte Signi, in Taritano ecclesiam Sancti Salvatoris, mercatum quoque, sicut penes vestrum coenobium fieri solet, teloneum et omnem iustitiam vobis vestrisque successoribus confirmamus. Ad haec auctoritate apostolica prohibemus, ne aliquis praeter vestram et abbatis, qui pro tempore fuerit, voluntatem conversos vestros saeculari audeat iudicio vel potestate distingere. Obente vero

te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum loci vestri, seu monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promovendi, a quocumque malueritis catholico accipietis episcopo, sicut a nonnullis praedecessoribus nostris monasterio vestro concessum est, et a vestris comprouincialibus episcopis observatum. Ad haec adiucimus, ut episcoporum quilibet claustrum ipsum et illic Domino servientes sine Romani Pontificis vel legati eius audientia interdicerere vel excommunicare non debeat, neque caeteris ad vos pertinentibus locis sine certis causis praecedendum canonicae ultionis inferre. Missas vero publicas praeter abbatis et fratrum voluntatem in eodem monasterio per episcopum celebrari, aut stationes fieri, vel ad agendas causas populares conventus aggregari prohibemus; ne in servorum Dei recessibus, popularibus occasio praebatur ulla conventibus. Sepulturam quoque eiusdem loci liberam esse sancimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni, et extremae voluntati, nisi excommunicati sint vel interdicti, nullus obsistat: salva iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et in praescriptis Ecclesiis dioecesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum

Abbatem vero ipsum a vobis monachis eligendum declarat.

Omnimodo eximit ab episcopo loci etiam quoad sacras ordinationes.

Sepulturam inibi sibi ponere omnibus concedit.

Decretum immunitatis a quacumque externa molestia.

Quorum parochia propriis vocabulis enumerat;

Com iure decimarum.

Conversos monast. a nemine praeter abbatis voluntatem iudicandos;

Solite elau-
zulae.

ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones

Ego Ubalduus Ostiensis episcopus ss.

Ego Bernardus Portuensis et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Gualterius Albanensis episcopus ss.

Ego Io. presbyter cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Io. presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae ss.

Ego Guillelmus presb. card. tit. S. Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudentianae tit. Pastoris ss.

Ego Manfredus diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sanctae Susannae ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego Vitellius diaconus card. Ss. Sergii et Bacchi ss.

Ego Ugo diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Laborans S. Mariae in Porticu diaconus cardinalis ss.

Data Ferentini per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et

notarii, III idus martii, indict. VIII, incarnationis dominicae anno MCLXXV, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno XVI.

Dat. die 13 martii anno Domini 1175,
pontif. anno XVI.

LXXX.

*Approbatio instituti militiae S. Iacobi
de Spatha in Hispania.*

SUMMARIUM

Prooemium. — Militia S. Iacobi in Hispania instituta. — Cuius historiam institutionemque enarrat. — Magistri preces ad Alexandrum PP. ut recens instituta militia haec in ius et proprietatem Sedis Apostolicae reciperetur. — Eam PP. confirmat, et hocce donat diplomate. — Bona omnia ei confirmat. — Eis concedit in proprietatem quicquid de Saracenorum manibus acquirunt. — Statuta militiae confirmat: ac primo de obedientia per milites magistro praestanda. — Milites, ac mulieres, qui sub ea sunt, sine magistri licentia nubere non possint. — Nec ad alium ordinem transire. — De generali capitulo singulis cogendo amissis. — De numero fratrum pro electione magistri: — Ex his vero prior caeteris praesse debeat loco magistri. — De modo magistri eligendi. — Tresdecim fratribus cum priore, qui magistro semper adesse debeant, potestas conceditur eum deponendi, deque eius moribus inquirendi, et causis cognoscendi. — Quo bella contra Saracenos debeant intendere. — De visitatoribus, eorumque officio. — De clericis, eorumque institutis. — De elemosyna magis indigentibus per magistrum provide subministranda. — De hospitalitate. — Exhortatio ad opera misericordiae erga proximum. — De episcopatibus instituendis, ubi prius episcopi fuerant. — Ecclesiae parochiales, quae a militibus construi contigerit, ab episcopi ordinarii iurisdictione eximuntur. — Privilegium, ne a quocumque praeter legatum Apostolicae Sedis possint excommunicari. — Dioecetano vero episcopo in iis, quae dignitatis sunt, omnino subiciun-

tur. — Facultas construendi oratoria ubi quatuor fratres fuerint. — Alia privilegia. — Immunitas ab exteriori quapiam molestia. — Census annuus Sedi Apostolice persolvendus. — Anathema contra temeratores privilegii huius. — Benedictio et pax illud observantibus. — Alexandri PP. subscriptio, et S. R. Eccl. cardinalium.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Petro Ferdinando magistro militiae Sancti Iacobi, eiusque fratribus clericis et laicis, tam praesentibus quam futuris, communem vitam professis, in perpetuum rei memoriam.

Benedictus Deus in donis suis, et Sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam nova semper prole fecundat, et sicut pro patribus filios in ea facit exurgere, sic a generatione in generationem notitiam nominis sui, et lucem fidei christianae diffundit. Ut sicut ante ortum solis stellae sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in ecclesiasticis gradibus generationes iustorum, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, et tenebras nostras veri Solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi saepe per eandem draconis deiciuntur in terram, ita per adoptionem Spiritus quotidiana fiat reparatio perditorum, et de profundo inferni ad quaerenda multi coelestia erigantur: et ita corpore teneantur in terris, ut tamquam cives Sanctorum, et domestici Dei, cogitatione ac desiderio conversentur in coelis.

Hoc sane temporibus nostris in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur: ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, et miseratione illius, qui vocat ea quae non sunt, tamquam ea quae sunt, superna gratia sunt afflati et tacti, super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, et praeteritorum agentes poenitentiam peccatorum, non solum possessiones terrenas, sed corpora sua dare in extrema quaeque pericula pro Domino decreverunt; et ad exemplum Domini nostri Iesu

Christi, qui ait: Non veni facere voluntatem meam, sed eius qui misit me Patris (a), in habitu et conversatione religionis sub unius Magistri staterunt obedientia commorari: eo utique moderamine propositum suum et ordinem temperantes, ut quia universa turba fidelium in coniugatos et continentes distinguuntur, et Dominus Iesus Christus non solum pro viris, sed et pro foeminis quoque de foemina nasci voluit, et cum hominibus conversari, habeantur in ipso ordine, qui coelibem ducant vitam, et consilium beati Pauli sequantur, qui dicit: De virginibus autem praeceptum Domini non habeo, consilium autem do (b). Sint etiam qui iuxta institutionem Dominicam, ad procreandam sobolem, et incontinentiae praecipitium evitandum, coniugibus suis utantur, et una cum eis ad incolatam supernae patriae de convalle lacrymarum, et terram transire peregrinatione nitantur, et lacrymis diluant et operibus pietatis reatus: quibus supra fundamentum suum, quod Christus est, pro cura carnis, et affectibus liberorum, ligna foenum stipulam aedificare contingit; cum alii expeditiores et continentes aedificent aurum, argentum et lapides pretiosos: et isti tamen et illi militent uni regi, et super unum fundamentum coelestem unam aedificent mansionem, promissione Psalmistae in Domino roborati, qui minora quoque membra Ecclesiae confortat, et dicit: Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur (c).

In horum autem fidelium Christi collegio, tu, dilecte in Domino filii, Petre Ferdinando, per voluntatem Dei magisterium super alios, et providentiam suscepisti: qui cum quibusdam fratrum tuorum ad praesentiam nostram accedens, cum humilitate, qua decuit, a Sede Apostolica requisisti, ut vos tamquam peculiaries filios in defensionem nostram,

(a) Ioan. vi. (b) 1, Corinth. vii, 25. (c) Psal. cxxxviii.

Cujus historiam, institutionemque enarrat.

Magistri preces ad Alexandrum PP. ut recens instituta militia haec in ius et proprietatem Sedis Apostolicae recipiatur.

Prooemium.

Militia S. Jacobi in Hispania instituta.

et locum, in quo caput ordinis factum fuerit, in ius et proprietatem sacrosanctae Romanae Ecclesiae recipere deberemus.

Unde nos devotionem vestram et bonum in Domino desiderium attendentes, de communi fratrum nostrorum consilio, in speciales et proprios sacrosanctae Romanae Ecclesiae filios recipimus: ordinem vestrum auctoritate apostolica confirmantes et praesentis scripti privilegio communimus;

Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona impraesentiarum iuste et legitime possidetis, aut imposteriorum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis et vestris successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis (1).

Sancimus praeterea, ne occasione antiquae detentionis sive scripturae quiscumque vobis possit auferre, quae ultra memoriam hominum sub Sarrazenorum detenta sunt potestate, et de munificentia principum, seu vestro studio et labore, aut iam obta sunt, aut in futurum, auxiliante Domino, poteritis obtinere. Cum enim unica sit vobis intentio, et singularis cura semper emineat pro defensione christiani nominis decertare, non solum res, sed personas ipsas pro tuitione fratrum incunctanter exponere: plurimum posset hoc pium opus et laudabile studium impediri, si labores et stipendia vestra, quae in communi proficiunt, praeripiantur ab aliis; et otiosi ac desides, atque in laboribus suis, non quae Iesu Christi, sed quae sua sunt, requirentes, emolumenta illa perciperent, quae pro tantis laboribus vobis et pauperum Christi usibus sunt provisae, dicente Apostolo: Qui non laborat, non manducet (a).

(1) Hic enumerat aliquas militum possessiones (desunt tamen in edit. Cocq. n. 7.) (a) II, Thes. III. (n. 7.)

Inter ea sane, quae professionis vestrae in ordine statutum est observari primum est, ut sub unius magistri obedientia in omni humilitate atque concordia sine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes, qui ad fidem christianam apostolorum praedicatione conversi, vendebant omnia, et ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque singulis, prout cuique opus erat; neque aliquis illorum qui possederat, suum esse dicebat; sed erant eis omnia communia.

Ad suscipiendam quoque prolem, quae in timore Domini nutriretur, et infirmitatis humanae remedium iuxta institutionem Domini, et indulgentiam Apostoli, qui ait: Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, et similiter mulier virum suum (a): qui continere nequiverit, coniugium sortiatur, et servet inviolatam fidem uxori et uxor viro; ne tori coniugalis continentia violetur. Si autem viri praemortui fuerint, et relictae uxores, quae ordinem susceperunt, nubere voluerint, denunciatur hoc magistro sive commendatori, ut cum illius licentia, cui mulier ipsa vult, nubat, tantum in Domino. Quod etiam de viris intelligitur observandum: una enim utriusque lege tenetur.

Statuimus quoque, ut nullas fratrum sive sororum, post susceptionem ordinis vestri et promissam obedientiam, vel redire ad saeculum, vel ad alium ordinem, sine magistri licentia audeat se transferre: cum sint in ordine vestro loca statuta (1), ut quisque districtis valeat conversari; discedentem vero nullus audeat retinere, sed ad ordinem suum per censuram ecclesiasticam, qui discesserit (2), cogatur.

Ut autem in ordine vestro cum maiori omnia deliberatione tractentur, statutum est inter vos, ut locus aliquis ordinetur, in quo per singulos annos in

(a) I, Corinth. 7, 1 et 2. (1) Forte ubi quisque districtus. (2) Deest redire.

Statuta militum confirmat: ac primum de obedientia per milites magistro praestanda.

Milites, ac mulieres, qui sub ea sunt, sine magistri licentia nubere non possunt.

Nec ad alium ordinem transire.

De generali capitulo singulis cogendo annis:

Em PP. confirmat, et hocce donat diploma.

Bona omnia ei confirmat.

Eis concedit in proprietatem quicquid de Sarrazenorum manibus acquirunt.

solemnitate Omnium Sanctorum generale capitulum teneatur, et sit ibi clericorum conventus, et prior, qui illorum, et aliorum clericorum, qui de ordine vestro fuerint, curam possit habere: ac fratrum, cum necesse fuerit, provideat animabus.

Sint autem tresdecim in ordine fratres, qui magistro, cum opus fuerit, in consilio et dispositione domus assistant, et eligendi magistri curam habeant competentem. Prior siquidem clericorum, cum magister migraverit de hac luce, de domo et ordine sollicitudinem gerat; qui sicut magistro ordinis obediens existant, donec per providentiam tresdecim praedictorum fratrum magistri electio celebretur. Is, cum transitus magistri fuerit auditus et cognitus, tresdecim illos fratres sine dilatione aliqua convocabit, et si quisquam eorum infirmitate vel alia causa infra quinquaginta dies adesse nequiverit, cum aliorum consilio, qui praesentes fuerint, alium absentis loco constituet, ut magistri electio ex aliquorum absentia minime differatur. Illi vero tresdecim fratres, si magister, qui pro tempore fuerit, perniciosus aut inutilis apparuerit, consilio prioris clericorum, et sanioris partis capituli, maioribus domus, corrigendi aut etiam amovendi eum, habeant potestatem. Etsi inter eum et capitulum emergerint quaestiones, debitum eis finem imponant, ne per aliena iudicia vel dilabatur Ordo, vel temporalis substantia dissipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi superbiam eleventur; sed magistro suo devoti et obediens existant. Et si quis eorum ex hac vita transierit, vel pro culpa, seu alia quacumque fuerit occasione mutandus, magister cum consilio reliquorum maioris partis, alium loco eius substituat. In capitulo autem, quod diximus annis singulis celebrandum, tresdecim isti fratres et commendatores domorum, nisi evidens et magna eos necessitas detinuerit, ad statutum locum incunctanter accurrant, et communiter tractent, quae ad profectum Ordinis, ani-

marumque salutem, et sustentationem corporum fuerint statuenda. Ubi praecipue ad defensionem christianorum intendere moneantur: et districte praecipiantur, ut in Saracenos, non mundanae laudis amore, non desiderio sanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate, bellum tractent; sed id tantum in pugna sua intendant, ut vel christianos ab eorum tueantur incursu, vel ipsos ad culturam possint christianae fidei provocare.

Eligantur et tunc visitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter visitent; et quae ibi digna correctione invenerint, aut ipsi corrigant, aut ad generale capitulum ipsi deferant corrigenda.

Clerici praeterea vestri ordinis per villas et oppida simul maneant, et priori, qui super eos fuerit ordinatus, obediens existant. Et filios fratrum, qui eis a magistro fuerint commissi, instruant scientia literarum; fratribus etiam in vita quam in morte spiritualia subministrent. Induuntur autem superpellicis, et conventum et claustrum sub priore suo tenebunt, et humiliter facient, quod ab ipso illis secundum Deum fuerit imperatum. Ubi fratres quoque, de quibus magistro visum fuerit, conversentur, et non sint otiosi, sed vacent orationi et aliis operibus pietatis. Clericis vero de laboribus et aliis bonis, a Deo praestitis, decimae reddantur a fratribus, unde libros et congrua faciant Ecclesiarum ornamenta, et in necessitatibus corporum convenienter sibi provideant; etsi aliquid super fuerit, secundum providentiam magistri in usus pauperum erogetur.

Ut autem concordia caritasque inter vos servetur, et a peccato detractionis et murmurationis cuncti debeant abstinere; qui commendator in quolibet loco fuerit constitutus, pro facultate domus in sanitate et aegritudine, quodcumque opus fuerit, cum ea sollicitudine ac benevolentia subministret, ut neque in sub-

Quo bella contra Saracenos debeant intendere.

De visitatoribus, eorumque officio.

De clericis, eorumque institutis.

De elemosyna magis indigentibus per magistrum provide subministranda.

Denumero fratrum pro electione magistri:

Ex his vero prior caeteris praesae debeat loco magistri.

De modo magistri eligendi.

Tresdecim fratribus cum priore, qui magistro semper adesse debent, potestas conceditur eum deponendi, deque eius moribus inquirendi, et causis cognoscendi.

stantia paritatem, neque in verbo amaritudinem gerere videatur.

De hospitalitate.

Sit vobis praecepta cura hospitum et indigentium: et necessaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur.

Exhortatio ad episcopos et presbiteros erga misericordiam.

Exhibeatur praelatis Ecclesiarum honor et reverentia. Subministretur Christi fidelibus canonicis, monachis, templariis, hospitalariis, aliisque in sanctae religionis observantia positis, consilium et auxilium; quorumlibet et indigentia, si facultas fuerit, sublevetur: ut Deus in vestris glorificetur operibus: et alii, qui viderint, humilitatis et charitatis vestrae provocentur odore.

De episcopatus institutione, ubi prius episcopi fuerant.

Ad haec adiciendum decernimus, ut si locus aliquis, in quo episcopus esse debeat, in vestram venerit potestatem, sit ibi episcopus, qui cum Ecclesiis et clero suo designatos sibi redditus et possessiones, et spiritualia iura percipiant. Reliqua vero cedant in usus vestros, et in vestra dispositione sine cuiusquam

Ecclesiae patriarchales, quae a militibus constructi contigerit, ab episcopi ordinarii iurisdictione eximuntur.

contradictione persistent. Profecto in parochialibus ecclesiis, quas habetis, volumus episcopos suo iure fraudari. Si autem in locis desertis, aut in ipsis terris Sarracenorum de novo ecclesias construxeritis, ecclesiae illae plena gaudeant libertate, nec aliqua per episcopos decimarum, aut alterius rei exactio graventur. Liceatque vobis, per clericos vestros idoneos easdem ecclesias cum suis plebibus gubernare, neque interdicto per episcopos, vel excommunicationi subdantur; sed fas sit vobis, tam in maiori Ecclesia, quae caput fuerit Ordinis, quam in illis aliis, excommunicatis et interdictis exclusis, divina semper officia celebrare.

Privilegium, ne a quoquam, praeter legatum Apostolicae Sedis, possint excommunicari.

Practerea, ne humanis vexationibus et calumniis a defensione christianorum retrahi valeatis, apostolica auctoritate decernimus, ne personas vestras praeter legatum Apostolicae Sedis, a latere Romani Pontificis destinatum, interdiceret quisquam et excommunicare praesumat. Quod etiam de familiis et servientibus

vestris statuimus, qui stipendia vestra percipiunt, donec iustitiam parati sint exhibere; nisi forte talis fuerit culpa, ex qua ipso facto ecclesiasticam censuram incurrant.

Chrisma vero, et Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis et absque ulla pravitate vobis debeat exhibere; alioquin, liceat vobis, quem malueritis, antistitem adire, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat.

Dioecetano vero episcopo in his, quae diligentius sunt omnino subiciantur.

Liceat praeterea vobis, in locis vestris, ubi quatuor fratres vel plures fuerint, oratoria construere, in quibus fratres et familiae vestrae tantum et divinum audire officium, et christianam possint habere sepulturam. Ita enim volumus necessitati vestrae consulere, ut non debeant ex hoc adiacentes Ecclesiae iniuriam sustinere.

Facultas construendi oratoria ubi quatuor fratres fuerint.

Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare.

Nihilominus praesenti decreto sancimus, ut si quis in aliquem vestrum, fratrem videlicet vel sororem, violentas manus iniecerit, excommunicationis sententia sit adstrictus. Et illud idem pro tutela vestra tam in sententia quam in poena servetur, quod sub felicitis memoriae Papa Innocentio praedecessore nostro de tuitione clericorum generali in concilio noscitur institutum.

Alia privilegia.

Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat, iura vel possessiones vestras temere perturbare, aut bona vestra auferre, vel ablata retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione con-

Immunitas ab exteriori quaquam molestia.

cessa sunt, in usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate.

Ad iudicium autem huius a Sede Apostolica perceptæ liberalitatis, decem malachinos (1) nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvets.

Si qua igitur in futurum sæcularis ecclesiasticæ persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contravenire tentaverit, secundo tertiove monita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione revocaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat.

Cunctis autem vobis vestra iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

EGO ALEXANDER cathol. Eccl. episc.

Census annuus
Sedi Apostolicæ
persolvendus.

Anathema contra
temeratores
privilegii huius.

Benedictio et
pax illud ubser-
vantibus.

Alexandri PP.
subscriptio.

BE
EL

et S. R. Eccl.
cardinalium.

Ego Gualterius Albanensis episcopus.
Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Iohannis et Pauli tituli Pammachii.

Ego Ioannes presb. cardinalis tituli Laurentii in Lucina.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianæ tit. Pastoris.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Caeciliæ.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Sabinae.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ de Cosmedin.

(1) Malachinus, malachinus, monetæ auræ hispanicæ species. (R. T.)

Bull. Rom. Vol. II.

99

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Vitellius diaconus cardinalis Ss. Sergii et Bacchi.

Ego Laborans diaconus card. Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Rainerius diaconus card. Sancti Gregorii ad Velabrum.

Ego Vivianus diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Dat. Ferentini per manum Gratiani sanctæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconi et notarii, III nonas iulii, indict. VIII, incar. dom. anno MCLXXV, pontificatus vero domini Alexandri Papæ III anno XVI.

Dat. die 5 iulii anno Domini 1175,
pont. anno XVI.

LXXXI.

*Privilegium approbationis archimandritatus
Messanensis.*

SUMMARIUM

Proœmium. — Guillelmi Siciliae regis postulatio pro obtinenda huiusmodi confirmatione. — Monasterium archimandrit. sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur. — De monastico instituto inibi servando. — Bona omnia ac privilegia confirmantur. — Archimandritæ super abbates et monachos monasteriorum sibi subiectorum. — Confirmatio honorum monasterii Messanen. civitatis, statuto annuo censu archiepiscopo persolvendo. — Immunitas a solutione onerum super novalibus etc. — Privilegia atque exemptiones nonnullæ conceduntur. — Libertates monasterio concessas ratas habet. — Archimandrita per monachos eligendus. — Decretum immunitatis a quacumque externa molestia. — Solitæ conclusiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, Onufrio archimandritæ S. Salvatoris Messanensis, eiusque fratribus tam presentibus quam futuris.

Apostolicæ Sedis, cui quamquam im-

Proœmium.

Guillelmi Siciliae regis postulatio pro obtinenda huiusmodi confirmatione.

Monasterium archimandrit. sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur.

De monasterio instituto iuncti servando.

Bona omnia ac privilegia continentur.

Archimandrit. loc. super abbates et monachos monasterium sui subiecturum.

auctoritate debitoque nostri officii compellimur, viros religiosos sincera charitate diligere; et ne cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a suo proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat, apostolico ipsos praesidio communitur. Eapropter, precibus carissimi in Christo filii nostri Guillelmi illustris Siciliae regis, benignius inclinati, et vestris postulationibus favore gratuito annuentes, praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub B. Petri et nostra protectione suscepimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Basilii regulam, quae in eodem monasterio antiquitus instituta esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona, quascumque obedientias et abbatias, rex Rugerius recol. mem. eidem monasterio per privilegium suum, bulla aurea communitum, concessit, omnem quoque honorem, dignitatem, consuetudines, et quidquid aliud vobis vestrisque successoribus contulit, sicut in privilegio suo plenius continetur, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis (1). In supradictis siquidem monasteriis omnibus debes tu, fili archimandrita, ac tui post te successores, abbates instituere consilio et consensu, qui in eis fuerint, monachorum. Et si quis abbatum indignus fuerit abbatia, cui praest, tu illum et tui successores et iuste et canonice amovere debetis, et alium substituere in loco eius, quem dignum praeverideris, iuxta Dei timorem et regulam monasterii vestri. Liceat quoque vobis in supradictis omnibus monasteriis et obedientiis examinare et iudicare abbates, monachos, et laicos eorum, tam

de spiritualibus quam temporalibus, et causas eorum iuste et canonice definire. Ipsi vero tibi tuisque successoribus debent obedientiam et reverentiam debitam exhibere, tamquam patri et archimandritae eorum, et iustitias vobis solvere constitutas. Ad haec quascumque possessiones, quaecumque bona, tam de piscationibus, olivetis, nemoribus, molendinis, terris, vineis, cannetis, et pomariis, quam de hominibus quibuscumque aliis, idem monasterium impraesentiarum ibi iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, ipsa vobis et ipsi monasterio auctoritate apostolica confirmamus; eo tenore, quod Messanenensi archiepiscopo et successoribus eius tam tu, fili archimandrita, quam successores tui, viginti solidos, centum libras cerae, viginti incensi, et totidem cados olei, pro censu annuatim solvere debeatis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de quibuscumque aliis praeventibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis vel ab hominibus vestris decimas exigere vel extorquere praesumat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos liberos et absolutos e saeculo fugientes ad monasterium vestrum recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit de eodem loco, nisi auctoris religionis obtentu, absque archimandritae sui licentia discedere; discedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere. Prohibemus etiam, ut nullus ipsum monasterium interdiceri audeat, vel monasteria aut obedientias eius, seu homines eorum. Libertates quoque et immunitates antiquas, et rationabiles consuetudines monasterii vestris concessas, et hactenus observatas, ratas habemus, et eas perpetuis temporibus illi-

Confirmatio huiusmodi monasterii Messanen. civitatis, statuto annuo censu archiepiscopi, persolvendo.

Immunitas a solutione onerum super novalibus etc.

Privilegia, atque exemptiones nonnullas conceduntur.

Libertates monasterio concessas ratas habet.

(1) Hic enumerat eorum possessiones, ita Cœquelines, in cuius tamen editione illarum elenchus deest (n. r.)

Archimandrita
per monachos
eligendus.

Decretum im-
munitatis a qua-
cumque externa
molestia.

Solitae con-
clusiones.

litas remanere censemus. Obcunte vero te, nunc eiusdem loci archimandrita, vel tuorum quolibet successorum, nullis ibi qualibet subreptionis astutia sen violentia praeponat, nisi quem fratres monasterii communi consensu, vel fratrum maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et monasterii regulam de se ipsis providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Messanensis archiepiscopi, sicut supradictum est, annuo censu. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, praesentis constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, xiv kalendas novembris, indiet. ix, incarnationis dominicae anno mclxxv, pontificatus vero domni Alexandri PP. Iii anno xvii.

Dat. die 19 octobris anno Domini 1175, pontif. anno xvii.

LXXXII.

Privilegium confirmationis bonorum atque immunitatum monasterii Vallis-Umbrosae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia ei confirmat, tam praesentia quam in futurum acquirenda: — Quorum aliqua nominat propriis vocabulis. — Nonnullas exemptiones concedit, atque immunitates. — Monasteriorum subiectorum capit Vallisumbrosanum. — Abbatis electionem per caeteros monast. abbates fieri praecipit. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eecl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Iacobo Vallisumbrosano abbati, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propositum, et animarum salutem pertinere dignoscitur, auctore Domino, sine aliqua est dilatione complendum. Quia igitur propositum vestrum, divina praeeunte ac subsequente clementia, religionis vestrae simplicitas bonae opinionis odore et prope et longe positus aspiravit, nos vestro propectui, annuente Domino, propectus ad iungere cupientes, ad exemplar praedecessorum nostrorum felicitis memoriae Paschalis et Adriani, Romanorum Pontificum, coenobium vestrum pro beatae Mariae semper Virginis reverentia, cui dicatum est, in Romanae Ecclesiae proprietatem et tutelam atque protectionem Apostolicae Sedis suscipimus, et apostolicae illud auctoritatis privilegio munientes, ab omnium personarum iugo liberum permanere decernimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui ibidem secundum Deum, et beati Benedicti regulam noscitur institutus, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona iam dictum coenobium im-

Exordium.

Monasterium
sub protectione
Sedis Apostoli-
caae recipit;

Bona omnia ei
confirmat, tam
praesentia

(1) Ex tabulario monast. huius editit Ughell., Ital. Sac., tom. III, ubi de Fesulan. episcopis.

quæ in futu-
rum acquiren-
da.

Quorum non-
nulla nomina
propria voca-
tibus.

Nonnullas
exemptiones
concedi, atque
immunitates.

praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, rationabiliter poterit adipisci, quieti vobis et integra conserventur; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: monasterium S. Salvii, monasterium Sanctissimae Trinitatis de Florentia, monasterium Strumene, monasterium de Osolla, et Sancti Iacobi de Castello monasterium monasterium Passigniani, et Sancti Michaelis de Senis, et de Alpiano, monasterium de Cultubono, de Monte Pisis, monasterium de Monte Scalario, et de Nerano, monasterium de Fivido, monasterium de Cappiano, monasterium Sancti Pauli Pisani, et Sancti Michaelis de Plaiano, et Sancti Michaelis Salveneri in Sardinia, monasterium S. Angeli de Pistorio, monasterium de Paviano, monasterium Sanctae Mariae de Prato, monasterium de Vaiano, monast. de Opleto, monasterium de monte Plano, monasterium de Fonte Thaonis, monast. de Muscete, monasterium de Monte Armato, monasterium S. Caeciliae, monasterium S. Reparatae, monasterium de Trecento, monasterium de Crispino, monasterium de Razolo, monasterium de Buio Caesaris, monasterium de Cuneo, monasterium de Turri, monasterium de Caprilia, monasterium Sancti Marci de Placentia, monasterium Sancti Benedicti de Herba Amata, monasterium Sancti Prosperi de Regio, monasterium de Cavana, monasterium Sancti Mercurialis Foroliviensis, monasterium de Novaria, monasterium de Verceilis, monasterium de Ianua, monasterium Sancti Pauli de Terdona, monasterium Brixianse, monasterium Veronense, monasterium Sancti Carpophori, monasterium Astense, monasterium Sancti Angeli Guiperitii. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, et ordinationes clericorum, liceat vobis a quocumque maueritis episcopo catholico, et Romano

Ecclesiae gratiam atque communionem obtinente, recipere, qui nostra fultus auctoritate, quae postulatur, indulgeat. Saucimus insuper, ut nulli episcoporum fas sit, in vos excommunicationis vel interdicti sententiam promulgare, ut qui in speciales estis filios Apostolicae Sedis assumpti, nullius alterius iudicium temere subeatis. Nulli quoque liceat, aliquod vestrae religionis monasterium a loci sui stabilitate revellere ac removere sine abbatis et congregationis communi consensu. Constituimus autem, ut omnium praedictorum monasteriorum caput, quod in Valle-Umbrosa situm est, monasterium habeatur. Sane cum terminus vitae pastori vestro divina dispositione contigerit, qui eius loco substituendus fuerit, quia et vobis et aliis omnibus praesse debuit, omnium, qui caeteris praesente monasteriis, consensu et iudicio eligatur. Quod si forte ex ipsis abbatibus quilibet, Domino disponente, ad hoc generale regimen electus fuerit, ad vestrum principale coenobium principaliter transeat, et eius mox iudicio, sicut in diebus venerandae memoriae Ioannis primi abbatis vestri factum constat, caetera omnia iuxta vobis monasteria disponentur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, seu temerariis vexationibus fatigare; sed omnia etc., salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP
episcopus.

Ego Ubaldo Ostiensis episc. ss. et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones.
Ego Bernardus Portuensis et Sanctae
Rufinae episc. ss.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis
et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti
Laurentii in Lucina ss.

Ego Guillelmus presbyter cardinalis tit.
S. Petri ad Vincula ss.

Monasteriorum
subiectorum caput
Vallis-
umbrosanaum.

Abbatis elec-
tionem per
caeteros mon-
ast. abbates fi-
eri praecipit.

Solita conclusio-
nes.

Alexandri PP

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudencianae tit. Pastoris subsc.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis tituli S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. S. Caeciliae ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Incintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin, ss.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. card. S. Mariae in Porticu ss.

Ego Raynerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Dat. Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiae. et notarii, XII kal. maii, ind. IX, incarnat. domin. anno MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae anno XVII.

Dat. die 20 aprilis anno Domini 1176,
pont. anno XVII.

. LXXXIII.

Bona et iura monasterii S. Mariae de Florentia ord. Cassinen. confirmans, quamplurima ei privilegia atque exemptiones concedit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona et iura, et eccl. monast. S. Mariae de Florentia confirmat. — Quorum nonnulla exprimit propriis vocabulis. — Institutionem capellanorum in propriis libere exercere concedit. — Ab episcoporum iurisdictione clericos ecclesiarum dicti monast. declarat exemptos. — Aliaque privilegia elargitur. — Sepulturam in dicto monasterio liberam fore decernit. — Solitum immunitatis decretum. — Adiectis clausulis poenalibus pro violatoribus privilegii huius. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex archiv. monast. huius edidit Margar. in sui Bullarii parte I, constit. XVIII.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo abbati Sanctae Mariae de Florentia, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Cum omnium Ecclesiarum sit nobis, quamquam immeritis, cura commissa, et de omnibus teneamur generalem sollicitudinem gerere; illis propensius adesse debemus, quae specialiter iuris beati Petri esse noscuntur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus elementer annuimus, et monasterium vestrum, quod specialiter iuris et proprietatis Romanae Ecclesiae noscitur esse, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: locum, in quo monasterium ipsum situm est, cum pertinentiis suis, castrum de Signa, et tertiam partem castri de Grumulo cum ecclesiis et pertinentiis eorum, curtem de Greve cum ecclesia S. Martini caeterisque possessionibus suis, ecclesiam S. Bartholomaei cum curte et terra Berizonis et Azae uxoris eius de Radda: insuper et terram eiusdem de Petroio, seu in quibuscumque locis cum omnibus pertinentiis suis, castrum Radda cum curte et ecclesiis et omnibus ad ea pertinentibus, castri de Tignano tertiam partem cum ecclesiis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Nicolai in Campo Clarentis cum curte et ecclesiis et omnibus pertinentiis suis, curtem Cacierini cum possessionibus suis, castrum Bibianum cum curte et ecclesiis omnibus ad eam pertinentibus, ecclesiam Sancti Martini in loco Confluenti cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini, quae est infra

Exordium.

Bona et iura, et eccl. monast. S. Mariae de Florentia confirmat.

Quorum nonnulla exprimit propriis vocabulis.

civitatem iuxta praebitum monasterium cum casis, terris et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini in Mensula cum omnibus pertinentiis suis, curtem Montis Domini cum omnibus ad eam pertinentibus, curtem de Mandria cum pertinentiis suis, terram Ioannis filii Tendi cum casis et reliquis possessionibus, sicut Maria et Donatus filius monasterio contulerunt, casus et terras Ioannis filii Boiae, ecclesiam Sancti Proenli cum terris et domibus circa se, castrum Vieli cum curte, ecclesiis et omnibus pertinentiis suis; praeterea quicquid de donatione Bonifacii fratris Benedicti, quondam abbatis vestri, legitime possidetis, et omnes decimas de Vielo, sicut eas de concessione venerabilis fratris nostri Florentini episcopi, et decimam de alodio vestro, de Curte, de Casalia, de Fuscis, et de Rochetta, sicut decimam ipsam de concessione Guidonis quondam Vulturani episcopi canonice possidere noscimini, vobis et monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus. Nihilominus etiam liberam institutionem personarum in ecclesiis vestris, sicut eam praedecessores vestri et vos ipsi a quadraginta retro annis inconcussè habuisse noscimini, vobis duximus auctoritate apostolica confirmandum. Prohibemus insuper, ut nullus episcopus, vel ministerialis eius, ecclesias vestras vel earum clericis indebitis exactionibus seu molestiis audeat fatigare, aut in eos excommunicationis vel in vos seu monasterium vestrum interdicti sententiam, sine mandato Romani Pontificis vel legati ab eius latere destinati, ferre praesumat. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, decimas vel primitias a vobis vel a monasterio vestro nullus praesumat exigere. Christum vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationem monachorum vel clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi,

a Florentino recipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin, quemcumque malueritis adeatis antistitem, qui nostra fultus auctoritate, vobis quae postulatis, indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obstet: salva tamen iustitia Ecclesiarum illarum, de quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione atque sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Signum Alexandri Papae III.

VIAS TUAS DOMINE DEMONSTRA MIHI

S. PETRUS † S. PAULUS

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Septuluram in dicto monasterio liberam lora decernit.

Solium immunitatis decretum.

Adiectis clausulis poenibus pro violatoribus privilegii huius.

Institutionem capellanorum in propriis libere exercere concedit.

Ab episcoporum iurisdictione clericos ecclesiarum dicti monast. declarat exemptos.

Aliaque privilegia elargitur.

Alexandri PP.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Ubalduſ Ostienſiſ episc. ſſ.

Ego Bernarduſ Portuſenſiſ et Sanctae
Rufinae episc. ſſ.

Ego Ioanneſ preſb. card. Sanctorum
Ioanneſ et Pauli tit. Pammacii ſſ.

Ego Albertuſ preſb. card. tit. Sancti
Laurentii in Lucina ſſ.

Ego Guillelmuſ preſbyter cardinaliſ tit.
S. Petri ad Vincula ſſ.

Ego Boſo preſbyter cardinaliſ S. Pu-
dentianae tituli Paſtoris ſſ.

Ego Ioanneſ preſbyter cardinaliſ tituli
S. Marci ſſ.

Ego Theodinuſ preſbyter cardinaliſ S.
Vitaliſ tituli Veſtinae ſſ.

Ego Manfreduſ preſb. card. tit. San-
ctae Caeciliae ſſ.

Ego Petruſ preſb. card. tit. Sanctae
Suſannae ſſ.

Ego Iacintuſ diaconuſ cardinaliſ S.
Mariae in Coſmedin ſſ.

Ego Cintiuſ diacon. card. S. Adriani ſſ.

Ego Ugo diacon. card. S. Euſtachiſ iuxta
templum Agrippae ſſ.

Ego Laboranſ diacon. card. S. Mariae
in Porticu ſſ.

Ego Rayneriuſ S. Georgii ad Velum
Aureum diacon. card. ſſ.

Datum Anagninae per manum Gratiani
S. R. E. ſubdiaconi et notarii, 11 kal.
maii, indictione ix, incarnationiſ domi-
nicae anno MCLXXVI, pontificatuſ vero
domni Alexandri Papae III anno XVII.

Dat. die 30 aprilis anno Domini 1176,
pont. anno XVII.

LXXXIV.

*Confirmatio privilegiorum, a Summis Ro-
manis Pontificibus concessorum mona-
sterio Sancti Ioannis in Venere Teat-
inae diocesis, ac omnimoda exemptio
a iurisdictione Ordinarii (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub Sedis Apo-
stolicae protectione suscipit; privilegiaque
(1) Ital. Sac., tom. vi, ubi de Teatinis episcopis.

omnia ab antecess. Pontif. concessa con-
firmat, cum donationibus inibi contentis. —
Nonnulla enumerat bona et possessiones
— Tam in ecclesiis quam in civitatibus,
oppidis, castellis etc. — Quae ubique
locorum per totam Italiam extant: — Cum
iure decimarum: — Omnibus confirmatis
quae possidet monasterium, vel poterit in
futurum adipisci. — Abbas eligatur a mo-
nachorum gremio, a Romano Pontifice
consecrandus. — Ad monachos adhortatio.
— Immunitas a quacumque molestia: —
Quae roboratur solitis clausulis penalibus.
— Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardi-
nalianum subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis
Oderisio abbati monasterii S. Ioannis in Venere,
eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris re-
gulariter substituendis, in perpetuum.

Vox clamantis in deserto: Parate viam
Domini, rectas facite semitas Dei nostri (a),
monet nos inter rectitudines ingredi,
quoniam fortitudo simplici via Domini
recta: ergo petentibus non est denegandus
auditus, quia servorum Dei quieti pro
nostro est officio providendum, quatenus,
a saecularibus tumultibus liberi,
in via Domini simplicibus animis fortiter
ambulare praevaleant. Quapropter, filii in
Christo, legitime ordinis abbas (1), tuis
tuorumque fratrum iustis deprecationibus
exorati, ad honorem S. Dei Genetricis
et Virginis Mariae, et S. Praecursoris
Domini Ioannis Baptistae, coenobium
eius nomini dedicatum, in quo omnipotentis
Domino unanimiter deservitis, in
Apostolicae Sedis gremio perenniter con-
fovendum, praestante Deo, auctoritate
praesentis privilegii communimus; pri-
vilegiorum siquidem formam sequentes,
quae vestro coenobio a nostris praedecessoribus,
sanctis videlicet Leone, Victore,
Nicolao et Urbano, collata sunt,
vobis vestrisque successoribus illa omnia
perpetuo possidenda confirmamus, quae
Transmundus comes Transmundi ducis,
et marchionis filius in comitatu Teatino,

Exordium.

Monasterium
sub Sedis Apo-
stolicae prote-
ctione suscipit;
privilegiaque
omnia ab ante-
cess. Pontifici-
bus concessa
confirmat cum
donationibus in-
ibi contentis.

(a) Isai. XL, 5. (R. T.) (1) Lege: Quapropter,
filii in Christo carissime Oderisii abbas, etc. (ex
Cocq. Add. et Corr.)

Nonnulla enim
novi bona et
possessions.

Pinnensi, Aprutiensi, Firmano et Ter-
mulano, vestro noscitur monasterio ob-
tulisse: caetera quoque, quae aliorum
oblatione fidelium in ius vestrum et do-
minium devenerunt, videlicet: in comi-
tatu Teatino has cellas, S. Ioannis in
Mulo-Traverso, S. Zachariae, S. Benedicti,
S. Romani, S. Severini, S. Mariae ad
Capellam secus Ortanam, S. Pauli et S.
Petri cum burgo, qui ex latere est: item
ecclesiam S. Georgii, S. Philippi de Pa-
latio, S. Angeli cum tertia parte portus
Ortonae, Sanctae Mariae iuxta rivum,
qui dicitur Fricius: in curte Ateana Ss.
martyrum Legontiani et Domitiani cum
mille modis terrae iuxta se: in curte de
Agrame, S. Calari et Ss. virginum Au-
reae et Petronillae, S. Ambrosii, S. Mar-
tini, S. Stephani ad collem in Bussi, S.
Crucis cum duodecim marnatis hominum,
S. Angeli intra Oppida Septem ex adverso
S. Nicolai: item cellam S. Ioannis in
Rocca cum oppido suo, S. Thomae cum
oppido suo, S. Farmanni, S. Eusanii
cum castello suo, S. Apollinaris cum ca-
stello suo, S. Nicolai cum castello suo,
S. Mariae Inca cum castello suo, San-
ctae Mariae in Crypta Trinea, S. Angeli
in Pesclo, S. Angeli in Orteele cum op-
pido suo, S. Marci, S. Quirici, S. Lu-
ciae in Argelli, S. Pantaleonis, S. Crucis
in Alento cum oppido Mucella, S. An-
suini, S. Ioannis in Retro, S. Pauli in
Piscaria cum oppido suo, Sancti Lau-
rentii in Piscaria cum quarta parte de
transverso eiusdem fluminis, et quarta
portus eiusdem, S. Nicolai cum oppido
Sangro, S. Cantianae in castello Palledo,
S. Martini de filiis Theodaldi, S. Petri in
Batinario cum Fara sua, S. Agathae, S.
Pancratii, S. Iustini de Casole, S. Petri
in Lauro, S. Petri de Linari cum castello
Resse, S. Petri in Parlasi, S. Mariae in
Valle, S. Mariae in Teramo, S. Viti in
Portule: oppida vero haec, Fossam-Cae-
cam, Castellum-Muratum, Roccam de
Selavis, Giruli Laternum, montes Octa-
viani, Guastura, Meruli, Porcile, Malia-

Tam in eccle-
siis quam in ci-
vitatibus, oppi-
dis, castellis
etc.

nico, Castellum-Vetus, Balerianum, Far-
ram Benedicti filii Uberti, Faram filio-
rum Bederochi, montem Sancti Silvestri,
Petrarium, Senellam, Castellinum, ca-
strum Aymonis, Turricellam, Montem
collis Marsini, Ilicem, Rivum-Iustum, Ma-
clam, Scorniosam, Casale S. Benedicti,
Morum-Rivum Petri Peschi: in comitatu
Pinnensi cellam S. Mariae Anfrisano, S.
Mariae in Ponzano cum castello Casa-
Vetere, S. Michaelis in Boccarieto cum
Fara sua, et Fara de Saratico, S. Mi-
chaelis in fine cum Fara et pogio suo,
S. Petri in Campo-Rotundo, S. Mariae in
Loquiano cum pogio suo, S. Mariae in
Rivo Sonuli, S. Ioannis in Aquaviva cum
casali suo, Sancti Petri, S. Ioannis ad
Ponticulum, S. Antonii, Sanctae Mariae
in Rigulo, S. Salvatoris in Casa-Nigra,
S. Margaritae in Legoniano, Sancti Io-
in Carpeneto, Sancti Angeli in Rivo-
Turbido, S. Mariae in Valle, S. Nicolai
in Plomba, Sancti Laurentii iuxta Goma-
rium, S. Ioannis ad Casam-Comuste,
Castellum ad Mare, Speltore, Furcam
Cousenga, Montem Sylvarium, civitatem
S. Angeli, Ilicem Sanctae Crucis, Casam
Lariti, Ilicem Trallionium, Pizanum,
Scutranum, montem Valterii, Montien-
lam, Spatulam Ruptam, Arsetam, Bife-
num, Antianum, Ranchi, Sylvam, Miti-
lianum, Casulae Murum, Altum-Castellum
ultra montem Peditarum Sancti Ioannis
de filiis Tribuni: in comitatu Aprutien-
cellam Sancti Ioannis in Gomano cum
castello suo, Cerrum Bifurc, Sancti Do-
nati in Salinello cum castello Palmae,
Sancti Stephani ad Mura, et ecclesiam
Sancti Angeli, Montem Paganum, Gras-
sianum, Ripam filiorum Azonis, pogium
Mulorum Morelli, curtem de Pedoniano,
totam curtem Totam de Buccelliano, ter-
tiam partem curtis de Semproniano: in
comitatu Firmano cellam Sancti Nicolai
cum castello Paterno, Monteronem, me-
dietalem curtis de Supplica, integram
curtem de Aquaviva, montem Bolarium,
castellum Rodactarisci, castellum Coli-

Quae ubique
locorum per to-
tam Italiam ex-
tant.

nari, ecclesiam Sancti Passicis: in comitatu integram curtem de Palveniano: in comitatu Camerino terram cum suis cultoribus: in curte Cesepalumbi mediam curtem de Visiliano, quartam partem curtis de Albano: in comitatu cellam Sancti Martini, Sanctae Mariae in Contro cum eius eccles. Sancti Ianuarii, S. Victorini, Sancti Laurentii, sextam partem S. Salvatoris: apud Lysinam, cellam S. Archangeli: Ferrariae, cellam Sancti Nicolai: in civitate eccl. Sanctae Mariae ad Vineam Talliatam: in principatu Beneventano eccl. Sanctae Mariae, Sancti Ioannis in Barsica, cellam Sancti Anastasii, in civitate haereditatem Leonis Pinnini integram: in Dalmatia apud Bellungradum cellam Sancti Thomae, similiter etiam teloneum mercatorum, et pretium, decimasque, et oblationes mortuorum, ex omnibus absque contradictione aliqua teneatis. Praeterea per praesentis decreti paginam apostolica auctoritate statuimus, ut quaecumque in cellis, in ecclesiis, in oppidis, villis, silvis, pascuis, fluminibus, portibus, littoribus, piscariis tam maris quam fluminum, molendinorum, aquarum decursibus, in servis et ancillis, et quibuslibet rebus mobilibus et immobilibus, hodie vestrum coenobium iuste possidet, vel in futurum, iuvante Domino, iuste acquirere poterit, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneat. Chrisma vero, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes aliorum clericorum, qui ad sacros sunt ordines promovendi, a quocumque volueritis catholice accipiatis episcopo. Intra totius abbatae terminos nullus episcopus, nisi a te invitatus, synodum celebrare, vel clericos constringere audeat, ut intelligas curam hanc ad tuam sollicitudinem pertinere non aliter, quam vice tibi a nobis indulta. Obeunte vero te, eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet astutia vel violentia praeponat, nisi quem fratres communi consensu, vel

fratrum pars consilii sanioris, secundum Dominum, et beati Benedicti regulam elegerint; electus autem, ad Romanum Pontificem consecrandus accedat. Vos vero, filii in Christo legitimi, oportet, collatam vobis gratiam in omnibus constitutionibus, et tantis Sedis Apostolicae beneficiis dignis operibus respondere; nec libertate hac in occasionem carnis, et velamine illibitiae abutanini: et quanto a saecularibus tumultibus liberiores estis, tanto amplius placere Domino totis mentis et animae viribus procuretis. Decernimus ergo, ut nulli omnino liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et tuta conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et substantione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, contra hanc nostrae constitutionis paginam temere venire temptaverit, secundo tertio communita, nisi reatum suum congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, ita quod se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae

Alexandri PP.

episcopus.

Ego Ubaldus Ostiensis episc.

et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptionses.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina.

Ad monachos
alibitatio.

Immunitas a
quacumque mo-
lestia;

Quae roborat
solitis clau-
gulis poenali-
bus.

Cum iure de-
cimatum.

Omnibus con-
firmatis quae
possidet mona-
sterium, vel po-
terit in futurum
adipisci.

Abbas eligatur
a monachorum
gremio, a Ro-
mano Pontifice
consecrandus.

Ego Vitellius presbyter cardinalis tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presb. card. S. Marci.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctae Caeciliae.

Ego Petrus presb. card. tit. Sanctae Susannae.

Ego Iacintus diac. card. S. Mariae in Cosmedin.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani.

Ego Ugo card. Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Raynerius diac. cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Datum Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, XVI kal. iulii, indict. IX, anno dom. incarnationis MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno XVII.

Dat. die 16 iunii anno Domini 1176, pontif. anno XVII.

LXXXV.

Podius Bonitius, in dioecesi Florentina positus, Senensibus episc. adiudicatur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Podius Bonitius Senensibus episcopis adiudicatur: — Cum derogatione constitutionis Hadriani Papae, de qua in nota. — Decretum confirmationis huiusce concessionis. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Gunteramo Senen. electo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Communi et speciali debito tuis cogimur petitionibus condescendere, et ef-

Exordium.

(1) Simile diploma edidit Hadrianus IV anno 1155, quamvis sequenti anno contrariam omnino Const. ediderit, prout constat ex sequenti contextu. Ex tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., tom. III.

fectum congruum indulgere, ut qui tenemur universos in suis iustis postulationibus exaudire, tanto tibi amplius videamur esse propitii, quanto te et Ecclesiam tibi commissam abundantiori diligimus charitate. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu, ecclesiam in Monte Bonizi a b. m. Raynerio praedecessore tuo, in fundo videlicet, quem b. m. comes Guido concessit beato Petro, et pia record. praedecessori nostro Adriano Papae, de ipsius praedecessoris nostri auctoritate et concessione constructam, de communi consilio fratrum nostrorum tibi et tuis successoribus concedimus et confirmamus; dantes vobis liberam facultatem, sicut idem praedecessor noster dedisse dignoscitur, eandem Ecclesiam sine contradictione qualibet consecrandi, et in ea clericis iuxta vestrae voluntatis arbitrium ponendi et libere ordinandi:

Podius Bonitius Senensibus episcopis adiudicatur:

non obstante retractione, quam praefatus praedecessor noster super hoc, levi et vano errore ductus, ea consideratione fecisse dignoscitur, quod locus in episcopatu Florentino consistit; cum in privilegio ipsius praedecessoris nostri contineatur fundum ipsum a memorato comite supra fuisse concessum, et ab eodem praedecessore nostro ad Ecclesiam ibi conservandam sub anno censu unius bizantii tuo praedecessori collatum. Statuimus autem, sicut praefatus praedecessor noster noscitur statuisse, ut quicumque de tua dioecesi ad locum illum transierint, in omnibus spiritualibus tibi tantum et successoribus tuis debeant respondere, et vos eandem, quam prius, habeatis in eis omnino potestatem. Caeterum ad huius nostrae concessionis et confirmationis indicium unum bizantium nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvatis. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si qua igitur in futurum ecclesia-

Cum derogatione constitutionis Hadriani Papae.

Decretum confirmationis huius concessionis.

Solitae con-
clusiones.

stica saecularisve persona, hanc nostrae concessionis et confirmationis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptions.

Ego Ubalduſ Ostiensis episc. ss.

Ego Bernardus Portuensis et Sanctae Rufinae episcopus.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. Iohannis et Pauli tituli Pammachii ss.

Ego Guillelmus presb. card. tit. Sancti Petri ad Vincula ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudentianae tituli Pastoris subsc.

Ego Ioannes presbyter cardinalis S. Marci subsc.

Ego Theodinus presb. card. Sancti Vitalis tit. Vestinae subsc.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctae Caeciliae ss.

Ego Petrus presb. card. tit. Sanctae Susannae ss.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin subsc.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Ego Ugo diac. card. Sancti Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu ss.

Datum Anagninae per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, x kal. iulii, indictione xi, incarnationis domini-

caee anno MCLXXVI, pontificatus vero domini Alexandri PP. III anno XVII.

Dat. die 22 iunii anno Domini 1176,
pont. anno XVII.

LXXXVI.

Confirmatio monasterii de Boscaudono, bonorumque ad illud pertinentium; et inhibitio, ne quis de eius novalibus aut nutrimentis animalium decimas exigat (1).

SUMMARIUM

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Bona omnia eidem confirmat: — Nonnullaque enumerat. — Exemptio decimarum. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Guigoni abbati Boscaudonensis monasterii, eiusque fratribus regularem vitam professis, in perpetuum, etc.

(Deest initium).

Quapropter, dilecti in Domino filii, praefatum monaster. in quo divino participati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu iustis aliis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis proximis exprimenda vocabulis: locum, qui Boscaudon dicitur, cum pertinentiis suis, in quo monasterium ipsum fundatum est, abbatiam de Pratis, et abbatiam de Laura, quam aedificatis, cum possessionibus, Laveram cum suis possessionibus, domum Sancti Mauricii cum suis pertinentiis, vineas de Romolano, vineas de

Monasterium
sub protectione
Sedis Aposto-
licae recipit
Pontifex.

Bona omnia ei-
dem confirmat:

Nonnullaque
enumerat.

(1) Ex Gall. Christ., nov. edit., inter Instrum. Ecclesiae Ebreunden., num. xi.

Exemptio de-
cimarum.

Capdavaco, vineas de Moillarou, grangiam de Pailleyrol cum omnibus, quae in illo territorio habetis, grangiam de Villario Roberti, et quidquid ibi habetis et possidetis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, etc.

Alexandri PP.
subscriptio.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Ego Ubalduſ Ostiensis episcopus etc. Dat. Anagniae per manum Gratiani S. R. E. subdiae. et not., IV nonas iulii, indict. IX, incarn. Dom. anno MCLXXVI, pontif. vero D. Alex. PP. III anno XVII.

Dat. die 4 iulii anno Domini 1176, pontif. anno XVII.

LXXXVII.

Confirmatio donationum omnium, favore Capituli et canonicorum Aquileiſensis Ecclesiae factarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit Pontifex. — Donationes omnes, eius favore factas, vel imposterum faciendas, ratas habet, atque confirmat; — Quorum plurima enumerat suis nominibus: — Et decimarum ius cum omni iurisdictione imperiali. — Decretum immunitatis a qualibet externa molestia etc. — Solitae conclusiones. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Valderico praeposito, et canonicis Ecclesiae Aquileiſensis, tam praesentibus quam futuris canonice substitueudis, in perpetuum.

Exordium.

Quotiens illud a nobis petitur, quod rationi conveniat, et consonet honestati, animo nos deest libenti concedere, et effectum iusta petentibus indulgere. Ea pro-

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. V, ubi de hac Ecclesia.

pter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrique successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam de Melereto cum omnibus finibus et pertinentiis suis, scilicet cum villa Scavorum, quae similiter dicitur Meleretum, Palmata, Ronch, et Ronchetas, cum agris, vineis, pratis, pascuis, cultis et incultis, sylvis et venationibus usque ad sylvam S. Laurentii, et usque ad villam, quae dicitur Claviam, et usque ad villam, quae dicitur Antonianum, et usque Feletas, et usque Becinis, et usque ad villam S. Stephani, et usque ad Risam, et usque ad villam, quae dicitur Perseriano: villam quoque de Casteone, et de Mursano cum finibus et pertinentiis suis, a villa S. Andree usque ad villam, quae dicitur Ganarium, et usque ad sylvam cum omnibus redditibus suis, cum vineis, agris, pratis, pascuis, cultis et incultis, paludibus, et sylvis, cum venationibus, cum aquis, aquarumve decursibus, cum molendinis et piscationibus: villam etiam de Mariano, et villam de Carlinis, et villam S. Georgii, et villam de Mutiana cum omnibus redditibus suis, una cum omnibus finibus et pertinentiis suis, cum campis, vineis, pratis, pascuis, cultis et incultis, paludibus, cum aquis aquarumve decursibus, ac molendinis, insulis a mari et a flumine, quod dicitur Carnum, usque ad aquam, quae dicitur Arnuius, cum paludibus et piscationibus, cum sylvis et venationibus: ecclesias baptismaticas Aquileiſensis patriarchatus cum cappellis sibi pertinentibus, sicut eas pa-

Ecclesiam hanc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit Pontifex.

Donationes omnes, eius favore factas, vel imposterum faciendas, ratas habet, atque confirmat:

Quorum plurima enumerat suis nominibus:

cifice possidetis: in foro Aquileiensi triginta stationes, et in portu Piri viginti: quinquaginta mansos in Ossellam cum ecclesiis et decimis, villam de Farra cum adiacentibus villis, videlicet villam de Petolan, et Drasam, et Sebredam, et Villa Nova, Gradisca, Bruma cum omnibus pertinentiis suis, a monte, qui dicitur Cars, usque ad stratam Ungarorum, et usque ad villam, quae dicitur Algo, cum ecclesiis et omnibus pertinentiis suis, pratis, sylvis, pascuis, cultis et incultis, venationibus et piscationibus, et omni iurisdictione imperiali, prout imperator Otto ho. mem. Aquileiensi Ecclesiae et canonicis tradidit: etiam et Carniam villam de Penices, et villam de Nogarias, et villam de Felas in monte S. Petri, et montem de Tenca, et quatuor mansos in villa Avale, et villam de Battalia, et tres mansos apud Ingiam, et novem mansos apud Pinzan, et quindecim mansos apud Gruans, et quemdam montem apud Avenzon. Praeterea sicut Burkardus advocatus Aquileiensi Ecclesiae, et postea Henricus, placitum advocatae in manu patriarchae Valrici refutarunt pro se et successoribus suis super omnibus bonis Aquileiensi Ecclesiae atinentibus, cum omnibus districtis usibus et pertinentiis, ita et nos auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat suprad. Eccl. temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuscumque vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Aquileiensi patriarchae canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertioque commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino

indicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiacet; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Signum † *Curiae Romanae* †

PP. ALEX. TERTII.

Signum † *Notarii.*

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus subs.

Ego Ubalduſ Ostien. episcopus.

Ego Ioannes presbyter cardinalis Ss. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones. Iohannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Albertus presb. cardinalis tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Guillelmus presb. cardinalis tit. Sancti Petri ad Vincula.

Ego Petr. presb. card. Sanctae Pudencianae tit. Pastoris.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sancti Marci.

Ego Theodinus presb. card. Sancti Vitalis tit. Vestinae.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Caeciliae.

Ego Petr. presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Iacintus diac. card. Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Cintiud diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Ugo diac. card. S. Eustachii iuxta Templum Agrippae ss.

Ego Laborans diac. cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Rainerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aur.

Datum Anagninae per manum Gratiani sanctae R. E. subdiac. et notarii, nonis iulii, indictione IX, incarnationis domi-

Et decimarum
ius

Cum omni
iurisdictione im-
periali.

Decretum im-
munitatis a qua-
libet externa
iurisdictione etc.

Solidae con-
clusiones.

nicae anno MCLXXVI, pontificatus Alexandri PP. III anno XVII.

Dat. die 7 Iulii anno Domini 1176, pont. anno XVII.

LXXXVIII.

Approbatio Institutii Ordinis Carthusianorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Carthusianos sub protectione Sedis Apostolicae suscipiens, eisdem bona omnia confirmat. — Immunitatem, quam ecclesiasticam vocant, infra eorum domus fines concedit. — Intra eosdem quamcumque construi domum prohibet. — Decretum pro indemnitate bonorum huiusmodi. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. card. subscript.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Guidoni priori Carthusiae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum vos per Dei gratiam multa promeritis gloria meritorum, et vitam solitariam eligentes, divinae contemplationi artius intendatis, bonus odor religionis vestrae ad id nos inducit, ut communi et speciali debito quieti vestrae debeamus intendere, et iura vestra summopere conservare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus elementer annimus, vestraeque, et alias domus ordinis vestri, et cum omnibus bonis, pascuis, possessionibus, quas impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, et terminos, quos rationabiliter statuistis, vobis et domibus vestris auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec auctoritate apostolica artius interdicens, et sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis infra terminos vestros vel domo-

rum vestrarum, hominem capere, furtum seu rapinam committere, vel homicidium facere audeat, aut homines ad domos vestras venientes, vel ab eis redeuntes, quomodolibet conturbare, ut ob reverentiam Dei et locorum vestrorum infra hos terminos, non solum vos et fratres vestri, sed etiam alii, plenam pacem habeant et quietem. Adicientes quoque statuimus, ut infra dimidiam leucam a terminis possessionum, quas habetis, nulli religioso liceat, quodlibet aedificium constituere, vel possessiones acquirere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, vos super possessionibus vel pascuis vestris temere perturbare, aut super his vobis molestiam vel gravamen inferre, vel eas ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum, ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a saceratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus ss.

Ego Ubaldus Ostien. episc. ss. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes Ss. Ioannis et Pauli presbyter cardinalis ss.

Ego Albertus presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Exordium.

Carthusianos sub protectione Sedis Apostolicae suscipiens, eisdem bona omnia confirmat.

Immunitatem, quam ecclesiasticam vocant, infra eorum domus fines concedit.

Intra eosdem quamcumque construi domum prohibet.

Decretum pro indemnitate bonorum huiusmodi.

Solitae clausulae poenales.

(1) Ex Concil., tom. xiii, loc. cit

Ego Guill. presbyter cardinalis Sancti Petri ad Vinc. ss.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudentianae ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sancti Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis tituli Sancti Vitalis ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Iacintus Sanctae Mariae in Cosmedin diac. card. ss.

Ego Cintius diac. Sancti Adriani ss.

Ego Ugo cardinalis diaconus Sancti Eustachii iuxta templum Agrippae ss.

Ego Laboraus diaconus cardinalis S. Mariae in Porticu ss.

Datum Anagninae per manum Gratiani, sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, IV nonas septembris, indictione IX, incarnationis dominicae anno MCLXXVI, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno XVII.

Dat. die 2 septembris anno Domini 1176, pontif. anno XVII.

LXXXIX.

Bona omnia Veronensis Ecclesiae confirmantur Capitulo et canonicis: addito decreto, quod absque sanioris partis consensu alienari non possunt (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Veronen. sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona ad eam pertinentia capitulo et canonicis confirmat. — Quorum multa hic propriis vocabulis sigillatim enumerat; — Addito decimarum iure; — Eadem sine maioris capituli partis consensu alienari non posse declarat. — Solitum decretum immunitatis, atque observantiae huiusce privilegii. — Alexandri PP., episcoporum et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

(1) Ex tabulario Ecclesiae huius edidit Ughell., Ital. Sac., ubi de hac Ecclesia.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Riprando archipresbytero Veronensis Ecclesiae, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonicis substituendis, in perpetuum.

Officii nostri nos admonet et invitat auctoritas, pro Ecclesiarum statu satagere; et earum quieti et utilitati; conveniens esse dignoscitur, ut qui ad earum regimen Domino disponente assumpti sumus, eas, et a pravorum hominum nequitiae teneatur, et beati Petri atque Apostolicae Sedis patrocinio, muniamus. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus, et praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, praedecessorum nostrorum Callisti et Innocentii, Romanorum Pontificum, vestigiis inhaerentes, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesias scilicet S. Georgii, Sancti Ioannis Baptistae, Sancti Clementis, Sanctae Caeciliae, S. Faustini, S. Firmi in Cappella, et Sancti Pauli in Burgo, ecclesiam Sancti Ioannis Baptistae in Valle, monasterium Sancti Michaelis in Campanea, Sancti Ioannis Baptistae in Quintiano, ecclesiam Sancti Petri in Carnario, Sancti Pauli de Pruno, et Omnium Sanctorum de Novariis, Sanctae Mariae de Turano, Sancti Cassiani et Omnium Sanctorum de Martiana, Sancti Pancratii, Sancti Georgii in Salsis, Sancti Michaelis de Carmisino, Sancti Faustini de monte Draconis, Sancti Prosdocimi cum decima, Sancti Ambrosii de Casali-Alto, villam Quinti, et locum, qui dicitur Villa, et Lusiam cum ecclesiis et decimationibus earum. Castella vero et villas vestras

Exordium.

Ecclesiam Veronen. sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

Bona ad eam pertinentia capitulo et canonicis confirmat.

Quorum multa hic propriis vocabulis sigillatim enumerat.

vobis nihilominus confirmamus, videlicet Cerreta, Erbetum, Fagnanum, Ponteposerum, Pradellas cum cappella, Englare dimidium, Biunde, Porcille, Tresolanum, Gretiana, Martiana, Pullianum, et medium Romagnanum, Pruno, Calmasinum: in comitatu Trid. Bergusium, Bundo, Bulbeno, Badabiones cum cappella, silvam etiam, quae dicitur Colegaria, cum piscariis, et tertiam partem nemoris, quod dicitur Budagnano, et palatium cum porta Sancti Zenonis, oblationem etiam dimidiam monasterii Sancti Zenonis in singulis festivitibus eiusdem confessoris a diluculo usque ad horam tertiam: decimam quoque civitatis, et portae Sancti Zenonis, et burgi: iustas autem consuetudines vestras a praedecessoribus nostris vobis confirmatas concedimus illibatas auctoritate apostolica conservari. Praecipimus etiam, nequis vestrum absque communi omnium consensu, vel partis consilii sanioris, bona, redditus, vel possessiones Ecclesiae vestrae alicui personae dare praesumat. Quae autem indebite data vel destructa sunt, ad ius et dominium vestrum libera revertantur. Decimas vero de propriis laboribus vestris, seu etiam redditibus, a vobis exigere vel suscipere laicorum nemo praesumat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et

Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP., episcopus ss.

Ego Ubaldo Ostiensis episcopus ss. episcoporum et S. R. Ecclesiae cardinalium subscripiones.

Ego Gualterius Albanensis episc. ss.

Ego Conradus Moguntin. archiep. et Sabinensis subsc.

Ego Bernardus Portuensis, et S. Rufinae episcopus ss.

Ego Manfredus Praenestinus episc. ss.

Ego Hildebrandus presb. card. basilicae Duodecim Apostolorum ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diac. cardinalis ss.

Ego Ardicio diaconus card. tit. Sancti Theodori ss.

Ego Cintius diac. card. S. Adriani ss.

Datum Ferrariae per manum Gratiani sanctae Romanae Ecclesiae subd. et notarii, kalen. maii, indict. x, incarn. Dom. anno MCLXXVII, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xviii.

Dat. die 1 maii anno Domini 1177, pontif. anno xviii.

XC.

De pace cum Friderico imperatore Venetiis inita, eiusque absolute.

SUMMARIUM

Certioratio felicitis successus pacis: — Quae die 21 iulii firmata fuit cum principibus Friderici imperatoris: — Et die 24 idem imper. schismati renunciavit, et absolutus fuit, — Obedientiamque huic Summo Pontifici exhibuit; — Ac sub sequente die 25

Addito decimarum iure;

Bona vero sine maioris capituli partis consensu alienari non posse declarat.

Solitum decretum immunitatis atque observantiae huius privilegii.

idem Pontifex solemniter missam celebravit, et imperator adstitit, et reverentiam praestitit. — De ea ergo zelatores Domus Dei congaudere, Deoque gratias agere debent.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Rogero Eboracensi archiepiscopo Apostolicae Sedis legato, et Ugoni Dunelmensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Exigunt gratissimae devotionis obsequia, quae nobis et Ecclesiae, tam devote quam laudabiliter exhibuisse noscimini, ut felices successus Ecclesiae vobis, sicut specialibus et devotis Ecclesiae filiis spiritualibus, describamus; cum dignum sit et conveniens, et honestum, ut quos ita habuimus in nostra devotione firmos et stabiles, de prosperitate nostra et ipsius Ecclesiae reddamus hilares et gaudentes. Agite itaque una nobiscum gratias omnipotenti Deo, qui habitat in altissimis, et humilia respicit de supernis, de cuius munere venit, ut Sponsa sua sacrosancta Ecclesia, diu graviter procellis fluctibus et validissima tempestate quassata, nunc tandem portum salutis attigerit, et pacatis saevientibus procellis, debita et desiderata tranquillitate laetetur.

Sane duodecimo kal. instantis mensis augusti, de mandato carissimi in Christo filii nostri Friderici illustri Romanorum imperatoris, praesentibus principibus ecclesiasticis, et etiam saecularibus Teuthonici regni, publice in anima eius, in praesentia nostra, coram numerosa hominum multitudine praestiterunt, tactis sacrosanctis Evangelis, iuramentum, quod postquam idem imperator veniret Venetias, omni quaestione et contradictione sopita, pacem Ecclesiae, sicut per fratres nostros et principes suos disposita est et tractata, et pacem carissimi in Christo filii nostri Willelmi illustris Siciliae regis usque ad quindecim annos, et treguam Longobardorum usque ad sex annos, in anima sua, et etiam a principibus suis faceret, sicut in scripto pacis et treguae continetur, iuramento firmari. Et princi-

pes Teuthonici regni, scilicet venerabiles fratres nostri Magdeburgensis, Colonien-sis, et Christianus dictus Moguntinus, archiepiscopi, et quidam alii in anima sua pro se iurare fecerunt.

Nono vero kalend. augusti praefatus imperator, sicut tractatum fuerat et dispositum, venit ad ecclesiam B. Nicolai, quae per unum milliare distat a Venetiis, et ibi tam ipse quam archiepiscopi, episcopi, et alii principes Teuthonici regni, abrenunciantes schismati, per fratres nostros episcopos et cardinales de mandato nostro, praesentibus quibusdam aliis, absolutionis beneficium meruerunt.

Deinde venerunt Venetias, et ibi ante ecclesiam B. Marci praedictus imperator, innumera multitudine virorum et mulierum praesente, et alta voce reddente gratias et laudes Altissimo, nobis sicut Summo Pontifici obedientiam et reverentiam humiliter et reverenter exhibuit: et recepto a nobis pacis osculo, nos devote dextravit (1), et cum reverentia, qua decuit, et devotione, usque ad altare in ecclesiam introduxit.

Sequenti vero die, in festo B. Iacobi, ab eodem imperatore rogati, ad praedictam ecclesiam S. Marci solemniter celebraturi Missarum accessimus. Et nobis illuc venientibus praefatus imperator extra ecclesiam obviam venit, et dextro latere nostro devote suscepto, nos in ecclesiam introduxit. Et peractis Missarum solemnibus, nos usque ad ipsius ecclesiae portam dextravit. Et cum ascenderemus palefredum nostrum ibi paratum, stapham tenuit, et omnem honorem et reverentiam nobis exhibuit, quam praedecessores eius nostris consueverunt antecessoribus.

Erit itaque sollicitudinis vestrae, nobis et Ecclesiae in prosperis successibus congaudere, et effectum pacis aliis devotis Ecclesiae filiis aperire, ut hi, quos zelus Domus Domini tangit, de pacis munere

(1) *Dextrare*, idem est ac *ire a dextris*, seu *tegere latus dextrum*. (n. r.)

Et die 21 item imper. schismati renunciavit, et absoluta fuit.

Obedientiamque huic Summo Pontifici exhibuit.

Ac sub sequente die 25 idem Pontifex solemniter missam celebravit, et imperator adstitit, et reverentiam praestitit.

De ea ergo zelatores Domus Dei congaudere, Deoque gratias agere debent.

Certioratio felicis successus paris:

Quae die 21 iulii firmata fuit cum principibus Friderici imperatoris:

divinitus dato, in Domino gaudeant et exultent.

Dat. Venetiis in Rivoalto, vii kal. aug.

Dat. die 26 iulii anno Domini 1177.

XCI.

Decretum, quod moniales de Swina et de Cotum exemptae omnino sint a solutione decimarum (1).

SUMMARIUM

Decreti causa. — Decretum et explicatio huiusmodi privilegii: — Cum clausulis poenalis.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Eboracensi archiepiscopo et dilecto filio Lincolnensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Significaverunt nobis dilectae filiae nostrae moniales de Swina et de Cotum, quod cum eis, sicut fratribus Cisterciensis ordinis indultum sit de clementia Sedis Apostolicae, ut de laboribus suis, quos propriis manibus vel sumptibus excolunt, nemini decimas solvere teneantur; quidam ecclesiastici viri capitulum ipsum prava et sinistra interpretatione perverterunt, asserentes, labores novalia intelligi; et sic contra privilegium Apostolicae Sedis praedictae moniales decimarum exactione gravantur. Quoniam igitur horum interpretatio ab intellectu nostro et aliorum, qui id sane intelligere volunt, est penitus aliena, cum secundum capitulum illud a solutione decimarum, tam de terris, quas deduxerunt ad cultum, quam etiam de terris cultis, quas ipsae propriis manibus vel sumptibus excolunt, liberae sint et immunes, fraternitati vestrae et discretioni vestrae per apostolica scripta praecipiendo mandamus, quatinus a praedictis monialibus, quae in episcopatibus vestris consistunt, de laboribus vel de terris suis, quas propriis manibus vel sumptibus excolunt, decimas nullatenus exigatis: nec

(1) Ex tom. II Monast. Anglic.

ab aliquibus exigi permittatis; quia non est conveniens nec honestum, ut contra privilegia Sedis Apostolicae veniatur, quae obtinere debent inviolabilem firmitatem. Si qui autem clerici vel laici contra privilegia Sedis Apostolicae eas decimarum exactione gravaverint, laicos excommunicationis sententia percellatis; et clericos, contradictione et appellatione cessante, ab officio suspendatis, et tam excommunicationis quam suspensionis sententiam faciatis usque ad dignam satisfactionem inviolabiliter observari.

Dat. Venet. in Rivoalto, iv nonas aug.

Dat. die 2 augusti anno Domini 1177, pontif. anno xviii.

XCII.

Confirmatio bonorum omnium monasterii monialium S. Mariae de Moliano Tarvisinae diocesis, ac nonnullorum privilegiorum atque immunitatum nova concessio (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Moniales sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex. — Bona omnia ad monasterium spectantia confirmat. — In quibus nonnulla singillatim enumerat. — Nonnulla elargitur privilegia. — Immunitates omnes, ac episcopales imperialesque concessionis ratas habet. — Abbatissam a monialibus tantummodo eligi statuit. — Decretum roborationis huiusce privilegii. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus ..... abbatissae monasterii Sanctae Mariae de Moliano, eiusque sororibus, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum.

Prudentibus virginibus, quae sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis iugiter se praeparant ire obviam sponso, Sedes Apostolica debet praesidia impertiri, ne forte cuiuslibet

(1) Ex monast. huius tabulario editit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital. Sac., tom. v, col. 527.

Cum clausulis poenalis.

Exordium.

temeritatis incursum, aut eas a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilectae in Domino filiae, vestris iustis postulationibus elementer annuimus, et monasterium vestrum, in quo divino mancipatae estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus: in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et B. Benedicti regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur; praeterea quaecumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et his, quae post vos successerint, et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, curtem de Caurignaco cum capella ibi fundata et cum omnibus ad eandem curtem pertinentibus, et cum terra, quae dicitur Agugnana, capellam Sancti Petri, quae sita est in strata, in loco qui dicebatur Sarmacia, cum tota terra, quae olim bo. mem. Rozo Tarvisinus quondam episcopus vobis in eleemosynam contulit, villam, quae vocatur Cavasagra, cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Viti de Pezzano cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Teunisti in Tarvisio cum omnibus pertinentiis suis, capellam Sancti Donati de Gardignano cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Teunisti de Campoercuis cum omnibus suis pertinentiis, capellam Sancti Georgii de Marcone cum omnibus suis pertinentiis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutritivis vestrorum animalium, nullus a vobis decimas praesu-

mat exigere. Sepulturam quoque loci ipsius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri delibaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Liceat praeterea vobis, personas liberas et absolutas e saeculo fugientes ad conversionem vestram recipere, et eas absque ullius contradictione in vestro collegio retinere. Ad haec libertates et immunitates, a Romanis imperatoribus et Tarvisinis episcopis monasterio vestro rationabiliter indultas, et antiquas et rationabiles consuetudines eiusdem monasterii integras et illibatas praesenti decreto manere sancimus; et ea, quae praefati imperatores et episcopi praescripto monasterio in perpetuum eleemosynam concesserunt, sicut ipsa iuste possidetis, eidem monasterio auctoritate apostolica duximus confirmanda. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbatisa, vel earum qualibet subreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et B. Benedicti regulam praeviderint eligendam. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur etc.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli Sanctae Anastasiae ss.

Ego Boso presb. card. S. Pudencianae tit. Pastoris ss.

Ego Theodinus presb. card. S. Vitalis tit. Vestinae ss.

Moniales sub protectione Sedis Apostolicae recipiunt Pontifex.

Bona omnia ad monasterium spectantia confirmat.

In quibus nonnulla singillatim enumerat.

Nonnulla clarantur privilegia.

Immunitates omnes, ac episcopales imperialesque concessiones ratas habet.

Abbatissam a monialibus tantummodo eligi statuit.

Decretum reformationis huiusce privilegii

Alexandri PP.

et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones

Ego Hugo diaconus cardinalis S. Eusebii iuxta templum Agrippae ss.

Datum Venetiis in Rivoalto, per manum Gratiani S. R. E. subdiaconi et notarii, VIII idus Octobris, indictionis XI, incarnationis domini AN. MCLXXVII, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno XIX.

Datum die 8 Octobris anno Domini 1177, pontificatus anno XIX.

XCH.

Confirmatio bonorum omnium Ecclesiarum, monasteriorum ad Aquileiensem Ecclesiam pertinentium, ac iurisdictionis in sexdecim ei subiectis episcopatibus (1).

SUMMARIVM

Quare inter ecclesiasticos diversi sint gradus.

— Aquileiensis Ecclesia ex nobilioribus Occidentis. — Eidem ius super sexdecim episcopatus confirmat. — Iustinopolitanam vero et Tergestinam ad tempus unit; — Quo expleto, episcopum utrique instituentem a patriarcha Aquileiensi concedit. — Confirmat quoque eidem omnia monasteria, — Et pallii usum, — Ac crucis praelevationem. — Caetera quoque bona, ac donationes omnes ratas habet.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Valrico Aquileiensi Ecclesiae patriarchae, eiusque successoribus canonice instituendis, in perpetuum.

Quare inter ecclesiasticos diversi sint gradus.

Licet omnium apostolorum par esset dilectio, et omnes ligandi et solvendi eandem acceperint potestatem; iuxta verbum tamen beati Leonis, velut quaedam servata est iuxta eos distinctio dignitatis; et uni datum est, ut caeteris praesideret: inque eundem utique modum in Ecclesia Dei officiorum facta est dignitatumque diversitas, et ad maiores sunt statuta personae, quae et praerogativa dignitatis emmerent, et aliarum coram habeant amphorem. Unam vero de dignioribus et nobilioribus Ecclesiis Occi-

(1) Edidit Ughell., Ital. Sac., tom. v, ubi de hac Ecclesia.

dentis ab antiquis temporibus Aquileiensem constat Ecclesiam extitisse, quae et excellentia dignitatis emicuit, et sacrosanctae Romanae Ecclesiae fideliter et devote noscitur adhaerere. Unde et Apostolica Sedes eidem Ecclesiae semper iura et dignitates suas conservavit attentius, et praelatos ipsius propensius honoravit, et iustas postulationes eorum benignius admittere consuevit. Eapropter, venerabilis in Christo frater Aquileiensi patriarcha, tibi, et per te sanctae Aquileiensi Ecclesiae, cui auctore Deo praesse dignosceris, ad exemplar praedecessoris nostri bonae memoriae Adriani Papae potestatem super sexdecim episcopatus, videlicet Polensem, Tergestinam, Parentinam, Petenensem, Emonensem, Concordinam, Tarvisinam, Cenetensem, Bellunensem, Feltrenensem, Paduanensem, Tridentinam, Mantuanensem, Veronensem, Cumanensem, metropolitico iure concedimus. Item Iustinopolitanam vero Ecclesiam, quam tibi et Ecclesiae tuae nihilominus confirmamus, sedem episcopalem de omnium fratrum nostrorum consilio instituimus, ita quidem, ut venerabilis frater noster Bernardus nunc eiusdem loci episcopus tam illam quam Tergestinam Ecclesiam, nec non et totum episcopatum, quandiu vixerit, debeat obtinere; et eo defuncto, liceat tibi de consilio suffraganeorum tuorum cum Sedis Apostolicae auctoritate, in utraque, si volueris, et facultates earum ad hoc sufficientes agnoveris, sedem restituere pontificalem. Abbatis quoque Oscianensem, Rosianensem, Velamanensem, Mosiacensem, Sextenensem, Pritensem, Sanctae Mariae ad Organum, S. Euphemiae de Villanova, Sittenensem, Olvenburgenensem, Aquileiae unitum unum monasterium sanctimonialium, alterum in civitate Austriae constructum in honorem beatae Genetricis semper Virginis Mariae, tibi tuisque successoribus duximus roborandum. Nihilominus vobis et S. Michaelis de Lemine praepositas, Aquileiensem ci-

Aquileiensis Ecclesia ex nobilioribus Occidentis.

Eidem ius super sexdecim episcopatus confirmat.

Iustinopolitanam vero et Tergestinam ad tempus unit;

Quo expleto, episcopum utrique instituentem a patriarcha Aquileiensi concedit.

Confirmat quoque eidem omnia monasteria,

vitatem, Taven., Sancti Stephani, S. Felicis, Saucti Oldarici, ecclesiam Sancti Georgii in urbe Venetiarum sitam iuxta episcopalem sedem cum omnibus pertinentiis suis. Pallii vero usum rationabili atque veraci, qui praedecessoribus tuis pro ipsius Ecclesiae dignitate a nostris antecessoribus est concessus, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus, his videlicet diebus, qui in Ecclesiae tuae privilegio continentur. Sane quocumque perrexeris, crucem ante te et tuos successores deferendi licentiam auctoritate beati Petri et nostra largimus. Porro comitatum, marchiam et ducatum regalibus seu imperialibus privilegiis Ecclesiae tuae concessa, nos quoque praesentis decreti sanctione nihilominus roboramus. Statuimus etiam, ut quascumque possessiones, quaecumque bona Aquileiensis Ecclesia impraesentiarum iuste ac legitime possidet, aut in futurum, praestante Deo, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant: salvo nimirum in omnibus S. Romanae Ecclesiae iure et reverentia. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc. Amen, amen (1).

XCVI.

Indictio XI sacri et generalis concilii Lateranensis III.

SUMMARIUM

Si quae in Ecclesia mala suboriuntur, illa amputare necesse est: — Quod omnium

(1) Ughellius post allatum diploma: *Probabile*, inquit, *certe videtur, hocce privilegium ab Alexandro Ultrico concessum Venetiis anno 1177, cum idem Ultricus in gratiam Sedis Apostolicae redisset*: Octaviano enim antipapae adhaeserat, sacrisque innodatus ad Fridericum Aenobarbum desciverat. Sed anno 1177 Venetiis cum esset Alexander PP., ei cum suis suffraganeis accurrit, abiuratoque shismate, verum Christi Vicarium adoravit. Nonnisi post hoc tempus datum diploma, quisque sanus credit.

rectorum Ecclesiarum est, maxime Romani Pontificis. — Hinc decernit evocare ad concilium ecclesiasticas personas ut bono Ecclesiae consulant. — Indictio concilii pro prima dominica quadragesimae (A. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Pisano archiepiscopo, et universis episcopis et dilectis filiis abbatibus per Tusciam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoniam in agro Domini, qui est Ecclesia, tanquam spinae et tribuli nascuntur quotidie, et pullulant germina vitiorum; cum videlicet, quia prout sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, tum quia inimicus homo de malitia sua zizania superseminare non cessat, et germen bonum nititur suffocare, necesse est diligentiam adesse cultorum, et nunc evellere et amputare iam nata, nunc etiam nascituris nocivis gravaminibus (1) proficiendi aditum observare; subsequenter autem, et inserere fructiferum germen, et seminare semen bonum, quod trigesimum, sexagesimum, et centesimum fructum foecundante Deo possit afferre. Nam et haec verba illa Dominica sonare videntur, quibus Hieremiam prophetam, et in eo evangelicum sacerdotem instruxit, dicens: Dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te super gentes et regna, ut evellas et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes (a). Id autem licet universis Ecclesiarum rectoribus incumbat, multo tamen fortius imminet Romanae urbis Antistiti, qui a Domino Iesu Christo, ut caput esset Ecclesiae in B. Petro accepit, et de pascendis dominicis ovibus, et fratribus confirmandis, expressum et speciale noscitur habuisse mandatum.

Inde siquidem est, quod nos, licet insufficientes meritis, ad providentiam Apostolicae Sedis, et ministerium universalis Ecclesiae a Deo (ut ipsi placuit) disponente vocati, quia in Ecclesia Dei cor-

(1) *Lege germinibus.* (a) Jerem. I. 10. (A. T.)

Si quae in Ecclesia mala suboriuntur, illa amputare necesse est:

Quod omnium rectorum Ecclesiarum est, maxime Romani Pontificis.

Hinc decernit evocare ad concilium ecclesiasticas personas ut bono Ecclesiae consulant.

Et pallii usum.

Ac crucis praefationem.

Cetera quoque bona, ac donationes omnes ratas habet.

rectione videmus quamplurima indigere, tam ad emendanda, quae digna emendatione videntur, quam ad promulganda, quae saluti fidelium visa fuerint expedire, de diversis partibus personas ecclesiasticas decrevimus evocandas; quarum praesentia et consilio, quae fuerint salubria, statuamur: et quod bonum, secundum consuetudinem antiquorum Patrum provideatur et firmetur a multis. Quod si particulariter fieret, non facile posset plenum robur habere.

Indictio concilii pro prima dominica quadragesimae.

Quo circa per apost. vobis scripta mandamus, qualiter huic nostrae dispositioni plenis desideriis cooperari curetis, et prima dominica advenientis quadrages. ad urbem Romam ducente Domino veniatis, ut cooperante S. Spiritus gratia, tum in corrigendis enormitatibus, tum in statuendis, quae Deo grata fuerint, communi studio, quod fuerit agendum, agatur, et uno umero sublevemus Arcam Domini, atque uno ore honorificemus Deum et Patrem D. N. Iesu Christi (A).

Dat. Tusculani, XI kal. octob.

Dat. die 21 septembris.

XCIV.

Confirmatio privilegiorum, ab Eugenio PP. III, monasterio Sancti Quirini Tegernee concessorum (A).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex; — Bona omnia ei confirmat. — Immunitates omnes ei pridem concessas ratas habet; — Novaque concedit privilegia. — Tempore interdicti, divina officia celebrandi facultatem facit. — Abbatem a solis monachis eligi iubet. — Decretum immunitatis, etc. — Solitae clausulae poenales. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

(A) Rom. xv, 6. (R. T.) (1) Ex Handii Metrop. Salsburg., tom. II, pag. 277.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ruperto abbati monasterii Beati Quirini iuxta locum Tegernee, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Commissae nobis Apostolicae Sedis nos hortatur auctoritas, ut locis et personis ipsius, auxilium devotione debita implostantibus, tuitionis praesidium impendere debeamus. Quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima et iusta desiderantium nulla est differenda petitio; praesertim eorum, qui cum honestate vitae et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deservire. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus benignum impertientes assensum, praefatum monasterium, quod utique a nobilibus viris Adalberto et Occario germanis fratribus illustribusque comitibus in suo constructum est, et antiquis Romanorum imperatorum privilegiis, Pipini videlicet, Caroli et Ludovici decoratum, in quo denique corpus B. Quirini, a praedecessore nostro sanctae recordationis Zacharia Romano Pontifice impetratum, requiescere perhibetur, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monast. impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; praeterea libertates sive immunitates, ab episcopis vel regibus sive etiam principibus vestro monasterio rationabiliter concessas et scripto firmatas, vobis nihilominus confirmamus, et ut nullas eas infringere seu inbeneficiare audeat, auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper, ne liceat dioecesanis episcopo, Ecclesias ad vestrum

Exordium.

Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex;

Bona omnia confirmat.

Immunitates omnes ei pridem concessas ratas habet;

Novaque concedit privilegia.

Tempore interdicti divina officia celebrandi facultatem facit;

Abbatem a solis monachis eligi iubet.

Decretum immunitatis, etc.

Solite clausulae poenales.

monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre; sed fas vobis sit, ad Ecclesias ipsas vacantes presbyteros eidem episcopo praesentare: quibus, si idonei fuerint, episcopus curam animarum committat, ita quidem, ut ei de plebis cura respondeant, vobis autem de temporalibus debitam subiectionem impendant. Nihilominus etiam arctius interdicimus, ne cui episcopo vel alii ecclesiasticae personae, vos vel monasterium vestrum sine manifesta et rationabili causa excommunicationi vel interdicto subiaccere liceat. Sed cum generale interdictum terrae fuerit, fas vobis sit, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecetano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et ea gratis et absque pravitae symonia exhibere vobis voluerit; alioquin, liceat vobis catholicum, quem malueritis, antisitem adire, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obennte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepotonatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit,

secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae Alexandri PP. episcopus ss.

Ego Ubaldu Ostiensis episcopus ss. et S. R. Ecl. cardinalium subscriptiones.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Ioannis et Pauli tituli Pammachii ss.

Ego Ioannes presb. card. tit. Sanctae Anastasiae ss.

Ego Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci ss.

Ego Theodinus presbyter cardinalis S. Vitalis tituli Vest. ss.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae ss.

Ego Ugo presbyter cardinalis tituli S. Clementis ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis ss.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori ss.

Ego Rainerius diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum ss.

Ego Matthaens S. Mariae Novae diaconus cardinalis ss.

Ego Rainerius diaconus cardinalis S. Adriani ss.

Datum Laterani per manum Alberti presbyteri card. et cancellarii, iv idus martii, indictione xii, incarn. dominicae anno mclxxxix, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xx.

Dat. die 12 martii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVI.

Monasterio Sancti Nazarii Laurishamen. diocesis, quod sub protectione Sedis Apost. suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub Sedis Apostolicae protectione suscipit PP. — Disciplinam monasticam inviolabiliter observari mandat. — Eidem bona omnia confirmat. — A decimarum solutione, — Et ab interdicto generali eximit. — Sepulturam ibi liberam esse decernit. — Aliqua privilegia benigne elargitur. — Abbatem electionem ad monachos spectare definit. — Decretum immunitatis ab omni molestia; — Cum solitis poenalis conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Sigehardo abbati monasterii Sancti Nazarii Laurishamensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Quotiens illud a nobis petitur, quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et potentium desiderium congruum suffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam in vestro monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, prae-

(1) Edidit Freherus, Orig. Palatin., pag. 185.

stante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant: in quibus haec propriis diximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praescriptum monasterium constructum est cum omnibus pertinentiis suis, vetus monasterium cum pertinentiis suis, capellam cum pertinentiis suis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas vel primitias exigere praesumat. Liceat quoque vobis, clericos et laicos e saeculo fugientes liberos et absolutos recipere ad conversionem, et in vestro monasterio absque contradictione qualibet retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem fas sit, de eodem loco absque licentia abbatis sui nisi obtento actioris religionis discedere; discedentem vero sine communi literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, non pulsatis campanis, exclusis interdictis et excommunicatis, suppressa voce officia divina celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obstet: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Ad haec vobis ex benignitate Sedis Apostolicae indulgemus, ut sine damno vicinarum Ecclesiarum cellas in locis vestris, vel oratoria construendi cum assensu dioecesani episcopi licentiam habeatis. Prohibemus insuper, ne tu, fili abbas, vel alius, possessiones, decimas, oblationes, seu alia bona ipsius monasterii ad mensam abbatis, sive ad victualia fratrum, iustitias obedientiarum, aut ad praeposuras pertinentia, inbeneficare, vendere, locare, vel alio modo quolibet sine communi fratrum consensu vel ma-

A deimarum solutione,

Et ab interdicto generali eximit.

Sepulturam ibi liberam esse decernit.

Aliqua privilegia benigne elargitur.

Exordium.

Monast. sub Sedis Apostolicae protectione suscipit PP.

Disciplinam monasticam inviolabiliter observari mandat:

Eidem bona omnia confirmat.

ioris et sanioris partis alienare praesumat; quod si factum fuerit, iuribus carere sancimus. Praepositorum cellarum vestiarum, et obedientias monasterii tantum monachis capituli vestri sapientibus, salvis earum rebus, statuimus committendas. Advocatis etiam ipsius monasterii sub interminatione anathematis prohibemus, ne cuiquam liceat, in possessionibus ipsius monasterii castella vel munitiones alias construere; familiamque sive colonos Ecclesiae novis et indebitis exactionibus fatigare, vel abbati in institutis Ecclesiae requirendis seu obtinendis ausu temerario contraire. Obeynte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepanatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra et illibata serventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, sub cuius iure et patrocinio consistunt. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisque persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultionis subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum

Bull. Rom. Vol. II.

102

bonae actionis percipiant, et in futuro praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Ubaldis Ostiensis episc.

Ego Conradus Salisburgensis Ecclesiae humilis minister, et Sabinensis episc. etc.

Dat. Laterani per manum Alberti S. Romanae Ecclesiae presb. card. et cancell., vii idus aprilis, indict. xii, incarnationis anno mclxxxix, pontificatus vero domini Alexandri Papae III anno xx.

Dat. die 7 aprilis anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVII.

Lucensibus episcopis confirmatur ius benedicendi abbatem S. Caprasii Ardensis monasterii (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Lucii PP. de huiusmodi subiectione sententiam ratam habet. — Series facti. — Haec causa ab Alexandro Papa adhibitis Rom. Ecclesiae presbyteris cognita: — Ac definita favore Lucensis episcopi. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Petro Lucensis Ecclesiae episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum universae, quae a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus decissae sunt, et scripti munimine roboratae, nostra quoque debeant auctoritate firmari, ut recidivum imposterum pati non possit a Sede Apostolica controversia iam sopita; eapropter, ven. in Christo frater, Petre episcope, sententiam a praedecessore nostro felicis memoriae Lucio Papa super controversia, quae inter praedecessorem tuum bonae memoriae Godfredum Lucensem episcopum et monachos Sancti Caprasii Ardensis de subiectione eiusdem ab-

(1) Ex authentico Codice edidit Ughell., Ital. Sac., tom. I, col. 847.

Abbas electionem ad monachos spectare decernit.

Decret. m. in nonnullis ab omni molestia:

Cam nullis ponalibus conclusionibus.

Alexandri PP.

et S. R. Ecol. cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Lucii PP. de huiusmodi subiectione sententiam ratam habet.

Series facti.

batae, atque benedictione abbatis et consecratione monasterii promulgata est, auctoritate apostolica confirmamus, et ratam (1) habemus perpetuis temporibus decernimus permanere; quae utique talis noscitur extitisse. Monachi quidem Sancti Caprasii de Arela electum suum bo. mem. Coelestino praesentaverunt, et occasione eiusdem privilegii, quod a felicis recordationis PP. Innocentio noviter adquisierant, ipsum ab eo in abbate instanter postularunt, quod tu audiens, frater episcope, in eiusdem praedecessoris nostri praesentia adseruisti, monasterium ipsum Lunensi Ecclesiae et tibi subiectum haecenus extitisse; et abbates, qui decesserant, praedecessorem tuum Philippum, qui gravi corporis infirmitate depressus, episcopale officium explere non poterat, a Bernardo tunc Parmensi episcopo benedictum, monasterium ipsum consecratum est. Quod cum quidem iidem monachi denegabant, et tu ad agendum super hoc imparatus veneras, idem praedecessor noster electum ipsum benedicere noluit, sed tam tibi quam eisdem monachis diem praefecit, ut tunc utraque pars sanctae Apostolicae Sedis conspectui se praesentaret, et iustitiam suam per idoneos testes, sive per authentica instrumenta ostenderet; iterum ab eodem praedecessore nostro, sicut Domino placuit, viam.... ingressa; nos, qui, licet indigni, Domino disponente, sibi successimus.... statuto termino, utraque pars nostro se conspectui praesentasset, causam ipsam hinc hinc indulgenter audimus, et per fratres nostros studiose examinavimus. Monachi siquidem nec scripta nec testamenta nec aliquid, quod ratione subnixum foret, nisi praefatum privilegium praetendebant; tu vero, frater episcope, duos nobis testes idoneos, archiepiscopum S. Moderni de Sato Sechetinum nomine, et abbatem Cepperanae eodem nomine nuncupatum, nobis repraesentasti, iurare paratos, quod praefatus D. Par-

(1) Forsitan omitendum habemus. (n. r.)

mensis episcopus, rogante et postulante Philippo Lunensi episcopo, monasterium ipsum consecravit, et abbatem benedixit. Habito itaque fratrum nostrorum consilio, iuramentum eorum recepinus, atque benedictionem abbatis, et consecrationem monasterii tibi tuisque successoribus, et Ecclesiae Lunensi adiudicavimus, et contra, quae idem Philippus et alii praedecessores tui in eodem monasterio habuisse noscuntur. Si vero ipsi monachi quolibet tempore libertatem suam per alia authentica privilegia, vel alias evidentes rationes ostendere poterunt, silentium eis nos imponimus. Apostolica igitur auctoritate statuimus, ut nulli de caetero liceat, te vel successores tuos super hac ipsius adiudicatione temere inquietare, seu quamlibet molestiam vel iniuriam inrogare. De benedictione sane abbatis praedicti loci, quam et dum venerit, annuimus et impendimus, privilegio eidem indulto, nullum tibi et Ecclesiae tuae imposterum volumus praecedendum provenire. Si quis autem etc. Amen. Amen.

EGO ALEXANDEB catholicae Ecclesiae

Ac definita favore Lunensis episcopi.

Roboratio sententiae

Alexandri PP

episc.

Ualdus Ostiensis episcopus.

et S. R. E. eccl. cardinalium subscriptiones.

Iacintus card. S. Mariae in Cosmedin.

Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Laborans diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Rainerius diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Gratianus diaconus cardinalis Ss. Cosmae et Damiani.

Io. diaconus cardinalis Sancti Angeli.

Raynerius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Matthaeus S. Mariae Novae diaconus cardinalis.

Bernardus diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tull.

Ioannes presbyter cardinalis Ss. Ioann. et Pauli tit. Panum.

Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Anastasiae.

II no causa ab Alexandro Papa adactis Rom. Ecclesiae presbyteris cogitata

Ioannes presbyter cardinalis tituli S. Marci.

Theodinus presbyter cardinalis Sancti Vitalis tituli Vest.

Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannaæ.

Petrus presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni.

Cinthius presbyter cardinalis tituli S. Cæciliæ.

Ugo presbyter cardinalis tituli Sancti Clementis.

Arduinus presbyter cardinalis Sanctæ Crucis in Hierusalem.

Matthæus presbyter cardinalis Sancti Marcelli.

Datum Laterani per manum Alberti sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancell., vii kalendas maii, indictione xii, incarnationis dominicæ anno mclxxix, pontificatus vero domni Alexandri PP. III anno eius xx.

Dat. die 25 aprilis anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCVIII.

Privilegium confirmationis bonorum omnium ad capitulum et canonicos Concordiensis Ecclesiæ pertinentium (1).

SUMMARHUM

Exordium. — Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apost. recipit. — Eius bona omnia confirmat. — Nonnullaque enumerat: — Cum solitis clausulis (*quæ omitt*). — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, canonicis Ecclesiæ Concordien. tam presentibus quam futuris canonicè instituentis, in perpetuum.

Quoniam decorem domus Dei diligere, et studiosè procurare nos convenit; nec aliquis eius decentior est ornatus, quam si ministrantes in ea decretis et statutis

(1) Editit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital Sac., tom. v, col. 351.

canonicis informentur ad mores, et ad usum vitæ perpetuis necessariis stipendiis fulciantur, oportet, nos, quæ in Ecclesia Dei pastoralis providentiæ statuitur tam in venustate morum quam in stipendiorum firmitate, scripto Sedis Apostolicæ communicare. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communicamus; statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona, eadem Ecclesia impræsentiarum iuste et canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent; in quibus hæc propriis diximus exponenda vocabulis: plebem S. Georgii cum cappellis et aliis pertinentiis suis, plebem de Coneordia cum cappellis et aliis pertinentiis suis, et cappellam S. Petri. Ad hæc ordinationem, quam de communi vita fratrum cum assensu venerab. fratris nostri Gerardi episcopi vestri rationaliter statuistis, auctoritate apostolica confirmamus, et ratam futuris temporibus permanere sancimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum etc. Si qua igitur etc. Cunctis autem etc.

Ego ALEXANDER catholice Ecclesiæ episc.

Ego Ubaldus Ostiensis episc. ss.

Ego Theodinus Portuensis et S. Rufinæ episcopus ss.

Ego Petrus Tusculanus episc. ss.

Ego Henricus Albanensis episc. ss.

Ego Io. presb. cardinalis Sanctorum Ioannis et Pauli tit. Pammachii ss.

Ego Ioannes presb. cardinalis tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Petrus presb. cardinalis tit. S. Susannaæ ss.

Ecclesiam ipsam sub protectione Sedis Apost. recipit.

Eius bona omnia confirmat.

Nonnullaque enumerat.

Cum solitis clausulis (*quæ omitt*).

Alexandri PP.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Exordium.

Ego Vivianus presb. card. tit. S. Stephanii in Coelio monte ss.

Ego Ugo presb. cardinalis tit. Sancti Clementis ss.

Ego Arduinus presb. card. tit. S. Crucis in Hierusalem ss.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmediu ss.

Ego Ardicio diacon. card. S. Theodori ss.

Ego Bernardus diacon. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Laterani per manum Alberti S. R. E. presb. card. et cancellarii, iv nonas maii, incarn. Dom. anno MCLXXIX, pontif. SS. D. Alexandri anno xx.

Dat. die 4 maii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

XCIX.

Confirmatio bonorum, iurium ac privilegiorum S. Coloniensis Ecclesiae; cuius canonicis dalmaticae ac mitrae usus conceditur (1).

SUMMARHUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex: — Etque bona omnia, ac privilegia, archiepiscopis ab antecessoribus Pontificibus concessa, confirmat. — Septem canonicis maiori huius altari ministrantibus dalmaticae ac mitrae usum concedit. — In synodis inibi a Summis Pontificibus, vel eius de latere legatis habendis secundum archiepiscopum locum asserit. — Regum consecrationem archiepiscopo; — Archiepiscopo, electionem canonicis concedit. — Ecclesiasticam ac temporalem potestatem in ipsa civitate, ecclesiis, monasteriisque subiectis etiam cum iure eudendi monet confirmat. — Archiepiscopum a cuiuscumque primatis subiectione eximit. — Decretum immunitatis ab omni molestia; — Ad cuius robur solitas poenales clausulas Pontifex adiecit. — Alexandri PP. et S. R. Ecclesiae cardinalium subscriptiones.

(1) Ex tom. XIII Concil., col. 108.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Philippo Coloniensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Etsi teneamur omnibus fratribus et coepiscopis nostris ex administratione suscepti regiminis apostolicum patrocinium exhibere; his tamen specialiter adesse compellimur, qui sicut dignitate, ita praecminent et virtute: cum nostrae solitudinis debeat, et circumspectionis existere, ut universos iuxta qualitates personarum et merita respicere videamur.

Eapropter, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, prudentiam et devotionem tuam diligentem attendentes, et tuis petitionibus nostrum facile praebentes assensum, Coloniensem Ecclesiam, cui Deo auctore praesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus:

statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibiisque successoribus et illibata permaneant. Praeterea, tua, frater archiepiscopo, prudentia et devotione pensata, confirmamus tibi ea, quae in privilegiis patrum et praedecessorum nostrorum habentur: videlicet erucem et pallium, suo tempore suoque loco ferendum. Concedimus etiam, et apostolica autoritate statuimus, ut maius altare ecclesiae tuae nui et vero Deo, in memoriam beatae Mariae Virginis, et alterum in memoriam beati Petri apostolorum principis dedicatum, reverenter ministrando proerent septem canonici cardinales presbyteri, induti dalmaticis, et mitris ornatis, quibus etiam cum totidem diaconibus et subdiaconibus, ad hoc ministerium prudenter electis, ut utantur sandalibus indulgemus, sicut a patribus et praedecessoribus nostris iam praedictae Ecclesiae concessum est per authentica

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Etque bona omnia, ac privilegia, archiepiscopis ab antecessoribus Pontificibus concessa confirmat.

Septem canonicis maiori huius altari ministrantibus dalmaticae ac mitrae usum concedit.

In synodis inibi
a Summis Pon-
tificibus, vel
eius de latera
legatis habendis
secundum archiepis-
copum locum asserit.

Regum conse-
crationem ar-
chiepiscopo:

Archiepiscop.
electionem cano-
nicis conce-
dit.

Ecclesiasticam
ac temporalem
potestatem in
ipsa civitate,
ecclesiis, mo-
nasteriisque
subiectis etiam
cum iure en-
dendi monachos
confirmat.

Archiepisco-
pum a cuius-
cumque prima-
tis subiectione
eximat.

Decretum im-
munitatis ab
omni molestia;

privilegia, et haecenus observatum. Insuper etiam auctoritatem et honorem, quem Ecclesia tua haecenus habuisse dignoscitur, apostolici favoris patrocinio confirmamus: videlicet ut, si quando synodus infra tuam diocesim a Romano Pontifice, aut a legato ab eius latere destinato, fuerit congregata, priorem locum post ipsum Coloniaensis archiepiscopus in synodo teneat, et in proferenda sacrorum canonum auctoritate prior existat; ita tamen, ut sicut est prior in hac probabilis dignitate, ita etiam prior polleat honestate vitae et gratia meritorum, et cuius annuciaverit verba, imitetur exempla. Consecrationem quoque regum infra limites tuae diocesis fiendam, praesentis scripti auctoritate censemus: et ut electio archiepiscopi secundum statuta canonum a filiis praescriptae Ecclesiae celebretur, per huius scripti paginam duximus statuendum. Ad haec monasteria, ecclesias, Coloniae positas, et omnia sacra loca, infra et circa urbem Coloniae, ad irrisidictionem Coloniaensis Ecclesiae pertinentia, monetae praedictae civitatis, telonium, forum, et omne ius civile sub potestate tua et successorum tuorum: abbatias per diversa loca, villas, vicos, et castella cum omnibus eorum pertinentiis, servis videlicet, ancillis, terris cultis et incultis, aquis, pratis, campis, silvis, forestis, nec non etiam comita in Westphalia, quae vulgariter Gogarthophae dicuntur, et alodia, Dulberg, Haehen, Marchan, Wasseberg, sicut haec omnia rationabiliter possides, tibi tuisque successoribus auctoritate apostolica confirmamus. Illud quoque statuimus, ut sicut nullus coarchiepiscoporum tuorum est tibi subiectus, ita etiam in sub nullo primatu debeas esse: salva tamen nobis in te, sicut in caeteris archiepiscopis, subiectione, quae apostolicae auctoritati debetur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, nec ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia in-

tegra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si qua igitur ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi satisfactione congrua id emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem Ecclesiae iusta servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inventiant. Amen.

Ego ALEXANDER cathol. Eccl. episc.

Ego Ubaldus Ostien. episc.

Ego Ioannes presb. card. Ss. Iohannis et Pauli tit. Pammachii.

Ego Boso presbyter cardinalis Sanctae Pudientianae tit. Past.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannae.

Ego Iacutus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosmedin.

Ego Arditiu diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Cintius diaconus cardinalis Sancti Adriani.

Ego Ugo diaconus cardin. S. Angeli.

Datum Laterani, per manum Alberti sanctae Romanae Ecclesiae presbyteri cardinalis et cancellarii, xii kalendas iulii, indictione xi (1), incarnationis dominicae anno MCLXXIX. pontificatus vero D. Alexand. PP. III anno XIX (2).

Dat. die 19 iunii anno Domini 1179,
pontif. anno xx.

(1) Lege xii. (2) Lege xx.

Atque notandum
solutas portuales
clausulas. Post-
terfex adnot.

Alexandri PP
et S. R. Eccl.
cardinalium
subscriptionses.

C.

Assignatio nonnullorum (1) pro substantiatione Lombardi, qui Beneventanum archiepiscopatum dimisit (2).

SUMMARUM

Decreti causa. — Assignatio honorum nonnullorum — Cum aliis privilegiis et favoribus; — Quae omnia decreto immunitatis, solitis clausulis additis, roborat. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Lombardo quondam archiepisc. Beneventano, salutem et apostolicam benedictionem.

Decreti causa.

Venientibus ad praesentiam nostram quibusdam de maioribus Beneventanae Ecclesiae canonicis, et pro parte sua et aliorum nobiscum de ordinatione ipsius Ecclesiae diligentem tractatum habentibus, nos volentes necessitati tuae secundum facultatem eiusdem Ecclesiae honeste prospicere, de communi fratrum nostrorum consilio tibi molendinum in pede Suburbii situm, de quo sex coscinos frumenti in quoque mense, et alia quaedam proveniunt, ita quod de cellario vel aliunde, si quid defuerit de sex coscinis, suppleatur, et sexaginta saumas puri vini per annum cum vegetibus (5), in quibus possit reponi: quadraginta et octo romanae (4) de Paradiso et de Altari tantum, quod viginti quatuor nunciarum auri compleat, de consensu ipsorum canonicorum concessimus, toto vitae tuae tempore annuatim cum integritate habenda. Addimus postea, praedictis canonicis praesentibus, ut saumario, quem habueris pro lignis ferendis, annona de Ecclesia ministretur. Indulgemus etiam tibi, ut de libris tuis et indumentis disponendi quidquid volueris in vita et morte plenam habeas potestatem.

Cum aliis privilegiis et favoribus;

(1) *Supple bonorum.* (n. r.) (2) *Ex Biblioth. Benev. edidit Ughellius, Ital. Sac., tom. viii.* (3) *Vegetes, vas vinearium, modius, dolium.* (n. r.) (4) *Romanatus, nummus aureus Romani Diogeni imperatoris CP. imagine signatus.* (n. r.)

statem. Statuimus etiam, ut domus de Turricella tibi ad habitandum ibi, quantum vixeris, assignetur. Ut autem haec nostra concessio et dispositio firma et illibata permaneat, eam apostolicam auctoritate confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis seu confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli se noverit incursurum. Amen. Amen. Amen.

Quae omnia decreto immunitatis, solitis clausulis additis, roborat.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Alexandri PP.

Ego Ubaldus Ostiensis episcopus.
Ego Petrus Tusculan. episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ego Arduinus presb. card. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthaenus presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Ego Laborans diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Porticu.

Ego Gratianus diaconus card. Sanctorum Cosmae et Damiani.

Ego Io. diaconus card. S. Angeli.
Ego Matthaenus diaconus card. Sanctae Mariae Novae.

Ego Bernardus diaconus card. S. Nicolai in Care. Tulliano.

Datum Signinae, per manum Alberici S. R. E. presb. card. et cancell., vi kal. aug., ind. xii, incarn. Dom. ann. MCLXXIX, pont. vero dom. Alex. PP. III anno xx.

Dat. die 27 iulii anno Domini 1179, pontif. anno xx.

CI.

Privilegium archipresbytero, praeposito, et canonicis Ecclesiae Ferrariensis (1).

SUMMARUM

Exordium. — Ferrariensem Eccl. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex: — Bonaque omnia eius confirmat canonicis: (1) Ex archiv. canonic. edidit Ughell., Ital. Sac., tom. ii.

— Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat cum omnibus iuribus et pertinentiis; — Cum iure decimarum aliisque iurisdictionibus. — Clericos Ecclesiae huius soli capitulo subiectos declarat. — Sacra, quae peragere, eodem inconsulto, interdicit. — Nonnulla concedit privilegia. — Addito immunitatis decreto, cum solitis clausulis. — Alexandri PP. subscriptio.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Widoni archipresbytero, praeposito et universis canonicis Ferrariensis Ecclesiae, tam praesentibus quam futuris canonice instituendis, in perpetuum.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praelatam Ferrariensem Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communitur; statuentes, ut quascumque possessiones, et quaecumque bona, vos et eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permancant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: villam videlicet, quae dicitur Quartisanac, fundum contra Padum, locum Cucula, caput Redae, villam quae dicitur Banio-lum, fundum Barduragam, villam quae dicitur Quartiacia, fundum Pecorile, et villam quae dicitur Fossa-Nova, cappellam Sancti Marci ibidem sitam, Pilearitiam, quae dicitur Mortitium, ecclesiam Sancti Michaelis cum suis pertinentiis, cappellam Sancti Stephani cum pertinentiis suis: in burgo Ferrariae, cappellam Sancti Iacobi in civitate Ferrariae, cappellam Sancti Petri et S. Salvatoris sitas in castro eiusdem Ferrariae cum omnibus pertinentiis suis,

cappellam Sanctae Mariae Magdalenae et Sancti Viti, quae est in Mercato Ferrariae, Sancti Leonardi, Corrigium Stadli totum, medietatem Lendenariae maioris et minoris, Cocolariam Lami piscaritiam, Zemel-dellae mansum in capite Sandali positum, mansum de portu Vettrariae, mansum Gamolagae, medietatem fundi Bucentulae, fundum Bagnoli, Lamas communes, medietatem fundi Gallinarii, medietatem fundi Purpurariae, portum Capitis Redae, terram quoque, quae fuit de Aiacha, positam in villa quae dicitur Zuccula, mansum unum in fundo, qui dicitur Duice: insuper etiam medietatem totius decimationis plebis Sancti Georgii in episcopo Ferrariae, medietatem omnium rerum, quae pro animabus fidelium defunctorum eidem Ecclesiae reliquantur tam mobilium quam immobilium, totam decimam villae, quae dicitur Cocomarium, et caetera, quae eidem canonicae iuste pertinent in terris, vineis, pratis, agris cultis et incultis, aquis, in piscationibus, venationes etiam, et molendina, servos et ancillas, et duodecim homines illius loci, qui vos navigio ferant, quocumque usus vester fuerit absque omni pretio. Ad haec adicientes statuimus, et auctoritate apostolica prohibemus, ne cui liceat, clericos cappellarum, quae ad iurisdictionem vestram tantummodo pertinent, vobis invitis, interdicto vel excommunicationi subicere, aut alias indebita molestatione gravare; sed vos liberam dispositionem, ordinationem, et correptionem cappellarum et clericorum ipsorum sine contradictione qualibet habeatis, sicut usque ad tempora praesentis episc. vestri habuistis. Praeterea praesenti pagina duximus statuendum, ut nullus extra voluntatem vestram infra civitatem vel suburbia vestrae civitatis baptizare, ungere, secundum institutionem ab Azone olim Romanae Ecclesiae cardinali, et tunc Apostolicae Sedis legato, cum consilio et assensu Laud. quondam episcopi factam, et hactenus observatam, vel publicas poenitentias dare praesumat Quartam vero

Cam iure decimarum soli capitulo subiectos declarat.

Clericos Ecclesiae huius soli capitulo subiectos declarat.

Sacra, quae peragere, eodem inconsulto, interdicit.

Quardium.

Ferrariensem Eecl. sub protectione Sedis Apostolicae recipit Pontifex.

Donaque omnia eius confirmat canonicis:

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat cum omnibus iuribus et pertinentiis;

Nonnulla con-
cedi privilegia:

partem decimarum, quae in parochia vestra vobis noscitur de iure competere, nullis vobis subtrahere, vel violenter detinere praesumat. Nihilominus etiam auctoritate apostolica prohibemus, ne aliquis parochianos vestros, quos cum auctoritate episcopi vestri excommunicationi vel interdicto canonice subieceritis, ad divina officia vel sepulturam ante absolutionem recipere audeat. Ad haec vobis duximus indulgendum, ut si episcopus vester humiliter requisitus, invasores, perturbatores aut detentores possessionum vestrarum infra triginta dies noluerit ecclesiastica sententia coercere, nisi manifesta et rationalis causa praepediat, liceat vobis, in eosdem auctoritate nostra, secundum qualitatem et quantitatem excessus, excommunicationis vel interdicti sententia promulgare. Constitutionem autem, quam praedictus cardinalis cum consilio et assensu praedicti episcopi super testamentis defunctorum rationabiliter fecisse dignoscitur, et venerabilis frater noster Amvester episcopus approbasse, ratam et firmam habemus, et eam perpetuis temporibus inconcussam manere sancimus. Decernimus quoque, ut nulli omnino hominum liceat, praefatam canonicam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare: sed omnia integra conserventur, vestris et aliorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et Ferrariensis episcopi canonica instituta. Si qua igitur *etc.* Cunctis autem *etc.* Amen. Amen.

Aldito immu-
nitate decreto,
cum solitis clau-
sulis.

Alexandri PP.
subscriptio.

ALEXANDER catholicae Ecclesiae episc.
Ego Ubaldus Ostiensis episc.
Ego Gualterius Sabinensis episcopus.
Datum V. netiis III kal..... anno dom.
incarnationis MCLXXIX..... manum.....
gerentis..... domini Alexandri Papae III
anno..... indict.....

Dal. anno Domini 1179. pontif. anno xx.

CII.

Alphonso Portugallensi duci regius titulus conceditur, eiusque regnum sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Regem Portugallensem cum eiusdem regno sub Sedis Apostolicae protectione suscipit: — Cum annuo censu duarum marcharum auri. — Decretum immunitatis pro supradictis. — Cum solitis poenalibus conclusionibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Alphonso illustri Portugallensium regi, eiusque haeredibus, in perpetuum.

Manifestis comprobatum est argumentis, quod per sudores bellicos et certamina militaria inimicorum christiani nominis intrepidus extirpator, et propugnator diligens fidei christianae, sicut bonus filius et princeps catholicus, multimoda obsequia matri tuae sacrosanctae Ecclesiae impendisti, dignum memoria nomen et exemplum imitabile posteris derelinquens. Equum est autem, quod quem ad regnum et salutem populi ab alto dispensatio caelestis elegit, Apostolica Sedis affectione sincera diligit, et iustis postulationibus studeat efficaciter exaudire. Proinde nos attendentes personam tuam prudentia ornata, iustitia praeditam, atque ad populi regimen idoneam, eam sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; et regnum Portugallense cum integritate honoris, regni dignitate, quae ad reges pertinet, necnon et omnia loca, quae cum auxilio caelestis gratiae de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus sibi non possunt christiani principes circumpositi vindicare, excellentiae tuae concedimus, et auctoritate apostolica confirmamus. Ut autem ad obsequium beati Petri apostolorum principis, et sacrosanctae Romanae Ec-

Proemium.

Regem Portugallensem cum eiusdem regno sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

(1) Philip. Pruden., Disputat. 1, lib. v.

clesiæ vehementius accendaris, hæc ipsa præfatis hæredibus tuis duximus concedenda: eosque super his, quæ concessa sunt, Deo propitio, pro iniuncti nobis apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit, fili charissime, ita circa honorem et obsequium matris tuæ sacrosanctæ Romæne Ecclesiæ humilem et devotum existere, et sic te ipsum eius opportunitatibus, et dilatandis christianæ Fidei finibus exercere, ut de tam devoto et glorioso filio Sedes Apostolica grataletur, et in eius amore quiescat. In iudicium autem, quod præscriptum regnum beati Petri iuris existat, pro amplioris reverentiæ argumento statuisti duas marchas auri annis singulis nobis nostrisque successoribus persolvendas: quem utique censum ad utilitatem nostram et successorum nostrorum Bracharensi archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, tu et successores tui curabit assignare. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, personam tuam aut tuorum hæredum, vel etiam præfatum regnum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit: secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultionis subiacet; cunctis autem eidem regno sua iura servantibus sit pax Domini Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Alexandri PP. EGO ALEXANDER catholice Ecclesiæ episcopus.

Ego Ubalduſ Ostiensis episc.

Bull. Rom. Vol. II.

Ego Theodinus Portuensis et Sanctæ Rufinæ episc.

Ego Petrus Tusulanus episc.

Ego Ioan. presbyter cardinalis Ss. Io. et Pauli tit. Pamm.

Ego Ioannes presb. card. S. Anastasiæ.

Ego Ioannes presbyter cardinalis S. Marci.

Ego Petrus presbyter cardinalis tituli S. Susannæ.

Ego Vivian. presbyter card. S. Steph. in Coelio monte.

Ego Cintius presbyter card. tit. Sanctæ Caeciliæ.

Ego Ugo presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Arduinus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthæus presbyter cardinalis S. Marcelli.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Ardicius card. Sancti Theodori.

Ego Laborans diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Raynerius diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus dictus Ss. Cosmæ et Damiani.

Ego Ioannes dictus card. S. Angeli.

Ego Rainerius dictus card. S. Adriani.

Ego Matthæus dictus card. Sanctæ Mariæ Novæ.

Ego Bernard. Sancti Nicolai in Carc. Tull. dictus cardinalis etc. (1).

(1) Baronius circa finem anni 1179 de hoc diplomate sic disserit: Hoc eodem anno Alphonsus primus rex Portugalliae ab Alexandro Papa titulum regis accepit ob res adversus Arabes præclare gestas etc. etc. Post nonnulla subiicit: Extat de his diploma eiusdem Alexandri Papæ in Tauri de Tombo dicti, in qua asservantur monumenta regum. Auctor autem Dissertationum, quibus Philippus Prudens (secundus Hispaniæ rex) Lusitaniæ rex legitimus demonstrari contenditur, idem diploma laudatum in Turri asservatum ab Antonio Brandeone, in Monarch. Lusit. 3 parte, fol. 295, publicatum asserit. Quam decorum christianis principibus aequæ ac Sedi Apost. si huius generis monumenta colligere possemus!

Cum annuo censu duarum marcharum auri.

Decretum immunitatis pro supradictis.

Cum solitis poenalibus conclusionibus.

CIII.

Privilegium Monopolitanae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Bona omnia ac donationes eidem confirmat: — Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat: — Cum omnibus iuribus, iurisdictionibus Ecclesiis pertinentibus; — Quas singillatim cum omnibus sibi annexis numerans, — Privilegiis insuper variis cumulat. — Eam soli Apostolicae Sedi subiectam; — Episcopum vero a clero et populo eligendum declarat. — Immunitatis decretum — Solutis clausulis roboratur. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerab. fratri Stephano Monopolitano episcopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Ex iniuncto nobis apostolatus officio fratres et coepiscopos nostros, tam vicinos quam longe positos, sincero cordis affectu diligere debemus, et Ecclesiis, in quibus Domino militare noscuntur, suam dignitatem et iustitiam conservare. Aequum tamen et rationale est, ut qui B. Petro eiusque vicariis devotiores esse noscuntur, et S. R. E. patrocinio cupiunt confoveri, eiusdem pie matris uberibus foveantur, et in suis rationabilibus petitionibus exaudiantur. Quapropter, ven. in Christo fr. episcope, tuis iustis postulationibus elementer annuimus, et Monopolitanam Ecclesiam, cui auctore Deo praeesse dignosceris, quae iuris et proprietatis B. Petri apostoli existit, ad exemplar praedecessorum nostrorum felicis memoriae Urbani, Paschalis, Calixti, Honorii et Eugenii, Romanorum Pontificum, sub eiusdem Apostoli tutela et nostra protectione suscipimus, et prae-

sentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permanent; in quibus haec propriis duximus exprimens vocabulis: locum, in quo praefata Ecclesia constructa est, cum domibus, appenditiis, et omnibus tenementis suis, cum hominibus quoque affidatis, iudaicis, et certis iustitiis, quas in eadem civitate habet: in eadem civitate ecclesiam S. Leonis cum omnibus pertinentiis suis, eccl. S. Petri mediae civitatis cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Salvatoris cum vineis et certis pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Palatrolo cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Thomae cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Damiani cum omnibus pertinentiis suis, item ecclesiam S. Scholasticae, ecclesiam S. Nicolai de Pinna, ecclesiam S. Benedicti de Graecis, ecclesiam S. Angeli Monialium cum iure parochiali et canonico cathedralico: extra vero civitatem ecclesiam S. Basilii cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Angeli S. Crucis cum omnibus pertinentiis suis, et aliam ecclesiam Crucis cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Angeli in suburbio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Zachariae cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Luciae cum casali suo, ecclesiam Sancti Cataldi cum casali suo, ecclesiam Sancti Simonis cum casali suo, ecclesiam Sanctae Mariae de Sernitito cum casali suo, ecclesiam S. Nicolai de Cisternino cum casali suo, ecclesiam S. Mariae de Bernis cum casali suo, casale quod dicitur Talona, ecclesiam S. Petri de Ottava cum casali suo, et hominibus, domibus, vineis, olivis, terris cultis et incultis, cum pla-

Bona omnia ac donationes eidem confirmat:

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat:

Monopolitanam Ecclesiam sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

(1) Quae laudantur hic privilegia, ab antecess. Pontificibus huic Ecclesiae concessa, suis locis reddimus. Ex autographo in archiv. huiusce civitatis edidit Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

Cum omnibus
furibus, iuris-
dictionibus Ec-
clesiis perti-
nentibus;

citis, et cunctis iustitiis et pertinentiis ipsorum casalium, cum iure etiam parochiali, et canon. cathedralico eorumdem; ius quoque parochiale et canonicum cathedralicum in Barsenuo, castro Frangesto, Fagiano de S. Joanne, et in alio Fagiano de S. Maria in Subiecto, Stunachia, in S. Ilario, in S. Petro Vetrano, in omnibus Ecclesiis, eorum feudis pertinentibus, cum iudicio clericorum et debita reverentia, et caeteris ecclesiasticis iustitiis, tibi et tuis successoribus apostolica autoritate confirmamus: item ecclesiam S. Petri de Trovica cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Simeonis cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Matthaei de Portanova cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Iuliani in eodem Vico cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Crucis in eodem Vico cum omnibus pertinentiis suis: praeterea ecclesiam S. Mariae in Porto Mansano, ecclesiam S. Petri de Bonoehio, ecclesiam S. Procopii cum pertinentiis suis, ecclesiam S. Angeli de Sofliacto, ecclesiam S. Angeli de Moralditio, ecclesiam S. Stephani de Balno, ecclesiam S. Martini de Turricella, ecclesiam Sanctae Mariae in eodem territorio, ecclesiam S. Nicolai de Vergaro, ecclesiam S. Basilii Maioris de Gaudio, ecclesiam S. Marini de Eturnillo, ecclesiam S. Stephani de Cornolo, ecclesiam S. Angeli de Senelo, ecclesiam S. Mariae de Sibelliso, ecclesiam S. Angeli de Lamatraderi, ecclesiam S. Petri Vetrone, ecclesiam S. Petri Titti, ecclesiam S. Andreae de Burgo, ecclesiam S. Mariae de Poma, ecclesiam S. Aventus, ecclesiam S. Ioannis de Stancta, ecclesiam S. Orontii, ecclesiam Trinitatis in Paterno, ecclesiam S. Nastasii de Curte, ecclesiam S. Ioannis de Baliano, ecclesiam S. Caeciliae, ecel. S. Eustachii, ecclesiam S. Banati, ecel. S. Caesarii, ecclesiam S. Nicolai de monte Ioaë, ecclesiam S. Ioannis de Taramanno, ecclesiam S. Lucae, ecclesiam S. Mariae de Bagoue, ecclesiam S. Ioannis de Fu-

Quas singula-
rim cum omni-
bus sibi adne-
vis numerans,

giano, ecclesiam S. Nicolai eiusdem loci, ecclesiam S. Mariae de Faiano Maradicii, ecclesiam S. Sepulchri, ecclesiam Sancti Ilarii, ecclesiam S. Angeli de Frangesto, ecclesiam S. Vincentii, ecclesiam Sancti Eustachii de Campomore, ecclesiam S. Cypriani, ecclesiam S. Andreae de parochialis, ecclesiam Sancti Potiti, ecclesiam Sancti Barbati, ecclesiam S. Bartholomaei de Palude, ecclesiam S. Stephani de Palude, ecclesiam Sanctae Luciae de Vertensi, ecclesiam S. Eufemiae, ecclesiam Omnium Sanctorum de Carnara cum omnibus tenimentis et eorum pertinentiis, ecclesiam Sanctae Catharinae, ecclesiam S. Clementis, ecclesiam S. Nicolai de Portu-Aspro, ecclesiam Sancti Martini de Clurleone, et caeteras ecclesias parochiae Monopolitanae cum canonico cathedralico, et iure parochiali; vineas quoque, quae sunt inter viam Bari et Cuperiani, vineas, quas habetis in territorio S. Eufemiae, vineas apud Paludem, vineas et olivas ac terras de Mauha de Casa: Bened. quoque abb. S. Ioannis de Gaiano, et abbatissarum ecclesiae S. Sepulchri, et S. Angeli de Frangesto cum canonico cathedralico, ac debita reverentia: nec non libertates a Romanis Pontificibus et regibus atque principibus Monopolitanae Ecclesiae indultas, sicut de antiqua consuetudine praedecessores tui habuisse noscuntur, et ut canonice possides et quiete, tibi tuisque successoribus autoritate apostolica confirmamus. Statuimus quoque, ut eadem Ecclesia nulli alii, praeter Apostolicam Sedem, subiectionis reverentiam debeat. Te igitur tuosque successores huius libertatis gratia perfruentes, sub solius Apost. Sedis obedientia perpetuo manere decernimus. Obiuncta vero te, nunc eiusdem civitatis episcopo, vel tuorum quolibet successorum, clero populoque Monopolitano facultas sit, remota omni pravitae, antistitem canonice eligendi; electus autem ad Romanum Pontificem consecrandus accedat. Decernimus ergo, ut

Privilegiis in-
super variis cu-
mulat.

Eam solum Apo-
stolicam Sedi
subiectam;

Episcopum ve-
ro a clero et
populo eligen-
dum declarat.

CIV.

Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii monialium S. Zachariae Venetiarum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium hoc sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Monasticum ordinem servari mandat: — Eidem bona omnia confirmat; — Quoræm nonnulla hic enumerat. — Ius decimarum ratum habet. — Sorores proprietatem præsumentes habere prohibet. — Eiusdem loci sepulturam liberam esse decernit. — Immunitatis decretum pro personis rebusque: — Quod roborat solitis claus. pœnal.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Casotæ abbatissæ monasterii Sancti Zachariae de Venetiis, eiusque sororibus, tam præsentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Apostolici moderaminis clementiae convenit, religiosas personas diligere, et earum loca piæ protectionis munimine defensare. Eapropter, dilectæ in Domino filia, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et præfatum monasterium, in quo divino estis obsequio

mancipatæ, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum, et beati Benedicti regulam atque institutionem, et Cluniacensium fratrum observantiam ibi noscitur institutus, perpetuis in eo temporibus inviolabiliter observetur; præterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impræsentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, et eis, quæ post vos successerint, et illibata perma-

nat; — Quod roborat solitis claus. pœnal.

Eidem bona omnia confirmat;

(1) Editio Bozzonus in Hist. monasterii huius, in collect. Monument.

Immunitatis decretum

nullo omnino hominum liceat prælatam Monopolitanam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet perturbationibus fatigare; sed omnia integra et illibata serventur, eorum pro quorum gubernatione aut substitutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis etc. Amen.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDER catholice Ecclesie episcopus.

et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Ubalduus Ostien. episc.

Theodinus Portuensis, et Sanctæ Rufinae sedis episc.

Bernardus Praenestinus episc.

Ioan. presb. card. Ss. Iohannis et Pauli tit. Pamm.

Vivianus presb. card. Sancti Stephani in Coelio monte.

Cintius presb. card. eccl. S. Caeciliae.

Laborans presbyter cardinalis S. Mariae Transtyb. Callixti.

Ugo presbyter cardinalis S. Clementis.

Iacintus diaconus cardinalis S. Mariae in Cosmedin.

Raynerius diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ioannes diaconus cardinalis S. Angeli.

Datum Velet., per manum Alberti S.

R. E. presb. card. et cancell., iv kal.

martii, ind. xiiii, incarnat. dominicæ anno

MCLXXX, pontificatus vero D. Alexandri

Papae III anno xxi.

Dat. die 27 februarii anno Domini 1180, pontif. anno xxi.

Quorum non-
nulla hic enu-
merat.

neant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: videlicet curtem sitam in loco, qui Petriolo vocatur, cum ecclesia Sancti Thomae et omnibus pertinentiis suis, curtem positam in loco, qui dicitur Cona, cum ecclesia Sanctae Mariae et omnibus pertinentiis suis, curtem positam in loco, qui dicitur Runco, cum ecclesia Sanctae Mariae et omnibus pertinentiis suis, curtem sitam in loco, qui dicitur Clugia, cum omnibus pertinentiis suis: mansos, qui positi sunt in loco, qui dicitur Runcaletro, cum omnibus pertinentiis suis, mansos, qui positi sunt in comitatu Tarvisino, et pertinentiis Tarvisii, et possessiones, quas habetis in episcopatu Civitatis-Novae, et omnibus pertinentiis suis, et quidquid habetis in Sacco et Lupa, et in Paduano districtu, et in Levenza, et in Laurentica, atque earum appendiciis. Decimas quoque omnium colonorum et terrarum, quas in praedictis locis et curtibus rationabiliter et secundum antiquam possessionem possidetis, vobis nihilominus confirmamus. Prohibemus autem, ut nulla deinceps soror in eodem monasterio admittatur, quae proprietatem modis quibuslibet hinc praesumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur, earum, pro quarum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesanis episcopi canonica iustitia. Si qua igitur ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sci-

Ius decima-
rum ratum ha-
bet.

Sorores pro-
prietatem praes-
sumentes ha-
bere prohibet.

Eiusdem loci
sepulturam li-
beram esse de-
cernit.

Immunitatis
decretum pro
personis rebus-
que:

Quod roborat
soliis clausulis
poenalis.

ens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Ego ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

Locus $\frac{1}{4}$ signi.

Ego Ubaldus Ostiensis et Velitrensis episcopus.

Ego Paulus Praenestinus episcopus.

Ego Petrus presb. card. tituli Sanctae Susannae.

Ego Vivianus tit. Sancti Stephani in monte Coelio presb. card.

Ego Cincius presbyter cardinalis tituli Sanctae Caeciliae.

Ego Ugo presbyter cardinalis tituli S. Clementis.

Ego Arduinus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem.

Ego Matthaeus presbyter cardinalis tit. S. Marcelli.

Ego Laborans presbyter card. Sanctae Mariae Transtiberim tit. Calixti.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae in Cosm.

Ego Ardicio diaconus cardinalis Sancti Theodori.

Ego Raynerius diaconus card. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus Sanctorum Cosmae et Damiani diaconus card.

Ego Ioannes diaconus card. S. Angeli.

Ego Raynerius Sancti Adriani diaconus cardinalis.

Ego Matthaeus Sanctae Mariae Novae diaconus cardinalis.

Datum Tusculani per manum Alberti sanctae Romanae Ecclesiae presb. card. et cancellarii, vii kal. aprilis, indict. xiii, incarnationis dominicae anno MCLXXX, pontificatus vero D. Alexandri Papae III anno xli.

Dat. die 26 martii anno Domini 1180, pontif. anno xli.

CV.

Rescriptum confirmationis Papae statutorum regni Poloniae (1).

SUMMARIUM

Casimirus Poloniae dux cum consilio episcoporum, defunctorum episcoporum spolia rapi prohibet. — Alia statuta. — Confirmatio pontificia. — Conclusiones consuetae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Casimiro duci Poloniae, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex parte tuae magnitudinis nobis relatum est, quod de consilio archiepiscopi et episcoporum Poloniae, et principum terrae, quasdam abusiones et solitas iniurias ab Ecclesiis et personis ecclesiasticis amputasti, constituendo, ne bona decedentium episcoporum amplius confiscarentur. Constitutum est etiam, ut si quispiam in res defuncti episcopi manus iniecerit, vinculis anathematis teneatur: nec praesumat ullus raptorum defuncto episcopo succedere, donec absolutiois beneficium assequatur, ablati restitutus, vel ablatorum congrua aestimatione praemissa. Consuetudinem autem, quae a principibus terrae servabatur, videlicet, ut quocumque pergerent pompaticae, invadentes horrea pauperum evacuarent; et si inter absentes aliquod negotioli quandoque contingeret, impii satellites discurrerent, raptos quoscumque cabalios vel nervarent inactu, vel omnino destruerent, de ecclesiasticorum et saccu-

Casimirus Poloniae dux cum consilio episcoporum, defunctorum episcoporum spolia rapi prohibet.

Alia statuta

(1) Ex Baron., ad ann. 1180.

larium consilio emendasti. Unde quoniam constitutionem tuam iustam pariter et honestam auctoritate nostra postulas confirmari; nos iustus postulationibus annuentes, constitutionem praescriptam, sicut in scripto authentico super hoc habetur, apostolica auctoritate confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus; sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliqua ratione praesumat.

Nolli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Tusculani, v kalendas aprilis.

Dat. die 28 martii anno Domini 1180, pontif. anno xli.

CVI.

Ecclesia S. Petri Iscen. Tiphernatis diocesis (nunc Urbanensis) a Tiphernatis episcopi iurisdictione eximitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia confirmat Ecclesiae S. Petri Iscen.; — Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat: — Nonnullaque concedit privilegia. — Sepulturam ibi liberam esse decernit. — Immunitatis decretum cum solitis clausulis poenalibus. — Alexandri PP. et S. R. Eccl. cardinalium subscriptiones.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Raynerio archipresbytero S. Petri Iscen., eiusque successoribus canonice substituent. A. P. R. M.

Licet omnibus Ecclesiis apost. debeamus patrocinium impertiri, specialius tamen protectione debent apostolica gaudere, quae in patrocinio sacrosanctae R. Ecclesiae surrexerant. Eapropter, dilecte

(1) Ex originali edidit Ughell., Ital. Sac., tom. i.

Confirmatio pontificia.

Conclusiones consuetae

Exordium

Bona omnia confirmat Ecclesiae S. Petri laeua;

in Domino fili, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatam plebem sub S. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem plebs impraesentiarum rite et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum, in quo praefata plebs constructa est, cum omnibus pertinentiis suis, capellam S. Mariae in Paritiole, capellam Sancti Florani, capellam S. Angeli, capellam S. Salvatoris, capellam S. Leonis, capellam S. Felicitatis, capellam Sanctae Mariae in Spongia, capellam S. Simeonis, capellam S. Christofori in Scaulo, capellam S. Stephani in Felcina, capellam S. Crucis, capellam S. Pauli, capellam S. Fortunati, capellam S. Iohannis Castriphebis, capellam Sancti Iustini in Monione, capellam Sanctae Barbarae de Castellione, capellam S. Caeciliae, capellam Sanctae Mariae in Pressaioli, capellam S. Leonis in Rucelle, capellam S. Silvestri, capellam Sancti Benedicti, capellam S. Laurentii, capellam S. Io. de Monterio, capellam S. Christofori de Monte Pavonis, capellam Sancti Thomae, capellam Sancti Martini Arsivoli, capellam Sancti Sixti in Caresto, capellam Sancti Andreae in Valle Casuli, capellam S. Stephani in Camenate, capellam S. Mariae de Castello Metulae, capellam S. Bartholomaei in Terenzano, capellam S. Donati in Ficcareto, capellam S. Andreae Planelli, capellam Sanctae Mariae de Valle-Cupa, capellam S. Marini, capellam S. Bartholomaei in Valle-Bona, capellam Sancti Arduini, capellam Sancti Angeli in Valle Bovonis capellam S. Christofori in Formeulo, capellam S. Andreae in Protulo, capellam Sanctae Mariae in Iuvito, ca-

Quorum nonnulla propriis vocabulis enumerat.

pellam S. Angeli in Pereto, capellam S. Laurentii de Vinza, capellam Sanctae Marinae in Valle Cocorana, capellam S. Marini in Valle Petrosa, capellam Sanctae Mariae in Furca Unguis, capellam Sancti Angeli in Cerbello: de coniugis vero discernendis, officium criminaliter peccantibus poenitentiam imponendi; omnes capellas ad praescriptam plebem pertinentes, decimas omnes et mortuaria eiusdem plebis; praeterea renunciationem omnis consuetudinis praeter quinque denarios, quos nomini cathedralici accipiebat e bonae memoriae Davizo castellanus episcopus de mandato bonae recordationis Gilberti S. R. E. cardinalis, tunc Apostolicae Sedis legati factam, et a felicitis memoriae praedecessore nostro Coelestino Papa postmodum confirmatam, auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec auctoritate apostolica prohibemus, ut nullus praeter Rom. Pontificem, vel legatum eius, nisi mandato ipsius per interdicti sententiam praescriptam plebem de caetero aliqua molestatione gravare praesumat. Interdicimus etiam, ut non liceat castellano episcopo, qui quo tempore fuerit, praescriptae plebi, vel capellis ipsius aliquam exactionem imponere, vel ab eis quicquam exigere, nisi nummos, quos nomine cathedralici solitus est habere. Sepulturam quoque parochianorum eiusdem plebis praescriptae plebi liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati sint vel interdicti, nullus obsistat: salva quidem iustitia capellarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam plebem temere perturbare, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva tamen Sedis Apostolicae auctoritate et castellani episcopi subscripta iustitia. Si qua ergo in futurum

Nonnulli episcopi concedit privilegia.

Sepultura mihi liberam esse decernit.

Immunitatis decretum,

Cum solitis
clausulis pona-
tibus.

ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove communita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen.

Alexandri PP.

EGO ALEXANDER catholicae Ecclesiae episcopus.

et S. R. Ecl.
cardinalium
subscriptiones.

Ego Vivian. presbyter cardinalis Sancti Stephani in Coelio Monte.

Ego Ugo presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Ubaldus Ostien. epis.

Ego Matthaeus presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Theodinus Portuen. et S. Ruf. episcopus.

Ego Laborans presb. card. S. Mariae in Transt. tit. Calixti.

Ego Iacintus diaconus cardinalis Sanctae Mariae.

Ego Rayner. diac. cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gratianus diac. card. S. Cosmae et Damiani.

Datum Veletri per manum Deiferi S. R. E. subdiaconi, XVIII kal. maii, indictione XIII, incarnationis dominicae anno MCLXXX, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno XXI.

Dat. die 14 aprilis, anno Domini 1180, pontif. anno XXI.

CVII.

Confirmatio Ecclesiae Diniensis, bonorumque ad illam spectantium, ac assignatio duodecim tantum canonicorum, qui ei inseruiant (1).

SUMMARIUM

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit: — Bonaque omnia ei confirmat: — Quorum plurima enumerat cum omnibus suis iuribus ac iurisdictionibus. — Numerum canonicorum duodenarium statuit: — Praepositum et episcopum a canonicis eligendum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Ugoni praeposito, et canonicis Sanctae Mariae Dignensis, eorumque successoribus canonice instituendis etc.

(Deest initium).

Praefatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; stantes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona, eadem Ecclesia impraesentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, dante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: burgum Dignensem, in quo Ecclesia vestra consistit, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Vincentii supra Burgum, ecclesias de Valle Marculfi cum pertinentiis suis, videlicet Sancti Stephani, Sancti Marcellini, Sancti Martini, Sanctae Mariae de Mannano, S. Mariae de Neuserias, S. Mauritii, S. Andreae ecclesias: ecclesiam insuper de Antragilis, et de Beoieiuino cum decimis et aliis pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Mariae de Goralberio cum omni iure suo, ecclesias de Aglegnio cum omni iure suo, ecclesias de Ceis, ecclesiam S. Eugeniae cum omni iure suo, ecclesiam Sancti Vincentii

Ecclesiam hanc sub protectione Sedis Apostolicae recipit:

Bonaque omnia ei confirmat:

Quorum plurima enumerat cum omnibus suis iuribus ac iurisdictionibus.

(1) Ex Gall. Christ. nov. edit., inter Instrum. Eccles. huius, tom. III.

de S. Christina, ecclesiam S. Mariae de Pratoatzol cum mansis ipsius villae, mansos de Ger, ecclesiam S. Vitalis cum mansis ipsius villae, ecclesiam S. Gervasii cum mansis ipsius villae, mansos de Canizano, mansos de Gel cum nemore, possessiones de Bassano et de Romano et de Tor, mansos de Asylo, mansos de Braida, quidquid habetis Mestre, ecclesias, quas habetis infra civitatem, videl. S. Io. Baptistae, S. Bartholomaei, S. Andreae, S. Io. de Ripa, et ecclesiam S. Sophiae sitam extra muros civitatis Tarvisinae; possessiones, quas habetis in civitate, et decimas quas habetis circa ipsam civitatem. Sane quoniam per quosdam praepositos, qui curam bonorum canonicae vestrae gerebant, usque adeo distrahebantur bona praedicta, quod vix poteratis ex eis congrue sustentari, ad tantum incommodum removendum cum venerab. fratre nostro Conrado episcopo vestro communiter statuistis, ut unus ex vobis annis singulis assumatur, qui vice praepositi ad commodum vestrum eiusdem canonicae bona dispenset; nos vestris postulationibus annuentes, constitutionem ipsam auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus ergo etc. Si qua igitur etc. etc.

Solita et constitutionem ab eis factam de eligendo singulis annis vicepraeposito, qui infirmitati bonorum huiusmodi invigilet.

Solita et constitutionem ab eis factam de eligendo singulis annis vicepraeposito, qui infirmitati bonorum huiusmodi invigilet.

Alexandri PP.

Ego ALEXANDEN catholicae Ecclesiae episc. ss.

Ego Paulus Praenestinus episc. ss.

Ego Petrus presb. card. tit. S. Susanna ss.

Ego Ard..... presb. card. tit. S. Crucis in Ier. ss.

Ego Laborans presb. card. S. Mariae Transtiberim tit. Callisti ss.

Ego Iacintus S. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis ss.

Ego Ioannes diaconus cardinalis Sancti Angeli ss.

Ego Matthaeus S. Mariae Novae cardinalis ss.

Datum Viterbii per manum Alberti S. R. E. presb. card. et cancell., xiv kal. augusti, indict. xiv, incarn. Dom.

anno MCLXXXI, pontificatus vero domni Alexandri Papae III anno xxii.

Dat. die 19 Iulii anno Domini 1181, pontif. anno xxii.

CIX.

Monasterio S. Petri de Certeseya Wintoniens. dioecesis bona omnia atque immunitates confirmantur: nonnullaque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Monast. sub protectione Sedis Apostolicae recipit. — Monasticum ordinem inibi servari mandat in perpetuum. — Bona omnia ad illud pertinentia confirmat. — Eorum enumeratio propriis vocabulis facta, cum iure decimarum, cumque omnibus pertinentiis. — Indebitas decimas ab eo exigi vetat. — Privilegia nonnulla tribuit. — Dioecetano in spiritualibus subiicit: — Sine cuius consensu nec ulla parochia intra monast. construi possit. — Alia privilegia elargitur. — Abbatem a solis monachis eligendum statuit; — Omnesque immunitates a praedecessoribus concessas, ratas habet. — Novoque decreto corroborat: — Sub poena excommunicationis pro temeratoribus privilegii huius: — Benedictionem observantibus tribuens.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Sancti Petri de Certeseya, eiusdemque fratribus, tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus, apostolicum convenit adesse praesidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursum, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et monasterium Sancti Petri de Certeseya Wintoniensis dioecesis, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et

Exordium.

Monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipit.

(1) Ex Monast. Anglic., tom. II.

nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus; in primis siquidem statuantes, ut ordo monasticus, qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis illidem temporibus inviolabiliter observetur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium impraesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneat; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in quo praefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis, prioratum de Cardigan cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Sanctae Trinitatis sitam in loco, qui appellatur Lando, cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam S. Petri de Beremyke cum omnibus pertinentiis suis, cappellam Sancti Petri de Cardigan cum omnibus pertinentiis suis, cappellam Sancti Michaelis de Tresman cum omnibus pertinentiis suis, decimas quas habetis in locis, qui Certesey et Thorp nominantur, medietatem decimarum, quam habetis in loco qui dicitur Cgham, medietatem decimarum in loco qui dicitur Chabeham, medietatem decimarum in loco, qui dicitur Sutthone, medietatem decimarum in loco qui dicitur Cheffam, medietatem decimarum in loco qui dicitur Botham, decimam quam habetis in molendinis sitis in maneriis Certesey, Thorp, Cgham, et Chabeham vulgariter nuncupatis, cum terris, vineis, nemoribus, usugiis, pratis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis, et in omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere

praesumat. Liceat quoque vobis, clericos vel laicos, liberos et absolutos, e saeculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliena retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in monasterio vestro professionem fas sit, sine abbatis licentia, de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, a dioecesano suscipietis episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam et communionem sacrosanctae Romanae Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines parochiae vestrae nullus sine assensu dioecesani episcopi et vestro, cappellam seu oratorium de novo construere audeat: salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad haec, novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis saecularibusve personis vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, et extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publice usurarii, nullus obsistat: salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas praeterea et possessiones, ad ius Ecclesiarum vestrarum spectantes, quae a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de inanibus eorum, et ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci ab-

Privilegium nonnulla elargitur.

Monasticum ordinem inibi servari mandatum in perpetuum.

Bona omnia ad illud pertinentia confirmat.

Eorum enumeratio propriis vocabulis facta.

Cum iure decimarum, cum quo omnibus pertinentiis.

Indebitas decimas ab eo exigere vetat.

Dioecesano in spiritualibus subiecit;

Sine cuius consensu nec ulla parochia iura monast. construi possit.

Alia privilegia tribuit.

Abbatem a so-
lic monachis e-
bendum sta-
tuit:

bate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praepnatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam provide- rint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestrae paterna imposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exer- cere. Praeterea, omnes libertates et immu- nitates a praedecessoribus nostris, Romanis Pontificibus, monast. vestro concessas, necnon libertates et exemptiones saecula- rium exactionum, a regibus et principibus et aliis fidelibus rationabiliter vobis indul- tas, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti privilegio communi- mus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, praefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, sive quibuslibet vexationibus fatigare; sed om- nia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione con- cessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioc- cesani episcopi canonica iustitia, et in praedictis decimis moderatione concilii generalis. Si qua igitur in futurum ec- clesiastica saecularisve persona, hanc no- strae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverint, secundo tertio communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetua iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae sub- iaceat ultioni; cunctis autem sua iura eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fru-

Omnesque im-
munitates a
praedecessori-
bus concessas,
ratas habet:

Novoque de-
creto corrob-
rat:

Sub poena ex-
communicatio-
nis pro teme-
ratoribus privi-
legii huius:

Benedictionem
observantibus
tribuens.

ctum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

CX.

*Privilegium confirmationis bonorum om-
nium, libertatum, et consuetudinum
monasterii monialium S. Mariae de
Ettona (1).*

SUMMARUM

Exordium. — Sub protectione Sedis Aposto-
licae hocce monast. recipit: — Monasti-
camque inibi disciplinam servari mandans,
— Bona omnia confirmat: — Quae suis
vocalibus exprimens, iura et iurisdictione
illis adnexas nominat. — Libertates
quoque, ac rationabiles consuetudines rati-
tas habet. — Sepulturam liberam decla-
rat. — Solitae clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis in
Christo filiabus, Aeliz priorissae monasterii Sanctae
Mariae de Ettona, eiusque sororibus tam praesentibus
quam futuris, regulariter substituendis, in perpetuum.

Desiderium, quod ad religionis propo-
situm, et animarum salutem pertinere
monstratur, sine aliqua est dilatione comple-
plendum. Eapropter, dilectae in Domino
filiae, vestris iustis postulationibus cle-
menter annuimus, et praefatum mona-
sterium, in quo divino estis mancipatae
obsequio, sub beati Petri et nostra
protectione suscipimus, et praesentis scripti
privilegio communimus; in primis siqui-
dem statuemus, ut ordo monasticus, qui
secundum Dominum, et beati Benedicti
regulam in vestro monasterio noscitur in-
stitutus, perpetuis ibidem temporibus
conservetur. Praeterea, quascumque pos-
sessiones, quaecumque bona idem mona-
sterium impresentiarum iuste et legitime
possidet, aut in futurum concessione Pon-
tificum, largitione regum vel principum,
oblatione fidelium, seu aliis iustis modis,
Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis
et illibata permaneat; in quibus haec

Exordium.

Sub protectio-
ne Sedis Apo-
stolicae hocce
monast. recipit.

Monast. cam-
que inibi disci-
plinam servari
mandans,

Bona omnia
confirmat:

(1) Ex Monast. Anglic., tom. 11.

propriis duximus exprimenda vocabulis: ex dono Roberti, comitis Legree et Amiciae comitissae, consentiente Roberto filio suo, totam Eatonam cum omnibus pertinentiis suis, in qua ipsa abbatia fundata est: in Henetebria xxv libratas (1) terrae: ex dono eiusdem, totum reddituum suum de anguillis et steilingis, quem habebat in Welles, excepta decima earum anguillarum, quae pertinet Ecclesiae S. Mariae de Prato Legree: ex dono Isabella comitissae duas carucatas (2) terrae in Waltam: ex dono Adae comitissae Scotiae redditum xx sol. singulis annis habendum: ex dono Galfridi l'Abbe et Emnuae uxoris eius, medietatem villae de Burthou: ex dono Gervasii Paganelli, molendinum de Iogepenna cum prato et crofto (5) et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de Chantona, ecclesiam de Burtona, ecclesiam de Petresfelda cum cappella de Dapeldresham, ecclesiam de Suthburi, ecclesiam de Derton cum omnibus supradictarum Ecclesiarum pertinentiis: ex dono Ricardi de Burtona villam de Dodenhul cum omnibus pertinentiis suis: libertates etiam ab abbattissa et conventu Fontis Ebraldi rationabiliter vobis concessas, sicut in authentico scripto exinde noscitur contineri, vobis et Ecclesiae vestrae auctoritate apostolica confirmamus. Praeterea rationabiles consuetudines, immunitates atque libertates a glorioso rege Henrico et ab episcopis vel principibus, seu aliis fidelibus legitime vobis concessas, ratas manere censemus. Sepulcrum quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum, qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremae voluntati, nisi excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat: salva ta-

men canonica iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare etc.

Dat.... (1).

Solutae clausulae.

CXL.

Templum, quod situm est Ierosolymis, variis communit privilegiis, prohibens, ne quis eum locum, bonaque ad Templarios pertinentia, perturbet (2).

SUMMARUM

Milites Templi laudat quod, relictis saeculi vanitatibus, viam vitae elegerint, Evangelii praecepta sequentes: — Quod caritate ducti animas suas ponant pro fratribus, quos a paganis defendunt: — Eos hortatur ad tuendam Catholicam Ecclesiam contra paganos. — Bona et possessiones domus eorum sub Sedis Apostolicae protectione suscipiens, — Decernit eam caput esse et magistram omnium locorum ad eam pertinentium. — Vetat ne aliquis consuetudines Ordinis infringere. — Ad stabilitatem in suscepta religione adhortatur: — Ac prohibet ne aliquis e fratribus post factam professionem, aut dimisso habitu religionis, ad saeculum redeat; aut inconsultis fratribus, ad alium locum transeat. — Eorum bona ab omni decimarum iure eximit. — Sacerdotes pro sacris faciendis habendi, facultatem concedit. — Contra inutiles et turbatores, quomodo incedendum. — Pro eorum ordinatione, liberum sit quemcumque adire catholicum episcopum. — Clerici istiusmodi vivant in collegio militum, emissis votis stabilitatis, morum conversionis et obedientiae magistro Templi. — Decernit insuper ut sacramenta possint accipere milites Templi ubicumque a catholicis sacerdotibus: — Cum aliis privilegiis et favoribus, — Quae omnia corroborat, proposita excommunicationis poena pro inobservantibus, — Benedictio et pace pro observantibus (R. T.).

(1) Sine notis chronologicis. (2) Ex archiv. Angl., Rymer., tom. 1, pag. 50

Quae suis vocabulis exprimens, iura et iurisdictiones illis adnexas nominat.

Libertates quoque, ac rationabiles consuetudines ratas habet.

Sepulcrum liberam declarat.

(1) Quid sit *libra* seu *librata terra*, dissident eruditi; quidam volunt esse modum agri ac praedii ad valorem annuum pecuniarum redditus, et ad certum librarum monetae currentis numerum exactum et aestimatum; quorum sententiae accedimus. (R. T.) (2) Vide superius, pag. 673. (R. T.) (3) *Croftum*, *croftus* et *crofta*, agellus inclusus pro animalibus rusticis. (R. T.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Odoni magistro religioſae Militiae Templi, quod Ierosolymis ſitum eſt, eiusque ſucceſſoribus et fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam profeſſis, in perpetuum.

Omne datum optimum, et omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciffitudinis obumbratio (a); proinde, dilecti in Domino filii, de nobis et pro vobis omnipotentem Dominum collaudamus, quoniam in univerſo mundo veſtra religio et veneranda inſtitutio nuntiatur. Cum enim natura eſſetis filii irae, et ſaecnli voluptatibus dediti, nunc per aſpirantem gratiam, Evangelii non ſurdi auditores effecti, relictis pompis ſaecularibus et rebus propriis, diſmiſſa etiam ſpatioſa via, quae ducit ad mortem, arduum iter quod ducit ad vitam, humiliter elegiſtis; atque ad comprobandum, quod in Dei militia ſpecialiter computemini, ſignum vivificae Crucis in veſtro pectore aſſidue circumfertis. Accedit ad hoc, quod tamquam viri Iſraelitae, atque inſtructiſſimi divini praelii bellatores, verae charitatis flamma ſuccenſi, dietum Evangelium operibus adimpletis, quo dicitur: Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis (b). Unde etiam iuxta ſummi Paſtoris vocem, animas veſtras pro fratribus ponere, eosque ab incurſibus paganorum deſenſare minime formidatis; et cum nomine cenſeamini milites Templi, conſtituti eſtis a Domino catholicae Eccleſiae deſenſores, et inimicorum Chriſti impugnatoreſ. Licet autem veſtrum ſtudium et laudanda devotio in tam ſacro opere toto corde et tota mente deſudet, nihilominus tamen univerſitatem veſtram exhortamur in Domino, atque in peccatorum remiſſionem auctoritate Dei et beati Petri apoſtolorum principis tam vobis quam ſervitoribus veſtris iniungimus, ut pro tuenda catholica Eccleſia, et ea, quae eſt ſub paganorum tyrannide, de ipſorum

ſpurcicia eruenda, expugnando inimicos Crucis, invocato Chriſti nomine, intrepide laboretis. Ea etiam, quae de eorum ſpoliis coeperitis, fidenter in uſus veſtros converſatis; et, ne de hiſ contra velle veſtrum portionem alicui dare cogamini, prohibemus; ſtatuentes, ut Domus ſen Templum, in quo eſtis ad Dei laudem et gloriam atque deſenſionem ſuorum fidelium, et liberandam Dei Eccleſiam congregati, cum omnibus poſſeſſionibus et bonis ſuis, quae impraeſentiarum legitime habere cognoscitur, aut in futurum conſeſſione Pontificum, liberalitate regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis, praestante Domino, poterit adipiſci, perpetuis futuris temporibus ſub Apoſtolicae Sedis tutela et protectione conſiſtant. Praeſenti quoque decreto ſancimus, ut vita religioſa, quae in Domo veſtra eſt, divina inſpirante gratia inſtituta, ibidem inſviolabiliter obſervetur; et fratres inibi omnipotenti Domino ſervientes caſte et ſine proprio vivant, et poſſeſſionem ſuam dietis et moribus comproban-tes, magiſtro ſuo, aut quibus ipſe praecerperit, in omnibus, et per omnia ſubiecti et obediētes exiſtant. Praeterea, quemadmodum Domus ipſa huius ſacrae inſtitutionis veſtrae et ordinis ſons et origo eſſe promeruit, ita nihilominus omnium locorum ad eam pertinentium caput et magiſtra in perpetuum habeatur. Ad haec adiciētes praecipimus, ut obente te, dilecte in Domino fili Oddo, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus eiſdem Domus fratribus praepoſatur, niſi militaris et religioſa perſona, quae veſtrae conſeſſationis habitum ſit poſſeſſa: nec ab aliis, niſi ab omnibus fratribus inſimul vel a ſaniori parte, qui praepoſendus fuerit, eligatur. Porro conſuetudines, ad veſtrae religionis et officii obſervantiam a magiſtro et fratribus communiter inſtitutas, nulli eccleſiaſticae ſaecularive perſonae infringere vel minuere ſit licitum; eaſdem quoque conſuetudines, a vobis aliquanto tempore obſervatas et ſcripto firmatas, nonniſi ab eo,

Milites Templi laudat quod, relictis ſaeculi viciatibus, vitam vitae elegerint, Evangelii praecipua ſequentes:

Quod caritate ducti animas ſuas ponant pro fratribus, quos a pacanis deſeudunt.

Enſ hortatur ad tuendam catholicam Eccleſiam contra paganos.

Bona et poſſeſſiones domus eorum ſub Sedis Apoſtolicae protectione ſuſcipiens,

Decernit eam caput eſſe et magiſtram omnium locorum ad eam pertinentium.

Vetat ne aliquis conſuetudines Ordinis audeat infringere.

(a) Iacob. 1, 17. (b) Ioan. xv, 13. (n. r.)

Ad stabilitatem in suscepta religione adhortatur:

Ac prohibet ne aliquis e fratribus post factam professionem aut dimisso habitu religionis, ad saeculum redeat; aut inconsultis fratribus, ad alium locum transeat.

qui magister est, consentiente tamen superiori parte capituli, liceat immutari. Prohibemus siquidem et omnimodis interdiximus, ut fidelitates, hominia, sive instrumenta, vel reliquas securitates, quae a saecularibus frequentantur, nulla ecclesiastica saecularive persona a magistro et fratribus eiusdem Domus exigere audeat. Illud autem scitote, quoniam sicut vestra sacra institutio et religiosa Militia divina est providentia stabilita, ita nihilominus nullius vitae religiosioris obtentu ad locum alium vos convenit transvolare; Deus enim, qui est incommutabilis et aeternus, mutabilia corda non approbat, sed potius sacrum propositum semel inceptum perducere vult usque in finem debitae actionis. Quot et quanti sub militari cingulo et clamide terreni imperii Domino placuerunt, sibi quae memoriale perpetuum reliquerunt? Quot et quanti in armis bellicis constituti pro testamento Dei, et paternarum legum defensione suis temporibus fortiter dimicarunt, atque manus suas in sanguine infidelium Domino consecrantes, post bellicos sudores aeternae vitae bravium sunt adepti? Videte itaque vocationem vestram tam militem quam servientes, atque iuxta Apostolum unusquisque vestrum, in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat (a). Ideoque fratres vestros semel devotos, atque in sacro collegio vestro receptos, post factam in vestra Militia professionem et habitum vestrae religionis assumptum, revertendi ad saeculum, nullam habere praecipimus facultatem; nec alicui eorum fas sit, post factam professionem, semel assumptam crucem Dominicam et habitum vestrae religionis abicere, vel ad alium locum seu etiam monasterium, maioris sive minoris religionis obtentu, invitis sive inconsultis fratribus, aut eo, qui magister extiterit, liceat transigrare: nullique ecclesiasticae saecularive personae ipsos suscipiendi aut retinendi licentia pateat. Et quoniam, qui sunt Ecclesiae defensores

(a) I Cor. VII, 20 (n. T.)

de bonis Ecclesiae debent vivere ac sustentari, de rebus mobilibus vel se inventibus, seu de quibuslibet, quae ad vestram venerabilem Domum pertinent, a vobis decimas exigere contra voluntatem vestram, omnimodis prohibemus. Ut autem ad plenitudinem salutis, et curam animarum vestrarum nihil vobis desit, et ecclesiastica sacramenta, et divina officia vestro sacro collegio commodius exhibeantur, simili modo sancimus, ut liceat vobis, honestos clericos et sacerdotes secundum Deum, quantum ad vestram conscientiam ordinatos, undecumque ad vos venientes suscipere, et tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis et locis sibi subditis, vobiscum habere; dummodo, si e vicino sunt, eos a propriis episcopis expetatis, iidemque nulli alii professioni vel ordini teneantur obnoxii: quod si episcopi eosdem vobis forte concedere noluerint, nihilominus tamen eos suscipiendi et retinendi auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae licentiam habeatis. Si vero aliqui horum, post factam professionem, turbatores religionis vestrae aut Domus, vel etiam inutiles apparuerint, liceat vobis eos cum saniori parte capituli amovere; eisque transeundi ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere voluerint, licentiam dare, et loco ipsorum alios idoneos substituere, qui etiam unius anni spatio in vestra societate probentur: quo peracto, si mores eorum hoc exegerint, tunc demum professionem faciant regulariter vivendi, et magistro suo obediendi: ita tamen, ut eundem victum et vestitum vobiscum habeant, necnon lectisternia: excepto eo, quod clausa vestimenta portabunt. Sed nec ipsis liceat, de capitulo vel cura Domus vestrae se temere intrmittere, nisi quantum a vobis fuerit iniunctum. Curam quoque animarum tantum habeant, quantum a vobis fuerint requisiti. Praeterea nulli personae extra vestrum capitulum sint subiecti; tibi que, dilecte in Domino fili Oddo, tuisque successoribus, tamquam magistro et praelato

Eorum hinc ab omni decimarum iure eximunt.

Sacerdotes pro sacris functionibus habendi, facultatem concedit.

Contra inutiles et turbatores, quomodo incedendum

Pro eorum ordinatione, liberum sit quemcumque adire catholicum episcopum.

suo in omnibus et per omnia obedientiam deferant. Praecipimus insuper, ordinationes eorumdem clericorum, qui ad sacros gradus fuerint promovendi, a quacumque malueritis catholico suscipietis episcopo, si quidem gratiam et communionem Apostolicae Sedis habuerit, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Eosdem autem pro pecunia praedicare aut luero, vosque pro eiusmodi causa eos ad praedicandum mittere, prohibemus; nisi forte magister Templi, qui pro tempore fuerit, certis ex causis id faciendum esse providerit. Quicumque sane ex his in vestro collegio suscipiatur, stabilitatem loci, conversionem morum, seque militaturos Domino diebus vitae suae sub obedientia magistri Templi,posito scripto super altare, in quo continentur ista, promittant; salvo quoque episcopis iure episcopali, tam in decimis quam in oblationibus et sepulturis. Nihilominus vobis concedimus facultatem, in locis sacro Templo collatis, ubi familia vestra habitat, oratoria construere, in quibus utique ipsa familia divina officia audiat; ibique, si quis ex vobis vel ex eadem familia mortuus fuerit, tumuletur; indecens enim est, et animarum periculo proximorum, religiosos fratres occasione aduendae ecclesiae se virorum turbis et mulierum frequentiae immiscere. Caeterum decimas, quas consilio et consensu episcoporum de manu clericorum vel laicorum studio vestro extrahere poteritis; illas etiam, quas consentientibus episcopis et eorum clericis, acquiritis, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Decernimus insuper, auctoritate apostolica, ut ad quemcumque locum vos venire contigerit, ab honestis atque catholicis sacerdotibus poenitentiam, unctiones, seu alia quaelibet sacramenta ecclesiastica vobis suscipere liceat; ne forte ad perceptionem spiritualium bonorum vobis quippiam deesse valeat. Quia vero in Christo omnes unum sumus, et non est personarum differentia apud Deum, tam remissionis peccatorum

Clerici istiusmodi vivunt in collegio militum, emittis votis stabilitatis. morum conversionis et obedientiae magistro Templi.

Decernit insuper ut sacramenta possint accipere milites Templi ubicumque a catholicis sacerdotibus:

quam alterius beneficentiae, atque apostolicae benedictionis, quae vobis indulta est, etiam familiam vestram et servientes vestros volumus esse participes. Cum autem fratres vestri, qui ad suscipiendas collectas destinati fuerint, in civitatem, castellum vel vicum advenerint, si forte locus ille interdictus sit, in locundo eorum adventu, pro Templi honore et eorumdem militum reverentia semel in anno aperiantur ecclesiae, et exclusis excommunicatis, divina officia celebrentur. Nulli ergo omnino hominum liceat, praedictum locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, vestris et aliorum Dei fidelium usibus omnimodis profutura. Si quis igitur huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat; conservantes autem haec, omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius benedictionem et gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Cum aliis privilegiis et favoribus:

Quae omnia corroborat, proposita excommunicationis poena pro inobservantibus;

Benedictione et pace pro observantibus.

XCII.

Confirmatio constitutionum Ordinis Cisterciensis: cui nonnulla conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regula Ordinis confirmat. — De regula S. Benedicti in singulis Ordinis monast. interpretanda literaliter. — De exactionibus subiectis sibi Ecclesiis non imponendis. — Quod omnes abbates singulis annis ad capitulum generale accedant (1) Ex Concil., tom. XIII, pag. 133.

dere teneantur decernitur, exceptis legitime impeditis, qui alterum delegare debent — De delinquentibus abbatibus iudicandis. — De dimissionibus abbatum; — Et abbatibus graviter peccantibus dimittendis. — Abbatiae defuncto abbate, per abbatem domus, ex qua illae exiverint, administrandae.* — Quid agendum, si abbas monast. Cisterciens. delinquens fuerit vel privandus. — Sententia ecclesiasticae severitatis in depositum recalcitrantem proferenda. — Ad quos spectet illius monast. administratio, si vacaverit. — Quod liceat monasterii matribus, de caeteris a se deductis Ecclesiis, abbatem sibi seligere: non autem de exteris. — Omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione. — Caetera quoque statuta confirmantur. — Totalis immunitas a quacumque molestia, vi etc. — Praesentis privilegii firmitas.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gisleberto Cisterciensi, et caeteris abbatibus et monachis, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam et instituta Cisterciensis Ordinis professis, in perpetuum.

Sacrosancta Romana Ecclesia, sicut in B. Petro apostolorum principe a Domino promissionem obtinuit, quod universalis Ecclesiae fundamentum existeret; et praeceptum accepit, ut christianae fidei professores in fide et religione omnique sanctimonia confirmaret: ita pro universarum Ecclesiarum profectibus sollicitam se semper exhibuit, et de instituendo, confirmando et provehendo in omnibus Ecclesiis cultu sacrae religionis, fuit omnitempore studiosa: ita ut ab ea, sicut a fonte, ad universos Ecclesiae filios sit religio derivata: et quod ab aliis, qui spiritus primitia acceperunt, religiose ac salubriter institutum est, per eandem immutabilem acceperit firmitatem. Inde est, dilecti in Domino filii, quod sacrae religionis vestrae opinione, tamquam agri pleni, qui benedixit Dominus, provocati, religiosi precibus vestris benignum impertimur assensum, et regulares institutiones vestras auctoritate apostolica confirmamus; in quibus quaedam sub certis capitulis, quae inferius annexa sunt, de-

crevimus expianda. Primum quidem, ut in omnibus monasteriis vestris, sicut in Cisterciensi Ecclesia, B. Benedicti regula perpetuis temporibus observetur, et in lectionem eius nullus de ordine vestro praeter simplicem et communem intelligentiam quemlibet alium sensum inducat, sed uniformiter, et sicut quaeque dilinita noscuntur, intelligantur ab omnibus, et inviolabiliter observentur; et eandem penitus observantia, idem cantus et fidem libri, qui ad ecclesiasticum officium pertinent, per omnes Ecclesias vestri ordinis teneantur. Nec aliqua omnino Ecclesia vel persona ordinis vestri adversus communia ipsius ordinis instituta privilegium aliquod postulare audeat, vel obtentum quomodolibet retinere. Deinde, ut nulla Ecclesiarum vestrarum ei, quam genuit, aliquam terrenae commoditatis seu rerum temporalium exactio-nem imponat; nil quod eam gravet, nil quod eius substantiam minuat, erga eam agere disponat: ne, dum abundare de alterius paupertate cupit, avaritiae malum, quod secundum Apostolum idolorum servitus comprobatur (1), evitare non possit. Curam tamen animarum abbas matris Ecclesiae in ea gratia charitatis sibi retineat: ut si quando a sancto proposito et observantia sanctae regulae declinare, quod absit, tentaverit, per eius sollicitudinem ad rectitudinem vitae redire possit. Item, ut omnes abbates ordinis vestri singulis annis ad generale capitulum Cisterciense, postposita omni occasione, conveniant: illis solis exceptis, quos a labore viae infirmitas corporis retardaverit, qui tamen idoneum nuncium delegare debent, per quem necessitas re-memoracionis eorum capitulo valeat nunciari: et illis item exceptis, qui, in remotioribus partibus habitantes, sine grandi et evidenti difficultate singulis annis se nequiverint capitulo praesentare: qui nimirum eo tempore veniant, quod in ipso eis capitulo fuerit institutum. Quod si

Do regula S. Benedicti in singulis ordinibus monast. adser-pretanda literatiter.

De exactio-nibus subiectis sibi. Eod. a. q. imponendis.

Quod omnes abbates singulis annis ad capitulo generale accedere teneantur, exceptis legitime impeditis, qui alteram delegare debeant.

(1) Ephes. v, 3. (n. r.)

De delinquentibus abbatibus iudicandis.

aliqua controversia inter aliquos abbates ordinis vestri emeriserit, vel de aliquo eorum tam gravis culpa fuerit prolata, ut suspensionem vel etiam depositionem mereatur, quidquid exiade a capitulo fuerit secundum vestrum ordinem diffinitum, siue retractatione aliqua observetur. Si vero pro diversitate sententiarum in discordiam causa devenerit, illud irrefragabiliter teneatur, quod abbas Cisterciensis, qui pro tempore fuerit, cum his, qui sanioris consilii et magis idonei apparuerint, iudicabit. Hoc observato, ut nemo eorum, ad quos specialiter causa respexerit, diffinitioni debeat interesse. Si quis autem abbas pro inutilitate vel pusillanimitate sua se viderit ab abbatis domus illius, unde sua processit, humiliter postulet relaxari. Qui tamen petitioni eius non leviter adquiescet, nec quicquam sua auctoritate efficiet; sed congregatis aliquantis abbatibus ordinis vestri, eum eorum consilio peraget, quod inde pariter viderint adimplendum. Si quis autem abbatum, ordinis contemptor vel ordinis praevaricator, aut commissorum sibi fratrum vitiis consentiens apparuerit: abbas matris Ecclesiae per se ipsum, vel priorem suum, vel quomodo melius noverit expedire, eum, ut corrigatur, admoneat usque quater. Quod si culpam suam corrigere, vel a susceptae provisionis officio cedere forte noluerit, aliquanti abbates ordinis vestri in nomine Domini aggregentur, et communicato consilio, si viderint opportunum, eum a regimine submoveant abbatis; ac postmodum alter, qui dignus sit, consilio et voluntate patris abbatis, a monachis domus illius cum abbatibus, si qui ad eam pertinent, eligatur. Si autem, qui deponitur, vel monachi eius, datae in eum sententiae contumaciter decreverint reluctandum, abbas matris Ecclesiae caeterique abbates plenam habeant potestatem, censura eos distinctionis ecclesiasticae coercendi: de quibus sane, si quis reversus ad cor, et

de sua contumacia respiscens, matris suae misericordiam postulaverit humiliter, sicut filius poenitens recipiatur. Quando autem aliqua Ecclesiarum vestrarum abbate proprio fuerit destituta, pater abbas, de cuius domo illa exivit, omnem curam habeat ordinationis domus illius, donec in ea abbas illius eligatur: electus autem nulli archiepiscoporum vel episcoporum emancipatus, vel quasi absolutus tradatur; sed nec post factam archiepiscopo vel episcopo suo professionem, occasione eius, ordinis sui constitutiones transgrediatur, vel in aliquo praevaricator eius existat. Praeterea, si forte abbates ordinis vestri matrem vestram Cisterciensem Ecclesiam a sacrae religionis observantia exorbitare perspexerint, ipsius loci abbatem per quatuor primos abbates, de Firmitate, de Pontiniaco, de Claravalle, et de Murimundo, ut corrigatur, et subditos suos corrigere lahorret, admoneant; et omnia, quae de aliis abbatibus supra diximus, circa eum adimpleant; excepto, quod si sponte cedere noluerit, nec deponere eum, nec si contumax apparuerit, excommunicationis sententia poterunt innodare; donec vel in generali capitulo, vel si illud visum fuerit sine grandi periculo expectari non posse, convocatis abbatibus, qui de Cistercio exierunt, et aliquibus etiam aliorum, virum inutilem ab officio abbatis amoveant; et tam ipsi quam abbates et monachi Cistercienses alium idoneum abbatem ei studeant subrogare. In illum porro, qui depositus fuerit, et monachos eius, si recalcitrare praesumpserint, sententiam severitatis ecclesiasticae non dubitent promulgare: de quibus post haec si aliquis culpam suae contumaciae recognoscens, ad aliquam quatuor praedictarum Ecclesiarum se salutis causa contulerit, sicut domesticus recipiatur, quoadusque, prout conveniens fuerit, suae restitatur Ecclesiae. Interim autem annuus abbatum conventus non apud Cistercium, sed ubi a quatuor praenominatis abbatibus praevi-

Abbatiae defuncto abbate, per abbatem domus, ex qua illae exierint, administrandae.

Quid agendum, si abbas monast. Cisterciensis delinquens fuerit vel privandus.

De abbatibus graviter peccantibus dimittendis.

Sententia ecclesiasticae severitatis in depositum recalcitrantem proferenda.

sum fuerit, celebretur. Quoniam autem Cisterciensis Ecclesia mater est omnium vestrum, et alium patrem abbatem super se non habet, sicut ad cautelam et ordinis custodiam statuistis, per eosdem abbates annua ibi fiat visitatio, et ad suggestionem eorum secundum ordinem vestrum corrigatur, si quid invenerint corrigendum. Sed et quoties sine abbate proprio domus Cisterciensis exstiterit, ad ipsos quatuor eius cura respiciat, et tam ab eis quam ab aliis abbatibus ad Cistercium pertinentibus, qui per dies ad minus xv fuerint convocati, et a monachis Cistercii, persona idonea eligatur. Liceat autem unicuique matri Ecclesiae ordinis vestri, tam de monachis quam de ipsis abbatibus Ecclesiarum, quae ab ipso processisse noscuntur, sibi quemcumque voluerit, si tamen dignus extiterit, assumere in abbatem. Personam autem de alio ordine nulla Ecclesiarum vestrarum sibi eligat in pastorem, sicut nec vestri ordinis aliquis in abbatem alicui alterius ordinis monasterio ordinetur. Haec igitur de multis institutionibus ordinis vestri excerptimus, et propriis curavimus capitulis designare; adicientes, ut nullus episcoporum abbas vel grangiis vestris aliqua religiosorum seu saecularium habitatione (1), unde vobis inquietatio possit provenire, superaedificari permittat, sed eos, qui superaedificare tentaverint, ne id faciant, ab episcopis, quorum diocessani sunt, sub anathematis interminatione prohibeant. Nemo etiam professos vestros, monachos vel conversos, sine licentia abbatum suorum recipiat, aut susceptos audeat retinere. Quia vero singula, quae ad religionis profectum et animarum salutem regulariter ordinastis, praesenti abbreviationi nequiverunt annecti, nos cum his, quae praescripta sunt, omnia, quae continentur in Carta vestra,

(1) *Lege: Abbatibus vel grangiis vestris aliquam religiosorum vel saecularium habitationem (ex Coeq. Add. et Corr.).*

quae appellatur Charitatis, et quaecumque inter vos religionis intuitu regulariter statuistis, auctoritate apostolica roboramus, et vobis vestrisque successoribus, et omnibus qui ordinem vestrum professi fuerint, inviolabiliter perpetuis temporibus decernimus observanda. De caetero, quia propositum firmum habetis habitationi vestrae loca extra conversationem saecularium eligendi, grangias vestras sicut ecclesias a pravorum incurso ac violentia liberatas ac quietas fore statuimus, et ut nullus ibi hominem capere, spoliare, verberare, aut rapinam exercere praesumat, in virtute Spiritus Sancti iubebimus: sancientes etiam, ut propter communia interdicta terrarum, nulla Ecclesiarum vestrarum a divinis compellatur officis abstinere. Interdicimus iterum, ne aliqua omnino persona fratres ordinis vestri audeat ad saecularia iudicia provocare: sed quisquis sibi adversus eos aliquid crediderit de iure competere, ab ecclesiastici iudicis examine experiendi habeat facultatem: salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel praescriptas institutiones vestras ausu temerario violare. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei ac Domini nostri Redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni; servantibus autem haec sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Totalis immunitas a quacumque molestia, vi etc.

Praesentis privilegii firmitas.

Ad quos spectet illius monast. administratio, si vacaverit.

Quid liceat monasterii matris, de caeteris a se deductis Ecclesiis, abbatem sibi seligere: non autem de exteris.

Omnimoda exemptio ab episcopali iurisdictione.

Caetera quae statuta continentur.

CXIII.

Canonizatio S. Theobaldi eremitaе (1).

SUMMARIUM

Religiosus vir Theobaldus sancte vixit. —
Miracula merita ipsius commendant; —
Quibus rite probatis, inter sanctos annu-
merat, et memoriam solemniter celebrari
mandat (R. T.).

Alexander episcopus servus servorum Dei, omnibus fi-
dem Christi colentibus, gratiam et apostolicam be-
nedictionem.

Multa praeclara et admiratione digna
de quodam eremita religioso viro, Theo-
baldo nomine, celebris fama divulgat,
quam sancte et religiose vixerit: et exu-
tus omnibus, Dominica praecepta secutus
sit, cum impraesentiarum fuisset, mani-
feste patet. Miraculorum vero indicia in-

(1) Ex Archiv. Vatic.

dubitata fide eius merita commendant,
multis religiosis viris super his, cognita,
et vera referentibus: quapropter vitae
eius conversatione cognita, et miraculo-
rum indicis probatis per non fallacia te-
stimonia, suggerentibus nobis de eo,
Mairardo et Damiano episcopis, et Vin-
centiae populo, illum celebri memoria
dignum Romana decrevit Ecclesia. Et
quia procul dubio cum electis coronatur
in coelis, ut eius memoria, sicuti alio-
rum Sanctorum, praecipimus, solemniter
celebretur in terris (1).

(1) Mabillonius, qui saec. vi, part. II, Act. San-
ctorum Ordinis S. Benedicti hasce literas refert,
X Theobaldum hunc, vita functum anno 1066, ab
Alexandro III post centum circiter annos sancto-
rum catalogo adscriptum asserit: quae rei fidem
quidem faciunt; sed nihil praestant ad tempus da-
tarum a Pontifice literarum adstruendum.

Miracula me-
rita ipsius com-
mendant;

Quibus rite
probatis, inter
sanctos annu-
merat,

Et memoriam
solemniter ce-
lebrari mandat.

Religiosus vir
Theobaldus san-
cte vixit.

FINIS TOMI SECUNDI

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM

NUMERUS PAGINAM INDICAT. — *a* PRIMAM COLUMNAM — *b* SECUNDAM DESIGNANT.

A

- Abaelardi Petri errores in concilio Senonensi cogniti et damnati, *pag.* 449 *a*. Damnantur etiam ab Innocentio II PP. cum eorumdem auctore et sectatoribus, *ibid.*
- Albaeripae monasterio Lingonen. diocesis bona omnia ac donationes confirmantur, 426 *b* et *seq.*
- Acheruntina Ecclesia Salernitanae suffraganea declarantur, 191 *a*. Eius archiepiscopus consilio Salernitani eligendus, *ibid.* Conceditur ei usus palii, 243 *b*, 370 *b*, 750 *a*. Huic Ecclesiae confirmantur et renovantur bona et iura omnia, 243 *b*, 750 *a* et *seq.*
- Adalbertus comes Hirsaugiense construit monasterium Hirsaugiense Spiariensis diocesis, 155 *a*. Eius diploma ratum habetur, *ibid.* *b*. Eiusque filius perpetuus monasterii eiusdem advocatus declaratur, *ibid.*
- Adelaides comitissa Patruis donationes factas monasterio Burrhonensi auget, 193 *b* et *seq.*
- Adelaides imperatrix bona nonnulla concedit monasterio S. Salvatoris Papien. diocesis, quae eidem confirmantur, 311 *b.* et *seq.*
- Adelasia comitissa nonnulla bona elargitur Squillacensi Ecclesiae pro redemptione animae eius filii, comitis Rogerii, 239 *a*.
- Adelbertus de Calb confirmationem obtinet honorum et immunitatum monasterio Hirsaugiensi a progenitoribus suis antiquitus fundato, 117 *b*.
- Adelbertus et Occarius Botariae comites construunt monasterium Tegernseense, 560 *b*.
- Admontensi Salisburgensis diocesis monasterio bona omnia et possessiones confirmantur, 259 *b* et *seq.* Sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, variisque donatur privilegiis, 454 *b* et *seq.* Bona omnia iterum ei confirmantur, 722 *a* et *seq.*

- Egidii (S.) in Septimiana monasterio confirmatur restitutio oblationum facta per Raymundum comitem Tolosanum, 152 *a* et *b*. Ab omni episcopali iure exemptum declaratur, et soli R. E. subditum declaratur, 176 *a*. Eius abbatis concordia facta cum abbate Cluniacensi confirmatur, 570 *a*.
- Emiliae provinciae Ecclesiae et exarchatus Ravennae, Gualterio archiepiscopo et successoribus eius in perpetuum confirmantur, 554 *b* et *seq.*
- Alliginiensi monasterio dioecesis Cameracensis Bernhomienae unitur, 512 *b* et *seq.* Sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 547 *a* et *seq.*
- Agnes imperatrix, 85 *b*. Quid agendum de iuramento ei praestito, *ibid.*
- Americus vicecomes Narbonensis ad obediendum et ad solvendas decimas archiepiscopo Narbonensi excitatur, 155 *a*. *V.* not. ad calc. eiusd. col.
- Albana Ecclesia, quae et Vivarium dicitur, Viennensi subiecta, 208 *a*.
- Albae Ripae monasterium, 426 *b*. Bona ei confirmata, *ibid.*
- Albini (S.) Andegaven. ac Vindocinensium monachorum controversia super Ecclesia S. Mariae Credonen. definitur et componitur, 158 *b*, 159 *a*.
- Alcherus archiepiscopus Panormitanus pallii exornatur a Gregorio VII PP., 116 *b*, et 117 *a*.
- Alexander II PP., 17 *a*. In concilio Romano incestuosorum errorem damnat in gradibus consanguinitatis supputandis, 18 *a* et *seq.*
- Alexander III PP., 656 *b*. Octavianum Victoris nomine antipapam iterato perentit anathemate, 657 *a*. Paschalem quoque III, et excommunicat, *ibid.* Circulares ad Bononicenses de sui electione literas dat, 658 *a*. Schisma sub illo, 658 *b*. Detentus, populus clamat pro eo liberando, 659 *a*. Tandem a senatoribus circumdatus, consecratur et coronatur, *ibid.* *b*. Pacem cum Friderico imperatore init, 801 *a*.
- Alexandri (S.) Bergomensis civitatis et S. Vincentii civitatis eiusdem canonicorum controversia de capellanis Ecclesiarum, de prima sede praeposito in sinistra parte chori *etc.*, definitur ac componitur, 405 *b* et *seq.*
- Alphonsus Portugalliae rex, regnum suum tributarium offert Lucio II PP., 507 *b*, 508 *b*. *V.* not. ad calcem col. eiusdem. Regius titulus ei confirmatur, 816, *b*.
- Alphonso Portugallensi duci regius titulus conceditur, eiusque regnum sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 816 *b* et *seq.*
- Althae inferioris monasterium. *V.* Althense monasterium.
- Althense monasterium Salisburg. dioecesis privilegium obtinet confirmationis bonorum omnium cum decreto immunitatis, 555 *b* et *seq.*
- Altmannus Pataviensis episcopus ecclesiam in territorio Pataviensi construit ad regularem canonicorum vitam, et foundationis suae confirmationem obtinet, 47 *a* et *seq.*
- Amantii (S.) Ecclesia. *V.* Massiliensium monachorum ac Ruthensium canonicorum controversia *etc.*
- Ambitus in suscipiendo habitu monachali damnatur, 24 *b*.
- Ambrosii (S.) de Petra Plana Floren. dioecesis monasterio monialium confirmantur donationes a Godefrido episcopo factae, caeteraque omnes, cum decreto immunitatis, 452 *b* et *seq.*
- Amedei comitis et Arduicii episcopi Gebennensium controversia iam composita confirmatur, 642 *a* et *seq.*
- Anacletus antipapa, 564 .

- Anagninus episcopus ecclesias aliquas concedit monasterio Cassinensi, 621 a.
- Ananiensi monasterio adjudicatur cella S. Mariae de Gordiano adversus Arelatensem archiepiscopum et monachos Casae Dei, 296 b.
- Anastasius IV PP., 596 b.
- Andaginense monasterium Sr Huberti in Arduenna in tutelam Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur a Gregorio VII PP., 58 b et *seq.*
- Andreae (S.) foeminarum abbatia, et altera virorum Viennensi Ecclesiae subiiciuntur, 86 b.
- Andreas episcopus Spoletanus canonicam in cathedrali Ecclesia erigit et dotat, 54 b et *seq.*
- Anfosi comitis Tolosani transactio inita cum Raimundo Arelatensi archiepiscopo super nonnullis bonis confirmatur, 605 a.
- Angliae episcopis investiturae beneficiorum ecclesiasticorum a laicis usurpatae, irritae, nullaeque declarantur, 710 b et *seq.*
- Angliae regum inunctio et coronatio ad Cantuariensem archiepiscopum pertinere declaratur, 728 a.
- Aniciensis Ecclesia a quodam Stephano simoniaco invaditur, 79 b. Invasor excommunicatur, *ibid.*
- Anima pro fratribus ponenda, 62 a.
- Ansa regina, 555 a.
- Anselmo episcopo Astensi monasterium de Caramagna committitur, 628 b.
- Antonini (S.) canonicis Placentinae civitatis bona omnia ac iura confirmantur, 586 b et *seq.* Confirmatur quoque eisdem ecclesia in villa Ronchialia ab episcopo constructa et eis donata, 599 b et *seq.* Restituitur eis terra de Bruneto, 697 b et *seq.*
- Ansaldo comitissa cum filiis suis Lanfranco, Arduino et Magnifredo fundat et dicit monasterium S. Stephani Laudens. dioecesis, 245 a.
- Anthimi (S.) Montis Ilcini monasterio privilegium immunitatis, omnimodaque exemptionis datur, confirmantur quoque ei bona omnia ac privilegia, 600 b.
- Aprutinae Ecclesiae iura omnia confirmantur, eiusque fines designantur, 610 b et *seq.*
- Aptensi Ecclesiae bona omnia confirmantur, eiusque canonicis nonnulla conceduntur privilegia, 275 b et *seq.*
- Aquensis Ecclesia Narbonensi prout primati subiecta, 255 b.
- Apulia urbs Lucaniae, 159 a. V. not. ad calc. col. eiusd.
- Aquileiensi Ecclesiae bona omnia confirmantur, eiusque patriarchis pallii usus et crucis praelatio confirmatur, 572 b, 804 b. Sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, et donationes omnes laetae favore eius Capituli confirmantur cum decreto immunitatis, 796 a et *seq.* Ecclesia ex nobilioribus Occidentis declaratur, 804 b. Ius super sexdecim episcopatus et monasteria omnia cum bonis ei confirmantur, *ibid.*
- Aragoniae regum beneficia et donationes factae Oscitanae civitati, 187 a.
- Arausicana Ecclesia Tricastinae pontificio decreto unitur, 159 a et *seq.* Bona omnia ei confirmantur, 422 a. Sedes episcopalis in ea confirmatur et assignantur confines eius, *ibid.*
- Archangeli (S.) ad Morfiam in civitate Neapoli monasterium sub Apostolicae Sedis protectione et tutela suscipitur, 281 b et *seq.*
- Arducius episcopus Gebennensis, eique commissa Ecclesia, sub B. Petri et Hadriani IV PP. protectione suscipiuntur, 642 a et *seq.* Eius controversia cum Amedeo comite definitur ac componitur, *ibid.*

- Arelatenses archiepiscopi perpetui vicarii Apostolicae Sedis in Galliis, 100 *b*. Ea dignitate privati, *ibid*.
- Arelatensi concilio invitantur universi Galliae episcopi, 205 *b*.
- Arelatensis Ecclesia primaeva dignitate illustris, 602 *b*. Eidem confirmantur bona omnia, *ibid*.
- Aretina Ecclesia privilegiorum pontificiorum confirmationem obtinet ab Alexandro II PP., 58 *a* et *seq*.
- Argentoliense monasterium per Stephanum Parisien. episcop. fundatur, 565 *b*. Abbatii S. Dionysii conceditur in synodo, *ibid*. Eidem ab Honorio II PP. confirmatur, *ibid*.
- Arius in Nicaena synodo damnatus, 449 *b*.
- Ariminensis Ecclesia soli Romanae, eiusque Pontificibus subiecta declaratur, confirmatis ei bonis omnibus, 496 *b* et *seq*.
- Arnaldus tanquam schismaticus devitandus, 552 *a* et *b*.
- Asculanae Ecclesiae archidiaconum et canonicos sub protectione Apostolicae Sedis suscipiens Alexander III PP., eisdem bona omnia confirmat, multaue largitur privilegia, 775 *b* et *seq*.
- Astense capitulum sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia ac iura confirmantur, 712 *b* et *seq*.
- Astensi Ecclesiae bona omnia ac iura confirmantur, et eorum directum dominium soli episcopo conceditur, 590 *b* et *seq*.
- Athanacense monasterium Lugdunen. dioecesis sub Apostolicae Sedis auctoritate recipitur, eique bona omnia confirmantur, atque ab omni vexatione immunita decernuntur, 249 *b* et *seq*.
- Atrebatensis Ecclesiae calamitates, 150 *a*. Redintegratur et episcopus ei restituitur, *ibid*. Limites eius assignantur, *ibid*. *b*. A subiectione Cameracensis vindicatur, 151 *a* et *b*.
- Atrebatensis episcopatus confirmatur, eique distincti a Cameracensi dioecesi limites constituentur, 216 *a* et *seq*.
- Atto episcopus Treccensis Cluniacensi monasterio donat ecclesias S. Remigii de Plaiotro, de Barbona, de Lintis, de Lintellis, et de S. Silvestro, donatioque eius confirmatur ab Innocentio II PP., 467 *a* et *b*.
- Aubechiensis in dioecesi Cameracensi monasterii fundatio ac rerum omnium ad illud spectantium possessio confirmatur, 162 *a* et *seq*.
- Aulagiense monasterium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur, eique bona nonnulla oblata confirmantur, 118 *b* et *seq*.
- Augiense monasterium bonis spoliatur a Roberto simoniaci, eiusque bona detinentes excommunicantur, 64 *a* et *seq*.
- Augustini (S.) Lemovicensis abbatia sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique bona omnia ac iura confirmantur, 652 *a* et *seq*.
- Augustini (S.) ordinis regularibus canonicis perpetuo conceditur sacrosancta Lateranensis Ecclesia, 246 *b* et *seq*. Ecclesia haec cum gratiarum elargitione eis confirmatur, 616 *b*.
- Augustini (S.) ordo canonicorum regularium, recens introductus in Steinfeldense coenobium Coloniens. dioecesis confirmatur, 416 *b*, 417 *a*. Confirmantur quoque ei libertates et bona omnia elargita et in futurum elargienda, *ibid*.
- Augustodunensi Ecclesiae iura ac bona omnia confirmantur, 279 *a* et *seq*.
- Aulam sequi, a peccatis non immune, 265 *b*.

- Aurelianense monasterium iuris S. Petri, 110 *b*. Beneficiorum bonorumque omnium confirmationem obtinet, 111 *a*.
- Avenionensis (S.) Ecclesiae canonici cum bonis omnibus ad canonicam ipsam spectantibus sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur et confirmantur in professione regularis disciplinae, 161 *a* et *seq.* Concessum ius eligendi episcopos, *ibid.*
- Averbodiensis abbatia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 436 *a* et *seq.*
- Avesianum monasterium. V. Rigaldi (S.) de Avesia *etc.*
- Azo canonicus absolutionem postulat a vinculis excommunicationis, qua ab archiepiscopo Remensi aligatus fuerat, 88 *a*.

B

- Balduini regis Hierosolymitani cruciatus, 719 *b*.
- Balmense monasterium, 624 *b*. Cluniacensibus committitur regendum, *ibid.* In eo non abbates, sed priores eligendi, *ibid.* Bona ei confirmata, *ibid.*
- Balneolensi monasterio S. protomart. Stephani bona confirmantur, eique nonnulla immunitatis ac exemptionis privilegia conceduntur, 172 *a* et *seq.* Sub protectione Apost. Sedis suscipitur cum confirmatione honorum, 778 *b* et *seq.*
- Bambergensis dioecesis monasteria ab Ottone episcopo eius constructa sub Apostolicae Sedis protectione suscipiuntur, 544 *b*. Bona eisdem collata confirmantur, *ibid.* Cura vero rerum ipsarum episcopo Bambergensi demandatur, *ibid.* et 545 *a*.
- Bambergensis Ecclesiae Romanae specialis filia, 71 *b*. Eius episcopus propter simoniam deponitur, *ibid.* Confirmantur ei bona et dispositiones ab Ottone episcopo factae, 545 *b*. Eius bona non alienanda, *ibid.*
- Bandusino monasterio invalidantur privilegia omnia ei concessa in praeiudicium Cassinen., 255 *a*.
- Bantino monasterio ab Urbano II consecrato nonnulla privilegia atque exemptiones conceduntur ab eod. Pontifice, 125 *a*. Sub protectione Sedis Apost. idem monasterium recipitur, eique bona omnia confirmantur, 227 *b* et *seq.*
- Baptisma ab haereticis vel etiam schismaticis more ecclesiastico datum, ratum esse declaratur, 206 *a* et *b*.
- Barchgetsgad. Ecclesia, 522 *b*. Eius canonici regularem vitam professi, *ibid.* Eius privilegia, 525 *a*.
- Barensis archiepiscopatus confirmatur cum suis bonis ab Urbano II PP., 125 *b* et *seq.*
- Barensis Ecclesia corpore B. Nicolai decorata, 125 *b*. Bona ad eius episcopos spectantia confirmantur, 126 *a*. Pallium Heliae eius archiepiscopo conceditur, *ibid.* *b*.
- Bartholomaei (S.) Fesulanae dioecesis monasterio bona omnia confirmantur, eique nonnulla conceduntur privilegia, 455 *b* et *seq.*
- Bavariae duces perpetui canonicae S. Mariae in Rettenbac patroni, 151 *a*.
- Beccensi monasterio confirmatur possessio Ecclesiae S. Trinitatis de Bellomonte, 593 *b* et *seq.*

- Bellunenses canonici sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur, bonaque omnia ad eosdem pertinentia confirmantur, 626 *b* et *seq.*
- Benedicti (S.) Cupersaneu. monasterium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur, 261 *b* et *seq.*
- Benedicti (S.) monasterium super Padum situm Mantuan. diocesis in Apostolicae Sedis defensionem suscipitur, eique iura, privilegia et bona omnia confirmantur, 256 *a* et *seq.* Decretum libertatis et exemptionis obtinet, 252 *b* et *seq.* Eius dependentia ab abbate Cluniacensi, 455 *b.*
- Benedicti (S.) de Saxo Laterone Clusinae diocesis monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 595 *a.*
- Benedicti (S.) regula in singulis ordinis monasteriis literaliter est interpretanda, 853 *b.*
- Beneficia ecclesiastica per investituras a laicis obtenta, in episcoporum manibus dimittenda, 710 *b* et *seq.*
- Beneventana Ecclesia sub tuitione B. Petri suscipitur; pallii usum eius archiepiscopis conceditur, ipsaque in bonis, iuribus, caeterisque omnibus debita frui tranquillitate decernitur, 599 *a.*
- Benigni (S.) Fructuariense monasterium. *V.* Fructuariense monasterium.
- Berengarii instrumentum donationis factae de civitate Tarraconensi Romanae Ecclesiae, 456 *b.* *V.* not. ad calc. colum. eiusd.
- Berhardus Toletanus archiepiscopus pallio exornatur, 215 *a.*
- Bernardi (S.) Claraevallensis abbatis merita in Sedem Apostolicam, 426 *b.* Eius canonizatio et relatio in numerum sanctorum confessorum cum institutione suae festivitatis, 684 *a* et *seq.*
- Bernardus abbas Massiliensis commissum habet ut obtineat securitatem itineris Gregorio VII PP. in Germaniam ire volenti, 80 *a.*
- Bernhomiense monasterium Cameracens. diocesis Affligimiensi unitur, 512 *b* et *seq.*
- Bernriedensium canonicorum in Ecclesia S. Martini Augusten. diocesis institutum regulare approbatur, eosque sub protectione sua suscipit Apostolica Sedes, 528 *a.*
- Berta regina a Philippo I Galliae rege repudiatur, 147 *a.* *V.* not. ad calc. eiusd. col.
- Betrada uxor Folchi comitis Andegavensis nubit Philippum I Galliae regem, qui Bertam reginam repudiaverat, 147 *b.* *V.* not. ad calc. eiusd. col.
- Bertrandus, antea episcopus Nemausensis, Ecclesiae Narbonensi praeficitur, 154 *b.* Pallio exornatur, 156 *a.*
- Besuensi monasterio possessiones et iura confirmantur, 251 *a* et *seq.*
- Bibonensis Ecclesia Militensi subicitur, 529 *a.*
- Bigami et viduarum mariti a sacris ordinibus sunt segregandi, 199 *a.*
- Bisuntinae Ecclesiae S. Stephani dignitas matricis adiudicatur, 280 *b.*
- Bituricensis Ecclesia sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur; eidem confirmatur primatus in Bituricensem et Burdigalensem provincias; eius archiepiscopo pallii et crucis vexilli usum per dictas provincias conceditur, 594 *b* et *seq.*
- Blaziliense monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique confirmantur bona omnia, 201 *a* et *b.*
- Boamundus et frater eius Rogerius dux instant et obtinent ut Urbanus II PP. consecret ad Bantinum monasterium, 125 *a* et *seq.*
- Bouaevallis monasterium. *V.* Ioannis et Andreae (Ss.) de Bonavalle *etc.*
- Boni-Fontis Aduren. diocesis monasterium sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 690 *a* et *seq.*

- Bononiensem ceterum et populum, quos de legitima sui in Pontificem electione certiores reddit, ad persistendum in sui obedientia ac fidelitate exhortatur Alexander III PP., 657 *b* et *seq.*
- Boscodunense monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur cum exemptione decimarum, 795 *b* et *seq.*
- Bragensis et Moraviensis episcopi controversia a Gregorio VII PP. in concilio, ambarum partium consensu, componitur, 68 *a* et *seq.*
- Braida quid sit, 389 *b*. *V.* not. ad calcem colum. eiusdem.
- Brufingensi Ratisbonensis diocesis monasterio bona omnia confirmantur, et in eo servari statuitur monasticum ordinem secundum regulam S. Benedicti, 452 *b* et *seq.*
- Brunatense monasterium in episcopalem sedem redigitur Ianuensi archiepiscopo suffraganeam, 578 *b* et *seq.*
- Burdigalensi Ecclesiae confirmantur privilegia omnia ei concessa a Francorum regibus, 551 *a* et *seq.*
- Burneti terra ab episcopo Placentino canonicis S. Antonini eiusd. civitatis ablata, eisdem restituitur, 697 *b* et *seq.*
- Burbonensi monasterio in dioecesi Constantiensi confirmantur donationes factae ab Adelaide comitissa patruisque eius, 195 *a* et *seq.*

C

- Caesar-Augustanae Ecclesiae pro recuperatione militantibus, vel aliquid pro eius reparatione donantibus indulgentiae conceduntur, 291 *a* et *b.*
- Calderia de Ledone. *V.* Willelmi comitis Matisconensis et Petri abbatis Cluniacensis transactio *etc.*
- Calixtus II PP., 295 *a.* Antea Viennensis archiepiscopus, *ibid.* et 305 *a.* Ecclesiam Trenoriensem consecrat, 519 *a.* Henricum V imperatorem Ecclesiae reconciliat, 525 *a.* Eidem restituit regalia, *ibid.* *b.* Pacem init cum Henrico IV, 547 *a.*
- Camaldulenses eremitae. *V.* Campi Amabilis, *etc.*
- Camba, quid sit, 769 *a.* *V.* not. ad calcem colum. eiusd.
- Camera, quid sit, 585 *a.* *V.* not. ad calcem colum. eiusdem.
- Cameracensi Ecclesiae limites assignantur, 150 *b.* Distincti ab episcopatu Atrebatensi constituuntur, 216 *a* et *seq.*
- Cameracenses quod hominem combusserint, quia simoniacos et fornicarios missas celebrare non debere assereret, excommunicantur, 89 *a.*
- Campi Amabilis eremus congregationis monachorum eremitarum Camaldulensium confirmationem honorum et privilegiorum suorum obtinet, 48 *a* et *seq.*
- Canigonense monasterium sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 680 *a* et *seq.*
- Canonici dignitate, vel praebenda ab episcopo non privandi sine capituli consensu, 287 *b.*
- Canonizatio S. Petri Anagnini, 256 *a.* S. Godehardi Hildesheimensis, 568 *b.* S. Surnii abbatis Fuldensis, 457 *b.* S. Henrici I imper., 595 *b.* S. Eduardi

- Angliae regis, 669 a. S. Bernardi abbatis Clarevall., 684 a. S. Thomae Cantuariensis, 739 a. S. Theobaldi eremitae, 836 a.
- Cantuariensis Ecclesia, 46 a. Ex eius sinu monachi non expellendi, *ibid.* Eius primatus et dignitates omnes confirmantur, 693 b et *seq.* Anglorum reges ungendi et incoronandi possessionem habet, 743 a et b.
- Caprasii (S.) Arelensis monasterii abbas a Lunensibus episcopis consecrandus decernitur, 809 b et *seq.*
- Cappellani rectoribus Ecclesiarum obedientiam debent praestare, 332 a.
- Capuana Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur, bonaque omnia ei confirmantur cum decreto immunitatis ab omni molestia, vi, *etc.*, 763 a et *seq.*
- Caramagna (de) monasterium, 628 b. Astensium episcoporum curae commissum, *ibid.* Carnotensi in claustro domus existentes, ne laicis dentur aut locentur a canonicis, decretatur, 200 b et *seq.*
- Carolus et Pipinus Sarlatense monasterium fundant, 388 b.
- Carthusianorum ordo approbatur, sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, cum decreto immunitatis et indemnitas bonorum, 798 a et *seq.*
- Casae Dei monasterio perpetuum imponitur silentium in controversia super cella Gordianica, 269 a et *seq.*
- Casae Marii Verulanae dioecesis monasterium ordinis Cisterciensis sub protectione Apost. Sedis recipitur, bona omnia ei confirmantur, multaque privilegia et immunitates conceduntur, 751 a et *seq.*
- Casauriense monasterium S. Clementis corpore insigne, 317 a. Eius bona, *ibid.* Confirmantur, 317 b.
- Casimirus Poloniae dux, cum consilio episcoporum, defunctorum episcoporum spolia rapi prohibet, 822 a. Hoc statutum et nonnulla alia a Pontifice confirmantur, *ibid.* et b.
- Cassinensis monasterii dignitas assertitur, 255 a. Sub perpetuo S. R. E. iure esse declaratur, 182 a, 255 a, 264 b. Confirmantur ei omnia bona cum decreto immunitatis, 182 a, 255 a, 506 b, 540 b, 660 b. Eius controversia cum abbattissa de Capua super cella Cinglensi definitur, 217 a. Caeterorum monasteriorum per Occidentem caput declaratur, 264 b; et eius abbates caeteris abbatibus per Occidentem praecedere; uti posse chirothecis, dalmatica, mitra, solique Apost. Sedi subiectos esse, 255 a, 545 a. Decernitur insuper ut quoscumque clericos suscipere possint sine episcopi contradictione, et monachos sanctimonialisque foeminas eis subiectas iudicare, *ibid.* Palladii cella romana in hospitium eis conceditur, 255 a, 545 a, 665 b. Eorum electionem ad monachos, consecrationem vero ad Pontificem Romanum spectare decernitur, 545 a. Eis tribuitur ius excommunicandi raptores rerum ad monasteria eorum pertinentium si eos excommunicare episcopus noluerit, et datur quoque eis libertas sepulturae, 544 a. Ecclesia S. Nicolai in Beneventana urbe cum pertinentiis omnibus et ecclesiis ei subiectis ei donatur, 225 a. Alexander III PP. restituit ei tabulam auream sibi donatam ab episcopo Praenestino, 374 a. Confirmantur ei Ecclesiae a Verulano et Anagnino episcopis donatae, 621 a et *seq.* Primum totius Italiae monasterium declaratur, 660 b et *seq.* Eius transactio cum Fundano episcopo de nonnullis ecclesiis facta confirmatur, 754 a.
- Castellionensis Ecclesiae S. Mariae statuta approbantur, illudque confirmatur, quo

- statuitur ut obenntibus canonicis saecularibus regulares substituuntur; bona omnia ei confirmantur, 431 *b* et *seq.*
- Castitas necessaria ecclesiasticis gradibus, 70 *b.*
- Castrensis seu Lichfeldensis Ecclesia transfertur Conventriam, cuius monachis ibidem regulariter vivere statuitur, 219 *a* et *seq.*
- Catholicae Ecclesiae firmitas in unitate fidei posita. *V.* Firmitas catholicae Ecclesiae.
- Caturcensis Ecclesiae canonici cum bonis a Giraldo episcopo conlatis confirmantur in professione vitae regularis, 160 *a* et *seq.*
- Cavense monasterium a Gregorio VII privilegiis munitum, 143 *a.* Haec omnia cum altero a Rogerio Salernitano comite confirmantur, 144 *b* et *seq.* Statuta nonnulla pro regimine monachorum, 143 *a* et *b.* Sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 703 *b* et *seq.*
- Cephalaeditana Ecclesia in episcopatum erigitur, bouaque omnia et regiae immunitates ei confirmantur, 748 *b* et *seq.*
- Cella quid sit, 171 *a.* *V.* not. ad calc. colum. eiusdem.
- Certeseya (de) Wintoniense monasterium. *V.* Petri (S.) de Certeseya *etc.*
- Chalcedonensis synodus ordinationum per pecuniam factarum interventores anathematizat, 204 *a* et *b.*
- Charta charitatis seu constitutio ab ordine Cisterciensi monachorum S. Benedicti pro suo regimine edita confirmatur, 582 *a* et *seq.*, 584 *a* et *seq.*
- Chemimon (de) monasterium ab ordine S. Nicolai de Aroasia translatum ad ordinem Cisterciensem, coenobio de Tribus Fontibus subditur, 424 *b* et *seq.*
- Chorney (de) monasterium, 675 *a.* Eius bona, *ibid.* Exemptiones, 674 *b.*
- Christifideles exhortantur ad succurrendum Orientalibus ab infidelibus invasis, 61 *b* et *seq.*
- Cinglensis cella monasterio Montis Casini asseritur, iniuncta lege, ut semper illic ancillarum Dei congregatio renunciet, 192 *a* et *seq.* Cassinensibus restituta ab Urbano II PP., 217 *b.* Eisdem confirmatur a Paschali II PP., *ibid.*
- Cismarina terra regis Angliae propter vim illatam S. Thomae Cantuariensi archiep. a delegatis Apost. interdicatur; sententia eorum confirmatur, 750 *a* et *seq.*
- Cistercii monasterium monachorum S. Benedicti in dioecesi Cabilonen. institutum sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur, 209 *b.* Eius concordia cum Molismense monasterio confirmatur, *ibid.*
- Cisterciensium monachorum capitula ad observantiam regulae S. Benedicti confirmantur, 500 *a* et *b.*, 852 *b* et *seq.* Sine sui abbatis consensu caeteris in monasteriis recipi non possunt, *ibid.*
- Claromontana synodus agit de primatu Lugdunensis Ecclesiae, 163 *a.* De eo decretum Urbani II, 164 *a.*
- Clarevallense Columbanum monasterium. *V.* Columbano Clarevallensi monasterio.
- Clarevallensium fratrum encomia, 425 *a.*
- Clausii monasterio Placent. dioecesis decimam collatam ab Arduino et aliis Placent. episcopis violenter subtrahit Hugo episcopus, praecipiturque ei illam restituere, 761 *b* et *seq.*
- Clementia, Flandriensium comitissa, 515 *b.*
- Clerici castitatem servantes, iuxta Ecclesias quibus ordinati sunt simul manducant, et quicquid eis ab Ecclesia competit, communiter habeant, 24 *a.* Concubinarij sacro ministerio priventur, 68 *a.* Simoniace ordinati omnino depo-

- neñtur, 69 a, 199 a. Eorum libido refraenanda, 71 a. Episcopis suis infesti, praebendis et officio priventur, 106 b. Sine consensu episcopi et priorum Ecclesiae matricis non sunt eligendi, 287 a. Eorum percussores excommunicationis poenam incurrunt, 759 b.
- Cluniacense monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, 27 a, 121 b, 498 b, 527 b. Bona ei et immunitates confirmantur, 121 b, 157 a, 176 a, 211 b, 248 a, 256 b, 276 a, 284 b, 502 b, 531 a, 567 b, 498 b, 527 b. Eius abbatibus conceditur omnimoda iurisdictio super monachis et abbate monasterii S. Benedicti ad Padum eiusd. ordinis, 119 a et seq. Conceditur quoque eis ius eudendi monetas, 502 b. Datur eis obedientia de Limans, 570 a. Bona eius auferentes excommunicantur, 57 a et seq. Confirmatur ei cella S. Dionysii de Nongento, 250 a. Ecclesia S. Theodori de Roehia Bovicatori, 529 b. Ecclesia de Roehlaboveurt, 406 b. Ecclesia Montis Desiderii, 407 b. Donus Montis Pessulani, monasteria S. Gervasii, Ss. Domitiani et Ragueberti cum pertinentiis omnibus. 429 a. Subiicitur ei monasterium S. Benedicti ad Padum, 455 b et seq. Monasterium de Letcumba, 461 a et seq. Locum de Prins a Girino ei donatum confirmatur ei, 463 a; et ecclesiae S. Remigii de Plaiotou, de Barbona, de Lintis, de Lintellis et de S. Silvestro, 467 a et b.
- Clusino episcopo quarta decimarum pars, medietas primitiarum et tertia pars oblationum adiudicatur, 55 a et seq.
- Coadiutor ob morbum episcopi potest constitui in iurisdictione exercenda, 67 a.
- Coelestinus II PP., 468 b. Bona nonnulla elargitur Ferrariensi Ecclesiae, 475 b et seq.
- Coloniensis metropolitanae Ecclesiae in Apost. Sedem devotio, 69 b. Sub beati Petri protectione suscipitur, et eidem bona omnia confirmantur, exemptionesque conceduntur, 564 b et seq., 812 a et seq. Eius canonicis dalmaticae et mitrae usus conceditur, *ibid.*
- Columba (de) abbas in episcopum Placentinum eligitur, 554 b et seq.
- Columbani (S.) Bobiens. diocesis ordinis Cassinen. monasterium sub protectione B. Petri recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 464 b et seq., 478 a.
- Columbano Clareae Vallens. monasterio confirmantur donationes ab episcopo, clero et populo Placentino factae, cum decreto immunitatis ab omni perturbatiõne vel alienatione, 418 b et seq.
- Complutensis Ecclesia Toletanae subiicitur, 496 a.
- Conchenses monachi controversiam habent cum Figiacensibus, quae componitur ab Urbano PP. II, 169 b et seq.
- Concilium Romanum I, 25 a. Eius decreta contra simoniacos, *ibid.*
- Concilium Lateranense III indicitur, 805 a.
- Concordiensis Ecclesiae sub protectione Apost. Sedis suscipitur, 811 a. Eius canonicis bona omnia confirmantur, *ibid.*
- Condomiense monasterium. V. Petri (S.) Condomiense monasterium.
- Concubinarii notorii missa non est audienda, 24 a. A divinis suspenduntur, *ibid.*
Concubinam non dimittentes sacro ministerio et beneficiis privandi, 70 b.
- Conradus archiepiscopus Salisburgen. ecclesiam S. Zenonis in Hallen. fundat, fundatioque eius confirmatur ab Eugenio III PP., 525 b.
- Conradus III Romanorum rex privilegia nonnulla concedit Ultraiectinae Ecclesiae, 509 a.

- Consana Ecclesia Sacernitanae subiecta, 190 *a.* Eius archiepiscopus consilio Salernitani eligendus, 191 *a.*
- Consanguinea usque ad septimum gradum in uxorem non est ducenda, 24 *b.*
- Constantii (S.) de Urbe Veteri Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur, canonicisque eius confirmantur bona omnia, 654 *b* et *seq.*
- Conventrium Lichefeldensis, seu Castrensis Ecclesia transfertur, cuius monachis ibidem regulariter vivere statuitur, 219 *a* et *seq.*
- Conventriensem coenobium obtinet confirmationem donationum et privilegiorum ab Edwardo rege concessorum, 22 *b.* Exemptum ab Ordinarii iurisdictione, *ibid.* Sedes episcopalis elicitur, 210 *a.*
- Conventriensi Ecclesiae decretum datur immunitatis ab omni molestia, *vi etc.*, 220 *a.*
- Corbiniacense coenobium eximitur a subiectione Flaviniacensis, 251 *a* et *seq.*
- Cormeriensis abbas baculum pastorale sumere debet ex sepulero B. Martini *vi* decreti Urbani II PP., 167 *b* et *seq.*
- Corsica insula quo iure Apost. Sedi pertinens, 441 *a.*
- Corsicani episcopi Pisano subiiciuntur, 141 *a.* Soli Apostolicae Sedi subiecti declarantur, 510 *b.* Eorum consecratio archiepiscopis Pisanis conceditur ab Urbano II PP., postmodum ad se revocat Pontifex, 554 *a.* Motus illo exemplo Paschalis PP. eosdem episcopos suis manibus consecrat, *ibid.* Gelasius vero datum Pisis privilegium Romae cassat, *ibid.* Hoc postea facit Calixtus, *ibid.* *b.* Episcoporum Corsicae consecratio tandem Sedi Apost. reservatur, 555 *a.*
- Corsicae episcopatus Ianuensi Ecclesiae iam subiecti, eidem confirmantur, 670 *a.*
- Cosmae (S.) de Taliacotio monasterium ordinis Casinen. sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, bonaque omnia ei confirmantur, 747 *a* et *seq.*
- Cotum (de) moniales. *V.* Swina (de) et de Cotum *etc.*
- Cremonensis Ecclesia confirmationem obtinet privilegiorum suorum ab Henrico IV Germaniae rege, aliisque imperatoribus concessorum, 26 *a* et *seq.* Bona ac iura ei confirmantur, 486 *a.*
- Cremonensis urbis ac dioecesis Ecclesiae et pars clericorum Ecclesiae S. Mariae, ad obedientiam, debitamque reverentiam in spiritualibus et temporalibus ipso episcopo praestandam invitantur, 549 *b* et *seq.*
- Cruces seu oblationes fidelium occasione peregrinationis et processions, 524 *b.* *V.* not. ad calcem colum. eiusd.
- Cruciata indicitur ab Eugenio III PP. pro defensione Terrae Sanctae Hierusalem cum indulgentiarum et privilegiorum concessione pro cruce signatis, 521 *b* et *seq.*
- Crucis (S.) ordinis S. Benedicti Burdigalensis dioecesis monasterio, monasterium S. Macharii subiectum declaratur, 551 *b.* Sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur, eique bona omnia confirmantur et privilegia nonnulla conceduntur, 683 *a.*
- Crucis (S.) in Werda monasterio antiqua iura, privilegia ac bona omnia confirmantur, 412 *b* et *seq.*
- Croftum, croftus, crofta, quid sit, 829 *a.* *V.* not. ad calcem colum. eiusd.
- Cucuphatis (S.) Octoviense monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia ac privilegia concessa confirmantur, 195 *a* et *seq.*, 515 *b.*
- Cumbertus Taurinensis episcopus et abbas S. Michaelis declarationem habent concordiae factae inter ipsos ex praecepto Sedis Apostolicae, 401 *a* et *seq.*
- Curta, curte, curtis, cortis, quid sit, 596 *a.* *V.* not. ad calcem colum. eiusd.

- Cuthberti (S.) de Kadeferd Ecclesiae bona omnia ac libertates confirmantur, 667 *a et seq.*
 Cuxanense monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eiusque bona omnia et privilegia confirmantur, 563 *b.*

D

- Daciae episcoporum contumacia in refragando mandatis Hamburgens. metropolitani. Eidem subiiciuntur iterum, 379 *b et seq.*
 Daiberti episcopi Pisanorum erga Romanam Ecclesiam merita, 141 *b.* Pallio exornatur, 142 *a.*
 Damiani (S.) de Donaria monialium monasterium. V. Fabiani (S.) de Farinate *etc.* Decimae a laicis Ecclesiis debitae fideliter sunt persolvendae, 759 *a.*
 Dei ira super simoniacos, 203 *a.*
 Denegeldum vel danegeldum quid sit, 666 *b.* V. notam ad calcem colum. eiusd.
 Dextrare quid sit, 801 *b.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
 Diana Ecclesia Viennensi subiecta, 208 *a.*
 Dignitatum gradus in Ecclesia necessarii, 622 *b.*
 Diniensis Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 824 *b et seq.* Duodecim canonici ei inservientes, *ibid.*
 Dionysii (S.) abbati mandatur ut abbatem et monachos constituat in Ecclesia S. Genovefae, et eorum sustentationi providetur, 341 *b et seq.*
 Dionysii (S.) de Nongento cella Cluniacensibus monachis adiudicatur adversus Guillelmum abbatem S. Petri Carnutensis, 250 *a et seq.*
 Dioscorus in synodo Chalcedonensi damnatus, 449 *b.*
 Dolensis et Turonensis Ecclesiae controversia definitur, 109 *b et seq.*
 Domicellus Gunnari et uxor eius Helena B. Petro ecclesias aliquas in Sardinia conferunt, 507 *a.*
 Dominicata, quid sit, 659 *b.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
 Dominicultura, quid sit, 171 *a.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
 Domitiani et Ragueberti (Ss.) monasterium Cluniacensi monasterio confirmatur, 429 *b.*
 Donati (S.) Ecclesia in Viennensi archiepiscopatu, Gratianopolitanae Ecclesiae in perpetuum adiudicatur, 152 *b.*
 Donati (S.) de Scovilla monasterium Papiensi episcopo subiicitur, 258 *b.*
 Donationes Ecclesiae factae non sunt revocandae vel subtrahendae, 759 *b.*
 Dunelmensis archiepiscopus quod pusillanimis consuetudines iniquas receperit et iuramento firmaverit arguitur; quod vero Henrici regis filium absque iuramenti praestatione contra Pontif. prohibitionem coronaverit, ab omni episcopali dignitate suspenditur, 740 *a et seq.*

E

- Eboracensis archiepiscopus quod pusillanimis consuetudines iniquas receperit et iuramento firmaverit arguitur; quod vero Henrici regis filium absque iura-

- menti praestatione contra Pontif. prohibitionem coronaverit, ab omni episcopali dignitate suspenditur, 740 *a et seq.*
- Ecclesia Romana. V. Romana Ecclesia.
- Ecclesiae Catholicae. V. Catholicae Ecclesiae.
- Ecclesiae duae non retinendae, 24 *b.* Quibus de causis muniendae, vel alio transferendae, 428 *a.*
- Ecclesiarum bona pretium peccatorum et pauperum patrimonium, 345 *a.* Non alienanda, *ibid. b.*
- Ecclesiasticos saeculi curis implicari quam contrarium sit sacris canonibus, 263 *b.*
- Edmundi (S.) monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona confirmantur, 40 *b et seq.*
- Eduardi (S.) Angliae regis canonizatio, eiusque adscriptio in numerum Ss. confessorum, 668 *b.*
- Eduens Ecclesiae bona confirmantur, 209 *a.* Datur ei decretum immunitatis, *ibid.* Nonnulla ei conceduntur privilegia, *ibid.*
- Episcopalis muneris quid sit proprium, 147 *b.*
- Episcopi simoniaci a sacris officiis removendi, 199 *a.* In villis et castellis ordinandi episcopi non sunt, 220 *a.* Neque ab una ad aliam ecclesiam transferendi, *ibid.* 222 *a.* Investituras accipere a laicis prohibentur, 263. Aliena iura invadere non debent, 488 *b.*
- Episcopus beneficia Ecclesiae pretio conferre non debet, 53 *b.* Eius munia quae sint, 147 *b.* Quibus civitatibus dandus, 150 *a.*
- Ermengarda comitissa Arveniae Blaziliensis monasterii fundatrix, 201 *a.*
- Eugenius III PP., 508 *b.*
- Eugubina Ecclesia sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique bona omnia ac iura confirmantur, 743 *a et seq.*
- Eusebii (B.) canonicorum Vercellen. Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 460 *a et seq.*
- Eustachius comes Bononiensis, 252 *a.*
- Eustorgius monasterii Avesiani fundator, 39 *b et seq.*
- Eutyches in Chalcedonensi synodo damnatus, 449 *b.*
- Excommunicatum iuste a quolibet episcopo alii absolvere, ipsi quidem metropolitani, prohibentur, 202 *b.*
- Exoldunense concilium, 251 *b.*

F

- Fabiani (S.) de Farinate ac S. Damiani de Bonaria Lauden. dioecesis monialium monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur et privilegia nonnulla conceduntur, 714 *b et seq.*
- Faundi et Primitivi (Ss.) monasterium in Hispania, a monastica disciplina delapsum, abbatibus Chuniacensibus regendum committitur, 392 *b et seq.*
- Faustini et Iovitae (Ss.) Brixien. dioecesis ordinis Cassinen. monasterii bona omnia confirmantur, 389 *a et seq.*

- Faventina matrix Ecclesia sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique bona omnia, iura ac privilegia confirmantur, 502 *a et seq.*
- Faventinae Ecclesiae canonicis bona omnia et immunitates confirmantur, 362 *b et seq.*
- Felicis et Fortunati (Ss.) monasterio Vicentinae civitatis bona omnia et donationes confirmantur, 700 *a et seq.*
- Feretrana Ecclesia sub protectione S. Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 353 *a et seq.*
- Ferrariensi Ecclesiae bona omnia confirmantur, 241 *b et seq.*, 375 *a*, 480 *b*. Assignantur limites eius, eique donantur undecim minores massae de patrimonio Romanae Ecclesiae, 242 *b*. Specialis Ecclesiae Romanae filia, 475 *b*; eiusque comitatus S. Petri patrimonium declaratur, 438 *b et seq.* Eius episcopus a Summis Pontificibus eligendus et consecrandus declaratur, 242. Eiusque clerus liber ab omni laicali functione, 441 *b*. Capitulum eius cum bonis omnibus ad canonicam pertinentibus sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, 29 *a et seq.*, 441 *b*, 636 *a*, 815 *a et seq.*
- Ferrariensi populo offensas in decessores Pontifices factas remittit Innocentius II PP., et illum perpetuum Sedis Apostolicae auditorem et defensorem fore praecipit, 376 *b*.
- Fesulanæ Ecclesiae bona omnia confirmantur cum decreto immunitatis, 226 *a*, 397 *b*, 474 *a*. Sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia iterum confirmantur, 605 *a*.
- Figiacensium monachorum controversia cum Conchensibus componitur ab Urbano PP. II, 169 *b et seq.* Eidem monasterio proprius datur abbas, *ibid.*
- Filii presbyterorum ab altaris ministerio sunt removendi, nisi prius in coenobiis se se probaverint, 198 *b*.
- Filios in somno opprimentes qua poena affiendi, 734 *b*.
- Firmitas catholicae Ecclesiae in unitate fidei posita, 449 *a*. Haec ab apostolis proprio firmata sanguine, *ibid.*, *b*. A Romanis Pontificibus, damnatis haeresum auctoribus, vindicata, *ibid.*
- Florae et Lucillae (Ss.) monasterio ordinis Cassinensis Aretinae dioecesis confirmantur bona cum decreto immunitatis ab omni iurisdictione, molestia, etc., salvo dioecesanæ episcopi iure, 401 *a et seq.*
- Florentinae Ecclesiae donationes omnes confirmatae, 77 *a*.
- Florentino monasterio bona omnia confirmata, 254 *b*. Florentinis episcopis subiectum, *ibid.*
- Floriacense monasterium honorum et privilegiorum suorum confirmationem obtinet, 42 *a et seq.*
- Forcalquerii comitis controversia super castro de Mamesca. V. Hierosolymitani hospitalis magistri, etc.
- Francorum fretus auxilio Urbanus II, magno promotus exercitu, Hierusalem et alias civitates expugnat, 522 *a*.
- Francorum reges privilegia aliqua concedunt Burdigalensi Ecclesiae, 531 *b*.
- Fraternitas, quid sit, 619 *b*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Friderici Tullensis comitis concordia cum Henrico Leuchorum episcopo coram legato Apost. Sedis facta confirmatur, 410 *a*. Definitur modus hospitandi comitem, et perpetuum silentium futuris comitibus Tullen. imponitur, *ibid.*, *b*.
- Fridericus imperator firmat pacem cum principibus, 801 *a*. Schismati renunciat

et absolvitur, *ibid. b.* Obedientiam Pontifici exhibet, et inter missarum solemniam ei reverentiam praestat, *ibid.*

Frigidiani (S.) Ecclesiae Lucensi canonicorum regularium confirmantur iura omnia et privilegia, 288 *a.*

Fruentuariense monasterium sub Apostolicae Sedis protectione recipitur, 17 *b.* Confirmatur ei permutatio terrae cuiusdam, inter abbatem et Albertum Yporegiensem episcopum iura, *ibid.* et 18 *a.*

Fulco comes Audegavensis divortium illiciti matrimonii filiae suae a legato iudicatum servare contemnit, 350 *b.* Legati nuntios durius recipit, *ibid.* Sententia excommunicationis in eum, et interdictionis in terram eius confirmatur, *ibid.*

Fuldensi monasterio privilegia omnia confirmantur, ac eiusdem abbatibus primatus inter alios Galliae et Germaniae, usus dalmaticae et sandaliorum, et mitrae et anuli conceditur, 382 *a* et *seq.*, 566 *a* et *seq.* Sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, confirmatis eius privilegiis, 556 *a* et *seq.*

Fulentinae Ecclesiae fines assignantur, eiusque bona omnia confirmantur, 430 *a* et *seq.*

Fundani episcopi et Cassinensium monachorum transactio de nonnullis Ecclesiis facta confirmatur, 754 *a.*

G

Galliae episcopi ad comitum Arelatense invitantur, 203 *b.*

Garba, quid sit, 674 *a* V. not. ad calcem colum. eiusd.

Gebehardus. V. Ghieardus.

Gebennensi Ecclesiae confirmantur bona omnia et largitiones eidem factae a Fridrico Enobardo imperatore, 645 *b* et *seq.*

Gebhardus Salzburgensis episcopus Admontense monasterium fundat, 239 *b.*

Gelasius II PP., 282 *b.*

Genevensis Ecclesia Viennensi subiecta, 208 *a.*

Genovefae (S.) Ecclesia. V. Dionysii (S.) abbati.

Georgii (S.) in Prufeningen, dioecesi monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eiq. donationes omnes factae vel faciendae confirmantur, 414 *a.*, 444 *a.*, 538 *b* et *seq.*

Georgii (S.) in partibus Venetiarum monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur; eiusque bona omnia confirmantur, 337 *b* et *seq.*

Geraldus fundator coenobii Aureliacensis, 110 *b.*

Gerardus episcopus, postea Nicolaus II, dona aliqua et privilegia clargitur Florentinae Ecclesiae, 77 *a.* Haec omnia confirmantur a Gregorio VII PP., *ibid.*

Gerardus electus episcopus Cameracensis investituram ab Henrico Rege accipit, ignorans regem excommunicatum esse et huiusmodi investituram a Pontifice prohibitam, 89 *b.* Eius causa synodo discutienda remittitur, 90 *a.* Monasterium Aubechiense bonis cumulatur, 162 *b.*

Gerundensis Ecclesiae limites assignantur, confirmatisque bonis omnibus ad eam pertinentibus, statuitur, ne clerici, ad quamcunque dignitatem promoti, clericales praebendas inibi retinere possint, 277 *a* et *seq.*

Geruntii (S.) Callien. dioecesis monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, bonaque eius omnia confirmantur, 730 *b* et *seq.*

- Gervasii (S.) monasterium Cluniacensi monasterio confirmatur, 429 *b*.
- Glicardus, vel potius Gebhardus, constitutionem habet ab Urbano II PP., qua excommunicatio in Henricum regem et Ravennatem hæeresiarcham a Gregorio VII lata, confirmatur, et in eorum sectarios, 127 *a* et *seq.*
- Giraldus episcopus Arausicanus postremus Ecclesie Arausicane præsul declaratur, 159 *a* et *seq.*
- Giraldus episcopus Caturcensis nonnulla bona concedit canonicis Ecclesie suae, 160 *b*.
- Girinus locum de Prins donat Cluniacensibus monachis, 433 *a*.
- Glannafoliense in Gallia monasterium a S. Mauro constructum fuit, 178 *b*. Ab ipso Cassinatibus regendum datum, 179 *a*. A barbaris destructum, *ibid.* Fossatensibus adiudicatum, *ibid.* Cassinatium ditioni restitutum, 180 *a*.
- Glannafoliense monasterium S. Mauri Antisiodoren. diocesis Apostolicæ Sedi immediate subiicitur cum bonis suis omnibus, sub obedientia tamen monasterii Cassinensis, 606 *b*.
- Godefridus episcopus Florentinus bona nonnulla concedit monasterio S. Ambrosii suae diocesis, 453 *a*. Eius donatio confirmatur, *ibid.*
- Godehardus Hildeisheimensis in Saxonia episcopus, in vita et post mortem miraculis clarus, sanctorum numero adscribitur, 368 *b* et *seq.*
- Godifredus Florentinus episcopus innocens probatur, 214 *a*. Falsi eius accusatores condemnantur, *ibid. b*.
- Goffridus Andegaven. comes Vindocinense monasterium construit, 299 *a*.
- Gordiana cella Anianensi monasterio confirmatur decreto pontificio, 269 *a* et *seq.*
- Gotefredus Mediolanensis Ecclesie usurpator deponitur et excommunicatur a Gregorio VII PP., 60 *a* et *seq.*
- Gotfredus Carnotensis episcopus in proprium gradum restituitur, 98 *a*.
- Gradensi Ecclesie dignitas sedis patriarchalis confirmatur cum usu pallii et delationis crucis ante patriarcham, 411 *a* et *seq.* Sub protectione Apostolicæ Sedis suscipitur, eique bona omnia, ac præcipue illa quæ Constantinopoli, in Histria et Venetiis legitime possidet, confirmantur, 490 *b*. Eius patriarchæ patriarchalis dignitas confirmatur, et primatus super Indestinum archiepiscopum, 647 *a*. Eidem conceditur ut Constantinopoli et in aliis urbibus imperii Constantinopolitani, in quibus Veneti plures habent Ecclesias, episcopos ordinare et consecrare possit, 648 *b*.
- Gradus in Ecclesia quare diversi sint, 105 *b*, 623 *b*, 804 *a*. Suis cuique Ecclesie servandus, 380 *a*.
- Gratianopolitana Ecclesia cum bonis omnibus ad eam pertinentibus Hugoni episcopo confirmatur, salvo iure S. R. E., 132 *a* et *seq.* Viennensi subiicitur, 208 *a*.
- Gregorius VII PP. Breviter eius vita describitur, 57 *a*. et *seq.* Dum in Romana Sancta Ecclesia archidiaconatus officio fungitur, Cavense coenobium a Gisulfo Salernitano principe, in cuius manu erat, postulat et obtinet, 143 *a*. Abbas Cavensis, renuntiat, monasterium suum cum universis subiectis, seu personis singulariter diligit, fovit, tuetur, et mox Pontifex factus, eorum libertatem decreto, seu pagina, confirmat, *ibid. b*. Gotfredum simoniacum et Mediolanensis Ecclesie usurpatorem excommunicat, 60 *a* et *seq.* Christifideles ad succurrendum Orientalibus ab infidelibus invasus hortatur, 61 *b* et *seq.* Hispania reges et episcopos ut Officium Romanum recipiant adhortet, 62 *a* et *seq.* Augensis monasterii bona detinentes excommunicat, 64 *a* et *seq.* Herimannum episcopum Bambergensem

- propter simoniam deponit, 71 *b*. Anathematizat et sacerdotali quoque privat officio, quia iudicio Sedis Apostolicae se subtrahit, 72 *a*. Ottonei Constantiensis episcopum inobedientem et rebellem deponit, absoluto clero et populo ab obedientia ei praestanda, 73 *a*. Henricum IV imperatorem deponit, excommunicat, eiusque vassallos absolvit a iuramento fidelitatis, 74 *a* et *seq.* Tedaldum, in Mediolanensem Ecclesiam intrusum ab Henrico IV rege, ad sacros ordines non promovendum pronunciat, 75 *a* et *seq.* Iter sibi in Germaniam ire volenti ad pacem componendam parat, 80 *a* et *seq.* Totis viribus incumbit ut Henricum IV ad bonam frugem reducat, 81 *b*. Monet et hortatur episcopos et alios ut eum ad respiciendum inducant, *ibid.*, *b* et 82 *b* et *seq.* Henricum tandem ad obedientiam S. R. E. revertentem et publice poenitentem absolvit, 84 *a* et *seq.* Convantum episcoporum et laicorum ordinat pro examinando iure Henrici et Rodulphi in Theutonicorum regno, 98 *b* et *seq.* Ravennatem episcopum pluribus flagitiis pollutum, superbiae fastu elatum et in inobedientia perseverantem deponit, 101 *b* et *seq.* Henricum IV regem alias humiliatum et absolutum, sed promissa non observantem, regnum desolantem, iterum excommunicat, deponit regno, solutis a iuramento vassallis, 107 *b* et *seq.* Electionem Rodulphi ducis in regem Theutonicorum confirmat, 109 *a*. Roberto duci Apuliae, Calabriae et Siciliae investituram concedit, 112 *b* et *seq.*
- Griphon S. R. E. card. Ferrariensi Ecclesiae praeficitur, 439 *a*.
- Grossetum transfertur sedes episcopalis Rossellanae Ecclesiae praedonum infestationibus agitatae et desolatae, 427 *b* et *seq.*
- Gualterii Ravennatis archiepiscopi electio, post schisma eiuratum a Ravennatibus, confirmatur, eique pallium cum aliis iuribus conceditur, 285 *b* et *seq.* Singularia eius merita in Sedem Apostolicam, 355 *a*.
- Guarinus Ambianensis et Simon Novionensis episcopi Ecclesiam Montis-Desiderii donant monasterio Cluniacensi, 407 *b* et *seq.* Donatio eorum confirmatur, *ibid.*
- Guiberti antipapae acta in praedictum civitatis Veliternensis irrita declarantur, 218 *a*. Ab episcopatu deponitur, 101 *a*. Excommunicatur, 127 *b*.
- Guidoni archiepiscopo Viennensi pallium conceditur, 208 *a*.
- Guillelmus archiepiscopus bona nonnulla dat cathedrali Ecclesiae S. Laurentii Ianuen., 312 *a*.
- Guillelmus filius Tancredae cum militibus suis Ecclesiae Salernitanae haereditates invadit et postea reddit, 32 *a*.
- Guillelmus abbas Sancti Petri Carnutensis, 250 *a*. Adversus eum monachis Cluniacensibus adiudicatur cella S. Dionysii de Nongento, *ibid.*, et *seq.*
- Guillelmus II, Siciliae rex, monasterium Montis-Regalis ordinis S. Benedicti fundat, 775 *b*.
- Guixalense monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur, eique confirmatur privilegium ab Urbano PP. II concessum, 682 *b* et *seq.*

H

Hadrianus IV PP., 622 *a*.

Haereticorum et schismaticorum sacramenta formam habere, sed non virtutis effectum declaratur, 206 *a*.

- Halbercanum collegium canonicorum in Noviomensi dioecesi confirmationem obtinet institutionis suae, 35 *b* et *seq.*
- Hallense monasterium, 525 *b*. Bona ei concessa, *ibid.* et 535 *a*, 711 *b*. Privilegia, 525 *b*, 535 *a*, 711 *b*. Statuta pro regulari disciplina, 632 *a*, 711 *b*.
- Hallensis Ecclesia sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 494 *a* et *seq.*
- Hamburgensi archiepiscopo tanquam metropolitano subiciuntur denuo episcopi Daciae, Norvegiae, Islandiae, *etc.*, 380 *a*.
- Helena uxor Domicelli Gunnari una cum marito Ecclesias aliquas Sardiniae confert B. Petro, 307 *a*.
- Heliás archiepiscopus Barensis pallio exornatur, 126 *b*.
- Hemmerodense conuolium recens fundatum, una cum rebus ac possessionibus suis in Sedis Apostolicae protectionem suscipitur, 446 *a* et *seq.*
- Henricus comes de Stein monasterium S. Lamberti ordinis S. Benedicti in dioecesi Salisburgensi fundat, 433 *b*.
- Henrici II regis Angliae encomium, 627 *b*. Ei conceditur privilegium occupandi Iiberniam et adiacentes insulas, salvo iure Romanae Ecclesiae, *etc.*, *ibid.* et *seq.*
- Henrici Leuchorum episcopi concordia cum comite Tullense Friderico coram legato Apost. Sedis facta confirmatur, 410 *a*. Definitur modus hospitandi comitem, et perpetuum silentium futuris comitibus Tullen. imponitur, *ibid.* *b*.
- Henricus Anglorum rex monasterio Cluniacensi donat centum marchas annuas, eiusque donatio confirmatur a Pontifice, 367 *b* et *seq.* Bona quoque nonnulla concedit monasterio S. Mariae de Rievallé, 664 *a*. Preces eius et praelatorum regni pro canonizatione S. Eduardi, 669 *a*. Causa eius et Thomae Cantuariensis archiepiscopi indicatur a legatis pontificibus, 718 *a*. Filium eius coronari et in regem iungi vetat Pontifex, nisi prius iuramentum solitum praestet et Anglos a sacramentis absolvat, quae ab eis extorta fuerunt, 727 *b*. Inunctionem eius et coronationem ad Cantuariensem episcopum pertinere declaratur, et ab aliis inunctionem et coronationem fieri vetatur, cum clausulis poenalibus, 728 *a*. In suis iniquis constitutionibus immobilis perseverat, 740 *a*. Eius filius absque iuramenti praestatione et contra Pontificis prohibitionem coronatur, 741 *a*, 744 *b* et *seq.* Interdicitur ei terra Cismarina propter vim illatam S. Thomae Cantuariensi archiepiscopo, 750 *a* et *seq.*
- Henricus Ratisbonensis episcopus Ecclesiae Rorensi bona nonnulla donat, 575 *b*.
- Henrici I (S.) Romanorum imperatoris canonizatio, 595 *b* et *seq.*
- Henrici imperatores praedecessores coronam romanae urbis consequuti, 262 *b*. Ei praerogativa haec conceditur, *ibid.* Ius ei datur investiturae, virgae et anuli; episcoporum et abbatum postea consecrandorum, 263 *a*.
- Henricus IV imperator deponitur, 74 *a*. Eius vassalli absolvuntur a iuramento fidelitatis; excommunicantur, *ibid.* *b*. Damna per eum Ecclesiae illata, et quam sollicitate eum ad bonam frugem reducere curaverit Gregorius VII, 81 *b*. Monentur episcopi et alii ut studeant conversioni eius, et interim abstineant ab eius absolutione, *ibid.* et 83 *a*. Eo ad Ecclesiam non redeunte, alter rex idoneus eligatur, *ibid.* *b*. Quem confirmaturum promittit Pontifex, *ibid.* Ad obedientiam tandem redit S. R. E., 84 *a*. Quae fuerit eius poenitentia, *ibid.* *b*. Absolvitur, *ibid.* Eius promissio, 85 *a*. Eius et Rodulphi ius in Theutonicorum regno examinatur, 98 *b*, 99 *a*. Causa devolvitur ad Papam, 108 *b*. Alias humiliatum Pontifex absolvit, *ibid.* Promissa non observans iterum excommunicatur, deponitur

- regno, solutis a iuramento vassallis eius, 109 *a*. Excommunicatio eius confirmatur ab Urbano II PP., 127 *a* et *seq.*
- Henricus V rex. Praecipitur ei regalia ecclesiasticis dimittere; ecclesiasticis vero ea non invadere, 264 *a*. Cum sancta et catholica Ecclesia Romana reconciliatur et restituit investituras et possessiones ablatas Ecclesiis, 325 *a*. Summ S. R. E. prouincit auxilium et restituntur ei regalia, 326 *a*. Dimittit omnem investituram per anulum et baculum, 347. *a*. Possessiones et regalia restituit; quaeque non habet ut restituantur curabit; pacem veram dat Pontifici, *ibid.* Conceditur ut regalia per sceptrum electus ab imperatore recipiat, pacemque ei reddit Pontifex, 348 *a*.
- Henrico Bavariae duci, loco imperatoris Lotharii, conceditur investitura allodii terrarum a comitissa Mathilde Sedi Apost. concessarum, 467 *b* et *seq.*
- Herimannus episcopus Bambergensis propter simoniam deponitur, 71 *b*. Iudicio Sedis Apostolicae se subtrahit, 72 *a*. Ecclesiam firmanice occupat, *ibid.* *b*. Anathematizatur et sacerdotali privatim officio, *ibid.*
- Hiberniam et adiacentes insulas, salvo iure Romanae Ecclesiae et cacterarum Ecclesiarum, occupandi privilegium Henrico II Angliae regi datur, 627 *b* et *seq.*
- Hida et hyda quid sit, 673 *b*. V. notam ad calcem colum. eiusd.
- Hierarchia ecclesiastica diversos habet gradus, et quare, 623 *b*. Iustitia distributiva in eadem necessaria, *ibid.*
- Hierosolymitani hospitalis magistri et comitis Forcalquerii super castro de Manussa controversia componitur, 573 *a* et *seq.*
- Hierosolymitani Sepulchri (S.) fratres recipiuntur sub protectione Sedis Apost., eisque bona et iura omnia confirmantur, 471 *a* et *seq.*
- Hilarii (S.) Pietaviensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 63 *a* et *seq.*
- Hirsaugiense Spirensis diocesis monasterium ab Adalberto comite constructum sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, bonaque omnia eidem confirmantur, 417 *b*, 452 *b* et *seq.*
- Hispaniae regnum ab antiquo iuris S. Petri, 58 *a*.
- Hispaniae cum Romana Ecclesia consensus ante Priscillianum et Arim, 62 *a*.
- Hispaniae reges et episcopus exhortatur Gregorius VII ut Officium Romanum recipiant, 62 *b*.
- Hispaniarum Ecclesia quanta mala experta sit a paganorum oppressione, 323 *b*.
- Hominium seu servitium, 531 *b*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Honorius II PP., 349 *a*.
- Hugo abbas Cluniacensis monasterii capellam construit S. Odonis, 157 *b*. Usus mitrae etc. conceditur ei et abbatibus successuris, 158 *b*.
- Hugo Aginnensis episcopus Condomiense monasterium fundat. V. Petri (S.) Condomiense monasterium.
- Hugo episcopus Gratianopolitans. V. Gratianopolitana Ecclesia.
- Hugo comes Vitnacensis monasterium S. Walarici in comitatu suo fundat, 241 *a*.
- Hugo episcopus Placentinus violenter subtrahit monasterio Clausi decimam collatam ab Arduino et ab aliis Placent. episcopis; praecipitur ei illam restituere, 761 *b* et *seq.*
- Hugonis Rutenensis archiepiscopi statuta pro ordine et quiete suae dioecesis confirmantur, 671 *a* et *seq.*

I et K

- Iacobi (S.) de Spata in Hispania militia approbatur, eiusque instituta, 780 *b et seq.*
- Iaderinus archiepiscopus eiusque suffraganei episcopi Gradensibus patriarchis subii-
ciuntur, 622 *a*, 647 *b*.
- Iannensis civitas de Alexandro PP. optime merita, 670 *a*.
- Iannensi Ecclesiae confirmantur bona ei data a Mariano indice Calaritano et Guil-
lelmo archiep., 311 *b*. Ecclesia haec in archiepiscopatum erigitur ab Inno-
centio II PP., 377 *a*. Episcopus Corsicae, iam eidem subiecti, confirman-
tur, 670 *a*.
- Iannenses archiepiscopi a solo Rom. Pontifice dependentes et consecrandi declaran-
tur, 378 *a*. A suffraganeis episcopis consecrandi, pallium a Sede Apostolica
accepturi, 670 *b*. Perpetua eis transmarina legatio conceditur cum praelatione
crucis ac pallii usu, *ibid.*
- Ierosolymitani milites laudantur, 830 *a*. Bona ac possessiones domus eorum sub
Apostolicae Sedis protectione suscipiuntur, *ibid.* A iure decimarum eximuntur,
831 *b*. Variis privilegiis et favoribus exornantur, 832 *b*.
- Ierosolymitanum templum variis communitur privilegiis, 830 *a et seq.*
- Idephonus rex Hispaniarum de Saracenorum manibus vindicat Toletanam Ecclesiam,
quae a Summis Pontificibus pristinae dignitati restituitur et a Calixto PP. anti-
quus donatur privilegiis, cum declaratione iuris primatialis, 215 *a*, 327 *a*.
- Illegitimi ad Ecclesias non sunt promovendi, 66 *b*.
- Illidii (S.) monasterium, eiusque possessiones omnes Claromontem. dioecesis sub
protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur, 691 *b et seq.*
- Inolensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia
confirmantur, 571 *b et seq.*
- Incestuosi damnati ab Alexandro II PP., 48 *a et seq.*
- Incestus foedaque libido a sacris reprobat, canonicis, 734 *a*. Contra quos severe
incedendum statuitur, *ibid. b.*
- Innocentius II PP., 364 *a*. Cluniacense monasterium visitat, 374 *a*. Eius Ecclesiam
dedicat, *ibid. b*. Rogerio Siciliae regi investituram confirmat, 441 *b*.
- Inobedientia, quale peccatum sit, 74 *a*.
- Investiturae beneficiorum ecclesiasticorum a laicis usurpatae, irritae nullaeque de-
clarantur, 710 *b et seq.*
- Investituras episcopos a laicis accipere, interdicere semper conati sunt Romani Pon-
tifices, 263 *b*.
- Ioannis (S.) Ecclesiae Bisunt. dioecesis maternitas confirmatur, cassato privilegio
Paschalis PP., 320 *a et seq.*
- Ioannis et Andreae (Ss.) de Bonavalle Pictavien. dioecesis monasterio bona omnia
confirmantur, eiusque monialibus conceditur ius praesentandi presbyteros pro
parochiis eidem monasterio subiectis, 716 *b et seq.*
- Ioannis (S.) Hierosolymitani hospitale et religio sub Sedis Apostolicae protectione
suscipiuntur, cum privilegiorum largitione. Ioannis (S.) Hierosolymitani fra-
tres, qui semel habitum sumpserint, ad saeculum revertere non posse declara-
tur, 619 *a*.
- Ioannis (S.) in Venere Teatinae dioecesis monasterium sub Apost. Sedis protectione
suscipitur, eique privilegia omnia pontificia confirmantur, 791 *a et seq.*

- Ioannis (S.) in Viculo Ecclesiae canonicis Placentinae matricis Ecclesiae adiudicatur sub anno censu Sedi Apostolicae persolvendo, 408 *b* et *seq.*
- Ioannis (S.) Parmensis dioecesis ord. S. Benedicti monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur, 484 *a* et *seq.*, 519 *b* et *seq.*
- Ioannis (S.) et S. Stephani Bisuntinae civitatis canonicorum controversia componitur, et monitorium datur contra canonicos S. Stephani, ut privilegium per eosdem a Paschali PP. obreptitiae extortum, reddant sub poena excommunicationis, 336 *a* et *b*, 337 *a* et *b.*
- Iuliae (S.) Brixien. dioecesis ordinis Cassinensis monialium monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique privilegia nonnulla cum confirmatione bonorum conceduntur, 390 *b* et *seq.*
- Iuliae (S.) et S. Salvatoris monasteriorum controversia. V. Reginensis episcopi, *etc.*
- Iusti (S.) plebani et canonicorum Pratensis Ecclesiae controversia super mortuorum sepultura componitur, 755 *a* et *seq.*
- Iustinopolitana Tergestinae Ecclesiae unitur ad tempus, 804 *b.*
- Iustitia distributiva necessaria in ecclesiastica hierarchia, 623 *b.*
- Iuviniacense monasterium sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 174 *a* et *seq.*
- Iuviniense monasterii abbatissae et Michaelis ad Mosam monasterii abbatis controversia super Ecclesia Tyriaci definitur ac componitur, 438 *a* et *b.*
- Khorney (de) monasterium. V. Chorney.

L

- Laici repente ad gradum ecclesiasticum non sunt promovendi, 25 *a.*
- Lama vel lamum, quid sit, 636 *b.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Lambertus episcopus electus Atrebatensis Ecclesiae confirmatur et consecratur, 151 *b.*
- Lamberti (S.) monachi qui extraneo abbati et simoniaco obedire noluerant, ab excommunicationis vinculo relaxantur, 88 *b.*
- Lamberti (S.) in valle Sein Salisburgensis dioecesis ordinis S. Benedicti monasterio bona omnia confirmantur, illudque liberum ab omni perturbatione declaratur, 433 *b* et *seq.*
- Lambertus (S.) martyr, 433 *b.*
- Landulphus episcopus Ecclesiae Pisanae confirmatur, 102 *a.*
- Landulphus episcopus Ferrariensis. V. Ferrariensi Ecclesiae.
- Lapsorum reconciliatio, 139 *b.*
- Lateranense III sacrum et generale concilium indicitur ab Alexandro III PP., 805 *a.*
- Lateranensis sacrosancta Ecclesia et paroecia canonicis regularibus ordinis S. Augustini perpetuo conceditur, cum privilegiorum largitione, 246 *b* et *seq.* Locus venerabilis declaratur, 247 *a.*
- Laugerius episcopus Aptensis nonnulla bona largitur Ecclesiae Aptensi, 273 *b.*
- Laurentii (S.) Ianuen. cathedrali Ecclesiae bona omnia confirmantur data a Mariano iudice Calaritano et Guilielmo archiepiscopo, 311 *b* et *seq.*
- Laurentii (S.) et S. Alexandri Bergomensis civitatis canonicorum controversia iam ab Eugenio III PP. definita ac composita, iterum definitur ac componitur, 615 *a* et *seq.*

- Lavellamm oppidum Melfhiensi Ecclesiae subicitur, 222 *a*.
- Leodiensis Ecclesiae prava consuetudo recipiendi pecuniam pro rebus ecclesiasticis damnatur, 362 *a*.
- Leofridus dux Conventricense monasterium fundat, 22 *b*.
- Legati apostolici a Gregorio VII PP. designantur ad pacem conciliandam in regno Theutonicorum, 96 *b*.
- Leges antiquae non infirmantur, 216 *b*.
- Letumba (de) monasterium a Stephano Anglorum rege Cluniacensi monasterio donatum, eidem confirmatur, 461 *a* et *seq.*, 462 *a* et *seq.*
- Lex de non tractandis materiis in synodis definitis, 449 *b*.
- Liberalitas principum in dotandis monasteriis, 367 *b*.
- Libra seu librata terrae quid sit, 829 *a*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Lichefeldensis, seu Castrensis Ecclesia, transfertur Conventriam, cuius monachis ibidem regulariter vivere iniungitur, 219 *a* et *seq.*
- Limanz (de) obedientia datur Cluniacensi abbati, 370 *a* et *seq.*
- Lingonensis Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur; bona omnia ei confirmantur, eiusque canonicis privilegia nonnulla conceduntur, 729 *a* et *seq.* Eius episcoporum donationes factae Besuensi coenobio confirmantur, 231 *a*.
- Liprandus presbyter Mediolanensis fundat Ecclesiam SS. Trinitatis ad Pontem Guinzelm, 201 *b* et *seq.*
- Locorum Sanctorum in Ierusalem dignitas, 471, *a*.
- Lombardo, qui Beneventanum archiepiscopatum dimiserat, nonnulla assignantur bona pro eius sustentatione, 814 *a* et *seq.*
- Londoniensis archiepiscopus si coronationi Henrici regis filii factae absque praestatione iuramenti interfuerit, excommunicatur tanquam Ecclesiae Cantuariensis invasor, 741 *b*. Poena ei infligitur, quod sine consensu archiepiscopi Cantuariensis regem coronaverit, 745 *a* et *b*.
- Lothario imperatori, et eius loco, Henrico Bavariae duci, conceditur investitura allodii terrarum a comitissa Mathilde Sedi Apostolicae concessarum, 467 *b* et *seq.*
- Lucana Ecclesiae maternitas confirmatur, eique nonnulla conceduntur privilegia ad id spectantia, 287 *a* et *seq.*
- Lucensi in Ecclesia qualis ordo tenendus sit in collationibus beneficiorum, 54 *a*. et *seq.* Eius bona non alienanda, 56 *a*. Clerici officio et praebendis privantur propter simoniam, 107 *a*.
- Lucius II PP., 478 *a*. Regno Portugalliae Rom. Ecclesiae tributarium recipit, 607 *b* et *seq.*
- Ludovicus Francorum rex a Samone archiep. Remensi contra ius archiepiscopi Bituricensis, in Bituricensi civitate coronatur, 518 *b*.
- Lugdunensis Ecclesiae primatus super quatuor provincias, Lugdunensem scilicet, Rothomagensem, Turonensem et Senonensem, confirmatur, 104 *a*.
- Lunensis Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur, bonaque omnia ac iura ei confirmantur cum decreto immunitatis, 537 *a* et *seq.* Eius episcopis confirmatur ius henedicendi abbatem S. Caprasii Arelensis monasterii, 809 *b*.

M

Macharii (S.) et S. Crucis Burdigalen. monachorum controversia super subiectione alterutrius, 331 *b*. Monachi S. Macharii a Burdigalens. archiep. vocati et

- inobedientes excommunicantur, *ibid.* A legato Sedis Apostolicae subreptione virgam pastoralem obtinent, *ibid.* et 332 *a.* Citantur ad concilium, *ibid.* Causaque cognita, monasterio S. Crucis subiciuntur cum decreto restitutionis virgae, *ibid.*
- Madelmus abbas monasterii S. Sophiae intra Beneventum sibi privilegium obtinet quo bona omnia coenobio illi confirmantur, 222 *b* et *seq.*
- Magnerici filius ab episcopo Ardino ablati, 643 *b.*
- Malachinus vel molachinus, quid sit, 785 *a.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Mamiliani (S.) monasterio in Monte Christi posito confirmantur bona omnia cum decreto perpetuae immunitatis ab omni perturbatione, vi, molestia etc., 289 *b.* et *seq.*
- Manassis Remensis archiepiscopus in proprium gradum restituitur, 87 *b.* Eius iuramentum, 98 *a.*
- Mangoldus nobilis vir de Werde monasterium S. Crucis in castro suo construit, 412 *b.*
- Manichaeus in synodo Constantinopolitana damnatus, 449 *b.*
- Mansus, mansa vel mausum, quid sit, 726 *a.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Mannascae castrum. V. Hierosolymitani hospitalis magistri *etc.*
- Marciani imperatoris ad Ioannem PP. litterae adversus sacrorum profanatores, 449 *b.*
- Margaritae (S.) in Osterhoven. ordinis Praemonstraten. Bamberg. dioecesis coenobium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 537 *a* et *seq.*
- Mariani (S.) Ecclesiae canonicis Eugubinae sedis cathedralis confirmantur bona omnia a principibus, regibus, vel Summis Pontificibus donata, 425 *b* et *seq.* 468 *b.*
- Mariae (B.) de Shyrboue monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 678 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) canonica in Spoletana cathedrali erecta ab Andrea eiusdem Ecclesiae episcopo obtinet confirmationem erectionis et dotationis suae, 34 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) Castellionensis Ecclesia. V. Castellionensis Ecclesiae *etc.*
- Mariae (S.) de Alderspach ordinis Cisterciën. Salisburgen. dioecesis monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, et privilegia nonnulla conceduntur, 543 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) de Aquistris Burdigalensis dioecesis monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, bonaque ei omnia confirmantur, 751 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) de Bellioco collegiata in dioecesi Matisconensi in protectionem Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur, 37 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) de Campo in pago Ruscinonensi prioratus confirmationem privilegiorum suorum obtinet, 675 *a.*
- Mariae (S.) de Capua abbatissae et coenobii Cassinensis controversia super cella Cinglensi definitur a Paschali II PP., 217 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) de Caramagna Asten. dioecesis monasterii administratio huiusce Ecclesiae episcopo committitur, 628 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) de Casali Plano ecclesia cum omnibus pertinentiis suis abbatibus Cassinensibus adiudicatur, perpetuo indicto silentio monachis Terrae maioris, 267 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) de Etona monasterium, 828 *b.*
- Mariae (S.) de Florentia ord. Cassinen. monasterio bona et iura omnia confirmantur, eique quam plurima conceduntur privilegia et exemptiones, 789 *a* et *seq.*

- Mariae (S.) de Gordiano cella Ananensi monasterio adiudicatur adversus Arelatensem archiepiscopum et monachos Casae Dei, 296 *b* et *seq.*
- Maria (S.) de Luffelde Ecclesia sub protectione Apost. Sedis suscipitur, bonaque omnia ei confirmantur cum decreto immunitatis, 767 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) de Moliano moniales sub protectione Apost. Sedis recipiuntur, eisque bona omnia confirmantur, 802 *b.*
- Mariae (S.) de Rievaille ordinis Cisterciensis monasterio bona omnia ac privilegia confirmantur, 864 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) de Synningmayte monialium monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique bona omnia ac privilegia confirmantur, 756 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) Florentinae dioecesis monasterio bona omnia confirmantur cum omnimoda subiectione ab episcopo Florentino, 254 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) Fontis Ebraldi in Ecclesia professi recipi nequeant ab abbatibus aut prioribus aliorum monasteriorum, 290 *b* et *seq.*
- Mariae (S.) Glastonien. dioecesis monasterium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, 339 *a.* Confirmantur ei donationes omnes tum factae, tum faciendae, *ibid.* Omnimodaque conceditur ei exemptio ab omni molestia, *ibid.*
- Mariae (S.) in Cairate monasterium Papiensi episcopo subiicitur, 238 *b.*
- Mariae (B.) in Raitenbach Frisingen. dioecesis Ecclesia canonicorum sub regula S. Augustini regularem vitam profitentium sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 562 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) in Rettenbach canonicae erectio confirmatur, 130 *a* et *b;* illa sub tutela Apostolicae Sedis suscipitur, *ibid.*; confirmatisque honis omnibus ad eam spectantibus, nonnulla conceduntur privilegia, *ibid.* et *seq.*
- Mariae (S.) in Undesdorf Ecclesiae bona omnia confirmantur, 473 *a* et *seq.*
- Mariae (S.) Narbon. monasterium iuris Apostolicae Sedis declaratur, 114 *b.* Abbati Massiliensi vice Sedis eiusdem regendum committitur, *ibid.*
- Marianus iudex Calaritanus bona nonnulla dat Ecclesiae cathedrali S. Laurentii Ianuen., 312 *a.*
- Marsanensis Ecclesia prope Traiectum Mosae monasterio B. Remigii confirmatur, cum decreto ut clericis saecularibus substituatur monachi, 415 *b.*
- Marsorum Ecclesiae bona et possessiones confirmantur, eiusque confinia describuntur, 274 *a* et *seq.*
- Martini (S.) Augusten. dioecesis Ecclesia et canonici Berriedenses sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur, 328 *a.* Bona omnia ad eos spectantia confirmantur, cum decreto omnimodae exemptionis a quacumque molestia, *ibid.*
- Martini (S.) Ecclesiae in Barchgetesgaden Salisburg. dioecesis approbatur institutum regulare canonicorum, 322 *b* et *seq.*
- Martini (S.) Lucensis Ecclesiae canonici interdiciuntur ab ingressu maioris ecclesiae quia canonicatus et praebendas emerunt, 92 *b* et *seq.*
- Martini (S.) tumulum Urbanus II PP. invisit, 166 *a.*
- Martini (S.) Turonen. Ecclesiae bona omnia, privilegia ac libertates confirmantur, 166 *a* et *seq.* Urbanus II PP. visitat illam, 164 *a.*
- Massiliense S. Victoris monasterium. V. Victoris (S.) monasterium.
- Massiliensis Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 603 *b* et *seq.*
- Massiliensium monachorum ac Ruthenensium canonicorum controversia super Ec-

- clesia S. Amantii et sepultura civium Ruthenensium definitur ac componitur, 489, *b et seq.*
- Mathildes comitissa allodium terrarum donat Sedi Apostolicae, 458 *a.*
- Maticonensis diocesis. V. Mariae (S.) de Bellioco collegiata, *etc.*
- Matrimonia clandestina et sine sacerdotali benedictione contrahi nequeunt, 734 *b.*, 755 *a.*
- Mauriacense monasterium cum ecclesiis et pertinentiis suis Aureliacensi monasterio restituitur, 111 *a.* Sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 692 *b et seq.*
- Mauricius episcopus Bracarenensis antipapa, 282 *b.* Excommunicatur, *ibid.* Ad monasterium Cavense delegatur, *ibid.*
- Mauriennensis Ecclesia Viennensi subiecta, 208 *a.*
- Maurus (S.) sancti Benedicti discipulus monasterium Glannafoliense in Gallia construit, et Cassinatibus regendum dat, 178 *b.*
- Maxentii (S.) monasterium in tutelam Sedis Apostolicae recipitur, eique bona et privilegia omnia confirmantur, 259 *b et seq.*
- Maziacense monasterium, 693 *a.* Bona ei confirmata, *ibid.* Statuta pro regimine monachorum, *ibid. b.*
- Melitense monasterium SS. Trinitatis et S. Michaelis Archangeli sub protectione Sedis Apost. suscipitur, eique bona omnia ac iura confirmantur, 558 *a et seq.*
- Melphyensis synodus habita sub Alexandro II PP., 31 *b.* Res in eo gestae pro Salernitana Ecclesia, 32 *a et seq.*
- Melphyensi Ecclesiae oppidum Lavellanum subiicitur: confirmantur bona ac praeicipuae donationes Rogerii ducis, cum decreto ut episcopi eius a Rom. Pontif. consecrentur, 222 *a.*
- Menatensis abbatia abbatibus Cluniacensibus subiicitur in perpetuum, 252 *a.*
- Messanensis archimandritatus approbatur, 785 *b et seq.* Bona omnia ei confirmantur et privilegia nonnulla conceduntur, *ibid.*
- Metensis episcopus delegatus a Gregorio VII PP. pro cognoscenda causa quae inter Tullensem episcopum et quemdam eius clericum versatur, 65 *a et seq.*
- Michaelis (S.) abbas et Cumbertus Taurinensis episcopus declarationem habent concordiae factae inter ipsos ex praecepto Sedis Apostolicae, 101.
- Michaelis (S.) ad Mosam monasterii abbatis et abbatissae monasterii Iuviniensis super Ecclesiae Tyriaci controversia definitur et componitur, 438 *a et b.*
- Michaelis (S.) de Monte Caveoso monasterium, cuius abbati mitrae et anuli usus statutus diebus conceditur, sub Apost. Sedis protectione suscipitur, cum confirmatione bonorum et privilegio, interdicti tempore, divina officia recitandi, 771 *b et seq.*
- { Michaelis (S.) in Burgo Pisarum monasterium, nunc iuris ordinis Camaldulensium, sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 91 *b et seq.*
- Militensis Ecclesia ab archiepiscopi iurisdictione eximitur, Sanctaeque Sedi immediate subiicitur, 329 *a.* Eius episcopi a solo Romano Pontifice consecrandi, eisque Bibonensis et Tauronensis Ecclesiae subiiciuntur, *ibid.*
- Militia S. Iacobi de Spata in Hispania, eius historia, institutio, approbatio, *etc.* V. Iacobi (S.) de Spata, *etc.*

- Ministeria Ecclesiae non ditioribus, sed probatoribus danda, 53 *b*.
- Miseraici Bituricen. Ecclesia S. Nicolai sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 448 *a et seq.*
- Misericordia (de) hospitale Placentinae civitatis. V. Placentinae civitatis Hospitale de Misericordia.
- Missa cum sica faec vini et micis panis vino intinctis celebrata altissime reprobat, 734 *b*. Solum panem et vinum aqua mixtum offerri in sacrificio Missae deberi ex apostolica auctoritate, 735 *a*.
- Monte Caveoso (de) monasterium, 772 *a*. Bona ei confirmata. *ibid. b*. Privilegia concessa, *ibid.* Usus mitrae et anuli pro eius abbate, *ibid.*
- Moysiacense monasterium magnae famae propter regularem disciplinam, 168 *b*. Suo ex splendore lapsum, *ibid.* Cluniac. abbatum industria restitutum, *ibid.* et 169 *a*. Pro restitutione bonorum, eius immunitate et regimine nonnulla decernuntur, *ibid.*
- Molismensis monasterii et Cisterciensis concordia confirmatur, 210 *a*.
- Monachia sacris canonibus contraria, 739 *a*.
- Monopolitana Ecclesia ab omni metropolitico iure, libera immediateque S. Apostolicae Sedi subiecta declaratur, 135 *a et seq.*, 330 *b*, 563 *a*, 818 *a*.
- Montis Bonizi Ecclesia. V. Raynerio Senensi episcopo, *etc.*
- Montis Desiderii Ecclesia. Cluniacensi monasterio a Guarino Amburnensi et Simone Novimensi episcopis donata, accedente quoque consensu Ludovici Francorum regis, eidem confirmatur, cum decreto exemptionis a quacunque molestia, 408 *b et seq.*
- Montis Maioris monasterium iuris Apostolicae Sedis declaratur, 114 *b*. Abbati Massiliensi, vice Sedis eiusdem regendum committitur, *ibid.*
- Montis-Pessulani domus confirmatur Cluniacensi monasterio, 429 *a*.
- Montis-Regalis monasterium ordinis S. Benedicti a Guillelmo II Siciliae rege constructum, Apostolicae Sedi immediate subiectum declaratur, 775 *b*. Bona omnia praesentia et futura ei confirmantur, 776 *a*. Eius abbati usus mitrae, sandaliorum, tunicae, dalmaticae, *etc.*, conceditur, *ibid. b*.
- Morabatinum quid sit, 195 *b*. V. not. ad calc. colum. eiusdem.
- Morviensis et Bragensis episcoporum controversia a Gregorio VII PP. in concilio, ambarum partium consensu componitur, 68 *a et seq.*
- Morimundense monasterium ordinis Cistercien. Mediolanen. diocesis sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 752 *b et seq.*
- Mulier, quae se expurgare vult ab obiecto fornicationis crimine, est audienda, et si innocens sit, a viro nullatenus separanda, 61 *a et b*.
- Munus episcopale, 147 *b*.
- Munus Summi Pontificis quod sit, 81 *a*.
- Mutinensi Ecclesiae assignantur fines et bona omnia confirmantur, additis decretis nonnullis ad episcopalem iurisdictionem tuendam, 346 *a et seq.*

N

- Naccum et nactum quid sit, 373 *a*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Nantuacense monasterium sub apostolica protectione suscipitur, bona ac libertates ei confirmantur, ipsumque Cluniacensi abbati subiicitur, 526 *b et seq.*

- Narbonensi Ecclesiae primatus asseritur in Duas Narbonas, quarum Ecclesiae metropolitico iure eidem subiiciuntur, 154 *a et seq.* Possessiones et iura omnia confirmantur ei, 253 *b.*
- Narniensis Ecclesiae canonici obtinent privilegium confirmationis et immunitatis honorum ad ipsos spectantium, 35 *a et seq.*
- Nautum quid sit, 167 *a.* V. not. ad calc. colum. eiusdem.
- Nazarii et Celsi (Ss.) Veronensis dioecesis monasterio bona omnia confirmantur, salvo censu annuo palatio apostolico solvendo, eiusque monachis abbatis sui electio committitur, 655 *a et seq.*
- Nazarii (S.) Laurishamen. dioecesis monasterium sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur, bona omnia ei confirmantur, et privilegia nonnulla conceduntur, 808 *a.*
- Nemausensi in concilio Urbanus II PP. controversiam componit inter Conchenses et Figiacenses monachos, 169 *b et seq.*
- Nestorius in Ephesina synodo damnatus, 449 *b.*
- Niciensis Ecclesiae canonicorum regularis disciplina approbatur, 423 *b.* Confirmanturque bona ad eam pertinentia, 423 *b.*
- Nicolai (S.) abbatialis Ecclesiae in Barensi civitate bona omnia confirmantur, 245 *b.* Sub tutela Apostolicae Sedis recipitur, 246 *a.* Privilegiaque nonnulla ei conceduntur, *ibid.* et *seq.*
- Nicolai (S.) corpus ex Graecorum partibus transmarinis in Barensis Ecclesiam advectum fuit, 125 *b.*
- Nicolai (S.) de Misericordia Ecclesia. V. Misericordia Bituricen. Ecclesia.
- Nicolai (S.) in Beneventana urbe Ecclesia cum pertinentiis omnibus et ecclesiis ei subiectis, Cassinensis donatur, 225 *a et seq.*
- Ninivensis abbatia ordinis Praemonstratensis in protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 546 *a et seq.*
- Norsham monasterium. V. Rorsham.
- Noviomensis dioecesis. V. Halbercanum collegium, *etc.*
- Nummularii qui sint, 52 *b.*

O

- Obedientia, quid sit, 70 *a.*
- Obedientia a caeteris Ecclesiis Romanae tamquam capiti est praestanda, 354 *b.*
- Obediendum praepositis nostris, et quibus in rebus, 205 *a.*
- Occarius et Adalbertus Boiariae comites construunt Tegernseense monasterium, 560 *b.*
- Octaviani nefandum in Alexandrum facinus, 658 *b.* Mantum pontificale vi usurpare contendit, *ibid.* Ridiculum factum inde secutum, 659 *a.* Tumultus et scelera, *ibid.* Detento Alexandro, populus clamat pro eo liberando, *ibid.* Tandem a senatoribus honorifice circumductus, consecratur et coronatur, *ibid. b.* Octavianus pertinax excommunicatur, 660 *a.*
- Octoviense monasterium. V. Cucuphatis (S.) Octoviense monasterium.
- Officium Romanum in Hispania recipiendum, 62 *b.*
- Oldegarus Barchinonensis episcopus ad Tarraconensem Ecclesiam transfertur; confirmatur ei Barcinonensis Ecclesia. Adiicitur ei dioecesis Dertosana, donec

- proprium habeat episcopum. Iusque metropolitanum ei conceditur et usus pallii, 283 *b*.
- Oldegarius, Tarraconensis archiepiscopus, legatus Sedis Apostolicae ad exercitum contra Saracenos in Hispaniis paratum constituitur, 323 *b* et *seq.*
- Olivolensi Ecclesiae iura omnia, immunitates et bona confirmantur, 488 *a* et *seq.*
- Omnium Sanctorum monasterio confirmantur immunitates omnes ab episcopi Baren. concessae, eique a Calisto II PP. nonnulla alia dantur privilegia, 339 *b* et *seq.*, 503 *b*.
- Ordinationes gratis per simoniacos factae, tolerandae, sed in posterum non admittendae, 23 *b*. Per saltum non sunt faciendae, 54 *b*.
- Osea civitas per Petrum Aragoniae regem a Saracenorum tyrannide liberatur, 187 *a*. Episcopalis dignitas ei restituitur cum confirmatione honorum, *ibid.*
- Osterhovensis Ecclesia, 537 *a*.
- Otto Bambergensis episcopus propriis sumptibus in dioecesi sua monasteria fundat, 344 *b*. Haec sub Apostolicae Sedis protectione suscipiuntur, *ibid.* Bona eisdem confirmantur, et eorum cura episcopo Bambergensi demandantur, 345 *a*, 414 *a*. Decretum obtinet ut in monasteriis ab ipso fundatis idem semper ordo conservetur, 466 *b*.
- Otto comes Palatinus Ecclesiam S. Petri in Undesdorf Frisingensis dioecesis construit, 367 *a*.
- Otto Constantiensis episcopus propter inobedientiam et rebellionem deponitur, eiusque clerus et populus ab obedientia ei praestanda absolvitur, 73 *a* et *b*.
- Ottoni de Castro Iringi facultas datur aedificandae Ecclesiae in praedio suo Puri-bergh, et construendi monasterii sub certis conditionibus, 318 *a* et *b*.

P

- Pagii iunioris notitia de diplomate investiturae regni Siciliae Rogerio datae ab Innocentio II PP., 443 *b*. V. not. ad calc. colum. eiusdem.
- Palladii cella Romae abbatibus Cassinensibus in hospitium datur, 184 *b*, 235 *b*, 343 *b*.
- Pallii usus et significatio, 283 *b* et *seq.* Eius dignitas, 333 *a*.
- Pancratii (S.) Ecclesia in Ronshoven. sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 540 *a* et *seq.* Dioecetano episcopo subiecta declaratur, 637 *b*.
- Pannagium, quid sit, 665 *b*. V. not. ad calcem colum. eiusdem.
- Panormitana Ecclesia a Saracenorum manibus vindicata, 116 *b*. Restituuntur ei suffraganeae Ecclesiae, *ibid.* Regia omnia privilegia confirmantur, *ibid.* Eiusque archiepiscopus pallio exornatur, *ibid.* et 117 *a*. Confirmantur ei bona et privilegia, 332 *b*.
- Papiensi episcopo pallii et crucis usus confirmatur, 238 *b*. Confirmantur quoque ei plurima alia privilegia, *ibid.* et *seq.*
- Parisiense concilium, 363 *a*.
- Parisiensis Ecclesiae capitulo bona omnia, consuetudines ac praecipue praebendae S. Genovefae confirmantur, 742 *b*. Decretum concessum pro residentia canonicorum forinsecorum, 745 *b*.

- Parisiensis episcopus commissionem habet a Gregorio VII absolvendi nonnullos a sententia excommunicationis, 87 *b* et *seq.*
- Paschalis II PP., 206 *b.*
- Pastor quis sit, quis fur, quis latro, 76 *a.*
- Pauli (S.) monasterii rector controversiam habet cum abbate Vindocinense de ecclesia S. Priscae, quae Vindocinensibus abbatibus adiudicatur, 25 *a* et *seq.*
- Pennensi Ecclesiae bona omnia et iura confirmantur cum decreto immunitatis a quacunque molestia et violentia, 450 *a* et *seq.*
- Pereussores clericorum poenam excommunicationis incurrunt, 739 *b.*
- Personatus, quid sit, 547 *b.* V. not. ad calcem col. eiusdem.
- Petri abbatis Cluniacensis et Willelmi comitis Matiscouensis transactio super Calderia de Ledone confirmatur, 544 *a* et *seq.*
- Petri Damiani ecclesia, sive potius oratorium, sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur, 49 *b* et *seq.*
- Petri (S.) abbatia foris portam Viennae sita, Ecclesiae Viennensi subiicitur, 86 *b.*
- Petri (S.) basilicae in Vaticano canonicis conceditur quarta pars oblationum omnium, quae in eadem Ecclesia fiunt, 587 *b* et *seq.*
- Petri (S.) Blaziliense monasterium monialium sub iure Sedis Apostolicae suscipitur, confirmatisque bonis omnibus, quidquam auferre aut alienare interdicatur, 201 *a* et *b.*
- Petri (S.) Condomiense monasterium confirmationem obtinet foundationis et donationum ab Hugone Agianensi episcopo factarum, 78 *a* et *seq.*
- Petri (S.) de Certeseya Wintoniens. dioecesis monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, 826 *b.* Bona omnia ei confirmantur, 827 *a.* Privilegiaque alia conceduntur, *ibid.* *b.*
- Petri (S.) de Nanto Fabren. dioecesis prioratus in abbatiam erigitur, et sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 402 *a* et *b.* Confirmatisque bonis omnibus ad eum quomodolibet pertinentibus, ei plures Ecclesiae uniuntur, *ibid.* et 403 *a.*
- Petri (S.) Ecclesia in villa Maschara sita et tutelae Sedis Apostolicae commissa, privilegia obtinet a Gregorio VII PP., 115 *b* et *seq.*
- Petri (S.) Ecclesia in Undesdorf Frisingensis dioecesis ab Ottone comite Palatino constructa, apostolico munitur privilegio, eiusque bona omnia confirmantur, 366 *b* et *seq.*
- Petri (S.) episcopi civitatis Anagninae in provincia Campaniae canonizatio, eiusque adscriptio in numerum Ss. Confess., 256 *a.*
- Petri et Pauli Ss. Apost. merita recitantur, 587 *b.*
- Petri (S.) Iscen. Ecclesia Tiphernatis dioecesis (nunc Urbanensis) a Tiphernatis episcopi iurisdictione eximitur, eique bona omnia confirmantur, 822 *b* et *seq.*
- Petri (S.) monasterium in Monte Maiori Apostolicae Sedi speciali iure subiectum, 103 *b.*
- Petri (S.) monasterium obtinet approbationem privilegii a Petro Florentinae Ecclesiae archiepiscopo ei concessi, nec non confirmationem bonorum, 28 *b.*, 29 *a.*
- Petri (S.) Perusinae civitatis ordinis Cassinensis monasterio conferuntur privilegia aliqua, eiusque bona omnia ac iura confirmantur, 420 *a* et *seq.*, 483 *a.*, 512 *b.*
- Petro data potestas summa a Christo, 207 *b.* Et mandatum de confirmandis in fide fratribus, *ibid.*
- Petro Panormitano archiepiscopo pallium conceditur cum gravi adhortatione ex materia ipsa, et dignitate pallii desumpta, 333 *a.*

- Petrus archiepiscopus Acheruntinus pallio exornatur, 244 *a*.
- Petrus Abaelardus. V. Abaelardi Petri.
- Petrus Aragoniae rex a Saracenorum tyrannide liberat Oscam civitatem, 187 *a*.
- Petrus Florentinae Ecclesiae archiepiscopus privilegium concedit monasterio S. Petri, quod approbatur ab Alexandro II PP., 28 *b* et 29 *a*.
- Philippus I Galliae rex Bertam reginam repudiat, atque Bertradam uxorem Folclii comitis Andegavensis ducit, 147 *b*. V. not. ad calc. huius col. Admonentur episcopi, ut illum a polygania desistere compellant, 148 *a*. Excommunicatus, ab aliquibus episcopis Galliae non evitatur, 202 *b*. Ei, donec Deo ac Sanctae Romanae Ecclesiae satisfaciatur, communicantes excommunicantur, 203 *b*.
- Pipinus et Carolus principes Sarlatense monasterium fundant, 589 *a*.
- Pisana Ecclesia B. Mariae Virginis sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur, 22 *a*, 102 *a*, 596 *b* et *seq.*
- Pisanae Ecclesiae et archiepiscoporum eius merita in Rom. Pontifices, 395 *b*. Iura omnia ac bona eidem confirmantur, *ibid.* et *seq.*
- Pisanis episcopis Apostolicae Sedis vires in insula Corsica conceduntur, 403 *a*.
- Pisanorum archiepiscoporum privilegium de consecratione episcoporum insulae Corsicae iam ab Urbano II, qui illud concesserat, a Paschali II et Gelasio cassatur, 309 *b*. Iterum a Calixto II PP. irritatur et invalidatur, 334 *a* et *seq.* Praerogativa haec eidem restituitur cum iure metropolitano et usu pallii, 359 *b*.
- Pisanorum erga Romanam Ecclesiam merita, 141 *b*.
- Pistoriensis Ecclesiae dignitas, eiusque episcoporum virtutes, 393 *b*. Ei confirmantur bona omnia, *ibid.* et *seq.*
- Pito Tullensis episcopus responsiones habet ad quaesitum super simoniacis et illicitis ordinationibus, 198 *a* et *seq.*
- Placentinae civitatis hospitale de Misericordia sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique confirmantur bona omnia, donationes et privilegia, 613 *b*.
- Placentinae Ecclesiae matricis privilegium datur, quo confirmantur omnia eius bona, 387 *b* et *seq.* Eius fides pro Alexandro III PP. contra pseudopapam, 682 *a*. Confirmatur ei institutio Canonicae, cuius archipresbyter a canonicis solummodo eligendus decernitur, *ibid.*
- Placentinae matricis Ecclesiae canonicis, sub annuo censu Sedi Apostolicae persolvendo, adiudicatur ecclesia S. Ioannis in Viculo, 409 *a* et *seq.*
- Placentini episcopi ab episcopo Ravennate consecrationem accipere debent, 554 *b* et *seq.*
- Placentini et Parmensis episcoporum controversia super Ecclesia Castri Speneli et Ecclesia S. Christinae a Brixiensi episcopo definitur; sententia eius confirmatur, et supradictae Ecclesiae Placentino episcopo adiudicantur, 764 *b* et *seq.*
- Placentino episcopo mandat ut usurpatam terram de Burneto canonicis S. Antonini eiusdem civitatis restituat, plenamque iustitiam exhibeat, 697 *b* et *seq.*
- Plenosiaci ecclesia Trenorciensi monasterio confirmatur, 447 *a* et *seq.*
- Podius Bonitius, in dioecesi Florentina positus, Senensibus episcopis adiudicatur, 794 *a* et *seq.*
- Polygamis benedictio non est danda, 147 *b*.
- Poloniae regni statuta confirmantur ab Alexandro III PP., 822 *a* et *b*.
- Pontificum Romanorum munus quod sit, 81 *a*. Potestatem habent mittendi ad quamcumque synodum legatos suos, 99 *b*. Beatum Petrum in fide debent aemulari, 208 *b*. Summa cura, summoque divini honoris zelo investituras per episcopos

- a laicis accipi interdici conati sunt, 263 *b*. Pro liberatione Orientalis Ecclesiae multum laboravit, 522 *a*. Cura eorum de exteris Ecclesiis, 733 *a*. Eorum est Ecclesiae mala amputare, 805 *a*.
- Populonia urbs antiqua Etruriae, 470 *b*. V. not. ad calc. col. eiusd.
- Populonensis Ecclesia. V. Rossellana.
- Portense monasterium ordinis Cisterciensium. Nuenburgen. dioecesis decretum obtinet ne in eius districtu venationes a quoquam fiant, 417 *b* et *seq.*
- Portugalliae regnum ab Alphonso rege oblatum Lucio Papae II, ab eodem Pontifice tanquam Romanae Ecclesiae tributarium recipitur sub annuo censu quatuor unciarum auri, 507 *b* et *seq.*
- Potestas ligandi et solvendi in Romanos Pontifices derivata per B. Petrum, 121 *a*, 130 *a*, 207 *b*, 208 *b*, 576 *b*.
- Pratensis Ecclesiae clericorum et plebani S. Iusti eiusdem territorii controversia super mortuorum sepultura definitur, 755 *a* et *seq.*
- Praeberdae Ecclesiae ab episcopis gratis sunt dandae, 498 *a*.
- Praenestinus episcopus Alexandro III PP. donat tabulam auream, quam idem Pontifex Cassinensi monasterio restituit, 757 *b*.
- Praepositis obediendum, et quibus in rebus, 205 *a*.
- Presbyteri fornicarii ab altaribus removendi, 89 *a*. Eorum quoque filii, nisi prius in coenobiis se se probaverint, 498 *a*. Ad parrochias per abbates electi, animarum curam, non nisi praevio episcopi consensu, suscipere non debent, 346 *b*.
- Primates sunt ad hoc constituti ut ad eos episcopi in necessitatibus confugiant, 106 *a*.
- Principum liberalitas in dotandis monasteriis, 367 *b*.
- Prins (de) locus cum suis pertinentiis a Girino donatus monachis Cluniacensibus, eisdem confirmatur cum decreto immunitatis, 463 *a*.
- Priores et clerici sine consensu episcopi et priorum Ecclesiae matricis non eligendi, 287 *a*.
- Priscae (S.) de Urbe ecclesia Vindocimensibus abbatibus adjudicatur, 25 *a*.
- Professi in Ecclesia S. Mariae Fontis Ebraldi nequeunt recipi ab abbatibus aut prioribus aliorum monasteriorum, 290 *b* et *seq.*
- Prosperi (S.) monasterium (deinde S. Petri) Regiensis, ordinis Cassinensis, in protectionem Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona confirmantur, novaque eidem conceduntur privilegia, 43 *b* et *seq.*
- Provinciae, multo ante Christi adventum tempore divisae, 106 *a*. Ab Apostolis et B. Clemente earum divisio renovata fuit, *ibid.*
- Prufeningense monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 654 *a* et *seq.*
- Prumiense coenobium Treviren. dioecesis nec non universae eiusdem possessiones in Sedis Apostolicae protectionem suscipiuntur, 384 *a* et *b*.

Q

- Quinciacensi monasterio Linganen. dioecesis praedia, caeteraque bona confirmantur et ab omni externa perturbatione libera declarantur, 405 *b* et *seq.* Eius monachi Pontiniacensis coenobii filii, *ibid.* Eorumdem laus, 406 *a*.
- Quirini (S.) Tergeneae monasterium sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur, 806 *a* et *b*. Bona omnia et immunitates ei confirmantur, *ibid.* et *seq.*

R

- Raymundus archiepiscopus Toletanus pallio exornatur, 496 *a.*
- Raymundi Arelatensis archiepiscopo transactio iuncta cum Antoso comite Tholosano confirmatur, 602 *a.*
- Raymundus comes Narbonensis ad obediendum, et ad solvendas decimas archiepiscopo Narbonensi excitatur, 155 *a.* V. not. ad calc. eiusd. col.
- Raymundus comes Tholosanus restituit oblationes monasterio S. Aegidii in Septimana, 152. Eidem monasterio bona nonnulla elargitur, et elargitio eius confirmatur in concilio Nemausensi, 175 *a.*
- Raynerius episcopus Aurelianensis, 94 *b.* Quae patriverit, *ibid.* Eius causa Senonensi archiepiscopo cognoscenda committitur, 95 *a.*
- Raynerius S. R. E. cardinalis et legatus ad tuendam Narbonensis Ecclesiae dignitatem, eiusque auctoritatem in episcopos provinciae Tarraconensis, 155 *b.* V. not. ad calc. eiusd. col.
- Raynerio Senensi episcopo facultas datur ecclesiam construendi in fundo Montis Bonizi sub anno censu unius bizantii, Lateranensi patriarchio persolvendo, 625 *b.* et *seq.*
- Rambertus episcopus Brixiensis fundat monasterium Ss. Faustini et Iovitae, 389 *a.*
- Ranshovensis Ecclesia, 540 *a.* Bona et privilegia ei confirmata, *ibid.*
- Ravellensis Ecclesia confirmationem obtinet honorum omnium ad ipsam pertinentium, 121 *a.* Sub protectione Apost. Sedis suscipitur, denuo confirmatis eius bonis, 641.
- Ravennatis Ecclesiae in Romanam Sedem perpetua obedientia atque observantia, 102 *a.* Eius episcopus deponitur, eique obedientiam nullam praestandam esse in posterum declaratur, *ibid.*
- Ravennatum Ecclesia, eiurato schismate, in pristinam dignitatem restituitur, 285 *b.* et *seq.*
- Ravennae exarchatus Gualterio archiepiscopo et successoribus eius confirmatur in perpetuum, 354 *b.* et *seq.*
- Reatina Ecclesia sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur, 608 *b.* Redditus ecclesiastici in quatuor partes dividendi, 52 *a.*
- Regalia ecclesiasticis dimittenda Henrico regi, ecclesiasticis vero ea non invadendi praecipitur, 264 *a.*
- Regii Lepidi Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur, 492 *b.* et *seq.*
- Reginensis episcopi sententia lata in controversia inter monasterium Ss. Salvatoris et Iuliae super dependentia quatuor villarum ad hoc monasterium pertinentium invalidatur, 580 *a.* et *seq.*
- Reicherspergense monasterium sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, confirmatisque bonis omnibus, plura monachis et praeposito conceduntur privilegia, 457 *a.* et *seq.*
- Reicherspergensis Ecclesia ordinis canonicorum S. Augustini sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia ac possessiones confirmantur, 532 *b.* et *seq.*
- Remensis archiepiscopus a nemine praeter Sedem Apostolicam iudicari potest, 99 *a.*
- Remensis Ecclesia metropolis, 150 *a.*

- Remigii (B.) monasterio confirmatur Ecclesia Marsanensis prope Traiectum Mosae, 415 *b.*
- Remigii (S.) de Borbona Ecclesia Cluniacensi monasterio ab Attone Trecensi episcopo donata, eidem confirmatur, 467 *a et b.*
- Remigii (S.) de Lintellis Ecclesia Cluniacensi monasterio ab Attone Trecensi episcopo donata, eidem confirmatur, 467 *a et b.*
- Remigii (S.) de Lintis Ecclesia Cluniacensi monasterio ab Attone Trecensi episcopo donata, eidem confirmatur, 467 *a et b.*
- Remigii (S.) de Plaiotro Ecclesia Cluniacensi monasterio donata ab Attone Trecensi episcopo, eidem confirmatur, 467 *a et b.*
- Reparatae (S.) de Marradio ordinis Vallis-Umbrosae Faventinae dioecesis monasterium sub protectione Sedis Apost. suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 701 *b.*
- Rettenbach. V. Mariae (S.) in Rettenbach canonicae, *etc.*
- Richardus Bituricensis archiepiscopus in proprium gradum restituitur, 98 *a.*
- Richerius Senonensis archiepiscopus in proprium gradum restituitur, 98 *a.*
- Rigaldi (S.) de Avesia monasterium in Matisconensi dioecesi sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, remota quacumque laicali vel ecclesiastica iurisdictione, 39 *b et seq.*
- Ripas (ad) Ecclesiae Salisburgen. dioecesis bona omnia confirmantur cum decreto immunitatis, 445 *a et seq.*
- Ripensis Ecclesia canonicorum S. Augustini Ratisponen. dioecesis sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique confirmantur bona omnia ac immunitates, 505 *a et seq.*
- Rivipollense monasterium obtinet ab Alexandro II PP. bullam pro stabilitate bonorum suorum contra cuiuscumque personae infestationem, 21 *a et seq.*, 170 *b.*, 697 *a*, 702 *b.*
- Roberti comitis de Lorello et Tassione fratrum donationes factae Ecclesiae Teatinae confirmantur, 277 *b et seq.*
- Robertus simoniacus bona aufert Augiensis monasterii, 64 *b.* Anathemate feritur ab Alexandro II PP., *ibid.*
- Robertus declaratur dux Apuliae, Calabriae et Siciliae, 112 *b.* Formula investiturae, *ibid.* Promittit fidelitatem et annum censum Pontifici, *ibid.* et 113 *a.*
- Roccius comes obtinet a Gregorio VII PP. sub quadam conditione eam Hispaniae partem, quam a Saracenorum manibus eriperet, 58 *a et seq.*
- Rochabovecure (de) Ecclesia a Willelmo Petragoricensi episcopo Cluniacensi monasterio donata, eidem confirmatur cum decreto omnimoda exemptionis a quacumque molestia, vi, *etc.*, 406 *b et seq.*
- Rodulphi et Henrici ius in Theutonicorum regno examinatum, 98 *b*, 99 *a et seq.* Eorum causa ad Papam devolvitur, 108 *b.* Rodulphi electio confirmatur, 109 *a.*
- Rodolphus Turonensis archiepiscopus in proprium gradum restituitur, 98 *a.*
- Rogerus comes Salernitanus privilegia concedit Cavensi monasterio, quae ab Urbano II PP. confirmantur, 145 *a et seq.*
- Rogerus comes Siciliae insulam liberat a Saracenis, 148 *b.* Syracusanam Ecclesiam restituit, bonisque auget, *ibid.* Melitense monasterium SS. Trinitatis et Michaelis Archangeli construit, 558 *a.*
- Rogerii ducis donationes factae Melphiensi Ecclesiae confirmantur, 221 *b.*

- Rogierius dux et frater eius Boamundus instant et obtinent ut Urbanus II PP. consecret Bantinum monasterium, 123 *a* et *seq.*
- Rogierio Siciliae regi titulus regius ab Honorio PP. II concessus et investitura regni Siciliae eidem confirmantur ab Innocentio II PP., 442 *a* et *seq.* Eius bellica lans et merita in christianam religionem, *ibid.*
- Romana abbatia super fluvium Iseram constituta, privilegia aliqua obtinet a Gregorio VII PP., 67 *b* et *seq.*
- Romana Ecclesia caeterarum caput et magistra, 649 *a.* Eius est caeteris Ecclesiis providere, *ibid.*
- Romanatus, quid sit, 814 *a.* V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Romanae Ecclesiae tanquam capiti a caeteris aliis obedientia est praestanda, 354 *b.*
- Romanensis Ecclesia Viennensi Ecclesiae subiicitur, 86 *b.*
- Ronchaliae villae Ecclesia ab episcopo Placentino constructa et canonicis S. Antonini donata, eisdem confirmatur, 399 *b* et *seq.*
- Rorensi monasterio canonicorum regularium S. Augustini Ratisbonens. dioecesis bona omnia confirmantur, 575 *b* et *seq.*
- Rorsham 'de' monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, bonaque omnia eidem confirmantur, 676 *b* et *seq.*
- Rossellana et Populoniensis Ecclesiae causam habentes super nonnullis possessionibus, ad concordiam revocantur, 76 *a* et *b.*
- Rossellanae Ecclesiae sedes episcopalis, praedonum infestationibus agitatae et desolatae, Grossetum transfertur, 427 *b* et *seq.*
- Rotense monasterium ordinis S. Benedicti sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, liberumque ab omni laicali potestate declaratur, 463 *b* et *seq.*, 568 *b.*
- Rothomagensis Ecclesia Lugdunensi subiicitur, 163 *b.*
- Rothomagensis provincia Ecclesiae Lugdunensi subdita, 405 *a* et *b.*
- Rothonense monasterium in Britannia constitutum confirmationem obtinet privilegiorum suorum, 93 *a* et *seq.* Sub protectione Apost. Sedis suscipitur et nonnulla ei conceduntur privilegia, 342 *a.*
- Ruthenensis concessus, 671 *b.* Statuta eius pro ordine et quiete cleri Ruthenae dioecesis confirmantur, *ibid.* et *seq.*
- Ruthenensis Ecclesiae canonicorum regularis vitae institutum confirmatur, eisque nonnulla conceduntur privilegia, 199 *b* et *seq.*
- Ruthenensium canonicorum et monachorum Massiliensium controversia super ecclesia S. Amantii et sepultura civium Ruthenensium definitur ac componitur, 489 *b* et *seq.*

R

- Sacerdotes fornicarii ab altaribus omnino removendi, 89 *a.*
- Sacramenta a criminosis conlata, 203 *b.* Utrum illis uti possint fideles, *ibid.*
- Sacrum Cereris, sive Sacrum Caesianum, quid sit, 687 *a.* V. notam ad calcem colum. eiusd.
- Saeculi curis ecclesiasticos implicari quam contrarium sit sacris canonibus, 263 *b.*
- Saysel (apud) componitur controversia inter Arduinum episcopum et Amedeum comitem Gebennenses, 643 *b.*

- Salernitana Ecclesia confirmationem rerum omnium ac privilegiorum suorum obtinet ab Alexandro II PP., 30 *a et seq.*; nec non confirmationem honorum a Guillelmo Tancredæ filio ei oblatorum et restitutorum, 31 *b et seq.* Eius decus, 190 *a.* Eius primatus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias, 191 *a.* Illarum archiepiscopi semper cum consilio Salernitani archiepiscopi eligendi, *ibid.*
- Salnoriacensis archidiaconia Ecclesiae Viennensi subicitur, 86 *a.*
- Salvatoris (S.) Constantien. monasterium confirmationem obtinet libertatum suarum ac solutionem census Romanae Ecclesiae debiti, 111 *b et seq.*
- Salvatoris (S.) Ecclesia canonicorum oppidi S. Pauli sub protectione Apost. Sedis suscipitur, bonaque omnia ei confirmantur, 768 *b.*
- Salvatoris (S.) et S. Juliae martyris Brixien. diocesis ord. Cassinen. monasterio bona omnia confirmantur, omnimodaque ei exemptio datur cum aliis privilegiis, 552 *b et seq.* Eius controversia cum episcopo Reginensi. V. Reginensis episcopi *etc.*
- Salvatoris (S.) et S. Quirici Populionen. monasterio privilegium datur, quo sub protectione B. Petri suscipitur, et bona omnia ei confirmantur, 470 *a et seq.*
- Salvatoris (S.) Papien. diocesis ordinis Cisterciën. monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 380 *b et seq.*, 510 *b.*
- Salzburgensi archiepiscopo conceditur ut episcopatum in sua parochia constituat, qui ab eodem omnino pendeat, 36 *b et seq.*
- Sanso Remensis archiepiscopus graviter obiurgatur ab Eugenio III PP., quod Francorum regem, contra ius episcopi Bituricensis, in Bituricensi civitate coronari praesumpserit, ipsique propterea usus pallii interdicitur, 518 *a et seq.*
- Sancii Hispaniarum regis in Sedem Apostolicam devotio, 66 *b.*
- Saracenorum in Sicilia contra christianos persecutio, 148 *b.*
- Saresbiriensis archiepiscopus si coronationi Henrici regis filii absque praestatione iuramenti factae interfuerit, excommunicatur tamquam Ecclesiae Cantuarien. invasor, 741 *b.* Poena ei infligitur, quod sine consensu archiepiscopi Cantuariensis regem coronaverit, 745 *a et b.*
- Sarlantense monasterium a Pipino et Carolo principibus fundatum, sub S. Petri tuitione recipitur, eique bona omnia confirmantur, 588 *b et seq.*
- Satyrî (S.) Bituricensis diocesis monasterium sub protectione Apost. Sedis suscipitur, eique bona omnia et immunitates confirmantur, 687 *a et seq.*
- Satyrî (S.) Bituricensis. in Ecclesia ordo regularis S. Augustini instituendus, servandus, et canonicis saecularibus regulares substituendi decernitur, cum confirmatione honorum eius, 369 *a et seq.*
- Saturmini (S.) in pago Urgellensi monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique privilegia et donationes omnes confirmantur, 196 *b et seq.*
- Savario de Maloleone cruce signato ius cudendi monetam ab Angliae rege ei concessum, ab Honorio II PP. confirmatur, cum annuo censu aureae marchae, 356 *b.*
- Savignensi monasterio Eboracens. diocesis bona omnia confirmantur, et libera a cuiuscumque personae molestia sub excommunicationis poena declarantur, 356 *a*, 548 *b*, 612 *a.*
- Savinae (S.) martyris Ecclesia Marsorum cathedralis declaratur, 275 *a.*

- Savini (S.) monachi inobedientes et post excommunicationem divina officia celebrantes, ad monasterium Massiliense mittuntur, ut ibi poenitentiam agant de tanto excessu, 754 *b* et *seq.*
- Savini (S.) Placentinae dioecesis monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, bona ei omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia, 759 *b.*
- Savini (S.) Tarbiens. dioecesis monasterio bona omnia confirmantur, 694 *b* et *seq.*
- Schiphati et schyphati, quid sint, 443 *a.* V not. ad calcem colum. eiusd.
- Schisma sub Alexandro III PP., 658 *a.*
- Schismaticorum et haeticorum sacramenta formam habere, sed non virtutis effectum declaratur, 206 *a.*
- Schyrense in Bavaria monasterium sub protectione Apost. Sedis recipitur, eique bona omnia ac donationes factae a proceribus, episcopis, caeterisque confirmantur, 514 *b* et *seq.*
- Scotiae episcopis antiquae libertates et consuetudines confirmantur, causaeque graves Sedi Apostolicae reservantur, 746 *b* et *seq.*
- Sedes Apostolica sola, non synodo praecedente, valet suo statui restituere quos synodus iniq. damnaverit, 202 *b.* Eius iudicia nemini licet retrahere, *ibid.* Potestatem habet novas erigendi, iunctas separandi, dissitas uniendo Ecclesias, 748 *b.* Sedes Apost. prava tolerat, sed a canonicis constitutionibus non discedit, 66 *b.* Sola potest a synodo prave damnatum absolvere, 202 *b.*
- Senonensis archiep. contumacia, 163 *b.* Officio privatur, *ibid.* Ipse et successores eius Lugdunensi archiepiscopo tamquam primati subiiciuntur, *ibid.*
- Senonensis provincia Lugdunensi Ecclesiae subdita, 105 *b.*
- Septimianum monasterium S. Salvatoris in tutelam Sedis Apostolicae recipitur, et privilegia alia obtinet, 95 *a* et *seq.*
- Sepulchri (S.) Ecclesia et fratres. V. Hierosolymitani sepulchri *etc.*
- Siciliae insula a Saracenis vastata, 148 *b.*
- Sigefredi Placentini episcopi institutio confirmatur, 682 *a.*
- Silvestri (S.) Ecclesia ab Attone Trecenti episcopo Cluniacensi monasterio donata, eidem confirmatur, 467 *a* et *b.*
- Simon Noviomensis et Guarinus Ambianensis episcopi Ecclesiam Montis Desiderii donant monasterio Cluniacensi, 407 *b* et *seq.* Donatio eorum confirmatur, *ibid.*
- Simonia damnatur ab Alexandro II PP. in concilio Romano I, 23 *a* et *seq.* Per simoniam nullus est ordinandus, 24 *b.* In Lucensem Ecclesiam invecta, 51 *a.* Triplex eius species: a manu, ab obsequio, a lingua, 104 *b.* Quam grave peccatum, 737 *b.* Ei subiectum esse declaratur dantem simul et accipientem, *ibid.*
- Simoniaci a sacris sunt removendi, 70 *b.*, 199 *a.* Gravis peccati rei, et ira Dei super illos, 205 *a.*
- Simoniacum est rem ecclesiasticam vendere vel adipisci munere linguae, vel indebiti officii, vel pecunia, 204 *a.*
- Siracusana Ecclesia a Rogerio comite Agarenis restituta, bonisque aucta confirmatur, indicta poena excommunicationis contra eam quomodolibet perturbantes, 148 *a* et *seq.* Confirmantur ei bona; episcopus eius pallio exornatur; Apostolicae Sedi immediate subiicitur, 707 *b.*
- Sixti (S.) Placentinae dioecesis monasterium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 384 *b.*, 608 *b.*

- Synodus. Materiae in ea definitae non amplius tractandae sunt, 449 *b*.
- Syrus episcopus lamnensis diuturnas inter Pisanos et lamnenses discordias componit, qua re, archiepiscopali honore ornatur, 377 *a* et *seq.*
- Sophiae (S.) Beneventanae dioecesis monasterium confirmationem honorum ac privilegiorum obtinet, eiusque abbati quinque in anno chirothecarum usus conceditur, 139 *b* et *seq.* Bona omnia iterum ei confirmantur, 222 *b* et *seq.*, 235 *a*. Soli Apost. Sedi subiectum declaratur, 307 *b*.
- Sophiae (S.) Capuanae dioecesis monasterio facultas datur ducendi aquam ex fluvio Caloris, confirmaturque ei concambium, 285 *a* et *seq.*
- Soranae (S.) Ecclesiae limites describuntur, eiusque bona omnia confirmantur, 257 *b* et *seq.*
- Spei vis in Deum, 71 *a*.
- Spoletanae cathedrali Ecclesiae bona confirmantur, 34 *a* et *seq.*
- Sponheimense monasterium Moguntin. dioecesis sub protectione Apost. Sedis recipitur, bonaque omnia ei data confirmantur, 361 *a* et *seq.*
- Squillacensis Ecclesia sub speciali Sedis Apostolicae iure recipitur, eique bona omnia, et ea, quae ab Adelsia comitissa donata sunt, confirmantur, cum decreto immunitatis et libertatis, 258 *b* et *seq.*
- Staingaden (de) Ecclesiae S. Iohannis Baptistae canonicorum ordinis Praemonstratens. confirmantur bona, eique privilegia nonnulla conceduntur, 633 *a* et *seq.*
- Stephani (S.) Ecclesiae Bisunt. dignitas matricis adiudicatur, 280 *b*.
- Stephani (S.) Ecclesiae consuetudines favore monachorum Trenorciensis monasterii confirmantur, 301 *b*.
- Stephani (S.) et S. Iohannis Baptistae Bisuntinae Ecclesiae canonicorum controversia definitur, 280 *a* et *seq.* A iuramentis per eos factis liberi et soluti declarantur, 295 *b* et *seq.* S. Stephani canonici obreptitie privilegium maternitatis Ecclesiae eorum in damnum Ecclesiae S. Iohannis a Paschali PP. II extorquent, 320 *a*. Res a Calixto dum legationis munere fungeretur in Gallis examinatur, *ibid.* Sententia fertur, qua maternitas Ecclesiae S. Iohannis adiudicatur, *ibid.* *b*. Canonici S. Stephani, obtenta fraudolenter dilatione, Paschalem PP. adeunt, sparsisque per urbem figmentis, privilegium pro se extorquent, 321 *a*. Non multo post fraus ab eodem Paschali detegitur, *ibid.* Reassumpta causa a Calixto successore eius, privilegium Paschalis cassatur, et maternitas Ecclesiae S. Iohannis adiudicatur, cum decreto ut ecclesia S. Stephani consuetudines illi omnes persolvat, quas praescis temporibus solvere solebat, *ibid.* *b*. Bisuntino demum archiep. ius conceditur animadvertendi in canonicos S. Stephani, nisi hunc decreto acieverint, 322 *a*. Haec controversia tandem componitur, et monitorium datur contra canonicos S. Stephani, ut privilegium per eosdem a Paschali PP. obreptitie extortum, reddant sub poena excommunicationis, 336 *a* et *b*, 337 *a* et *b*.
- Stephani (S.) Lauden. dioecesis monasterio bona omnia ac donationes confirmantur, 244 *b* et *seq.*
- Stephanus Ecclesiae Aniciensis invasor, 79 *b*. Promittit illam dimissurum, 87 *a*. Id non praestat, *ibid.* Sententia excommunicationis cum suis fautoribus puniuntur, *ibid.*
- Stephanus Anglorum rex donat monasterio Cluniacensi monasterium de Letcumba et donatio eius confirmatur, 461 *a* et *seq.*, 462 *a* et *seq.*
- Stephanus Parisiens. episcopus Argentoliense monasterium fundat, 363 *b*.

- Steinfeldense monasterium ordini canonicorum Regularium Sancti Augustini datur, 416 *b*. Regulae in eo observandae, 417 *a*.
- Stokes (de) Ecclesia et monasticus ordo in eodem loco institutus, sub protectione Apost. Sedis recipiuntur, bonaque omnia confirmantur, 769 *b*.
- Sturmi (B.) abbatis Fuldensis canonizatio, eiusque adscriptio in numerum sanctorum confessorum, 437 *b*.
- Subdiaconi uxoribus vacantes a sacro Ordine et beneficio sunt removendi, 198 *a*.
- Sublacensi monasterio monasterium S. Erasmi Romae in Monte Coelio in perpetuum conceditur, 191 *a* et *b*. Statutum ei datur, ne cuilibet abbati illius bona dilapidare liceat: quod si contingat, ad Sedem Apostolicam esse reclamandum, 742 *a*.
- Succentor, quid sit, 280 *b*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Suffocatio prolis delictum cuius atrocitas Scriptura et Patribus declaratur; 734 *a*.
- Svetia simonia et ecclesiasticae disciplinae inobservantia labefactata, 736 *a*. Exhortantur Svetiae episcopi ad mala haec impedienda et eradicanda, *ibid.* *b*.
- Swina (de) et de Cotum moniales exemptae declarantur a solutione decimarum, 802 *a*.

T

- Taliacolo (de) Bartholomaeus recusat consuetudines male exactas, et recusatio eius rata habetur, 747 *b*.
- Tarentasiensis Ecclesia Viennensi subiicitur, 86 *a*, 208 *a*.
- Tarracona inter nobiliores Hispaniae urbes a Berengario Romanae Ecclesiae donatur, 136 *a*. Instrumentum huius donationis. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Tarraconensis Ecclesia reparanda, 124 *b* et *seq.* Ab Agarenorum manibus vindicata Ausonensi episcopo committitur, usquedum pristino statui ac splendori reddatur, 136 *a* et *seq.* Episcopus pallio exornatur, 137 *b*. Eius dignitas, 283 *a*.
- Tarvisina Ecclesia sub tutela Sedis Apostolicae suscipitur, 725 *b*, 825 *b* et *seq.* Concessionem et bona omnia ei confirmantur, *ibid.* Novaque approbatur constitutio pro canonicorum eius indemnitate, 826 *a*.
- Tassionis et Roberti comitis de Lorello fratrum donationes factae Ecclesiae Teatinae confirmantur, 277 *b* et *seq.*
- Taurinensis episcopus. V. Cambertus.
- Tauronensis Ecclesiae Militensi subiicitur, 329 *a*.
- Teatinae Ecclesiae confirmantur donationes factae a Roberto comite de Lorello et Tassione fratribus, 277 *b* et *seq.* Sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur cum confirmatione bonorum, assignatione finium, decreto immunitatis, 762 *b*.
- Tedaldus ab Henrico rege in Mediolanensem Ecclesiam intruditur, 75 *b*. Ad limina apostolorum vocatur ad probandam legitimam sui promotionem, *ibid.*
- Tegerneseense monasterium confirmationem honorum omnium, donationum et exemptionum obtinet, illudque ordinario episcopo subiectum in spiritualibus declaratur, 560 *a* et *seq.*
- Teloneum, quid sit, 167 *a*. V. not. ad calc. colum. eiusd.
- Tergestina Iustinopolitanae Ecclesiae unitur ad tempus, 804 *b*.
- Terrae Maioris monachis perpetuum indicitur silentium, et Ecclesiae de Casali Plano S. Mariae Cassinensibus abbatibus adiudicatur, 267 *b* et *seq.*

- Terrae Sanctae, sub Balduino rege, miserabilis status, 719 *b*. A Paganis devastata, 720 *a*. Excitantur reges, principes et omnes alii ad eius subsidium, *ibid.* lique ad facinus incitantur modis omnibus, *ibid.* *b*, 721 *a* et *seq.*
- Theobaldus vir religiosus sancte vixit, 836 *a*. Miracula et merita ipsius commendantur, *ibid.* *b*. Vita et miraculis eius probatis, inter sanctos annumeratur, et memoria eius solemniter celebrari mandatur, *ibid.*
- Theodori (S.) abbatia Viemensi Ecclesiae subiicitur, 86 *b*.
- Theodori (S.) de Rocha Bovicorit Ecclesia a Willelmo Petragoriensi episcopo donata monasterio Cluniacensi, eidem confirmatur, 329 *b* et *seq.*
- Theutonicorum regnum. V. Legati apostolici a Gregorio VII PP. designantur ad pacem conciliandam in regno Theutonicorum.
- Thomae archiepiscopi Cantuariensis et Henrici Angliae regis causa dignoscitur et indicatur a legatis pontificibus, 718 *a* et *seq.* Pro tuncda Ecclesiae libertate cum clericis et consanguineis suis in exilium pulsus, 740 *b*, 741 *a*, 745 *a*. Eius merita in vita et gloriosa passio, 758 *a*, 759 *a*. Insignia patrata miracula ab eo post mortem, 758 *a*. Canonizatio eius et adscriptio in cathalogo Ss. Martyrum. *ibid.* 759 *a*. Eius corpus sub altari Cantuariensis Ecclesiae recondi praecipitur, 758 *a*, 759 *a*; eiusque implorari patrocinium mandatur, *ibid.*
- Toletana urbs ab Ildefonso rege ex Maurorum servitute vindicata, prima Hispaniarum sedes declaratur, 215 *a*.
- Toletanae Ecclesiae primatus super caeteras omnes Hispaniarum Ecclesias, 214 *b*, 326 *b*, 495 *b*, 576 *b*, 215 *a*, 630 *a*. Eidem subiiciuntur Hispaniarum Ecclesiae omnes, quae suos amiserant pastores post Saracenorum incursiones, 326 *b* et *seq.* Eius archiepiscopus pallio exornatur, 214 *b*, 495 *b*, 630 *b*. Aliorum episcoporum causae cognoscendae eidem archiep. traduntur, 214 *b*. A Saracenis occupata, ab eorum manibus vindicatur per Ildefonsum regem, 630 *a*. Complutensis Ecclesia ei subiicitur; archiepiscopus eius Hispaniarum primas declaratur, eique pallii usus confirmatur, *ibid.*
- Tolosana Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, quae nullo modo auferri, vel alienari posse statuitur, 458 *b* et *seq.*
- Tolla (de) monasterium sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 550 *b* et *seq.*
- Tornacensis Ecclesia, paucis clericis instructa cum magna possessionum copia, 728 *b*. Alexander III PP. indulget ut quadraginta canonici instituantur ex triginta praebendis, dummodo canonici honestam habeant sustentationem, *ibid.*
- Tosta, tofta, tostum, quid sit, 674 *a*. V. not. ad calcem colum. eiusd.
- Traiani episcopi a Summo Pontifice consecrari, omnibus et singulis eorum Ecclesiae bonis frui, absque ullius personae vi, sive molestia statuitur, 211 *a*.
- Trenoriense monasterium in tutelam Apostolicae Sedis recipitur, eique confirmantur bona omnia, iura ac consuetudines, 165 *a*, 293 *a*, 300 *b*, 523 *b*. Monachis eius conceditur facultas eligendi abbatem de gremio eorum, 293 *a*. Eius Ecclesia Ss. Valeriani et Philiberti a Calisto PP. consecrata, patrocinio Sedis Apostolicae communitur, liberaque ab omni decimarum vel alterius oneris solutione et ab omni episcopali iure declaratur. 318 *b*, 371 *b*. Ecclesiae nonnullae adiudicantur ei, indicto silentio monachus S. Florentii, 165 *b*, 166 *a*. Confirmantur

- ei Ecclesiae de Pleniasco et de Tusilliano Lugdunen. et Claromonten. dioecesis, 447 *a*.
- Tresilliaci Ecclesia Tremorciensi monasterio confirmatur, 447 *a et seq.*
- Trevirensis archiepiscopus commissionem habet a Gregorio VII PP. pro cognoscenda causa, quae inter Tullensem episcopum et quemdam eius clericum versatur, 65 *a et seq.*
- Tribus Fontibus (de) coenobio monasterium Cheminon ab ordine S. Nicolai de Aroasia translatum ad ordinem Cisterviensem subditur, 424 *b et seq.*
- Tricastinae Ecclesiae iura, 159 *b*. Et unitur Arausicana Ecclesia, 160 *a*.
- Trinitatis (SS.) Ecclesia a Liprando presbytero Mediolanensi fundata ad pontem Guinzelmi, bullam exemptionis obtinet ab Urbano II PP., 201 *b et seq.*
- Trinitatis (SS.) et Michaelis Archangeli de Mileto dioecesis Militen. monasterium. V. Melitense monasterium.
- Trinitatis (SS.) de Bello Monte Ecclesia monasterio Benensi confirmatur, 593 *b*, 594 *a*.
- Trinitatis (SS.) de Cava monasterio, caeterisque in dioecesis Salernitanae constitutis monasteriis privilegia concessa in praedictum archiepiscopi irritantur, cum decreto, quae ab iisdem monasteriis post mortem Gregorii VII sunt acquisita, suis reddendi Ecclesiis, 188 *a et seq.*
- Trinitatis (SS.) de Monte Sacro ordinis Cassinen. Sipontinae dioecesis monasterio confirmatis bonis omnibus, nonnulla conceduntur privilegia, 650 *a et seq.*
- Troianae Ecclesiae privilegium datur, 210 *b*.
- Tulbae coenobium sanctimonialium noviter constructum sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 451 *b et seq.*
- Tullensis episcopus causam habet cum quodam clerico, pro qua cognoscenda adhibentur archiepiscopus Trevirensis et episcopus Metensis, 65 *a et seq.*
- Turonensis Ecclesiae cum Dolensi controversia definitur, 109 *b*. Lugdunensi subditur, 163 *b*. Confirmantur ei privilegia omnia, ac praesertim ut in gravioribus causis a solo Romani Pontificis iudicio dependeat eius canonici, 164 *a et seq.*
- Turonensis provincia Ecclesiae Lugdunensi subdita, 105 *a*.
- Tussiaccensis synodus, 167 *a*.

U

- Ugo Bisuntinus archiepiscopus in proprium gradum restituitur, 98 *a*.
- Utraectinae Ecclesiae confirmantur ab Eugenio III PP. privilegia omnia ei concessa a Conrado III, aliisque regibus ac imperatoribus, 508 *b et seq.*
- Undesdorf Fringsingensis dioecesis Ecclesia. V. Petri (S.) Ecclesia in Undesdorf.
- Unitas cum capite religionis, 363 *a*.
- Urbanus II PP., 121 *b*. Ecclesiam Cavensis monasterii dedicat, 143 *b*. B. Martini Turonen. Ecclesiam invisit, 164 *b*, 166 *a*. Totis viribus incumbit ad servandam dignitatem et ad tuenda bona Ecclesiae Narbonensis, 155 *a*. V. not. ad calcem col. eiusdem. Eius symbolum, 166 *a*. In concilio Nemausensi controversiam inter Conclenses monachos et Figiacenses componit, et utrique monasterio proprium abbatem indulget, 169 *b et seq.* Magno comparato exercitu,

Hierusalem et alias civitates expugnat, Francorum praesertim fretus auxilio, 522 a.

Urgellensi (S.) Ecclesiae bona omnia confirmantur, 189 a et seq.

Ursus episcopus Barensis nonnulla bona monasterio Omnium Sanctorum donat, 504 a.

V

Valciodorensis monasterium supra fluvium Mosam, sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eidemque bona omnia confirmantur, 574 b et seq.

Valentina Ecclesia Viennensi subiecta, 208 a.

Valeriani martyris et Philiberti confessoris (Ss.) Ecclesia monasterii Trenoriensis libera ab omni saeculari et ecclesiastico iure declaratur, 204 b, 319 a, 372 a, 524 a.

Vallis Umbrosae coenobium monasteriorum omnium Vallis Umbrosae caput constituitur, 133 b. Congregatio monachorum eius approbatur et sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, *ibid.*, 364 b, 787 b. Bona omnia, indulta et privilegia confirmantur ei et aliis monasteriis eiusdem ordinis, quae recipiuntur quoque sub protectione Apostolicae Sedis, 364 b, 787 b.

Vaticanae basilicae S. Petri canonicis conceditur quarta pars oblationum omnium, quae in eadem Ecclesia fiunt, 587 b et seq.

Vegetes, quid sit, 814 a. V. not. ad calcem eorum. eiusdem.

Veliternensi civitati, abolitis omnibus actibus a Guiberto antipapa in praedictum eius, confirmantur privilegia, 218 b. Describuntur fines territorii eius, 219 a.

Venditores columbarum, qui sint, 52 b.

Vercellensis Ecclesia canonicorum B. Eusebii sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 460 et seq.

Veronensis Ecclesiae bona omnia confirmantur cum decreto immunitatis, 324 a. Sub protectione apostolica suscipitur cum nova confirmatione bonorum, 516 a, 799 a. Eius capitulo confirmantur bona omnia, cum decreto, quod absque sanioris partis consensu alienari non possint, *ibid.* b.

Verulanus episcopus Ecclesias aliquas concedit monasterio Cassinensi, 621 a.

Verulensi Ecclesiae confirmantur donationes factae, vel in posterum faciendae, cum decreto immunitatis eiusdem ecclesiae ac bonorum eius, 185 a et seq.

Vezeliacensis monasterii bona omnia a cuiuscumque personae iurisdictione atque molestia libera declarantur, 229 b et seq.

Viacense monasterium Aureliacensi confirmatur, 111 a.

Victor antipapa, 364 b.

Victor III PP., 120 b.

Victorini (S.) monasterium monialium in civitate Beneventana, Apostolicae Sedi immediate subiectum, nonnullisque angetur privilegiis, 698 a et seq.

Victoris (S.) Massilien. dioecesis monasterio bona omnia ac privilegia confirmantur, 270 a et seq.

Viduarum mariti et bigami a sacris ordinibus sunt segregandi, 139 a.

Viennensis Ecclesia primum habet super septem provincias, 85 b. Ab Apostolis fundata fuit, 86 a. Ecclesiae ei suffraganae enumerantur; bona, donationes, privilegia, iura omnia ei confirmantur, et Guidoni eius archiepiscopo pallium

- conceditur, 208 *a*. Confirmantur ei privilegia omnia pontificia, imperialia et regia, 305. Primatus eius asseritur super septem civitates, sex aliae civitate: ei subiciuntur, et Tarantasiae archiepiscopus tanquam primati, *ibid*. Soli Romano Pontifici et eius *de latero* legatis subiecta declaratur, 306 *a*.
- Villelmus abbas curam suscipit monasterii S. Salvatoris de Scapusta, 111 *b*. Laudatur et vicarius Gregorii VII PP. constituitur, *ibid*.
- Vincentii (S.) Bergomensis civitatis canonicorum collegium sub protectione Apostolicae Sedis suscipitur, bona omnia confirmantur ei cum decreto omnimodae exemptionis ab omni perturbatione, 349 *b*. Eius controversia cum canonicis S. Alexandri eiusdem civitatis de prima sede praeposito in sinistra parte chori definitur ac componitur, 403 *b* et *seq*.
- Vindocensis abbas controversiam habet cum rectore monasterii S. Pauli de ecclesia S. Prisca, quae Vindocinensibus abbatibus adiudicatur, 25 *a* et *seq*.
- Vindocinensi monasterio ecclesia S. Priscae adiudicatur, 25 *a*. Eius controversia cum S. Albini Andegaven. monachis super ecclesia S. Mariae Credenon. definitur et componitur, 138 *b*. Privilegia omnia et praecipue totale dominium in Ecclesia S. Priscae confirmantur ei, solique Apostolicae Sedi subiectum declaratur, 298 *b* et *seq*.
- Vitalis (S.) ordinis Cassinensis Ravennatens. dioecesis monasterium sub protectione Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia confirmantur, 639 *a* et *seq*.
- Vitnacense monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum, 240 *b*.
- Vivarium. V. Albana Ecclesia.
- Vizeliacensi monasterio a Gerardo comite et Berta uxore eius constructo confirmantur et renovantur privilegia omnia iam ei concessa a Nicolao PP. II, 229 *b*.

W

- Walarici (S.) monasterium in comitatu Vitnacensi situm, sub Apostolicae Sedis tutela et iure recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 240 *b* et *seq*.
- Walterus de Duaro, vel Duaco absolutionem postulat a Gregorio VII excommunicationis qua ligatus fuerat ab archiepiscopo Remensi, 87 *b*.
- Welfon Bavariae dux canonicam erigit in Rettenbach, 130 *a* et *b*.
- Welphon Spoleti dux ecclesiam S. Ioannis Baptistae de Staingaden fundat, 633 *b*.
- Werdense monasterium, 412 *b*.
- Widberg Ecclesia ordinis Praemostraten. Bamberg. dioecesis sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, eique bona omnia, principumque oblationes confirmantur, 535 *b* et *seq*.
- Willelmi comitis Matisconensis et Petri abbatis Cluniacensis transactio super Calderia de Ledone confirmatur, 544 *a* et *seq*.
- Willelmi Marvallensis dominium a comite Gebennensi Amedeo indebite acceptum, 643 *a*.
- Willelmus (S.) Disionensis abbas monasterium Fructuariense fundat, 17 *b*.
- Willelmus Petragoriensis episcopus monasterio Cluniacensi donat ecclesiam Sancti Theodori de Rocha Bovicorni, 329 *b*. Eidem monasterio donat Ecclesiam de Rochabovecort, et donatio eius a Pontifice confirmatur, 407 *a*.
- Wisegradensis Ecclesia Boemiae caput et metropolis declaratur, 50 *a*.

- Wlneri (S.) monasterium abbatibus Cluniacensibus in perpetuum subicitur, 252 *a*.
Wormacense concilium, 347 *a*.
Wratislaus dux Ecclesiam Wisegradensem fundat, 50 *b*.

Z

- Zachariae (S.) Venetiarum monasterio bona omnia et privilegia confirmantur, 820 *b*
et *seq.*
- Zenonis (S.) Halensis Ecclesiae fundatio confirmatur, bonaque omnia ei data, et quae
in futurum poterit acquirere confirmantur, 525 *a*. Ordo canonicus in ea con-
firmatur, 534 *b*. Bona eius omnia ac privilegia iterum confirmantur, 631 *a*.
Sub Apost. Sedis protectione suscipitur cum nova confirmatione bonorum et
privilegiorum eius, 711 *a*.
- Zenonis (S.) monasterium in Pisana urbe constitutum sub protectione Sedis Aposto-
licae suscipitur, 113. Confirmantur ei bona, et privilegia nonnulla concedun-
tur, *ibid.*
-

INDEX ALPHABETICUS PONTIFICUM

QUORUM BULLÆ IN HOC II TOMO CONTINENTUR

Alexander II	habet	Constit.	XXXIII.	Hadrianus IV	habet	Constit.	XXII.
Alexander III	"	"	CXIII.	Honorius II	"	"	XII.
Anastasius IV	"	"	XIV.	Innocentius II	"	"	LXXXIII.
Callistus II	"	"	XL.	Lucius II	"	"	XXVIII.
Coelestinus II	"	"	VI.	Paschalis II	"	"	LVII.
Eugenius III	"	"	LVIII.	Victor III	"	"	I.
Gelasius II	"	"	X.	Urbanus II	"	"	LXIII.
Gregorius (S.) VII	"	"	LXI.				

INDEX CHRONOLOGICUS

PONTIFICUM OMNIUM

Quorum Bullae, Privilegia et Diplomata in hoc secundo volumine continentur.

Alexander II	Anno	1061	pag.	17	Innocentius II	Anno	1130	pag.	364
Gregorius (S.) VII	"	1073	"	57	Coelestinus II	"	1143	"	468
Victor III	"	1086	"	120	Lucius II	"	1144	"	478
Urbanus II	"	1088	"	121	Eugenius III	"	1145	"	508
Paschalis II	"	1099	"	206	Anastasius IV	"	1153	"	596
Gelasius II	"	1118	"	282	Hadrianus IV	"	1154	"	622
Callistus II	"	1149	"	293	Alexander III	"	1156	"	656
Honorius II	"	1124	"	349					

INDEX INITIALIS

BULLARUM OMNIUM, QUÆ IN HOC II TOMO HABENTUR

ordine alphabetico dispositae.

A

Accepimus a quibusdam, *pag.* 46.
Actorum synodaliū, 215.
Ad Apostolicæ Sedis, 22.
Ad audientiam apostolatus, 754.
Ad audientiam nostram, 710.
Ad hæc nos, 201.
Ad hoc in Apostolicæ Sedis, 249, 300,
349, 375, 438, 461, 475, 480, 502.
Ad hoc in beati Petri, 380.
Ad hoc in sancta Matre Ecclesia, 357.
Ad hoc in sede iustitiæ, 580.
Ad hoc nobis, 356, 367, 381, 511.
Ad hoc sancti Patres, 550.
Ad hoc universalis Ecclesia, 453.
Ad hoc universalis Ecclesiæ, 364, 385,
389, 538, 540, 654.
Ad hoc universalium Ecclesiarum, 715.
Ad præsentium notitiam, 159.
Admonere te, frater, 65.
Admonet nos, 746.
Ad Sedem Apostolicam, 18.
Æquitas et iustitiæ, 460.
Æquum et rationabile, 488, 490.
Æterna et incommutabilis, 658.
Anno dominicæ incarnationis M^{CCII}, 138.
Antiqua sanctorum Patrum, 104.
Apostolicæ officium dignitatis, 647.
Apostolicæ Sedis, 151, 170, 172, 174,
258, 269, 270, 276, 317, 402, 433,
548, 577, 612, 785.
Apostolici moderaminis, 526, 574, 820.

Arelatensem metropolim, 602.
Atrebatensis Ecclesia, 151.
Auditis, fratres, 75.
Auditum est apud nos, 202.
Audivimus et audientes, 200.
Austri terram, 239.

B

Beate Petre, 74, 107.
Beatorum Petri et Pauli, 587.
Benedictus Deus, 781.
Bonæ memoriæ, 757.
Bonis fratrum, 344.
Bonis saecularium studiis, 312.
Bonorum omnium Largitori, 166.
Bonus et diligens, 406.

C

Charitatis bonum est, 287.
Charitatis est donum, 253.
Christianæ fidei religio, 618.
Clamor abbatis Aureliacensis, 110.
Clericorum vestræ Ecclesiæ causam, 106.
Cluniacensis monasterii, 284.
Cognoscentes quod Fructuariense, 17.
Commisita nobis, 447.
Commisæ nobis, 560, 562, 704, 806.
Communi et speciali debito, 794.
Constat Ecclesiam Coloniensem, 69.
Constituti a Domino, 735.
Contigit olim, 684.

Convenit apostolico moderamini, 23, 35, 38, 47, 91.
 Cor nostrum, 719.
 Cum beatus apostolus Paulus, 62.
 Cum divina Providentia, 51.
 Cum divini dispensatione iudicii, 208.
 Cum ex Apostolicae Sedis moderamine, 85.
 Cum ex iniuncto nobis, 625, 645, 765.
 Cum nostrae sollicitudinis, 697.
 Cum omnes Ecclesiae filios, 613.
 Cum omnibus ecclesiasticis personis, 552, 558, 566.
 Cum omnibus Ecclesiis, 435, 601.
 Cum omnibus Sanctae Ecclesiae filiis, 157, 528.
 Cum omnibus sanctae filii Ecclesiae, 122.
 Cum omnium Ecclesiarum, 789.
 Cum omnium Ecclesiae filiorum, 117.
 Cum omnium fidelium, 27, 176.
 Cum Orientalis terra, 721.
 Cum pro beati patris, 225.
 Cum pro negotiis, 170.
 Cum universae, 809.
 Cum universis Sanctae Ecclesiae filiis, 133, 141, 143, 153, 228, 299, 523.
 Cum vos ea a Sede Apostolica, 99.
 Cum vos per Dei gratiam, 798.

D

Decessorum statuta, 320.
 Desiderium, quod, 210, 252, 366, 445, 451, 455, 465, 469, 473, 483, 494, 504, 513, 532, 536, 542, 547, 687, 787, 828.
 Devotionem tuam, 318, 507.
 Dignum valde, 437.
 Dilecti filii, 554.
 Dilectissimus et reverentissimus frater, 124.
 Discordiam, quae inter vos, 336.
 Discretionem nostrae, 139.
 Discretionis vestrae, 702.
 Divinae legis institutionibus, 263.
 Divinae miserationis intuitu, 123.
 Divinis praeceptis, 244.
 Docente nos Apostolo, 288.
 Dominum excelsum, 256.

Domus Domini, 372.
 Donationes et beneficia, 367.

E

Ea, quae ad incrementum, 746, 754.
 Ea quae Dominus, 50.
 Ea quae iudicio, 754.
 Ecclesiae filios, 252.
 Effectum iusta postulantibus, 626, 667, 693, 725, 675.
 Ego Gregorius, 112.
 Ego Henricus, 347.
 Et charitatis debito, 608.
 Et commissi nobis officii, 306.
 Et iustitiae ratio, 563.
 Et prava corrigere, 218.
 Et religio Cluniacensis, 256.
 Etsi Ecclesiarum, 305, 506.
 Etsi teneamur omnibus, 812.
 Ex administratione officii, 409.
 Ex Apostolicae Sedis, 163, 391, 463.
 Ex commissi vobis officii, 727.
 Ex commisso nobis, 474, 490, 492.
 Ex consideratione, 30, 39.
 Ex debito suscepti, 775.
 Ex iniuncto nobis, 459, 708, 818.
 Ex litteris, 764.
 Ex officii nostri debito, 192.
 Ex praedecessoris nostri, 278.
 Ex parte tuae magnitudinis, 822.
 Ex transmissa conquestione, 698.
 Exigit gratissimae devotionis, 801.

F

Fallax et invidus, 552.
 Fidei et devotionis, 682.
 Fidelitatis ac devotionis vestrae, 67.
 Fraternitatis tuae prudentiam, 69.
 Fraternitatem vestram, 168.

G

Gaudendum est universitati, 759.
 Gerardus Cameracensis electus, ad nos veniens, 89.
 Gloriosa et admirabilis, 623.
 Gratias agimus omnipotenti Deo, 81.

I

Iamdudum apud nos, 213.
 Igitur ob reverentiam, 63.
 Ignem semper, 291.
 Ignem venit Dominus, 392.
 Illius devotionis, 669.
 In Apostolicae Sedis, 308, 369, 426, 696, 750.
 In eminenti Sedis Apostolicae, 570, 571, 591, 609, 762.
 In beati Petri cathedra, 422.
 In eminenti Apostolicae Sedis, 397, 496, 557, 564, 604.
 In eminenti universalis Ecclesiae, 599.
 In monasticae legis, 233.
 In primis locorum, 716.
 Incomprehensibilis et ineffabilis, 351, 430.
 Intelligentes errorem vestrum, 61.
 Inter omnia coeli sidera, 648.
 Inter primas Hispaniarum urbes, 156.
 Inter Sancti Stephani, 280.
 Inter universas Ecclesias, 621.
 Inter vestram, 295.
 Inter vos et monachos, 331.
 Invicta fides et devotio, 356.
 Iustis fratrum nostrorum, 578.
 Iustis petentium desideriis, 742.
 Iustis religiosorum desideriis, 673, 730.
 Iustis votis assensum, 185, 189, 226, 236, 279, 293, 332.
 Iustis votis consensum, 211.
 Iustitiae ac rationis, 404.
 Iustus Dominus, 377.

L

Laudabiliter et fructuose, 627.
 Laudes et gratias, 425.
 Legimus, Iosue, 71.
 Liberalitatis laudabile genus est, 374, 462.
 Licet apostolicis nos apicis una, 114.
 Licet omnibus Ecclesiis, 822.
 Licet omnium Apostolorum, 804.
 Licet omnium Ecclesiarum, 661.

Liquet sanctorum canonum institutis, 149.
 Litteras devotionis vestrae, 291.
 Litteras quas Poppo praeposuit, 72.
 Locorum venerabilium, 399, 415.

M

Magnificentiae tuae nuntios, 718.
 Manifestis comprobatum est, 816.
 Meminisse debetis, 92.
 Memores divinae gratiae, 95.
 Memores esse debetis, 290.
 Miserationibus Domini, 186.
 Misimus fratri nostro, 73.
 Multa praeclara, 833, 836.

N

Ne passim et indiscrete, 622.
 Nec facilitati, 309.
 Non ignorat santa vestra devotio, 49.
 Non latere vos credimus, 58.
 Nos, qui disponente Domino, 289.
 Notum esse volumus, 87, 109.
 Notum est pene omnibus, 71.
 Notum est vobis, 79.
 Notum fieri vobis volumus, 80.
 Notum fore volumus, 164.
 Notum omnibus vobis, 152.
 Notum sit omnibus, 31.
 Notum sit vobis, 115.
 Notum tam praesentibus, 101.
 Notum vobis esse volumus, 61, 75.
 Notum vobis fieri volumus, 96.
 Notum vobis omnibus, 103.
 Nulli fidelium, 48, 59, 118.

O

Officii nos, 251.
 Officii nostri, 162, 217, 242, 273, 329, 353, 382, 386, 388, 414, 423, 470, 541, 593, 595, 605, 636, 713, 722, 729, 759, 799.
 Omne datum optimum, 830.
 Omnipotenti Deo, 341.
 Omnipotenti Domino, 325.
 Oportuerat vos, 740.

P

- Pastoralis officii, 323, 362.
 Pastoralis sollicitudine, 26.
 Pater et princeps, 178.
 Per apostoli Petri, 221.
 Per Petri apostoli, 220.
 Pia postulatio, 165, 579.
 Piae postulatio voluntatis, 28, 160, 161, 193, 197, 199, 221, 222, 255, 259, 261, 281, 338, 416, 417, 419, 420, 425, 436, 457, 478, 641, 682, 685, 731, 815.
 Piae postulationis, *etc.*, 516.
 Pisanorum Ecclesia, 395.
 Pistoriensis Ecclesia, 393.
 Postquam nos, 337.
 Postquam supernae miserationis, 327.
 Potestatem ligandi, 130, 132, 139, 154, 207, 243, 576, 617.
 Praeceptum Domini, 322.
 Praedecessoris nostri, 245.
 Praeter generale charitatis, 182.
 Privilegia, 531.
 Prudentibus virginibus, 802.

Q

- Quae a partibus, 216.
 Quae a praedecessoribus, 629.
 Quae ab Ecclesia Dei, 544.
 Quae ad pacem, 370, 438.
 Quae et quanta cura, 98.
 Quae religionis intuitu, 312.
 Quae semel iuste, 250.
 Quae vobis et fratribus, 467.
 Quam fideliter, 102.
 Quamquam ad propulsandas, 64.
 Quamquam Sedes Apostolica, 41.
 Quamvis circa omnes Ecclesias, 56.
 Quamvis curae pastoralis, 744.
 Quamvis ecclesiasticae, 54.
 Quando inter religiosas, 594.
 Quandoquidem divinae providentiae, 36.
 Quandoquidem, superna disponente clementia, 121.
 Quanta cordi nostro, 405.

- Quantae dignitatis, 630.
 Quanto fervorem devotionis vestrae, 742.
 Quanto inter religiosos, 594.
 Quanto Lateranensis Ecclesia, 247.
 Quantum praedecessores nostri, 522.
 Quantum sancta Romana Ecclesia, 518.
 Quatenus devotionis sinceritas, 635.
 Quemadmodum aequitatis, 755.
 Quemadmodum ex gestis, 412.
 Quemadmodum regi, 44.
 Quemadmodum Sedes Apostolica, 378.
 Querelam, 167.
 Quia consuetudo S. R. E., 97.
 Quia documentis, 229.
 Quia monasterio SS. Trinitatis, 188.
 Quia nostris temporibus, 125.
 Quia officii nostri est, 76.
 Quia te speciale, 127.
 Quia unius veri Regis, 584.
 Qui religiosos fovet, 448.
 Quod per aspirantem gratiam, 431.
 Quoniam ad audientiam, 728.
 Quoniam ad memoriam, 68.
 Quoniam decorem, 811.
 Quoniam divina favente clementia, 21.
 Quoniam divinae miserationis clementia, 34.
 Quoniam divinae miserationis respectu, 33.
 Quoniam erga reverentiam, 66.
 Quoniam in agro Domini, 805.
 Quoniam pervenit ad nos, 111.
 Quoniam pro amore iustitiae, 84.
 Quoniam sicut rerum, 748.
 Quoniam sine verae cultu religionis, 446, 485, 519, 534, 537, 550, 631, 711.
 Quos dispensatio, 442.
 Quos omnipotens Dominus, 429.
 Quot mutationes, 334.
 Quoties a nobis, 466, 769, 825.
 Quoties, *etc.*, 655.
 Quoties illud a nobis, 384, 401, 556, 606, 652, 680, 692, 698, 747, 756, 773, 796, 808.
 Quoties a fratribus nostri, 642.
 Quoties a nobis petitur, 466, 825.
 Quoties ea nobis petuntur, 36, 37.
 Quoties ea, quae ad pacem, 671.

- Quoties illud, 525, 546, 568, 694, 702, 743.
 Quotiescumque illud, 371.
- R
- Redolet Anglia, 758.
 Regnum vestrum, 262.
 Relatiōne fratrum, 362.
 Religioni vestrae, 248.
 Religionis desiderii, 231, 751.
 Religionis monasticae, 303, 330, 499.
 Religiosa loca, 285.
 Religiosam vitam eligentibus, 314, 633, 637, 639, 650, 700, 676, 678, 752, 767, 778, 828.
 Religiosis desiderii, 39, 328, 339, 361, 463, 514, 543, 575, 593, 770.
 Religiosis votis, 664, 690.
 Rerum gestarum, 267.
- S
- Sacrorum canonum, 135.
 Sacrosancta Romana Apostolica Ecclesia, 354.
 Sacrosancta Romana Ecclesia, 427, 441, 582.
 Sacrosancta Romana et Apostolica Ecclesia, 495.
 Salvator praedicat, 203.
 Sanctorum Patrum, 345.
 Scire vos volo, 60.
 Scriptorum vestrorum, 22.
 Scriptum est, 264.
 Si auctoritas sacra, 467.
 Sicut boni et humiles, 350.
 Sicut aequum est, 615.
 Sicut iniusta petentibus, 257, 274, 432, 450.
 Sicut iniusta poscentibus, 175, 238, 240, 277, 301, 324, 330, 340, 346, 444, 486, 610.
 Sicut irrationabilia, 196.
 Sicut nostri administratione, 573.
 Sicut novit, 105.
 Sicut per litteras, 596.
 Sicut quorundam, 94.
- Significantibus nobis, 761.
 Significatum est nobis, 728.
 Significaverunt nobis, 802.
 Si in Apostolica Sede, 42.
 Si iustis servorum Dei petitionibus, 29, 70.
 Si litteras, 83.
 Si mansuetudo, 471.
 Singulare semper, 190.
 Si quando a devotis, 772.
 Si religiosorum petitiones, 505.
 Si sacerdotale, 147.
 Statuimus Ecclesiam, 201.
 Statuta fratrum, 410.
 Summae Sedis Apostolicae, 116.
 Super cella, 296.
 Super quaestionibus, 198.
 Superna et ineffabilis, 669.
 Supernae miserationis respectu, 78, 93, 102, 113.
 Supplicatio, 509.
 Suscepti nos officii, 119.
- T
- Tarraconensis civitas, 283.
 Testante Apostolo, 449.
 Tunc Apostolicae Sedi, 411.
 Tunc religionis amor, 363.
- U
- Unitati Divinae Trinitatis, 285.
 Universis fere per orbem, 148.
- V
- Venerabilia et Deo dicata, 319.
 Veniens ad nos, 369.
 Venientibus ad apostolicam, 454.
 Venientibus ad praesentiam, 814.
 Vice beati Petri, 733.
 Vigilantia universalis, 23.
 Vir iste, 87.
 Vox clamantis in deserto, 791.
- Z
- Zelus Domini, 212.

INDEX RUBRICARUM

BULLARUM ET PRIVILEGIORUM OMNIUM

Quae in hoc secundo volumine continentur.

ALEXANDER II.

- I. Monasterium Fructuariense sub Apostolicae Sedis protectione recipitur; confirmaturque permutatio terrae cuiusdam, inter abbatem et Albertum Yporegiensem episcopum inita, pag. 17.
- II. Alexander PP. in concilio Romano incestuosorum errorem damnat, 18.
- III. Bulla pro stabilitate bonorum Rivipollensis monasterii contra cuiuscunque personae infestationem, 21.
- IV. Confirmatio canonicae in Pisana Ecclesia erectae, et honorum ad eam pertinentium, 22.
- V. Confirmatio donationum et privilegiorum, Conventriensi coenobio ab Edwardo rege concessorum, 22.
- VI. Declaratio decretorum editorum in concilio Romano I sub Alexandro PP. II contra simoniacos habito, 23.
- VII. Confirmatio concordiae inita inter rectorem monasterii S. Pauli, et abbatem Vindocinensem, cui ecclesia S. Priscae de Urbe adiudicatur, 25.
- VIII. Confirmatio privilegiorum, ab Henrico IV Germaniae rege, aliisque imperatoribus, Cremonensi Ecclesiae concessorum, 26.
- IX. Declaratio, quod nemo sine apostolico iudicio possit excommunicare monachos Cluniacenses, vel eos sacris interdicare, 27.
- X. Approbatio privilegii, a Petro Florentinae Ecclesiae archiepiscopo monasterio Sancti Petri concessi; et bonorum ad hoc spectantium confirmatio, 28.
- XI. Ferrarienses canonici cum bonis omnibus ad eorum canonicam pertinentibus, sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur, 29.
- XII. Confirmatio rerum omnium, ac privilegiorum S. Salernitanae Ecclesiae, 30.
- XIII. Confirmatio bonorum a Guillelmo Tancrediae filio eidem Salernitanae Ecclesiae oblatorum et restitutorum, 31.
- XIV. Confirmatio sententiae latae in controversia quadam inter clerum et episcopum Clusinum, 33.
- XV. Confirmatio erectionis et dotationis Canonicae S. Mariae in Spoletana cathedrali erectae ab Andrea episcopo eiusdem Ecclesiae, 34.
- XVI. Privilegium confirmationis et immunitatis bonorum ad canonicos Narniensis Ecclesiae spectantium, 35.

- XXII. Confirmatio institutionis Harlebecani collegii canonicorum in Noviomensi diocesi, 35.
- XXIII. Concessio Salzbürgensi archiepiscopo, ut episcopatum unum in sua parochia constituat, 36.
- XXIV. Ecclesia collegiata S. Mariae de Bellioco in diocesi Matisconensi in protectionem Apostolicae Sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur, 37.
- XXV. Confirmatio privilegiorum Aretinae Ecclesiae ab antecessoribus Pontificibus concessorum, 38.
- XXVI. Confirmatio privilegiorum abbatae S. Benigni Fructuariensis, 39.
- XXVII. Privilegium monasterio Sancti Rigaldi de Avesia in Matisconensi diocesi, 39.
- XXVIII. Monasterium Sancti Edmundi sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 40.
- XXIX. Concessio privilegiorum monasterio Floriacensi, honorumque ad illud spectantium confirmatio, 42.
- XXX. Monasterium S. Prosperi (deinde S. Petri) Regiensi, ordinis Cassinensis, in protectionem Sedis Apostolicae recipitur, eius bona confirmantur, novaque eidem conceduntur privilegia, 43.
- XXXI. De monachis ex Cantuariensi Ecclesia non expellendis, 46.
- XXXII. Ecclesia ab Altmanno Pataviensi episcopo ad regularem canonicorum vitam in territorio Pataviensi constructa, confirmatur, 47.
- XXXIII. Confirmatio bonorum, ac privilegiorum concessio eremo Campi Amabilis congregationis monachorum eremitarum Camaldulensium, 48.
- XXXIV. Privilegium Ecclesiae Petri Damiani, 49.
- XXXV. Confirmatio erectionis Ecclesiae in Wisegrad, quae totius Bohemiae caput et metropolis declaratur, 50.
- XXXVI. Bulla contra simoniam in Lucensem Ecclesiam invecam in collationibus beneficiorum, 51.
- XXXVII. Decreta circa collationem beneficiorum in Lucensi Ecclesia, et sacrum ministerium ibi peragendum, 54.
- XXXVIII. Decretum de non alienandis bonis, ad Ecclesiam Lucensem spectantibus, 56.

S. GREGORIUS VII.

- I. Significat comiti de Roceio sub quadam conditione eam Hispaniae partem concessam, quam a Saraceno- rum manibus eriperet; prohibet alios principes iure eandem regionem cum copiis ingredi, partemque illam illius provinciae sibi vindicare, nisi interveniat aequa pactio persolvendi iura S. Petri, 58.
- II. Monasterium Andaginense Sancti Huberti in Arduenna in tutelam Apostolicae Sedis suscipitur, eique bona omnia confirmantur, 58.
- III. Excommunicatum a se denunciavit Gotefredum Mediolanensis Ecclesiae usurpatorem, 60.
- IV. Commissio episcopo Genuensi, ut virum uxorem suam dimittere non permittat, quae vult obiecto fornicationis crimine se expurgare, 61.
- V. Exhortatio ad omnes Christianos ad succurrendum Orientalibus ab infidelibus invas, 61.
- VI. Admonitio ad Hispaniae reges et episcopos, ut Officium Romanum recipiant: nec non confirmatio excommunicationis, et depositionis cuiusdam simoniaci, per legatos factae, 62.
- VII. Privilegium pro Ecclesia S. Hilarii Pictaviensis, quae sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 63.
- VIII. Excommunicationis denunciatio contra omnes, qui detinent bona Augustini monasterii, quae Robertus simoniacus ab illo abstulit, 64.
- IX. Commissio Trevirensi archiepiscopo

- et Metensi episcopo pro cognoscenda causa, quae inter Tullensem episcopum, et quemdam eius clericum versabatur, 65.
- X. De illegitimis ad Ecclesias non promovendis, et de constituendis coadiutoribus, 66.
- XI. Privilegium Abbatiae Romanae, super fluvium Iseram constitutae, 67.
- XII. Concordia super controversia inter Moravensem et Bragensem episcopos a Gregorio PP. in concilio, aubarum partium consensu, composita, 68.
- XIII. Declaratio suspensionis in synodo habita contra clericos concubinos et simoniacos, 69.
- XIV. De servandis in Coloniensi dioecesi decretis Romani concilii super clericorum castitate, et contra simoniacos editis, 69.
- XV. Eiusdem fere argumenti ad archiepiscopum Magdeburgensem, 70.
- XVI. Declaratio depositionis Bambergensis episcopi propter simoniam, 71.
- XVII. Confirmatio sententiae eiusdem, 72.
- XVIII. Depositio Ottonis Constantiensis episcopi, et cleri populiue absolutio ab obedientia ei praestanda, 73.
- XIX. Depositio, iterataque excommunicatio Henrici quarti imperatoris: absolutioque vassallorum a iuramento fidelitatis, 74.
- XX. De huiusmodi anathematizatione ad omnes Christifideles, 74.
- XXI. De Tedaldo, in Mediolanensem Ecclesiam intruso, ad sacros ordines non promovendo, 75.
- XXII. Expositio sententiae latae in causa, quae versabatur inter Ecclesiam Rossellanam et Populoniensem super nonnullis possessionibus, 76.
- XXIII. Confirmatio donationum Florentinae Ecclesiae a Gerardo episcopo, postea Nicolao PP. II, caeterisque factarum, 76.
- XXIV. Confirmatio fundationis et donationum ab Hugone Aginnensi episcopo monasterio Sancti Petri Condomiensi factarum, 78.
- XXV. Confirmatio sententiae excommunicationis latae a Diensi episcopo legato apostolico in Aniciensis Ecclesiae invasorem, 79.
- XXVI. Commissum datum Bernardo S. R. E. diacono et Bernardo abbati Massiliensi, ut obtineant tutum iter sibi in Germaniam ire volenti, ad pacem componendam; praecipitque non communicandum cum eo rege, qui apostolicis mandatis non obedierit, 80.
- XXVII. Adhortatio ad universos tam ecclesiasticos quam saeculares in romano imperio constitutos, ut imperatorem, eiusque consiliarios ad respicientiam inducant; quod si aliter nolint, cum eis non communicent, 81.
- XXVIII. Sequitur in idem argumentum, 82.
- XXIX. Absolutio regis Henrici, 84.
- XXX. Confirmatio primatus Ecclesiae Viennensis, et concessio privilegiorum, confirmatis iis, quae praedecessoribus Pontificibus eidem concessa sunt, 85.
- XXXI. Confirmatio excommunicationis a legato apostolico latae contra Aniciensis Ecclesiae invasorem, 87.
- XXXII. Commissio episcopo Parisiensi absolventi nonnullos a sententia excommunicationis, 87.
- XXXIII. Commissio Diensi episcopo, ut congregata synodo episcoporum Franciae, causa Cameracensis electi discutiat, qui post sui legitimam electionem investituram ab Henrico rege per inscitiam acceperat. Insuper praeceptum de promulgando decreto ut investiturae a laicis non accipiantur, 89.
- XXXIV. Privilegium confirmationis atque immunitatis bonorum monasterii S. Michaelis in Burgo Pisarum,

- nunc iuris ordinis Camaldulensium, 91.
- XXXV. Interdictio canonicis S. Martini Lucensis Ecclesiae ab introitu maioris Ecclesiae, quia canonicatus et praehendas emerant, quarum retentionem prohibet, 92.
- XXXVI. Confirmatio privilegiorum monasterii Rothonensis in Britannia, 93.
- XXXVII. Commissio Senonensi archiepiscopo et Bituricensi, ut examinatis Aurelianensis episcopi sceleribus, nisi se ab obiectis purgaverit, depositum privatumque declarent, 94.
- XXXVIII. Privilegium Septimiano monasterio S. Salvatoris, 95.
- XXXIX. Designatos legatos apostolicos ait ad conciliandam pacem in regno Theutonicorum, eosque impedire conantem excommunicat, 96.
- XL. De causis episcoporum Franciae et Burgundiae a Gregorio PP. discussis, 97.
- XLI. Admonitio de non communicando cum iis, qui, contra interdictum Sedis Apostolicae, impedire conantur conventum episcoporum et laicorum habendum pro examinando iure Henrici et Rodulphi in Theutonicorum regno, 98.
- XLII. De potestate Romani Pontificis mittendi ad quascunque synodos legatos suos: privilegia Ecclesiarum pro necessitate vel utilitate commutandi: ac insuper de legatorum Sedis Apostolicae facultatibus, 99.
- XLIII. Declaratio concordiae ex praecepto Sedis Apostolicae factae inter episcopum Taurinensem et abbatem S. Michaelis, 101.
- XLIV. Declaratio depositionis episcopi Ravennatis, in Romana synodo factae, cui nullam praestare obedientiam monentur Ravennates, 101.
- XLV. Landulpho episcopo Pisanam Ecclesiam cum omnibus illi concessis et concedendis confirmat: vicem suam ei et successoribus committit in insula Corsica, ad Ecclesiae Romanae dominium per eum reducenda, 102.
- XLVI. Praeceptum omnibus in Provincia conmorantibus, ut bona, monasterio S. Petri in Monte Maiori ablata, sub excommunicationis poena restituant, 103.
- XLVII. Confirmatio primatus Ecclesiae Lugdunensis super quatuor provincias, Lugdunensem scilicet, Rothomagensem, Turonensem et Senonensem, 104.
- XLVIII. Eiusdem argumenti: ratio quoque, et origo diversorum in Ecclesia graduum declaratur, 105.
- XLIX. Confirmatio decretorum Summorum Pontificum contra clericos episcopis suis infestos: privato praebendarum et officii clericorum Lucensis Ecclesiae, huiusmodi decretis refragantium, 106.
- L. Iterata excommunicatio Henrici regis, 107.
- LI. Declaratio definitionis synodalis super controversia inter Ecclesiam Turonensem et Dolensem, 109.
- LII. Communitio poenarum contra detinentes bona monasterii Aureliacensis, nisi ea restituant, cuius favore confirmatur refutatio monasterii Viacensis, ab eius principibus in manu abbatis facta, 110.
- LIII. Confirmatio libertatum monasterii Sancti Salvatoris Constantien. ac solutionis census Romanae Ecclesiae debiti, 111.
- LIV. Investitura domini Gregorii Papae, qua Robertum ducem de Apulia, Calabria et Sicilia investivit, 112.
- LV. Monasterium S. Zenonis in Pisana urbe in Apostolicae Sedis clientelam suscipitur, 113.
- LVI. Commissio reformationis duorum monasteriorum, scilicet Montis Maioris in provincia Sancti Petri et Sanctae Mariae in dioecesi Narbonensi, cum facultate, quatenus in

- eisdem personae idoneae ad gubernium repertae non fuerint, desumendi abbates ex aliis monasteriis eiusdem ordinis; et repetendi quidquid, ad eadem monasteria pertinentens, ab aliis iniuste detineatur, 114.
- LVII. Privilegium pro Ecclesia S. Petri in villa Maschara sita, et tutelae Sedis Apostolicae commissa, 115.
- LVIII. Confirmatio privilegiorum omnium Panormitanae Ecclesiae, 116.
- LIX. Privilegium confirmationis bonorum atque immunitatum monasterii Hirsaugiensis, quod sub Apostolicae Sedis protectione recipitur, iniuncto onere annui census, 117.
- LX. Andaginense monasterium sub Sedis Apostolicae protectione recipitur, eique nonnulla oblata dona confirmantur, 118.
- LXI. Abbatibus Cluniacensibus conceditur omnimoda iurisdictio super monachis et abbate monasterii Sancti Benedicti ad Padum eiusdem ordinis, 119.

VICTOR III.

- I. Confirmatio bonorum omnium ad Ravellensem Ecclesiam spectantium, 121.

URBANUS II.

- I. Confirmatio bonorum ac privilegiorum omnium Cluniacensis monasterii, quod soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur: eiusque abbati mitrae, chyrothecarum et sandaliorum usus conceditur, 121.
- II. Bantino monasterio a se consecrato nonnulla Urbanus PP. concedit privilegia, atque exemptiones, 123.
- III. De reparatione Ecclesiae Tarraconensis, cuius favore ea impendi conceditur, quae necessaria forent ituris in Hierusalem, vel in alias partes, 124.
- IV. Confirmatio Barenis archiepiscopa-

tus, bonorumque ad eam Ecclesiam spectantium, 125.

- V. Constitutio ad Ghicardum episcopum Constantiensem, qua excommunicationem in Henricum regem et Ravenatensem haeresiarcliam, a Gregorio VII latam, confirmat, et in eorum sectarios: inde quae agenda in clericis ab episcopis excommunicatis ordinatos, constituit, 127.
- VI. Confirmatio erectionis canonicae Sanctae Mariae in Rettenbach, quae sub Apostolicae Sedis protectione recipitur: confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia, 130.
- VII. Privilegium, seu decreta nonnulla pro Ecclesia Gratianopolitana, bonisque ad eam pertinentibus, 132.
- VIII. Approbatio congregationis monachorum Vallis Umbrosae ord. Sancti Benedicti, quae sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 133.
- IX. Monopolitana Ecclesia, ab omni metropolitico iure libera, immediateque S. Apostolicae Sedi subiecta declaratur, 135.
- X. Tarraconensis Ecclesia, civitate nuper ab Agarenorum manibus vindicata, Ausonen. episcopis committitur, usquedum pristino statui ac splendori reddatur, 136.
- XI. Decretum de controversia inter monachos S. Albini Andegaven. et Vindocinenses super ecclesia S. Mariae Crendon., 138.
- XII. Ad Anselmum Mediolanen. archiepiscopum de reconciliatione lapsorum, 139.
- XIII. Confirmatio bonorum omnium ac privilegiorum monasterii S. Sophiae Beneventanae dioecesis, cuius abbati quinquies in anno chyrothecarum usus conceditur, 139.
- XIV. Corsicanae insulae episcopatus Pisano subiiciuntur, 141.
- XV. Confirmatio bonorum, iurium et immunitatum omnium Cavensis mona-

- sterii, ac praesertim privilegii a Rogerio Salernitano comite eidem coram Papa nonnullisque episcopis concessi, 142.
- XVI. Constitutio ad Rainoldum archiepiscopum Remensem et suffraganeos eius contra polygamos, eosve, qui foeminarum rite promiscua haberent connubia, 147.
- XVII. Syracusana Ecclesia, a Rogerio comite ciecitis Agarensis restituta, bonisque aucta, confirmatur, indicta poena excommunicationis contra eam quomodo libet perturbantes, 148.
- XVIII. Restitutio Atrebatensis Ecclesiae, cui proprium praeesse episcopum decernitur, 149.
- XIX. Sequitur ad populum et clericum Atrebatenses ut episcopum sibi eligant; electo vero onus detrectare interdicitur, 151.
- XX. Sequitur adiudicatio Atrebatensis et Ostrevannensis archidiaconiarum pro substantatione Atrebatensis episcopi, 151.
- XXI. Confirmatio restitutionis oblationum monasterio S. Aegidii in Septimiana, factae per Raymundum comitem Tolosanum, 152.
- XXII. Monasterium Hirsaugiense Spirensis dioecesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; bonaque omnia eidem confirmantur, 152.
- XXIII. Narbonensi Ecclesiae primatus asseritur in Duas Narbonas, quarum Ecclesiae metropolitanae iure eidem subiiciuntur, 154.
- XXIV. Confirmatio immunitatum et privilegiorum omnium Cluniacensis monasterii, et caeterorum monasteriorum eidem subiectorum, 157.
- XXV. Decretum, ut mortuo Giraldo episcopo Arausicano, nullus in eius locum eligatur; sed haec Ecclesia in pristinam redeat unitatem, et ab episcopo Tricastino regatur, 159.
- XXVI. Caturcensis Ecclesiae canonici confirmantur in professione vitae regularis, quam recens professi erant, 160.
- XXVII. Confirmatio regularis disciplinae canonicorum S. Avenionensis Ecclesiae, qui cum bonis omnibus ad Canonicam ipsam spectantibus sub protectione Sedis Apostolicae suscipiuntur, 161.
- XXVIII. Confirmatio monasterii Aubechiensis in dioecesi Cameracensi, et rerum omnium ad illud spectantium, 162.
- XXIX. Decretum Urbani II et synodi Claramontanae de primatu Lugdunensi, 163.
- XXX. Confirmatio privilegiorum omnium Turonen. Ecclesiae, ac praesertim, ut in gravioribus causis a solo Romani Pontificis iudicio dependant canonici, 164.
- XXXI. Trenorciensis monasterii bona, iuraque omnia in tutelam Apostolicae Sedis recipiuntur, 166.
- XXXII. Confirmatio bonorum omnium, privilegiorum ac libertatum Ecclesiae S. Martini Turonen., 166.
- XXXIII. Decretum, ut abbas Cormeriacensis sumat baculum pastorem ex sepulchro B. Martini, 167.
- XXXIV. Ad Tolosanum, Agennensem, Caturcensem, et Lactoratensem episcopos, ut restitui curent ecclesias et bona Moysiaccensi ablata monasterio, pro cuius immunitate et regimine nonnulla decernuntur, 168.
- XXXV. Urbanus PP. II in concilio Nemausensi controversiam inter Conchenses monachos et Figiacenses componit, et utrique monasterio proprium abbatem indulget, 169.
- XXXVI. Confirmatio bonorum monasterii Rivipollensis, cui nonnulla immunitatis, ac exemptionis privilegia conceduntur, 170.
- XXXVII. Idem omnino privilegium pro monasterio Balneolensi, 172.
- XXXVIII. Confirmatio bonorum, et donationum omnium, factarum vel in

- posterum faciendarum Iuviniacensi monasterio, cui privilegia immunitatis ac Apostolicae Sedis protectionis conceduntur, 174.
- XXXIX. Confirmata in concilio Nemausensi donatione Raymundi comitis Tholosani, monasterium S. Aegidii subditur S. R. Ecclesiae, 175.
- XL. Confirmatio libertatum omnium Cluniacensi monasterio a Summis Pontificibus concessarum; quibus nonnulla alia privilegia exemptionis adiunguntur, 176.
- XLI. Monasterium S. Mauri Glannafo-liense in Gallia Fossatensibus adjudicatum, Cassinatium ditioni restituitur, 178.
- XLII. Confirmatio bonorum omnium ac privilegiorum Cassinen. monasterii: cum declaratione, quod nullum eidem praeiudicium inferatur ex privilegiis monasterii S. Sophiae Beneventano et Bandusino nuper concessis, 182.
- XLIII. Privilegium Verulensi Eccl., 185.
- XLIV. Oscitanae civitati episcopalis dignitas restituitur: ac bona omnia, Ecclesiae huic ab Aragoniae regibus concessa, confirmantur, 186.
- XLV. Privilegia monasterio SS. Trinitatis de Cava, caeterisque in dioecesi Salernitana constitutis monasteriis, concessa in praeiudicium archiepiscopi, irritantur cum decreto, ut quae ab eisdem monasteriis post mortem Gregorii VII sunt acquisita, suis reddantur Ecclesiis, 188.
- XLVI. Confirmatio S. Urgellensis Ecclesiae, bonorumque ad eam spectantium, 189.
- XLVII. Salernitanis archiepiscopis primatus super Consanam et Acheruntinam Ecclesias confirmatur: cum decreto quod cum illorum consilio istarum archiepiscopi eligantur, obedientiam illis praestituri, 190.
- XLVIII. Cella Cinglensis monasterio Montis Cassini asseritur, iniuncta tamen lege, ut semper illic ancillarum Dei congregatio remaneat, 192.
- XLIX. Monasterium S. Cucuphatis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur: eique bona omnia ac privilegia hactenus concessa confirmantur, 193.
- L. Confirmatio monasterii Burrhonensis in dioecesi Constantiensi, ac donationum omnium eidem ab Adelaide patruisque factarum, 195.
- LI. Simile privilegium pro monasterio Sancti Saturnini in pago Urgellensi, 196.
- LII. Responsiones ad consulta Pitonis Tullensis episcopi super simoniacis ac illicitis ordinationibus, 198.
- LIII. Confirmatio regularis instituti canonicorum Ecclesiae Ruthenensis; quibus nonnulla conceduntur privilegia, 199.
- LIV. Decretum, ne domus in claustro Carnotensi existentes laicis dentur, aut locentur a canonicis, 200.
- LV. Privilegium pro monasterio monialium S. Petri Blazilien., 201.
- LVI. Fragmentum bullae exemptionis Ecclesiae Sanctae Trinitatis, a Liprando presbytero Mediolanensi fundatae ad Pontem Guinzelmi, 201.
- LVII. Constitutio ad Richerium Senonensem, et caeteros Francorum episcopos, qua regem excommunicatum absolvi vetat, eosque ad synodum Arelatensem invitat, 202.
- LVIII. Decretalis epistola ad Lucium praepositum Sancti Iuventii Papien. civitatis contra simoniacos: et de ordinationibus ab haereticis acceptis, 203.

PASCHALIS II.

- I. Concesso pallio Guidoni archiepiscopo Viennensi, eidem episcopatus et metropolitana iura confirmantur, 207.
- II. Confirmatio bonorum omnium ac possessionum ad Edensem Ecclesiam pertinentium, 208.

- III. Monasterium Cistercii monachorum S. Benedicti, in diocesi Cabilonen. nuper institutum, sub Sedis Apostolicæ protectione suscipitur, 209.
- IV. Privilegium Troianæ Ecclesiæ, 210.
- V. Privilegium, quo monasterii Cluniacensis bona omnia ac iura confirmantur, 211.
- VI. Absolutio Godifredi Florentini episcopi, et damnatio accusatorum, 213.
- VII. Confirmatio primatus Toletanæ Ecclesiæ supra caeteras omnes Hispaniarum Ecclesiæ, 214.
- VIII. Confirmatio episcopatus Atrebatensis, cui distincti a Cameracensi diocesi limites constituuntur, 216.
- IX. Confirmatio sententiæ ab Urbano PP. II editæ in controversia inter coenobium Cassinense et abbatissam S. Mariæ de Capua super cella Cinglensi, 217.
- X. Descriptio et assignatio confinium territorii Veliternensis, 218.
- XI. Lichefeldensis, seu Castrensis Ecclesiæ translatio Conventriam, cuius monachis ibidem regulariter vivere statuitur, 219.
- XII. Confirmatio limitum ac bonorum omnium S. Ravellensis Ecclesiæ, quæ sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur, 220.
- XIII. Confirmatio donationum Melphiensi Ecclesiæ a Rogerio duce factarum, 221.
- XIV. Privilegium monasterio S. Sophiæ intra Beneventum sito, cuius bona omnia confirmantur, 222.
- XV. Ecclesia S. Nicolai in Beneventana urbe cum pertinentiis omnibus, et ecclesiis ei subiectis, Cassinensibus donatur, 225.
- XVI. Confirmatio bonorum omnium, ad sanctam Fesulanam Ecclesiam spectantium, 226.
- XVII. Monasterium Bantinum in Apulia Acheruntin. diocesis sub protectione Sedis Apostolicæ recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 227.
- XVIII. Privilegium Vezeliacensi monasterio concessum, 229.
- XIX. Besuensis coenobii possessiones et iura confirmantur, 231.
- XX. Confirmatio honorum omnium Cassinensis monasterii, cui immunitates, exemptiones et privilegia nonnulla conceduntur, 232.
- XXI. Confirmatio iurium, privilegiorum et bonorum omnium ad monasterium S. Benedicti super Padum siti Mantuan. dioc. quomodolibet spectantium, 230.
- XXII. Confirmatio privilegiorum pallii et crucis Papiensi episcopo cum aliis pluribus privilegiis a Romanis Pontificibus eidem et antecessoribus concessorum, 238.
- XXIII. Monasterii Admontensis Salisburgen. diocesis, honorumque ad illud spectantium, confirmatio, 239.
- XXIV. Monasterium S. Walarici, in comitatu Vitmacensi situm, sub Apostolicæ Sedis tutela et iure recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 240.
- XXV. Confirmatio bonorum ad Ferrariensem Ecclesiam spectantium, cui assignantur limites, et undecim minores massæ de patrimonio Romanæ Ecclesiæ donantur, 241.
- XXVI. Confirmatio et renovatio bonorum et iurium S. Acheruntinæ Ecclesiæ, cuius archiepiscopis conceditur pallii usus, 243.
- XXVII. Confirmatio monasterii Sancti Stephani Lauden. diocesis, et bonorum ad illud spectantium, 244.
- XXVIII. Confirmatio abbatialis Ecclesiæ S. Nicolai in Barensi civitate, et bonorum ad eandem spectantium, 243.
- XXIX. Sacrosancta Lateranensis Ecclesia et parœcia canonicis regularibus ordinis S. Augustini perpetuo conceditur, cum privilegiorum elargitione, 246.
- XXX. Privilegium confirmationis monasteriorum omnium atque ecclesiarum

- ad Cluniacense monasterium pertinentium, 248.
- XXXI. Confirmatio ecclesiarum et possessionum monasterii Athanacensis Lugdunens. dioecesis, 249.
- XXXII. Monachis Cluniacensibus adiudicatur cella Sancti Dionysii de Nongento adversus Guillelmum abbatem Sancti Petri Carnutensis, 250.
- XXXIII. Confirmatio bullae Nicolai PP. secundi qua Corbiniacensi coenobio exemptio a subiectione Flaviniacensis conceditur, 251.
- XXXIV. Abbatia Menatensis, et monasterium Sancti Wlmeri abbatibus Cluniacensibus subiiciuntur in perpetuum, 252.
- XXXV. Decretum libertatis et exemptionis pro monasterio S. Benedicti ad Padum, 252.
- XXXVI. Narbonensis Ecclesiae possessiones et iura confirmantur, 253.
- XXXVII. Confirmatio bonorum monasterii S. Mariae Florentin. dioecesis, quod Florentinis episcopis in spiritualibus subiicitur, 254.
- XXXVIII. Canonizatio S. Petri episcopi civitatis Anagninae in provincia Campaniae, eiusque adscriptio in numerum Ss. Confess.
- XXXIX. Aliud privilegium, quo alia bona Cluniacensi monasterio confirmantur, 256.
- XL. Descriptio limitum S. Soranae Ecclesiae, cuius bona omnia confirmantur, 257.
- XLI. Confirmatio donationis ab Adalasia Siciliae comitissa factae Ecclesiae Squillacensi, et privilegiorum eidem ab Urbano II PP. concessorum, 258.
- XLII. Monasterium Sancti Maxentii in tutelam sanctae Sedis Apostolicae recipitur, 259.
- XLIII. Monasterium S. Benedicti Cuperanense. sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia confirmantur, 261.
- XLIV. Privilegium Paschalis PP. quod facit imperatori Henrico de investituris episcopatum et abbatiarum, 262.
- XLV. Sequuntur aliae litterae ad eundem Henricum contra investituras huiusmodi, et saecularia ministeria ecclesiasticis personis non conferenda, 263.
- XLVI. Privilegium confirmationis bonorum omnium, privilegiorum et immunitatis Cassinensis monasterii, 264.
- XLVII. Sententia super controversia inter abbates Cassinensem et monasterii Terrae Maioris, super ecclesia Sanctae Mariae de Casali Plano, quae Cassinen. adiudicatur, 267.
- XLVIII. Confirmatio sententiae latae a iudicibus, a Sede Apostolica delegatis, in causa inter monasteria Anianense et Casae Dei, super cella Gordianica, 269.
- XLIX. Enumeratio et confirmatio bonorum monasterii Sancti Victoris Massilien. dioecesis, 270.
- L. Confirmatio Canonicae Aptensis Ecclesiae, bonorumque ad eam pertinentium, cuius canonicis nonnulla conceduntur privilegia, 273.
- LI. Confirmatio bonorum et possessionum Marsorum Ecclesiae, cuius confinia describuntur, 274.
- LII. Confirmatio bonorum, quae Cluniacense monasterium possidet in Anglia, Normania et aliis provinciis, 276.
- LIII. Gerundensis Ecclesiae limites assignantur, confirmatisque bonis omnibus ad eam pertinentibus, statuitur, ne clerici, ad quancumque dignitatem promoti, clericales praebendas inibi retinere possint, 277.
- LIV. Privilegium confirmationis donationum a Roberto comite de Lorello, et Tassione, fratribus, factarum Ecclesiae Teatinae, 277.
- LV. Augustodunensi Ecclesiae iura ac bona omnia confirmantur, 279.
- LVI. Declaratio maternitatis Ecclesiae S. Stephani Bisuntin. cum decreto, ut

ibi universa episcopalis ministerii officia peragantur, 280.

- VII.** Monasterium Sancti Archangeli ad Morisam in civitate Neapoli sub Apostolicae Sedis protectione et tutela suscipitur, 281.

GELASIIUS II.

- I.** Oldegario Barchionensi episcopo, ad Tarraconensem Ecclesiam translato, archiepiscopatus et ius metropoliticum confirmatur, palliumque conceditur, 283.
- II.** Bona omnia, ad Cluniacense monasterium spectantia, pacifice semper et quiete sub iure eiusdem monasterii fore, declaratur, 284.
- III.** Privilegium pro monasterio S. Sophiae Capuanae dioecesis, 285.
- IV.** Gualterii Ravennatis archiepiscopi electionem, post schisma eiuratum a Ravennatibus, confirmat, eique pallium cum aliis iuribus concedit, 285.
- V.** Confirmatio maternitatis Ecclesiae Lucanae, cui nonnulla ad id spectantia conceduntur privilegia, 287.
- VI.** Confirmatio iurium omnium et privilegiorum canonicorum regularium Lucensis Ecclesiae S. Frigidiani, 288.
- VII.** Confirmatio monasterii S. Mamiliani, positi in Monte Christi, bonorumque omnium ad illud pertinentium, 289.
- VIII.** Prohibitio, ne professi in Ecclesia Sanctae Mariae Fontis Ebraldi recipiantur ab abbatibus aut prioribus aliorum monasteriorum, 290.
- IX.** Concessio indulgentiae militantibus pro recuperatione Ecclesiae Caesar-Augustanae, vel aliquid donantibus pro eiusdem reparatione, 291.
- X.** Confirmatio bonorum omnium, privilegiorum ac immunitatum monasterii Cluniacensis, cuius abbati dalmaticae et sandaliorum usus conceditur, 291.

CALLISTUS II.

- I.** Monasterii Trenorciensis bona omnia confirmantur, et cum caeteris privilegiis monachis abbatem de gremio eligendi conceditur facultas, 293.
- II.** Canonici S. Stephani et S. Ioannis Bisuntinae civitatis a iuramentis per eos facti liberi et soluti declarantur, 295.
- III.** Cella Sanctae Mariae de Gordiano Ananiensi monasterio adiudicatur adversus Arelatensem archiepiscopum et monachos Casae Dei, 296.
- IV.** Vindocinense monasterium, cui privilegia omnia, et praecipue totale dominium in Ecclesia S. Priscae confirmantur, soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, 298.
- V.** Confirmatio capitulorum, a monachis Cisterciensibus factorum, ad observantiam regulae S. Benedicti, 300.
- VI.** Confirmatio bonorum omnium, consuetudinum et iurium Trenorciensis monasterii, 300.
- VII.** Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii Cluniacensis, cuius abbatibus conceditur ius cudendi monetas, 302.
- VIII.** Antiqua Viennensis Ecclesiae privilegia confirmantur, 305.
- IX.** Confirmatio donationum omnium, a Gunnario eiusque uxore factarum Cassinensi monasterio, addito annuo censu Lateranensi palatio per monachos persolvendo, 306.
- X.** Privilegium confirmationis immunitatum omnium ab antecessoribus Pontificibus monasterio S. Sophiae Beneventan. dioecesis assertarum, 307.
- XI.** Revocatio et irritatio privilegii archiepiscopis Pisanis ab Urbano PP. II, Gelasio II et alias ab eodem Callisto II concessi de consecratione episcoporum insulae Corsicae, 309.
- XII.** Confirmatio bonorum, a Mariano iudice Calaritano et Guilichmo ar-

- chiepiscopo, cathedrali Ecclesiae S. Laurentii Ianuen. daturum, 311.
- XIII. Confirmatio unionis monasteriorum Bernhoniensis et Alligimiensis Cameracen. diocesis, quorum alter alteri subiectum omnino cum pertinentiis omnibus declaratur, 312.
- XIV. Monasterium S. Cucuphathis in regione Vallensi, soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eiusque bona omnia cum pertinentiis, decimis, oblationibus etc. confirmantur, 313.
- XV. Privilegium confirmationis bonorum omnium, ad Casauriense monasterium quomodolibet spectantium, 317.
- XVI. Facultas Ottoni de Castro Iringhi aedificandae ecclesiae, et construendi monasterii sub certis conditionibus, 318.
- XVII. Monasterii Trenorensis privilegium exemptionis ab omni saeculari potestate et episcopali iurisdictione, 318.
- XVIII. Privilegium maternitatis Ecclesiae S. Iohannis, quo sententia in concilio Trenorensi lata confirmatur, 319.
- XIX. Approbatio instituti regularis canonicorum Ecclesiae S. Martini in Barchgetesgaden. Salisburgen. dioecesis, 322.
- XX. Oldegarius, Tarraconensis archiepiscopus, legatus Sedis Apostolicae ad exercitum, contra Saracenos in Hispaniis paratum, constituitur, 323.
- XXI. Privilegium canonicis Veronensibus concessum, 324.
- XXII. Reconciliatio Henrici V imperatoris cum sancta et catholica Ecclesia Romana, 325.
- Sequitur restitutio investiturarum, ab Henrico imperatore facta, 325. Subsequitur Callisti Papae II restitutio regularium Henrico imperatori facta, 326.
- XXIII. Confirmatio dignitatis primatialis Toletanae Ecclesiae, cum declaratione, ut eidem subiectae sint Hispaniarum Ecclesiae omnes, quae suos amiserunt episcopos post Saracenorum incursiones, 326.
- XXIV. Approbatio instituti regularis canonicorum Bernriedensium in ecclesia Sancti Martini Auguston. diocesis, 328.
- XXV. Militensis Ecclesia ab archiepiscopi iurisdictione eximitur, Sanctaeque Sedi immediate subiicitur, 329.
- XXVI. Ecclesia S. Theodori de Rocha Bovicorit. a Willermo Petragoriensi episcopo donata monasterio Cluniacensi, eidem confirmatur, 329.
- XXVII. Monopolitana Ecclesia soli Apostolicae Sedi subiecta declaratur; eiusque episcopus clero populoque eligendus conceditur, 330.
- XXVIII. Monasterium S. Macharii monasterio S. Crucis Burdigalen. subiectum, declaratur, 331.
- XXIX. Confirmatio iurium omnium Paenormitanae Ecclesiae, 332.
- XXX. Confirmatio iritationis et invalidationis privilegiorum, Pisanis archiepiscopis concessorum, de consecratione episcoporum insulae Corsicae, 333.
- XXXI. Compositio controversiarum vententium inter canonicos S. Iohannis et S. Stephani Bisuntinae civitatis; et monitorium contra canonicos S. Stephani, ut privilegium, per eosdem a Paschali PP. obreptitè extortum, reddant sub poena excommunicationis, 336.
- XXXII. In idem argumentum, 337.
- XXXIII. Monasterium S. Georgii in partibus Venetiarum soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eiusque bona omnia confirmantur, 337.
- XXXIV. Monasterium S. Mariae Glastonien. diocesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eique bona omnia et donationes confirmantur, 339.
- XXXV. Confirmatio immunitatum omnium, ab episcopis Baren. monasterio Omnium Sanctorum concessa-

- rum, cui Calixtus PP. nonnulla claravit privilegia, 339.
- XXXVI. Confirmatio bonorum et iurium Cassinensis monasterii, cuius abbatibus nonnulla conceduntur privilegia, 340.
- XXXVII. Confirmatio monasteriorum ab Ottone Bambergensi episcopo in sua dioecesi constructorum, 344.
- XXXVIII. Confirmatio dispositionis, ab Ottone Bambergensi episcopo factae, de mansis illius Ecclesiae propriis, 345.
- XXXIX. Assignatio finium Mutinensis Ecclesiae, cui bona omnia confirmantur: additis decretis nonnullis ad episcopalem iurisdictionem tuendam, 346.
- XL. Instrumentum pacis initae inter Henricum IV imperatorem et Calixtum secundum PP. in concilio Wormacensi, 347.

HONORIUS II.

- I. Bona canonicorum S. Vincentii Bergomen., quorum collegium sub tutela Sedis Apostolicae recipitur, eidem confirmantur, cum omnimoda libertate atque immunitate, 349.
- II. Confirmatio excommunicationis latae in Fulconem comitem Andegavensem, 350.
- III. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum Cluniacensis monasterii, 351.
- IV. Confirmatio bonorum omnium sanctae Feretranae Ecclesiae, 353.
- V. Ecclesiae provinciae Emiliae, et exarchatus Ravennae, Gualterio archiepiscopo et successoribus confirmantur in perpetuum, 354.
- VI. Privilegium confirmationis bonorum omnium, ad Savigniese monasterium Eboracen. dioecesis spectantium, 356.
- VII. Confirmatio cudendi monetam in terris sibi subiectis favore Savarii

- de Maloleone sub annuo censu unius marchae auri, 356.
- VIII. Adempta a Calixto II Pisanis archiepiscopis consecrandorum in insula Corsica episcoporum praerogativa, eisdem restituitur, 357.
- IX. Monasterium Sponheimense, nuper fundatum in Moguntin. dioecesi, sub protectione Sedis Apostolicae recipitur; bonaque omnia eidem data confirmantur, 361.
- X. Damnatio pravae consuetudinis in Britannia exigendi pecunias ab his qui recipiuntur in canonicos, 362.
- XI. Confirmatio bonorum omnium ad canonicos Faventinae Ecclesiae spectantium, 362.
- XII. Confirmatio decreti, editi in concilio Parisiensi, pro restitutione Argentiensis monasterii, 363.

INNOCENTIUS II.

- I. Monasteria congregationis Vallisumbrosae recipiuntur sub tutela Sedis Apostolicae cum aliarum gratiarum et indultorum confirmatione, 364.
- II. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum Cuxanensis monasterii, 365.
- III. Privilegium pro ecclesia Sancti Petri in Undesdorf Frisingensis dioecesis, 366.
- IV. Confirmatio donationis centum marcharum annuarum ab Henrico Anglorum rege in Anglia factae monasterio Cluniacensi, 367.
- V. Canonizatio beati Godehardi Hildesheimensis in Saxonia episcopi, 368.
- VI. Privilegium de confirmatione et institutione ordinis S. Augustini in Ecclesia Sancti Satyri Bituricen., et de canonicis saecularibus subtrahendis, 369.
- VII. Confirmatio concordiae initae inter abbatem Sancti Egidii et abbatem Cluniacensem, cui pro compensatione expensarum ceditur obedientia de Limanz, 370.

- VIII. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum Trenorciensis monasterii, 371.
- IX. Confirmatio veterum privilegiorum omnium, Aquileiensi Ecclesiae, eiusque patriarchis a Summis Romanis Pontificibus concessorum, 372.
- X. Decretum excommunicationis latae sententiae contra auferentes bona ad Cluniacense monasterium vel ad monachorum eius usum pertinentia, 374.
- XI. Diploma confirmationis bonorum Ecclesiae et comitatus Ferrariensis, quibus nonnulla conceduntur privilegia, 375.
- XII. Ianuensis Ecclesia in archiepiscopatum erigitur cum assignatione quinque Ecclesiarum suffraganearum, 377.
- XIII. Erectio monasterii Brugnaten. in episcopalem sedem, archiepiscopo Ianuen. suffraganeam, 378.
- XIV. De obedientia ab episcopis Daciae, Norvegiae, Islandiae, etc., Hamburgensi archiepiscopo tanquam metropolitano praestanda, 379.
- XV. Concessio privilegiorum monasterii S. Salvatoris Papien. dioecesis ordinis Cisterciens., cui bona omnia confirmantur, 380.
- XVI. Sancta monasterii Fuldensis privilegia confirmat, ac eiusdem abbatibus usum mitrae et anuli tribuit, 382.
- XVII. Privilegium, quo Prumiense concubium Treviren. dioecesis, necnon universae eiusdem possessiones in Sedis Apostolicae protectionem recipiuntur, 384.
- XVIII. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii Sancti Sixti Placentinae dioecesis, 384.
- XIX. Canonici Ecclesiae S. Antonini in urbe Placentiae bona, iura et privilegia omnia confirmantur, 386.
- XX. Privilegium canonicis matricis Ecclesiae Placentinae, 387.
- XXI. Confirmatio bonorum omnium monasterii Ss. Faustini et Iovitae Brixien. dioecesis ordinis Cassinensis, 389.
- XXII. Concessio privilegiorum monialibus monasterii S. Iuliae Brixien. dioecesis ordinis Cassinensis, cuius bona omnia confirmantur, 390.
- XXIII. Monasterium Ss. Facundi et Primitivi in Hispania abbatibus Cluniacensibus regendum committitur, salvo iure S. R. E., 392.
- XXIV. Confirmatio bonorum omnium ad S. Pistoriensem Ecclesiam pertinentium, 393.
- XXV. Iura omnia ac bona Pisanae Ecclesiae confirmantur, 395.
- XXVI. Confirmatio bonorum omnium ad sanctam Fesulanam Ecclesiam pertinentium, 397.
- XXVII. Privilegium, quo ecclesia in villa Ronchalia, ab episcopo Placentino constructa et canonicis S. Antonini donata, eisdem confirmatur, 399.
- XXVIII. Privilegium confirmationis bonorum monasterii Ss. Florae et Lucillae ordinis Cassinensis Aretinae dioecesis, 401.
- XXIX. Erectio prioratus Sancti Petri de Nanto Vabren. dioecesis in abbatiam, cui plures uniuntur Ecclesiae, 402.
- XXX. Compositio controversiarum vertentium inter S. Alexandri et Sancti Vincentii canonicos Bergomensis civitatis, 403.
- XXXI. Quinciensis monasterii Lingonen. dioecesis praedia, caeteraque bona, Alberico abbati et successoribus confirmantur, 405.
- XXXII. Ecclesia de Rochabovecort, a Wilhelmo Petragoricensi episcopo Cluniacensi monasterio donata, eidem confirmatur, 406.
- XXXIII. Ecclesia Montis-Desiderii, Cluniacensi monasterio donata a Gua-

- rino Ambianensi et Simone Novio-
mensi episcopis, eidem cum perti-
nentiis omnibus confirmatur, 407.
- XXXIV. Ecclesia S. Iohannis in Virulo
canonicis Placentinae matricis Ec-
clesiae adiudicatur sub censu annuo
Sedi Apostolicae persolvendo, 408.
- XXXV. Confirmatio concordiae initae in-
ter Henricum Leuchorum episco-
pum et Fridericum comitem Tul-
lensem, 410.
- XXXVI. Confirmatio sedis patriarchalis
in Gradu, usus pallii, et delationis
crucis ante patriarcham, 411.
- XXXVII. Elargitio privilegiorum mona-
sterio S. Crucis in Werda, cuius
antiqua iura, privilegia, ac bona
omnia confirmantur, 412.
- XXXVIII. Privilegium monasterio Geor-
gii in Prufeningen. ordinis S. Bene-
dicti Ratisbonen. dioecesis, 414.
- XXXIX. Confirmatio immunitatum Ecce-
siae Marsanensis prope Traiectum
Mosae ad monasterium B. Remigii
pertinentis, in qua canonicorum lo-
co monachi substituuntur, 415.
- XL. Confirmatio ordinis canonicorum regu-
larium S. Augustini, recens intro-
ducti in Steinfeldense coenobium
Colonien. dioecesis, 416.
- XLI. Decretum, ne in districtu mona-
sterii Portensis ordinis Cistercien.
Nuenburgen. dioecesis, venationes a
quoquam fiant, 417.
- XLII. Confirmatio donationum, ab epi-
scopo, clero et populo Placentino
factarum monasterio Columbano Cla-
raevallensi, 418.
- XLIII. Elargitio privilegiorum monaste-
rio S. Petri Perusinae civitatis or-
dinis Cassinensis, eiusque bonorum
confirmatio, 420.
- XLIV. Guillelmo Arausicano episcopo
bona omnia et possessiones confir-
mantur, 421.
- XLV. Approbatio instituti regularis vitae
canonicorum Nicensis Ecclesiae,
cuius bona omnia confirmantur, 423.
- XLVI. Monasterium de Cheminon ab or-
dine S. Nicolai de Aroasia transla-
tum ad ordinem Cisterciensem, coe-
nobio de Tribus Fontibus subditur,
424.
- XLVII. Confirmatio bonorum omnium
praepositi et canonicis Ecclesiae
S. Mariani Eugubinae sedis cath-
edralis, a principibus, regibus, vel
Summis Pontificibus donatorum,
425.
- XLVIII. Privilegium confirmationis do-
nationum omnium, factarum mona-
sterio Albaeripae Lingonensis dioe-
cesis, 426.
- XLIX. Sedes episcopalis Rossellanae Ec-
clesiae, praedonum infestationibus
agitatae et desolatae, Grossetum
transfertur, 427.
- L. Domus Montis-Pessulani, et monaste-
rium S. Gervasii et aliud monaste-
rium Ss. Domitiani et Ragueberti,
cum pertinentiis omnibus, Clunia-
censi monasterio confirmantur, 429.
- LI. Assignatio finium S. Fulginaten. Ec-
clesiae, cuius bona omnia confir-
mantur, 430.
- LII. Confirmatio statuti, ut decedentibus
canonicis saecularibus, totidem sub-
rogentur regulares in ecclesia S.
Mariae de Castellione, cuius bona
omnia confirmantur, 431.
- LIII. Confirmatio bonorum monasterii
Prufeningensis Ratisbonensis dioe-
cesis, 432.
- LIV. Diploma pro monasterio S. Lam-
berti in Valle Sein Salisburgensis
dioecesis, ordinis S. Benedicti, 433.
- LV. Confirmatio bonorum omnium Ad-
montensis monasterii ordinis Bene-
dictini Salisburgensis dioecesis, quod
sub protectione Sedis Apostolicae
recipitur, variisque donatur privi-
legiis, 434.
- LVI. Confirmatio foundationis abbatae
Averbodiensis, pro cuius regimine
atque immunitate nonnulla statuun-
tur decreta, 436.

- LVII. Canonizatio beati Sturmii abbatis Fuldensis, eiusque adscriptio in numerum sanctorum confessorum, 437.
- LVIII. Confirmatio compositionis initeae inter abbatem monasterii S. Michaelis ad Mosam et abbatissam monasterii Iuviniensis, super Ecclesia Tyrciaci, 438.
- LIX. Diploma, quo Ferrariensis Ecclesia specialis Ecclesiae Romanae filia, eiusque comitatus Sancti Petri patrimonium declaratur, 438.
- LX. Confirmatio statutorum, a Landulpho episcopo editorum pro conservatione et immunitate honorum, ad canonicos Ferrarienses pertinentium, 441.
- LXI. Regius titulus, Rogerio Siciliae regi ab Honorio PP. II concessus, et investitura regni Siciliae eidem confirmatur, 442.
- LXII. Privilegium immunitatis pro monasterio S. Georgii in Prufeningen. Ratisbonen. dioecesis, 444.
- LXIII. Privilegium confirmationis honorum, et concessionis immunitatum Ecclesiae ad Ripas Salisburgen. dioecesis, 445.
- LXIV. Recens fundatum Hemmerodense coenobium, una cum rebus ac possessionibus eidem attinentibus, in Sedis Apostolicae protectione suscipitur, 446.
- LXV. Monasterio Trenorenci Ecclesiae de Planesiaco et de Tresilliaco Lugdunen. et Claromonten. dioecesum confirmantur, 447.
- LXVI. Privilegium pro Ecclesia S. Nicolai de Miseraico Bituricen. 448.
- LXVII. Damnatio errorum Petri Abaelardi, eiusque sectatorum, 449.
- LXVIII. Confirmatio honorum omnium et iurium ad S. Pennensem Ecclesiam spectantium, 450.
- LXIX. Coenobium sanctimonialium, in Tulla noviter constructum, in protectione Sedis Apostolicae recipitur, 451.
- LXX. Confirmatio donationis a Godelfrido episcopo Florentino, caeterarumque donationum factarum monasterio monialium S. Ambrosii Florentin. dioecesis, 452.
- LXXI. Confirmatio concordiae initeae inter abbatem Cluniacensem et monachos S. Benedicti super Padum, in controversia, an, hoc monasterium illi subiaceat, in abbatis praesertim electione, 453.
- LXXII. Confirmatio honorum omnium monasterii S. Bartholomaei Fesulan. dioecesis, cui nonnulla conceduntur privilegia, 455.
- LXXIII. Monasterium Reicherspergense sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, confirmatisque bonis omnibus, plura monachis et praeposito conceduntur privilegia, 457.
- LXXIV. Confirmatio honorum, ad Tolosanam Ecclesiam pertinentium, quae nullo modo auferri vel alienari posse, statuitur, 458.
- LXXV. Eusebii canonicorum Vercellen. Ecclesia sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, cuius bona omnia confirmantur, 460.
- LXXVI. Monasterium de Letdecumba, a Stephano Anglorum rege Cluniacensi monasterio donatum eidem confirmatur, 461.
- LXXVII. Ad omnes archiepiscopos et episcopos in idem argumentum, 462.
- LXXVIII. Item confirmatio donationis loci, cui nomen de Prins, cum suis pertinentiis, 463.
- LXXIX. Privilegium confirmationis honorum monasterii Rotensis ordinis S. Benedicti, quod sub protectione Sedis Apostolicae fore, liberumque ab omni laicali iurisdictione declaratur, 463.
- LXXX. Privilegium confirmationis honorum omnium monasterii S. Columbani Bobien. dioecesis ordinis Casinen., quod sub protectione B. Petri recipitur, 464.

- LXXXI. Decretum, ut in monasteriis ab Ottone Bambergensi episcopo fundatis idem semper ordo pro religionis et disciplinae spiritualis stabilitate atque immutabilitate conservetur, 466.
- LXXXII. Confirmatio ecclesiarum Sancti Remigii de Plaiotro, de Barbona, de Lintis, de Lintellis et de Sancto Silvestro, ab Attone Trecentensi episcopo Cluniac. monasterio donatarum, 467.
- LXXXIII. Imperatori Lothario et, eius loco, Henrico Bavariae duci, conceditur investitura allodii terrarum a comitissa Mathilde Sedi Apost. donatarum, 467.

COELESTINUS II.

- I. Confirmatio bonorum omnium, ad canonicos Sancti Mariani Eugubinae civitatis pertinentium, cui privilegia nonnulla conceduntur, 468.
- II. Privilegium pro monasterio Sanctissimi Salvatoris, et Sancti Quirici Populonicen., 470.
- III. Sancti Hierosolymitani Sepulchri fratres recipiuntur sub protectione Sedis Apostolicae, eisque bona et iura confirmantur, 471.
- IV. Confirmatio Ecclesiae S. Mariae in Undesdorf, bonorumque omnium ad eamdem pertinentium, 473.
- V. Privilegium confirmationis bonorum, ad S. Fesulanam Ecclesiam pertinentium, et iurium omnium, eiusdem episcopo spectantium, 474.
- VI. Enumeratio et confirmatio iurium, privilegiorum ac bonorum Ferrariensis Ecclesiae, cui undecim massas minores de iure Sedis Apostolicae donat Coelestinus PP., 475.

LUCIUS II.

- I. Privilegium confirmationis bonorum, iurium et exemptionum monasterii

Sancti Columbani Bobien. dioecesis, 478.

- II. Privilegium confirmationis bonorum omnium, et iurium sanctae Ferrariensis Ecclesiae, quae sub perpetuo iure Sedis Apostolicae cum pertinentiis omnibus esse et fore declaratur, 480.
- III. Confirmatio bonorum et privilegiorum, a Summis Pontificibus monasterio S. Petri Perusii ord. S. Benedicti concessorum. Similia diplomata concessere monasterio huic Benedictus V anno 978, Silvester II, 1002, Leo IX, 1033, Nicolaus II, 1059, Alexander II, 1065, Paschalis II, 1115, Innoc. PP. I, 1137, pag. 483.
- IV. Simile privilegium monasterio Sancti Ioannis Parmen. dioecesis ordinis S. Benedicti, 484.
- V. Confirmatio bonorum omnium et iurium Sanctae Cremonensis Ecclesiae, 486.
- VI. Confirmatio iurium omnium, immunitatum, et bonorum S. Olivolensis Ecclesiae, 488.
- VII. Confirmatio concordiae initae inter canonicos Ruthenenses et monachos Massilienses, super ecclesia Sancti Amantii, et sepultura civium Ruthenensium, 489.
- VIII. Confirmatio bonorum, quae Gradenensis Ecclesia Constantinopoli, in Histria, et Venetiis possidet, 490.
- IX. Confirmatio bonorum omnium et iurium ad Ecclesiam Regii Lepidi spectantium, cuius episcopis presbyteri in Regularium Ecclesiarum curam animarum exercentium in spiritualibus subiciuntur, 492.
- X. Privilegium confirmationis Ecclesiae in Castro Illalla canonicorum Regularium S. Augustini, bonorumque ad eam pertinentium, 494.
- XI. Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae, 495.
- XII. Confirmatio privilegiorum a Summis

- decessoribus Pontificibus Ariminensi Ecclesiae, eiusque episcopis concessorum, 496.
- XIII. Monasterium Cluniacense soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eique confirmantur bona omnia, iura atque immunitates, 498.
- XIV. Confirmatio bonorum, iurium et privilegiorum matricis Ecclesiae Faventinae, 502.
- XV. Monasterio Omnium Sanctorum Barenensis dioecesis confirmatur privilegium Calixti PP. II, ac donationes omnes eidem a Baren. episcopis factae, 503.
- XVI. Privilegium confirmationis bonorum et elargitionis immunitatum Ecclesiae ad Ripas, canonicorum S. Augustini Ratisbonen. dioecesis, 505.
- XVII. Monasterium S. Sabae, ab antiquo splendore et monastica disciplina delapsum, abbatibus Cluniacensibus committitur regendum cum pertinentiis suis, 506.
- Litterae quibus Lucius Papa oblatum ab Alphonso Portugalliae rege regnum suum, tamquam Romanae Ecclesiae tributarium recipit sub annuo censu quatuor unciarum auri, 507.

EUGENIUS III.

- I. Confirmatio privilegiorum a Conrado III aliisque regibus et imperatoribus Ultraiectinae Eccl. concessorum, 508.
- II. Elargitio privilegiorum monasterio S. Salvatoris Papien. dioecesis ordinis Cassinen., quod S. R. E. subiectum tantummodo declaratur, 510.
- III. Simile privilegium monasterio S. Petri Perusinae dioecesis eiusdem ordinis, 512.
- IV. Confirmatio donationum, a Germaniae proceribus, episcopis caeterisque factarum monasterio Schyrensi in Bavaria, cui nonnulla conceduntur privilegia, 514.
- V. Privilegium confirmationis bonorum omnium S. Veronensis Eccl., 516.
- VI. Samsonem Remensem archiepiscopum obiurgat quod Francorum regem, contra ius archiepiscopi Bituricensis, in Bituricensi civitate coronare praesumpserit, ipsique propterea usum pallii interdicat, 518.
- VII. Confirmatio, sive renovatio, et nova concessio privilegiorum monasterio S. Ioannis evangelistae Parmen. dioecesis ordinis Cassinensis, 519.
- VIII. Indictio belli et cruciatae contra paganos pro defensione Terrae Sanctae Hierusalem cum indulgentiarum et privilegiorum concessione pro cruce signatis, 521.
- IX. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum, a Summis Romanis Pontificibus Trenorciensi monasterio concessorum, 523.
- X. Confirmatio fundationis Ecclesiae Sancti Zenonis in Hallen. per Conradum archiepiscopum Salisburgen., bonorumque omnium ei datorum, et quae in futurum poterit acquirere, 525.
- XI. Confirmatio bonorum omnium, ac libertatum monasterii Nantuacensis, quod Cluniacensi abbati subiectum declaratur, 526.
- XII. Monasterium Cluniacense soli Apostolicae Sedi subiectum declaratur, eique confirmantur bona omnia, iura et immunitates, 527.
- XIII. Confirmatio privilegiorum omnium, a regibus Francorum Burdigalensi Ecclesiae concessorum, 531.
- XIV. Confirmatio Ecclesiae Reicherspergensis ordinis canonicorum S. Augustini, 532.
- XV. Sequitur aliud simile privilegium pro ecclesia Sancti Zenonis Hallen., 534.
- XVI. Concessio privilegiorum Ecclesiae de Widberg ordinis Praemonstraten. Bambergens. dioecesis, 535.
- XVII. Coenobio S. Margaritae in Osterhofen ordinis Praemonstraten. Bam-

- bergen. diocesis bona omnia confirmantur, privilegiaque nonnulla ad regularem disciplinam substinendam conceduntur, 537.
- XXVIII. Diploma pro monasterio S. Georgii in Prufeningen. diocesi, 538.
- XXIX. Privilegium pro ecclesia S. Pancratii in Ranshoven, 540.
- XX. De monachis in ecclesia Sanctae Genovefae constituendis, 541.
- XXI. Monasterium Rothonense sub tuitione Sedis Apostolicae suscipitur; confirmatisque bonis omnibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia, 542.
- XXII. Monasterium S. Mariae de Alderspach ordinis Cistercien. Salisburgen. diocesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 543.
- XXIII. Confirmatio transactionis super Calderia de Ledona inter Willelmum comitem Matisconensem et Petrum abbatem Cluniacensem, 544.
- XXIV. Confirmatio possessionum abbatis Nivensis ordinis Praemonstratensis, eiusque receptio in protectionem Sedis Apostolicae, 546.
- XXV. Simile privilegium pro Affligemiensi monasterio Cameracen. diocesis, 547.
- XXVI. Saviniensi monasterio ordinis Cistercien. bona omnia, ac subiectae abbatis confirmantur, 548.
- XXVII. Decretum, ut Ecclesiae in urbe et dioecesi Cremonensi existentes, et pars clericorum Ecclesiae S. Mariae, obedientiam, debitamque reverentiam in spiritualibus et temporalibus ipsi episcopo praestare debeant, 549.
- XXVIII. Confirmatio bonorum abbatis de Tolla Placentinae dioec., cui nonnulla conceduntur privilegia, 550.
- XXIX. Decretum, ut capellani promittant obedientiam rectoribus titularum sive Ecclesiarum, et de Arnaldo tamquam schismatico devitando, 552.
- XXX. Monasterio Ss. Salvatoris et Iuliae martyris Brixien. diocesis ordinis Cassinen. bona omnia confirmantur, omnimodaque exemptio, aliaque conceduntur privilegia, 552.
- XXXI. Decretum, ut in posterum Placentini episcopi ab archiepiscopo Ravennate consecrationem accipiant, 554.
- XXXII. Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii Althahensis, seu *Althae inferioris*, Salisburgen. diocesis, 555.
- XXXIII. Omnia bona et iura Lunensis Ecclesiae sub B. Petri et sua protectione suscipit Eugenius PP. III, 557.
- XXXIV. Privilegium confirmationis bonorum omnium et iurium ad monasterium SS. Trinitatis, et Michaelis Archangeli de Mileto Militen. diocesis pertinentium, 558.
- XXXV. Confirmatio bonorum omnium, donationum et exemptionum monasterii Tegernseensis, quod ordinario episcopo subiectum in spiritualibus declaratur, 560.
- XXXVI. Privilegium Ecclesiae canonicorum B. Mariae in Raitenhuc Frisingen. diocesis sub regula Sancti Augustini regularem vitam profitentium, 562.
- XXXVII. Privilegium Monopolitanae Ecclesiae, 563.
- XXXVIII. Confirmatio iurium omnium, ac privilegiorum metropolitanae Ecclesiae Coloniensis, 564.
- XXXIX. Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum Fulden. monasterii, Sedi Apostolicae immediate subiecti, cuius abbati mitrae, annulique usus conceditur, 566.
- XL. Confirmatio privilegiorum, ab Innocentio PP. II Rotensi monasterio ord. S. Benedicti concessorum, 568.
- XLI. Confirmatio privilegii, a Paschale PP. II Acheruntinae Ecclesiae concessi, 570.
- XLII. Privilegium confirmationis bono-

- rum, ad sanctam Imolen. Ecclesiam pertinentium, 571.
- XLIII. Confirmatio transactionis initae inter magistrum Hospitalis Hierosolymitani, et comitem Forcalquerii super castro de Manasca, 573.
- XLIV. Privilegium confirmationis bonorum monasterii Valciodorensis supra Mosam fluvium, 574.
- XLV. Confirmatio honorum omnium et libertatum monasterii Rorensis canonicorum regularium S. Augustini Ratisbonen. dioecesis, 575.
- XLVI. Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae super caeteras Ecclesias Hispaniarum, 576.
- XLVII. Sequitur ad Hispaniarum episcopos in idem argumentum, 577.
- XLVIII. Privilegium confirmationis bonorum, spectantium ad Ecclesiam Tarvisinam, quae sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 578.
- XLIX. Invalidatione sententiae ab episcopo Reginensi latae in controversia inter monasterium Ss. Salvatoris et Iuliae super dependentia quatuor villarum ad hoc monasterium pertinentium, 580.
- L. Confirmatio constitutionum (quae *Charta Caritatis* appellantur) ab ordine Cisterciensi monachorum S. Benedicti pro suo bono regimine editarum, 582.
- Subsequitur Charta Caritatis superius confirmata, 584.
- LI. Canonicis basilicae S. Petri in Vaticano conceditur quarta pars oblationum omnium, quae in eadem Ecclesia fiunt, 587.
- LII. Monasterium Sarlatense (nunc Ecclesia Sarlatensis), a Pipino et Carolo principibus fundatum, sub Sancti Petri tutela recipitur, 588.
- LIII. Confirmatio bonorum omnium, et iurium sanctae Astensis Ecclesiae, quorum directum dominium soli episcopo conceditur, 590.
- LIV. Monasterium S. Benedicti de Saxo

Laterone Clusinac dioecesis sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, eiusque bona omnia confirmantur, 593.

- LV. Monasterio Beccensi confirmatur possessio Ecclesiae Sanctae Trinitatis de Bello-Monte, 593.
- LVI. Sequitur in idem argumentum, 594.
- LVII. Bituricensi Ecclesiae primatus in Bituricensem et Burdigalensem provincias confirmatur, 594.
- LVIII. Canonizatio S. Henrici I Romanorum imperatoris, 595.

ANASTASIUS IV.

- I. Confirmatio praerogativarum omnium a Summis Romanis Pontificibus canonicis Pisanis concessarum, ac praecipue donationum eisdem ab Eugenio PP. III factarum, 596.
- II. Privilegium Beneventanae Ecclesiae, eiusque archiepiscopis concessum ab Anastasio PP. IV, 599.
- III. Privilegium immunitatis, omnimodaque exemptionis monasterii S. Anthimi Montis Ilcini, rerumque omnium ad illud pertinentium confirmatio, 600.
- IV. Confirmatio honorum omnium, ad Arelatensem Ecclesiam spectantium, ac transactionis initae inter Raimundum archiepiscopum et Anfosum Comitem Tolosanum, 602.
- V. Privilegium confirmationis bonorum omnium, et iurium S. Massiliensis Ecclesiae, 603.
- VI. Privilegium confirmationis bonorum omnium S. Fesulanae Ecclesiae, ac privilegiorum, eidem a Summis Romanis Pontificibus concessorum, 605.
- VII. Decretum, ut monasterium Glanna-foliense Sancti Mauri Antisiodoren. dioecesis Apostolicae Sedi immediate subiectum sit cum bonis suis omnibus, sub obedientia tamen monasterii Cassinensis, 606.

- VIII. Mitrae usus abbati monasterii Sancti Sixti Placentinae dioecesis in solemnioribus festivitibus conceditur, 608.
- IX. Privilegium confirmationis bonorum omnium S. Teatinae Ecclesiae, 608.
- X. Confirmatio iurium omnium Aprutinae Eccl., cuius fines designantur, 610.
- XI. Monasterio Savigniensis ordinis Cistercien. subiectae abbatiae omnes confirmantur, 612.
- XII. Confirmatio bonorum, donationum et privilegiorum Hospitalis de Misericordia Placentinae civitatis, 613.
- XIII. Confirmatio sententiae ab Eugenio PP. III latae in controversia quadam inter S. Laurentii ex una, et Sancti Alexandri altera ex parte, canonicos Bergomensis civitatis, 615.
- XIV. Confirmatio canonicorum regularium ordinis Sancti Augustini in sacrosancta Lateranen. Ecclesia, cum gratiarum elargitione, 616.
- XV. Hospitale et religio S. Iohannis Hierosolymitani sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur cum privilegiorum elargitione, 618.
- XVI. Cassinensi coenobio confirmantur ecclesiae a Verulano et Anagnino episcopis ei donatae, et tantum terrae in Pulliano territorio Anagnino dantur, quantum duobus paribus boum annuatim sufficere debeat ad arandum, 621.
- bates, sed priores tantummodo in futurum denominentur, 623.
- III. Raynerio Senensi episcopo facultas conceditur ecclesiam construendi in fundo Montis Bonizi sub annuo censu unius bizantii, Lateranensi patriarchio persolvendo, 625.
- IV. Bellunenses canonicos sub protectione Sedis Apostolicae suscipit, bonaque omnia ad eodem pertinentia confirmat, 626.
- V. Henrico II Angliae regi conceditur privilegium occupandi Hiberniam, et adiacentes insulas, salvo iure Romanae Ecclesiae, et caeterarum Ecclesiarum, 627.
- VI. Monasterii S. Mariae de Caramagna Asten. dioecesis administratio huius Ecclesiae episcopo committitur, 628.
- VII. Confirmatio primatus Toletanae Ecclesiae, cui Complutensis, et quae post Saracenorum invasionem proprios amiserit metropolitas, subiiciuntur, 629.
- VIII. Confirmatio bonorum, privilegiorum et exemptionum Ecclesiae Sancti Zenonis in Hallen. Salisburgensis dioecesis, 631.
- IX. Confirmatio bonorum Ecclesiae in Stagingaden canonicorum ordinis Praemonstratensis, et privilegiorum concessio, 633.
- X. Confirmatio bonorum ad canonicos Ecclesiae S. Constantii de Urbe-Veteri pertinentium, 634.
- XI. Confirmatio bonorum omnium, et iurium, ad canonicos Ferrariensis Ecclesiae pertinentium, 636.
- XII. Ecclesia S. Pancratii in Ranshowen suis in bonis confirmatur, et dioecetano episcopo in spiritualibus subiecta declaratur, 637.
- XIII. Confirmatio bonorum omnium monasterii Sancti Vitalis ordinis Cassinensis Ravennatensis dioecesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 639.

HADRIANUS IV.

- I. Gradensibus patriarchis primatus super Iadertinum archiepiscopum, eiusque suffraganeos episcopos conceditur: reservato tamen Romanis Pontificibus iure pallium eidem archiepiscopo elargiendi, 622.
- II. Monasterium Balmense in archiepiscopatu Bisuntinensi, Cluniacensi abbati regendum committitur, cum decreto, ut illius rectores non ab-

- XIV. Confirmatio bonorum, donationum et privilegiorum, a Summis Pontificibus Ravellensi Ecclesiae concessorum, 641.
- XV. Confirmatio compositionis imitae inter Arducium episcopum et Amedeum comitem Gebennenses, 642.
- XVI. Confirmatio bonorum omnium Gebennensis Ecclesiae, et largitionum eidem factarum a Friderico, Aenobardo imperatore, 645.
- XVII. Henrico Gradensi patriarchae patriarchalem dignitatem confirmat, et primum super Iaderinum archiepiscopum, 647.
- XVIII. Concessio patriarchae Gradensi, ut Constantinopoli, et in aliis urbibus imperii Constantinopolitani, in quibus Veneti plures habent Ecclesias, episcopos ordinare et consecrare possit, 648.
- XIX. Monasterio SS. Trinitatis de Monte Sacro ordinis Cassinen. Sipontinae dioecesis, confirmatis bonis omnibus, nonnulla conceduntur privilegia, 650.
- XX. Privilegium, quo confirmantur iura ac possessiones abbatae S. Augustini Lemovicensis, 652.
- XXI. Privilegium confirmationis donationum monasterio in Prufeningen factarum, cui nonnulla privilegia conceduntur, 654.
- XXII. Monasterio Ss. Nazarii et Celsi Veronensis dioecesis bona omnia confirmantur, salvo censu annuo palatio apostolico solvendo, eiusque monachis abbatis sui electio committitur, 655.
- ALEXANDER III.
- I. Clerum ac populum Bononiensem, quos de legitima sui in Pontificem electione certiores reddit, ad persistendum in sui obedientia ac fidelitate exhortatur, 657.
- II. Monasterio Cassinen., quod primum totius Italiae declarat, bona ac libertates omnes confirmat, novaque concedit privilegia, 660.
- III. Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum concessio monasterio S. Mariae de Rievallae ordinis Cisterciensis, 664.
- IV. Privilegium confirmationis bonorum ac libertatum Ecclesiae S. Cuthberti de Kadeferd, 667.
- V. Canonizatio Sancti Eduardi regis Angliae, eiusque adscriptio in numerum Ss. Confessorum, 668.
- VI. Privilegium confirmationis archiepiscopatus Ianuensis, ac bonorum omnium, ad eum spectantium; cui nonnulla monasteria atque ecclesiae conceduntur, 669.
- VII. Confirmatio statutorum, ab Hugone Rutenense archiepiscopo pro ordine et quiete cleri suae dioecesis, 671.
- VIII. Privilegium confirmationis donationum omnium factarum monasterio de Korney, 673.
- IX. Confirmatio privilegiorum prioratus Sanctae Mariae de Campo in pago Ruscinonensi, 675.
- X. Confirmatio bonorum omnium ac pertinentiarum monasterii de Rorsham, quod sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 676.
- XI. Confirmatio bonorum omnium monasterii Beatae Mariae de Shyrborne, quod sub protectione Sedis Apostolicae recipitur, 678.
- XII. Confirmatio privilegiorum monasterii Canigonensis, 680.
- XIII. Confirmatio institutionis Canonicae in Placentina Ecclesia, in qua discernitur, ut archipresbyter a canonicis solummodo eligatur, 682.
- XIV. Confirmatio cuiusdam privilegii, ab Urbano PP. II Guixalensi monasterio concessi, 682.
- XV. Canonizatio S. Bernardi, primi abbatis Claraevallensis, et institutoris ordinis monachorum Cisterciensium S. Benedicti, eiusque relatio in nu-

- merum sanctorum Confessorum , cum institutione suae festivitatis , 684.
- XVI.** Monasterio S. Crucis ordinis S. Benedicti Burdigalen. dioecesis, quod sub protectione suscipit Sedis Apostolicae, bona omnia confirmat, nonnullaque elargitur privilegia, 685.
- XVII.** Privilegium confirmationis bonorum, et concessionis immunitatum monasterio S. Satyri Bituricensis dioecesis, 686.
- XVIII.** Confirmatio monasterii Boni-Fontis Aduren. dioecesis, honorumque omnium ad illud spectantium, quae diminui, aut quolibet modo molestari interdicitur, 690.
- XIX.** Monasterium S. Illidii, eiusque possessiones omnes Claromonten. dioecesis sub tutela Sedis Apostolicae suscipiuntur, 691.
- XX.** Simile privilegium pro monasterio Mauriacensi eiusdem dioecesis, 692.
- XXI.** Confirmatio bonorum omnium pertinentium ad monasterium S. Savini Tarbien. dioecesis, 694.
- XXII.** Confirmatio primatus Cantuariensis Ecclesiae, 695.
- XXIII.** Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum , a praedecessoribus Summis Pontificibus Rivipullensi monasterio concessorum, 697.
- XXIV.** Ad episcopum Placentinum, ut ablatam canonicis S. Antonini eiusdem civitatis terram de Burneto eisdem restituat, 697.
- XXV.** Monasterium monialium S. Victorini in civitate Beneventana Apostolicae Sedi immediate subiectum declaratur, nonnullisque augetur privilegiis, 698.
- XXVI.** Confirmatio bonorum ad monasterium Ss. Felicis et Fortunati Vicentinae civitatis, ac donationum omnium eidem a Vicentinis episcopis factarum, 700.
- XXVII.** Privilegium monasterio S. Reparatae de Marradio ordinis Vallis-Umbrosae Faventinae dioecesis, 701.
- XXVIII.** Cuicumque personae, Rivipullensis monasterii monachos, eosque praesertim, qui ex Montanis victualia ad monasterium deferunt, molestare sub excommunicationis poena interdicitur, 702.
- XXIX.** Privilegium confirmationis bonorum omnium ac privilegiorum Cavensis monasterii, cui nonnulla alia de novo conceduntur, 703.
- XXX.** Episcopalis sedes Syracusanae civitati restituitur, eiusque episcopus pallio donatus, Apostolicae Sedi immediate subicitur, 707.
- XXXI.** Ad episcopos Angliae contra investituras beneficiorum ecclesiasticorum a laicis usurpatis, quae irritae nullaeque declarantur, 710.
- XXXII.** Privilegium Ecclesiae Hallensi S. Zenonis, 711.
- XXXIII.** Confirmatio castrorum, bonorum ac iurium omnium Astensis capituli, 712.
- XXXIV.** Confirmatio bonorum, ac concessio nonnullorum privilegiorum atque immunitatum monasterio monialium S. Fabiani de Farinate, ac S. Damiani de Donaria Lauden. dioecesis, 714.
- XXXV.** Privilegium confirmationis bonorum monasterii Ss. Ioannis et Andreae de Bonavalle Pictavien. dioecesis, cuius monialibus conceditur ius praesentandi presbyteros pro parochiis, eidem monasterio subiectis, 716.
- XXXVI.** Destinatio legatorum in Angliam ad cognoscendum de causis inter regem et Thomam archiepiscopum Cantuariensem, 719.
- XXXVII.** Ad omnes principes et christifideles de subsidio ferendo in recuperationem Terrae Sanctae, 719.
- XXXVIII.** Sequitur in idem argumentum ad omnes Ecclesiarum praelatos , 721.

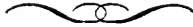
- XXXIX. Monasterio Admontensi bona omnia confirmans, nonnulla privilegia ad monachorum quietem, indemnitatem et decorem elargitur, 722.
- XL. Privilegium confirmationis bonorum omnium, ad canonicos Tarvisinae Ecclesiae pertinentium, 725.
- XLI. Litterae ad episcopos Angliae, ne Henrici filius rex coronetur absque praestito iuramento de conservandis iuribus ecclesiasticis, 727.
- XLII. Ad episcopos Angliae, ne quis Henrici filium coronet, cum hoc de iure pertineat archiep. Cantuariensi, 728.
- XLIII. De instituendis quadraginta canonicis in Tornacensi Ecclesia ex triginta praebendis opulentioribus, 728.
- XLIV. Confirmatio bonorum omnium Lingonensis Ecclesiae, ac consuetudinum Capituli eiusdem Ecclesiae, cuius canonicis nonnulla conceduntur privilegia, 728.
- XLV. Monasterium S. Geruntii Callien. dioecesis ab Ordinarium iurisdictione exemptum, solique Apostolicae Sedi subiectum declaratur, 730.
- XLVI. Privilegium confirmationis bonorum monasterii Casae Marii Verulanae dioecesis ordinis Cisterciensium, cui multa conceduntur privilegia et immunitates, 731.
- XLVII. Contra nonnullos abusos, ac potius nefanda scelera, incestus, suffocationes proles, celebrationes misae cum sicca faece vini, ac micis panis vino intinctis, ac matrimonia sine sacerdotali benedictione facta, 733.
- XLVIII. Decretalis contra simoniacam labem, aliaque contra disciplinam ecclesiasticam perpetrata, 735.
- XLIX. De suspensione archiepiscopi Eboracen. et Dunelm., et excommunicatione Londonien. et Saresbirien. tamquam iurium Cantuarien. Ecclesiae invasorum, 740.
- L. Statutum, ne cuilibet Sublacen. S. Benedicti monasterii abbati illius bona dilapidare liceat: quod si contingat, ad Sedem Apostolicam esse reclamandum, 742.
- LI. Confirmatio bonorum et consuetudinum omnium capituli Ecclesiae Parisiensis, ac praecipue praebendae S. Genovefae, 742.
- LII. Confirmatio bonorum omnium et iurium S. Eugubinae Ecclesiae, 743.
- LIII. Londoniensi et Saresbirien. episcopis poenitentia infligitur, quod sine consensu archiepiscopi Cantuariensis regem coronarunt, 744.
- LIV. Confirmatio cuiusdam decreti Capituli Parisiensis pro residentia canonicorum forinsecorum, 745.
- LV. Confirmatio libertatum et consuetudinum Ecclesiarum regni Scotiae, 746.
- LVI. Confirmatio monasterii S. Cosmae de Talliacotio ordinis Cassinen., bonorumque omnium ad illud pertinentium, 747.
- LVII. Erectio novi episcopatus Cephaladitani, bonorumque omnium eidem a Messanensi episcopo datorum, et exemptionum a Siciliae regibus concessarum confirmatio, 748.
- LVIII. Confirmatio sententiae interdicti latae a delegatis apostolicis in Cismarinam terram regis Angliae, propter vim illatam sancto Thomae Cantuariensi archiepiscopo, 750.
- LIX. Confirmatio bonorum omnium, pertinentiarum, consuetudinum monasterii S. Mariae de Aquistris Burdigalen. dioec., quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 751.
- LX. Privilegium pro monasterio Morimundensi ordinis Cistercen. Mediolanen. dioecesis, 752.
- LXI. Transactionem quandam de nonnullis Ecclesiis, inter Cassinenses monachos et Fundanum episcopum factam, apostolica roborat confirmatione, 754.

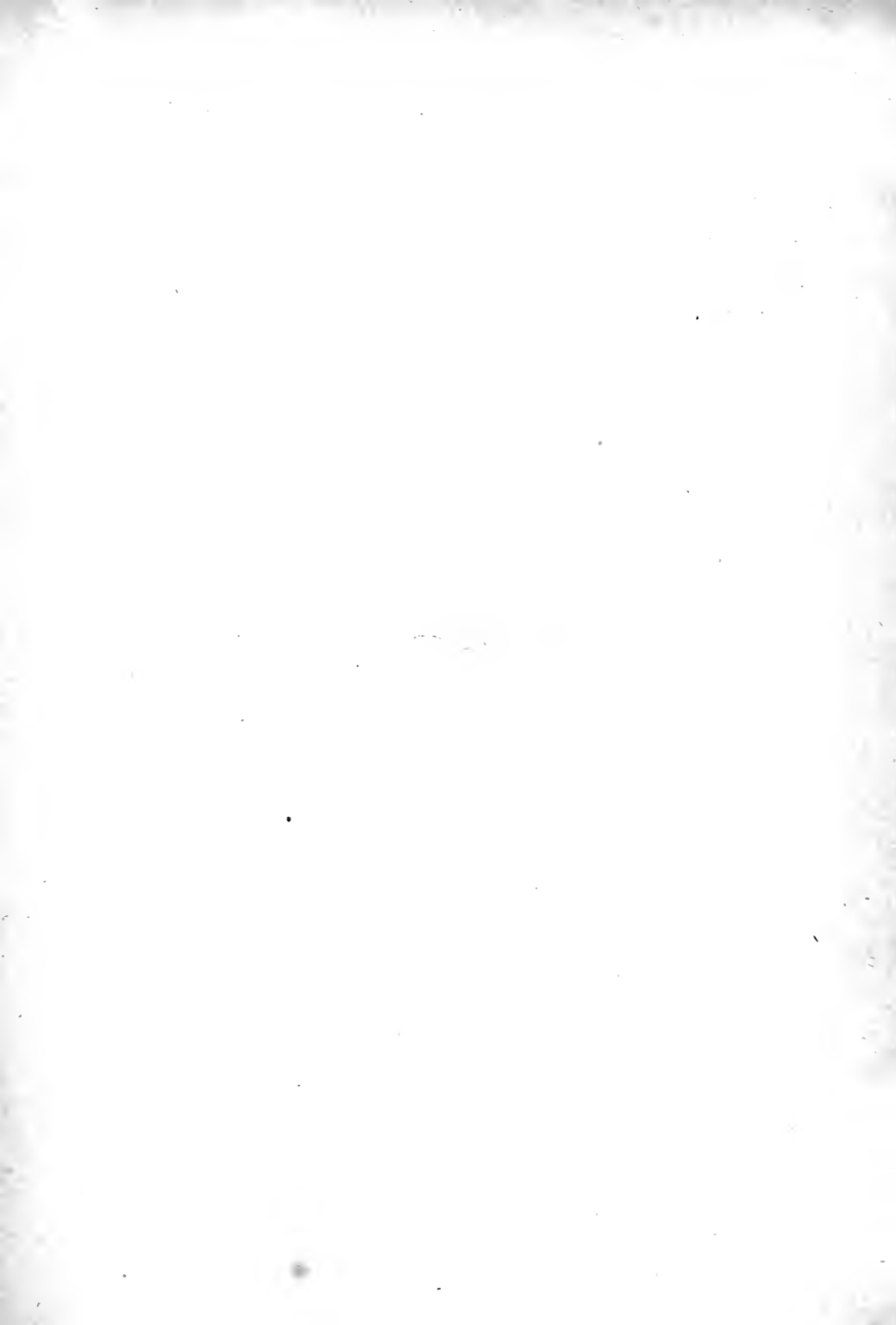
- LXII. Ad archiepiscopum Auxitanum et abbatem Massilien. ut monachis inobedientibus poenitentiam congruam imponant, 754.
- LXIII. Definitio controversiae inter canonicos Pratenſis Ecclesiae, et plebanum S. Iusti eiusdem territorii super mortuorum sepultura, 755.
- LXIV. Confirmatio bonorum omnium, ac privilegiorum monasterii monialium S. Mariae de Synningthamye, 756.
- LXV. Tabulam auream, sibi donatam, Cassinensi coenobio restituit, ab eoque imposterum alienari sub anathemate prohibet, 757.
- LXVI. Canonizatio S. Thomae Cantuariensis archiepiscopi, eiusque adscriptio in cathalogo Ss. Martyrum, 758.
- LXVII. Ad monachos Cantuariensis Ecclesiae de canonizatione S. Thomae huius Ecclesiae archiepiscopi, cuius corpus sub altari recondi praecipitur, 758.
- LXVIII. Monasterio S. Savini Placentinae dioecesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia, 759.
- LXIX. Ut decimam Clausi monasterio Sancti Savini Placentinae dioecesis iniuste ab Hugone episcopo ablatam, eidem restituat, 761.
- LXX. Confirmatio iurium ac bonorum omnium ad Teatinam Ecclesiam pertinentium, 762.
- LXXI. Confirmatio sententiae latae a Brixiensi episcopo in controversia inter Placentinum episcopum et Parmensem super ecclesia Gastri Speculi, et ecclesia S. Christinae, quae Placentino adiudicantur, 764.
- LXXII. Privilegium confirmationis bonorum Capuanae Ecclesiae, quae enumerantur, 765.
- LXXIII. Confirmatio universorum bonorum, ac privilegiorum concessio Ecclesiae S. Mariae de Luffelde, 767.
- LXXIV. Privilegium confirmationis collegii Sancti Salvatoris canonicorum oppidi S. Pauli, honorumque ad illud pertinentium; et concessionis nonnullarum immunitatum, 768.
- LXXV. Confirmatio bonorum, ac privilegiorum concessio Ecclesiae de Stokes, 769.
- LXXVI. Monasterio S. Michaelis de Monte Caveoso, cuius abbati mitrae et annuli usum statutis diebus concedit, bona omnia confirmans ac privilegia, interdicti tempore divina officia recitare largitur, 771.
- LXXVII. Archidiaconum et canonicos Asculanae Ecclesiae sub protectione Sedis Apostolicae suscipiens, eisdem bona omnia confirmat, multaque largitur privilegia, 773.
- LXXVIII. Confirmatio monasterii Montis-Regalis ordinis S. Benedicti, a Vellelmo II Siciliae rege nuper constructi, honorumque ad illud pertinentium, 775.
- LXXIX. Concessio privilegiorum, et confirmatio bonorum omnium Balneolen. monasterii, quod sub Sedis Apostolicae protectione suscipitur, 778.
- LXXX. Approbatio instituti militiae S. Iacobi de Spatha in Hispania, 780.
- LXXXI. Privilegium approbationis archimandritatus Messanensis, 785.
- LXXXII. Privilegium confirmationis bonorum atque immunitatum monasterii Vallis-Umbrosae, 787.
- LXXXIII. Bona et iura monasterii S. Mariae de Florentia ord. Cassinen. confirmans, quamplurima ei privilegia atque exemptiones concedit, 789.
- LXXXIV. Confirmatio privilegiorum, a Summis Romanis Pontificibus concessorum monasterio Sancti Ioannis in Venere Teatinae dioecesis, ac omnimoda exemptio a iurisdictione Ordinarii, 791.
- LXXXV. Podius Bonitius, in dioecesi Florentina positus, Senensibus episcopis adiudicatur, 794.

- LXXXVI. Confirmatio monasterii de Boscoduno, bonorumque ad illud pertinentium: et inhibitio, ne quis de eius novalibus aut nutrimentis animalium decimas exigat, 795.
- LXXXVII. Confirmatio donationum omnium, favore capituli et canonico-
rum Aquileiensis Ecclesiae factarum, 796.
- LXXXVIII. Approbatio instituti ordinis Carthusianorum, 798.
- LXXXIX. Bona omnia Veronensis Ecclesiae confirmantur Capitulo et canonicis: addito decreto, quod absque sanioris partis consensu alienari non possint, 799.
- XC. De pace cum Friderico imperatore Venetiis inita, eiusque absoluteione, 800.
- XCI. Decretum, quod moniales de Swina et de Cotum exemptae omnino sint a solutione decimarum, 802.
- XCII. Confirmatio bonorum omnium monasterii monialium S. Mariae de Moliano Tarvisinae dioecesis, ac nonnullorum privilegiorum atque immunitatum nova concessio, 802.
- XCIII. Confirmatio bonorum omnium Ecclesiarum, monasteriorum ad Aquileiensem Eccles. pertinentium, ac iurisdictionis in sexdecim ei subiectis episcopatibus, 804.
- XCIV. Indictio XI sacri et generalis concilii Lateranensis III, 805.
- XCV. Confirmatio privilegiorum, ab Eugenio PP. III monasterio Sancti Quirini Tegernee concessorum, 806.
- XCVI. Monasterio Sancti Nazarii Lauris-
hamen. dioecesis, quod sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, bona omnia confirmantur, nonnullaque conceduntur privilegia, 808.
- XCVII. Lunensibus episcopis confirmatur
ius benedicendi abbatem S. Caprasii Arelensis monasterii, 809.
- XCVIII. Privilegium confirmationis bonorum omnium ad capitulum et canonicos Concordiensis Ecclesiae pertinentium, 811.
- XCIX. Confirmatio bonorum, iurium ac privilegiorum S. Coloniensis Ecclesiae; cuius canonicis dalmaticae ac mitrae usus conceditur, 812.
- C. Assignatio nonnullorum bonorum pro substantatione Lombardi, qui Beneventanum archiepiscopatum dimisit, 814.
- CI. Privilegium archipresbytero, praeposito, et canonicis Ecclesiae Ferrariensis, 814.
- CII. Alphonso Portugallensi duci regius titulus conceditur, eiusque regnum sub protectione Sedis Apostolicae suscipitur, 816.
- CIII. Privilegium Monopolitanae Ecclesiae, 818.
- CIV. Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum monasterii monialium S. Zachariae Venetiarum, 820.
- CV. Descriptum confirmations Papae statutorum regni Poloniae, 822.
- CVI. Ecclesia S. Petri Iscen. Tiphernatis dioecesis (*nunc Urbanensis*) a Tiphernatis episcopi iurisdictione eximitur, 822.
- CVII. Confirmatio Ecclesiae Diniensis, bonorumque ad illam spectantium, ac assignatio duodecim tantum canonicorum, qui ei inserviant, 824.
- CVIII. Privilegium confirmationis bonorum omnium capituli et canonico-
rum Tarvisinae Ecclesiae, et cuiusdam novae constitutionis pro illorum indemnitate, ab eis editae, 825.
- CIX. Monasterio S. Petri de Certeseya Wintoniens. dioecesis bona omnia atque immunitates confirmantur:

nonnullaque conceduntur privilegia, 826.		prohibens, ne quis eum locum, bonaque ad Templarios pertinentia, perturbet, 829.
CX. Privilegium confirmationis bonorum omnium, libertatum et consuetudinum monasterii monialium S. Mariae de Eltona, 828.		CXII. Confirmatio constitutionum Ordinis Cisterciensis: cui nonnulla conceduntur privilegia, 832.
CXI. Templum, quod situm est Ierosolymis, variis communit privilegiis,		CXIII. Canonizatio S. Theobaldi eremitaе, 836.

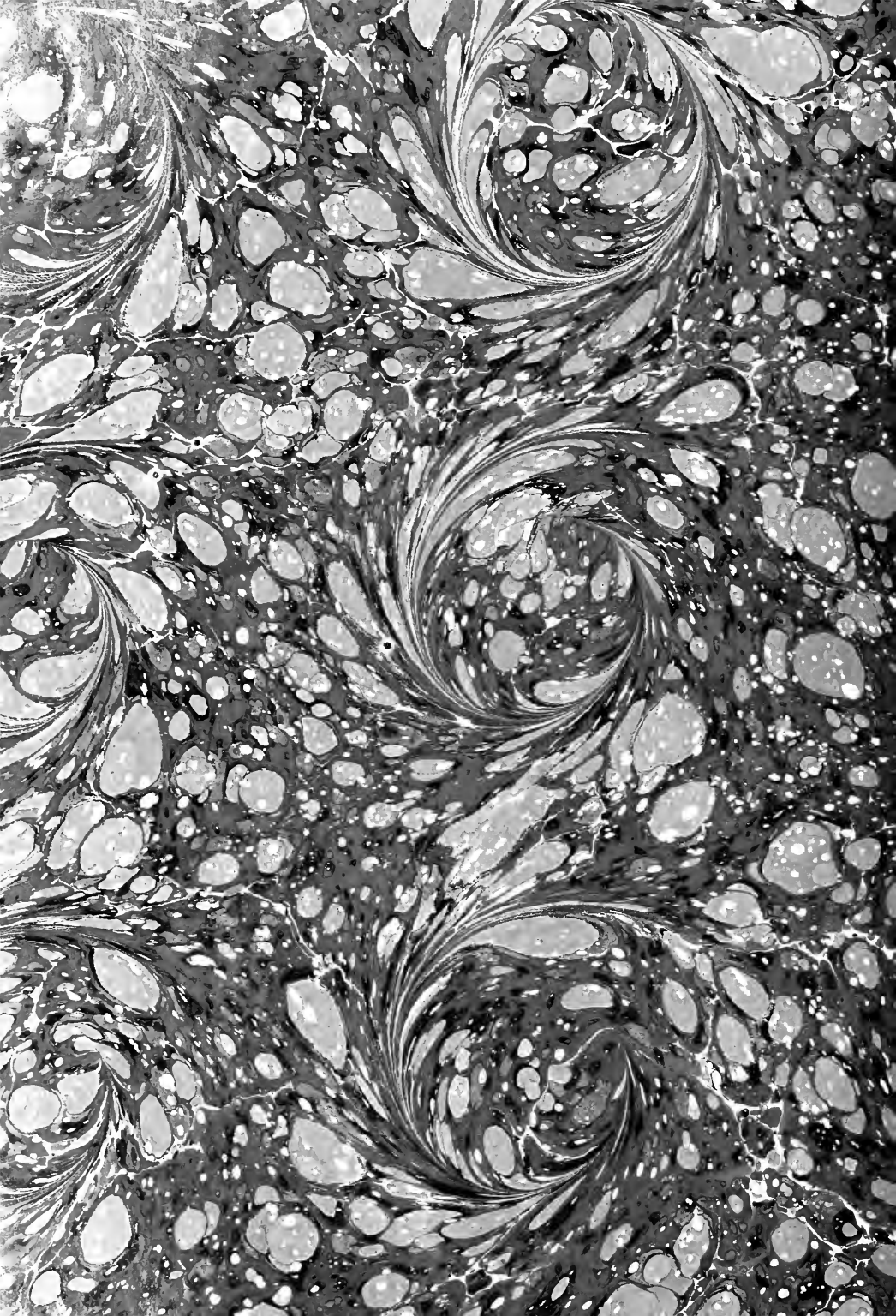

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

5X
350
A37
1857
V.2
C.1
PJBA

